Kelime Anlamlı

Celâleyn Tercümesi

2. Cilt

Tercüme:

Talha ALP
OrhanEnçakar - Abdulkadir Yılmaz

Manyasızade cad. No: 47 Çarşamba – FATİH / İSTANBUL
Tel: 0212 635 30 55
Fax: 0 212 635 78 65
e-mail: yasinyayin@mail.com

"Kelime Anlamlı Celâleyn Tercümesi"

isimli kitabın bütün hakları YASİN YAYINEVİ'ne aittir.

Yayınevimizden yazılı izin alınmadan
kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz.

İç Düzen:

Abdulkadir YILMAZ

Kapak:

Abdulkadir GÜRSU

Baskı Cilt : Sistem Matbaacılık
Yılanlı Ayazma Yolu No:8 DAVUTPAŞA
Tel: 0212 482 11 01 ZEYTİNBURNU/İST

İSTANBUL 2011

Rahman ve Rahim olan
Allah'ın adıyla

٦

سُورَةُ الْاَنْعَامِ

مَكِّيَّةٌ إِلَّا (وَمَا قَدَرُوا اللهَ) اَلْآيَاتِ الثَّلَاثَ
وَإِلَّا (قُلْ تَعَالَوْا) اَلْآيَاتِ الثَّلَاثَ
وَهِيَ مِائَةٌ وَخَمْسٌ اَوْ سِتٌّ وَسِتُّونَ آيَةً

سُورَةُ الْاَنْعَامِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

مَكِّيَّةٌ إِلَّا ﴿وَمَا قَدَرُوا اللّٰهَ﴾ اَلْآيَاتِ الثَّلَاثَ وَإِلَّا ﴿قُلْ تَعَالَوْا﴾ اَلْآيَاتِ الثَّلَاثَ وَهِيَ مِائَةٌ وَخَمْسٌ اَوْ سِتٌّ وَسِتُّونَ آيَةً

﴿اَلْحَمْدُ﴾ وَهُوَ الْوَصْفُ بِالْجَمِيلِ ثَابِتٌ ﴿لِلّٰهِ﴾ وَهَلِ الْمُرَادُ الْإِعْلَامُ بِذٰلِكَ لِلْإِيمَانِ بِهِ اَوِ الثَّنَاءُ بِهِ اَوْ هُمَا احْتِمَالَاتٌ اَفْيَدُهَا الثَّالِثُ قَالَهُ الشَّيْخُ فِي سُورَةِ الْكَهْفِ ﴿الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ﴾ خَصَّهُمَا بِالذِّكْرِ لِاَنَّهُمَا اَعْظَمُ الْمَخْلُوقَاتِ لِلنَّاظِرِينَ ﴿وَجَعَلَ﴾ خَلَقَ ﴿الظُّلُمَاتِ وَالنُّورَ﴾ اَيْ كُلَّ ظُلْمَةٍ وَنُورٍ وَجَمَعَهَا دُونَهُ لِكَثْرَةِ اَسْبَابِهَا وَهٰذَا مِنْ دَلَائِلِ وَحْدَانِيَّتِهِ ﴿ثُمَّ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ مَعَ قِيَامِ هٰذَا الدَّلِيلِ ﴿بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ ۝١﴾ يُسَوُّونَ غَيْرَهُ فِي الْعِبَادَةِ ﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ طِينٍ﴾ بِخَلْقِ اَبِيكُمْ آدَمَ مِنْهُ ﴿ثُمَّ قَضٰى اَجَلًا﴾ لَكُمْ تَمُوتُونَ عِنْدَ انْتِهَائِهِ ﴿وَاَجَلٌ مُسَمًّى﴾ مَضْرُوبٌ ﴿عِنْدَهُ﴾ لِبَعْثِكُمْ ﴿ثُمَّ اَنْتُمْ﴾ اَيُّهَا الْكُفَّارُ ﴿تَمْتَرُونَ ۝٢﴾ تَشُكُّونَ فِي الْبَعْثِ بَعْدَ عِلْمِكُمْ اَنَّهُ ابْتَدَاَ خَلْقَكُمْ وَمَنْ قَدَرَ عَلَى الْاِبْتِدَاءِ فَهُوَ عَلَى الْإِعَادَةِ اَقْدَرُ ﴿وَهُوَ اللّٰهُ﴾ مُسْتَحَقُّ الْعِبَادَةِ ﴿فِي السَّمٰوَاتِ وَفِي الْاَرْضِ

يَعْلَمُ سِرَّكُمْ وَجَهْرَكُمْ﴾ مَا تُسِرُّونَ وَمَا تَجْهَرُونَ بِهِ بَيْنَكُمْ ﴿وَيَعْلَمُ مَا تَكْسِبُونَ ﴿٣﴾﴾ تَعْمَلُونَ مِنْ خَيْرٍ وَشَرٍّ ﴿وَمَا تَأْتِيهِمْ﴾ اَيْ اَهْلَ مَكَّةَ ﴿مِنْ﴾ صِلَةٌ ﴿اٰيَةٍ مِنْ اٰيَاتِ رَبِّهِمْ﴾ مِنَ الْقُرْآنِ ﴿اِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴿٤﴾﴾ ﴿فَقَدْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ﴾ بِالْقُرْآنِ ﴿لَمَّا جَاءَهُمْ فَسَوْفَ يَأْتِيهِمْ اَنْبٰٓؤُا﴾ عَوَاقِبُ ﴿مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٥﴾﴾ ﴿اَلَمْ يَرَوْا﴾ فِي اَسْفَارِهِمْ إِلَى الشَّامِ وَغَيْرِهَا ﴿كَمْ﴾ خَبَرِيَّةٌ بِمَعْنَى كَثِيرًا ﴿اَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَرْنٍ﴾ أُمَّةٍ مِنَ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ ﴿مَكَّنَّاهُمْ﴾ اَعْطَيْنَاهُمْ مَكَانًا ﴿فِي الْاَرْضِ﴾ بِالْقُوَّةِ وَالسَّعَةِ ﴿مَا لَمْ نُمَكِّنْ﴾ نُعْطِ ﴿لَكُمْ﴾ فِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْغَيْبَةِ ﴿وَاَرْسَلْنَا السَّمَآءَ﴾ اَلْمَطَرَ ﴿عَلَيْهِمْ مِدْرَارًا﴾ مُتَتَابِعًا ﴿وَجَعَلْنَا الْاَنْهَارَ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمْ﴾ تَحْتَ مَسَاكِنِهِمْ ﴿فَاَهْلَكْنَاهُمْ بِذُنُوبِهِمْ﴾ بِتَكْذِيبِهِمْ الْاَنْبِيَاءَ ﴿وَاَنْشَاْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا اٰخَرِينَ ﴿٦﴾﴾ ﴿وَلَوْ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ كِتَابًا﴾ مَكْتُوبًا ﴿فِي قِرْطَاسٍ﴾ رَقٍّ كَمَا اقْتَرَحُوهُ ﴿فَلَمَسُوهُ بِاَيْدِيهِمْ﴾ اَبْلَغُ مِنْ عَايَنُوهُ لِاَنَّهُ اَنْفَى لِلشَّكِّ ﴿لَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوٓا اِنْ﴾ مَا ﴿هٰذَآ اِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٧﴾﴾ تَعَنُّتًا وَعِنَادًا ﴿وَقَالُوا لَوْلَآ﴾ هَلاَّ ﴿اُنْزِلَ عَلَيْهِ﴾ عَلَى مُحَمَّدٍ ﷺ ﴿مَلَكٌ﴾ يُصَدِّقُهُ ﴿وَلَوْ اَنْزَلْنَا مَلَكًا﴾ كَمَا اقْتَرَحُوا فَلَمْ يُؤْمِنُوا ﴿لَقُضِيَ الْاَمْرُ﴾ بِهَلاَكِهِمْ ﴿ثُمَّ لَا يُنْظَرُونَ ﴿٨﴾﴾ يُمَهَّلُونَ لِتَوْبَةٍ اَوْ مَعْذِرَةٍ كَعَادَةِ اللهِ فِيمَنْ قَبْلَهُمْ مِنْ إِهْلَاكِهِمْ عِنْدَ وُجُودِ مُقْتَرَحِهِمْ إِذَا لَمْ يُؤْمِنُوا

TÜRKÇE ANLAMI

6- Enâm Sûresi

91–93 ve 101–103 arası ayetler hariç Mekke'de inmiştir.
165 veya 166 ayettir

Bismillahirrahmanirrahim

1. **Hamd,** güzel ile niteleme **o Allah için** sabit**tir**[1] **ki, gökleri ve yeri**[2] **yaratmış ve karanlıklar**[3] **ile nûru**n hepsini **var etmiş,** yaratmış**tır. Sonra** delilin varlığına rağmen **kâfir olanlar, Rablerine denk tutuyorlar,** ibadet konusunda başkasını onunla eşit görüyorlar.

---

[1] Burada kastedilen kendisine (1) inanılması için, ya da (2) kendisinin övülmesi için bunu bildirmek midir? Yoksa (3) bu iki görüş de mümkün birer ihtimal midir? Kehf suresinde Şeyh Celalettin el-Mahalli'nin de ifade ettiği gibi bunlar arasından en doğru gözükeni üçüncü ihtimaldir.

[2] Özellikle gökleri ve yeri zikretmesi, bu ikisinin kişiler nezdinde yaratılmışların en büyüğü olmalarından kaynaklanmaktadır.

[3] اَلظُّلُمَات kelimesinin cemi, اَلنُّور kelimesinin ise müfret olarak getirilmesi, karanlığın sebebinin birçok olmasından kaynaklanmaktadır. Tüm bu zikredilenler onun birliğinin delillerindendir.

2. **O, o zattır ki,** babanız Adem'i yaratması suretiyle **sizi bir çamurdan yarattı, sonra** bitimi esnasında öleceğiniz **bir ecel takdir etti ve O'nun katında** dirilişiniz için **isimlenmiş,** belirlenmiş **bir ecel de vardır. Sonra da siz** ey kâfirler! Allah'ın sizi yoktan var ettiğini bilmenize rağmen diriliş konusunda kuşku duyuyor, **şüphe ediyorsunuz.** Hâlbuki yoktan var etmeye gücü yeten zat, varlığı iade etmeye daha muktedirdir.

3. **Ve O göklerde de, yerde de** ibadeti gerçekten hak eden **Allah'dır, sizin gizli ve aşikar olan,** aranızda gizlediğiniz ve açıktan yaptığınız **her şeyinizi bilir ve ne kazanacağınızı,** hayır olsun, şer olsun ne yapacağınızı **da bilir.**

4. **Ve onlara,** yani Mekke halkına **Rablerinin** Kuran'daki **âyetlerinden bir âyet**[1] **gelmeye görsün, illâ onlar O'ndan yüz çevirirler.**

5. **İşte onlar hakk** olan Kuran'ı **kendilerine geldiği vakit yalanladılar. Fakat onlara alay ettiklerinin haberleri,** sonuçları **yakında gelecektir.**

6. Şam ve diğer bölgelere yaptıkları yolculuklarında **görmediler mi ki; onlardan evvel** gelip-geçmiş ümmetlerden **yeryüzünde, sizi**[2] **yerleştirmediğimiz bir biçimde kendilerini yerleştirdiğimiz,** kuvvet ve bollukla birlikte kendilerine mekan verdiğimiz **nice**[3] **nesli,** ümmeti **helâk ettik. Ve onların üzerine göğü,** yağmuru **bol bol,** sağanak halde **salıvermiştik ve ırmakları onların** oturmuş oldukları yerlerin **altlarından akar bir halde kılmıştık, sonra onları,** peygamberlerini inkar ederek kazandıkları **günahları sebebiyle helâk ettik ve onlardan sonra başka bir nesil var ettik.**

7. **Eğer sana,** istedikleri gibi **kağıtta** parşömen halinde yazılı **bir kitap indirseydik de onu eller ile yoklayacak olsalardı**[4] **elbette o kâfir olanlar, yine** ısrarla ve inatla **diyeceklerdi ki; 'bu bir sihirden başka değildir'.**[5]

8. **Ve dediler ki: «Onun,** Muhammed'in (s.a.v.) **üzerine** kendisine doğrulayacak **bir melek indirilmeli değil miydi?,** indirilseydi ya!»[6] **Ve eğer Biz** onların istedikleri şekilde **bir melek indirmiş olsaydık** da onlar yine de iman etmeyecek olsalardı, **elbette** onların helak edilmeleri **işi bitirilmiş olurdu. Sonra onlara göz açtırılmazdı,** tevbe etmeleri

---

[1] Buradaki مِنْ zaittir.

[2] Burada gaip sigadan, muhatap sigasına dönülmüştür.

[3] Buradaki كَمْ haberiye olup, "çok" anlamındadır.

[4] Bu, "gözleriyle görecek olsalardı" ifadesinden kuşku götürmez olduğu için daha mübalağalı bir ifadedir.

[5] إِنْ burada ما anlamındadır.

[6] لَوْلَا burada هَلَّا anlamındadır.

ya da mazeret beyan etmeleri için kendilerine süre tanınmazdı. Nitekim Cenab-ı Hakk'ın adeti de, bunlardan önceki kavimlerin –istekleri yerine getirildiği halde iman etmediklerinde– helak edilmeleri şeklindedir.

KELİME ANLAMI

﴿٦﴾ سُورَةُ الْأَنْعَامِ

6- Enam suresi

مَكِّيَّةٌ Mekke'de inmiştir اَلْآيَاتِ الثَّلَاثَ (وَمَا قَدَرُوا اللهَ...) إِلَّا Ancak "vema kaderullaha...ile başlayan üç ayet hariçوَإِلَّا (قُلْ تَعَالَوْا) اَلْآيَاتِ الثَّلَاثَ Ve de "kul te'âlev...ile başlayan üç ayet hariçآيَةً وَسِتُّونَ اَوْ سِتٌّ وَخَمْسٌ مِائَةٌ وَهِيَ Bu sure yüz atmış beş veya yüz atmış altı ayettir بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla (başlarım)

1. اَلْحَمْدُ **Bütün hamdler** وَهُوَ Hamd *(Nedir?)* الْوَصْفُ بِالْجَمِيلِ İyi nitelemedir *(Bu hamd nedir?)* ثَابِتٌ Sabittir *(Kim için?)* لِلّٰهِ Allah için وَهَلِ الْمُرَادُ Acaba (Hamd Allah içindir sözünden) murad الْإِعْلَامُ بِذٰلِكَ Bunu bildirmek midir? *(Niçin?)* لِلْإِيمَانِ بِهِ Buna inanılması için اَوِ الثَّنَاءُ بِهِ Ya da Allah övgü müdür? اَوْ هُمَا احْتِمَالَاتٌ Yoksa bunlar her ikisi de (mümkün) ihtimaller midir? اَفَيْدُهَا الثَّالِثُ (Bunlar arasından) en doğru gözükeni üçüncü ihtimaldir قَالَهُ الشَّيْخُ Bunu Şeyh (Celalettin el-Mahalli) dedi *(Nerede?)* فِي سُورَةِ الْكَهْفِ Kehf suresinde الَّذِي **Öyle Allah ki** خَلَقَ **Yarattı** *(Neyi?)* السَّمٰوَاتِ **Gökleri** *(Daha?)* وَالْأَرْضَ **Yeri** خَصَّهُمَا بِالذِّكْرِ Gökleri ve Yeri özellikle zikretti *(Niçin?)* لِاَنَّهُمَا Çünkü bu ikisi *(Nedir?)* اَعْظَمُ الْمَخْلُوقَاتِ Mahlukatın en yüceleridir *(Kim için?)* لِلنَّاظِرِينَ Görenler için وَجَعَلَ **Ve kıldı** خَلَقَ (yani) yarattı *(Neyi?)* الظُّلُمَاتِ **Karanlıkları** *(Daha?)* وَالنُّورَ **Aydınlığı** اَيْ كُلَّ ظُلْمَةٍ وَنُورٍ Yani her karanlık ve nuru وَجَمَعَهَا "Zulümat /karanlıklar" kelimesini cemi getirdi دُونَهُ "Nur" kelimesini cemi getirmedi *(Niçin?)* لِكَثْرَةِ اَسْبَابِهَا Karanlığın sebebi daha çok olduğu için وَهٰذَا Bu durum *(Nedir?)* مِنْ دَلَائِلِ وَحْدَانِيَّتِهِ Allah(c.c.) birliğinin delillerindendir ثُمَّ الَّذِينَ **Sonra o kimseler ki;** كَفَرُوا **Kafir oldular** مَعَ قِيَامِ هٰذَا الدَّلِيلِ bu delilin varlığına rağmen بِرَبِّهِمْ **Rablerini** يَعْدِلُونَ **Denk tutarlar** يُسَوُّونَ غَيْرَهُ başkasıyla eşit görürler *(Ne konuda?)* فِي الْعِبَادَةِ İbadet konusunda

2. هُوَ الَّذِي **O** (Allah) **ki;** خَلَقَكُمْ **Sizi yarattı** *(Neden?)* مِنْ طِينٍ **Çamurdan** بِخَلْقِ اَبِيكُمْ آدَمَ Babanız Ademi yaratmak suretiyle *(Neden?)* مِنْهُ Çamurdan ثُمَّ قَضَىٰ **Sonra belirledi** *(Ne?)* اَجَلًا **Bir müddet** *(Kim için?)* لَكُمْ Sizin için *(Öyle müddet ki?)* تَمُوتُونَ Siz ölüyorsunuz *(Ne zaman?)* عِنْدَ انْتِهَائِهِ O müddetin bitiminde وَاَجَلٌ **Bir müddet vardır (ki)** مُسَمًّى **İsimlenmiş** مَضْرُوبٌ (kesin olarak) belirlenmiş *(Nerede?)* عِنْدَهُ **Onun katında** *(Ne için bir müddet?)* لِبَعْثِكُمْ Dirilişiniz için ثُمَّ اَنْتُمْ **Sonra siz** اَيُّهَا الْكُفَّارُ Ey kafirler تَمْتَرُونَ **Kuşkuya kapılırsınız** تَشُكُّونَ şüpheye düşersiniz *(Ne konuda?)* فِي الْبَعْثِ Dirilme konusunda بَعْدَ عِلْمِكُمْ Bildikten sonra *(Neyi?)* اَنَّهُ Şunu ki ابْتَدَاَ خَلْقَكُمْ Sizi yoktan var etti وَمَنْ O kimse ki; قَدَرَ Güç yetirdi عَلَى الْاِبْتِدَاءِ İlk defa yaratmaya فَهُوَ عَلَى الْاِعَادَةِ O kimse tekrar hayata döndürmeye *(Nedir?)* اَقْدَرُ Daha muktedirdir.

3. وَهُوَ **O** *(Nedir?)* اللّٰهُ **Allahtır** مُسْتَحَقُّ الْعِبَادَةِ İbadete layıktır *(Nerede?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde** *(Daha?)* وَفِي الْاَرْضِ **Ve yerde** يَعْلَمُ **O bilir** *(Neyi?)* سِرَّكُمْ **Sizin gizlinizi** *(Daha?)* وَجَهْرَكُمْ **Sizin aşikarınızı** مَا تُسِرُّونَ وَمَا تَجْهَرُونَ بِهِ بَيْنَكُمْ Yani aranızda gizlediklerinizi ve açığa vurduklarınızı وَيَعْلَمُ **Ve bilir** *(Neyi?)* مَا تَكْسِبُونَ **Kazandıklarınızı** تَعْمَلُونَ مِنْ خَيْرٍ وَشَرٍّ Yani işlediğiniz iyi ve kötüyü

4. وَمَا تَأْتِيهِمْ **Onlara gelmiyor** اَيْ اَهْلَ مَكَّةَ Yani Mekkelilere *(Ne gelmiyor?)* مِنْ صِلَةٌ اٰيَةٍ **Bir ayet** –"min" kelimesi zaittir- *(Öyle ayet ki)* مِنْ اٰيَاتِ رَبِّهِمْ **Rablerinin ayetlerinden** *(O ayet de nedendir?)* مِنَ الْقُرْآنِ Kurandan اِلَّا كَانُوا **Ancak onlar oldular** عَنْهَا **O** (gelen) **ayetlerden** مُعْرِضِينَ **Yüz çeviriciler**

5. فَقَدْ كَذَّبُوا **Muhakkak ki yalanladılar** *(Neyi?)* بِالْحَقِّ **Hakkı** بِالْقُرْآنِ yani Kuranı *(Ne zaman?)* لَمَّا جَاءَهُمْ **Onlara geldiğinde** فَسَوْفَ يَأْتِيهِمْ **Yakında onlara gelecektir** *(Ne?)* اَنْبٰؤُا عَوَاقِبُ مَا **Ol şeyin Haberleri** Akibetleri **ki** كَانُوا بِهِ **Onlar o şeyi** يَسْتَهْزِئُونَ **Alaya alıyorlar**

6. اَلَمْ يَرَوْا **Onlar görmediler mi?** *(Nerede?)* فِي اَسْفَارِهِمْ Yolculuklarında *(Nereye?)* إِلَى الشَّامِ Şam'a ve diğer yerlere وَغَيْرِهَا كَمْ خَبَرِيَّةٌ بِمَعْنَى كَثِيرًا اَهْلَكْنَا **Nicesini** -çok manasında kemi haberiyedir- **helak ettik** مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَرْنٍ **onlardan önceki kavimlerden** اُمَّةٍ مِنَ geçmiş ümmetlerden bir ümmeti ki اَعْطَيْنَاهُمْ مَكَّنَّاهُمْ **Onları yerleştirdik** الْاُمَمِ الْمَاضِيَةِ **Yeryüzünde** فِي الْاَرْضِ *(Nerede?)* بِالْقُوَّةِ وَالسَّعَةِ Güç ve bollukla مَكَانًا Onlara yer verdik

birlikte مَا لَمْ نُمَكِّنْ **İmkan tanımadık** نُعْطِ vermedik *(kime?)* لَكُمْ **Size** فِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْغَيْبَةِ Bu ayette gaibten (muhataba) dönüş vardır وَأَرْسَلْنَا **Ve gönderdik** *(Neyi?)* السَّمَآءَ **Göğü** اَلْمَطَرَ Yağmuru *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ Onlar üzerine *(Ne olduğu halde?)* مِدْرَارًا **Sağanak halde** مُتَتَابِعًا kesintisiz وَجَعَلْنَا **Ve kıldık** *(Neyi?)* الْأَنْهَارَ **Nehirleri** *(Ne kıldık?)* تَجْرِي **Akar halde** *(Nereden?)* مِنْ تَحْتِهِمْ **Altlarından** تَحْتَ مَسَاكِنِهِمْ Oturdukları yerin altından فَأَهْلَكْنَاهُمْ **Ve onları helak ettik** *(Ne sebebiyle?)* بِذُنُوبِهِمْ **Günahları sebebiyle** بِتَكْذِيبِهِمْ Yalanlamaları sebebiyle *(Kimi?)* وَأَنْشَأْنَا الْأَنْبِيَاءَ Peygamberleri **Ve yetiştirdik** مِنْ بَعْدِهِمْ **Onlardan sonra** *(Ne?)* قَرْنًا اٰخَرِينَ **Başka bir topluluk**

7. وَلَوْ نَزَّلْنَا **Eğer indirseydik** عَلَيْكَ **Senin üzerine** *(Ne?)* كِتَابًا **Bir kitap** مَكْتُوبًا yazılı bir şey *(Nerede?)* فِي قِرْطَاسٍ **kağıtta** رَقٍّ parşömende اقْتَرَحُوهُ كَمَا istedikleri gibi فَلَمَسُوهُ **Sonra ona dokunsalardı** بِأَيْدِيهِمْ **Elleriyle** اَبْلَغُ مِنْ عَايَنُوهُ (Elleriyle dokunsalardı demek) onu görselerdi (demek)den daha mübalağalıdır *(Niçin?)* لِأَنَّهُ Çünkü bu (: ellerler dokunmak) *(Nedir?)* اَنْفَى لِلشَّكِّ Şüpheyi kaldırmada daha kesindir لَقَالَ **Muhakkak derdi** *(Kim?)* الَّذِينَ كَفَرُوا **Kafir olanlar** *(Ne derlerdi?)* إِنْ مَا هٰذَا -"ma" nefiy içindir- **Bu (kur'ân) ancak** *(Nedir?)* إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ **Apaçık bir sihirdir** *(Niçin böyle derlerdi?)* تَعَنُّتًا وَعِنَادًا Israr ve inatlarından

8. وَقَالُوا **Ve onlar dediler** *(Ne dediler?)* لَوْلَآ أُنْزِلَ هَلَّا **Keşke** –"hadi!"– **indirilseydi** ya! عَلَيْهِ **Onun üzerine** عَلَى مُحَمَّدٍ ﷺ Muhammed *(s.a.v.)* üzerine *(Ne?)* مَلَكٌ **Bir melek** *(öyle melek ki?)* يُصَدِّقُهُ Onu doğrulayan وَلَوْ أَنْزَلْنَا مَلَكًا **Ve eğer bir melek indirseydik** كَمَا اقْتَرَحُوا Onların istediği gibi, فَلَمْ يُؤْمِنُوا sonra (onlar yine) iman etmeselerdi لَقُضِيَ الْأَمْرُ **İş bitirilmiş olurdu** *(Neye dair?)* بِهَلَاكِهِمْ Onların helak edilmelerine dair ثُمَّ لَا يُنْظَرُونَ **Sonra göz açtırılmazlardı** يُمَهَّلُونَ onlara mühlet tanınmazdı *(Ne için?)* لِتَوْبَةٍ Tevbe (etmeleri) için *(Daha ne için?)* اَوْ مَعْذِرَةٍ Özür (beyan etmeleri) için كَعَادَةِ اللهِ Allah'ın *(c.c.)* adeti olduğu gibi *(Nerede?)* فِيمَنْ قَبْلَهُمْ Onlardan öncekilerde *(Nedir o adet?)* مِنْ إِهْلَاكِهِمْ Helak edilişleri *(Ne zaman?)* عِنْدَ وُجُودِ مُقْتَرَحِهِمْ İstedikleri olup da إِذَا لَمْ يُؤْمِنُوا İman etmedikleri zaman

﴿وَلَوْ جَعَلْنَاهُ﴾ اَيِ الْمُنَزَّلَ إِلَيْهِمْ ﴿مَلَكًا لَجَعَلْنَاهُ﴾ اَيِ الْمَلَكَ ﴿رَجُلًا﴾ اَيْ عَلَى صُورَتِهِ لِيَتَمَكَّنُوا مِنْ رُؤْيَتِهِ إِذْ لاَ قُوَّةَ لِلْبَشَرِ عَلَى رُؤْيَةِ الْمَلَكِ لَوْ اَنْزَلْنَاهُ وَجَعَلْنَاهُ رَجُلًا ﴿وَلَلَبَسْنَا﴾ شَبَّهْنَا ﴿عَلَيْهِمْ مَا يَلْبِسُونَ ﴿٩﴾﴾ عَلَى اَنْفُسِهِمْ بِاَنْ يَقُولُوا مَا هٰذَا إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ ﴿وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ مِنْ قَبْلِكَ﴾ فِيهِ تَسْلِيَةٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ ﴿فَحَاقَ﴾ نَزَلَ ﴿بِالَّذِينَ سَخِرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿١٠﴾﴾ وَهُوَ الْعَذَابُ فَكَذَا يَحِيقُ بِمَنِ اسْتَهْزَاَ بِكَ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿سِيرُوا فِي الْاَرْضِ ثُمَّ انْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ ﴿١١﴾﴾ اَلرُّسُلَ مِنْ هَلَاكِهِمْ بِالْعَذَابِ لِيَعْتَبِرُوا ﴿قُلْ لِمَنْ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ قُلْ لِلّٰهِ﴾ إِنْ لَمْ يَقُولُوهُ لَا جَوَابَ غَيْرُهُ ﴿كَتَبَ﴾ قَضَى ﴿عَلٰى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ﴾ فَضْلًا مِنْهُ وَفِيهِ تَلَطُّفٌ فِي دُعَائِهِمْ إِلَى الْإِيمَانِ ﴿لَيَجْمَعَنَّكُمْ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ﴾ لِيُجَازِيَكُمْ بِاَعْمَالِكُمْ ﴿لَا رَيْبَ﴾ لَا شَكَّ ﴿فِيهِ الَّذِينَ خَسِرُوا اَنْفُسَهُمْ﴾ بِتَعْرِيضِهَا لِلْعَذَابِ مُبْتَدَاٌ خَبَرُهُ ﴿فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٢﴾﴾ ﴿وَلَهُ﴾ تَعَالَى ﴿مَا سَكَنَ﴾ حَلَّ ﴿فِي الَّيْلِ وَالنَّهَارِ﴾ اَيْ كُلِّ شَيْءٍ فَهُوَ رَبُّهُ وَخَالِقُهُ وَمَالِكُهُ ﴿وَهُوَ السَّمِيعُ﴾ لِمَا يُقَالُ ﴿الْعَلِيمُ ﴿١٣﴾﴾ بِمَا يُفْعَلُ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿اَغَيْرَ اللّٰهِ اَتَّخِذُ وَلِيًّا﴾ اَعْبُدُهُ ﴿فَاطِرِ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ مُبْدِعِهِمَا ﴿وَهُوَ يُطْعِمُ﴾ يَرْزُقُ ﴿وَلَا يُطْعَمُ﴾ لَا يُرْزَقُ، لا ﴿قُلْ اِنِّي اُمِرْتُ اَنْ اَكُونَ اَوَّلَ مَنْ اَسْلَمَ﴾ لِلّٰهِ مِنْ هٰذِهِ الْأُمَّةِ ﴿وَ﴾ قِيلَ لِي ﴿لَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٤﴾﴾ بِهِ ﴿قُلْ اِنِّي اَخَافُ اِنْ عَصَيْتُ رَبِّي﴾ بِعِبَادَةِ غَيْرِهِ ﴿عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٥﴾﴾ هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿مَنْ يُصْرَفْ﴾ بِالْبِنَاءِ لِلْمَفْعُولِ اَيِ الْعَذَابُ وَلِلْفَاعِلِ اَيِ اللّٰهُ وَالْعَائِدُ مَحْذُوفٌ ﴿عَنْهُ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمَهُ﴾ تَعَالَى أَيْ اَرَادَ لَهُ الْخَيْرَ ﴿وَذٰلِكَ الْفَوْزُ الْمُبِينُ ﴿١٦﴾﴾ اَلنَّجَاةُ الظَّاهِرَةُ ﴿وَاِنْ يَمْسَسْكَ اللّٰهُ بِضُرٍّ﴾ بَلَاءٍ كَمَرَضٍ وَفَقْرٍ ﴿فَلَا كَاشِفَ﴾ رَافِعَ ﴿لَهُ اِلَّا هُوَ وَاِنْ يَمْسَسْكَ بِخَيْرٍ﴾ كَصِحَّةٍ وَغِنًى ﴿فَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٧﴾﴾ وَمِنْهُ مَسُّكَ بِهِ وَلَا يَقْدِرُ عَلَى رَدِّهِ عَنْكَ غَيْرُهُ ﴿وَهُوَ الْقَاهِرُ﴾ اَلْقَادِرُ الَّذِي لَا يُعْجِزُهُ شَيْءٌ مُسْتَعْلِيًا ﴿فَوْقَ عِبَادِهِ وَهُوَ الْحَكِيمُ﴾ فِي خَلْقِهِ ﴿الْخَبِيرُ ﴿١٨﴾﴾ بِبَوَاطِنِهِمْ كَظَوَاهِرِهِمْ

TÜRKÇE ANLAMI

9. **Ve eğer O'nu** yani kendilerine indirileni **bir melek kılsaydık, elbette O'nu** yani o meleği **yine** görebilsinler diye **bir erkek** suretinde **kılardık.** Çünkü hiçbir beşer, meleği görme gücüne sahip değildir. **Ve** onu indirip de adam suretinde yapsaydık **onların** "bu ancak sizin gibi bir beşerdir" demek suretiyle, kendilerine **karıştırdıkları şeyi yine onlara karışık,** benzer **yapardık.**

10. **Andolsun ki, senden evvelki peygamberler ile de elbette alay edilmiştir.**[1] **Artık o kendisiyle alay ettikleri şey** olan azap, **onlardan alay edenleri her taraftan kuşatıp iniverdi.** Dolayısıyla seninle alay edenleri de aynı akıbet beklemektedir.

11. Onlara ibret almaları için **de ki: «Yeryüzünde dolaşınız, sonra bakınız ki,** peygamberleri **yalanlayanların** azapla helak olmaktan ibaret **akıbet**(ler)**i nasıl olmuştur?»**

12. **De ki: «Göklerde ve yerde olan şeyler kimindir?»** onlar bunu cevap olarak vermezlerse sen **de ki: «Allah'ındır.** Zira bundan başka cevap yoktur. **O kendi zâtı üzerine** kendinden bir fazlı ihsan olarak **rahmeti yazmış,** bununla hükmetmiştir.[2] **Elbette sizleri** amellerinizin karşılığını alasınız diye **kıyamet gününe toplayacaktır. Bunda şüphe,** kuşku **yoktur.» O kimseler ki,**[3] canlarını azaba sunmakla **kendilerine yazık etmişlerdir. İşte onlar imân etmezler.**[4]

13. **Halbuki, gecede ve gündüzde,** yani her yerde **barınan,** bulunan **her ne varsa O** Allah teala**nındır,** O, bunların tümünün rabbi, yaratıcısı ve de sahibidir. **Ve** söyleneni **hakkıyle işiten,** yapılanı **bilen de ancak O'dur.**

14. Onlara **de ki: «Göklerin ve yerin yaratıcısı,** yoktan var edicisi **olan Allah'tan başkasını,** ibadet edeceğim bir **velî edinir miyim?** Hayır, edinmem! **Halbuki, O doyurur,** rızık verir **ve kendisi doyurulmaz,** rızıklandırılmaz » Hayır (edinmem)! **De ki: « Muhakkak ben** bu ümmetten Allah'a **teslim olanların ilki olmakla emredildim ve** bana **'sakın** ona **şirk koşanlardan olma! '»** buyruldu.

15. **De ki: «Eğer ben** başkasına ibadet etmek suretiyle **Rabbime isyan edersem elbette büyük gün** olan kıyamet gününün **azabından korkarım.»**

16. **«Kim kendisinden o gün** azab **bertaraf edilirse**[5] **muhakkak** ki Allah teala **ona merhamet etmiştir,** yani onun için hayır dilemiştir. **Ve işte apaçık kurtuluş,** ayan beyan necat **odur.»**

17. **Ve eğer Allah sana bir zarar,** hastalık ve fakirlik gibi bir fakirlik gibi bir bela **dokundurursa onu O'ndan başka açıp** kaldı**racak yoktur. Ve eğer sana** sıhhat ve zenginlik gibi **bir hayır dokundurursa, işte O her şeye hakkıyla kâdirdir.** Sana bu hayrı eriştirmek de onun gücünün yettiği şeylerdendir. Ondan başka hiç kimse onu senden geri çevirmeye gücü yetmez.

---

[1] Bu ayette hz. Peygambere (s.a.v.) bir teselli vardır.

[2] Bu ayette onları imana çağırma konusunda hassasiyet gösterilmiştir.

[3] Bu mübtedadır.

[4] Bu da önceki mübtedanın haberidir.

[5] يصرف fiili –naibi faili 'azap' olmak üzere- hem meçhul; hem de –faili 'Allah' lafzı olmak ve de 'âid (daha doğrusu meful zamiri) de mahzuf olmak üzere- malum olarak okunmuştur. (Bu ikinci kıraate göre ayetin takdiri şöyledir: مَنْ يَصْرِفُهُ اللهُ عَنْهُ)

18. Ve O, kullarının üzerinde üstün olarak **kahirdir** kendisini hiç kimse aciz bırakmayacak şekilde güçlü olandır. **Ve O** yarattıklarında **hikmet sahibidir,** onların içlerini de dışları gibi **hakkıyla bilendir.**

KELİME ANLAMI

9. وَلَوْ جَعَلْنَاهُ **Şayet onu kılsaydık** إِلَيْهِمْ أَيِ الْمُنَزَّلَ kendilerine indirileni (gönderileni) *(Ne kılsaydık?)* مَلَكًا **Bir melek** لَجَعَلْنَاهُ **Onu elbet kılardık** أَيِ الْمَلَكَ Yani meleği *(Ne kılardık?)* رَجُلًا **Bir adam** أَيْ عَلَى صُورَتِهِ Yani adam suretinde (kılardık) (Niçin?) لِيَتَمَكَّنُوا Güç yetirebilsinler diye (Neye?) مِنْ رُؤْيَتِهِ Onu görmeye إِذْ Zira لاَ قُوَّةَ لِلْبَشَرِ İnsanın gücü yoktur (Neye?) عَلَى رُؤْيَةِ الْمَلَكِ Meleği görmeye وَلَوْ أَنْزَلْنَاهُ **Ve** onu indirseydik وَجَعَلْنَاهُ رَجُلًا Ve onu Adam yapsaydık لَلَبَسْنَا **Elbet karıştırırdık** شَبَّهْنَا Benzetirdik *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** (Neyi?) مَا يَلْبِسُونَ **Karıştırdıklarını** عَلَى أَنْفُسِهِمْ Kendilerine (Ne şekilde?) بِأَنْ يَقُولُوا Demeleriyle (Ne demeleriyle?) مَا هٰذَا Bu değildir إِلَّا بَشَرٌ Ancak insandır (Öyle insan ki?) مِثْلُكُمْ sizin gibi

10. وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ **Muhakkak ki alay edildi** *(kimle?)* بِرُسُلٍ **Peygamberlerle** مِنْ قَبْلِكَ **Senden önceki** فِيهِ Bu ayette vardır (Ne?) تَسْلِيَةٌ Teselli etmek (Kim kimi?) لِلنَّبِيِّ ﷺ Hz. Peygamber *(s.a.v.)* için فَحَاقَ **Çepeçevre kuşattı** نَزَلَ indi (Kime?) بِالَّذِينَ **Ol kimseler ki** سَخِرُوا **Alay ettiler** *(O alay edenler kimlerdendir?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Ne kuşattı?)* مَا **Ol şey ki;** كَانُوا **Onlar idiler** *(Ne idiler?)* بِهِ **O şeyi** يَسْتَهْزِئُونَ **Alaya alıyor** وَهُوَ الْعَذَابُ O (alaya aldıkları) şey azabtır فَكَذَا Aynı şekilde يَحِيقُ Kuşatır (Kimi?) بِمَنْ Ol kimseyi ki; اسْتَهْزَأَ Alaya aldı (Kimi?) بِكَ Seni

11. قُلْ **De ki;** لَهُمْ Onlara *(Ne?)* سِيرُوا **Dolaşın** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** ثُمَّ انْظُرُوا **Sonra bakın** كَيْفَ كَانَ **Nasıl olmuş** *(Ne?)* عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ **Yalanlayan-ların akıbeti** (Kimi yalanlayanların?) الرُّسُلَ Peygamberleri (Onların akibeti nedir?) مِنْ هَلَاكِهِمْ Helak olmaları (Ne ile?) بِالْعَذَابِ Azapla (Onlara niye bunu söyle?) لِيَعْتَبِرُوا İbret alsınlar diye

12. قُلْ **De ki;** لِمَنْ **Kime aittir** *(Ne?)* مَا فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerdekiler** *(Daha?)* وَالْأَرْضِ **Ve yerdekiler** قُلْ **De ki;** لِلّٰهِ **Allah'a aittir** إِنْ لَمْ يَقُولُوهُ Şayet bunu demezlerse لَا جَوَابَ Cevap da yoktur غَيْرُهُ Bundan başka كَتَبَ **(O Allah) yazdı** قَضَى hükmetti عَلَى نَفْسِهِ **Kendisine** *(Neyi yazdı?)* الرَّحْمَةَ **Rahmeti** *(Ne olduğu halde?)*

فَضْلًا مِنْهُ Kendi fazlından وَفِيهِ Bu ayette vardır تَلَطُّفٌ Yumuşak davranma (Ne konuda?) فِي دُعَائِهِمْ Onları çağırmalarında (Neye?) إِلَى الْإِيمَانِ İmana لَيَجْمَعَنَّكُمْ **Sizi elbette toplayacaktır** إِلَى يَوْمِ الْقِيَمَةِ **Kıyamet gününe** (Niçin?) لِيُجَازِيَكُمْ Size karşılık vermek için (Neyle?) بِأَعْمَالِكُمْ Yaptıklarınıza لَا رَيْبَ لَا شَكَّ **Şüphe** –şek **yoktur** *(Nerede?)* فِيهِ **Onda** الَّذِينَ **O kimseler ki;** خَسِرُوا **Yazık ettiler** *(Kime?)* أَنْفُسَهُمْ **Kendilerine** *(Ne şekilde?)* بِتَعْرِيضِهَا Kendilerini sunmalarıyla *(Neye?)* لِلْعَذَابِ Azaba مُبْتَدَأٌ (Bu cümle) mübteda olup, خَبَرُهُ Haberi de şudur: فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ **İşte onlar iman etmezler**

13. وَلَهُ تَعَالَى **Onun** –yüce Allah **için vardır** *(Ne?)* مَا **Ol şey ki** سَكَنَ **Barındı** حَلَّ – hulul etti *(Nerede?)* فِي اللَّيْلِ **Gecede** *(Daha?)* وَالنَّهَارِ **Ve gündüzde** أَيْ كُلِّ شَيْءٍ Yani her şey ki; فَهُوَ O (Allah) *(Nedir?)* رَبُّهُ Onun Rabbidir *(Daha?)* وَخَالِقُهُ Ve Yaratıcısıdır *(Daha?)* وَمَالِكُهُ Ve Sahibidir وَهُوَ **O (Allah)** *(Nedir?)* السَّمِيعُ **İşiticidir** *(Neyi?)* لِمَا يُقَالُ Söyleneni الْعَلِيمُ **Bilicidir** *(Neyi?)* بِمَا يُفْعَلُ Yapılanı

14. قُلْ **De ki;** لَهُمْ Onlara أَغَيْرَ اللهِ **Allah'tan başkasını mı?** أَتَّخِذُ **Edineyim** *(Ne?)* وَلِيًّا **Bir dost** *(Öyle dost ki?)* أَعْبُدُهُ İbadet ettiğim *(Öyle Allah ki?)* فَاطِرِ السَّمٰوَاتِ **Göklerin yaratıcısı** *(Daha?)* وَالْأَرْضِ **Ve yerlerin** مُبْدِعِهِمَا O ikisini yoktan var eden وَهُوَ يُطْعِمُ **O (Allah) doyurur** وَلَا يُطْعَمُ rızık verir يَرْزُقُ **Ve (o Allah) doyurulmaz** لَا يُرْزَقُ rızıklandırılmaz لَا hayır, edinmem! قُلْ **De ki;** إِنِّي **Muhakkak ki ben** أُمِرْتُ **Emredildim** *(Ne ile?)* أَنْ أَكُونَ **Olmamla** *(Ne?)* أَوَّلَ مَنْ أَسْلَمَ **İlk teslim olan** *(kime?)* لِلّٰهِ Allah'a (c.c.) *(Kimlerden?)* مِنْ هٰذِهِ الْأُمَّةِ Bu ümmetten وَ قِيلَ لِي **Ve** bana denildi ki لَا تَكُونَنَّ **Sakın olmayasın** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُشْرِكِينَ **Şirk koşanlardan** *(Kime?)* بِهِ Ona

15. قُلْ **De ki;** إِنِّي **Muhakkak ki ben** أَخَافُ **Korkarım** إِنْ عَصَيْتُ **Şayet isyan edersem** *(Kime?)* رَبِّي **Rabbime** *(Ne şekilde?)* بِعِبَادَةِ غَيْرِهِ Ondan başkasına ibadet ederek *(Neden korkarım?)* عَذَابَ يَوْمٍ **Bir günün azabından ki** عَظِيمٍ **Büyük** هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ O (gün) kıyamet günüdür

16. مَنْ **Her kim ki;** يُصْرَفْ **Döndürülür** بِالْبِنَاءِ لِلْمَفْعُولِ (Bu kelime) Mefule bina edilerek (yani yusraf şeklinde meçhul okunursa) أَيْ Yani (o zaman anlamı) الْعَذَابُ "azab (döndürülürse" olur) وَلِلْفَاعِلِ (Bu kelime) Faile bina edilerek (yani yasrif şeklinde malum

okunursa,) أَيْ Yani (o zaman anlamı) اللهُ "Allah (döndürürse" olur) وَالْعَائِدُ aid (daha doğrusu meful zamiri) ise *(Nedir?)* مَحْذُوفٌ hazfedilmiştir. *(Kimden döndürülürse?)* عَنْهُ **Kendisinden** *(Ne zaman?)* يَوْمَئِذٍ **O** (kıyamet) **gün(ün)de** فَقَدْ رَحِمَهُ **Ona rahmet etmiştir.** *(Kim?)* تَعَالَى Yüce olan (Allah) أَيْ أَرَادَ لَهُ Yani Onun için istemiştir *(Ne istemiştir?)* اَلْخَيْرَ İyilik وَذٰلِكَ **İşte bu** *(Nedir?)* اَلْفَوْزُ الْمُبِينُ **Apaçık kurtuluştur** اَلنَّجَاةُ الظَّاهِرَةُ Ayan beyan necattır وَإِنْ يَمْسَسْكَ **Eğer sana dokundurursa** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Ne dokundurursa?)* بِضُرٍّ **Bir zararı** بَلَاءٍ Bir belayı *(Ne gibi?)* كَمَرَضٍ وَفَقْرٍ hastalık ve fakirlik gibi فَلَا كَاشِفَ **Açan olmaz** رَافِعَ kaldıran *(Neyi?)* لَهُ **Onu** إِلَّا هُوَ **Ancak O (Allah) olur**

17. وَإِنْ يَمْسَسْكَ **Eğer sana dokundurursa** *(Ne dokundurursa ?)* بِخَيْرٍ **Bir hayrı** كَصِحَّةٍ وَغِنًى Sağlık ve zenginlik gibi فَهُوَ **O** *(Nedir?)* عَلَى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** قَدِيرٌ **Gücü yetendir** وَمِنْهُ Bu gücünün yettiği şeylerdendir *(Ne?)* مَسْكٌ بِهِ onları sana dokundurmak وَلَا يَقْدِرُ Ve güç yetiremez عَلَى رَدِّهِ Onu çevirmeye عَنْكَ Senden *(Kim?)* غَيْرُهُ Ondan başkası

18. وَهُوَ **O** *(Nedir?)* الْقَاهِرُ **Kâhirdir** اَلْقَادِرُ gücü yetendir اَلَّذِي Öyle kudretli ki لَا يُعْجِزُهُ شَيْءٌ Hiçbir şey onu aciz kılamıyor *(Ne olduğu halde?)* مُسْتَعْلِيًا üstün olarak_*(Nerede kahirdir?)* فَوْقَ عِبَادِهِ **Kullarının üstünde** وَهُوَ **O** (Allah) *(Nedir?)* اَلْحَكِيمُ **Hikmetli** *(Nerede?)* فِي خَلْقِهِ Yaratmasında اَلْخَبِيرُ **Haberdardır** *(Neden haberdardır?)* بِبَوَاطِنِهِمْ Kullarının içlerinden كَظَوَاهِرِهِمْ Dışları gibi

وَنَزَلَ لَمَّا قَالُوا لِلنَّبِيِّ ﷺ: اِئْتِنَا بِمَنْ يَشْهَدُ لَكَ بِالنُّبُوَّةِ فَإِنَّ اَهْلَ الْكِتَابِ اَنْكَرُوكَ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿اَيُّ شَيْءٍ اَكْبَرُ شَهَادَةً﴾ تَمْيِيزٌ مُحَوَّلٌ عَنِ الْمُبْتَدَأِ ﴿قُلِ اللهُ﴾ إِنْ لَمْ يَقُولُوهُ لَا جَوَابَ غَيْرُهُ هُوَ ﴿شَهِيدٌ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ﴾ عَلَى صِدْقِي ﴿وَاُوحِيَ اِلَيَّ هٰذَا الْقُرْاٰنُ لِاُنْذِرَكُمْ﴾ أُخَوِّفَكُمْ يَا اَهْلَ مَكَّةَ ﴿بِهٖ وَمَنْ بَلَغَ﴾ عَطْفٌ عَلَى ضَمِيرِ أُنْذِرَكُمْ اَيْ بَلَغَهُ الْقُرْآنُ مِنَ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ ﴿اَئِنَّكُمْ لَتَشْهَدُونَ اَنَّ مَعَ اللهِ اٰلِهَةً اُخْرٰى﴾ اِسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿لَآ اَشْهَدُ﴾ بِذٰلِكَ ﴿قُلْ اِنَّمَا هُوَ اِلٰهٌ وَاحِدٌ وَاِنَّنِي بَرِيٓءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ ﴿١٩﴾﴾ مَعَهُ مِنَ الْاَصْنَامِ ﴿اَلَّذِينَ اٰتَيْنٰهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهٗ﴾ اَيْ مُحَمَّدًا بِنَعْتِهِ فِي كِتَابِهِمْ ﴿كَمَا يَعْرِفُونَ اَبْنَآءَهُمُ اَلَّذِينَ خَسِرُوٓا اَنْفُسَهُمْ﴾ مِنْهُمْ ﴿فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠﴾﴾ بِهِ ﴿وَمَنْ﴾ اَيْ لَا اَحَدَ ﴿اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللهِ كَذِبًا﴾ بِنِسْبَةِ الشَّرِيكِ إِلَيْهِ ﴿اَوْ كَذَّبَ بِاٰيَاتِهٖ﴾ اَلْقُرْآنِ ﴿اِنَّهٗ﴾ اَيِ الشَّأْنَ ﴿لَا يُفْلِحُ الظّٰلِمُونَ ﴿٢١﴾﴾ بِذٰلِكَ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿يَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ اَشْرَكُوا﴾ تَوْبِيخًا ﴿اَيْنَ شُرَكَآؤُكُمُ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٢٢﴾﴾ اَنَّهُمْ شُرَكَاءُ اللهِ ﴿ثُمَّ لَمْ تَكُنْ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ ﴿فِتْنَتُهُمْ﴾ بِالنَّصْبِ وَالرَّفْعِ [فِتْنَتُهُمْ] اَيْ مَعْذِرَتُهُمْ ﴿اِلَّآ اَنْ قَالُوا﴾ اَيْ قَوْلُهُمْ ﴿وَاللهِ رَبِّنَا﴾ بِالْجَرِّ نَعْتٌ وَالنَّصْبِ نِدَاءٌ ﴿مَا كُنَّا مُشْرِكِينَ ﴿٢٣﴾﴾ قَالَ تَعَالٰى: ﴿اُنْظُرْ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿كَيْفَ كَذَبُوا عَلٰٓى اَنْفُسِهِمْ﴾ بِنَفْيِ الشِّرْكِ عَنْهُمْ ﴿وَضَلَّ﴾ غَابَ ﴿عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٢٤﴾﴾ هُ عَلَى اللهِ مِنْ شُرَكَاءَ ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُ اِلَيْكَ﴾ إِذَا قَرَأْتَ ﴿وَجَعَلْنَا عَلٰى قُلُوبِهِمْ اَكِنَّةً﴾ اَغْطِيَةً لِـ ﴿اَنْ﴾ لَا ﴿يَفْقَهُوهُ﴾ يَفْهَمُوا الْقُرْآنَ ﴿وَفِيٓ اٰذَانِهِمْ وَقْرًا﴾ صَمَمًا فَلَا يَسْمَعُونَهُ سَمَاعَ قَبُولٍ ﴿وَاِنْ يَرَوْا كُلَّ اٰيَةٍ لَا يُؤْمِنُوا بِهَا حَتّٰٓى اِذَا جَآؤُوكَ يُجَادِلُونَكَ يَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا اِنْ﴾ مَا ﴿هٰذَآ﴾ الْقُرْآنُ ﴿اِلَّآ اَسَاطِيرُ﴾ اَكَاذِيبُ ﴿الْاَوَّلِينَ ﴿٢٥﴾﴾ كَالْاَضَاحِيكِ وَالْاَعَاجِيبِ جَمْعُ أُسْطُورَةٍ بِالضَّمِّ ﴿وَهُمْ يَنْهَوْنَ﴾ اَلنَّاسَ ﴿عَنْهُ﴾ عَنِ اتِّبَاعِ النَّبِيِّ ﷺ ﴿وَيَنْـَٔوْنَ﴾ يَتَبَاعَدُونَ ﴿عَنْهُ﴾ فَلَا يُؤْمِنُونَ بِهِ، وَقِيلَ نَزَلَتْ فِي اَبِي طَالِبٍ كَانَ يَنْهَى عَنْ اَذَاهُ وَلَا يُؤْمِنُ بِهِ ﴿وَاِنْ﴾ مَا ﴿يُهْلِكُونَ﴾ بِالنَّأْيِ عَنْهُ ﴿اِلَّآ اَنْفُسَهُمْ﴾ لِاَنَّ ضَرَرَهُ عَلَيْهِمْ ﴿وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٦﴾﴾ بِذٰلِكَ ﴿وَلَوْ تَرٰٓى﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿اِذْ وُقِفُوا﴾ عُرِضُوا ﴿عَلَى النَّارِ فَقَالُوا يَا﴾ لِلتَّنْبِيهِ ﴿لَيْتَنَا نُرَدُّ﴾ إِلَى الدُّنْيَا ﴿وَلَا نُكَذِّبَ بِاٰيَاتِ رَبِّنَا وَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٧﴾﴾ بِرَفْعِ الْفِعْلَيْنِ اِسْتِئْنَافًا وَنَصْبِهِمَا [نُكَذِّبَ] [وَنَكُونَ] فِي جَوَابِ التَّمَنِّي وَرَفْعِ الْاَوَّلِ وَنَصْبِ الثَّانِي وَجَوَابُ لَوْ رَاَيْتَ اَمْرًا عَظِيمًا

TÜRKÇE ANLAMI

Hz. Peygamber efendimize "bize, senin peygamberliğine şahitlik edecek birilerini getir; zira ehli kitap seni inkar ediyor" dediklerinde şu ayetler inmiştir:

19. Onlara **de ki: «Hangi şey, şahadet olarak**[1] **daha büyüktür?»** eğer onlar cevap olarak bunu demezlerse verilecek başka bir cevap olmadığından **de ki: «Allah** (şehadet olarak daha büyüktür) O **benimle sizin aranızda** benim doğruluğuma **hakkıyla şahittir ve bana bu Kur'an vahyolundu ki** Ey Mekkeliler **sizleri ve**[2] kendisine Kuran'ın **erişeceği** insanlardan ve cinlerden olan **kimseleri O'nunla uyarayım. Ya siz Allah ile beraber başka ilâhlar da olduğuna şahâdet mi edersiniz?»**[3] Onlara **de ki: «Ben** buna **şahâdet etmem.» De ki: «O ancak bir ilahtır. Ve muhakkak ben sizin** O'na **ortak koştuklarınız** putlar**dan tamamen berîyim.»**

20. **Kendilerine kitap vermiş olduğumuz kimseler, O'nu,** yani Muhammed'i(s.a.v.) kitaplarında bulunan vasıflarıyla **kendi oğullarını tanıdıkları gibi tanır bilirler. O kimseler ki** onlar arasından **kendilerine yazık etmişlerdir, işte onlar** ona **imân etmezler.**

21. **Allah'a karşı** ona ortak koşmak suretiyle **yalan yere iftirada bulunandan veya O'nun** Kuran'daki **âyetlerini yalanlayandan daha zalim kimdir?** Yani hiç kimse bunlardan daha zalim değildir. **Şüphe yok** durum şu **ki o zalimler** bu sebeple **kurtuluşa ermeyecektir.**

22. **Ve** yâd et! **O gün ki, onları hep birlikte haşredeceğiz, sonra şirke düşmüş olanlara** onları kınayarak, **«Hani nerede sizin** Allah'ın ortakları olduğunu **iddia ettiğiniz şerikleriniz» diyeceğiz.**

23. **Sonra onların hilesi,**[4] yani mazeretleri **«Vallahi ey Rabbimiz!**[5] **Bizler müşriklerden olmadık,» demekten başka olmadı.**[6]

24. Allah teala buyuruyor ki; **Bak** ey Muhammed! Kendilerinde şirk bulunmadığını söyleyerek **kendi nefisleri aleyhine nasıl yalan söylediler. Ve** kendisini Allah'a **iftira ettikleri şey** olan şerikler **de onlardan nasıl zail olup** kayboluverdi.

25. **Ve onlardan** okuduğunda **seni dinleyenler vardır. Fakat onların kalpleri üzerine onu,** Kuran'ı **anlamamaları,** için **kat kat perdeler,** örtüler **ve kulaklarının içine de ağırlık,** sağırlık **koymuşuzdur.**

---

[1] شَهَادَةً kelimesi mübtedadan dönüştürülmüş temyizdir.

[2] مَنْ kelimesi أُنْذِرَكُمْ deki zamir üzerine atıftır.

[3] İnkar anlamında bir sorudur.

[4] فِتْنَتُهُمْ kelimesi hem nasb, hem de (bizim kıratımızda olduğu gibi) raf ile okunmuştur.

[5] رَبَّنَا kelimesi cer ile okunduğunda ile sıfat, nasb ile okunduğunda nidadır.

[6] Bu kelime hem ي ile, hem de ت ile okunmuştur.

Bundan dolayı onu kabul kulağıyla dinleyemezler. **Ve eğer her bir mûcizeyi görseler ona yine de inanmazlar. Hatta sana geldiklerinde seninle mücadelede bulunurlar. Kâfir olanlar der ki: «Bu** Kuran **eskilerin masallarından**[1], uydurmalarından **başka bir şey değildir.»**[2]

26. **Ve onlar** insanları **bundan,** Hz. Peygambere (s.a.v.) uymaktan **nehyederler ve kendileri de bundan uzaklaşırlar.** Böylece ona iman etmezler. Denmiştir ki; bu ayet Ebu Talip hakkında inmiştir; zira o Hz. Peygambere bir zarar eriştirmekten nehyeder; ama ona yine de iman etmezdi. **Ve başkalarını değil,**[3] zararı kendilerine olduğundan dolayı **yalnız kendi nefislerini helâk etmiş olurlar da** bunun **farkına varamazlar.**

27. **Ve (onları) ateşin üzerine durdurulup,** ona sunulup **da: «Eyvah**[4] **bize ne olurdu** dünyaya **bir çevrilseydik ki, Rabbimizin âyetlerini yalanlamasaydık ve de müminlerden olsaydık»**[5] **dedikleri zaman bir görecek olsan** Ey Muhammed! Elbette çok büyük bir şey görmüş olurdun.

KELİME ANLAMI

19. وَنَزَلَ indi *(Ne zaman?)* لَمَّا قَالُوا Dediklerinde *(Kime?)* لِلنَّبِيِّ ﷺ Hz. Peygambere (s.a.v.) *(Ne dediklerinde?)* إِئْتِنَا Bize getir *(Kimi?)* بِمَنْ Ol kimseyi ki يَشْهَدُ Senin için şahitlik eder *(Kime?)* لَكَ sana *(Neye şahitlik eder?)* بِالنُّبُوَّةِ Peygamberliğine فَإِنَّ اَهْلَ الْكِتَابِ Zira Kitap ehli اَنْكَرُوكَ Seni inkar ettiler قُلْ **De ki** لَهُمْ Onlara اَيُّ شَيْءٍ **Hangi şey** اَكْبَرُ **Daha büyüktür** شَهَادَةً **Şahadet olarak** تَمْيِيزٌ "şehadeten" kelimesi temyizdir *(Öyle temyiz ki?)* مُحَوَّلٌ dönüştürülmüş *(Neden?)* عَنِ الْمُبْتَدَأِ Mübtedadan قُلِ اللهُ **De ki: Allah** إِنْ لَمْ يَقُولُوهُ Zaten bunu demezlerse لَا جَوَابَ غَيْرُهُ Başka cevap da yoktur هُوَ O (Allah) *(Nedir?)* شَهِيدٌ **Şahittir** *(Nerede?)* بَيْنِي **Benimle** وَبَيْنَكُمْ **Sizin aranızda** *(Neye şahittir?)* عَلَى صِدْقِي doğruluğuma وَاُوحِيَ **Ve vahyedildi** *(Kime?)* إِلَيَّ **Bana** *(Ne?)* هٰذَا الْقُرْاٰنُ **Bu kur'an** *(Niçin?)* لِاُنْذِرَكُمْ **Sizi uyarmam için** أُخَوِّفَكُمْ Sizi korkutmam için يَا اَهْلَ مَكَّةَ Ey Mekkeliler *(Ne ile uyarmam için?)* بِهِ **Onunla** *(Daha kimi uyarmam için?)* وَمَنْ **Ol kimseyi ki** بَلَغَ **Ulaştı** عَطْفٌ ("ve men..." cümlesi) atıftır *(Nereye?)* عَلَى ضَمِيرِ أُنْذِرَكُمْ 'Ünziraküm" (kelimesinin) zamirine اَيْ بَلَغَهُ الْقُرْآنُ Yani "Kuranın ulaştığını *(Onlar da kimlerdendir?)*

---

[1] اَسَاطِيرُ kelimesi "gülünç ve ilginç hikayeler" anlamında olup, اُسْطُورَةٌ ün cemisidir.

[2] إِنْ burada مَا anlamındadır.

[3] إِنْ burada مَا anlamındadır.

[4] يَا burada tenbih içindir.

[5] نُكَذِّبَ ile نَكُونَ fiilleri istinaf olarak raf ile, temenninin cevabı olarak da nasb ile okunmuştur. لَوْ'in cevabı "elbette büyük bir şey görmüş olurdun"dur.

مِنَ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ İnsanlardan ve cinlerden أَئِنَّكُمْ **Yoksa siz mi?** لَتَشْهَدُونَ **Şahadet ediyorsunuz** *(Neye?)* أَنَّ مَعَ اللهِ **Allah ile birlikte olduğuna** *(Ne?)* آلِهَةً أُخْرَى **Başka ilahlar** اِسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ İnkar anlamında sorudur (istifham-ı inkari) قُلْ **De ki** لَهُمْ Onlara لَا أَشْهَدُ **Şahadet etmem** *(Neye?)* بِذٰلِكَ Buna قُلْ **De ki;** إِنَّمَا هُوَ **Muhakkak ki o (Allah)** *(Nedir?)* إِلٰهٌ وَاحِدٌ **Tek bir ilahtır** وَإِنَّنِي **Ve muhakkak ki ben** بَرِيءٌ **Uzağım** *(Neden?)* مِمَّا تُشْرِكُونَ **Ortak koştuklarınızdan** *(Kime?)* مَعَهُ Ona *(O ortak koştukları nedendir?)* مِنَ الْأَصْنَامِ putlardan

20. الَّذِينَ **O kimseler ki** آتَيْنَا **Biz verdik** *(kime?)* هُمُ **onlara** *(Neyi verdik?)* الْكِتَابَ **Kitabı** يَعْرِفُونَهُ **Onlar bilirler onu** أَيْ مُحَمَّدًا Yani Muhammedi (bilirler) *(Ne ile bilirler?)* بِنَعْتِهِ Özellikleriyle *(Neredeki özellikleri?)* فِي كِتَابِهِمْ Kitaplarında (Tevratta) bulunan *(Ne gibi bilirler?)* كَمَا يَعْرِفُونَ **Bildikleri gibi** *(Kimi?)* أَبْنَاءَهُمْ **Çocuklarını** الَّذِينَ **Ol kimseler ki;** خَسِرُوا **Yazık ettiler** *(Kime?)* أَنْفُسَهُمْ **Kendilerine** *(O yazık edenler kimlerdendir?)* مِنْهُمْ Onlardan (Kitap ehlinden) فَهُمْ **İşte onlar** لَا يُؤْمِنُونَ **İnanmazlar** *(Kime?)* بِهِ Ona (Hz. Muhammed'e)

21. وَمَنْ **Kimdir!** أَيْ لَا أَحَدَ Yani hiç kimse yoktur أَظْلَمُ **Daha zalim** *(Kimden?)* مِمَّنِ **Ol kimseden ki** افْتَرَى **İftira attı** *(Kime?)* عَلَى اللهِ **Allah'a** *(Neyi iftira olarak attı?)* كَذِبًا **Bir yalanı** بِنِسْبَةِ الشَّرِيكِ إِلَيْهِ Ona ortak isnad ederek أَوْ **Ya da** (Ol kimseden ki) كَذَّبَ **Yalanladı** *(Neyi?)* بِآيَاتِهِ **Onun ayetlerini** الْقُرْآنِ Kuranı (yalanladı) إِنَّهُ أَيِ الشَّأْنَ **durum şu ki** لَا يُفْلِحُ **Kurtuluşa eremez** *(Kim?)* الظَّالِمُونَ **Zalimler** *(Ne sebebiyle?)* بِذٰلِكَ Bundan (şirk koşmalarından) sebep

22. وَ اذْكُرْ **Ve** hatırla! *(Neyi?)* يَوْمَ نَحْشُرُهُمْ **Onları** (mahşerde) **toplayacağımız günü** *(Ne oldukları halde?)* جَمِيعًا **Hep birlikte** ثُمَّ نَقُولُ **Sonra deriz** لِلَّذِينَ **Ol kimselere ki** أَشْرَكُوا **Ortak koştular** تَوْبِيخًا (Onları) kınayarak أَيْنَ شُرَكَاؤُكُمُ **"Nerede ortak koştuklarınız?** الَّذِينَ **Onlar ki** كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ **Siz** (onları) **sanıyordunuz** *(Ne sanıyordunuz?)* أَنَّهُمْ Onlar *(Nedir?)* شُرَكَاءُ اللهِ Allah'ın ortaklarıdır

23. ثُمَّ لَمْ تَكُنْ **Sonra olmadı** بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ ya ile (yekün) ve ta ile (tekün) *(Ne olmadı?)* فِتْنَتُهُمْ **onların fitneleri** بِالنَّصْبِ وَالرَّفْعِ nasb ile (fitnetehum) ve raf ile (fitnetuhum şeklinde okunur) أَيْ مَعْذِرَتُهُمْ yani onların özürleri (olmadı) إِلَّا أَنْ قَالُوا

Ancak demeleri oldu اَيْ قَوْلُهُمْ Yani onların (şu) sözleri oldu وَاللهِ رَبِّنَا **"Vallahi ey rabbimiz"** بِالْجَرِّ (Rabbina şeklinde) cer ile *(Nedir?)* نَعْتٌ (Vallahi kelimesine) sıfattır *(Daha?)* وَالنَّصْبِ (Rabbena şeklinde) nasb ile *(Nedir?)* نِدَاءٌ Nidadır مَا كُنَّا **Biz olmadık** *(Ne?)* مُشْرِكِينَ **Müşrikler**

24. قَالَ تَعَالَى Allah teala dedi ki اُنْظُرْ يَا مُحَمَّدُ **Bak!** Ey Muhammed كَيْفَ كَذَبُوا **Nasıl yalan söylediler** عَلَى اَنْفُسِهِمْ **Nefisleri aleyhine** *(Ne şekilde?)* بِنَفْيِ الشِّرْكِ Şirki inkar etmekle *(Kimden?)* عَنْهُمْ Kendilerinden وَضَلَّ **Ve zail oldu** غَابَ Kayboldu *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Ne?)* مَا **Ol şey ki;** كَانُوا **Onlar idiler** *(Ne idiler?)* يَفْتَرُونَ **İftira ediyor** *(Neyi?)* هُ O şeyi *(Kime?)* عَلَى اللهِ Allah'a *(O iftira ettikleri şeyler nedir?)* مِنْ شُرَكَاءَ Ortaklar

25. وَمِنْهُمْ **Ve onlardan vardır** *(Kim?)* مَنْ **Ol kimse ki;** يَسْتَمِعُ **Kulak verir** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** *(Ne zaman?)* اِذَا قَرَأْتَ Okuduğunda وَجَعَلْنَا **Ve kıldık** عَلَى قُلُوبِهِمْ **Onların kalpleri üzerinde** *(Ne?)* اَكِنَّةً اَغْطِيَةً **Örtüler** *(Niçin?)* لِ اَنْ لَا يَفْقَهُوهُ **Onu anlamamaları** için اَلْقُرْآنَ يَفْهَمُوا Kuranı anlamasınlar diye وَفِي اٰذَانِهِمْ **Ve kulaklarında da** (kıldık) وَقْرًا **Ağırlık** صَمَمًا sağırlık فَلَا يَسْمَعُونَهُ Onu (kuranı) dinleyemezler سَمَاعَ قَبُولٍ Kabul kulağıyla وَاِنْ يَرَوْا **Şayet onlar görse** *(Neyi?)* كُلَّ اٰيَةٍ **Her ayeti** لَا يُؤْمِنُوا **İnanmazlar** *(Neye?)* بِهَا **Onlara** حَتّٰى اِذَا جَاؤُوكَ **Sana geldikleri zaman da** يُجَادِلُونَكَ **Seninle tartışırlar** يَقُولُ **Derler** *(Kim?)* الَّذِينَ **Ol kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** اِنْ مَا 'mâ' manasında **olmadı** *(Ne?)* هٰذَا اَلْقُرْآنُ **Bu** kuran *(Ne?)* اِلَّا **Ancak** اَسَاطِيرُ اَكَاذِيبُ الْاَوَّلِينَ **Öncekilerin masalları** yalanları *(Ne gibi bunlar?)* كَالْاَضَاحِيكِ gülünç hikayeler gibi *(daha?)* وَالْاَعَاجِيبِ ilginç hikayeler gibi *(Nedir bu kelime?)* جَمْعُ اُسْطُورَةٍ بِالضَّمِّ ('esâtîru') zammeli 'üstûratün kelimesinin cemisidir

26. وَهُمْ **Onlar** يَنْهَوْنَ **Engelliyorlar** *(Kimi?)* اَلنَّاسَ İnsanları *(Neden?)* عَنْهُ **Ondan** عَنِ اتِّبَاعِ النَّبِيِّ ﷺ Peygamber'e (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) uymaktan وَيَنْئَوْنَ **Ve uzaklaşırlar** يَتَبَاعَدُونَ ıraklaşırlar عَنْهُ **Ondan** فَلَا يُؤْمِنُونَ بِهِ Ona iman etmezler وَقِيلَ Dendi ki; نَزَلَتْ Bu ayet indi *(Kim hakkında?)* فِي اَبِي طَالِبٍ Ebu Talip hakkında كَانَ يَنْهَى O engellerdi *(Neden?)* عَنْ اَذَاهُ Ona (peygambere) eziyet edilmesini *(Daha?)* وَلَا يُؤْمِنُ Ve iman da etmezdi *(kime?)* بِهِ Ona وَاِنْ مَا 'mâ' manasında **helak etmiyorlar** *(Ne ile?)* عَنْهُ بِالنَّأْيِ O peygamberden uzaklaşmakla اِلَّا **Ancak** (helak ediyorlar) *(Kimi?)* اَنْفُسَهُمْ **Kendilerini**

لِاَنَّ ضَرَرَهُ Çünkü bunun zararı *(Nedir?)* عَلَيْهِمْ Kendilerinedir وَمَا يَشْعُرُونَ **Ve fark etmiyorlar** *(Neyi?)* بِذٰلِكَ Bunu

27. وَلَوْ تَرٰى **Şayet görseydin** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammet اِذْ **Ol zaman ki** وُقِفُوا **durduruldular** عُرِضُوا Sunuldular *(Neye?)* عَلَى النَّارِ **Ateşe** فَقَالُوا **Ve dediler** يَا لِلتَّنْبِيهِ لَيْتَنَا **Ne olaydı bize** –"yâ" tenbih içindir نُرَدُّ **Döndürüleydik** *(Nereye?)* إِلَى الدُّنْيَا Dünyaya وَلَا نُكَذِّبُ **Yalanlamayaydık** *(Neyi?)* بِاٰيَاتِ رَبِّنَا **Rabbimizin ayetlerini** وَنَكُونُ **Ve olsaydık** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُؤْمِنِينَ **Müminlerden** بِرَفْعِ الْفِعْلَيْنِ ('nüraddü ve nükezzibü') fiilleri raf ile (okunur) *(Ne olarak?)* اِسْتِئْنَافًا istinaf (başlangıç cümlesi) olarak *(Daha?)* وَنَصْبِهِمَا ('nüradde ve nükezzibe') fiilleri nasb ile (okunur) *(Nerede?)* فِي جَوَابِ التَّمَنِّي Temenninin cevabında *(Daha ne ile okunur?)* وَرَفْعِ الْاَوَّلِ Birincisinin (nüraddü) raf'ı ile وَنَصْبِ الثَّانِي İkincisinin (nükezzibe) nasbı ile (okunur) وَجَوَابُ لَوْ 'Lev'in cevabı *(Nedir?)* رَاَيْتَ اَمْرًا عَظِيمًا 'Elbette büyük bir şey görürdün' cümlesidir

قَالَ تَعَالٰى ﴿بَلْ﴾ لِلْإِضْرَابِ عَنْ إِرَادَةِ الْإِيمَانِ الْمَفْهُومِ مِنَ التَّمَنِّي ﴿بَدَا﴾ ظَهَرَ ﴿لَهُمْ مَا كَانُوا يُخْفُونَ مِنْ قَبْلُ﴾ يَكْتُمُونَ بِقَوْلِهِمْ (وَاللهِ رَبِّنَا مَا كُنَّا مُشْرِكِينَ) بِشَهَادَةِ جَوَارِحِهِمْ فَتَمَنَّوْا ذٰلِكَ ﴿وَلَوْ رُدُّوا﴾ إِلَى الدُّنْيَا فَرْضًا ﴿لَعَادُوا لِمَا نُهُوا عَنْهُ﴾ مِنَ الشِّرْكِ ﴿وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٢٨﴾﴾ فِي وَعْدِهِمْ بِالْإِيمَانِ ﴿وَقَالُوا﴾ أَيْ مُنْكِرُو الْبَعْثِ ﴿إِنْ﴾ مَا ﴿هِيَ﴾ أَيِ الْحَيَاةُ ﴿إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ ﴿٢٩﴾﴾ ﴿وَلَوْ تَرٰى إِذْ وُقِفُوا﴾ عُرِضُوا ﴿عَلٰى رَبِّهِمْ﴾ لَرَأَيْتَ أَمْرًا عَظِيمًا ﴿قَالَ﴾ لَهُمْ عَلٰى لِسَانِ الْمَلَائِكَةِ تَوْبِيخًا ﴿أَلَيْسَ هٰذَا﴾ الْبَعْثُ وَالْحِسَابُ ﴿بِالْحَقِّ قَالُوا بَلٰى وَرَبِّنَا﴾ إِنَّهُ لَحَقٌّ ﴿قَالَ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٣٠﴾﴾ بِهِ فِي الدُّنْيَا ﴿قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِلِقَاءِ اللهِ﴾ بِالْبَعْثِ ﴿حَتّٰى﴾ غَايَةٌ لِلتَّكْذِيبِ ﴿إِذَا جَاءَتْهُمُ السَّاعَةُ﴾ الْقِيَامَةُ ﴿بَغْتَةً﴾ فَجْأَةً ﴿قَالُوا يَا حَسْرَتَنَا﴾ هِيَ شِدَّةُ التَّأَلُّمِ وَنِدَاؤُهَا مَجَازٌ أَيْ هٰذَا أَوَانُكِ فَاحْضُرِي ﴿عَلٰى مَا فَرَّطْنَا﴾ قَصَّرْنَا ﴿فِيهَا﴾ أَيِ الدُّنْيَا ﴿وَهُمْ يَحْمِلُونَ أَوْزَارَهُمْ عَلٰى ظُهُورِهِمْ﴾ بِأَنْ تَأْتِيَهُمْ عِنْدَ الْبَعْثِ فِي أَقْبَحِ شَيْءٍ صُورَةً وَأَنْتَنِهِ رِيحًا فَتَرْكَبَهُمْ ﴿أَلَا سَاءَ﴾ بِئْسَ ﴿مَا يَزِرُونَ ﴿٣١﴾﴾ يَحْمِلُونَهُ حَمْلُهُمْ ذٰلِكَ ﴿وَمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا﴾ أَيِ الْاِشْتِغَالُ بِهَا ﴿إِلَّا لَعِبٌ وَلَهْوٌ﴾ وَأَمَّا الطَّاعَةُ وَمَا يُعِينُ عَلَيْهَا فَمِنْ أُمُورِ الْآخِرَةِ ﴿وَلَلدَّارُ الْآخِرَةُ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ (وَلَدَارُ الْآخِرَةِ) أَيِ الْجَنَّةُ ﴿خَيْرٌ لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ﴾ الشِّرْكَ ﴿أَفَلَا يَعْقِلُونَ ﴿٣٢﴾﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ [تَعْقِلُونَ] ذٰلِكَ فَيُؤْمِنُوا ﴿قَدْ﴾ لِلتَّحْقِيقِ ﴿نَعْلَمُ إِنَّهُ﴾ أَيِ الشَّأْنَ ﴿لَيَحْزُنُكَ الَّذِي يَقُولُونَ﴾ لَكَ مِنَ التَّكْذِيبِ ﴿فَإِنَّهُمْ لَا يُكَذِّبُونَكَ﴾ فِي السِّرِّ لِعِلْمِهِمْ أَنَّكَ صَادِقٌ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالتَّخْفِيفِ أَيْ لَا يَنْسِبُونَكَ إِلَى الْكَذِبِ ﴿وَلٰكِنَّ الظَّالِمِينَ﴾ وَضَعَهُ مَوْضِعَ الْمُضْمَرِ ﴿بِآيَاتِ اللهِ﴾ الْقُرْآنِ ﴿يَجْحَدُونَ ﴿٣٣﴾﴾ يُكَذِّبُونَ ﴿وَلَقَدْ كُذِّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ﴾ فِيهِ تَسْلِيَةٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ ﴿فَصَبَرُوا عَلٰى مَا كُذِّبُوا وَأُوذُوا حَتّٰى أَتَاهُمْ نَصْرُنَا﴾ بِإِهْلَاكِ قَوْمِهِمْ فَاصْبِرْ حَتّٰى يَأْتِيَكَ النَّصْرُ بِإِهْلَاكِ قَوْمِكَ ﴿وَلَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِ اللهِ﴾ مَوَاعِيدِهِ ﴿وَلَقَدْ جَاءَكَ مِنْ نَبَإِ الْمُرْسَلِينَ ﴿٣٤﴾﴾ مَا يَسْكُنُ بِهِ قَلْبُكَ ﴿وَإِنْ كَانَ كَبُرَ﴾ عَظُمَ ﴿عَلَيْكَ إِعْرَاضُهُمْ﴾ عَنِ الْإِسْلَامِ لِحِرْصِكَ عَلَيْهِمْ ﴿فَإِنِ اسْتَطَعْتَ أَنْ تَبْتَغِيَ نَفَقًا﴾ سَرَبًا ﴿فِي الْأَرْضِ أَوْ سُلَّمًا﴾ مَصْعَدًا ﴿فِي السَّمَاءِ فَتَأْتِيَهُمْ بِآيَةٍ﴾ مِمَّا اقْتَرَحُوا فَافْعَلْ ، اَلْمَعْنٰى أَنَّكَ لَا تَسْتَطِيعُ ذٰلِكَ فَاصْبِرْ حَتّٰى يَحْكُمَ اللهُ ﴿وَلَوْ شَاءَ اللهُ﴾ هِدَايَتَهُمْ ﴿لَجَمَعَهُمْ عَلَى الْهُدٰى﴾ وَلٰكِنْ لَمْ يَشَأْ ذٰلِكَ فَلَمْ يُؤْمِنُوا ﴿فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٣٥﴾﴾ بِذٰلِكَ

TÜRKÇE ANLAMI

28. Allah teala buyuruyor ki; **Hayır:**[1] **Evvelce** "Vallahi rabbimiz bizler müşrik değiliz" sözleriyle **gizledikleri,** sakladıkları **şey,** azalarının şahitlik etmeleriyle **kendilerine göründü,** zahir oldu **da** ondan bunu temenni ettiler **ve eğer** faraza dünyaya **geri çevrilselerdi, kendisinden nehy olundukları şey** olan şirke **elbette yine dönüverirlerdi. Ve şüphe yok ki, onlar** iman etme vaatlerinde **elbette yalancılardır.**

29. **Ve** dirilişi inkar edenler **dediler ki, «Bu,** hayat, **dünya hayatımızdan başka bir şey değildir**[2] **ve bizler bir daha dirilecek de değiliz.»**

30. **Ve (onları) görecek olsan, Rablerinin huzuruna durduruldukları,** arzedildikleri **zaman!** Çok büyük bir şey görmüş olurdun. Onlara, Meleklerin diliyle kınayarak **buyuracak ki: «Şu** diriliş ve hesap **hak değil miymiş?» Onlar da: «Evet. Rabbimize and olsun ki** o hakmış» **diyecekler. (Cenâbı Hak da) «O halde** dünyada kendisini **inkar ettiğiniz şeyler sebebiyle azabı tadınız» buyuracaktır.**

31. **Kendilerine ansızın,** birdenbire **o** Kıyamet **vakti gelinceye kadar**[3] **Allah'ın huzuruna** diriltilerek **çıkacaklarını inkâr eden kimseler, muhakkak hüsrâna uğramıştır. Onlar,** diriliş esnasında kendilerine en kötü surette ve en pis kokuda gelecek ve de üzerlerine binecek olan **bütün veballerini sırtlarına yüklenmiş oldukları halde, «Orada,** dünyada **yaptığımız kusurlardan dolayı eyvah bizlere!**[4]**» diyeceklerdir. Dikkat ediniz! Onların yüklenip taşıyacakları şeyler** olan yüklendikleri bu yükler **ne kadar kötü!**

32. **Ve dünya hayatı**yla uğraşıp didinmek **bir oyundan, bir eğlenceden başka bir şey değildir.** Bunun yanı sıra taatler ve onlara yardımcı olan uğraşlarla uğraşmak ise ahiret işlerindendir. **Ve elbette ahiret yurdu**[5] olan cennet, şirkten **sakınanlar için hayırlıdır.** Buna **Akıl etmiyor musunuz?**[6] ki iman edesiniz.

33. **Muhakkak**[7] **biliyoruz;** durum şu **ki, onların** sana **dedikleri şey** olan seni yalanlamaları, **seni elbette üzüyor. Gerçekte onlar** senin doğruluğunu bildiklerinden **seni** içlerinden **yalanlamıyorlar**[8]**, fakat o zalimler**

---

[1] بَلْ burada temenniden anlaşılan iman isteklerini ret/idrap içindir.

[2] إِنْ burada مَا anlamındadır.

[3] Bu, yalanlamalarının gayesidir.

[4] يَا حَسْرَتَنَا ifadesi çok acı çekme anlamını ifade eder. Buna nida edilmesi ise mecazdır; yani "pişmanlıklar!..işte senin zamanın geldi...artık gel" demektir.

[5] وَلَلدَّارُ الْآخِرَةُ sözü bir kıraatte وَلَدَارُ الْآخِرَةُ şeklinde okunmuştur.

[6] تَعْقِلُونَ kelimesi hem ت hem de ي ile okunmuştur.

[7] قَدْ tahkik içindir.

[8] Bir kıraatte لَا يُكَذِّبُونَكَ şeklinde şeddesiz olarak okunmuştur. Bu kıraatte ayetin anlamı şöyledir: "seni yalana nispet etmiyorlar"

Allah'ın Kuran'daki **âyetlerini inkâr ediyor,** yalanlıyor**lar.**

34. **Ve andolsun ki, senden evvel de peygamberler yalanlanmışlardır.**[2] **Fakat** kavimlerinin helak edilmeleri şeklindeki **bizim yardımımız onlara gelinceye kadar yalanlandıkları ve eziyete uğradıkları şeylere karşı sabretmişlerdir.** İşte sen de kavminin helak edilmesi suretiyle sana yardım gelinceye kadar sabret! **Ve Allah'ın kelimelerini değiştirecek yoktur. Ve andolsun ki, sana peygamberlerin haberlerinden** kalbini teskin edecek olanlar **gelivermiştir.**

35. **Ve eğer senin üzerine, onların** Müslüman olmaktan **kaçınmaları** sen buna çok istekli olduğundan dolayı **ağır,** büyük **gelmiş ise, artık gücün yeterse yerde bir dehliz,** tünel **veya gökte bir merdiven, arayıp da onlara** istedikleri türden **bir ayet getirecek isen** haydi yap! Yani senin gücün buna yetmez. Bundan dolayı Allah hükmedinceye kadar sen sabret! **Ve eğer Allah** onların hidayetini **dileseydi, onları hidâyet üzerine toplardı.** Fakat o bunu dilemediğinden, onlar iman etmezler. **Sakın** bunu **bilmeyenlerden olma!**

KELİME ANLAMI

28. قَالَ تَعَالَى Allah teala buyurdu ki بَلْ **Bilakis** *('Bel' kelimesi nedir?)* لِلْإِضْرَابِ Yüz çevirme anlamındadır *(Neden?)* عَنْ إِرَادَةِ الْإِيمَانِ İman isteklerinden *(Öyle iman isteği ki?)* الْمَفْهُومِ Anlaşılan *(Neden?)* مِنَ التَّمَنِّي Temenniden بَدَا **Açığa çıktı** ظَهَرَ Zahir oldu *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne?)* مَا **Ol şey ki** كَانُوا **Onlar idiler** *(Ne?)* يُخْفُونَ **Saklıyor** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** يَكْتُمُونَ gizliyorlardı *(Ne ile?)* بِقَوْلِهِمْ Şu sözleriyle *(O sözlerinden bedel?)* وَاللهِ رَبِّنَا 'Vallahi ey Rabbimiz مَا كُنَّا مُشْرِكِينَ Bizler müşrik olmadık' *(Ne ile açığa çıktı?)* بِشَهَادَةِ جَوَارِحِهِمْ Azalarının şehadetiyle فَتَمَنَّوْا Bu sebeple istediler ذٰلِكَ Bunu (dünyaya dönüp, ayetleri yalanmamayı) وَلَوْ رُدُّوا **Şayet onlar döndürülseler** *(Nereye?)* إِلَى الدُّنْيَا Dünyaya فَرْضًا Faraza لَعَادُوا **Onlar elbette dönerlerdi** *(Neye?)* لِمَا **Ol bir şeye ki** نُهُوا **nehyedildiler** *(Neden?)* عَنْهُ **O şeyden** *(O şey de nedendir?)* مِنَ الشِّرْكِ Şirkten وَإِنَّهُمْ **Ve muhakkak ki onlar** *(Nedir?)* لَكَاذِبُونَ **Elbette yalancılardır** *(Ne konuda?)* فِي وَعْدِهِمْ بِالْإِيمَانِ İman vaatlerinde

29. وَقَالُوا **Ve onlar dediler** أَيْ مُنْكِرُو الْبَعْثِ Yani dirilişi inkar edenler إِنْ مَا **Olmadı** – 'mâ' anlamındadır هِيَ **O,** أَيِ الْحَيَاةُ Yani hayat إِلَّا **Ancak** (oldu) حَيَاتُنَا الدُّنْيَا

[1] Burada zamirli ifade yerine, açık ifade kullanılmıştır.

[2] Bu ayette hz Peygamber (s.a.v.) teselli edilmektedir.

Bizim dünya hayatımız وَمَا نَحْنُ **Ve biz olmadık** *(Ne?)* بِمَبْعُوثِينَ **Dirilecek kimseler**

30. وَلَوْ تَرَى **Şayet sen görseydin** *(Neyi?)* إِذْ **Ol anı ki** وُقِفُوا **Durduruldular** عُرِضُوا Sunuldular *(Kime?)* عَلَى رَبِّهِمْ **Rablerine** لَرَأَيْتَ أَمْرًا عَظِيمًا 'Büyük bir şey görmüş olurdun' قَالَ **Der** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne ile?)* عَلَى لِسَانِ الْمَلَائِكَةِ Meleklerin diliyle *(Nasıl?)* تَوْبِيخًا kınayarak *(Şöyle der:)* أَلَيْسَ هَٰذَا **Bu değil miymiş?** *(Bundan bedel?)* الْبَعْثُ وَالْحِسَابُ Diriliş ve Hesap (değil midir?) *(Ne değil miymiş?)* بِالْحَقِّ **Hak** قَالُوا **Onlar derler** *(Ne?)* بَلَى **Evet öyledir** وَرَبِّنَا **Rabbimize yemin olsun ki** إِنَّهُ لَحَقٌّ O (diriliş) elbette haktır *(Bunun üzerine...)* قَالَ **O der** *(Ne?)* فَذُوقُوا **Tadın o zaman** *(Neyi?)* الْعَذَابَ **Azabı** *(Ne sebebiyle?)* بِمَا كُنْتُمْ **Olmanız sebebiyle** *(Ne?)* تَكْفُرُونَ **İnkar ediyor** *(Neyi?)* بِهِ Onu *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada

31. قَدْ خَسِرَ **Muhakkak ki hüsrana uğradı** *(Kim?)* الَّذِينَ **Ol kimseler ki** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi?)* بِلِقَاءِ اللَّهِ **Allah'la karşılaşmayı** *(Nasıl?)* بِالْبَعْثِ Diriltilmekle حَتَّى **Hatta** – غَايَةٌ لِلتَّكْذِيبِ Yalanlamalarının gayesidir إِذَا جَاءَتْهُمُ **Onlara geldiğinde** *(Ne?)* السَّاعَةُ **Vakit** الْقِيَامَةُ Kıyamet بَغْتَةً **Ansızın** فَجْأَةً Birdenbire قَالُوا **Onlar derler** يَا حَسْرَتَنَا **Ey hasretimiz** (Vah bize!) هِيَ شِدَّةُ التَّأَلُّمِ Hasret, şiddetli elemdir. وَنِدَاؤُهَا Hasret'e nidada bulunmak *(Nedir?)* مَجَازٌ Mecazdır أَيْ هَٰذَا Yani bu *(Nedir?)* أَوَانُكِ Senin vaktindir (ey hasret!) فَاحْضُرِي Hazır ol *(Neye hasret?)* عَلَى مَا **Yaptığımız kusurlara** فَرَّطْنَا قَصَّرْنَا *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** أَيِ الدُّنْيَا Yani dünyada وَهُمْ **Onlar** يَحْمِلُونَ **Yüklerler** *(Neyi?)* أَوْزَارَهُمْ **Günahlarını** *(Nereye?)* عَلَى ظُهُورِهِمْ **Sırtlarının üzerine** *(Nasıl?)* بِأَنْ تَأْتِيَهُمْ Gelmeleriyle *(Ne zaman?)* عِنْدَ الْبَعْثِ Diriliş esnasında *(Ne şekilde ?)* فِي أَقْبَحِ شَيْءٍ En kötü şekilde صُورَةً Suret olarak وَأَنْتَنِهِ Ve en pis şekilde رِيحًا Koku olarak فَتَرْكَبُهُمْ Onların sırtına biner أَلَا **Agah olun** سَاءَ **Ne kötü oldu** *(Ne?)* مَا **Ol şey ki** يَزِرُونَ يَحْمِلُونَهُ Onu **yükleniyorlar** *(Nedir kötü olan?)* بِئْسَ حَمْلُهُمْ ذَٰلِكَ Onların bu yükleri

32. وَمَا الْحَيَوةُ الدُّنْيَا **Dünya hayatı olmadı** أَيِ الِاشْتِغَالُ Yani meşgul olmak *(Ne ile?)* بِهَا Dünya hayatıyla إِلَّا **Ancak** (oldu) لَعِبٌ **Bir oyun** *(Daha?)* وَلَهْوٌ **Ve bir oyalanma** وَأَمَّا الطَّاعَةُ Taata gelince *(Daha?)* وَمَا Ol şey ki يُعِينُ Yardımcı oluyor *(Neye?)* عَلَيْهَا O ibadete *(Nedir?)* فَمِنْ أُمُورِ الْآخِرَةِ Ahiret işlerindendir. وَلَلدَّارُ الْآخِرَةُ

Ve elbette ahiret yurdu وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıratta (okunmuştur) *(Ne şekilde?)* « وَلَدَارُ الْآخِرَةِ» 'veledâru'l' şeklinde (Eliflam olmadan) اَيِ الْجَنَّةُ Yani Cennet *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Kim için?)* لِلَّذِينَ **Ol kimseler için ki** يَتَّقُونَ **Kaçınıyorlar** *(Neden?)* الشِّرْكَ Şirkten اَفَلَا يَعْقِلُونَ **Akıl etmiyorlar mı?** بِالْيَاءِ Ya ile (yakilûn olarak) *(Daha?)* وَالتَّاءِ Ta ile (takilûn olarak okunur) *(Neyi akıl etmiyor musunuz?)* ذٰلِكَ Bunu فَيُؤْمِنُوا Ki iman edesiniz

33. قَدْ لِلتَّحْقِيقِ **Kesinlikle;** 'kad' Tahkik içindir نَعْلَمُ **Biliyoruz** اَنَّهُ اَيِ الشَّأْنَ **Durum şu ki** لَيَحْزُنُكَ **Gerçekten seni üzüyor** *(Ne?)* الَّذِي **Ol şey ki;** يَقُولُونَ **Onlar diyorlar** (Kime?) لَكَ Sana (O dedikleri de nedendir?) مِنَ التَّكْذِيبِ Yalanlama فَاِنَّهُمْ **Halbuki onlar** لَا يُكَذِّبُونَكَ **Seni yalanlamıyorlar** (Nerede?) فِي السِّرِّ İçlerinde (Niçin?) لِعِلْمِهِمْ Bildikleri için (Neyi?) اَنَّكَ Muhakkak ki sen صَادِقٌ Doğrusun وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıratta بِالتَّخْفِيفِ Tahfifle ('Lâ yekzibûne' şeklinde okundu) اَيْ Yani (tahfifle okunduğu zaman manası) (Nedir?) لَا يُنْسِبُونَكَ Seni nisbet etmezler (Neye?) وَلٰكِنَّ إِلَى الْكَذِبِ Yalana الظَّالِمِينَ **Şu kadarı var ki zalimler** وَضَعَهُ Bunu koydu ('Zalimin' kelimesini) (Nereye?) مَوْضِعَ الْمُضْمَرِ Zamir yerine ('hüm' zamiri yerine) بِاٰيَاتِ اللهِ **Allah'ın ayetlerini** الْقُرْآنِ Kuranı يَجْحَدُونَ **İnkar ediyorlar** يُكَذِّبُونَ Yalanlıyorlar

34. وَلَقَدْ كُذِّبَتْ **And olsun ki yalanlandı** *(Kim?)* رُسُلٌ **Peygamberler** *(Öyle peygamberler ki?)* مِنْ قَبْلِكَ **Senden önceki** فِيهِ Bunda (bu ayette) vardır (Ne?) تَسْلِيَةٌ Teselli etme (Kim için?) ﷺ لِلنَّبِيِّ Hz.Peygamber için (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) فَصَبَرُوا **Onlar sabrettiler** *(Neye?)* عَلٰى مَا كُذِّبُوا **Yalanlanmalarına** *(Daha?)* وَاُوذُوا **Eziyet edilmelerine** حَتّٰى اَتَاهُمْ **Nihayet onlara geldi** *(Ne?)* نَصْرُنَا **Bizim yardımımız** (Ne şekilde?) بِاِهْلَاكِ قَوْمِهِمْ Kavimlerini helak etmek suretiyle فَاصْبِرْ Sen de sabret حَتّٰى يَاْتِيَكَ Gelinceye dek (Ne?) النَّصْرُ Yardım (Ne şekilde?) بِاِهْلَاكِ قَوْمِكَ Kavminin helak edilmesi şeklinde وَلَا مُبَدِّلَ **Değiştirebilecek kimse yoktur** *(Neyi?)* لِكَلِمَاتِ اللهِ **Allah'ın kelimlerini** مَوَاعِيدِهِ Onun vaatlerini وَلَقَدْ جَاءَكَ **And olsun ki Sana geldi** مِنْ نَبَإِ الْمُرْسَلِينَ **Peygamberlerin haberlerinden** *(Ne geldi?)* مَا Ol şey ki يَسْكُنُ Yatışıyor (Ne ile?) بِهِ O şeyle (Ne?) قَلْبُكَ Senin kalbin

35. وَاِنْ كَانَ **Şayet ise** *(Ne?)* كَبُرَ عَظُمَ **Büyük,** zor **geldiyse** *(Kime?)* عَلَيْكَ **Sana** *(Ne?)* اِعْرَاضُهُمْ **Onların yüz çevirmeleri** *(Neden?)* عَنِ الْاِسْلَامِ İslam'dan (Niçin büyük-

zor geldi ise?) عَلَيْهِمْ لِحِرْصِكَ Onlara fazla düşkün olduğundan اسْتَطَعْتَ فَإِنِ **Bu durumda güç yetirirsen** *(Neye?)* اَنْ تَبْتَغِيَ **Arayıp-bulmaya** نَفَقًا سَرَبًا **Bir tünel** *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** اَوْ **Ya da** سُلَّمًا مَصْعَدًا **bir merdiven** *(Nereye?)* فِي السَّمَاءِ **Gökyüzüne** فَتَأْتِيَهُمْ **Ki böylece onlara getiresin** *(Neyi?)* بِاٰيَةٍ **Bir mucize** (Öyle mucize ki?) مِمَّا اقْتَرَحُوا Onların istediği (Bunu yapabilirsen?) فَافْعَلْ Yap! اَلْمَعْنَى Ayetin manası (şudur) اَنَّكَ Elbette sen لَا تَسْتَطِيعُ Güç yetirmezsin (Neye?) ذٰلِكَ Buna فَاصْبِرْ Öyleyse sabret حَتّٰى يَحْكُمَ Hükmedene dek (Kim?) اللّٰهُ Allah (c.c.) وَلَوْ شَاءَ اللّٰهُ **Şayet Allah dileseydi** *(Neyi?)* هِدَايَتَهُمْ Onların hidayetini لَجَمَعَهُمْ **Onları toplardı** عَلَى الْهُدٰى **Hidayet üzerine** وَلٰكِنْ Şu kadarı var ki لَمْ يَشَأْ Dilemedi (Neyi?) ذٰلِكَ Bunu فَلَمْ يُؤْمِنُوا Onlar da iman etmediler فَلَا تَكُونَنَّ **Sakın olmayasın** *(Kimlerden?)* مِنَ الْجَاهِلِينَ **Bilmeyenlerden** *(Neyi?)* بِذٰلِكَ Bunu

﴿اِنَّمَا يَسْتَجِيبُ﴾ دُعَاءَكَ إِلَى الْإِيمَانِ ﴿الَّذِينَ يَسْمَعُونَ﴾ سَمَاعَ تَفَهُّمٍ وَاعْتِبَارٍ ﴿وَالْمَوْتٰى﴾ اَيِ الْكُفَّارُ شَبَّهَهُمْ بِهِمْ فِي عَدَمِ السَّمَاعِ ﴿يَبْعَثُهُمُ اللّٰهُ﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿ثُمَّ اِلَيْهِ يُرْجَعُونَ ﴿٣٦﴾﴾ يُرَدُّونَ فَيُجَازِيهِمْ بِاَعْمَالِهِمْ ﴿وَقَالُوا﴾ اَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ ﴿لَوْلَا﴾ هَلَّا ﴿نُزِّلَ عَلَيْهِ اٰيَةٌ مِنْ رَبِّهِ﴾ كَالنَّاقَةِ وَالْعَصَا وَالْمَائِدَةِ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿اِنَّ اللّٰهَ قَادِرٌ عَلٰٓى اَنْ يُنَزِّلَ﴾ بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ ﴿اٰيَةً﴾ مِمَّا اقْتَرَحُوا ﴿وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٧﴾﴾ اَنَّ نُزُولَهَا بَلَاءٌ عَلَيْهِمْ لِوُجُوبِ هَلَاكِهِمْ إِنْ جَحَدُوهَا ﴿وَمَا مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿دَآبَّةٍ﴾ تَمْشِي ﴿فِي الْاَرْضِ وَلَا طٰٓئِرٍ يَطِيرُ﴾ فِي الْهَوَاءِ ﴿بِجَنَاحَيْهِ اِلَّآ اُمَمٌ اَمْثَالُكُمْ﴾ فِي تَدْبِيرِ خَلْقِهَا وَرِزْقِهَا وَاَحْوَالِهِمْ ﴿مَا فَرَّطْنَا﴾ تَرَكْنَا ﴿فِي الْكِتَابِ﴾ اَللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ ﴿مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿شَيْءٍ﴾ فَلَمْ نَكْتُبْهُ ﴿ثُمَّ اِلٰى رَبِّهِمْ يُحْشَرُونَ ﴿٣٨﴾﴾ فَيَقْضِي بَيْنَهُمْ وَيَقْتَصُّ لِلْجَمَّاءِ مِنَ الْقَرْنَاءِ ثُمَّ يَقُولُ لَهُمْ كُونُوا تُرَابًا ﴿وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا﴾ الْقُرْآنِ ﴿صُمٌّ﴾ عَنْ سَمَاعِهَا سَمَاعَ قَبُولٍ ﴿وَبُكْمٌ﴾ عَنِ النُّطْقِ بِالْحَقِّ ﴿فِي الظُّلُمَاتِ﴾ اَلْكُفْرِ ﴿مَنْ يَشَاِ اللّٰهُ﴾ إِضْلَالَهُ ﴿يُضْلِلْهُ وَمَنْ يَشَاْ﴾ هِدَايَتَهُ ﴿يَجْعَلْهُ عَلٰى صِرَاطٍ﴾ طَرِيقٍ ﴿مُسْتَقِيمٍ ﴿٣٩﴾﴾ دِينِ الْإِسْلَامِ ﴿قُلْ﴾ يَا مُحَمَّدُ لِاَهْلِ مَكَّةَ ﴿اَرَاَيْتَكُمْ﴾ اَخْبِرُونِي ﴿اِنْ اَتٰىكُمْ عَذَابُ اللّٰهِ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿اَوْ اَتَتْكُمُ السَّاعَةُ﴾ اَلْقِيَامَةُ الْمُشْتَمِلَةُ عَلَيْهِ بَغْتَةً ﴿اَغَيْرَ اللّٰهِ تَدْعُونَ﴾ لَا ﴿اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٠﴾﴾ فِي اَنَّ الْاَصْنَامَ تَنْفَعُكُمْ فَادْعُوهَا ﴿بَلْ اِيَّاهُ﴾ لَا غَيْرَهُ ﴿تَدْعُونَ﴾ فِي الشَّدَائِدِ ﴿فَيَكْشِفُ مَا تَدْعُونَ اِلَيْهِ﴾ اَنْ يَكْشِفَهُ عَنْكُمْ مِنَ الضُّرِّ وَنَحْوِهِ ﴿اِنْ شَآءَ﴾ كَشْفَهُ ﴿وَتَنْسَوْنَ﴾ تَتْرُكُونَ ﴿مَا تُشْرِكُونَ ﴿٤١﴾﴾ مَعَهُ مِنَ الْاَصْنَامِ فَلَا تَدْعُونَهُ ﴿وَلَقَدْ اَرْسَلْنَآ اِلٰٓى اُمَمٍ مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿قَبْلِكَ﴾ رُسُلًا فَكَذَّبُوهُمْ ﴿فَاَخَذْنَاهُمْ بِالْبَاْسَآءِ﴾ شِدَّةِ الْفَقْرِ ﴿وَالضَّرَّآءِ﴾ اَلْمَرَضِ ﴿لَعَلَّهُمْ يَتَضَرَّعُونَ ﴿٤٢﴾﴾ يَتَذَلَّلُونَ فَيُؤْمِنُوا ﴿فَلَوْلَآ﴾ فَهَلَّا ﴿اِذْ جَآءَهُمْ بَاْسُنَا﴾ عَذَابُنَا ﴿تَضَرَّعُوا﴾ أَيْ لَمْ يَفْعَلُوا ذٰلِكَ مَعَ قِيَامِ الْمُقْتَضِي لَهُ ﴿وَلٰكِنْ قَسَتْ قُلُوبُهُمْ﴾ فَلَمْ تَلِنْ لِلْإِيمَانِ ﴿وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾﴾ مِنَ الْمَعَاصِي فَأَصَرُّوا عَلَيْهَا ﴿فَلَمَّا نَسُوا﴾ تَرَكُوا ﴿مَا ذُكِّرُوا﴾ وُعِظُوا وَخُوِّفُوا ﴿بِهِ﴾ مِنَ الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ فَلَمْ يَتَّعِظُوا ﴿فَتَحْنَا﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ ﴿عَلَيْهِمْ اَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ﴾ مِنَ النِّعَمِ اِسْتِدْرَاجًا لَهُمْ ﴿حَتّٰٓى اِذَا فَرِحُوا بِمَآ اُوتُوا﴾ فَرَحَ بَطَرٍ ﴿اَخَذْنَاهُمْ﴾ بِالْعَذَابِ ﴿بَغْتَةً﴾ فَجْأَةً ﴿فَاِذَا هُمْ مُبْلِسُونَ ﴿٤٤﴾﴾ آيِسُونَ مِنْ كُلِّ خَيْرٍ

TÜRKÇE ANLAMI

36. Senin imana davetini **ancak** anlama ve ibret alma kulağıyla **dinleyenler kabul ederler.** İşitmeme konusunda **Ölüler** gibi olan kafirleri[1] **de Allah** ahirette **diriltir, sonra O'na döndürülür,** geri çevrilirler ve de amellerine karşılık cezalandırılırlar.

37. **Ve** Mekkeli kafirler **dediler ki: «Onun üzerine Rabbinden** dişi deve, asa ve sofra gibi **bir âyet indirilmeli değil miydi?** İndirilseydi ya!» onlara **de ki: «Şüphe yok Allah,** istedikleri türdün **âyet indirmeye**[2] **kâdirdir. Fakat onların çoğu** inkar etmeleri durumunda onların helak edilmelerini gerektireceğinden böyle bir ayetin inmesinin bir bela olduğunu **bilmezler.»**

38. **Ve yerde** yürüyen **hiçbir canlı**[3] **ve iki kanadı ile** havada **uçan bir kuş yoktur ki, onlar** yaratılışlarının ayarlanması, rızıkları ve de durumları açısından **sizin gibi ümmetlerdir. Biz kitapta,** levhi mahfuzda **hiçbir şeyi**[4] yazmamak suretiyle **eksik bırakmadık, sonra Rablerinin huzuruna sevkedileceklerdir.** O da aralarında hükmedip, boynuzsuz hayvanın bile, boynuzludan hakkını alacak ve sonra da onlara "toprak olun" diyecektir.

39. **Ve o kimseler ki, Bizim** Kuran'daki **ayetlerimizi yalanladılar;** küfrün **karanlıkları içinde kalmış,** ayetleri kabul kulağıyla dinleyemeyen **birtakım sağırlar ve de** hakkı dile getiremeyen **dilsizlerdir. Allah kimi** saptırmak **isterse şaşırtır, kimi** doğru yola eriştirmeyi **isterse de doğru bir yol** olan İslam dini **üzerinde kılar.**

40. Ey Muhammed! Mekkelilere **de ki: «Siz hiç düşündünüz mü?** söyleyin bana! **Eğer size** dünyada iken **Allah'ın azabı gelirse veya size o** azap dolu kıyamet **vakti** ansızın **gelirse Allah'tan başkasına mı niyazda bulunursunuz?** Hayır!.. **Eğer siz** putların size fayda sağlayacağı konusunda **doğru sözlü kimseler iseniz** onlara yalvarıp-yakarın bakalım!»

41. **«Hayır!** Zor zamanda başkasına değil, **ancak O'na yalvarırsınız. O da** sizden açılıp, kalkması için **kendisine yalvardığınız** hastalık vb **şeyleri,** açmayı **dilerse açar ve siz de** ona **ortak koştuğunuz şeyler** olan putları **(o zaman) unutursunuz** ve de onlara yalvarıp-yakarmazsınız.»

42. **Andolsun ki, senden önceki**[5] **ümmetlere** peygamberler **gönderdik,** onlar da bu peygamberleri yalanlardılar. **Sonra o ümmetleri birtakım** aşırı yoksulluk gibi **şiddetler ve de** hastalık gibi **zorluklar ile yakaladık, ta ki yalvarsınlar;** boyun eğip, iman etsinler diye...

43. **Artık Bizim şiddetli** azabımız **onlara geldiği zaman yalvarmalı değil**

---

[1] İşitmeme konusunda kâfirleri ölülere benzetmiştir.

[2] Bu fiil hem şeddeli hem de يُنْزِلَ şeklinde şeddesiz olarak okunmuştur.

[3] مِنْ burada zaittir.

[4] مِنْ burada zaittir.

[5] مِنْ burada zaittir.

miydiler? Yalvarsalar ya! Ama yapmalarını gerektiren nedenler olmasına rağmen böyle yapmadılar. **Fakat onların gönülleri** iman için yumuşamayıp, **katılaşmış ve şeytan onlara yapar oldukları şeyler** olan masiyetleri **süslemişti.** Bunun neticesinde bu masiyetleri işlemeye devam ettiler.

44. **Ne zaman ki onlar kendilerine öğüt verildikleri,** vaaz-u nasihat edilip, korkutuldukları **şeyler** olan hastalık ve aşırı fakirliği **unut**up terk ettiler ve bundan bir ders çıkarmadılar, onları günbegün helak olmaya yaklaştırmak için **onların üzerine** nimetlerden **her şeyin kapılarını, açıverdik,**[1] **nihayet kendilerine verilen şeyler ile** azma derecesinde bir rahatlıkla **şımardıkları vakit onları ansızın,** beklemedikleri bir anda azap ile **yakaladık. Artık onlar o anda** her türlü hayırdan **umutlarını yitir**ip, ümitlerini kes**tiler.**

KELİME ANLAMI

36. إِنَّمَا يَسْتَجِيبُ **Ancak kabul eder** *(Neyi?)* دُعَاءَكَ Senin davetini *(Neye?)* إِلَى الْإِيمَانِ İmana *(Kim?)* الَّذِينَ **Ol kimseler ki** يَسْمَعُونَ **Dinlerler** سَمَاعَ تَفَهُّمٍ Anlama maksatlı dinlemeyle *(daha?)* وَاعْتِبَارٍ Düşünme maksatlı dinlemeyle وَالْمَوْتَى **Ölüler ise** أَيِ الْكُفَّارُ Yani kafirler شَبَّهَهُمْ Onları benzetti *(Neye?)* بِهِمْ Ölülere *(Ne konuda?)* فِي عَدَمِ السَّمَاعِ İşitmeme konusunda يَبْعَثُهُمُ **Onları diriltir** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette ثُمَّ إِلَيْهِ **Sonra O'na** يُرْجَعُونَ يُرَدُّونَ **Döndürülürler** فَيُجَازِيهِمْ Böylece onları karşılıklandırır *(Neyle?)* بِأَعْمَالِهِمْ Amelleriyle

37. وَقَالُوا **Dediler** أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ Yani Mekkeli kafirler *(Ne?)* لَوْلَا هَلَّا نُزِّلَ **Keşke** – "madem" – **indirilseydi ya!** عَلَيْهِ **Onun üzerine** آيَةٌ **Bir mucize** *(Nereden?)* مِنْ رَبِّهِ **Rabbinden** *(Ne gibi?)* كَالنَّاقَةِ Deve gibi *(Daha?)* وَالْعَصَا Asa gibi *(Daha?)* وَالْمَائِدَةِ Sofra gibi قُلْ **De ki** لَهُمْ Onlara إِنَّ اللهَ **Allah elbette** *(Nedir?)* قَادِرٌ **Kadirdir** *(Neye?)* عَلَى أَنْ يُنَزِّلَ **İndirmeye** بِالتَّشْدِيدِ ('en yünezzile' şeklinde) şeddeli *(Daha?)* وَالتَّخْفِيفِ ('en yünzile' şeklinde) tahfifli *(Ne indirmeye?)* آيَةً **Bir ayet** *(Öyle ayet ki?)* مِمَّا اقْتَرَحُوا Onların istediklerinden وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ **Fakat onların çoğu** لَا يَعْلَمُونَ **Bilmezler** *(Neyi?)* أَنَّ نُزُولَهَا O mucizenin inmesi بَلَاءٌ Bir beladır *(Kime?)* عَلَيْهِمْ Onlara *(Niçin?)* لِوُجُوبِ هَلَاكِهِمْ (bu durumda) helak olmaları gerekeceğinden *(Ne zaman?)* إِنْ جَحَدُوهَا Şayet o mucizeyi inkar ederlerse

[1] فَتَحْنَا fiili hem şeddesiz, hem de فَتَّحْنَا şeklinde şeddeli olarak okunmuştur.

38. وَمَا مِنْ زَائِدَةٌ دَابَّةٍ **Hiçbir** –'min' zaittir **canlı yoktur** *(Öyle canlı ki?)* تَمْشِي Yürüyen *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Daha?)* وَلَا طَائِرٍ **Hiçbir kuş da yoktur** *(Öyle kuş ki?)* يَطِيرُ **Uçuyor** *(Nerede?)* فِي الْهَوَاءِ Havada *(Ne ile?)* بِجَنَاحَيْهِ **İki kanadıyla** إِلَّا (Onlar) **Ancak** *(Nedir?)* أُمَمٌ **Ümmetlerdir** *(Öyle ümmetler ki?)* أَمْثَالُكُمْ **Sizler gibi** *(Ne konuda?)* وَرِزْقِهَا فِي تَدْبِيرِ خَلْقِهَا Yaratılışının düzeni konusunda *(Daha?)* Ve Rızkının *(Daha?)* وَأَحْوَالِهِمْ Ve Hallerinin مَا فَرَّطْنَا تَرَكْنَا **Terk etmedik** *(Nerede?)* فِي الْكِتَابِ **Kitapta** اللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ Levhi Mahfuzda مِنْ زَائِدَةٌ شَيْءٍ **Hiçbir** –'min' zaittir- **şey** *(Öyle şey ki?)* فَلَمْ نَكْتُبْهُ Yazmadığımız ثُمَّ إِلَى رَبِّهِمْ **Sonra rablerine** يُحْشَرُونَ **Toplanacaktırlar** فَيَقْضِي بَيْنَهُمْ O da aralarında hüküm verecektir وَيَقْتَصُّ Ve misillemede bulunacak/kısasını alacaktır *(Kim için?)* لِلْجَمَّاءِ Boynuzsuz hayvan için *(Kimden?)* مِنَ الْقَرْنَاءِ Boynuzlu hayvandan ثُمَّ يَقُولُ Sonra diyecektir *(Kime?)* لَهُمْ Onlara كُونُوا Olun *(Ne olun?)* تُرَابًا Toprak

39. وَالَّذِينَ **Ol kimseler ki** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi?)* بِآيَاتِنَا **Ayetlerimizi** الْقُرْآنِ Kur'ânı (İşte onlar nedir?) صُمٌّ **Sağırdırlar** عَنْ سَمَاعِهَا O ayetleri işitmekte سَمَاعَ قَبُولٍ Kabul dinlemesiyle *(Daha nedirler?)* وَبُكْمٌ **Dilsizdirler** (Nede dilsizdirler?) عَنِ النُّطْقِ بِالْحَقِّ Hakkı söylemekte (Onlar nerededir?) فِي الظُّلُمَاتِ **Karanlıklarda** الْكُفْرِ Küfürde مَنْ يَشَإِ **Her kimi dilerse** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neyi dilerse?)* إِضْلَالَهُ Saptırmayı يُضْلِلْهُ **Onu saptırır** وَمَنْ يَشَأْ **Her kimi dilerse** (Neyi dilerse?) هِدَايَتَهُ Hidayetini يَجْعَلْهُ **Onu kılar** عَلَى صِرَاطٍ طَرِيقٍ **Bir yol üzere** *(Öyle yol ki?)* مُسْتَقِيمٍ **Dosdoğru** (Nedir o dosdoğru yol?) دِينِ الْإِسْلَامِ İslam dini (üzere kılar)

40. قُلْ **De ki;** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammet *(Kime?)* لِأَهْلِ مَكَّةَ Mekkelilere أَرَأَيْتَكُمْ **Gördünüz mü?** أَخْبِرُونِي bana haber verin إِنْ أَتَيْكُمْ **Şayet size gelse** *(Ne?)* عَذَابُ اللهِ **Allah'ın**(c.c.) **azabı** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada أَوْ **Ya da** أَتَتْكُمُ **Size gelse** *(Ne?)* الْقِيَامَةُ السَّاعَةُ **Kıyamet** *(Öyle kıyamet ki?)* الْمُشْتَمِلَةُ Kapsayan *(Neyi?)* عَلَيْهِ O saati بَغْتَةً Ansızın (gelse!) أَغَيْرَ اللهِ **Allah'tan başkasına mı?** تَدْعُونَ **Yakarırsınız?** لَا Hayır!.. إِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz** *(Ne?)* صَادِقِينَ **Doğru kimseler** *(Ne konuda?)* فِي أَنَّ الْأَصْنَامَ Muhakkak ki putlar تَنْفَعُكُمْ Size yarar sağlayacak فَادْعُوهَا O zaman onlara dua edin

41. بَلْ **Bilakis** إِيَّاهُ **Yalnız O'na** لَا غَيْرَهُ Başkasına değil! تَدْعُونَ **Yakarırsınız** *(Nerede?)* فِي الشَّدَائِدِ Sıkıntılarda فَيَكْشِفُ **O da açar** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** تَدْعُونَ

Dua ediyorsunuz *(Neye dair?)* إِلَيْهِ **Ona** أَنْ يَكْشِفَهُ Onu açmasını (Kimden?) عَنْكُمْ Sizden (O açmasını istediğiniz şey de nedendir?) مِنَ الضُّرِّ Zarardan (Daha?) وَنَحْوِهِ Onun benzerlerinden إِنْ شَاءَ **Eğer isterse** *(Neyi?)* كَشْفَهُ Açmayı وَتَنْسَوْنَ **Unutursunuz** تَتْرُكُونَ Bırakırsınız (Neyi?) مَا **Ol şeyi ki** تُشْرِكُونَ **Ortak koşuyorsunuz** (Kime ortak koşuyorsunuz?) مَعَهُ Ona (O ortak koştukları nedendir?) مِنَ الْأَصْنَامِ Putlardan فَلَا تَدْعُونَهُ Böylece onlara dua etmezsiniz

42. وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا **And olsun ki, gönderdik** *(Kime?)* إِلَى أُمَمٍ **Ümmetlere** *(Öyle ümmetler ki?)* مِنْ زَائِدَةٌ قَبْلِكَ **Senden** –min zaittir– **önceki** *(Kimi gönderdik?)* رُسُلًا Peygamberleri فَكَذَّبُوهُمْ O peygamberleri yalanladılar فَأَخَذْنَاهُمْ **Biz onları alıverdik** *(Neyle?)* بِالْبَأْسَاءِ **Sıkıntılarla** شِدَّةِ الْفَقْرِ Şiddetli fakirlikle (Daha?) وَالضَّرَّاءِ **Zorluklarla** الْمَرَضِ Hastalıkla لَعَلَّهُمْ **Tâ ki onlar** يَتَضَرَّعُونَ **Yalvarsınlar** – Zelil düşsünler de فَيُؤْمِنُوا Böylece iman etsinler

43. فَلَوْلَا **Hiç olmazsa** –madem! إِذْ جَاءَهُمْ **Onlara geldiğinde** بَأْسُنَا عَذَابُنَا **Azabımız** تَضَرَّعُوا **Yalvarsaydılar ya!** أَيْ Yani; لَمْ يَفْعَلُوا ذٰلِكَ Bunu yapmadılar *(Ne olduğu halde?)* مَعَ قِيَامِ الْمُقْتَضِي Gerektirici şey bulunduğu halde *(Neyi?)* لَهُ Bunu (Allah'a yalvarmayı) وَلٰكِنْ **Şu kadarı var ki;** قَسَتْ **Kaskatı oldu** *(Ne?)* قُلُوبُهُمْ **Onların kalpleri** فَلَمْ تَلِنْ Yumuşamadı *(Ne için?)* لِلْإِيمَانِ İman için وَزَيَّنَ **Ve süsledi** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Kim?)* الشَّيْطَانُ **Şeytan** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** كَانُوا **Onlar idiler** *(Ne idiler?)* يَعْمَلُونَ **Yapıyor** *(O yaptıkları şey de nedendir?)* مِنَ الْمَعَاصِي Günahlardan فَأَصَرُّوا Onlarda ısrar ettiler *(Neye?)* عَلَيْهَا O günahlara

44. فَلَمَّا نَسُوا **Ne zaman ki unuttular** تَرَكُوا Terk ettiler *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** ذُكِّرُوا **Onlar hatırlatıldılar** وُعِظُوا Öğüt verilip, وَخُوِّفُوا Korkutuldular *(Ne ile?)* بِهِ **O şey ile** *(O şey de nedendir?)* مِنَ الْبَأْسَاءِ Sıkıntılardan *(Daha?)* وَالضَّرَّاءِ Zorluklardan فَلَمْ يَتَّعِظُوا Ama öğütlenmediler فَتَحْنَا **Böylece biz açtık** بِالتَّخْفِيفِ ('fetahna şeklinde) tahfif ile (okunur) *(Daha?)* وَالتَّشْدِيدِ ('fettahnâ şeklinde) şeddeli (olarak da okunur) عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Neyi?)* أَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ **Her şeyin kapısını** *(O şey de nedendir?)* مِنَ النِّعَمِ Nimetlerden *(Niçin böyle yaptık?)* اِسْتِدْرَاجًا İsttidraç olsun/günbegün helaka çekilsinler diye *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için حَتَّى إِذَا فَرِحُوا **Nihayet ferahlandıkları vakit** *(Ne ile?)* بِمَا **Ol bir şeyle ki** أُوتُوا **Onlar verildiler** فَرَحَ بَطَرٍ Azma

rahatlığıyla أَخَذْنَاهُمْ **Onları alıverdik** *(Ne ile?)* بِالْعَذَابِ Azap ile بَغْتَةً **Ansızın** فَجْأَةً Birdenbire هُمْ فَإِذَا **Birde bakarsın onlar** *(Nedir?)* مُبْلِسُونَ **Ümitsizdirler** آيِسُونَ Umutları kalmamıştır *(Neden?)* مِنْ كُلِّ خَيْرٍ Her türlü hayırdan

﴿فَقُطِعَ دَابِرُ الْقَوْمِ الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ أَيْ آخِرُهُمْ بِأَنِ اسْتُؤْصِلُوا ﴿وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٥﴾﴾ عَلَى نَصْرِ الرُّسُلِ وَإِهْلَاكِ الْكَافِرِينَ ﴿قُلْ﴾ لِأَهْلِ مَكَّةَ ﴿أَرَأَيْتُمْ﴾ أَخْبِرُونِي ﴿إِنْ أَخَذَ اللَّهُ سَمْعَكُمْ﴾ أَصَمَّكُمْ ﴿وَأَبْصَارَكُمْ﴾ أَعْمَاكُمْ ﴿وَخَتَمَ﴾ طَبَعَ ﴿عَلَى قُلُوبِكُمْ﴾ فَلَا تَعْرِفُونَ شَيْئًا ﴿مَنْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُمْ بِهِ﴾ بِمَا أَخَذَهُ مِنْكُمْ بِزَعْمِكُمْ ﴿انْظُرْ كَيْفَ نُصَرِّفُ﴾ نُبَيِّنُ ﴿الْآيَاتِ﴾ الدَّلَالَاتِ عَلَى وَحْدَانِيَّتِنَا ﴿ثُمَّ هُمْ يَصْدِفُونَ ﴿٤٦﴾﴾ يُعْرِضُونَ عَنْهَا فَلَا يُؤْمِنُونَ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿أَرَأَيْتَكُمْ إِنْ أَتَيكُمْ عَذَابُ اللَّهِ بَغْتَةً أَوْ جَهْرَةً﴾ لَيْلًا أَوْ نَهَارًا ﴿هَلْ يُهْلَكُ إِلَّا الْقَوْمُ الظَّالِمُونَ ﴿٤٧﴾﴾ الْكَافِرُونَ أَيْ مَا يُهْلَكُ إِلَّا هُمْ ﴿وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ﴾ مَنْ آمَنَ بِالْجَنَّةِ ﴿وَمُنْذِرِينَ﴾ مَنْ كَفَرَ بِالنَّارِ ﴿فَمَنْ آمَنَ﴾ بِهِمْ ﴿وَأَصْلَحَ﴾ عَمَلَهُ ﴿فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٤٨﴾﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا يَمَسُّهُمُ الْعَذَابُ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿٤٩﴾﴾ يَخْرُجُونَ عَنِ الطَّاعَةِ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿لَا أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ﴾ الَّتِي مِنْهَا يُرْزَقُ ﴿وَلَا﴾ أَنِّي ﴿أَعْلَمُ الْغَيْبَ﴾ مَا غَابَ عَنِّي وَلَمْ يُوحَ إِلَيَّ ﴿وَلَا أَقُولُ لَكُمْ إِنِّي مَلَكٌ﴾ مِنَ الْمَلَائِكَةِ ﴿إِنْ﴾ ما ﴿أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحَى إِلَيَّ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَى﴾ الْكَافِرُ ﴿وَالْبَصِيرُ﴾ الْمُؤْمِنُ لَا ﴿أَفَلَا تَتَفَكَّرُونَ ﴿٥٠﴾﴾ فِي ذَلِكَ فَتُؤْمِنُونَ ﴿وَأَنْذِرْ﴾ خَوِّفْ ﴿بِهِ﴾ أَيِ الْقُرْآنِ ﴿الَّذِينَ يَخَافُونَ أَنْ يُحْشَرُوا إِلَى رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُمْ مِنْ دُونِهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿وَلِيٌّ﴾ يَنْصُرُهُمْ ﴿وَلَا شَفِيعٌ﴾ يَشْفَعُ لَهُمْ وَجُمْلَةُ النَّفْيِ حَالٌ مِنْ ضَمِيرِ يُحْشَرُوا وَهِيَ مَحَلُّ الْخَوْفِ وَالْمُرَادُ بِهِمْ الْمُؤْمِنُونَ الْعَاصُونَ ﴿لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٥١﴾﴾ اللَّهَ بِإِقْلَاعِهِمْ عَمَّا هُمْ فِيهِ وَعَمَلِ الطَّاعَاتِ ﴿وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ﴾ بِعِبَادَتِهِمْ ﴿وَجْهَهُ﴾ تَعَالَى لَا شَيْئًا مِنْ أَعْرَاضِ الدُّنْيَا وَهُمُ الْفُقَرَاءُ وَكَانَ الْمُشْرِكُونَ طَعَنُوا فِيهِمْ وَطَلَبُوا أَنْ يَطْرُدَهُمْ لِيَجَالِسُوهُ وَأَرَادَ النَّبِيُّ ﷺ ذَلِكَ طَمَعًا فِي إِسْلَامِهِمْ ﴿مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿شَيْءٍ﴾ إِنْ كَانَ بَاطِنُهُمْ غَيْرَ مَرْضِيٍّ ﴿وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ﴾ جَوَابُ النَّفْيِ ﴿فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٢﴾﴾ إِنْ فَعَلْتَ

TÜRKÇE ANLAMI

45. Artık o zulmeden kavmin kökleri kazınmak suretiyle **arkası,** sonu **kesilmiş oldu.** Peygamberlere yardım ettiği ve de kafirleri de helak ettiği için **Hamdolsun âlemlerin Rabbi olan Allah'a.**

46. Mekkelilere **de ki: «Gördünüz mü?** haber veriniz, **Eğer Allah sizin kulaklarınızı alsa,** sizi sağır etse **ve gözlerinizi de alıverse,** sizi kör etse **ve kalplerinizin üzerini mühürlese,** böylece hiç bir şeyi bilemeseniz; **Allah'tan başka onu,** sizden almış olduğu şeyleri **size getirecek** sizce **hangi ilâh vardır?» Bak, biz** birliğimize delalet eden **âyetleri nasıl açıklıyor,** beyan ediyo**ruz, sonra onlar** bu ayetlerden **yüz çevirip** iman etmi**yorlar.**

47. Onlara **de ki: «Gördünüz mü kendinizi! Eğer Allah'ın azabı sizlere ansızın veya apaçık,** gece veya gündüz **gelirse, zalimler olan** kâfir **kavimden başkası helâk edilir mi?** Yani sadece o kâfirler helak edilirler.»

48. **Biz peygamberleri ancak** iman edenleri cennetle **müjdeleyiciler ve de** inkâr edenleri ateşle **uyarıcılar olmak üzere göndeririz. Artık her kim** onlara **iman eder ve** amelini **düzeltirse, artık onlar için bir korku yoktur ve onlar** ahirette **üzülmeyeceklerdir.**

49. **Ve o kimseler ki, bizim ayetlerimizi yalanladılar, onlara; yapmış oldukları fısk sebebiyle,** itaatten çıkmalarından dolayı **azap dokunacaktır.**

50. Onlara **de ki: «Ben size demiyorum ki, benim yanımda** kendisinden rızık verilen **Allah'ın hazineleri vardır. Ve ben,** bana vahyedilmemiş olan **gaybı da bilmem ve size 'Ben hakikaten** meleklerden bir **meleğim' de demiyorum. Ben, bana vahyedilenden başkasına tâbi olmam.**[1]**» De ki: «Kör** olan kâfir **ile gören** mümin **kişi eşit olur mu?** Hayır olmaz! Peki, bu konuda **hiç düşünmez misiniz** ki, iman edesiniz?»

51. **Ve onunla,** yani Kuranla **Rablerinin huzuruna –kendileri için ondan başka,** onun haricinde **ne** yardım edecek **bir yâr, ne de** şefaat edecek **bir şefaatçi olmadığı halde**[2] **toplanacaklarından korkan kimseleri uyar,** korkut**; ta ki** Allah'ın; kendilerini bulundukları durumdan ve de taat işlemekten söküp almasından **sakınsınlar.**

52. **Sabah ve akşam** yüce **Rablerine** ibadet etmek suretiyle dünyalık bir şey hedeflemeyerek sadece **O'nun cemalini dileyerek dua eden kişiler** olan fakirleri **yanından kovma!** Nitekim müşrikler bu fakir kimseleri hor görüp, hz. Peygamberden kendileriyle birlikte oturması için onları kovmalarını isteyince; hz. Peygamber de belki Müslüman olurlar ümidiyle onların dediklerini yapmayı istemişti. Eğer bu fakir kimselerin içleri hoşnut olunacak gibi değilse, **senin aleyhine onların hesabından**[3] **bir şey yoktur, ve senin hesabından da onların üzerine bir şey yoktur ki, onları kovasın; yoksa** bunu yaptığın takdirde **zalimlerden olursun.**

---

[1] إِنْ burada مَا anlamındadır.

[2] Burada kendisinden korkulan şey olan nefiy cümlesi, يُحْشَرُوا fiilindeki zamirden haldir.

[3] مِنْ burada zaittir.

KELİME ANLAMI

45. فَقُطِعَ **Kesildi** *(Ne?)* دَابِرُ الْقَوْمِ **Kavmin ardı** الَّذِينَ **Öyle kavim ki** ظَلَمُوا **Zulmettiler** أَيْ Yani; آخِرُهُمْ Onların sonu *(Sonları nasıl kesildi?)* بِأَنِ اسْتُؤْصِلُوا kökleri kazınmak suretiyle وَالْحَمْدُ **Ve hamd** *(Nedir?)* لِلَّهِ **Allah içindir** *(Öyle Allah ki?)* رَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin rabbı** *(Ne üzerine Allah'a hamdolsun?)* عَلَى نَصْرِ الرُّسُلِ Peygamberlere yardım ettiği için *(Daha?)* وَإِهْلَاكِ الْكَافِرِينَ Kafirleri helak ettiği için

46. قُلْ **De ki;** *(Kime?)* لِأَهْلِ مَكَّةَ Mekkelilere أَرَأَيْتُمْ **Sizler gördünüz mü?** أَخْبِرُونِي Bana haber verin! إِنْ أَخَذَ اللَّهُ **Eğer Allah** (c.c.) **alsa** *(Neyi?)* سَمْعَكُمْ **Kulaklarınızı** أَصَمَّكُمْ Sizi sağır etse *(Daha neyi alsa?)* وَأَبْصَارَكُمْ **Gözlerinizi** أَعْمَاكُمْ Sizi kör etse *(Daha ne yapsa?)* وَخَتَمَ **Ve mühürlese** طَبَعَ Bassa *(Nereye?)* عَلَى قُلُوبِكُمْ **Kalplerinizin üstüne** فَلَا تَعْرِفُونَ شَيْئًا Ve böylece bir şey bilmeseniz مَنْ إِلَهٌ **Hangi ilah** غَيْرُ اللَّهِ **Allah'tan gayrı** يَأْتِيكُمْ **Size getirir** بِهِ **O şeyi** بِمَا أَخَذَهُ Almış olduğu şey(ler)i *(Kimden?)* مِنْكُمْ Sizden بِزَعْمِكُمْ Sizce? انْظُرْ **Bak** كَيْفَ **Nasıl** نُصَرِّفُ نُبَيِّنُ **(türlü, türlü) açıklıyoruz** *(Neyi?)* الْآيَاتِ ayetleri الدَّلَالَاتِ Delalet eden şeyleri *(Neye delalet eden?)* عَلَى وَحْدَانِيَّتِنَا Tekliğimize ثُمَّ هُمْ **Sonra onlar** يَصْدِفُونَ **Uzaklaşıyorlar** يُعْرِضُونَ Yüz çeviriyorlar *(Neden?)* عَنْهَا O ayetlerden فَلَا يُؤْمِنُونَ Ve iman etmiyorlar

47. قُلْ **De ki;** لَهُمْ Onlara أَرَأَيْتَكُمْ **Kendinizi gördünüz mü?** إِنْ أَتَيْكُمْ **Şayet gelse** *(Ne?)* عَذَابُ اللَّهِ **Allah'ın azabı** بَغْتَةً **Ansızın** أَوْ جَهْرَةً **Ya da açıkça** لَيْلًا أَوْ نَهَارًا Gündüz veya gece هَلْ يُهْلَكُ **Helak olur mu?** إِلَّا **Ancak** الْقَوْمُ الظَّالِمُونَ **Zalim kavimler** أَيْ الْكَافِرُونَ Kafirler Yani; مَا يُهْلَكُ Helak olmaz إِلَّا هُمْ Ancak onlar (helak olur)

48. وَمَا نُرْسِلُ **Göndermiyoruz** *(kimi?)* الْمُرْسَلِينَ **Peygamberleri** إِلَّا مُبَشِّرِينَ **Ancak müjdeleyici olarak (gönderiyoruz)** *(Kimi müjdeleyici?)* مَنْ Ol kimseyi ki آمَنَ İman etti *(Ne ile müjdeleyici?)* بِالْجَنَّةِ Cennetle *(Daha ne olarak gönderiyoruz?)* وَمُنْذِرِينَ **Korkutucu olarak** *(Kimi?)* مَنْ Ol kimseyi ki كَفَرَ Kafir oldu *(Ne ile korkutucu?)* بِالنَّارِ Cehennemle فَمَنْ آمَنَ **Her kim iman ederse** *(Kime?)* بِهِمْ Onlara *(Daha?)* وَأَصْلَحَ **Ve düzeltirse** *(Neyi?)* عَمَلَهُ Amelini فَلَا خَوْفٌ **Korku yoktur** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ **Ve onlar üzülmezler de** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette

49. وَالَّذِينَ **Ol kimseler ki** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi?)* بِاٰيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizi** يَمَسُّهُمُ **Onlara dokunur** *(Ne?)* الْعَذَابُ **Azap** *(Ne sebebiyle?)* بِمَا كَانُوا **Olmaları sebebiyle** يَفْسُقُونَ **Fısk ediyor** يَخْرُجُونَ Çıkıyor *(Neden?)* عَنِ الطَّاعَةِ İtaatten

50. قُلْ **De ki** لَهُمْ Onlara لَا اَقُولُ **Ben demiyorum** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** *(Ne demiyorum?)* عِنْدِي **Benim yanımdadır** *(Ne?)* خَزَائِنُ اللهِ **Allah'ın** (c.c) **hazineleri ki** اَ لَّتِي Öyle hazineleri ki مِنْهَا Onlardan يُرْزَقُ Rızıklanılır وَلَا **Yine demiyorum** *(Ne?)* اَنِّي Elbette ben اَعْلَمُ **Biliyorum** *(Neyi?)* الْغَيْبَ **Gaybı** مَا غَابَ عَنِّي Bana gayb olanı *(Daha?)* وَلَمْ يُوحَ Vahyedilmeyeni *(Kime?)* إِلَيَّ Bana وَلَا اَقُولُ **Yine demiyorum** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** اِنِّي **Elbette ben** مَلَكٌ **Bir meleğim** مِنَ الْمَلَائِكَةِ Meleklerden اِنْ ما اَتَّبِعُ **Ben uymam** – 'min', 'ma' anlamındadır اِلَّا **Ancak** (uyarım) مَا يُوحٰى **Vahyedilene** *(Kime?)* اِلَيَّ **Bana** قُلْ **De ki;** هَلْ يَسْتَوِي **Bir olur mu?** *(Kim?)* الْاَعْمٰى **Kör ile** الْكَافِرُ Kâfir ile وَالْبَصِيرُ **Gören** الْمُؤْمِنُ Mümin لَا Hayır! (bir olmaz) اَفَلَا تَتَفَكَّرُونَ **Düşünmüyor musunuz?** فِي ذٰلِكَ Bu konuda فَتُؤْمِنُونَ Ki iman edesiniz

51. وَاَنْذِرْ خَوِّفْ **Ve korkut** *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla** اَيِ الْقُرْآنِ Yani Kur'ânla *(Kimi?)* الَّذِينَ **Ol kimseleri ki** يَخَافُونَ **Onlar korkuyorlar** *(Neden?)* اَنْ يُحْشَرُوا **Toplanacaklarından** اِلٰى رَبِّهِمْ **Rablerine** *(Ne oldukları halde?)* لَيْسَ لَهُمْ **Onlar için yoktur** مِنْ دُونِهِ اَيْ غَيْرِهِ **Ondan başka** *(Ne?)* وَلِيٌّ **Bir dost** *(Öyle dost ki?)* يَنْصُرُهُمْ Onlara yardım eder *(Daha ne yoktur?)* وَلَا شَفِيعٌ **Ve bir şefaatçi de** يَشْفَعُ Şefaat eden *(Kime?)* لَهُمْ Onlara وَجُمْلَةُ النَّفْيِ Nefy cümlesi ('leyse lehüm...) *(Nedir?)* حَالٌ Haldir *(Neden haldir?)* مِنْ ضَمِيرِ 'yuhşerû' kelimesinin zamirinden (: vav) وَهِيَ Bu cümle *(Nedir?)* مَحَلُّ الْخَوْفِ Korku mahallidir وَالْمُرَادُ Ve kastedilen *(Ne ile?)* بِهِمْ Onlarla *(Kimdir?)* الْعَاصُونَ الْمُؤْمِنُونَ İsyankar müminlerdir لَعَلَّهُمْ **Belki onlar** يَتَّقُونَ **Korkarlar** *(Kimden?)* اللهَ **Allah'tan** *(Ne şekilde?)* بِإِقْلَاعِهِمْ Sıyrılmalarıyla *(Neden?)* عَمَّا Ol bir şeyden ki هُمْ Onlar *(Nedir?)* فِيهِ Ondadır *(Daha ne şekilde?)* وَعَمَلِ الطَّاعَاتِ Ve taat işlemekle

52. وَلَا تَطْرُدْ **Ve kovma!** الَّذِينَ **Ol kimseleri ki** يَدْعُونَ **Dua ederler** *(Kime?)* رَبَّهُمْ **Rablerine** بِالْغَدٰوةِ **Sabah** وَالْعَشِيِّ **Ve akşam** يُرِيدُونَ **Onlar isterler** بِعِبَادَتِهِمْ İbadetleriyle (Neyi isterler?) وَجْهَهُ تَعَالٰى **Onun** (c.c) **vechini** لَا شَيْئًا Bir şey istemezler *(Neden?)* مِنْ أَعْرَاضِ الدُّنْيَا Dünya metâından وَهُمْ Onlar *(Kimdir?)* الْفُقَرَاءُ Fakirlerdir

وَكَانَ الْمُشْرِكُونَ Müşrikler idi *(Ne?)* طَعَنُوا Kötü konuşuyorlardı فِيهِمْ O fakirler hakkında وَطَلَبُوا Ve istemişlerdi *(Ne istemişlerdi?)* أَنْ يَطْرُدَهُمْ Peygamberin onları kovmasını (Niçin istemişlerdi?) لِيُجَالِسُوهُ Peygamberle birlikte oturmak için وَأَرَادَ Ve istemişti *(Kim?)* ﷺ اَلنَّبِيُّ Hz. Peygamber *(s.a.v.)* *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu *(Niçin?)* طَمَعًا فِي إِسْلَامِهِمْ Müslüman olmalarını umarak مَا عَلَيْكَ **Senin aleyhine yoktur** مِنْ حِسَابِهِمْ **Onların hesabından** مِنْ زَائِدَةٌ شَيْءٍ **Hiçbir** –'min' zaittir– **şey** إِنْ كَانَ Şayet ise *(Ne?)* بَاطِنُهُمْ Onların içi *(Ne ise?)* غَيْرَ مَرْضِيٍّ Razı olunan değilse وَمَا مِنْ حِسَابِكَ **Senin hesabından da yoktur** عَلَيْهِمْ **Onlar aleyhine** مِنْ شَيْءٍ **Hiçbir şey** فَتَطْرُدَهُمْ **Ki onları kovasın** جَوَابُ النَّفْيِ Nefyin cevabıdır فَتَكُونَ **Yoksa olursun** مِنَ الظَّالِمِينَ **Zalimlerden** إِنْ فَعَلْتَ Şayet yaparsan

﴿وَكَذٰلِكَ فَتَنَّا﴾ اِبْتَلَيْنَا ﴿بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ﴾ أَيِ الشَّرِيفَ بِالْوَضِيعِ وَالْغَنِيَّ بِالْفَقِيرِ بِأَنْ قَدَّمْنَاهُ بِالسَّبْقِ إِلَى الْإِيمَانِ ﴿لِيَقُولُوٓا﴾ أَيِ الشُّرَفَاءُ وَالْأَغْنِيَاءُ مُنْكِرِينَ ﴿اَهٰٓؤُلَآءِ﴾ اَلْفُقَرَاءُ ﴿مَنَّ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ مِنْ بَيْنِنَا﴾ بِالْهِدَايَةِ أَيْ لَوْ كَانَ مَا هُمْ عَلَيْهِ هُدًى مَا سَبَقُونَا إِلَيْهِ قَالَ تَعَالَى: ﴿اَلَيْسَ اللّٰهُ بِاَعْلَمَ بِالشّٰكِرِينَ ﴿٥٣﴾﴾ لَهُ فَيَهْدِيهِمْ ، بَلَى ﴿وَاِذَا جَآءَكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاٰيٰتِنَا فَقُلْ﴾ لَهُمْ ﴿سَلٰمٌ عَلَيْكُمْ كَتَبَ﴾ قَضَى ﴿رَبُّكُمْ عَلٰى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ اَنَّهُ﴾ أَيِ الشَّأْنَ، وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْفَتْحِ [اَنَّهُ] بَدَلٌ مِنَ الرَّحْمَةِ ﴿مَنْ عَمِلَ مِنْكُمْ سُوٓءًا بِجَهَالَةٍ﴾ مِنْهُ حَيْثُ ارْتَكَبَهُ ﴿ثُمَّ تَابَ﴾ رَجَعَ ﴿مِنْ بَعْدِهِ﴾ بَعْدَ عَمَلِهِ مِنْهُ ﴿وَاَصْلَحَ﴾ عَمَلَهُ ﴿فَاَنَّهُ﴾ أَيِ اللهُ ﴿غَفُورٌ﴾ لَهُ ﴿رَحِيمٌ ﴿٥٤﴾﴾ بِهِ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْفَتْحِ [فَاَنَّهُ] أَيْ فَالْمَغْفِرَةُ لَهُ ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ كَمَا بَيَّنَّا مَا ذُكِرَ ﴿نُفَصِّلُ﴾ نُبَيِّنُ ﴿الْاٰيٰتِ﴾ اَلْقُرْآنَ لِيَظْهَرَ الْحَقُّ فَيُعْمَلَ بِهِ ﴿وَلِتَسْتَبِينَ﴾ تَظْهَرَ ﴿سَبِيلُ﴾ طَرِيقُ ﴿الْمُجْرِمِينَ ﴿٥٥﴾﴾ فَتُجْتَنَبُ، وَفِي قِرَاءَةٍ بِالتَّحْتَانِيَّةِ وَفِي أُخْرَى بِالْفَوْقَانِيَّةِ وَنَصْبِ سَبِيلِ خِطَابٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ ﴿قُلْ اِنِّي نُهِيتُ اَنْ اَعْبُدَ الَّذِينَ تَدْعُونَ﴾ تَعْبُدُونَ ﴿مِنْ دُونِ اللّٰهِ قُلْ لَآ اَتَّبِعُ اَهْوَآءَكُمْ﴾ فِي عِبَادَتِهَا ﴿قَدْ ضَلَلْتُ اِذًا﴾ إِنِ اتَّبَعْتُهَا ﴿وَمَآ اَنَا مِنَ الْمُهْتَدِينَ ﴿٥٦﴾﴾ ﴿قُلْ اِنِّي عَلٰى بَيِّنَةٍ﴾ بَيَانٍ ﴿مِنْ رَبِّي وَ﴾ قَدْ ﴿كَذَّبْتُمْ بِهِ﴾ بِرَبِّي حَيْثُ أَشْرَكْتُمْ ﴿مَا عِنْدِي مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِهِ﴾ مِنَ الْعَذَابِ ﴿اِنِ﴾ مَا ﴿الْحُكْمُ﴾ فِي ذٰلِكَ وَغَيْرِهِ ﴿اِلَّا لِلّٰهِ يَقُصُّ﴾ اَلْقَضَاءَ ﴿الْحَقَّ وَهُوَ خَيْرُ الْفَاصِلِينَ ﴿٥٧﴾﴾ اَلْحَاكِمِينَ ، وَفِي قِرَاءَةٍ (يَقُصُّ) أَيْ يَقُولُ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿لَوْ اَنَّ عِنْدِي مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِهِ لَقُضِيَ الْاَمْرُ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ﴾ بِأَنْ أَعْجَلَهُ لَكُمْ وَأَسْتَرِيحَ وَلٰكِنَّهُ عِنْدَ اللهِ ﴿وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِالظّٰلِمِينَ ﴿٥٨﴾﴾ مَتَى يُعَاقِبُهُمْ ﴿وَعِنْدَهُ﴾ تَعَالَى ﴿مَفَاتِحُ الْغَيْبِ﴾ خَزَائِنُهُ أَوِ الطُّرُقُ الْمُوصِلَةُ إِلَى عِلْمِهِ ﴿لَا يَعْلَمُهَآ اِلَّا هُوَ﴾ وَهِيَ الْخَمْسَةُ الَّتِي فِي قَوْلِهِ (إِنَّ اللهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ)... اَلْآيَةَ كَمَا رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ ﴿وَيَعْلَمُ مَا﴾ يَحْدُثُ ﴿فِي الْبَرِّ﴾ اَلْقِفَارِ ﴿وَالْبَحْرِ﴾ اَلْقُرَى الَّتِي عَلَى الْأَنْهَارِ ﴿وَمَا تَسْقُطُ مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿وَرَقَةٍ اِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ فِي ظُلُمَاتِ الْاَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ﴾ عَطْفٌ عَلَى وَرَقَةٍ ﴿اِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٥٩﴾﴾ هُوَ اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ وَالْاِسْتِثْنَاءُ بَدَلُ اشْتِمَالٍ مِنَ الْاِسْتِثْنَاءِ قَبْلَهُ

TÜRKÇE ANLAMI

53. Ve işte böylece onların bazısını bazısı ile, yani üst tabakayı, alt tabaka ile; zengini fakir ile; alt tabakadan olan fakirlere ilk olarak iman nasip etmek suretiyle **fitneye düşürmüşüz,** sınamışız**dır ki,** Üst tabakadakiler ve de zenginler inkar ederek: **«Yâ Allah aramızdan şu** yoksul insan**lara mı,** hidayet etmek suretiyle **lütfunu reva görmüştür?»** Yani eğer bunların

içinde bulundukları yol doğru olsaydı, bizden önce onlara nasip olmazdı **deyiversinler.** Allah(cc) buyuruyor ki; **Allah** kendisine **şükredenleri ziyadesiyle bil**ip onlara hidayet ed**en değil midir?** Tabi ki öyledir.

54. **Âyetlerimize imân edenler, sana geldikleri zaman** onlara **de ki: «Selâm sizlere! Rabbiniz kendi üzerine rahmeti yazdı,** kesinleştirdi ve de durum şu **ki**[1]**, sizden her kim** kendinden kaynaklanan **bir cehaletle bir kötülük** işlemek suretiyle bu kötü şeyi **yapsa da, onu** yaptık**dan sonra** o işten **tövbe ed**ip dön**se ve** amelini **düzeltse, şüphesiz ki,**[2] **O** Allah, o kişiye **çok mağfiret edendir,** ona karşı **çok merhamet edendir.»**

55. **Ve böyle** zikredilenleri beyan ettiğimiz gibi **âyetleri mufassalan beyan ediyor,** açıklıyor**uz. Tâ ki, günah işleyenlerin yolu apaçık seçilsin,**[3] ayrılsın da, o yoldan sakınılsın **diye.**

56. **De ki: «Ben Allah'tan başka yakardığınız,** ibadet ettiğiniz **şeylere ibadetten nehyedildim.» De ki: «Sizin** onlara ibadet konusundaki **arzularınıza asla uymam. O** arzularınıza tabi olduğum **takdirde ben muhakkak sapıtmış ve de hidayete ermişlerden olmamış olurum.»**

57. **De ki: «Ben şüphesiz Rabbimden bir beyine,** açık bir delil ve burhan **üzerindeyim. Ve** halbuki **siz O'nu,** şirk koşmak suretiyle Rabbimi **yalanladınız. Sizin alelacele istediğiniz şey** olan azap **benim yanımda değil, hüküm ise ancak Allah'ındır.**[4] **Hakk** olan hükme **o hükmeder**[5] **ve o ayırt edenlerin,** hâkimlerin **en hayırlısıdır.»**

58. Onlara **de ki: «Eğer o acele istediğiniz şey benim yanımda olsaydı, iş benimle sizin aranızda** benim o azabı size acele olarak getirmem ve de rahatlamam suretiyle **elbette halledilmiş olurdu.** Fakat bu yalnız Allah'ın elindedir. **Allah zalimleri** ne zaman cezalandıracağını **hakkıyla bilendir.»**

59. **Ve gaybın anahtarları,** hazineleri ya da onu bilmeye götüren yollar **O'nun** Cenâbı Hakk'ın **yanındadır. Onları O'ndan başkası bilemez.** Buhari'nin rivayetinde; Gayb bilgileri –Allah tealanın "Muhakkak ki Allah; gaybın anahtarları onun katındadır"[6] sözünde de beyan ettiği gibi beştir. **Ve karada,** çöllerde **ve deniz** ve nehir kenarlarındaki yerleşim yerlerin**de**

---

[1] Bir kıraatte (ki bu bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) أَنَّهُ şeklinde okunmuştur.

[2] Bir kıraatte (ki bu bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) فَأَنَّهُ şeklinde okunmuştur. Bu durumda mana "mağfiret onadır" şeklindedir.

[3] Bir kıraatte alttan noktalı ي ile وَلِيَسْتَبِينَ şeklinde okunmuştur. Diğer bir kıraatte ise üstten noktalı ت ile ve de Hz. Peygambere (s.a.v.) hitaben سَبِيلَ kelimesinin nasbıyla okunmuştur.

[4] إِنْ burada مَا anlamındadır.

[5] Bir kıraatte (ki bu bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) ayet يَقُصُّ الْحَقَّ şeklinde okunmuştur. Bu durumda ayetin manası "Hakkı O söyler" şeklindedir.

[6] Lokman: 34

meydana gelen **ne varsa bilir. Bir yaprak**[1] **düşmez ve yerin karanlıkları içinde bir dane de bulunmaz ki; illa O'nu bilir. Ve bir yaş ve bir kuru**[2] **da yoktur ki, illâ**[3] **apaçık bir kitap** olan levhi mahfuz**dadır.**

KELİME ANLAMI

53. وَكَذٰلِكَ **Ve böylece** فَتَنَّا **Fitneye düşürdük** اِبْتَلَيْنَا İmtihan ettik بَعْضَهُمْ **Onlardan bazısını** بِبَعْضٍ **Bazısıyla** أَيْ Yani; اَلشَّرِيفَ Üst tabakayı بِالْوَضِيعِ Alt tabakayla *(Daha kimi imtihan ettik?)* وَالْغَنِيَّ Zengini *(Kimle?)* بِالْفَقِيرِ Fakirle *(Ne şekilde imtihan ettik?)* بِأَنْ قَدَّمْنَاهُ Onu (Alt tabakayla, fakiri) önceleyerek *(Ne ile?)* بِالسَّبْقِ İlk önce geçmekle *(Neye?)* إِلَى الْإِيمَانِ İmana *(Niçin böyle yaptık?)* لِيَقُولُوا **Desinler diye** أَيْ Yani اَلشُّرَفَاءُ Üst tabaka وَالْأَغْنِيَاءُ Ve zenginler *(Ne oldukları halde?)* مُنْكِرِينَ İnkar ederekten: أَهٰؤُلَاءِ **Şunlar mıdır?** اَلْفُقَرَاءُ (Şu) fakirler (mi?) مَنَّ اللّٰهُ **Allah lütfetti** عَلَيْهِمْ **Onlara** مِنْ بَيْنِنَا **Bizim aramızdan** *(Ne ile?)* بِالْهِدَايَةِ Hidayet ile أَيْ Yani; لَوْ Şayet olsaydı *(Ne?)* مَا Ol şey ki هُمْ Onlar *(Nedir?)* عَلَيْهِ O şey üzerinedir *(Ne olsaydı?)* هُدًى Hidayet مَا سَبَقُونَا Onlar ilk önce girmezlerdi *(Neye?)* إِلَيْهِ O şeye قَالَ تَعَالَى Allah (c.c) buyurdu ki: أَلَيْسَ اللّٰهُ **Allah değil midir?** بِأَعْلَمَ **Daha iyi bilen** *(Kimi?)* بِالشَّاكِرِينَ **Şükredenleri** *(Kime şükredenleri?)* لَهُ Kendisine فَيَهْدِيَهُمْ Ve (buna karşılık) onlara hidayet verir (değil midir?) بَلَى Evet O öyledir

54. وَإِذَا جَاءَكَ **Ve sana geldiği zaman** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **Ol kimseler ki** يُؤْمِنُونَ **İman ediyorlar** *(Neye?)* بِآيَاتِنَا **Bizim ayetlerimize** فَقُلْ **De ki;** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara سَلَامٌ **'Selam** عَلَيْكُمْ **Üzerinize olsun** كَتَبَ **Yazdı** قَضَى Hükmetti *(Kim üzerine?)* *(Kim?)* رَبُّكُمْ **Sizin Rabbiniz** *(Kim üzerine?)* عَلَى نَفْسِهِ **Kendisi üzerine** *(Neyi yazdı?)* اَلرَّحْمَةَ **Rahmeti** أَنَّهُ أَيِ الشَّأْنَ **durum şu ki** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıratta (Bu 'İnnehû' kelimesi) بِالْفَتْحِ ('ennehû' şeklinde) fetha ile *(Nedir?)* بَدَلٌ Bedeldir *(Neden bedeldir?)* مِنَ الرَّحْمَةِ Rahmset kelimesinden مَنْ **Her kim** عَمِلَ **İşlerse** مِنْكُمْ **Sizden** *(Ne işlerse?)* سُوءًا **Bir kötülük** بِجَهَالَةٍ **Cahillikle** *(Kimden olan cahillik?)* مِنْهُ Kendisinden حَيْثُ Şöyle ki; ارْتَكَبَهُ O kötülüğü işlese ثُمَّ تَابَ **Ve de tevbe etse** رَجَعَ Dönse مِنْ بَعْدِهِ

---

[1] مِنْ burada zaittir.

[2] Ayetteki يَابِسٍ , رَطْبٍ , حَبَّةٍ kelimeleri önceki وَرَقَةٍ kelimesi üzerine atıftır.

[3] Buradaki istisna, önceki istisnadan bedeli iştimaldir.

Ondan sonra بَعْدَ عَمَلِهِ Onu yaptıktan sonra *(Neden dönse?)* مِنْهُ Ondan (o kötülükten) *(Daha?)* وَاَصْلَحَ **Ve düzeltse** *(Neyi?)* عَمَلَهُ Amelini فَاِنَّهُ **Muhakkak ki O,** أَيِ اللهُ Yani Allah(c.c.) *(Nedir?)* غَفُورٌ **Mağfiret edicidir** *(Kime?)* لَهُ O kişiye رَحِيمٌ **Merhamet edicidir** *(Kime?)* بِهِ O kişiye وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte بِالْفَتْحِ ('Fe ennehû' şeklinde) fetha ile okunmuştur أَيْ Yani (ayetin manası şöyledir) فَالْمَغْفِرَةُ 'Mağfiret' *(Nedir?)* لَهُ O kişi için hasıldır

55. وَكَذٰلِكَ **Ve yine böylece** كَمَا بَيَّنَّا Açıkladığımız gibi *(Neyi?)* مَا ذُكِرَ Zikredileni نُفَصِّلُ نُبَيِّنُ **(Türlü,türlü)** açıklarız *(Neyi?)* اَلْاٰيَاتِ **Ayetleri** اَلْقُرْآنَ Kuranı *(Niçin?)* لِيَظْهَرَ ...va çıksın için *(Ne?)* الْحَقُّ Hak/gerçek فَيُعْمَلَ Ta ki amel edilsin بِهِ Onunla (O ha... ...ha ne için?) وَلِتَسْتَبِينَ **Açıkça belli olsun için** تَظْهَرَ Ortaya çıksın için *(Ne?)* ...مِينَ سَبِيلُ طَرِيقُ الْ **Suçluların yolu** فَتُجْتَنَبُ Ki ondan kaçınılsın وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte بِالتَّحْتَانِيَّةِ ('liyestebine' şeklinde) alttan noktalı ile (okundu) وَفِي أُخْرَى Bir diğerinde ise بِالْفَوْقَانِيَّةِ ('litestebine' şeklinde) üstten noktalı ile (okundu) *(Daha?)* وَنَصْبِ سَبِيلِ ('litestebine' kıratında) 'sebil' kelimesi nasbı ile *(Bu durumda bu ayet nedir?)* ﷺ خِطَابٌ لِلنَّبِيِّ Hz. Peygambere (s.a.v.) hitaptır

56. قُلْ **De ki;** اِنِّي **Muhakkak ki ben** نُهِيتُ **Nehyedildim** *(Neden?)* اَنْ اَعْبُدَ **İbadet etmekten** *(Kime?)* الَّذِينَ **Ol kimselere ki** تَدْعُونَ **Siz yakarıyorsunuz** تَعْبُدُونَ İbadet ediyorsunuz *(O kimseler ne olduğu halde?)* مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka olduğu halde** قُلْ **De ki;** لَا اَتَّبِعُ **Ben uymam** *(Neye?)* اَهْوَاءَكُمْ **Sizin hevalarınıza** *(Ne konudaki hevanıza?)* قَدْ فِي عِبَادَتِهَا O (Allah'ın gayrısındaki) şeylere ibadet konusudaki ضَلَلْتُ اِذًا **Şaşırmışım ben o zaman** وَمَا اَنَا اِنِ اتَّبَعْتُهَا Şayet hevalarınıza uyarsam **Ve olmamışım** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُهْتَدِينَ **Hidayete erenlerden**

57. قُلْ **De ki;** اِنِّي **Muhakkak ki ben** عَلٰى بَيِّنَةٍ **Bir açık delil üzerineyim** بَيَانٍ Bir beyan (üzerineyim) *(Kimden?)* مِنْ رَبِّي **Rabbimden** وَقَدْ **Ve** elbette كَذَّبْتُمْ **Siz yalanladınız** *(Neyi?)* بِهِ **Onu** بِرَبِّي Rabbimi *(O yalanlama nasıl oldu?)* حَيْثُ Şöyle ki أَشْرَكْتُمْ Ona şirk koştunuz مَا عِنْدِي **Benim yanımda tur** *(Ne?)* مَا **Ol şey ki** تَسْتَعْجِلُونَ **Acele istiyorsunuz** *(Neyi?)* بِهِ **O şeyi** *(O şey de nedendir?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaptan مَا اِنْ **Olmadı** –'İn' burada 'mâ' anlamındadır *(Ne?)* الْحُكْمُ **Hüküm**

يَقْضِ *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ وَغَيْرِهِ Bu ve başka konuda إِلَّا **Ancak** (oldu) لِلّٰهِ **Allah için** **Hükmeder** *(Neye?)* اَلْقَضَاءَ Hükme *(Öyle hüküm ki)* اَلْحَقَّ **Hak olana** وَهُوَ **O (Allah)** *(Nedir?)* خَيْرُ الْفَاصِلِينَ اَلْحَاكِمِينَ **ayırt edenlerin**hükmedenlerin**en hayırlısıdır** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte «أَيْ يَقُولُ (يَقُصُّ ('Yakzi' yerine) söyler anlamında yekussu (şeklinde okundu)

58. قُلْ لَهُمْ **De ki** onlara لَوْ اَنَّ عِنْدِي **Şayet benim yanımda olsaydı** *(Ne?)* مَا **Ol şey ki** تَسْتَعْجِلُونَ **Acele istiyorsunuz** *(Neyi?)* بِهِ **O şeyi** لَقُضِيَ **Elbette sonuçlanmıştı** *(Ne?)* الْاَمْرُ **İş** *(Öyle iş ki)* بَيْنِي **Benimle** وَبَيْنَكُمْ **Sizin aranızda olan** *(Ne şekilde sonuçlanırdı?)* بِأَنْ أُعَجِّلَهُ O (acele) istediğinizi hemen yapmam suretiyle *(Kim için?)* لَكُمْ Sizin için *(Daha?)* وَأَسْتَرِيحَ Ve rahatlamam suretiyle وَلٰكِنَّهُ Şu kadarı var ki o iş *(Nedir?)* عِنْدَ اللّٰهِ Allah'ın (c.c.) katındadır وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* اَعْلَمُ **En iyi bilendir** *(Kimi?)* بِالظَّالِمِينَ **Zalimleri** مَتٰى يُعَاقِبُهُمْ Ne zaman cezalandıracağını

59. وَعِنْدَهُ تَعَالٰى **Ve onun** –yüce Allah'ın– **katındadır** *(Ne?)* مَفَاتِحُ الْغَيْبِ **Gaybın anahtarları** خَزَائِنُهُ Gaybın hazineleri أَوْ Ya da الطُّرُقُ Yollar onun katındadır *(Öyle yollar ki?)* الْمُوصِلَةُ Ulaştıran *(Neye?)* إِلٰى عِلْمِهِ O gaybın bilgisine لَا يَعْلَمُهَا **Onu bilmez** إِلَّا هُوَ **Ancak O!** وَهِيَ الْخَمْسَةُ Gayb(ın bilgisi) beştir اَلَّتِي فِي قَوْلِهِ Hz. Peygamberin şu sözünde olan «إِنَّ اللّٰهَ Muhakkak ki Allah عِنْدَهُ Onun katındadır عِلْمُ السَّاعَةِ Kıyametin bilgisi...ayet) اَلْآيَةَ... كَمَا رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ Buhari'nin de rivayet ettiği gibi وَيَعْلَمُ **Ve bilir** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** يَحْدُثُ Oluyor *(Nerede?)* فِي الْبَرِّ **Karada** اَلْقِفَارِ Çölde *(Daha?)* وَالْبَحْرِ **Ve denizde** اَلْقُرٰى الَّتِي Beldelerde ki عَلٰى الْأَنْهَارِ Nehir kıyılarındadır وَمَا تَسْقُطُ **Düşmez** *(Ne?)* مِنْ زَائِدَةٌ وَرَقَةٍ **Hiç bir yaprak** -'min' zaittir- إِلَّا يَعْلَمُهَا **Ancak onu bilir** وَلَا حَبَّةٍ **Ve tek bir tane yoktur** *(Nerede?)* فِي ظُلُمَاتِ الْأَرْضِ **Yerin karanlıklarında** *(Daha?)* وَلَا رَطْبٍ **Hiçbir yaş da** وَلَا يَابِسٍ **Hiçbir kuru da** عَطْفٌ عَلٰى وَرَقَةٍ Bunlar 'Verakatin' üzerine atıftır. إِلَّا **Ancak** فِي كِتَابٍ مُبِينٍ **Apaçık kitaptadır** هُوَ O kitap *(Nedir?)* اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ Levhi mahfuzdur وَالْاِسْتِثْنَاءُ Ve istisna *(Nedir?)* بَدَلُ اشْتِمَالٍ Bedeli iştimaldir *(Neden?)* مِنَ الْاِسْتِثْنَاءِ قَبْلَهُ Önceki istisnadan ('İlla ya'lemuhâ')

﴿وَهُوَ الَّذِي يَتَوَفّٰيكُمْ بِالَّيْلِ﴾ يَقْبِضُ أَرْوَاحَكُمْ عِنْدَ النَّوْمِ ﴿وَيَعْلَمُ مَا جَرَحْتُمْ﴾ كَسَبْتُمْ ﴿بِالنَّهَارِ ثُمَّ يَبْعَثُكُمْ فِيهِ﴾ أَيِ النَّهَارِ بِرَدِّ أَرْوَاحِكُمْ ﴿لِيُقْضٰى اَجَلٌ مُسَمًّى﴾ هُوَ أَجَلُ الْحَيَاةِ ﴿ثُمَّ اِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ﴾ بِالْبَعْثِ ﴿ثُمَّ يُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٦٠﴾﴾ فَيُجَازِيكُمْ بِهِ ﴿وَهُوَ الْقَاهِرُ﴾ مُسْتَعْلِيًا ﴿فَوْقَ عِبَادِهِ وَيُرْسِلُ عَلَيْكُمْ حَفَظَةً﴾ مَلَائِكَةً تُحْصِي أَعْمَالَكُمْ ﴿حَتّٰى اِذَا جَآءَ اَحَدَكُمُ الْمَوْتُ تَوَفَّتْهُ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ (تَوَفّيه) ﴿رُسُلُنَا﴾ اَلْمَلَائِكَةُ الْمُوَكَّلُونَ بِقَبْضِ الْأَرْوَاحِ ﴿وَهُمْ لَا يُفَرِّطُونَ ﴿٦١﴾﴾ يَقْصِرُونَ فِيمَا يُؤْمَرُونَ بِهِ ﴿ثُمَّ رُدُّوا﴾ أَيِ الْخَلْقُ ﴿اِلَى اللّٰهِ مَوْلٰيهُمُ﴾ مَالِكُهُمْ ﴿الْحَقِّ﴾ اَلثَّابِتِ الْعَدْلِ لِيُجَازِيَهُمْ ﴿اَلَا لَهُ الْحُكْمُ﴾ اَلْقَضَاءُ النَّافِذُ فِيهِمْ ﴿وَهُوَ اَسْرَعُ الْحَاسِبِينَ ﴿٦٢﴾﴾ يُحَاسِبُ الْخَلْقَ كُلَّهُمْ فِي قَدْرِ نِصْفِ نَهَارٍ مِنْ أَيَّامِ الدُّنْيَا لِحَدِيثٍ بِذٰلِكَ ﴿قُلْ﴾ يَا مُحَمَّدُ لِأَهْلِ مَكَّةَ ﴿مَنْ يُنَجِّيكُمْ مِنْ ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ﴾ أَهْوَالِهَا فِي أَسْفَارِكُمْ حِينَ ﴿تَدْعُونَهُ تَضَرُّعًا﴾ عَلَانِيَةً ﴿وَخُفْيَةً﴾ سِرًّا تَقُولُونَ ﴿لَئِنْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿اَنْجٰيتَنَا﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ (اَنْجَانَا) أَيِ اللهُ ﴿مِنْ هٰذِهِ﴾ الظُّلُمَاتِ وَالشَّدَائِدِ ﴿لَنَكُونَنَّ مِنَ الشّٰكِرِينَ ﴿٦٣﴾﴾ اَلْمُؤْمِنِينَ ﴿قُلِ﴾ لَهُمْ ﴿اللّٰهُ يُنَجِّيكُمْ﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ ﴿مِنْهَا وَمِنْ كُلِّ كَرْبٍ﴾ غَمٍّ سِوَاهَا ﴿ثُمَّ اَنْتُمْ تُشْرِكُونَ ﴿٦٤﴾﴾ بِهِ ﴿قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلٰى اَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِنْ فَوْقِكُمْ﴾ مِنَ السَّمَاءِ كَالْحِجَارَةِ وَالصَّيْحَةِ ﴿اَوْ مِنْ تَحْتِ اَرْجُلِكُمْ﴾ كَالْخَسْفِ ﴿اَوْ يَلْبِسَكُمْ﴾ يُخْلِطَكُمْ ﴿شِيَعًا﴾ فِرَقًا مُخْتَلِفَةَ الْأَهْوَاءِ ﴿وَيُذِيقَ بَعْضَكُمْ بَاْسَ بَعْضٍ﴾ بِالْقِتَالِ قَالَ ﷺ لَمَّا نَزَلَتْ: (هٰذَا أَهْوَنُ وَأَيْسَرُ) وَلَمَّا نَزَلَ مَا قَبْلَهُ: (أَعُوذُ بِوَجْهِكَ" رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَرَوٰى مُسْلِمٌ حَدِيثَ (سَأَلْتُ رَبِّي أَلَّا يَجْعَلَ بَأْسَ أُمَّتِي بَيْنَهُمْ فَمَنَعَنِيهَا" وَفِي حَدِيثٍ "لَمَّا نَزَلَتْ قَالَ: أَمَا إِنَّهَا كَائِنَةٌ وَلَمْ يَأْتِ تَأْوِيلُهَا بَعْدُ" ﴿اُنْظُرْ كَيْفَ نُصَرِّفُ﴾ نُبَيِّنُ لَهُمْ ﴿الْاٰيٰتِ﴾ اَلدَّالَّاتِ عَلٰى قُدْرَتِنَا ﴿لَعَلَّهُمْ يَفْقَهُونَ ﴿٦٥﴾﴾ يَعْلَمُونَ أَنَّ مَا هُمْ عَلَيْهِ بَاطِلٌ ﴿وَكَذَّبَ بِهِ﴾ بِالْقُرْآنِ ﴿قَوْمُكَ وَهُوَ الْحَقُّ﴾ اَلصِّدْقُ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿لَسْتُ عَلَيْكُمْ بِوَكِيلٍ ﴿٦٦﴾﴾ فَأُجَازِيَكُمْ ﴿لِكُلِّ نَبَاٍ﴾ خَبَرٍ ﴿مُسْتَقَرٌّ﴾ وَقْتٌ يَقَعُ فِيهِ وَيَسْتَقِرُّ وَمِنْهُ عَذَابُكُمْ ﴿وَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٦٧﴾﴾ تَهْدِيدٌ لَهُمْ ﴿وَاِذَا رَاَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِي اٰيٰتِنَا﴾ اَلْقُرْآنِ بِالْاِسْتِهْزَاءِ ﴿فَاَعْرِضْ عَنْهُمْ﴾ وَلَا تُجَالِسْهُمْ ﴿حَتّٰى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ وَاِمَّا﴾ فِيهِ إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ فِي مَا الْمَزِيدَةِ ﴿يُنْسِيَنَّكَ﴾ بِسُكُونِ النُّونِ وَالتَّخْفِيفِ وَفَتْحِهَا وَالتَّشْدِيدِ ﴿الشَّيْطَانُ﴾ فَقَعَدْتَ مَعَهُمْ ﴿فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّكْرٰى﴾ أَيْ تَذْكِرَةٍ ﴿مَعَ الْقَوْمِ الظّٰلِمِينَ ﴿٦٨﴾﴾ فِيهِ وَضْعُ الظَّاهِرِ مَوْضِعَ الْمُضْمَرِ

TÜRKÇE ANLAMI

60. **Ve O, öyle bir zattır ki,** uyku esnasında ruhlarınızı almak suretiyle **sizleri geceleyin uykuya daldırır ve gündüzün ne kazandığınızı bilir. Sonra** ruhlarınızı iade etmek suretiyle **onun içinde,** gündüzleyin **sizi uyandırır. Tâ ki belirlenmiş vakit olan** yaşam müddeti **nihâyete ersin. Sonra** diriltilmek suretiyle **dönüşünüz O'nadır. Sonra size ne işler yapar olduğunuzu haber verecek** ve de sizi karşılıklandıracak**tır.**

61. **Ve o kullarının üzerinde** yüce olarak **kahirdir. Ve sizin üzerinize** amellerinizi sayan **hafaza** meleklerini **gönderir. Nihayet sizden birinize ölüm gelince onu bizim gönderdiğimiz** ruhları almakla görevlendirilmiş **elçiler** olan melekler**imiz alırlar. Ve onlar** emredildikleri şeyde **kusur etmezler.**

62. **Sonra** yaratılanlar, kendilerini karşılıklandırması için **hak,** yani mevcut ve de adil **olan Mevlâlarına;** sahipleri **olan Allah'a döndürülürler. Agâh olunuz ki, hüküm,** onlarda geçerli olan karar, **o mevlâ'ya aittir. Ve O, hesap görenlerin en hızlısıdır.** Tüm yaratılanların hesabını dünya günleriyle yarım gün kadar bir müddet içerisinde görür. Nitekim bu konuda hadis varit olmuştur.

63. Ey Muhammed! Mekkelilere **de ki:** yolculuk ettiğinizde **O'na yalvararak,** açıktan **ve gizlice dua edip de, 'Andolsun ki;**[1] **eğer bizi bundan,** bu karanlık ve zorluklardan **kurtarırsan**[2] **elbette bizler şükreden** müminlerden **oluruz'** diyerek **yalvardığınız** vakitte **«Sizleri karanın ve denizin karanlıklarından,** bela ve afetlerinden **kim kurtarır?**

64. Onlara **de ki: «Allah sizi ondan ve her türlü sıkıntı** ve diğer gamlardan **kurtarır,**[3] **sonra siz yine** ona **ortak koşarsınız.»**

65. **De ki: «O, sizin üzerinize üstünüz**deki gök**den** taş ve çığlık gibi **veya ayaklarınızın altından** yere batırılma gibi **bir azap göndermeye ve sizi fırkalar,** görüşleri farklı gruplar **halinde karıştırmaya ve bazınıza bazınızın hıncını** savaş ile **tattırmaya kâdirdir.»** Hz. Peygamber (s.a.v.) bu ayet indiğinde "*bu daha iyi ve kolay*", sonrasındaki ayet indiğinde ise "*sana sığınırım*" demişti. Bu hadisi Buhari rivayet etmiştir. İmam Müslim de şu hadisi şerifi rivayet etmiştir: Hz. Peygamber (s.a.v.) "*Rabbimden, ümmetimin azabını birbirlerinden yapmamasını istedim; isteğimi kabul etmedi*" buyurmuştur. Bir diğer hadiste de şöyle rivayet edilmiştir: "bu ayet indiğinde Hz. Peygamber şöyle buyurdu, "*Bu dört şey* (1. Gökten azap inmesi, 2. Yerden azap gelmesi, 3. Ümmetin çeşitli gruplara ayrılması, 4. Aralarında

---

[1] ل burada kasem anlamındadır.

[2] Bir kıraatte (ki bu bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) لَإِنْ أَنْجَانَا şeklinde okunmuştur. Yani bu kıraatte ayet "eğer (Allah) bizi kurtarırsa..." anlamındadır.

[3] يُنَجِّيكُمْ fiili, hem şeddeli, hem de şeddesiz olarak okunmuştur.

savaşmaları, kıyametten önce) *olacaktır. Bu ayetin tevili* (onu zahiri anlamından çevirecek başka bir ayet) *henüz gelmemiştir*" **Bak** gücümüze delalet eden **ayetlerimizi** onlara **nasıl açıklıyoruz! Ta ki onlar** bulundukları yolun batıl olduğunu **anlayabilsinler.**

66. **Kavmin O'nu,** Kuran'ı **yalanladı. Halbuki, o haktır,** doğrudur. **De ki: «Ben sizin üzerinize** sizi cezalandıracak **bir vekil değilim.»** Ben ancak uyarıcıyım. Sizin durumunuz ise Allah'a kalmıştır. Bu hüküm, savaş emri gelmeden önceydi.

67. **Her bir haberin bir mukarrer zamanı,** dolduğunda meydana gelip, oluşacağı bir vakti **vardır.** Sizin azabınız da o vakitte olacaktır. **Ve yakında bileceksiniz.** Bu ayet, müşriklere karşı bir tehdittir.

68. **Ve Bizim** Kuran'daki **âyetlerimize** alay ederek **dalanları gördüğün zaman, ondan başka bir söze dalıncaya kadar hemen onlardan yüz çevir,** onlarla birlikte oturma! **Ve şâyet**[1] **(bunu) şeytan sana unutturursa**[2] ve sen de onlarla birlikte oturmuş bulunursan, bunu **hatırladıktan, sonra o zalimler**[3] **olan kavim ile beraber oturma.**

KELİME ANLAMI

60. وَهُوَ **O** *(Nedir?)* الَّذِي **Ol kimsedir ki** يَتَوَفّٰىكُمْ **Sizi alır** بِالَّيْلِ **Geceleyin** يَقْبِضُ Alır *(Neyi?)* أَرْوَاحَكُمْ Ruhlarınızı عِنْدَ النَّوْمِ Uyku esnasında وَيَعْلَمُ **Ve bilir** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** جَرَحْتُمْ كَسَبْتُمْ Siz kazandınız *(Ne zaman?)* بِالنَّهَارِ **Gündüz** ثُمَّ يَبْعَثُكُمْ **Sonra sizi diriltir** *(Nerede?)* فِيهِ **Onda** أَيِ النَّهَارِ Yani gündüzde *(Ne şekilde?)* بِرَدِّ أَرْوَاحِكُمْ Ruhlarınızı geri vermekle *(Niçin böyle yapar?)* لِيُقْضٰى **Tamamlansın için** *(Ne?)* أَجَلٌ **Müddet** *(Öyle müddet ki?)* مُسَمًّى **İsimlenmiş/belirlenmiş** هُوَ O (belirlenmiş müddet) *(Nedir?)* أَجَلُ الْحَيَاةِ Yaşam müddetidir ثُمَّ إِلَيْهِ **Sonra onadır** *(Ne?)* مَرْجِعُكُمْ **Dönüşünüz** *(Ne ile?)* بِالْبَعْثِ Diriliş ile ثُمَّ يُنَبِّئُكُمْ **Sonra size haber verecektir** *(Neyi?)* بِمَا **Ol şeyi ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** *(Ne idiniz?)* تَعْمَلُونَ **Yapıyordunuz** فَيُجَازِيكُمْ Sizi karşılıklandıracaktır بِهِ Onunla (yaptıklarınızla)

61. وَهُوَ **O** *(Nedir?)* الْقَاهِرُ **Kahirdir** *(Nasıl?)* مُسْتَعْلِيًا Üstün olarak *(Nerede?)* فَوْقَ عِبَادِهِ Kullarının fevkinde وَيُرْسِلُ **Ve gönderir** عَلَيْكُمْ **Üzerinize** *(Neyi?)* حَفَظَةً

---

[1] Burada şart anlamındaki إِن kelimesinin nun'u zait مَا ya idgam edilmiştir.

[2] يُنْسِيَنَّكَ fiilindeki nun harfi sükun, sin harfi ise şeddesiz olarak okunmuştur. Bir diğer kıraatte ise يُنَسِّيَنَّكَ şeklinde nun harfi fethalı, sin harfi ise şeddeli olarak okunmuştur.

[3] Burada zamirli ifade yerine zahir ifade tercih edilmiştir.

koruyucu مَلَائِكَةً Melekler *(Öyle melekler ki?)* تُحْصِي Sayıyorlar *(Neyi?)* أَعْمَالَكُمْ Amellerinizi حَتَّى إِذَا جَاءَ **Nihayet geldiğinde** *(Kime?)* أَحَدَكُمُ **Sizden birinize** *(Ne?)* الْمَوْتُ **Ölüm** تَوَفَّتْهُ **Onu vefat ettirir** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte «تَوَفَّيْهُ» 'teveffâhu' (şeklinde okundu) *(Kim vefat ettirir?)* رُسُلُنَا **Elçilerimiz** الْمَلَائِكَةُ Meleklerimiz *(Öyle melekler ki)* الْمُوَكَّلُونَ görevli *(Ne ile?)* بِقَبْضِ الْأَرْوَاحِ Ruhların alınmasıyla وَهُمْ **Onlar** لَا يُفَرِّطُونَ، يُقَصِّرُونَ **Kusur göstermezler** *(Ne konuda?)* فِيمَا Ol şeyde ki يُؤْمَرُونَ Emrediliyorlar *(Ne ile?)* بِهِ O şey ile

62. ثُمَّ رُدُّوا **Sonra döndürülürler** أَيِ الْخَلْقُ Yani yaratılanlar *(Kime?)* إِلَى اللهِ **Allah'a** *(Öyle Allah ki?)* مَوْلَيهُمْ **Onların mevlası** مَالِكُهُمْ Onların sahibi *(Öyle sahibi ki?)* الْحَقِّ **Gerçek** الثَّابِتِ الْعَدْلِ Değişmez ve Adil *(Niçin döndürülürler?)* لِيُجَازِيهِمْ Onları karşılıklandırsın diye أَلَا **Agah olun ki** لَهُ **Yalnız onundur** *(Ne?)* الْحُكْمُ **Hüküm** الْقَضَاءُ Yargı *(Öyle yargı ki?)* النَّافِذُ Geçerli *(Nerede?)* فِيهِمْ Onlarda وَهُوَ **O** *(Nedir?)* أَسْرَعُ الْحَاسِبِينَ **Hesaplayanların en hızlısıdır** يُحَاسِبُ Hesaba çeker الْخَلْقَ Yaratılmışları كُلَّهُمْ Hepsini *(Ne kadarda?)* فِي قَدْرِ نِصْفِ نَهَارٍ Yarım gün süresinde *(O yarım gün de nedendir?)* مِنْ أَيَّامِ الدُّنْيَا Dünya günlerinden *(Niçin dünya günlerinden yarım gün?)* لِحَدِيثٍ Hadis bulunduğu için بِذَلِكَ Bununla (ilgili)

63. قُلْ **De ki;** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(Kime?)* لِأَهْلِ مَكَّةَ Mekkelilere مَنْ يُنَجِّيكُمْ **Sizi kim kurtarır?** *(Neden?)* مِنْ ظُلُمَاتِ الْبَرِّ **Karanın karanlıklarından** *(Daha?)* وَالْبَحْرِ **Ve denizin** أَهْوَالِهَا O ikisinin ürkütücü hallerinden فِي أَسْفَارِكُمْ Yolculuklarınızdaki حِينَ Ol zamandaki تَدْعُونَهُ **Dua edersiniz ona** تَضَرُّعًا عَلَانِيَةً **Aleni olarak** *(Daha?)* وَخُفْيَةً سِرًّا **Gizli olarak** تَقُولُونَ Dersiniz لَئِنْ لَامُ قَسَمٍ **Vallahi şayet** -Yemin lamıdır- أَنْجَيْتَنَا **Bizi kurtarırsan** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte «أَنْجَانَا» 'encânâ'(kurtarırsa şeklinde okundu) أَيِ اللهُ Yani Allah (kurtarırsa) *(Neden kurtarırsa?)* مِنْ هٰذِهِ **Bundan** الظُّلُمَاتِ Bu karanlıklardan *(Daha?)* وَالشَّدَائِدِ Ve sıkıntılardan لَنَكُونَنَّ **Biz elbette oluruz** مِنَ الشَّاكِرِينَ **Şükreden** الْمُؤْمِنِينَ Müminlerden

64. قُلْ **De ki;** لَهُمْ Onlara اللهُ **Allah** يُنَجِّيكُمْ **Sizi kurtarır** بِالتَّخْفِيفِ ('yüncîküm' şeklinde) tahfif ile *(daha?)* وَالتَّشْدِيدِ ('yüneccîküm' şeklinde) şeddeli (okundu) *(Neden kurtarır?)* مِنْهَا **Ondan** *(Daha?)* وَمِنْ كُلِّ كَرْبٍ **Ve her sıkıntıdan** غَمِّ سِوَاهَا Onun dışında her gamdan ثُمَّ أَنْتُمْ **Sonra siz** تُشْرِكُونَ **Ortak koşuyorsunuz** *(Kime?)* بِهِ Ona

65. قُلْ **De ki;** هُوَ **O** *(Nedir?)* الْقَادِرُ **Kâdirdir** *(Neye?)* عَلَى اَنْ يَبْعَثَ **Göndermeye** *(Nereye?)* عَلَيْكُمْ **Üzerinize** *(Neyi?)* عَذَابًا **Bir azabı** *(O azap nereden?)* مِنْ فَوْقِكُمْ **Tepenizden** مِنَ السَّمَاءِ Semadan *(O azab ne gibi?)* كَالْحِجَارَةِ Taşlar gibi *(Daha?)* وَالصَّيْحَةِ Çığlık gibi **Ya** اَوْ **da** *(O azap nereden?)* مِنْ تَحْتِ اَرْجُلِكُمْ **Ayaklarınızın altından** *(Ne gibi?)* كَالْخَسْفِ Yere batma gibi اَوْ **Ya da** *(O neye kadirdir?)* يَلْبِسَكُمْ يُخْلِطَكُمْ **Karıştırmaya/ayırmaya** *(Neye ayırmaya?)* شِيَعًا **Taraflara** فِرَقًا Fırkalara *(Öyle fırkalar ki?)* مُخْتَلِفَةَ الْأَهْوَاءِ Görüşleri farklı *(Daha neye kadirdir?)* وَيُذِيقَ **Tattırmaya** *(Kime?)* بَعْضَكُمْ **Bazınıza** *(Neyi?)* بَأْسَ بَعْضٍ **Bazınızın hıncını/azabını** *(Ne ile?)* بِالْقِتَالِ Savaşla ﷺ قَالَ Hz. Peygamber *(s.a.v.)* buyurdu ki *(Ne zaman?)* لَمَّا نَزَلَتْ ('yelbiseküm şiye'an' ile ve yüzîka ba'zaküm.. ayetleri) indiğinde *(Şöyle dedi:)* «هٰذَا أَهْوَنُ وَأَيْسَرُ» Bu (ayette belirtilen azab) daha küçük ve daha kolaydır وَلَمَّا نَزَلَ Ve indiğinde de dedi *(Ne indiğinde?)* مَا قَبْلَهُ Önceki ayet (Kul hüve'l kadiru...) indiğinde *(Ne dedi?)* «أَعُوذُ بِوَجْهِكَ» Senin vechine sığınırım رَوَاهُ Bu hadisi rivayet etti *(Kim?)* الْبُخَارِيُّ Buhari وَرَوَى Ve rivayet etti *(Kim?)* مُسْلِمٌ Müslim حَدِيثَ Şu hadisi: سَأَلْتُ İstedim رَبِّي Rabbimden *(Ne?)* أَلَّا يَجْعَلَ Yapmamasını *(Neyi?)* بَأْسَ أُمَّتِي Ümmetimin azabını *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ Aralarında فَمَنَعَنِيهَا Beni bu isteğimi kabul etmedi وَفِي حَدِيثٍ Bir hadiste de vardır لَمَّا نَزَلَتْ Ne zaman ki (bu ayet) indi قَالَ Hz. Peygamber *(s.a.v.)* dedi *(Ne dedi?)* أَمَا إِنَّهَا Bunlar (Üst taraftan gelen azab, Alt taraftan gelen azab, Fırkalaşma ve Müslümanların aralarında savaşması) *(Nedir?)* كَائِنَةٌ (Kıyamet kopmadan) olacaktır وَلَمْ يَأْتِ Ve gelmedi de تَأْوِيلُهَا Bu ayetin tevili بَعْدُ Henüz اُنْظُرْ **Bak** كَيْفَ **Nasıl** نُصَرِّفُ **(türlü, türlü) açıklıyoruz** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Neyi açıklıyoruz?)* الْاٰيَاتِ **ayetleri** *(Öyle ayetler ki)* اَلدَّالَّاتِ Delalet eden *(Neye?)* عَلَى قُدْرَتِنَا Kudretimize لَعَلَّهُمْ **ta ki onlar** يَفْقَهُونَ **Anlasınlar** يَعْلَمُونَ Bilsinler *(Neyi?)* أَنَّ مَا Elbette o şey *(öyle şey ki?)* هُمْ Ki onlar *(Nedir?)* عَلَيْهِ O şey üzerinedir بَاطِلٌ Batıldır

66. وَكَذَّبَ **Ve yalanladı** *(Neyi?)* بِهِ **Onu** بِالْقُرْآنِ Kur'ânı *(Kim?)* قَوْمُكَ **Senin kavmin** وَهُوَ **Halbuki o** *(Nedir?)* الْحَقُّ **Haktır** اَلصِّدْقُ Doğrudur قُلْ **De ki;** لَهُمْ Onlara *(Şunu de:)* لَسْتُ **Ben değilim** عَلَيْكُمْ **Üzerinize** *(Ne değilim?)* بِوَكِيلٍ **Vekil** فَأُجَازِيَكُمْ Ki sizi karşılıklandırayım إِنَّمَا أَنَا Ben ancak *(Neyim?)* مُنْذِرٌ Bir uyarıcı وَأَمْرُكُمْ Sizin işiniz *(Nedir?)* قَبْلَ الْأَمْرِ Emredilmeden önceydi *(Ne ile?)* بِالْقِتَالِ وَهٰذَا Bu (ayet) *(Nedir?)* إِلَى اللهِ Allah'a aittir Savaş ile

67. لِكُلِّ نَبَإٍ خَبَرٍ **Her haber için vardır** *(Ne?)* مُسْتَقَرٌّ **Kararlaştırılmış bir zaman** وَقْتٌ Bir vakit ki يَقَعُ Olur *(Nerede?)* فِيهِ O vakitte وَيَسْتَقِرُّ Ve karara bağlanır/meydana gelir وَمِنْهُ Bu haberdendir *(Ne?)* عَذَابُكُمْ Azabınız وَسَوْفَ تَعْلَمُونَ **Ve yakında bileceksiniz** تَهْدِيدٌ (Bu ayet) tehdittir *(Kime?)* لَهُمْ Onlara

68. وَإِذَا رَأَيْتَ **Ve gördüğün zaman** *(Kimi?)* الَّذِينَ **Ol kimseleri ki** يَخُوضُونَ **Dalıyorlar/ileri geri konuşuyorlar** *(Ne hakkında?)* فِي آيَاتِنَا **Ayetlerimiz hakkında** الْقُرْآنِ Kuranda *(Ne olduğu halde?)* بِالْاِسْتِهْزَاءِ Alay ederekten فَأَعْرِضْ **İşte yüz çevir** *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** وَلَا تُجَالِسْهُمْ Onlarla oturma حَتَّى يَخُوضُوا **Dalıncaya kadar** *(Neye?)* فِي حَدِيثٍ **Bir konuşmaya** *(Öyle konuşma ki)* غَيْرِهِ **O ayetlerden başka** وَإِمَّا **Şayet** فِيهِ Bu kelimede vardır إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ Şart manasındaki 'in' kelimesindeki 'nun' harfinin idgamı *(Nereye?)* فِي مَا الْمَزِيدَةِ Zait 'mâ' harfine يُنْسِيَنَّكَ **Unutturursa sana** بِسُكُونِ النُّونِ 'nun' harfinin sükunu ile *(Daha?)* وَالتَّخْفِيفِ (sin harfi) tahfif ile/şeddesiz (olarak "yünsîneke" şeklinde okundu) *(Daha ne olarak okundu?)* وَفَتْحِهَا 'nun' harfi fetha ile *(Daha nasıl okundu?)* وَالتَّشْدِيدِ (sin harfi) şeddeli (olarak –"yünessineke" şeklinde okundu) *(Kim unutturursa?)* الشَّيْطَانُ **Şeytan** بَعْدَ الذِّكْرَى **Oturma** *(Ne zaman?)* فَلَا تَقْعُدْ فَقَعَدْتَ مَعَهُمْ Ve onlarla oturduysan **Hatırlamandan sonra** أَيْ تَذْكِرَةٍ Yani hatırladıktan sonra *(Kimlerle birlikte?)* مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ **Zalim kavim ile birlikte** فِيهِ Bu ayette vardır *(Ne?)* وَضْعُ الظَّاهِرِ مَوْضِعَ الْمُضْمَرِ Zahiri koymak *(Nereye?)* Zamirli yerine

وَقَالَ الْمُسْلِمُونَ إِنْ قُمْنَا كُلَّمَا خَاضُوا لَمْ نَسْتَطِعْ أَنْ نَجْلِسَ فِي الْمَسْجِدِ وَأَنْ نَطُوفَ فَنَزَلَ: ﴿وَمَا عَلَى الَّذِينَ يَتَّقُونَ﴾ اللهَ ﴿مِنْ حِسَابِهِمْ﴾ أَيِ الْخَائِضِينَ ﴿مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿شَيْءٍ﴾ إِذَا جَالَسُوهُمْ ﴿وَلَكِنْ﴾ عَلَيْهِمْ ﴿ذِكْرَى﴾ تَذْكِرَةٌ لَهُمْ وَمَوْعِظَةٌ ﴿لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٦٩﴾﴾ الْخَوْضَ ﴿وَذَرِ﴾ اُتْرُكِ ﴿الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ﴾ الَّذِي كُلِّفُوهُ ﴿لَعِبًا وَلَهْوًا﴾ بِاسْتِهْزَائِهِمْ بِهِ ﴿وَغَرَّتْهُمُ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا﴾ فَلَا تَتَعَرَّضْ لَهُمْ وَهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْقِتَالِ ﴿وَذَكِّرْ﴾ عِظْ ﴿بِهِ﴾ بِالْقُرْآنِ النَّاسَ ﴿أَنْ﴾ لَا ﴿تُبْسَلَ نَفْسٌ﴾ تُسْلَمَ إِلَى الْهَلَاكِ ﴿بِمَا كَسَبَتْ﴾ عَمِلَتْ ﴿لَيْسَ لَهَا مِنْ دُونِ اللهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿وَلِيٌّ﴾ نَاصِرٌ ﴿وَلَا شَفِيعٌ﴾ يَمْنَعُ عَنْهَا الْعَذَابَ ﴿وَإِنْ تَعْدِلْ كُلَّ عَدْلٍ﴾ تَفْدِ كُلَّ فِدَاءٍ ﴿ لَا يُؤْخَذْ مِنْهَا﴾ مَا تَفْدِي بِهِ ﴿أُولٰئِكَ الَّذِينَ أُبْسِلُوا بِمَا كَسَبُوا لَهُمْ شَرَابٌ مِنْ حَمِيمٍ﴾ مَاءٌ بَالِغٌ نِهَايَةَ الْحَرَارَةِ ﴿وَعَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ مُؤْلِمٌ ﴿بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٧٠﴾﴾ بِكُفْرِهِمْ ﴿قُلْ أَنَدْعُو﴾ أَنَعْبُدُ ﴿مِنْ دُونِ اللهِ مَا لَا يَنْفَعُنَا﴾ بِعِبَادَتِهِ ﴿وَلَا يَضُرُّنَا﴾ بِتَرْكِهَا وَهُوَ الْأَصْنَامُ ﴿وَنُرَدُّ عَلَىٰ أَعْقَابِنَا﴾ نَرْجِعُ مُشْرِكِينَ ﴿بَعْدَ إِذْ هَدَانَا اللهُ﴾ إِلَى الْإِسْلَامِ ﴿كَالَّذِي اسْتَهْوَتْهُ﴾ أَضَلَّتْهُ ﴿الشَّيَاطِينُ فِي الْأَرْضِ حَيْرَانَ﴾ مُتَحَيِّرًا لَا يَدْرِي أَيْنَ يَذْهَبُ حَالٌ مِنَ الْهَاءِ ﴿لَهُ أَصْحَابٌ﴾ رُفْقَةٌ ﴿يَدْعُونَهُ إِلَى الْهُدَى﴾ أَيْ لِيَهْدُوهُ الطَّرِيقَ يَقُولُونَ لَهُ ﴿ائْتِنَا﴾ فَلَا يُجِيبُهُمْ فَيَهْلِكُ وَالِاسْتِفْهَامُ لِلْإِنْكَارِ وَجُمْلَةُ التَّشْبِيهِ حَالٌ مِنْ ضَمِيرِ نُرَدُّ ﴿قُلْ إِنَّ هُدَى اللهِ﴾ الَّذِي هُوَ الْإِسْلَامُ ﴿هُوَ الْهُدَىٰ﴾ وَمَا عَدَاهُ ضَلَالٌ ﴿وَأُمِرْنَا لِنُسْلِمَ﴾ أَيْ بِأَنْ نُسْلِمَ ﴿لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٧١﴾﴾ ﴿وَأَنْ﴾ أَيْ بِأَنْ ﴿أَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَاتَّقُوهُ﴾ تَعَالَى ﴿وَهُوَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٧٢﴾﴾ تُجْمَعُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لِلْحِسَابِ ﴿وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ﴾ أَيْ مُحِقًّا ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿يَوْمَ يَقُولُ﴾ لِلشَّيْءِ ﴿كُنْ فَيَكُونُ﴾ هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ يَقُولُ لِلْخَلْقِ قُومُوا فَيَقُومُوا ﴿قَوْلُهُ الْحَقُّ﴾ الصِّدْقُ الْوَاقِعُ لَا مَحَالَةَ ﴿وَلَهُ الْمُلْكُ يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ﴾ الْقَرْنِ النَّفْخَةُ الثَّانِيَةُ مِنْ إِسْرَافِيلَ لَا مُلْكَ فِيهِ لِغَيْرِهِ (لِمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ لِلّٰهِ) ﴿عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ﴾ مَا غَابَ وَمَا شُوهِدَ ﴿وَهُوَ الْحَكِيمُ﴾ فِي خَلْقِهِ ﴿الْخَبِيرُ ﴿٧٣﴾﴾ بِبَاطِنِ الْأَشْيَاءِ كَظَاهِرِهَا

TÜRKÇE ANLAMI

Müslümanlar: "*onlar ayetleri böyle cahilane bir şekilde mütalaaya her daldıklarında biz kalkarsak, mescitte hiçbir zaman oturamayız, tavaf da edemeyiz*" dediklerinde şu ayet şu ayet inmiştir:

69. Ve Allah'tan **sakınanların üzerine** kendileriyle birlikte oturduklarında, **o**

bilgisizce mütalaalara dalan**ların hesabından bir şey**[1] **yoktur. Fakat** onların görevi **bir öğüttür,** onlara vaaz-u nasihat etmeleri gerekir. **Ola ki, onlar** bu bilgisizce mütalaalardan **sakınırlar.**

70. Sorumlu oldukları **dinlerini** onunla alay etmek suretiyle **bir oyuncak ve bir eğlence edinen ve kendilerini dünya hayatı aldatmış bulunan kimseleri bırak,** terk et, onlarla muhatap olma! Bu hüküm, cihat ile ilgili emir gelmeden önceydi. **Ve** insanlara **onunla,** Kuran'la **hiç kimsenin kazandığı,** işlediği **şey sebebiyle helâke düşmemesi,** kendisini helake teslim etmemesi **için öğüt ver, onun için Allah'tan başka ne bir dost,** yardımcı **ve ne de** ondan azabı engelleyecek **bir şefaatçi yoktur. Ve o bütün fidyeyi feda edecek olsa,** her türlü fidyeyi verecek olsa bile **ondan** fidye olarak verdiği şey **alınmaz. Onlar o kimselerdir ki, kazanmış oldukları şeyler sebebiyle azaba teslim edilmişlerdir. Onlar için inkâr ediyor olmaları,** inkârları **sebebiyle çok sıcak,** harareti son dereceye ulaşmış **bir sudan bir içki ve de can yakıcı,** elem verici **bir azap vardır.**

71. De ki: «Biz Allah'tan başka bize kendisine ibadet etmemiz **ne bir fayda ve** kendisine ibadet etmeyi bırakmamız **da bir zarar veremeyecek olan şeyler** olan putlara **yalvarır,** ibadet eder **miyiz?**[2] **Ve bizi Allah** İslam'a **hidayet etmişken yerde şaşkınca,**[3] nereye gideceğini bilmeyerek şaşırmış bir halde **dolaşırken şeytanların kendisini dalâlete düşürmüş,** yoldan çıkarmış **olduğu kimse gibi ardımıza döndürülür** de müşrik olur **muyuz? Hâlbuki o kimsenin birtakım arkadaşları,** yoldaşları **vardır ki,** ona **«Gel bize,»** diyerek **onu doğru yola** sevk etmek için **çağırır dururlardı.»** O kişi ise bunlara icabet etmediğinden helak olmuştu. **De ki: «Muhakkak Allah'ın hidâyeti** olan İslam **asıl hidâyettir,** ondan başkaları ise dalalettir. **Ve biz, âlemlerin Rabbine teslim olmakla emredildik.»**

72. «Ve namaz kılın ve O yüce Allah**tan korkunuz ve O, o (Hâlikı Azîm) dir ki,** kıyamet gününde hesap vermek için **O'na toplanacaksınız diye de**[4] emredildik.»

73. Ve O, o zattır ki, gökleri ve yeri hak olarak[5] **yaratmıştır. Ve O'nun «Ol!» deyip hemen (her şeyin) oluvereceği,** tüm mahlukata "kalkın" deyip, hepsinin ayağa dikileceği kıyamet **gün**ünü yâd et!. **Sözü haktır,** doğrudur ve dedikleri kesinlikle olacaktır. **Ve sûra,** boynuzdan yapılmış

---

[1] مِنْ burada zaittir.

[2] İstifham, burada inkar anlamındadır. Teşbih cümlesi de نُرَدُّ fiilinin zamirinden haldir.

[3] حيران kelimesi هـ zamirinden haldir.

[4] أَنْ burada بِأَنْ anlamındadır.

[5] حَقًّا kelimesi مُحِقًّا tevilinde (olup hal)dir.

boruya İsrafil tarafından ikinci kez (diriliş ve de hesap için) **üfürüleceği gün, mülk O'nundur.** O gün bir başkası için mülk yoktur. "Bugün mülk kimindir? Allah'ın..." **Gaybı da müşahede edilebileni de bilendir. O** yarattıklarında **hikmet sahibidir.** Varlıkların dışları gibi içlerinden de **ziyade haberdar olandır.**

KELİME ANLAMI

69. وَقَالَ الْمُسْلِمُونَ Ve Müslümanlar dedi *(Ne dedi?)* إِنْ قُمْنَا Şayet kalkarsak *(Ne zaman?)* كُلَّمَا خَاضُوا (Ayetler hakkında söze) her daldıklarında لَمْ نَسْتَطِعْ Güç yetiremeyiz *(Neye?)* أَنْ نَجْلِسَ Oturmaya *(Nerede?)* فِي الْمَسْجِدِ Mescide *(Daha neye güç yetiremeyiz?)* وَأَنْ نَطُوفَ Tavaf etmeye فَنَزَلَ Bunun üzerine (şu ayet) indi وَمَا عَلَى الَّذِينَ **Yoktur ol kimseler üzerine ki** يَتَّقُونَ **Korkuyorlar** *(Kimden?)* اللهَ Allah'tan *(Ne yoktur?)* مِنْ حِسَابِهِمْ **Onların hesabından** أَيِ الْخَائِضِينَ O (ayetler hakkında ileri geri konuşmaya) dalanların hesabından *(Ne yoktur?)* مِنْ زَائِدَةٌ شَيْءٍ **Hiçbir şey** –'min' zaittir– *(Ne zaman?)* إِذَا جَالَسُوهُمْ Onlarla oturduklarında وَلٰكِنْ **Şu kadarı var ki** عَلَيْهِمْ O kimseler üzerine vardır *(Ne vardır?)* ذِكْرٰى **Hatırlatma** تَذْكِرَةٌ لَهُمْ Onlara hatırlatma *(Daha ne vardır?)* وَمَوْعِظَةٌ Ve vaaz لَعَلَّهُمْ **Ola ki onlar** يَتَّقُونَ **Sakınırlar** *(Neden?)* الْخَوْضَ (Ayetlerde ileri geri konuşmaya) dalmaktan

70. وَذَرْ **Bırak** أُتْرُكْ Terk et الَّذِينَ **Ol kimseleri ki** اتَّخَذُوا **Edindiler** *(Neyi edindiler?)* دِينَهُمْ **Dinlerini** الَّذِي Öyle dinleri ki كُلِّفُوهُ Kendisinden sorumlu oldukları *(Ne edindiler?)* لَعِبًا **Bir oyun** *(Daha?)* وَلَهْوًا **Ve bir oyalanma** *(Ne şekilde oyun ve oyalanma edindiler?)* بِاسْتِهْزَائِهِمْ Alay etmeleriyle *(Ne ile?)* بِهِ O dinle وَغَرَّتْهُمُ **Ve onları aldattı** *(Ne?)* الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا **Dünya hayatı** فَلَا تَتَعَرَّضْ Dokunma *(Kime?)* لَهُمْ Onlara وَهٰذَا Bu (ayet/hüküm) *(Nedir?)* قَبْلَ الْأَمْرِ Emirden öncedir *(Ne ile emir?)* بِالْقِتَالِ Savaş ile وَذَكِّرْ **Ve hatırlat** عِظْ Vaaz et بِهِ **Onunla** بِالْقُرْآنِ Kuranla *(Kime?)* النَّاسَ İnsanlara *(Niçin?)* أَنْ لَا تُبْسَلَ **Helaka atılmasın için** *(Kim?)* نَفْسٌ **Hiçbir nefis** تُسْلَمَ teslim olmasın için *(Neye?)* إِلَى الْهَلَاكِ Helake *(Ne sebebiyle helake atılmasın?)* بِمَا **Ol şeyle ki** كَسَبَتْ **(O nefis) kazandı** عَمِلَتْ İşledi لَيْسَ لَهَا **Onun için yoktur** *(Ne olduğu halde?)* مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka** olduğu halde أَيْ غَيْرِهِ Yani ondan gayrı *(Ne yoktur?)* وَلِيٌّ **Bir dost** نَاصِرٌ Yardımcı وَلَا شَفِيعٌ **Ve bir şefaatçi**

(Öyle şefaatçi ki?) يَمْنَعُ عَنْهَا O kişiden engelliyor *(Neyi?)* الْعَذَابَ Azabı وَإِنْ تَعْدِلْ **Ve denkleştirse** *(Neyi?)* كُلَّ عَدْلٍ **Her fidyeyi** تَفْدِ Fidye olarak verse *(Neyi?)* كُلَّ فِدَاءٍ Her fidyeyi لَا يُؤْخَذْ **Alınmaz** *(Kimden?)* مِنْهَا **Ondan** *(Ne alınmaz?)* مَا Ol şey ki تَفْدِى Fidye olarak verecek *(Neyi?)* بِهِ O şeyi أُولَئِكَ **İşte onlar** الَّذِينَ **Ol kimseler ki** أُبْسِلُوا **(Helaka) teslim olmuşlardır** *(Ne sebebiyle?)* بِمَا **Ol şeyle ki** كَسَبُوا **Onlar kazandılar** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* شَرَابٌ **Bir içecek** *(O da nedendir?)* مِنْ حَمِيمٍ **Kaynar su** مَاءٌ Bir su *(Öyle su ki?)* بَالِغٌ Ulaşmış *(Neye?)* نِهَايَةَ الْحَرَارَةِ Nihai sıcaklığa *(Daha ne vardır?)* وَعَذَابٌ **Ve bir azap ki** أَلِيمٌ **Can yakıcı** مُؤْلِمٌ Acı verici *(Ne sebebiyle?)* بِمَا كَانُوا **Olmaları sebebiyle** *(Ne olmaları?)* يَكْفُرُونَ **Küfrediyor** بِكُفْرِهِمْ Kafir olmaları sebebiyle

71. قُلْ **De ki;** أَنَدْعُو **Yakaralım mı?** أَنَعْبُدُ İbadet edelim mi? مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka** *(Kime?)* مَا **Ol şeylere ki** لَا يَنْفَعُنَا **Bize fayda vermiyor** (Ne fayda vermiyor?) بِعِبَادَتِهِ Kendisine ibadet etmemiz *(Daha?)* وَلَا يَضُرُّنَا **Ve bize zarar da vermiyor** (Ne zarar vermiyor?) بِتَرْكِهَا Ona ibadeti terk وَهُوَ Bunlar (Nedir?) الْأَصْنَامُ Putlardır وَنُرَدُّ **Döndürülelim mi?** عَلَى أَعْقَابِنَا **Ökçelerimiz üzerine/gerisi geriye** نَرْجِعُ مُشْرِكِينَ Müşrikler olarak dönelim mi? بَعْدَ إِذْ هَدَانَا **Bize hidayet ettikten sonra** *(Kim?)* اللهُ **Allah** (Neye hidayet ettikten sonra?) إِلَى الْإِسْلَامِ İslam'a *(Ne olduğumuz halde?)* كَالَّذِي **Ol kimse gibi ki** اسْتَهْوَتْهُ **Onu düşürdü/ayarttı** أَضَلَّتْهُ Onu saptırdı (Kim?) الشَّيَاطِينُ **Şeytanlar** *(Nerede saptırdı?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(O kişi ne olduğu halde?)* حَيْرَانَ **Şaşkın** مُتَحَيِّرًا Şaşırmış bir halde لَا يَدْرِي Bilmiyor (Neyi?) أَيْنَ يَذْهَبُ Nereye gideceğini حَالٌ ('Hayrane' sözü (Nedir?) haldir (Neden haldir?) مِنَ الْهَاءِ ('İstehvet**hü**' fiilindeki) 'he' harfinden لَهُ **O kişi için vardır** *(Ne?)* أَصْحَابٌ **Arkadaşlar** رُفَقَةٌ Dostlar (Öyle dostlar ki?) يَدْعُونَهُ **O kişiyi çağırır** *(Neye?)* إِلَى الْهُدَى **Hidayete** أَيْ Yani (Ne için çağırır?) لِيَهْدُوهُ Ona göstermek için (Neyi?) الطَّرِيقَ (Doğru) yolu يَقُولُونَ Derler (Kime?) لَهُ Ona (Ne derler?) ائْتِنَا **Bize gel** فَلَا يُجِيبُهُمْ O da onlara uymaz da فَيُهْلِكُ Helak oluverir وَالْاِسْتِفْهَامُ (Bu ayetteki) istifham (Nedir?) لِلْإِنْكَارِ İnkar içindir وَجُمْلَةُ التَّشْبِيهِ Teşbih cümlesi ('ke'llezi'stehvethü...) (Nedir?) حَالٌ Haldir (Neden haldir?) مِنْ ضَمِيرِ نُرَدُّ

Nüraddü'elimesinin zamirinden قُلْ **De ki;** إِنَّ هُدَى اللهِ **Muhakkak ki Allah'ın hidayeti** اَلَّذِي Öyle hidayet ki هُوَ الْإِسْلَامُ O Hidayet İslamdır هُوَ الْهُدٰى **Hidayet odur** وَمَا عَدَاهُ O Allah'ın hidayetinin dışındakiler (Nedir?) ضَلَالٌ Sapıklıktır وَأُمِرْنَا **Ve biz emredildik** *(Ne ile?)* لِنُسْلِمَ أَيْ بِأَنْ نُسْلِمَ **Yani teslim olmamızla** *(Kime?)* لِرَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin rabbine**

72. *(Daha ne ile emredildik?)* وَاَنْ أَيْ بِأَنْ اَقِيمُوا **Dosdoğru kılmakla** *(Neyi?)* الصَّلٰوةَ **Namazı** *(Daha ne ile?)* وَاتَّقُوهُ تَعَالٰى **Ondan** (Allah tealadan) **sakınmakla** وَهُوَ **O** *(Nedir?)* اَلَّذِي **Ol kimsedir ki** إِلَيْهِ **Yalnız ona** تُحْشَرُونَ تُجْمَعُونَ Toplanacaksınız *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet günü *(Ne için toplanacaksınız?)* لِلْحِسَابِ Hesap için

73. وَهُوَ **O** *(Nedir?)* اَلَّذِي **Ol kimsedir ki** خَلَقَ **Yarattı** *(Neyi?)* السَّمٰوَاتِ **Gökleri** *(Daha?)* وَالْاَرْضَ **Ve yeri** *(Nasıl?)* بِالْحَقِّ **Hakkıyla** أَيْ مُحِقًّا Yani (O Allah) Hak üzere olarak وَاذْكُرْ **Ve** hatırla *(Neyi?)* يَوْمَ **Ol günü ki** يَقُولُ **O der** *(Neye?)* لِلشَّيْءِ Şeye *(Ne der?)* كُنْ **Ol!** فَيَكُونُ **Oluverir** هُوَ O (gün) يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüdür يَقُولُ Der *(Kime?)* لِلْخَلْقِ Mahlukata *(Ne der?)* قُومُوا Kalkın فَيَقُومُوا Kalkıverirler قَوْلُهُ **Onun sözü** *(Nedir?)* اَلْحَقُّ **Haktır** اَلصِّدْقُ Gerçektir *(Öyle gerçek ki)* الْوَاقِعُ Olacak olan لَا مَحَالَةَ Kesinlikle وَلَهُ **Yalnız onundur** *(Ne?)* الْمُلْكُ **Mülk** *(Nerede?)* يَوْمَ **Ol günde ki** يُنْفَخُ **Üfürülür** *(Nereye?)* فِي الصُّورِ **Sura** اَلْقَرْنِ Boynuza *(Ne üfürülür?)* اَلنَّفْخَةُ الثَّانِيَةُ İkinci üfürülüş *(Kim tarafından?)* مِنْ إِسْرَافِيلَ İsrafil tarafından لَا مُلْكَ Mülk yoktur *(Nerede?)* فِيهِ O günde *(Kim için?)* لِغَيْرِهِ Ondan başkası için لِمَنْ Kim içindir? *(Ne?)* الْمُلْكُ Mülk الْيَوْمَ Bugün لِلّٰهِ Allah içindir *(O Allah nedir?)* عَالِمُ الْغَيْبِ **Gaybı bilendir** *(Daha?)* وَالشَّهَادَةِ **Ve şehadeti** مَا Ol şeyi (bilir) ki غَابَ Gaip oldu *(Daha?)* وَمَا Ol şeyi de (bilir) ki شُوهِدَ Müşahade edildi وَهُوَ **O Allah** *(Nedir?)* الْحَكِيمُ **Hikmetlidir** *(Nerede?)* فِي خَلْقِهِ Yarattığında الْخَبِيرُ **Haberdardır** *(Neden haberdardır?)* بِبَاطِنِ الْأَشْيَاءِ Varlığın iç yüzünden *(Ne gibi?)* كَظَاهِرِهَا Varlığın dış yüzünden haberdar olduğu gibi

﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿إِذْ قَالَ إِبْرٰهِيمُ لِأَبِيهِ آزَرَ﴾ هُوَ لَقَبُهُ وَاسْمُهُ تَارِخُ ﴿أَتَتَّخِذُ أَصْنَامًا آلِهَةً﴾ تَعْبُدُهَا اسْتِفْهَامُ تَوْبِيخٍ ﴿إِنِّي أَرَاكَ وَقَوْمَكَ﴾ بِاتِّخَاذِهَا ﴿فِي ضَلَالٍ﴾ عَنِ الْحَقِّ ﴿مُبِينٍ ﴿٧٤﴾﴾ بَيِّنٍ ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ كَمَا أَرَيْنَاهُ إِضْلَالَ أَبِيهِ وَقَوْمِهِ ﴿نُرِي إِبْرٰهِيمَ مَلَكُوتَ﴾ مُلْكَ ﴿السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ لِيَسْتَدِلَّ بِهِ عَلَى وَحْدَانِيَّتِنَا ﴿وَلِيَكُونَ مِنَ الْمُوقِنِينَ ﴿٧٥﴾﴾ بِهَا وَجُمْلَةُ وَكَذٰلِكَ وَمَا بَعْدَهَا اعْتِرَاضٌ وَعَطْفٌ عَلَى قَالَ ﴿فَلَمَّا جَنَّ﴾ أَظْلَمَ ﴿عَلَيْهِ اللَّيْلُ رَأَى كَوْكَبًا﴾ قِيلَ هُوَ الزُّهْرَةُ ﴿قَالَ﴾ لِقَوْمِهِ وَكَانُوا نَجَّامِينَ ﴿هٰذَا رَبِّي﴾ فِي زَعْمِكُمْ ﴿فَلَمَّا أَفَلَ﴾ غَابَ ﴿قَالَ لَا أُحِبُّ الْآفِلِينَ ﴿٧٦﴾﴾ أَنْ أَتَّخِذَهُمْ أَرْبَابًا لِأَنَّ الرَّبَّ لَا يَجُوزُ عَلَيْهِ التَّغَيُّرُ وَالِانْتِقَالُ لِأَنَّهُمَا مِنْ شَأْنِ الْحَوَادِثِ فَلَمْ يَنْجَعْ فِيهِمْ ذٰلِكَ ﴿فَلَمَّا رَأَى الْقَمَرَ بَازِغًا﴾ طَالِعًا ﴿قَالَ﴾ لَهُمْ ﴿هٰذَا رَبِّي فَلَمَّا أَفَلَ قَالَ لَئِنْ لَمْ يَهْدِنِي رَبِّي﴾ يُثَبِّتْنِي عَلَى الْهُدَى ﴿لَأَكُونَنَّ مِنَ الْقَوْمِ الضَّالِّينَ ﴿٧٧﴾﴾ تَعْرِيضٌ لِقَوْمِهِ بِأَنَّهُمْ عَلَى ضَلَالٍ فَلَمْ يَنْجَعْ فِيهِمْ ذٰلِكَ ﴿فَلَمَّا رَأَى الشَّمْسَ بَازِغَةً قَالَ هٰذَا﴾ ذَكَّرَهُ لِتَذْكِيرِ خَبَرِهِ ﴿رَبِّي هٰذَا أَكْبَرُ﴾ مِنَ الْكَوْكَبِ وَالْقَمَرِ ﴿فَلَمَّا أَفَلَتْ﴾ وَقَوِيَتْ عَلَيْهِمُ الْحُجَّةُ وَلَمْ يَرْجِعُوا ﴿قَالَ يَا قَوْمِ إِنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ ﴿٧٨﴾﴾ بِاللهِ مِنَ الْأَصْنَامِ وَالْأَجْرَامِ الْمُحْدَثَةِ الْمُحْتَاجَةِ إِلَى مُحْدِثٍ فَقَالُوا لَهُ مَا تَعْبُدُ؟ قَالَ ﴿إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ﴾ قَصَدْتُ بِعِبَادَتِي ﴿لِلَّذِي فَطَرَ﴾ خَلَقَ ﴿السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ﴾ أَيِ اللهُ ﴿حَنِيفًا﴾ مَائِلًا إِلَى الدِّينِ الْقَيِّمِ ﴿وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٧٩﴾﴾ بِهِ ﴿وَحَاجَّهُ قَوْمُهُ﴾ جَادَلُوهُ فِي دِينِهِ وَهَدَّدُوهُ بِالْأَصْنَامِ أَنْ تُصِيبَهُ بِسُوءٍ إِنْ تَرَكَهَا ﴿قَالَ أَتُحَاجُّونِّي﴾ بِتَشْدِيدِ النُّونِ وَتَخْفِيفِهَا بِحَذْفِ إِحْدَى النُّونَيْنِ وَهِيَ نُونُ الرَّفْعِ عِنْدَ النُّحَاةِ وَنُونُ الْوِقَايَةِ عِنْدَ الْقُرَّاءِ أَتُجَادِلُونَنِي ﴿فِي﴾ وَحْدَانِيَّةِ ﴿اللهِ وَقَدْ هَدٰينِ﴾ تَعَالَى إِلَيْهَا ﴿وَلَا أَخَافُ مَا تُشْرِكُونَ﴾ بِهِ ﴿بِهِ﴾ مِنَ الْأَصْنَامِ أَنْ تُصِيبَنِي بِسُوءٍ لِعَدَمِ قُدْرَتِهَا عَلَى شَيْءٍ ﴿إِلَّا﴾ لٰكِنْ ﴿أَنْ يَشَاءَ رَبِّي شَيْئًا﴾ مِنَ الْمَكْرُوهِ يُصِيبَنِي فَيَكُونُ ﴿وَسِعَ رَبِّي كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا﴾ أَيْ وَسِعَ عِلْمُهُ كُلَّ شَيْءٍ ﴿أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ ﴿٨٠﴾﴾ هٰذَا فَتُؤْمِنُونَ ﴿وَكَيْفَ أَخَافُ مَا أَشْرَكْتُمْ﴾ بِاللهِ وَهِيَ لَا تَضُرُّ وَلَا تَنْفَعُ ﴿وَلَا تَخَافُونَ﴾ أَنْتُمْ مِنَ اللهِ ﴿أَنَّكُمْ أَشْرَكْتُمْ بِاللهِ﴾ فِي الْعِبَادَةِ ﴿مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ﴾ بِعِبَادَتِهِ ﴿عَلَيْكُمْ سُلْطَانًا﴾ حُجَّةً وَبُرْهَانًا وَهُوَ الْقَادِرُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ ﴿فَأَيُّ الْفَرِيقَيْنِ أَحَقُّ بِالْأَمْنِ﴾ أَنَحْنُ أَمْ أَنْتُمْ ﴿إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨١﴾﴾ مَنِ الْأَحَقُّ بِهِ أَيْ وَهُوَ نَحْنُ فَاتَّبِعُوهُ

TÜRKÇE ANLAMI

74. Ve yâd et! **O vakit ki, İbrahim babası Azer'e**[1] **demişti ki: «Sen putları** ibadet ettiğin **ilâhlar mı ediniyorsun!**[2] **Ben şüphe yok ben, seni ve kavmini** onları ilah edinmeniz sebebiyle hak yoldan **apaçık bir sapkınlık içerisinde görüyorum»**

75. **Ve işte böylece**[3] ona babasının ve de kavminin sapkınlığını gösterdiğimiz gibi, **İbrahim'e** birliğimize delil göstersin **ve de** birliğimize **yakînen inananlardan oluversin** diye **göklerin ve yerin melekûtunu,** mülkünü **gösteriyorduk.**

76. **Ne zaman ki, üzerine yine gece bastı,** karanlık çöküverdi, **bir yıldızı,** dendiğine göre Zühre yıldızını **gördü** ve yıldız ilmini iyi bilen kavmine: «Size göre **bu benim Rabbim,» dedi. Batı**p kaybolu**nca da, «Ben öyle batanları** rab edinmeyi **sevmem;** çünkü rabbin değişmesi ve bir yerden diğer bir yere intikal etmesi mümkün değildir, zira bunlar sonradan yaratılanların belirtileridir» **deyiverdi.** Ama bu onlarda pek bir tesir uyandırmadı.

77. **Ne zaman ki, ay'ı doğar bir halde gördü,** onlara **«Rabbim budur» dedi. Sonra ay batınca da «Andolsun ki, eğer bana Rabbim hidâyet etmemiş,** beni hidayet üzere sabit kılmamaış **olsaydı, elbette ben dalâlete düşenlerden olacaktım» dedi.** Bu sözüyle, kavminin dalalette olduğuna dair onlara bir gönderme yapmıştı. Ama bu delil de onlarda bir tesir uyandırmamıştı.

78. **Ve ne zaman ki, güneşi doğmaya başlar gördü. Dedi ki: «İşte bu**[4] **Rabbimdir; bu,** yıldız ve aydan **daha büyük!» Nihayet o da batı**p artık kavmi üzerinde getirdiği bu hüccet çok güçlü olmasına rağmen yine de onlar şirkten geri dönmeyi**nce dedi ki: «Ey kavmim! Ben muhakkak sizin** Allah'a **ortak koştuğunuz şeyler** olan putlar ve de bir yaratıcıya muhtaç olan yaratılmış kütlele**rden berîyim.**

Kavmi ona "peki sen neye ibadet ediyorsun" deyince o dedi ki:

79. **Muhakkak ben,** tüm dinlerden yüz çevirip hak dine yönelmiş **bir muvahhit olarak yüzümü,** ibadetimi **gökleri ve yeri yoktan var e**dip, yarat**ana,** yani Allah'a **yönelttim ve ben** ona **şirk koşanlardan değilim.»**

80. **Ve O'na karşı kavmi hüccet getirmeğe,** onunla dini konusunda tartışmaya **kalkıştı.** Ve onu, kendilerine ibadeti bıraktığı takdirde putların kendisine bir kötülük eriştireceğiyle tehdit ettiler. **Dedi ki: «Siz Allah'ın**

---

[1] Bu onun lakabıdır. İsmi ise "Târıh"tir.

[2] İstifham, burada kınama bildirir.

[3] وَكَذٰلِكَ ve de مِنَ الْمُوقِنِينَ sözüne kadar sonrası (وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ cümlesi ise فَلَمَّا جَنَّ عَلَيْهِ cümlesi arasına girmiş bir) itiraz cümlesi olup, قَالَ üzerine atıftır.

[4] هٰذَا zamirini, haberi müzekker olduğu için müzekker sigada getirmiştir.

birliği **hakkında benimle tartışmaya,** mücadele etmeye **mi yelteniyorsunuz?**[1] **Hâlbuki O** yüce Allah, **beni** kendisinin bir olduğuna **hidayet etmiştir. Ve ben** O'na **kendisini ortak koştuğunuz şeyler** olan putların hiçbir şeye güçleri yetmediğinden, bana bir kötülük yapmaların**dan korkmam. Ancak** şu kadarı var ki, **Rabbim** bana kötü **bir şey**in erişmesini **dilemiş olursa** o zaman olur. **Rabbim her şeyi ilim olarak kuşatmıştır.** Yani Rabbimin ilmi her şeyi kuşatmıştır. **Artık siz** bu **hiç düşünmez misiniz** ki, iman edesiniz?»

81. **«Ve nasıl olur da sizin** Allah'a **ortak koştuklarınız,** ne zarar ne de fayda sağlayan putlar**dan korkarım? Halbuki** siz ibadette **Allah'a** – O'nun her şeye gücü yeterken kendilerine ibadet edilmesi **hakkında sizin üzerinize hiç bir delil,** bir hüccet ve burhan **indirmemiş olduğu şeyleri ortak koşuyorsunuz da,** Allah'tan **korkmuyorsunuz! Eğer siz** emin olmaya kimin daha hak sahibi olduğunu **biliyorsanız (söyleyin bakalım) 'Artık korkudan emin olmaya bu iki tâifeden hangisi daha hak sahibidir?** Biz mi yoksa siz mi? » Tabi ki biz bunda daha hak sahibiyiz. Öyleyse bize tabi olun!

KELİME ANLAMI

74. وَ اذْكُرْ **Ve** yâd et! إِذْ **Ol vakti ki** قَالَ **Demişti** *(Kim?)* إِبْرٰهِيمُ **İbrahim** *(Kime demişti?)* لِأَبِيهِ **Babasına** *(Kimdir o?)* أٰزَرَ **Azer** هُوَ Bu Azer *(Nedir?)* لَقَبُهُ Babasının lakabıdır وَاسْمُهُ Babasının ismi *(Nedir?)* تَارِخُ Târih'tir أَتَتَّخِذُ **Ediniyor musun?** *(Neyi?)* أَصْنَامًا **Putları** *(Ne?)* آلِهَةً **İlahlar** *(Öyle ilahlar ki)* تَعْبُدُهَا Onlara ibadet ediyorsun *(Bu soru nedir?)* اِسْتِفْهَامُ تَوْبِيخٍ Tevbih/azarlama istifhamıdır إِنِّي أَرَاكَ **Ve Muhakkak ki ben seni görüyorum** *(Daha kimi?)* وَقَوْمَكَ **Ve senin kavmini** *(Ne sebebiyle?)* بِاتِّخَاذِهَا O putları edinmeniz sebebiyle *(Nerede görüyorum?)* فِي ضَلَالٍ **Sapkınlıkta** *(Neden sapkınlık?)* عَنِ الْحَقِّ Haktan *(Öyle sapkınlık ki)* مُبِينٍ **Aşikar** بَيِّنٍ Apaçık

75. وَكَذٰلِكَ **Ve aynı şekilde** كَمَا أَرَيْنَاهُ Ona (İbrahim'e [a.s.] gösterdiğimiz gibi *(Neyi?)* إِضْلَالَ أَبِيهِ Babasının sapkınlığını *(Daha kimin sapkınlığını?)* وَقَوْمِهِ Kavminin نُرِي **Gösteriyorduk** *(Kime?)* إِبْرٰهِيمَ **İbrahim'e** *(Neyi?)* مَلَكُوتَ مُلْكَ السَّمٰوَاتِ **Göklerin melekûtunu** –mülkünü *(Daha neyin mülkünü?)* وَالْأَرْضِ **Ve yerin** *(Niçin gösteriyorduk?)* لِيَسْتَدِلَّ Delil edinsin diye *(Neyi?)* بِهِ Onu *(Neye delil edinsin?)* عَلٰى وَحْدَانِيَّتِنَا Bizim tekliğimize *(Daha niçin gösteriyorduk?)* وَلِيَكُونَ **Olsun diye** *(Neden olsun?)*

[1] أَتُحَاجُّونِّي kelimesindeki nun harfi hem şeddeli hem de iki nundan birinin – nahivcilere göre raf nunu, kurralara göre vikaye nunu– hazfedilerek şeddesiz olarak أَتُحَاجُّونِي şeklinde okunmuştur.

وَجُمْلَةُ بِهَا ona **Kesin inananlardan olsun** *(Neye kesin inananlardan?)* مِنَ الْمُوقِنِينَ
وَكَذٰلِكَ 'Ve kezâlike' ile başlayan cümle *(Daha?)* وَمَا بَعْدَهَا Ve ondan (ve kezâlike) sonraki cümle *(Nedir?)* اِعْتِرَاضٌ İtirazdır (cümle-i itiraziyedir) *(Daha?)* وَعَطْفٌ Atıftır *(Neye?)* عَلٰى قَالَ 'Kâle' üzerinde atıftır

76. فَلَمَّا جَنَّ **Ne zaman ki çöktü** أَظْلَمَ Kararttı *(Kimin üzerinde çöktü/kararttı?)* عَلَيْهِ **Onun** (İbrahim'in [a.s.]) **üzerine** *(Ne çöktü?)* اللَّيْلُ **Gece** رَاٰى **Gördü** *(Ne gördü?)* كَوْكَبًا **Bir yıldız** قِيلَ Dendi ki هُوَ O yıldız *(Nedir?)* الزُّهْرَةُ Zühredir قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لِقَوْمِهِ Kavmine وَكَانُوا Onlar idiler *(Ne?)* نَجَّامِينَ Yıldızbilimci هٰذَا **Bu** *(Nedir?)* رَبِّي **Benim rabbimdir** فِي زَعْمِكُمْ Sizce فَلَمَّا اَفَلَ **Ne zaman ki battı** غَابَ Kayboldu قَالَ **Dedi ki;** لَا اُحِبُّ **Ben sevmem** الْاٰفِلِينَ **Batanları** *(Batanlardan bedel)* أَنْ أَتَّخِذَهُمْ Onları edinmeyi (sevmem) *(Ne edinmeyi?)* أَرْبَابًا İlahlar *(Niçin?)* لِأَنَّ الرَّبَّ Zira rab *(Nedir?)* لَا يَجُوزُ Caiz değildir *(Kime caiz değildir?)* عَلَيْهِ Ona *(Ne caiz değildir?)* التَّغَيُّرُ Değişim *(Daha?)* وَالْاِنْتِقَالُ İntikal *(Niçin caiz değildir?)* لِأَنَّهُمَا Çünkü bu ikisi (Değişme ve intikal) *(Nedir?)* مِنْ شَأْنِ الْحَوَادِثِ Sonradan yaratılanların halidir فَلَمْ يَنْجَعْ Tesir etmedi *(Nerede?)* فِيهِمْ Onlarda *(Ne?)* ذٰلِكَ Bu (delil)

77. فَلَمَّا رَاَى **Ne zaman ki gördü** *(Neyi?)* الْقَمَرَ **Ayı** *(Ne olduğu halde?)* بَازِغًا طَالِعًا **Doğarken** قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne dedi?)* هٰذَا **Bu** (Ay) *(Nedir?)* رَبِّي **Benim rabbimdir** فَلَمَّا اَفَلَ **Ne zaman ki battı** قَالَ **Dedi ki** لَئِنْ لَمْ يَهْدِنِي **Şayet bana hidayet etmezse** *(Kim?)* رَبِّي **Benim rabbim** يُثَبِّتْنِي Beni sabit bırakmazsa عَلٰى الْهُدٰى Hidayet üzerinde لَاَكُونَنَّ **Ben elbette olurum** *(Ne olurum?)* مِنَ الْقَوْمِ الضَّالِّينَ **Sapkın kavimden** تَعْرِيضٌ (Bu söz) tarizdir *(Kime?)* لِقَوْمِهِ Kavmine بِأَنَّهُمْ Şöyle ki onlar *(Nedir?)* عَلٰى ضَلَالٍ Sapkınlık üzerineler فَلَمْ يَنْجَعْ Tesir etmedi *(Nerede?)* فِيهِمْ Onlarda *(Ne?)* ذٰلِكَ Bu (delil)

78. فَلَمَّا رَاَى **Ne zaman ki gördü** *(Neyi?)* الشَّمْسَ **Güneşi** *(Ne olduğu halde gördü?)* بَازِغَةً **Doğarken** قَالَ **Dedi ki** هٰذَا **Bu** ذَكَّرَهُ Zamiri müzekker getirdi (Halbuki 'şems' kelimesi müennestir) *(Niçin?)* لِتَذْكِيرِ خَبَرِهِ Haberi müzekker olduğu için *(Bu nedir?)* رَبِّي **Benim rabbimdir** هٰذَا **Bu** *(Nedir?)* اَكْبَرُ **Daha büyüktür** *(Neden?)* مِنَ الْكَوْكَبِ Yıldızlardan *(Daha?)* وَالْقَمَرِ Ve aydan فَلَمَّا اَفَلَتْ **Ve ne zaman (güneş) ki battı** وَقَوِيَتْ Ve güçlendi عَلَيْهِمْ Onların aleyhine *(Ne?)* الْحُجَّةُ Delil وَلَمْ يَرْجِعُوا

Ve hala (Allah'a ortak koşma fikrinden) dönmediler قَالَ **Dedi ki** يَا قَوْمِ **Ey Kavmim!** إِنِّي **Muhakkak ki ben** بَرِيءٌ **Uzağım** *(Neyim?)* مِمَّا **Ol şeyden ki** تُشْرِكُونَ **Ortak koşuyorsunuz** *(Kime?)* بِاللهِ Allah'a *(Ortak koştuklarınız da nedendir?)* مِنَ الْأَصْنَامِ Putlardan وَالْأَجْرَامِ الْمُحْدَثَةِ Sonradan yapılmış maddelerden *(Öyle maddeler/putlar ki)* الْمُحْتَاجَةِ Muhtaç olan *(Neye?)* إِلَى مُحْدِثٍ Bir yapana فَقَالُوا Bunun üzerine onlar dediler *(Kime?)* لَهُ Ona (İbrahim'e) *(Ne dediler?)* مَا تَعْبُدُ؟ Sen neye tapıyorsun?

79. قَالَ O da dedi ki; إِنِّي **Muhakkak ki ben** وَجَّهْتُ **Döndürdüm** *(Neyi?)* وَجْهِيَ **Yüzümü** قَصَدْتُ İbadetimi yönelttim *(Kime?)* لِلَّذِي **Ol kimseye ki** فَطَرَ خَلَقَ Yarattı *(Neyi?)* السَّمٰوَاتِ **Gökleri** *(Daha?)* وَالْأَرْضَ **Ve yeri** أَيِ اللهِ Yani (ibadetimi) Allah'a (yönelttim) *(Ne olduğum halde?)* حَنِيفًا **Hanif olarak** مَائِلًا Meyledici olarak *(Neye?)* إِلَى الدِّينِ الْقَيِّمِ Doğru dine وَمَا أَنَا **Ve ben değilim** *(Kimlerden değilim?)* مِنَ الْمُشْرِكِينَ **Ortak koşanlardan** *(Kime?)* بِهِ Ona (Allah'a)

80. وَحَاجَّهُ **Hüccet getirmeye kalkıştı** *(Kim?)* قَوْمُهُ **Kavmi** جَادَلُوهُ Onunla tartıştılar *(Ne hakkında?)* فِي دِينِهِ Dini hakkında وَهَدَّدُوهُ Ve onu tehdit ettiler *(Ne ile tehdit ettiler?)* بِالْأَصْنَامِ Putlarla *(Putlardan bedel ne ile tehdit ettiler?)* أَنْ تُصِيبَهُ Ona isabet etmesiyle *(Neyin isabet etmesi?)* بِسُوءٍ Bir kötülüğün *(Ne zaman?)* إِنْ تَرَكَهَا Şayet onları(putları) terk ederse قَالَ **Dedi ki** (Hz.İbrahim) أَتُحَاجُّونِّي **Bana hüccet getirmeye mi yelteniyorsunuz?** بِتَشْدِيدِ النُّونِ ('Etühâccûnnî') kelimesi şeddeli nun ile (okundu) *(Daha?)* وَتَخْفِيفِهَا ('Etühâccûnî' şeklinde) şeddesiz nun ile de (okundu) *(Ne şekilde böyle okundu?)* بِحَذْفِ إِحْدَى النُّونَيْنِ İki 'nun'dan birini hazfederek وَهِيَ O 'nun' *(Nedir?)* نُونُ الرَّفْعِ Raf' 'nun'udur. *(Kime göre?)* عِنْدَ النُّحَاةِ Nahivcilere göre *(Daha nedir?)* وَنُونُ الْوِقَايَةِ Vikayet 'nun'udur *(Kime göre?)* عِنْدَ الْقُرَّاءِ Kurralara göre *('Etühâccûnnî' nin manası şudur:)* أَتُجَادِلُونَنِي Benimle mücadele mi ediyorsunuz ? *(Ne konuda?)* فِي وَحْدَانِيَّةِ اللهِ **Allah**'ın birliği **konusunda** وَقَدْ هَدٰنِ **Halbuki beni iletti** تَعَالٰى (Allah) teâla *(Neye iletti?)* إِلَيْهَا Ona (kendisinin birliğine) وَلَا أَخَافُ **Ve ben korkmam** *(Neden korkmam?)* مَا **Ol şeyden ki** تُشْرِكُونَ **Ortak koşuyorsunuz** *(Neyi?)* هِ O şeyi *(Kime ortak koşuyorsunuz?)* بِهِ **Ona** (Allah'a) *(O ortak koştuklarınız şeyler de nedendir?)* مِنَ الْأَصْنَامِ Putlardan *(Putlardan bedel?)* أَنْ تُصِيبَنِي Bana isabet etmesinden korkmam *(Ne isabet etmesinden?)* بِسُوءٍ Bir kötülük *(Niçin korkmam?)* لِعَدَمِ قُدْرَتِهَا Onların gücü yetmediği

için *(Neye?)* عَلٰى شَيْءٍ Hiçbir şeye اِلَّا لٰكِنْ **Ancak** –lakin اَنْ يَشَاءَ **Dilerse** *(Kim?)* رَبِّيْ **Benim rabbim** *(Ne dilerse?)* شَيْئًا **Bir şey** *(O şey de nedendir?)* مِنَ الْمَكْرُوْهِ Kötülük *(Öyle kötülük ki)* يُصِيْبَنِيْ Bana isabet ediyor فَيَكُوْنُ Bu durumda (Allah'ın dilediği kötü şey) oluverir وَسِعَ **Kuşatmıştır** *(Kim?)* رَبِّيْ **Benim rabbim** *(Neyi?)* كُلَّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Ne bakımdan?)* عِلْمًا **İlim bakımından** اَيْ Yani وَسِعَ Kuşatmıştır *(Ne?)* عِلْمُهُ Onun ilmi *(Neyi?)* كُلَّ شَيْءٍ Her şeyi اَفَلَا تَتَذَكَّرُوْنَ **Hiç düşünmüyor musunuz?** *(Neyi?)* هٰذَا Bunu فَتُؤْمِنُوْنَ Böylece (düşünseniz de) iman etseniz

81. وَكَيْفَ اَخَافُ **Ben nasıl korkarım?** *(Neden?)* مَا **Ol şeyden ki** اَشْرَكْتُمْ **Siz ortak koştunuz** *(Kime?)* بِاللّٰهِ Allah'a وَهِيَ O şeyler لَا تَضُرُّ Zarar vermez وَلَا تَنْفَعُ Ve fayda da vermez وَلَا تَخَافُوْنَ **Halbuki siz korkmuyorsunuz** اَنَّكُمْ **Muhakkak ki siz** اَشْرَكْتُمْ **Ortak koştunuz** *(Kime?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** *(Ne Konuda?)* فِي الْعِبَادَةِ İbadet konusunda *(Neyi ortak koştunuz?)* مَا **Ol şeyi ki** لَمْ يُنَزِّلْ **İndirmedi** *(Neye dair?)* بِهٖ **o şeye dair** بِعِبَادَتِهٖ Onlara ibadet etmeye dair *(Kim üzerine indirmedi?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Ne indirmedi?)* سُلْطَانًا **Bir sultan** حُجَّةً وَبُرْهَانًا Bir huccet ve burhan وَهُوَ O Allah *(Nedir?)* الْقَادِرُ Kadirdir *(Neye?)* عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ her şeye فَاَيُّ الْفَرِيْقَيْنِ **Şimdi bu iki fırkadan hangisi** اَحَقُّ **Daha haklıdır** *(Neye?)* بِالْاَمْنِ **Emin olmaya** اَنَحْنُ Biz mi? اَمْ Yoksa اَنْتُمْ Siz mi? اِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz** *(Ne?)* تَعْلَمُوْنَ **Biliyor** مَنِ الْاَحَقُّ Kim daha hak sahibidir *(Neye?)* بِهٖ Ona (emin olmaya) اَيْ Yani وَهُوَ O (emin olmaya daha hak sahibi olan) *(Kimdir?)* نَحْنُ Biziz فَاتَّبِعُوْهُ Öyleyse ona uyun

قَالَ تَعَالَى: ﴿اَلَّذِينَ اٰمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوٓا﴾ يَخْلِطُوا ﴿اِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ﴾ أَيْ شِرْكٍ كَمَا فُسِّرَ بِذٰلِكَ فِي حَدِيثِ الصَّحِيحَيْنِ ﴿اُولٰٓئِكَ لَهُمُ الْاَمْنُ﴾ مِنَ الْعَذَابِ ﴿وَهُمْ مُهْتَدُونَ ﴿٨٢﴾﴾ ﴿وَتِلْكَ﴾ مُبْتَدَأٌ وَيُبَدَّلُ مِنْهُ ﴿حُجَّتُنَآ﴾ اَلَّتِي احْتَجَّ بِهَا إِبْرٰهِيمُ عَلٰى وَحْدَانِيَّةِ اللهِ مِنْ اُفُولِ الْكَوْكَبِ وَمَا بَعْدَهُ وَالْخَبَرُ ﴿اٰتَيْنَاهَآ اِبْرٰهِيمَ﴾ أَرْشَدْنَاهُ لَهَا حُجَّةً ﴿عَلٰى قَوْمِهِ نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مَنْ نَشَاءُ﴾ بِالْإِضَافَةِ وَالتَّنْوِينِ [دَرَجَاتٍ] فِي الْعِلْمِ وَالْحِكْمَةِ ﴿اِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ﴾ فِي صُنْعِهِ ﴿عَلِيمٌ ﴿٨٣﴾﴾ بِخَلْقِهِ ﴿وَوَهَبْنَا لَهٗٓ اِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ﴾ اِبْنَهُ ﴿كُلًّا﴾ مِنْهُمَا ﴿هَدَيْنَا وَنُوحًا هَدَيْنَا مِنْ قَبْلُ﴾ أَيْ قَبْلَ إِبْرٰهِيمَ ﴿وَمِنْ ذُرِّيَّتِهٖ﴾ أَيْ نُوحٍ ﴿دَاوٗدَ وَسُلَيْمَانَ﴾ اِبْنَهُ ﴿وَاَيُّوبَ وَيُوسُفَ﴾ بْنَ يَعْقُوبَ ﴿وَمُوسٰى وَهَارُونَ وَكَذٰلِكَ﴾ كَمَا جَزَيْنَاهُمْ ﴿نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٤﴾﴾ ﴿وَزَكَرِيَّا وَيَحْيٰى﴾ اِبْنَهُ ﴿وَعِيسٰى﴾ بْنَ مَرْيَمَ يُفِيدُ أَنَّ الذُّرِّيَّةَ تَتَنَاوَلُ أَوْلَادَ الْبِنْتِ ﴿وَاِلْيَاسَ﴾ بْنَ أَخِي هَارُونَ أَخِي مُوسَى ﴿كُلٌّ﴾ مِنْهُمْ ﴿مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٨٥﴾﴾ ﴿وَاِسْمٰعِيلَ﴾ بْنَ إِبْرٰهِيمَ ﴿وَالْيَسَعَ﴾ اَللَّامُ زَائِدَةٌ ﴿وَيُونُسَ وَلُوطًا﴾ بْنَ هَارَانَ أَخِي إِبْرٰهِيمَ ﴿وَكُلًّا﴾ مِنْهُمْ ﴿فَضَّلْنَا عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٨٦﴾﴾ بِالنُّبُوَّةِ ﴿وَمِنْ اٰبَآئِهِمْ وَذُرِّيّٰتِهِمْ وَاِخْوَانِهِمْ﴾ عَطْفٌ عَلٰى كُلًّا أَوْ نُوحًا وَمِنْ لِلتَّبْعِيضِ لِأَنَّ بَعْضَهُمْ لَمْ يَكُنْ لَهُ وَلَدٌ وَبَعْضُهُمْ كَانَ فِي وَلَدِهِ كَافِرٌ ﴿وَاجْتَبَيْنَاهُمْ﴾ اِخْتَرْنَاهُمْ ﴿وَهَدَيْنَاهُمْ اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٨٧﴾﴾ ﴿ذٰلِكَ﴾ الدِّينُ الَّذِي هُدُوا إِلَيْهِ ﴿هُدَى اللهِ يَهْدِي بِهٖ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهٖ وَلَوْ اَشْرَكُوا﴾ فَرْضًا ﴿لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٨٨﴾﴾ ﴿اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ﴾ بِمَعْنَى الْكُتُبِ ﴿وَالْحُكْمَ﴾ اَلْحِكْمَةَ ﴿وَالنُّبُوَّةَ فَاِنْ يَكْفُرْ بِهَا﴾ أَيْ بِهٰذِهِ الثَّلَاثَةِ ﴿هٰٓؤُلَآءِ﴾ أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ ﴿فَقَدْ وَكَّلْنَا بِهَا﴾ أَرْصَدْنَا لَهَا ﴿قَوْمًا لَيْسُوا بِهَا بِكَافِرِينَ ﴿٨٩﴾﴾ هُمُ الْمُهَاجِرُونَ وَالْأَنْصَارُ ﴿اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ هَدَى﴾ هُمُ ﴿اللهُ فَبِهُدَاهُمُ﴾ طَرِيقِهِمْ مِنَ التَّوْحِيدِ وَالصَّبْرِ ﴿اقْتَدِهْ﴾ بِهَاءِ السَّكْتِ وَقْفًا وَوَصْلًا وَفِي قِرَاءَةٍ بِحَذْفِهَا وَصْلًا ﴿قُلْ﴾ لِأَهْلِ مَكَّةَ ﴿لَآ اَسْاَلُكُمْ عَلَيْهِ﴾ أَيِ الْقُرْآنِ ﴿اَجْرًا﴾ تُعْطُونِيهِ ﴿اِنْ هُوَ﴾ مَا الْقُرْآنُ ﴿اِلَّا ذِكْرٰى﴾ عِظَةٌ ﴿لِلْعَالَمِينَ ﴿٩٠﴾﴾ اَلْإِنْسِ وَالْجِنِّ

TÜRKÇE ANLAMI

82. O kimseler ki, imân etmişler ve imânlarını bir zulme, Sahihayn'da buradaki zulmün açıklandığı bir hadise göre şirke **bulaştırmamışlardır. İşte** azaptan **emin olmak onlara aittir. Ve hidâyete ermiş olanlar da onlardır.**

83. **Ve işte bu,**[1] yıldızların ve diğerlerinin batışıyla ilgili Allah'ın birliğine dair İbrahim'in getirdiği hüccetler, **bizim hüccetimizdir ki, onu kavmine karşı İbrahim'e vermiş,** onu bu hüccetlere yönlendirmiştik.[2] **Dilediklerimizin** ilim ve hikmetteki **derecelerini**[3] **yükseltiriz. Şüphe yok ki, Rabbin** yaptıklarında **hikmet sahibidir,** yarattıklarını **hakkıyla bilendir.**

84. **Ve ona İshak'ı ve** onun oğlu **Yakub'u ihsan ettik ve** o ikisinden **her birini de hidayete erdirdik.** İbrahim'den **daha önce de Nûh'u ve O'nun,** yani Nuh'un **neslinden Dâvud'u,** oğlu **Süleyman'ı, Eyyûb'u,** Yakub'un oğlu **Yusuf'u, Mûsa'yı ve Harun'u da hidâyete erdirmiştik. Ve işte Biz güzel hareket edenleri** bu sayılan kimseleri mükâfatlandırdığımız gibi **böylece mükâfatlandırırız.**

85. **Ve Zekeriya'yı da,** oğlu **Yahya'yı da,** Meryem oğlu **İsa'yı**[4] **da,** Musa'nın kardeşi olan Harun'un kardeşinin oğlu olan **İlyas'ı da (hidâyete erdirdik).** Onların **hepsi de sâlih kimselerdendi.**

86. **Ve** İbrahim'in oğlu **İsmail'i, Elyesa'yı**[5] **ve Yûnus ile** İbrahim'in kardeşi Hârân'ın oğlu **Lût'u da (hidâyete erdirdik) ve** onların **hepsini âlemlerin üzerine** peygamberlikle **üstün kıldık.**

87. **Ve onların babalarından, zürriyetlerinden ve kardeşlerinden**[6] **bir kısmını da**[7] **(hidâyete erdirdik) ve onları seçtik ve kendilerini doğru bir yola kavuşturduk.**

88. **İşte** onların nail oldukları **bu** din, **Allah'ın hidayetidir, onunla kullarından dilediğine hidayet eder. Ve eğer onlar** faraza **şirk koşmuş olsalardı, elbette yapmış oldukları amelleri kendilerinden heder olup giderdi.**

89. **İşte onlar o kimselerdir ki, kendilerine kitap**lar, **hüküm,** hikmet **ve peygamberlik vermişizdir. Şimdi şunlar da,** Yani Mekkeliler de **eğer onları,** o üç şeyi **inkâr ederlerse artık Biz onlara inkârcı olmayan bir kavmi vekil,** muvaffak **kılmışızdır.** Bu kimseler Muhacirler ve de Ensar'dır.

90. **İşte onlar, Allah'ın** kendilerine **hidayet ettiği kimselerdir. Sen de**

---

[1] تِلْكَ kelimesi mübteda olup, sonrası ondan bedel yapılır.

[2] Bu da mübtedanın haberidir.

[3] دَرَاجَاتٍ مَنْ terkibi, hem izafetle; hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) tenvin ile دَرَاجَاتٍ مَنْ şeklinde okunmuştur.

[4] İsa (Aleyhisselam) ın (Nuh peygambere zürriyeti olarak) annesine nispet edilerek zikredilmesi, zürriyetin kız evladın çocuklarını da içine aldığını ifade eder.

[5] Bu kelimedeki ال zaittir.

[6] كُلاً ya da نُوحًا kelimeleri üzerine atıftırlar.

[7] مِنْ burada bazılık ifade eder. Zira bu kimselerin bazısının çocuğu yoktu; bazısının çocuğu ise kafirdi.

onların bu tevhit ve sabırdan ibaret olan **hidayet** yollarını **takip et.**[1] Mekkelilere **de ki: «Sizden bu** Kur**ana karşılık** bana vereceğiniz **bir ücret istemem, o** Kuran İnsan ve cin **âlemleri için bir öğüt,** nasihat**ten başka bir şey değildir.»**

KELİME ANLAMI

82. قَالَ تَعَالَى Allah teala buyurdu ki اَلَّذِينَ **Ol kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Daha?)* وَلَمْ يَلْبِسُوا Karıştırmadılar *(Neyi?)* اِيمَانَهُمْ **İmanlarını** *(Ne ile karıştırmadılar?)* بِظُلْمٍ **Zulüm ile** أَيْ شِرْكٍ Yani şirk ile كَمَا فُسِّرَ Tefsir edildiği gibi *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bununla (şirk ile) *(Nerede?)* فِي حَدِيثِ الصَّحِيحَيْنِ Sahihayn'daki hadiste أُولٰئِكَ **İşte onlar** لَهُمْ **Onlar içindir** *(Ne?)* الْاَمْنُ **Emin olma** *(Neden?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaptan وَهُمْ **Onlar** *(Nedir?)* مُهْتَدُونَ **Hidayete erenlerdir**

83. وَتِلْكَ **Bu** *(Tilke zamiri nedir?)* مُبْتَدَاٌ Mübtedadır *(Daha?)* وَيُبْدَلُ Ve bedel yapılır *(Neden?)* مِنْهُ Ondan: *(Bundan bedel?)* حُجَّتُنَا **Bizim huccetimiz** اَلَّتِي Öyle huccet ki احْتَجَّ Hüccet edindi *(Neyi?)* بِهَا Onu *(Kim?)* إِبْرٰهِيمُ İbrahim *(Neye?)* عَلٰى وَحْدَانِيَّةِ اللهِ Allah'ın birliğine *(O delil edindiği şeyler de nedendir?)* مِنْ اُفُولِ الْكَوْكَبِ Yıldızların kayboluşu...*(Daha?)* وَمَا بَعْدَهُ Ondan sonrakiler (Ay ve Güneşin batışı) وَالْخَبَرُ ('Ve tilke' mübteda'sının) Haber(i şudur:) اٰتَيْنَاهَا **Biz onu verdik** *(Kime?)* إِبْرٰهِيمَ **İbrahim'e** أَرْشَدْنَاهُ Biz onu (İbrahim'i) irşad ettik/yönlendirdik *(Neye?)* لَهَا Ona حُجَّةً Hüccet olaraktan *(O hücceti kime karşı verdik?)* عَلٰى قَوْمِهِ **Kavmine karşı** نَرْفَعُ **Biz yükseltiriz** *(Neyi?)* مَنْ دَرَجَاتٍ **O kimsenin derecelerini ki** نَشَاءُ **Biz diliyoruz** بِالْإِضَافَةِ (Deracâtin men' sözü) izafetle ('Deracâtimen' şeklinde okundu) *(Daha?)* وَالتَّنْوِينِ ('Deracâtin men' şeklinde) tenvinle (okundu) *(Nerede yükseltiriz?)* فِي الْعِلْمِ İlimde *(Daha?)* وَالْحِكْمَةِ Ve hikmette اِنَّ رَبَّكَ **Muhakkak ki senin rabbin** *(Nedir?)* حَكِيمٌ **Hakimdir** *(Nerede?)* فِي صُنْعِهِ Yaptığı şeyde عَلِيمٌ **Bilendir** *(Neyi?)* بِخَلْقِهِ Yarattığını

84. وَوَهَبْنَا **Ve biz hibe ettik** *(Kime?)* لَهُ **Ona** (İbrahim'e) *(Kimi?)* إِسْحَاقَ **İshak'ı** *(Daha?)* وَيَعْقُوبَ اِبْنَهُ **Ve** (İshak'ın) oğlu **Yakub'u** كُلًّا **Hepsini** مِنْهُمَا O ikisinden هَدَيْنَا **Hidayete erdirdik** وَنُوحًا **Ve Nuh'u da** هَدَيْنَا **Hidayete eriştirdik** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** أَيْ Yani قَبْلَ إِبْرٰهِيمَ İbrahim'den önce *(Daha kimi hidayete erdirdik?)* وَمِنْ

[1] اقْتَدِهْ kelimesi hem vakıf ve hem de vasıl hallerinde sekte he'si ile; bir diğer kıraatte ise vasıl halinde bu he'nin hazfi ile okunmştur.

ذُرِّيَّتِهِ **Ve onun zürriyetinden** (oldukları halde) أَيْ نُوحٍ Yani Nuh'un zürriyetinden de hidayete erdirdik *(Kimi?)* دَاوُدَ **Davut'u** *(Daha kimi hidayete erdirdik?)* وَسُلَيْمَانَ **Süleyman'ı** *(Öyle Süleyman ki)* ابْنَهُ Davud'un oğlu *(Daha kimi hidayete erdirdik?)* وَأَيُّوبَ **Eyyub'u** *(Daha kimi hidayete erdirdik?)* وَيُوسُفَ **Yusuf'u** *(Öyle Yusuf ki)* بْنَ يَعْقُوبَ Yakup oğlu *(Daha kimi hidayete erdirdik?)* وَمُوسَى **Musa'yı** *(Daha kimi hidayete erdirdik?)* وَهَارُونَ **Harun'u da** وَكَذَلِكَ **Ve aynı şekilde** كَمَا جَزَيْنَاهُمْ Onları karşılıklandırdığımız gibi نَجْزِي **Karşılıklandırırız** *(Kimi?)* الْمُحْسِنِينَ **İyi davrananları**

85. *(Daha kimi hidayete erdirdik?)* وَزَكَرِيَّا **Zekeriya'yı** *(Daha kimi hidayete erdirdik?)* وَيَحْيَى **Yahya'yı** *(Öyle Yahya ki?)* ابْنَهُ Onun oğlu *(Daha kimi hidayete erdirdik?)* وَعِيسَى **İsa'yı** *(Öyle İsa ki?)* بْنَ مَرْيَمَ Meryem oğlu يُفِيدُ (Bu ayet) ifade ediyor ki أَنَّ الذُّرِّيَّةَ Zürriyet *(Nedir?)* تَتَنَاوَلُ İçine alır *(Neyi?)* أَوْلَادَ الْبِنْتِ Kızın çocuklarını da *(Daha kimi hidayete erdirdik?)* أَخِي مُوسَى وَالْيَاسَ بْنَ أَخِي هٰرُونَ Harun'un kardeşinin oğlu **İlyas'ı** *(Kimdir o Harun?)* Musa'nın kardeşi olan كُلٌّ **Hepsi** مِنْهُمْ Onlardan *(Nedir?)* مِنَ الصَّالِحِينَ **Salihlerdendir**

86. *(Daha kimi hidayete erdirdik?)* وَإِسْمٰعِيلَ بْنَ إِبْرٰهِيمَ İbrahim oğlu **İsmail'i** *(Daha kimi hidayete erdirdik?)* وَالْيَسَعَ **Elyesa'yı** اَللَّامُ (Bu kelimedeki) 'lam' *(Nedir?)* زَائِدَةٌ Zaittir *(Daha kimi hidayete erdirdik?)* وَيُونُسَ **Yunus'u** *(Daha kimi hidayete erdirdik?)* وَلُوطًا بْنَ هَارَانَ Hârân'ın oğlu **Lut'u** *(Kimdir o Hârân)* أَخِي إِبْرٰهِيمَ İbrahim'in kardeşi وَكُلًّا **Hepsini** مِنْهُمْ Onlardan فَضَّلْنَا **Üstün kıldık** *(Neye?)* عَلَى الْعَالَمِينَ **Alemlere** *(Ne ile üstün kıldık?)* بِالنُّبُوَّةِ Peygamberlikle

87. *(Daha kimi üstün kıldık?)* وَمِنْ آبَائِهِمْ **Babalarından bazılarını** *(Daha?)* وَذُرِّيَّاتِهِمْ **Zürriyetlerinden bazılarını** *(Daha?)* وَإِخْوَانِهِمْ **Kardeşlerinden bazılarını** *(Bunların hepsi nedir?)* عَطْفٌ Atıftır *(Ne üzerine?)* عَلَى كُلًّا 'Küllen' üzerine أَوْ Ya da نُوحًا 'Nûhan' üzerine وَمِنْ 'Min' kelimesi de *(Nedir?)* لِلتَّبْعِيضِ Teb'îz/bazılık bildirmek içindir *(Niçin teb'îz içindir?)* لِأَنَّ Çünkü onlardan (peygamberlerden) *(Nedir?)* لَمْ يَكُنْ Olmadı لَهُ Onun için *(Ne?)* وَلَدٌ Çocuk *(Daha?)* وَبَعْضُهُمْ Onlardan bazıları da كَانَ فِي وَلَدِهِ Çocuklarında vardı *(Ne?)* كَافِرٌ Kafir vardı وَاجْتَبَيْنَاهُمْ، إِخْتَرْنَاهُمْ **Onları seçtik** *(Daha?)* وَهَدَيْنَاهُمْ **Ve eriştirdik onları** *(Neye?)* إِلٰى صِرَاطٍ **Bir yola** *(Öyle yol ki)* مُسْتَقِيمٍ **Dosdoğru**

88. ذٰلِكَ **İşte bu** الدِّينُ Din الَّذِي Öyle din ki هُدُوا Eriştirildiler *(Neye?)* إِلَيْهِ Ona *(İşte bu eriştirildikleri din nedir?)* هُدَى اللهِ **Allah'ın hidayetidir** *(Öyle hidayeti ki)* يَهْدِي **Eriştirir**

(Ne ile?) بِهِ **O hidayeti ile** *(Kimi eriştirir?)* مَنْ **Ol kimseyi ki** يَشَاءُ **Diliyor** *(O dilediği kimsede kimlerdendir?)* مِنْ عِبَادِهِ **Kullarından** وَلَوْ أَشْرَكُوا **Şayet ortak koşsalar** فَرْضًا Faraza لَحَبِطَ **Elbette boşa giderdi** *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Kendilerinden** *(Ne boşa giderdi?)* مَا **Ol şey ki** كَانُوا **Onlar idiler** *(Ne?)* يَعْمَلُونَ **Yapıyor (idiler)**

89. أُولَٰئِكَ **İşte onlar** *(Nedir?)* الَّذِينَ **Ol kimselerdir ki** آتَيْنَاهُمُ **Biz onlara verdik** الْكِتَابَ **Kitabı** بِمَعْنَى الْكُتُبِ Kitapları anlamında *(Daha neyi verdik?)* وَالْحُكْمَ **Hükmü** وَالْحِكْمَةَ Hikmeti *(Daha neyi verdik?)* وَالنُّبُوَّةَ **Peygamberliği** فَإِنْ يَكْفُرْ **Şayet inkar ederlerse** بِهَا **Onları** أَيْ بِهٰذِهِ الثَّلَاثَةِ Yani bu üçünü *(Kim inkar ederse?)* هٰؤُلَاءِ **Onlar** أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ Yani Mekkeliler فَقَدْ وَكَّلْنَا **Muhakkak ki vekil ederiz** *(Neye?)* بِهَا **Ona** (Kitap,Hüküm ve Nübüvvet) أَرْصَدْنَا لَهَا Onlar için getirir/tedarik ederiz *(Kimi?)* قَوْمًا **Bir kavmi ki** لَيْسُوا **Onlar olmadılar** *(Neyi?)* بِهَا **Bunları** *(Ne olmadılar?)* بِكَافِرِينَ **İnkarcılar** هُمْ Onlar *(Kimdir?)* الْمُهَاجِرُونَ Muhacirler *(Daha?)* وَالْأَنْصَارُ Ve Ensar

90. أُولَٰئِكَ **İşte onlar** الَّذِينَ **Ol kimselerdir ki** هَدَى **Hidayete eriştirdi** *(Kimi?)* هُمْ Onları *(Kim?)* اللهُ **Allah** فَبِهُدَاهُمُ **Öyleyse onların hidayetine** طَرِيقِهِمْ Yoluna *(O yol da nedendir?)* مِنَ التَّوْحِيدِ Tevhid *(Daha?)* وَالصَّبْرِ Ve Sabır اِقْتَدِهْ **Uy!** *(Bu 'İktedih' kelimesi ne olduğu halde?)* بِهَاءِ السَّكْتِ Duruş 'he'si ile olduğu halde *(Daha?)* وَقْفًا وَوَصْلًا (Bu kelime üzerinde) dururken (de duruş "he"si ile) geçerken (de...) وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte (okundu) *(Ne ile?)* بِحَذْفِهَا Onun ('he') hazfiyle وَصْلًا Geçerken قُلْ **De ki** *(Kime?)* لِأَهْلِ مَكَّةَ Mekkelilere *(Ne de?)* لَا أَسْأَلُكُمْ **Ben sizden istemiyorum** *(Neye?)* عَلَيْهِ **Ona** أَيِ الْقُرْآنِ Kuran'a *(Ne istemiyorum?)* أَجْرًا **Bir ücret** *(Öyle ücret ki)* تُعْطُونِيهِ Sizin vereceğiniz إِنْ هُوَ **O olmadı** مَا الْقُرْآنُ Kur'ân olmadı *(Ne?)* إِلَّا ذِكْرَى **Ancak bir hatırlatma** عِظَةٌ Bir öğüt *(Kime?)* لِلْعَالَمِينَ **Alemlere** الْإِنْسِ İnsanara *(Daha?)* وَالْجِنِّ Ve cinlere

﴿وَمَا قَدَرُوا﴾ أَيِ الْيَهُودُ ﴿اللهَ حَقَّ قَدْرِهِ﴾ أَيْ مَا عَظَّمُوهُ حَقَّ عَظَمَتِهِ أَوْ مَا عَرَفُوهُ حَقَّ مَعْرِفَتِهِ ﴿إِذْ قَالُوا﴾ لِلنَّبِيِّ ﷺ وَقَدْ خَاصَمُوهُ فِي الْقُرْآنِ ﴿مَآ أَنْزَلَ اللهُ عَلَى بَشَرٍ مِنْ شَيْءٍ قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿مَنْ أَنْزَلَ الْكِتَابَ الَّذِي جَآءَ بِهِ مُوسَى نُورًا وَهُدًى لِلنَّاسِ يَجْعَلُونَهُ﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ [تَجْعَلُونَهُ] فِي الْمَوَاضِعِ الثَّلَاثَةِ ﴿قَرَاطِيسَ﴾ أَيْ يَكْتُبُونَهُ فِي دَفَاتِرَ مُقَطَّعَةٍ ﴿يُبْدُونَهَا﴾ [تُبْدُونَهَا] أَيْ مَا يُحِبُّونَ إِبْدَاءَهُ مِنْهَا ﴿وَيُخْفُونَ كَثِيرًا﴾ [تُخْفُونَ] مِمَّا فِيهَا كَنَعْتِ مُحَمَّدٍ ﷺ ﴿وَعُلِّمْتُمْ﴾ أَيُّهَا الْيَهُودُ فِي الْقُرْآنِ ﴿مَا لَمْ تَعْلَمُوا أَنْتُمْ وَلَآ اٰبَآؤُكُمْ﴾ مِنَ التَّوْرَاةِ بِبَيَانِ مَا الْتَبَسَ عَلَيْكُمْ وَاخْتَلَفْتُمْ فِيهِ ﴿قُلِ اللهُ﴾ أَنْزَلَهُ إِنْ لَمْ يَقُولُوهُ لَا جَوَابَ غَيْرُهُ ﴿ثُمَّ ذَرْهُمْ فِي خَوْضِهِمْ﴾ بَاطِلِهِمْ ﴿يَلْعَبُونَ ﴿٩١﴾﴾ ﴿وَهٰذَا﴾ الْقُرْآنُ ﴿كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ مُصَدِّقُ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ﴾ قَبْلَهُ مِنَ الْكُتُبِ ﴿وَلِتُنْذِرَ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ عَطْفٌ عَلَى مَعْنَى مَا قَبْلَهُ أَيْ أَنْزَلْنَاهُ لِلْبَرَكَةِ وَالتَّصْدِيقِ وَلِتُنْذِرَ بِهِ ﴿أُمَّ الْقُرٰى وَمَنْ حَوْلَهَا﴾ أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ وَسَائِرَ النَّاسِ ﴿وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَهُمْ عَلٰى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩٢﴾﴾ خَوْفًا مِنْ عِقَابِهَا ﴿وَمَنْ﴾ أَيْ لَا أَحَدَ ﴿اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللهِ كَذِبًا﴾ بِادِّعَاءِ النُّبُوَّةِ وَلَمْ يُنَبَّأْ ﴿اَوْ قَالَ اُوحِيَ اِلَيَّ وَلَمْ يُوحَ اِلَيْهِ شَيْءٌ﴾ نَزَلَتْ فِي مُسَيْلَمَةَ ﴿وَمَنْ قَالَ سَاُنْزِلُ مِثْلَ مَآ أَنْزَلَ اللهُ﴾ وَهُمُ الْمُسْتَهْزِئُونَ قَالُوا: لَوْ نَشَاءُ لَقُلْنَا مِثْلَ هٰذَا ﴿وَلَوْ تَرٰى﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿اِذِ الظّٰلِمُونَ﴾ الْمَذْكُورُونَ ﴿فِي غَمَرَاتِ﴾ سَكَرَاتِ ﴿الْمَوْتِ وَالْمَلٰٓئِكَةُ بَاسِطُوا اَيْدِيهِمْ﴾ إِلَيْهِمْ بِالضَّرْبِ وَالتَّعْذِيبِ يَقُولُونَ لَهُمْ تَعْنِيفًا ﴿اَخْرِجُوا اَنْفُسَكُمْ﴾ إِلَيْنَا لِنَقْبِضَهَا ﴿اَلْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ﴾ اَلْهَوَانِ ﴿بِمَا كُنْتُمْ تَقُولُونَ عَلَى اللهِ غَيْرَ الْحَقِّ﴾ بِدَعْوَى النُّبُوَّةِ وَالْإِيحَاءِ كَذِبًا ﴿وَكُنْتُمْ عَنْ اٰيَاتِهِ تَسْتَكْبِرُونَ ﴿٩٣﴾﴾ تَتَكَبَّرُونَ عَنِ الْإِيمَانِ بِهَا وَجَوَابُ لَوْ رَأَيْتَ أَمْرًا فَظِيعًا وَيُقَالُ لَهُمْ إِذَا بُعِثُوا ﴿وَلَقَدْ جِئْتُمُونَا فُرَادٰى﴾ مُنْفَرِدِينَ عَنِ الْأَهْلِ وَالْمَالِ وَالْوَلَدِ ﴿كَمَا خَلَقْنَاكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍ﴾ أَيْ حُفَاةً عُرَاةً غُرْلًا ﴿وَتَرَكْتُمْ مَا خَوَّلْنَاكُمْ﴾ أَعْطَيْنَاكُمْ مِنَ الْأَمْوَالِ ﴿وَرَاءَ ظُهُورِكُمْ﴾ فِي الدُّنْيَا بِغَيْرِ اخْتِيَارِكُمْ وَيُقَالُ لَهُمْ تَوْبِيخًا ﴿وَمَا نَرٰى مَعَكُمْ شُفَعَآءَكُمُ﴾ اَلْأَصْنَامَ ﴿الَّذِينَ زَعَمْتُمْ اَنَّهُمْ فِيكُمْ﴾ أَيْ فِي اسْتِحْقَاقِ عِبَادَتِكُمْ ﴿شُرَكَآءُ﴾ لِلهِ ﴿لَقَدْ تَقَطَّعَ بَيْنُكُمْ﴾ وَصْلُكُمْ، أَيْ تَشَتَّتَ جَمْعُكُمْ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالنَّصْبِ [بَيْنَكُمْ] ظَرْفٌ أَيْ وَصْلُكُمْ بَيْنَكُمْ ﴿وَضَلَّ﴾ ذَهَبَ ﴿عَنْكُمْ مَا كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٩٤﴾﴾ فِي الدُّنْيَا فِي شَفَاعَتِهَا

TÜRKÇE ANLAMI

91. **Ve** Yahudiler Hz. Peygamberle Kuran hakkında tartışıyorlarken **«Allah insanlara bir şey indirmiş değildir» dediklerinde Allah'ı gereği gibi takdir edemediler,** yani O'na gereği gibi tazim göstermediler ya da O'nu gereği gibi tanıyamadılar. Onlara **de ki: «Musa'nın bir nûr ve insanlar için bir hidayet olarak getirmiş olduğu kitabı kim indirmiştir? Onlar onu** parça parça **kâğıtlara,** defterlere **yazıyor ve onu** yani ondan ortaya çıkarmak istediklerini **ortaya çıkarıyor ve** ondan Hz. Peygamberin sıfatı gibi **birçoğunu da gizliyorlar.**[1] **Ve** Ey Yahudiler! Kuran'da size karışık gelen ve de ihtilafa düştüğünüz bir takım şeylerin açıklanması suretiyle **sizin ve de babalarınızın** Tevrat'ta **bilmediklerinizi öğretilmiş oluyorsunuz».** Eğer onlar demezlerse **Sen** « Onu **Allah** indirdi» **de!** Zaten verilecek başka bir cevap da yoktur. **Sonra onları bırak, daldıkları** batıl **bataklarında oynayıp dursunlar.**

92. **Ve işte bu** Kuran **da bir kitaptır ki, O'nu Biz indirmişizdir, mübarektir, kendisinden önündeki,** kendisinden önceki kitapları **doğrulayıcıdır. Ve Ümmü'l-Kurâ ile çevresinde bulunanları,** yani Mekkelilerle diğer insanları **uyarmak**[2] **için indirmiştir. Ve ahirete imân edenler buna da imân ederler. Ve onlar** ahiretin azabından korktukları için **namazlarını da muhafaza ederler.**

93. **Ve** peygamber olmadığı halde peygamberlik iddia ederek **yalan yere Allah'a iftirada bulunmuş veya kendisine bir şey vahyedilmediği halde, «Bana vahyolundu,» demiş**[3] **ve «Ben de Allah'ın indirdiğinin mislini indireceğim,» diye iddiada bulunmuş kimse**den[4] **daha zalim kimdir?** Yani kimse bunlardan daha zalim değildir. Ey Muhammed! **O zalimler, ölümün şiddetli acıları,** sarhoşluğu **içindeyken, melekler de** vurmak ve azap etmek için **ellerini** onlara doğru **uzatmış;** azarlayarak onlara: **«Haydi** almamız için **canlarınızı** bize **çıkarın!** Yalan yere Peygamberlik ve de vahyedilme iddiasıyla **Allah'a karşı gerçek olmayanı söylemenizden ve O'nun âyetlerine** iman etmeye **karşı kibirlilik taslamış olmanızdan ötürü, bugün alçaklık azabı ile cezalandırılacaksınız!»** derken **onların halini bir görecek olsan** Ey Muhammed! elbette büyük bir olay görmüş olurdun.[5]

---

[1] يَجْعَلُونَهَا يُبْدُونَهَا يُخْفُونَهَا fiillerinin üçü de hem ي harfi ile, hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) ت harfi ile okunmuştur.

[2] Bu fiil hem ت harfi ile hem de ي harfi ile (وَلِيُنْذِرَ şeklinde) okunmuştur. Ayrıca bu kelime, öncesinin manasına atıftır; "O Kuranı bereket, tasdik ve de onunla uyarman için indirdik" anlamındadır.

[3] Ayetin buraya kadar olan kısmı Müseyleme hakkında inmiştir.

[4] Bu kimseler "eğer istesek bu Kuran'ın benzerini yaparız" diyen alaycılardır.

[5] لَوْ in (mahzuf) cevabıdır

94. **Ve** diriltildikleri vakit onlara şöyle denilir: **Andolsun ki, siz Bizim huzurumuza ilk evvel yarattığımız gibi** yalın ayak, çıplak ve de sünnetsiz bir şekilde; aile, mal ve çocuktan yoksun olarak **tek başınıza gelmişsinizdir. Ve size** bahşedip **verdiğimiz şeyler** olan malları, isteğiniz olmadan **arkalarınızın gerisine** dünyada **bırakmışsınızdır. Ve sizinle beraber, siz**in ibadetinizi hak etme konusun**da onların** Allah'a **ortaklar olduğunu sandığınız şefaatçileriniz** olan putları **göremiyoruz. Muhakkak ki bağınız parçalanıp kopmuş,** birlikteliğiniz dağılmış[1] **ve** dünyada iken (gerçekleşeceğini) **sandığınız** şefaatlerinden ibaret olan **şeyler sizden kaybol**up git**miştir.**

KELİME ANLAMI

91. وَمَا قَدَرُوا **Takdir edemediler** *(Kim?)* أَيِ الْيَهُودُ Yani Yahudiler *(Kimi?)* اللهَ **Allah'ı** حَقَّ قَدْرِهِ **Gerçek kadriyle** أَيْ Yani مَا عَظَّمُوهُ Onu yüceltemediler حَقَّ عَظَمَتِهِ Gerçek yüceliğiyle أَوْ Ya da مَا عَرَفُوهُ Bilemediler onu حَقَّ مَعْرِفَتِهِ Ona layık bir bilmeyle إِذْ **Çünkü** قَالُوا **Dediler** *(Kime?)* لِلنَّبِيِّ ﷺ Hz. Peygambere *(s.a.v.)* وَقَدْ خَاصَمُوهُ Onunla tartışmışlardı *(Ne hakkında?)* فِي الْقُرْآنِ Kuran hakkında *(Ne dediler?)* مَا أَنْزَلَ اللهُ **Allah indirmedi** *(Kime?)* عَلَى بَشَرٍ **Hiçbir beşere** *(Ne indirmedi?)* مِنْ شَيْءٍ **Hiçbir şey** قُلْ **De ki** لَهُمْ Onlara *(Şunu de;)* مَنْ **Kim** أَنْزَلَ **İndirdi** *(Neyi?)* الْكِتَابَ **Kitabı** الَّذِي **Öyle kitap ki** جَاءَ **Getirdi** *(Neyi?)* بِهِ **Onu** *(Kim?)* مُوسَى **Musa** *(O kitap ne olarak?)* نُورًا **Bir nur** *(Daha?)* وَهُدًى **Ve bir hidayet** *(Kime?)* لِلنَّاسِ **İnsanlara** يَجْعَلُونَهُ **Onu yapıyor/yazıyorlar** بِالْيَاءِ (Bu kelime 'yec'alûnehû' şeklinde) 'ya' ile (okundu) *(Daha nasıl okundu?)* وَالتَّاءِ ('Tec'alûnehû' şeklinde) 'ta' ile (okundu) *(Nerede böyle iki şekilde de okundu?)* فِي الْمَوَاضِعِ الثَّلَاثَةِ Üç yerde (1."Ye-Te"c'alûnehû, 2."Yü-Tü"bdûnehâ, 3."Yu-Tu"hfûne) *(Neye yazıyorsunuz?)* قَرَاطِيسَ **Kağıtlara** أَيْ يَكْتُبُونَهُ Yani Onu yazıyorlar *(Nereye?)* فِي دَفَاتِرَ Defterlere مُقَطَّعَةٍ Parça, Parça *(Öyle kağıtlar ki)* يُبْدُونَهَا **Onu açığa çıkarıyorlar** أَيْ Yani مَا Ol şeyi ki يُحِبُّونَ Onlar seviyorlar *(Neyi?)* إِبْدَاءَهُ Ortaya çıkarmayı *(Neden?)* مِنْهَا O şeyden وَيُخْفُونَ **Ve gizliyorlar** *(Neyi?)* كَثِيرًا **Bir çoğunu** *(O gizlediklerinizi de nedendir?)* مِمَّا Ol şeyden ki فِيهَا O kağıtlardadır كَنَعْتِ مُحَمَّدٍ ﷺ Hz. Muhammed'in *(s.a.v.)* sıfatları gibi وَعُلِّمْتُمْ **Ve siz öğretildiniz** أَيُّهَا الْيَهُودُ Ey Yahudiler *(Nerede?)* فِي الْقُرْآنِ Kuran'da

[1] Bir kıraatte (ki bu bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) بين kelimesi zarf olarak nasb ile de okunmuştur. Bu kıraatte ayetin manası şöyledir: "**aranızdaki** bağınız **kopmuştur**"

(Neyi ?) مَا **Ol şeyi ki** لَمْ تَعْلَمُوا **Siz bilmiyordunuz** أَنْتُمْ **Ne siz** وَلَا آبَاؤُكُمْ **Ne de babalarınız** (Nereden bilmiyordunuz?) مِنَ التَّوْرَاةِ Tevrat'tan (Ne şekilde öğretildiniz?) مَا بَيَانِ Ol şeyin beyanı ile ki الْتَبَسَ Karışık gelmişti عَلَيْكُمْ Size وَاخْتَلَفْتُمْ Ve ihtilafa düşmüştünüz فِيهِ Onda قُلْ **De ki** اللهُ **Allah** أَنْزَلَهُ Onu indirdi إِنْ لَمْ يَقُولُوهُ Şayet bunu demezlerse لَا جَوَابَ غَيْرُهُ Zaten başka cevap da yoktur ثُمَّ **Sonra** ذَرْهُمْ **Bırak onları** (Nerede?) فِي خَوْضِهِمْ **Daldıkları(bataklıkları)nda** بَاطِلِهِمْ Batıllarında يَلْعَبُونَ **oynayadursunlar**

92. وَهٰذَا الْقُرْآنُ **Ve bu** Kuran (Nedir?) كِتَابٌ **Bir kitaptır ki** أَنْزَلْنَاهُ **Biz onu indirdik** (Daha nedir?) مُبَارَكٌ **Mübarektir** (Daha nedir?) مُصَدِّقُ الَّذِي **Ol şeyi doğrulayandır ki** بَيْنَ يَدَيْهِ **Kendisinin önündedir** قَبْلَهُ مِنَ الْكُتُبِ Ondan önceki kitapları doğrulayıcıdır (Onu niçin indirdik?) وَلِتُنْذِرَ **Uyarasın diye** بِالتَّاءِ (**'li*tü*nzira'** kelimesi) 'ta' ile (okundu) (Daha?) وَالْيَاءِ ('li***yü***nzira'şeklinde) 'ya' ile (de okundu) (Bu 'Velitünzira' kelimesi nedir?) عَطْفٌ Atıftır (Nereye?) عَلَى مَعْنَى مَا قَبْلَهُ Öncesinin manasına أَيْ Yani أَنْزَلْنَاهُ Biz onu indirdik (Niçin?) لِلْبَرَكَةِ Bereket için (Daha?) وَالتَّصْدِيقِ Doğrulasın diye (Daha?) وَلِتُنْذِرَ بِهِ **Onunla uyarasın diye** (Kimi uyarasın diye?) أُمَّ الْقُرَى **Ümmü'l-Kurâ'yı** (Daha?) وَمَنْ حَوْلَهَا **Onun çevresindekileri** أَيْ Yani أَهْلَ مَكَّةَ Mekkelileri (Daha?) وَسَائِرَ النَّاسِ Diğer insanları وَالَّذِينَ **Ol kimseler ki** يُؤْمِنُونَ **İnanıyorlar** (Neye?) بِالْآخِرَةِ **Ahiret'e** يُؤْمِنُونَ **İnanırlar** (Neye?) بِهِ **Ona** وَهُمْ **Onlar** عَلَى صَلَاتِهِمْ **Namazlarını** يُحَافِظُونَ **uhafaza ederler** (Niçin böyle yaparlar?) خَوْفًا Korktukları için (Neden?) مِنْ عِقَابِهَا Onun (Ahiretin) azabından

93. وَمَنْ **Kimdir!** أَيْ لَا أَحَدَ Yani hiç kimse yoktur أَظْلَمُ **Daha zalim** (Kimden?) مِمَّنِ **Ol kimseden ki** افْتَرَى **İftira attı** (Kime?) عَلَى اللهِ **Allah'a** (Neyi iftira attı?) كَذِبًا **Bir yalanı** (Ne şekilde iftira attı?) بِادِّعَاءِ النُّبُوَّةِ Peygamberlik iddia etmek suretiyle (O kişi ne olduğu halde?) وَلَمْ يُنَبَّأْ Halbuki ona peygamberlik verilmemiş olduğu halde أَوْ **Ya da** قَالَ **Dedi** (Ne?) أُوحِيَ **Vahyediliyor** (Kime?) إِلَيَّ **Bana** وَلَمْ يُوحَ **Halbuki vahyedilmedi** (Kime?) إِلَيْهِ **Ona** (Ne vahyedilmedi?) شَيْءٌ **Hiçbir şey** نَزَلَتْ Bu ayet indi (Kim hakkında indi?) فِي مُسَيْلَمَةَ Müseyleme hakkında وَمَنْ **Ve** (hangi kimse) **o kimse**den (daha zalim olabilir) **ki** قَالَ **Dedi** سَأُنْزِلُ **Ben indireceğim** (Neyi?) مِثْلَ مَا **Ol şeyin mislini ki** أَنْزَلَ **İndirdi** (Kim?) اللهُ **Allah** وَهُمْ Onlar (Kimdir?) الْمُسْتَهْزِئُونَ Alay edenler قَالُوا Onlar dediler (Ne dediler?) لَوْ نَشَاءُ Biz dilesek لَقُلْنَا

Elbette deriz/söyleriz *(Ne deriz?)* مِثْلَ هٰذَا Bunun mislini deriz/söyleriz وَلَوْ تَرٰى **Bir görsen** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed إِذِ **Ol zamanı ki** الظَّالِمُونَ **O zalimler** الْمَذْكُورُونَ Anlatılan (o zalimler) *(Nedir?)* فِي غَمَرَاتِ سَكَرَاتِ الْمَوْتِ **Ölüm acılarında** sarhoşluğunda *(Daha?)* وَالْمَلٰئِكَةُ **Ve melekler de** *(Nedir?)* بَاسِطُوا اَيْدِيهِمْ **Ellerini uzatmışlar** *(Kime?)* إِلَيْهِمْ Onlara *(Ne şekilde?)* بِالضَّرْبِ Vurarak *(Daha ne şekilde?)* وَالتَّعْذِيبِ Azap ederek يَقُولُونَ Derler لَهُمْ Onlara (O zalimlere) *(Ne olarak?)* تَغْنِيفًا Sıkıntı vererekten *(Ne derler?)* اَخْرِجُوا **Çıkartın** *(Kimi?)* اَنْفُسَكُمْ **Canlarınızı** *(Kime?)* إِلَيْنَا Bize *(Niçin?)* لِنَقْبِضَهَا Canınızı kabz etmemiz için اَلْيَوْمَ **Bu gün** تُجْزَوْنَ **Cezalandırılırsınız** *(Ne ile?)* عَذَابَ الْهُونِ **Alçak azapla** اَلْهَوَانِ Alçaltıcı *(Ne sebebiyle cezalandırılırsınız?)* بِمَا **Ol şey sebebiyle ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** *(Ne?)* تَقُولُونَ **Diyor idiniz** *(Kime?)* عَلَى اللهِ **Allah'a** *(Neyi?)* غَيْرَ الْحَقِّ **Hak olmayanı** *(Ne şekilde?)* بِدَعْوَى النُّبُوَّةِ Peygamberlik iddia etmekle *(Daha ne iddia etmekle?)* وَالْإِيحَاءِ Vahiye geldiğini *(Bunlar ne olduğu halde?)* كَذِبًا Yalan olduğu halde وَكُنْتُمْ **Ve siz idiniz** *(Neden?)* عَنْ اٰيَاتِهِ **Onun ayetlerinden** تَسْتَكْبِرُونَ **Böbürleniyordunuz** تَتَكَبَّرُونَ Kibirleniyordunuz *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İman etmekten *(Neye?)* بِهَا Onlara (o ayetlere) وَجَوَابُ لَوْ 'lev'in cevabı *(Nedir?)* رَأَيْتَ Elbette görürdün *(Neyi?)* أَمْرًا Bir işi ki فَظِيعًا Rezil

94. وَيُقَالُ **Ve** denilir *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne zaman?)* إِذَا بُعِثُوا Diriltildiklerinde *(Ne denir?)* لَقَدْ جِئْتُمُونَا **Muhakkak ki siz bize gelmişsinizdir** *(Ne olarak?)* فُرَادٰى **Teker, teker** مُنْفَرِدِينَ Ayrı olarak *(Neden?)* عَنِ الْأَهْلِ Aileden *(Daha?)* وَالْمَالِ Maldan *(Daha?)* وَالْوَلَدِ Çocuktan *(Ne gibi?)* كَمَا خَلَقْنَاكُمْ **Sizi yarattığımız gibi** أَوَّلَ مَرَّةٍ **İlk başta** أَيْ حُفَاةً Yani yalınayak عُرَاةً Çıplak غُرْلًا Sünnetsiz (olarak) وَتَرَكْتُمْ **Ve bırakmışsınızdır** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** خَوَّلْنَاكُمْ **Size verdik** *(O verdiğimiz şeyler de nedendir?)* مِنَ الْأَمْوَالِ Mallardan *(Nerede bırakmışsınızdır?)* وَرَاءَ ظُهُورِكُمْ **Sırtınızın arkasında** فِي الدُّنْيَا Dünyada وَيُقَالُ **Ve** denilir *(Kime?)* لَهُمْ Onlara تَوْبِيخًا Azarlayaraktan *(Ne denilir?)* مَا نَرٰى **Biz görmüyoruz** مَعَكُمْ **Sizinle birlikte** *(Neyi görmüyoruz?)* شُفَعَاءَكُمُ **Şefaatçilerinizi** *(Ondan bedel)* اَلْأَصْنَامَ الَّذِينَ **Öyle şefaatçileriniz ki** زَعَمْتُمْ **Siz sanmıştınız** *(Ne sanmıştınız?)* اَنَّهُمْ **Onlar** *(Nerede?)* فِيكُمْ **Sizde** أَيْ Yani فِي شُرَكَاءَ اسْتِحْقَاقِ عِبَادَتِكُمْ Sizin ibadetinizi hak etmeleri konusunda *(Onlar nedir?)* **Ortaklardır** *(Kime?)* لِلّٰهِ Allah'a لَقَدْ تَقَطَّعَ **Elbette kopmuştur** *(Ne?)* بَيْنُكُمْ **Aranız** وَصْلُكُمْ Bağınız أَيْ تَشَتَّتَ جَمْعُكُمْ yani birliğiniz parçalanmıştır وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir

kıraatte بِالنَّصْبِ ('Beyneküm' şeklinde) nasb ile ('Beyne' sözü *(Nedir?)* ظَرْفٌ Zarftır أَيْ Yani (bu durumda manası) وَصْلُكُمْ Bağınız (kopmuştur) *(Neredeki bağ?)* بَيْنَكُمْ Aranızda وَضَلَّ **Ve sapmıştır** ذَهَبَ Gitmiştir *(Nereden?)* عَنْكُمْ **Sizden** *(Ne?)* مَا **Ol şey ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** *(Ne?)* تَزْعُمُونَ **Sanıyor/umuyordunuz** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Ne konudaki unutlarınız?)* فِي شَفَاعَتِهَا Onların şefaat edeceği konusunda

﴿إِنَّ اللهَ فَالِقُ﴾ شَاقُّ ﴿الْحَبِّ﴾ عَنِ النَّبَاتِ ﴿وَالنَّوٰى﴾ عَنِ النَّخْلِ ﴿يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ﴾ كَالْإِنْسَانِ وَالطَّائِرِ مِنَ النُّطْفَةِ وَالْبَيْضَةِ ﴿وَمُخْرِجُ الْمَيِّتِ﴾ اَلنُّطْفَةِ وَالْبَيْضَةِ ﴿مِنَ الْحَيِّ ذٰلِكُمُ﴾ اَلْفَالِقُ الْمُخْرِجُ ﴿اللهُ فَأَنّٰى تُؤْفَكُونَ ﴿٩٥﴾﴾ فَكَيْفَ تُصْرَفُونَ عَنِ الْإِيمَانِ مَعَ قِيَامِ الْبُرْهَانِ ﴿فَالِقُ الْإِصْبَاحِ﴾ مَصْدَرٌ بِمَعْنَى الصُّبْحُ أَيْ شَاقُّ عُمُودِ الصُّبْحِ وَهُوَ أَوَّلُ مَا يَبْدُو مِنْ نُورِ النَّهَارِ عَنْ ظُلْمَةِ اللَّيْلِ ﴿وَجَعَلَ الَّيْلَ سَكَنًا﴾ تَسْكُنُ فِيهِ الْخَلْقُ مِنَ التَّعَبِ ﴿وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ﴾ بِالنَّصْبِ عَطْفًا مِنْ مَحَلِّ اللَّيْلِ ﴿حُسْبَانًا﴾ حِسَابًا لِلْأَوْقَاتِ أَوِ الْبَاءُ مَحْذُوفَةٌ وَهُوَ حَالٌ مِنْ مُقَدَّرٍ أَيْ يَجْرِيَانِ بِحُسْبَانٍ كَمَا فِي آيَةِ الرَّحْمٰنِ ﴿ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورُ ﴿تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ﴾ فِي مُلْكِهِ ﴿الْعَلِيمِ ﴿٩٦﴾﴾ بِخَلْقِهِ ﴿وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ النُّجُومَ لِتَهْتَدُوا بِهَا فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ﴾ فِي الْأَسْفَارِ ﴿قَدْ فَصَّلْنَا﴾ بَيَّنَّا ﴿الْآيَاتِ﴾ اَلدَّلَالَاتِ عَلَى قُدْرَتِنَا ﴿لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٩٧﴾﴾ يَتَدَبَّرُونَ ﴿وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ﴾ خَلَقَكُمْ ﴿مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ﴾ هِيَ آدَمُ ﴿فَمُسْتَقَرٌّ﴾ مِنْكُمْ فِي الرَّحِمِ ﴿وَمُسْتَوْدَعٌ﴾ مِنْكُمْ فِي الصُّلْبِ، وفِي قِرَاءَةٍ بِفَتْحِ الْقَافِ[فَمُسْتَقَرًّا] أَيْ مَكَانُ قَرَارٍ لَكُمْ ﴿قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَفْقَهُونَ ﴿٩٨﴾﴾ مَا يُقَالُ لَهُمْ ﴿وَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا﴾ فِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْغَيْبَةِ ﴿بِهِ﴾ بِالْمَاءِ ﴿نَبَاتَ كُلِّ شَيْءٍ﴾ يَنْبُتُ ﴿فَأَخْرَجْنَا مِنْهُ﴾ أَيِ النَّبَاتِ شَيْئًا ﴿خَضِرًا﴾ بِمَعْنَى أَخْضَرَ ﴿نُخْرِجُ مِنْهُ﴾ مِنَ الْخَضِرِ ﴿حَبًّا مُتَرَاكِبًا﴾ يَرْكَبُ بَعْضُهُ بَعْضًا كَسَنَابِلِ الْحِنْطَةِ وَنَحْوِهَا ﴿وَمِنَ النَّخْلِ﴾ خَبَرٌ وَيُبْدَلُ مِنْهُ ﴿مِنْ طَلْعِهَا﴾ أَوَّلُ مَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَالْمُبْتَدَأُ ﴿قِنْوَانٌ﴾ عَرَاجِينُ ﴿دَانِيَةٌ﴾ قَرِيبٌ بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ ﴿وَ﴾ أَخْرَجْنَا بِهِ ﴿جَنَّاتٍ﴾ بَسَاتِينَ ﴿مِنْ أَعْنَابٍ وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَّانَ مُشْتَبِهًا﴾ وَرَقُهُمَا حَالٌ ﴿وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ﴾ ثَمَرُهَا ﴿انْظُرُوا﴾ يَا مُخَاطَبُونَ نَظَرَ اعْتِبَارٍ ﴿إِلٰى ثَمَرِهِ﴾ بِفَتْحِ الثَّاءِ وَالْمِيمِ وَبِضَمِّهِمَا وَهُوَ جَمْعُ ثَمَرَةٍ كَشَجَرَةٍ وَشَجَرٍ وَخَشَبَةٍ وَخَشَبٍ ﴿إِذَا أَثْمَرَ﴾ أَوَّلُ مَا يَبْدُو كَيْفَ هُوَ ﴿وَ﴾ إِلٰى ﴿يَنْعِهِ﴾ نَضْجِهِ إِذَا أَدْرَكَ كَيْفَ يَعُودُ ﴿إِنَّ فِي ذٰلِكُمْ لَآيَاتٍ﴾ دَلَالَاتٍ عَلٰى قُدْرَتِهِ تَعَالٰى عَلَى الْبَعْثِ وَغَيْرِهِ ﴿لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٩٩﴾﴾ خُصُّوا بِالذِّكْرِ لِأَنَّهُمُ الْمُنْتَفِعُونَ بِهَا فِي الْإِيمَانِ بِخِلَافِ الْكَافِرِينَ ﴿وَجَعَلُوا لِلّٰهِ﴾ مَفْعُولٌ ثَانٍ ﴿شُرَكَاءَ﴾ مَفْعُولٌ أَوَّلُ وَيُبْدَلُ مِنْهُ ﴿الْجِنَّ﴾ حَيْثُ أَطَاعُوهُمْ فِي عِبَادَةِ الْأَوْثَانِ ﴿وَ﴾ قَدْ ﴿خَلَقَهُمْ﴾ فَكَيْفَ يَكُونُونَ شُرَكَاءَ ﴿وَخَرَقُوا﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ أَيِ اخْتَلَقُوا ﴿لَهُ بَنِينَ وَبَنَاتٍ بِغَيْرِ عِلْمٍ﴾ حَيْثُ قَالُوا عُزَيْرٌ ابْنُ اللهِ وَالْمَلَائِكَةُ بَنَاتُ اللهِ ﴿سُبْحَانَهُ﴾ تَنْزِيهًا لَهُ ﴿وَتَعَالٰى عَمَّا يَصِفُونَ ﴿١٠٠﴾﴾ بِأَنَّ لَهُ وَلَدًا هُوَ ﴿بَدِيعُ

السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضَ﴾ مُبْدِعُهُمَا مِنْ غَيْرِ مِثَالٍ سَبَقَ ﴿أَنَّى﴾ كَيْفَ ﴿يَكُونُ لَهُ وَلَدٌ وَلَمْ تَكُنْ لَهُ صَاحِبَةٌ﴾ زَوْجَةٌ ﴿وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ﴾ مِنْ شَأْنِهِ أَنْ يُخْلَقَ ﴿وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٠١﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

95. **Şüphe yok ki,** bitkilerden **daneleri ve** hurmadan **da çekirdekleri yaran Allah'tır.** Nutfeden çıkan insan ve yumurtadan çıkan kuşta olduğu gibi **diriyi ölüden çıkarır ve** nutfe ile yumurtada olduğu gibi **ölüyü de diriden çıkaran O'dur. İşte** yaran ve çıkaran **Allah O'dur. Artık** güçlü deliller var olmasına rağmen **nasıl olur da** iman etmekten **çevriliyorsunuz?**

96. **(O) sabahın**[1] karanlıktan kopup ayrılan ilk ışıklarını **yarıp çıkaran ve geceyi** canlıların yorgunluktan dinlendikleri **bir rahat zamanı, güneş ile ay'ı da**[2] zaman için **birer hesap**[3] **kılandır. İşte bu** anlatılanlar mülkünde **Azîz olan,** yarattıklarını **hakkıyla bilenin takdiridir.**

97. **Ve O, o zâttır ki, yıldızları sizin için yaratmıştır. Tâ ki** yolculuklarınız esnasında **onlar ile karanın ve denizin karanlıklarında yollarınızı dosdoğru takip edesiniz. Muhakkak biz** kudretimize delalet eden **âyetleri, bilen,** düşünen **bir kavim için genişçe beyan ettik.**

98. **Ve O, zattır ki sizleri bir tek nefisten,** Adem'den **inşa etmiş,** yaratmıştır. **Artık** sizden rahimde olup **yerleşen vardır,**[4] **bir de** henüz sulpde olup **emanet bırakılmış olan vardır. Gerçek şu ki, Biz âyetleri** kendilerine söyleneni **anlayan bir kavim için uzun uzadıya açıkladık.**

99. **Ve o zattır ki, gökten su indirmiştir. Sonra o su ile** biten **her şeyin bitkisini çıkardık.**[5] **Sonra ondan,** o bitkiden **de yeşil**[6] bir şey **çıkarıverdik. Ondan,** o yeşil şeyden de hurma ve diğerlerininki gibi **birbiri üzerine binmiş başaklar çıkarıyoruz. Ve hurma ağacından**[7]**; onun tomurcuğundan da,**[8] birbirine **yakın salkımlar**[9] **çıkardık. Ve** su ile

---

[1] الْإِصْبَاح kelimesi sabah anlamındadır.

[2] وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ kelimeleri اَللَّيْل kelimesinin mahalline atfedilerek nasb ile okunmuştur. [Bizim kıraatimizde ise وَجَعَلَ اللَّيْلَ şeklinde okunarak وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ kelimeleri اَللَّيْل kelimesinin lafzına atfedilmiştir –mütercim–]

[3] Bir diğer tevcihte ise ب harfi mahzuf olup, –rahman suresinde olduğu gibi– bu kelime mukadder يَجْرِيَانِ kelimesinden haldir. Ayet يَجْرِيَانِ بِحُسْبَانٍ takdirindedir.

[4] Bir kıraatte ise (ki bu bizim okuduğumu kıraatte de böyledir) فَمُسْتَقَرٌّ şeklinde ق harfinin fethasıyla okunmuştur. Bu durumda mana "sizin için **bir yerleşim yeri vardır**" şeklindedir.

[5] Burada gaip sigadan dönülerek mütekellim maal gayr sigası kullanılmıştır.

[6] خَضِرًا kelimesi أَخْضَر anlamındadır.

[7] Bu kelime haber olup, kendisinden sonraki ondan bedel yapılır.

[8] Hurma ağacında "ilk ortaya çıkan şey" anlamındadır.

[9] قِنْوَانٌ kelimesi mübtedadır.

üzüm bağ-bahçeleri **ve** dalları **birbirine benzeye**[1] **ve** de meyveleri **benzemeyen zeytin ve nar** çıkardık. Ey Muhatap kimseler! İbret gözüyle **'Her birinin** ilk **meyve verdiği vakit meyvesine**[2] **ve** zamanı geldiğinde **kemale erişip,** olgunlaşmasına'; bunun nasıl olduğuna **bakınız! Şüphe yok ki, bunda iman eden bir kavim için** Allah tealanın diriltmeye ve başka şeylere olan kudretini gösteren **birçok ayetler vardır.** Özellikle "iman eden bir kavim için" demesi, bu ayetlerden iman konusunda faydalanan kişiler bunlar olduğu içindir. Kâfirler ise bunların aksine böyle değillerdir.

100. **Ve Allah**[3] **için cinleri**[4] putlara ibadet etme hususunda onlara itaat etmek suretiyle **ortaklar**[5] **kıldılar. Hâlbuki onları da o yaratmıştır.** Böyle olduğu halde onlar nasıl Allah'a ortak olurlar? **Ve** "Uzeyr Allah'ın oğludur" "Melekler Allah'ın kızlarıdır" demek suretiyle **O'na bilgisizce oğullar ve kızlar uydurdular.**[6] **Hâşâ!** O bundan münezzehtir. **O, onların ileri sürdüğü,** oğlu olduğu şeklindeki **vasıflardan uzak ve yücedir.**

101. O **gökleri ve yeri** öncesinde bir örneği **yoktan var edendir. O'nun için nereden**[7] **çocuk olabilir? Ve O'nun için bir refika,** bir eş **de yoktur. Ve her şeyi O yaratmıştır.** Zaten yaratmak onun şanındandır. **Ve O, her şeyi tamamıyla bilendir.**

KELİME ANLAMI

95. إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* فَالِقُ شَاقُّ الْحَبِّ **Daneyi yaran** *(O dane nedendir?)* عَنِ النَّخْلِ Bitkiden *(Daha neyi yaran?)* وَالنَّوَى **Çekirdeği** *(O Çekirdek de nedendir?)* عَنِ النَّبَاتِ Hurmadan يُخْرِجُ **Çıkartır** *(Neyi?)* الْحَيَّ **Diriyi** *(Neden?)* مِنَ الْمَيِّتِ **Ölüden** كَالْإِنْسَانِ İnsan gibi *(Daha?)* وَالطَّائِرِ Kuş gibi *(İnsanı neden çıkartır?)* مِنَ النُّطْفَةِ Nutfeden *(Kuşu neden çıkartır?)* وَالْبِيضَةِ Yumurtadan *(Allah daha nedir?)* وَمُخْرِجُ الْمَيِّتِ **Ölüyü çıkartan** اَلنُّطْفَةِ yani nutfeyi *(Daha?)* وَالْبِيضَةِ Yumurtayı *(Neden çıkartan?)* مِنَ الْحَيِّ **Diriden** ذٰلِكُمُ **Size** (söylüyorum) **bu** اَلْفَالِقُ الْمُخْرِجُ Yaran, çıkartan *(Nedir?)* اللهُ **Allah'tır** فَأَنَّى **Öyleyse nereden** تُؤْفَكُونَ **Döndürülüyorsunuz** فَكَيْفَ Nasıl oluyor da تُصْرَفُونَ Dönüyorsunuz

---

[1] مُشْتَبِهًا kelimesi اَلزَّيْتُون ve اَلرُّمَّان kelimelerinden haldir.

[2] ثَمَرِهِ kelimesindeki ث ve م harfleri hem fetha, hem de zamme ile okunmuştur. Bu kelime شَجَرَة – شَجَر gibi, خَشَبَة – خَشَب kelimelerinde olduğu gibi ثَمَرَة kelimesinin cemisidir.

[3] Bu kelime ikinci mefuldür.

[4] Bu kelime birinci mefulden bedeldir.

[5] Bu kelime birinci mefuldür.

[6] وخرقوا kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) şeddesiz, hem de وَخَرَّقُوا şeklinde şeddeli olarak okunmuştur.

[7] اَنّى burada كَيْفَ anlamındadır.

(Neden?) عَنِ الْإِيمَانِ İmandan (Ne olduğu halde?) مَعَ قِيَامِ الْبُرْهَانِ Burhan var olduğu halde

96. (O Allah daha nedir?) فَالِقُ الْإِصْبَاحِ **Sabahı yaran** مَصْدَرٌ ('İsbâh' kelimesi) mastardır (Öyle mastar ki?) بِمَعْنَى الصُّبْحُ Sabah anlamında أَيْ Yani (O Allah nedir?) شَاقُّ عُمُودِ الصُّبْحِ Sabahın direklerini (çizgilerini) yarandır وَهُوَ Bu (Nedir?) أَوَّلُ مَا يَبْدُو İlk ortaya çıkandır (Neden?) مِنْ وَجَعَلَ نُورِ النَّهَارِ Gündüzün ışığından عَنْ ظُلْمَةِ اللَّيْلِ Gecenin karanlığından kopup gelen **Ve yarattı** (Neyi?) الَّيْلَ **Geceyi** (Ne olarak?) سَكَنًا **Dinlenme zamanı** تَسْكُنُ فِيهِ Gecede dinleniyor (Kim?) الْخَلْقُ Yaratılmışlar (Neden dinleniyor?) مِنَ التَّعَبِ Yorgunluktan (Daha neyi yaptı?) وَالشَّمْسَ **Güneşi** (Daha?) وَالْقَمَرَ **Ayı** بِالنَّصْبِ (Bu iki kelime) Nasb ile (okundu) (Ne olarak?) عَطْفًا Atıf olarak (Nereye?) مِنْ مَحَلِّ اللَّيْلِ 'Leyl' kelimesinin mahalline (Güneş ve ayı ne yaptı?) حُسْبَانًا، حِسَابًا **Bir hesap** (Neye?) لِلْأَوْقَاتِ Vakitlere أَوِ الْبَاءُ Ya da 'bâ' (Nedir?) مَحْذُوفَةٌ Hazfedilmiştir وَهُوَ Bu (Husbânen) (Nedir?) حَالٌ Haldir (Neden haldir?) مِنْ مُقَدَّرٍ Bir mukadder lafızdan أَيْ Yani (o zaman mana nedir?) يَجْرِيَانِ Onlar yürürler (Ne ile?) بِحُسْبَانٍ Bir hesapla كَمَا فِي آيَةِ الرَّحْمٰنِ Rahman suresindeki ayette olduğu gibi **Bu** ذٰلِكَ الْمَذْكُورُ anlatılanlar (Nedir?) تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ **Aziz olanın takdiridir** (Neredeki takdiri?) فِي مُلْكِهِ Mülkünde (aziz olan) الْعَلِيمِ **Bilendir** (Neyi?) بِخَلْقِهِ Yarattığını

97. وَهُوَ **O** الَّذِي **Öyle** (bir Allah'tır) **ki** جَعَلَ **Yarattı** (Kim için?) لَكُمْ **Sizin için** (Neyi?) النُّجُومَ **Yıldızları** (Ne için yarattı?) لِتَهْتَدُوا **Doğruya erişesiniz diye** (Ne ile?) بِهَا **O yıldızlarla** (Nerede?) فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ **Kara ve denizin karanlıklarında** فِي الْأَسْفَارِ Yolculuklarımızda قَدْ فَصَّلْنَا بَيَّنَّا **Ve elbette** (türlü,türlü) açıkladık (Neyi?) الْآيَاتِ **Ayetleri** اَلدَّلَالَاتِ Delalet eden şeyleri (Neye delalet eden?) عَلَى قُدْرَتِنَا Bizim kudretimize (Kime açıkladık?) لِقَوْمٍ **Bir kavme ki** يَعْلَمُونَ **Bilirler** يَتَدَبَّرُونَ Düşünürler

98. وَهُوَ **O** الَّذِي **Öyle** (Allah'tır) **ki** اَنْشَاَكُمْ خَلَقَكُمْ **Sizi yarattı** (Neden yarattı?) مِنْ نَفْسٍ **Bir nefisten** (Öyle nefis ki) وَاحِدَةٍ **Tek** هِيَ O (nefis) (Nedir?) آدَمُ Ademdir فَمُسْتَقِرٌّ **Yerleşendir** مِنْكُمْ Sizden bazısı (Nerede?) فِي الرَّحِمِ Rahimde (Daha?) وَمُسْتَوْدَعٌ **Emanet bırakılmıştır** مِنْكُمْ Sizden bazısı (Nerede?) فِي الصُّلْبِ Sulbde وفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte (okundu) (Ne ile?) بِفَتْحِ الْقَافِ 'Kaf' harfinin fethasıyla أَيْ Yani (bu kıraatte manası) مَكَانُ قَرَارٍ Yerleşme mekanı vardır (Kim için?) لَكُمْ Sizin için قَدْ فَصَّلْنَا **Elbette tafsil ettik** (Neyi?) الْآيَاتِ **Ayetleri** (Kim için?) لِقَوْمٍ **bir kavim ki** يَفْقَهُونَ **Anlayan** (Neyi?) مَا Ol şeyi ki يُقَالُ Deniliyor (Kime?) لَهُمْ Onlara

99. وَهُوَ **O** *(Nedir?)* الَّذِي **Öyle** (Allah) ki أَنْزَلَ **İndirdi** *(Nereden)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(Neyi?)* مَاءً **Suyu** فَأَخْرَجْنَا **Ve biz çıkardık** فِيهِ Bunda vardır *(Ne?)* الْتِفَاتٌ İltifat/dönüş *(Neden?)* عَنِ الْغَيْبَةِ Gaibten *(Ne ile çıkardık?)* بِهِ **Onunla** بِالْمَاءِ O su ile *(Neyi?)* نَبَاتَ كُلِّ شَيْءٍ **Her şeyin bitkisini** *(Öyle bitki ki)* يَنْبُتُ Biten فَأَخْرَجْنَا **Ve biz çıkardık** *(Neden?)* مِنْهُ **Ondan** أَيْ النَّبَاتِ Yani bitkiden *(Neyi çıkardık?)* شَيْئًا Bir şeyi *(Öyle bir şey çıkardık ki)* خَضِرًا **Yeşil** بِمَعْنَى أَخْضَرَ ('Haziran' kelimesi) 'Ahzara' manasındadır (Yani ikisi de 'yeşil' anlamına gelir) نُخْرِجُ مِنْهُ **Ondan çıkartırız** مِنَ الْخَضِرِ Yeşilden *(Neyi çıkartırız?)* حَبًّا **Daneyi** *(Öyle dane ki)* مُتَرَاكِبًا **Üst üste binmiş** يَرْكَبُ Binmiş *(Ne?)* بَعْضُهُ Onun bazısı *(Neye?)* بَعْضًا Bazısına كَسَنَابِلِ الْحِنْطَةِ Buğday başakları gibi وَنَحْوِهَا Ve benzerleri gibi *(Daha neden çıkartırız?)* وَمِنَ النَّخْلِ **Ve Hurma ağacından** خَبَرٌ Haberdir *(Daha?)* وَيُبَدَّلُ Bedel yapılır *(Neden?)* مِنْهُ Ondan (ve min**e'nahli**' kelimesinden şu kelime bedel yapılır:) مِنْ طَلْعِهَا **Onun ilk tomurcuğundan** أَوَّلُ مَا Ol şeyin ilki ki يَخْرُجُ Çıkıyor *(Neden?)* مِنْهَا Ondan (o hurma ağacından) وَالْمُبْتَدَأُ Ve mübteda (şudur:) قِنْوَانٌ عَرَاجِينُ **Salkımlar** *(Öyle salkımlar ki)* دَانِيَةٌ قَرِيبٌ **Yakın** *(Ne?)* بَعْضُهَا Onların bazısı *(Neye?)* مِنْ بَعْضٍ Bazısına وَ أَخْرَجْنَا **Ve** çıkardık *(Ne ile?)* بِهِ O suyla *(Neyi çıkardık?)* جَنَّاتٍ **Bahçeler** بَسَاتِينَ Bostanlar *(O bahçeler de nedendir?)* مِنْ أَعْنَابٍ **Üzüm** *(Daha?)* وَالزَّيْتُونَ **Ve Zeytin** *(Daha?)* وَالرُّمَّانَ **Ve Nar** *(Bu saydıklarımız ne olduğu halde?)* مُشْتَبِهًا **Benzeşir** *(Ne benzeşir?)* وَرَقُهُمَا O ikisinin yaprakları حَالٌ (Bu kelime) haldir *(Bu saydıklarımız daha ne olduğu halde?)* وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ **Ve benzeşmez** *(Ne?)* ثَمَرُهَا O ikisinin meyveleri انْظُرُوا **Bakın!** يَا مُخَاطَبُونَ Ey muhataplar *(Ne ile bakın?)* نَظَرَ اعْتِبَارٍ Düşündürecek bakışla *(Neye bakın?)* إِلَى ثَمَرِهِ **Onun Meyvesine** بِفَتْحِ الثَّاءِ **('Semer'** kelimesi) 'se' harfinin fethasıyla (okundu) *(Daha neyin fethasıyla?)* وَالْمِيمِ 'Mim' harfinin *(Daha ne ile okundu?)* وَبِضَمِّهِمَا İkisinin de (hem 'se'nin, hem de 'mim'in) zammesiyle ('sümürihi' şeklinde) وَهُوَ Bu ('sümür' kelimesi) *(Nedir?)* جَمْعُ ثَمَرَةٍ 'Semeretin' kelimesinin cemisidir كَشَجَرَةٍ وَشَجَرٍ 'Şeceretin ' – 'Şücürün' gibi *(Daha?)* وَخَشَبَةٍ وَخَشَبٍ 'Haşebetin' 'Huşübün' gibi *(Ne zaman bakın?)* إِذَا أَثْمَرَ **Meyve verdiğinde** أَوَّلَ مَا يَبْدُو İlk (meyva) ortaya çıktığında كَيْفَ هُوَ Onun nasıl olduğuna bakın *(Daha neye bakın?)* وَ إِلَى يَنْعِهِ **Ve kemale ermesine** نَضْجِهِ Olgunlaşmasına *(Ne zaman?)* إِذَا أَدْرَكَ Vakti geldiğinde كَيْفَ يَعُودُ Nasıl da dönüşür إِنَّ فِي ذَلِكُمْ **Sizin için bunda vardır** *(Ne?)* لَآيَاتٍ **Ayetler** دَلَالَاتٍ Delaletler *(Neye?)* عَلَى قُدْرَتِهِ تَعَالَى

Yüce Allah'ın kudretine *(Neye olan kudreti?)* عَلَى الْبَعْثِ Diriltmeye *(Daha?)* وَغَيْرِهِ Ve başka şeylere *(Kim için ayetler vardır?)* لِقَوْمٍ **Bir kavim için ki** يُؤْمِنُونَ **İnanırlar** خُصُّوا Tahsis edildiler *(Ne ile?)* بِالذِّكْرِ Zikredilmekle *(Niçin?)* لِأَنَّهُمْ Çünkü onlar (inananlar) الْمُنْتَفِعُونَ Faydalananlardır *(Ne ile?)* بِهَا Onlarla (ayetlerle) *(Ne konuda?)* فِي الْإِيمَانِ İman konusunda بِخِلَافِ الْكَافِرِينَ Kafirlerin aksine

100. وَجَعَلُوا **Ve onlar kıldılar** *(Kime?)* لِلَّهِ **Allah'a** مَفْعُولٌ ثَانٍ (Allah sözü) ikinci mefuldür *(Ne kıldılar?)* شُرَكَاءَ **Ortaklar** مَفْعُولٌ أَوَّلُ (Şüreka sözü) birinci mefuldür وَيُبَدَّلُ Bedel yapılır *(Neden?)* مِنْهُ Ondan (Şüreka kelimesinden şu bedel yapılır:) الْجِنَّ **Cinleri** *(Ne şekilde cinleri Allah'a ortak kıldılar?)* حَيْثُ Şöyle ki أَطَاعُوهُمْ Onlara itaat ettiler *(Ne konuda itaat ettiler?)* فِي عِبَادَةِ الْأَوْثَانِ Putlara tapma konusunda وَ قَدْ خَلَقَهُمْ **Halbuki** şüphesiz **onları yarattı** فَكَيْفَ Nasıl olur da! يَكُونُونَ Onlar olurlar *(Ne?)* شُرَكَاءَ Ortaklar وَخَرَقُوا **Ve onlar yakıştırdılar** بِالتَّخْفِيفِ ('harakû' şeklinde) tahfifle/şeddesiz (okunda) *(Daha?)* وَالتَّشْدِيدِ ('harrakû' şeklinde) şeddeli (okundu) أَيْ Yani (anlamı) اخْتَلَقُوا Uydurdular *(Kime?)* لَهُ **Ona (Allah'a)** *(Ne yakıştırdılar/uydurdular?)* بَنِينَ **Oğullar** *(Daha?)* وَبَنَاتٍ **Ve kızlar** *(Onlar ne oldukları halde?)* بِغَيْرِ عِلْمٍ **Bilgisizce** حَيْثُ Şöyle ki قَالُوا Onlar dediler عُزَيْرٌ Uzeyr (a.s.) *(Nedir?)* ابْنُ اللَّهِ Allah'ın oğludur *(Daha ne dediler?)* وَالْمَلَائِكَةُ Ve melekler *(Nedir?)* بَنَاتُ اللَّهِ Allah'ın kızlarıdır سُبْحَانَهُ **Münezzehtir O!** لَهُ تَنْزِيهًا O tenzih oldu... وَتَعَالَى **Yücedir O!** *(Neden?)* عَمَّا **Ol şeyden ki** يَصِفُونَ **Onlar vasıflıyorlar** بِأَنَّ Şu şekilde ki لَهُ Onun için vardır *(Ne?)* وَلَدًا Çocuk

101. هُوَ O *(Nedir?)* بَدِيعُ السَّمَوَاتِ **Göklerin yaratıcısı** *(Daha?)* وَالْأَرْضِ **Ve yerin** مُبْدِعُهُمَا O ikisini yoktan var eden *(Ne olduğu halde yoktan var eden?)* مِنْ غَيْرِ مِثَالٍ Bir örnek olmaksızın *(Öyle örnek ki)* سَبَقَ Önceden geçmiş أَنَّى كَيْفَ **Nasıl olur da!** يَكُونُ **Olur** *(Kim için?)* لَهُ **Onun için** *(Ne?)* وَلَدٌ **Çocuk** وَلَمْ تَكُنْ **Halbuki olmadı** *(Kim için?)* لَهُ **Onun için** *(Ne?)* صَاحِبَةٌ زَوْجَةٌ **Eş** وَخَلَقَ **Ve yarattı** *(Neyi?)* كُلَّ شَيْءٍ **Her şeyi** مِنْ شَأْنِهِ Onun şanındandır *(Ne?)* أَنْ يُخْلَقَ Yaratmak وَهُوَ **O** بِكُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Bilendir**

﴿ذٰلِكُمُ اللهُ رَبُّكُمْ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ فَاعْبُدُوهُ﴾ وَحِّدُوهُ ﴿وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴿١٠٢﴾﴾ حَفِيظٌ ﴿لَا تُدْرِكُهُ الْاَبْصَارُ﴾ أَيْ لَا تَرَاهُ وَهٰذَا مَخْصُوصٌ لِرُؤْيَةِ الْمُؤْمِنِينَ لَهُ فِي الْآخِرَةِ لِقَوْلِهِ تَعَالٰى: (وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاضِرَةٌ إِلٰى رَبِّهَا نَاظِرَةٌ) وَحَدِيثِ الشَّيْخَيْنِ (إِنَّكُمْ سَتَرَوْنَ رَبَّكُمْ كَمَا تَرَوْنَ الْقَمَرَ لَيْلَةَ الْبَدْرِ) وَقِيلَ الْمُرَادُ لَا تُحِيطُ بِهِ ﴿وَهُوَ يُدْرِكُ الْاَبْصَارَ﴾ أَيْ يَرَاهَا وَلَا تَرَاهُ وَلَا يَجُوزُ فِي غَيْرِهِ أَنْ يُدْرِكَ الْبَصَرَ وَلَا يُدْرِكَهُ أَوْ يُحِيطَ بِهِ عِلْمًا ﴿وَهُوَ اللَّطِيفُ﴾ بِأَوْلِيَائِهِ ﴿الْخَبِيرُ ﴿١٠٣﴾﴾ بِهِمْ قُلْ يَا مُحَمَّدُ لَهُمْ: ﴿قَدْ جَآءَكُمْ بَصَآئِرُ﴾ حُجَجٌ ﴿مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ اَبْصَرَ﴾ هَا فَآمَنَ ﴿فَلِنَفْسِهٖ﴾ أَبْصَرَ لِأَنَّ ثَوَابَ إِبْصَارِهِ لَهُ ﴿وَمَنْ عَمِيَ﴾ عَنْهَا فَضَلَّ ﴿فَعَلَيْهَا﴾ وَبَالُ إِضْلَالِهِ [والصحيح: «وَبَالُ ضَلَالِهِ»] ﴿وَمَآ اَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ ﴿١٠٤﴾﴾ رَقِيبٌ لِأَعْمَالِكُمْ إِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ كَمَا بَيَّنَّا مَا ذُكِرَ ﴿نُصَرِّفُ﴾ نُبَيِّنُ ﴿الْاٰيَاتِ﴾ لِيَعْتَبِرُوا ﴿وَلِيَقُولُوا﴾ أَيِ الْكُفَّارُ فِي عَاقِبَةِ الْأَمْرِ ﴿دَارَسْتَ﴾ ذَاكَرْتَ أَهْلَ الْكِتَابِ وَفِي قِرَاءَةٍ (دَرَسْتَ) أَيْ كُتُبَ الْمَاضِينَ وَجِئْتَ بِهٰذَا مِنْهَا ﴿وَلِنُبَيِّنَهٗ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿١٠٥﴾﴾ ﴿اِتَّبِعْ مَآ اُوحِيَ اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ﴾ أَيِ الْقُرْآنَ ﴿لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ وَاَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٠٦﴾﴾ ﴿وَلَوْ شَآءَ اللهُ مَآ اَشْرَكُوا وَمَا جَعَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا﴾ فَنُجَازِيَهُمْ بِأَعْمَالِهِمْ ﴿وَمَآ اَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ ﴿١٠٧﴾﴾ فَتُجْبِرَهُمْ عَلَى الْإِيمَانِ وَهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْقِتَالِ ﴿وَلَا تَسُبُّوا الَّذِينَ يَدْعُونَ﴾ هُمْ ﴿مِنْ دُونِ اللهِ﴾ أَيِ الْأَصْنَامَ ﴿فَيَسُبُّوا اللهَ عَدْوًا﴾ اِعْتِدَاءً وَظُلْمًا ﴿بِغَيْرِ عِلْمٍ﴾ أَيْ جَهْلًا مِنْهُمْ بِاللهِ ﴿كَذٰلِكَ﴾ كَمَا زَيَّنَّا لِهٰؤُلَاءِ مَا هُمْ عَلَيْهِ ﴿زَيَّنَّا لِكُلِّ اُمَّةٍ عَمَلَهُمْ﴾ مِنَ الْخَيْرِ وَالشَّرِّ فَأَتَوْهُ ﴿ثُمَّ اِلٰى رَبِّهِمْ مَرْجِعُهُمْ﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٠٨﴾﴾ فَيُجَازِيهِمْ بِهِ ﴿وَاَقْسَمُوا﴾ أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ ﴿بِاللهِ جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ﴾ أَيْ غَايَةَ اجْتِهَادِهِمْ فِيهَا ﴿لَئِنْ جَآءَتْهُمْ اٰيَةٌ﴾ مِمَّا اقْتَرَحُوا ﴿لَيُؤْمِنُنَّ بِهَا قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿اِنَّمَا الْاٰيَاتُ عِنْدَ اللهِ﴾ يَنْزِلُهَا كَمَا يَشَاءُ ﴿وَاِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ ﴿وَمَا يُشْعِرُكُمْ﴾ يَدْرِيكُمْ بِأَيْمَانِهِمْ إِذَا جَاءَتْ أَيْ أَنْتُمْ لَا تَدْرُونَ ذٰلِكَ ﴿اَنَّهَا اِذَا جَآءَتْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠٩﴾﴾ لِمَا سَبَقَ فِي عِلْمِي، وَفِي قِرَاءَةٍ بِالتَّاءِ خِطَابًا لِلْكُفَّارِ وَفِي أُخْرٰى بِفَتْحِ أَنَّ [أَنَّهَا] بِمَعْنٰى لَعَلَّ أَوْ مَعْمُولَةٌ لِمَا قَبْلَهَا ﴿وَنُقَلِّبُ اَفْئِدَتَهُمْ﴾ نُحَوِّلُ قُلُوبَهُمْ عَنِ الْحَقِّ فَلَا يَفْهَمُونَهُ ﴿وَاَبْصَارَهُمْ﴾ عَنْهُ فَلَا يُبْصِرُونَهُ وَلَا يُؤْمِنُونَ ﴿كَمَا لَمْ يُؤْمِنُوا بِهٖ﴾ أَيْ بِمَا أُنْزِلَ مِنَ الْآيَاتِ ﴿اَوَّلَ مَرَّةٍ وَنَذَرُهُمْ﴾ نَتْرُكُهُمْ ﴿فِي طُغْيَانِهِمْ﴾ ضَلَالِهِمْ ﴿يَعْمَهُونَ ﴿١١٠﴾﴾ يَتَرَدَّدُونَ مُتَحَيِّرِينَ

TÜRKÇE ANLAMI

102. **İşte Rabbiniz Allah O'dur. O'ndan başka ilah yoktur. O, her şeyin yaratıcısıdır. Öyle ise O'na kulluk edin,** onu birleyin. **O her şeye vekildir,** koruyucudur.

103. **Gözler O'nu idrak edemez,** göremez. Bu ayet "o gün bir takım parlak yüzler vardır, rablerine bakan..." ayetiyle ve de Şeyhaynin rivayet etmiş olduğu "Şüphesiz siz, dolunay olduğu gece ayı nasıl görüyorsanız, rabbinizi de öyle göreceksiniz" hadisi şerifiyle sabit olan müminlerin O'nu görmesiyle tahsis olunmuştur. Bir diğer görüşe göre ise ayet "Gözler onu kuşatamaz" anlamındadır. **O ise bütün gözleri idrak eder,** yani onları görür ama onlar onu göremez. Kendisini idrak edemeyen gözleri idrak etmek ise Allah'tan başka bir şeyde olamaz. Ya da ayetin manası "O gözleri kuşatır" şeklindedir. **Ve O** dostlarına karşı **latîftir,** onlardan **haberdardır.**

104. Ey Muhammed! Onlara de ki: «**Muhakkak size Rabbiniz tarafından basiretler,** deliller **gelmiştir. Artık kim** onları **görür** ve de iman eder**se kendisi için** görmüş**tür;** zira bu görüp-iman etmesinin sevabı kendinedir. **Kim de görmez** ve de sapıtır**sa** sapmasının vebali **kendinedir. Ve ben sizin üzerinize** amellerinizi gözeten **bir muhafız değilim,** ben ancak bir uyarıcıyım.»

105. **Ve işte** anlatılanları beyan ettiğimiz gibi **Biz âyetleri** ibret almanız için **böyle türlü türlü beyan ederiz. Tâ ki o** kafir ola**nlar** işin sonunda, «**Sen** kitap verilenlerden **ders almış,**[1] onlarla müzakere de bulunmuşsun » **desinler de Biz de onları bilen bir kavim için açıkça beyan edelim.**

106. **Sen, Rabbin tarafından sana vahyolunan** Kuran'**a tâbi ol, O'ndan başka ilâh yoktur. Ve müşriklerden yüz çevir.**

107. **Ve eğer Allah dileseydi, onlar şirke düşmezlerdi. Ve seni onların üzerine bir muhafız,** gözetleyici **kılmadık** ki, böylece onları amelleriyle karşılıklandırasın. **Ayrıca sen onların üzerine bir vekil de değilsin** ki, onları imana etmeye zorlayasın. Bu ayet, savaş ile ilgili emirden önce inmiştir.

108. **Allah'tan başka** olan **onların taptıkları** putlarına **sövmeyiniz. Sonra onlar da** Allah'a karşı olan cahilliklerinden **bilmeksizin, Allah'a düşmanlıkla,** zalimce ve düşmanca **söverler.** İşte bu kimselere **böyle** bulundukları durumu süslediğimiz gibi **her ümmete işledikleri** hayır ve şerri **süslemişizdir.** Böylece onlar da bunları işlemişlerdir. **Sonra** ahirette **dönüşleri Rablerinedir. Artık onlara ne yapar olduklarını haber verecek** ve de onları amelleriyle karşılıklandıracak**tır.**

---

[1] Bir kıraatte (ki bu bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) دَرَسْتَ şeklinde okunmuştur. Bu kıraatte ayetin manası " **Sen** öncekilerin kitaplarını **ders olarak görmüşsün**, bunları da o kitaplardan aktarıyorsun" şeklindedir.

109. **Ve** Mekkeli kâfirler **Allah'a olanca yeminleriyle,** yeminlerinde gösterdikleri olağanüstü bir çabayla **yemin ettiler ki, eğer onlara** istedikleri türden **bir âyet gelirse elbette O'na imân edecekler.** Onlara **de ki: «Âyetler ancak Allah'ın katındadır,** onları dilediği gibi indirir. Bense ancak bir uyarıcıyım» **Size** ayet geldiği takdirde iman edeceğinizi **ne bildirecektir ki,** yani siz bunu bilemezsiniz. Ve ilmimde böyle olduğu için **O âyet geldiği vakit de yine imân etmeyeceklerdir.**[1]

110. **Ve Biz onların kalplerini ve gözlerini O'na,** o indirilen ayetlere **daha önce de iman etmedikleri gibi** hak yoldan **döndürürüz** de onu anlayamazlar. **Ve onları, o azgınlıkları içinde yuvarlanır gider,** hayretler içerisinde, sağa sola meyleder **bir halde bırakır,** terkederiz.

KELİME ANLAMI

102. ذٰلِكُمْ **Size** (söylüyorum) **bu** *(Nedir?)* اللهُ **Allah'tır** *(Öyle Allah ki)* رَبُّكُمْ **Sizin rabbiniz** لَا إِلٰهَ **Hiçbir ilah yoktur** إِلَّا هُوَ **Ancak o vardır** خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi yaratandır** فَاعْبُدُوهُ **Bundan dolayı ona ibadet edin** وَكِيلٌ Onu tevhid edin/birleyin وَهُوَ **O** عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** *(Nedir?)* وَكِيلٌ **Vekildir** حَفِيظٌ (Her şeyi) Koruyandır

103. لَا تُدْرِكُهُ **Onu idrak edemez/algılayamaz** *(Ne?)* الْأَبْصَارُ **Gözler** أَيْ Yani لَا تَرَاهُ Onu göremez وَهٰذَا Bu (ayetteki gözlerin Allah'ı görmeme hükmü) *(Nedir?)* مَخْصُوصٌ Tahsis edilmiştir *(Kim için?)* لِرُؤْيَةِ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerin görmesiyle *(Kimi?)* لَهُ Onu (Allah'ı) *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Niçin tahsis edilmiştir?)* لِقَوْلِهِ تَعَالٰى Allah' tealanın şu ayetinden dolayı وُجُوهٌ Bir takım yüzler vardır يَوْمَئِذٍ O günde نَاضِرَةٌ Parlak إِلٰى رَبِّهَا Rablerine نَاظِرَةٌ Bakan *(Daha neyle tahsis edilmiştir?)* وَحَدِيثِ الشَّيْخَيْنِ Şeyhayn'ın hadisi sebebiyle «إِنَّكُمْ Muhakkak ki siz سَتَرَوْنَ Yakında göreceksiniz *(Kimi?)* رَبَّكُمْ Rabbinizi *(Ne gibi?)* كَمَا تَرَوْنَ Gördüğünüz gibi *(Neyi?)* الْقَمَرَ Ay'ı *(Nerede?)* لَيْلَةَ الْبَدْرِ» Dolunay gününde وَقِيلَ Dendi ki الْمُرَادُ (Bu ayetten) murad (göremez değil de, şu manadır:) لَا تُحِيطُ Kuşatamaz *(Kimi?)* بِهِ Onu وَهُوَ **O ise** يُدْرِكُ **İdrak eder** *(Neyi?)* الْأَبْصَارَ **Gözleri** أَيْ Yani يَرَاهَا Onları görür وَلَا تَرَاهُ Halbuki, sen onu göremezsin وَلَا يَجُوزُ Caiz değildir *(Nerede?)* فِي غَيْرِهِ Ondan başkasında *(Ne caiz değildir?)* أَنْ يُدْرِكَ الْبَصَرُ Gözü görmek *(Daha?)* وَلَا يُدْرِكُهُ

---

[1] Bu kelime bir kıraatte ت harfi ile kâfirlere hitaben لَا تُؤْمِنُونَ şeklinde okunmuştur. Bir diğer kıraatte ise (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) ان maddesi -لَعَلَّ anlamında ya da öncesine mamul olarak- fetha ile (أَنَّ şeklinde) okunmuştur. [bu kıraatte ayetin anlamı şöyledir "Ama mucize geldiğinde de inanmayacaklarının farkında mısınız?]

Halbuki o gözün Onu (göreni) idrak edememesi أَوْ Ya da (mana) يُحِيطُ Kuşatamaz *(Neyi?)* بِهِ Onu (Allah'ı) *(Ne bakımdan?)* عِلْمًا İlimce وَهُوَ **O** (Allah) *(Nedir?)* اللَّطِيفُ **Lütufkardır** *(Kime?)* بِأَوْلِيَائِهِ Dostlarına *(Daha nedir?)* الْخَبِيرُ **Bilendir** *(kimi?)* بِهِمْ Onları

104. قُلْ De ki يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed لَهُمْ onlara قَدْ جَاءَكُمْ **Elbette size geldi** *(Ne geldi?)* بَصَائِرُ **Basiretler** حُجَجٌ Deliller *(Kimden?)* مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbinizden** فَمَنْ **Her kim** أَبْصَرَ **Görürse** *(Neyi?)* هَا Onları (delilleri) فَآمَنَ ve de iman ederse *(Nedir?)* فَلِنَفْسِهِ **Kendi nefsi için** أَبْصَرَ Görmüştür لِأَنَّ ثَوَابَ إِبْصَارِهِ Zira görmesinin sevabı *(Nedir?)* لَهُ Kendinedir وَمَنْ **Her kim de** عَمِيَ **Kör olursa** *(Neden?)* عَنْهَا Onlardan فَضَلَّ Ve saparsa فَعَلَيْهَا **Onun üzerinedir** *(Ne?)* [وَبَالُ ضَلَالِهِ] :والصحيح «وَبَالُ إِضْلَالِهِ» Sapmasının vebali [Doğrusu, ibarenin «وَبَالُ ضَلَالِهِ» şeklinde olmasıdır] وَمَا أَنَا **Ve ben değilim** عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Ne değilim?)* بِحَفِيظٍ **Koruyucu** رَقِيبٌ Gözetleyici *(Neyi?)* لِأَعْمَالِكُمْ İşlerinizi إِنَّمَا أَنَا Ben ancak *(Neyim?)* نَذِيرٌ Uyarıcı

105. وَكَذَلِكَ **Ve aynı şekilde** كَمَا بَيَّنَّا Açıkladığımız gibi *(Neyi?)* مَا Ol şeyi ki ذُكِرَ Anlatıldı نُصَرِّفُ، نُبَيِّنُ **(türlü, türlü) açıklıyoruz** *(Neyi?)* الْآيَاتِ **Ayetleri** *(Niçin?)* لِيَعْتَبِرُوا İbret almanız için *(Daha ne için?)* وَلِيَقُولُوا **Desinler diye** أَيِ الْكُفَّارُ Yani kafirler (desin diye) *(Nerede?)* فِي عَاقِبَةِ الْأَمْرِ İşin sonunda *(Ne desinler diye?)* دَارَسْتَ، ذَاكَرْتَ **Müzakere ettin** *(Kiminle?)* أَهْلَ الْكِتَابِ Ehli kitapla وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte (şu şekilde okundu) «دَرَسْتَ» 'Deraste'/okudun أَيْ كُتُبَ الْمَاضِينَ Yani eskilerin kitaplarını okudun وَجِئْتَ Ve böylece getirdin *(Neyi?)* بِهَذَا Bunu (Kur'ân'ı) *(Nereden getirdin?)* مِنْهَا Oradan (eskilerin kitaplarından) *(Daha ne için ayetleri açıklıyoruz?)* وَلِنُبَيِّنَهُ **Onları beyan etmek/açıklamak için** *(Kime?)* لِقَوْمٍ **Bir kavme ki** يَعْلَمُونَ **Bilirler**

106. اتَّبِعْ **Tabi ol** *(Neye?)* مَا **Ol şeye ki** أُوحِيَ **Vahyedildi** *(Kime?)* إِلَيْكَ **Sana** *(Kimden?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbinden** أَيِ الْقُرْآنَ Yani Kuran'a (tabi ol) لَا إِلَهَ **Hiçbir ilah yoktur** إِلَّا هُوَ **Ancak o vardır** وَأَعْرِضْ **Ve yüz çevir** *(Kimden?)* عَنِ الْمُشْرِكِينَ **Müşriklerden**

107. وَلَوْ شَاءَ **Şayet dileseydi** *(Kim?)* اللَّهُ **Allah** مَا أَشْرَكُوا **Şirk koşmazlardı** وَمَا جَعَلْنَاكَ **Ve biz kılmadık seni** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Ne kılmadık?)* حَفِيظًا **Koruyucu,** Gözetleyici فَتُجَازِيَهُمْ ki onları karşılıklandırasın *(Ne ile?)* بِأَعْمَالِهِمْ Amelleri ile وَمَا أَنْتَ **Ve sen değilsin** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Ne değilsin?)* بِوَكِيلٍ

Vekil فَتُجْبِرَهُمْ Ki onları zorlayasın *(Neye?)* عَلَى الْإِيمَانِ İmana وَهٰذَا Bu (ayetteki hüküm) *(Nedir?)* قَبْلَ الْأَمْرِ Emredilmeden öncedir *(Ne ile?)* بِالْقِتَالِ Savaş ile

108. وَلَا تَسُبُّوا **Siz sövmeyin** *(Kime?)* الَّذِينَ **Ol kimselere ki** يَدْعُونَ **Tapıyorlar** *(Kime?)* هُمْ Onlara *(Onlar ne olduğu halde?)* مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka** أَيِ الْأَصْنَامَ Yani putlara (tapıyorlar) فَيَسُبُّوا **Bundan sebep söverler** *(Kime?)* اللهَ **Allah'a** عَدْوًا اِعْتِدَاءً **Düşmanlıktan** *(Daha?)* وَظُلْمًا Ve zulümden *(Nasıl?)* بِغَيْرِ عِلْمٍ **Bilmeden** أَيْ Yani جَهْلًا Bilmezlik sonucu مِنْهُمْ Onlardan *(Kimi?)* بِاللهِ Allah'ı كَذٰلِكَ **Ve aynı şekilde** كَمَا زَيَّنَّا Süslediğimiz gibi *(Kime?)* لِهٰؤُلَاءِ Onlara *(Neyi?)* مَا Ol şeyi ki هُمْ Onlar *(Nedir?)* عَلَيْهِ O şey üzerinedir زَيَّنَّا **Süsledik** *(Kime?)* لِكُلِّ أُمَّةٍ **Her ümmete** *(Neyi?)* عَمَلَهُمْ **İşlerini** *(O işler de nedendir?)* مِنَ الْخَيْرِ Hayır *(Daha?)* وَالشَّرِّ Ve şer فَأَتَوْهُ Onlar onu (o işleri) yaparlar ثُمَّ إِلَى رَبِّهِمْ **Sonra da rablerinedir** *(Ne?)* مَرْجِعُهُمْ **Onların dönüşü** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette فَيُنَبِّئُهُمْ **Onlara haber verecek** *(Neyi?)* بِمَا **Ol şeyi ki** كَانُوا **Onlar idiler** *(Ne idiler?)* يَعْمَلُونَ **Yapıyor idiler** فَيُجَازِيهِمْ Onları karşılıklandırır *(Ne ile?)* بِهِ Onunla (o işlerle)

109. وَأَقْسَمُوا **Onlar yemin ettiler** أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ Yani Mekkeli kafirler *(Kime?)* بِاللهِ **Allah'a** *(Ne ile?)* جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ **Olanca yeminleriyle** أَيْ Yani غَايَةَ اجْتِهَادِهِمْ Olanca çalışmalarıyla *(Nerede?)* فِيهَا Yemin etme konusunda لَئِنْ جَاءَتْهُمْ **Şayet onlara gelirse** *(Ne?)* آيَةٌ **Bir ayet** *(Öyle ayet ki)* مِمَّا اقْتَرَحُوا İstedikleri türden لَيُؤْمِنُنَّ **Elbette inanacaklar** *(Neye?)* بِهَا **O ayete** قُلْ **De ki** لَهُمْ Onlara إِنَّمَا الْآيَاتُ **Muhakkak ki ayetler** *(Nedir?)* عِنْدَ اللهِ **Allah katındadır** يَنْزِلُهَا Onları indirir كَمَا يَشَاءُ Nasıl isterse وَإِنَّمَا أَنَا Ve ben ancak *(Neyim?)* نَذِيرٌ Bir uyarıcıyım وَمَا يُشْعِرُكُمْ يَدْرِيكُمْ **Size ne bildirir** *(Neyi?)* بِإِيمَانِهِمْ Onların imanını *(Ne zaman?)* إِذَا جَاءَتْ Ayet geldiğinde أَيْ Yani لَا أَنْتُمْ Siz تَدْرُونَ Bilemezsiniz *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu إِنَّهَا **Muhakkak o ayet** إِذَا جَاءَتْ **Geldiğinde** لَا يُؤْمِنُونَ **Onlar iman etmezler** لِمَا سَبَقَ Geçtiği için *(Nerede?)* فِي عِلْمِي Benim ilmimde وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte (okundu) *(Ne ile?)* بِالتَّاءِ ('lâ **tü**'minûn' şeklinde) 'tâ' ile *(Ne olarak?)* خِطَابًا Hitap olarak *(Kime?)* لِلْكُفَّارِ Kafirlere وَفِي أُخْرَى Bir diğer kıraatte (okundu) بِفَتْحِ أَنَّ 'Enne'nin fethasıyla *(Ne olduğu halde?)* بِمَعْنَى لَعَلَّ 'le'alle' manasında أَوْ Ya da ('Enne' nedir?) مَعْمُولَةٌ Mamüldür *(Neye mamüldür?)* لِمَا Ol şeye ki قَبْلَهَا Kendinden öncedir

110. وَنُقَلِّبُ **Ters çevririz** *(Neyi?)* أَفْئِدَتَهُمْ **Onların kalplerini** نُحَوِّلُ Döndürürüz *(Neyi?)* قُلُوبَهُمْ Onların kalplerini *(Neden döndürürüz?)* عَنِ الْحَقِّ Haktan فَلَا يَفْهَمُونَهُ Böylece onu anlamazlar *(Daha neyi döndürürüz?)* وَأَبْصَارَهُمْ **Onların gözlerini** *(Neden?)* عَنْهُ Ondan

كَمَا لَمْ Ve iman etmezler وَلَا يُؤْمِنُونَ Böylece onu göremezler فَلَا يُبْصِرُونَهُ (haktan)
İman etmedikleri gibi *(Neye?)* بِهِ Ona أَيْ Yani بِمَا Ol şeye ki أُنْزِلَ İndirildi *(O indirilenler de nedendir?)* مِنَ الْآيَاتِ Ayetlerden أَوَّلَ مَرَّةٍ İlk defada وَنَذَرُهُمْ Ve onları bırakırız نَتْرُكُهُمْ Terk ederiz *(Nerede?)* فِي طُغْيَانِهِمْ Azgınlıklarında ضَلَالِهِمْ Sapkınlıklarında يَعْمَهُونَ Bocalarlar يَتَرَدَّدُونَ Gidip gelirler *(Ne oldukları halde?)* مُتَحَيِّرِينَ Hayretler içinde/şaşkın

﴿وَلَوْ اَنَّنَا نَزَّلْنَا اِلَيْهِمُ الْمَلٰٓئِكَةَ وَكَلَّمَهُمُ الْمَوْتٰى﴾ كَمَا اقْتَرَحُوا ﴿وَحَشَرْنَا﴾ جَمَعْنَا ﴿عَلَيْهِمْ كُلَّ شَيْءٍ قُبُلًا﴾ بِضَمَّتَيْنِ جَمْعُ قَبِيلٍ أَيْ فَوْجًا فَوْجًا وَبِكَسْرِ الْقَافِ وَفَتْحِ الْبَاءِ أَيْ مُعَايَنَةً فَشَهِدُوا بِصِدْقِكَ ﴿مَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا﴾ لِمَا سَبَقَ عِلْمُ اللهِ ﴿اِلَّآ﴾ لٰكِنْ ﴿اَنْ يَشَآءَ اللهُ﴾ إِيمَانَهُمْ فَيُؤْمِنُوا ﴿وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ يَجْهَلُوْنَ ﴿١١١﴾﴾ ذٰلِكَ ﴿وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا﴾ كَمَا جَعَلْنَا هٰؤُلَاءِ أَعْدَاءَكَ وَيُبَدَّلُ مِنْهُ ﴿شَيَاطِيْنَ﴾ مَرَدَةَ ﴿الْاِنْسِ وَالْجِنِّ يُوْحِيْ﴾ يُوَسْوِسُ ﴿بَعْضُهُمْ اِلٰى بَعْضٍ زُخْرُفَ الْقَوْلِ﴾ مُمَوَّهَهُ مِنَ الْبَاطِلِ ﴿غُرُوْرًا﴾ أَيْ لِيَغُرُّوهُمْ ﴿وَلَوْ شَآءَ رَبُّكَ مَا فَعَلُوْهُ﴾ أَيِ الْإِيحَاءَ الْمَذْكُورَ ﴿فَذَرْهُمْ﴾ دَعِ الْكُفَّارَ ﴿وَمَا يَفْتَرُوْنَ ﴿١١٢﴾﴾ مِنَ الْكُفْرِ وَغَيْرِهِ مِمَّا زُيِّنَ لَهُمْ وَهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْقِتَالِ ﴿وَلِتَصْغٰى﴾ عَطْفٌ عَلٰى غُرُورًا أَيْ تَمِيلَ ﴿اِلَيْهِ﴾ أَيِ الزُّخْرُفِ ﴿اَفْئِدَةُ﴾ قُلُوبُ ﴿الَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ بِالْاٰخِرَةِ وَلِيَرْضَوْهُ وَلِيَقْتَرِفُوْا﴾ يَكْتَسِبُوا ﴿مَا هُمْ مُقْتَرِفُوْنَ ﴿١١٣﴾﴾ مِنَ الذُّنُوبِ فَيُعَاقَبُوا عَلَيْهِ وَنَزَلَ لَمَّا طَلَبُوا مِنَ النَّبِيِّ ﷺ أَنْ يَجْعَلَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُمْ حَكَمًا، قُلْ: ﴿اَفَغَيْرَ اللهِ اَبْتَغِيْ﴾ أَطْلُبُ ﴿حَكَمًا﴾ قَاضِيًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ ﴿وَهُوَ الَّذِيْٓ اَنْزَلَ اِلَيْكُمُ الْكِتٰبَ﴾ اَلْقُرْآنَ ﴿مُفَصَّلًا﴾ مُبَيَّنًا فِيهِ الْحَقُّ مِنَ الْبَاطِلِ ﴿وَالَّذِيْنَ اٰتَيْنٰهُمُ الْكِتٰبَ﴾ اَلتَّوْرَاةَ كَعَبْدِ اللهِ بْنِ سَلَامٍ وَأَصْحَابِهِ ﴿يَعْلَمُوْنَ اَنَّهٗ مُنَزَّلٌ﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ [مُنَزَّلٌ] ﴿مِنْ رَّبِّكَ بِالْحَقِّ فَلَا تَكُوْنَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِيْنَ ﴿١١٤﴾﴾ اَلشَّاكِينَ فِيهِ وَالْمُرَادُ بِذٰلِكَ اَلتَّقْرِيرُ لِلْكُفَّارِ أَنَّهُ حَقٌّ ﴿وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ﴾ بِالْأَحْكَامِ وَالْمَوَاعِيدِ ﴿صِدْقًا وَّعَدْلًا﴾ تَمْيِيزٌ ﴿لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمٰتِهٖ﴾ بِنَقْصٍ أَوْ خُلْفٍ ﴿وَهُوَ السَّمِيْعُ﴾ لِمَا يُقَالُ ﴿الْعَلِيْمُ ﴿١١٥﴾﴾ بِمَا يُفْعَلُ ﴿وَاِنْ تُطِعْ اَكْثَرَ مَنْ فِي الْاَرْضِ﴾ أَيِ الْكُفَّارَ ﴿يُضِلُّوْكَ عَنْ سَبِيْلِ اللهِ﴾ دِينِهِ ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿يَّتَّبِعُوْنَ اِلَّا الظَّنَّ﴾ فِي مُجَادَلَتِهِمْ لَكَ فِي أَمْرِ الْمَيْتَةِ إِذْ قَالُوا: مَا قَتَلَ اللهُ أَحَقُّ أَنْ تَأْكُلُوهُ مِمَّا قَتَلْتُمْ ﴿وَاِنْ﴾ مَا ﴿هُمْ اِلَّا يَخْرُصُوْنَ ﴿١١٦﴾﴾ يَكْذِبُونَ فِي ذٰلِكَ ﴿اِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ﴾ أَيْ عَالِمٌ ﴿مَنْ يَّضِلُّ عَنْ سَبِيْلِهٖ وَهُوَ اَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِيْنَ ﴿١١٧﴾﴾ فَيُجَازِي كُلًّا مِنْهُمْ ﴿فَكُلُوْا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللهِ عَلَيْهِ﴾ أَيْ ذُبِحَ عَلَى اسْمِهِ ﴿اِنْ كُنْتُمْ بِاٰيٰتِهٖ مُؤْمِنِيْنَ ﴿١١٨﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

111. Eğer Biz hakikaten istedikleri gibi **onlara melekleri indirsek ve onlar ile ölüler konuşacak olsalar ve onların üzerine her şeyi de bölük bölük**[1] **haşretsek,** toplasak Allah'ın ilminde sabit olduğundan **yine**

[1] قُبُلًا kelimesi iki zamme ile okunmakta olup, قَبِيلٌ kelimesinin cemisidir. "Bölük bölük" anlamına gelir. Bir kıraatte de bu kelime ق harfinin kesresi, ب harfinin fethası ile قِبَلًا şeklinde okunmuştur. Bu kıraatte göre mana "Önünden gelip de doğruluğuna şahitlik etseler" şeklindedir.

iman edecek değillerdir. Ancak şu kadarı var ki **Allah** iman etmelerini **dilerse başka!** O zaman iman ederler. **Fakat onların çokları** bunu **bilmezler.**

112. **Ve** bu kimseleri sana **böyle** düşman yaptığımız gibi **her peygamber için** küstah **insan ve cin**[1] **şeytanlarını düşman kıldık. Onların bazısı bazısına, aldatmak için sözün yaldızlısını,** batıl ile kamufle edilmiş sözü **telkin,** vesvese **eder. Ve eğer Rabbin dilemiş olsaydı onu,** bu telkini **yapamazlardı, artık onları,** o kâfirleri **ve iftira eder oldukları** kendilerine yaldızlı gösterilmiş **şeyler** olan küfür ve ötekilerini **bırak.** Bu , savaş ile ilgili emir gelmeden önceydi.

113. **Ve ahirete inanmayanların gönülleri,** kalpleri **ona,** o yaldızlı sözlere **kaysın,**[2] meyletsin **ve ondan hoşlansınlar ve onların yaptıklarını,** işledikleri günahları **yapsınlar** da azap görsünler **diye (telkin ederler.)**

Hz. Peygamberden, onunla kendileri arasına bir hakem tayin etmesini istediklerinde şu ayetler inmiştir:

114. **Allah'tan başka hakem,** benimle sizin aranızda hüküm verecek birini **ister miyim ki o size kitabı,** Kuran'ı **mufassal olarak,** kendisinde hak ile batıl ayrılmış olarak **indirmiş olan zattır. Ve kendilerine kitap,** Tevrat **verdiklerimiz** kişiler olan Abdullah b. Selam ve arkadaşları gibi kimseler **bilirler ki, o şüphesiz Rabbin tarafından hak olarak indirilmiştir.**[3] **Artık sakın şüpheye düşmüşlerden,** kuşkuya kapılanlardan **olma!** Bu sözle kastedilen, Kuran'ın hak olduğunu kâfirlere takrir etmektir.

115. **Rabbinin** vaat edilen şeylere ve de hükümlere dair olan **kelimesi, doğruluk**[4] **ve adaletce tamamlanmıştır. Onun kelimelerini** bozmak ya da sözden dönmek suretiyle **değiştirecek yoktur. O** söylenilen **her şeyi işiten,** yapılanı **hakkıyla bilendir.**

116. **Ve eğer yerde bulunanların çoğun**luğunu oluşturan inkârcılar**a itaat edersen seni Allah'ın yolu** olan dininden **saptırırlar. Onlar** "Allah'ın canını almış olduğu şey, sizin öldürdüğünüz şeylerden yenmeye daha layıktır" gibi sözleriyle leş konusunda seninle giriştikleri mücadelede **sırf zandan başka bir şeye tâbi olmazlar**[5] **ve onlar** bu konuda **yalan yanlış söyler dururlar.**[6]

117. **Şüphe yok ki yoldan sapıvermiş kimseleri bilen**[7] **Rabbindir ve doğru yola gidenleri de bilen O'dur.** Her birine karşılığına verecektir.

---

[1] شَيَاطِينَ kelimesi عَدُوًّا kelimesinden bedeldir.

[2] وَلِتَصْغَى kelimesi غُرُورًا kelimesi üzerine atıftır.

[3] منزل Kelimesi hem şeddesiz, hem de şeddeli olarak okunmuştur.

[4] صِدْقًا kelimesi temyizdir.

[5] إِنْ burada ما anlamındadır.

[6] إِنْ burada مَا anlamındadır.

[7] أَعْلَمُ kelimesi عَالِمٌ kelimesi anlamındadır.

118. Artık eğer siz O'nun ayetlerine inanan kimseler iseniz üzerine Allah'ın ismi anılmış olanlardan, yani onun ismi üzerine boğazlanmış olan hayvanlardan **yiyin.**

KELİME ANLAMI

111. وَلَوْ اَنَّنَا **Şayet biz** نَزَّلْنَا **İndirseydik** *(Kime?)* اِلَيْهِمُ **Onlara** *(Neyi?)* الْمَلٰٓئِكَةَ **Melekleri** وَكَلَّمَهُمُ **Ve onlarla konuşsa** *(Kim?)* الْمَوْتٰى **Ölüler** كَمَا اقْتَرَحُوا İstedikleri gibi وَحَشَرْنَا، جَمَعْنَا **Ve toplasak** عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Neyi?)* كُلَّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(O şeyler ne olduğu halde?)* قُبُلًا **Küme, küme (Kubulen)** بِضَمَّتَيْنِ ('kaf' ve 'be' harfinin) zammesiyle جَمْعُ قَبِيلٍ 'kabîl'in cemisidir أَيْ Yani فَوْجًا فَوْجًا Grup, grup وَبِكَسْرِ الْقَافِ 'kaf' harfinin kesresiyle *(Daha?)* وَفَتْحِ الْبَاءِ 'bâ' harfinin fethasıyla (da 'kıbelen' şeklinde okundu) أَيْ Yani (bu durumda manası) مُعَايَنَةً Gözlemleyerekten فَشَهِدُوا Şahit olsalar *(Neye?)* بِصِدْقِكَ Senin doğruluğuna مَا كَانُوا **Olmazlardı** *(Ne?)* لِيُؤْمِنُوا **İman eder olmazlardı** *(Niçin iman etmezlerdi?)* لِمَا سَبَقَ Geçtiği için *(Nerede?)* عِلْمُ اللّٰهِ Allah'ın (c.c.) ilminde اِلَّا لٰكِنْ **Ancak** şu kadarı var ki اَنْ يَشَاءَ **Dilerse** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi?)* اِيمَانَهُمْ İmanlarını فَيُؤْمِنُوا O zaman iman ederler وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ **Şu kadarı var ki onların çoğu** *(Nedir?)* يَجْهَلُونَ **Bilmezler** *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu

112. وَكَذٰلِكَ **Ve aynı şekilde** جَعَلْنَا **Kıldık/yaptık** *(Kim için?)* لِكُلِّ نَبِيٍّ **Her peygamber için** *(Ne kıldık?)* عَدُوًّا **Bir düşman** كَمَا جَعَلْنَا Yaptığımız gibi *(Kimi?)* هٰٓؤُلَاءِ Şunları *(Ne?)* اَعْدَاءَكَ Senin düşmanın وَيُبَدَّلُ Bedel yapılır *(Neden?)* مِنْهُ Bundan ('adüvven kelimesinden) *(O düşmandan bedel?)* شَيَاطِينَ مَرَدَةَ الْاِنْسِ **İnsan şeytanlar** – Dikkafalılar *(Daha?)* وَالْجِنِّ **Cin** (Şeytanlar) *(Öyle şeytanlar ki?)* يُوحِي **Telkin eder** يُوَسْوِسُ Vesvese verir *(Kim?)* بَعْضُهُمْ **Onların bazısı** *(Kime?)* اِلٰى بَعْضٍ **Bazısına** *(Neyi telkin eder?)* زُخْرُفَ الْقَوْلِ **Yaldızlı sözü** مُمَوَّهَهُ Kamufle edilmiş sözü *(Neden kamufle edilmiş?)* مِنَ الْبَاطِلِ Batıldan *(Niçin telkin eder?)* غُرُورًا **Aldatmak için** أَيْ Yani لِيَغُرُّوهُمْ Onları aldatmak için وَلَوْ شَاءَ **Şayet dileseydi** *(Kim?)* رَبُّكَ **Senin rabbin** مَا فَعَلُوهُ **Onu yapamazlardı** أَيِ Yani الْاِيحَاءَ الْمَذْكُورَ Adı geçen telkini فَذَرْهُمْ **Bırak onları** دَعِ الْكُفَّارَ Kafirleri bırak *(Daha neyi bırak?)* وَمَا **Ol şeyi ki** يَفْتَرُونَ **İftira ediyorlar** *(O iftira ettikleri şey de nedendir?)* مِنَ الْكُفْرِ Küfür *(Daha?)* وَغَيْرِهِ Ve ondan başka şeyler مِمَّا Ol şeylerden ki زُيِّنَ Yaldızlandı *(Kime?)* لَهُمْ Onlara وَهٰذَا Bu (ayette geçen hüküm) *(Nedir?)* قَبْلَ الْاَمْرِ Emirden öncedir *(Ne ile emir?)* بِالْقِتَالِ Savaş ile

113. وَلِتَصْغٰى *(Daha niçin telkin ederler?)* **Kansın diye** عَطْفٌ (bu) atıftır *(Ne üzerine atıftır?)* عَلٰى غُرُورًا 'gurûr' üzerine أَيْ تَمِيلَ Yani meyletsin diye *(Neye?)* إِلَيْهِ **Buna** أَيِ الزُّخْرُفِ Yani yaldızlı söze *(Ne kansın diye?)* اَفْئِدَةُ قُلُوبُ الَّذِينَ **Ol kimsenin kalpleri ki** لَا يُؤْمِنُونَ **Onlar iman etmezler** *(Neye?)* بِالْاٰخِرَةِ **Ahirete** *(Daha niye telkin ederler?)* وَلِيَرْضَوْهُ **Ondan hoşlansın diye** *(Daha?)* وَلِيَقْتَرِفُوا، يَكْتَسِبُوا **elde etsinler diye** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** هُمْ **Onlar** *(Nedir?)* مُقْتَرِفُونَ **İşliyorlar** *(O işledikleri şey de nedendir?)* مِنَ الذُّنُوبِ Günahlardan فَيُعَاقَبُوا Ve böylece azab görünler عَلَيْهِ Bunun üzerine (o günahlara karşılık)

114. وَنَزَلَ Ve indi *(Ne zaman?)* لَمَّا طَلَبُوا Ne zaman ki istediler *(Kimden?)* مِنَ النَّبِيِّ ﷺ Hz. Peygamberden(s.a.v.) *(Ne istediler?)* أَنْ يَجْعَلَ Kılmasını *(Nerede?)* بَيْنَهُ Kendisiyle وَبَيْنَهُمْ Onlar arasında *(Ne kılmasını?)* حَكَمًا Bir hakem (bunun üzerine şu ayet indi) قُلْ De ki اَفَغَيْرَ اللّٰهِ **Allah'tan başkasını mı?** اَبْتَغِي **İsteyeyim** أَطْلُبُ Talep edeyim *(Ne olarak?)* حَكَمًا **Hakem olarak** قَاضِيًا Yargılayıcı olarak *(Nerede?)* بَيْنِي Benimle وَبَيْنَكُمْ Sizin aranızda وَهُوَ **O** *(Nedir?)* الَّذِي **Öyle** (Allah'tır) **ki** اَنْزَلَ **İndirdi** *(Kime?)* اِلَيْكُمُ **Size** *(Neyi indirdi?)* الْكِتَابَ **Kitabı** اَلْقُرْآنَ Kuranı *(Ne olarak indirdi?)* مُفَصَّلًا **Tafsil edilmiş** مُبَيَّنًا Açıklanmış/ayırt edilmiş *(Nerede?)* فِيهِ Onda *(Ne açıklanmış?)* الْحَقُّ Hak *(Neden açıklanmış?)* مِنَ الْبَاطِلِ Batıldan وَالَّذِينَ **Ol kimseler ki** اٰتَيْنَاهُمُ **Biz onlara verdik** *(Neyi?)* الْكِتَابَ **Kitabı** اَلتَّوْرَاةَ Tevratı *(Bu kimseler kim gibi?)* كَعَبْدِ اللّٰهِ بْنِ سَلَامٍ Abdullah b. Selam gibi *(Daha?)* وَأَصْحَابِهِ Onun arkadaşları gibi يَعْلَمُونَ **Onlar bilirler** *(Neyi?)* اَنَّهُ **Muhakkak ki o** *(Nedir?)* مُنَزَّلٌ **İndirilmiştir** بِالتَّخْفِيفِ (Bu kelime) Tahfifli/şeddesiz (olarak 'Münzelün' şeklinde okundu) *(Daha)* وَالتَّشْدِيدِ şeddeli (olarak 'münezzelün' şeklinde okundu) *(Nereden indirilmiş?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbinden** *(Ne ile indirildi?)* بِالْحَقِّ **Hak ile** فَلَا تَكُونَنَّ **Öyleyse olma!** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُمْتَرِينَ **Şüphelenenlerden** اَلشَّاكِينَ Kuşkuya kapılanlardan *(Nerede şüphelenenlerden?)* فِيهِ Onda وَالْمُرَادُ Kastedilen *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bununla *(Nedir?)* اَلتَّقْرِيرُ Takrir etmektir/yerleştirmektir *(Kime?)* لِلْكُفَّارِ Kafirlere اَنَّهُ ki O kuran *(Nedir?)* حَقٌّ Haktır

115. وَتَمَّتْ **Ve tamam oldu** *(Ne?)* كَلِمَةُ رَبِّكَ **Rabbinin kelimesi** *(Ne ile ilgili kelimesi?)* بِالْأَحْكَامِ Hükümlerle *(Daha?)* وَالْمَوَاعِيدِ Vaadlerle *(Nasıl tamam oldu?)* صِدْقًا **Doğru olarak** *(Daha?)* وَعَدْلًا **Ve adil** تَمْيِيزٌ (Bu iki kelime) temyizdir لَا مُبَدِّلَ **Değiştirici yoktur** *(Neyi?)* لِكَلِمَاتِهِ **O'nun kelimesini** *(Ne ile?)* بِنَقْصٍ Bozarak *(Daha?)* أَوْ خُلْفٍ Cayarak وَهُوَ **O** *(Nedir?)* السَّمِيعُ **İşitendir** *(Neyi?)* لِمَا Ol şeyi ki يُقَالُ Söyleniyor الْعَلِيمُ **Bilendir** *(Neyi?)* بِمَا Ol şeyi ki يُفْعَلُ İşleniyor

116. وَإِنْ تُطِعْ **Şayet itaat edersen** *(Kime?)* أَكْثَرَ مَنْ **Ol kimselerin çoğuna ki** فِي الْأَرْضِ **Yeryüzündedirler** أَيْ Yani الْكُفَّارَ Kafirlere (itaat edersen demektir) يُضِلُّوكَ **Seni saptırırlar** *(Neden?)* عَنْ سَبِيلِ اللهِ **Allah'ın yolundan** دِينِهِ Onun dininden إِنْ مَا يَتَّبِعُونَ **Onlar tabi olmazlar** (Buradaki 'in',) 'mâ' anlamındadır إِلَّا الظَّنَّ **Ancak zanna** (tabi olurlar) *(Nerede?)* فِي مُجَادَلَتِهِمْ Mücadelelerinde *(Kiminle mücadelelerinde?)* لَكَ Seninle olan *(Ne konudaki mücadelelerinde?)* فِي أَمْرِ الْمَيْتَةِ Leş konusundaki إِذْ Şöyle ki قَالُوا Onlar dediler مَا Ol şey ki قَتَلَ Öldürdü *(Kim?)* اللهُ Allah *(O şey nedir?)* أَحَقُّ Daha layıktır *(Neye?)* أَنْ تَأْكُلُوهُ Onu yemenize *(Hangi şeyden daha layıktır?)* مِمَّا Ol şeyden ki قَتَلْتُمْ Siz öldürdünüz وَإِنْ مَا هُمْ **Ve onlar olmadı** (Buradaki 'İn,) 'mâ' anlamındadır إِلَّا **Ancak** يَخْرُصُونَ، يَكْذِبُونَ **Yalan söylerler** *(Nerede?)* ذٰلِكَ فِي Bu konuda

117. إِنَّ رَبَّكَ **Muhakkak ki senin rabbin** *(Nedir?)* هُوَ **O'dur** أَعْلَمُ **Bilendir** أَيْ عَالِمٌ Yani (senin rabbin) bilendir *(Neyi bilendir?)* مَنْ يَضِلُّ **Kim sapıyor** *(Neden?)* عَنْ سَبِيلِهِ **Onun yolundan** وَهُوَ **O** *(Nedir?)* أَعْلَمُ **Bilendir** *(Kimi?)* بِالْمُهْتَدِينَ **Doğru yolda gidenleri** فَيُجَازِي Buna göre karşılıklandırır *(Kimi?)* كُلًّا مِنْهُمْ Onların hepsini

118. فَكُلُوا **Yiyin!** *(Neden?)* مِمَّا **Ol şeyden ki** ذُكِرَ **Zikredildi** *(Ne?)* اسْمُ اللهِ **Allah'ın ismi** *(Neye?)* عَلَيْهِ **Üzerine** أَيْ Yani ذُبِحَ Kesildi *(Ne ile kesildi?)* عَلَى اسْمِهِ Onun ismi üzere (ismi zikredilerek) إِنْ كُنْتُمْ **Şayet iseniz** *(Neyi?)* بِآيَاتِهِ **Onun ayetlerine** *(Ne iseniz?)* مُؤْمِنِينَ **İnanıyor**

﴿وَمَا لَكُمْ اَ﴾ نْ ﴿لَّا تَاْكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللهِ عَلَيْهِ﴾ مِنَ الذَّبَائِحِ ﴿وَقَدْ فُصِّلَ﴾ بِالْبِنَاءِ لِلْمَفْعُولِ وَلِلْفَاعِلِ فِي الْفِعْلَيْنِ [فَصَّلَ حَرَّمَ] ﴿لَكُمْ مَا حُرِّمَ عَلَيْكُمْ﴾ فِي آيَةِ (حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ) ﴿اِلَّا مَا اضْطُرِرْتُمْ اِلَيْهِ﴾ مِنْهُ فَهُوَ أَيْضًا حَلَالٌ لَكُمْ اَلْمَعْنَى لاَ مَانِعَ لَكُمْ مِنْ أَكْلِ مَا ذُكِرَ وَقَدْ بُيِّنَ لَكُمُ الْمُحَرَّمُ أَكْلُهُ وَهٰذَا لَيْسَ مِنْهُ ﴿وَاِنَّ كَثِيرًا لَيُضِلُّونَ﴾ بِفَتْحِ الْيَاءِ وَضَمِّهَا [لَيُضِلُّونَ] ﴿بِاَهْوَآئِهِمْ﴾ بِمَا تَهْوَاهُ أَنْفُسُهُمْ مِنْ تَحْلِيلِ الْمَيْتَةِ وَغَيْرِهَا ﴿بِغَيْرِ عِلْمٍ﴾ يَعْتَمِدُونَهُ فِي ذٰلِكَ ﴿اِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ بِالْمُعْتَدِينَ ﴿١١٩﴾﴾ اَلْمُتَجَاوِزِينَ الْحَلَالَ إِلَى الْحَرَامِ ﴿وَذَرُوا﴾ اُتْرُكُوا ﴿ظَاهِرَ الْاِثْمِ وَبَاطِنَهُ﴾ عَلَانِيَتَهُ وَسِرَّهُ وَالْإِثْمُ قِيلَ: اَلزِّنَا، وَقِيلَ: كُلُّ مَعْصِيَةٍ ﴿اِنَّ الَّذِينَ يَكْسِبُونَ الْاِثْمَ سَيُجْزَوْنَ﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿بِمَا كَانُوا يَقْتَرِفُونَ ﴿١٢٠﴾﴾ يَكْتَسِبُونَ ﴿وَلَا تَاْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللهِ عَلَيْهِ﴾ بِأَنْ مَاتَ أَوْ ذُبِحَ عَلَى اسْمِ غَيْرِهِ وَإِلَّا فَمَا ذَبَحَهُ الْمُسْلِمُ وَلَمْ يُسَمِّ فِيهِ عَمْدًا أَوْ نِسْيَانًا فَهُوَ حَلَالٌ قَالَهُ ابْنُ عَبَّاسٍ وَعَلَيْهِ الشَّافِعِيُّ ﴿وَاِنَّهُ﴾ أَيِ الْأَكْلُ مِنْهُ ﴿لَفِسْقٌ﴾ خُرُوجٌ عَمَّا يَحِلُّ ﴿وَاِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ﴾ يُوَسْوِسُونَ ﴿اِلٰى اَوْلِيَآئِهِمْ﴾ اَلْكُفَّارِ ﴿لِيُجَادِلُوكُمْ﴾ فِي تَحْلِيلِ الْمَيْتَةِ ﴿وَاِنْ اَطَعْتُمُوهُمْ﴾ فِيهِ ﴿اِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ ﴿١٢١﴾﴾ وَنَزَلَ فِي أَبِي جَهْلٍ وَغَيْرِهِ ﴿اَوَ مَنْ كَانَ مَيْتًا﴾ بِالْكُفْرِ ﴿فَاَحْيَيْنَاهُ﴾ بِالْهُدَى ﴿وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ﴾ يَتَبَصَّرُ بِهِ الْحَقَّ مِنْ غَيْرِهِ وَهُوَ الْإِيمَانُ ﴿كَمَنْ مَثَلُهُ﴾ مَثَلُ زَائِدَةٌ أَيْ كَمَنْ هُوَ ﴿فِي الظُّلُمَاتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِنْهَا﴾ وَهُوَ الْكَافِرُ لَا ﴿كَذٰلِكَ﴾ كَمَا زُيِّنَ لِلْمُؤْمِنِينَ الْإِيمَانُ ﴿زُيِّنَ لِلْكَافِرِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢٢﴾﴾ مِنَ الْكُفْرِ وَالْمَعَاصِي ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ كَمَا جَعَلْنَا فُسَّاقَ مَكَّةَ أَكَابِرَهَا ﴿جَعَلْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ اَكَابِرَ مُجْرِمِيهَا لِيَمْكُرُوا فِيهَا﴾ بِالصَّدِّ عَنِ الْإِيمَانِ ﴿وَمَا يَمْكُرُونَ اِلَّا بِاَنْفُسِهِمْ﴾ لِأَنَّ وَبَالَهُ عَلَيْهِمْ ﴿وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿١٢٣﴾﴾ بِذٰلِكَ ﴿وَاِذَا جَآءَتْهُمْ﴾ أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ ﴿اٰيَةٌ﴾ عَلَى صِدْقِ النَّبِيِّ ﷺ ﴿قَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ﴾ بِهِ ﴿حَتّٰى نُؤْتٰى مِثْلَ مَا اُوتِيَ رُسُلُ اللهِ﴾ مِنَ الرِّسَالَةِ وَالْوَحْيِ إِلَيْنَا لِأَنَّا أَكْثَرُ مَالًا وَأَكْبَرُ سِنًّا قَالَ تَعَالَى: ﴿اَللهُ اَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَاتِهِ﴾ بالجمع والإفراد، [رِسَالَتَهُ] وَحَيْثُ مَفْعُولٌ بِهِ لِفِعْلٍ دَلَّ عَلَيْهِ أَعْلَمُ أَيْ يَعْلَمُ الْمَوْضِعَ الصَّالِحَ لِوَضْعِهَا فِيهِ فَيَضَعُهَا وَهٰؤُلَاءِ لَيْسُوا أَهْلًا لَهَا ﴿سَيُصِيبُ الَّذِينَ اَجْرَمُوا﴾ بِقَوْلِهِمْ ذٰلِكَ ﴿صَغَارٌ﴾ ذُلٌّ ﴿عِنْدَ اللهِ وَعَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا كَانُوا يَمْكُرُونَ ﴿١٢٤﴾﴾ أَيْ بِسَبَبِ مَكْرِهِمْ

TÜRKÇE ANLAMI

119. **Size ne var ki, üzerine Allah'ın ismi zikredilmiş** olarak boğazlanmış **olanı yemeyesiniz. Ve muhakkak size haram kılınan şeyler** "leş size haram kılındı..." ayetinde **mufassal olarak bildirilmiştir.**[1] **Ancak** onlardan **kendisine zorunlu kaldığınız şey hariç!** O da size helaldir. Ayetin manası şöyledir: "Allah'ın ismi zikredilmiş olarak boğazlanan hayvanı yemenize bir engel yoktur. Zira bu, yenmesi haram kılınan şeyler arasında bulunmamaktadır" **Ve şüphe yok ki birçokları** bu konuda itimat edecekleri **bir bilgileri olmadan kendi hevâlarıyla,** leş eti ve diğer başka şeyleri helal kabul etmek türünden kendi nefislerinin arzuladıkları şeyler sebebiyle **saparlar.**[2] **Senin Rabbin ise muhakkak ki,** helalden geçip, harama varmak suretiyle **haddi aşanları en iyi bilendir.**

120. **Günahın**[3] **görünenini de, görünmeyenini de,** aşikar olanını da, gizli olanını da **bırakınız,** terk ediniz. **Şüphesiz günahı kazanan kimseler elbette işledikleri,** kazandıkları **şeyden dolayı** ahirette **cezalanacaklardır.**

121. Ölmesi veya Allah'tan başkasının adına boğazlanması şeklinde **üzerine Allah'ın ismi zikredilmemiş olanlardan yemeyiniz.** Yoksa bir Müslüman'ın kasten veya unutarak Allah'ın adını anmamak suretiyle boğazlamış olduğu hayvan helaldir. Bu tefsiri İbni Abbas yapmıştır. İmam Şafii de bu görüştedir.[4] **Ve şüphe yok ki,** ondan yemek **bir fısktır,** helal dairesinden çıkıştır. **Ve muhakkak ki, şeytanlar** leşin helal kabul edilmesi konusunda **sizinle mücadele etmeleri için kendi dostlarına,** kâfirlere **telkinde,** vesvesede **bulunurlar. Ve eğer** bu konuda **onlara itaat ederseniz şüphe yok ki, siz de müşriklersiniz.**

Ebu Cehil vb. kâfirler hakkında şu ayetler inmiştir:

122. Küfrü sebebiyle **ölü iken** hidayetle **dirilttiğimiz ve kendisine insanlar arasında yürüyebileceği,** kendisiyle hak olanı olmayandan ayırt edip göreceği **bir ışık** olan iman **verdiğimiz kimse, karanlıklar içinde kalıp ondan hiç çıkamayacak durumdaki** kâfir **kimse gibi**[5] **olur mu?** Tabi ki olmaz. **İşte** müminlere iman süslü gösterildiği gibi **kâfirlere yaptıkları** küfür ve masiyetler **böyle süslü gösterilmiştir.**

123. **Ve böyle** Mekke'nin fasıklarını büyüklerinden yaptığımız gibi **her bir**

---

[1] فصل ve حرم fiilleri hem meçhul hem de (bizim kıraatımızda da olduğu gibi) malum olarak okunmuştur.

[2] ليضلون kelimesi hem ي harfinin fethasıyla لَيَضِلُّونَ şeklinde, hem de (bizim kıraatımızda da olduğu gibi) لَيُضِلُّونَ şeklinde ي harfinin zammesiyle okunmuştur.

[3] Burada günah kelimesi bir görüşte zina, diğer bir görüşte ise her türlü masiyettir.

[4] [Hanefi mezhebinde ise bir Müslüman'ın kasten besmele çekmeyerek boğazlamış olduğu hayvan helal değildir. –mütercim–]

[5] مَثَلُ kelimesi burada zaittir. كَمَنْ هُوَ demektir.

beldede günahkârları büyüklerden kıldık ki, imandan engellemek suretiyle **orada hilede bulunsunlar. Hâlbuki onlar hilekarlık yapmazlar, ancak** bunun vebali üzerlerine olduğundan **kendilerine (hile) yapmış olurlar da** bunun **farkına varamazlar.**

124. **Ve onlara,** yani Mekkelilere Hz. Peygamberin doğruluğuna dair **bir âyet geldiği zaman derler ki, «Allah'ın peygamberlerine verilmiş olan** peygamberlik ile vahy**in aynısı bizlere verilinceye kadar biz** buna **imân etmeyiz.»** Zira bizim hem malımız çok, hem de yaşımız büyük. [Peygamberlik verilmeye biz daha layığız] Allah teala buyuruyor ki: **Allah peygamberliğini**[1] **nereye**[2] **vereceğini en iyi bilendir. Elbette** bu sözleri sebebiyle **günahkâr olanlara yapar oldukları hileden,** yani hile yapmalarından **dolayı Allah katında bir küçüklük,** zül **ve şiddetli bir azap isabet edecektir.**

KELİME ANLAMI

119. وَمَا لَكُمْ **Size ne var ki** اَ نْ لَّا تَاْكُلُوا **Yemeyesiniz** *(Neden?)* مِمَّا **Ol şeyden ki** ذُكِرَ **Zikredildi** *(Ne?)* اسْمُ اللهِ **Allah'ın ismi** *(Neye?)* عَلَيْهِ **Üzerine** *(O şey de nedendir?)* مِنَ الذَّبَائِحِ Kesilen hayvanlardan وَقَدْ فُصِّلَ **Ve tafsil edildi** بِالْبِنَاءِ Bina edilerek (okundu) *(Ne için?)* لِلْمَفْعُوْلِ Meful için (Yani meçhul olarak 'fussile' şeklinde) *(Daha ne ile okundu?)* وَلِلْفَاعِلِ Fail için (Fassale şeklinde malum olarak okundu) *(Nerede?)* فِي الْفِعْلَيْنِ İki fiilde de (Hem 'Fassale' fiilinde, hem de bundan sonra gelen 'Harrame' fiilinde) *(Kime tafsil etti?)* لَكُمْ **Size** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** حَرَّمَ **Haram kılındı** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Üzerinize** *(Nerede?)* فِي آيَةِ Şu ayette «حُرِّمَتْ 'Haram kılındı' عَلَيْكُمْ sizin üzerinize *(Ne?)* الْمَيْتَةُ» Leş اِلَّا **Ancak** (Hariç) مَا **Ol şey ki** اضْطُرِرْتُمْ **Muzdar/çaresiz kaldınız** *(Neye?)* اِلَيْهِ **O şeye** *(O çaresiz kaldığınız şey de nedendir?)* مِنْهُ Ondan (o leşten) فَهُوَ أَيْضًا O da aynı şekilde *(Nedir?)* حَلَالٌ Helaldir *(Kime?)* لَكُمْ Size اَلْمَعْنٰى Mana (şudur) لاَ مَانِعَ Mani yoktur *(Kime?)* لَكُمْ Size *(Neye mani yoktur?)* مَا مِنْ أَكْلِ Ol şeyin yemeye ki ذُكِرَ anlatıldı وَقَدْ بُيِّنَ Halbuki beyan edilmiştir *(Kime?)* لَكُمْ Size *(Ne beyan edilmiştir?)* الْمُحَرَّمُ Haram kılınan *(Ne haram kılınan?)* أَكْلُهُ Yemesi وَهٰذَا Bu (yemekten kaçınamayacağınız şeyler) *(Nedir?)* لَيْسَ Değildir *(Neden?)* مِنْهُ Ondan (haram kılınanlardan) وَاِنَّ كَثِيْرًا **Elbette bir çoğu** لَيُضِلُّوْنَ **Sapıyorlar** بِفَتْحِ الْيَاءِ (leyezillûne şeklinde) ya harfinin fethasıyla *(Daha?)* وَضَمِّهَا (leyuzillûne şeklinde) ya harfinin zammesiyle (okundu) *(Ne sebebiyle sapıyorlar?)* بِاَهْوَائِهِمْ **Hevaları sebebiyle**

---

[1] Bu kelime hem cemi hem de müfret olarak okunmuştur.

[2] حَيْثُ kelimesi أَعْلَمُ fiilinin delalet ettiği bir fiilin mefulü bihidir. Yani ayetin manası şöyledir: "Allah peygamberliğin verileceği uygun kişiyi bilir ve de ona peygamberlik verir. Şunlar ise buna ehil kimseler değildirler."

بِمَا Ol şeyle ki تَهْوَاهُ İstiyor *(Ne?)* أَنْفُسُهُمْ Onların nefisleri *(O istedikleri şey de nedendir?)* مِنْ بِغَيْرِ عِلْمٍ تَحْلِيلِ الْمَيْتَةِ Leşin helal kılınması *(Daha?)* وَغَيْرِهَا Ve diğer şeylerden *(Nasıl?)* **İlimleri olmaksızın** *(Öyle ilim ki)* يَعْتَمِدُونَهُ İtimat edecekleri *(Nerede itimat edecekleri?)* فِي ذٰلِكَ Bu konuda إِنَّ رَبَّكَ **Muhakkak ki senin rabbin** هُوَ **O** *(Nedir?)* أَعْلَمُ **En iyi bilendir** *(Kimi?)* بِالْمُعْتَدِينَ، الْمُتَجَاوِزِينَ **Aşanları** *(Neyi?)* الْحَلَالَ Helalı *(aşıp)* إِلَى الْحَرَامِ Harama *(geçenleri)*

120. وَذَرُوا، اُتْرُكُوا **Terk edin** *(Neyi?)* ظَاهِرَ الْإِثْمِ **Günahın zahirini** *(Daha?)* وَبَاطِنَهُ **Onun batınını** عَلَانِيَتَهُ Aşikarını *(Daha?)* وَسِرَّهُ Ve gizlisini وَالْإِثْمُ Günah(ın tefsirinde) قِيلَ Dendi ki اَلزِّنَا Zinadır وَقِيلَ Ve dendi ki كُلُّ مَعْصِيَةٍ Her günahtır إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak ki kimseler** سَيُجْزَوْنَ **Yakında cezalandırılacaklardır** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Ne sebebiyle cezalandırılacaklardır?)* بِمَا **Ol şeyle ki** كَانُوا **Onlar idiler** *(Ne?)* يَقْتَرِفُونَ **İşliyorlar** يَكْتَسِبُونَ Kazanıyorlar **ki** يَكْسِبُونَ **Kazanıyorlar** *(Neyi?)* الْإِثْمَ **Günahı**

121. وَلَا تَأْكُلُوا **Ve yemeyin** *(Neden?)* مِمَّا **Ol şeyden ki** لَمْ يُذْكَرْ **Zikredilmedi** *(Ne?)* اسْمُ اللهِ **Allah'ın ismi** *(Neye?)* عَلَيْهِ **Üzerine** *(Ne suretiyle?)* بِأَنْ مَاتَ Ölmesi suretiyle أَوْ Ya da ذُبِحَ Kesilmesi *(Ne ile kesilmesi?)* عَلَى اسْمِ غَيْرِهِ Başkasının ismi üzerine وَإِلَّا Yoksa! فَمَا Ol şey ki ذَبَحَهُ Onu kesti *(Kim?)* الْمُسْلِمُ Müslüman وَلَمْ يُسَمِّ Halbuki (Allah'ın) ismini söylemedi *(Nerede?)* فِيهِ Onda *(Ne olduğu halde o ismi söylemedi?)* عَمْدًا Kasten *(Daha?)* أَوْ نِسْيَانًا Ya da unutarak فَهُوَ O (kesilen hayvan) *(Nedir?)* حَلَالٌ Helaldir قَالَهُ Bunu dedi *(Kim?)* ابْنُ عَبَّاسٍ İbni Abbas وَعَلَيْهِ Bu görüş üzerinedir *(Kim?)* الشَّافِعِيُّ وَإِنَّهُ **Muhakkak ki o** أَيْ Yani الْأَكْلُ Yemek *(Neden?)* مِنْهُ Ondan *(Nedir?)* لَفِسْقٌ **Elbette fısktır** خُرُوجٌ Çıkmaktır *(Neden?)* عَمَّا Ol şeyden ki يَحِلُّ Helal oluyor وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ **Ve muhakkak ki şeytanlar** لَيُوحُونَ **Telkin ediyorlar** يُوَسْوِسُونَ Vesvese veriyorlar *(Kime?)* إِلَى أَوْلِيَائِهِمْ **Dostlarına** الْكُفَّارِ Kafirlere *(Niçin vesvese veriyorlar?)* لِيُجَادِلُوكُمْ **Sizinle mücadele etmeleri için** *(Ne konuda?)* فِي تَحْلِيلِ الْمَيْتَةِ Leşin helalliği konusunda وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ **Eğer onlara itaat ederseniz** *(Nerede?)* فِيهِ O konuda إِنَّكُمْ **Muhakkak ki siz** *(Nesiniz?)* لَمُشْرِكُونَ **Elbette müşriklersiniz**

122. وَنَزَلَ Ve indi *(Kim hakkında?)* فِي أَبِي جَهْلٍ Ebu Cehil hakkında *(Daha?)* وَغَيْرِهِ Ve başkaları hakkında (şu ayet inmiştir:) أَوَ مَنْ **Ol kimse olur mu?** كَانَ **İdi** *(Ne?)* مَيْتًا **Ölü** *(Ne sebebiyle ölü idi)* بِالْكُفْرِ Küfrü sebebiyle فَأَحْيَيْنَاهُ **Ve biz de onu dirilttik** *(Ne ile?)* بِالْهُدَى

Hidayet ile وَجَعَلْنَا **Ve kıldık** *(Kim için?)* لَهُ **Onun için** *(Ne?)* نُورًا **Bir nur** *(Öyle nur ki)* يَمْشِي **Yürüyor** *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla** *(Nerede?)* فِي النَّاسِ **İnsanlar**(arasın)**da** يَتَبَصَّرُ Ayırt edip, görüyor بِهِ o nurla *(Neyi?)* الْحَقَّ Hakkı *(Neden görüp-ayırt ediyor?)* مِنْ غَيْرِهِ Batıldan وَهُوَ O *(Nedir?)* الْإِيمَانُ İmandır *(O kimse ne olur mu?)* كَمَنْ **Ol kimse gibi ki** مَثَلُهُ **O kimse** مَثَلُ ;(Buradaki) 'mesel' zaittir زَائِدَةٌ Yani (mana şu şekildedir) أَيْ كَمَنْ Ol kimse gibi ki هُوَ O kimse *(Nerededir?)* فِي الظُّلُمَاتِ **Karanlıklarda** لَيْسَ بِخَارِجٍ **Çıkacak değildir** *(Nereden)* مِنْهَا **Oradan** وَهُوَ الْكَافِرُ O kişi kafirdir لَا Hayır!..(bir olmaz) كَذَلِكَ **Ve yine aynı şekilde** كَمَا زُيِّنَ Yaldızlandığı gibi *(Kime?)* لِلْمُؤْمِنِينَ Müminlere *(Ne?)* الْإِيمَانُ İman زُيِّنَ **Yaldızlandı** *(Kime?)* لِلْكَافِرِينَ **Kafirlere** *(Ne?)* مَا **Ol şey ki** كَانُوا **Onlar idiler** يَعْمَلُونَ **İşliyor** *(O işledikleri şey de nedendir?)* مِنَ الْكُفْرِ Küfür *(Daha?)* وَالْمَعَاصِي Masiyet

123. وَكَذَلِكَ **Ve yine aynı şekilde** كَمَا جَعَلْنَا Kıldığımız gibi *(Kimi?)* فُسَّاقَ مَكَّةَ Mekke'nin fasıklarını *(Ne kıldığımız gibi?)* أَكَابِرَهَا Oranın büyükleri جَعَلْنَا **Kıldık/yaptık** *(Nerede?)* فِي كُلِّ قَرْيَةٍ **Her beldede** *(Kimi?)* أَكَابِرَ **Büyükleri** *(Ne kıldık?)* مُجْرِمِيهَا **Oranın günahkarları** *(Niçin böyle yaptık?)* لِيَمْكُرُوا **Hile yapsınlar diye** *(Nerede?)* فِيهَا **Oralarda** *(Ne şekilde günahkarları yaptık?)* بِالصَّدِّ Engellemeleri suretiyle *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İmandan وَمَا يَمْكُرُونَ **Onlar hile yapmıyorlar** إِلَّا **Ancak** *(Kime hile yapıyorlar?)* بِأَنْفُسِهِمْ **Kendilerine** *(Niçin kendilerine hile yapmış oluyorlar?)* لِأَنَّ وَبَالَهُ Çünkü yaptıklarının vebali *(Nedir?)* عَلَيْهِمْ Onların üzerinedir وَمَا يَشْعُرُونَ **Halbuki farkına varmıyorlar** *(Neyin?)* بِذَلِكَ Bunun

124. وَإِذَا جَاءَتْهُمْ **Ve geldiğinde onlara** أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ Yani Mekkelilere *(Ne geldiğinde?)* آيَةٌ **Bir ayet** *(Neye dair bir ayet?)* ﷺ عَلَى صِدْقِ النَّبِيِّ Hz. Peygamberin (s.a.v.) doğruluğuna dair قَالُوا **Onlar derler** *(Şunu;)* لَنْ نُؤْمِنَ **Kesinlikle iman etmeyiz** *(Neye?)* بِهِ Ona (O ayete) حَتَّى أُوتِيَ **Biz verilinceye dek** *(Neyi verilinceye dek?)* مِثْلَ مَا **Ol şeyin mislini ki,** أُوتِيَ **Verildi** *(Kim?)* رُسُلُ اللهِ **Allah'ın Peygamberleri** *(Onların verildikleri de nedendir?)* مِنَ الرِّسَالَةِ Peygamberlik *(Daha?)* وَالْوَحْيِ Vahiy *(Kime verilinceye kadar?)* إِلَيْنَا Bize *(Niçin?)* لِأَنَّا Zira biz *(Neyiz?)* أَكْثَرُ Daha çoğuz *(Ne bakımdan?)* مَالًا Mal bakımından *(Daha?)* وَأَكْبَرُ Daha büyüğüz *(Ne bakımdan?)* سِنًّا Yaş olarak قَالَ تَعَالَى Allah (c.c.) dedi ki اَللهُ **Allah** *(Nedir?)* أَعْلَمُ **En iyi bilendir** *(Neyi en iyi bilendir?)* حَيْثُ **Nereye** يَجْعَلُ **Koyacak/verecek** *(Neyi?)* رِسَالَاتِهِ **Peygamberliğini** بِالْجَمْعِ (Bu söz) Cemi ile (Risalâtih şeklinde okundu) *(Daha?)* وَالْإِفْرَادِ (Risaleteh şeklinde) müfred olarak da (okundu) وَحَيْثُ 'Hays[ü]' sözü *(Nedir?)*

مَفْعُولٌ بِهِ Mefûlü bih'tir *(Ne için Mefûlü bih'tir?)* لِفِعْلٍ Bir fiil için ki دَلَّ Delalet etti عَلَيْهِ Üzerine (o fiile) *(Ne delalet etti?)* أَعْلَمُ 'E'lemü ' sözü أَيْ Yani (mana şudur) يَعْلَمُ (Allah) bilir/ya'lemü *(Neyi bilir?)* الْمَوْضِعَ Ol yeri ki الصَّالِحَ Elverişli olan *(Ne için elverişli olan?)* لِوَضْعِهَا Onu koymak için *(Nereye?)* فِيهِ Oraya فَيَضَعُهَا Ve de onu koyar وَهٰؤُلَاءِ Onlarsa لَيْسُوا Değiller *(Ne değiller?)* أَهْلًا Ehil değiller *(Neye?)* لَهَا Buna (peygamberliğe) سَيُصِيبُ **Yakında isabet edecektir** *(Kime?)* الَّذِينَ **Ol kimselere ki** اَجْرَمُوا **Günah işlediler** *(Ne ile?)* بِقَوْلِهِمْ Sözleriyle *(O sözlerden bedel?)* ذٰلِكَ Bu (sözleriyle) *(Ne isabet edecektir?)* صَغَارٌ **Alçaklık** ذُلٌّ Zillet *(Nereden?)* عِنْدَ اللهِ **Allah katından** *(Daha ne isabet edecektir?)* وَعَذَابٌ **Bir azap ki** شَدِيدٌ **Şiddetlidir** *(Ne sebebiyle isabet edecektir?)* بِمَا **Ol şey sebebiyle ki** كَانُوا **Onlar idiler** يَمْكُرُونَ **Hile yapıyor** أَيْ Yani بِسَبَبِ مَكْرِهِمْ Hileleri sebebiyle

﴿فَمَنْ يُرِدِ اللهُ اَنْ يَهْدِيَهُ يَشْرَحْ صَدْرَهُ لِلْاِسْلَامِ﴾ بِأَنْ يَقْذِفَ فِي قَلْبِهِ نُورًا فَيَنْفَسِحَ لَهُ وَيَقْبَلَهُ كَمَا وَرَدَ فِي حَدِيثٍ ﴿وَمَنْ يُرِدْ﴾ اَللهُ ﴿اَنْ يُضِلَّهُ يَجْعَلْ صَدْرَهُ ضَيِّقًا﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ [ضَيِّقًا] عَنْ قَبُولِهِ ﴿حَرِجًا﴾ شَدِيدَ الضِّيقِ بِكَسْرِ الرَّاءِ صِفَةٌ وَفَتْحِهَا [حَرَجًا] مَصْدَرٌ وُصِفَ بِهِ مُبَالَغَةً ﴿كَاَنَّمَا يَصَّعَّدُ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ (يَصَّاعَدُ) وَفِيهِمَا إِدْغَامُ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ فِي الصَّادِ وَفِي أُخْرَى بِسُكُونِهَا ﴿فِي السَّمَاءِ﴾ إِذَا كُلِّفَ الْإِيمَانَ لِشِدَّتِهِ عَلَيْهِ ﴿كَذٰلِكَ﴾ الْجَعْلِ ﴿يَجْعَلُ اللهُ الرِّجْسَ﴾ اَلْعَذَابَ أَوِ الشَّيْطَانَ أَيْ يُسَلِّطُهُ ﴿عَلَى الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٢٥﴾﴾ ﴿وَهٰذَا﴾ الَّذِي أَنْتَ عَلَيْهِ يَا مُحَمَّدُ ﴿صِرَاطُ﴾ طَرِيقُ ﴿رَبِّكَ مُسْتَقِيمًا﴾ لَا عِوَجَ فِيهِ وَنَصْبُهُ عَلَى الْحَالِ الْمُؤَكِّدَةِ لِلْجُمْلَةِ وَالْعَامِلُ فِيهَا مَعْنَى الْإِشَارَةِ ﴿قَدْ فَصَّلْنَا﴾ بَيَّنَّا ﴿الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ يَذَّكَّرُونَ ﴿١٢٦﴾﴾ فِيهِ إِدْغَامُ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ فِي الذَّالِ أَيْ يَتَّعِظُونَ وَخُصُّوا بِالذِّكْرِ لِأَنَّهُمُ الْمُنْتَفِعُونَ ﴿لَهُمْ دَارُ السَّلَامِ﴾ أَيِ السَّلَامَةِ وَهِيَ الْجَنَّةُ ﴿عِنْدَ رَبِّهِمْ وَهُوَ وَلِيُّهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢٧﴾﴾ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿يَوْمَ نَحْشُرُهُمْ﴾ بِالنُّونِ وَالْيَاءِ [يَحْشُرُهُمْ] أَيِ اللهُ الْخَلْقَ ﴿جَمِيعًا﴾ وَيُقَالُ لَهُمْ: ﴿يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ قَدِ اسْتَكْثَرْتُمْ مِنَ الْاِنْسِ﴾ بِاِغْوَائِكُمْ ﴿وَقَالَ اَوْلِيٰٓؤُهُمْ﴾ اَلَّذِينَ أَطَاعُوهُمْ ﴿مِنَ الْاِنْسِ رَبَّنَا اسْتَمْتَعَ بَعْضُنَا بِبَعْضٍ﴾ اِنْتَفَعَ الْإِنْسُ بِتَزْيِينِ الْجِنِّ لَهُمُ الشَّهَوَاتِ وَالْجِنُّ بِطَاعَةِ الْإِنْسِ لَهُمْ ﴿وَبَلَغْنَآ اَجَلَنَا الَّذِيٓ اَجَّلْتَ لَنَا﴾ وَهُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ وَهٰذَا تَحَسُّرٌ مِنْهُمْ ﴿قَالَ﴾ تَعَالَى لَهُمْ عَلَى لِسَانِ الْمَلَائِكَةِ ﴿النَّارُ مَثْوٰيكُمْ﴾ مَأْوَاكُمْ ﴿خَالِدِينَ فِيهَا اِلَّا مَا شَآءَ اللهُ﴾ مِنَ الْأَوْقَاتِ الَّتِي يَخْرُجُونَ فِيهَا لِشُرْبِ الْحَمِيمِ فَإِنَّهُ خَارِجُهَا كَمَا قَالَ تَعَالَى (ثُمَّ إِنَّ مَرْجِعَهُمْ لَإِلَى الْجَحِيمِ) وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ فِيمَنْ عَلِمَ اللهُ أَنَّهُمْ يُؤْمِنُونَ فَمَا بِمَعْنَى مَنْ ﴿اِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ﴾ فِي صُنْعِهِ ﴿عَلِيمٌ ﴿١٢٨﴾﴾ بِخَلْقِهِ ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ كَمَا مَتَّعْنَا عُصَاةَ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ ﴿نُوَلِّي﴾ مِنَ الْوَلَايَةِ ﴿بَعْضَ الظّٰلِمِينَ بَعْضًا﴾ أَيْ عَلَى بَعْضٍ ﴿بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٢٩﴾﴾ مِنَ الْمَعَاصِي ﴿يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ اَلَمْ يَاْتِكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ﴾ أَيْ مِنْ مَجْمُوعِكُمْ أَيْ بَعْضِكُمُ الصَّادِقِ بِالْإِنْسِ أَوْ رُسُلُ الْجِنِّ نُذُرُهُمُ الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ كَلَامَ الرُّسُلِ فَيُبَلِّغُونَ قَوْمَهُمْ ﴿يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ اٰيَاتِي وَيُنْذِرُونَكُمْ لِقَآءَ يَوْمِكُمْ هٰذَا قَالُوا شَهِدْنَا عَلٰٓى اَنْفُسِنَا﴾ أَنْ قَدْ بَلَّغُونَا قَالَ تَعَالَى: ﴿وَغَرَّتْهُمُ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا﴾ فَلَمْ يُؤْمِنُوا ﴿وَشَهِدُوا عَلٰٓى اَنْفُسِهِمْ اَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ ﴿١٣٠﴾﴾ ﴿ذٰلِكَ﴾ أَيْ إِرْسَالُ الرُّسُلِ ﴿اَنْ﴾ اَللَّامُ مُقَدَّرَةٌ وَهِيَ مُخَفَّفَةٌ أَيْ لِأَنَّهُ ﴿لَمْ يَكُنْ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرٰى بِظُلْمٍ﴾ مِنْهَا ﴿وَاَهْلُهَا غَافِلُونَ ﴿١٣١﴾﴾ لَمْ يُرْسَلْ إِلَيْهِمْ رَسُولٌ يُبَيِّنُ لَهُمْ

TÜRKÇE ANLAMI

125. **Artık Allah her kime hidayet etmek isterse** kalbine bir nur atmak suretiyle **onun göğsünü İslâm için genişletir,** kalbi İslam için genişleyince o da İslam'ı kabul eder. Nitekim bu konuda bir hadis de varit olmuştur. **Ve her kimi** Allah **dalâlete düşürmek dilerse onun göğsünü** İslam'ı kabul etme konusunda **daraltır,**[1] **sıkışmış**[2] **bir hale getirir,** onu iman ile mükellef kıldığında bu ona çok zor geldiğinden **sanki zorla göğe yükselecekmiş**[3] **gibi (olur). İşte** bu darlık verişi gibi **Allah imân etmeyenlerin üzerine böylece pislik,** azap ya da şeytan **verir,** bunu ona musallat kılar.

126. **Ve** ey Muhammed! **Bu** senin bulunduğun durum **Rabbinin** kendisinde hiç eğrilik bulunmayan **dosdoğru**[4] **olan yoludur. Muhakkak ki, Biz âyetleri düşünen**[5] nasihat dinleyen **bir kavim**[6] **için tafsilatlı olarak beyan etmişizdir.**

127. **Onlar için Rablerinin indinde selam**et **yurdu** olan cennet **vardır. Ve yaptıkları amelleri sebebiyle onların velîsidir.**

128. **Ve** yad et! **O gün de onların hepsini haşr edeceğiz.**[7] Ve onlara denilir ki; **«Ey cin tâifesi!** Saptırmanız suretiyle **insanlardan birçok kimseler edindiniz» Onların insanlardan** kendilerine itaat eden **dostları da: «Rabbimiz! Bizim bazımız bazımızdan faydalandı.** Kendilerine şehvetleri yaldızlayan cinlerden, insanlar; kendilerine itaat etmeleriyle de cinler insanlardan faydalandı. **Ve bizim için tayin ettiğin ecelimize,** kıyamet gününe **erdik,» diyecekler.** Bu onlardan bir pişmanlıktır. Allah teala da Meleklerin diliyle onlara **buyuruyor ki: «Ateş sizin karargâhınız,** yerleşeceğiniz yerinizdir**, orada ebedîyen kalacaksınız, ancak** ateşin dışındaki kaynar sudan içmek için **Allah'ın dilediği** miktarda çıkacakları vakit **müstesna.** Allah telanın buyurduğu gibi: "Sonra onların döneceği yer

---

[1] ضَيِّقًا kelimesi hem şeddesiz, hem de şeddeli olarak okunmuştur.

[2] حَرَجًا kelimesi "şiddetli darlık" anlamına gelir. Bu kelime ر harfinin kesresi ile okunduğunda sıfat; fethayla okunduğunda ise kendisiyle mübalağa için vasıflanılmış mastartır.

[3] Bir diğer kıraatte bu kelime يَصَّاعَدُ şeklinde okunmuştur. Her iki kıraatte de kelimenin aslındaki ت harfi ص harfine idgam edilmiştir. Bir başka kıraatte ise ص harfi sükun ile يَصْعَدُ şeklinde okunmuştur.

[4] مُسْتَقِيمًا kelimesi cümleyi te'kitleyen [daha doğrusu sahibi olan صِرَاطُ رَبِّكَ yi tekitleyen -mütercim-] bir hal olmak üzere nasbolmuştur. Kendisinde amel eden ise işaretin manasıdır. [Daha doğrusu kendisinde fiil manası bulunan ismi işarettir –mütercim-]

[5] يَذَّكَّرُونَ kelimesinin aslındaki ت harfi ذ harfine idgam edilmiştir.

[6] Sadece "düşünen bir kavim" demesi bundan faydalananların sadece onlar olmasındandır.

[7] Bu kelime hem ن ile نَحْشُرُهُمْ şeklinde, hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) ي harfi ile يَحْشُرُهُمْ şeklinde okunmuştur. Bu durumda ayetin manası şöyledir: "Allah mahlukatı haşredecektir"

yine cehennemdir"» İbni Abbas'tan bu ayetin Allah'ın iman edeceğini bildiği kimseler hakkında indiği rivayet edilmiştir.[1] **Şüphe yok ki, senin Rabbin** yaptıklarında **hikmet sahibidir,** yarattıklarını **hakkıyla bilendir.**

129. **Ve işte böyle** insanları ve cinleri birbirlerinden faydalandırdığımız gibi **işledikleri şeyler** olan günahları **sebebiyle zalimlerin bazısını bazısının** üzerine **musallat kılarız.**[2]

130. **«Ey cin ve insan topluluğu! İçinizden**[3] **size benim âyetlerimi tebliğ eder ve sizi bu güne kavuşmanızla korkutan peygamberler gelmedi mi?» Diyeceklerdir ki: «Biz** onların bize tebliğ ettiğine dair **kendi aleyhimize şehâdet ederiz.»** Allah teala buyuruyor ki; **Ve onları dünya hayatı aldattığından** dolayı onlar iman etmediler **ve kendi aleyhlerine kesinlikle kafir olduklarına dair şehâdette bulundular.**

131. **İşte bu,** peygamberlerin gönderilmesi **Rabbin, ülkelerin ahalisini** kendilerine hakkı beyan edecek bir peygamber gönderilmeyişinden sebep, **gafil bir halde bulunurlarken** onların **zulümleri sebebiyle helâk edici olmadığından**[4] **dolayıdır.**

KELİME ANLAMI

125. فَمَنْ يُرِدْ **Her kimi dilerse** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neyi dilerse?)* أَنْ يَهْدِيَهُ **Onu hidayete eriştirmeyi** يَشْرَحْ **Açar** *(Neyi?)* صَدْرَهُ **Onun göğsünü** *(Ne için açmayı?)* لِلْإِسْلَامِ **İslam için** بِأَنْ يَقْذِفَ Atmak suretiyle *(Nereye?)* فِي قَلْبِهِ Kalbine *(Neyi atmak suretiyle?)* نُورًا Bir nuru فَيَنْفَسِحَ Açılır *(Kim için?)* لَهُ Onun için وَيَقْبَلَهُ Ve onu kabul eder كَمَا وَرَدَ Varid olduğu gibi *(Nerede?)* فِي حَدِيثٍ Bir hadiste وَمَنْ يُرِدْ **Her kimi de isterse** *(Kim?)* اللهُ Allah *(Neyi isterse?)* أَنْ يُضِلَّهُ **Onu saptırmayı** يَجْعَلْ **Kılar** *(Neyi?)* صَدْرَهُ **Onun göğsünü** *(Ne yapmayı?)* ضَيِّقًا **Dar** بِالتَّخْفِيفِ (Bu kelime) tahfifle/şeddesiz (olarak 'Dayk' şeklinde okundu) *(Daha?)* وَالتَّشْدِيدِ (Dayyik şeklinde de) şeddeli (olarak okundu) *(Ne konuda dar kılar?)* عَنْ قَبُولِهِ Onu kabülden *(Öyle dar ki)* حَرَجًا **Dapdar** شَدِيدَ الضِّيقِ (Bu kelime) Şiddetli darlık (anlamındadır) بِكَسْرِ الرَّاءِ 'Râ' nın kesresiyle ('Haricün şeklinde okunduğunda) *(Nedir bu kelime?)* صِفَةٌ sıfattır وَفَتْحِهَا 'Râ' nın fethasıyle ('Haracün şeklinde okunduğunda)

---

[1] Bu tefsire göre مَا burada مَنْ anlamındadır.

[2] نُوَلِّي kelimesi velayet kökündendir.

[3] مِنْكُمْ sözüyle sizin toplamınızdan; yani "bir kısmınızdan" anlamı kastedilmektedir. Bu durumda iki şık söz konusudur: 1. bu bir kısmınızdan sözüyle sadece insanlar kastedilmiştir, 2. Yahut peygamberlerin sözünü dinleyip, kavimlerine ulaştıran uyarıcı cin peygamberler kastedilmiştir.

[4] أَنْ kelimesinde lam mukadderdir. اَنْ ise şeddeliden hafifletilmiştir. لِأَنَّهُ anlamına gelir.

(Nedir?) مَصْدَرٌ Mastardır *(Öyle mastar ki)* بِهِ وُصِفَ kendisiyle vasıflanılmıştır *(Niçin vasıflanılmıştır?)* مُبَالَغَةً Mübalağa olsun için كَأَنَّمَا **Sanki** يَصَّعَّدُ **Yükseliyor** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte «يَصَّاعَدُ» 'Yessâ'adü' şeklinde (okundu) وَفِيهِمَا Her ikisinde de (her iki kıraatte de bu kelimede) vardır *(Ne?)* إِدْغَامُ التَّاءِ 'te'nin idğamı *(Öyle te ki)* فِي الْأَصْلِ (kelimenin) aslında bulunan *(Nereye idğam edilmesi vardır?)* فِي الصَّادِ 'Sad' harfine وَفِي أُخْرَى Diğer bir kıraatte ise بِسُكُونِهَا 'Sad' harfinin sükunuyla ('Yes'adü şeklinde okundu) *(Nereye yükseliyor?)* فِي السَّمَاءِ **Göğe** *(Ne zaman?)* إِذَا كُلِّفَ Mükellef kılındığı zaman *(Ne ile?)* الْإِيمَانَ İmanla *(Niçin böyle olur?)* لِشِدَّتِهِ İman şiddetli olduğu için *(Kime?)* عَلَيْهِ Onun üzerine كَذَلِكَ الْجَعْلِ **Aynı bu** kılış **gibi** يَجْعَلُ **Kılar** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neyi?)* الرِّجْسَ **Pisliği** اَلْعَذَابَ Azabı أَوْ Ya da الشَّيْطَانَ Şeytanı أَيْ Yani يُسَلِّطُهُ Ona musallat kılar *(Kim üzerine?)* عَلَى الَّذِينَ **Ol** **kimseler üzerine ki** لَا يُؤْمِنُونَ **İman etmezler**

126. وَهٰذَا **Ve bu** الَّذِي Ol şey ki أَنْتَ Sen *(Nesin?)* عَلَيْهِ Onun üzerindesin *(Nedir bu ?)* يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammet صِرَاطُ رَبِّكَ **Rabbinin yolu** *(Ne olduğu halde?)* مُسْتَقِيمًا **Dosdoğru** لَا عِوَجَ Eğrilik yok فِيهِ Onda وَنَصْبُهُ (bu kelimenin) nasbedilmesi *(Nedir?)* عَلَى الْحَالِ الْمُؤَكِّدَةِ Hali müekkide olaraktır *(Neyi tekit eden?)* لِلْجُمْلَةِ Cümleyi وَالْعَامِلُ Amil ise *(Nerede?)* فِيهَا Bunda *(Nedir?)* مَعْنَى الْإِشَارَةِ İşaretin ('hâzâ'nin) manasıdır قَدْ فَصَّلْنَا **Tafsil ettik** بَيَّنَّا Açıkladık *(Neyi?)* الْآيَاتِ **Ayetleri** *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **Bir kavim için ki** يَذَّكَّرُونَ **Düşünürler** فِيهِ Bu ('Yezzekkerûn kelimesinde) vardır *(Ne?)* إِدْغَامُ التَّاءِ 'tâ'nın idgamı *(Neredeki?)* فِي الْأَصْلِ (kelimenin) aslındaki *(Nereye idgamı?)* فِي الذَّالِ 'Zal' harfine أَيْ Yani (anlamı;) öğütlenirler وَخُصُّوا tahsis edildiler *(Ne ile?)* بِالذِّكْرِ zikredilmekle (Yani özellikle Düşünen kavim zikredildi) *(Niçin?)* لِأَنَّهُمُ Çünkü onlar الْمُنْتَفِعُونَ Faydalananlardır

127. لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* دَارُ السَّلَامِ **Selam yurdu** أَيِ السَّلَامَةِ Yani selamet (yurdu) وَهِيَ O da *(Nedir?)* الْجَنَّةُ Cennettir *(Nerede?)* عِنْدَ رَبِّهِمْ **Rableri katında** وَهُوَ **O** *(Nedir?)* وَلِيُّهُمْ **Onların velisidir** *(Neye velidir?)* بِمَا **Ol şeye ki** كَانُوا **Onlar idiler** يَعْمَلُونَ **Yapıyor**

128. وَ اذْكُرْ **Ve** yâd et! يَوْمَ **Ol günü ki** نَحْشُرُهُمْ **Onları toplarız** بِالنُّونِ (Bu kelime) Nun ile ('nahşurühüm' şeklinde okundu) *(Daha?)* وَالْيَاءِ ('yahşurühum' şeklinde) 'yâ' ile (de okundu) أَيِ اللهُ Yani Allah (toplar) *(Kimi?)* الْخَلْقَ Halkı جَمِيعًا **Hepsini** وَيُقَالُ Ve denilir *(Kime?)* لَهُمْ Onlara يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ **Ey cinler topluluğu** قَدِ اسْتَكْثَرْتُمْ **Elbette çok**

kimseler edindiniz *(Neden?)* مِنَ الْاِنْسِ **İnsanlardan** *(Nasıl?)* بِاِغْوَائِكُمْ Kandırmanız suretiyle وَقَالَ **Ve dediler** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Kim?)* اَوْلِيَاؤُهُمْ **Onların dostları** اَلَّذِينَ Öyle dostları ki أَطَاعُوهُمْ Onlara itaat ettiler *(Onlar da kimlerdendir?)* مِنَ الْاِنْسِ **İnsanlardan** *(Şunu dediler)* رَبَّنَا **Ey rabbimiz** اسْتَمْتَعَ **Faydalandı** *(Kim?)* بَعْضُنَا **Bazımız** *(Kimle?)* بِبَعْضٍ **Bazımızla** اِنْتَفَعَ Faydalandı *(Kim?)* الْإِنْسُ İnsanlar *(Ne ile?)* بِتَزْيِينِ الْجِنِّ Cinlerin yaldızlaması ile *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Neyi?)* الشَّهَوَاتِ Şehvetleri وَالْجِنُّ Cinler de (faydalandı) *(Ne ile?)* بِطَاعَةِ الْإِنْسِ İnsanların itaat etmesi ile *(Kime?)* لَهُمْ Onlara وَبَلَغْنَا **Ve biz ulaştık** *(Neye?)* اَجَلَنَا **Bizim süremize** الَّذِي **Öyle süre ki** اَجَّلْتَ **Süre verdin** *(kime?)* لَنَا **Bize** وَهُوَ O süre de *(Nedir?)* يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüdür وَهٰذَا Bu *(Nedir?)* تَحَسُّرٌ Kederlenmedir *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan قَالَ **Dedi** تَعَالٰى Allah teala *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne ile dedi?)* عَلٰى لِسَانِ الْمَلَائِكَةِ Meleklerin diliyle النَّارُ **Ateş** *(Nedir?)* مَثْوٰيكُمْ **Sizin karargâhınızdır** مَأْوَاكُمْ Sizin varacağınız yerdir *(Onlar ne olduğu halde?)* خَالِدِينَ **Ebedi oldukları halde** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** اِلَّا **Ancak müstesna** *(Ne?)* مَا **Ol şey ki** شَاءَ **Diledi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(O Allah'ın dilediği şey de nedendir?)* مِنَ الْأَوْقَاتِ Vakitler الَّتِي Öyle vakitler ki يَخْرُجُونَ Onlar çıkarlar *(Ne zaman?)* فِيهَا O vakitlerde *(Niçin çıkarlar?)* لِشُرْبِ الْحَمِيمِ Kaynar su içmek için فَإِنَّهُ Zira kaynar su *(Nerededir?)* خَارِجَهَا Ateşin dışındadır كَمَا قَالَ تَعَالٰى Allah tealanın dediği gibi; «ثُمَّ إِنَّ مَرْجِعَهُمْ 'Sonra elbette onların dönüşler *(Nereyedir?)* لَإِلَى الْجَحِيمِ» Elbette cehennemedir' (Saffat:68) وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ İbni Abbas'tan (rivayet edildi) أَنَّهُ Bu ayet *(Nedir?)* فِيمَنْ Ol kimseler hakkındadır ki عَلِمَ اللّٰهُ Allah bildi *(Neyi?)* أَنَّهُمْ Ol kimseleri ki يُؤْمِنُونَ İman ederler فَمَا Bu durumda (ayetteki 'mâ') *(Nedir?)* بِمَعْنٰى مَنْ 'men' manasındadır اِنَّ رَبَّكَ **Muhakkak ki senin Rabbin** *(Nedir?)* حَكِيمٌ **Hikmet sahibidir** *(Nerede?)* فِي صُنْعِهِ Yaptıklarında عَلِيمٌ **Bilendir** *(Neyi?)* بِخَلْقِهِ Yarattığını

129. وَكَذٰلِكَ **Ve aynı şekilde** كَمَا مَتَّعْنَا Yani faydalandırdığımız gibi عُصَاةَ الْإِنْسِ İnsanların asilerini *(Dahi?)* وَالْجِنِّ Cinlerin asilerini *(Onlardan bedel)* بَعْضَهُمْ Onların bazısını بِبَعْضٍ Bazısıyla نُوَلِّي **Musallat ederiz** مِنَ الْوَلَايَةِ (Emir kılma, musallat etme manasındaki) Velayet kökünden gelir *(Kimi?)* بَعْضَ الظَّالِمِينَ **Bazı zalimleri** *(Kime çeviririz?)* بَعْضًا **Bazısına** أَيْ Yani عَلٰى بَعْضٍ Bazısı aleyhine *(Ne ile?)* بِمَا **Ol şey ile ki** كَانُوا **Onlar idiler** يَكْسِبُونَ **Kazanıyor** *(O kazandıkları da nedendir?)* مِنَ الْمَعَاصِي Masiyetlerden

130. يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ **Ey cinler topluğu** *(Daha?)* وَالْإِنْسِ **Ve insanlar (topluluğu)** اَلَمْ يَأْتِكُمْ **Size gelmedi mi** *(Kim?)* رُسُلٌ **Peygamberler** *(Öyle peygamberler ki)* مِنْكُمْ **Sizden** أَيْ مِنْ مَجْمُوعِكُمْ Yani sizin toplamınızdan أَيْ yani بَعْضِكُمْ "Sizin bazınızdan" anlamı kastedilmiştir (Bu 'minküm' sözünün 'bazınızdan' şeklindeki tefsiri) *(Öyle tefsir ki)* الصَّادِقِ doğru olan *(Neye?)* بِالْإِنْسِ Sadece insanlara (cinlere değil) أَوْ Ya da ('minküm' sözüyle "bazınızdan" anlamı kastedildiğinde tefsiri şöyledir) رُسُلُ الْجِنِّ Cinlerin rasülleri *(Öyle Rasulleri ki)* نُذُرُهُمْ Onların uyarıcıları olan الَّذِينَ Öyle uyarıcıları ki يَسْتَمِعُونَ Dinliyorlar *(Neyi?)* كَلَامَ الرُّسُلِ Peygamberlerin sözünü فَيُبَلِّغُونَ Sonra da ulaştırıyorlar *(Kime?)* قَوْمَهُمْ Kavimlerine *(Öyle rasuller ki)* يَقُصُّونَ **Anlatıyorlar** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Size** *(Neyi?)* اٰيَاتِي **Ayetlerimi** *(Daha?)* وَيُنْذِرُونَكُمْ **Ve uyarıyorlar sizi** *(Neye karşı uyarıyorlar?)* لِقَاءَ يَوْمِكُمْ **Gününüze kavuşmakla** *(Öyle gün ki)* هٰذَا **Bu** قَالُوا **Onlar dediler ki** شَهِدْنَا **Biz şehadet ederiz** *(Kime?)* عَلٰى اَنْفُسِنَا **Kendi aleyhimize** *(Ne ile?)* أَنْ Şununla ki قَدْ بَلَغَنَا Bize ulaştı قَالَ تَعَالٰى Allah teala dedi ki وَغَرَّتْهُمُ **Ve onları aldattı** *(Ne?)* الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا **Dünya hayatı** فَلَمْ يُؤْمِنُوا Ve iman etmediler وَشَهِدُوا **Ve şahitlik yaptılar** عَلٰى اَنْفُسِهِمْ **Nefisleri aleyhine** اَنَّهُمْ **Onlar** كَانُوا **Oldular** *(Ne?)* كَافِرِينَ **Kafirler**

131. ذٰلِكَ **Ve bu** أَيْ Yani إِرْسَالُ الرُّسُلِ Peygamber gönderme *(Niçindir?)* اَنْ **Şöyle ki** اَللَّامُ 'lam' *(Nedir?)* مُقَدَّرَةٌ mukadderdir وَهِيَ Bu ('En') *(Nedir?)* مُخَفَّفَةٌ Tahfif edilmiştir أَيْ Yani (şu demektir) لِأَنَّهُ Çünkü durum şu ki لَمْ يَكُنْ **Olmadı** *(Kim?)* رَبُّكَ **Senin rabbin** مُهْلِكَ الْقُرٰى **Ülkeleri helak edici** *(Ne ile?)* بِظُلْمٍ **Zulüm ile** *(Öyle zulüm ki)* مِنْهَا Kendisinden وَاَهْلُهَا **Halbuki onun ahalisi** *(Nedir?)* غَافِلُونَ **Gafiller,** لَمْ يُرْسَلْ إِلَيْهِمْ Kendilerine gönderilmemiştir *(Ne?)* رَسُولٌ Peygamber *(Öyle peygamber ki)* يُبَيِّنُ Açıklıyor *(Kime?)* لَهُمْ Onlara

﴿وَلِكُلٍّ﴾ مِنَ الْعَامِلِينَ ﴿دَرَجَاتٌ﴾ جَزَاءٌ ﴿مِمَّا عَمِلُوا﴾ مِنْ خَيْرٍ وَشَرٍّ ﴿وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٣٢﴾﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ ﴿وَرَبُّكَ الْغَنِيُّ﴾ عَنْ خَلْقِهِ وَعِبَادَتِهِمْ ﴿ذُو الرَّحْمَةِ إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ﴾ يَا أَهْلَ مَكَّةَ بِالْإِهْلَاكِ ﴿وَيَسْتَخْلِفْ مِنْ بَعْدِكُمْ مَا يَشَاءُ﴾ مِنَ الْخَلْقِ ﴿كَمَا أَنْشَأَكُمْ مِنْ ذُرِّيَّةِ قَوْمٍ آخَرِينَ ﴿١٣٣﴾﴾ أَذْهَبَهُمْ وَلٰكِنَّهُ أَبْقَاكُمْ رَحْمَةً لَكُمْ ﴿إِنَّ مَا تُوعَدُونَ﴾ مِنَ السَّاعَةِ وَالْعَذَابِ ﴿لَآتٍ﴾ لَا مَحَالَةَ ﴿وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿١٣٤﴾﴾ فَائِتِينَ عَذَابَنَا ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿يَا قَوْمِ اعْمَلُوا عَلٰى مَكَانَتِكُمْ﴾ حَالَتِكُمْ ﴿إِنِّي عَامِلٌ﴾ عَلٰى حَالَتِي ﴿فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ﴾ مَوْصُولَةٌ مَفْعُولُ الْعِلْمِ ﴿تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ﴾ أَيِ الْعَاقِبَةُ الْمَحْمُودَةُ فِي الدَّارِ الْآخِرَةِ أَنَحْنُ أَمْ أَنْتُمْ ﴿إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ﴾ يَسْعَدُ ﴿الظَّالِمُونَ ﴿١٣٥﴾﴾ الْكَافِرُونَ ﴿وَجَعَلُوا﴾ أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ ﴿لِلّٰهِ مِمَّا ذَرَأَ﴾ خَلَقَ ﴿مِنَ الْحَرْثِ﴾ الزَّرْعِ ﴿وَالْأَنْعَامِ نَصِيبًا﴾ يَصْرِفُونَهُ إِلَى الضَّيْفَانِ وَالْمَسَاكِينِ وَلِشُرَكَائِهِمْ نَصِيبًا يَصْرِفُونَهُ إِلٰى سَدَنَتِهَا ﴿فَقَالُوا هٰذَا لِلّٰهِ بِزَعْمِهِمْ﴾ بِالْفَتْحِ وَالضَّمِّ ﴿وَهٰذَا لِشُرَكَائِنَا﴾ فَكَانُوا إِذَا سَقَطَ فِي نَصِيبِ اللّٰهِ شَيْءٌ مِنْ نَصِيبِهَا الْتَقَطُوهُ أَوْ فِي نَصِيبِهَا شَيْءٌ مِنْ نَصِيبِهِ تَرَكُوهُ وَقَالُوا: إِنَّ اللّٰهَ غَنِيٌّ عَنْ هٰذَا كَمَا قَالَ تَعَالٰى: ﴿فَمَا كَانَ لِشُرَكَائِهِمْ فَلَا يَصِلُ إِلَى اللّٰهِ﴾ أَيْ لِجِهَتِهِ ﴿وَمَا كَانَ لِلّٰهِ فَهُوَ يَصِلُ إِلٰى شُرَكَائِهِمْ سَاءَ﴾ بِئْسَ ﴿مَا يَحْكُمُونَ ﴿١٣٦﴾﴾ أَيْ حُكْمُهُمْ هٰذَا ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ كَمَا زَيَّنَ لَهُمْ مَا ذُكِرَ ﴿زَيَّنَ لِكَثِيرٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ قَتْلَ أَوْلَادِهِمْ﴾ بِالْوَأْدِ ﴿شُرَكَاؤُهُمْ﴾ مِنَ الْجِنِّ بِالرَّفْعِ، فَاعِلُ زَيَّنَ وَفِي قِرَاءَةٍ بِبِنَائِهِ لِلْمَفْعُولِ وَرَفْعِ قَتْلَ وَنَصْبِ الْأَوْلَادِ بِهِ وَجَرِّ شُرَكَائِهِمْ بِإِضَافَتِهِ وَفِيهِ الْفَصْلُ بَيْنَ الْمُضَافِ وَالْمُضَافِ إِلَيْهِ بِالْمَفْعُولِ وَلَا يَضُرُّ وَإِضَافَةُ الْقَتْلِ إِلَى الشُّرَكَاءِ لِأَمْرِهِمْ بِهِ ﴿لِيُرْدُوهُمْ﴾ يُهْلِكُوهُمْ ﴿وَلِيَلْبِسُوا﴾ يُخْلِطُوا ﴿عَلَيْهِمْ دِينَهُمْ وَلَوْ شَاءَ اللّٰهُ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ ﴿١٣٧﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

132. Ve amel eden **herkes için yaptıkları** hayır ve şer olan **şeylerden dolayı dereceler,** karşılıklar **vardır. Ve senin Rabbin onların yapar olduklarından**[1] **gafil değildir.**

133. Ve senin Rabbin yarattıklarından ve onların ibadetlerinden **ihtiyaçsızdır, rahmet sahibidir.** Ey Mekkeliler **eğer dilerse sizi** helak etmek suretiyle **giderir ve sizin arkanızdan dilediği** yarattığını, **yerinize getirir; tıpkı sizi,** giderdiği **başka bir kavmin zürriyetinden vücuda getirdiği gibi.** Fakat rahmet ettiğinden dolayı sizi gidermeyip, bırakmıştır.

[1] Bu kelime hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) ي ile يَعْمَلُونَ şeklinde, hem de ت harfi ile تَعْمَلُونَ şeklinde okunmuştur.

134. **Şüphe yok ki, vaad olunduğunuz şey** olan kıyamet ve azap **elbette** kesinkes **gelecektir. Ve siz onu bertaraf edebilecek,** azabımızdan kaçabilecek **değilsiniz.**

135. Onlara **de ki: «Ey kavmim! Üzerinde bulunduğunuz tutumunuzu,** tavrınızı **devam ettirin, şüphe yok ki, ben de** bulunduğum durum üzere **hareket etmekteyim. Artık şüphesiz yakında ahiret yurdunun,** oradaki güzel akibetin **kime**[1]**;** bize mi yoksa size mi **nâsip olacağını bileceksiniz dir! Şu muhakkak ki, zalimler** olan kâfirler **kurtuluşa,** saadete **eremeyeceklerdir.»**

136. **Ve** Mekke kâfirleri **Allah için O'nun yarattığından; ekinden,** mahsulden **ve hayvanlardan** misafirler, miskinler ve de ortak koştukları şeyler için onların hizmetçilerine sarf edecekleri **bir pay ayırdılar, sonra kendilerince,**[2] **«Bu Allah içindir, bu da ortaklarımız içindir» dediler.** O kadar ki eğer Allah'ın payı olan şeyin içine şirk koştukları şeylerin payı düşecek olsa, onu gerisi geriye yerine koyarlardı. Ama onların payının içine Allah'ın payından bir şey düşecek olsa onu orada bırakıp, "Şüphesiz Allah bundan ihtiyaçsızdır" derlerdi. Allah teala buyuruyor ki; **Artık ortakları için olan Allah**'ın tarafına **ulaşmıyor ama Allah için olan şey o ortaklarına ulaşıyor! Hükmeder oldukları şey,** onların bu hükmü **ne fena!**

137. **Ve** anlatılanları **böyle** onlara süslediği gibi **müşriklerden birçoklarına çocuklarını** gömmek suretiyle **öldürmeyi, onların** cinlerden olan **ortakları**[3] **süsledi. Tâ ki onları helâk etsinler ve dinlerini de kendilerine karıştırsınlar. Ve eğer Allah dileseydi onu yapmazlardı. Artık onları da, iftira ettikleri şeyi de bırak!**

KELİME ANLAMI

132. وَلِكُلٍّ **Hepsi için** (vardır) *(O hepsi de kimlerdendir?)* مِنَ الْعَامِلِينَ (İtaatkar olsun, asi olsun) Amel edenlerden *(Ne vardır?)* دَرَجَاتٌ **Dereceler** جَزَاءٌ Karşılık *(O dereceler/karşılık nedendir?)* مِمَّا **Ol şeyden ki** عَمِلُوا **Onlar işledi** *(O işledikleri şey de nedendir?)* مِنْ خَيْرٍ Hayır *(Daha?)* وَشَرٍّ Ve şer وَمَا رَبُّكَ **Senin rabbin olmadı** *(Ne?)* بِغَافِلٍ **Gafil** *(Neden?)* عَمَّا **Ol şeyden ki** يَعْمَلُونَ **Yapıyorlar** بِالْيَاءِ (Bu kelime) 'Yâ' ile (okundu) *(Daha?)* وَالتَّاءِ ('Ta'lemûn') şeklinde 'Tâ' ile (okundu)

---

[1] İsmi mevsul olup, تَعْلَمُونَ fiilinin mefulüdür.

[2] بِزَعْمِهِمْ kelimesi hem fetha, hem de zamme ile okunmuştur.

[3] شُرَكَاؤُهُمْ kelimesi raf ile okunduğunda زَيَّنَ fiilinin faildir. Bir kıraatte ise زين fiili meçhul, قتل kelimesi merfu, الأولاد kelimesi mensup ve de شركاؤهم kelimesi de قتل kelimesinin kendisine muzaf olmasıyla mecrur olarak وَكَذَلِكَ زُيِّنَ لِكَثِيرٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ قَتْلُ أَوْلَادَهُمْ- شُرَكَائِهِمْ- şeklinde okunmuştur. Bu kıraatte muzaf ile muzafun ileyhin arası –zarar vermeyen- meful ile ayrılmıştır. Öldürmenin ortaklara izafeti ise onlara bunu emrettikleri içindir.

133. وَرَبُّكَ **Ve senin rabbin** *(Nedir?)* الْغَنِيُّ **Gani'dir** *(Neden?)* عَنْ خَلْقِهِ Yarattığından *(Daha neden?)* وَعِبَادَتِهِمْ Onların ibadetlerinden *(Daha nedir?)* ذُو الرَّحْمَةِ **Rahmet sahibidir** إِنْ يَشَأْ **Şayet dilese** يُذْهِبْكُمْ **Giderir sizi** أَهْلَ مَكَّةَ Ey Mekkeliler! *(Ne şekilde giderir?)* وَيَسْتَخْلِفْ Helakla بِالْإِهْلَاكِ **Ve getirir** *(Nereden?)* مِنْ بَعْدِكُمْ **Arkanızdan** *(Neyi getirir?)* مَا يَشَاءُ **Ol şeyi ki Diliyor** *(O dilediği şey de nedendir?)* مِنَ الْخَلْقِ Mahlukattan كَمَا أَنْشَأَكُمْ **Sizi vücuda getirdiği gibi** *(Neden?)* مِنْ ذُرِّيَّةِ قَوْمٍ **Bir kavmin zürriyetinden** *(Öyle kavim ki)* آخَرِينَ **Başka** أَذْهَبَهُمْ Onları giderdi (yok etti) وَلٰكِنَّهُ Şu kadarı var ki أَبْقَاكُمْ Sizi bıraktı *(Niçin?)* رَحْمَةً Rahmet olarak *(Kime?)* لَكُمْ Size

134. إِنَّ مَا **Muhakkak ki ol şey** *(Öyle şey ki)* تُوعَدُونَ **Siz vaat ediliyorsunuz** *(O vaad edildiğiniz şey de nedendir?)* مِنَ السَّاعَةِ Saat (kıyamet) *(Daha?)* وَالْعَذَابِ Ve azap *(O vaat edildiğiniz şey nedir?)* لَآتٍ **Elbette gelicidir** لَا مَحَالَةَ Şüphesiz وَمَا أَنْتُمْ **Siz olmadınız** *(Ne?)* بِمُعْجِزِينَ، فَائِتِينَ **Kaçıcı** *(Neden?)* عَذَابَنَا Azabımızdan

135. قُلْ **De ki** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara يَا قَوْمِ **Ey kavmim** اعْمَلُوا **Yapın** عَلٰى مَكَانَتِكُمْ **İktidarınız/durumunuza göre** حَالَتِكُمْ Halinize göre (Elinizden ne geliyorsa) إِنِّي **Muhakkak ki ben** *(Neyim?)* عَامِلٌ **Yapıcıyım** عَلٰى حَالَتِي Halime göre فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ **Yakında bileceksiniz** مَنْ **Ol kimse ki** مَوْصُولَةٌ Mevsuledir مَفْعُولُ الْعِلْمِ İlmin (ta'lemûne) mefulüdür تَكُونُ **Olacaktır** *(Kim için?)* لَهُ **O kimse için** *(Ne?)* عَاقِبَةُ الدَّارِ **Yurdun sonu** أَيِ Yani الْعَاقِبَةُ Son *(Öyle son ki)* الْمَحْمُودَةُ Övülmüş *(Nerede?)* فِي الدَّارِ الْآخِرَةِ Ahiret yurdunda أَنَحْنُ Biz mi? أَمْ أَنْتُمْ Yoksa siz mi? إِنَّهُ **Muhakkak** (durum) **şu ki** لَا يُفْلِحُ **Felaha ermez** يَسْعَدُ Mutlu olmaz *(Kim?)* الظَّالِمُونَ **Zalimler** الْكَافِرُونَ Kafirler

136. وَجَعَلُوا **Onlar kıldılar** أَيْ Yani كُفَّارُ مَكَّةَ Mekkeli kafirler *(Kim için?)* لِلّٰهِ **Allah için** *(O kıldıkları şey de nedendir?)* مِمَّا **Ol şeyden ki** ذَرَأَ، خَلَقَ **Yarattı** *(O yarattığı da nedendir?)* مِنَ الْحَرْثِ، الزَّرْعِ **Ekin** *(Daha?)* وَالْأَنْعَامِ **Hayvanlar** *(Allah için ne kıldılar/ayırdılar?)* نَصِيبًا **Bir nasip/pay** *(Öyle pay ki)* يَصْرِفُونَهُ Onu sarfediyorlar/harcıyorlar *(Nereye?)* إِلَى الضَّيْفَانِ Misafirlere *(Daha?)* وَالْمَسَاكِينِ Miskinlere وَلِشُرَكَائِهِمْ Ve (Allah'a koştukları) ortaklarına(putları) için de (kıldılar/ayırdılar) نَصِيبًا Bir pay ki يَصْرِفُونَهُ O payı sarf ediyorlar *(Nereye?)* إِلَى سَدَنَتِهَا Onların hizmetçilerine فَقَالُوا **Ve dediler** هٰذَا **bu** *(Nedir?)* لِلّٰهِ **Allah içindir** بِزَعْمِهِمْ **Kendilerince** بِالْفَتْحِ (Bu 'Za'm' kelimesi) fethayla (okundu) *(Daha?)* وَالضَّمِّ ('Zü'm' şeklinde) kesre ile (de okundu) وَهٰذَا **Bu da** *(Nedir?)* لِشُرَكَائِنَا **Ortaklarımız**

içindir فَكَانُوا Onlar idi *(Ne zaman?)* إِذَا سَقَطَ Düştüğünde *(Nereye?)* فِي نَصِيبِ اللهِ Allah'ın payına *(Ne?)* شَيْءٌ Bir şey *(Neden olan şey?)* مِنْ نَصِيبِهَا Onların (putların) payına اِلْتَقَطُوهُ Onu hemen devşirirlerdi أَوْ Ya da فِي نَصِيبِهَا Onlarınkine (putlarınkine bir düştüğünde) *(Ne?)* شَيْءٌ Bir şey *(Öyle şey ki)* مِنْ نَصِيبِهِ Allah'ın payından تَرَكُوهُ Onu bırakırlardı وَقَالُوا Ve derlerdi إِنَّ اللهَ Muhakkak ki Allah *(Nedir?)* غَنِيٌّ Ganidir *(Neden?)* عَنْ هٰذَا Bundan كَمَا قَالَ تَعَالَى Allah (c.c.) dediği gibi; فَمَا **Ol şey ki** كَانَ **İdi** *(Ne?)* لِشُرَكَائِهِمْ **Ortakları için** فَلَا يَصِلُ **O şey ulaşmaz** *(Nereye?)* إِلَى اللهِ **Allah'a** أَيْ Yani لِجِهَتِهِ Onun tarafına وَمَا **Ol şey ki** كَانَ **İdi** *(Ne?)* لِلهِ **Allah için** فَهُوَ **O şey** يَصِلُ **Ulaşır** *(Nereye?)* إِلَى شُرَكَائِهِمْ **Onların ortaklarına** سَاءَ **Ne fena!** بِئْسَ Ne çirkin! *(Ne?)* مَا **Ol şey ki** يَحْكُمُونَ **Hükmediyorlar** أَيْ Yani حُكْمُهُمْ Onların hükmü *(Ondan bedel)* هٰذَا Bu hükmü

137. وَكَذٰلِكَ **Ve aynı şekilde** كَمَا زَيَّنَ Süslediği/hoş gösterdiği gibi *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne?)* مَا Ol şeyi ki ذُكِرَ Zikredildi زَيَّنَ **Süsledi/hoş gösterdi** *(Kim için?)* لِكَثِيرٍ **Çoğu için** *(O çoğu da kimlerdendir?)* مِنَ الْمُشْرِكِينَ **Müşriklerden** *(Neyi?)* قَتْلَ أَوْلَادِهِمْ **Çocuklarını öldürmeyi** *(Ne şekilde?)* بِالْوَأْدِ Gömerek *(Kim hoş gösterdi?)* شُرَكَاؤُهُمْ **Onların ortakları** *(O ortaklar da kimdendir?)* مِنَ الْجِنِّ Cinlerden بِالرَّفْعِ ('Şürekâ' kelimesi) Raf ile *(Nedir?)* فَاعِلُ زَيَّنَ 'Zeyyene nin failidir وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de ('Zeyyene fiili okundu) *(Ne şekilde okundu?)* بِبِنَاءِهِ Bina edilerek *(Neye?)* لِلْمَفْعُولِ Mefule (Yani meçhul okundu) وَرَفْعِ قَتْلَ (Bu kıraatte) 'Katl kelimesi Raf ile (okundu) *(Daha?)* وَنَصْبِ الْأَوْلَادِ Ve 'el-Evlâd' kelimesi nasb ile (okundu) *(Bu kelime ne ile nasb oldu?)* بِهِ Onunla ('katlü kelimesi ile) *(Daha?)* وَجَرِّ شُرَكَائِهِمْ 'Şürakühüm' kelimesi de cer ile ('şürakâihim' şeklinde okundu) *(Ne ile böyle cer okundu?)* بِإِضَافَتِهِ ('Katl kelimesinin) Ona izafe edilmesiyle وَفِيهِ Burada ('katlü kelimesinin 'şüraka' kelimesine izafetinde vardır) *(Ne?)* الْفَصْلُ Fasıl/ayırma *(Neyi?)* بَيْنَ الْمُضَافِ Muzaf ile *(Daha?)* وَالْمُضَافِ إِلَيْهِ Muzafı ileyhi *(Ne ile ayırmak vardır?)* بِالْمَفْعُولِ Meful ile وَلَا يَضُرُّ Ve bu da zarar vermez وَإِضَافَةُ الْقَتْلِ 'Katlü kelimesinin muzaf olması *(Neye?)* إِلَى الشُّرَكَاءِ 'Şüraka' kelimesine *(Ne içindir?)* لِأَمْرِهِمْ بِهِ Ortakları bununla emrettiği içindir *(Niçin ortakları onlara bunu süsledi/hoş gösterdi?)* لِيُرْدُوهُمْ، يُهْلِكُوهُمْ **Onları helak etsinler diye** *(Daha?)* وَلِيَلْبِسُوا يُخْلِطُوا **Karıştırsınlar diye** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** *(Neyi?)* دِينَهُمْ **Dinlerini** وَلَوْ شَاءَ **Şayet dileseydi** *(Kim?)* اللهُ **Allah** مَا فَعَلُوهُ **Onu yapamazlardı** فَذَرْهُمْ **Onları bırak** *(Daha neyi bırak?)* وَمَا **Ol şeyi ki** يَفْتَرُونَ **Onlar iftira ediyorlar**

﴿وَقَالُوا هٰذِهِ اَنْعَامٌ وَحَرْثٌ حِجْرٌ﴾ حَرَامٌ ﴿لَا يَطْعَمُهَآ اِلَّا مَنْ نَشَآءُ﴾ مِنْ خَدَمَةِ الْأَوْثَانِ وَغَيْرِهِمْ ﴿بِزَعْمِهِمْ﴾ أَيْ لَا حُجَّةَ لَهُمْ فِيهِ ﴿وَاَنْعَامٌ حُرِّمَتْ ظُهُورُهَا﴾ فَلَا تُرْكَبُ كَالسَّوَائِبِ وَالْحَوَامِي ﴿وَاَنْعَامٌ لَا يَذْكُرُونَ اسْمَ اللهِ عَلَيْهَا﴾ عِنْدَ ذَبْحِهَا بَلْ يَذْكُرُونَ اسْمَ أَصْنَامِهِمْ وَنَسَبُوا ذٰلِكَ إِلَى اللهِ ﴿افْتِرَآءً عَلَيْهِ سَيَجْزِيهِمْ بِمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿١٣٨﴾﴾ عَلَيْهِ ﴿وَقَالُوا مَا فِي بُطُونِ هٰذِهِ الْاَنْعَامِ﴾ اَلْمُحَرَّمَةِ وَهِيَ السَّوَائِبُ وَالْبَحَائِرُ ﴿خَالِصَةٌ﴾ حَلَالٌ ﴿لِذُكُورِنَا وَمُحَرَّمٌ عَلٰى اَزْوَاجِنَا﴾ أَيِ النِّسَاءِ ﴿وَاِنْ تَكُنْ مَيْتَةً﴾ بِالرَّفْعِ وَالنَّصْبِ مَعَ تَأْنِيثِ الْفِعْلِ وَتَذْكِيرِهِ [يَكُنْ مَيْتَةً] ﴿فَهُمْ فِيهِ شُرَكَآءُ سَيَجْزِيهِمْ﴾ اَللهُ ﴿وَصْفَهُمْ﴾ ذٰلِكَ بِالتَّحْلِيلِ وَالتَّحْرِيمِ أَيْ جَزَاءَهُ ﴿اِنَّهُ حَكِيمٌ﴾ فِي صُنْعِهِ ﴿عَلِيمٌ ﴿١٣٩﴾﴾ بِخَلْقِهِ ﴿قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ قَتَلُوٓا﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ ﴿اَوْلَادَهُمْ﴾ بِالْوَأْدِ ﴿سَفَهًا﴾ جَهْلًا ﴿بِغَيْرِ عِلْمٍ وَحَرَّمُوا مَا رَزَقَهُمُ اللهُ﴾ مِمَّا ذُكِرَ ﴿افْتِرَآءً عَلَى اللهِ قَدْ ضَلُّوا وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ﴿١٤٠﴾﴾ ﴿وَهُوَ الَّذِي اَنْشَاَ﴾ خَلَقَ ﴿جَنّٰتٍ﴾ بَسَاتِينَ ﴿مَعْرُوشَاتٍ﴾ مَبْسُوطَاتٍ عَلَى الْأَرْضِ كَالْبِطِّيخِ ﴿وَغَيْرَ مَعْرُوشَاتٍ﴾ بِأَنِ ارْتَفَعَتْ عَلَى سَاقٍ كَالنَّخْلِ ﴿وَ﴾ أَنْشَأَ ﴿النَّخْلَ وَالزَّرْعَ مُخْتَلِفًا اُكُلُهُ﴾ ثَمَرُهُ وَحَبُّهُ فِي الْهَيْئَةِ وَالطَّعْمِ ﴿وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَّانَ مُتَشَابِهًا﴾ وَرَقُهُمَا، حَالٌ ﴿وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ﴾ طَعْمُهُمَا ﴿كُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ اِذَآ اَثْمَرَ﴾ قَبْلَ النُّضْجِ ﴿وَاٰتُوا حَقَّهُ﴾ زَكَاتَهُ ﴿يَوْمَ حَصَادِهِ﴾ بِالْفَتْحِ وَالْكَسْرِ مِنَ الْعُشْرِ أَوْ نِصْفِهِ ﴿وَلَا تُسْرِفُوا﴾ بِإِعْطَاءِ كُلِّهِ فَلَا يَبْقَى لِعِيَالِكُمْ شَيْءٌ ﴿اِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ﴿١٤١﴾﴾ اَلْمُتَجَاوِزِينَ مَا حُدَّ لَهُمْ ﴿وَ﴾ أَنْشَأَ ﴿مِنَ الْاَنْعَامِ حَمُولَةً﴾ صَالِحَةً لِلْحَمْلِ عَلَيْهَا كَالْإِبِلِ الْكِبَارِ ﴿وَفَرْشًا﴾ لَا تَصْلُحُ لَهُ كَالْإِبِلِ الصِّغَارِ وَالْغَنَمِ سُمِّيَتْ فَرْشًا لِأَنَّهَا كَالْفَرْشِ لِلْأَرْضِ لِدُنُوِّهَا مِنْهَا ﴿كُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللهُ وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ﴾ طَرَائِقَهُ مِنَ التَّحْرِيمِ وَالتَّحْلِيلِ ﴿اِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿١٤٢﴾﴾ بَيِّنُ الْعَدَاوَةِ

TÜRKÇE ANLAMI

138. **Ve** hiçbir delilleri olmaksızın **kendilerince dediler ki: «Bu hayvanlar ve ekin yasaklanmıştır,** haramdır. **Onları dilediğimiz kimselerden,** putların hizmetçileri ve onların dışındaki bazı kimselerden **başkası yiyemez.» Ve** saibe ve ham denilen **bir kısım hayvanların da sırtları haram kılınmıştır,** onlara binilmez. **Ve bir kısım hayvanlar da vardır ki,** boğazlanırken **onların üzerine Allah Teâlâ'nın ismini zikretmezler,** bilakis putlarının ismini zikredip, bunu da Allah'a nispet ederler. **Bunları hep Allah'a iftira ederek yaparlar. Elbette bunları** kendisine **iftira ettikleri şey yüzünden yakında cezalandıracaktır**

139. **Ve dediler ki: «Şu** saibe ve bahira denilen haram kılınan **hayvanların karınlarındaki, sadece erkeklerimize mahsus,** onlara helal**dir. Ve eşlerimize,** kadınlarımıza **haram kılınmıştır». Ve eğer ölmüş**[1] **olursa onlar onda ortaklardır.** Allah Teâlâ **onlara** helal olma ve haram olma şeklindeki bu **vasıflamalarının cezasını yakında verecektir. Şüphe yok ki O,** yaptıklarında **hikmet sahibidir,** yarattıklarını **hakkıyla bilendir.**

140. **Çocuklarını sefihlikten dolayı, bilgisizce,** cahilce gömerek **öldürenler**[2] **ve Allah'ın rızık olarak verdiği** zikri geçen **şeyleri Allah'a iftira ederek haram sayanlar, şüphe yok ki hüsrana uğramışlardır. Muhakkak ki onlar sapıtmışlar, doğru yolu bulamamışlardır.**

141. **Ve O, o zâttır ki, yeryüzüne** karpuz gibi yere **döşenmiş,** hurma gibi bir gövde üzerinde yükselerek **döşenmemiş bahçeleri;** yemişleri ve taneleri görünüm ve tat olarak **farklı olan hurmaları ve ekinleri; ayrıca** yaprakları **birbirine benzeşen,** tatları **benzeşmeyen zeytini ve narı yaratmıştır. Onlardan her birinin meyve verdiğinde** tam olgunlaşmadan **meyvesinden yiyiniz, biçildiği**[3] **gün de hakkı** olan zekatını 1/10 olarak veya 1/20 olarak **veriniz ve** ailenize hiçbir şey kalmayacak şekilde hepsini verip de **israfta bulunmayınız, şüphe yok ki, Allah israf yapanları,** kendilerine çizilen sınırı aşanları **sevmez.**

142. **Ve hayvanlardan** iri develer gibi **yük taşıyanları ve** küçük deve ve de koyun gibi **serilecek olanları da** yaratmıştır. Bunların böyle isimlenişi, yere yakın olma konusunda serilecek şeyler gibi olmasındandır. **Allah'ın size rızk kıldığı şeylerden yiyin ve** haram ve helal kılma konusunda **şeytanın izlerine,** yollarına **uymayın. Şüphe yok ki o, sizin için** düşmanlığı açık **apaçık bir düşmandır.**

KELİME ANLAMI

138. وَقَالُوا **Ve dediler** هٰذِهِ **İşte bunlar** أَنْعَامٌ **(Bu) Hayvanlar** *(Daha?)* وَحَرْثٌ **(Ve bu) ekin** *(Nedir?)* حِجْرٌ **Alıkonmuştur** حَرَامٌ Haramdır لَا يَطْعَمُهَا **Onu yemez** إِلَّا **Ancak (yer)** مَنْ **Ol kimse ki** نَشَاءُ **Biz diliyoruz** *(O dilediğiniz kimseler de kimlerdendir?)* مِنْ خَدَمَةِ الْأَوْثَانِ Putların hizmetçilerinden *(Daha?)* وَغَيْرِهِمْ Ve diğerlerinden *(Ne oldukları halde böyle dediler?)* بِزَعْمِهِمْ **Kendi zanlarınca** أَيْ Yani لَا حُجَّةَ Hüccet yoktur *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için *(Nerede?)* فِيهِ Bu konuda وَأَنْعَامٌ **Bir takım hayvanlar** *(Nedir?)*

---

[1] مَيْتَة kelimesi hem raf ile, hem de -fiilin müzekker ve müennes getirilmesiyle birlikte- nasb ile okunmuştur.

[2] قَتَلُوا kelimesi hem şeddesiz, hem de şeddeli olarak قَتَّلُوا şeklinde okunmuştur.

[3] حَصَادِهِ kelimesi hem fetha, hem de kesre ile حِصَادِهِ okunmuştur.

حُرِّمَتْ **Haram kılınmıştır** *(Ne?)* ظُهُورُهَا **Onların sırtları** فَلَا تُرْكَبُ Binilmezler *(Ne gibi?)* كَالسَّوَائِبِ Sâibeler[1] gibi *(Daha?)* وَالْحَوَامِي Hâm[2]'lar gibi وَأَنْعَامٌ **Bir takım hayvanlar da vardır ki** لَا يَذْكُرُونَ **Onlar zikretmezler** *(Neyi?)* اسْمَ اللهِ **Allah'ın ismini** *(Neye?)* عَلَيْهَا **Onun üzerine** *(Nerede?)* عِنْدَ ذَبْحِهَا Kesimi esnasında بَلْ Bilakis يَذْكُرُونَ Zikrederler اسْمَ أَصْنَامِهِمْ Putlarının isimlerini وَنَسَبُوا Ve nisbet ettiler *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu (Yani bu yaptıkları üç taksimi) *(Kime?)* إِلَى اللهِ Allah'a(c.c.) *(Ne olarak?)* افْتِرَاءً **İftira olarak** *(Kime?)* عَلَيْهِ **O'na (Allah'a)** سَيَجْزِيهِمْ **Yakında onları cezalandıracaktır** *(Ne sebebiyle?)* بِمَا **Ol şey sebebiyle ki** كَانُوا **Onlar idiler** *(Ne?)* يَفْتَرُونَ **İftira ediyor** *(Kime?)* عَلَيْهِ Onun üzerine

139. وَقَالُوا **Ve dediler** مَا **Ol şey ki** *(Nerededir?)* فِي بُطُونِ هٰذِهِ الْأَنْعَامِ **Bu hayvanların karınlarındadır** *(Öyle hayvanlar ki)* الْمُحَرَّمَةِ Haram kılınmış وَهِيَ Bu hayvanlar *(Nedir?)* السَّوَائِبُ Sâibeler *(Daha?)* وَالْبَحَائِرُ Bahîralar[3] *(Bu hayvanların karınlarındaki hayvanlar nedir?)* خَالِصَةٌ **Mahsustur** حَلَالٌ Helaldir *(Kime?)* لِذُكُورِنَا **Erkeklerimize** *(Daha nedir?)* وَمُحَرَّمٌ **Haram kılınmıştır** *(Kime?)* عَلَى أَزْوَاجِنَا **Eşlerimize** أَيِ النِّسَاءِ Yani kadınlarımıza وَإِنْ تَكُنْ **Şayet olursa** *(Ne olursa?)* مَيْتَةً **Ölü** بِالرَّفْعِ (Bu kelime) raf ile ('Meytetün şeklinde okundu) *(Daha?)* وَالنَّصْبِ ('Meyteten şeklinde) nasb ile (okundu) *(Ne olduğu halde?)* مَعَ تَأْنِيثِ الْفِعْلِ (Öncesindeki) fiilin (Tekün şeklinde) müennes yapılmasıyla birlikte *(Daha?)* وَتَذْكِيرِهِ (Öncesindeki) fiilin (Yekün şeklinde) müzekker yapılmasıyla birlikte فَهُمْ **Onlar** *(Nerede?)* فِيهِ **Onda** *(Nedir?)* شُرَكَاءُ **Ortaktırlar** سَيَجْزِيهِمْ **Yakında onları cezalandıracaktır** *(Kim?)* اللهُ Allah *(Neyi cezalandıracaktır?)* وَصْفَهُمْ **Onların vasıflamasını** *(Öyle vasıflamaları ki)* ذٰلِكَ Bu (vasıflamaları) *(Ne şekilde vasıflamaları?)* بِالتَّحْلِيلِ Helal kılma *(Daha?)* وَالتَّحْرِيمِ Haram kılma (şeklindeki vasıflamalarını) أَيْ Yani جَزَاءَهُ Bunların cezasını (yakında verecektir) إِنَّهُ **Muhakkak ki O** *(Nedir?)* حَكِيمٌ **Hikmet sahibidir** *(Nerede?)* فِي صُنْعِهِ Yaptığında *(Daha nedir?)* عَلِيمٌ **Bilendir** *(Neyi?)* بِخَلْقِهِ Yarattığını

140. قَدْ خَسِرَ **Hüsrana uğradı** *(Kim?)* الَّذِينَ **Ol kimseler ki** قَتَلُوا **Öldürdüler** بِالتَّخْفِيفِ (Bu kelime) tahfifli/şeddesiz (okundu) *(Daha?)* وَالتَّشْدِيدِ (Kattelû şeklinde) şeddeli

[1] Putlar adına salıverilen ve sütünden yalnız misafirlere ikram edilen develer

[2] On nesli dölleyen ve putlar adına serbest bırakılan erkek develer

[3] Beş kere doğuran ve beşinci yavru dişi olan, kulağı çentilen ve sütü putlara bırakılan develer

(okundu) *(Kimi öldürdüler?)* اَوْلَادَهُمْ **Çocuklarını** *(Ne şekilde öldürdüler?)* بِالْوَأْدِ Gömerek *(Niçin böyle yaparlar?)* سَفَهًا **Sefihlikten** جَهْلًا Cahillikten بِغَيْرِ عِلْمٍ **Bilgisizce** وَحَرَّمُوا **Ve haram kıldılar** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** رَزَقَهُمُ **Onlara rızk olarak verdi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(O haram kıldıkları şeyler de nedendir?)* مِمَّا Ol şeylerden ki ذُكِرَ Zikredildi *(Ne olarak haram kıldılar?)* اِفْتِرَاءً **İftira olaraktan** *(Kime?)* عَلَى اللّٰهِ **Allah'a** قَدْ ضَلُّوا **Onlar elbette saptılar** وَمَا كَانُوا **Onlar olmadılar** *(Ne?)* مُهْتَدِينَ **Hidayete erişmiş**

141. وَهُوَ **O** (Allah) *(Nedir?)* الَّذِي اَنْشَا **Sizi inşa edendir** خَلَقَ Yaratandır *(Daha?)* جَنّٰتٍ **Ve bahçeleri** بَسَاتِينَ Bostanları *(Ne oldukları halde?)* مَعْرُوشَاتٍ **Döşenmiş** مَبْسُوطَاتٍ Yayılmış *(Ne üzerinde?)* عَلَى الْاَرْضِ Yer üzerine كَالْبِطِّيخِ Karpuz gibi وَغَيْرَ مَعْرُوشَاتٍ **Döşenmemiş** بِاَنْ Şöyle ki ارْتَفَعَتْ Yükselmek suretiyle *(Ne üzerinde?)* عَلٰى سَاقٍ Bir gövde üzerinde كَالنَّخْلِ Hurma gibi وَ اَنْشَاَ **Ve** yarattı *(Neyi?)* النَّخْلَ **Hurmayı** *(Daha?)* وَالزَّرْعَ **Ekini** *(Ne oldukları halde?)* مُخْتَلِفًا **Çeşit, çeşit** *(Ne?)* اُكُلُهُ **Yemişi** ثَمَرُهُ Meyvesi *(Daha?)* وَحَبُّهُ Danesi *(Nerede çeşit çeşit?)* فِي الْهَيْئَةِ Şeklinde *(Daha?)* وَالطَّعْمِ Tadında *(Daha neyi yarattı?)* وَالزَّيْتُونَ **Zeytini** *(Daha?)* وَالرُّمَّانَ **Narı** *(Ne oldukları halde?)* مُتَشَابِهًا **Benzeşir** *(Ne?)* وَرَقُهُمَا O ikisinin yaprakları حَالٌ ('Müteşâbihen sözü) haldir *(Daha ne oldukları halde?)* وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ **Benzeşmez** *(Ne benzeşmez?)* طَعْمُهُمَا O ikisinin tadı كُلُوا **Yiyin** *(Neden?)* مِنْ ثَمَرِهٖ **Onun meyvesinden** *(Ne zaman?)* اِذَا اَثْمَرَ **Meyve verdiğinde** *(Ne zaman yiyin?)* قَبْلَ النَّضْجِ Olgunlaşmadan önce وَاٰتُوا **Verin** *(Neyi?)* حَقَّهُ **Onun hakkını** زَكَاتَهُ Zekatını *(Ne zaman?)* يَوْمَ حَصَادِهٖ **Onun hasat zamanı** بِالْفَتْحِ (Bu kelime) fetha ile (hasad olarak okundu) *(Daha?)* وَالْكَسْرِ ('Hisâdih' şeklinde) kesre ile de (okundu) *(Onun hakkı/zekatı da nedir?)* مِنَ الْعُشْرِ 10/1'dir *(Daha?)* اَوْ نِصْفِهٖ Ya da bunun yarısı (1/20) dir وَلَا تُسْرِفُوا **Ve israf etmeyin** *(Ne şekilde?)* بِاِعْطَاءِ كُلِّهٖ Hepsini vererek فَلَا يَبْقٰى ، Ve böylece kalmaz *(Kim için?)* لِعِيَالِكُمْ Aileniz için *(Ne?)* شَيْءٌ Hiçbir şey اِنَّهُ **Muhakkak ki Allah** لَا يُحِبُّ **Sevmez** *(Kimi?)* الْمُسْرِفِينَ **İsraf yapanları** اَلْمُتَجَاوِزِينَ Aşanları *(Neyi?)* مَا Ol şeyi ki حُدَّ Sınırlandı/belirlendi *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar/kendileri için

142. وَ اَنْشَاَ **Ve** yarattı *(O yarattığı şey de nedendir?)* مِنَ الْاَنْعَامِ **Hayvanlardan** *(Neyi yarattı?)* حَمُولَةً **Yük taşıyanı** صَالِحَةً Elverişli olan *(Neye elverişli olan?)* لِلْحَمْلِ Yük koymak için *(Nereye?)* عَلَيْهَا Üzerine كَالْاِبِلِ Deve gibi *(Öyle deve ki)* الْكِبَارِ Büyük *(Daha neyi yarattı?)* وَفَرْشًا **Serilecek olanı** لَا تَصْلَحُ Elverişli olmayanı *(Neye?)* لَهُ Yük taşımaya كَالْاِبِلِ Deve gibi

فَرْشًا Bunlar isimlendirildi *(Neyle?)* سُمِّيَتْ Koyun وَالْغَنَمِ Küçük *(Daha?)* الصِّغَارِ *(Öyle deve ki)*
'Serilecek diye *(Niçin?)* لِأَنَّهَا Çünkü onlar كَالْفَرْشِ Yatak gibidir *(Neye nisbetle?)* لِلْأَرْضِ Yere
(Niçin böyledir?) لِدُنُوِّهَا Yakınlığından dolayı مِنْهَا O yere كُلُوا **Yiyin** *(Neden?)* مِمَّا **Ol şeyden ki** رَزَقَكُمُ **Sizi rızıklandırdı** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Daha?)* وَلَا تَتَّبِعُوا **Ve tabi olmayın** *(Neye?)* خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ **Şeytanın adımlarına** طَرَائِقَهُ Onun yollarına *(O yollar nedir?)* مِنَ التَّحْرِيمِ Haram kılmak *(Daha?)* وَالتَّحْلِيلِ Helal kılmak إِنَّهُ **Muhakkak ki o** (Şeytan) لَكُمْ **Sizin için** *(Nedir?)* عَدُوٌّ **Düşmandır** *(Öyle düşman ki)* مُبِينٌ **Apaçık** بَيِّنُ الْعَدَاوَةِ Düşmanlığı belli

﴿ثَمَانِيَةَ اَزْوَاجٍ﴾ أَصْنَافٍ بَدَلٌ مِنْ حَمُولَةً وَفَرْشًا ﴿مِنَ الضَّاْنِ﴾ زَوْجَيْنِ ﴿اثْنَيْنِ﴾ ذَكَرٍ وَأُنْثَى ﴿وَمِنَ الْمَعْزِ﴾ بِالْفَتْحِ وَالسُّكُونِ ﴿اثْنَيْنِ قُلْ﴾ يَا مُحَمَّدُ لِمَنْ حَرَّمَ ذُكُورَ الْأَنْعَامِ تَارَةً وَإِنَاثَهَا أُخْرَى وَنَسَبَ ذٰلِكَ إِلَى اللهِ ﴿آلذَّكَرَيْنِ﴾ مِنَ الضَّأْنِ وَالْمَعْزِ ﴿حَرَّمَ﴾ اللهُ عَلَيْكُمْ ﴿اَمِ الْاُنْثَيَيْنِ﴾ مِنْهُمَا ﴿اَمَّا اشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ اَرْحَامُ الْاُنْثَيَيْنِ﴾ ذَكَرًا كَانَ أَوْ أُنْثَى ﴿نَبِّئُونِي بِعِلْمٍ﴾ عَنْ كَيْفِيَّةِ تَحْرِيمِ ذٰلِكَ ﴿اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٤٣﴾﴾ فِيهِ، اَلْمَعْنَى: مِنْ أَيْنَ جَاءَ التَّحْرِيمُ فَإِنْ كَانَ مِنْ قِبَلِ الذُّكُورَةِ فَجَمِيعُ الذُّكُورِ حَرَامٌ أَوِ الْأُنُوثَةِ فَجَمِيعُ الْإِنَاثِ أَوِ اشْتِمَالِ الرَّحِمِ فَالزَّوْجَانِ فَمِنْ أَيْنَ التَّخْصِيصُ؟ وَالِاسْتِفْهَامُ لِلْإِنْكَارِ ﴿وَمِنَ الْاِبِلِ اثْنَيْنِ وَمِنَ الْبَقَرِ اثْنَيْنِ قُلْ آلذَّكَرَيْنِ حَرَّمَ اَمِ الْاُنْثَيَيْنِ اَمَّا اشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ اَرْحَامُ الْاُنْثَيَيْنِ اَمْ﴾ بَلْ ﴿كُنْتُمْ شُهَدَآءَ﴾ حُضُورًا ﴿اِذْ وَصّٰكُمُ اللهُ بِهٰذَا﴾ التَّحْرِيمِ فَاعْتَمَدْتُمْ ذٰلِكَ لَا بَلْ أَنْتُمْ كَاذِبُونَ فِيهِ ﴿فَمَنْ﴾ أَيْ لَا أَحَدَ ﴿اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللهِ كَذِبًا﴾ بِذٰلِكَ ﴿لِيُضِلَّ النَّاسَ بِغَيْرِ عِلْمٍ اِنَّ اللهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظّٰلِمِينَ ﴿١٤٤﴾﴾ ﴿قُلْ لَآ اَجِدُ فِيمَآ اُوحِيَ اِلَيَّ﴾ شَيْئًا ﴿مُحَرَّمًا عَلٰى طَاعِمٍ يَطْعَمُهُ اِلَّآ اَنْ يَكُونَ﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ ﴿مَيْتَةً﴾ بِالنَّصْبِ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالرَّفْعِ مَعَ التَّحْتَانِيَّةِ ﴿اَوْ دَمًا مَسْفُوحًا﴾ سَائِلًا بِخِلَافِ غَيْرِهِ كَالْكَبِدِ وَالطِّحَالِ ﴿اَوْ لَحْمَ خِنْزِيرٍ فَاِنَّهُ رِجْسٌ﴾ حَرَامٌ ﴿اَوْ﴾ إِلَّا أَنْ يَكُونَ ﴿فِسْقًا اُهِلَّ لِغَيْرِ اللهِ بِهِ﴾ أَيْ ذُبِحَ عَلَى اسْمِ غَيْرِهِ ﴿فَمَنِ اضْطُرَّ﴾ إِلَى شَيْءٍ مِمَّا ذُكِرَ فَأَكَلَهُ ﴿غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَاِنَّ رَبَّكَ غَفُورٌ﴾ لَهُ مَا أَكَلَ ﴿رَحِيمٌ ﴿١٤٥﴾﴾ بِهِ وَيَلْحَقُ بِمَا ذُكِرَ بِالسُّنَّةِ كُلُّ ذِي نَابٍ مِنَ السِّبَاعِ وَمِخْلَبٍ مِنَ الطَّيْرِ ﴿وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا﴾ أَيِ الْيَهُودِ ﴿حَرَّمْنَا كُلَّ ذِي ظُفُرٍ﴾ وَهُوَ مَا لَمْ تَفْرُقْ أَصَابِعُهُ كَالْإِبِلِ وَالنَّعَامِ ﴿وَمِنَ الْبَقَرِ وَالْغَنَمِ حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ شُحُومَهُمَا﴾ اَلثُّرُوبَ وَشَحْمَ الْكُلَى ﴿اِلَّا مَا حَمَلَتْ ظُهُورُهُمَا﴾ أَيْ مَا عَلَقَ بِهَا مِنْهُ ﴿اَوِ﴾ حَمَلَتْهُ ﴿الْحَوَايَا﴾ اَلْأَمْعَاءُ جَمْعُ حَاوِيَاءَ أَوْ حَاوِيَةٍ ﴿اَوْ مَا اخْتَلَطَ بِعَظْمٍ﴾ مِنْهُ وَهُوَ شَحْمُ الْأَلْيَةِ فَإِنَّهُ أُحِلَّ لَهُمْ ﴿ذٰلِكَ﴾ التَّحْرِيمُ ﴿جَزَيْنَاهُمْ﴾ بِهِ ﴿بِبَغْيِهِمْ﴾ بِسَبَبِ ظُلْمِهِمْ بِمَا سَبَقَ فِي سُورَةِ النِّسَاءِ ﴿وَاِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿١٤٦﴾﴾ فِي أَخْبَارِنَا وَمَوَاعِيدِنَا

TÜRKÇE ANLAMI

143. Sekiz çift[1]**,** sınıf **(yarattı).** Erkek ve dişi olmak üzere **koyundan iki** çift, **keçiden**[2] **de iki.** Ey Muhammed! Bazen hayvanların erkeğini, bazen de

[1] Bu kelime حَمُولَةً ve فَرْشًا kelimelerinden bedeldir.

[2] اَلْمَعَز kelimesi hem fetha, hem de sükun ile اَلْمَعْز şeklinde okunmuştur.

dişilerini haram kılıp, bunu Allah'a nispet edenlere **de ki:** «Koyun ile keçiden **iki erkeği mi** Allah size **haram kıldı, yoksa** onlardan **iki dişiyi mi? Veya** dişi olsun, erkek olsun **iki dişinin rahîmlerinde bulunanları mı? Eğer siz doğru sözlü bulunmakta iseniz bana** bunun haram kılınışına dair **bir bilgi ile haber veriniz.»** Mana şöyledir: bu haram kılma size nereden geldi? Eğer erkek olması yönünden ise o zaman tüm erkeklerin haram olması gerekir. Eğer dişi olması yönünden gelmişse, o zaman bütün dişilerin haram olması gerekir. Yok, eğer rahimde bulunma yönünden gelmişse o zaman iki çiftin de haram olması gerekir. Bu tahsis nereden gelmiştir? Ayetteki istifham inkâr anlamındadır.

144. **Deveden de iki (çift) sığırdan da iki çift (yarattı). De ki: «İki erkeği mi haram kıldı, yoksa iki dişiyi mi? Yoksa iki dişinin rahîmlerinde bulunanları mı? Yoksa**[1] **Allah bu** haram kılmayla **size tavsiyede bulunduğu zaman siz şahitler,** hazır bulunanlar **mıydınız** ki buna itimat ettiniz?» Hayır! Bilakis sizler bu konuda yalancılarsınız. **Artık insanları bilmeksizin saptırmak için Allah'a karşı** bununla **yalan yere iftirada bulunan kimseden daha zalim kim vardır?** Böyle bir kimse yoktur. **Şüphe yok ki Allah zalimler güruhunu hidayete erdirmez.**

145. **De ki: Bana vahyolunanda, leş**[2] **veya akıtılmış,** akıcı **kan,** ciğer ve dalak gibi olanlar bunun aksinedir **yahut domuz eti ki pisliktir,** haramdır **ya da günah işlenerek Allah'tan başkası adına,** yani ondan başkasının adına **kesilmiş bir hayvan olması**[3] **hariç, yiyecek kimseye yemesi haram kılınmış** bir şey **bulamıyorum. Başkasına zarar vermemek ve sınırı aşmamak üzere kim** bunlardan yemek **zorunda kalırsa** ve de yerse **bilsin ki Rabbin** ondan yediğine **mağfiret eden ve** ona karşı **çok merhametli olandır.** Bu hayvanlara sünnet ile yırtıcı hayvanlardan azı dişleriyle avlananlarla, kuşlardan gagalarıyla avlananlar katılmıştır.

146. **Ve Yahudiler üzerine** deve ile deve kuşu gibi parmakları birbirinden ayrılmamış olan **her tırnaklı olanı haram kıldık ve onlara sığır ve koyun**un işkembe ve de böbreklerin**den (çıkarılan) iç yağlarını da haram kıldık. Ancak bunların sırtlarının taşıdığı** yani bu yağlardan orada ilişik bulunan **veya bağırsaklarının**[4] taşıdığı **veya** ondan **bir kemiğe karışan** kuyruk sokumu **yağları hariç!** Zira bunlar onlara helal kılınmıştı. **Bunu,** bu haram kılmayı **onlara haddi aşmaları,** Nisa suresinde geçen zulümleri **sebebiyle bir ceza olarak yaptık. Ve şüphe yok ki Biz elbette** verdiğimiz haberlerde ve vaatlerimizde **doğru olanlarız.**

---

[1] أَمْ burada بَلْ manasındadır.

[2] ميتة kelimesi bir kıraatte (مَيْتَةً şeklinde) nasb ile okunmuştur. Diğer bir kıraatte ise fiil ميتة kelimesi أَنْ تَكُونَ مَيْتَةٌ şeklinde alttan noktalı [daha doğrusu üstten noktalı ت harfi] ile birlikte raf ile okunmuştur.

[3] Bu kelime hem ي harfi ile hem de ت harfi ile okunmuştur.

[4] اَلْحَوَايَا kelimesi حَاوِيَاء ile حَاوِيَة kelimelerinin cemisidir.

KELİME ANLAMI

143. *(O yük taşıyan ve serilecek olandan bedel?)* ثَمَانِيَةَ اَزْوَاجٍ، أَضْنَافٍ **Sekiz çift,** sınıf (yarattı Allah) بَدَلٌ (Bu 'semâniyete) bedeldir *(Neden?)* مِنْ حَمُولَةً وَفَرْشًا 'Hamûleten ve ferşen'den *(O çiftler de nedendir?)* مِنَ الضَّأْنِ **Koyundan** زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ **İki** eş ذَكَرٍ وَأُنْثَى Dişi ve erkek وَمِنَ الْمَعْزِ **Keçiden de** بِالْفَتْحِ (Ma'z kelimesi 'mim' harfinin) **fethası** *(Daha?)* وَالسُّكُونِ ('ayn harfinin) sükunu ile (okunur) اثْنَيْنِ **İki** قُلْ **De ki** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(Kime?)* لِمَنْ Ol kimselere ki حَرَّمَ Haram kıldı *(Neyi?)* ذُكُورَ الْأَنْعَامِ Hayvanların erkeklerini تَارَةً Kimi zaman *(Daha neyi haram kıldı?)* وَإِنَاثَهَا Onların dişilerini أُخْرٰى Başka zaman وَنَسَبَ ذٰلِكَ Ve bu nispet etti *(Kime?)* إِلَى اللهِ Allah'a(c.c.) الذَّكَرَيْنِ **İki erkeği mi?** *(O iki erkek de nedendir?)* مِنَ الضَّأْنِ Koyundan *(Daha?)* وَالْمَعْزِ Keçiden حَرَّمَ **Haram kıldı** *(Kim?)* اللهُ Allah *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ Sizin üzerinize اَمْ **Yoksa** الْأُنْثَيَيْنِ **Dişileri mi?** *(O dişiler de nedendir?)* مِنْهُمَا O ikisinden (Koyun ve keçi) اَمَّا **Ya da ol şeyi ki** اشْتَمَلَتْ **İçerdi** *(Neyi?)* عَلَيْهِ **O şeyleri** *(Ne?)* اَرْحَامُ الْأُنْثَيَيْنِ **Dişilerin rahimleri** *(O dişilerin rahimlerindekiler ne olduğu halde?)* ذَكَرًا كَانَ İster erkek olsun أَوْ أُنْثٰى İsterse dişi نَبِّئُونِي **Bana haber verin** *(Ne ile?)* بِعِلْمٍ **Bir bilgi ile** *(Neden?)* عَنْ كَيْفِيَّةِ تَحْرِيمِ ذٰلِكَ Bunun haram kılınışının keyfiyetinden اِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz** *(Ne?)* صَادِقِينَ **Doğru sözlüler** *(Nerede?)* فِيهِ Bu konuda اَلْمَعْنٰى Mana (şudur;) مِنْ أَيْنَ Nereden? جَاءَ Geldi *(Ne?)* التَّحْرِيمُ Haram kılma (hükmü) فَإِنْ كَانَ Şayet ise *(Nereden?)* مِنْ قِبَلِ الذُّكُورَةِ Erkek olma yönünden فَجَمِيعُ الذُّكُورِ حَرَامٌ (Bu durumda) Erkeklerin tümü haramdır أَوِ الْأُنُوثَةِ Ya da Dişilikten (haramlık gelmişse) فَجَمِيعُ الْإِنَاثِ Tüm dişiler (haram olmalıdır) أَوِ اشْتِمَالِ الرَّحِمِ Ya da Rahimlerde bulunma (yönünden haramlık gelmişse) فَالزَّوْجَانِ İki eş de (, hem erkek, hem de dişi haram olmalıdır) فَمِنْ أَيْنَ Neredendir? *(Ne?)* التَّخْصِيصُ؟ (Birini haram kılıp, diğerini kılmama şeklindeki) tahsis وَالْاِسْتِفْهَامُ (Buradaki) İstifham *(Nedir?)* لِلْإِنْكَارِ İnkar içindir

144. *(Daha o çiftler nedendir?)* وَمِنَ الْإِبِلِ **Deveden** اثْنَيْنِ **İki** *(Daha?)* وَمِنَ الْبَقَرِ **İnekten** اثْنَيْنِ **İki** قُلْ **De ki** الذَّكَرَيْنِ **İki erkeği mi?** اَمْ **Yoksa** الْأُنْثَيَيْنِ **İki dişiyi mi?** اَمَّا **Yoksa ol şeyi mi ki?** اشْتَمَلَتْ **İçerdi** *(Neyi?)* عَلَيْهِ **O şeyi** *(Ne?)* اَرْحَامُ الْأُنْثَيَيْنِ **Dişilerin rahimleri** اَمْ **Yoksa** بَلْ Bilakis كُنْتُمْ **Siz oldunuz mu?**

(Ne?) شُهَدَاءَ **Şahitler** حُضُورًا Hazır bulunanlar (Ne vakit?) إِذْ وَصَّاكُمُ **Size vasiyet ettiğinde** (Kim?) اللهُ **Allah** (Ne ile?) بِهٰذَا **Bununla** (Ondan bedel?) التَّحْرِيمِ Bu haramlıkla فَاعْتَمَدْتُمْ Ki böylece dayandınız (Neye?) ذٰلِكَ Buna لَا Hayır ! بَلْ أَنْتُمْ Bilakis siz كَاذِبُونَ Yalancılarsınız (Nerede?) فِيهِ Bu konuda فَمَنْ **Kimdir ki?** أَيْ Yani لَا أَحَدَ Kimse yoktur أَظْلَمُ **Daha zalim** (Kimden?) مِمَّنْ **Ol kimseden ki** افْتَرٰى **İftira attı** (Kim üzerine?) عَلَى اللهِ **Allah üzerine** (Neyi?) كَذِبًا **Bir yalanı** (Ne ile iftira attı?) بِذٰلِكَ Bununla (Niçin böyle bir yalanı Allah'a iftira attı?) لِيُضِلَّ **Saptırsın diye** (Kimi?) النَّاسَ **İnsanları** (Ne olduğu halde?) بِغَيْرِ عِلْمٍ **Bilgisizce** إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** لَا يَهْدِي **Hidayete eriştirmez** (Kimi?) الْقَوْمَ **Bir kavmi ki** الظَّالِمِينَ **Zalimlerlerdir**

145. قُلْ **De ki** لَا أَجِدُ **Bulamıyorum** (Nerede?) فِيمَا **Ol şeyde ki** أُوحِيَ **Vahyedildi** (Kime?) إِلَيَّ **Bana** (Neyi bulamıyorum?) شَيْئًا Bir şeyi ki مُحَرَّمًا **Haram kılınmış** (Kime?) عَلٰى طَاعِمٍ **Yiyene** (Öyle yiyen ki) يَطْعَمُهُ **Onu yiyor** إِلَّا **Ancak** (şunları buluyorum) أَنْ يَكُونَ **Olursa** بِالْيَاءِ (Bu kelime) ya ile ('yekûne şeklinde okundu) (Daha?) وَالتَّاءِ ('Tekûne şeklinde) tâ ile (okundu) (Ne olursa?) مَيْتَةً **Ölü/leş** بِالنَّصْبِ (Bu kelime) nasb ile (okundu) وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte de (okundu) (Ne ile?) بِالرَّفْعِ Raf ile (Meytetün şeklinde) (Ne olduğu halde?) مَعَ التَّحْتَانِيَّةِ Alttan (daha doğrusu üstten) noktalı ile birlikte olduğu halde (yani 'Meytetün merfu olursa fiil de 'Tekûne şeklinde 'tâ' ile okunur) (Daha ne olursa?) أَوْ دَمًا **Kan** (Öyle kan ki) مَسْفُوحًا **Akıtılmış** سَائِلًا Akan kan بِخِلَافِ غَيْرِهِ Akmayan kan bunun aksinedir (Bu akmayan kan ne gibi?) كَالْكَبِدِ Ciğer (Daha?) وَالطِّحَالِ Ve dalak gibi (Daha ne olursa) أَوْ لَحْمَ خِنْزِيرٍ **Domuz eti olursa** فَإِنَّهُ **Muhakkak ki o** (Nedir?) رِجْسٌ **Pistir** حَرَامٌ Haramdır أَوْ **Ya da** إِلَّا أَنْ يَكُونَ Ancak olursa (haram kılınmıştır) (Ne olursa?) فِسْقًا **Fısk/günah olursa** (Öyle günah ki) أُهِلَّ **Kesildi** (Ne olduğu halde?) لِغَيْرِ اللهِ **Allah'tan başka** (Kim için?) بِهِ **Ona** (Allah'tan başkasına) أَيْ Yani ذُبِحَ Kesildi عَلٰى اسْمِ غَيْرِهِ Başkasının ismi üzerine فَمَنْ **Her kim ki** اضْطُرَّ **Mecbur kaldı** (Neye?) إِلٰى شَيْءٍ Bir şeye (O şey de nedendir?) مِمَّا Ol şeyden ki ذُكِرَ Zikredildi فَأَكَلَهُ (Mecbur kalıp da) ondan yerse (Ne olduğu halde yerse?) غَيْرَ بَاغٍ **Saldırmayarak** (Daha?) وَلَا عَادٍ **Ve haddi aşmayarak** فَإِنَّ رَبَّكَ **Muhakkak ki senin rabbin** (Nedir?) غَفُورٌ **Bağışlayandır** (Kimi?) لَهُ Onu (Neyi bağışlayandır?) مَا Ol şeyi ki أَكَلَ Yedi (Daha nedir?) رَحِيمٌ **Esirgeyendir**

(Kimi?) بِهِ Onu وَيَلْحَقُ Katılır *(Neye?)* بِمَا Ol şeye ki ذُكِرَ Zikredildi *(Ne ile katılır?)* بِالسُّنَّةِ Sünnet ile *(Ne katılır?)* كُلُّ ذِي نَابٍ Her azı dişli (Azı dişiyle avlanan) *(O azı dişliler de nedendir?)* مِنَ السِّبَاعِ Yırtıcılardan *(Daha ne katılır?)* وَمِخْلَبٍ Pençeli (Pençesiyle avlanan) *(O pençeli avlanan da nedendir?)* مِنَ الطَّيْرِ uşlardan

146. وَعَلَى الَّذِينَ **Ol kimseler üzerine ki** هَادُوا **Yahudi oldular** أَيِ الْيَهُودِ Yani Yahudiler üzerine حَرَّمْنَا **Haram kıldık** *(Neyi?)* كُلَّ ذِي ظُفُرٍ **Her tırnaklıyı** وَهُوَ O *(Nedir?)* مَا Ol hayvanlardır ki لَمْ تَفْرُقْ Ayrılmadı *(Ne?)* أَصَابِعُهُ Parmakları كَالْإِبِلِ Deve gibi *(Daha?)* وَالنَّعَامِ Deve kuşu gibi وَمِنَ الْبَقَرِ **İnekten de** *(Daha?)* وَالْغَنَمِ **Koyundan da** حَرَّمْنَا **Haram kıldık** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** *(Neyi?)* شُحُومَهُمَا **Onların yağlarını** اَلثُّرُوبَ İşkembe yağını *(Daha?)* وَشَحْمَ الْكُلْيِ Böbrek yağını إِلَّا **Ancak** (Müstesna) *(Ne?)* مَا **Ol şey ki** حَمَلَتْ **Taşıdı** *(Ne?)* ظُهُورُهُمَا **Onların sırtları** أَيْ Yani مَا Ol şey ki عَلَقَ Bağlandı بِهَا Sırtlarına *(O sırtlarına bağlanan da nedendir?)* مِنْهُ O yağlardan أَوِ حَمَلَتْهُ **Ya da** taşıdı *(Ne?)* الْحَوَايَا اَلْأَمْعَاءُ Bağırsaklar *(Bu 'elHavâyâ' kelimesi Nedir?)* جَمْعُ حَاوِيَاءَ 'Hâviyâ' kelimesinin cemisidir. أَوْ حَاوِيَةٍ Yada hâviyetün kelimesinin cemisidir اَوْ **Ya da** مَا **Ol şey ki** اخْتَلَطَ **Karıştı** *(Neye?)* بِعَظْمٍ **Kemiğe** *(Öyle kemik ki?)* مِنْهُ Ondan وَهُوَ Bu (kemiğe karışan nedir?) شَحْمُ الْأَلْيَةِ (Hayvanın) kuyruk (sokumu) yağıdır فَإِنَّهُ Bu yağ *(Nedir?)* أُحِلَّ Helal kılınmıştır *(Kime?)* لَهُمْ Onlara ذٰلِكَ **Bu** التَّحْرِيمُ Haram kılma جَزَيْنَاهُمْ **Onları cezalandırdık** بِهِ Bununla *(Ne sebebiyle?)* بِبَغْيِهِمْ **Haddi aşmaları sebebiyle** بِسَبَبِ ظُلْمِهِمْ Zulümleri sebebiyle بِمَا Ol şeyle ki سَبَقَ Geçti *(Nerede?)* فِي سُورَةِ النِّسَاءِ Nisa suresinde وَإِنَّا **Ve elbette biz** لَصَادِقُونَ **Sadıklarız** *(Nerede?)* فِي أَخْبَارِنَا Haberlerimizde *(Daha?)* وَمَوَاعِيدِنَا Vaatlerimizde

﴿فَإِنْ كَذَّبُوكَ﴾ فِيمَا جِئْتَ بِهِ ﴿فَقُلْ﴾ لَهُمْ ﴿رَبُّكُمْ ذُو رَحْمَةٍ وَاسِعَةٍ﴾ حَيْثُ لَمْ يُعَاجِلْكُمْ بِالْعُقُوبَةِ وَفِيهِ تَلَطُّفٌ بِدُعَائِهِمْ إِلَى الْإِيمَانِ ﴿وَلَا يُرَدُّ بَأْسُهُ﴾ عَذَابُهُ إِذَا جَاءَ ﴿عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ ﴿١٤٧﴾﴾ ﴿سَيَقُولُ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللهُ مَا أَشْرَكْنَا﴾ نَحْنُ ﴿وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا حَرَّمْنَا مِنْ شَيْءٍ﴾ فَإِشْرَاكُنَا وَتَحْرِيمُنَا بِمَشِيئَتِهِ فَهُوَ رَاضٍ بِهِ قَالَ تَعَالَى: ﴿كَذَلِكَ﴾ كَمَا كَذَّبَ هَؤُلَاءِ ﴿كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ رُسُلَهُمْ ﴿حَتَّى ذَاقُوا بَأْسَنَا قُلْ هَلْ عِنْدَكُمْ مِنْ عِلْمٍ﴾ بِأَنَّ اللهَ رَاضٍ بِذَلِكَ ﴿فَتُخْرِجُوهُ لَنَا﴾ أَيْ لَا عِلْمَ عِنْدَكُمْ ﴿إِنْ﴾ مَا ﴿تَتَّبِعُونَ﴾ فِي ذَلِكَ ﴿إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ﴾ مَا ﴿أَنْتُمْ إِلَّا تَخْرُصُونَ ﴿١٤٨﴾﴾ تَكْذِبُونَ فِيهِ ﴿قُلْ﴾ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ حُجَّةٌ ﴿فَلِلَّهِ الْحُجَّةُ الْبَالِغَةُ﴾ التَّامَّةُ ﴿فَلَوْ شَاءَ﴾ هِدَايَتَكُمْ ﴿لَهَدَاكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿١٤٩﴾﴾ ﴿قُلْ هَلُمَّ﴾ أَحْضِرُوا ﴿شُهَدَاءَكُمُ الَّذِينَ يَشْهَدُونَ أَنَّ اللهَ حَرَّمَ هَذَا﴾ الَّذِي حَرَّمْتُمُوهُ ﴿فَإِنْ شَهِدُوا فَلَا تَشْهَدْ مَعَهُمْ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَهُمْ بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ ﴿١٥٠﴾﴾ يُشْرِكُونَ ﴿قُلْ تَعَالَوْا أَتْلُ﴾ أَقْرَأْ ﴿مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ أَلَّا﴾ مُفَسِّرَةٌ ﴿لَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَ﴾ أَحْسِنُوا ﴿بِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ﴾ بِالْوَأْدِ ﴿مِنْ﴾ أَجْلِ ﴿إِمْلَاقٍ﴾ فَقْرٍ تَخَافُونَهُ ﴿نَحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَإِيَّاهُمْ وَلَا تَقْرَبُوا الْفَوَاحِشَ﴾ الْكَبَائِرَ كَالزِّنَا ﴿مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ﴾ أَيْ عَلَانِيَتَهَا وَسِرَّهَا ﴿وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللهُ إِلَّا بِالْحَقِّ﴾ كَالْقَوَدِ وَحَدِّ الرِّدَّةِ وَرَجْمِ الْمُحْصَنِ ﴿ذَلِكُمْ﴾ الْمَذْكُورُ ﴿وَصَّيكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١٥١﴾﴾ تَتَدَبَّرُونَ

TÜRKÇE ANLAMI

147. **Eğer** getirdiğin şey hususunda **seni yalanlarlarsa** onlara **de ki: Rabbiniz** size azap etme konusunda acele etmemesiyle **geniş bir rahmet sahibidir.** Ayette, onlara imana çağırma hususunda yumuşak bir tutum sergilenmiştir. **Bununla beraber O'nun azabı** geldiğinde **suçlular topluluğundan geri çevrilmez.**

148. **Müşrik olanlar elbette diyeceklerdir ki: «Eğer Allah dilemiş olsaydı** biz de **şirke düşmezdik, babalarımız da! Ve ne de bir şeyi haram kılardık.»** Bizim şirk koşmamız ve haram kılışımız onun dilemesiyle olup, o bundan razıdır. Allah teala buyuruyor ki: **Onlardan evvelkiler de böyle** onların yalanladıkları gibi **yalanlamışlardı. Nihâyet azabımızı tattılar. De ki: «Sizin yanınızda** Allah'ın buna razı olduğuna dair **kendisini bize çıkaracağınız herhangi bir bilgi var mı?** Yani böyle bir bilgi sizde yok. **Siz** bu konuda **zandan başka bir şeye tâbi olmuyorsunuz**[1] **ve siz** bu konuda **sadece ancak yalan söylüyorsunuz.**[1]»

[1] إِنْ burada مَا anlamındadır.

149. **De ki:** eğer sizin bir deliliniz yoksa **kesin,** tam **delil, ancak Allah'ındır. Allah** sizin hidayetinizi **dileseydi elbette hepinizi doğru yola iletirdi.**

150. **De ki: «Haydi, 'Allah bunları,** sizin haram kıldıklarınızı **kesinlikle haram kıldı' diye şahâdet edecek olan şahitlerinizi getiriniz.» Şayet onlar şahâdet ederlerse sen onlar ile beraber şahâdette bulunma ve âyetlerimizi yalanlayanların ve de ahirete inanmayanların hevâlarına tâbi olma. Ve onlar, (başkalarını) Rablerine denk tutarlar,** şirk koşarlar.

151. **De ki: «Geliniz, Rabbinizin, üzerinize neleri haram kılmış olduğunu okuyayım: O'na hiçbir şeyi ortak koşmayınız,**[2] **ve ana ile babaya iyilikle** güzel davranınız. **Ve çocuklarınızı** başınıza gelmesinden korktuğunuz **yoksulluktan,** fakirlikten dolayı toprağa gömerek **öldürmeyiniz. Sizi de onları da biz rızıklandırırız. Ve fuhşiyata,** zina gibi büyük günahlara **onlardan ortada olana ve de saklı olana,** alenî olana da, gizli olana da **yaklaşmayınız, ve Allah'ın haram kıldığı herhangi bir kimseyi de öldürmeyiniz,** kısas gereği öldürme, dinden dönme sebebiyle olan öldürme, [zina eden] muhsan kişiyi recmedilmek suretiyle öldürmek gibi **haklı yere olan hariç! İşte bu** anlatılan**larla size tavsiyede bulunmuştur. Tâ ki akıl edesiniz,** düşünesiniz.»

KELİME ANLAMI

147. فَإِنْ كَذَّبُوكَ **Şayet seni yalanlarlarsa** *(Ne konuda?)* فِيمَا Ol konuda ki جِئْتَ Getirdin *(Neyi?)* بِهِ O şeyi فَقُلْ **De ki** لَهُمْ Onlara رَبُّكُمْ **Sizin rabbiniz** *(Nedir?)* ذُو رَحْمَةٍ **Rahmet sahibidir** *(Öyle rahmet ki)* وَاسِعَةٍ **Geniş** حَيْثُ Şöyle ki لَمْ يُعَاجِلْكُمْ Sizi aceleye getirmiyor *(Neyle?)* بِالْعُقُوبَةِ Cezayla وَفِيهِ Bu ayette vardır *(Ne?)* تَلَطُّفٌ Yumuşak davranış *(Neyle yumuşak davranış vardır?)* بِدُعَائِهِمْ Onları çağırmakla *(Neye?)* إِلَى الْإِيمَانِ İmana وَلَا يُرَدُّ **Geri çevrilmez** *(Ne?)* بَأْسُهُ عَذَابُهُ **Onun azabı** *(Ne zaman?)* إِذَا جَاءَ Geldiğinde *(Kimden geri çevrilmez?)* عَنِ الْقَوْمِ **Bir kavimden ki** الْمُجْرِمِينَ **Günahkarlar**

148. سَيَقُولُ **Yakında diyecektir** *(Kim?)* الَّذِينَ **Ol kimseler ki** أَشْرَكُوا **Şirk koştular** *(Ne?)* لَوْ شَاءَ **'Şayet dileseydi** *(Kim?)* اللَّهُ **Allah** مَا أَشْرَكْنَا **Şirk koşmazdık** نَحْنُ Ne biz *(Daha?)* وَلَا آبَاؤُنَا **Ne de babalarımız** وَلَا حَرَّمْنَا **Haram da kılmazdık** *(Neyi?)* مِنْ شَيْءٍ **Hiçbir şeyi** فَإِشْرَاكُنَا Bizim şirkimiz *(Daha?)* وَتَحْرِيمُنَا Ve haram kılmamız *(Nedir?)* بِمَشِيئَتِهِ Onun (Allah'ın) dilemesiyledir فَهُوَ O (Allah) *(Nedir?)* رَاضٍ Razıdır *(Neye?)* بِهِ Buna

[1] إِنْ burada مَا anlamındadır.
[2] أَنْ burada müfessiredir.

قَالَ تَعَالٰى Allah teala buyurdu ki كَذٰلِكَ **Ve aynı şekilde** كَمَا كَذَّبَ Yalanladığı gibi *(Kim?)* هٰؤُلَاءِ Bunlar كَذَّبَ **Yalanladı** *(Kim?)* الَّذِينَ **Ol kimseler ki** مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan öncedir** *(Kimi yalanladılar?)* رُسُلَهُمْ Peygamberlerini *(Ne zamana dek böyle dediler?)* حَتّٰى ذَاقُوا **Onlar tadıncaya dek!** بَأْسَنَا **Azabımızı** قُلْ **De ki** هَلْ عِنْدَكُمْ **Sizin yanınızda var mı?** *(Ne?)* مِنْ عِلْمٍ **Bir ilim** *(Şu konuda ki)* بِأَنَّ اللهَ Muhakkak ki Allah *(Nedir?)* رَاضٍ Razıdır *(Neye?)* بِذٰلِكَ Buna *(Eğer böyle bir ilim varsa)* فَتُخْرِجُوهُ **Onu çıkarasınız** *(Kime?)* لَنَا **Bize** أَيْ Yani لَا عِلْمَ İlim yoktur *(Nedir?)* عِنْدَكُمْ Sizin yanınızda إِنْ مَا تَتَّبِعُونَ **Siz tabi olmuyorsunuz – 'in'** kelimesi 'mâ' anlamındadır فِي ذٰلِكَ bu konuda إِلَّا الظَّنَّ **Ancak zanna (tabi oluyorsunuz)** وَإِنْ مَا أَنْتُمْ **Ve siz değilsiniz** – 'in' kelimesi 'mâ' anlamındadır إِلَّا تَخْرُصُونَ **Ancak yanlış tahminler yapıyorsunuz** تَكْذِبُونَ Yalan söylüyorsunuz *(Nerede?)* فِيهِ Bu konuda

149. قُلْ **De ki** إِنْ لَمْ يَكُنْ Şayet yoksa لَكُمْ Sizin için *(Ne?)* حُجَّةٌ Hüccet فَلِلّٰهِ **Allah için vardır***(Ne?)* الْحُجَّةُ **Hüccet** *(Öyle hüccet ki)* الْبَالِغَةُ **Yeterli** التَّامَّةُ Tam فَلَوْ شَاءَ **Şayet dileseydi** *(Neyi?)* هِدَايَتَكُمْ Sizin hidayetinizi لَهَدَاكُمْ **Elbette sizi hidayete erdirirdi** أَجْمَعِينَ **Tamamınızı**

150. قُلْ **De ki** هَلُمَّ **Haydi getirin!** أَحْضِرُوا Hazır edin *(Kimi?)* شُهَدَاءَكُمُ **Şahitlerinizi** الَّذِينَ **Öyle şahitler ki** يَشْهَدُونَ **Şahitlik ederler** *(Şuna ki)* أَنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** حَرَّمَ **Haram kıldı** *(Neyi?)* هٰذَا **Onu** الَّذِي Ol şey ki حَرَّمْتُمُوهُ Siz onu haram kıldınız فَإِنْ شَهِدُوا **Şayet şahitlik ederlerse** فَلَا تَشْهَدْ **Sen şahitlik etme!** مَعَهُمْ **Onlarla birlikte** وَلَا تَتَّبِعْ **Ve uyma** *(Neye?)* أَهْوَاءَ الَّذِينَ **Ol kimselerin hevalarına ki** كَذَّبُوا **Onlar yalanladılar** *(Neyi?)* بِآيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizi** *(Daha kime uyma?)* وَالَّذِينَ **Ve ol kimselere ki** لَا يُؤْمِنُونَ **İman etmezler** *(Neye?)* بِالْآخِرَةِ **Ahirete** وَهُمْ **Ve onlar** بِرَبِّهِمْ **Rablerine** يَعْدِلُونَ **Şirk koşarlar**

151. قُلْ **De ki** تَعَالَوْا **Gelin** أَتْلُ أَقْرَأُ **Okuyayım** *(neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** حَرَّمَ **Haram kıldı** *(Kim?)* رَبُّكُمْ **Sizin rabbiniz** *(Kim üzerine haram kıldı?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** أَنْ مُفَسِّرَةٌ **'en'** kelimesi müfessiredir لَا تُشْرِكُوا **Şirk koşmayın** *(kime?)* بِهِ **Ona** *(Neyi?)* شَيْئًا **Hiçbir şeyi** وَ **Ve** iyilik yapın *(Kime?)* بِالْوَالِدَيْنِ **Anababanıza** إِحْسَانًا **İyilikle** وَلَا تَقْتُلُوا **Ve öldürmeyin** *(Kimi?)* أَوْلَادَكُمْ **Çocuklarınızı** *(Ne şekilde?)* بِالْوَأْدِ Gömerek *(Ne sebebiyle öldürmeyin?)* مِنْ أَجْلِ إِمْلَاقٍ **Yoksulluktan** فَقْرٍ Fakirlikten dolayı *(Öyle fakirlik ki)*

تَخَافُونَهُ Siz ondan korkuyorsunuz نَحْنُ **Biz** نَرْزُقُكُمْ **Rızıklandırırız sizi** *(Daha?)* وَإِيَّاهُمْ **Ve onları** وَلَا تَقْرَبُوا **Ve yaklaşmayın** *(Neye?)* الْفَوَاحِشَ **Fuhşiyata** اَلْكَبَائِرَ Büyük günahlara *(Bu büyük günahlar ne gibi?)* كَالزِّنَا Zina gibi *(O fuhşiyattan bedel)* مَا **Ol şey ki** ظَهَرَ **Zahir oldu** *(O zahir olan şey de nedendir?)* مِنْهَا **Ondan (fuhşiyattan)** *(Yine o fuhşiyattan bedel)* وَمَا **Ol şey ki** بَطَنَ **Gizli oldu** أَيْ Yani عَلَانِيَتَهَا Fuhşiyatın alenisine *(Daha?)* وَسِرَّهَا Ve Fuhşiyatın gizlisine yaklaşmayın وَلَا تَقْتُلُوا **Ve öldürmeyin** *(Neyi?)* النَّفْسَ **Canı** الَّتِي **Öyle can ki** حَرَّمَ **Haram kıldı** *(Kim?)* اللهُ **Allah** إِلَّا بِالْحَقِّ **Ancak hakkıyla** كَالْقَوَدِ Kısas gibi *(Daha?)* وَحَدِّ الرِّدَّةِ Ve riddet haddi gibi *(Daha?)* وَرَجْمِ الْمُحْصَنِ Muhsan olanların recmi gibi ذٰلِكُمْ **Size bu** *(bundan bedel)* اَلْمَذْكُورُ Zikredilenler وَصَّيكُمْ **Size vasiyet etti** *(Neyi?)* بِهِ **Bunu** لَعَلَّكُمْ **Umulur ki siz** تَعْقِلُونَ **Akledersiniz** تَتَدَبَّرُونَ Düşünürsünüz

﴿وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي﴾ أَيْ بِالْخَصْلَةِ الَّتِي ﴿هِيَ أَحْسَنُ﴾ وَهِيَ مَا فِيهِ صَلَاحُهُ ﴿حَتَّى يَبْلُغَ أَشُدَّهُ﴾ بِأَنْ يَحْتَلِمَ ﴿وَأَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ﴾ بِالْعَدْلِ وَتَرْكِ الْبَخْسِ ﴿لَا نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا﴾ طَاقَتَهَا فِي ذٰلِكَ فَإِنْ أَخْطَأَ فِي الْكَيْلِ وَالْوَزْنِ وَاللهُ يَعْلَمُ صِحَّةَ نِيَّتِهِ فَلَا مُؤَاخَذَةَ عَلَيْهِ كَمَا وَرَدَ فِي حَدِيثٍ ﴿وَإِذَا قُلْتُمْ﴾ فِي حُكْمٍ أَوْ غَيْرِهِ ﴿فَاعْدِلُوا﴾ بِالصِّدْقِ ﴿وَلَوْ كَانَ﴾ الْقَوْلُ لَهُ أَوْ عَلَيْهِ ﴿ذَا قُرْبَى﴾ قَرَابَةٍ ﴿وَبِعَهْدِ اللهِ أَوْفُوا ذٰلِكُمْ وَصَّيكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿١٥٢﴾﴾ بِالتَّشْدِيدِ تَتَّعِظُونَ وَالسُّكُونِ ﴿وَأَنَّ﴾ بِالْفَتْحِ عَلَى تَقْدِيرِ اللَّامِ وَالْكَسْرِ اسْتِئْنَافًا ﴿هٰذَا﴾ الَّذِي وَصَّيتُكُمْ بِهِ ﴿صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا﴾ حَالٌ ﴿فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ﴾ الطُّرُقَ الْمُخَالِفَةَ لَهُ ﴿فَتَفَرَّقَ﴾ فِيهِ حَذْفُ إِحْدَى التَّاءَيْنِ تَمِيلُ ﴿بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ﴾ دِينِهِ ﴿ذٰلِكُمْ وَصَّيكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٥٣﴾﴾ ﴿ثُمَّ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ﴾ التَّوْرَاةَ وَثُمَّ لِتَرْتِيبِ الْأَخْبَارِ ﴿تَمَامًا﴾ لِلنِّعْمَةِ ﴿عَلَى الَّذِي أَحْسَنَ﴾ بِالْقِيَامِ بِهِ ﴿وَتَفْصِيلًا﴾ بَيَانًا ﴿لِكُلِّ شَيْءٍ﴾ يُحْتَاجُ إِلَيْهِ فِي الدِّينِ ﴿وَهُدًى وَرَحْمَةً لَعَلَّهُمْ﴾ أَيْ بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ﴾ بِالْبَعْثِ ﴿يُؤْمِنُونَ ﴿١٥٤﴾﴾ ﴿وَهٰذَا﴾ الْقُرْآنُ ﴿كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ فَاتَّبِعُوهُ﴾ يَا أَهْلَ مَكَّةَ بِالْعَمَلِ بِمَا فِيهِ ﴿وَاتَّقُوا﴾ الْكُفْرَ ﴿لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٥٥﴾﴾ ﴿أَنْ نَقُولُوا إِنَّمَا أُنْزِلَ الْكِتَابُ عَلَى طَائِفَتَيْنِ﴾ الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى ﴿مِنْ قَبْلِنَا وَإِنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ أَيْ إِنَّا ﴿كُنَّا عَنْ دِرَاسَتِهِمْ﴾ قِرَاءَتِهِمْ ﴿لَغَافِلِينَ ﴿١٥٦﴾﴾ لِعَدَمِ مَعْرِفَتِنَا لَهَا إِذْ لَيْسَتْ بِلُغَتِنَا ﴿أَوْ تَقُولُوا لَوْ أَنَّا أُنْزِلَ عَلَيْنَا الْكِتَابُ لَكُنَّا أَهْدَى مِنْهُمْ﴾ لِجَوْدَةِ أَذْهَانِنَا ﴿فَقَدْ جَاءَكُمْ بَيِّنَةٌ﴾ بَيَانٌ ﴿مِنْ رَبِّكُمْ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ﴾ لِمَنِ اتَّبَعَهُ ﴿فَمَنْ﴾ أَيْ لَا أَحَدَ ﴿أَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَّبَ بِآيَاتِ اللهِ وَصَدَفَ﴾ أَعْرَضَ ﴿عَنْهَا سَنَجْزِي الَّذِينَ يَصْدِفُونَ عَنْ آيَاتِنَا سُوءَ الْعَذَابِ﴾ أَيْ أَشَدَّهُ ﴿بِمَا كَانُوا يَصْدِفُونَ ﴿١٥٧﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

152. İhtilam olmak suretiyle **ergenlik çağına erişinceye kadar, yetimin malına, sadece** onun yararına olacak **en iyi** tutumla, **yaklaşın; ölçü ve tartıyı** eksiltmeyerek **adaletle, yapın! Biz herkese ancak** bu konuda **gücünün,** takatinin **yettiği kadarını yükleriz.** Eğer ölçü ve tartıda kastı olmaksızın hata ederse, Allah onun niyetinin doğruluğunu bilir. Bu durumda onlar –hadiste de varit olduğu gibi sorumlu tutulmazlar. Bir hüküm veya başka bir şeyde **söz söylediğiniz zaman,** lehine veya aleyhine söz söyleyeceğiniz kişi **yakınlarınız,** akrabalarınız **dahi olsa** doğruyu söylemek suretiyle **adaletli olun, Allah'a verdiğiniz sözü tutun! İşte Allah size,**

iyice düşünesiniz,[1] nasihat alasınız **diye bunları emretti.**

153. **Ve şüphesiz ki,**[2] **bu** kendisini size vasiyet ettiğim **benim dosdoğru**[3] **yolum** olduğundan **artık ona tâbi olunuz,** ona aykırı olan **başka yolları takip etmeyiniz. Sonra sizi onun yolundan,** dininden **ayırır,** [ondan başkasına] meylettirir.[4] **İşte size bununla tavsiyede bulundu. Tâ ki, siz sakınasınız.**

154. **Sonra**[5] **Biz Mûsa'ya, kitabı** Tevrat'ı, ona riâyeti **güzelce yapana** nimeti **tamamlamak ve** dinde ihtiyaç duyulan **her şeyi tafsilatlı bir şekilde bildirmek ve bir hidâyet ve rahmet olmak için verdik. Tâ ki onlar,** yani İsrail oğulları, **Rablerinin huzuruna varacaklarına,** dirilişe **imân etsinler.**

155. **Ve bu** Kuran **bir kitaptır ki, bunu Biz indirdik, mübarektir.** Ey Mekkeliler! **Artık** o kitapta bulunan hükümlerle amel etmek suretiyle **O'na tâbi olunuz. Ve** küfürden **sakınınız, tâ ki rahmete eresiniz.**

156. O kitabı **«Kitap ancak bizden önceki iki topluluğa,** Yahudi ve Hıristiyanlara **indirilmiştir ve şüphesiz ki**[6] **biz onları** bizim dilimizle olmadıklarından bilmediğimiz için **okumaktan gâfiller idik.» dememe-niz** için indirdik.

157. **Yahut demeyesiniz ki, «Eğer bize kitap indirilmiş olsa idi, elbette** çok akıllı olduğumuzdan **biz onlardan daha fazla hidâyete ermiş olurduk». İşte size Rabbinizden bir beyine,** açıklama **da geldi,** ona uyan kişilere **hidâyet ve rahmet de. Artık Allah'ın âyetlerini yalan-layandan ve ondan yüz çevirenden daha zalim kimdir?** Yani hiç kimse bu kişiden daha zalim değildir. **Biz âyetlerimizden yüz çevirenle-ri elbette böyle yüz çevirmeleri sebebiyle azabın en kötüsü,** en şid-detlisi **ile cezalandıracağızdır.**

KELİME ANLAMI

152. وَلَا تَقْرَبُوا **Ve yaklaşmayın** *(Neye?)* مَالَ الْيَتِيمِ **Yetimin malına** إِلَّا بِالَّتِي **Ancak o şekilde ki** أَيْ بِالْخَصْلَةِ الَّتِي Yani o şekilde ki هِيَ **O** *(Nedir?)* أَحْسَنُ **En güzeldir** وَهِيَ Bu (en güzel de) *(Nedir?)* مَا Ol şeydir ki فِيهِ Onda vardır *(Ne?)* صَلَاحُهُ Onun (yetimin) yararı

---

[1] تَذَكَّرُونَ kelimesindeki ذ harfi hem şeddeli olarak تَذَّكَّرُونَ şeklinde, hem de (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) şeddesiz olarak تَذَكَّرُونَ şeklinde okunmuştur.

[2] أَن maddesi hem ل takdir edilerek fetha ile أَنَّ şeklinde, hem de istinaf/başlangıç olarak kesre ile إِنَّ şeklinde okunmuştur.

[3] مُسْتَقِيمًا kelimesi haldir.

[4] فَتَفَرَّقَ kelimesindeki iki ت harfinden biri hazfedilmiştir.

[5] ثُمَّ burada olaylar arasında sıralama bildirmek içindir.

[6] إِنْ burada إِنَّ den hafifletilmiş olup, ismi hazfedilmiştir. إِنَّا demektir.

(Yetimin malını ne zamana dek saklayın?) حَتّٰى يَبْلُغَ **Erinceye kadar** *(Neye?)* اَشُدَّهُ **Erginliğine** *(Ne şekilde?)* بِاَنْ يَحْتَلِمَ İhtilam olarak وَاَوْفُوا **Ve yapın** *(Neyi?)* الْكَيْلَ **Ölçeği** *(Daha?)* وَالْمِيزَانَ **Ve tartıyı** *(Neyle yapın?)* بِالْقِسْطِ **Adaletle** *(Daha?)* وَتَرْكِ الْبَخْسِ Azaltmayı bırakmakla لَا نُكَلِّفُ **Ve biz mükellef kılmayız** *(Kimi?)* نَفْساً **Hiç kimseyi** اِلَّا وُسْعَهَا **Ancak onun gücünün yettiğine** طَاقَتَهَا Tâkatinin yettiğine *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ Bu konuda فَاِنْ اَخْطَاَ Şayet hata ederse *(Nerede?)* فِي الْكَيْلِ Ölçekte *(Daha?)* وَالْوَزْنِ Ve tartıda وَاللّٰهُ يَعْلَمُ Allah Bilir *(Neyi?)* صِحَّةَ نِيَّتِهِ Onun niyetinin doğruluğunu فَلَا مُؤَاخَذَةَ Bu durumda hesap yoktur عَلَيْهِ Onun üzerine كَمَا وَرَدَ فِي حَدِيثٍ Bir hadiste Varit olduğu gibi وَاِذَا قُلْتُمْ **Ve söz söylediğinizde** *(Nerede?)* فِي حُكْمٍ Bir hükümde اَوْ Ya da غَيْرِهِ Başka bir şeyde فَاعْدِلُوا **Adil olun** *(Ne ile?)* بِالصِّدْقِ Doğru söyleyerek وَلَوْ كَانَ **Olsa bile** *(Kim?)* اَلْقَوْلُ Söz söylenen لَهُ Kendisi lehine اَوْ Ya da عَلَيْهِ Kendisi aleyhine *(Ne olsa bile?)* ذَا قُرْبٰى، قَرَابَةٍ **Yakınlık sahibi** وَبِعَهْدِ اللّٰهِ **Ve Allah'ın ahdine** اَوْفُوا **Riayet edin** ذٰلِكُمْ **Bu size** وَصّٰيكُمْ **Size vasiyet etti** *(Neyi?)* بِهِ **Bunu** لَعَلَّكُمْ **ta ki siz** تَذَكَّرُونَ **Düşünesiniz** بِالتَّشْدِيدِ (Bu kelime) şedde ile (tezzekkerûn şeklinde okundu) تَتَّعِظُونَ Vaazlanırsınız anlamında *(Daha nasıl okundu?)* وَالسُّكُونِ Sükun (tahfif) ile (tezekkerûn şeklinde okundu)

153. وَاَنَّ **Ve muhakkak ki** *(Bu elifnun maddesi ne ile okundu?)* بِالْفَتْحِ Fetha ile *(Ne olduğu halde?)* عَلٰى تَقْدِيرِ اللَّامِ (Talil manasındaki) Lam takdirinde olduğu halde *(Daha ne ile okundu?)* وَالْكَسْرِ Kesre ile (İnne şeklinde) *(Ne olarak böyle okundu?)* اسْتِئْنَافًا İstinaf/başlangıç olarak هٰذَا **Bu** اَلَّذِي Ki وَصّٰيكُمْ Ben size vasiyet ettim *(Neyi?)* بِهِ Onu صِرَاطِي **Benim yolumdur** *(Bu yol ne olduğu halde?)* مُسْتَقِيمًا **Dosdoğru** حَالٌ (Bu müstakimen kelimesi) haldir فَاتَّبِعُوهُ **Ona uyun** وَلَا تَتَّبِعُوا **Ve uymayın** *(Neye?)* السُّبُلَ اَلطُّرُقَ **Yollara** *(Öyle yollar ki)* الْمُخَالِفَةَ aykırı olan *(Neye?)* لَهُ Ona *(Eğer uyarsanız)* فَتَفَرَّقَ **Ayırır** فِيهِ Bu kelimede (Feteferraka) vardır *(Ne?)* حَذْفُ إِحْدَى التَّاءَيْنِ İki 'tâ'dan birini hazif *(Yani anlamı şöyledir)* تُمِيلُ Döndürür *(Kimi?)* بِكُمْ **Sizi** *(Neden?)* عَنْ سَبِيلِهِ دِينِهِ **Yolundan** Dininden ذٰلِكُمْ **İşte size bu!** وَصّٰيكُمْ **Size vasiyet etti** *(Neyi?)* بِهِ **Onu** لَعَلَّكُمْ **ta ki siz** تَتَّقُونَ **Sakınırsınız**

154. ثُمَّ اٰتَيْنَا **Sonra biz verdik** *(Kime?)* مُوسَى **Musa'ya** *(Neyi?)* الْكِتَابَ **Kitabı** اَلتَّوْرَاةَ Tevratı وَثُمَّ 'Sümme' kelimesi لِتَرْتِيبِ الْاَخْبَارِ Haber vermede tertip içindir *(Ne olarak*

verdik?) تَمَاماً **Tamamlamak üzere** *(Neyi?)* لِلنِّعْمَةِ Nimeti *(Kim üzerine tamamlamak için?)* عَلَى الَّذِي **Ol kimse üzerine ki** اَحْسَنَ **İyi oldu** *(Nasıl?)* بِالْقِيَامِ Yerine getirerek *(Neyi?)* بِهِ O iyiliği *(Daha niçin verdik?)* وَتَفْصِيلاً **Tafsil olarak** بَيَانًا Açıklama olarak *(Neyi?)* لِكُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Öyle her şey ki)* يُحْتَاجُ İhtiyaç duyuluyor *(Neye?)* إِلَيْهِ O şeye *(Nerede ihtiyaç duyuluyor?)* فِي الدِّينِ Dinde *(Daha ne olarak verdik?)* وَهُدًى **Hidayet olarak** *(Daha?)* وَرَحْمَةً **Ve rahmet olarak** لَعَلَّهُمْ **ta ki onlar** أَيْ Yani بَنِي إِسْرَائِيلَ İsrail oğulları بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ **Rablerine kavuşacaklarına** *(Ne şekilde?)* بِالْبَعْثِ Diriltilerek يُؤْمِنُونَ **İnanırlar**

155. وَهٰذَا الْقُرْآنُ **Bu** Kuran *(Nedir?)* كِتَابٌ **Bir kitaptır ki** اَنْزَلْنَاهُ **Biz onu indirdik** *(Daha nedir?)* مُبَارَكٌ **Mübarektir** فَاتَّبِعُوهُ **Ona uyun** يَا أَهْلَ مَكَّةَ Ey Mekkeliler *(Ne şekilde uyun?)* بِالْعَمَلِ Amel ederek *(Ne ile?)* بِمَا Ol şeyle ki *(O şey nerededir?)* فِيهِ ondadır وَاتَّقُوا **Ve sakının** *(Neden?)* الْكُفْرَ Küfürden لَعَلَّكُمْ **ta ki siz** تُرْحَمُونَ **Rahmet edilesini**

156. أَنْزَلْنَاهُ Biz onu indirdik *(Niçin?)* اَنْ لَا تَقُولُوا **Dememeleri** için *(Şunu :)* إِنَّمَا أُنْزِلَ **Muhakkak ki indirildi** *(Ne?)* الْكِتَابُ **Kitap** *(Kim üzerine?)* عَلٰى طَائِفَتَيْنِ **İki taife üzerine** *(Kimdir onlar?)* الْيَهُودِ Yahudiler *(Daha?)* وَالنَّصَارٰى Ve Hıristiyanlar *(Öyle iki taife ki)* مِنْ قَبْلِنَا **Bizden önce** وَ **Ve** إِنْ مُخَفَّفَةٌ 'İn' kelimesi tahfif edilmiş/hafifletilmiştir وَاسْمُهَا Ve onun ismi de *(Nedir?)* مَحْذُوفٌ Mahzuftur أَيْ Yani (Şöyle demektir)إِنَّا Muhakkak ki biz لَغَافِلِينَ **İdik** *(Neden?)* عَنْ دِرَاسَتِهِمْ، قِرَاءَتِهِمْ **Onların okumasından** *(Ne idik?)* **Elbette gafiller** *(Niçin böyleydik?)* لِعَدَمِ مَعْرِفَتِنَا Bilmediğimiz için *(Neyi?)* لَهَا Onu okumayı إِذْ لَيْسَتْ Çünkü değildi *(Ne değildi?)* بِلُغَتِنَا Bizim dilimizle

157. اَوْ تَقُولُوا **Yahut demememeleri** (için) لَوْ اَنَّا **Şayet biz** أُنْزِلَ **İndirilmiş olsaydı** *(Kim üzerine?)* عَلَيْنَا **Bizim üzerimize** *(Ne?)* الْكِتَابُ **Kitap** لَكُنَّا **Elbette biz olurduk** اَهْدٰى **Daha doğru yolda***(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Niçin daha doğru yolda olurduk ?)* لِجَوْدَةِ أَذْهَانِنَا Zihinlerimiz daha iyi olduğu için فَقَدْ جَاءَكُمْ **Muhakkak ki size geldi** *(Ne?)* بَيِّنَةٌ **Bir beyyine** بَيَانٌ Bir açıklama *(Kimden?)* مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbinizden** *(Daha ne geldi?)* وَهُدًى **Bir hidayet** *(Daha?)* وَرَحْمَةٌ **Ve rahmet** *(Bu rahmet kim için?)* لِمَنْ Ol kimse için ki اتَّبَعَهُ Ona uydu فَمَنْ **Kim ki!** أَيْ Yani لَا أَحَدَ Hiç kimse yoktur اَظْلَمُ **Daha zalim** *(Kimden?)* مِمَّنْ **Ol kimseden ki** كَذَّبَ **Yalanladı** *(Neyi?)* بِاٰيَاتِ اللهِ **Allah'ın ayetlerini** *(Daha?)* وَصَدَفَ أَعْرَضَ **Ve yüz çevirdi** *(Neden?)* عَنْهَا **Onlardan** (o ayetlerden) سَنَجْزِي **Yakında cezalandıracağız** *(Kimi?)* الَّذِينَ

Ol kimseleri ki يَصْدِفُونَ **Yüz çeviriyorlar** *(Neden?)* عَنْ اٰيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizden** *(Ne ile cezalandıracağız?)* سُوءَ الْعَذَابِ **Azabın kötüsüyle** أَيْ Yani أَشَدَّهُ En şiddetlisiyle *(Ne sebebiyle cezalandıracağız?)* بِمَا **Ol şey sebebiyle ki** كَانُوا **Onlar idiler** يَصْدِفُونَ **Yüz çeviriyor**

﴿هَلْ يَنْظُرُونَ﴾ مَا يَنْتَظِرُ الْمُكَذِّبُونَ ﴿إِلَّآ اَنْ تَاْتِيَهُمُ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ ﴿الْمَلٰٓئِكَةُ﴾ لِقَبْضِ أَرْوَاحِهِمْ ﴿اَوْ يَاْتِيَ رَبُّكَ﴾ أَيْ أَمْرُهُ بِمَعْنَى عَذَابِهِ ﴿اَوْ يَاْتِيَ بَعْضُ اٰيَاتِ رَبِّكَ﴾ أَيْ عَلَامَاتِهِ الدَّالَّةِ عَلَى السَّاعَةِ ﴿يَوْمَ يَاْتِي بَعْضُ اٰيَاتِ رَبِّكَ﴾ وَهِيَ طُلُوعُ الشَّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا كَمَا فِي حَدِيثِ الصَّحِيحَيْنِ ﴿لَا يَنْفَعُ نَفْسًا اِيمَانُهَا لَمْ تَكُنْ اٰمَنَتْ مِنْ قَبْلُ﴾ اَلْجُمْلَةُ صِفَةُ النَّفْسِ ﴿اَوْ﴾ نَفْسًا لَمْ تَكُنْ ﴿كَسَبَتْ فِي اِيمَانِهَا خَيْرًا﴾ طَاعَةً أَيْ لَا تَنْفَعُهَا تَوْبَتُهَا كَمَا فِي الْحَدِيثِ ﴿قُلِ انْتَظِرُوٓا﴾ أَحَدَ هٰذِهِ الْأَشْيَاءِ ﴿اِنَّا مُنْتَظِرُونَ ﴿١٥٨﴾﴾ ذٰلِكَ ﴿اِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ﴾ بِاخْتِلَافِهِمْ فِيهِ فَأَخَذُوا بَعْضَهُ وَتَرَكُوا بَعْضَهُ ﴿وَكَانُوا شِيَعًا﴾ فِرَقًا فِي ذٰلِكَ وَفِي قِرَاءَةٍ (فَارَقُوا) أَيْ تَرَكُوا دِينَهُمُ الَّذِي أُمِرُوا بِهِ وَهُمُ الْيَهُودُ وَالنَّصَارٰى ﴿لَسْتَ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ﴾ أَيْ فَلَا تَتَعَرَّضْ لَهُمْ ﴿اِنَّمَآ اَمْرُهُمْ اِلَى اللّٰهِ﴾ يَتَوَلَّاهُ ﴿ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿١٥٩﴾﴾ فَيُجَازِيهِمْ بِهِ ، وَهٰذَا مَنْسُوخٌ بِآيَةِ السَّيْفِ ﴿مَنْ جَآءَ بِالْحَسَنَةِ﴾ أَيْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ ﴿فَلَهُ عَشْرُ اَمْثَالِهَا﴾ أَيْ جَزَاءُ عَشْرِ حَسَنَاتٍ ﴿وَمَنْ جَآءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزٰٓى اِلَّا مِثْلَهَا﴾ أَيْ جَزَاؤُهُ ﴿وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٦٠﴾﴾ يُنْقَصُونَ مِنْ جَزَائِهِمْ شَيْئًا ﴿قُلْ اِنَّنِي هَدٰىنِي رَبِّي اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾ وَيُبَدَّلُ مِنْ مَحَلِّهِ ﴿دِينًا قِيَمًا﴾ مُسْتَقِيمًا ﴿مِلَّةَ اِبْرٰهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٦١﴾﴾ ﴿قُلْ اِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي﴾ عِبَادَتِي مِنْ حَجٍّ وَغَيْرِهِ ﴿وَمَحْيَايَ﴾ حَيَاتِي ﴿وَمَمَاتِي﴾ مَوْتِي ﴿لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٢﴾﴾ ﴿لَا شَرِيكَ لَهُ﴾ فِي ذٰلِكَ ﴿وَبِذٰلِكَ﴾ أَيِ التَّوْحِيدِ ﴿اُمِرْتُ وَاَنَا اَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٦٣﴾﴾ مِنْ هٰذِهِ الْأُمَّةِ ﴿قُلْ اَغَيْرَ اللّٰهِ اَبْغِي رَبًّا﴾ إِلٰهًا أَيْ لَا أَطْلُبُ غَيْرَهُ ﴿وَهُوَ رَبُّ﴾ مَالِكُ ﴿كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ﴾ ذَنْبًا ﴿اِلَّا عَلَيْهَا وَلَا تَزِرُ﴾ تَحْمِلُ نَفْسٌ ﴿وَازِرَةٌ﴾ آثِمَةٌ ﴿وِزْرَ﴾ نَفْسٍ ﴿اُخْرٰى ثُمَّ اِلٰى رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿١٦٤﴾﴾ ﴿وَهُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلَائِفَ الْاَرْضِ﴾ جَمْعُ خَلِيفَةٍ أَيْ يُخْلِفُ بَعْضَكُمْ بَعْضًا فِيهَا ﴿وَرَفَعَ بَعْضَكُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ﴾ بِالْمَالِ وَالْجَاهِ وَغَيْرِ ذٰلِكَ ﴿لِيَبْلُوَكُمْ﴾ لِيَخْتَبِرَكُمْ ﴿فِي مَآ اٰتَاكُمْ﴾ أَعْطَاكُمْ لِيُظْهِرَ الْمُطِيعَ مِنْكُمْ وَالْعَاصِيَ ﴿اِنَّ رَبَّكَ سَرِيعُ الْعِقَابِ﴾ لِمَنْ عَصَاهُ ﴿وَاِنَّهُ لَغَفُورٌ﴾ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿رَحِيمٌ ﴿١٦٥﴾﴾ بِهِمْ

TÜRKÇE ANLAMI

158. **Onlar bekliyorlar mı?** Yalanlayanlar beklemiyorlar **ancak kendilerine** ruhlarını almaları için **meleklerin gelmesini**[1] **veya Rabbinin** yani onun emri olan azabının **gelmesini yahut Rabbinin bazı ayetlerinin,** kıyamette dair alâmetlerinin **gelmesini [bekliyorlar.] Rabbinin bazı alâmetleri geldiği gün** –sahihaynda rivayet edilen hadiste olduğu gibi "güneş batıdan doğduğu gün"–, **önceden inanmamış**[2] **kimseye ya da imanında bir hayır,** bir taat **kazanmamış** olan kimseye **artık imanı bir fayda sağlamaz.** Yani hadiste varit olduğu gibi bu kimselere tevbe etmeleri bir fayda sağlamaz. **De ki:** bunlardan bir tanesini **bekleyin! Şüphesiz biz de** bunu **beklemekteyiz!**

159. **Şüphesiz o kimseler ki,** kendisinde ihtilaf edip, onun bir kısmını alıp, diğer kısmını terketmek suretiyle **dinlerini parça parça eden**[3] **ve** dinde **çeşitli fırkalara ayrıldılar.** Bahse konu olan fırkalar Yahudi ve Hıristiyanlardır. **Sen hiçbir şeyde onlardan değilsin.** Bundan dolayı onlara hiçbir şekilde ilişme! **Onların işleri ancak Allah'a aitir.** Onların durumuna o bakacaktır. **Sonra** ahirette **onlara ne yapar olduklarını haber verecektir** ve de onları yaptıklarıyla cezalandıracaktır. Bu hüküm savaş ayetiyle neshedilmiştir.

160. **Her kim bir iyilik ile,** yani "lâ ilâhe illallah" kelimesiyle **gelirse kendisi için onun on misli** sevap mükafatı **vardır. Ve her kim bir kötülük ile gelirse o ancak onun misli,** karşılığı **ile cezalandırılır. Ve onlar** karşılıklarından bir şey eksiltilmek suretiyle **zulme uğramazlar.**

161. **De ki, «Şüphe yok ki Rabbim beni dosdoğru bir yola; dosdoğru bir dine;**[4] **Hanîf olan İbrahim'in dinine iletti. Ve o, müşriklerden olmuş değildi.»**

162. **De ki: «Benim namazım,** hac ve diğer **ibadetlerim ve hayatım ve ölümüm âlemlerin Rabbi olan Allah içindir.»**

163. **«O'nun** bu konuda **bir ortağı yoktur. Ve ben bununla,** onu birlemekle **emredildim ve ben** bu ümmetten **Müslümanların ilkiyim.»**

164. **De ki: « O her şeyin Rabbi,** sahibi **iken, ben Allah'tan başka bir Rab,** ilah **mı ararım?** Yani ondan başkasını aramam. **Ve herkesin kazanacağı** günah **ancak kendi aleyhinedir. Ve hiçbir günahkâr** nefis, **başkasının,** başka bir nefsin **günahını yüklenmez. Sonra dönüşünüz ancak Rabbinizedir. O zaman o Rabbiniz kendisinde ihtilâfa düşmüş olduğunuz şeyleri size haber verecektir.»**

---

[1] تَأْتِيَهُمْ kelimesi hem ت harfiyle hem de ي harfiyle يَأْتِيَهُمْ şeklinde okunmuştur.

[2] لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ cümlesi نَفْسًا kelimesinin sıfatıdır.

[3] Bir kıraatte فَارَقُوا şeklinde okunmuştur. Bu kıraatte ayetin anlamı "kendisiyle emredildikleri dinlerini (فَارَقُوا) terk edenler" şeklindedir.

[4] دِينًا kelimesi nasb mahallinde olan صِرَاطٍ kelimesinin mahallinden bedeldir.

165. **«Ve O, o zattır ki, sizi yeryüzünün halifeleri[1] kıldı.** Yani orada kiminizi kiminizin yerine getirmiştir. **Ve sizi, size verdiği şeylerde imtihana tâbi tutmak,** sınamak **için,** itaat edenle asi olanı ortaya çıkarsın diye **bazınızı bazınızın üzerine; derecelerle** mal, mevki ve diğer başka şeyler sebebiyle **yükseltti. Şüphe yok ki, senin Rabbin** kendisine asi olana karşı **cezalandırması seri olandır. Ve muhakkak ki O** müminlere karşı **çok mağfiretli,** onlara karşı **çok merhamet sahibidir.»**

KELİME ANLAMI

158. هَلْ يَنْظُرُونَ **Bekliyorlar mı?** مَا يَنْتَظِرُ Beklemiyor*(kim?)* الْمُكَذِّبُونَ İnkarcılar إِلَّا اَنْ تَأْتِيَهُمُ **Ancak onlara gelmesini** *(Bu 'tetiyehum' kelimesi ne olduğu halde?)* بِالتَّاءِ Ta ile *(Daha?)* وَالْيَاءِ Ve 'yâ' ile ('yetiyehum' şeklinde okunduğu halde) *(Ne gelmesini?)* الْمَلٰئِكَةُ **Meleklerin** *(Niçin gelmesini?)* لِقَبْضِ أَرْوَاحِهِمْ Ruhlarını kabzetmek için اَوْ يَأْتِيَ **Ya da gelmesini** *(Ne?)* رَبُّكَ **Rabbin** أَيْ Yani أَمْرُهُ Onun emri *(Öyle emri ki)* بِمَعْنٰى عَذَابِهِ Azap anlamındaki *(Daha?)* اَوْ يَأْتِيَ بَعْضُ اٰيَاتِ رَبِّكَ **ya da rabbinin ayetlerinden bazısının gelmesini** أَيْ Yani عَلَامَاتِهِ Alametleri *(Öyle alametleri ki)* الدَّالَّةِ Delalet eden *(Neye?)* عَلَى السَّاعَةِ Kıyamete يَوْمَ **O gün ki** يَأْتِي **Gelir** *(Ne?)* بَعْضُ اٰيَاتِ رَبِّكَ **Rabbinin ayetlerinin bazısı** وَهِيَ Bunlar da *(Nedir?)* طُلُوعُ الشَّمْسِ Güneşin doğması *(Nereden?)* مِنْ مَغْرِبِهَا Batıdan كَمَا فِي حَدِيثِ الصَّحِيحَيْنِ Sahihayn'ın hadisinde olduğu gibi لَا يَنْفَعُ **Fayda vermez** *(Kime?)* نَفْساً **Hiç kimseye** *(Ne?)* إِيمَانُهَا **İmanı** *(Öyle kimse ki)* لَمْ تَكُنْ اٰمَنَتْ **İman etmemişti** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** اَلْجُمْلَةُ (Lem tekün âmenet...) cümlesi *(Nedir?)* صِفَةُ النَّفْسِ Nefs'in sıfatıdır اَوْ **Ya da** نَفْساً Öyle kimseye fayda vermez ki لَمْ تَكُنْ O kimse olmadı *(Ne olmadı?)* كَسَبَتْ **Kazanmış olmadı** *(Nerede?)* فِي إِيمَانِهَا **İmanında** *(Neyi kazanmış olmadı?)* خَيْرًا **Hayrı** طَاعَةً Taatı أَيْ Yani لَا تَنْفَعُهَا Ona fayda vermez *(Ne?)* تَوْبَتُهَا Onun tevbesi كَمَا فِي الْحَدِيثِ Hadiste olduğu gibi قُلْ **De ki** انْتَظِرُوا **Bekleyin** *(Neyi?)* أَحَدَ هٰذِهِ الْأَشْيَاءِ Bu şeylerden birini إِنَّا **Elbette biz** مُنْتَظِرُونَ **Bekliyoruz** *(Neyi?)* ذٰلِكَ **Bunu**

159. إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki** فَرَّقُوا **Ayırdılar** *(Neyi?)* دِينَهُمْ **Dinlerini** *(Ne şekilde ayırdılar?)* بِاخْتِلَافِهِمْ İhtilaf etmeleriyle *(Nerede?)* فِيهِ Onda فَأَخَذُوا Ve aldılar *(Neyi?)* بَعْضَهُ Dinin bazısını *(Daha?)* وَتَرَكُوا Ve terk ettiler *(Neyi?)* بَعْضَهُ Bazısını وَكَانُوا **Ve oldular** *(Ne?)* شِيَعاً فِرَقًا **Fırka,fırka** *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ Bu konuda وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte «فَارَقُوا» 'Fârakû' (şeklinde okundu) أَيْ Yani (bu kıraatte ayetin anlamı) تَرَكُوا Bıraktılar

[1] خَلَائِف kelimesi خَلِيفَةٌ kelimesinin cemisidir.

(Neyi?) دِينَهُمْ Dinlerini الَّذِي Öyle dinleri ki أُمِرُوا Emredildiler *(Ne ile?)* بِهِ O dinle وَهُمْ Onlar *(Kimlerdir?)* الْيَهُودُ Yahudiler *(Daha?)* وَالنَّصَارَى Ve Hıristiyanlar لَسْتَ **Sen olmadın** *(Ne olmadın?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Nerede?)* فِي شَيْءٍ **Hiçbir şeyde** أَيْ Yani فَلَا تَتَعَرَّضْ Bulaşma *(Kime?)* لَهُمْ Onlara إِنَّمَا **Muhakkak ki** أَمْرُهُمْ **Onların durumu** *(Nedir?)* إِلَى اللهِ **Allah'adır** يَتَوَلَّاهُ O (Allah) onları(n işini) üzerine alır ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ **Sonra onlara haber verir** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Neyi?)* بِمَا **Ol şeyi ki** كَانُوا **Onlar idiler** *(Ne idiler?)* يَفْعَلُونَ **Yapıyor** فَيُجَازِيهِمْ Ve onları cezalandırır *(Ne sebebiyle?)* بِهِ O (yaptıkları) sebebiyle وَهٰذَا Bu (ayet) *(Nedir?)* مَنْسُوخٌ Neshedilmiştir *(Ne ile neshedilmiştir?)* بِآيَةِ السَّيْفِ Kılıç/savaş ayetiyle

160. مَنْ **Her kim** جَاءَ **Gelirse** *(Ne ile?)* بِالْحَسَنَةِ **Hasene/iyilik ile** أَيْ Yani لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ 'Lâ ilâhe illa'llah/Allah'tan başka ilah yoktur' sözü ile فَلَهُ **Onun için vardır** *(Ne?)* عَشْرُ أَمْثَالِهَا **O (hasenenin) On katı** أَيْ Yani جَزَاءُ عَشْرِ حَسَنَاتٍ On hasene karşılığı vardır وَمَنْ جَاءَ **Her kim de gelirse** *(Ne ile?)* بِالسَّيِّئَةِ **Seyyie/kötülük ile** فَلَا يُجْزَى **Cezalandırılmaz** إِلَّا **Ancak** (cezalandırılır ne ile?) مِثْلَهَا **Onun (kötülüğün) misliyle** أَيْ Yani جَزَاؤُهُ Onun cezası ile وَهُمْ **Ve onlar** لَا يُظْلَمُونَ **Zulmedilmezler** يُنْقَصُونَ Eksiltilmezler *(Neden?)* مِنْ جَزَائِهِمْ Karşılıklarından شَيْئًا Hiçbir şey

161. قُلْ **De ki** إِنَّنِي **Muhakkak ki ben** هَدٰينِي **Beni iletti** *(Kim?)* رَبِّي **Rabbim** *(Neye?)* إِلَى صِرَاطٍ **Bir yola ki** مُسْتَقِيمٍ **Dosdoğru** وَيُبَدَّلُ Bedel yapılır *(Nereden?)* مِنْ مَحَلِّهِ Onun ('sırat$_{in}$ müstakîm$_{in}$' nasb) mahallinden *(O doğru yoldan bedel rabbim neye iletti?)* دِينًا **Bir dine** قِيَماً **Doğru** مُسْتَقِيمًا Dosdoğru *(O dosdoğru dinden beden neye iletti?)* مِلَّةَ إِبْرٰهِيمَ **İbrahim'in dinine** *(O İbrahim ne olduğu halde/veya o din ne olduğu halde?)* حَنِيفًا **Hanif olduğu halde** وَمَا كَانَ **Ve o olmadı** *(Ne olmadı?)* مِنَ الْمُشْرِكِينَ **Müşriklerden**

162. قُلْ **De ki** إِنَّ صَلَاتِي **Muhakkak ki benim namazım** *(Daha?)* وَنُسُكِي عِبَادَتِي **Ve İbadetim** *(O ibadet de nedendir?)* مِنْ حَجٍّ Hac *(Daha?)* وَغَيْرِهِ Ve daha başkası *(Daha?)* وَمَحْيَايَ حَيَاتِي **Hayatım** *(Daha?)* وَمَمَاتِي مَوْتِي **Ölümüm** *(Nedir?)* لِلّٰهِ **Allah içindir** *(Öyle Allah ki)* رَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin rabbi**

163. لَا شَرِيكَ **Ortak yoktur** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ Bu konuda وَبِذٰلِكَ **Ve bununla** أَيِ التَّوْحِيدِ Yani Tevhid ile أُمِرْتُ **Ben emredildim** وَأَنَا **Ve ben** *(Neyim?)*

أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ **Müslümanların ilkiyim** *(O Müslümanlar da nedendir?)* مِنْ هٰذِهِ الْأُمَّةِ Bu Ümmetten

164. قُلْ **De ki** أَغَيْرَ اللهِ **Allah'tan başkasını mı?** أَبْغِي **Arayayım** *(Ne olarak?)* رَبًّا **Rab olarak** إِلٰهًا İlah olarak أَيْ Yani لَا أَطْلُبُ İstemem *(Neyi?)* غَيْرَهُ Ondan başkasını وَهُوَ **O** *(Nedir?)* رَبُّ مَالِكُ كُلِّ شَيْءٍ **Her şeyin rabbi** sahibi **dir** وَلَا تَكْسِبُ **Ve kazanmaz** *(Kim?)* كُلُّ نَفْسٍ **Her nefis** *(Neyi?)* ذَنْبًا Bir günahı إِلَّا عَلَيْهَا **Ancak Kendi aleyhine** (kazanır) وَلَا تَزِرُ تَحْمِلُ **Ve yüklenmez** *(Kim?)* نَفْسٌ kimse *(Öyle kimse ki)* وَازِرَةٌ آثِمَةٌ **Günahkar** *(Neyi yüklenmez?)* وِزْرَ نَفْسٍ أُخْرٰى **Başka** kimse **nin günahını** ثُمَّ إِلٰى رَبِّكُمْ **Sonra rabbinizedir** *(Ne?)* مَرْجِعُكُمْ **Dönüşünüz** فَيُنَبِّئُكُمْ **Size bildiriyor** *(Neyi?)* بِمَا **Ol şeyleri ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** *(Nerede?)* فِيهِ **Onlarda** *(Ne idiniz?)* تَخْتَلِفُونَ **İhtilaf ediyor**

165. وَهُوَ **O** *(Nedir?)* الَّذِي **Öyledir ki** جَعَلَكُمْ **Sizi kıldı** *(Ne olarak?)* خَلَائِفَ الْأَرْضِ **Yeryüzünün halifeleri** جَمْعُ خَلِيفَةٍ (Halâif kelimesi) Halîfe kelimesinin cemisidir أَيْ Yani يُخْلِفُ Halef ediyor *(Kim?)* بَعْضَكُمْ Sizden bazınızı *(Kime?)* بَعْضًا Bazınıza *(Nerede?)* فِيهَا Orada وَرَفَعَ **Ve yükseltti** *(Kimi?)* بَعْضَكُمْ **Bazınızı** *(Nerede?)* فَوْقَ بَعْضٍ **Bazınızın üstünde** *(Ne ile yükseltti?)* دَرَجَاتٍ **Derecelerle** بِالْمَالِ Mal ile *(Daha?)* وَالْجَاهِ Şöhret ile *(Daha?)* وَغَيْرِ ذٰلِكَ Bunların dışındakiler ile *(Niçin yükseltti?)* لِيَبْلُوَكُمْ **Sizi imtihan etmek için** لِيَخْتَبِرَكُمْ Sizi sınamak için *(Nerede?)* فِي مَا **Ol şeylerde ki** آتَاكُمْ **Size verdi** أَعْطَاكُمْ Size verdi *(Neyi?)* Onu *(Niçin?)* لِيُظْهِرَ Ortaya çıkarsın diye *(Kimi?)* الْمُطِيعَ İtaatkarı *(Öyle itaatkar ki)* مِنْكُمْ Sizden *(Daha neyi ortaya çıkarsın diye?)* وَالْعَاصِيَ İsyankarı إِنَّ رَبَّكَ **Elbette senin rabbin** *(Nedir?)* سَرِيعُ الْعِقَابِ **Cezası seridir** *(Kime?)* لِمَنْ Ol kimseye ki عَصَاهُ Kendisine asi oldu وَإِنَّهُ **Ve elbette O,** *(Nedir?)* لَغَفُورٌ **Mağfiret edendir** *(Kime?)* لِلْمُؤْمِنِينَ Müminlere *(Daha nedir?)* رَحِيمٌ **Merhametli olandır** *(Kime?)* بِهِمْ Onlara

٧

سُورَةُ الْأَعْرَافِ

مَكِّيَّةٌ إِلَّا (وَاسْأَلْهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ...) اَلثَّمَانُ اَوِ الْخَمْسُ آيَاتٍ

وَهِيَ مِأَتَانِ وَخَمْسٌ أَوْ سِتُّ آيَاتٍ

سُورَةُ الْأَعْرَافِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

(مَكِّيَّةٌ إِلَّا (وَاسْأَلْهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ...) الثَّمَانُ أَوِ الْخَمْسُ آيَاتٍ وَهِيَ مِائَتَانِ وَخَمْسٌ أَوْ سِتُّ آيَاتٍ﴾

﴿الٓمٓصٓ ۝١﴾ ﴿اللهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ هٰذَا ﴿كِتَابٌ أُنْزِلَ إِلَيْكَ﴾ خِطَابٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ ﴿فَلَا يَكُنْ فِي صَدْرِكَ حَرَجٌ﴾ ضِيقٌ ﴿مِنْهُ﴾ أَنْ تُبَلِّغَهُ مَخَافَةَ أَنْ تُكَذَّبَ ﴿لِتُنْذِرَ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِأُنْزِلَ أَيْ لِلْإِنْذَارِ ﴿بِهِ وَذِكْرَىٰ﴾ تَذْكِرَةٌ ﴿لِلْمُؤْمِنِينَ ۝٢﴾ بِهِ قُلْ لَهُمْ ﴿اتَّبِعُوا مَآ أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ﴾ أَيِ الْقُرْآنَ ﴿وَلَا تَتَّبِعُوا﴾ تَتَّخِذُوا ﴿مِنْ دُونِهِ﴾ أَيِ اللهِ أَيْ غَيْرِهِ ﴿أَوْلِيَآءَ﴾ تُطِيعُونَهُمْ فِي مَعْصِيَتِهِ تَعَالَى ﴿قَلِيلًا مَا تَذَّكَّرُونَ ۝٣﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ تَتَّعِظُونَ، وَفِيهِ إِدْغَامُ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ فِي الذَّالِ وَفِي قِرَاءَةٍ بِسُكُونِهَا، [تَذَكَّرُونَ] وَمَا زَائِدَةٌ لِتَأْكِيدِ الْقِلَّةِ ﴿وَكَمْ﴾ خَبَرِيَّةٌ مَفْعُولٌ ﴿مِنْ قَرْيَةٍ﴾ أُرِيدَ أَهْلُهَا ﴿أَهْلَكْنَاهَا﴾ أَرَدْنَا إِهْلَاكَهَا ﴿فَجَآءَهَا بَأْسُنَا﴾ عَذَابُنَا ﴿بَيَاتًا﴾ لَيْلًا ﴿أَوْ هُمْ قَآئِلُونَ ۝٤﴾ نَائِمُونَ بِالظَّهِيرَةِ، وَالْقَيْلُولَةُ اسْتِرَاحَةُ نِصْفِ النَّهَارِ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ مَعَهَا نَوْمٌ، أَيْ مَرَّةً جَاءَهَا لَيْلًا وَمَرَّةً جَاءَهَا نَهَارًا ﴿فَمَا كَانَ دَعْوٰىهُمْ﴾ قَوْلُهُمْ ﴿إِذْ جَآءَهُمْ بَأْسُنَا إِلَّآ أَنْ قَالُوٓا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ۝٥﴾ ﴿فَلَنَسْـَٔلَنَّ الَّذِينَ أُرْسِلَ إِلَيْهِمْ﴾ أَيِ الْأُمَمَ عَنْ إِجَابَتِهِمُ الرُّسُلَ وَعَمَلِهِمْ

فِيمَا بَلَّغَهُمْ ﴿وَلَنَسْئَلَنَّ الْمُرْسَلِينَ ﴿٦﴾﴾ عَنِ الْإِبْلَاغِ ﴿فَلَنَقُصَّنَّ عَلَيْهِمْ بِعِلْمٍ﴾ لَنُخْبِرَنَّهُمْ عَنْ عِلْمٍ بِمَا فَعَلُوهُ ﴿وَمَا كُنَّا غَائِبِينَ ﴿٧﴾﴾ عَنْ إِبْلَاغِ الرُّسُلِ وَالْأُمَمِ الْخَالِيَةِ فِيمَا عَمِلُوا ﴿وَالْوَزْنُ﴾ لِلْأَعْمَالِ أَوْ لِصَحَائِفِهَا بِمِيزَانٍ لَهُ لِسَانٌ وَكَفَّتَانِ كَمَا وَرَدَ فِي الْحَدِيثِ كَائِنٌ ﴿يَوْمَئِذٍ﴾ أَيْ يَوْمَ السُّؤَالِ الْمَذْكُورِ وَهُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿الْحَقُّ﴾ الْعَدْلُ صِفَةُ الْوَزْنِ ﴿فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ﴾ بِالْحَسَنَاتِ ﴿فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٨﴾﴾ الْفَائِزُونَ ﴿وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ﴾ بِالسَّيِّئَاتِ ﴿فَأُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ﴾ بِتَصْيِيرِهَا إِلَى النَّارِ ﴿بِمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا يَظْلِمُونَ ﴿٩﴾﴾ يَجْحَدُونَ ﴿وَلَقَدْ مَكَّنَّاكُمْ﴾ يَا بَنِي آدَمَ ﴿فِي الْأَرْضِ وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعَايِشَ﴾ بِالْيَاءِ أَسْبَابًا تَعِيشُونَ بِهَا جَمْعُ مَعِيشَةٍ ﴿قَلِيلًا مَا﴾ لِتَأْكِيدِ الْقِلَّةِ ﴿تَشْكُرُونَ ﴿١٠﴾﴾ عَلَى ذَلِكَ ﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ﴾ أَيْ أَبَاكُمْ آدَمَ ﴿ثُمَّ صَوَّرْنَاكُمْ﴾ أَيْ صَوَّرْنَاهُ وَأَنْتُمْ فِي ظَهْرِهِ ﴿ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ﴾ سُجُودَ تَحِيَّةٍ بِالِانْحِنَاءِ ﴿فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ﴾ أَبَا الْجِنِّ كَانَ بَيْنَ الْمَلَائِكَةِ ﴿لَمْ يَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ ﴿١١﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

7- Araf Suresi

163. ayetten itibaren beş ya da sekiz ayet hariç
Mekke'de inmiştir

65 veya 66 ayettir

Bismillahirrahmanirrahim

1. **Elif, Lâm, Mîm, Sâd.** Bununla ne kastettiğini yalnız Allah bilir.
2. Bu **bir kitaptır ki, bununla korkutasın diye**[1] **ve** kendisi **müminlere bir nasihat olarak sana**[2] **indirilmiştir. Sakın senin kalbinde** yalanlanma korkusuyla **bunun** tebliğ edilmesin**den kaynaklanan bir sıkıntı,** bir darlık **olmasın.**
3. Onlara de ki; **size Rabbinizden indirilmiş olan** Kuran'**a tâbi olunuz, ve O'ndan,** Allah'tan **başka,** yani ondan gayrı **dostlara** Allah teala'ya asi olma konusunda onlara itaat etmek suretiyle **tâbi olmayınız** onları dost edinmeyiniz. **Siz pek az**[3] **öğüt alıyorsunuz.**[4]

---

[1] لِتُنْذِرَ fiilindeki ل harfi أُنْزِلَ fiiline taalluk eder. Yani "korkutmak için" demektir.

[2] Burada hitap Hz. Peygamber efendimizedir.

[3] ما burada azlığı tekit için gelmiş olup, zaittir.

[4] تذكرون kelimesi bir kıraatte ت ve ي harfi ile "vaazlanırsınız" anlamında يَتَذَكَّرُونَ şeklinde; bir kıraatte de kelimenin aslındaki ت harfi ile ذ harfine idgam edilmesiyle

4. **Biz helâk et**mek istediğimiz nice[1] **memleket** halkı **vardır ki, onlara azabımız** gece **yatarlarken veya gündüzün ortasında uyurlarken**[2] **gelip çatmıştır.** Kimi zaman gece, kimi zaman da gündüz gelmiştir.

5. **Onlara azabımız geldiği zaman ise onların çağırışları,** sözleri **«Biz hakikaten zalim kimselerdik» demekten başka bir şey olmamıştır.**

6. **Sonra kendilerine peygamberler gönderilmiş olan** toplum**lara mutlaka** peygamberlere icabet edip etmediklerini ve de peygamberlerin onlara tebliğ ettiği şeylerle amel edip etmediklerini **soracağız ve elbette gönderilen peygamberlere de** tebliğ edip, etmediklerini **soracağız.**

7. **Sonra da onlara** yapmış olduklarını **bir bilgi ile elbette anlatacağız,** haber vereceğiz. **Ve Biz** peygamberlerin tebliğinden ve geçmiş ümmetlerin yaptıklarından **uzak olmadık.**

8. Amellerin ya da amel sayfalarının –hadiste varit olduğu gibi– dili ve iki kefesi olan bir terazide **hak ile,**[3] adalet ile **tartı**lması **da** anlatılan **o** sorgu **gün**ü olan kıyamet gününde**dir. Artık her kimin terazileri** iyilikler sebebiyle **ağır gelirse işte felaha kavuşanlar,** kurtuluşa erenler **onlardır.**

9. **Her kimin de terazileri** günahlarından sebep **hafif gelirse, onlar da âyetlerimize zulme**derek, inkar **etmiş olmalarından dolayı** nefislerini ateşe atmak suretiyle **kendilerine yazık etmiş kimselerdir.**

10. Ey Ademoğulları! **Andolsun ki, sizi yerde yerleştirdik ve size orada** kendisiyle yaşam sürdüğünüz **birçok maişet**[4] vasıtaları **vücuda getirdik.** Buna **ne kadar da az**[5] **şükrediyorsunuz.**

11. **Andolsun ki, sizi**n babanız Adem'i **yarattık, sonra size,** yani siz onun belinde olduğunuz halde ona **suret verdik. Sonra da meleklere, «Âdem'e** eğilmek suretiyle selamlama secdesi ile **secde ediniz» diye emrettik. Onlar derhal secde ettiler, Ancak** meleklerin arasında bulunan ve de cinlerin babası olan **iblis hariç! O secde edenlerden olmadı.**

---

linde; bir kıraatte de kelimenin aslındaki ت harfi ile ذ harfine idgam edilmesiyle تَذَّكَّرُونَ şeklinde; bir diğer kıraatte de (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) ذ harfi şeddesiz olarak تَذَكَّرُونَ şeklinde okunmuştur.

[1] كَمْ burada haberiye olup, mefuldür.

[2] "Kaylûle" –uyku olsun, olmasın– gündüz ortasındaki istirahattir.

[3] اَلْحَقُّ kelimesi وَالْوَزْنُ kelimesinin sıfatıdır.

[4] مَعَايِشَ kelimesi مَعِيشَةٌ kelimesinin cemisi olup, ي harfi ile okunmuştur.

[5] مَا burada azlığı tekit içindir.

KELİME ANLAMI

سُورَةُ الْأَعْرَافِ ﴿٧﴾

7- A'râf suresi

مَكِّيَّةٌ Mekke'de inmiştir إِلَّا Ancak müstesna *(Ne?)* (...وَاسْأَلْهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ) 'ves'elhüm 'ani'l-karyeti' (ayetinden itibaren) اَلثَّمَانُ Sekiz اَوْ Ya da الْخَمْسُ آيَاتٍ Beş ayet (Mekki değil de, Medenidir) وَهِيَ مِأَتَانِ وَخَمْسٌ İki yüz beş اَوْ Ya da سِتُّ آيَاتٍ İki yüz altı ayettir بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla başlarım

1. المص **Elif, Lam, Mim, Sad** اَللهُ Allah *(Nedir?)* أَعْلَمُ En iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Muradını *(Ne ile muradını?)* بِذٰلِكَ Bununla (bu ayetle) هٰذَا Bu *(Nedir?)* كِتَابٌ **Kitaptır** *(Öyle kitap ki)* أُنْزِلَ **İndirildi** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** *(Bu söz nedir?)* خِطَابٌ Hitaptır *(Kim için hitaptır?)* ﷺ لِلنَّبِيِّ Hz. Peygamber *(s.a.v.)* için فَلَا يَكُنْ **Olmasın** *(Nerede?)* فِي صَدْرِكَ **Göğsünde** *(Ne olmasın?)* حَرَجٌ **Bir sıkıntı** ضِيقٌ Bir darlık *(Öyle sıkıntı/darlık ki)* مِنْهُ **Ondan sebep** أَنْ تُبَلِّغَهُ Onu tebliğ etmenden مَخَافَةَ أَنْ تُكَذَّبَ Yalanlanman korkusundan dolayı *(Bu Kuran niçin indirilmiştir?)* لِتُنْذِرَ **Uyarasın diye** (Buradaki 'litünzira' sözü nedir?) مُتَعَلِّقٌ Taalluk eder *(Neye?)* بِأَنْزَلَ 'Ünzile' fiiline أَيْ Yani لِلْإِنْذَارِ Uyarmak için *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla** *(Daha ne olarak indirilmiştir?)* وَذِكْرٰى تَذْكِرَةً **Öğüt olsun diye** *(Kime?)* لِلْمُؤْمِنِينَ **Müminlere** *(Ne ile öğüt vermen için?)* بِهِ Onunla

2. قُلْ De ki *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Şunu de:)* اِتَّبِعُوا **Tabi olun** *(Neye?)* مَا **Ol şeye ki** أُنْزِلَ **İndirildi** *(Kime?)* اِلَيْكُمْ **Size** *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbiniz tarafından** أَيِ الْقُرْآنَ Yani Kurana (uyun!) وَلَا تَتَّبِعُوا **Ve tabi olmayın** تَتَّخِذُوا Edinmeyin *(Ne olduğu halde?)* مِنْ دُونِهِ **Ondan başka** أَيِ اللهِ Yani Allah'tan başka أَيْ غَيْرِهِ Yani Ondan gayrı olduğu halde *(Kime tabi olmayın)* اَوْلِيَاءَ **Dostlara** *(Öyle dostlar ki)* تُطِيعُونَهُمْ Onlara itaat ediyorsunuz *(Nerede?)* فِي مَعْصِيَتِهِ تَعَالٰى Allah tealaya masiyette قَلِيلًا مَا **Ne kadar da az!** تَذَّكَّرُونَ **Öğütleniyorsunuz** (Bu kelime) بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ 'Te' ve 'Ye' ile ('yetezekkerûn' şeklinde de okundu) تَتَّعِظُونَ Vaazlanırsınız (anlamında) وَفِيهِ Bir kıraatte de vardır *(Ne?)* إِدْغَامُ التَّاءِ 'Tâ' nın idgamı *(Neredeki te?)* فِي الذَّالِ فِي الْأَصْلِ Kelimenin aslındaki *(Nereye idgamı vardır?)* 'zel' harfine

(tezzekkerûn şeklinde) وَفِي قِرَاءَةٍ Bir diğer kıraatte de بِسُكُونِهَا 'zel' harfinin sükunuyla (şeddesiz olarak "tezekkerûn" şeklinde okundu) وَمَا 'mâ' ise *(Nedir?)* زَائِدَةٌ Zaittir *(Niçin zait olarak gelmiştir?)* لِتَأْكِيدِ الْقِلَّةِ Azlığı tekit için

3. وَكَمْ **Nice** خَبَرِيَّةٌ Haberiyedir مَفْعُولٌ (Ehleknâ fiilinin) meful(ü)dür مِنْ قَرْيَةٍ **Belde ki** أُرِيدَ Kastedilmiştir *(Kim?)* أَهْلُهَا Oranın ahalisi اَهْلَكْنَاهَا **Onları helak ettik** أَرَدْنَا İstedik *(Neyi?)* إِهْلَاكَهَا Oranın helak edilmesini فَجَاءَهَا **Oraya geldi** *(Ne?)* بَأْسُنَا **Azabımız** عَذَابُنَا **Yatarken** بَيَاتًا Geceleyin لَيْلاً **Ya da** أَوْ هُمْ **Onlar** قَائِلُونَ **Kaylüle yaparken** نَائِمُونَ Uyurken *(Ne zaman?)* بِالظَّهِيرَةِ Öğle vaktinde وَالْقَيْلُولَةُ Kaylüle *(Nedir?)* اسْتِرَاحَةُ نِصْفِ النَّهَارِ Gündüzün ortasındaki istirahattır وَإِنْ لَمْ يَكُنْ Olmasa da مَعَهَا O istirahatla birlikte *(Ne?)* نَوْمٌ Uyku أَيْ Yani مَرَّةً Bazen جَاءَهَا Oraya (azap) geldi لَيْلاً Geceleyin وَمَرَّةً Bazen de جَاءَهَا نَهَارًا Gündüz geldi

4. فَمَا كَانَ **Olmadı** *(Ne?)* دَعْوَيهُمْ قَوْلُهُمْ **Onların davaları,** sözleri *(Ne vakit?)* إِذْ اَنْ قَالُوا **Onlara geldiğinde** *(Ne?)* بَأْسُنَا **Azabımız** إِلَّا **Ancak (oldu)** جَاءَهُمْ **Demeleri** إِنَّا كُنَّا 'Muhakkak ki biz idik *(Ne?)* ظَالِمِينَ **Zalimler**

5. فَلَنَسْئَلَنَّ **Elbette soracağız** *(Kime?)* الَّذِينَ **Ol kimselere ki** أُرْسِلَ **Gönderildi** *(Kime?)* إِلَيْهِمْ **Onlara** أَيْ Yani الْأُمَمَ Ümmetlere (soracağız) *(Neden soracağız?)* عَنْ إِجَابَتِهِمْ İcabetlerinden *(Kime olan icabetleri?)* الرُّسُلَ Peygamberlere *(Daha neden soracağız?)* وَعَمَلِهِمْ Yaptıklarından *(Ne konuda yaptıkları?)* فِيمَا Ol şeydeki بَلَّغَهُمْ Onlara tebliğ etti وَلَنَسْئَلَنَّ **Ve yine elbette soracağız** *(Kime?)* الْمُرْسَلِينَ **Peygamberlere** *(Neden soracağız?)* عَنِ الْإِبْلَاغِ Tebliğlerinden soracağız

6. فَلَنَقُصَّنَّ **Sonra elbette anlatacağız** *(Kim üzerine anlatacağız?)* عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** *(Neyle haber vereceğiz?)* بِعِلْمٍ **Bir ilimle** لَنُخْبِرَنَّهُمْ Onlara elbette haber vereceğiz *(Neden?)* عَنْ عِلْمٍ bir bilgiden haber vereceğiz *(Neyi haber vereceğiz?)* بِمَا Ol şeyi ki فَعَلُوهُ Onlar onu yaptılar وَمَا كُنَّا **Ve biz olmadık** غَائِبِينَ **Gaip/uzak** *(Neden?)* عَنْ إِبْلَاغِ الرُّسُلِ Peygamberlerin bildirisinden/tebliğinden *(Daha neden?)* وَالْأُمَمِ الْخَالِيَةِ geçmiş ümmetlerden *(Ne konuda?)* فِيمَا Ol şeydeki عَمِلُوا Onlar yaptılar

7. وَالْوَزْنُ **Tartı** *(Ne için olan tartı?)* لِلْأَعْمَالِ Ameller için أَوْ Ya da لِصَحَائِفِهَا Amellerin sayfaları için *(Bu tartı ne ile?)* بِمِيزَانٍ Bir teraziyle ki لَهُ Onun için vardır *(Ne?)* لِسَانٌ

Bir dil *(Daha?)* وَكَفَتَانِ İki kefe وَرَدَ كَمَا Bu varid olduğu gibi *(Nerede?)* فِي الْحَدِيثِ Bir hadiste *(Bu tarti nedir?)* كَائِنٌ Olucudur *(Nerede?)* يَوْمَئِذٍ **O günde** أَيْ Yani يَوْمَ السُّؤَالِ Sorgu gününde *(Öyle sorgu günü ki)* الْمَذْكُورِ Zikredilen وَهُوَ O gün *(Nedir?)* يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüdür *(Öyle tartı ki)* الْحَقُّ **Hak olan** الْعَدْلُ Adil olan *('el-Hakk' kelimesi nedir?)* صِفَةُ الْوَزْنِ 'vezn' kelimesinin sıfatıdır. فَمَنْ **Her kim ki** ثَقُلَتْ **Ağır bastı** *(Ne?)* مَوَازِينُهُ **Terazileri** *(Neyle ağır basarsa?)* بِالْحَسَنَاتِ İyilikleriyle فَأُولَئِكَ **İşte onlar** هُمُ **Asıl onlardır** الْمُفْلِحُونَ **Felaha erenler** الْفَائِزُونَ Kurtulanlar

8. وَمَنْ **Her kim de** خَفَّتْ **Hafif bastı** *(Ne?)* مَوَازِينُهُ **Terazileri** *(Ne sebebiyle hafif basarsa ?)* بِالسَّيِّئَاتِ Kötülükleri sebebiyle فَأُولَئِكَ **İşte onlar** *(Kimdir?)* الَّذِينَ **Ol kimselerdir ki** خَسِرُوا **Yazık ettiler** *(Kime yazık ettiler?)* أَنْفُسَهُمْ **Kendilerine** *(Ne suretle kendilerine yazık ettiler?)* بِتَصْيِيرِهَا Kendilerini götürmeleriyle *(Nereye?)* إِلَى النَّارِ Ateşe *(Ne sebebiyle kendilerine yazık ettiler?)* بِمَا **Ol şey sebebiyle ki** كَانُوا **Onlar oldular** بِآيَاتِنَا **Ayetlerimize** *(Ne oldular?)* يَظْلِمُونَ **Zulmediyor** يَجْحَدُونَ İnkar ediyor oldular

9. وَلَقَدْ مَكَّنَّاكُمْ **Ve elbette sizi yerleştirdik** يَا بَنِي آدَمَ Ey Adem oğulları *(Nereye yerleştirdik?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzüne** وَجَعَلْنَا **Ve kıldık** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Ne kıldık?)* مَعَايِشَ **Geçimlikler** *(Bu kelime)* بِالْيَاءِ 'Yâ' ile (okundu) *(Orada sizin için ne kıldık?)* أَسْبَابًا Sebepler *(Öyle sebepler ki)* تَعِيشُونَ Yaşıyorsunuz *(Ne ile?)* بِهَا O sebeplerle *(Bu 'ma'âyiş' kelimesi nedir?)* جَمْعُ مَعِيشَةٍ 'Ma'îşet' kelimesinin cemisidir مَا قَلِيلًا **Ne de az!** لِتَأْكِيدِ الْقِلَّةِ Azlığı tekit içindir تَشْكُرُونَ **Şükrediyorsunuz** *(Neye?)* عَلَى ذَلِكَ Bunlar (bu maişet sebepleri) üzerine

10. وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ **Ve elbette sizi yarattık** أَيْ Yani أَبَاكُمْ Sizin babanızı *(Ondan bedel)* آدَمَ Adem'i ثُمَّ صَوَّرْنَاكُمْ **Sonra sizi şekillendirdik** أَيْ Yani صَوَّرْنَاهُ Onu şekillendirdik وَأَنْتُمْ Halbuki siz *(Nerede idiniz?)* فِي ظَهْرِهِ Onun belinde ثُمَّ قُلْنَا **Sonra dedik** *(Kime dedik?)* لِلْمَلَائِكَةِ **Meleklere** اسْجُدُوا **Secde edin** *(Kime secde edin dedik?)* لِآدَمَ **Adem'e** *(Ne ile secde edin?)* سُجُودَ تَحِيَّةٍ Selamlama secdesi ile *(Ne şekilde?)* بِالِانْحِنَاءِ Eğilerek فَسَجَدُوا **Hepsi secde etti** إِلَّا **Ancak (secde etmedi)** إِبْلِيسَ **İblis** *(Öyle iblis ki)* أَبَا الْجِنِّ Cinlerin babası *(Yine öyle iblis ki)* كَانَ O idi *(Nerede?)* بَيْنَ الْمَلَائِكَةِ Melekler arasında لَمْ يَكُنْ **Olmadı** *(Kimlerden olmadı?)* مِنَ السَّاجِدِينَ **Secde edenlerden**

﴿قَالَ﴾ تَعَالٰى ﴿مَا مَنَعَكَ اَنْ لَا﴾ زَائِدَةٌ ﴿تَسْجُدَ اِذْ﴾ حِينَ ﴿اَمَرْتُكَ قَالَ اَنَا خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ ﴿١٢﴾﴾ ﴿قَالَ فَاهْبِطْ مِنْهَا﴾ أَيْ مِنَ الْجَنَّةِ، وَقِيلَ مِنَ السَّمَاوَاتِ ﴿فَمَا يَكُونُ﴾ يَنْبَغِي ﴿لَكَ اَنْ تَتَكَبَّرَ فِيهَا فَاخْرُجْ﴾ مِنْهَا ﴿اِنَّكَ مِنَ الصَّاغِرِينَ ﴿١٣﴾﴾ الذَّلِيلِينَ ﴿قَالَ اَنْظِرْنِي﴾ اَخِّرْنِي ﴿اِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٤﴾﴾ أَيِ النَّاسُ ﴿قَالَ اِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ﴾ وَفِي آيَةٍ أُخْرٰى ﴿اِلٰى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴿١٥﴾﴾ أَيْ يَوْمِ النَّفْخَةِ الْأُولٰى ﴿قَالَ فَبِمَآ اَغْوَيْتَنِي﴾ أَيْ بِإِغْوَائِكَ لِي، وَالْبَاءُ لِلْقَسَمِ وَجَوَابُهُ ﴿لَاَقْعُدَنَّ لَهُمْ﴾ أَيْ لِبَنِي آدَمَ ﴿صِرَاطَكَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿١٦﴾﴾ أَيْ عَلَى الطَّرِيقِ الْمُوصِلِ إِلَيْكَ ﴿ثُمَّ لَاٰتِيَنَّهُمْ مِنْ بَيْنِ اَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ اَيْمَانِهِمْ وَعَنْ شَمَائِلِهِمْ﴾ أَيْ مِنْ كُلِّ جِهَةٍ فَأَمْنَعُهُمْ عَنْ سُلُوكِهِ، قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: وَلَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يَأْتِيَ مِنْ فَوْقِهِمْ لِئَلَّا يَحُولَ بَيْنَ الْعَبْدِ وَبَيْنَ رَحْمَةِ اللهِ تَعَالٰى. ﴿وَلَا تَجِدُ اَكْثَرَهُمْ شَاكِرِينَ ﴿١٧﴾﴾ مُؤْمِنِينَ ﴿قَالَ اخْرُجْ مِنْهَا مَذْؤُمًا﴾ بِالْهَمْزَةِ مُعَيَّبًا أَوْ مَمْقُوتًا ﴿مَدْحُورًا﴾ مُبْعَدًا عَنِ الرَّحْمَةِ ﴿لَمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ﴾ مِنَ النَّاسِ وَاللَّامُ لِلِابْتِدَاءِ أَوْ مُوَطِّئَةٌ لِلْقَسَمِ وَهُوَ ﴿لَاَمْلَئَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكُمْ اَجْمَعِينَ ﴿١٨﴾﴾ أَيْ مِنْكَ بِذُرِّيَّتِكَ وَمِنَ النَّاسِ وَفِيهِ تَغْلِيبُ الْحَاضِرِ عَلَى الْغَائِبِ وَفِي الْجُمْلَةِ مَعْنَى جَزَاءٍ مِنَ الشَّرْطِيَّةِ أَيْ مَنْ تَبِعَكَ أُعَذِّبْهُ ﴿وَ﴾ قَالَ ﴿يَا اٰدَمُ اسْكُنْ اَنْتَ﴾ تَأْكِيدٌ لِلضَّمِيرِ فِي اُسْكُنْ لِيُعْطَفَ عَلَيْهِ ﴿وَزَوْجُكَ﴾ حَوَّاءُ بِالْمَدِّ ﴿الْجَنَّةَ فَكُلَا مِنْ حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هٰذِهِ الشَّجَرَةَ﴾ بِالْأَكْلِ مِنْهَا وَهِيَ الْحِنْطَةُ ﴿فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿١٩﴾﴾ ﴿فَوَسْوَسَ لَهُمَا الشَّيْطَانُ﴾ إِبْلِيسُ ﴿لِيُبْدِيَ﴾ يُظْهِرَ ﴿لَهُمَا مَا وُورِيَ﴾ فُعِلَ مِنَ الْمُوَارَاةِ ﴿عَنْهُمَا مِنْ سَوْاٰتِهِمَا وَقَالَ مَا نَهَاكُمَا رَبُّكُمَا عَنْ هٰذِهِ الشَّجَرَةِ اِلَّآ﴾ كَرَاهَةَ ﴿اَنْ تَكُونَا مَلَكَيْنِ﴾ وَقُرِئَ بِكَسْرِ اللَّامِ ﴿اَوْ تَكُونَا مِنَ الْخَالِدِينَ﴾ أَيْ وَذٰلِكَ لَازِمٌ عَنِ الْأَكْلِ مِنْهَا كَمَا فِي آيَةٍ أُخْرٰى ﴿هَلْ أَدُلُّكَ عَلٰى شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَمُلْكٍ لَا يَبْلٰى ﴿٢٠﴾﴾ ﴿وَقَاسَمَهُمَآ﴾ أَيْ أَقْسَمَ لَهُمَا بِاللهِ ﴿اِنِّي لَكُمَا لَمِنَ النَّاصِحِينَ ﴿٢١﴾﴾ فِي ذٰلِكَ ﴿فَدَلّٰىهُمَا﴾ حَطَّهُمَا عَنْ مَنْزِلَتِهِمَا ﴿بِغُرُورٍ﴾ مِنْهُ ﴿فَلَمَّا ذَاقَا الشَّجَرَةَ﴾ أَيْ أَكَلَا مِنْهَا ﴿بَدَتْ لَهُمَا سَوْاٰتُهُمَا﴾ أَيْ ظَهَرَ لِكُلٍّ مِنْهُمَا قُبُلُهُ وَقُبُلُ الْآخَرِ وَدُبُرُهُ وَسُمِّيَ كُلٌّ مِنْهَا سَوْأَةً لِأَنَّ انْكِشَافَهُ يَسُوءُ صَاحِبَهُ ﴿وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ﴾ أَخَذَا يُلْزِقَانِ ﴿عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ﴾ لِيَسْتَتِرَا بِهِ ﴿وَنَادٰىهُمَا رَبُّهُمَآ اَلَمْ اَنْهَكُمَا عَنْ تِلْكُمَا الشَّجَرَةِ وَاَقُلْ لَكُمَآ اِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمَا عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿٢٢﴾﴾ بَيِّنُ الْعَدَاوَةِ، وَالِاسْتِفْهَامُ لِلتَّقْرِيرِ

TÜRKÇE ANLAMI

12. Allah teala **buyurdu ki: «Sana emrettiğim** zamanda **seni secde etmekten**[1] **ne engelledi?» Dedi ki: «Ben ondan hayırlıyım; beni ateşten yarattın, onu ise çamurdan yarattın.»**

13. **Buyurdu ki: «Artık oradan,** cennetten ya da denildiğine göre göklerden **aşağı in! Çünkü orada senin için böbürlenmek** salâhiyeti **yoktur. Artık** oradan **çık! Şüphe yok ki, sen alçaklardan,** zelillerden**sin.»**

14. **Dedi ki: «Bana** insanların **diriltilecekleri güne kadar mühlet ver,** beni ertele.»

15. **Buyurdu ki: «Sen muhakkak mühlet verilmişlerdensin.»** başka bir ayette "bilinen -yani sura ilk üfürüldüğü- vakte kadar" şeklindedir.

16. **Dedi ki: «Senin beni azgınlığa uğrattığmana** yani senin beni azdırmana **yemin ederim**[2] **ki; elbette onlar,** yani Adem oğlu **için senin dosdoğru yolun üzerinde,** yani sana ulaştıran yolun üstüne **oturacağım**

17. **«Sonra muhakkak ki, onların önlerinden, arkalarından, sağ taraflarından ve sol taraflarından,** yani her yönden **geleceğim.** Yani onları o yolda ilerlemekten engelleyeceğim. İbni Abbas(r.a.): "Kul ile Allah teala'nın rahmeti arasına girmesin diye onlara üst taraflarından gelemez" **Ve onların çoğunu şükredici** müminler **olarak bulmayacaksın.»**

18. **Buyurdu ki: «Haydi oradan hakir,** ayıplanmış ya da menfur **ve de** rahmetten **kovulmuş olarak çık! Andolsun ki**[3] **onlardan,**[4] insanlardan **her kim sana tâbi olursa, elbette cehennemi sizden,**[5] zürriyetin ile birlikte senden ve diğer insanlardan, **hepinizden dolduracağım.»**

19. **«Ve** dedi ki; **ey Âdem! Sen**[6] **ve eşin** Havva[7] **cennette ikamet ediniz, dilediğiniz yerden yiyiniz ve şu** buğday **ağacına** yemek suretiyle **yaklaşmayınız, sonra ikiniz de zalimlerden olursunuz.»**

20. **Sonra şeytan,** İblis **ikisine de onların kendilerinden örtülmüş olan**[8] **çirkin yerlerini onlara açıvermesi,** ortaya çıkarması **için vesvese vermeğe başladı; ve «Rabbiniz ikinize bu ağacı yasaklamadı;**

---

[1] أَلاَّ kelimesi zaittir.

[2] فَبِمَا kelimesindeki بِ harfi yemin içindir. Cevabı da sonrasıdır.

[3] لَ burada yemin içindir.

[4] لَمَنْ kelimesindeki لَ harfi ibtida içindir. Ya da yemin için (cevabını) hazırlayıcıdır.

[5] Burada hazır olan gaip olana tağlip edilmiştir. Bu cümlede şart anlamındaki مَنْ in cevabının anlamı vardır. Yani "kim sana tabi olursa, ona azap ederim" demektir.

[6] أَنْتَ kelimesi وَزَوْجُكَ kelimesi üzerine atfedilebilmesi için أُسْكُنْ kelimesindeki zamire tekit olarak gelmiştir.

[7] حَوَّاءُ kelimesi med ile okunmuştur.

[8] وُورِيَ kelimesi فُوعِلَ vezninde olup, اَلْمُوَارَاةُ kökündendir.

ancak iki melek[1] **olmanızı veya ebedî kalacaklardan olmanızı** hoş görmediğin**den (nehyetti) » dedi.** Yani bu ağaçtan yiyince bunların meydana gelmesi kaçınılmaz olur. Nitekim diğer bir ayette "size ebedilik ağacını ve yok olmayan bir mülkü göstereyim mi?" geçmektedir.

21. **Ve onlara, «Ben muhakkak sizin için elbette nasihat edenlerdenim» diye** Allah'a **yemin etti.**

22. **Artık onları** kendisinin **bâtıl sözü**yle bulundukları mevkilerinden aşağı **düşürdü. Vaktâ ki, ağaçtan tadıver**ip **yediler. O çirkin yerleri kendilerine göründü,** her birine kendisinin ön avreti ile diğerinin ön ve arka avreti ortaya çıktı. Bunların her birinden "çirkin yer" diye bahsetmesi, onun açılmasının kişiye kötü gelmesi sebebiyledir. **Ve** örtünmek için **cennet yapraklarından üzerlerini kapamaya,** yapıştırmaya **başladılar. Ve Rableri ise onlara nidâ etti ki: «Siz ikinizi bu ağaçtan nehy etmiş değil miydim ve size şüphe yok ki şeytan, size apaçık bir düşmandır,** düşmanlığı ortadadır **dememiş miydim?**[2]»

KELİME ANLAMI

12. قَالَ **Dedi** تَعَالٰى Allah teala *(Şunu dedi)* مَا مَنَعَكَ **Ne engelledi seni** *(Neden?)* – اَنْ لَا زَائِدَةٌ – تَسْجُدَ **Secde etmekten** –'Lâ' zaittir *(Ne zaman?)* اِذْ جِينَ اَمَرْتُكَ **Sana emrettiğimde** قَالَ **Dedi ki (Şeytan)** اَنَا **Ben** *(Neyim?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıyım** *(kimden?)* مِنْهُ **Ondan** خَلَقْتَنِي **Sen beni yarattın** *(Neden yarattın?)* مِنْ نَارٍ **Ateşten** وَخَلَقْتَهُ **Ve onu yarattın** *(Neden?)* مِنْ طِينٍ **Çamurdan**

13. قَالَ **Dedi ki (Allah)** فَاهْبِطْ **Aşağı in** *(Nereden?)* مِنْهَا **Oradan** أَيْ Yani مِنَ الْجَنَّةِ Cennetten وَقِيلَ Dendi ki *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاوَاتِ Semalardan فَمَا يَكُونُ **Olmaz** يَنْبَغِي gerekmez *(Kime olmaz/gerekmez?)* لَكَ **Sana** *(Ne olmaz/düşmez?)* اَنْ تَتَكَبَّرَ **Kibirlenmen** *(Nerede kibirlenmen?)* فِيهَا **Orada** فَاخْرُجْ **Çık!** *(Nereden?)* مِنْهَا Oradan اِنَّكَ **Muhakkak ki sen** *(Nesin?)* مِنَ الصَّاغِرِينَ **Alçaklardansın** اَلذَّلِيلِينَ Zelillerdensin

14. قَالَ **Dedi ki (Şeytan)** اَنْظِرْنِي **Beni gözle/mühlet ver** اَخِّرْنِي Beni ertele *(Nereye dek?)* اِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُونَ **Dirilecekleri güne dek** أَيِ النَّاسُ Yani insanların (dirilecekleri güne dek)

15. قَالَ **Dedi ki (Allah)** اِنَّكَ **Muhakkak ki sen** *(Nesin?)* مِنَ الْمُنْظَرِينَ **mühlet**

[1] اَلْمَلَكَيْنِ kelimesi ك harfinin kesresi ile de okunmuştur.

[2] İstifham takrir içindir.

verilenlerdensin وَفِي آيَةٍ أُخْرَى Bir başka ayette; «إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ» 'malum günün vaktine dek' (Hucr:38) أَيْ Yani يَوْمِ النَّفْخَةِ الْأُولَى Birinci nefha/üfürmenin vaktine dek

16. قَالَ **Dedi ki (Şeytan)** فَبِمَا **Ol şeye yemin olsun ki** *(O şeyden bedel)* أَغْوَيْتَنِي **Beni azdırdın** أَيْ بِإِغْوَائِكَ Yani azdırmana yemin olsun ki *(Kimi?)* لِي Beni وَالْبَاءُ 'Bâ' harfi *(Nedir?)* لِلْقَسَمِ kasem içindir وَجَوَابُهُ Ve cevabı da (şudur:) لَأَقْعُدَنَّ **Elbette oturacağım** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** أَيْ Yani لِبَنِي آدَمَ Ademoğlu için *(Nereye oturacağım?)* صِرَاطَكَ **Senin yoluna** *(Öyle yolun ki)* الْمُسْتَقِيمَ **Dosdoğru** أَيْ Yani عَلَى الطَّرِيقِ O yola ki الْمُوصِلِ Ulaştırıcı *(Kime?)* إِلَيْكَ Sana

17. ثُمَّ **Sonra** لَآتِيَنَّهُمْ **Elbetten onlara geleceğim** *(Nereden?)* مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ **Onların önlerinden** *(Daha?)* **Onların arkalarından** *(Daha?)* **Ve onların sağlarından** *(Daha?)* وَمِنْ خَلْفِهِمْ **Ve onların sollarından** (Daha?) وَعَنْ أَيْمَانِهِمْ **Ve sağlarından** (Daha?) وَعَنْ شَمَائِلِهِمْ **Ve de sollarından** أَيْ Yani *(Nereden geleceğim?)* مِنْ كُلِّ جِهَةٍ Her yönden فَأَمْنَعُهُمْ Böylece onları engelleyeceğim *(Neden engelleyeceğim?)* عَنْ سُلُوكِهِ O yolda gitmekten أَنْ يَأْتِيَ قَالَ Dedi *(Kim?)* ابْنُ عَبَّاسٍ İbni Abbas(r.a) وَلَا يَسْتَطِيعُ O güç yetiremez *(Neye?)* Gelmeye *(Nereden gelmeye?)* مِنْ فَوْقِهِمْ Üstlerinden *(Niçin güç yetiremez?)* لِئَلَّا يَحُولَ Giremesin diye *(Nereye?)* بَيْنَ الْعَبْدِ Kul ile وَبَيْنَ رَحْمَةِ اللهِ تَعَالَى Allah tealanın rahmeti arasına وَلَا تَجِدُ **Ve sen bulamazsın** *(kimi?)* أَكْثَرَهُمْ **Onların çoğunu** *(Ne olarak bulamazsın?)* شَاكِرِينَ **Şükrediciler** مُؤْمِنِينَ Müminler olarak

18. قَالَ **Dedi ki (Allah)** اخْرُجْ **Çık** *(Nereden?)* مِنْهَا **Oradan** *(Ne olduğun halde çık?)* مَذْؤُمًا **Yerilmiş olarak** بِالْهَمْزَةِ (Mez'ûm kelimesi) hemze ile مُعَيَّبًا Ayıplanmış anlamında أَوْ Ya da مَمْقُوتًا Menfur olarak *(Daha ne olarak?)* مَدْحُورًا **Kovulmuş olarak** مُبْعَدًا Uzaklaştırılmış olarak *(Neden?)* عَنِ الرَّحْمَةِ Rahmetten لِمَنْ **O kimse ki** تَبِعَكَ **Sana tabi oldu** *(O tabi olanlar da kimdendir?)* مِنْهُمْ **Onlardan** مِنَ النَّاسِ İnsanlardan وَاللَّامُ ('lemen' kelimesindeki) lam *(Nedir?)* لِلْابْتِدَاءِ ibtida/başlangıç içindir أَوْ Ya da (bu lam) *(Nedir?)* مَوْطِئَةٌ Hazırlıktır *(Neye?)* لِلْقَسَمِ Kaseme وَهُوَ O kasem (şudur) لَأَمْلَئَنَّ **And olsun ki dolduracağım** *(Neyi?)* جَهَنَّمَ **Cehennemi** *(Kimlerden dolduracağım?)* مِنْكُمْ **Sizden** أَجْمَعِينَ **Hepinizden** أَيْ Yani مِنْكَ Senden (dolduracağım) بِذُرِّيَّتِكَ Zürriyetinle birlikte

(Daha kimden dolduracağım?) وَمِنَ النَّاسِ İnsanlardan وَفِيهِ Bunda vardır *(Ne?)* تَغْلِيبُ الْحَاضِرِ Hazırı(şeytanı) tağlib etmek *(Kim üzerine tağlib etmek?)* عَلَى الْغَائِبِ Gaib (insanlar) üzerine وَفِي الْجُمْلَةِ Bu cümlede vardır *(Ne?)* مَعْنَى جَزَاءِ مَنْ 'Men' in cezası olma manası *(Öyle 'Men' ki?)* الشَّرْطِيَّةِ Şart manasında olan أَيْ Yani (bu durumda anlam şöyledir) مَنْ Her kim ki تَبِعَكَ Sana tabi oldu أُعَذِّبُهُ Ona azap ederim

19. وَ قَالَ **Ve** dedi يَا آدَمُ **Ey Adem!** اسْكُنْ **Mesken et/otur** أَنْتَ **Sen** تَأْكِيدٌ (Ente sözü) Tekittir *(Neyi tekittir?)* لِلضَّمِيرِ zamiri *(Neredeki zamiri?)* فِي اُسْكُنْ 'Üskün' kelimesindeki *(Niçin 'Ente' kelimesi tekit yapıldı?)* لِيُعْطَفَ Atıf yapılabilsin diye *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ Onun üzerine (şu kelime:) *(Daha kim otursun?)* وَزَوْجُكَ **Ve senin zevcen** *(Kimdir o?)* حَوَّاءُ بِالْمَدِّ Havva – çekilerek okundu– *(Nereyi mesken et/otur?)* الْجَنَّةَ **Cenneti** فَكُلَا **Ve ikiniz yiyin!** *(Nereden yiyin?)* مِنْ حَيْثُ **Ol yerden ki** شِئْتُمَا **İkiniz dilediniz** وَلَا تَقْرَبَا **Ve ikiniz yaklaşmayın** *(Neye?)* هٰذِهِ الشَّجَرَةَ **Bu ağaca** *(Ne şekilde yaklaşmayın?)* بِالْأَكْلِ Yemek suretiyle *(Neden yemek suretiyle?)* مِنْهَا Ondan وَهِيَ O ağaç *(Nedir?)* الْحِنْطَةُ Buğdaydır فَتَكُونَا **Yoksa ikiniz olursunuz** *(Kimlerden olursunuz?)* مِنَ الظَّالِمِينَ **Zalimlerden**

20. فَوَسْوَسَ **Vesvese verdi** *(Kime?)* لَهُمَا **O ikisine** *(kim?)* الشَّيْطَانُ **Şeytan** إِبْلِيسُ İblis *(Niçin vesvese verdi?)* لِيُبْدِيَ يُظْهِرَ **açığa çıkarması için** *(Kime açığa çıkarması için?)* لَهُمَا **O ikisine** *(Neyi açığa çıkarması için?)* مَا **Ol şeyi ki** وُورِيَ **Gizlendi** فُوعِلَ (Vûriye kelimesi) fû'ile vezninde *(Nedir?)* مِنَ الْمُوَارَاةِ 'el-Müvârât/gizlenmek-gizli tutulmak' kökündendir *(Kimden gizlendi?)* عَنْهُمَا **O ikisinden** *(O gizli tutulan şey de nedendir?)* مِنْ سَوْآتِهِمَا **O ikisinin ayıp yerlerinden** وَقَالَ **Ve dedi (Şeytan)** مَا نَهَاكُمَا **İkinizi yasaklamadı** *(Kim?)* رَبُّكُمَا **İkinizin rabbi** *(Neden yasaklamadı?)* عَنْ هٰذِهِ الشَّجَرَةِ **Bu ağaçtan** إِلَّا **Ancak** (yasakladı) كَرَاهَةَ أَنْ تَكُونَا **İkinizin olmasını** hoş görmediği için *(Ne olmasını?)* مَلَكَيْنِ **İki melek** وَقُرِئَ (Mlkyn sözü) okundu *(Ne ile?)* بِكَسْرِ اللَّامِ lam'ın kesresiyle de (Melikeyn şeklinde) أَوْ **Ya da** تَكُونَا **İkinizin olmasını** (hoş görmediği için) *(Ne olmanızı?)* مِنَ الْخَالِدِينَ **Ebedi kalanlardan** أَيْ Yani وَذٰلِكَ Bu (Melek olmak veya cennette ebedi kalmak) *(Nedir?)* لَازِمٌ Gerekir/meydana gelir *(Neden?)* عَنِ الْأَكْلِ Yemekten *(Neden yemekten?)* مِنْهَا Ondan كَمَا فِي آيَةٍ أُخْرَى Bir başka ayette olduğu gibi هَلْ أَدُلُّكَ 'Sana göstereyim mi? *(Neyi?)* عَلَى شَجَرَةِ الْخُلْدِ ebedilik ağacını *(Daha?)* وَمُلْكٍ Bir mülkü ki لَا يَبْلَى Son bulmaz (Taha:120)

21. وَقَاسَمَهُمَا **O ikisine yemin etti ki** أَيْ Yani أَقْسَمَ Yemin etti *(Kim için?)* لَهُمَا O ikisi için *(Kime yemin etti?)* بِاللهِ Allah'a إِنِّي **Muhakkak ki ben** لَكُمَا **İkiniz için** *(Neyim?)* لَمِنَ النَّاصِحِينَ **Nasihat edenlerdenim** *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ Bu konuda

22. فَدَلَّاهُمَا حَطَّهُمَا **İkisini de düşürdü/indirdi** *(Nereden düşürdü?)* عَنْ مَنْزِلَتِهِمَا İkisin menzilelerinden düşürdü/indirdi *(Ne ile düşürdü?)* بِغُرُورٍ **Bir aldatmaca ile** *(Öyle aldatmaca ki)* مِنْهُ Kendisinden olan فَلَمَّا ذَاقَا **Ne zaman ki tattılar** *(Neyi?)* الشَّجَرَةَ **O ağacı** أَيْ Yani أَكَلَا İkisi yedi *(Neden?)* مِنْهَا Ondan بَدَتْ **Göründü** *(Kime göründü?)* لَهُمَا **O ikisine** *(Ne göründü?)* سَوْاٰتُهُمَا **İkisinin ayıp yerleri** أَيْ Yani ظَهَرَ Ortaya çıktı *(Kime?)* لِكُلٍّ مِنْهُمَا İkisinden her birine *(Ne ortaya çıktı?)* قُبُلُهُ Kendisinin önü *(Daha?)* وَقُبُلُ الْآخَرِ Diğerinin önü *(Daha?)* وَدُبُرُهُ Diğerinin arkası *(Daha?)* وَسُمِّيَ İsimlendi *(Ne?)* كُلٌّ مِنْهَا Onlardan her biri *(Ne diye isimlendi?)* سَوْأَةً Sev'et /ayıp diye *(Niçin böyle isimlendi?)* لِأَنَّ انْكِشَافَهُ Çünkü o yerin açılması يَسُوءُ Ayıp gelir *(Kime?)* صَاحِبَهُ Açılan kişiye وَطَفِقَا **Derhal koyuldular** يَخْصِفَانِ **Örtmeye** أَخَذَا Başladılar يُلْزِقَانِ Yapıştırmaya *(Neye örtmeye koyunldular?)* عَلَيْهِمَا **Üzerlerine** *(Neden örtemeye koyuldular?)* مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ **Cennet yapraklarından** *(Niçin böyle yaptılar?)* لِيَسْتَتِرَا Örtünsünler diye *(Ne ile?)* بِهِ Onunla وَنَادَاهُمَا **Ve ikisine nida etti** *(Kim?)* رَبُّهُمَا **O ikisinin rabbi** أَلَمْ أَنْهَكُمَا **'İkinizi yasaklamadım mı?** عَنْ تِلْكُمَا الشَّجَرَةِ **Bu ağaçtan** وَأَقُلْ لَكُمَا **Ve ikinize demedim mi?** إِنَّ الشَّيْطَانَ **Muhakkak ki şeytan** لَكُمَا **İkinize** *(Nedir?)* عَدُوٌّ **Düşmandır** *(Öyle düşman ki)* مُبِينٌ **Apaçık** بَيِّنُ الْعَدَاوَةِ Düşmanlığı açık وَالْاِسْتِفْهَامُ (buradaki) istifham *(Nedir?)* لِلتَّقْرِيرِ takrir içindir

﴿قَالَا رَبَّنَا ظَلَمْنَآ اَنْفُسَنَا﴾ بِمَعْصِيَتِنَا ﴿وَاِنْ لَمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُوْنَنَّ مِنَ الْخَاسِرِيْنَ ﴿٢٣﴾﴾ ﴿قَالَ اهْبِطُوا﴾ أَيْ آدَمُ وَحَوَّاءُ بِمَا اشْتَمَلْتُمَا عَلَيْهِ مِنْ ذُرِّيَّتِكُمَا ﴿بَعْضُكُمْ﴾ بَعْضُ الذُّرِّيَّةِ ﴿لِبَعْضٍ عَدُوٌّ﴾ مِنْ ظُلْمِ بَعْضِهِمْ بَعْضًا ﴿وَلَكُمْ فِي الْاَرْضِ مُسْتَقَرٌّ﴾ أَيْ مَكَانُ اسْتِقْرَارٍ ﴿وَمَتَاعٌ﴾ تَمَتُّعٌ ﴿اِلٰى حِيْنٍ ﴿٢٤﴾﴾ تَنْقَضِي فِيهِ آجَالُكُمْ ﴿قَالَ فِيهَا﴾ أَيِ الْأَرْضِ ﴿تَحْيَوْنَ وَفِيهَا تَمُوتُونَ وَمِنْهَا تُخْرَجُونَ ﴿٢٥﴾﴾ بِالْبَعْثِ بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ وَالْمَفْعُولِ [تُخْرَجُونَ] ﴿يَا بَنِيْٓ اٰدَمَ قَدْ اَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا﴾ أَيْ خَلَقْنَاهُ لَكُمْ ﴿يُوَارِي﴾ يَسْتُرُ ﴿سَوْاٰتِكُمْ وَرِيشًا﴾ وَهُوَ مَا يُتَجَمَّلُ بِهِ مِنَ الثِّيَابِ ﴿وَلِبَاسُ التَّقْوٰى﴾ اَلْعَمَلُ الصَّالِحُ وَالسَّمْتُ الْحَسَنُ، بِالنَّصْبِ عَطْفٌ عَلٰى لِبَاسًا وَالرَّفْعِ [وَلِبَاسُ] مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ جُمْلَةُ ﴿ذٰلِكَ خَيْرٌ ذٰلِكَ مِنْ اٰيٰتِ اللّٰهِ﴾ دَلَائِلِ قُدْرَتِهِ ﴿لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُوْنَ ﴿٢٦﴾﴾ فَيُؤْمِنُوا فِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْخِطَابِ ﴿يٰبَنِيْٓ اٰدَمَ لَا يَفْتِنَنَّكُمُ﴾ يُضِلَّنَّكُمْ ﴿الشَّيْطٰنُ﴾ أَيْ لَا تَتَّبِعُوهُ فَتُفْتَنُوا ﴿كَمَآ اَخْرَجَ اَبَوَيْكُمْ﴾ بِفِتْنَتِهِ ﴿مِنَ الْجَنَّةِ يَنْزِعُ﴾ حَالٌ ﴿عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوْاٰتِهِمَا اِنَّهُ﴾ أَيِ الشَّيْطَانَ ﴿يَرٰيكُمْ هُوَ وَقَبِيلُهُ﴾ جُنُودُهُ ﴿مِنْ حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ﴾ لِلَطَافَةِ أَجْسَادِهِمْ أَوْ عَدِمِ أَلْوَانِهِمْ ﴿اِنَّا جَعَلْنَا الشَّيٰطِيْنَ اَوْلِيَآءَ﴾ أَعْوَانًا وَقُرَنَاءَ ﴿لِلَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ ﴿٢٧﴾﴾ ﴿وَاِذَا فَعَلُوْا فَاحِشَةً﴾ كَالشِّرْكِ وَطَوَافِهِمْ بِالْبَيْتِ عُرَاةً قَائِلِينَ لَا نَطُوفُ فِي ثِيَابٍ عَصَيْنَا اللهَ فِيهَا فَنُهُوا عَنْهَا ﴿قَالُوْا وَجَدْنَا عَلَيْهَآ اٰبَآءَنَا﴾ فَاقْتَدَيْنَا بِهِمْ ﴿وَاللّٰهُ اَمَرَنَا بِهَا﴾ أَيْضًا ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿اِنَّ اللّٰهَ لَا يَاْمُرُ بِالْفَحْشَآءِ اَتَقُوْلُوْنَ عَلَى اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُوْنَ ﴿٢٨﴾﴾ أَنَّهُ قَالَ، اِسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ ﴿قُلْ اَمَرَ رَبِّيْ بِالْقِسْطِ﴾ بِالْعَدْلِ ﴿وَاَقِيْمُوْا﴾ مَعْطُوفٌ عَلٰى مَعْنًى بِالْقِسْطِ أَيْ قَالَ أَقْسِطُوا وَأَقِيمُوا أَوْ قَبْلَهُ فَاقْبِلُوا مُقَدَّرًا ﴿وُجُوْهَكُمْ﴾ لِلّٰهِ ﴿عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ﴾ أَيْ أَخْلِصُوا لَهُ سُجُودَكُمْ ﴿وَادْعُوْهُ﴾ اُعْبُدُوهُ ﴿مُخْلِصِيْنَ لَهُ الدِّيْنَ﴾ مِنَ الشِّرْكِ ﴿كَمَا بَدَاَكُمْ﴾ خَلَقَكُمْ وَلَمْ تَكُونُوا شَيْئًا ﴿تَعُوْدُوْنَ ﴿٢٩﴾﴾ أَيْ يُعِيدُكُمْ أَحْيَاءً يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿فَرِيْقًا﴾ مِنْكُمْ ﴿هَدٰى وَفَرِيْقًا حَقَّ عَلَيْهِمُ الضَّلٰلَةُ اِنَّهُمُ اتَّخَذُوا الشَّيٰطِيْنَ اَوْلِيَآءَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ﴾ أَي غَيْرِهِ ﴿وَيَحْسَبُوْنَ اَنَّهُمْ مُّهْتَدُوْنَ ﴿٣٠﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

23. Onlar: «Rabbimiz, biz işlediğimiz günah sebebiyle **kendimize zulmettik; eğer Sen bizi bağışlamaz, bize merhamet etmezsen kesinlikle hüsrana uğrayanlardan oluruz. » dediler.**

24. Buyurdu ki: Biriniz birinize birbirlerinden zulmettiklerinden zürriyetinizin

bir kısmı diğer bir kısmına **düşman olarak (yeryüzüne) ininiz;** yani taşıdığınız zürriyetinizle birlikte (yeryüzüne ininiz, ey Adem ve Havva! **Sizin için yerde** ecellerinizin dolduğu **bir zamana kadar bir ikamet-gâh** yerleşme mekanı, **bir temettü** geçim **vardır.»**

25. **Buyurdu ki: «Orada** yeryüzünde **yaşayacaksınız, orada öleceksiniz ve yine** diriltilmek suretiyle **oradan çıkarılacaksınızdır.**[1]»

26. **Ey ademoğulları! Size çirkin yerlerinizi örtecek bir örtü ve bir de bir ziynet libası** süslenmek için kullanılan kumaşlar **indirdik** sizin için yarattık, **takvâ libası**[2] salih amel ve güzel yol/tarz **ise o daha hayırlıdır. Bu, işte Allah Teâlâ'nın âyetlerindendir** kudretinin delillerindendir, **umulur ki, bunu düşünürler**[3] de iman ederler.

27. **Ey Ademoğulları!** Fitnesiyle **ana ve babanızı, onların çirkin yerlerini göstermek için onların örtülerini çekip atarak**[4] **kendilerini cennetten çıkardığı gibi; sizi de şeytan bir fitneye düşürmesin;** yani ona uymayın; yoksa saparsınız. **Şüphe yok ki, o** şeytan **ve onun gürûhu** ordusu cesetleri latif olduğundan veya renkleri olmadığından **sizi, sizin onları göremeyeceğiniz bir taraftan görürler. Muhakkak ki Biz şeytanları, imân etmeyen kimseler için dostlar** yardımcı ve arkadaşlar **kılmıştık.**

28. **Ve onlar** Allah'a şirk koşmak, "Allah'a isyan ettiğimiz elbiselerimizle tavaf edemeyiz" diyerek Kabe'yi, çıplak tavaf etmek suretiyle **bir fenalık yaptıkları** ve bundan nehy olundukları **zaman, «Biz babalarımızı da bunun üzerinde bulduk** biz onlara uyarız, **ve Allah** da **bize bunu emretmiştir» derler.** Onlara **de ki: «Şüphe yok Allah Teâlâ fahiş şeyler ile emretmez. Siz** bizzat Allah'ın dediğini **bilmediğiniz şeyleri Allah Teâlâ'ya karşı söyler misiniz?»** Burada soru inkâr içindir.

29. **De ki: «Benim Rabbim adâletle emretmiştir. Ve her secde yerinde yüzlerinizi** Allah için **doğrultunuz**[5] yani sadece onun için secde yapınız **ve O'na dinde** şirkten arınmış **muhlis kimseler olarak ibadette bulununuz. Sizi** -hiçbir şey değilken- **baştan yarattığı gibi, yine O'na**

---

[1] Ayette geçen "تخرجون" fiili hem malum olarak hem de meçhul olarak kıraat edilmiştir.

[2] Ayette geçen "وَلِبَاسُ التَّقْوَى" kelimesi nasp okunabileceği gibi raf da okunabilir. Nasp okunduğu takdirde "لِبَاسًا" kelimesine atfedilmiş olur. Raf okunduğu takdirde haber olur ve "ذٰلِكَ خَيْر" cümlesi haberidir.

[3] Burada muhatap sığasından ğaib sığasına dönmekle iltifat yapılmıştır.

[4] Ayette geçen "يَنْزِعُ" cümlesi haldir.

[5] Ayette geçen "واقيموا" cümlesi, "بالقسط" kelimesinin manasına atıftır. Buna göre takdir, "اقسطوا واقيموا" şeklindedir. Bunun gibi mezkur cümlenin hazfedilen "فاقبلوا" cümlesine de atfedilmiş olması mümkündür.

döneceksinizdir. Yani kıyamet günü diri olarak sizi kendisine iade edecektir»

Sizden **bir cemaate hidâyet etti, bir cemaatin üzerlerine de dalâlet hak oldu. Çünkü onlar Allah'ı bırakıp şeytanları dostlar edindiler. Ve zannederler ki, onlar hidâyete ermişlerdir.**

KELİME ANLAMI

قَالَا **İkisi dedi** *(Ne dedi? Şunu dedi)* رَبَّنَا **'Ey rabbimiz!** ظَلَمْنَا **Zulmettik** *(kime?)* أَنْفُسَنَا **Kendimize** *(Ne ile zulmettik?)* بِمَعْصِيَتِنَا Masiyetimizle وَإِنْ لَمْ تَغْفِرْ لَنَا **Ve eğer bize mağfiret etmezsen** *(Daha?)* وَتَرْحَمْنَا **Ve bize merhamet etmezsen** لَنَكُونَنَّ **Biz elbette oluruz** *(Kimlerden oluruz?)* مِنَ الْخَاسِرِينَ **Ziyana uğrayanlardan**

قَالَ **Dedi ki (Allah)** اهْبِطُوا **İnin!** أَيْ Yani آدَمُ Adem *(Daha?)* وَحَوَّاءَ Ve Havva *(Ne ile birlikte inin?)* بِمَا Ol şey ile birlikte inin ki اشْتَمَلْتُمَا Siz ikiniz kapsadınız *(Neyi?)* عَلَيْهِ O şeyi *(O kapsadığınız şey de nedendir?)* مِنْ ذُرِّيَّتِكُمَا İkinizin zürriyetinden بَعْضُكُمْ **Sizin bazınız** بَعْضُ الذُّرِّيَّةِ Bazı zürriyetiniz *(Kime?)* لِبَعْضٍ **Bazınıza** *(Nedir?)* عَدُوٌّ **Düşman** *(Niçin düşmandır?)* مِنْ ظُلْمِ بَعْضِهِمْ Bazılarının zulmünden *(Kime?)* بَعْضًا Diğer bazısına وَلَكُمْ **Sizin için vardır** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ne vardır?)* مُسْتَقَرٌّ **İkametgah** أَيْ مَكَانُ اسْتِقْرَارٍ Yerleşme yeri *(Daha ne vardır?)* وَمَتَاعٌ **Ve metâ** تَمَتُّعٌ Faydalanma *(Nereye kadar?)* إِلَى حِينٍ **Bir zamana kadar** *(Öyle zaman ki)* تَنْقَضِي Son buluyor *(Nerede?)* فِيهِ O zamanda *(Ne?)* آجَالُكُمْ Sizin ecelleriniz

قَالَ **Dedi** فِيهَا **Orada** أَيِ الْأَرْضِ Yani yeryüzünde تَحْيَوْنَ **Yaşayacaksınız** وَفِيهَا **Orada** تَمُوتُونَ **Öleceksiniz** وَمِنْهَا **Oradan** تَخْرُجُونَ **Çıkacaksınız** *(Nasıl çıkacaksınız?)* بِالْبَعْثِ Diriltilmekle *('Tuhracûne' kelimesi)* بِالْبِنَاءِ Bina edilerek (okundu) *(Ne için bina edilerek okundu?)* لِلْفَاعِلِ Fail için ('tahrucûne' şeklinde) *(Daha?)* وَالْمَفْعُولِ Meful için (bina edilerek 'tuhracûne' şeklinde okundu)

يَا بَنِي آدَمَ **Ey Ademoğulları!** قَدْ أَنْزَلْنَا **Biz elbette indirdik** *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Neyi indirdik?)* لِبَاساً **Elbise** أَيْ Yani خَلَقْنَاهُ Onu yarattık *(Kim için?)* لَكُمْ Sizin için *(Öyle elbise ki)* يُوَارِي يَسْتُرُ **Örtüyor** *(Neyi?)* سَوْآتِكُمْ **Sizin ayıp yerlerinizi** *(Daha neyi indirdik/yarattık?)* وَرِيشاً **Süs elbiseleri** وَهُوَ Bu *(Rîş nedir?)* مَا Ol şeydir ki يُتَجَمَّلُ Süsleniliyor *(Ne ile?)* بِهِ Kendisiyle *(O kendisiyle süslenilen şey de nedendir?)* مِنَ الثِّيَابِ Elbiseden

(Daha neyi indirdik size?) وَلِبَاسَ التَّقْوٰى **Takva elbisesini** (Bu takva elbisesi nedir?) اَلْعَمَلُ الصَّالِحُ Salih amel *(Daha?)* وَالسَّمْتُ الْحَسَنُ Güzel Tavır/davranış *(Bu 'libas' kelimesi)* بِالنَّصْبِ Nasb ile (okunduğuna) *(Nedir?)* عَطْفٌ Atıftır *(Ne üzerine atıf olarak?)* عَلٰى لِبَاسًا 'libâsen ' kelimesi üzerine وَالرَّفْعِ Raf ile (okunduğunda) *(Nedir ?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır خَبَرُهُ Bu mübtedanın haberi *(Nedir?)* جُمْلَةُ Şu cümledir : ذٰلِكَ **O (takva elbisesi)** *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** ذٰلِكَ **Bu** *(Nedir?)* مِنْ اٰيَاتِ اللّٰهِ **Allah'ın ayetlerindendir** دَلَائِلِ قُدْرَتِهِ Kudretinin delillerindendir لَعَلَّهُمْ **ta ki onlar** يَذَّكَّرُونَ **düşünsünler** فَيُؤْمِنُوا Böylece iman etsinler فِيهِ Bu sözde vardır *(Ne?)* اَلْتِفَاتٌ İltifat/dönüş *(Neden iltifat vardır?)* عَنِ الْخِطَابِ Hitaptan (gaibe iltifat vardır)

27. يَا بَنِي اٰدَمَ **Ey Ademoğulları!** لَا يَفْتِنَنَّكُمْ **Sizi fitneye düşürmesin** يُضِلَّنَّكُمْ Sizi saptırmasın *(Kim?)* اَلشَّيْطَانُ Şeytan أَيْ Yani لَا تَتَّبِعُوهُ Ona tabi olmayın فَتَفْتِنُوا Yoksa saparsınız كَمَا اَخْرَجَ **Çıkardığı gibi** *(Kimi?)* اَبَوَيْكُمْ **Ana-babanızı** *(Ne ile?)* بِفِتْنَتِهِ Fitnesiyle *(Nereden çıkarttığı gibi?)* مِنَ الْجَنَّةِ **Cennetten** *(O şeytan ne olduğu halde)* يَنْزِعُ **Çekip atıyor** (Bu 'yenzi'u' kelimesi) *(Nedir?)* حَالٌ Haldir *(Kimden çekip-atıyor?)* عَنْهُمَا **O ikisinden** *(Neyi çekip-atıyor?)* لِبَاسَهُمَا **O ikisinin elbiselerini** *(Niçin çekip-atıyor?)* لِيُرِيَهُمَا **O ikisine göstermek için** *(Neyi?)* سَوْاٰتِهِمَا **İkisinin ayıp yerlerini** اِنَّهُ **Muhakkak ki o** أَيِ الشَّيْطَانَ Şeytan *(Nedir?)* يَرٰيكُمْ **Sizi görür** *(Kim?)* هُوَ **O** *(Daha?)* وَقَبِيلُهُ **Ve yandaşları** جُنُودُهُ Onun ordusu *(Nereden görür?)* مِنْ حَيْثُ **Ol yerden ki** لَا تَرَوْنَهُمْ **Siz onları görmezsiniz** *(Niçin görmezsiniz?)* لِلَطَافَةِ أَجْسَادِهِمْ Onların cesetleri latif olduğundan أَوْ Ya da عَدِمِ أَلْوَانِهِمْ Renkleri olmadığı için اِنَّا **Muhakkak ki biz** جَعَلْنَا **Biz kıldık** *(Kimi?)* الشَّيَاطِينَ **Şeytanları** *(Ne kıldık?)* اَوْلِيَاءَ **Dostlar** أَعْوَانًا Yandaşlar *(Daha?)* وَقُرَنَاءَ Ve yakınlar *(Kime yandaş ve yakınlar?)* لِلَّذِينَ **Ol kimselere ki** لَا يُؤْمِنُونَ **İman etmezler**

28. وَ اِذَا فَعَلُوا **Ve yaptıklarında** *(Neyi?)* فَاحِشَةً **Bir fenalık** كَالشِّرْكِ Şirk gibi *(Daha?)* عُرَاةً Çıplak *(Yine ne oldukları halde?)* وَطَوَافِهِمْ Onların tavaf etmeleri gibi *(Neyi?)* بِالْبَيْتِ Evi (kabeyi) *(Ne oldukları halde?)* قَائِلِينَ Der oldukları halde لَا نَطُوفُ 'Tavaf etmeyiz' *(Ne ile tavaf etmeyiz?)* فِي ثِيَابٍ Ol elbiselerde ki عَصَيْنَا Biz asi olduk *(Kime?)* اللّٰهَ Allah'a *(Nerede?)* فِيهَا Onlarda (o elbiselerin içinde) فَنُهُوا Ve nehyedildiler *(Neden nehyedildiler?)* عَنْهَا Bundan قَالُوا **Derler** وَجَدْنَا **'biz bulduk** عَلَيْهَا **Onun (o kötülüğün) üzerinde** *(Kimi bulduk?)* اٰبَاءَنَا

Babalarımızı فَاقْتَدَيْنَا Ve biz uyduk *(Kime?)* بِهِمْ Onlara وَاللهُ **Allah da** اَمَرَنَا **Bizi emretti** *(Ne ile?)* بِهَا **Bununla** أَيْضًا Ayrıca قُلْ **De ki** لَهُمْ Onlara اِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** لَا يَأْمُرُ **Emretmez** *(Ne ile emretmez?)* بِالْفَحْشَاءِ **Kötülükle** اَتَقُولُونَ **Siz diyor musunuz?** *(Kim üzerine?)* عَلَى اللهِ **Allah üzerine** *(Neyi ?)* مَا **Ol şeyi ki** لَا تَعْلَمُونَ **Siz bilmiyorsunuz** *(Neyi bilmiyorsunuz?)* أَنَّهُ O elbette قَالَ Bunu dedi *(Buradaki soru nedir?)* اِسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ İnkar istifhamı/sorusudur

29. قُلْ **De ki** اَمَرَ **Emretti** *(Kim?)* رَبِّي **Benim rabbim** *(Neyi emretti?)* بِالْقِسْطِ **Adaleti** وَاَقِيمُوا **Ve doğrultun/yöneltin** *(Bu 'Ve ekîmû' nedir?)* مَعْطُوفٌ Atıftır *(Neye atıftır?)* عَلَى مَعْنَى بِالْقِسْطِ 'Bi'l-kıst' sözünün manasına أَيْ Yani قَالَ şöyle demiştir:أَقْسِطُوا 'adaletli olun *(Daha?)* وَأَقِيمُوا 've yöneltin أَوْ Ya da قَبْلَهُ ondan ('Ve ekîmû' dan önce) vardır *(Ne?)* فَاقْبِلُوا fe'kbilû kelimesi vardır *(Bu fekbilû kelimesi ne olduğu halde?)* مُقَدَّرًا Mukadder olduğu halde *(Neyi doğrultun/yöneltin?)* وُجُوهَكُمْ **Yüzlerinizi** *(Kim için yöneltin?)* لِلّٰهِ Allah için *(Nerede?)* عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ **Her secde ettiğinizde** أَيْ Yani أَخْلِصُوا Halis kılın *(Kim için ?)* لَهُ Onun için *(Neyi?)* سُجُودَكُمْ Secdelerinizi وَادْعُوهُ اُعْبُدُوهُ **Ve ona ibadet edin** *(Ne olduğunuz halde?)* مُخْلِصِينَ **Has kılarak/muhlisler olarak** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Neyi has kılarak?)* الدِّينَ **Dini** *(Dini neyden has/arınmış kılarak?)* مِنَ الشِّرْكِ Şirkten كَمَا بَدَاَكُمْ خَلَقَكُمْ **Sizi yarattığı gibi** -وَلَمْ تَكُونُوا Halbuki siz değildiniz شَيْئًا Bir şey- تَعُودُونَ **Döneceksiniz** أَيْ Yani يُعِيدُكُمْ Sizi döndürecek *(Siz ne olduğunuz halde?)* أَحْيَاءً Diriler *(Nerede döndürecektir?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde

30. فَرِيقًا **Bir kısmını** *(o bir kısım da kimdendir?)* مِنْكُمْ Sizden هَدٰى **Hidayete erdirdi** وَفَرِيقًا **Ve bir kısmı da** حَقَّ **Hak oldu** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمُ **Onlar üzerine** *(Ne?)* الضَّلَالَةُ **Sapıklık** اِنَّهُمُ **Muhakkak ki onlar** اتَّخَذُوا **Edindiler** *(Kimi ?)* الشَّيَاطِينَ **Şeytanları** *(Ne edindiler?)* اَوْلِيَاءَ **Dostlar** *(O dostlar ne olduğu halde?)* مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka** أَي Yani غَيْرِهِ Ondan gayrı وَيَحْسَبُونَ **Ve sanıyorlar ki** أَنَّهُمْ **Onlar** *(Nedir?)* مُهْتَدُونَ **Hidayete ermişlerdir**

﴿يَا بَنِيٓ اٰدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ﴾ مَا يَسْتُرُ عَوْرَتَكُمْ ﴿عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ﴾ عِنْدَ الصَّلَاةِ وَالطَّوَافِ ﴿وَكُلُوا وَاشْرَبُوا﴾ مَا شِئْتُمْ ﴿وَلَا تُسْرِفُوا اِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ﴿٣١﴾﴾ ﴿قُلْ﴾ إِنْكَارًا عَلَيْهِمْ ﴿مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللهِ الَّتِيٓ اَخْرَجَ لِعِبَادِهٖ﴾ مِنَ اللِّبَاسِ ﴿وَالطَّيِّبَاتِ﴾ اَلْمُسْتَلَذَّاتِ ﴿مِنَ الرِّزْقِ قُلْ هِيَ لِلَّذِينَ اٰمَنُوا فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ بِالْاِسْتِحْقَاقِ وَإِنْ شَارَكَهُمْ فِيهَا غَيْرُهُمْ ﴿خَالِصَةً﴾ خَاصَّةً بِهِمْ بِالرَّفْعِ وَالنَّصْبِ [خَالِصَةً] حَالٌ ﴿يَوْمَ الْقِيٰمَةِ كَذٰلِكَ نُفَصِّلُ الْاٰيَاتِ﴾ نُبَيِّنُهَا مِثْلَ ذٰلِكَ التَّفْصِيلِ ﴿لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٣٢﴾﴾ يَتَدَبَّرُونَ فَإِنَّهُمُ الْمُنْتَفِعُونَ بِهَا ﴿قُلْ اِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ الْفَوَاحِشَ﴾ اَلْكَبَائِرَ كَالزِّنَا ﴿مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ﴾ أَيْ جَهْرَهَا وَسِرَّهَا ﴿وَالْاِثْمَ﴾ اَلْمَعْصِيَةَ ﴿وَالْبَغْيَ﴾ عَلَى النَّاسِ ﴿بِغَيْرِ الْحَقِّ﴾ وَهُوَ الظُّلْمُ ﴿وَاَنْ تُشْرِكُوا بِاللهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهٖ﴾ بِإِشْرَاكِهِ ﴿سُلْطَانًا﴾ حُجَّةً ﴿وَاَنْ تَقُولُوا عَلَى اللهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣٣﴾﴾ مِنْ تَحْرِيمِ مَا لَمْ يُحَرِّمْ وَغَيْرِهِ ﴿وَلِكُلِّ اُمَّةٍ اَجَلٌ﴾ مُدَّةٌ ﴿فَاِذَا جَآءَ اَجَلُهُمْ لَا يَسْتَاْخِرُونَ﴾ عَنْهُ ﴿سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٣٤﴾﴾ عَلَيْهِ ﴿يَا بَنِيٓ اٰدَمَ اِمَّا﴾ فِيهِ إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ فِي مَا الْمَزِيدَةِ ﴿يَاْتِيَنَّكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ اٰيَاتِي فَمَنِ اتَّقٰى﴾ اَلشِّرْكَ ﴿وَاَصْلَحَ﴾ عَمَلَهُ ﴿فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٣٥﴾﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا﴾ تَكَبَّرُوا ﴿عَنْهَا﴾ فَلَمْ يُؤْمِنُوا بِهَا ﴿اُولٰٓئِكَ اَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٣٦﴾﴾ ﴿فَمَنْ﴾ أَيْ لَا أَحَدَ ﴿اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللهِ كَذِبًا﴾ بِنِسْبَةِ الشَّرِيكِ وَالْوَلَدِ إِلَيْهِ ﴿اَوْ كَذَّبَ بِاٰيَاتِهٖ﴾ اَلْقُرْآنِ ﴿اُولٰٓئِكَ يَنَالُهُمْ﴾ يُصِيبُهُمْ ﴿نَصِيبُهُمْ﴾ حَظُّهُمْ ﴿مِنَ الْكِتَابِ﴾ مِمَّا كُتِبَ لَهُمْ فِي اللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ مِنَ الرِّزْقِ وَالْأَجَلِ وَغَيْرِ ذٰلِكَ ﴿حَتّٰٓى اِذَا جَآءَتْهُمْ رُسُلُنَا﴾ أَيِ الْمَلَائِكَةُ ﴿يَتَوَفَّوْنَهُمْ قَالُوا﴾ لَهُمْ تَبْكِيتًا ﴿اَيْنَ مَا كُنْتُمْ تَدْعُونَ﴾ تَعْبُدُونَ ﴿مِنْ دُونِ اللهِ قَالُوا ضَلُّوا﴾ غَابُوا ﴿عَنَّا﴾ فَلَمْ نَرَهُمْ ﴿وَشَهِدُوا عَلٰٓى اَنْفُسِهِمْ﴾ عِنْدَ الْمَوْتِ ﴿اَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ ﴿٣٧﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

31. **Ey Ademoğulları! Her secdede** namaz ve tavaf sırasında **ziynetinizi** avret mahallerinizi örtecek elbiselerinizi **alıveriniz ve** dilediğinizi **yiyiniz ve içiniz, israf da etmeyiniz. Şüphe yok ki O, israf edenleri sevmez.**

32. **De ki:** bu cümle onlara ret içindir **«Allah Teâlâ'nın kulları için çıkarmış olduğu** elbiselerden **zinetini ve rızıklardan güzel** lezzetli **olanları kim haram kılmıştır?» De ki: «O, dünya hayatında imân edenler içindir** iman etmeyenler de bunlardan yararlansa da asıl iman

edenlerin hakkıdır, **Kıyamet gününde ise yalnız onlara mahsustur.**[1]» **İşte âyetleri, bilir kişiler olan** ince düşünen **bir kavim için böyle** tafsilatlıca **beyan ederiz** zaten ancak onlar bu ayetlerden istifade edebilir.

33. **De ki: «Rabbim ancak fahiş şeyleri** zina gibi büyük günahları, **onlardan zahir olanı da, gizlice yapılanı da** açık ve kapalı olanı da **ve her türlü günahı** masiyeti **ve** zulmen **haksız yere** insanların hakkına **tecavüzü ve ortak koşmaya dair hiçbir delil indirmemiş iken Allah'a ortak koşmayı ve** haram olduğunu **bilmediğiniz şeyleri Allah'a karşı** haram olduğunu **söylemenizi haram kılmıştır.»**

34. **Her ümmet için bir ecel** süre **vardır. Artık onların ecelleri geldiği zaman** o süreden **ne bir saat geri bırakabilirler ve ne de** o süreden **öne alabilirler.**

35. **Ey Ademoğulları! Size içinizden peygamberler gelir de size karşı benim âyetlerimi beyan edecek olunca**[2] **kim** şirkten **sakınır ve** yaşayışını **düzeltirse artık onlar için** ahirette **bir korku yoktur ve onlar mahzun da olmayacaklardır.**

36. **Ve o kimseler ki, Bizim âyetlerimizi yalanladılar ve onlara karşı kibirlendiler** büyüklük tasladılar da iman etmediler, **işte onlar, ateş halkıdırlar. Onlar o ateşte ebedî olarak kalacaklardır.**

37. **Artık daha zalim kimdir** yani daha zalim kimse olamaz, **o kimseden ki,** ortak ve oğul isnat etmekle **yalan yere Allah Teâlâ'ya iftirada bulunmuş veya O'nun âyetlerini** Kuran'ı **yalanlamış olur. İşte onlara kitaptan** rızık, ecel v.s. levh-i mahfuzda yazılanlardan **nâsipleri** payları **erişecektir** isabet edecektir. **Nihâyet onlara elçilerimiz** meleklerimiz **gelip onların canlarını alırlarken** onları azarlamak için **derler ki: «Allah'tan başka kendilerine tapındıklarınız nerede?» Onlar da diyeceklerdir ki: «Taptıklarımız bizi bırakıp kayboldular** onları göremedik**». Ve onlar** ölüm esnasında **kendi nefisleri aleyhine kendilerinin şüphesiz kafir olduklarına dair itiraf ve şehâdette bulunacaklardır.**

KELİME ANLAMI

31. يَا بَنِي اٰدَمَ **Ey Ademoğulları** خُذُوا **Alın** *(Neyi?)* زِينَتَكُمْ **Süsünüzü** مَا Ol şeyi ki يَسْتُرُ Örtüyor عَوْرَتِكُمْ Avretinizi *(Nerede alın?)* عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ **Her secdede** عِنْدَ الصَّلَاةِ Namazda *(Daha?)* وَالطَّوَافِ Ve tavafta وَكُلُوا **Ve yiyin** *(Daha?)* وَاشْرَبُوا **Ve için** *(Neyi?)*

[1] Ayette geçen "خالصة" kelimesi hem raf olarak hem de nasp olarak okunabilir. Raf olarak okunduğu takdirde ikinci haber, nasp okunduğu takdirde hal olur.

[2] Ayette geçen "اما" kelimesi aslen şart için olan "ان" ile zait "ما"dan oluşmaktadır. Kelimenin aslında bulunan "nun" harfi "ma" harfine idğam edilerek bu hale gelmiştir.

لَا **Muhakkak ki O!** وَلَا تُسْرِفُوا **Ve israf etmeyin** إِنَّهُ Siz dilediniz شِئْتُمْ Ol şeyi ki مَا
İsraf edenleri الْمُسْرِفِينَ *(Kimi?)* **Sevmez** يُحِبُّ

32. قُلْ **De ki** *(Ne olarak ?)* إِنْكَارًا İnkar olarak *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ Onlar üzerine مَنْ **Kim** حَرَّمَ
Haram kıldı *(Neyi?)* زِينَةَ اللهِ **Allah'ın süsünü** الَّتِي **Öyle süs ki** أَخْرَجَ **Çıkardı** *(Kim için?)* لِعِبَادِهِ **Kulları için** *(O zinetler de nedendir?)* مِنَ اللِّبَاسِ Elbiseden *(Daha neyi haram kıldı?)*
وَالطَّيِّبَاتِ **Temizleri** *(Öyle temizler ki?)* الْمُسْتَلَذَّاتِ Lezzetli *(O temizler de nedendir?)* مِنَ
الرِّزْقِ **Rızktan** قُلْ **De ki** هِيَ **O (süs olan elbiseler ve temiz rızklar)** *(Nedir?)* لِلَّذِينَ
Ol kimseler içindir ki آمَنُوا **Onlar iman ettiler** *(Nerede iman edenler?)* فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا
Dünya hayatında *(Ne suretiyle ?)* بِالْاِسْتِحْقَاقِ Hak kazanmak suretiyle وَإِنْ شَارَكَهُمْ
Onlara ortak olsa da *(Nerede?)* فِيهَا O ziynet ve temiz rızkta *(Kim?)* غَيْرُهُمْ Onlardan başkası
(O ziynet ve temiz rızklar nedir?) خَالِصَةٌ **Halistir** خَاصَّةً Has/özeldir *(Kime?)* بِهِمْ Onlara بِالرَّفْعِ
(Bu 'halisaten kelimesi) raf ile (okundu) *(Daha?)* وَالنَّصْبِ Nasb ile *(Bu durumda bu kelime nedir?)*
حَالٌ Haldir *(Nerede halistir?)* يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününde** كَذٰلِكَ **İşte böylece** نُفَصِّلُ
Tafsil ederiz *(Neyi?)* الْاٰيَاتِ **Ayetleri** نُبَيِّنُهَا Onları açıklarız مِثْلَ ذٰلِكَ التَّفْصِيلِ Bu tafsil
gibi *(Kim için tafsil ederiz?)* لِقَوْمٍ **Bir kavim için ki** يَعْلَمُونَ **Bilirler** يَتَدَبَّرُونَ Düşünürler
فَإِنَّهُمْ İşte onlar *(Nedir?)* الْمُنْتَفِعُونَ Faydalananlardır *(Ne ile?)* بِهَا O ayetlerle

33. قُلْ **De ki** إِنَّمَا **Ancak** حَرَّمَ **Haram kıldı** *(Kim?)* رَبِّيَ **Benim rabbim** *(Neyi?)* الْفَوَاحِشَ
Fenalıkları الْكَبَائِرَ Büyük günahları *(Bu büyük günahlar ne gibi?)* كَالزِّنَا Zina gibi *(O fenalıklardan bedel?)* مَا **Ol şeyi ki** ظَهَرَ **Zahir oldu** *(O zahir olan da nedendir?)* مِنْهَا **Ondan**
(fenalıktan) *(Daha neyi haram kıldı?)* وَمَا **Ol şeyi ki** بَطَنَ **Gizli oldu** أَيْ Yani جَهْرَهَا
Fenalığın açığını *(Daha?)* وَسِرَّهَا Ve gizlisini *(Daha neyi haram kıldı?)* وَالْاِثْمَ **Günahı**
الْمَعْصِيَةَ Masiyeti *(Daha neyi haram kıldı?)* وَالْبَغْيَ **Haddi tecavüzü** *(Kim üzerine haddi tecavüzü?)* عَلَى النَّاسِ İnsanlar üzerine *(Öyle haddi aşmak ki)* بِغَيْرِ الْحَقِّ **Haksız yere** وَهُوَ
O (haksız yere haddi tecavüz) *(Nedir?)* الظُّلْمُ Zulümdür *(Daha neyi haram kıldı?)* وَاَنْ تُشْرِكُوا
Şirk koşmanızı *(Kime?)* بِاللهِ **Allah'a** *(Neyi şirk koşmanızı?)* مَا **Ol şeyi ki** لَمْ يُنَزِّلْ
İndirmedi *(Neye?)* بِهِ **Ona dair** بِإِشْرَاكِهِ Kendisine şirk koşulmasına dair *(Neyi indirmedi?)*
سُلْطَانًا حُجَّةً **bir delil** *(Daha neyi haram kıldı?)* وَاَنْ تَقُولُوا **Demenizi** *(Kim üzerine?)* عَلَى
اللهِ **Allah üzerine** *(Neyi demenizi?)* مَا **Ol şeyi ki** لَا تَعْلَمُونَ **Siz bilmiyorsunuz**

(Sizin bilmediğiniz o şey de nedendir?) مَا مِنْ تَحْرِيمِ Ol şeyin haram kılınması ki لَمْ يُحَرَّمْ Haram kılınmadı *(Daha?)* وَغَيْرِهِ Bunun dışındaki şeyler

34. وَلِكُلِّ أُمَّةٍ **Her ümmet için vardır** *(Ne?)* أَجَلٌ **Bir ecel** مُدَّةٌ Bir müddet فَإِذَا جَاءَ **Geldiğinde** *(Ne geldiğinde?)* أَجَلُهُمْ **Onların eceli** لَا يَسْتَأْخِرُونَ **Ertelenmezler** *(Neden?)* عَنْهُ Ondan سَاعَةً **Bir saat** *(Daha?)* وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ **Öne de alınmazlar** عَلَيْهِ Onun (o müddetin) üzerine

35. يَا بَنِي آدَمَ **Ey Ademoğulları** إِمَّا **Şayet** فِيهِ Burada ('immâ'da) vardır *(Ne?)* إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ Şart manasındaki 'in' kelimesinde bulunan 'nun' harfinin idgamı *(Nereye?)* فِي مَا الْمَزِيدَةِ Zait 'mâ' harfine يَأْتِيَنَّكُمْ **Size gelir de** *(Kim?)* رُسُلٌ **Peygamberler** *(Öyle Peygamberler ki)* مِنْكُمْ **Sizden** يَقُصُّونَ **Anlatırlarsa** *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Neyi?)* آيَاتِي **Ayetlerimi** فَمَنِ **Kim ki** اتَّقَى **Sakınırsa** *(Neden?)* الشِّرْكَ Şirkten *(Daha?)* وَأَصْلَحَ **Ve düzeltirse** *(Neyi?)* عَمَلَهُ Amelini فَلَا خَوْفٌ **Korku yoktur** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** *(Daha?)* وَلَا هُمْ **Ve onlar olmazlar** يَحْزَنُونَ **Üzülüyor** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette

36. وَالَّذِينَ **Ol kimseler ki** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi?)* بِآيَاتِنَا **Ayetlerimizi** *(Daha?)* وَاسْتَكْبَرُوا **Kibirlendiler** *(Neden kibirlendiler?)* عَنْهَا **Ondan (o ayetlerden)** فَلَمْ يُؤْمِنُوا Ve iman etmediler *(Neye?)* بِهَا Ona أُولَئِكَ **İşte onlar** *(Nedir?)* أَصْحَابُ النَّارِ **Ateşliklerdir** هُمْ **Onlar** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Nedir?)* خَالِدُونَ **Ebedi kalıcıdırlar**

37. فَمَنْ **Kim ki!** أَيْ لَا أَحَدَ Kimse yoktur أَظْلَمُ **Daha zalim** *(Kimden?)* مِمَّنِ **Ol kimseden ki** افْتَرَى **İftira etti** *(Kim üzerine?)* عَلَى اللهِ **Allah üzerine** *(Neyi iftira etti?)* كَذِبًا **Yalanı** *(Ne şekilde?)* بِنِسْبَةِ الشَّرِيكِ Ortak nispet etmekle *(Daha ne nispet etmekle?)* وَالْوَلَدِ Çocuk *(Kime?)* إِلَيْهِ Ona أَوْ **Ya da** كَذَّبَ **Yalanladı** *(Neyi?)* بِآيَاتِهِ **Onun ayetlerini** الْقُرْآنِ Kuranın ayeletlerini أُولَئِكَ **İşte onlar** يَنَالُهُمْ **Onlara erişir** يُصِيبُهُمْ Onlara isabet eder *(Ne erişir eder?)* نَصِيبُهُمْ **Onların nasibi** حَظُّهُمْ Onların hissesi *(Onların hisseleri de nedendir?)* مِنَ الْكِتَابِ **Kitaptan** مِمَّا Ol şeyden ki كُتِبَ Yazıldı *(Kim için yazıldı?)* لَهُمْ Onlar için yazıldı *(Nerede yazıldı?)* فِي اللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ Levh-i Mahfuzda *(Levh-i mahfuzda yazılı olan da nedendir?)* مِنَ الرِّزْقِ Rızk *(Daha?)* وَالْأَجَلِ Ve ecel *(Daha?)* وَغَيْرِ ذَلِكَ Ve bunun dışındaki şeyler حَتَّى إِذَا جَاءَتْهُمْ **Onlara gelip de** *(Kim?)* رُسُلُنَا **Elçilerimiz** أَيْ Yani الْمَلَائِكَةُ Melekler

يَتَوَفَّوْنَهُمْ **Onların canını alırken** قَالُوا **Onlar derler** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara (Müşriklere) *(Niçin derler?)* تَبْكِيتًا Azarlayaraktan اَيْنَ **Nerede?** مَا **Ol şeyler ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** تَدْعُونَ **İbadet ediyordunuz** *(O şeyler ne olduğu halde?)* مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka** قَالُوا **Dediler ki** ضَلُّوا غَابُوا **Kayboldular** *(Kimden?)* عَنَّا **Bizden** فَلَمْ نَرَهُمْ Görmedik onları عِنْدَ الْمَوْتِ *(Nerede?)* عَلٰى اَنْفُسِهِمْ **kendilerine** وَشَهِدُوا **Ve şahitlik ettiler** *(Kime?)* Ölüm esnasında *(Şöyle ki)* اَنَّهُمْ **Onlar** *(Nedir?)* كَانُوا **İdiler** *(Ne?)* كَافِرِينَ **Kafirler**

﴿قَالَ﴾ لَهُمْ تَعَالَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿ادْخُلُوا فِي﴾ جُمْلَةِ ﴿أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِكُمْ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ فِي﴾ مُتَعَلِّقٌ بِادْخُلُوا ﴿النَّارِ كُلَّمَا دَخَلَتْ﴾ اَلنَّارَ ﴿أُمَّةٌ لَعَنَتْ أُخْتَهَا﴾ اَلَّتِي قَبْلَهَا لِضَلَالِهَا بِهَا ﴿حَتَّىٰ إِذَا ادَّارَكُوا﴾ تَلَاحَقُوا ﴿فِيهَا جَمِيعًا قَالَتْ أُخْرٰيهُمْ﴾ وَهُمُ الْأَتْبَاعُ ﴿لِأُولٰيهُمْ﴾ أَيْ لِأَجْلِهِمْ وَهُمُ الْمَتْبُوعُونَ ﴿رَبَّنَا هٰؤُلَاءِ أَضَلُّونَا فَآتِهِمْ عَذَابًا ضِعْفًا﴾ مُضَعَّفًا ﴿مِنَ النَّارِ قَالَ﴾ تَعَالَى ﴿لِكُلٍّ﴾ مِنْكُمْ وَمِنْهُمْ ﴿ضِعْفٌ﴾ عَذَابٌ مُضَعَّفٌ ﴿وَلٰكِنْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٨﴾﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ [تَعْلَمُونَ] مَا لِكُلٍّ فَرِيقٍ ﴿وَقَالَتْ أُولٰيهُمْ لِأُخْرٰيهُمْ فَمَا كَانَ لَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ﴾ لِأَنَّكُمْ لم تَكْفُرُو بِسَبَبِنَا فَنَحْنُ وَأَنْتُمْ سَوَاءٌ قَالَ تَعَالَى لَهُمْ ﴿فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٣٩﴾﴾ ﴿إِنَّ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا﴾ تَكَبَّرُوا ﴿عَنْهَا﴾ فَلَمْ يُؤْمِنُوا بِهَا ﴿لَا تُفَتَّحُ لَهُمْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ﴾ إِذَا عُرِجَ بِأَرْوَاحِهِمْ إِلَيْهَا بَعْدَ الْمَوْتِ فَيُهْبَطُ بِهَا إِلَى سِجِّينٍ بِخِلَافِ الْمُؤْمِنِ فَتُفْتَحُ لَهُ وَيُصْعَدُ بِرُوحِهِ إِلَى السَّمَاءِ السَّابِعَةِ كَمَا وَرَدَ فِي حَدِيثٍ ﴿وَلَا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتّٰى يَلِجَ﴾ يَدْخُلَ ﴿الْجَمَلُ فِي سَمِّ الْخِيَاطِ﴾ ثُقْبِ الْإِبْرَةِ وَهُوَ غَيْرُ مُمْكِنٍ فَكَذَا دُخُولُهُمْ ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ الْجَزَاءِ ﴿نَجْزِي الْمُجْرِمِينَ ﴿٤٠﴾﴾ بِالْكُفْرِ ﴿لَهُمْ مِنْ جَهَنَّمَ مِهَادٌ﴾ فِرَاشٌ ﴿وَمِنْ فَوْقِهِمْ غَوَاشٍ﴾ أَغْطِيَةٌ مِنَ النَّارِ جَمْعُ غَاشِيَةٍ وَتَنْوِينُهُ عِوَضٌ مِنَ الْيَاءِ الْمَحْذُوفَةِ ﴿وَكَذٰلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ ﴿٤١﴾﴾ ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ مُبْتَدَأٌ، وَقَوْلُهُ ﴿لَا نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا﴾ طَاقَتَهَا مِنَ الْعَمَلِ اِعْتِرَاضٌ بَيْنَهُ وَبَيْنَ خَبَرِهِ وَهُوَ ﴿أُولٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٤٢﴾﴾ ﴿وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غِلٍّ﴾ حِقْدٍ كَانَ بَيْنَهُمْ فِي الدُّنْيَا ﴿تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمُ﴾ تَحْتَ قُصُورِهِمْ ﴿الْأَنْهَارُ وَقَالُوا﴾ عِنْدَ الْاِسْتِقْرَارِ فِي مَنَازِلِهِمْ ﴿الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي هَدٰينَا لِهٰذَا﴾ الْعَمَلِ الَّذِي هٰذَا جَزَاؤُهُ ﴿وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدٰينَا اللّٰهُ﴾ حُذِفَ جَوَابُ لَوْلَا لِدَلَالَةِ مَا قَبْلَهُ عَلَيْهِ ﴿لَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ وَنُودُوا أَنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ أَيْ أَنَّهُ أَوْ مُفَسِّرَةٌ فِي الْمَوَاضِعِ الْخَمْسَةِ ﴿تِلْكُمُ الْجَنَّةُ أُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

38. Allah Teala kıyamet günü onlara **buyurur ki: «Siz de, sizden evvel insanlardan ve cinlerden gelip geçmiş olan ümmetlerin arasında cehenneme[1] giriniz.» Her ne zaman bir ümmet** ateşe **girdikçe** sapkınlığına sebebiyet verdiği için kendinden önce bulunan **kardeşine lânet eder.**

[1] Ayette "فى النار" terkibinin başındaki "فى" harfi "ادخلوا" fiiline taalluk etmektedir.

Nihayet hepsi oraya girip toplanınca, sonrakiler tabi olanlar tabi oldukları **öndeki** önder**ler için diyecektir ki: «Ey Rabbimiz! Onlar bizi saptırdılar, artık onlara ateşten iki kat azap ver.»** Cenabı Allah da **buyuracak ki: «Hepinize;** size de onlara da **kat kat azap vardır. Lâkin siz** her fırka için ne azap olduğunu **bilmezsiniz**[1]**.»**

39. **Öndekiler de, sonrakilere diyeceklerdir ki: «Sizin için bizim üzerimize bir üstünlük yoktur;** çünkü sizler bizim sebebimizle kafir oluyordunuz. Şu halde siz de biz de eşitiz. Cenabı Allah onlara der ki: Şu halde **siz de kazanır olduğunuz şey sebebiyle azabı tadınız.»**

40. **Şüphe yok o kimseler ki, âyetlerimizi** yalanladılar **ve onlara karşı tekebbürde bulundular,** büyüklük tasladılar. Öldükten sonra ruhları yükseltildiğinde **onlar için gök kapıları açılmaz,** onlar Siccin'e indirilirler. Müminler ise–hadiste varid olduğu üzere– kendileri için açılan gök kapılarından girer ve ruhları ile birlikte yedinci kat semaya kadar yükseltilir. **Ayrıca, deve iğnenin deliğine girinceye kadar cennete giremeyeceklerdir;** bu nasıl imkansız ise onların cennete girmesi de aynı şekilde imkansızdır. **Ve işte** küfre düşmek suretiyle **suçlu olanları böyle** bir cezayla **cezalandırırız.**

41. **Onlar için cehennemden bir döşek ve üstlerinden** ateşten **örtüler**[2] **vardır. Ve işte zalimleri böyle cezalandırırız.**

42. **O kimseler ki imân ettiler ve iyi amellerde bulundular**[3]**. Biz ise hiç kimseyi, gücünün üstünde bir şey ile mükellef kılmayız**[4]**. İşte onlar cennet ahalisidirler. Onlar orada ebedî kalıcıdırlar.**

43. **Ve Biz onların göğüslerinden kinden** dünyada aralarında bulunan düşmanlıktan **her ne var ise hepsini söküp atmışızdır. Onların** köşklerinin **altlarından ırmaklar akar ve** konaklarına yerleştikten sonra **derler ki: «O Allah'a hamdolsun ki bizi hidâyetle buna** mükafatı böyle olan amele **kavuşturdu. Eğer Allah bize hidâyet etmeseydi biz kendi kendimize hidâyete eremezdik**[5]**. Muhakkak ki, Rabbimizin peygamberleri hak ile geldiler.» Ve onlara, «İşte**[6] **bu cennettir ki siz buna (sâlih) amelleriniz sebebiyle varis oldunuz,» diye nidâ olunacaktır.**

---

[1] Ayette geçen "لَاتَعْلَمُونَ" kelimesi hem "ت" ile hem de "ى" ile okunmuştur.

[2] Ayette geçen "غَوَاش" kelimesi "غَاشِيَة" kelimesinin çoğuludur. Bu kelimede bulunan tenvin hazfedilen "ى" harfinin yerine/ıvez getirilmiştir. -

[3] Bu cümle mübtedadır. Ayetin sonunda gelen ve "أُولَٰئِكَ" ile başlayan cümle de haberidir.

[4] Ayette geçen ve "لَانُكَلِّفُ" ile başlayan cümle, mübteda ile haberi arasına girmiş cümle-i itiraziyedir.

[5] Ayette geçen "لولا" nın cevabı, öncesi delalet ettiği için hazfedilmiştir.

[6] Ayette geçen "ان" ya muhaffefedir ve "انه" takdirindedir, ya da gelecek beş yerde/ayette tefsir için de olabilir.

KELİME ANLAMI

38. قَالَ **Der** لَهُمْ onlara *(Kim?)* تَعَالَى Allah teala *(Nerede?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde ادْخُلُوا **Girin** *(Nereye?)* فِي جُمْلَةِ أُمَمٍ **Ümmetler** arasına *(Öyle ümmetler ki)* قَدْ خَلَتْ **Geçti** مِنْ قَبْلِكُمْ **Sizden önce** *(O ümmetler de kimlerdendir?)* مِنَ الْجِنِّ **Cinlerden** *(Daha?)* وَالْإِنْسِ **İnsanlardan** *(Nereye girin?)* فِي مُتَعَلِّقٌ بِادْخُلُوا النَّارِ **Ateşe** -'fî' harfi cerri 'üdhulû' fiiline taalluk eder- كُلَّمَا دَخَلَتْ **Her girdiğinde** (Nereye?) ateşe *(Kim?)* أُمَّةٌ **Bir ümmet** *(Nereye?)* اَلنَّارَ Ateşe لَعَنَتْ **Lanet eder** *(Kime?)* أُخْتَهَا **Kardeşine** اَلَّتِي Öyle kardeşi ki قَبْلَهَا Kendisinden önce olan *(Niçin lanet eder?)* لِضَلَالِهَا Saptığı için *(Ne sebebiyle?)* بِهَا Onun sebebiyle حَتَّى **Nihayet** إِذَا ادَّارَكُوا، تَلَاحَقُوا **Toplandıklarında** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** جَمِيعاً **Hepsi** قَالَتْ **Der** *(Kim?)* أُخْرٰيهُمْ **Onların arkadakileri** وَهُمْ Bunlar *(kimlerdir?)* الْأَتْبَاعُ Tabi olanlar *(Kim için derler?)* لِأُولٰيهُمْ **Onların öndekileri için** أَيْ Yani لِأَجِلَّائِهِمْ Aralarındaki değerli kişilere وَهُمْ Bunlar *(Kimlerdir?)* الْمَتْبُوعُونَ Tabi olunanlardır *(Şunu derler)* رَبَّنَا **Ey rabbimiz** هٰؤُلَاءِ **İşte şunlar** اَضَلُّونَا **Bizi saptırdılar** فَاٰتِهِمْ **Bundan dolayı onlara ver** *(Neyi ver?)* عَذَابًا **Bir azabı ki** ضِعْفًا مُضَعَّفًا **iki kat** *(O azap da nedendir?)* مِنَ النَّارِ **Ateşten** قَالَ **Der** تَعَالَى Allah teala لِكُلٍّ **Hepsi için vardır** مِنْكُمْ Sizden *(Daha?)* وَمِنْهُمْ Ve onlardan (hepiniz için vardır) *(Ne vardır?)* ضِعْفٌ **İki kat** عَذَابٌ مُضَعَّفٌ katlanmış azap azap وَلٰكِنْ **Şu kadarı var ki** لَا يَعْلَمُونَ **Bilmiyorlar** بِالْيَاءِ (Bu kelime Lâ ya'lemûn şeklinde) 'yâ' ile (okundu) *(Daha?)* وَالتَّاءِ 'Tâ' ile (La ta'lemûn şeklinde de okundu) *(neyi bilmezsiniz/bilmiyorlar?)* مَا O şeyi ki لِكُلٍّ فَرِيقٍ Her fırka için vardır

39. وَقَالَتْ **Ve der** *(kim?)* أُولٰيهُمْ **Onların öndekileri** *(Kim için der?)* لِأُخْرٰيهُمْ **Onların arkadakileri için** *(Şunu der:)* فَمَا كَانَ **Olmadı** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Kim üzerine ?)* عَلَيْنَا **Bizim üzerimize** *(Ne olmadı?)* مِنْ فَضْلٍ **Bir üstünlük** لِأَنَّكُمْ Zira siz لم تَكْفُرُو Kafir olmadınız بِسَبَبِنَا Bizim sebebimizle فَنَحْنُ Biz *(Daha?)* وَأَنْتُمْ Ve siz *(Neyiz?)* سَوَاءٌ Eşitiz قَالَ تَعَالَى Allah teala dedi ki *(Kime?)* لَهُمْ Onlara فَذُوقُوا **Tadın!** *(Neyi?)* الْعَذَابَ **Azabı** *(Ne sebebiyle?)* بِمَا **Ol şey sebebiyle ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** *(Ne idiniz?)* تَكْسِبُونَ **Kazanıyor**

40. إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak ol kimseler ki** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi?)* بِآيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizi** *(Daha?)* وَاسْتَكْبَرُوا تَكَبَّرُوا **Ve kibirlendiler** *(Neden kibirlendiler?)* عَنْهَا **O ayetlerden** فَلَمْ يُؤْمِنُوا Ve böylece iman etmediler *(Neye?)* بِهَا Onlara لَا تُفَتَّحُ **Açılmaz** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne açılmaz?)* أَبْوَابُ السَّمَاءِ **Semanın kapıları** *(Ne zaman açılmaz?)* وَلَا Hadiste فِي حَدِيثٍ Yedinci semaya كَمَا وَرَدَ Varid olduğu gibi *(Nerede?)* السَّمَاءِ السَّابِعَةِ Yükselir بِرُوحِهِ Ruhuyla birlikte *(Nereye yükselir?)* وَيُصْعَدُ *(Daha?)* لَهُ Onun için *(Kim için?)* إِلَى Ona (semaya) *(Ne zaman?)* بَعْدَ الْمَوْتِ Öldükten sonra فَيُهْبَطُ Düşerler بِهَا Ruhlarıyla birlikte *(Nereye?)* إِلَى سِجِّينٍ 'Siccîn'e بِخِلَافِ الْمُؤْمِنِ Mümin bunun aksinedir فَتُفْتَحُ (Sema) Açılır إِذَا عُرِجَ Yükseldiklerinde بِأَرْوَاحِهِمْ Ruhlarıyla birlikte *(Neye yükseldiklerinde?)* إِلَيْهَا Ona (semaya) *(Ne zaman?)* بَعْدَ الْمَوْتِ Öldükten sonra فَيُهْبَطُ Düşerler بِهَا Ruhlarıyla birlikte *(Nereye?)* إِلَى سِجِّينٍ 'Siccîn'e بِخِلَافِ الْمُؤْمِنِ Mümin bunun aksinedir فَتُفْتَحُ (Sema) Açılır *(Kim için?)* لَهُ Onun için *(Daha?)* وَيُصْعَدُ Yükselir بِرُوحِهِ Ruhuyla birlikte *(Nereye yükselir?)* إِلَى السَّمَاءِ السَّابِعَةِ Yedinci semaya كَمَا وَرَدَ Varid olduğu gibi *(Nerede?)* وَلَا Hadiste فِي حَدِيثٍ يَدْخُلُونَ **Ve giremeyeceklerdir** *(Nereye?)* الْجَنَّةَ **Cennete** حَتَّى يَلِجَ، يَدْخُلَ **girene dek** *(Ne?)* الْجَمَلُ **Deve** *(Nereye?)* فِي سَمِّ الْخِيَاطِ، ثُقْبِ الْإِبْرَةِ **iğne deliğine** وَهُوَ Bu iş *(Nerede?)* غَيْرُ مُمْكِنٍ Mümkün değildir فَكَذَا Aynı şekildedir *(Ne?)* دُخُولُهُمْ Onların (cennete) girmesi وَكَذَلِكَ الْجَزَاءِ **İşte böyle** ceza ile نَجْزِي **Cezalandırırız** *(Kimi?)* الْمُجْرِمِينَ **Suçluları** *(Ne sebebiyle suçlu olan?)* بِالْكُفْرِ Küfür sebebiyle

41. لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Neyden vardır?)* مِنْ جَهَنَّمَ **Cehennemden** *(Ne vardır?)* مِهَادٌ، فِرَاشٌ **döşek** *(Daha neyden vardır?)* وَمِنْ فَوْقِهِمْ **Üstlerinden de vardır** *(Ne vardır?)* غَوَاشٍ، أَغْطِيَةٌ **Örtüler** *(Öyle örtüler ki)* مِنَ النَّارِ Ateşten *(Bu 'Gavâşin' kelimesi nedir?)* جَمْعُ غَاشِيَةٍ 'Gaşiyetin' kelimesinin cemisidir وَتَنْوِينُهُ (Bu *'Gavâşin'* kelimesinin) tenvini de *(Nedir?)* عِوَضٌ 'İvaz/yerine geçen'dir. *(Neden ivazdır?)* مِنَ الْيَاءِ الْمَحْذُوفَةِ Hazfedilmiş 'yâ'dan وَكَذَلِكَ **İşte böylece** نَجْزِي **Cezalandırırız** *(Kimi?)* الظَّالِمِينَ **Zalimleri**

42. وَالَّذِينَ **Ol kimseler ki** آمَنُوا **İman ettiler** *(Daha?)* وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ **Ve işlediler** *(Neyi?)* **Salih işleri** (Bu 'es-Sâlihâti' kelimesi) *(Nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır وَقَوْلُهُ *Onun şu sözü de...* لَا نُكَلِّفُ **Biz yüklemeyiz** *(Kime?)* نَفْساً **Hiçbir kimseye** إِلَّا **Ancak (yükleriz)** وُسْعَهَا طَاقَتَهَا **gücünün yettiğini** *(O gücünün yettiği de nedendir?)* مِنَ الْعَمَلِ Amelden ... اِعْتِرَاضٌ itirazdır (Nerede?) بَيْنَهُ bu sözle (Daha?) وَبَيْنَ خَبَرِهِ haberi olan şu cümle arasında وَهُوَ O da şudur:أُولَئِكَ **İşte onlar** *(Nedir?)* أَصْحَابُ الْجَنَّةِ **Cennetliklerdir** هُمْ **Onlar** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Nedir?)* خَالِدُونَ **Ebedilerdir**

43. وَنَزَعْنَا **Ve söküp-atmışızdır** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** *(O şey neredeydi?)* فِي صُدُورِهِمْ

Onların göğüslerindedir *(Onların göğüslerindeki şey de nedendir?)* مِنْ غِلٍّ **Kin** حِقْدٍ Garez *(Öyle garez ki)* كَانَ İdi *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ Aralarında *(Neredeki garez?)* فِي الدُّنْيَا Dünyadaki تَجْرِي **Akar** *(Nereden?)* مِنْ تَحْتِهِمْ **Altlarından** تَحْتَ قُصُورِهِمْ Köşklerinin altlarından *(Ne akar?)* الْأَنْهَارُ **Nehirler** وَقَالُوا **Ve onlar der ki** *(Ne zaman?)* عِنْدَ الْاِسْتِقْرَارِ Yerleştiklerinde *(Nereye?)* فِي مَنَازِلِهِمْ Yerlerine *(Şöyle derler:)* الْحَمْدُ **Hamd** *(Nedir?)* لِلّٰهِ **Allah içindir** الَّذِي **Öyle Allah ki** هَدٰينَا **Bizi eriştirdi** *(Neye?)* لِهٰذَا الْعَمَلِ **Buna,** bu amele الَّذِي Öyle amel ki هٰذَا Tüm bunlar (Nedir?) جَزَاؤُهُ O amelin karşılığıdır وَمَا كُنَّا **Ve biz olmadık** لِنَهْتَدِيَ **Hidayete erişir** لَوْلَا **Şayet olmasaydı** اَنْ هَدٰينَا اللّٰهُ **Allah'ın bize olan hidayeti** حُذِفَ Hazfedildi *(Ne?)* جَوَابُ لَوْلَا 'levlâ'nın cevabı *(Niçin hazfedildi?)* لِدَلَالَةِ مَا قَبْلَهُ Öncesi delalet ettiği için *(Neye delalet ettiği için?)* عَلَيْهِ Cevabına لَقَدْ جَاءَتْ **Elbette geldi** *(Ne?)* رُسُلُ رَبِّنَا **Rabbimizin peygamberleri** *(Ne ile geldi?)* بِالْحَقِّ **Hak ile** وَنُودُوا **Ve nida olundular** اَنْ **Şununla ki** ('En' kelimesi) *(Nedir?)* مُخَفَّفَةٌ Tahfif edilmiştir أَيْ Yani (ne demektir) أَنَّهُ Muhakkak durum şu ki (demektir) أَوْ Ya da (En) *(Nedir?)* مُفَسِّرَةٌ Müfessire/tefsir edici anlamındadır *(Nerede tefsir edici anlamındadır?)* فِي الْمَوَاضِعِ الْخَمْسَةِ (bundan sonra gelen ve de *'en efîzû aleynâ mine'l-mâi'* sözüne kadar devam eden) beş yerde تِلْكُمْ **İşte bu** *(Bundan bedel)* الْجَنَّةُ **Cennet** *(Nedir?)* أُورِثْتُمُوهَا **Siz ona varis oldunuz** *(Ne sebebiyle)* بِمَا **Ol şey sebebiyle ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** تَعْمَلُونَ **Yapıyor**

﴿وَنَادٰى اَصْحَابُ الْجَنَّةِ اَصْحَابَ النَّارِ﴾ تَقْرِيرًا أَوْ تَبْكِيتًا ﴿اَنْ قَدْ وَجَدْنَا مَا وَعَدَنَا رَبُّنَا﴾ مِنَ الثَّوَابِ ﴿حَقًّا فَهَلْ وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَ﴾ كُمْ ﴿رَبُّكُمْ﴾ مِنَ الْعَذَابِ ﴿حَقًّا قَالُوا نَعَمْ فَاَذَّنَ مُؤَذِّنٌ﴾ نَادٰى مُنَادٍ ﴿بَيْنَهُمْ﴾ بَيْنَ الْفَرِيقَيْنِ أَسْمَعَهُمْ ﴿اَنْ لَعْنَةُ اللّٰهِ عَلَى الظّٰلِمِينَ ﴿٤٤﴾﴾ ﴿اَلَّذِينَ يَصُدُّونَ﴾ اَلنَّاسَ ﴿عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ﴾ دِينِهِ ﴿وَيَبْغُونَهَا﴾ أَيْ يَطْلُبُونَ السَّبِيلَ ﴿عِوَجًا﴾ مُعَوَّجًا ﴿وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ كَافِرُونَ ﴿٤٥﴾﴾ ﴿وَبَيْنَهُمَا﴾ أَيْ أَصْحَابِ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ ﴿حِجَابٌ﴾ حَاجِزٌ، قِيلَ هُوَ سُورُ الْأَعْرَافِ ﴿وَعَلَى الْاَعْرَافِ﴾ وَهُوَ سُورُ الْجَنَّةِ ﴿رِجَالٌ﴾ اِسْتَوَتْ حَسَنَاتُهُمْ وَسَيِّئَاتُهُمْ كَمَا فِي الْحَدِيثِ ﴿يَعْرِفُونَ كُلًّا﴾ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ ﴿بِسِيمٰيهُمْ﴾ بِعَلَامَتِهِمْ وَهِيَ بَيَاضُ الْوُجُوهِ لِلْمُؤْمِنِينَ وَسَوَادُهَا لِلْكَافِرِينَ لِرُؤْيَتِهِمْ لَهُمْ إِذْ مَوْضِعُهُمْ عَالٍ ﴿وَنَادَوْا اَصْحَابَ الْجَنَّةِ اَنْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ﴾ قَالَ تَعَالَى ﴿لَمْ يَدْخُلُوهَا﴾ أَيْ أَصْحَابُ الْأَعْرَافِ الْجَنَّةَ ﴿وَهُمْ يَطْمَعُونَ ﴿٤٦﴾﴾ فِي دُخُولِهَا، قَالَ الْحَسَنُ لَمْ يَطْمَعْهُمْ إِلَّا لِكَرَامَةٍ يُرِيدُهَا بِهِمْ وَرَوَى الْحَاكِمُ عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ: (بَيْنَمَا هُمْ كَذٰلِكَ إِذْ طَلَعَ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ فَقَالَ: قُومُوا ادْخُلُوا الْجَنَّةَ فَقَدْ غَفَرْتُ لَكُمْ) - ﴿وَاِذَا صُرِفَتْ اَبْصَارُهُمْ﴾ أَيْ أَصْحَابُ الْأَعْرَافِ ﴿تِلْقَاءَ﴾ جِهَةَ ﴿اَصْحَابِ النَّارِ قَالُوا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا﴾ فِي النَّارِ ﴿مَعَ الْقَوْمِ الظّٰلِمِينَ ﴿٤٧﴾﴾ ﴿وَنَادٰى اَصْحَابُ الْاَعْرَافِ رِجَالًا﴾ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ ﴿يَعْرِفُونَهُمْ بِسِيمٰيهُمْ قَالُوا مَآ اَغْنٰى عَنْكُمْ﴾ مِنَ النَّارِ ﴿جَمْعُكُمْ﴾ الْمَالَ أَوْ كَثْرَتُكُمْ ﴿وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ ﴿٤٨﴾﴾ أَيْ وَاسْتِكْبَارُكُمْ عَنِ الْإِيمَانِ، وَيَقُولُونَ لَهُمْ مُشِيرِينَ إِلَى ضُعَفَاءِ الْمُسْلِمِينَ ﴿اَهٰؤُلَآءِ الَّذِينَ اَقْسَمْتُمْ لَا يَنَالُهُمُ اللّٰهُ بِرَحْمَةٍ﴾ قَدْ قِيلَ لَهُمْ ﴿اُدْخُلُوا الْجَنَّةَ لَا خَوْفٌ عَلَيْكُمْ وَلَآ اَنْتُمْ تَحْزَنُونَ ﴿٤٩﴾﴾ وَقُرِئَ (اُدْخِلُوا) بِالْبِنَاءِ لِلْمَفْعُولِ وَ(دَخَلُوا) فَجُمْلَةُ النَّفْيِ حَالٌ أَيْ مَقُولًا لَهُمْ ذٰلِكَ ﴿وَنَادٰى اَصْحَابُ النَّارِ اَصْحَابَ الْجَنَّةِ اَنْ اَفِيضُوا عَلَيْنَا مِنَ الْمَاءِ اَوْ مِمَّا رَزَقَكُمُ اللّٰهُ﴾ مِنَ الطَّعَامِ ﴿قَالُوا اِنَّ اللّٰهَ حَرَّمَهُمَا﴾ مَنَعَهُمَا ﴿عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٥٠﴾﴾ ﴿اَلَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ لَهْوًا وَلَعِبًا وَغَرَّتْهُمُ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا فَالْيَوْمَ نَنْسٰيهُمْ﴾ نَتْرُكُهُمْ فِي النَّارِ ﴿كَمَا نَسُوا لِقَاءَ يَوْمِهِمْ هٰذَا﴾ بِتَرْكِهِمُ الْعَمَلَ لَهُ ﴿وَمَا كَانُوا بِاٰيَاتِنَا يَجْحَدُونَ ﴿٥١﴾﴾ أَيْ وَكَمَا جَحَدُوا

TÜRKÇE ANLAMI

44. Ve Cennet ehli, Cehennem ehline seslenip «Rabbimizin bize vaad ettiğini mükafatları **biz şüphe yok ki gerçek bulduk, siz de**

Rabbinizin size **vaad ettiğini** azabı **gerçek buldunuz mu?» diyesoracaklar**[1]**. Onlar da, «Evet» diyecekler. Derken aralarında,** iki fırkanın arasında bulunan **bir seslenici «Allah'ın lâneti zalimlerin üzerinedir» diye nidâ etmiş,** işittirmiş **olacaktır.**

«Öyle zalimler ki, Allah'ın yolundan dininden insanları **men ederler ve o yolun eğri büğrü olmasını isterlerdi. Ve onlar ahireti inkar eden kimselerdi.»**

Ve onların cennet ehli ile cehennem ehli **arasında bir perde** engel **vardır.** Bir rivayete göre bu engel Araf'ın surudur. **Ve** cennetin suru olan **A'râf üzerinde de** –hadiste geçtiği üzere– günahlarıyla sevapları eşit gelen **birtakım kimseler vardır ki; hepsini de** hem cennet ahalisini hem de cehennem ahalisini **alametleriyle,** müminlerin yüzlerindeki beyazlık, kafirlerin yüzlerindeki karalık sebebiyle **tanır,** A'raf halkı yüksekte oldukları için onları görür ve beller. **Cennet halkına, «Selâmün Aleyküm» diye nidâ ederler. Ve bunlar** A'raf halkı cennete girmeye **ümitvâr oldukları halde henüz cennete girmemiş bulunurlar.** Hasan-ı Basrî, Cenabı Allah'ın onları bu şekilde umutlandırmasını, onlar için bir iyilik dilediğine yormuştur. Hakim, Huzeyfe'den şunu nakleder: Onlar tam bu sıradayken Rabbin çıkar ve "*kalkin haydi! Cennete girin, sizi affettim*" der.

Ve onların A'raf ehlinin **gözleri ateş ehli tarafına çevrildiği zaman da, «Rabbimiz! Bizi zalimler güruhu ile beraber** cehennemde **kılma!» derler.**

Ve A'raf ahalisi cehennem ehlinden **simalarıyla tanıdıkları birtakım kişilere de seslenerek derler ki: «Size, ne** mal **toplamanız** veya kalabalığınız **ne de yaptığınız tekebbür** kibirlenip imandan yüz çevirmeniz **bir fayda vermedi.»**

Zayıf Müslümanlara işaretle kafirler şöyle seslenirler: **Ya o kimseler mi idi ki, «Allah onları rahmetine nâil etmez,» diye yemin ediyordunuz!** Oysa onlara "**Cennete giriniz**[2]**, size ne bir korku vardır ve ne de siz mahzun olacaksınız**[3]**." dendi.**

Ve cehennem ehli, cennet ehline seslenerek «Suyunuzdan veya Allah'ın sizi rızıklandırdığı şeylerden yiyeceklerden **bizim üzerimize döküveriniz» diye yalvaracaklar. Onlar da «Şüphe yok ki, Allah Teâlâ bunları kâfirler üzerine haram kılmıştır,** bunları kafirlere yasak etmiştir» **diyecekler.**

---

[1] Bu soru takrir için olabileceği gibi tevbih için de olabilir.

[2] Ayette geçen "اُدْخُلُوا" fiili iki ayrı şaz kıraate göre hem meçhul olarak (اُدْخِلُوا şeklinde) hem de "دخلوا" şeklinde okunmuştur.

[3] Ayette "لَا خَوْفٌ" diye başlayan nefiy cümlesi haldir ve "onlara böyle dendiği halde" anlamındadır.

51. O kimseler ki, dinlerini bir eğlence ve bir oyun edindiler ve onları dünya hayatı aldatmış oldu; artık onlar gerekli hazırlıkları terk etmek suretiyle **bu günlere yetişeceklerini unuttukları gibi ve Bizim âyetlerimizi inkar eder oldukları** inkar ettikleri **gibi Biz de onları bugün unutacağız** onları ateşte bırakacağız.

KELİME ANLAMI

44. وَنَادٰى **Ve nida etti/seslendi** *(Kim?)* اَصْحَابُ الْجَنَّةِ **Cennet ashabı** *(Kime?)* اَصْحَابَ النَّارِ **Cehennem ashabına** *(Niçin böyle derler?)* تَقْرِيرًا Bu hallerini onaylamak için أَوْ Ya da تَبْكِيتًا Onları azarlamak için *(Şöyle seslendi:)* اَنْ قَدْ وَجَدْنَا **Biz bulduk** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** وَعَدَنَا **Bize vaat etti** *(Kim?)* رَبُّنَا **Bizim rabbimiz** *(Onun bize vaat ettiği şey de nedendir?)* مِنَ الثَّوَابِ Sevaptan *(Rabbimizin bize vaat ettiği şeyi ne bulduk?)* حَقًّا **Gerçek** فَهَلْ وَجَدْتُمْ **Siz buldunuz mu?** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** وَعَدَ **Vaat etti** *(Kime?)* كُمْ Size *(Kim vaat etti?)* رَبُّكُمْ **Sizin rabbiniz** *(O rabbinizin vaat ettiği şey de nedendir?)* مِنَ الْعَذَابِ **Azaptan** *(Rabbinizin size vaat etmiş olduğu şeyi ne budunuz mu?)* حَقًّا **Gerçek** قَالُوا **Onlar derler** نَعَمْ **Evet** فَاَذَّنَ مُؤَذِّنٌ نَادٰى مُنَادٍ **bir çağırıcı nida eder** *(Nerede nida eder?)* بَيْنَهُمْ **Aralarında** بَيْنَ الْفَرِيقَيْنِ İki fırka arasında أَسْمَعَهُمْ Onlara işittirdi اَنْ **Şunu:** لَعْنَةُ اللهِ **Allah'ın laneti** *(Nedir?)* عَلَى الظَّالِمِينَ **Zalimlerin üzerinedir**

45. اَلَّذِينَ **Ol kimseler ki** يَصُدُّونَ **Engelliyorlar** *(Kimi?)* اَلنَّاسَ İnsanları *(Neyden engelliyorlar?)* عَنْ سَبِيلِ اللهِ **Allah'ın yolundan** دِينِهِ Dininden وَيَبْغُونَهَا **Ve onu istiyorlar** أَيْ Yani يَطْلُبُونَ (Olmasını) istiyorlar *(Neyin olmasını?)* السَّبِيلَ Yolun *(Ne olmasını istiyorlar?)* عِوَجًا مُعَوَّجًا **eğri-büğrü** وَهُمْ **Onlar** بِالْاٰخِرَةِ **Ahireti** *(Nedirler?)* كَافِرُونَ **İnkar edicidirler**

46. وَبَيْنَهُمَا **Onların ikisinin arasında vardır** أَيْ أَصْحَابِ الْجَنَّةِ Cennet as'ıabı ile وَالنَّارِ Cehennem ashabı arasında *(Ne vardır?)* حِجَابٌ **Perde** حَاجِزٌ Engel قِيلَ Dendi ki هُوَ O engel *(Nedir?)* سُورُ الْأَعْرَافِ A'râf surudur وَعَلَى الْاَعْرَافِ **A'raf üzerinde vardır** وَهُوَ Bu (a'raf) *(Nedir?)* سُورُ الْجَنَّةِ Cennetin surudur *(Kimler vardır?)* رِجَالٌ **Adamlar** *(Öyle adamlar ki)* اِسْتَوَتْ Eşit olmuş *(Ne?)* حَسَنَاتُهُمْ Onların sevapları *(Daha?)* يَعْرِفُونَ كَمَا فِي الْحَدِيثِ Hadiste olduğu gibi وَسَيِّئَاتُهُمْ Günahları *(öyle adamlar ki)*

Tanırlar *(Kimi?)* كُلًّا **Hepsini** *(Kimden olan hepsini?)* مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ Cennet ehlinden *(Daha?)* وَالنَّارِ Ve cehennem ehlinden *(Neyle tanırlar?)* بِسِيمٰيهُمْ، بِعَلَامَتِهِمْ **alametleriyle** وَهِيَ Bu alametler *(Nedir?)* بَيَاضُ الْوُجُوهِ Yüzlerin beyazlığıdır *(bu yüzlerin beyazlığı kim içindir?)* لِلْمُؤْمِنِينَ Müminler için *(Daha bu alametler nedir?)* وَسَوَادُهَا Yüzlerin karalığıdır *(bu yüzlerin karalığı kim içindir?)* لِلْكَافِرِينَ Kafirler *(Nasıl onları tanırlar?)* لِرُؤْيَتِهِمْ لَهُمْ Onları gördükleri için إِذْ مَوْضِعُهُمْ Zira onların mevkileri *(Nedir?)* عَالٍ Yüksekçedir وَنَادَوْا **Onlar seslenirler** *(Kime seslenirler?)* أَصْحَابَ الْجَنَّةِ **Cennet ashabına** أَنْ **Şöyle** سَلَامٌ **Selam** *(Nedir?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize olsun** قَالَ تَعَالٰى Allah teala der ki لَمْ يَدْخُلُوهَا **Henüz ona girmediler** أَيْ Yani أَصْحَابُ الْأَعْرَافِ A'râf ashabı *(Neye girmediler?)* الْجَنَّةَ Cennete *(Ne oldukları halde?)* وَهُمْ **Onlar oldukları halde** يَطْمَعُونَ **Ümitvâr** *(Ne konuda?)* فِي دُخُولِهَا Ona girme konusunda قَالَ Dedi *(Kim?)* الْحَسَنُ Hasan لَمْ يَطْمَعْهُمْ Onları ümitlendirmedi إِلَّا Ancak (ümitlendirdi) *(Niçin ümitlendirdi?)* لِكَرَامَةٍ Bir iyilik için *(Öyle iyilik ki)* يُرِيدُهَا Onu istiyor *(Kime istiyor?)* بِهِمْ Onlara وَرَوَى Rivayet etti *(Kim?)* الْحَاكِمُ Hakim *(Kimden?)* عَنْ حُذَيْفَةَ Huzeyfe'den قَالَ Dedi ki (Huzeyfe) بَيْنَمَا Bir ara هُمْ onlar كَذٰلِكَ böyleyken إِذْ طَلَعَ Görünür *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ Onlar üzerine *(Kim görünür?)* رَبُّكَ Rabbin فَقَالَ Ve der: قُومُوا Kalkın! ادْخُلُوا Girin *(Nereye?)* الْجَنَّةَ Cennete فَقَدْ غَفَرْتُ Elbette affettim *(Kimi?)* لَكُمْ Sizi

47. وَإِذَا صُرِفَتْ **Çevrilince** *(Ne?)* أَبْصَارُهُمْ **Onların gözleri** أَيْ Yani أَصْحَابِ الْأَعْرَافِ A'râf ashabı(nın gözleri) *(Nereye?)* تِلْقَاءَ، جِهَةَ أَصْحَابِ النَّارِ **Cehennem ashabının yönüne** قَالُوا **Derler** رَبَّنَا **Ey rabbimiz** لَا تَجْعَلْنَا **Bizi kılma** *(Nerede?)* فِي النَّارِ Ateşte *(Kimle birlikte?)* مَعَ الْقَوْمِ **Ol bir kavimle ki** الظَّالِمِينَ **Zalimlerdir**

48. وَنَادٰى **Ve nida eder** *(Kim?)* أَصْحَابُ الْأَعْرَافِ **A'râf ashabı** *(Kime seslenirler?)* رِجَالًا **Bir takım adamlara** *(Öyle adamlar ki)* مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ Cehennem ashabından *(Öyle adamlar ki)* يَعْرِفُونَهُمْ **Onları tanırlar** *(Ne ile tanırlar?)* بِسِيمٰيهُمْ **Alametleriyle** قَالُوا **Derler :** مَا أَغْنٰى **Kurtarmadı** *(Kimi?)* عَنْكُمْ **Sizi** *(Neyden kurtarmadı?)* مِنَ النَّارِ Ateşten *(Ne kurtarmadı?)* جَمْعُكُمْ **Sizin toplamanız** *(Neyi?)* أَوْ Ya da كَثْرَتُكُمْ Çokluğunuz *(Daha ne kurtarmadı?)* وَمَا **Ol şey ki** كُنْتُمْ الْمَالَ Malı

Siz idiniz تَسْتَكْبِرُونَ **Kibirleniyor** أَيْ Yani وَاسْتِكْبَارُكُمْ Kibirlenmeniz *(Neyden kibirlenmeniz?)* عَنِ الْإِيمَانِ İmandan وَيَقُولُونَ Ve derler *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne oldukları halde?)* مُشِيرِينَ İşaret eder oldukları halde *(Neye işaret eder oldukları halde?)* إِلَى ضُعَفَاءِ الْمُسْلِمِينَ Müslümanların zayıflarına

49. أَهٰؤُلَاءِ **Bunlar mı?** الَّذِينَ **Ol kimseler ki** أَقْسَمْتُمْ **Siz yemin etmiştiniz ki** لَا يَنَالُهُمْ **Onlara eriştirmez** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neyi?)* بِرَحْمَةٍ **Rahmeti** قَدْ قِيلَ Ve denilir *(Kime?)* لَهُمْ Onlara (Müslümanların zayıflarına) ادْخُلُوا **Girin!** *(Nereye?)* الْجَنَّةَ **Cennete** لَا خَوْفٌ **Korku yok!** *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Daha?)* وَلَا أَنْتُمْ **Ve siz değilsiniz de** *(Ne değilsiniz?)* تَحْزَنُونَ **Üzülecek** وَقُرِئَ (Şaz olarak) okundu: «اُدْخِلُوا» 'Üdhilû'/ girdirildiler (şeklinde) *(Ne olarak?)* بِالْبِنَاءِ bina edilerek *(Ne için?)* لِلْمَفْعُولِ Meful için *(Daha ne şekilde okundu?)* وَدَخَلُوا (Bir başka şaz kıraatte de) "Dahalû" şeklinde okundu فَجُمْلَةُ النَّفْيِ Nefiye cümlesi *(Nedir?)* حَالٌ Haldir أَيْ Yani مَقُولًا Denilerekten *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne?)* ذٰلِكَ Bu

50. وَنَادٰى **Ve nida eder** *(Kim?)* أَصْحَابُ النَّارِ **Cehennem ashabı** *(Kime nida eder?)* أَصْحَابَ الْجَنَّةِ **Cennet ashabına** أَنْ **Şöyle (nida eder:)** أَفِيضُوا **Döküverin** *(Kim üzerine?)* عَلَيْنَا **Bizim üzerimize** *(Neden döküverin?)* مِنَ الْمَاءِ **Sudan** أَوْ **Ya da** مِمَّا **Ol şeyden ki** رَزَقَكُمُ **Sizi rızıklandırdı** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(O rızıklandırdığı şey de nedendir?)* مِنَ الطَّعَامِ Yiyeceklerden قَالُوا **Derler** إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** حَرَّمَهُمَا **Onları haram kıldı** مَنَعَهُمَا Yasak etti *(Kim üzerine?)* عَلَى الْكَافِرِينَ **Kafirler üzerine**

51. الَّذِينَ **Ol kimseler ki** اتَّخَذُوا **Edindiler** *(Neyi?)* دِينَهُمْ **Dinlerini** *(Ne edindiler?)* لَهْوًا **Eğlence** *(Ne?)* وَلَعِبًا **Ve oyun** وَغَرَّتْهُمُ **Onları aldattı** *(Ne?)* الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا **Dünya hayatı** فَالْيَوْمَ **Bu günde** نَنْسٰيهُمْ **Onları unutacağız** نَتْرُكُهُمْ Bırakacağız onları *(Nerede?)* فِي النَّارِ Ateşte كَمَا نَسُوا **Unuttukları gibi** *(Neyi?)* لِقَاءَ يَوْمِهِمْ هٰذَا **Bu güne kavuşacaklarını** *(Ne şekilde unuttular?)* بِتَرْكِهِمُ Terk etmeleriyle *(Neyi?)* الْعَمَلَ Amel etmeyi *(Ne için?)* لَهُ O gün için *(Daha ne gibi?)* وَمَا كَانُوا **Oldukları gibi** *(Neyi?)* بِآيَاتِنَا **Bizim ayetlerimiz** يَجْحَدُونَ **İnkar ediyor** أَيْ Yani وَكَمَا جَحَدُوا İnkar ettikleri gibi

﴿وَلَقَدْ جِئْنَاهُمْ﴾ أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ ﴿بِكِتَابٍ﴾ قُرْآنٍ ﴿فَصَّلْنَاهُ﴾ بَيَّنَّاهُ بِالْأَخْبَارِ وَالْوَعْدِ وَالْوَعِيدِ ﴿عَلَى عِلْمٍ﴾ حَالٌ أَيْ عَالِمِينَ بِمَا فَصَّلَ فِيهِ ﴿هُدًى﴾ حَالٌ مِنَ الْهَاءِ ﴿وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾﴾ بِهِ ﴿هَلْ يَنْظُرُونَ﴾ مَا يَنْتَظِرُونَ ﴿إِلَّا تَأْوِيلَهُ﴾ عَاقِبَةَ مَا فِيهِ ﴿يَوْمَ يَأْتِي تَأْوِيلُهُ﴾ هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿يَقُولُ الَّذِينَ نَسُوهُ مِنْ قَبْلُ﴾ تَرَكُوا الْإِيمَانَ بِهِ ﴿قَدْ جَاءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ فَهَلْ لَنَا مِنْ شُفَعَاءَ فَيَشْفَعُوا لَنَا أَوْ﴾ هَلْ ﴿نُرَدُّ﴾ إِلَى الدُّنْيَا ﴿فَنَعْمَلَ غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ﴾ نُوَحِّدُ اللهَ وَنَتْرُكُ الشِّرْكَ فَيُقَالُ لَهُمْ لَا، قَالَ تَعَالَى ﴿قَدْ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ﴾ إِذْ صَارُوا إِلَى الْهَلَاكِ ﴿وَضَلَّ﴾ ذَهَبَ ﴿عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٥٣﴾﴾ مِنْ دَعْوَى الشَّرِيكِ ﴿إِنَّ رَبَّكُمُ اللهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ﴾ مِنْ أَيَّامِ الدُّنْيَا أَيْ فِي قَدْرِهَا لِأَنَّهُ لَمْ يَكُنْ ثَمَّ شَمْسٌ وَلَوْ شَاءَ خَلَقَهُنَّ فِي لَمْحَةٍ وَالْعُدُولُ عَنْهُ لِتَعْلِيمِ خَلْقِهِ التَّثَبُّتَ ﴿ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ﴾ هُوَ فِي اللُّغَةِ سَرِيرُ الْمَلِكِ، اِسْتِوَاءً يَلِيقُ بِهِ ﴿يُغْشِي الَّيْلَ النَّهَارَ﴾ مُخَفَّفًا وَمُشَدَّدًا أَيْ يُغَطِّي كُلًّا مِنْهُمَا بِالْآخَرِ ﴿يَطْلُبُهُ﴾ يَطْلُبُ كُلٌّ مِنْهُمَا الْآخَرَ طَلَبًا ﴿حَثِيثًا﴾ سَرِيعًا ﴿وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ﴾ بِالنَّصْبِ عَطْفًا عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالرَّفْعِ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ ﴿مُسَخَّرَاتٍ﴾ مُذَلَّلَاتٍ ﴿بِأَمْرِهِ﴾ بِقُدْرَتِهِ ﴿أَلَا لَهُ الْخَلْقُ﴾ جَمِيعًا ﴿وَالْأَمْرُ﴾ كُلُّهُ ﴿تَبَارَكَ﴾ تَعَاظَمَ ﴿اللهُ رَبُّ مَالِكُ ﴿الْعَالَمِينَ ﴿٥٤﴾﴾ ﴿ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا﴾ حَالٌ تَذَلُّلًا ﴿وَخُفْيَةً﴾ سِرًّا ﴿إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴿٥٥﴾﴾ فِي الدُّعَاءِ بِالتَّشَدُّقِ وَرَفْعِ الصَّوْتِ ﴿وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ﴾ بِالشِّرْكِ وَالْمَعَاصِي ﴿بَعْدَ إِصْلَاحِهَا﴾ بِبَعْثِ الرُّسُلِ ﴿وَادْعُوهُ خَوْفًا﴾ مِنْ عِقَابِهِ ﴿وَطَمَعًا﴾ فِي رَحْمَتِهِ ﴿إِنَّ رَحْمَةَ اللهِ قَرِيبٌ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٦﴾﴾ اَلْمُطِيعِينَ، وَتَذْكِيرُ قَرِيبٌ اَلْمُخْبَرِ بِهِ عَنْ رَحْمَةٍ لِإِضَافَتِهَا إِلَى اللهِ ﴿وَهُوَ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيَاحَ نُشُرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ﴾ أَيْ مُتَفَرِّقَةً قُدَّامَ الْمَطَرِ، وَفِي قِرَاءَةٍ بِسُكُونِ الشِّينِ تَخْفِيفًا وَفِي أُخْرَى بِسُكُونِهَا وَفَتْحِ النُّونِ مَصْدَرًا وَفِي أُخْرَى بِسُكُونِهَا وَضَمِّ الْمُوَحِّدَةِ بَدَلَ النُّونِ [بُشْرًا] أَيْ مُبَشِّرًا وَمُفْرَدُ الْأُولَى نَشُورٌ كَرَسُولٍ وَالْأَخِيرَةِ بَشِيرٌ ﴿حَتَّى إِذَا أَقَلَّتْ﴾ حَمَلَتِ الرِّيَاحُ ﴿سَحَابًا ثِقَالًا﴾ بِالْمَطَرِ ﴿سُقْنَاهُ﴾ أَيِ السَّحَابَ وَفِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْغَيْبَةِ ﴿لِبَلَدٍ مَيِّتٍ﴾ لَا نَبَاتَ بِهِ أَيْ لِإِحْيَائِهَا ﴿فَأَنْزَلْنَا بِهِ﴾ بِالْبَلَدِ ﴿الْمَاءَ فَأَخْرَجْنَا بِهِ﴾ بِالْمَاءِ ﴿مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ كَذٰلِكَ﴾ الْإِخْرَاجِ ﴿نُخْرِجُ الْمَوْتَى﴾ مِنْ قُبُورِهِمْ بِالْإِحْيَاءِ ﴿لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٥٧﴾﴾ فَتُؤْمِنُوا

TÜRKÇE ANLAMI

52. **Muhakkak onlara** Mekke halkına **bir kitap** Kuran **getirdik. İşte onu,** kendisine **imân edecek bir kavim için bir hidayet rehberi ve rahmet olmak için tam bir ilim üzere**[1] **tafsilatlıca** haberleriyle, vaad ve tehditleriyle **beyan ettik.**

53. **Onlar onun** onda bulunan şeyin **tevilinden** akıbetinden **başkasını beklerler mi?;** beklemezler. **Onun tevili** kıyamet günü **geldiği gün ise onu evvelce unutmuş olanlar** ona iman etmemiş olanlar **diyecektir ki: «Muhakkak Rabbimizin peygamberleri hakkı getirmişlerdir. İmdi bizim için şefaatçilerden kimse var mıdır ki, bize şefaat ediversinler veyahut** dünyaya **geri döndürülür müyüz ki, yapar olduğumuz şeylerden başkasını yapıverelim,** Allah'ı birleyip şirkten uzak duralım.» Böyle dediklerinde kendilerine "hayır!" diye karşılık verilecektir. Cenabı Allah der ki; **Şüphesiz onlar nefislerini ziyana uğratmışlardır;** çünkü kendilerini helake sürmüşlerdir. **Ve o iftira eder oldukları şey de** Allah'ın ortağı bulunduğu iddiası **onlardan çıkıp gitmiştir.**

54. **Muhakkak Rabbiniz o Allah'tır ki, gökleri ve yeri** dünya günleriyle **altı gün içinde** altı günlük bir miktarda **yarattı** çünkü henüz güneş yaratılmadığı için gerçek anlamda günden söz etmek mümkün değildir. Şayet dileseydi bir anda da yaratırdı. Bir anda yaratmaması kullarına tesebbüt ve sabrı öğretmek içindir. **Sonra Arş** -arş, sözlükte melikin tahtı anlamına gelir- **üzerine istiva** şanına yaraşır bir istiva ile istiva **buyurdu. Geceyi gündüze örtüverir**[2] her birini diğeriyle kaplar, **onu** gece ve gündüzden her biri diğerini **çabuk çabuk arar, takip eder, güneşi de**[3]**, ayı da, yıldızları da emrine** kudretine **amade** boyun eğmiş **olarak yaratmıştır. İyi bilmelidir ki,** bütünüyle **yaratmak da,** bütünüyle **emir de ona mahsustur. Alemlerin Rabbi** sahibi **olan Allah Teâlâ pek yücedir** büyüktür.

55. **Rabbinize yalvara yalvara**[4] boyun bükerek **ve gizlice dua edin. Şüphe yok ki, o** dudaktan öteye geçmeyen çokça sözle/lafazanlıkla ve yüksek sesle dua ederek **haddi aşanları sevmez.**

56. **Ve** şirk ve masiyetle **yeryüzünde ıslahından sonra** peygamberler gönderildikten sonra **bozgunculukta bulunmayın ve O'na** cezasından

---

[1] Ayette geçen "عَلَى عِلْمٍ" haldir. "İçinde tafsil edilen şeyleri bilici olduğumuz halde" demektir.

[2] Ayette geçen "يغشى" fiili hem şeddeli olarak hem de cezimli olarak okunmuştur.

[3] Ayette geçen "والشمس" kelimesi "السماوات" kelimesine atfen mansup olabileceği gibi, mübteda olarak merfu olması da mümkündür. Bu durumda haberi devamındaki "مُسَخَّرَاتٌ" kelimesidir.

[4] Ayette geçen "تَضَرُّعًا" kelimesi haldir.

korkarak ve rahmetini **umarak dua edin. Şüphe yok ki, Allah'ın rahmeti iyilik edenlere** itaatkârlara **pek yakındır**[1].

57. **Ve O, bir Yüce Yaratıcı'dır ki, rüzgârları rahmetinin** yağmurun **önünde ayrı ayrı**[2] **olarak gönderir. Nihâyet rüzgârlar** yağmur yüklü **ağır ağır bulutları yüklenince** taşıyınca **biz** burada gaip sığasından mütekellim sığasına iltifat edilmiştir **onu** bulutları diriltmek için **bir ölmüş** kurak **ülkeye sevk etmiş oluruz. Derken ona** o beldeye **su indirmiş, sonra da onunla** su ile **her çeşit meyveleri meydana çıkarmış oluruz. İşte böylece** böyle çıkardığımız gibi **ölüleri de** kabirlerinden dirilterek **çıkarırız. Gerektir ki, siz düşünüp ibret alasınız** da iman edesiniz.

KELİME ANLAMI

52. وَلَقَدْ جِئْنَاهُمْ **Muhakkak biz onlara getirdik** أَيْ Yani أَهْلَ مَكَّةَ Mekkelilere *(Neyi getirdik?)* بِكِتَابٍ **Bir kitabı** قُرْآنٍ Kuranı *(Öyle kitabı ki)* فَصَّلْنَاهُ **Biz onu tafsil ettik** بَيَّنَّاهُ Onu açıkladık *(Ne ile açıkladık?)* بِالْأَخْبَارِ Haberlerle *(Daha?)* وَالْوَعْدِ Vaatlerle *(Daha?)* وَالْوَعِيدِ Tehditlerle *(Ne olduğumuz halde tafsil ettik?)* عَلَى عِلْمٍ **Bir ilim üzerine** *(Bu ilim kelimesi nedir?)* حَالٌ Haldir أَيْ Yani عَالِمِينَ Bilenler olarak *(Neyi?)* بِمَا Ol şeyi ki فَصَّلَ Tafsil etti *(Nerede?)* فِيهِ Orada *(O kitap ne olduğu halde?)* هُدًى **Hidayet** *(Bu 'Hüden kelimesi nedir?)* حَالٌ مِنَ الْهَاءِ 'He'den haldir *(O –kitap– yine ne olduğu halde?)* وَرَحْمَةً **rahmet** *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **Bir kavim ki** يُؤْمِنُونَ **İman ediyorlar** *(Neye iman ediyorlar?)* بِهِ Ona

53. هَلْ يَنْظُرُونَ **Beklerler mi?** مَا يَنْتَظِرُونَ Yani beklemezler إِلَّا **Ancak** تَأْوِيلَهُ **Onun tevilini** عَاقِبَةَ مَا Ol şeyin akıbetini ki *(O şey nerededir?)* فِيهِ Ondadır (o Kuran'dadır) يَوْمَ **Ol günde ki** يَأْتِي **Gelir** *(Ne?)* تَأْوِيلُهُ **Onun tevili** هُوَ O (nun tevili) *(Nedir?)* يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüdür يَقُولُ **Diyecekler** *(Kim?)* الَّذِينَ **Ol kimseler ki** نَسُوهُ **Onu unuttular**

---

[1] Ayetteki "قَرِيبٌ" kelimesinin, "رَحْمَةَ" kelimesinin haberi olduğu halde müzekker gelmesi "رَحْمَةَ" kelimesinin lafzatullaha izafe edilmiş olmasındandır.

[2] Müellif burada ayetin diğer kıraat şekli olan ve "ayrı ayrı, dağılmış vaziyette" anlamına gelen "نُشُرًا" kelimesini esas almıştır. Bizim kıraatimize en son sırada yer vermiştir. Ayrıca "نُشُرًا" kelimesinde de kıraat farklılıkları vardır. Bazı kıraatlerde kelimenin içindeki "ش" harfi sakin olarak gelmiştir. Başka kıraatte "ن" harfinin fethası, "ش" harfinin sükûnuyla mastar olarak okunmuştur. Bir diğer kıraatte "بُشْرًا" şeklinde "ب" harfinin dammesi, "ش" harfinin sükûnuyla gelmiştir ki, bu durumda "müjdeci olarak" demektir. Birinci kıraat şekli olan ve "ن" ve "ش" harfinin dammesiyle "نُشُرًا" diye okunan bu kelimenin müfredi "نَشُورٌ"dür. Bunun gibi son kıraatteki kelimenin müfredi de "بَشِيرٌ" dir.

(Ne zaman?) مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** تَرَكُوا Terk ettiler *(Neyi?)* الْإِيمَانَ İmanı *(Neye imanı?)* بِهِ Ona *(Şöyle diyecekler:)* قَدْ جَاءَتْ **Elbette geldi** *(Kim?)* رُسُلُ رَبِّنَا **Rabbimizin peygamberleri** *(Ne ile geldi?)* بِالْحَقِّ **Hak ile** فَهَلْ لَنَا **Şimdi bizim için var mıdır?** مِنْ شُفَعَاءَ **Bir şefaatçi** فَيَشْفَعُوا **Ki şefaat etsin** *(Kime?)* لَنَا **Bize** أَوْ **Ya da** هَلْ نُرَدُّ **Döndürülür** müyüz? *(Nereye?)* إِلَى الدُّنْيَا Dünyaya فَنَعْمَلَ **Ki yapalım** *(Neyi yapalım?)* غَيْرَ الَّذِي **Ol şeyden başkasını ki** كُنَّا **Biz idik** *(Ne idik?)* نَعْمَلُ **Yapıyor** نُوَحِّدُ Tevhid edelim/birleyelim *(Kimi?)* اللهَ Allah'ı *(Daha?)* وَنَتْرُكَ Ve terk edelim *(Neyi?)* الشِّرْكَ Şirki فَيُقَالُ Bunun üzerine denilir *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için لَا 'Hayır!' قَالَ تَعَالَى Allah teala der ki قَدْ خَسِرُوا **Elbette yazık ettiler** *(Kime yazık ettiler?)* أَنْفُسَهُمْ **Kendilerine** إِذْ صَارُوا Vardılar *(Neye?)* إِلَى الْهَلَاكِ Helaka وَضَلَّ **Ve kayboldu** ذَهَبَ Gitti *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Ne?)* مَا **Ol şey ki** كَانُوا **Onlar idiler** يَفْتَرُونَ **İftira atıyor** *(O iftira attıkları şey de nedendir?)* مِنْ دَعْوَى الشَّرِيكِ (Allah'ın) ortağı olduğu iddiası

54. إِنَّ رَبَّكُمُ **Muhakkak sizin rabbiniz** *(Kimdir?)* اللهُ **Allah'tır** الَّذِي **Öyle Allah ki** خَلَقَ **Yarattı** *(Neyi?)* السَّمٰوَاتِ **Gökleri** *(Daha?)* وَالْأَرْضَ **Ve yeri** *(Ne kadarda yarattı?)* فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ **Altı günde** *(O Altı gün de nedendir?)* مِنْ أَيَّامِ الدُّنْيَا Dünya günlerinden أَيْ Yani فِي قَدْرِهَا Altı gün miktarında *(Niçin altı gün miktarında şeklinde tefsir edilir?)* لِأَنَّهُ Zira لَمْ يَكُنْ Yoktu ثَمَّ Orada شَمْسٌ Güneş (ki günler mevcut olsun) وَلَوْ شَاءَ Şayet dileseydi خَلَقَهُنَّ Onları yaratırdı فِي لَمْحَةٍ Göz açıp kapayıncaya dek وَالْعُدُولُ Dönmek/vazgeçmek *(Neden?)* عَنْهُ Ondan (göz açıp kapayıncaya dek yaratmaktan) *(Niçindir?)* لِتَعْلِيمِ خَلْقِهِ Mahlukata öğretmek içindir *(Neyi?)* التَّثَبُّتَ (işi acelesiz) sağlam yapmayı ثُمَّ **Sonra** اسْتَوَى **İstiva etti** *(Ne üzerine?)* عَلَى الْعَرْشِ **Arş üzerine** هُوَ Bu (arş) *(Nerede?)* فِي اللُّغَةِ Lügatte *(Nedir?)* سَرِيرُ الْمَلِكِ Hükümdar tahtıdır اِسْتِوَاءً Bir istiva ile istiva etti ki يَلِيقُ Yaraşır *(Kime?)* بِهِ Kendisine يُغْشِي **Örter** *(Neyi?)* اللَّيْلَ **Geceyi** *(Neye örter?)* النَّهَارَ **Gündüze** *(Yuğşî kelimesi ne olduğu halde?)* مُخَفَّفًا Tahfifli/şeddesiz *(Daha?)* وَمُشَدَّدًا Ve şeddeli أَيْ Yani يُغَطِّي Örter *(Neyi?)* كُلًّا Hepsini مِنْهُمَا O ikisinden *(Neyle örter?)* بِالْآخَرِ Diğeriyle يَطْلُبُهُ **Onu arar/takip eder** يَطْلُبُ Arar/takip eder *(Ne?)* كُلٌّ مِنْهُمَا O ikisinden her biri *(Neyi arar?)* الْآخَرَ Diğerini طَلَبًا Bir aramakla ki حَثِيثًا، سَرِيعًا **hızlı** *(Daha neyi yarattı?)* وَالشَّمْسَ **Ve güneşi** *(Daha?)* وَالْقَمَرَ **Ve ayı** *(Daha?)* وَالنُّجُومَ **Ve yıldızları** *(eş-şems, el-kamer ve*

en-necm kelimeleri ne oldukları halde?) بِالنَّصْبِ Nasb ile *(Niçin nasb ile okundular?)* عَطْفًا Atıf oldukları için *(Ne üzerine?)*عَلَى السَّمَاوَاتِ 'es-Semâvât' üzerine *(eş-şems, el-kamer ve en-necm kelimeleri yine ne oldukları halde?)* وَالرَّفْعِ Raf ile oldukları halde *(bu kelimelere raf ile okunduğunda nedir?)* مُبْتَدَأٌ Müptedadır خَبَرُهُ Ve onun haberi de (sonrasında gelen "musahharat" kelimesidir) ***(Bunları ne oldukları halde yarattı** veya bunlar nedir?)* مُسَخَّرَاتٍ **Musahhar oldukları halde** مُذَلَّلَاتٍ Boyun eğmiş oldukları halde *(Ne ile boyun eğmiş?)* بِأَمْرِهِ **Onun emriyle** بِقُدْرَتِهِ Onun kudretiyle أَلَا **Agah olunuz ki** لَهُ **Onun içindir** *(Ne?)* الْخَلْقُ جَمِيعًا **Tüm mahlukat** *(Daha ne onun içindir?)* وَالْأَمْرُ **Emir**كُلُّهُ Hepsi تَبَارَكَ تَعَاظَمَ **büyük oldu** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Öyle Allah ki)* رَبُّ مَالِكُ الْعَالَمِينَ **Alemlerin rabbı,** sahibi

55. اُدْعُوا **Dua edin** *(Kime?)* رَبَّكُمْ **Rabbinize** *(Ne olduğunuz halde?)* تَضَرُّعًا –حَالٌ تَذَلُّلًا **küçük düşürerek /yalvara yakara** –Bu kelime haldir– *(Daha?)* وَخُفْيَةً سِرًّا **Gizli gizli** إِنَّهُ **Muhakkak ki O** *(Nedir?)* لَا يُحِبُّ **Sevmez** *(Kimi?)* الْمُعْتَدِينَ **Haddi aşanları** *(Ne konuda?)* فِي الدُّعَاءِ Duada *(Ne ile haddi aşanları?)* بِالتَّشَدُّقِ Yapmacık tavırlarla *(Daha?)* وَرَفْعِ الصَّوْتِ Sesi yükselterek

56. وَلَا تُفْسِدُوا **Bozgunculuk yapmayın** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ne ile?)* بَعْدَ إِصْلَاحِهَا **Düzeltildikten sonra** *(Ne ile düzeltildikten sonra?)* بِبَعْثِ الرُّسُلِ Peygamberlerin gönderilmesiyle وَادْعُوهُ **Ona dua edin** *(Ne olduğunuz halde dua edin?)* خَوْفًا **Korkarak** *(Neden korkarak?)* مِنْ عِقَابِهِ Cezasından *(Daha?)* وَطَمَعًا **Umarak** *(Neyi umarak?)* فِي رَحْمَتِهِ Rahmetini إِنَّ رَحْمَةَ اللهِ **Muhakkak ki Allah'ın rahmeti** *(Nedir?)* قَرِيبٌ **Yakındır** *(Kime yakındır?)* مِنَ الْمُحْسِنِينَ **Muhsinlere** اَلْمُطِيعِينَ İtaat edenlere وَتَذْكِيرُ قَرِيبٌ 'Karib' kelimesinin müzekker oluşu *(Öyle 'karib' kelimesi ki)* اَلْمُخْبَرِ Haber verilen *(Ne ile?)* بِهِ Kendisiyle *(Neyden haber verilen?)* عَنْ رَحْمَةٍ Rahmetten *(Bunun müzekker oluşu niçindir?)* لِإِضَافَتِهَا O rahmet izafe edildiği içindir *(Neye?)* إِلَى اللهِ Allah kelimesine

57. وَهُوَ **O** *(Nedir?)* الَّذِي **Öyle (Allah) dır ki** يُرْسِلُ **Gönderir** *(Neyi?)* الرِّيَاحَ **Rüzgarları** *(O rüzgarlar ne olduğu halde?)* نُشُرًا **Yayılmış olarak** *(Nerede gönderir?)* بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ **Rahmetinin önünde** أَيْ Yani *(O rüzgarlar ne olduğu halde?)* مُتَفَرِّقَةً Dağılmış olarak

(Nerede gönderir?) قُدَّامَ الْمَطَرِ Yağmurun önünde وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de بِسُكُونِ الشِّينِ 'şin' harfinin sükunuyla (okundu) *(Niçin böyle okundu?)* تَخْفِيفًا tahfif için وَفِي أُخْرَى Bir diğer kıraatte de بِسُكُونِهَا Şin harfinin sükunu *(Daha?)* وَفَتْحِ النُّونِ Nun harfinin de fethasıyla (okundu) *(Ne olarak böyle okundu?)* مَصْدَرًا Mastar olarak (Neşran şeklinde) وَفِي أُخْرَى Bir diğerinde de بِسُكُونِهَا Şin harfinin sükunu *(Daha?)* وَضَمِّ الْمُوَحَّدَةِ Noktalı (Bâ harfi)nin zammesiyle (Büşran şeklinde okundu) *(Ne olarak böyle okundu?)* بَدَلَ النُّونِ Nun harfinin yerine olarak أَيْ Yani (bu kıraatte anlamı) مُبَشِّرًا 'Müjdeleyici' وَمُفْرَدُ الْأُولَى Birincisinin (n-ş-r) müfredi *(Nedir?)* نَشُورٌ 'Neşûr' dur *(Bu Neşûr ne gibi?)* كَرَسُولٍ 'Rasûl' kelimesi gibi وَالْأَخِيرَةِ Sonuncusunun (b-ş-r) müfredi ise *(Nedir?)* بَشِيرٌ 'Beşîr' dir. حَتَّى **Nihayet** إِذَا أَقَلَّتْ حَمَلَتِ **taşıdığında** *(Ne taşıdığında?)* الرِّيَاحُ Rüzgarlar *(Neyi taşıdığında?)* سَحَابًا **Bulutları** *(Öyle bulutlar ki)* ثِقَالًا **Ağır** *(Ne sebebiyle ağır?)* بِالْمَطَرِ Yağmur sebebiyle سُقْنَاهُ **Onu sevk ederiz** أَيْ Yani السَّحَابَ Bulutu (sevk ederiz) وَفِيهِ Burada vardır *(Ne?)* الْتِفَاتٌ İltifat/dönüş *(Neyden döniiş?)* عَنِ الْغَيْبَةِ Gaipten *(Nereye sevk ettik ?)* لِبَلَدٍ **Bir beldeye** *(Öyle belde ki)* مَيِّتٍ **Ölü** لَا نَبَاتَ Bitki yok بِهِ Onda أَيْ Yani *(Niçin sevk ettik?)* لِإِحْيَائِهَا Orayı diriltmek için فَأَنْزَلْنَا **İndirdik** *(Nereye?)* بِهِ **Oraya** بِالْبَلَدِ O beldeye *(Neyi indirdik?)* الْمَاءَ **Suyu** فَأَخْرَجْنَا **Ve çıkardık** *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla** بِالْمَاءِ Su ile *(Neyi çıkardık?)* مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ **Her türlü meyveyi** كَذَلِكَ الْإِخْرَاجِ **Yine böyle** çıkarmakla نُخْرِجُ **Çıkarırız** *(Neyi?)* الْمَوْتَى **Ölüyü** *(Nereden?)* مِنْ قُبُورِهِمْ Kabirlerinden *(Ne şekilde?)* بِالْإِحْيَاءِ Dirilterek لَعَلَّكُمْ **ta ki siz** تَذَكَّرُونَ **Düşünüp-ibret alasınız** فَتُؤْمِنُوا böylece iman edesiniz

﴿وَالْبَلَدُ الطَّيِّبُ﴾ اَلْعَذْبُ التُّرَابِ ﴿يَخْرُجُ نَبَاتُهُ﴾ حَسَنًا ﴿بِإِذْنِ رَبِّهِ﴾ هٰذَا مَثَلٌ لِلْمُؤْمِنِ يَسْمَعُ الْمَوْعِظَةَ فَيَنْتَفِعُ بِهَا ﴿وَالَّذِي خَبُثَ﴾ تُرَابُهُ ﴿لَا يَخْرُجُ﴾ نَبَاتُهُ ﴿إِلَّا نَكِدًا﴾ عُسْرًا بِمَشَقَّةٍ وَهٰذَا مَثَلٌ لِلْكَافِرِ ﴿كَذٰلِكَ﴾ كَمَا بَيَّنَّا مَا ذُكِرَ ﴿نُصَرِّفُ﴾ نُبَيِّنُ ﴿الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَشْكُرُونَ ﴿٥٨﴾﴾ اللهَ فَيُؤْمِنُونَ ﴿وَلَقَدْ﴾ جَوَابُ قَسَمٍ مَحْذُوفٍ ﴿أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلٰهٍ غَيْرُهُ﴾ بِالْجَرِّ صِفَةٌ لِإِلٰهٍ، وَالرَّفْعِ [غَيْرُهُ] بَدَلٌ مِنْ مَحَلِّهِ ﴿إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ﴾ إِنْ عَبَدْتُمْ غَيْرَهُ ﴿عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٥٩﴾﴾ هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿قَالَ الْمَلَأُ﴾ اَلْأَشْرَافُ ﴿مِنْ قَوْمِهِ إِنَّا لَنَرٰيكَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٦٠﴾﴾ بَيِّنٍ ﴿قَالَ يَا قَوْمِ لَيْسَ بِي ضَلَالَةٌ﴾ هِيَ أَعَمُّ مِنَ الضَّلَالِ فَنَفْيُهَا أَبْلَغُ مِنْ نَفْيِهِ ﴿وَلٰكِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦١﴾﴾ ﴿أُبَلِّغُكُمْ﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ ﴿رِسَالَاتِ رَبِّي وَأَنْصَحُ﴾ أُرِيدُ الْخَيْرَ ﴿لَكُمْ وَأَعْلَمُ مِنَ اللهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦٢﴾﴾ ﴿أَ﴾ كَذَّبْتُمْ ﴿وَعَجِبْتُمْ أَنْ جَاءَكُمْ ذِكْرٌ﴾ مَوْعِظَةٌ ﴿مِنْ رَبِّكُمْ عَلٰى﴾ لِسَانِ ﴿رَجُلٍ مِنْكُمْ لِيُنْذِرَكُمْ﴾ اَلْعَذَابَ إِنْ لَمْ تُؤْمِنُوا ﴿وَلِتَتَّقُوا﴾ اللهَ ﴿وَلَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٦٣﴾﴾ بِهَا ﴿فَكَذَّبُوهُ فَأَنْجَيْنَاهُ وَالَّذِينَ مَعَهُ﴾ مِنَ الْغَرْقِ ﴿فِي الْفُلْكِ﴾ اَلسَّفِينَةِ ﴿وَأَغْرَقْنَا الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا﴾ بِالطُّوفَانِ ﴿إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا عَمِينَ ﴿٦٤﴾﴾ عَنِ الْحَقِّ ﴿وَ﴾ أَرْسَلْنَا ﴿إِلٰى عَادٍ﴾ الْأُولٰى ﴿أَخَاهُمْ هُودًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللهَ﴾ وَحِّدُوهُ ﴿مَا لَكُمْ مِنْ إِلٰهٍ غَيْرُهُ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٦٥﴾﴾ تَخَافُونَهُ فَتُؤْمِنُونَ ﴿قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ إِنَّا لَنَرٰيكَ فِي سَفَاهَةٍ﴾ جَهَالَةٍ ﴿وَإِنَّا لَنَظُنُّكَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٦٦﴾﴾ فِي رِسَالَتِكَ ﴿قَالَ يَا قَوْمِ لَيْسَ بِي سَفَاهَةٌ وَلٰكِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٧﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

58. Ve temiz toprağı güzel **bir beldenin ekinleri Rabbinin izniyle** güzel **çıkar.** Bu misal öğütleri dinleyip faydalanan güzel mümini temsil eder. Toprağı **kötü olanın ise ancak külfet ve meşakkatle çıkar.** Bu misal de kafirleri temsil içindir. **İşte biz âyetleri** Allah'a **şükre**dip de iman **eden bir kavim için böylece** yukarıda zikredilenleri nasıl beyan ettiysek öyle **tekrar tekrar beyan ederiz.**

59. Andolsun ki[1], Nûh'u kavmine peygamber olarak gönderdik. Dedi ki: «Ey kavmim! Allah'a kulluk edin, sizin için O'ndan başka[2] bir

[1] Ayetteki "لَقَدْ", hazfedilmiş kasemin cevabıdır.

[2] Ayette geçen "غَيْرُه" kelimesi "إِلٰهٍ" kelimesinin sıfatı olarak mecrur olabileceği gibi, aynı kelimenin mahalline bedel olarak merfu da olabilir.

ilâh yoktur. Muhakkak ki, başkasına kulluk ettiğiniz takdirde **ben sizin üzerinize büyük bir günün** kıyamet gününün **azabından korkuyorum.»**

60. **Kavminden ileri gelen bir cemaat** eşraf **dedi ki: «Şüphe yok biz seni apaçık bir sapıklık içinde görüyoruz.»**

61. **Dedi ki: «Ey kavmim! Bende hiç bir sapıklık**[1] **yoktur. Fakat ben âlemlerin Rabbi tarafından bir peygamberim.»**

62. **«Size Rabbimin risaletini tebliğ ediyorum**[2] **ve sizin için nasihâtkar bulunuyorum** hayrı istiyorum **ve ben Allah'dan sizin bilmediklerinizi biliyorum.»**

63. **«Yoksa size Rabbiniz tarafından sizden olan birinin** dili **aracılığıyla sizi** inanmadığınız takdirde azapla **korkutmak için ve sizin de** Allah'tan **korkmanız ve** bu vesileyle **rahmete erebilmeniz için bir öğüdün gelmesini** inkar edip, **garip mi buldunuz?»**

64. **Bunun üzerine onu yalanladılar. Biz de onu ve onunla beraber gemide olanları** suda boğulmaktan **kurtardık. Âyetlerimizi yalanlayanları da** tûfânda **boğduk. Çünkü onlar** hakka karşı **bir kör kavim olmuşlardı.**

65. Evvelki **Âd kavmine de kardeşleri Hûd'u** peygamber olarak gönderdik. **Dedi ki: «Ey kavmim!** Yalnız **Allah'a kulluk edin, sizin için O'ndan başka bir ilâh yoktur. Hâlâ sakınmayacak mısınız?** Hala ondan korkup da iman etmeyecek misiniz?»

66. **O'nun kavminden kâfir olan bir cemaat dedi ki: «Muhakkak biz seni sefahat** cehalet **içinde görüyoruz. Ve biz seni** peygamberliğin konusunda **herhalde yalancılardan sanıyoruz.»**

67. **Dedi ki: «Ey kavmim! Bende hiçbir sefihlik yoktur. Fakat ben âlemlerin Rabbi tarafından gönderilmiş bir peygamberim.»**

KELİME ANLAMI

58. وَالْبَلَدُ **Memleket** *(Öyle memleket ki)* الطَّيِّبُ **Güzel** اَلْعَذْبُ التُّرَابِ Toprağı hoş يَخْرُجُ **Çıkar** *(Ne?)* نَبَاتُهُ **Onun bitkisi** *(Ne olarak çıkar?)* حَسَنًا Güzel *(Ne ile çıkar?)* بِإِذْنِ رَبِّهِ **Rabbinin izniyle** هٰذَا Bu *(Nedir?)* مَثَلٌ Bir meseldir *(Kim için?)* لِلْمُؤْمِنِ Mümin için

[1] Burada "ضلالة" kelimesi "ضلال"den daha umumîdir. Dolayısıyla bunun nefyedilmesi onun nefyedilmesinden daha mübalağalıdır; çünkü "ضلال" kelimesi her yönden haktan ayrılmak anlamına gelir. "ضلالة" ise bir yönden haktan ayrılmak anlamına gelir.

[2] Ayette geçen "ابلغكم" kelimesi hem şeddeli hem de sükûnlu olarak iki ayrı şekilde kıraat edilmiştir.

(Öyle mümin ki) يَسْمَعُ Dinliyor الْمَوْعِظَةَ Vaazı فَيَنْتَفِعُ Ve de faydalanıyor *(Ne ile?)* بِهَا Onunla وَالَّذِي **Ol memleket ki** خَبُثَ **Kötü oldu** *(Ne?)* تُرَابُهُ Onun toprağı لَا يَخْرُجُ **Çıkmaz** *(Ne?)* نَبَاتُهُ Onun bitkisi إِلَّا **Ancak (çıkar)** نَكِدًا **Külfetle** عُسْرًا Zorla *(Ne ile çıkar?)* بِمَشَقَّةٍ Meşakkatle وَهٰذَا Bu da *(Nedir?)* مَثَلٌ Meseldir *(Kim için bir meseldir?)* لِلْكَافِرِ Kafir için كَذٰلِكَ **Aynı şekilde** كَمَا بَيَّنَّا Beyan ettiğimiz gibi نُصَرِّفُ Zikredildi ذُكِرَ *(Neyi?)* مَا Ol şeyi ki نُبَيِّنُ **Açıklarız** *(Neyi?)* الْآيَاتِ **Ayetleri** *(Kim için açıklarız?)* لِقَوْمٍ **Bir kavim için ki** يَشْكُرُونَ **Şükrederler** *(kime şükrederler?)* اللهَ Allah'a فَيُؤْمِنُونَ Ve de iman ederler

59. وَلَقَدْ **Andolsun ki** *(Bu 'lekad' kelimesi nedir?)* جَوَابُ قَسَمٍ Kasemin cevabıdır *(Öyle kasem ki)* مَحْذُوفٍ Hazfedilmiş أَرْسَلْنَا **Biz gönderdik** *(Kimi?)* نُوحًا **Nuh'u** *(Kime gönderdik?)* إِلَى قَوْمِهِ **Kavmine** فَقَالَ **O dedi** *(Şöyle dedi:)* يَا قَوْمِ **Ey kavmim!** اعْبُدُوا **İbadet edin** *(Kime?)* اللهَ **Allah'a** مَا لَكُمْ **Sizin için yoktur** *(Ne?)* مِنْ إِلٰهٍ **Hiçbir ilah** *(O ilahtan bedel)* غَيْرُهُ **Ondan başka** *(Bu 'gayr' kelimesi)* بِالْجَرِّ Cer ile (olduğu halde *(Nedir?)* صِفَةٌ Sıfattır *(Kime sıfattır?)* لِإِلٰهٍ 'İlah' kelimesine وَالرَّفْعِ Raf ile *(Nedir?)* بَدَلٌ Bedeldir *(Nereden bedeldir?)* مِنْ مَحَلِّهِ İlah kelimesinin mahallinden إِنِّي **Muhakkak ki ben** أَخَافُ **Korkuyorum** *(Kim üzerine korkuyorum?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize korkuyorum** إِنْ عَبَدْتُمْ Şayet siz ibadet ederseniz *(Kime?)* غَيْرَهُ Ondan başkasına *(Neden korkuyorum?)* عَذَابَ يَوْمٍ **Ol günün azabından ki** عَظِيمٍ **Büyüktür** هُوَ O gün *(Nedir?)* يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüdür

60. قَالَ **Dedi ki** *(Kim?)* الْمَلَأُ **İleri gelenler** الْأَشْرَافُ Eşrafı *(O ileri gelenler/eşraf kimdendir?)* مِنْ قَوْمِهِ **Onun kavminden** *(Şöyle dedi:)* إِنَّا **Muhakkak ki biz** لَنَرِيكَ **Elbette seni görüyoruz** *(Nerede görüyoruz?)* فِي ضَلَالٍ **Bir sapıklıkta** *(Öyle bir sapıklık ki)* مُبِينٍ بَيِّنٌ **Apaçık**

61. قَالَ **Dedi ki (Nuh:)** يَا قَوْمِ **Ey kavmim!** لَيْسَ بِي **Bende yok** *(Ne?)* ضَلَالَةٌ **Dalalet/Sapıklık** هِيَ Bu dalalet kelimesi *(Nedir?)* أَعُمُّ Daha umumidir *(Neyden daha umumidir?)* مِنَ الضَّلَالِ Dalal kelimesinden فَنَفْيُهَا Dalaletin nefyi *(Nedir?)* أَبْلَغُ Daha mübalağalıdır *(Neyden daha mübalağalıdır?)* مِنْ نَفْيِهِ Dalal'in nefyinden وَلٰكِنِّي **Şu kadarı var ki ben** *(Neyim?)* رَسُولٌ **Elçiyim** *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin rabbi tarafından**

62. أُبَلِّغُكُمْ **Size tebliğ ediyorum** *(Bu 'Übelliğukümü' kelimesi)* بِالتَّخْفِيفِ (lam harfinin) tahfifiyle/şeddesiz (olarak 'übliğuküm' şeklinde okundu) *(Daha?)* وَالتَّشْدِيدِ (lam harfinin) şeddesiyle ('übelliğuküm' şeklinde okundu) *(Neyi tebliğ ediyorum?)* رِسَالَاتِ رَبِّي **Rabbimin**

risaletlerini/vahyettiklerini *(Daha?)* وَأَنْصَحُ **Ve nasihat ediyorum** أُرِيدُ İstiyorum *(Neyi?)* الْخَيْرَ Hayrı *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Daha?)* وَأَعْلَمُ **Ve biliyorum** *(Kimden biliyorum?)* مِنَ اللهِ **Allah'tan** *(Neyi biliyorum?)* مَا **Ol şeyi ki** لَا تَعْلَمُونَ **Siz bilmiyorsunuz**

63. أَكَذَّبْتُمْ وَعَجِبْتُمْ **Şaşırdınız** –yalanladınız– **mı?** *(Neyi?)* أَنْ جَاءَكُمْ **Size gelmesini** *(Ne?)* ذِكْرٌ **Bir öğüt** مَوْعِظَةٌ Vaaz *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbiniz tarafından** *(Kim üzerine gelmesini?)* عَلَى لِسَانِ رَجُلٍ **Bir adam**ın dili **üzere** *(Öyle adam ki)* مِنْكُمْ **Sizden olan** *(Niçin gelmesini?)* لِيُنْذِرَكُمْ **Sizi uyarmak için** *(Neye karşı?)* الْعَذَابَ Azaba karşı وَلِتَتَّقُوا **Sakınasınız diye** اللهَ Allah'tan *(Daha ne için?)* وَلَعَلَّكُمْ **Ve ta ki siz** تُرْحَمُونَ **Rahmet edilirsiniz** *(Ne sebebiyle?)* بِهَا O (takva/sakınmanız) sebebiyle

64. فَكَذَّبُوهُ **Bunun üzerine onu yalanladılar** فَأَنْجَيْنَاهُ **Biz de onu kurtardık** *(Daha kimi kurtardık?)* وَالَّذِينَ **Ol kimseleri ki** *(O kimseler nedir?)* مَعَهُ **Onunla birliktedir** *(Neyden kurtardık?)* مِنَ الْغَرْقِ Boğulmaktan *(Nerede onunla birlikte olanları ?)* فِي الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ **gemide** وَأَغْرَقْنَا **Ve boğduk** *(Kimi?)* الَّذِينَ **Ol kimseleri ki** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi yalanladılar?)* بِآيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizi** *(Ne ile boğduk?)* بِالطُّوفَانِ Tufan ile إِنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** كَانُوا **İdiler** *(Ne idiler?)* قَوْمًا **Bir kavim ki** عَمِينَ **Kör** *(Neyden kör?)* عَنِ الْحَقِّ Haktan

65. وَ **Ve** biz gönderdik *(Kime?)* إِلَى عَادٍ **'Âd kavmine** *(Öyle 'Âd kavmi ki)* الْأُولَى İlk *(Kimi gönderdik?)* أَخَاهُمْ **Onların kardeşlerini** *(Kardeşlerinden bedel)* هُودًا **Hûd'u** قَالَ **Dedi ki** يَا قَوْمِ **Ey kavmim!** اعْبُدُوا **İbadet edin** *(Kime?)* اللهَ **Allah'a** وَحِّدُوهُ Onu tevhid edin مَا لَكُمْ **Sizin için yoktur** *(Ne yoktur?)* مِنْ إِلَهٍ **Hiçbir ilah** *(O ilahtan bedel)* غَيْرُهُ **Ondan başka** أَفَلَا تَتَّقُونَ **Sakınmıyor musunuz?** تَخَافُونَهُ Ondan korkmuyor musunuz? فَتُؤْمِنُونَ Ki iman edesiniz

66. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* الْمَلَأُ **İleri gelenler** الَّذِينَ **Ol kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** *(O kafir olanlar kimdendir?)* مِنْ قَوْمِهِ **Onun kavminden** إِنَّا **Muhakkak ki biz** لَنَرَاكَ **Seni elbette görüyoruz** *(Nerede görüyoruz?)* فِي سَفَاهَةٍ **Bir sefihlik içinde** جَهَالَةٍ Cahillik içinde وَإِنَّا **Ve muhakkak ki biz** لَنَظُنُّكَ **Elbette seni zannediyoruz** *(Kimlerden zannediyoruz?)* مِنَ الْكَاذِبِينَ **Yalancılardan** *(Ne konuda?)* فِي رِسَالَتِكَ Peygamberliğin konusunda

67. قَالَ **Dedi ki** يَا قَوْمِ **Ey kavmim** لَيْسَ بِي **Bende yoktur** *(Ne yoktur?)* سَفَاهَةٌ **Sefihlik** وَلٰكِنِّي **Şu kadarı var ki ben** *(Neyim?)* رَسُولٌ **Elçiyim** *(Kim tarafından elçiyim?)* مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin rabbi tarafından**

﴿اُبَلِّغُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي وَاَنَا لَكُمْ نَاصِحٌ اَمِينٌ ﴿٦٨﴾﴾ مَأْمُونٌ عَلَى الرِّسَالَةِ - ﴿اَوَعَجِبْتُمْ اَنْ جَاءَكُمْ ذِكْرٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَلٰى﴾ لِسَانِ ﴿رَجُلٍ مِنْكُمْ لِيُنْذِرَكُمْ وَاذْكُرُوا اِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ﴾ فِي الْأَرْضِ ﴿مِنْ بَعْدِ قَوْمِ نُوحٍ وَزَادَكُمْ فِي الْخَلْقِ بَسْطَةً﴾ قُوَّةً وَطُولًا وَكَانَ طَوِيلُهُمْ مِائَةَ ذِرَاعٍ وَقَصِيرُهُمْ سِتِّينَ ﴿فَاذْكُرُوا اٰلَاءَ اللهِ﴾ نِعَمَهُ ﴿لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٦٩﴾﴾ تَفُوزُونَ ﴿قَالُوا اَجِئْتَنَا لِنَعْبُدَ اللهَ وَحْدَهُ وَنَذَرَ﴾ نَتْرُكَ ﴿مَا كَانَ يَعْبُدُ اٰبَاؤُنَا فَاْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا﴾ بِهِ مِنَ الْعَذَابِ ﴿اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٧٠﴾﴾ فِي قَوْلِكَ ﴿قَالَ قَدْ وَقَعَ﴾ وَجَبَ ﴿عَلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ رِجْسٌ﴾ عَذَابٌ ﴿وَغَضَبٌ اَتُجَادِلُونَنِي فِي اَسْمَاءٍ سَمَّيْتُمُوهَا﴾ أَيْ سَمَّيْتُمْ بِهَا ﴿اَنْتُمْ وَاٰبَاؤُكُمْ﴾ أَصْنَامًا تَعْبُدُونَهَا ﴿مَا نَزَّلَ اللهُ بِهَا﴾ أَيْ بِعِبَادَتِهَا ﴿مِنْ سُلْطَانٍ﴾ حُجَّةٍ وَبُرْهَانٍ ﴿فَانْتَظِرُوا﴾ الْعَذَابَ ﴿اِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ ﴿٧١﴾﴾ ذٰلِكُمْ بِتَكْذِيبِكُمْ لِي فَأُرْسِلَتْ عَلَيْهِمُ الرِّيحُ الْعَقِيمُ ﴿فَاَنْجَيْنَاهُ﴾ أَيْ هُودًا ﴿وَالَّذِينَ مَعَهُ﴾ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَقَطَعْنَا دَابِرَ﴾ الْقَوْمِ ﴿الَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا﴾ أَيِ اسْتَأْصَلْنَاهُمْ ﴿وَمَا كَانُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٧٢﴾﴾ عَطْفٌ عَلٰى كَذَّبُوا ﴿وَ﴾ أَرْسَلْنَا ﴿اِلٰى ثَمُودَ﴾ بِتَرْكِ الصَّرْفِ، مُرَاداً بِهِ الْقَبِيلَةُ ﴿اَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللهَ مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهُ قَدْ جَاءَتْكُمْ بَيِّنَةٌ﴾ مُعْجِزَةٌ ﴿مِنْ رَبِّكُمْ﴾ عَلٰى صِدْقِي ﴿هٰذِهِ نَاقَةُ اللهِ لَكُمْ اٰيَةً﴾ حَالٌ عَامِلُهَا مَعْنَى الْإِشَارَةِ وَكَانُوا سَأَلُوهُ أَنْ يُخْرِجَهَا لَهُمْ مِنْ صَخْرَةٍ عَيَّنُوهَا ﴿فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِي اَرْضِ اللهِ وَلَا تَمَسُّوهَا بِسُوءٍ﴾ بِعَقْرٍ أَوْ ضَرْبٍ ﴿فَيَاْخُذَكُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿٧٣﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

68. «Size Rabbimin risâletlerini tebliğ ediyorum ve ben sizin için emin, peygamberliğinde güvenilir **bir öğüt vericiyim.»**

69. «Yoksa sizi korkutmak için size Rabbiniz tarafından bir öğüdün sizden bir kişinin dili **vasıtasıyla gelmesine şaşırdınız mı? Hatırlayınız ki, sizi Nûh kavminden sonra** yeryüzünde **halifeler kıldı ve sizi yaratılışça fazla bir genişliğe** güç ve servete **erdirdi.** Nitekim Ad kavminden uzun boylu bir kimsenin boyu yüz zira, kısa boylu bir kimsenin boyu da altmış zira idi. **Artık Allah'ın nîmetlerini yâd ediniz ki, felâh bulabilesiniz,** kurtuluşa eresiniz.»

70. Dediler ki: «Sen, bize, babalarımızın taptıklarını bırakıp yalnız bir ilaha tapmamız için mi geldin? Haydi, eğer sen doğru sözlü kimselerden isen bizi korkuttuğun şey olan azabı **bize getir bakalım.»**

71. **Dedi ki: «Üzerinize, şüphe yok ki Rabbiniz tarafından bir azap ve bir gazab tahakkuk etti,** kesinleşti. **Kendinizin ve babalarınızın takmış olduğu bir takım adlar** taptığınız putlar **hakkında benimle mücadele mi ediyorsunuz? Allah onlara dair hiçbir hüccet** burhan **indirmiş değildir. Artık** azabı **bekleyin; ben de** beni yalanladığınız için **sizinle beraber** bunu **bekleyenlerdenim.»** Nitekim Ad kavmine akîm/ardında bir şey bırakmayan korkunç bir rüzgar gönderildi.

72. **Bunun üzerine onu** Hud'u **ve kendisiyle beraber olanları** müminleri **bizden bir rahmet olarak kurtardık. Âyetlerimizi yalanlayanların ve imân etmiş olmayanların**[1] **ise kökünü kesiverdik,** nesillerini kuruttuk.

73. **Ve Semûd**[2] kavmine **kardeşleri Sâlih'i** gönderdik. **Dedi ki: «Ey kavmim Allah'a ibadet ediniz. Sizin için O'ndan başka bir ilâh yoktur.** Benim doğru söylediğime dair **sizlere muhakkak ki, Rabbiniz tarafından apaçık bir burhan** mucize **gelmiştir. İşte Allah'ın şu devesi sizin için bir âyetir**[3]. Bu deveyi Salih'in kavmi mucize olarak, belirledikleri bir kayadan çıkartması için Salih'ten istemişti. **Artık onu bırakınız, Allah'ın arzında otlasın ve ona** boğazlamak veya vurmak suretiyle **bir kötülükle dokunmayınız. Sonra sizi can yakıcı bir azap yakalar.»**

KELİME ANLAMI

68. أُبَلِّغُكُمْ **Size tebliğ ediyorum** *(Neyi?)* رِسَالَاتِ رَبِّي **Rabbimin risaletini/vahyini** وَأَنَا **Ve ben** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** نَاصِحٌ **Nasihat ediciyim** *(Öyle nasihat edici ki)* أَمِينٌ **Güvenilir** مَأْمُونٌ Güvenilen *(Ne üzerine güvenilen?)* عَلَى الرِّسَالَةِ Peygamberlik üzerine

69. أَوَعَجِبْتُمْ **Şaşırdınız mı?** *(Neye?)* أَنْ جَاءَكُمْ **Size gelmesine** *(Ne?)* ذِكْرٌ **Bir öğüt** *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbiniz tarafından** *(Kim üzerine gelmesini?)* عَلَى لِسَانِ رَجُلٍ **Bir adamın** lisanı **üzere** *(Öyle adam ki)* مِنْكُمْ **Sizden** *(Niçin gelmesini?)* لِيُنْذِرَكُمْ **Sizi uyarmak için** وَاذْكُرُوا **Hatırlayın** إِذْ **Ol vakti ki** جَعَلَكُمْ **Sizi kıldı** *(Nedir?)* خُلَفَاءَ **Halifeler** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ Yeryüzünde *(Ne zaman?)* مِنْ بَعْدِ قَوْمِ نُوحٍ **Nuh'un kavminden sonra** *(Daha?)* وَزَادَكُمْ **Sizi arttırdı/erdirdi** *(Nerede?)* فِي الْخَلْقِ **Yaratılışta** *(Ne cihetten yaratılışta artırdı?)* بَسْطَةً، قُوَّةً **kuvvet olarak** *(Daha?)* وَطُولًا Uzunluk olarak وَكَانَ İdi *(Kim?)* طَوِيلُهُمْ Onların uzunu *(Ne idi?)* مِائَةَ ذِرَاعٍ Yüz zira *(Daha?)*

[1] Ayette geçen "وَمَا كَانُوا مُؤْمِنِينَ" cümlesi "كَذَّبُوا" cümlesine atıftır.

[2] Burada "ثَمُود" kelimesi gayr-i munsarif olarak okunmuştur.

[3] "آيَة" kelimesi hal olup amili de "هٰذِهِ" kelimesinden anlaşılan işaret manasıdır ki, takdir "ona bu halde (ayet olarak) işaret ediyorum" şeklindedir.

وَقَصِيرُهُمْ Ve kısaları da سِتِّينَ Altmış zira فَاذْكُرُوا **Hatırlayın** *(Neyi?)* آلَاءَ اللهِ نِعَمَهُ **Allah'ın nimetlerini** لَعَلَّكُمْ **Ta ki siz** تُفْلِحُونَ **Felaha eresiniz** تَفُوزُونَ Kurtulasınız

70. قَالُوا **Dediler** أَجِئْتَنَا **Bize geldin mi?** *(Niçin?)* لِنَعْبُدَ **İbadet etmemiz için** *(Kime?)* اللهَ **Allah'a** وَحْدَهُ **Sadece ona** *(Daha ne için geldin?)* وَنَذَرَ، نَتْرُكَ **terk etmemiz için** *(Neyi ?)* مَا **Ol şeyi ki** كَانَ **İdi** *(Ne idi?)* يَعْبُدُ **İbadet ediyor** *(Kim ibadet ediyor?)* آبَاؤُنَا **Bizim babalarımız** فَأْتِنَا **Öyleyse bize getir** *(Neyi?)* بِمَا **Ol şeyi ki** تَعِدُنَا **Bizi tehdit ediyorsun** (Ne ile?) بِهِ Kendisiyle *(O kendisiyle tehdit ettiğin şey de nedendir?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaptan إِنْ كُنْتَ **Eğer sen isen** *(Ne isen?)* مِنَ الصَّادِقِينَ **Doğrulardan** *(Nerede?)* فِي قَوْلِكَ **Sözünde**

71. قَالَ **Dedi ki** قَدْ وَقَعَ **Elbette tahakkuk etti** وَجَبَ Vacip oldu *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbiniz tarafından** *(Ne vacip oldu?)* رِجْسٌ، عَذَابٌ **azap** *(Daha?)* وَغَضَبٌ **Ve gazap** أَتُجَادِلُونَنِي **Benimle mücadele mi ediyorsunuz?** *(Ne konuda?)* فِي أَسْمَاءٍ **Bir takım isimlerde** *(Öyle isimler ki)* سَمَّيْتُمُوهَا **Siz onları isimlendirdiniz** أَيْ Yani سَمَّيْتُمْ Siz isimlendirdiniz *(Ne ile ?)* بِهَا Onunla *(Kim isimlendirdi?)* أَنْتُمْ **Siz** *(Daha?)* وَآبَاؤُكُمْ **Ve sizin babalarınız** *(Neyi isimlendirdiniz?)* أَصْنَامًا Putları *(Öyle putlar ki)* تَعْبُدُونَهَا Siz onlara ibadet ediyorsunuz مَا نَزَّلَ **İndirmedi** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neye indirmedi?)* بِهَا **Ona** أَيْ Yani بِعِبَادَتِهَا Putlara ibadete dair *(Ne indirmedi?)* مِنْ سُلْطَانٍ **Bir sultan** حُجَّةٍ Bir hüccet *(Daha?)* وَبُرْهَانٍ Ve burhan فَانْتَظِرُوا **Artık bekleyin** *(Neyi?)* الْعَذَابَ Azabı إِنِّي **Muhakkak ki ben** مَعَكُمْ **Sizinle birlikte** *(Neyim?)* مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ **Bekleyenlerdenim** ذٰلِكُمْ İşte size bu azap *(Ne sebebiyledir?)* بِتَكْذِيبِكُمْ Sizin yalanlamanız sebebiyle *(Kimi?)* لِي Beni فَأُرْسِلَتْ Bunun üzerine gönderildi *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ Onların üzerine *(Ne?)* الرِّيحُ Rüzgar *(Öyle rüzgar ki)* الْعَقِيمَ Köklerini kesen

72. فَأَنْجَيْنَاهُ **Bunun üzerine onu kurtardık** أَيْ Yani هُودًا Hûd'u *(Daha kimi kurtardık?)* وَالَّذِينَ **Ol kimseleri ki** مَعَهُ **Onunla birliktedir** *(Onunla birlikte olanlar kimlerdendir?)* مِنَ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerden *(Ne ile kurtardık?)* بِرَحْمَةٍ **Bir rahmetle** *(Öyle bir rahmet ki)* مِنَّا **Bizden** *(Daha?)* وَقَطَعْنَا **Ve kestik** *(Neyi?)* دَابِرَ الْقَوْمِ الَّذِينَ **Ol** kavmin, **kimselerin arkalarını ki** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi?)* بِآيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizi** أَيْ Yani اسْتَأْصَلْنَاهُمْ Onların kökünü kazıdık (Daha kimin arkalarını kestik?) وَمَا كَانُوا **Ve o kimselerin ki, onlar olmadılar** *(Ne olmadılar?)* مُؤْمِنِينَ **Müminler** *(Bu 'Vemâ kânû...cümlesi nedir?)* عَطْفٌ Atıftır *(Ne üzerine atıftır?)* عَلَى كَذَّبُوا Kezzebû üzerine atıftır

73. وَ **Ve** أَرْسَلْنَا gönderdik *(Kime?)* إِلَى ثَمُودَ **Semud'a** *(Bu kelime ne ile birlikte okundu?)* بِتَرْكِ

الصَّرْفِ Munsarifliğin/tenvinin terkiyle birlikte *(Ne olduğu halde?)* مُرَاداً Kastedildiği halde *(Ne ile?)* بِهِ Onunla *(Ne kastedildiği halde?)* الْقَبِيلَةُ Kabile *(Kime gönderdik?)* اَخَاهُمْ **Kardeşlerini** *(Ondan bedel)* صَالِحًا **Salih'i** قَالَ **Dedi (Salih:)** يَا قَوْمِ **Ey kavmim** اعْبُدُوا **İbadet edin** *(Kime?)* اللهَ **Allah'a** مَا لَكُمْ **Sizin için olmadı** *(Ne?)* مِنْ اِلٰهٍ **Hiçbir ilah** *(O ilahtan bedel)* غَيْرُهُ **Ondan başka** قَدْ جَاءَتْكُمْ **Size elbette geldi** *(Ne?)* بَيِّنَةٌ **Bir beyine** مُعْجِزَةٌ Mucize *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbiniz tarafından** *(Neye dair bir beyyine?)* عَلٰى صِدْقِي Benim doğruluğuma dair هٰذِهِ **Bu** *(Nedir?)* نَاقَةُ اللهِ **Allah'ın devesidir** *(Daha nedir?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Ne olduğu halde?)* اٰيَةً **Bir ayet** *(Bu 'Âyeten' sözü nedir?)* حَالٌ Haldir عَامِلُهَا Onun amili *(Nedir?)* مَعْنَى الْإِشَارَةِ İsm-i işaretin (: Hâzihî) manasıdır (: Üşîru fiili) وَكَانُوا سَأَلُوهُ Ondan istemişlerdi *(Neyi?)* أَنْ يُخْرِجَهَا Onu (deveyi) çıkarmasını لَهُمْ Onlar için *(Neyden çıkarmasını?)* مِنْ صَخْرَةٍ Bir kayadan *(Öyle kaya ki)* عَيَّنُوهَا Onu belirlediler فَذَرُوهَا **Onu bırakın** تَأْكُلْ **Otlasın** *(Nerede?)* فِي اَرْضِ اللهِ **Allah'ın toprağında** وَلَا تَمَسُّوهَا **Ve ona dokunmayın** *(Ne ile dokunmayın?)* بِسُوءٍ **Bir kötülükle** بِعَقْرٍ Onu boğazlamak suretiyle أَوْ Ya da ضَرْبٍ Vurmak suretiyle فَيَأْخُذَكُمْ **Yoksa sizi alır** *(Ne?)* عَذَابٌ **Bir azab ki** اَلِيمٌ **Can yakıcı**

﴿وَاذْكُرُوٓا اِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَآءَ﴾ فِي الْأَرْضِ ﴿مِنْ بَعْدِ عَادٍ وَبَوَّاَكُمْ﴾ أَسْكَنَكُمْ ﴿فِي الْاَرْضِ تَتَّخِذُونَ مِنْ سُهُولِهَا قُصُورًا﴾ تَسْكُنُونَهَا فِي الصَّيْفِ ﴿وَتَنْحِتُونَ الْجِبَالَ بُيُوتًا﴾ تَسْكُنُونَهَا فِي الشِّتَاءِ، وَنَصْبُهُ عَلَى الْحَالِ الْمُقَدَّرَةِ ﴿فَاذْكُرُوٓا اَلَآءَ اللهِ وَلَا تَعْثَوْا فِي الْاَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٧٤﴾﴾ ﴿قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِنْ قَوْمِهِ﴾ تَكَبَّرُوا عَنِ الْإِيمَانِ بِهِ ﴿لِلَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا لِمَنْ اٰمَنَ مِنْهُمْ﴾ أَيْ مِنْ قَوْمِهِ بَدَلٌ مِمَّا قَبْلَهُ بِإِعَادَةِ الْجَارِّ ﴿اَتَعْلَمُونَ اَنَّ صَالِحًا مُرْسَلٌ مِنْ رَبِّهِ﴾ إِلَيْكُمْ ﴿قَالُوٓا﴾ نَعَمْ ﴿إِنَّا بِمَآ اُرْسِلَ بِهِ مُؤْمِنُونَ ﴿٧٥﴾﴾ ﴿قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوٓا اِنَّا بِالَّذِيٓ اٰمَنْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ ﴿٧٦﴾﴾ وَكَانَتِ النَّاقَةُ لَهَا يَوْمٌ فِي الْمَاءِ وَلَهُمْ يَوْمٌ فَمَلُّوا ذٰلِكَ ﴿فَعَقَرُوا النَّاقَةَ﴾ عَقَرَهَا قُدَارٌ بِأَمْرِهِمْ بِأَنْ قَتَلَهَا بِالسَّيْفِ ﴿وَعَتَوْا عَنْ اَمْرِ رَبِّهِمْ وَقَالُوا يَا صَالِحُ ائْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا﴾ بِهِ مِنَ الْعَذَابِ عَلَى قَتْلِهَا ﴿اِنْ كُنْتَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٧٧﴾﴾ ﴿فَاَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ﴾ اَلزَّلْزَلَةُ الشَّدِيدَةُ مِنَ الْأَرْضِ وَالصَّيْحَةُ مِنَ السَّمَاءِ ﴿فَاَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جَاثِمِينَ ﴿٧٨﴾﴾ بَارِكِينَ عَلَى الرُّكَبِ مَيِّتِينَ ﴿فَتَوَلّٰى﴾ أَعْرَضَ صَالِحٌ ﴿عَنْهُمْ وَقَالَ يَا قَوْمِ لَقَدْ اَبْلَغْتُكُمْ رِسَالَةَ رَبِّي وَنَصَحْتُ لَكُمْ وَلٰكِنْ لَا تُحِبُّونَ النَّاصِحِينَ﴾ ﴿٧٩﴾ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿لُوطًا﴾ وَيُبَدَّلُ مِنْهُ ﴿اِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ اَتَاْتُونَ الْفَاحِشَةَ﴾ أَيْ أَدْبَارَ الرِّجَالِ ﴿مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ اَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿٨٠﴾﴾ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ ﴿اِنَّكُمْ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ (أَئِنَّكُمْ) بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ وَإِدْخَالِ الْأَلِفِ بَيْنَهُمَا عَلَى الْوَجْهَيْنِ ﴿لَتَاْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِنْ دُونِ النِّسَآءِ بَلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ مُسْرِفُونَ ﴿٨١﴾﴾ مُتَجَاوِزُونَ الْحَلَالَ إِلَى الْحَرَامِ

TÜRKÇE ANLAMI

74. Ve o zamanı hatırlayınız ki, sizi Âd'den sonra yeryüzünde **halifeler kıldı ve sizi yerde yerleştirdi,** iskan etti; **onun ovalarından köşkler ediniyorsunuz** ve yaz mevsiminde oturuyorsunuz. **Ayrıca dağları evler olarak**[1] **oyuyorsunuz** ve buralarda da kış mevsiminde oturuyorsunuz. **Artık Allah'ın nîmetlerini anın ve yerde bozguncular olarak taşkınlık yapmayın.**

75. Kavminden kendisine iman etmekten **kibirlenen bir cemaat, onlardan** kavminden **hakir görülenlere, onlardan imân edenlere**[2] **dedi ki:**

---

[1] "بُيُوتًا" kelimesi -evler ileride meydana geleceğinden- hal-i mukaddere olarak nasp edilmiştir.

[2] Burada "لِمَنْ اٰمَنَ" terkibi harf-i cerrin tekrarlanmasıyla "لِلَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا" dan bedeldir.

«Siz, Sâlih'i hakikaten Rabbi tarafından size **gönderilmiş mi bilirsiniz?» Onlar da dediler ki:** «Evet, **Biz şüphe yok, onunla gönderilmiş olan şeye inanmışlarız».**

76. **Kendilerini büyük görenler ise dedi ki: «Biz muhakkak sizin o imân ettiğiniz şeyi inkar edicileriz.»**

77. Cenabı Allah'ın takdiriyle suda, bir gün devenin, bir gün de onların hakkı vardı. Onlar bundan usandılar; **sonra o dişi deveyi boğazladılar.** Deveyi onların emriyle Kudar bin Sâlif kılıçla boğazladı **ve Rablerinin emrine başkaldırdılar ve «Ey Sâlih! Eğer sen gönderilmiş peygamberlerden isen bizi** deveyi boğazlamaya karşılık **korkutur olduğun şeyi** azabı **bize getir» dediler.**

78. **Bunun üzerine onları** yeryüzünden **şiddetli bir sarsılma** ve gökyüzünden korkunç bir sayha **tutuverdi; evlerinde** ölü olarak **diz üstü çöküvermiş oldular.**

79. **Artık** Salih **onlardan yüz çevirdi ve dedi ki: «Ey kavmim! Ben size Rabbimin risâletini elbette tebliğ ettim ve sizin için öğüt verdim; lâkin siz nasihat edenleri sevmezsiniz.»**

80. **Lût'u**[1] **da** hatırla! **O vakit kavmine dedi ki: «Siz öyle bir hayâsızlık mı yaparsınız,** erkeklere arkadan mı yaklaşırsınız **ki, onu sizden önce âlemlerden** insanlardan ve cinlerden **hiç kimse yapmış değildir.»**

81. **«Muhakkak ki, siz**[2] **kadınlarınızı bırakıp erkeklere şehvet ile yanaşıyorsunuz. Belki siz haddi tecavüz eden** helal sınırlarını aşıp haram sınırlarına geçen **bir kavimsinizdir.»**

KELİME ANLAMI

74. **وَاذْكُرُوا Hatırlayın** *(Neyi hatırlayın?)* **إِذْ Ol vakti ki** **جَعَلَكُمْ Sizi kıldı** *(Ne kıldı?)* **خُلَفَاءَ Halifeler** *(Nerede?)* **فِي الْأَرْضِ** Yeryüzünde *(Ne zaman?)* **مِنْ بَعْدِ عَادٍ Âd'dan sonra** *(Daha?)* **وَبَوَّأَكُمْ أَسْكَنَكُمْ Ve sizi yerleştirdi** *(Nerede?)* **فِي الْأَرْضِ Yeryüzünde** **تَتَّخِذُونَ Ediniyorsunuz** *(Neden ediniyorsunuz?)* **مِنْ سُهُولِهَا Onun düzlüklerinden** *(Neyi ediniyorsunuz?)* **قُصُورًا Köşkler** *(Öyle köşkler ki)* **تَنْحِتُونَ Onlarda oturuyorsunuz** *(Ne zaman?)* **فِي الصَّيْفِ** Yazın *(Daha?)* **وَتَنْحِتُونَ Ve oyuyorsunuz** *(Neyi oyuyorsunuz?)* **الْجِبَالَ Dağları** *(Dağlar ne olduğu halde?)* **بُيُوتًا**

[1] "لُوطًا" burada mübdel-i minhtir, bedeli ise önünden gelen sözdür.

[2] Burası bir başka kıraatte iki hemzeyle "أَئِنَّكُمْ" şeklinde sual olarak okunmuştur. Ayrıca bu şekilde okunuşunda kıraat farklılıkları vardır; bir kıratta iki hemzeden ikincisi teshil edilmiş ve araya elif konulmamıştır, diğerinde aynı şekilde elif konulmuştur.

Evler olarak تَسْكُنُونَهَا Siz onlarda oturuyorsunuz *(Ne zaman?)* فِي الشِّتَاءِ Kışın وَنَصْبُهُ Buyûten kelimesinin nasb oluşu *(Ne olaraktır?)* عَلَى الْحَالِ الْمُقَدَّرَةِ Hâl-i mukaddera olaraktır فَاذْكُرُوا **Hatırlayın** *(Neyi?)* آلَاءَ اللهِ **Allah'ın nimetlerini** *(Daha?)* وَلَا تَعْثَوْا **Ve taşkınlık yapmayın** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ne olduğunuz halde?)* مُفْسِدِينَ **Fesat çıkarıcılar olarak**

75. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* الْمَلَأُ الَّذِينَ **Ol ileri gelenler ki** اسْتَكْبَرُوا **Büyüklük tasladılar** *(O büyüklük taslayanlar da kimdendir?)* مِنْ قَوْمِهِ **Onun kavminden** تَكَبَّرُوا Kibirlendiler *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İman etmekten *(Kime?)* بِهِ Ona *(Kime dediler?)* لِلَّذِينَ **Ol kimselere ki** اسْتُضْعِفُوا **Zayıf göründüler** *(O zayıf görünenlerden bedel?)* لِمَنْ **Ol kimselere ki** آمَنَ **İman ettiler** *(O iman edenler de kimdendir?)* مِنْهُمْ **Onlardan** أَيْ Yani مِنْ قَوْمِهِ Kavminden *(Bu 'Limen' nedir?)* بَدَلٌ Bedeldir *(Neden bedeldir?)* مِمَّا Ol ismi mevsulden ki قَبْلَهُ Ondan öncedir *(Ne ile birlikte bedeldir?)* بِإِعَادَةِ الْجَارِّ Harfi cerin iadesiyle birlikte *(Şöyle dedi:)* أَتَعْلَمُونَ **Siz biliyor musunuz?** أَنَّ صَالِحًا **Muhakkak ki Salih** *(Nedir?)* مُرْسَلٌ **Gönderilmiştir** *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّهِ **Rabbi tarafından** *(Kime gönderilmiştir?)* إِلَيْكُمْ Size قَالُوا **Dediler** نَعَمْ Evet إِنَّا **Muhakkak ki biz** بِمَا **Ol şeye ki** أُرْسِلَ **Gönderildi** *(Ne ile gönderildi?)* بِهِ **Kendisiyle** *(Kendisiyle gönderildiği o şeye biz neyiz?)* مُؤْمِنُونَ **İman edenleriz**

76. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* الَّذِينَ **Ol kimseler ki** اسْتَكْبَرُوا **Büyüklük tasladılar** *(Şöyle dediler:)* إِنَّا **Muhakkak ki biz** بِالَّذِي **Ol şeye ki** آمَنْتُمْ **Siz iman ettiniz** *(Neye iman ettiniz?)* بِهِ **O şeye** *(Sizin iman ettiğiniz o şeyi biz neyiz?)* كَافِرُونَ **İnkar edicileriz**

77. وَكَانَتِ النَّاقَةُ Dişi deve idi *(Ne idi?)* لَهَا Onun için vardı *(Ne?)* يَوْمٌ Bir gün *(Ne konuda bir gün onundu?)* فِي الْمَاءِ Su konusunda وَلَهُمْ Onlar içindi *(Ne?)* يَوْمٌ Bir gün فَمَلُّوا ذٰلِكَ Bundan bıktılar فَعَقَرُوا النَّاقَةَ **O dişi deveyi boğazladılar** عَقَرَهَا Onu boğazladı *(Kim?)* قُدَارٌ Kudâr *(Ne ile onu boğazladı?)* بِأَمْرِهِمْ Onların emriyle *(Ne şekilde onu boğazladı?)* بِأَنْ قَتَلَهَا Onu öldürmek suretiyle *(Ne ile ?)* بِالسَّيْفِ Kılıçla وَعَتَوْا **Ve başkaldırdılar** *(Neye başkaldırdılar?)* عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ **Rablerinin emrine** وَقَالُوا **Ve dediler** يَا صَالِحُ **Ey Salih!** ائْتِنَا **Bize getir** *(Neyi?)* بِمَا **Ol şeyi ki** تَعِدُنَا **Bize vaat ediyorsun** *(Neyi vaat ediyorsun?)* بِهِ O şeyi *(O vaat ettiğin şey de nedendir?)* مِنَ الْعَذَابِ Azap *(Neye karşılık olan azap?)* عَلَى قَتْلِهَا O devenin öldürülmesine karşılık إِنْ كُنْتَ **Şayet sen isen** *(Ne?)* مِنَ الْمُرْسَلِينَ **Gönderilmişlerden isen**

78. فَأَخَذَتْهُمُ **Onları yakaladı** *(Ne?)* الرَّجْفَةُ **Sarsıntı** اَلزَّلْزَلَةُ الشَّدِيدَةُ Şiddetli deprem/ sarsıntı *(Nereden olan sarsıntı?)* مِنَ الْأَرْضِ Yerden *(Daha ne yakaladı onları?)* وَالصَّيْحَةُ Ve ses *(Nereden gelen ses?)* مِنَ السَّمَاءِ Gökten فَأَصْبَحُوا **Ve oldular** *(Nerede?)* فِي دَارِهِمْ **Evlerinde** جَاثِمِينَ **Diz üstü çöküvermiş** بَارِكِينَ Çökübererek *(Ne üzerine?)* عَلَى الرُّكْبِ Dizlerinin üzerine *(Ne oldukları halde çöküvermişler?)* مَيِّتِينَ Ölüler olarak

79. فَتَوَلَّى **Yüz çevirdi** أَعْرَضَ Yüz çevirdi *(Kim?)* صَالِحٌ Salih *(Kimden yüz çevirdi?)* عَنْهُمْ **Onlardan** وَقَالَ **Ve dedi** يَا قَوْمِ **Ey kavmim!** لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ **Elbette size ulaştırdım** *(Neyi ulaştırdım?)* رِسَالَةَ رَبِّي **Rabbimin risaletini/vahyini** *(Daha?)* وَنَصَحْتُ **Ve nasihat verdim** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** وَلَكِنْ **Şu kadarı var ki** لَا تُحِبُّونَ **Siz sevmiyorsunuz** *(Kimi sevmiyorsunuz?)* النَّاصِحِينَ **Nasihat verenleri**

80. وَ **Ve** hatırla *(Kimi?)* لُوطًا **Lut'u** وَيُبَدَّلُ Bedel yapılır *(Neyden bedel yapılır?)* مِنْهُ Ondan (yani Lut kelimesinden. Şu cümle bedel yapılır) **(Lut'tan bedel!)** إِذْ **Ol vakti** (yâd et) **ki** قَالَ **Demişti** *(Kime?)* لِقَوْمِهِ **Kavmine** *(Şöyle demişti:)* أَتَأْتُونَ **Yaklaşıyor musunuz?** *(Neye?)* الْفَاحِشَةَ **Fuhuşa** أَيْ Yani أَدْبَارَ الرِّجَالِ Erkeklerin arkalarına مَا سَبَقَكُمْ **Sizi geçmedi/sizden önce yapmadı** *(Neye geçmedi?)* بِهَا **Bu fuhuşa** *(Kim geçmedi?)* مِنْ أَحَدٍ **Hiç kimse** *(kimden?)* مِنَ الْعَالَمِينَ **Alemlerden** اَلْإِنْسِ وَالْجِنِّ İnsan ve cinlerden

81. إِنَّكُمْ **Muhakkak ki siz** وَفِي قِرَاءَةٍ bir kıraatte «أَئِنَّكُمْ» "einneküm" şeklinde okunmuştur 1- بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ- İki hemzenin tahkiki/isbatı ile *(Daha?)* 2- وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ (Birincisinin tahkiki/isbatı,) ikincisinin teshili ile *(Daha?)* وَإِدْخَالِ الْأَلِفِ بَيْنَهُمَا İki hemzenin arasına elif koymakla (okundu) *(Nerede elif koymakla?)* عَلَى الْوَجْهَيْنِ Her iki vecihte de (yani 3- hemzenin isbatı vechiyle, 4-ikinci hemzenin teshili vechinde iki hemze arasına bir elif koyarak okundu) لَتَأْتُونَ **Elbette yanaşıyorsunuz** *(Kime?)* الرِّجَالَ **Erkeklere** *(Ne olduğunuz halde?)* شَهْوَةً **Şehvetli** مِنْ دُونِ النِّسَاءِ **Kadınları bırakıp** بَلْ أَنْتُمْ **Bilakis siz** *(Nesiniz?)* قَوْمٌ **Bir kavimsiniz** *(öyle kavim ki)* مُسْرِفُونَ **Müsrifler** مُتَجَاوِزُونَ Aşıp-geçenlersiniz *(Neyi aşanlar?)* الْحَلَالَ Helali *(Helali aşıp neye geçenler?)* إِلَى الْحَرَامِ Harama

﴿وَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّآ اَنْ قَالُوٓا اَخْرِجُوهُمْ﴾ أَيْ لُوطًا وَأَتْبَاعَهُ ﴿مِنْ قَرْيَتِكُمْ اِنَّهُمْ اُنَاسٌ يَتَطَهَّرُونَ ﴿٨٢﴾﴾ مِنْ أَدْبَارِ الرِّجَالِ ﴿فَاَنْجَيْنَاهُ وَاَهْلَهُ اِلَّا امْرَاَتَهُ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٨٣﴾﴾ الْبَاقِينَ فِي الْعَذَابِ ﴿وَاَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا﴾ هُوَ حِجَارَةُ السِّجِّيلِ فَأَهْلَكَتْهُمْ ﴿فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ ﴿٨٤﴾﴾ ﴿وَ﴾ أَرْسَلْنَا ﴿اِلٰى مَدْيَنَ اَخَاهُمْ شُعَيْبًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهُ قَدْ جَآءَتْكُمْ بَيِّنَةٌ﴾ مُعْجِزَةٌ ﴿مِنْ رَبِّكُمْ﴾ عَلَى صِدْقِي ﴿فَاَوْفُوا﴾ أَتِمُّوا ﴿الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ وَلَا تَبْخَسُوا﴾ تُنْقِصُوا ﴿النَّاسَ اَشْيَاءَهُمْ وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْاَرْضِ﴾ بِالْكُفْرِ وَالْمَعَاصِي ﴿بَعْدَ اِصْلَاحِهَا﴾ بِبَعْثِ الرُّسُلِ ﴿ذٰلِكُمْ﴾ اَلْمَذْكُورُ ﴿خَيْرٌ لَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٨٥﴾﴾ مُرِيدِي الْإِيمَانِ فَبَادِرُوا إِلَيْهِ ﴿وَلَا تَقْعُدُوا بِكُلِّ صِرَاطٍ﴾ طَرِيقٍ ﴿تُوعِدُونَ﴾ تُخَوِّفُونَ النَّاسَ بِأَخْذِ ثِيَابِهِمْ أَوِ الْمَكْسِ مِنْهُمْ ﴿وَتَصُدُّونَ﴾ تَصْرِفُونَ ﴿عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ﴾ دِينِهِ ﴿مَنْ اٰمَنَ بِهِ﴾ بِتَوَعُّدِكُمْ إِيَّاهُ بِالْقَتْلِ ﴿وَتَبْغُونَهَا﴾ تَطْلُبُونَ الطَّرِيقَ ﴿عِوَجًا﴾ مُعْوَجَّةً ﴿وَاذْكُرُوا اِذْ كُنْتُمْ قَلِيلًا فَكَثَّرَكُمْ وَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴿٨٦﴾﴾ قَبْلَكُمْ بِتَكْذِيبِ رُسُلِهِمْ أَيْ آخِرُ أَمْرِهِمْ مِنَ الْهَلَاكِ ﴿وَاِنْ كَانَ طَائِفَةٌ مِنْكُمْ اٰمَنُوا بِالَّذِي اُرْسِلْتُ بِهِ وَطَائِفَةٌ لَمْ يُؤْمِنُوا﴾ بِهِ ﴿فَاصْبِرُوا﴾ انْتَظِرُوا ﴿حَتّٰى يَحْكُمَ اللّٰهُ بَيْنَنَا﴾ وَبَيْنَكُمْ بِإِنْجَاءِ الْمُحِقِّ وَإِهْلَاكِ الْمُبْطِلِ ﴿وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ ﴿٨٧﴾﴾ أَعْدَلُهُمْ

TÜRKÇE ANLAMI

82. **Ve kavminin cevabı, «Onları** Lût ve tabilerini **kasabanızdan çıkarınız, çünkü onlar** erkeklerin arkalarından **fazla sakınan/nezih insanlardır» demekten başka olmadı.**

83. **Artık Biz onu ve ehlini kurtardık, hanımı müstesna, o geriye kalıp helâk olanlardan** azapta kalanlardan **oldu.**

84. **Ve onların üzerlerine bir yağmur** siccil taşı **yağdırdık** bu taşlar onları helak etti. **Artık bak günahkârların akibeti nasıl oldu?**

85. **Ve Medyen'e de kardeşleri Şuayb'i** peygamber gönderdik. **Dedi ki: «Ey kavmim! Allah'a ibadette bulunun, sizin için O'ndan başka tanrı yoktur. Muhakkak ki,** benim doğruluğuma dair **size Rabbinizden apaçık bir bürhan** mucize **geldi. Artık ölçeği ve teraziyi tam tutun ve insanlara eşyalarını eksik vermeyin, ve yeryüzünde** peygamberlerin gönderilmesiyle **ıslahından sonra** küfür ve masiyetle **fesad çıkarmayın, bu** anlatılan **sizin için hayırlıdır, eğer siz inanır** iman etmeyi isteyen **kimseler iseniz.** Şu halde hemen iman ediniz»

86. **Allah'a imân edenleri tehdit ederek** elbiselerine el koymak veya onlardan vergi/haraç almakla korkutarak **ve Allah'ın yolundan** dininden **alıkoyarak ve onun için** Allah'ın dini için **eğriliği isteyerek her bir caddede oturmayınız. Ve hatırlayınız ki, siz pek az idiniz, sonra sizi çoğalttı ve bakınız ki,** sizden önce peygamberlerini yalanlayarak ifsatta bulunan **bozguncuların sonu** helakı **nasıl oldu?**

87. **Ve eğer sizden bir kesim, kendisiyle göndermiş olduğum şeye inanmışlar ve bir kesim de** buna **inanmamışlar ise artık Allah aramızda** bizimle sizin arasında haklıları kurtararak, haksızları helak ederek **hükmedinceye kadar siz sabrediniz. Ve o hükmedenlerin en hayırlısıdır** en adilidir.

KELİME ANLAMI

82. وَمَا كَانَ **Ve olmadı** جَوَابَ قَوْمِهِ **Kavminin cevabı** إِلَّا اَنْ قَالُوا **Ancak demeleri (oldu)** اَخْرِجُوهُمْ **Onları çıkarın** أَيْ Yani لُوطًا Lût'u *(Daha?)* وَأَتْبَاعَهُ Ve ona tabi olanları *(Nereden çıkarın?)* مِنْ قَرْيَتِكُمْ **Kasabanızdan** إِنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** *(Nedir?)* أُنَاسٌ **Bir takım insanlardır ki** يَتَطَهَّرُونَ **Çok temizlenirler** *(Neyden temizlenen insanlar?)* مِنْ أَدْبَارِ الرِّجَالِ Erkeklerin arkalarından

83. فَأَنْجَيْنَاهُ **Bunun üzerine onu kurtardık** *(Daha kimi kurtardık?)* وَأَهْلَهُ **Ve ailesini de** إِلَّا **Ancak (kurtarmadık)** امْرَأَتَهُ **Karısını** كَانَتْ **O (karısı) oldu** *(Ne oldu?)* مِنَ الْغَابِرِينَ اَلْبَاقِينَ فِي الْعَذَابِ **Geride** azapta **kalanlardan**

84. وَأَمْطَرْنَا **Ve yağdırdık** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Neyi yağdırdık?)* مَطَرًا **Bir yağmur** هُوَ O yağmur *(Nedir?)* حِجَارَةُ السِّجِّيلِ (balçıktan) pişirilmiş taşlar فَأَهْلَكَتْهُمْ Ve o taşlar onları helak etmiştir فَانْظُرْ **Bak !** كَيْفَ كَانَ **Nasıl oldu** *(Ne?)* عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ **Günahkarların akıbeti**

85. وَ **Ve** أَرْسَلْنَا gönderdik *(Nereye gönderdik?)* إِلَى مَدْيَنَ **Medyen'e** *(Kime gönderdik?)* اَخَاهُمْ **Kardeşlerini** *(O kardeşlerinden bedel)* شُعَيْبًا **Şuayb'ı** قَالَ **Dedi ki** يَا قَوْمِ **Ey kavmim!** اعْبُدُوا **İbadet edin** *(Kime?)* اللهَ **Allah'a** مَا لَكُمْ **Sizin için yoktur** *(Ne?)* مِنْ إِلٰهٍ **Hiçbir ilah** *(O ilahtan bedel)* غَيْرُهُ **Ondan başka** قَدْ جَاءَتْكُمْ **Elbette size geldi** *(Ne geldi?)* بَيِّنَةٌ **Bir beyine** مُعْجِزَةٌ Mucize *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbiniz tarafından** *(Neye dair bir beyyine?)* عَلَى صِدْقِي Benim doğruluğuma dair فَأَوْفُوا، أَتِمُّوا **tam yapın** *(Neyi tam yapın?)* الْكَيْلَ **Ölçeği** *(Daha?)* وَالْمِيزَانَ **Ve tartıyı** وَلَا تَبْخَسُوا،

تُنْقِصُوا **eksik vermeyin** *(Kime?)* النَّاسَ **İnsanlara** *(Neyi eksik vermeyin?)* اَشْيَاءَهُمْ **Eşyalarını** *(Daha?)* وَلَا تُفْسِدُوا **Ve bozgunculuk yapmayın** *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ne şekilde bozgunculuk yapmayın?)* بِالْكُفْرِ Küfürle *(Daha?)* وَالْمَعَاصِي Ve günahlarla *(Ne zaman bozgunculuk yapmayın?)* بَعْدَ اِصْلَاحِهَا **Düzeltilmesinden sonra** *(Ne şekilde düzeltilmesi?)* بِبَعْثِ الرُّسُلِ Peygamberlerin gönderilmesiyle ذٰلِكُمْ **İşte size bu** اَلْمَذْكُورُ Anlatılanlar *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** لَكُمْ **size** اِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz** *(Ne iseniz?)* مُؤْمِنِينَ **Müminler iseniz** مُرِيدِي الْاِيمَانِ İmanı isteyenler iseniz فَبَادِرُوا اِلَيْهِ Ona koşun

86. وَلَا تَقْعُدُوا **Oturmayın** *(Neye oturmayın?)* بِكُلِّ صِرَاطٍ، طَرِيقٍ **Her yola** *(Ne olduğunuz halde oturmayın?)* تُوعِدُونَ **Tehdit ederek** تُخَوِّفُونَ Korkutarak *(Kimi?)* النَّاسَ İnsanları *(Ne ile korkutarak?)* بِاَخْذِ ثِيَابِهِمْ Elbiselerini almakla *(Daha ne almakla?)* اَوِ الْمَكْسِ Vergi/haraç *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan *(Daha ne olduğunuz halde?)* وَتَصُدُّونَ **Engelleyerek** تَصْرِفُونَ Çevirerek *(Neyden engelleyerek/çevirerek?)* عَنْ سَبِيلِ اللهِ **Allah yolundan** دِينِهِ Onun dininden *(Kimi?)* مَنْ **Ol kimseyi ki** اٰمَنَ **İman etti** *(Kime?)* بِهِ **Ona** *(Ne şekilde engelleyerek?)* بِتَوَعُّدِكُمْ Tehdit etmek suretiyle *(kimi?)* اِيَّاهُ Onu *(Ne ile tehdit etmek suretiyle?)* بِالْقَتْلِ Ölümle *(Daha ne olduğunuz halde?)* وَتَبْغُونَهَا **Onu isteyerek** تَطْلُبُونَ Yolu isteyerek *(Ne olmasını isteyerek?)* عِوَجًا **Eğri** مُعَوَّجَةً Çarpık وَاذْكُرُوا **Ve hatırlayın** *(Neyi?)* اِذْ **Ol vakti ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** *(Ne idiniz?)* قَلِيلًا **Az** فَكَثَّرَكُمْ **Sizi çoğalttı** وَانْظُرُوا **Ve bakın** كَيْفَ كَانَ **Nasıl oldu** *(Ne?)* عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ **Bozgunculuk yapanların akıbeti** *(öyle bozgunculuk yapan kimseler ki)* قَبْلَكُمْ Sizden önceki *(bozgunculukları ne şekildeydi?)* بِتَكْذِيبِ رُسُلِهِمْ Peygamberlerini yalanlamalarıyla اَيْ Yani آخِرُ اَمْرِهِمْ Durumlarının sonu (bakın) *(O durumların sonu da nedendir?)* مِنَ الْهَلَاكِ Helak

87. وَاِنْ كَانَ **Şayet ise** *(Kim?)* طَائِفَةٌ مِنْكُمْ **Sizden bir taife** اٰمَنُوا **İnanmışlarsa** *(Neye?)* بِالَّذِي **Ol şeye ki** اُرْسِلْتُ **Ben gönderildim** *(Ne ile ?)* بِهِ **O şey ile** *(Daha?)* وَطَائِفَةٌ **Ve bir taife de** لَمْ يُؤْمِنُوا **İnanmamışlarsa** *(Neye?)* بِهِ O şeye فَاصْبِرُوا **Bu durumda sabredin** انتظروا Bekleyin *(Ne zamana dek?)* حَتّٰى يَحْكُمَ **Hükmedinceye dek** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Nerede hükmedinceye dek?)* بَيْنَنَا **Bizim aramızda** وَبَيْنَكُمْ

Ve sizin aranızda *(Ne şekilde hükmedinceye dek?)* بِإِنْجَاءِ الْمُحِقِّ Haklıyı kurtarmak *(Daha?)* وَإِهْلَاكِ الْمُبْطِلِ Ve haksızı da helak etmek suretiyle وَهُوَ **O Allah** *(Nedir?)* خَيْرُ الْحَاكِمِينَ **Hükmedenlerin en hayırlısıdır** أَعْدَلُهُمْ Onların en adilidir

﴿قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِنْ قَوْمِهِ﴾ عَنِ الْإِيمَانِ ﴿لَنُخْرِجَنَّكَ يَا شُعَيْبُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَكَ مِنْ قَرْيَتِنَا أَوْ لَتَعُودُنَّ﴾ تَرْجِعُنَّ ﴿فِي مِلَّتِنَا﴾ دِينِنَا ، وَغَلَّبُوا فِي الْخِطَابِ الْجَمْعَ عَلَى الْوَاحِدِ لِأَنَّ شُعَيْبًا لَمْ يَكُنْ فِي مِلَّتِهِمْ قَطُّ وَعَلَى نَحْوِهِ أَجَابَ ﴿قَالَ أَ﴾ نَعُودُ فِيهَا ﴿وَلَوْ كُنَّا كَارِهِينَ ﴿٨٨﴾﴾ لَهَا اسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ ﴿قَدِ افْتَرَيْنَا عَلَى اللهِ كَذِبًا إِنْ عُدْنَا فِي مِلَّتِكُمْ بَعْدَ إِذْ نَجَّيْنَا اللهُ مِنْهَا وَمَا يَكُونُ﴾ يَنْبَغِي ﴿لَنَا أَنْ نَعُودَ فِيهَا إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللهُ رَبُّنَا﴾ ذٰلِكَ فَيَخْذُلُنَا ﴿وَسِعَ رَبُّنَا كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا﴾ أَيْ وَسِعَ عِلْمُهُ كُلَّ شَيْءٍ وَمِنْهُ حَالِي وَحَالُكُمْ ﴿عَلَى اللهِ تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا افْتَحْ﴾ احْكُمْ ﴿بَيْنَنَا وَبَيْنَ قَوْمِنَا بِالْحَقِّ وَأَنْتَ خَيْرُ الْفَاتِحِينَ ﴿٨٩﴾﴾ الْحَاكِمِينَ ﴿وَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ﴾ أَيْ قَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ﴿لَئِنِ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿اتَّبَعْتُمْ شُعَيْبًا إِنَّكُمْ إِذًا لَخَاسِرُونَ ﴿٩٠﴾﴾ ﴿فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ﴾ الزَّلْزَلَةُ الشَّدِيدَةُ ﴿فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جَاثِمِينَ ﴿٩١﴾﴾ بَارِكِينَ عَلَى الرُّكَبِ مَيِّتِينَ ﴿الَّذِينَ كَذَّبُوا شُعَيْبًا﴾ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ ﴿كَأَنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ أَيْ كَأَنَّهُمْ ﴿لَمْ يَغْنَوْا﴾ يُقِيمُوا ﴿فِيهَا﴾ فِي دِيَارِهِمْ ﴿الَّذِينَ كَذَّبُوا شُعَيْبًا كَانُوا هُمُ الْخَاسِرِينَ ﴿٩٢﴾﴾ التَّأْكِيدُ بِإِعَادَةِ الْمَوْصُولِ وَغَيْرِهِ لِلرَّدِّ عَلَيْهِمْ فِي قَوْلِهِمُ السَّابِقِ ﴿فَتَوَلَّى﴾ أَعْرَضَ ﴿عَنْهُمْ وَقَالَ يَا قَوْمِ لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي وَنَصَحْتُ لَكُمْ﴾ فَلَمْ تُؤْمِنُوا ﴿فَكَيْفَ آسَى﴾ أَحْزَنُ ﴿عَلَى قَوْمٍ كَافِرِينَ ﴿٩٣﴾﴾ اسْتِفْهَامٌ بِمَعْنَى النَّفْيِ ﴿وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِنْ نَبِيٍّ﴾ فَكَذَّبُوهُ ﴿إِلَّا أَخَذْنَا﴾ عَاقَبْنَا ﴿أَهْلَهَا بِالْبَأْسَاءِ﴾ شِدَّةِ الْفَقْرِ ﴿وَالضَّرَّاءِ﴾ الْمَرَضِ ﴿لَعَلَّهُمْ يَضَّرَّعُونَ ﴿٩٤﴾﴾ يَتَذَلَّلُونَ فَيُؤْمِنُوا ﴿ثُمَّ بَدَّلْنَا﴾ أَعْطَيْنَاهُمْ ﴿مَكَانَ السَّيِّئَةِ﴾ الْعَذَابِ ﴿الْحَسَنَةَ﴾ الْغِنَى وَالصِّحَّةَ ﴿حَتَّى عَفَوْا﴾ كَثُرُوا ﴿وَقَالُوا﴾ كُفْرًا لِلنِّعْمَةِ ﴿قَدْ مَسَّ آبَاءَنَا الضَّرَّاءُ وَالسَّرَّاءُ﴾ كَمَا مَسَّنَا وَهٰذِهِ عَادَةُ الدَّهْرِ وَلَيْسَتْ بِعُقُوبَةٍ مِنَ اللهِ فَكُونُوا عَلَى مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ قَالَ تَعَالَى ﴿فَأَخَذْنَاهُمْ﴾ بِالْعَذَابِ ﴿بَغْتَةً﴾ فَجْأَةً ﴿وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٩٥﴾﴾ بِوَقْتِ مَجِيئِهِ قَبْلَهُ

TÜRKÇE ANLAMI

88. Onun kavminden iman etmekten **büyüklenen bir cemaat demişti ki: «Ey Şuayb! Seni ve seninle beraber imân edenleri elbette yurdumuzdan çıkarırız veyahut kat'i sûrette bizim milletimize** dinimize **dönüverirsiniz.**[1]**» O da demişti ki: «Ya biz**[1] **onu** milletinizi **kerih**

[1] Şuayb'ın kavmi, Şuayb'a hitap ederken cemiyi (Hz. Şuayb'ın kavmini) müfred (Hz. Şuayb) üzerine tağlip ederek "milletimize dönersiniz" dediler. Çünkü Hz. Şuayb hiçbir zaman onların dininden olmadı ki, tekrar o dine dönmüş olsun.

görenler olduğumuz halde de mi milletinize döneceğiz?[2]

89. **Eğer Allah bizi ondan kurtardıktan sonra sizin dininize dönersek muhakkak Allah'a karşı yalan yere iftira etmiş oluruz. Bizim için onda dönmek** doğru **olamaz. Ancak Rabbim olan Allah** bunu **dileyecek olursa** ve bizi kendi halimize bırakırsa **bu hariç. Rabbimiz her şeyi ilmi ile kuşatmıştır.** Yani onun ilmi her şeyi içine alır. Bizim sizin haliniz de bu her şeye dâhildir. **Allah Teâlâ'ya tevekkül etmişizdir. «Ey Rabbimiz! Bizim aramızla kavmimizin arasını hak ile fethet** aramızda hak ile hükmet **ve Sen fethedenleri** hükmedenlerin **en hayırlısısın.»**

90. **Ve onun kavminden kâfir olmuş olan ileri gelenleri** birbirlerine **demişti ki: «Eğer Şuayb'e tabi olursanız**[3]**, şüphesiz siz o zaman en büyük zarara düşmüşler olursunuz.»**

91. **Derken onları şiddetli bir zelzele yakaladı da evlerinde** ölü oldukları halde **diz üstü çöken kimseler oldular.**

92. **Şuayb'ı yalanlayanlar**[4]**, sanki**[5] **orada** evlerinde **hiç kalmamışlar gibi oldular. Şuayb'i yalanlayanlardır ki**[6]**, en büyük zarara uğrayanlar onlar olmuşlardır.**

93. **İmdi, onlardan döndü** yüz çevirdi **de dedi ki: «Ey kavmim! Ben Rabbimin elçiliğini muhakkak ki size ulaştırdım ve sizin için nasihatta bulundum** siz ise bana iman etmediniz. **Artık kâfirler olan bir kavme karşı nasıl fazlaca mahzun olurum?**[7]**»**

94. **Bir memlekete bir peygamber göndermedik** ve onlar onu yalanladılar **ki, illâ onun ahalisini** şiddetli **yoksulluk ve hastalık ile yakaladık** cezalandırdık. **Tâ ki yalvarıp yakarsınlar** boyun büksünler de iman etsinler.

95. **Sonra bu fenalık yerini** azabı **güzelliğe** zenginlik ve sıhhate **tebdîl ettik** onun yerine onlara bunları verdik. **Tâ ki çoğaldılar ve** nimete nankörlük ederek **dediler ki: «Muhakkak** bize dokunduğu gibi **bizim**

---

[1] Hz. Şuayb onlara cevap verirken onların tağlibine uygun cevap vermiştir.

[2] Buradaki istifham inkar içindir.

[3] "لَئِنْ" kelimesinin başındaki "ل" harfi kasem içindir.

[4] Ayette geçen "الَّذِينَ" mübtedadır. Haberi ise devamındaki "كَأَنْ" ile başlayan cümledir.

[5] "كَأَنْ" kelimesinin sonu şeddeli iken sakin kılınmıştır. İsmi hazfedilmiştir. Takdiri "كَأَنَّهُمْ" şeklindedir.

[6] Burada ism-i mevsul ve sılasının tekrarlanması, onların geride geçen sözlerini red sadedinde tekid içindir.

[7] Buradaki istifham olumsuzluk içindir.

babalarımıza da sıkıntılı haller, neşveli demler dokunmuştur. Bu tarihin seyri gereğidir. Yoksa bunlar allah'ın bir azabı olamaz. Şu halde rahat olun ve dilediğinizi yapmaya devam edin.» Cenabı Allah buyuruyor ki; **Artık Biz de onları kendileri** önceden geliş vaktinin **farkına varmadıkları halde ansızın tutup** azabımızla **yakaladık.**

KELİME ANLAMI

88. قَالَ **Dedi ki** الْمَلَأُ **İleri gelenler** الَّذِينَ **Öyle ileri gelenler ki** اسْتَكْبَرُوا **Kibirlendiler** *(O kibirlenenler kimdendir?)* مِنْ قَوْمِهِ **Onun kavminden** *(Neyden kibirlendiler?)* عَنِ الْإِيمَانِ İman etmekten لَنُخْرِجَنَّكَ **Biz elbette seni çıkaracağız** يَا شُعَيْبُ **Ey Şuayb!** *(Daha kimi çıkaracağız?)* وَالَّذِينَ **Ol kimseleri ki** آمَنُوا **İman ettiler** *(Kimle birlikte çıkaracağız?)* مَعَكَ **Seninle birlikte** *(Nereden çıkaracağız?)* مِنْ قَرْيَتِنَا **Kasabamızdan** أَوْ **Ya da** لَتَعُودُنَّ، تَرْجِعُنَّ **Kesin olarak döneceksin** *(Nereye?)* فِي مِلَّتِنَا **Bizim milletimize** دِينِنَا Dinimize وَغَلَّبُوا Tağlip ettiler *(Nerede?)* فِي الْخِطَابِ Hitapta *(Neyi?)* الْجَمْعَ Cemiyi *(Ne üzerine tağlip etti?)* عَلَى الْوَاحِدِ Tek üzerine لِأَنَّ شُعَيْبًا Zira Şuayb لَمْ يَكُنْ Olmadı *(Nerede?)* فِي مِلَّتِهِمْ Onların dininde قَطُّ Kesinlikle وَعَلَى نَحْوِهِ Bu şekilde (çoğu, kendine baskın sayarak) أَجَابَ Cevap verdi قَالَ **Dedi ki,** أَ نَعُودُ 'dönelim **mi?** *(Nereye?)* فِيهَا O dine وَلَوْ كُنَّا **Olsak bile** كَارِهِينَ **İstemiyor** *(Neyi istemiyor?)* لَهَا O dini *(Buradaki soru nedir?)* اِسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ İnkar istifhamıdır

89. قَدِ افْتَرَيْنَا **Elbette iftira etmiş oluruz** *(kim üzerine?)* عَلَى اللهِ **Allah üzerine** *(Neyi iftira etmiş oluruz?)* كَذِبًا **Bir yalanı** *(Ne zaman iftira etmiş oluruz?)* إِنْ عُدْنَا **Şayet dönersek** *(Nereye dönersek?)* فِي مِلَّتِكُمْ **Sizin dininize** *(Ne zaman?)* بَعْدَ إِذْ **Ol zamandan sonra ki** نَجَّيْنَا **Bizi kurtardı** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neyden kurtardı?)* مِنْهَا **Ondan (o dinden)** وَمَا يَكُونُ **Ve olmaz** يَنْبَغِي Yaraşmaz *(Kime?)* لَنَا **Bize** *(Ne yaraşmaz?)* أَنْ نَعُودَ **Dönmemiz** *(Nereye dönmemiz?)* فِيهَا **Ona (o dine)** إِلَّا أَنْ يَشَاءَ **Ancak dilerse** *(Kim dilerse?)* اللهُ **Allah** *(Kimdir O?)* رَبُّنَا **Rabbimiz** *(Neyi dilerse?)* ذٰلِكَ Bunu فَيُخْذِلَنَا (Dilerse) bizim ayağımızı kaydırır وَسِعَ **Kuşattı** *(Kim ?)* رَبُّنَا **Rabbimiz** *(Neyi kuşattı?)* كُلَّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Ne cihetten kuşattı?)* عِلْمًا **İlim cihetinden** أَيْ Yani وَسِعَ Kuşattı *(Ne?)* عِلْمُهُ Onun ilmi *(Neyi?)* كُلَّ شَيْءٍ Her şeyi وَمِنْهُ Ve ondandır *(Ne?)* حَالِي Benim durumum *(Daha?)* وَحَالُكُمْ Ve sizin durumum عَلَى اللهِ **Allah'a** تَوَكَّلْنَا **Tevekkül ettik biz** رَبَّنَا **Ey rabbimiz!** افْتَحْ، اُحْكُمْ

hükmet *(Nerede?)* بَيْنَنَا **Aramızda** *(Daha?)* وَبَيْنَ قَوْمِنَا **Ve kavmim arasında** (Neyle hükmet?) بِالْحَقِّ **hak ile** وَأَنْتَ **Sen** *(Nesin?)* خَيْرُ الْفَاتِحِينَ، الْحَاكِمِينَ **Hüküm verenlerin en hayırlısısın**

90. وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* الْمَلَأُ **İleri gelenler** الَّذِينَ **Öyle ileri gelenler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** *(İleri gelen kafirler kimdendir?)* مِنْ قَوْمِهِ **Kavminden** أَيْ Yani قَالَ Dedi *(Kim?)* بَعْضُهُمْ Onların bazısı *(kime dedi?)* لِبَعْضٍ Bazısına *(Şöyle dedi:)* لَئِنْ **And olsun ki eğer** *(Buradaki 'lam' nedir?)* لَامُ قَسَمٍ Kasem lam'ıdır اتَّبَعْتُمْ **Siz tabi olursanız** *(Kime?)* شُعَيْبًا **Şuayb'a** إِنَّكُمْ **Muhakkak ki siz** إِذًا **O zaman** لَخَاسِرُونَ **Ziyana uğrayanlar olursunuz**

91. فَأَخَذَتْهُمُ **Bunun üzerine onları aldı** *(Ne?)* الرَّجْفَةُ **Sarsıntı** الزَّلْزَلَةُ الشَّدِيدَةُ Şiddetli zelzele فَأَصْبَحُوا **Ve oldular** *(Nerede?)* فِي دَارِهِمْ **Evlerinde** جَاثِمِينَ **Diz üstü çöküvermiş** بَارِكِينَ Çökümüşler *(Ne üzerine?)* عَلَى الرُّكْبِ Dizlerinin üzerine *(Ne oldukları halde çöküvermişler?)* مَيِّتِينَ Ölüler olarak

92. الَّذِينَ **Ol kimseler ki** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Kimi?)* شُعَيْبًا **Şuayb'ı** *(Buradaki 'ellezine' nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır خَبَرُهُ Haberi de (şudur:) كَأَنْ **Sanki gibiler** *(Buradaki 'en' nedir?)* مُخَفَّفَةٌ Tahfif edilmiştir وَاسْمُهَا Ve onun ismi de *(Nedir?)* مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir أَيْ Yani كَأَنَّهُمْ Sanki onlar *(Nedir?)* لَمْ يَغْنَوْا **Kalmamışlar** يُقِيمُوا Oturmamışlar *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** فِي دِيَارِهِمْ Yurtlarında الَّذِينَ **Ol kimseler ki** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Kimi?)* شُعَيْبًا **Şuayb'ı** كَانُوا **Oldular** هُمُ **Onlar** *(Ne oldular ?)* الْخَاسِرِينَ **Ziyana uğrayanlar** اَلتَّأْكِيدُ Tekitleme *(Ne şekilde?)* بِإِعَادَةِ الْمَوْصُولِ İsmi mevsulü tekrarlama şeklinde *(Daha?)* وَغَيْرِهِ Ve diğerlerini (fiili ve zamir-i faslı) *(İşte bu tekrar nedir?)* لِلرَّدِّ Ret içindir *(kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ Onlar üzerine *(Nerede onlar üzerine ret içindir?)* فِي قَوْلِهِمْ Onların sözünde *(Öyle sözü ki)* السَّابِقِ Önceki

93. فَتَوَلَّى **Döndü** أَعْرَضَ Yüz çevirdi *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** وَقَالَ **Ve dedi** يَا قَوْمِ **Ey kavmim!** لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ **Elbette size ulaştırdım** *(Neyi ulaştırdım?)* رِسَالَاتِ رَبِّي **Rabbimin risaletini** *(Daha?)* وَنَصَحْتُ **Ve nasihat ettim** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** فَلَمْ تُؤْمِنُوا Siz de iman etmediniz فَكَيْفَ آسَى أَحْزَنُ **Nasıl üzülürüm** *(Kim üzerine?)* عَلَى قَوْمٍ **Bir kavim üzerine** *(Öyle kavim ki)* كَافِرِينَ **Kafirler** *(Buradaki istifham nedir?)* اِسْتِفْهَامٌ Bir istifhamdır ki بِمَعْنَى النَّفْيِ Nefiy manasında (yani üzülmem)

94. وَمَا اَرْسَلْنَا **Ve biz göndermedik** *(Nereye?)* فِي قَرْيَةٍ **Hiçbir memlekete ki** *(Kimi göndermedik?)* مِنْ نَبِيٍّ **Hiçbir peygamberi** *(Öyle peygamber ki)* فَكَذَّبُوهُ Onu yalanladılar اِلَّا **Ancak (gönderdiysek)** اَخَذْنَا **Biz aldık** عَاقَبْنَا Cezalandırdık *(Kimi?)* اَهْلَهَا **Oranın ahalisini** *(Ne ile cezalandırdık?)* بِالْبَاْسَاءِ شِدَّةِ الْفَقْرِ **şiddetli fakirlikle** *(Daha?)* وَالضَّرَّاءِ اَلْمَرَضِ **hastalıkla** لَعَلَّهُمْ **ta ki onlar** يَضَّرَّعُونَ **Yalvarıp-yakarırlar** يَتَذَلَّلُونَ Tevazu gösterip de فَيُؤْمِنُوا İman ederler

95. ثُمَّ **Sonra** بَدَّلْنَا **Değiştirdik** أَعْطَيْنَاهُمْ Onlara verdik *(Neyi değiştirdik?)* مَكَانَ السَّيِّئَةِ **Kötülüğün yerini** اَلْعَذَابِ Azabı (değiştirdik) *(Neye değiştirdik?)* الْحَسَنَةَ **İyiliğe** اَلْغِنٰى Zenginliğe *(Daha?)* وَالصِّحَّةَ Ve sağlığa حَتّٰى عَفَوْا كَثُرُوا **Nihayet çoğaldılar** وَقَالُوا **Ve dediler** *(Ne olarak dediler?)* كُفْرًا Nankörlük olarak *(Neye?)* لِلنِّعْمَةِ Nimete *(Şöyle dediler:)* قَدْ مَسَّ **Elbette dokundu** *(kime?)* اٰبَاءَنَا **Babalarımıza** *(Ne dokundu?)* الضَّرَّاءُ **Darlık da** *(Daha?)* وَالسَّرَّاءُ **Bolluk da** كَمَا مَسَّنَا Bize dokunduğu gibi وَهٰذِهِ Bu (önce darlık, sonra genişlik olması) *(Nedir?)* عَادَةُ الدَّهْرِ Zamanın adetidir وَلَيْسَتْ Değildir *(Ne değildir?)* بِعُقُوبَةٍ Bir ceza *(Kim tarafından?)* مِنَ اللّٰهِ Allah tarafından فَكُونُوا Siz olun *(Ne üzerine olun?)* مَا عَلٰى Ol durum üzerine ki أَنْتُمْ Siz *(Nesiniz?)* عَلَيْهِ O durum üzerinesiniz قَالَ تَعَالٰى Allah teala buyurdu فَاَخَذْنَاهُمْ **Biz onları alıverdik** *(Ne ile alıverdik?)* بِالْعَذَابِ Azapla بَغْتَةً **Ansızın** فَجْأَةً Birden bire وَهُمْ **Halbuki onlar** لَا يَشْعُرُونَ **Hissetmiyorlar** *(Neyi?)* بِوَقْتِ مَجِيئِهِ Azabın geliş vaktini *(Ne zaman?)* قَبْلَهُ Gelmeden önce

﴿وَلَوْ اَنَّ اَهْلَ الْقُرٰى﴾ اَلْمُكَذِّبِينَ ﴿اٰمَنُوا﴾ بِاللهِ وَرُسُلِهِمْ ﴿وَاتَّقَوْا﴾ اَلْكُفْرَ وَالْمَعَاصِيَ ﴿لَفَتَحْنَا﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ ﴿عَلَيْهِمْ بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ﴾ بِالْمَطَرِ ﴿وَالْاَرْضِ﴾ بِالنَّبَاتِ ﴿وَلٰكِنْ كَذَّبُوا﴾ اَلرُّسُلَ ﴿فَاَخَذْنَاهُمْ﴾ عَاقَبْنَاهُمْ ﴿بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٩٦﴾﴾ ﴿اَفَاَمِنَ اَهْلُ الْقُرٰى﴾ اَلْمُكَذِّبُونَ ﴿اَنْ يَاْتِيَهُمْ بَاْسُنَا﴾ عَذَابُنَا ﴿بَيَاتًا﴾ لَيْلًا ﴿وَهُمْ نَآئِمُونَ ﴿٩٧﴾﴾ غَافِلُونَ عَنْهُ ﴿اَوَاَمِنَ اَهْلُ الْقُرٰى اَنْ يَاْتِيَهُمْ بَاْسُنَا ضُحًى﴾ نَهَارًا ﴿وَهُمْ يَلْعَبُونَ ﴿٩٨﴾﴾ ﴿اَفَاَمِنُوا مَكْرَ اللهِ﴾ اِسْتِدْرَاجَهُ إِيَّاهُمْ بِالنِّعْمَةِ وَأَخْذَهُمْ بَغْتَةً ﴿فَلَا يَاْمَنُ مَكْرَ اللهِ اِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٩٩﴾﴾ - ﴿اَوَلَمْ يَهْدِ﴾ يَتَبَيَّنْ ﴿لِلَّذِينَ يَرِثُونَ الْاَرْضَ﴾ بِالسُّكْنٰى ﴿مِنْ بَعْدِ﴾ هَلَاكِ ﴿اَهْلِهَا اَنْ﴾ فَاعِلٌ مُخَفَّفَةٌ وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ أَيْ أَنَّهُ ﴿لَوْ نَشَآءُ اَصَبْنَاهُمْ﴾ بِالْعَذَابِ ﴿بِذُنُوبِهِمْ﴾ كَمَا أَصَبْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ وَالْهَمْزَةُ فِي الْمَوَاضِعِ الْأَرْبَعَةِ لِلتَّوْبِيخِ وَالْفَاءُ وَالْوَاوُ الدَّاخِلَةُ عَلَيْهِمَا لِلْعَطْفِ وَفِي قِرَاءَةٍ بِسُكُونِ الْوَاوِ فِي الْمَوْضِعِ الْأَوَّلِ عَطْفًا بِأَوْ ﴿وَ﴾ نَحْنُ ﴿نَطْبَعُ﴾ نَخْتِمُ ﴿عَلٰى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿١٠٠﴾﴾ اَلْمَوْعِظَةَ سَمَاعَ تَدَبُّرٍ ﴿تِلْكَ الْقُرٰى﴾ اَلَّتِي مَرَّ ذِكْرُهَا ﴿نَقُصُّ عَلَيْكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿مِنْ اَنْبَآئِهَا﴾ أَخْبَارِ أَهْلِهَا ﴿وَلَقَدْ جَآءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ﴾ اَلْمُعْجِزَاتِ الظَّاهِرَاتِ ﴿فَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا﴾ عِنْدَ مَجِيئِهِمْ ﴿بِمَا كَذَّبُوا﴾ كَفَرُوا بِهِ ﴿مِنْ قَبْلُ﴾ قَبْلَ مَجِيئِهِمْ بَلِ اسْتَمَرُّوا عَلَى الْكُفْرِ ﴿كَذٰلِكَ﴾ الطَّبْعِ ﴿يَطْبَعُ اللهُ عَلٰى قُلُوبِ الْكَافِرِينَ ﴿١٠١﴾﴾ ﴿وَمَا وَجَدْنَا لِاَكْثَرِهِمْ﴾ أَيِ النَّاسِ ﴿مِنْ عَهْدٍ﴾ أَيْ وَفَاءٍ بِعَهْدِهِمْ يَوْمَ أَخْذِ الْمِيثَاقِ ﴿وَاِنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ ﴿وَجَدْنَآ اَكْثَرَهُمْ لَفَاسِقِينَ ﴿١٠٢﴾﴾ ﴿ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ﴾ أَيِ الرُّسُلِ الْمَذْكُورِينَ ﴿مُوسٰى بِاٰيَاتِنَا﴾ التِّسْعِ ﴿اِلٰى فِرْعَوْنَ وَمَلَائِهِ﴾ قَوْمِهِ ﴿فَظَلَمُوا﴾ كَفَرُوا ﴿بِهَا فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴿١٠٣﴾﴾ بِالْكُفْرِ مِنْ إِهْلَاكِهِمْ ﴿وَقَالَ مُوسٰى يَا فِرْعَوْنُ اِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٠٤﴾﴾ إِلَيْكَ فَكَذَّبَهُ فَقَالَ: أَنَا

TÜRKÇE ANLAMI

96. Eğer o ülkelerin ahalisi yalanlayanlar Allah'a ve resullerine **imân etselerdi ve** küfür ve masiyetten **sakınmış olsalar idi, elbette onların üzerine gökten** yağmurla **ve yerden** bitkilerle **bereketler açardık**[1]. **Fakat** resulleri **yalanladılar. Artık Biz de onları, kazanır oldukları**

[1] Ayette geçen "لَفَتَحْنَا" kelimesi hem sükun hem de şedde ile okunmuştur.

şey sebebiyle tutup yakalayıverdik cezalandırıverdik.

97. **Ya o beldeler ahalisi** yalanlayanlar, **geceleyin uyurlarken** kendisinden habersiz oldukları sırada **azabımızın kendilerine gelmesinden emin mi oldular?**

98. **Ya o beldeler ahalisi, Bizim azabımızın onlara gündüzün oynar dururlarken geleceğinden emin mi bulundular?**

99. **Ya onlar Allah Teâlâ'nın mekrinden** onlara önce nimet verip sonra ansızın yakalayarak Allah'ın istidracından **emin mi oldular? Fakat Allah Teâlâ'nın mekrinden hasirler olan bir kavimden başkası kendisini emin göremez.**

100. **Yere eski sakinlerinden** onların helakinden **sonra** yerleşme konusunda **varis olacaklar için aşikâr olmadı mı ki**[1], **eğer Biz dilemiş olsak onları da günahları sebebiyle** onlardan öncekileri uğrattığımız gibi onları da azapla **musibetlere uğratırdık**[2] **ve kalblerini mühürlerdik de artık onlar** öğütleri ibret kulağıyla **işitemezlerdi.**

101. **İşte o** zikri geçen **ülkeler,** ey Muhammed **sana onların** o ülkelerin halklarının **haberlerinden bazılarını anlatıyoruz. Muhakkak ki, onlara peygamberlerimiz delillerle** açık mucizelerle **geldiler. Evvelce** onlar gelmeden önce **yalanlamış** inkar etmiş **oldukları şeylere yine** onlar geldiğinde de **imân eder olmadılar** bilakis inkarlarını sürdürdüler. **İşte Allah kâfirlerin kalblerini böylece mühürler.**

102. **Ve Biz onların** insanların **çokları için** misak gününde verdikleri **ahde vefa görmedik. Ve şüphesiz ki**[3], **Biz onların ekserisini fâsık kim-seler bulduk.**

103. **Sonra onları** zikredilen resulleri **müteakip, Mûsa'yı âyetlerimizle** dokuz ayetle **Fir'avun'a ve onun kavminin büyüklerine** kavmine **peygamber gönderdik. O ayetlere haksızlık ettiler** inkar ettiler. **Artık bak ki, o** küfreden **müfsidlerin akibeti** helaki **nasıl oldu?**

104. **Ve Mûsa dedi ki: «Ey Fir'avun! Şüphesiz ki ben Âlemlerin Rabbi tarafından** sana **gönderilmiş bir peygamberim.»** firavun onu yalanladı.

---

[1] Ayette geçen "أَنْ" kelimesinin sonu şeddeli iken sakin kılınmıştır ve ismi mahzuftur. Takdiri "أَنَّهُ" şeklindedir.

[2] Bu ve bundan önceki ayetlerde geçen dört hemze ve istifham için olan hemzeler tevbih içindir. Ve bu hemzelerin başlarında bulunduğu "و" ve "ف" harfleri atıf içindir. Bir başka kıraatte istifham hemzesinin ilk geçtiği ayette "و" sakin olarak gelmiştir ve "او" ile geriye atfolmuştur.

[3] Ayette geçen "ان" şeddeli iken tahfif edilmiştir.

KELİME ANLAMI

96. وَلَوْ اَنَّ اَهْلَ الْقُرٰى **Şayet o ülkelerin ahalisi** *(Öyle ahali ki)* اٰمَنُوا Yalanlayan اَلْمُكَذِّبِينَ **İman etselerdi** *(Kime?)* بِاللّٰهِ Allah'a *(Daha?)* وَرُسُلِهِمْ Onun peygamberlerine *(Daha ne yapsalardı?)* وَاتَّقَوْا **Ve sakınsalardı** *(Neyden sakınsalardı?)* اَلْكُفْرَ Küfürden *(Daha?)* وَالْمَعَاصِيَ Masiyetlerden لَفَتَحْنَا **Biz elbette açardık** *(Bu 'lefetahnâ' kelimesi ne olduğu halde?)* بِالتَّخْفِيفِ Tahfif ile (okunduğu) halde *(Daha?)* وَالتَّشْدِيدِ ('lefettahnâ' şeklinde) şeddeli (okunduğu halde) *(Kim üzerine açardık?)* عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** *(Neyi açardık?)* بَرَكَاتٍ **Bereketleri** *(Nereden olan bereketler?)* مِنَ السَّمَاءِ **Göklerden** *(Neyle bereket açardık?)* بِالْمَطَرِ Yağmur ile *(Daha ne?)* وَالْاَرْضِ **Yeryüzünden (olan bereketleri)** *(Ne ile?)* بِالنَّبَاتِ Bitki ile وَلٰكِنْ **Şu kadarı var ki** كَذَّبُوا **Onlar yalanladılar** *(Kimi?)* اَلرُّسُلَ Peygamberleri فَاَخَذْنَاهُمْ **Bunun üzerine onları aldık** عَاقَبْنَاهُمْ Onları cezalandırdık *(Ne sebebiyle aldık?)* بِمَا **Ol şey sebebiyle ki** كَانُوا **Onlar idiler** *(Ne idiler?)* يَكْسِبُونَ **Kazanıyor**

97. اَفَاَمِنَ **Yoksa emin mi oldu?** *(Kim?)* اَهْلُ الْقُرٰى **O ülkelerin ahalisi** *(Öyle ahalisi ki)* اَلْمُكَذِّبُونَ Yalanlayan *(Neden emin mi oldular?)* اَنْ يَاْتِيَهُمْ **Onlara gelmesinden** *(Ne gelmesinden?)* بَاْسُنَا، **Bizim azabımız** *(O azabımız ne olduğu halde?)* بَيَاتًا لَيْلًا **Geceleyin** *(Onlar ne olduğu halde?)* وَهُمْ نَائِمُونَ **Onlar uyurken** غَافِلُونَ Gafiller iken *(Neden gafiller iken?)* عَنْهُ Ondan (o azaptan)

98. اَوَاَمِنَ **Ya da emin mi oldu** *(Kim?)* اَهْلُ الْقُرٰى **O ülkelerin ahalisi** *(Neden emin mi oldular?)* اَنْ يَاْتِيَهُمْ **Onlara gelmesinden** *(Ne gelmesinden?)* بَاْسُنَا **Bizim azabımız** *(O azabımız ne olduğu halde?)* ضُحًى، نَهَارًا **Kuşluk vakti,** gündüzleyin *(Onlar ne olduğu halde?)* وَهُمْ يَلْعَبُونَ **Onlar eğlenirken**

99. اَفَاَمِنُوا **Onlar emin mi oldular** *(Neyden?)* مَكْرَ اللّٰهِ **Allah'ın mekrinden** اِسْتِدْرَاجَهُ Onun istidraç etmesinden *(Kimleri?)* اِيَّاهُمْ Onları *(Ne ile?)* بِالنِّعْمَةِ Nimet ile *(Daha?)* وَاَخْذَهُمْ Onları almasından بَغْتَةً Ansızın فَلَا يَاْمَنُ **Emin olamaz** *(Neyden?)* مَكْرَ اللّٰهِ **Allah'ın mekrinden** اِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ **Ancak hüsrana uğramış kavim**

100. اَوَلَمْ يَهْدِ **Ortaya çıkmadı mı?** يَتَبَيَّنْ Tebeyyün etmedi mi? *(Kim için?)* لِلَّذِينَ **Ol kimseler için ki** يَرِثُونَ **Varis oluyorlar** *(Neye?)* الْاَرْضَ **Yeryüzüne** *(Ne şekilde?)* بِالسُّكْنٰى Oturmakla *(Ne zaman?)* مِنْ بَعْدِ هَلَاكِ اَهْلِهَا **Oranın ahalisi**nin helak

edilişi**nden sonra** *(Ne ortaya çıkmadı mı?)* اَنْ **Şu ki** *(Buradaki 'En' ile mastar tevilinde olan cümle nedir?)* فَاعِلٌ Faildir مُخَفَّفَةٌ Tahfif edilmiştir وَاسْمُهَا Onun ismi de *(Nedir?)* مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir أَيْ Yani أَنَّهُ Muhakkak ki şu لَوْ نَشَاءُ **Şayet biz dileseydik** اَصَبْنَاهُمْ **Onları musibetlere uğratırdık** *(Ne ile musibetlere uğratırdık?)* بِالْعَذَابِ Azap ile *(Ne sebebiyle musibete uğratırdık?)* بِذُنُوبِهِمْ **Onların günahları sebebiyle** كَمَا أَصَبْنَا Biz musibete uğrattığımız gibi *(Kimi?)* مِنْ قَبْلِهِمْ Onlardan öncekileri وَالْهَمْزَةُ Hemze *(Neredeki hemze?)* لِلتَّوْبِيخِ فِي الْمَوَاضِعِ الْأَرْبَعَةِ (Geride geçen) dört yerdeki (hemze) *(Ne içindir?)* tevbih/azarlama içindir وَالْفَاءُ وَالْوَاوُ 'Fâ' ile 'vav' *(Öyle Fa ile vav ki)* الدَّاخِلَةُ (Hemze) Dahil olmuş *(Nereye dahil olmuş?)* عَلَيْهِمَا O 'Fâ' ile 'vav' üzerine *(Nedir?)* لِلْعَطْفِ Atıf içindir وَفِي فِي الْمَوْضِعِ الْأَوَّلِ Birinci yerde *(O vav ne olarak böyle okundu?)* عَطْفًا Atıf olarak *(Nereye atıf olarak?)* بِأَوْ 'Ev' kelimesine عَلَى قُلُوبِهِمْ وَ نَحْنُ نَطْبَعُ نَخْتِمُ **Ve biz mühürleriz** *(Neyi mühürleriz?)* **Onların kalplerini** فَهُمْ **Onlar** لَا يَسْمَعُونَ **İşitmezler** *(Neyi?)* اَلْمَوْعِظَةَ Mevizeyi *(Ne ile işitmezler?)* سَمَاعَ تَدَبُّرٍ Tefekkür işitmesiyle

101. تِلْكَ الْقُرَى **İşte o ülkeler** الَّتِي Öyle ülkeler ki مَرَّ Geçti *(Ne?)* ذِكْرُهَا Zikri نَقُصُّ **Hikaye ediyoruz** *(Kime?)* عَلَيْكَ **Sana** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! *(Neyi hikâye ediyoruz?)* مِنْ اَنْبَائِهَا **Onların bazı haberlerini** أَخْبَارِ أَهْلِهَا Oranın ahalisinin bazı haberlerini وَلَقَدْ جَاءَتْهُمْ **Ve andolsun ki onlara geldi** *(Kim geldi?)* رُسُلُهُمْ **Onların peygamberleri** *(Ne ile geldi?)* بِالْبَيِّنَاتِ **Beyyinelerle** اَلْمُعْجِزَاتِ Mucizelerle *(Öyle mucizeler ki)* الظَّاهِرَاتِ Açık فَمَا كَانُوا **Onlar olmadılar** لِيُؤْمِنُوا **İman eder** (Ne zaman?) عِنْدَ مَجِيئِهِمْ Onlar geldiklerinde *(Neye iman eder olmadılar?)* بِمَا **Ol şeye ki** كَذَّبُوا **Yalanladılar** كَفَرُوا İnkar ettiler *(Neyi?)* بِهِ O şeyi *(Ne zaman yalanladılar?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** قَبْلَ مَجِيئِهِمْ Onların gelmelerinden önce بَلْ Bilakis اسْتَمَرُّوا Devam ettiler *(Neye devam ettiler?)* عَلَى الْكُفْرِ Küfür üzere olmaya كَذَلِكَ الطَّبْعِ **Aynı** mühürleme **şekliyle** يَطْبَعُ **Mühürler** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neyi mühürler?)* عَلَى قُلُوبِ الْكَافِرِينَ **Kafirlerin kalplerini**

102. وَمَا وَجَدْنَا **Ve biz bulmadık** *(Kim için?)* لِاَكْثَرِهِمْ **Onların çoğu için** أَيْ Yani النَّاسِ İnsanların (çoğu için) *(Neyi bulmadık?)* مِنْ عَهْدٍ **Söze bağlılık** أَيْ Yani *(Neyi bulmadık?)* وَفَاءٍ Bir vefa *(Neye vefa?)* بِعَهْدِهِمْ Sözlerine *(Nerede?)* يَوْمَ أَخْذِ الْمِيثَاقِ Misak/söz alınma gününde

وَجَدْنَا –مُخَفَّفَةٌ– وَإِنْ **Muhakkak ki biz bulduk** "İn" Tahfif edilmiştir *(Kimi bulduk?)* أَكْثَرَهُمْ **Onların çoğunu** *(Ne olarak bulduk?)* لَفَاسِقِينَ **Fasıklar**

103. ثُمَّ **Sonra** بَعَثْنَا **Biz gönderdik** *(Ne vakit?)* مِنْ بَعْدِهِمْ **Onlardan sonra** أَيْ Yani الرُّسُلِ الْمَذْكُورِينَ Zikredilen peygamberlerden sonra *(Kimi gönderdik?)* مُوسَى **Musa'yı** *(Ne ile gönderdik?)* بِآيَاتِنَا **Ayetlerimizle** *(Öyle ayetlerimiz ki)* التِّسْعِ Dokuz *(Kime gönderdik?)* إِلَى فِرْعَوْنَ **Firavun'a** *(Daha kime?)* وَمَلَائِهِ **Onun erkanına** قَوْمِهِ Kavmine فَظَلَمُوا **Zulmettiler** كَفَرُوا İnkar ettiler *(Neyi inkar ettiler?)* بِهَا **Onları (ayetleri)** فَانْظُرْ **Artık bak!** كَيْفَ كَانَ **Nasıl oldu** *(Ne?)* عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ **Bozguncuların akibeti** *(Ne ile bozgunculuk yapanlar?)* بِالْكُفْرِ Küfürle *(Neye bak?)* مِنْ إِهْلَاكِهِمْ Onların helak edilişine

104. وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* مُوسَى **Musa** *(Şöyle dedi:)* يَا فِرْعَوْنُ **Ey Firavun!** إِنِّي **Muhakkak ki ben** *(Neyim?)* رَسُولٌ **Bir peygamberim** *(Kim tarafından gönderilmiş?)* مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin Rabbi tarafından** *(Kime gönderilmiş?)* إِلَيْكَ Sana فَكَذَّبَهُ (Firavun) Onu yalanladı

﴿حَقِيقٌ﴾ جَدِيرٌ ﴿عَلىٰٓ اَنْ﴾ أَيْ بِأَنْ ﴿لَا اَقُولَ عَلَى اللهِ اِلَّا الْحَقَّ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِتَشْدِيدِ الْيَاءِ فَحَقِيقٌ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ أَنْ وَمَا بَعْدَهَا ﴿قَدْ جِئْتُكُمْ بِبَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ فَاَرْسِلْ مَعِيَ﴾ إِلَى الشَّامِ ﴿بَنِيٓ اِسْرَائِيلَ ﴿١٠٥﴾﴾ وَكَانَ اسْتَعْبَدَهُمْ ﴿قَالَ﴾ فِرْعَوْنُ لَهُ ﴿اِنْ كُنْتَ جِئْتَ بِاٰيَةٍ﴾ عَلَى دَعْوَاكَ ﴿فَاْتِ بِهَآ اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٠٦﴾﴾ فِيهَا ﴿فَاَلْقٰى عَصَاهُ فَاِذَا هِيَ ثُعْبَانٌ مُبِينٌ ﴿١٠٧﴾﴾ حَيَّةٌ عَظِيمَةٌ ﴿وَنَزَعَ يَدَهُ﴾ أَخْرَجَهَا مِنْ جَيْبِهِ ﴿فَاِذَا هِيَ بَيْضَاءُ﴾ ذَاتُ شُعَاعٍ ﴿لِلنَّاظِرِينَ ﴿١٠٨﴾﴾ خِلَافَ مَا كَانَتْ عَلَيْهِ مِنَ الْأُدْمَةِ ﴿قَالَ الْمَلَاُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ اِنَّ هٰذَا لَسَاحِرٌ عَلِيمٌ ﴿١٠٩﴾﴾ فَائِقٌ فِي عِلْمِ السِّحْرِ وَفِي الشُّعَرَاءِ أَنَّهُ مِنْ قَوْلِ فِرْعَوْنَ نَفْسِهِ فَكَأَنَّهُمْ قَالُوهُ مَعَهُ عَلَى سَبِيلِ التَّشَاوُرِ ﴿يُرِيدُ اَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ اَرْضِكُمْ فَمَاذَا تَاْمُرُونَ ﴿١١٠﴾﴾ ﴿قَالُوٓا اَرْجِهْ وَاَخَاهُ﴾ أَخِّرْ أَمْرَهُمَا ﴿وَاَرْسِلْ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ ﴿١١١﴾﴾ جَامِعِينَ ﴿يَاْتُوكَ بِكُلِّ سَاحِرٍ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ (سَحَّارٍ) ﴿عَلِيمٍ ﴿١١٢﴾﴾ يَفْضُلُ مُوسَى فِي عِلْمِ السِّحْرِ فَجَمَعُوا ﴿وَجَآءَ السَّحَرَةُ فِرْعَوْنَ قَالُوٓا اَاِنَّ﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا عَلَى الْوَجْهَيْنِ [اِنَّ] ﴿لَنَا لَاَجْرًا اِنْ كُنَّا نَحْنُ الْغَالِبِينَ ﴿١١٣﴾﴾ ﴿قَالَ نَعَمْ وَاِنَّكُمْ لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿١١٤﴾﴾ ﴿قَالُوا يَا مُوسٰى اِمَّآ اَنْ تُلْقِيَ﴾ عَصَاكَ ﴿وَاِمَّآ اَنْ نَكُونَ نَحْنُ الْمُلْقِينَ ﴿١١٥﴾﴾ مَا مَعَنَا ﴿قَالَ اَلْقُوا﴾ أَمْرٌ لِلْإِذْنِ بِتَقْدِيمِ إِلْقَائِهِمْ تَوَصُّلًا بِهِ إِلَى إِظْهَارِ الْحَقِّ ﴿فَلَمَّآ اَلْقَوْا﴾ حِبَالَهُمْ وَعِصِيَّهُمْ ﴿سَحَرُوٓا اَعْيُنَ النَّاسِ﴾ صَرَفُوهَا عَنْ حَقِيقَةِ إِدْرَاكِهَا ﴿وَاسْتَرْهَبُوهُمْ﴾ خَوَّفُوهُمْ حَيْثُ خَيَّلُوهَا حَيَّاتٍ تَسْعَى ﴿وَجَآءُو بِسِحْرٍ عَظِيمٍ ﴿١١٦﴾﴾ ﴿وَاَوْحَيْنَآ اِلٰى مُوسٰٓى اَنْ اَلْقِ عَصَاكَ فَاِذَا هِيَ تَلْقَفُ﴾ بِحَذْفِ إِحْدَى التَّاءَيْنِ فِي الْأَصْلِ تَبْتَلِعُ [تَلْقَفُ] ﴿مَا يَاْفِكُونَ ﴿١١٧﴾﴾ يُقَلِّبُونَ بِتَمْوِيهِهِمْ ﴿فَوَقَعَ الْحَقُّ﴾ ثَبَتَ وَظَهَرَ ﴿وَبَطَلَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١١٨﴾﴾ مِنَ السِّحْرِ ﴿فَغُلِبُوا﴾ أَيْ فِرْعَوْنُ وَقَوْمُهُ ﴿هُنَالِكَ وَانْقَلَبُوا صَاغِرِينَ ﴿١١٩﴾﴾ صَارُوا ذَلِيلِينَ ﴿وَاُلْقِيَ السَّحَرَةُ سَاجِدِينَ ﴿١٢٠﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

105. Bunun üzerine Musa dedi ki; «Ben **Allah Teâlâ'ya karşı haktan başkasını söylememekte devamlı sâbitim** layığım[1]**. Şüphesiz ki, ben size Rabbinizden bir mûcize ile geldim. Artık İsrailoğullarını benimle beraber** Şam'a **gönder.»** Firavun israiloğullarını köleleştirmişti.

[1] Bir kıraatte "على" kelimesinin sonunda şeddeli "ى" bulunmaktadır. Ayrıca ayette geçen "حقيق" kelimesi mübtedadır. "ان" ve sonrası ise onun haberidir.

106. Firavun ona **Dedi ki: «Eğer sen** davan için **bir mûcize ile gelmiş isen onu getir, sen** davanda **sâdıklardan isen.»**

107. **Bunun üzerine âsâsını bıraktı. Âsâ hemen apaçık bir ejderha** dev bir yılan **oluverdi.**

108. **Ve elini** cebinden **çıkardı, o hemen** esmer/buğday renkli olmasına rağmen **bakanlar için bembeyaz** bir nûr **kesildi.**

109. **Fir'avun'un kavminden ileri gelenler**[1]**, «Şüphe yok ki, bu çok bilen** sihir ilminde çok üstün **bir sâhirdir» dedi.**

110. **«Sizi yerinizden çıkarmak istiyor, o halde siz ne emredersiniz?»**

111. **Dediler ki: «Onu ve kardeşini alıkoy** onların kararını ertele, **ve şehirlere toplayıcılar yolla.»**

112. **«Her bilgin** sihir ilminde Musa'dan daha üstün **büyücüyü**[2] **sana getirsinler»** Büyücüleri topladılar.

113. **Ve büyücüler Fir'avun'a geldiler. «Elbette bize**[3] **bir mükâfaat olacaktır, eğer biz galipler olur isek (değil mi?)» dediler.**

114. **Dedi ki: «Evet. Ve şüphe yok siz (o zaman) en yakınlardansınızdır.»**

115. **Dediler ki: «Ya Mûsa! Ya sen** âsânı **atıver, veya önce** yanımızdakileri **atıverenler bizler olalım.»**

116. **Dedi ki: «Siz atıveriniz**[4]**.» Ne zaman ki** iplerini ve asalarını **atıverdiler, insanların gözlerini büyülediler** gözlerinin hakkıyla idrak etmesini engellediler, **ve** bunları üzerlerine saldıran yılanlar gibi hayal ettirerek **onları korkutmuş oldular ve büyük bir sihir (meydana) getirmiş oldular.**

117. **Ve Mûsa'ya vahyettik: «Âsânı atıver.» Hemen o (âsâ) da onların** göz boyamayla **uydurmuş oldukları** çevirdikleri **şeyleri yutuverdi**[5]**.**

118. **Artık hak ortaya çıkmış** sabit olmuş, **onların yapar oldukları** sihir **ise boşa çıkmıştı.**

---

[1] Şuara suresinde bu söz Firavun'un sözü olarak geçmektedir. Muhtemelen Firavun ve kavminin ileri gelenleri bu sözü aralarında istişare yaparak birlikte söylemişlerdir.

[2] Bir başka kıraatte bu kelime "سحار" şeklinde okunmuştur.

[3] Ayette geçen "أئن" kelimesi, hem iki hemzenin tahkikiyle, hem ikinci hemzenin teshiliyle, hem de bu iki vechin ikisinde de aralarına bir elif dahil edilmek suretiyle dört vecihte okunmuştur. Bundan başka "ان" şeklinde beşinci bir kıraati daha olduğu söylenmiştir.

[4] Buradaki emir izin içindir. Böylece hakkı izhar için onların atmalarını öne almıştır.

[5] Ayette geçen "تلقف" fiilinde aslen bir "ت" daha vardır ve bu "ت" hazf edilmiştir.

119. Artık Firavun ve kavmi **orada mağlup oldular ve zelil kimseler olarak geri dönüverdiler** zelil ve perişan oldular.

120. Ve sihirbazlar secde eder oldukları halde yere kapanmış oldular.

KELİME ANLAMI

105. فَقَالَ Bunun üzerine (Musa dedi) : أَنَا Ben *(Neyim?)* حَقِيقٌ **Aleddevam sabitim** جَدِيرٌ (bana) yaraşır *(Neye sabitim?)* عَلَى اَنْ أَيْ بِأَنْ لَا اَقُولَ **Söylememeye** –en, bien demektir- *(Kime karşı?)* عَلَى اللهِ **Allah tealaya karşı** اِلَّا الْحَقَّ **Ancak hakkı** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte بِتَشْدِيدِ الْيَاءِ 'Yâ'nın şeddesiyle ('aleyye' şeklinde okundu) فَحَقِيقٌ Bu durumda "Hakîkun kelimesi *(Nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır *(Daha?)* خَبَرُهُ Ve haberi de *(Nedir?)* أَنْ وَمَا بَعْدَهَا "En" ve sonrasındakilerdir قَدْ جِئْتُكُمْ **Şüphesiz ki ben size geldim** *(Ne ile geldim?)* بِبَيِّنَةٍ **Bir beyyine/mucize ile** *(Kim tarafından olan mucize?)* مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbiniz tarafından** فَأَرْسِلْ **Artık gönder** مَعِيَ **Benimle birlikte** *(Nereye gönder?)* إِلَى الشَّامِ Şam'a *(Kimi gönder?)* بَنِي اِسْرَائِيلَ **İsrail oğullarını** وَكَانَ O (Firavun) idi اسْتَعْبَدَهُمْ Onları köleleştirmişti

106. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ Firavun (Kime?) لَهُ ona *(Şöyle dedi :)* اِنْ كُنْتَ **Şayet sen isen** *(Ne isen?)* جِئْتَ **Getirdiysen** *(Neyi?)* بِآيَةٍ **Bir ayet/mucize** *(Neye dair olan mucize?)* عَلَى دَعْوَاكَ Senin davana dair فَأْتِ **Öyleyse getir** *(Neyi getir?)* بِهَا **Onu (o mucizeyi)** اِنْ كُنْتَ **Şayet sen isen** *(Ne isen?)* مِنَ الصَّادِقِينَ **Doğru söylüyor** *(Ne konuda doğru söylüyorsan?)* فِيهَا O (risalet) konusuna

107. فَأَلْقَى **Bunun üzerine bıraktı** *(Neyi?)* عَصَاهُ **Asasını** فَإِذَا هِيَ **Birden o (asa)** *(Nedir?)* **Ejderhadır** ثُعْبَانٌ مُبِينٌ **Apaçık** حَيَّةٌ عَظِيمَةٌ Büyük bir yılan

108. وَنَزَعَ **Ve sıyırdı** *(Neyi sıyırdı?)* يَدَهُ **Elini** أَخْرَجَهَا Onu çıkardı *(Nereden çıkardı?)* مِنْ جَيْبِهِ Cebinden فَإِذَا هِيَ **Birden o (eli)** *(Nedir?)* بَيْضَاءُ **Bembeyazdır** ذَاتُ شُعَاعٍ Parıldayan *(Kim için?)* لِلنَّاظِرِينَ **Bakanlar için** *(Bu beyazlık ne olduğu halde)* خِلَافَ مَا Ol halin tersine ki كَانَتْ Eli idi *(Ne idi?)* عَلَيْهِ O hal üzere idi *(Elin bulunduğu o hal de nedir?)* مِنَ الْأُدْمَةِ Buğday renklilik

109. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* الْمَلَأُ **İleri gelenler** *(O ileri gelenler de kimden olduğu halde?)* مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ **Firavun'un kavminde** *(Şöyle dediler:)* اِنَّ هٰذَا **Muhakkak ki bu (Musa)**

(Nedir?) لَسَاحِرٌ **Elbette bir sihirbazdır** *(Öyle sihirbaz ki)* عَلِيمٌ **Çok bilen** فَائِقٌ Üstün olan biri *(Nerede?)* فِي عِلْمِ السِّحْرِ Sihir ilminde وَفِي الشُّعَرَاءِ Şuara suresinde ise أَنَّهُ Bu söz *(Nedir?)* مِنْ قَوْلِ فِرْعَوْنَ نَفْسِهِ Bizzat Firavunun sözündendir فَكَأَنَّهُمْ Sanki onlar قَالُوهُ Bu sözü dediler مَعَهُ Onunla (Firavunla) birlikte *(Ne olarak böyle demişlerdir?)* عَلَى سَبِيلِ التَّشَاوُرِ Karşılıklı meşveret üzerine

110. يُرِيدُ **İstiyor** *(Neyi istiyor?)* أَنْ يُخْرِجَكُمْ **Sizi çıkarmayı** *(Nereden?)* مِنْ أَرْضِكُمْ **Yerinizden** فَمَاذَا **O halde ne** تَأْمُرُونَ **Emredersiniz**

111. قَالُوا **Dediler** أَرْجِهْ **Onu alıkoy** *(Daha?)* وَأَخَاهُ **Ve onun kardeşini** أَخِّرْ Ertele *(Neyi?)* أَمْرَهُمَا Onların durumunu/onların cezasını *(Daha?)* وَأَرْسِلْ **Ve gönder** *(Nereye?)* فِي الْمَدَائِنِ **Şehirlere** *(Kimleri gönder?)* حَاشِرِينَ، جَامِعِينَ **Toplayıcılar**

112. يَأْتُوكَ **Sana getirsinler** *(Kimi?)* بِكُلِّ سَاحِرٍ **Her sihirbazı** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte «سَحَّارٍ» 'Sahhârin (şeklinde okundu) *(Öyle sihirbaz ki)* عَلِيمٍ **Bilgin** يَفْضُلُ Üstün gelecek *(Kime?)* مُوسَى Musa'ya *(Nerede üstün gelen?)* فِي عِلْمِ السِّحْرِ Sihir ilminde فَجُمِعُوا Onlar da topladılar

113. وَجَاءَ **Ve geldi** *(Kim?)* السَّحَرَةُ **Sihirbazlar** *(Kime geldi?)* فِرْعَوْنَ **Firavun'a** قَالُوا **Dediler :** أَإِنَّ **Elbette vardır değil mi?** *(Buradaki 'einne' kelimesi)* 1 بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ-İki hemzenin tahkiki/isbatı ile *(Daha?)* 2 وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ-(Birincisinin tahkiki/isbatı,) ikincisinin teshili ile *(Daha?)* وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا İki hemzenin arasına elif koymakla (okundu) *(Nerede elif koymakla?)* عَلَى الْوَجْهَيْنِ Her iki vecihte de (yani 3-hemzenin isbatı vechiyle, 4-ikinci hemzenin teshili vechinde iki hemze arasına bir elif koyarak okundu[1]) لَنَا **Bizim için** *(Ne vardır?)* لَأَجْرًا **Bir ecir** إِنْ كُنَّا نَحْنُ **Şayet biz olursak** الْغَالِبِينَ **Galipler**

114. قَالَ **Dedi ki** نَعَمْ **Evet** وَإِنَّكُمْ **Elbette siz** لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ **Elbette (o zaman) yakınlaştırılmışlardansınız**

115. قَالُوا **Dediler** يَا مُوسَى **Ey Musa** إِمَّا أَنْ تُلْقِيَ **Ya sen atıver** (Neyi?) عَصَاكَ Asanı وَإِمَّا **Ya da** أَنْ نَكُونَ نَحْنُ **Biz olalım** الْمُلْقِينَ **Atanlar** *(Neyi?)* مَا Ol şeyi ki مَعَنَا Bizimle beraberdir

116. قَالَ **Dedi** أَلْقُوا **Atın** *(Bu 'Elkû' nedir?)* أَمْرٌ Emirdir *(Ne için?)* لِلْإِذْنِ İzin için *(Neye izin?)*

[1] Böylece toplam dört kıraat olmuş olur. Hafs rivayetinde Asım'ın okuduğu beşinci bir kıraat vardır ki bu kıratta da (İnne lena) şeklinde tek hemzeyle okunur.

بِتَقْدِيمِ إِلْقَائِهِمْ Onların atmalarının öne alınmasına *(Onların önce atmasına niçin izin verdi?)* تَوَصُّلًا Ulaşmak için *(Ne ile?)* بِهِ Onların önce atmalarıyla *(Neye ulaşmak için?)* إِلَى إِظْهَارِ الْحَقِّ Hakkın ortaya çıkmasına فَلَمَّا أَلْقَوْا **Ne zaman ki attılar** *(Neyi?)* حِبَالَهُمْ İplerini وَعِصِيَّهُمْ Değneklerini سَحَرُوا **Büyülediler** *(Neyi çevirdiler?)* أَعْيُنَ النَّاسِ **İnsanların gözlerini** صَرَفُوهَا Gözlerini çevirdiler *(Neden çevirdiler?)* عَنْ حَقِيقَةِ إِدْرَاكِهَا Gerçek idraklerinden وَاسْتَرْهَبُوهُمْ **Onları dehşete düşürdüler** خَوَّفُوهُمْ Onları korkuttular حَيْثُ Şöyle ki خَيَّلُوهَا حَيَّاتٍ Onları yılanmış gibi gösterdiler *(Öyle yılan ki)* تَسْعَى Koşan وَجَاؤُوا **Ve getirdiler** بِسِحْرٍ **Bir sihri ki** عَظِيمٍ **Büyüktür**

117. وَأَوْحَيْنَا **Ve vahyettik** *(Kime?)* إِلَى مُوسَى **Musa'ya** *(Neyi vahyettik?)* أَنْ أَلْقِ **Atmasını** *(Neyi atmasını?)* عَصَاكَ **asasını** فَإِذَا هِيَ **Bir de o!** تَلَقَّفُ **Yutuveriyor** *(Bu 't-l-f-k' kelimesi nedir?)* بِحَذْفِ إِحْدَى التَّاءَيْنِ İki 'tâ'dan birinin hazfedilmesiyle *(Nereden hazfedilmesiyle?)* فِي الْأَصْلِ Kelimenin aslından(mazisinden) *(Bu 't-l-k-f' kelimesi nedir?)* تَبْتَلِعُ "Yutuyor" anlamındadır *(Neyi yutuyor?)* مَا **Ol şeyi ki** يَأْفِكُونَ **Uyduruyorlar** يُقَلِّبُونَ Dönüştürüyorlar *(Ne ile dönüştürüyorlar?)* بِتَمْوِيهِهِمْ Onları(o sopaları yılan şekline) kamufle etmekle

118. فَوَقَعَ **Artık vaki oldu** *(Ne?)* الْحَقُّ **Hak** ثَبَتَ Sabit oldu *(Daha?)* وَظَهَرَ Ve ortaya çıktı وَبَطَلَ **Ve batıl oldu** *(Ne?)* مَا **Ol şey ki** كَانُوا **Onlar idiler** *(Ne idiler?)* يَعْمَلُونَ **Yapıyor** *(O yaptıkları şey de nedendir?)* مِنَ السِّحْرِ Sihirden

119. فَغُلِبُوا **Artık mağlup oldular** أَيْ Yani فِرْعَوْنُ Firavun *(Daha?)* وَقَوْمُهُ Ve kavmi *(Nerede?)* هُنَالِكَ **Orada** *(Daha?)* وَانْقَلَبُوا **Ve ters-yüz çevrildiler** *(Ne oldukları halde)* صَاغِرِينَ **Küçükler olarak** صَارُوا Oldular أَذِلِّينَ Zelil kimseler

120. وَأُلْقِيَ **Yere kapandı** *(Kim?)* السَّحَرَةُ **Sihirbazlar** *(Ne oldukları halde)* سَاجِدِينَ **Secde edici olarak**

﴿قَالُوٓا اٰمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٢١﴾ ﴿رَبِّ مُوسٰى وَهَارُونَ ﴿١٢٢﴾﴾ لِعِلْمِهِمْ بِأَنَّ مَا شَاهَدُوهُ مِنَ الْعَصَا لَا يُتَأَتّٰى بِالسِّحْرِ ﴿قَالَ فِرْعَوْنُ اٰمَنْتُمْ﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ أَلِفًا [اٰمَنْتُمْ] ﴿بِهِ﴾ بِمُوسٰى ﴿قَبْلَ اَنْ اٰذَنَ﴾ أَنَا ﴿لَكُمْ اِنَّ هٰذَا﴾ اَلَّذِي صَنَعْتُمُوهُ ﴿لَمَكْرٌ مَكَرْتُمُوهُ فِي الْمَدِينَةِ لِتُخْرِجُوا مِنْهَآ اَهْلَهَا فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿١٢٣﴾﴾ مَا يَنَالُكُمْ مِنِّي ﴿لَاُقَطِّعَنَّ اَيْدِيَكُمْ وَاَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ﴾ أَيْ يَدَ كُلِّ وَاحِدٍ الْيُمْنٰى وَرِجْلَهُ الْيُسْرٰى ﴿ثُمَّ لَاُصَلِّبَنَّكُمْ اَجْمَعِينَ ﴿١٢٤﴾﴾ ﴿قَالُوٓا اِنَّآ اِلٰى رَبِّنَا﴾ بَعْدَ مَوْتِنَا بِأَيِّ وَجْهٍ كَانَ ﴿مُنْقَلِبُونَ ﴿١٢٥﴾﴾ رَاجِعُونَ فِي الْآخِرَةِ ﴿وَمَا تَنْقِمُ﴾ تَنْكَرُ ﴿مِنَّآ اِلَّآ اَنْ اٰمَنَّا بِاٰيَاتِ رَبِّنَا لَمَّا جَآءَتْنَا رَبَّنَآ اَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا﴾ عِنْدَ فِعْلِ مَا تَوَعَّدَنَا بِهِ لِئَلَّا نَرْجِعَ كُفَّارًا ﴿وَتَوَفَّنَا مُسْلِمِينَ ﴿١٢٦﴾﴾ ﴿وَقَالَ الْمَلَاُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ﴾ لَهُ ﴿اَتَذَرُ﴾ تَتْرُكُ ﴿مُوسٰى وَقَوْمَهُ لِيُفْسِدُوا فِي الْاَرْضِ﴾ بِالدُّعَاءِ إِلٰى مُخَالَفَتِكَ ﴿وَيَذَرَكَ وَاٰلِهَتَكَ﴾ وَكَانَ صَنَعَ لَهُمْ أَصْنَامًا صِغَارًا يَعْبُدُونَهَا وَقَالَ أَنَا رَبُّكُمْ وَرَبُّهَا وَلِذَا قَالَ أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلٰى ﴿قَالَ سَنُقَتِّلُ﴾ بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ ﴿اَبْنَآءَهُمْ﴾ اَلْمَوْلُودِينَ ﴿وَنَسْتَحْيٖ﴾ نَسْتَبْقِي ﴿نِسَآءَهُمْ﴾ كَفِعْلِنَا بِهِمْ مِنْ قَبْلُ ﴿وَاِنَّا فَوْقَهُمْ قَاهِرُونَ ﴿١٢٧﴾﴾ قَادِرُونَ، فَفَعَلُوا بِهِمْ ذٰلِكَ فَشَكَا بَنُو إِسْرَائِيلَ ﴿قَالَ مُوسٰى لِقَوْمِهِ اسْتَعِينُوا بِاللّٰهِ وَاصْبِرُوا﴾ عَلٰى أَذَاهُمْ ﴿اِنَّ الْاَرْضَ لِلّٰهِ يُورِثُهَا﴾ يُعْطِيهَا ﴿مَنْ يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِ وَالْعَاقِبَةُ﴾ الْمَحْمُودَةُ ﴿لِلْمُتَّقِينَ ﴿١٢٨﴾﴾ اللّٰه ﴿قَالُوٓا اُوذِينَا مِنْ قَبْلِ اَنْ تَاْتِيَنَا وَمِنْ بَعْدِ مَا جِئْتَنَا قَالَ عَسٰى رَبُّكُمْ اَنْ يُهْلِكَ عَدُوَّكُمْ وَيَسْتَخْلِفَكُمْ فِي الْاَرْضِ فَيَنْظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ ﴿١٢٩﴾﴾ فِيهَا ﴿وَلَقَدْ اَخَذْنَآ اٰلَ فِرْعَوْنَ بِالسِّنِينَ﴾ بِالْقِحْطِ ﴿وَنَقْصٍ مِنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴿١٣٠﴾﴾ يَتَّعِظُونَ فَيُؤْمِنُونَ

TÜRKÇE ANLAMI

121. Ve dediler ki: «Âlemlerin Rabbine imân ettik.»

122. «Musa ile Harun'un Rabbine.» Çünkü sihirbazlar gördükleri asanın sihirle ortaya çıkamayacağını biliyorlardı.

123. Fir'avun dedi ki: «Ben size izin vermeden evvel O'na Musa'ya **imân etmişsiniz**[1]**. Şüphe yok bu** sizin yaptığınız **bir hiledir. Siz bu hileyi şehirde yaptınız ki, ahalisini ondan çıkarıveresiniz. Artık yakında** benim size ne yapacağımı **bileceksiniz.»**

[1] "اٰمَنْتُمْ" kelimesi hem iki hemzenin tahkikiyle hem de ikinci hemzenin elife dönüşmesiyle okunmuştur.

124. **«Elbette sizin ellerinizi ve ayaklarınızı çaprazlama** her birinizin sağ eliyle sol ayağını **keseceğim. Sonra da sizi elbette cümleten asacağım.»**

125. **Dediler ki: «Biz şüphe yok** öldükten sonra ne olursa olsun **Rabbimize** ahirette **dönüvericileriz.»**

126. **«Ve bizden intikam alman da** bize tepki göstermen de **başka değil, ancak bize Rabbimizin âyetleri geldiği zaman onlara imân ettiğimizden dolayı. Ey Rabbimiz!** Tehdit ettiği işkenceyi bize uygularken **Üzerimize sabır yağdır** ki tekrar küfre dönmeyelim **ve bizleri Müslüman olarak öldür.»**

127. **Fir'avun'un kavminden ileri gelenler** Firavun'a **dediler ki: «Mûsa'yı ve kavmini bırakır mısın ki,** sana muhalefet etmeye çağrıda bulunarak **yerde fesatta bulunsunlar. Ve seni ve tanrılarını terk eylesinler.»** Nitekim Firavun kavmine tapmaları için küçük putlar yaptırmıştı. Ve ben hem sizin hem de onların rabbiyim, demişti. Zaten "ben sizin en büyük rabbiniz değil miyim?" sözü de bunu göstermektedir **O da dedi ki: «Elbette** daha önce onlara yaptığımız gibi **onların** doğan **oğullarını öldüreceğiz**[1] **ve kadınlarını diri bırakacağız ve şüphe yok ki, biz onların üstünde kâhir** kadir **kimseleriz.»** Nitekim dediklerini yaptılar ve israiloğulları bundan şikayetçi oldu.

128. **Mûsa kavmine dedi ki: «Allah Teâlâ'dan yardım isteyiniz ve** onların eziyetine **sabrediniz. Şüphe yok ki, yer Allah Teâlâ'nındır. Ona kullarından dilediğini varis kılar** dilediğine verir. Güzel **Akibet ise** Allah'tan **korkanlar içindir.»**

129. **Dediler ki: «Biz senin bize gelmenden evvel de ve bize geldiğinden sonra da eza edildik». «Umulur ki,» Dedi, «Rabbiniz düşmanlarınızı helâk eder de sizi yerde onların halefi kılacak olur. Tâ ki** orada **nasıl amel edeceğinize baksın.»**

130. **Ve andolsun ki, Fir'avun'un kavmini senelerce kaht** kıtlık **ve galaya ve meyvelerin eksikliğine giriftar ettik, düşünüp de öğüt alsınlar** da iman etsinler **diye.**

KELİME ANLAMI

121. قَالُوا **Dediler ki** اٰمَنَّا **Biz iman ettik** *(Kime?)* بِرَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin rabbine**

122. *(Öyle Allah ki)* رَبِّ مُوسٰى **Musa'nın Rabbi** *(Daha?)* وَهَارُونَ **Ve Harun'un** *(Niçin iman ettiler?)* لِعِلْمِهِمْ Bildikleri için *(Şunu)* بِأَنَّ مَا Muhakkak ol şey ki شَاهَدُوهُ Onu müşahede

[1] Ayette geçen "سَنقتلُ" kelimesi hem şeddeli hem de şeddesiz olarak okunmuştur.

ettiler *(O müşahede ettikleri şey de nedendir?)* مِنَ الْعَصَا Asa'dan لَا يَتَأَتَّى Meydana gelmez *(Ne ile?)* بِالسِّحْرِ Sihir ile

123. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ **Firavun** *(Şunu dedi)* **İman mı ettiniz?** *(Bu kelime ne olduğu halde)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin tahkiki/tesbiti ile *(Daha?)* وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ İkincisinin ibdal edilmesi/çevrilmesiyle *(Neye?)* أَلِفًا Elife (çevrilmesiyle) *(Kime iman mı ettiniz?)* بِهِ **Ona** بِمُوسَى Musa'ya *(Ne zaman?)* قَبْلَ اَنْ اٰذَنَ **İzin vermeden önce** *(Kim?)* أَنَا Ben *(Kime izin vermeden önce?)* لَكُمْ **Size** إِنَّ هٰذَا **Muhakkak ki bu** اَلَّذِي Ol şey ki صَنَعْتُمُوهُ Siz onu yaptınız *(Nedir?)* لَمَكْرٌ **Elbette bir hiledir** *(Öyle hile ki)* مَكَرْتُمُوهُ **Siz o hileyi yaptınız** *(Nerede?)* فِي الْمَدِينَةِ **Şehirde** *(Niçin yaptınız?)* لِتُخْرِجُوا **Çıkarasınız diye** *(Nereden?)* مِنْهَا **Oradan** *(Kimi?)* اَهْلَهَا **Oranın halkını** فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ **Artık yakında bileceksiniz** *(Neyi?)* مَا Ol şeyi ki يَنَالُكُمْ Size erişecek *(Kimden?)* مِنِّي Benden

124. لَاُقَطِّعَنَّ **Elbette keseceğim** *(Neyi?)* اَيْدِيَكُمْ **Sizin ellerinizi** *(Daha?)* وَاَرْجُلَكُمْ **Ve ayaklarınızı** *(Ne olduğu halde)* مِنْ خِلَافٍ **Çaprazvari** أَيْ Yani يَدَ كُلِّ وَاحِدٍ Her birinin elini الْيُمْنٰى Sağ elini *(Daha?)* وَرِجْلَهُ الْيُسْرٰى Sol ayağını ثُمَّ **Sonra da** لَاُصَلِّبَنَّكُمْ **Elbette sizi asacağım** اَجْمَعِينَ **Hepinizi**

125. قَالُوا **Dediler ki** إِنَّا **Muhakkak ki biz** إِلٰى رَبِّنَا **Rabbimize** بَعْدَ مَوْتِنَا Öldükten sonra بِأَيِّ وَجْهٍ كَانَ Hangi şekilde olursa olsun مُنْقَلِبُونَ، رَاجِعُونَ **Dönüvericileriz** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette

126. وَمَا تَنْقِمُ **Ve İntikam almıyorsun** تَنْكَرُ Çirkin görmüyorsun *(Kimden intikam almıyorsun?)* مِنَّا **Bizden** إِلَّا **Ancak (çirkin görüyorsun)** اَنْ اٰمَنَّا **İman etmemizden dolayı** *(Neye?)* بِاٰيَاتِ رَبِّنَا **Rabbimizin ayetlerine** *(Ne zaman iman etmemizden dolayı?)* لَمَّا جَاءَتْنَا **Bize geldiğinde** رَبَّنَا **Ey Rabbimiz** اَفْرِغْ **Yağdır** عَلَيْنَا **Bizim üzerimize** *(Neyi yağdır?)* صَبْرًا **Sabır** *(Ne zaman sabır yağdır?)* عِنْدَ فِعْلِ مَا Ol şeyin yapımı esnasında ki تَوَعَّدَنَا Onu vaat etti *(Kime?)* بِهِ Bize *(Niçin bize sabır yağdır?)* لِئَلَّا نَرْجِعَ Dönmeyelim diye *(Ne olduğumuz halde?)* كُفَّارًا Kafirler olarak وَتَوَفَّنَا **Ve bizi öldür** *(Ne olduğumuz halde)* مُسْلِمِينَ **Müslümanlar olarak**

127. وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* الْمَلَأُ **İleri gelenler** *(O ileri gelenler de kimlerdendir?)* مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ **Firavun'un kavminden** *(Kime dediler?)* لَهُ Ona (Firavun'a) اَتَذَرُ **Bırakacak mısın?**

تَتْرُكُ Terk edecek misin? *(Kimi?)* مُوسٰى **Musa'yı** *(Daha?)* وَقَوْمَهُ **Ve kavmini** *(Niçin?)* لِيُفْسِدُوا **Bozgunculuk yapsınlar diye** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ne ile bozgunculuk yapsınlar?)* بِالدُّعَاءِ Çağırmakla *(Neye?)* إِلٰى مُخَالَفَتِكَ Sana muhalefete *(Daha ne için bırakacak mısın?)* وَيَذَرَكَ **Seni bıraksınlar diye** *(Daha?)* وَاٰلِهَتَكَ **Ve ilahlarını** وَكَانَ صَنَعَ (Firavun) Yapmıştı *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için *(Neyi yapmıştı?)* أَصْنَامًا Putları *(Öyle putlar ki)* صِغَارًا Küçük *(Yine öyle putlar ki)* يَعْبُدُونَهَا Onlara ibadet ediyorlar وَقَالَ Ve dedi أَنَا Ben *(Neyim?)* رَبُّكُمْ Sizin rabbinizim *(Daha kimin rabbiyim?)* وَرَبُّهَا Onların rabbiyim وَلِذَا Bundan dolayı قَالَ Demiştir (Firavun) (Şöyle demiştir) أَنَا Ben *(Neyim?)* رَبُّكُمْ Sizin rabbinizim *(Öyle rabbinizim ki)* الْأَعْلٰى En yüce قَالَ **Dedi ki (Firavun:)** سَنُقَتِّلُ **Elbette öldüreceğiz** بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ Şeddeli ve şeddesiz okundu *(Kimi öldüreceğiz?)* أَبْنَاءَهُمْ **Onların oğullarını** اَلْمَوْلُودِينَ Doğan (oğullarını) وَنَسْتَحْيِي **Ve diri bırakacağız** نَسْتَبْقِي Geri bırakacağız *(Kimi diri bırakacağız?)* نِسَاءَهُمْ **Onların kadınlarını** كَفِعْلِنَا Yaptığımız gibi *(Kime?)* بِهِمْ Onlara مِنْ قَبْلُ Bundan önce وَإِنَّا **Muhakkak ki biz** فَوْقَهُمْ **Onların üzerinde** *(Neyiz?)* قَاهِرُونَ **Kahiriz/Mutlak güç-hakimiyet sahibiyiz** قَادِرُونَ Güçlüleriz فَفَعَلُوا Onlar yaptılar *(Kime?)* بِهِمْ Onlara *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu فَشَكَا Bunun üzerine şikayet etti *(Kim?)* بَنُو إِسْرَائِيلَ İsrailoğulları

128. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* مُوسٰى **Musa** *(Kime?)* لِقَوْمِهِ **Kavmine** اسْتَعِينُوا **Yardım dileyin** *(Kimden?)* بِاللهِ **Allah'tan** وَاصْبِرُوا **Sabredin!** *(Neye?)* عَلٰى أَذَاهُمْ Onların eziyetlerine إِنَّ الْأَرْضَ **Muhakkak ki yeryüzü** *(Nedir?)* لِلّٰهِ **Allah içindir** يُورِثُهَا **Ona mirasçı kılar** يُعْطِيهَا Onu verir *(Kime?)* مَنْ **Ol kimseye ki** يَشَاءُ **Diledi** *(O dilediği de kimdendir?)* مِنْ عِبَادِهِ **Kullarından** وَالْعَاقِبَةُ **Akibet** *(Öyle akibet ki)* الْمَحْمُودَةُ Övülmüş (akibet) *(Kimindir?)* لِلْمُتَّقِينَ **Sakınanlarındır** *(Kimden sakınanların?)* اللهَ Allah'tan

129. قَالُوا **(Onlar) Dediler** أُوذِينَا **Eziyet edildik** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلِ أَنْ تَأْتِيَنَا **Bize gelmenden önce** *(Daha ne zaman eziyet edildik?)* وَمِنْ بَعْدِ مَا جِئْتَنَا **Ol vakitten sonra ki** **Bize geldin** قَالَ **Dedi (Musa :)** عَسٰى **Umulur ki** رَبُّكُمْ **Sizin rabbiniz** *(Ne umulur?)* أَنْ يُهْلِكَ **Helak etmesi** *(Kimi?)* عَدُوَّكُمْ **Düşmanlarınızı** *(Daha ne umulur?)* وَيَسْتَخْلِفَكُمْ **Sizi halef kılması** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** فَيَنْظُرَ **Ta ki baksın** كَيْفَ تَعْمَلُونَ **Nasıl davranacaksınız** *(Nerede?)* فِيهَا Orada (Yeryüzünde)

130. وَلَقَدْ اَخَذْنَا **Ve andolsun ki biz aldık/cezalandırdık** *(Kimi?)* اٰلَ فِرْعَوْنَ **Firavun ailesini** *(Ne ile aldık?)* بِالسِّنِيْنَ، بِالْقِحْطِ Kuraklıkla *(Daha ne ile aldık, cezalandırdık?)* وَنَقْصٍ مِنَ الثَّمَرَاتِ **Meyvelerin eksikliğiyle** لَعَلَّهُمْ **Ta ki onlar** يَذَّكَّرُوْنَ **Öğütlensinler** يَتَّعِظُوْنَ Vaazlansınlar da فَيُؤْمِنُوْنَ İman etsinler

﴿فَإِذَا جَآءَتْهُمُ الْحَسَنَةُ﴾ اَلْخِصْبُ وَالْغِنٰى ﴿قَالُوا لَنَا هٰذِهِ﴾ أَيْ نَسْتَحِقُّهَا وَلَمْ يَشْكُرُوا عَلَيْهَا ﴿وَإِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ﴾ جَدْبٌ وَبَلَاءٌ ﴿يَطَّيَّرُوا﴾ يَتَشَاءَمُوا ﴿بِمُوسٰى وَمَنْ مَعَهُ﴾ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿أَلَآ إِنَّمَا طَائِرُهُمْ﴾ شُؤْمُهُمْ ﴿عِنْدَ اللهِ﴾ يَأْتِيهِمْ بِهِ ﴿وَلٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٣١﴾﴾ أَنَّ مَا يُصِيبُهُمْ مِنْ عِنْدِهِ ﴿وَقَالُوا﴾ لِمُوسٰى ﴿مَهْمَا تَأْتِنَا بِهِ مِنْ آيَةٍ لِتَسْحَرَنَا بِهَا فَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ ﴿١٣٢﴾﴾ فَدَعَا عَلَيْهِمْ ﴿فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الطُّوفَانَ﴾ وَهُوَ مَاءٌ دَخَلَ بُيُوتَهُمْ وَوَصَلَ إِلٰى حُلُوقِ الْجَالِسِينَ سَبْعَةَ أَيَّامٍ ﴿وَالْجَرَادَ﴾ فَأَكَلَ زَرْعَهُمْ وَثِمَارَهُمْ كَذٰلِكَ ﴿وَالْقُمَّلَ﴾ اَلسُّوسَ أَوْ هُوَ نَوْعٌ مِنَ الْقِرَادِ، فَتَتَبَّعَ مَا تَرَكَهُ الْجَرَادُ ﴿وَالضَّفَادِعَ﴾ فَمَلَأَتْ بُيُوتَهُمْ وَطَعَامَهُمْ ﴿وَالدَّمَ﴾ فِي مِيَاهِهِمْ ﴿آيَاتٍ مُفَصَّلَاتٍ﴾ مُبَيَّنَاتٍ ﴿فَاسْتَكْبَرُوا﴾ عَنِ الْإِيمَانِ بِهَا ﴿وَكَانُوا قَوْمًا مُجْرِمِينَ ﴿١٣٣﴾﴾ ﴿وَلَمَّا وَقَعَ عَلَيْهِمُ الرِّجْزُ﴾ اَلْعَذَابُ ﴿قَالُوا يَا مُوسَى ادْعُ لَنَا رَبَّكَ بِمَا عَهِدَ عِنْدَكَ﴾ مِنْ كَشْفِ الْعَذَابِ عَنَّا إِنْ آمَنَّا ﴿لَئِنْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿كَشَفْتَ عَنَّا الرِّجْزَ لَنُؤْمِنَنَّ لَكَ وَلَنُرْسِلَنَّ مَعَكَ بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿١٣٤﴾﴾ ﴿فَلَمَّا كَشَفْنَا﴾ بِدُعَاءِ مُوسٰى ﴿عَنْهُمُ الرِّجْزَ إِلٰى أَجَلٍ هُمْ بَالِغُوهُ إِذَا هُمْ يَنْكُثُونَ ﴿١٣٥﴾﴾ يَنْقُضُونَ عَهْدَهُمْ وَيُصِرُّونَ عَلٰى كُفْرِهِمْ ﴿فَانْتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَأَغْرَقْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ﴾ اَلْبَحْرِ الْمَالِحِ ﴿بِأَنَّهُمْ﴾ بِسَبَبِ أَنَّهُمْ ﴿كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ ﴿١٣٦﴾﴾ لَا يَتَدَبَّرُونَهَا ﴿وَأَوْرَثْنَا الْقَوْمَ الَّذِينَ كَانُوا يُسْتَضْعَفُونَ﴾ بِالْاِسْتِعْبَادِ وَهُمْ بَنُو إِسْرَائِيلَ ﴿مَشَارِقَ الْأَرْضِ وَمَغَارِبَهَا الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا﴾ بِالْمَاءِ وَالشَّجَرِ صِفَةٌ لِلْأَرْضِ وَهِيَ الشَّامُ ﴿وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ الْحُسْنٰى﴾ وَهِيَ قَوْلُهُ (وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا فِي الْأَرْضِ) ﴿عَلٰى بَنِي إِسْرَائِيلَ بِمَا صَبَرُوا﴾ عَلٰى أَذٰى عَدُوِّهِمْ ﴿وَدَمَّرْنَا﴾ أَهْلَكْنَا ﴿مَا كَانَ يَصْنَعُ فِرْعَوْنُ وَقَوْمُهُ﴾ مِنَ الْعِمَارَةِ ﴿وَمَا كَانُوا يَعْرِشُونَ ﴿١٣٧﴾﴾ بِكَسْرِ الرَّاءِ وَضَمِّهَا يَرْفَعُونَ مِنَ الْبُنْيَانِ

TÜRKÇE ANLAMI

131. **Fakat onlara güzellik** bereket ve zenginlik **gelince, «Bu bizim hakkımızdır** biz bunu hak ettik» **dediler** ve bunlara karşılık şükretmediler. **Onlara bir kötülük** kuraklık ve musibet **isabet ederse Mûsa ile ve O'nunla beraber olanlar ile teşe'ümde bulunurlardı** Bunların, onların uğursuzluğundan kaynaklandığını söylerlerdi. **Haberiniz olsun ki, onların şeameti** uğursuzluğu **ancak Allah tarafındandır** onlara getirecektir. **Fakat onların pek çokları** bunların Allah katından geldiğini **bilmezler.**

132. **Ve** Musa'ya **dediler ki: «Kendisiyle bize sihir etmek için bize her ne mûcize getirirsen getir, biz sana imân edecek değiliz.»** Bunun üzerine Musa onlara beddua etti.

133. **Artık Biz onların üzerine ayrı ayrı** apaçık **olağanüstü olaylar olmak üzere tufanı** tufan, onların evlerini basan ve evlerde oturanların boğazlarına kadar varan bir seldi ki bu yedi gün sürdü, **çekirgeleri** çekirgeler onların ekinlerini ve meyvelerini yedi gün boyunca yedi, **böcekleri** kene veya güveleri ki bunlar çekirgelerden geriye kalan yemişleri yediler, **kurbağaları** evlerini ve yiyeceklerini kurbağalar bastı, sularına **kan gönderdik. Yine** bunlara iman karşısında **böbürlendiler ve günahkârlar olan bir kavim oldular.**

134. **Ne vakit ki onların üzerlerine azap çöktü. Dediler ki: «Ya Mûsa! Bizim için Rabbine dua et, sana olan ahdi hürmetine eğer** iman ettiğimiz takdirde **bizden azabı açarsa, andolsun ki**[1] **sana elbette imân ederiz ve elbette seninle beraber İsrailoğullarını göndeririz.»**

135. **Vaktâ ki,** Musa'nın duası sebebiyle **onların erişecekleri bir müddete kadar kendilerinden azabı açıverdik. Onlar derhal yeminlerini bozar oldular** ve küfürlerine devam ettiler.

136. **Artık Biz de onlardan intikam aldık, onları denizde boğduk, onlar ayetlerimizi yalanladıkları ve onlardan gâfil bulundukları** tefekkür etmedikleri **için.**

137. **Ve** köleleştirilmek suretiyle **zayıf, hakîr görülen o kavmini** israiloğullarını, **kendisinde feyz ve** nehirler ve ağaçlarla **bereket vücuda getirmiş olduğumuz yerin şark cihetlerine ve garp taraflarına** Şam'a **varis kıldık. Ve Rabbinin güzel kelimesi**[2] **İsrailoğulları üzerine** düşmanlarının eziyetine **sabrettikleri için tamam oldu. Ve Fir'avun ve kavminin yapmakta oldukları şeyleri** mamureleri **ve yükseltmekte oldukları binaları tamamen helâk ettik.**

KELİME ANLAMI

131. فَإِذَا جَاءَتْهُمُ **Onlara geldiğinde** *(Ne?)* الْحَسَنَةُ **Bir iyilik** اَلْخِصْبُ Bereket *(Daha?)* وَالْغِنَى Ve zenginlik قَالُوا **Derler :** لَنَا **Bizim hakkımızdır** *(Ne?)* هٰذِهِ **Bu** أَيْ Biz onu hak ettik (derler) نَسْتَحِقُّهَا Şükretmezler عَلَيْهَا وَلَمْ يَشْكُرُوا O iyilik üzerine وَإِنْ تُصِبْهُمْ **Şayet onlara isabet etse** *(Ne?)* سَيِّئَةٌ **Bir kötülük** جَدْبٌ Kuraklık وَبَلَاءٌ Ve bela يَطَّيَّرُوا

[1] Buradaki "ل" kasem içindir.

2 Burada geçen güzel kelimeden maksat şu ayet-i kerimedir: "Biz de o yerde zayıf düşürülmeleri istenilen kimselere lütfetmek ve onları ileri gelenler kılmak ve onları (o yere) varisler kılmak diledik." *(Kasas, 5)*

Uğursuz sayarlardı يَتَشَاءَمُوا Teşe'üm ederlerdi *(Kimi uğursuz sayarlardı?)* بِمُوسٰى **Musa'yı** *(Daha kimi?)* وَمَنْ **Ol kimseyi ki** مَعَهُ **Onunla birliktedir** *(Musa ile birlikte olanlar kimlerdendir?)* مِنَ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerden اَلَا **Haberiniz olsun ki** اِنَّمَا طَائِرُهُمْ **Onların uğursuzlukları** شُؤُمُهُمْ Teşe'ümleri *(Nedir?)* عِنْدَ اللهِ **Allah tarafındandır** يَأْتِيهِمْ Onlara getirir *(Neyi?)* بِهِ Onu وَلٰكِنَّ **Şu kadarı var ki** اَكْثَرَهُمْ **Onların çoğu** لَا يَعْلَمُونَ **Bilmezler** أَنَّ مَا يُصِيبُهُمْ Ki onlara isabet eden *(Nedir?)* مِنْ عِنْدِهِ Onun (Allah'ın) katındandır

132. وَقَالُوا **Ve dediler** *(Kime?)* لِمُوسٰى Musa'ya مَهْمَا تَأْتِنَا بِهِ **Her neyi getirirsen getir** *(O getireceğin şey de nedendir?)* مِنْ اٰيَةٍ **Bir mucize** *(Ne için?)* لِتَسْحَرَنَا **Bizi sihirlemek için** *(Ne ile?)* بِهَا **Onunla (o mucizeyle)** فَمَا نَحْنُ **Biz olmadık** لَكَ **Sana** بِمُؤْمِنِينَ **İman ediciler** فَدَعَا عَلَيْهِمْ Musa (a.s.) da onlara beddua etti

133. فَاَرْسَلْنَا **Bunun üzerine gönderdik** *(Kime?)* عَلَيْهِمُ **Onların üzerine** *(Neyi?)* الطُّوفَانَ **Tufan'ı** وَهُوَ O *(Nedir?)* مَاءٌ Bir sudur ki دَخَلَ Girdi *(Nereye?)* بُيُوتَهُمْ Onların evlerine وَوَصَلَ Ve ulaştı *(Nereye?)* إِلٰى حُلُوقِ الْجَالِسِينَ Oturanların boğazlarına سَبْعَةَ أَيَّامٍ Yedi gün boyunca *(Daha neyi gönderdik?)* وَالْجَرَادَ **Çekirge** فَأَكَلَ Yedi *(Neyi?)* زَرْعَهُمْ Onların mahsulünü وَثِمَارَهُمْ Ve meyvelerini كَذٰلِكَ Aynı şekilde *(Daha neyi gönderdik?)* وَالْقُمَّلَ **Böcekleri** اَلسُّوسَ Güve أَوْ Ya da هُوَ O *(Nedir?)* نَوْعٌ مِنَ الْقِرَادِ Bir çeşit kenedir فَتَتَبَّعَ İzledi *(Neyi?)* مَا Ol şeyi ki تَرَكَهُ Onu bıraktı *(Ne?)* الْجَرَادُ Çekirge *(Daha neyi gönderdik?)* وَالضَّفَادِعَ **Kurbağa** فَمَلَأَتْ Doldurdu *(Neyi?)* بُيُوتَهُمْ Evlerini *(Daha neyi doldurdu?)* وَطَعَامَهُمْ Yemeklerini *(Daha neyi gönderdik?)* وَالدَّمَ **Kan** *(Nerede?)* فِي مِيَاهِهِمْ Sularında *(Bu gönderilen Tufan, Çekirge, Böcekler, Kurbağa ve Kan ne olduğu halde)* اٰيَاتٍ **Mucizeler olarak** *(Öyle mucizeler ki)* مُفَصَّلَاتٍ **Ayrı ayrı** مُبَيِّنَاتٍ Açıklayıcı فَاسْتَكْبَرُوا **Yine de böbürlendiler** *(Neden böbürlendiler?)* عَنِ الْإِيمَانِ İman etmekten *(Neye iman etmekten?)* بِهَا Ona (o ayet/mucizelere) وَكَانُوا **Ve oldular** *(Ne oldular?)* قَوْماً **Bir kavim ki** مُجْرِمِينَ **Günahkar**

134. وَلَمَّا وَقَعَ **Ne zaman ki çöktü** عَلَيْهِمُ **Üzerlerine** *(Ne?)* اَلرِّجْزُ، اَلْعَذَابُ قَالُوا **Azab Dediler** يَا مُوسٰى **Ey Musa** ادْعُ **Dua et!** *(Kim için dua et?)* لَنَا **Bizim için** *(Kime dua et?)* رَبَّكَ **Rabbine** *(Neye göre dua et?)* بِمَا **Ol şeye ki** عَهِدَ **(Rabbin) ahdetti** *(O ahit nerededir?)*

عِنْدَكَ **Senin katında** *(Senin katındaki Rabbin ahdi nedir?)* مِنْ كَشْفِ الْعَذَابِ azabın kaldırılması *(Kimden?)* عَنَّا Bizden إِنْ آمَنَّا Şayet iman edersek... لَئِنْ **Andolsun ki şayet** *(buradaki 'lam' nedir?)* لَامُ قَسَمٍ Yemin lam'ıdır كَشَفْتَ **Açarsan/kaldırırsan** *(Kimden?)* عَنَّا **Bizden** *(Neyi kaldırırsan?)* الرِّجْزَ **Azabı** لَنُؤْمِنَنَّ **Elbette iman ederiz** *(Kime ?)* لَكَ **Sana** *(Daha?)* وَلَنُرْسِلَنَّ **Elbette göndeririz** مَعَكَ **Seninle birlikte** *(Kimi?)* بَنِي إِسْرَائِيلَ **İsrail oğullarını**

135. فَلَمَّا كَشَفْنَا **Ne zaman ki açtık/kaldırdık** *(Ne sebebiyle kaldırdık?)* بِدُعَاءِ مُوسَى Musa'nın duası sebebiyle *(nereden kaldırdık?)* عَنْهُمُ **Onların üzerinden** *(Neyi kaldırdık?)* الرِّجْزَ **Azabı** *(Ne zamana kadar?)* إِلَى أَجَلٍ **Belli bir vakte kadar** *(Öyle vakit ki)* هُمْ **Onlar** *(Nedir?)* بَالِغُوهُ **O vakte erişicidir** إِذَا هُمْ **Bir de bakarsın onlar** يَنْكُثُونَ **Sözlerinden dönüyorlar** يَنْقُضُونَ Bozuyorlar *(Neyi?)* عَهْدَهُمْ Anlaşmalarını وَيُصِرُّونَ Ve ısrar eder oldular *(Ne üzerine ısrar eder oldular?)* عَلَى كُفْرِهِمْ Küfürleri üzerine

136. فَانْتَقَمْنَا **Artık biz de intikam aldık** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** فَأَغْرَقْنَاهُمْ **Ve onları boğduk** *(Nerede boğduk?)* فِي الْيَمِّ الْبَحْرِ الْمَالِحِ **Denizde** *(Ne sebebiyle boğduk?)* بِأَنَّهُمْ بِسَبَبِ أَنَّهُمْ **Şu sebeple ki onlar** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi yalanladılar?)* بِآيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizi** وَكَانُوا **Ve oldular** *(Neyden?)* عَنْهَا **Onlardan (ayetlerimizden)** *(Ne oldular?)* غَافِلِينَ **Gafiller oldular** لَا يَتَدَبَّرُونَهَا Onları düşünemediler

137. وَأَوْرَثْنَا **Ve biz de varis kıldık** *(Kimi?)* الْقَوْمَ الَّذِينَ **Ol kavmi ki** كَانُوا **Onlar idiler** يُسْتَضْعَفُونَ **Zayıf/hor görülüyorlar** *(Ne şekilde hor görülüyorlardı?)* بِالْإِسْتِعْبَادِ Köleleştirilerek وَهُمْ Onlar *(Kimdir?)* بَنُو إِسْرَائِيلَ İsrail oğullarıdır *(Neye varis kıldık?)* مَشَارِقَ الْأَرْضِ **Yeryüzünün doğu yönlerine** *(Daha?)* وَمَغَارِبَهَا **Ve yeryüzünün batı yönlerine** الَّتِي **Öyle (yeryüzü) ki** بَارَكْنَا **Biz bereketli kıldık** *(Nereyi?)* فِيهَا **Orayı** *(Ne ile bereketli kıldık?)* بِالْمَاءِ Su ile *(Daha?)* وَالشَّجَرِ Ağaç ile *(Bu 'elleti' nedir?)* صِفَةٌ Sıfattır *(Neye sıfattır?)* لِلْأَرْضِ 'Arz' kelimesine وَهِيَ Orası da *(Nedir?)* الشَّامُ Şam'dır وَتَمَّتْ **Ve tamam oldu** *(Ne?)* كَلِمَةُ رَبِّكَ **Rabbinin kelimesi** *(Öyle kelimesi ki)* الْحُسْنَى **Güzel** وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا فِي الْأَرْضِ وَهِيَ Bu kelime *(Nedir?)* قَوْلُهُ Onun şu sözüdür ; « "Biz ise, o yerde güçsüz düşürülenlere lütufta bulunmak, onları önderler yapmak ve onları (mukaddes topraklara) vâris kılmak istiyorduk." [Kasas: 5]

(Kim üzerine tamam oldu?) عَلٰى بَنِي إِسْرَائِيلَ **İsrail oğullarına** *(Ne sebebiyle güzel kelime tamam oldu?)* بِمَا صَبَرُوا **Sabretmeleri sebebiyle** *(Neye sabretmeleri?)* عَلٰى أَذٰى عَدُوِّهِمْ Düşmanlarının eziyetlerine وَدَمَّرْنَا **Yere serdik** أَهْلَكْنَا Helak ettik *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** كَانَ يَصْنَعُ **Yapıyordu** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ **Firavun** *(Daha kim yapıyordu?)* وَقَوْمُهُ **Ve onun kavmi** *(Onların yaptıkları şey de nedendir?)* مِنَ الْعِمَارَةِ Yapılardan *(Daha neyi helak ettik?)* وَمَا **Ol şeyi ki** كَانُوا **Onlar idiler** يَعْرِشُونَ **Dikiyorlardı** (Buradaki 'Yarişûn' kelimesi) بِكَسْرِ الرَّاءِ Ra'nın kesresiyle *(Daha?)* وَضَمِّهَا Ve zammesiyle (okundu) يَرْفَعُونَ 'Yükseltiyorlar' anlamındadır *(O yükselttikleri şey de nedendir?)* مِنَ الْبُنْيَانِ Binalardan

﴿وَجَاوَزْنَا﴾ عَبَرْنَا ﴿بِبَنِيٓ إِسْرَائِيلَ الْبَحْرَ فَأَتَوْا﴾ فَمَرُّوا ﴿عَلَىٰ قَوْمٍ يَعْكُفُونَ﴾ بِضَمِّ الْكَافِ وَكَسْرِهَا ﴿عَلَىٰٓ أَصْنَامٍ لَّهُمْ﴾ يُقِيمُونَ عَلَى عِبَادَتِهَا ﴿قَالُوا يَا مُوسَى اجْعَلْ لَّنَا إِلَٰهًا﴾ صَنَمًا نَعْبُدُهُ ﴿كَمَا لَهُمْ آلِهَةٌ قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ ﴿١٣٨﴾﴾ حَيْثُ قَابَلْتُمْ نِعْمَةَ اللهِ عَلَيْكُمْ بِمَا قُلْتُمُوهُ ﴿إِنَّ هَٰٓؤُلَآءِ مُتَبَّرٌ﴾ هَالِكٌ ﴿مَا هُمْ فِيهِ وَبَاطِلٌ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٣٩﴾﴾ ﴿قَالَ أَغَيْرَ اللهِ أَبْغِيكُمْ إِلَٰهًا﴾ مَعْبُودًا وَأَصْلُهُ أَبْغِي لَكُمْ ﴿وَهُوَ فَضَّلَكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿١٤٠﴾﴾ فِي زَمَانِكُمْ بِمَا ذَكَرَهُ فِي قَوْلِهِ: ﴿وَ﴾ اذْكُرُوا ﴿إِذْ أَنْجَيْنَاكُمْ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ (أَنْجَاكُمْ) ﴿مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ﴾ يُكَلِّفُونَكُمْ وَيُذِيقُونَكُمْ ﴿سُوءَ الْعَذَابِ﴾ أَشَدَّهُ وَهُوَ ﴿يُقَتِّلُونَ أَبْنَآءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ﴾ يَسْتَبْقُونَ ﴿نِسَآءَكُمْ وَفِي ذَٰلِكُمْ﴾ الْإِنْجَاءِ وَالْعَذَابِ ﴿بَلَآءٌ﴾ إِنْعَامٌ أَوِ ابْتِلَاءٌ ﴿مِّن رَّبِّكُمْ عَظِيمٌ ﴿١٤١﴾﴾ أَفَلَا تَتَّعِظُونَ فَتَنْتَهُوا عَمَّا قُلْتُمْ ﴿وَوَٰعَدْنَا﴾ بِأَلِفٍ وَدُونَهَا ﴿مُوسَىٰ ثَلَٰثِينَ لَيْلَةً﴾ نُكَلِّمُهُ عِنْدَ انْتِهَائِهَا بِأَنْ يَصُومَهَا وَهِيَ ذُو الْقَعْدَةِ فَصَامَهَا فَلَمَّا تَمَّتْ أَنْكَرَ خُلُوفَ فَمِهِ فَاسْتَاكَ فَأَمَرَهُ اللهُ بِعَشَرَةٍ أُخْرَى لِيُكَلِّمَهُ بِخُلُوفِ فَمِهِ كَمَا قَالَ تَعَالَى ﴿وَأَتْمَمْنَاهَا بِعَشْرٍ﴾ مِنْ ذِي الْحِجَّةِ ﴿فَتَمَّ مِيقَاتُ رَبِّهِ﴾ وَقْتُ وَعْدِهِ بِكَلَامِهِ إِيَّاهُ ﴿أَرْبَعِينَ﴾ حَالٌ ﴿لَيْلَةً﴾ تَمْيِيزٌ ﴿وَقَالَ مُوسَى لِأَخِيهِ هَٰرُونَ﴾ عِنْدَ ذَهَابِهِ إِلَى الْجَبَلِ لِلْمُنَاجَاةِ ﴿اخْلُفْنِي﴾ كُنْ خَلِيفَتِي ﴿فِي قَوْمِي وَأَصْلِحْ﴾ أَمْرَهُمْ ﴿وَلَا تَتَّبِعْ سَبِيلَ الْمُفْسِدِينَ ﴿١٤٢﴾﴾ بِمُوَافَقَتِهِمْ عَلَى الْمَعَاصِي ﴿وَلَمَّا جَآءَ مُوسَىٰ لِمِيقَاتِنَا﴾ أَيْ لِلْوَقْتِ الَّذِي وَعَدْنَاهُ بِالْكَلَامِ فِيهِ ﴿وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ﴾ بِلَا وَاسِطَةٍ كَلَامًا سَمِعَهُ مِنْ كُلِّ جِهَةٍ ﴿قَالَ رَبِّ أَرِنِيٓ﴾ نَفْسَكَ ﴿أَنظُرْ إِلَيْكَ قَالَ لَن تَرَانِي﴾ أَيْ لَا تَقْدِرُ عَلَى رُؤْيَتِي، وَالتَّعْبِيرُ بِهِ دُونَ لَنْ أُرَى يُفِيدُ إِمْكَانَ رُؤْيَتِهِ تَعَالَى ﴿وَلَٰكِنِ انظُرْ إِلَى الْجَبَلِ﴾ الَّذِي هُوَ أَقْوَى مِنْكَ ﴿فَإِنِ اسْتَقَرَّ﴾ ثَبَتَ ﴿مَكَانَهُ فَسَوْفَ تَرَانِي﴾ أَيْ تَثْبُتُ لِرُؤْيَتِي وَإِلَّا فَلَا طَاقَةَ لَكَ ﴿فَلَمَّا تَجَلَّىٰ رَبُّهُ﴾ أَيْ ظَهَرَ مِنْ نُورِهِ قَدْرَ نِصْفِ أَنْمِلَةِ الْخِنْصِرِ كَمَا فِي حَدِيثٍ صَحَّحَهُ الْحَاكِمُ ﴿لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ دَكًّا﴾ بِالْقَصْرِ وَالْمَدِّ أَيْ مَدْكُوكًا مُسْتَوِيًا بِالْأَرْضِ ﴿وَخَرَّ مُوسَىٰ صَعِقًا﴾ مَغْشِيًّا عَلَيْهِ لِهَوْلِ مَا رَأَى ﴿فَلَمَّآ أَفَاقَ قَالَ سُبْحَانَكَ﴾ تَنْزِيهًا لَكَ ﴿تُبْتُ إِلَيْكَ﴾ مِنْ سُؤَالِ مَا لَمْ أُؤْمَرْ بِهِ ﴿وَأَنَا أَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٤٣﴾﴾ فِي زَمَانِي

TÜRKÇE ANLAMI

138. **Ve İsrailoğullarını denizden geçirdik. Kendilerine ait birtakım putlara ibadet eden**[1], putlar için ibadete kapanmış **bir kavme gelip** uğra**dılar. Dediler ki: «Ya Mûsa! Bize de bir ilah,** ibadet edeceğimiz bir put **yap, nasıl ki onların ilahları vardır.» Dedi ki: «Muhakkak siz** Cenab-ı Hakkın nimetlerine şu söylediğiniz sözle mukabelede bulunmak suretiyle **cahillik eden bir kavimsiniz.»**

139. **«Şüphe yok ki, bunların içinde bulundukları şey helâke mahkumdur ve amel ettikleri şey de bâtıldır.»**

140. **Dedi ki: «Sizin için**[2] **Allah'tan başka bir ilah,** mabut **mu taleb ederim? Hâlbuki o sizi** zamanınızdaki **âlemlere** –bir sonraki ayette zikredilecek şeylerle– **üstün kılmıştır.»**

141. **Ve** yâd ediniz ki **size işkencenin en kötüsünü,** en şiddetlisini **yapan,** tattıran ve maruz bırakan **Firavun hanedanından sizi kurtarmıştık.**[3] Azabın en şiddetlisi ise şuydu: **Onlar oğullarınızı öldürüyorlar, kadınlarınızı sağ bırakıyorlardı. İşte bunda,** bu kurtarma ile bu azapta **size Rabbiniz tarafından büyük bir imtihan vardır.**

142. **Ve Mûsa ile** oruçla geçireceği Zülkade ayından **otuz geceye vaadleştik**[4] ki; bu gecelerin bitiminde kendisiyle konuşacağız. O da bu ayı oruçla geçirdikten sonra ağız kokusundan rahatsızlık duyduğu için misvak kullanmıştı. Bunun üzerine Allah teala ağız kokusu bulunurken kendisiyle konuşmak istediği için ona On gün daha emretti. Tıpkı ayette geçtiği gibi; **Ve onu** Zilhicce ayından **bir "on" ile tamamladık, artık Rabbinin tayin ettiği,** ona konuşmayı vaat ettiği **vakit tam kırk**[5] **gece**[6] **oldu. Ve Musa** Rabbiyle buluşmak için dağa gittiği sırada **kardeşi Harun'a dedi ki: «Sen kavmimin içinde benim yerime geç,** halifem ol **ve** durumlarını **ıslaha çalış ve** masiyetlere muvafakat göstermek suretiyle **müfsidlerin yoluna tâbi olma.»**

143. **Ne zaman ki Mûsa bizim** kendisiyle konuşmak için **tayin ettiğimiz vakte geldi ve Rabbi onunla** her taraftan duyduğu bir konuşmayla vasıtasız olarak **konuştu; dedi ki: «Ya Rab! Bana** zâtını **göster, Sana bakayım. (Cenâb-ı Hak da) Buyurdu ki: «Sen Beni katiyyen göremezsin;** yani beni görmeye güç yetiremezsin. Cenâbı Hakkın "sen beni

[1] يَعْكُفُونَ kelimesindeki ك harfi hem zamme hem de fetha ile okunmuştur.

[2] أَبْغِي لَكُمْ kelimesinin aslı أَبْغِيكُمْ'dür

[3] أَنْجَيْنَاكُمْ kelimesi bir kıraatte أَنْجَاكُمْ şeklinde okunmuştur.

[4] وواعدنا kelimesi hem (وَوَاعَدْنَا şeklinde) elifle; hem de (وَوَعَدْنَا şeklinde) elifsiz olarak okunmuştur.

[5] أَرْبَعِينَ kelimesi haldir.

[6] لَيْلَةً kelimesi temyizdir.

göremezsin" şeklinde söz kullanıp "ben görülmem" dememesi Hak tealanın görülmesinin mümkün olduğunu ifade eder. **Fakat** senden daha güçlü olan **dağa bir bak, eğer yerinde durabilirse sen de Beni görebilirsin,** beni görmeye gücün yeter. Yok, dağ yerinde durmazsa senin gücün beni görmeye hayli hayli yetmez » **Rabbi dağa tecelli edince,** yani -Hâkim'in de tashih ettiği bir hadiste geçtiği gibi- yarım serçe parmağı miktarında bir nur ortaya çıkınca, **onu paramparça**[1], yerle bir **etti. Mûsa da** gördüğü şeyin dehşetinden **baygın bir halde düşüp kaldı. Ayıldığında dedi ki: «Seni tenzih ederim,** emredilmediği şeyi istemekten **sana tövbe ettim ve ben** yaşadığım çağda **iman edenlerin ilkiyim.»**

KELİME ANLAMI

138. وَجَاوَزْنَا **Ve atlattık** عَبَرْنَا Karşıdan karşıya geçirdik *(Kime atlattık?)* بِبَنِي إِسْرَائِيلَ **İsrail oğullarına** *(Neyi atlattık/karşıdan karşıya geçirdik?)* الْبَحْرَ **Denizi** فَأَتَوْا **Geldiler** فَمَرُّوا Uğradılar *(Kime?)* عَلَى قَوْمٍ **Bir kavme ki** يَعْكُفُونَ **İbadette bulunuyorlar** *(Bu 'Ya'kifûne' kelimesi)* بِضَمِّ الْكَافِ Kaf harfinin zammesiyle *(Daha?)* وَكَسْرِهَا Kaf harfinin kesresiyle (okunur) *(Neye ibadette bulunuyorlar?)* عَلَى أَصْنَامٍ **Putlara** *(Öyle putlar ki)* لَهُمْ **Kendilerine ait** يُقِيمُونَ Sürekli meşgul oluyorlar *(Ne ile?)* عَلَى عِبَادَتِهَا Onlara ibadetle قَالُوا **Dediler :** يَا مُوسَى **Ey Musa!** اجْعَلْ **Yap** *(Kim için?)* لَنَا **Bizim için** *(Ne yap?)* إِلَهًا **Bir ilah** صَنَمًا Bir put *(Öyle put ki)* نَعْبُدُهُ Ona ibadet edeceğimiz *(Ne gibi bir ilah yap?)* كَمَا لَهُمْ **Onlar için olduğu gibi** *(Ne olduğu gibi?)* آلِهَةٌ **İlahlar** قَالَ **Dedi** إِنَّكُمْ **Muhakkak ki siz** قَوْمٌ **Bir kavimsiniz ki** تَجْهَلُونَ **Cahillik ediyorsunuz** حَيْثُ Şöyle ki قَابَلْتُمْ Mukabelede bulundunuz *(Neye?)* نِعْمَةَ اللهِ Allah'ın nimetine *(Kime olan nimeti)* عَلَيْكُمْ Sizin üzerinize olan *(Ne ile mukabelede bulundunuz?)* بِمَا Ol söz ile ki قُلْتُمُوهُ Siz onu dediniz

139. إِنَّ هَؤُلَاءِ **Muhakkak ki bunlar** *(Nedir?)* مُتَبَّرٌ **Mahvolucudur** هَالِكٌ Helak olucudur *(Ne helak olucudur?)* مَا **Ol şey ki** هُمْ **Onlar** *(Nedir?)* فِيهِ **O şeyin içerisindedir** *(Daha nedir?)* وَبَاطِلٌ **Ve batıldır** *(Ne?)* مَا **Ol şey ki** كَانُوا **Onlar idiler** يَعْمَلُونَ **Yapıyor**

140. قَالَ **Dedi ki (Musa:)** أَغَيْرَ اللهِ **Allah'tan başkasını mı?** أَبْغِيكُمْ **Size arayacakmışım!?** *(Ne olarak ?)* إِلَهًا **İlah olarak** مَعْبُودًا İbadet edilecek olarak وَأَصْلُهُ Bunun aslı *(Nedir ?)* أَبْغِي لَكُمْ 'Sizin için arayayım?'dır وَهُوَ **O** فَضَّلَكُمْ **Sizi üstün kıldı** *(Kim üzerine üstün kıldı?)* عَلَى الْعَالَمِينَ **Alemler üzerine** *(Ne zaman üstün*

[1] ذَكًّا kelimesi hem kasr ile (ذَكًّا şeklinde) hem de med ile (ذَكَّاءَ şeklinde) okunmuştur. مَدْكُوكًا anlamındadır.

kıldı?) فِي زَمَانِكُمْ Sizin zamanınızda *(Ne ile üstün kıldı?)* بِمَا Ol şey ile ki ذَكَّرَهُ Onu zikretti *(Nerede?)* فِي قَوْلِهِ: Şu sözünde:

141. وَ اذْكُرُوا **Ve** hatırlayın *(Neyi?)* إِذْ **Ol vakti ki** أَنْجَيْنَاكُمْ **Biz kurtarmıştık sizi** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte ،أَنْجَاكُمْ 'Encâküm/sizi kurtardı' (şeklinde okundu) *(Kimden kurtardı?)* مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ **Firavun'un adamlarından** *(Öyle adamları ki)* يَسُومُونَكُمْ **Sizi uğratıyorlardı** يُكَلِّفُونَكُمْ Size yüklüyorlardı *(Daha?)* وَيُذِيقُونَكُمْ Ve size tattırıyorlardı *(Neye uğratıyorlardı?)* سُوءَ الْعَذَابِ **Azabın en kötüsüne** أَشَدَّهُ En şiddetlisini وَهُوَ O (azab şudur) يُقَتِّلُونَ **Öldürüyorlardı** *(Kimi?)* أَبْنَاءَكُمْ **Oğullarınızı** *(Daha?)* وَيَسْتَحْيُونَ **Ve diri bırakıyorlardı** يَسْتَبْقُونَ (Sağ olarak) bırakıyorlardı *(Kimi?)* نِسَاءَكُمْ **Kadınlarınızı** وَفِي ذَٰلِكُمْ **Size bunda vardır** الْإِنْجَاءِ Bu kurtarmada (Daha?) وَالْعَذَابِ Ve bu azapta *(Ne vardır?)* بَلَاءٌ **Bir imtihan** إِنْعَامٌ Bir nimetlendirme أَوْ Ya da ابْتِلَاءٌ Bir deneme *(Kimden?)* مِنْ رَبِّكُمْ **Sizin Rabbinizden** *(Öyle imtihan ki)* عَظِيمٌ **Büyük** أَفَلَا تَتَّعِظُونَ Hala öğüt almıyor musunuz? فَتَنْتَهُوا Ki böylece son vereseniz *(Neye?)* عَمَّا Ol şeye ki قُلْتُمْ Siz dediniz

142. وَوٰعَدْنَا **Ve biz vaatleştik** (Buradaki 'Ve Vâ'dnâ' kelimesi) بِأَلِفٍ Elif ile *(Daha?)* وَدُونَهَا Ve de elifsiz ('Ve ve'adna' şeklinde iki şekilde de okundu) *(Kiminle vaatleştik?)* مُوسَىٰ **Musa ile** *(Neye vaatleştik?)* ثَلَاثِينَ لَيْلَةً **Otuz geceye** *(Öyle otuz gece ki)* نُكَلِّمُهُ Biz onunla konuşuruz *(Ne zaman?)* عِنْدَ انْتِهَائِهَا Otuz gecenin bitiminde *(Ne ile vaatleştik?)* بِأَنْ يَصُومَهَا Otuz gecede oruç tutmasıyla وَهِيَ O otuz gece (Nedir?) ذُو الْقَعْدَةِ Zülkade ayıdır. فَصَامَهَا O da o gecelerde oruç tuttu فَلَمَّا تَمَّتْ Ne zaman ki tamam oldu أَنْكَرَ Nahoş gördü *(Neyi?)* فَأَمَرَهُ خُلُوفَ فَمِهِ Ağzının kokusunu فَاسْتَاكَ Bunun üzerine ağzını misvakladı/temizledi Ve onu emretti *(Kim?)* اللهُ Allah *(Ne ile emretti?)* بِعَشْرَةٍ أُخْرَىٰ Bir başka on (gece) ile daha *(Niçin böyle yaptı?)* لِيُكَلِّمَهُ Kendisiyle konuşması için بِخُلُوفِ فَمِهِ Ağzının kokusu ile birlikte كَمَا قَالَ تَعَالَىٰ Allah teala buyurduğu gibi : وَأَتْمَمْنَاهَا **Ve o geceleri tamamladık** (Neyle?) بِعَشْرٍ **On ile (kırka) tamamladık** (Neden olan on gün?) مِنْ ذِي الْحِجَّةِ Zilhicce ayından فَتَمَّ **Artık tamam oldu** *(Ne?)* مِيقَاتُ رَبِّهِ **Rabbinin tayin ettiği vakit** وَقْتُ وَعْدِهِ Ona vaat ettiği vakit (tamam oldu) *(Ne ile olan vaadi?)* بِكَلَامِهِ (Allah'ın) Kendisinin konuşması ile (olan vaadi) *(Kim ile olan konuşması?)* إِيَّاهُ Onunla (Musa ile) *(O vakit ne olduğu halde?)* أَرْبَعِينَ حَالٌ لَيْلَةً تَمْيِيزٌ **Kırk** –haldir- **gece** –temyizdir وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* مُوسَىٰ

Musa *(Kime dedi?)* لِأَخِيهِ هٰرُونَ **Kardeşi Harun'a dedi** *(Ne zaman dedi?)* عِنْدَ ذَهَابِهِ Gidişi esnasında *(Nereye?)* إِلَى الْجَبَلِ Dağa *(Niçin gidişi?)* لِلْمُنَاجَاةِ Münacat/gizli konuşma için *(Şöyle dedi :)* اخْلُفْنِي **Benim yerime geç** كُنْ خَلِيفَتِي Benim halifem ol *(Nerede?)* فِي قَوْمِي **Kavmim arasında** وَأَصْلِحْ **Ve ıslah et** *(Neyi?)* أَمْرَهُمْ İşlerini وَلَا تَتَّبِعْ **Ve tabi olma** *(Neye?)* سَبِيلَ الْمُفْسِدِينَ **Bozguncuların yoluna** *(Ne ile tabi olma?)* بِمُوَافَقَتِهِمْ Onlara muvafakat ederek *(Ne üzerine muvafakat?)* عَلَى الْمَعَاصِي Masiyet üzerine

143. وَلَمَّا جَاءَ **Ve ne zaman ki geldi** *(Kim?)* مُوسَى **Musa** *(Neye geldi?)* لِمِيقَاتِنَا **Mikatımıza** أَيْ لِلْوَقْتِ الَّذِي Yani ol vakte ki وَعَدْنَاهُ Biz ona vaat ettik *(Neyi vaat ettik?)* بِالْكَلَامِ Konuşmayı *(Nerede?)* فِيهِ O vakitte وَكَلَّمَهُ **Ve konuştu** *(Kim?)* رَبُّهُ **Onun rabbi** بِلَا وَاسِطَةٍ Vasıtasız *(Neyle konuştu?)* كَلَامًا Bir kelamla ki سَمِعَهُ Onu işitiyor *(Nereden?)* مِنْ كُلِّ جِهَةٍ Her yönden قَالَ **Dedi** *(Kim?)* رَبِّ **Ey Rabbim!** أَرِنِي **Bana göster** نَفْسَكَ Kendini أَنْظُرْ **Bakayım** *(Kime?)* إِلَيْكَ **Sana** قَالَ **Dedi ki (Allah)** لَنْ تَرَانِي **Sen beni katiyen göremezsin** أَيْ Yani لَا تَقْدِرُ Sen güç yetiremezsin *(Neye güç yetiremezsin?)* عَلَى رُؤْيَتِي Beni görmeye وَالتَّعْبِيرُ İfadede bulunmak *(Neyle?)* بِهِ Bununla ('len terânî/Sen beni göremezsin' cümlesiyle) دُونَ لَنْ أُرَى 'Len ürâ/ben görülmem' şeklinde bir cümle kullanmamak يُفِيدُ ifade eder *(Neyi?)* إِمْكَانَ رُؤْيَتِهِ تَعَالَى Allah tealanın görülmesinin imkanını وَلٰكِنْ **Şu kadarı var ki** انْظُرْ **Bak** *(Nereye?)* إِلَى الْجَبَلِ **Dağa** الَّذِي Öyle dağ ki هُوَ O dağ *(Nedir?)* أَقْوَى مِنْكَ Senden daha kuvvetlidir فَإِنِ اسْتَقَرَّ **Şayet durursa** ثَبَتَ Sabit olursa مَكَانَهُ **Yerinde** فَسَوْفَ تَرَانِي **O zaman beni görürsün** أَيْ Yani تَثْبُتُ Güç yetirirsin *(Neye?)* لِرُؤْيَتِي Beni görmeye وَإِلَّا Yoksa فَلَا طَاقَةَ Güç yoktur *(Kim için?)* لَكَ Senin için فَلَمَّا تَجَلَّى **Ne zaman ki tecelli etti** *(Kim?)* رَبُّهُ **Onun Rabbi** أَيْ Yani ظَهَرَ Ortaya çıktı *(O ortaya çıkan şey de nedendir?)* مِنْ نُورِهِ Onun nurundan *(Ne ortaya çıktı?)* قَدْرَ نِصْفِ أُنْمُلَةِ الْخِنْصِرِ Yarım serçe parmağı miktarı كَمَا فِي حَدِيثٍ Bir hadiste olduğu gibi *(Öyle hadis ki)* صَحَّحَهُ Onun sahih olduğunu söyledi *(Kim?)* الْحَاكِمُ Hakim *(Neye tecelli etti?)* لِلْجَبَلِ **Dağa** جَعَلَهُ **Onu yaptı** دَكًّا **Yerle bir** *(Buradaki 'Dekken kelimesi)* بِالْقَصْرِ Kasr ile *(Daha?)* وَالْمَدِّ ('Dekkâe' şeklinde) Med ile (okundu) أَيْ Yani مَدْكُوكًا Düzleşmiş مُسْتَوِيًا Eşit olarak *(Ne ile eşit?)* بِالْأَرْضِ Yer ile وَخَرَّ **Ve yere düştü** *(Kim?)* مُوسَى **Musa** *(Ne olduğu halde?)* صَعِقًا مَغْشِيًّا عَلَيْهِ **Baygın** *(Niçin baygın halde yere düştü?)* لِهَوْلِ مَا Ol şeyin

korkusundan/dehşetinden ki رَأٰى Gördü فَلَمَّا اَفَاقَ **Ne zaman ki ayıldı** قَالَ **Dedi ki** سُبْحَانَكَ تَنْزِيهًا لَكَ **seni tenzih ederim** تُبْتُ **Tevbe ettim** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** *(Neyden tevbe ettim?)* مَا سُؤَالِ مِنْ Ol şeyi istemekten ki لَمْ أُؤْمَرْ Emredilmedim *(Ne ile?)* بِهِ O şey ile وَاَنَا **Ve ben** *(Neyim?)* اَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ **İman edenlerin ilkiyim** *(Hangi zamanda?)* فِي زَمَانِي Benim zamanımda

﴿قَالَ﴾ تَعَالٰى لَهُ ﴿يَا مُوسٰى اِنِّي اصْطَفَيْتُكَ﴾ اِخْتَرْتُكَ ﴿عَلَى النَّاسِ﴾ أَهْلِ زَمَانِكَ ﴿بِرِسَالَاتِي﴾ بِالْجَمْعِ وَالْإِفْرَادِ ﴿وَبِكَلَامِي﴾ أَيْ تَكْلِيمِي إِيَّاكَ ﴿فَخُذْ مَآ اٰتَيْتُكَ﴾ مِنَ الْفَضْلِ ﴿وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿١٤٤﴾﴾ لِأَنْعُمِي ﴿وَكَتَبْنَا لَهُ فِي الْأَلْوَاحِ﴾ أَيِ الْأَلْوَاحِ التَّوْرَاةِ وَكَانَتْ مِنْ سِدْرِ الْجَنَّةِ أَوْ زَبَرْجَدٍ أَوْ زُمُرُّدٍ سَبْعَةٍ أَوْ عَشَرَةٍ ﴿مِنْ كُلِّ شَيْءٍ﴾ يُحْتَاجُ إِلَيْهِ فِي الدِّينِ ﴿مَوْعِظَةً وَتَفْصِيلًا﴾ تَبْيِينًا ﴿لِكُلِّ شَيْءٍ﴾ بَدَلٌ مِنَ الْجَارِّ وَالْمَجْرُورِ قَبْلَهُ ﴿فَخُذْهَا﴾ قَبْلَهُ قُلْنَا مُقَدَّرًا ﴿بِقُوَّةٍ﴾ بِجِدٍّ وَاجْتِهَادٍ ﴿وَأْمُرْ قَوْمَكَ يَأْخُذُوا بِاَحْسَنِهَا سَاُرِيكُمْ دَارَ الْفَاسِقِينَ ﴿١٤٥﴾﴾ فِرْعَوْنَ وَأَتْبَاعِهِ وَهِيَ مِصْرُ لِتَعْتَبِرُوا بِهِمْ ﴿سَاَصْرِفُ عَنْ اٰيَاتِيَ﴾ دَلَائِلِ قُدْرَتِي مِنَ الْمَصْنُوعَاتِ وَغَيْرِهَا ﴿الَّذِينَ يَتَكَبَّرُونَ فِي الْاَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ﴾ بِأَنْ أَخْذُلَهُمْ فَلَا يَتَكَبَّرُونَ فِيهَا ﴿وَاِنْ يَرَوْا كُلَّ اٰيَةٍ لَا يُؤْمِنُوا بِهَا وَاِنْ يَرَوْا سَبِيلَ﴾ طَرِيقَ ﴿الرُّشْدِ﴾ الْهُدَى الَّذِي جَاءَ مِنْ عِنْدِ اللهِ ﴿لَا يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا﴾ يَسْلُكُوهُ ﴿وَاِنْ يَرَوْا سَبِيلَ الْغَيِّ﴾ الضَّلَالِ ﴿يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا ذٰلِكَ﴾ الصَّرْفُ ﴿بِاَنَّهُمْ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ ﴿١٤٦﴾﴾ تَقَدَّمَ مِثْلُهُ ﴿وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا وَلِقَآءِ الْاٰخِرَةِ﴾ الْبَعْثِ وَغَيْرِهِ ﴿حَبِطَتْ﴾ بَطَلَتْ ﴿اَعْمَالُهُمْ﴾ مَا عَمِلُوهُ فِي الدُّنْيَا مِنْ خَيْرٍ كَصِلَةِ رَحِمٍ وَصَدَقَةٍ فَلَا ثَوَابَ لَهُمْ لِعَدَمِ شَرْطِهِ ﴿هَلْ﴾ مَا ﴿يُجْزَوْنَ اِلَّا﴾ جَزَاءَ ﴿مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٤٧﴾﴾ مِنَ التَّكْذِيبِ وَالْمَعَاصِي ﴿وَاتَّخَذَ قَوْمُ مُوسٰى مِنْ بَعْدِهِ﴾ أَيْ بَعْدَ ذَهَابِهِ إِلَى الْمُنَاجَاةِ ﴿مِنْ حُلِيِّهِمْ﴾ الَّذِي اسْتَعَارُوهُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ بِعِلَّةِ عُرْسٍ فَبَقِيَ عِنْدَهُمْ ﴿عِجْلًا﴾ صَاغَهُ لَهُمْ مِنْهُ السَّامِرِيُّ ﴿جَسَدًا﴾ بَدَلٌ لَحْمًا وَدَمًا ﴿لَهُ خُوَارٌ﴾ أَيْ صَوْتٌ يُسْمَعُ انْقَلَبَ كَذٰلِكَ بِوَضْعِ التُّرَابِ الَّذِي أَخَذَهُ مِنْ حَافِرِ جِبْرِيلَ فِي فَمِهِ فَإِنَّ أَثَرَهُ الْحَيَاةُ فِيمَا يُوضَعُ فِيهِ، وَمَفْعُولُ اتَّخَذَ الثَّانِي مَحْذُوفٌ أَيْ إِلٰهًا ﴿اَلَمْ يَرَوْا اَنَّهُ لَا يُكَلِّمُهُمْ وَلَا يَهْدِيهِمْ سَبِيلًا﴾ فَكَيْفَ يَتَّخِذُ إِلٰهًا ﴿اتَّخَذُوهُ﴾ إِلٰهًا ﴿وَكَانُوا ظَالِمِينَ ﴿١٤٨﴾﴾ بِاتِّخَاذِهِ ﴿وَلَمَّا سُقِطَ فِي اَيْدِيهِمْ﴾ أَيْ نَدِمُوا عَلٰى عِبَادَتِهِ ﴿وَرَاَوْا﴾ عَلِمُوا ﴿اَنَّهُمْ قَدْ ضَلُّوا﴾ بِهَا وَذٰلِكَ بَعْدَ رُجُوعِ مُوسٰى ﴿قَالُوا لَئِنْ لَمْ يَرْحَمْنَا رَبُّنَا وَيَغْفِرْ لَنَا﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ فِيهِمَا ﴿لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿١٤٩﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

144. Allah teala **buyurdu ki: «Ey Mûsa! Muhakkak Ben, seni risâletlerimle**[1] **ve kelâmımla** yani seninle olan konuşmamla, zamanındaki **insanlar üzerine seçkin kıldım. Artık sana verdiğim** fazl-ı kerem**i al ve** nimetlerime **şükredicilerden ol.»**

[1] بِرِسَالَاتِي kelimesi hem cemi, hem de (بِرِسَالَتِي şeklinde) müfret olarak okunmuştur.

145. **Ve onun için** Cennetteki sedir ağacından, ya da zebercetten yahut zümrütten yapılmış olan sayısı yedi yahut on olan Tevrat **levhalarında** dinde kendisine ihtiyaç duyulan **her şeyden bir mev'ize yazdık ve her bir şeyi**[1] **uzun uzadıya açıkladık.** Dedik ki; **«Artık onu kuvvet** ciddiyet ve çaba **ile tut**[2] **ve kavmine emret, onu en güzeliyle tutsunlar. Elbette** kendilerinden ibret alasınız diye **sizlere fâsıkların,** Firavun ve ona uyanların **yurdunu,** Mısır'ı **göstereceğim.»**

146. **«Yerde haksız yere kibirlenenleri elbette** küçük düşürmek suretiyle **ayetlerimden,** kudretimin delilleri olan yaptılardan ve diğer delillerden **çevireceğim,** onlar da bu ayetlerde tefekkür edemeyecekler» **Ve her bir ayeti görecek olsalar ona iman etmezler. Ve eğer** Allah tarafından gelen **hidayet yolunu görseler onu** izleyecekleri **bir yol edinmezler ve eğer sapıklık yolunu görecek olsalar onu yol tutuverirler. Bu** çevirme, **onların ayetlerimizi yalanlamalarından ve onlardan gâfil bulunduklarından dolayıdır.** Bu ayetin benzeri daha önce geçmişti.

147. **Ve o kimseler ki, ayetlerimizi ve ahirete kavuşmayı,** dirilişi ve diğer şeyleri **yalanlamışlardır; onların** dünyada yaptıkları sıla-i rahim, sadaka gibi hayır **amelleri batıl olmuştur,** şartı bulunmadığı için onlara sevap yoktur. **Başkasıyla değil, ancak kendi yaptıkları** yalanlama ve masiyet gibi **amellerinin** cezasıyla **cezalandırılacaklardır.**

148. **Ve Musa'nın kavmi, O'nun** Rabbiyle görüşmeye gidişin**den sonra** düğün sebebiyle Firavun'un kavminden ödünç aldıkları, sonradan yanlarında kalan **ziynet takımlarından** Sâmirî'nin kendileri için yaptığı **bir buzağı; böğürmesi,** işitilen bir sesi **olan bir heykel**[3]**,** kan ve etten ibaret bir beden **edindiler.**[4] Yaptıkları bu şeyin ses çıkaran bir heykele dönüşmesi, Sâmirî'nin, Cibril'in atının toynağından aldığı -konulduğu şeye hayat veren- bir parça toprağı o heykelin ağzına koyması suretiyle gerçekleşmişti. **Onlar görmediler mi ki, o kendileriyle konuşamaz ve onlara bir yol gösteremezdi.** Nasıl olur da o buzağıyı ilah edinirler? **Onu** ilâh **edindiler ve** onu ilah edinmeleri sebebiyle **zalimler oluverdiler.**

149. Musa döndükten sonra buzağıya ibadet ettiklerinden dolayı **pişman olup da kendilerinin gerçekten** ona ibadet ederek **sapmış olduklarını görüp** bili**nce dediler ki: Eğer Rabbimiz bize acımaz ve bizi bağışlamazsa**[5] **elbette hüsrana uğrayanlardan olacağız!**

---

[1] لِكُلِّ شَيْءٍ sözü önceki car mecrurdan (مِنْ كُلِّ شَيْءٍ) bedeldir.

[2] فَخُذْهَا sözünden önce mukadder قُلْنَا fiili bulunur.

[3] جَسَدًا kelimesi عِجْلًا kelimesinden bedeldir.

[4] اِتَّخَذُوا fiilinin ikinci mefulü, mahzuf إِلٰهًا kelimesidir.

[5] يَرْحَمْنَا ve يَغْفِرْ kelimeleri hem يَ ile hem de (تَرْحَمْنَا ve تَغْفِرْ لَنَا şeklinde) تَ ile okunmuştur. (تَرْحَمْنَا ve تَغْفِرْ لَنَا şeklinde okunduğunda رَبَّنَا kelimesi münada olarak mensup olur. Bkz. Cemel, 2: 193)

KELİME ANLAMI

144. قَالَ **Dedi** تَعَالَى Allah teala (Kime?) لَهُ Musa'ya يَا مُوسَى **Ey Musa!** إِنِّي **Muhakkak ki ben** اصْطَفَيْتُكَ **Seni seçtim** اِخْتَرْتُكَ İhtiyar eyledim *(Kim üzerine seçtim?)* عَلَى النَّاسِ **İnsanlar üzerine** أَهْلِ زَمَانِكَ Zamanındaki ahali üzerine *(Ne ile seçtim?)* بِرِسَالَاتِي **Risaletlerimle (sana verdiklerimle)** *(Buradaki 'Risalât' kelimesi)* بِالْجَمْعِ Cemi ile *(Daha?)* وَالْإِفْرَادِ Ve müfret olarak (Okundu) *(Daha ne ile seçtim?)* وَبِكَلَامِي **Kelamımla** أَيْ تَكْلِيمِي Konuşmamla *(Kiminle?)* إِيَّاكَ Seninle فَخُذْ **Şimdi al!** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** اٰتَيْتُكَ **Sana verdim** *(Sana verdiğim o şey de nedendir?)* مِنَ الْفَضْلِ Faziletten وَكُنْ **Ve ol!** *(Kimlerden?)* مِنَ الشَّاكِرِينَ **Şükredenlerden** *(Neye şükredenlerden?)* لِأَنْعُمِي Nimetlerime

145. وَكَتَبْنَا **Ve biz yazdık** *(Kim için?)* لَهُ **Onun için (Musa için)** *(Nerede yazdık?)* فِي الْأَلْوَاحِ **Levhalarda** أَيْ Yani أَلْوَاحِ التَّوْرَاةِ Tevrat levhalarında وَكَانَتْ (O levhalar) idi مِنْ سِدْرِ الْجَنَّةِ Cennetteki sedir ağacından أَوْ Ya da زَبَرْجَدٍ Zebercettendi أَوْ Ya da زُمُرُّدٍ Zümrütten سَبْعَةٍ Yedi tane idi أَوْ Ya da عَشَرَةٍ On tane *(Neyi yazdık?)* مِنْ كُلِّ شَيْءٍ **Her şeyden** *(Öyle her şey ki)* يُحْتَاجُ إِلَيْهِ Ona ihtiyaç duyuluyor *(Nerede?)* فِي الدِّينِ Dinde *(O her şeyden bedel?)* مَوْعِظَةً **Bir mev'ize** *(Daha?)* وَتَفْصِيلًا **Ve bir tafsil** تَبْيِينًا Açıklama *(Ne için olan bir tafsil/açıklama?)* لِكُلِّ شَيْءٍ **Her şey için** *(Buradaki 'li külli şey'in' sözü)* بَدَلٌ (Tafsilen sözü ile Mevizeten sözü) Bedeldir *(Neyden bedeldir?)* مِنَ الْجَارِّ وَالْمَجْرُورِ Car-mecrurdan *(Öyle car-mecrur ki)* قَبْلَهُ Önceki (Min külli şeyin'den) فَخُذْهَا **Onları al!** قَبْلَهُ Fehuzhâ sözünden önce vardır *(Ne?)* قُلْنَا Kulnâ/biz dedik ki' sözü *(Bu söz ne olduğu halde?)* مُقَدَّرًا Mukadder olduğu halde *(Ne ile al?)* بِقُوَّةٍ **Kuvvetle** بِجِدٍّ Ciddiyetle وَاجْتِهَادٍ Ve çabayla وَأْمُرْ **Ve emret** *(Kimi?)* قَوْمَكَ **Kavmini** يَأْخُذُوا **Alsınlar** *(Neyi?)* بِأَحْسَنِهَا **Onların en güzelini** سَأُرِيكُمْ **Elbette göstereceğim size** *(Neyi?)* دَارَ الْفَاسِقِينَ **Fasıkların diyarını** فِرْعَوْنَ Firavun ve ardındakilerin وَهِيَ O diyar مِصْرُ Mısır'dır *(Niçin göstereceğim?)* لِتَعْتَبِرُوا İbret alasınız diye *(Kimden?)* بِهِمْ Onlardan

146. سَأَصْرِفُ **Elbette çevireceğim** *(Neden?)* عَنْ اٰيَاتِيَ **Ayetlerimden** دَلَائِلِ قُدْرَتِي Kudretimin delillerinden *(O kudretinin delilleri de nedendir?)* مِنَ الْمَصْنُوعَاتِ Yarattıkları وَغَيْرِهَا Ve diğer şeyler *(Kimi çevireceğim?)* الَّذِينَ **Ol kimseleri** يَتَكَبَّرُونَ **Büyükleniyorlar**

---

olur. Bkz. Cemel, 2: 193)

(Nerede?) فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ne oldukları halde büyükleniyorlar?)* بِغَيْرِ الْحَقِّ **Haksız yere** (Nasıl çevireceğim?) بِأَنْ Şöyle ki أَصْرِفُ عَنْ Onları rezil-rüsva ederek فَلَا يَتَكَبَّرُونَ Böylece kibirlenemezler *(Nerede?)* فِيهَا Orada وَإِنْ يَرَوْا **Şayet görseler** *(Neyi?)* كُلَّ آيَةٍ **Her ayeti** لَا يُؤْمِنُوا **İman etmezler** *(Neye?)* بِهَا **Onlara (o ayetlere)** وَإِنْ يَرَوْا **Şayet görseler** *(Neyi?)* سَبِيلَ الرُّشْدِ **Doğru yolu** الْهُدَى Hidayeti الَّذِي Öyle hidayet ki جَاءَ Geldi *(Nereden geldi?)* مِنْ عِنْدِ اللهِ Allah katından لَا يَتَّخِذُوهُ **Onu edinmezler** *(Ne olarak edinmezler?)* سَبِيلًا **Yol** *(Öyle yol ki)* يَسْلُكُوهُ Onu izliyorlar وَإِنْ يَرَوْا **Şayet görseler** *(Neyi?)* سَبِيلَ الْغَيِّ **Azgınlık yolunu** الضَّلَالِ Sapıklık yolunu يَتَّخِذُوهُ **Onu edinirler** *(Ne olarak edinirler?)* سَبِيلًا **Yol** ذٰلِكَ **Bu** *(Bundan bedel)* الصَّرْفُ Bu çeviriş *(Ne sebebiyledir?)* بِأَنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi yalanladılar?)* بِآيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizi** *(Daha?)* وَكَانُوا **Ve oldular** *(Neyden?)* عَنْهَا **Onlardan (o ayetlerden)** *(Ne oldular?)* غَافِلِينَ **Gafiller** تَقَدَّمَ Geçti *(Ne?)* مِثْلُهُ Bu ayetin benzeri

147. وَالَّذِينَ **Ol kimseler ki** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi yalanladılar?)* بِآيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizi** *(Daha neyi yalanladılar?)* وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ **Ahirete kavuşmayı** الْبَعْثِ Dirilişi (yalanladılar) *(Daha?)* وَغَيْرِهِ Başka şeyleri de حَبِطَتْ **Boşa gitmiştir** بَطَلَتْ Batıl olmuştur *(Ne batıl olmuştur?)* أَعْمَالُهُمْ **Onların amelleri** مَا Ol şey ki عَمِلُوهُ Onu yaptılar *(Nerede yaptılar?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(O yaptıkları şey de nedendir?)* مِنْ خَيْرٍ Hayrdan *(Ne gibi?)* كَصِلَةِ رَحِمٍ Sıla-i Rahim gibi *(Daha?)* وَصَدَقَةٍ Sadaka gibi فَلَا ثَوَابَ Sevap yoktur *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için *(Niçin sevap yoktur?)* لِعَدَمِ شَرْطِهِ Sevabın şartı bulunmadığı için هَلْ مَا يُجْزَوْنَ **Cezalandırılmayacaklardır** إِلَّا **Ancak** جَزَاءَ مَا **Ol şeyin** karşılığıyla ki كَانُوا **Onlar idiler** يَعْمَلُونَ **Yapıyor** *(Onların yaptıkları da nedendir?)* مِنَ التَّكْذِيبِ Yalanlama *(Daha?)* وَالْمَعَاصِي Ve günahlar

148. وَاتَّخَذَ **Ve edindi** *(Kim?)* قَوْمُ مُوسَى **Musa'nın kavmi** *(Ne zaman?)* مِنْ بَعْدِهِ **Ondan sonra** أَيْ Yani بَعْدَ ذَهَابِهِ O gittikten sonra *(Nereye?)* إِلَى الْمُنَاجَاةِ Münâcata *(Neden edindiler?)* مِنْ حُلِيِّهِمْ **Ziynet takımlarından** الَّذِي Öyle ziynet takımları ki اسْتَعَارُوهُ Onları ödünç aldılar *(Kimden?)* مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ Firavun'un kavminden *(Niçin almışlardı?)* بِعِلَّةِ عُرْسٍ Düğün sebebiyle فَبَقِيَ Ve kalmıştı *(Nerede?)* عِنْدَهُمْ Yanlarında *(Ne edindiler?)* عِجْلًا **Bir buzağı** *(Öyle buzağı ki)* صَاغَهُ Onu şekillendirdi/kalıba döktü *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için

(Neyden şekillendirdi?) مِنْهُ Ondan (ziynetlerden) *(Kim şekillendirdi?)* السَّامِرِيُّ Sâmirî ***(O buzağıdan bedel)*** جَسَدًا **Bir heykel** *(Bu 'Ceseden' kelimesi nedir?)* بَدَلٌ Bedeldir وَدَمًا لَحْمًا Yani Et ve kandan ibaret bir beden لَهُ **Onun için vardır** *(Ne?)* خُوَارٌ **Böğürme** أَيْ Yani صَوْتٌ Bir ses ki يُسْمَعُ İşitilir اِنْقَلَبَ كَذٰلِكَ (Buzağı) Buna (ses çıkaran hayvana) dönüştü *(Ne ile buna dönüştü?)* بِوَضْعِ التُّرَابِ Toprağı koyarak الَّذِي Öyle toprak ki أَخَذَهُ Onu aldı *(Nereden aldı?)* مِنْ حَافِرِ جِبْرِيلَ Cebrail'in atının toynağından *(Nereye koyarak?)* فِي فَمِهِ Ağzına فَإِنَّ أَثَرَهُ Zira o toprağın eseri *(Nedir?)* الْحَيَاةُ Hayat oluşturmaktır *(Nede hayat oluşturmaktır?)* فِيمَا Ol şeyde ki يُوضَعُ Konuldu *(Nereye konuldu?)* فِيهِ Ona وَمَفْعُولُ اِتَّخَذَ الثَّانِي 'Edindiler' fiilinin ikinci mefulu *(Nedir?)* مَحْذُوفٌ Hazfedilmişir أَيْ Yani *(O buzağıyı ne edindiler?)* إِلٰهًا İlah (edindiler) أَلَمْ يَرَوْا **Onlar görmediler mi?** أَنَّهُ **Muhakkak ki o** لَا يُكَلِّمُهُمْ **Onlarla konuşmuyor** وَلَا يَهْدِيهِمْ **Onlara göstermiyor da** *(Neyi?)* سَبِيلًا **Yolu** فَكَيْفَ Nasıl olur da? يُتَّخَذُ Edinilir (o buzağı) *(Ne edinilir?)* إِلٰهًا İlah olarak اِتَّخَذُوهُ **Onu edindiler** *(Ne edindiler?)* إِلٰهًا ilah وَكَانُوا **Ve oldular** *(Ne oldular?)* ظَالِمِينَ **Zalimler** *(Ne sebebiyle?)* بِاتِّخَاذِهِ Onu edinmek suretiyle

149. وَلَمَّا **Ne zaman ki** سُقِطَ **Düşürüldü** *(Nereye?)* فِي أَيْدِيهِمْ **Elleri arasına** أَيْ Yani وَرَأَوْا Pişman oldular *(Ne üzerine pişman oldular?)* عَلٰى عِبَادَتِهِ Ona (buzağıya) ibadete نَدِمُوا **Ve gördüler** عَلِمُوا Bildiler ki أَنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** قَدْ ضَلُّوا **Elbette saptılar** *(Ne sebebiyle?)* بِهَا İbadet sebebiyle وَذٰلِكَ Bu (pişmanlık) *(Ne zamandır?)* بَعْدَ رُجُوعِ مُوسٰى Musa'nın dönüşünden sonradır قَالُوا **Dediler** لَئِنْ لَمْ يَرْحَمْنَا **Şayet bize merhamet etmezse** *(Kim?)* رَبُّنَا **Rabbimiz** *(Daha?)* وَيَغْفِرْ **Ve mağfiret etmezse** *(Kim için?)* لَنَا **Bizim için** *(Buradaki 'Yarham' ile 'Yağfir' kelimesi)* بِالْيَاءِ Ya ile *(Daha?)* وَالتَّاءِ Ta ile (okundu) *(Nerede?)* فِيهِمَا Her iki fiilde de لَنَكُونَنَّ **Elbette biz oluruz** *(Kimlerden oluruz?)* مِنَ الْخَاسِرِينَ **Hüsrana uğrayanlardan**

﴿وَلَمَّا رَجَعَ مُوسٰى اِلٰى قَوْمِهٖ غَضْبَانَ﴾ مِنْ جِهَتِهِمْ ﴿اَسِفًا﴾ شَدِيدَ الْحُزْنِ ﴿قَالَ﴾ لَهُمْ ﴿بِئْسَمَا﴾ أَيْ بِئْسَ خِلَافَةً ﴿خَلَفْتُمُونِى﴾ هَا ﴿مِنْ بَعْدِي﴾ خِلَافَتُكُمْ هٰذِهِ حَيْثُ أَشْرَكْتُمْ ﴿اَعَجِلْتُمْ اَمْرَ رَبِّكُمْ وَاَلْقَى الْاَلْوَاحَ﴾ أَلْوَاحَ التَّوْرَاةِ غَضَبًا لِرَبِّهِ فَتَكَسَّرَتْ ﴿وَاَخَذَ بِرَاْسِ اَخِيهِ﴾ أَيْ بِشَعْرِهِ بِيَمِينِهِ وَلِحْيَتِهِ بِشِمَالِهِ ﴿يَجُرُّهُ اِلَيْهِ﴾ غَضَبًا ﴿قَالَ﴾ يَا ﴿ ابْنَ اُمَّ﴾ بِكَسْرِ الْمِيمِ وَفَتْحِهَا [أُمَّ]، أَرَادَ أُمِّي وَذِكْرُهَا أَعْطَفُ لِقَلْبِهِ ﴿اِنَّ الْقَوْمَ اسْتَضْعَفُونِي وَكَادُوا﴾ قَارَبُوا ﴿يَقْتُلُونَنِي فَلَا تُشْمِتْ﴾ تَفْرَحْ ﴿بِيَ الْاَعْدَآءَ﴾ بِإِهَانَتِكَ إِيَّايَ ﴿وَلَا تَجْعَلْنِي مَعَ الْقَوْمِ الظّٰلِمِينَ ﴿١٥٠﴾﴾ بِعِبَادَةِ الْعِجْلِ فِي الْمُؤَاخَذَةِ ﴿قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي﴾ مَا صَنَعْتُ بِأَخِي ﴿وَ لِاَخِي﴾ أَشْرَكَهُ الدُّعَاءَ إِرْضَاءً لَهُ وَدَفْعًا لِلشَّمَاتَةِ بِهِ ﴿وَاَدْخِلْنَا فِي رَحْمَتِكَ وَاَنْتَ اَرْحَمُ الرّٰاحِمِينَ ﴿١٥١﴾﴾ قَالَ تَعَالٰى ﴿اِنَّ الَّذِينَ اتَّخَذُوا الْعِجْلَ﴾ إِلٰهًا ﴿سَيَنَالُهُمْ غَضَبٌ﴾ عَذَابٌ ﴿مِنْ رَبِّهِمْ وَذِلَّةٌ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ فَعُذِّبُوا بِالْأَمْرِ بِقَتْلِ أَنْفُسِهِمْ وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذِّلَّةُ إِلٰى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ كَمَا جَزَيْنَاهُمْ ﴿نَجْزِي الْمُفْتَرِينَ ﴿١٥٢﴾﴾ عَلَى اللهِ بِالْإِشْرَاكِ وَغَيْرِهِ ﴿وَالَّذِينَ عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ ثُمَّ تَابُوا﴾ رَجَعُوا عَنْهَا ﴿مِنْ بَعْدِهَا وَاٰمَنُوا﴾ بِاللهِ ﴿اِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا﴾ أَيِ التَّوْبَةِ ﴿لَغَفُورٌ﴾ لَهُمْ ﴿رَحِيمٌ ﴿١٥٣﴾﴾ بِهِمْ ﴿وَلَمَّا سَكَتَ﴾ سَكَنَ ﴿عَنْ مُوسَى الْغَضَبُ اَخَذَ الْاَلْوَاحَ﴾ الَّتِي أَلْقَاهَا ﴿وَفِي نُسْخَتِهَا﴾ أَيْ مَا نُسِخَ فِيهَا أَيْ كُتِبَ ﴿هُدًى﴾ مِنَ الضَّلَالَةِ ﴿وَرَحْمَةٌ لِلَّذِينَ هُمْ لِرَبِّهِمْ يَرْهَبُونَ ﴿١٥٤﴾﴾ يَخَافُونَ وَأُدْخِلَ اللَّامُ عَلَى الْمَفْعُولِ لِتَقَدُّمِهِ - ﴿وَاخْتَارَ مُوسٰى قَوْمَهُ سَبْعِينَ﴾ أَيْ مِنْ قَوْمِهِ ﴿رَجُلًا ﴾ مِمَّنْ لَمْ يَعْبُدُوا الْعِجْلَ بِأَمْرِهِ تَعَالٰى ﴿لِمِيقَاتِنَا﴾ أَيْ لِلْوَقْتِ الَّذِي وَعَدْنَاهُ بِإِتْيَانِهِمْ فِيهِ لِيَعْتَذِرُوا مِنْ عِبَادَةِ أَصْحَابِهِمُ الْعِجْلَ فَخَرَجَ بِهِمْ ﴿فَلَمَّآ اَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ﴾ اَلزَّلْزَلَةُ الشَّدِيدَةُ، قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: لِأَنَّهُمْ لَمْ يُزَايِلُوا قَوْمَهُمْ حِينَ عَبَدُوا الْعِجْلَ، قَالَ: وَهُمْ غَيْرُ الَّذِينَ سَأَلُوا الرُّؤْيَةَ وَأَخَذَتْهُمُ الصَّاعِقَةُ ﴿قَالَ﴾ مُوسٰى ﴿ رَبِّ لَوْ شِئْتَ اَهْلَكْتَهُمْ مِنْ قَبْلُ﴾ أَيْ قَبْلَ خُرُوجِي بِهِمْ لِيُعَايِنُ بُنُو إِسْرَائِيلَ ذٰلِكَ وَلَا يَتَّهِمُونِي ﴿وَاِيَّايَ اَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ السُّفَهَآءُ مِنَّا﴾ اِسْتِفْهَامُ اسْتِعْطَافٍ أَيْ لَا تُعَذِّبْنَا بِذَنْبِ غَيْرِنَا ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿هِيَ﴾ أَيِ الْفِتْنَةُ الَّتِي وَقَعَ فِيهَا السُّفَهَاءُ ﴿اِلَّا فِتْنَتُكَ﴾ اِبْتِلَاؤُكَ ﴿تُضِلُّ بِهَا مَنْ تَشَآءُ﴾ إِضْلَالَهُ ﴿وَتَهْدِي مَنْ تَشَآءُ﴾ هِدَايَتَهُ ﴿اَنْتَ وَلِيُّنَا﴾ مُتَوَلِّي أُمُورِنَا ﴿فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَاَنْتَ خَيْرُ الْغَافِرِينَ ﴿١٥٥﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

150. **Ne zaman ki Mûsa** onlardan sebep **gazaplı, pek kederli bir halde kavmine geri döndü,** onlara **dedi ki: «Benden sonra** şirk koşmak suretiyle **bana ne kötü** haleflikle **halef oldunuz! Rabbinizin emrini acele mi istediniz?» Ve** Rabbi adına kızarak Tevrat **levhalarını attı** onlar da kırılıverdi. **Ve kardeşinin başından,** sağ eliyle saçından, sol eliyle de sakalından **tutarak** kızgın bir şekilde **kendisine doğru çekiverdi. (Kardeşi de) Dedi ki: «Ey anamın**[1] **oğlu! Bu kavim muhakkak ki beni zayıf saydılar ve az kaldı beni öldürüyorlardı. Artık benimle,** beni küçük düşürmek suretiyle **düşmanları sevindirme ve** hesaba çekme hususunda **beni,** buzağıya ibadet etmek suretiyle **zalim olan kavim ile bir tutma!»**

151. **Dedi ki: «Yâ rabbi!** Kardeşime yaptığım şeylerde **Beni ve kardeşimi**[2] **yarlığa ve bizi rahmetine dâhil et. Ve sen merhamet edenlerin en merhametlisisin.»**

152. Allah teala buyurdu ki; **Şüphe yok ki, o buzağıyı** ilah **edinenlere elbette Rablerinden bir gazap, ve dünya hayatında bir zillet erişecektir.** Nitekim onlar kendilerini öldürmekle emredilmek suretiyle azap edilmişler ve kıyamet gününe kadar üzerlerine zillet vurulmuştur. **Ve işte** Şirk koşarak ve başka şekillerle Allah'a **iftira edenleri böyle;** onları cezalandırdığımız gibi **cezalandırırız.**

153. **Ve o kimseler ki, kötülükleri işlemişler, sonra onun arkasından tevbe etmiş,** o işlerden vazgeçmiş **ve** Allah'a **imân etmişlerdir; şüphe yok ki, ondan,** yani tevbeden **sonra Rabbin elbette** onlara **ziyade mağfiret edendir, merhamet edendir.**

154. **Ne zaman ki, Mûsa'nın öfkesi durdu,** dindi, attığı **levhaları alıverdi ve onun nüshasında,** yani orada yazılanlarda **'Rablerinden korkanlar**[3] çekinenler **için** dalaletten uzaklaştıran **bir hidâyet ve bir rahmet olduğu' vardı.**

155. **Ve Musa,** Cenâbı Hakkın emriyle **kavmin**den buzağıya tapmamış olan **yetmiş erkeği,** arkadaşları buzağıya ibadet ettiklerinden dolayı gelip özür dilemeleri maksadıyla **tayin ettiğimiz vakit için seçmişti.** Musa da

---

[1] أُمّ kelimesi م harfinin kesresiyle (ابْنَ أُمِ şeklinde) ve fethasıyla (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi ابْنَ أُمَّ şeklinde) okunmuştur."ابْنَ أُمِّي-Annemin oğlu" anlamını kastetmiştir. Musa'nın yüreğine daha fazla dokunması için "Anne" sözünü zikretmiştir.

[2] Musa'nın (a.s) kardeşi Hârun'u (a.s.) duaya ortak etmesi onun gönlünü alma ve ona gelecek kınamaları savma amacına matuftur.

[3] للذين mefulüne ل gelmesi fiilinden önce geldiği içindir.

onlarla birlikte çıkmıştı. **Ne zaman ki, onları şiddetli sarsıntı yakaladı,** -İbni Abbas'ın dediğine göre sarsıntıya yakalanmalarının sebebi, kavimleri buzağıya taparken onlardan ayrılmamış olmalarıydı. Ayrıca bu kişiler, Allah'ı görmek isteyip de kendilerini yıldırım çarpan kişilerden başkadır- Musa **dedi ki: «Yarabbi! Eğer dileseydin onları ve beni** İsrail oğullarının görmesi ve sonra beni töhmet altında bırakmamaları için **daha** onlarla birlikte çıkmadan **önce helâk ederdin. Bizden birtakım sefihlerin yaptıkları şey sebebiyle bizi helâk eder misin?**[1] Yani "başkalarının günahı sebebiyle bizi helak etme!" anlamına gelir. Sefihlerin içine düştüğü **bu** fitne **ancak Senin bir imtihanındır,**[2] **bununla** sapmasını **dilediğini saptırırsın ve Sen** hidayetini **dilediğini hidayete kavuşturursun. Sen bizim velimizsin,** işlerimizi yönetensin **artık bize mağfiret buyur ve bize rahmet et ve Sen mağfiret edenlerin en hayırlısısın.»**

KELİME ANLAMI

150. وَلَمَّا رَجَعَ **Ne zaman ki döndü** *(Kim?)* مُوسٰى **Musa** *(Nereye döndü?)* اِلٰى قَوْمِهٖ **Kavmine** *(Ne olduğu halde döndü?)* غَضْبَانَ **Kızgın** مِنْ جِهَتِهِمْ Onlar tarafından *(Daha?)* اَسِفًا **Kederli** شَدِيدَ الْحُزْنِ Çok üzgün قَالَ **Dedi** *(Kime dedi?)* لَهُمْ Onlara بِئْسَ **Ne kötü şey!** أَيْ Yani خِلَافَةً Ne kötü haleflikle خَلَفْتُمُونِى **Halef oldunuz bana** *(Neye halef oldunuz?)* هَا O halefliğe *(Ne zaman?)* مِنْ بَعْدِي **Benden sonra** *(O kötü olan ne?)* خِلَافَتُكُمْ Sizin hilafetiniz هٰذِهِ Bu hilafetiniz حَيْثُ Şöyle ki أَشْرَكْتُمْ Şirk koştunuz اَعَجِلْتُمْ **Acele mi ediverdiniz?** اَمْرَ رَبِّكُمْ **Rabbinizin emrini (beklemeyip)** وَاَلْقَى **Ve attı** *(Neyi?)* الْاَلْوَاحَ **Levhaları** أَلْوَاحَ التَّوْرَاةِ Tevrat'ın levhalarını غَضَبًا Kızarak (Kim adına?) لِرَبِّهٖ Rabbi adına فَتَكَسَّرَتْ Levhalar da kırılıverdi وَاَخَذَ **Ve tuttu** *(Neyi?)* بِرَاْسِ اَخِيهِ **Kardeşinin başını** أَيْ Yani بِشَعْرِهٖ Saçını *(Ne ile tuttu?)* بِيَمِينِهٖ Sağ eliyle *(Daha?)* وَلِحْيَتِهٖ Sakalını da *(Ne ile?)* بِشِمَالِهٖ Soluyla *(Ne olduğu halde tuttu)* يَجُرُّهُ **Onu çekerek** *(Kime doğru?)* اِلَيْهِ **Kendisine doğru** *(Niçin böyle yaptı?)* Kızgınlıktan غَضَبًا **Dedi (Harun)** قَالَ يَا ابْنَ اُمَّ Ey **Anamın oğlu!** *(Buradaki 'Ümm' kelimesi)* بِكَسْرِ الْمِيمِ Mim'in kesresiyle *(Daha?)* وَفَتْحِهَا Mim'in fethasıyla (okundu) أَرَادَ ('Ümmi' sözüyle) Murad etti أُمِّي 'Ümmî/ annemin...'i murat etti وَذِكْرُهَا Annenin zikredilmesi *(Nedir?)* أَعْطَفُ Daha sevgi doludur *(Ne için?)* لِقَلْبِهٖ Kalbi için اِنَّ الْقَوْمَ **Muhakkak ki kavim** اسْتَضْعَفُونِي **Beni zayıf buldular** وَكَادُوا **Az daha onlar** قَارَبُوا Az kaldı onlar يَقْتُلُونَنِي **Beni öldürüyorlardı**

[1] Buradaki istifham yalvarıp-yakarma anlamı içerir.

[2] Ayette geçen إِنْ, مَا anlamındadır.

فَلَا تُشْمِتْ **Artık sevindirme** تَفْرَحْ Ferahlatma *(Kiminle sevindirme?)* بِيَ **Benimle** *(Kimi sevindirme?)* الْأَعْدَاءَ **Düşmanları** *(Ne şekilde?)* بِإِهَانَتِكَ Senin küçük düşürmenle *(Kimi?)* إِيَّايَ Beni وَلَا تَجْعَلْنِي **Beni kılma** *(Kimle birlikte?)* مَعَ الْقَوْمِ **O kavimle ki** الظَّالِمِينَ **Zulmediciler** *(Ne ile zulmedicilerdir?)* بِعِبَادَةِ الْعِجْلِ Buzağıya tapmakla *(Ne konuda beni onlarla birlikte kılma?)* فِي الْمُؤَاخَذَةِ Hesap sormada

151. قَالَ **Dedi (Musa)** رَبِّ **Ey Rabbim!** اغْفِرْ **Affet!** *(Kimi?)* لِي **Beni** *(Benden bedel)* مَا Ol şeyi affet ki صَنَعْتُ Ben yaptım *(Kime yaptım?)* بِأَخِي Kardeşime *(Daha kimi affet!?)* وَ لِأَخِي **Kardeşimi de** أَشْرَكَهُ Onu ortak kıldı *(Neye?)* الدُّعَاءَ Duaya *(Niçin böyle yaptı?)* إِرْضَاءً لَهُ Onun rızasını/gönlünü almak için *(Daha?)* وَدَفْعًا Kaldırmak için *(Neyi?)* لِلشَّمَاتَةِ İstihzayı *(Kiminle?)* بِهِ Harun'la وَأَدْخِلْنَا **Bizi koy** *(Nereye?)* فِي رَحْمَتِكَ **Rahmetinin içine** وَأَنْتَ **Sen** *(Nesin?)* أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ **Merhametlilerin en merhametlisisin**

152. قَالَ تَعَالَى Allah teala buyurdu إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak ol kimseler ki** اتَّخَذُوا **Edindiler** *(Neyi?)* الْعِجْلَ **Buzağıyı** *(Ne edindiler?)* إِلَهًا İlah edindiler سَيَنَالُهُمْ **Onlara erişecektir** *(Ne?)* غَضَبٌ **Bir gazap** عَذَابٌ Bir azap *(Kimden?)* مِنْ رَبِّهِمْ **Rablerinden** *(Daha ne erişecektir?)* وَذِلَّةٌ **Bir zillet** *(Nerede?)* فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatında** فَعُذِّبُوا Azap edildiler *(Ne ile azap edildiler?)* بِالْأَمْرِ Emredilmekle *(Ne ile emredilmekle?)* بِقَتْلِ أَنْفُسِهِمْ Kendilerini öldürmekle وَضُرِبَتْ Ve vuruldu عَلَيْهِمُ Üzerlerine *(Ne?)* الذِّلَّةُ Zillet *(Ne zamana kadar?)* إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününe kadar وَكَذٰلِكَ **Ve aynı şekilde** كَمَا جَزَيْنَاهُمْ Onları cezalandırdığımız gibi نَجْزِي **Cezalandırırız** *(Kimi?)* الْمُفْتَرِينَ **İftira atanları** *(Kime?)* عَلَى اللهِ Allah'a *(Ne şekilde iftira atanları?)* بِالْإِشْرَاكِ Ortak koşarak *(Daha?)* وَغَيْرِهِ Ve daha başka şekilde

153. وَالَّذِينَ **Ol kimseler ki** عَمِلُوا **İşlediler** السَّيِّئَاتِ **Kötülükleri** ثُمَّ **Sonra da** تَابُوا **Tevbe ettiler** رَجَعُوا Döndüler *(Neyden döndüler?)* عَنْهَا O kötülükten *(Ne zaman tevbe ettiler?)* مِنْ بَعْدِهَا **On(u yaptık)dan sonra** *(Daha?)* وَآمَنُوا **Ve iman ettiler** *(Kime?)* بِاللهِ Allah'a إِنَّ رَبَّكَ **Muhakkak ki senin Rabbin** مِنْ بَعْدِهَا **Ondan sonra** أَيْ التَّوْبَةِ Yani tevbeden sonra *(Nedir?)* لَغَفُورٌ **Elbette mağfiret edicidir** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara رَحِيمٌ **Merhametlidir** *(Kime?)* بِهِمْ Onlara

154. وَلَمَّا سَكَتَ **Ne zaman ki sustu** سَكَنَ Dindi *(Kimden?)* عَنْ مُوسٰى **Musa'dan** *(Ne?)* الْغَضَبُ **Gazap** اَخَذَ **Aldı** *(Neyi?)* الْاَلْوَاحَ **Levhaları** اَلَّتِي Öyle levhalar ki اَلْقَاهَا Onları (yere) atmıştı وَفِي نُسْخَتِهَا **Onun nüshasında vardı** أَيْ Yani مَا Ol şeydeki نُسِخَ kaydedilmişti *(Nerede?)* فِيهَا Orada أَيْ Yani كُتِبَ Yazılmıştı *(Ne?)* هُدًى **Hidayet/kurtuluş** *(Neyden kurtuluş?)* مِنَ الضَّلَالَةِ Dalaletten *(Daha?)* وَرَحْمَةٌ **Rahmet vardır** *(Kim için?)* لِلَّذِينَ **Ol kimseler için ki** هُمْ **Onlar** لِرَبِّهِمْ **Rablerinden** يَرْهَبُونَ **Korkarlar** وَأُدْخِلَ Dahil edildi *(Ne?)* اللَّامُ Lam *(Neye dahil edildi?)* عَلَى الْمَفْعُولِ Meful üzerine *(Niçin dahil edildi?)* لِتَقَدُّمِهِ Meful önce geldiği için

155. وَاخْتَارَ **Seçti** *(Kim?)* مُوسٰى **Musa** *(Kimden seçti?)* قَوْمَهُ أَيْ مِنْ قَوْمِهِ **Kavminden** سَبْعِينَ رَجُلًا **Yetmiş adam seçti** *(O yetmiş adamı da kimdendir?)* مِمَّنْ Ol kimselerden ki لَمْ يَعْبُدُوا Onlar ibadet etmediler *(Neye?)* الْعِجْلَ Buzağıya *(Ne ile seçti?)* بِأَمْرِهِ تَعَالٰى Allah tealanın emriyle *(Niçin seçti?)* لِمِيقَاتِنَا **Tayin ettiğimiz vakit için** أَيْ Yani لِلْوَقْتِ الَّذِي Ol vakit için ki وَعَدْنَاهُ Ona (Musa'ya) vaatleştik *(Ne ile?)* بِإِتْيَانِهِمْ Onların gelmesiyle *(Nerede?)* فِيهِ O vakitte *(Niçin gelmeleriyle?)* لِيَعْتَذِرُوا Özürde bulunmaları için *(Neyden özürde bulunmaları?)* مِنْ عِبَادَةِ اَصْحَابِهِمْ الْعِجْلَ Arkadaşlarının buzağıya olan ibadetinden فَخَرَجَ Ve çıktı بِهِمْ Onlarla birlikte فَلَمَّا اَخَذَتْهُمْ **Ne zaman ki onları yakaladı** *(Ne?)* الرَّجْفَةُ **Sarsıntı** اَلْزَلْزَلَةُ Zelzele *(Öyle zelzele ki)* الشَّدِيدَةُ Şiddetli قَالَ Dedi *(Kim?)* ابْنُ عَبَّاسٍ İbni Abbas لِأَنَّهُمْ (Onları zelzele yakaladı) çünkü onlar لَمْ يُزَايِلُوا Ayrılmamışlardı قَوْمَهُمْ Kavimlerinden *(Ne vakit?)* وَهُمْ جِينَ عَبَدُوا İbadet ettiklerinde *(Neye?)* الْعِجْلَ Buzağıya قَالَ Dedi (İbni Abbas) Bunlar *(Nedir?)* غَيْرُ الَّذِينَ Ol kimselerden başkadır ki سَأَلُوا İstediler الرُّؤْيَةَ (Allah'ı) görmeyi وَأَخَذَتْهُمْ Ve de onları yakaladı *(Ne?)* الصَّاعِقَةُ Yıldırım قَالَ **Dedi** *(Kim?)* مُوسٰى Musa *(Şöyle dedi :)* رَبِّ **Ey Rabbim!** لَوْ شِئْتَ **Şayet isteseydin** اَهْلَكْتَهُمْ **Onları helak ederdin** *(Ne vakit?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** أَيْ Yani قَبْلَ خُرُوجِي Benim çıkmamdan önce بِهِمْ Onlarla birlikte *(Niçin böyle yapardın?)* لِيُعَايِنَ Bizzat görsün diye *(Kim?)* بَنُو إِسْرَائِيلَ İsrail oğulları (Neyi?) ذٰلِكَ bunu وَلَا يَتَّهِمُونِي Ve beni itham etmesinler diye *(Daha kimi helak ederdin?)* وَإِيَّايَ **Beni** اَتُهْلِكُنَا **Bizi helak eder misin?** *(Ne sebebiyle?)* بِمَا **Ol şey sebebiyle ki** فَعَلَ **Onu yaptı** *(Kim?)* السُّفَهَاءُ **Beyinsizler** *(O beyinsizler kimdendir?)* مِنَّا **Bizden** *(Buradaki istifham nedir?)* اِسْتِفْهَامُ اسْتِعْطَافٍ Yalvarma manasında istifhamdır

أَيْ Yani لَا تُعَذِّبْنَا Bize azap etme *(Ne sebebiyle?)* بِذَنْبِ غَيْرِنَا Bizden başkasının günahı sebebiyle إِنْ مَا هِيَ **Bu olmadı** – 'İn' kelimesi, 'mâ' anlamındadır- أَيْ Yani الْفِتْنَةُ الَّتِي Bu fitne olmadı *(Öyle fitne ki)* وَقَعَ Düştü *(Nereye?)* فِيهَا O fitnenin içine *(Kim?)* السُّفَهَاءُ Beyinsizler *(Kim?)* إِلَّا **Ancak (oldu)** *(Ne oldu?)* فِتْنَتُكَ **Senin imtihanın/fitnen oldu** إِبْتِلَاؤُكَ Senin denemen oldu تُضِلُّ **Sen saptırırsın** *(Ne ile?)* بِهَا **Onunla** *(Kimi?)* مَنْ **Ol kimseyi ki** تَشَاءُ **Sen diliyorsun** *(Neyi diliyorsun?)* إِضْلَالَهُ Onu saptırmayı وَتَهْدِي **Ve hidayete ulaştırırsın** *(Kimi?)* مَنْ **Ol kimseyi ki** تَشَاءُ **Sen diliyorsun** *(Neyi?)* هِدَايَتَهُ Onu hidayete erdirmeyi أَنْتَ **Sen** *(Nesin?)* وَلِيُّنَا **Bizim velimiz/dostumuz/sahibimiz sensin** مُتَوَلِّي أُمُورِنَا İşlerimizi yöneten sensin فَاغْفِرْ **Mağfiret et!** *(Kime?)* لَنَا **Bize** وَارْحَمْنَا **Ve bize merhamet et** وَأَنْتَ **Sen** *(Nesin?)* خَيْرُ الْغَافِرِينَ **Mağfiret edenlerin en hayırlısısın**

﴿وَاكْتُبْ﴾ أَوْجِبْ ﴿لَنَا فِي هٰذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ﴾ حَسَنَةً ﴿إِنَّا هُدْنَآ﴾ تُبْنَا ﴿إِلَيْكَ قَالَ﴾ تَعَالَى ﴿عَذَابِي أُصِيبُ بِهِ مَنْ أَشَآءُ﴾ تَعْذِيبَهُ ﴿وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ﴾ عَمَّتْ ﴿كُلَّ شَيْءٍ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿فَسَأَكْتُبُهَا﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ وَيُؤْتُونَ الزَّكٰوةَ وَالَّذِينَ هُمْ بِاٰيَاتِنَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٥٦﴾ ﴿الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ﴾ مُحَمَّدًا ﷺ ﴿الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَاةِ وَالْإِنْجِيلِ﴾ بِاسْمِهِ وَصِفَتِهِ ﴿يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ﴾ مِمَّا حُرِّمَ فِي شَرْعِهِمْ ﴿وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَآئِثَ﴾ الْمَيْتَةَ وَنَحْوَهَا ﴿وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ﴾ ثِقْلَهُمْ ﴿وَالْأَغْلَالَ﴾ الشَّدَائِدَ ﴿الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ﴾ كَقَتْلِ النَّفْسِ فِي التَّوْبَةِ وَقَطْعِ أَثَرِ النَّجَاسَةِ ﴿فَالَّذِينَ اٰمَنُوا بِهِ﴾ مِنْهُمْ ﴿وَعَزَّرُوهُ﴾ وَقَرُّوهُ ﴿وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنْزِلَ مَعَهُ﴾ أَيِ الْقُرْآنَ ﴿أُولٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٥٧﴾﴾ ﴿قُلْ﴾ خِطَابٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ ﴿يَآ أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ لَآ إِلٰهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ فَاٰمِنُوا بِاللهِ وَرَسُولِهِ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ الَّذِي يُؤْمِنُ بِاللهِ وَكَلِمَاتِهِ﴾ الْقُرْآنِ ﴿وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥٨﴾﴾ تَرْشُدُونَ ﴿وَمِنْ قَوْمِ مُوسٰى أُمَّةٌ﴾ جَمَاعَةٌ ﴿يَهْدُونَ﴾ النَّاسَ ﴿بِالْحَقِّ وَبِهِ يَعْدِلُونَ ﴿١٥٩﴾﴾ فِي الْحُكْمِ

TÜRKÇE ANLAMI

156. **«Ve bizim için bu dünyada da ahirette de bir iyilik yaz,** bunu gerekli kıl! **Biz muhakkak ki Sana döndük.»** Allah teala **buyurdu ki: «Azabımdır. Bunu** azap etmeyi **dilediğime ulaştırırım. Rahmetim ise** dünyadaki **herşeyi kuşatmıştır.** Ahirette **onu sakınanlar ve zekâtlarını verenler ve Bizim ayetlerimize imân edenler için elbette yazacağım.»**

157. **O kimseler ki, Resule; ümmi Nebi** olan Muhammed'e(s.a.v.) **tâbi olurlar. O nebi ki, O'nu** ismi ve özellikleriyle birlikte **yanlarındaki Tevrat'ta ve İncil'de yazılı bulurlar. Onlara iyiyi emreder ve onları kötüden nehy eyler ve onlara** şeriatlarında kendilerine haram kılınan **temiz olan şeyleri helâl kılar, onların üzerine** leş vb. **pis şeyleri de haram kılar. Ve onlardan ağır yüklerini ve üzerlerinde bulunan** "tevbede kişinin kendisini öldürmesi", "necasetin eserinin bulunduğu yeri kesme" gibi **bağları kaldırır, artık o kimseler ki O'na imân ederler ve O'na tazîmde ve yardımda bulunurlar ve onunla beraber indirilmiş olan Nûr'a,** Kurân'a **tâbi olurlar, işte felâh bulanlar onlardan ibarettir.**

58. De ki:[1] «Ey insanlar! Şüphe yok ki ben hepinize göklerin ve yerin sahibi olan Allah'ın elçisiyim. O'ndan başka ilâh yoktur. Hem diriltir; hem öldürür. Artık Allah'a ve bir Ümmi bir Nebi olan; Allah'a ve O'nun kelimelerine, Kurân'a **inanan Resûlüne imân ediniz ve O'na tâbi olunuz ki, hidâyete erişebilesiniz.»**

59. Ve Mûsa'nın kavminden bir ümmet, cemaat **de vardır ki, hak ile** insanları **hidâyete erdirirler ve** hüküm verirken **hak ile adâlette bulunurlar.**

KELİME ANLAMI

56. وَاكْتُبْ **Yaz** أَوْجِبْ Vacip kıl لَنَا **Bizim için** *(Nerede?)* فِي هٰذِهِ الدُّنْيَا **Bu dünya hayatında** *(Neyi yaz?)* حَسَنَةً **Bir iyilik** *(Daha?)* وَفِي الْآخِرَةِ **Ahirette de** حَسَنَةً Bir iyilik (yaz) إِنَّا **Muhakkak ki biz** هُدْنَا، تُبْنَا **tevbe ettik** إِلَيْكَ **Sana** قَالَ **Dedi** *(Kim?)* تَعَالٰى Allah teala عَذَابِي **Benim azabım** أُصِيبُ **Uğratırım** *(Neyi?)* بِهِ **Onu** *(Kime?)* مَنْ **Ol kimseye ki** أَشَاءُ **Ben dilerim** *(Neyi?)* تَعْذِيبَهُ Azap etmeyi وَرَحْمَتِي **Ve benim rahmetim** وَسِعَتْ عَمَّتْ **kuşatmıştır** *(Neyi?)* كُلَّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Neredeki her şey?)* فِي الدُّنْيَا Dünyadaki فَسَأَكْتُبُهَا **Elbette yazacağım onu (rahmetimi)** (Nerede?) فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Kim için?)* لِلَّذِينَ **Ol kimseler için ki** يَتَّقُونَ **Korkup-sakınırlar** *(Daha?)* وَيُؤْتُونَ **Ve verirler** *(Neyi?)* الزَّكٰوةَ **Zekatı** *(Daha kime yazacağım?)* وَالَّذِينَ **Ol kimseler için ki** هُمْ **Onlar** بِآيَاتِنَا **Bizim ayetlerimize** يُؤْمِنُونَ **İman ederler**

57. الَّذِينَ **Ol kimseler ki** يَتَّبِعُونَ **Tabi olurlar** *(Kime?)* الرَّسُولَ **Rasüle** النَّبِيَّ **Nebi'ye** *(Öyle nebi ki)* الْأُمِّيَّ **Ümmi** ﷺ مُحَمَّدًا Muhammed'e *(sallallahü aleyhi ve sellem)* الَّذِي **Öyle nebi ki** يَجِدُونَهُ **Onu bulurlar** *(Ne olarak bulurlar?)* مَكْتُوبًا **Yazılmış** عِنْدَهُمْ **Yanlarında** *(Nerede yazılmış?)* فِي التَّوْرَاةِ **Tevrat'ta** *(Daha?)* وَالْإِنْجِيلِ **Ve İncil'de** *(Neyle yazılmış?)* بِاسْمِهِ İsmiyle *(Daha?)* وَصِفَتِهِ Sıfatıyla يَأْمُرُهُمْ **Onları emreder** *(Ne ile emreder?)* بِالْمَعْرُوفِ **İyilikle** *(Daha?)* وَيَنْهَاهُمْ **Ve onları nehyeder/yasaklar** *(Neden?)* عَنِ الْمُنْكَرِ **Kötülükten** *(Daha?)* وَيُحِلُّ **Helal kılar** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Neyi helal kılar?)* الطَّيِّبَاتِ **Temiz şeyleri** (Öyle temiz şeyler ki) مِمَّا حُرِّمَ فِي شَرْعِهِمْ Onların şeriatında haram kılınmış olan *(Daha?)* وَيُحَرِّمُ **Haram kılar** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** *(Neyi haram kılar?)* الْخَبَائِثَ **Pis şeyleri** *(O pis şeyler de nedendir?)* الْمَيْتَةَ Leş *(Daha?)*

[1] قُلْ sözüyle hitap edilen kişi Hz. Peygamber *(s.a.v.)* efendimizdir.

وَنَحْوَهَا Ve benzerleri وَيَضَعُ **Kaldırır** *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Neyi kaldırır?)* إِصْرَهُمْ **Yüklerini/ağır anlaşmaları** ثِقْلَهُمْ Ağırlıklarını *(Daha neyi kaldırır?)* وَالْأَغْلَالَ الَّتِي **O Bağlarını ki** اَلشَّدَائِدَ O ağır yükümlülüklerini ki كَانَتْ عَلَيْهِمْ **Onların üzerindeydi** *(Ne gibi?)* كَقَتْلِ النَّفْسِ Kendini öldürmek gibi *(Nerede?)* فِي التَّوْبَةِ Tevbede *(Daha?)* وَقَطْعِ أَثَرِ النَّجَاسَةِ Necasetin eserinin bulunduğu yeri kesmek gibi فَالَّذِينَ **Artık o kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Kime?)* بِهِ **Ona** *(O iman edenler de kimdendir?)* مِنْهُمْ Onlardan *(Daha?)* وَعَزَّرُوهُ **Ona saygı gösterdiler** وَوَقَّرُوهُ Ona hürmet ettiler *(Daha?)* وَنَصَرُوهُ **Ona yardım ettiler** *(Daha?)* وَاتَّبَعُوا **Ve tabi oldular** *(Neye?)* النُّورَ الَّذِي **Ol nura ki** أُنْزِلَ **İndirildi** مَعَهُ **Onunla birlikte** أَيْ Yani الْقُرْآنَ Kurana (tabi oldular) أُولٰئِكَ **İşte onlar** هُمْ **Asıl onlardır** الْمُفْلِحُونَ **Kurtuluşa erenler**

158. قُلْ **De ki** *(Bu lafız nedir?)* خِطَابٌ Hitaptır *(kime?)* ﷺ لِلنَّبِيِّ Hz. Peygambere *(s.a.v.)* يَا أَيُّهَا النَّاسُ **En insanlar!** إِنِّي **Muhakkak ki ben** *(Neyim?)* رَسُولُ اللهِ **Allah'ın Resulü/elçisiyim** *(Kime?)* إِلَيْكُمْ **Size** جَمِيعًا **Hepinize** الَّذِي **Öyle Allah ki** لَهُ **Onun içindir** *(Ne?)* مُلْكُ السَّمٰوَاتِ **Göklerin mülkü** *(Daha?)* وَالْأَرْضِ **Yerin (mülkü)** لَا إِلٰهَ **Hiçbir ilah yoktur** إِلَّا هُوَ **Ancak O!** يُحْيِي **Hem diriltir** *(Daha?)* وَيُمِيتُ **Hem de öldürür** فَاٰمِنُوا **Artık iman edin!** *(Kime?)* بِاللهِ **Allah'a** *(Daha?)* وَرَسُولِهِ **Onun Resulüne** النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ **Ümmi Nebiye** الَّذِي **Öyle ki** يُؤْمِنُ **İman eder** *(Kime?)* بِاللهِ **Allah'a** *(Daha?)* وَكَلِمَاتِهِ **Onun kelimelerine** اَلْقُرْآنِ Kurana وَاتَّبِعُوهُ **Ona tabi olun!** لَعَلَّكُمْ **tâ ki siz** تَهْتَدُونَ **Hidayete erersiniz** تَرْشُدُونَ Doğruya erişirsiniz

159. وَمِنْ قَوْمِ مُوسٰى **Musa'nın kavminden de vardır** *(Kim?)* أُمَّةٌ **Bir ümmet** جَمَاعَةٌ Bir Cemaat *(Öyle ümmet-cemaat ki)* يَهْدُونَ **Hidayete erdirirler** *(Kimi?)* اَلنَّاسَ İnsanları *(Ne ile hidayete erdirirler?)* بِالْحَقِّ **Hak ile** *(Daha?)* وَبِهِ **Ve onunla** يَعْدِلُونَ **Adalette icra ederler** *(Nerede?)* فِي الْحُكْمِ Hükümde

﴿وَقَطَّعْنَاهُمُ﴾ فَرَّقْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿اثْنَتَيْ عَشْرَةَ﴾ حَالٌ ﴿أَسْبَاطًا﴾ بَدَلٌ مِنْهُ، أَيْ قَبَائِلَ ﴿أُمَمًا﴾ بَدَلٌ مِنْ قَبْلِهِ ﴿وَأَوْحَيْنَآ إِلَى مُوسَى إِذِ اسْتَسْقَاهُ قَوْمُهُۥٓ﴾ فِي التِّيهِ ﴿أَنِ اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ﴾ فَضَرَبَهُ ﴿فَانْبَجَسَتْ﴾ انْفَجَرَتْ ﴿مِنْهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا﴾ بِعَدَدِ الْأَسْبَاطِ ﴿قَدْ عَلِمَ كُلُّ أُنَاسٍ﴾ سِبْطٍ مِنْهُمْ ﴿مَشْرَبَهُمْ وَظَلَّلْنَا عَلَيْهِمُ الْغَمَامَ﴾ فِي التِّيهِ مِنْ حَرِّ الشَّمْسِ ﴿وَأَنْزَلْنَا عَلَيْهِمُ الْمَنَّ وَالسَّلْوَى﴾ هُمَا التَّرَنْجَبِينُ وَالطَّيْرُ السُّمَانِيُّ بِتَخْفِيفِ الْمِيمِ وَالْقَصْرِ وَقُلْنَا لَهُمْ ﴿كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَمَا ظَلَمُونَا وَلَٰكِنْ كَانُوٓا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١٦٠﴾ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿إِذْ قِيلَ لَهُمُ اسْكُنُوا هَٰذِهِ الْقَرْيَةَ﴾ بَيْتَ الْمَقْدِسِ ﴿وَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ وَقُولُوا﴾ أَمْرُنَا ﴿حِطَّةٌ وَادْخُلُوا الْبَابَ﴾ أَيْ بَابَ الْقَرْيَةِ ﴿سُجَّدًا﴾ سُجُودَ انْحِنَاءٍ ﴿نَغْفِرْ﴾ بِالنُّونِ وَالتَّاءِ مَبْنِيًّا لِلْمَفْعُولِ ﴿لَكُمْ خَطِيٓـَٔاتِكُمْ سَنَزِيدُ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٦١﴾﴾ بِالطَّاعَةِ ثَوَابًا ﴿فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ قَوْلًا غَيْرَ الَّذِي قِيلَ لَهُمْ﴾ فَقَالُوا حَبَّةٌ فِي شَعَرَةٍ وَدَخَلُوا يَزْحَفُونَ عَلَى أَسْتَاهِهِمْ ﴿فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِجْزًا﴾ عَذَابًا ﴿مِنَ السَّمَآءِ بِمَا كَانُوا يَظْلِمُونَ ﴿١٦٢﴾﴾ ﴿وَاسْئَلْهُمْ﴾ يَا مُحَمَّدُ تَوْبِيخًا ﴿عَنِ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ حَاضِرَةَ الْبَحْرِ﴾ مُجَاوِرَةَ بَحْرِ الْقُلْزُمِ وَهِيَ أَيْلَةُ مَا وَقَعَ بِأَهْلِهَا ﴿إِذْ يَعْدُونَ﴾ يَعْتَدُونَ ﴿فِي السَّبْتِ﴾ بِصَيْدِ السَّمَكِ الْمَأْمُورِينَ بِتَرْكِهِ فِيهِ ﴿إِذْ﴾ ظَرْفٌ لِيَعْدُونَ ﴿تَأْتِيهِمْ حِيتَانُهُمْ يَوْمَ سَبْتِهِمْ شُرَّعًا﴾ ظَاهِرَةً عَلَى الْمَاءِ ﴿وَيَوْمَ لَا يَسْبِتُونَ﴾ لَا يُعَظِّمُونَ السَّبْتَ أَيْ سَائِرَ الْأَيَّامِ ﴿لَا تَأْتِيهِمْ﴾ ابْتِلَاءً مِنَ اللهِ ﴿كَذَٰلِكَ نَبْلُوهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿١٦٣﴾﴾ وَلَمَّا صَادُوا السَّمَكَ افْتَرَقَتِ الْقَرْيَةُ أَثْلَاثًا ثُلُثٌ صَادُوا مَعَهُمْ وَثُلُثٌ نَهَوْهُمْ وَثُلُثٌ أَمْسِكُوا عَنِ الصَّيْدِ وَالنَّهْيِ

TÜRKÇE ANLAMI

Ve Biz onları, İsrail oğullarını **oniki**[1] **kabileye;**[2] **ümmetlere**[3] **ayırdık ve Mûsa'ya** çölde **kavmi kendisinden su istedikleri vakit vahyettik ki, «Asan ile taşa vur.»** O da taşa vurunca, **Ondan** kavim sayısınca **oniki pınar kaynayıp akmaya başladı. Onlardan her insan,** kabile **su içeceği yeri bildi. Ve** çölde **onların üzerine bulutları** güneşin sıcağından koruyan **bir gölgelik yaptık. Ve onların üzerine** terancebin ve sümânâ[4] kuşu denilen **kudret helvası ile bıldırcın indirdik.** Ve onlara dedik ki; **Size rızık olarak yerdiğimiz şeylerin temizlerinden**

[1] عَشْرَةَ kelimesi haldir.

[2] أَسْبَاطًا kelimesi عَشْرَةَ kelimesinden bedeldir. Kabileler anlamına gelir.

[3] أُمَمًا kelimesi أَسْبَاطًا kelimesinden bedeldir.

[4] اَلسُّمَانَى kelimesi şeddesiz م harfi ve kasr ile okunmuştur.

yeyiniz. Ve onlar Bize zulmetmediler lâkin, kendilerine zulmeder oldular.

161. **Ve** yâd et **o vakti ki, onlara denilmişti: «Şu beldede,** Beyt-i Makdiste **oturunuz. Ve ondan dilediğiniz yerde yeyiniz ve** isteğimiz **'Hıtta/Hatalarımızın bağışlanması'dır deyiniz ve** eğilme secdesiyle **secde eder olduğunuz halde** o beldenin **kapısından giriniz ki, size hatalarınızı bağışlayalım,**[1] itaatleri sebebiyle **muhsin olanlara** mükâfaatlarını **elbette arttıracağızdır.»**

162. **Fakat onlardan zulmedenler, kendilerine denilen sözü başka bir söze çevirdiler;** "Habbetün fî şa'aratin" dediler ve kıçları üstünde sürünerek içeri girdiler. **Artık onların üzerlerine zulmeder olmaları sebebiyle gökten bir azap salıverdik.**

163. Ey Muhammed! Kınama maksadıyla **onlara** Kulzum **denizi**nin **kenarında bulunan** Eyle **beldesinden;** oranın ahalisine ne olduğundan **sor! O vakit ki onlar cumartesi gününde** avlanmak kendilerine yasak olmasına rağmen balık avlamak suretiyle **haddi aşıyorlardı; O vakit ki,**[2] **onlara cumartesi günlerinde balıklar çokça** su üstünde **görünerek gelirlerdi. Cumartesi (yani tatil) yapmadıkları günlerde,** yani cumartesi gününe tazim göstermedikleri sair günlerde **ise** Allah'tan bir imtihan olarak **gelmezlerdi. İşte onları yaptıkları fıskları sebebiyle böylece imtihan ederiz.**

KELİME ANLAMI

160. وَقَطَّعْنَاهُمْ **Ve biz onları ayırdık** فَرَّقْنَا Tefrik ettik *(Kimi?)* بَنِي إِسْرَائِيلَ İsrail oğullarını *(Onlar ne oldukları halde?)* اثْنَتَيْ عَشْرَةَ **On iki oldukları halde** *(Buradaki 'isnetey aşrete' nedir?)* حَالٌ Haldir *(O 'on iki'den bedel)* أَسْبَاطًا **Sebtler oldukları halde** *(Buradaki 'esbât' kelimesi nedir?)* بَدَلٌ Bedeldir *(Neden bedeldir?)* مِنْهُ Ondan ('isnetey aşrete'den) أَيْ Yani قَبَائِلَ Kabileler oldukları halde *(O sebtlerden bedel)* أُمَمًا **Ümmetler oldukları halde** *(Buradaki 'ümemen' kelimesi nedir?)* بَدَلٌ Bedeldir *(Neden bedeldir?)* مِنْ قَبْلِهِ Öncesinden (Esbât kelimesinden bedeldir) وَأَوْحَيْنَا **Ve biz vahyettik ki ;** *(Kime?)* إِلَى مُوسَى **Musa'ya** *(Ne vakit?)* إِذْ **Ol vakit ki** اسْتَسْقَاهُ **Ondan su istedi** *(Kim?)* قَوْمُهُ **Onun kavmi** *(Nerede?)* فِي التِّيهِ Çölde *(Şunu vahyettik :)* أَنِ اضْرِبْ **"Vur!** *(Neyle?)* بِعَصَاكَ **Âsan ile** *(Neye vur?)* الْحَجَرَ **Taşa** فَضَرَبَهُ O da vurdu فَانْبَجَسَتْ **Kaynayıp**

[1] نَغْفِرْ kelimesi hem ن harfiyle, hem de ت harfiyle meçhul olarak (تُغْفَرْ/bağışlansın şeklinde) okunmuştur.

[2] Buradaki إِذْ önceki يَعْدُونَ fiilinin zarfıdır.

akmaya başladı اِنْفَجَرَتْ Fışkırdı *(Neden?)* مِنْهُ **Ondan (taştan)** *(Ne akmaya başladı?)* اثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا **On iki pınar** بِعَدَدِ الْأَسْبَاطِ Kabileler adedince قَدْ عَلِمَ **Bildi** *(Kim?)* كُلُّ اُنَاسٍ **Her insan** سِبْطٍ مِنْهُمْ Onlardan her kabile *(Neyi bildi?)* مَشْرَبَهُمْ **İçeceği yeri** وَظَلَّلْنَا **Ve biz gölgelik yaptık** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Neyi gölgelik yaptık?)* الْغَمَامَ **Bulutları** *(Nerede gölgelik yaptık?)* فِي التِّيهِ Çölde *(Neden koruması için gölgelik yaptık?)* مِنْ حَرِّ الشَّمْسِ Güneşin sıcağından وَاَنْزَلْنَا **Ve indirdik** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** *(Neyi indirdik?)* الْمَنَّ **Kudret helvasıyla** *(Daha?)* وَالسَّلْوٰى **Bıldırcın** هُمَا Bu ikisi *(Nedir?)* اَلتَّرَنْجَبِينُ Terencebin ile *(Daha?)* وَالطَّيْرُ السُّمَانِيُّ Sümani denilen kuştur *(buradaki 'es-Sümânî' kelimesi)* بِتَخْفِيفِ الْمِيمِ Mim'in tahfifi ile *(Daha?)* وَالْقَصْرِ Mim'in kasrı ile (okundu) وَقُلْنَا Dedik ki لَهُمْ Onlara كُلُوا **Yiyin** *(Neden yiyin?)* مِنْ طَيِّبَاتِ مَا **Ol şeyin temizlerinden ki** رَزَقْنَاكُمْ **Biz sizi rızıklandırdık** وَمَا ظَلَمُونَا **Bize zulmetmediler** وَلٰكِنْ **Şu kadarı var ki** كَانُوا **Onlar oldular** اَنْفُسَهُمْ **Kendilerine** يَظْلِمُونَ **Zulmediyor**

161. وَ اذْكُرْ **Ve** hatırla اِذْ **Ol vakti ki** قِيلَ **Denildi** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** اسْكُنُوا **Oturun** *(Nerede?)* هٰذِهِ الْقَرْيَةَ **Bu beldede** بَيْتَ الْمَقْدِسِ Beytül-Makdiste وَكُلُوا **Ve yiyin!** *(Neyden yiyin?)* مِنْهَا **Ondan (o beldenin mahsülünden)** حَيْثُ شِئْتُمْ **Dilediğiniz gibi** وَقُولُوا **Ve deyin** أَمْرُنَا Bizim durumumuz/isteğimiz *(Nedir?)* حِطَّةٌ **"Hıtta/Hatalarımızın bağışlanması"dır!** وَادْخُلُوا **Ve girin** *(Nereye?)* الْبَابَ **Kapıya** أَيْ Yani بَابَ الْقَرْيَةِ Şehrin kapısına *(Ne olduğunuz halde?)* سُجَّدًا **Secde eder olduğunuz halde** سُجُودَ انْحِنَاءٍ Eğilme secdesi ile نَغْفِرْ **Ki bağışlayalım** *(Buradaki 'nağfir' kelimesi)* بِالنُّونِ Nun ile *(Okundu, daha?)* وَالتَّاءِ Tâ ile (okundu) *(Ne olduğu halde ta ile okundu?)* مَبْنِيًّا Mebni olduğu halde *(Ne için?)* لِلْمَفْعُولِ Meful için (yani meçhul olarak 'tuğfer' şeklinde okundu) *(Kim için mağfiret edelim?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neyi bağışlayalım?)* خَطَايَاكُمْ **Sizin hatalarınızı** سَنَزِيدُ **Elbette artıracağız** *(Kime artıracağız?)* الْمُحْسِنِينَ **Muhsinlere** *(Ne sebebiyle artıracağız?)* بِالطَّاعَةِ İtaatleri sebebiyle *(Ne yönden artıracağız?)* ثَوَابًا Sevap olarak

162. فَبَدَّلَ **Fakat değiştirdi** *(Kim?)* الَّذِينَ **Ol kimseler ki** ظَلَمُوا **Zulmettiler** *(O zulmedenler de kimlerdendir?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Neye değiştirdiler?)* قَوْلًا **Bir söze** غَيْرَ الَّذِي **Ol şeyden başkasına ki** قِيلَ **Denildi** *(Kime denildi?)* لَهُمْ **Onlara** فَقَالُوا

Onlar dediler حَبَّةٌ فِي شَعْرَةٍ "habbetün fi şa'rat$_{in}$" dediler وَدَخَلُوا Ve girdiler *(Ne oldukları halde?)* يَزْحَفُونَ Sürünerek عَلَى أَسْتَاهِهِمْ Kıçları üstünde فَأَرْسَلْنَا **Biz de gönderdik** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** *(Neyi gönderdik?)* رِجْزًا عَذَابًا **Azab** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Semadan** *(Ne sebebiyle azap gönderdik?)* بِمَا **Ol şey sebebiyle ki** كَانُوا **Onlar oldular** يَظْلِمُونَ **Zulmediyor**

163. وَاسْئَلْهُمْ **Onlara sor!** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! *(Niçin sor?)* تَوْبِيخًا (onları) azarlamak için *(Neyden sor?)* عَنِ الْقَرْيَةِ الَّتِي **Ol beldeden ki** كَانَتْ **İdi** حَاضِرَةَ الْبَحْرِ **Deniz kıyısında** مُجَاوِرَةَ بَحْرِ الْقُلْزُمِ Kulzum denizine bitişik وَهِيَ Bu (Kulzum) أَيْلَةُ Eyle (denilen yer)dir *(O beldeden bedel)* مَا Ol şeyi sor ki وَقَعَ Vaki oldu *(Kime?)* بِأَهْلِهَا Oranın ahalisine إِذْ **O vakitteki** يَعْدُونَ **Haddi aşıyorlardı** يَعْتَدُونَ Hadde tecavüzde bulunuyorlardı *(Neredeki hallerinden sor ?)* فِي السَّبْتِ **Cumartesi günündeki** *(Ne ile haddi aşıyorlardı?)* بِصَيْدِ السَّمَكِ Balık avlamakla *(Öyle av ki)* الْمَأْمُورِينَ Onlar emredilmişlerdi بِتَرْكِهِ Avı terk etmekle *(Nerede?)* فِيهِ O günde *(Ne vakit haddi aşıyorlardı?)* إِذْ **O vakit ki** *(Buradaki 'iz' nedir?)* ظَرْفٌ Zarftır *(Neye zarftır?)* لِيَعْدُونَ 'Ya'dûne' fiiline تَأْتِيهِمْ **Onlara gelirdi** *(Ne?)* حِيتَانُهُمْ **Onların balıkları** *(Nerede gelirdi?)* يَوْمَ سَبْتِهِمْ **Cumartesi (tatili) günlerinde** *(Ne oldukları halde gelirdi?)* شُرَّعًا **Meydana çıkarak** ظَاهِرَةً Ortaya çıkarak عَلَى الْمَاءِ Su üstünde وَيَوْمَ **Ol günde ki** لَا يَسْبِتُونَ **Cumartesi (tatil) yapmıyorlar** لَا يُعَظِّمُونَ Tazimde bulunmuyorlar *(Neye?)* السَّبْتَ Cumartesiye أَيْ سَائِرَ الْأَيَّامِ Yani diğer günlerde لَا تَأْتِيهِمْ **Onlara gelmezlerdi** *(Niçin böyle idi?)* ابْتِلَاءً İmtihan olarak *(Kimden?)* مِنَ اللهِ Allah'tan كَذٰلِكَ **İşte böylece** نَبْلُوهُمْ **Onları imtihan ediyorduk** *(Ne sebebiyle?)* بِمَا **Ol şey sebebiyle ki** كَانُوا **Onlar oldular** يَفْسُقُونَ **Fasıklık ediyor/yoldan çıkıyor (olmaları sebebiyle)**

﴿وَاِذْ﴾ عَطْفٌ عَلٰى إِذْ قَبْلَهُ ﴿قَالَتْ اُمَّةٌ مِنْهُمْ﴾ لَمْ تَصِدْ وَلَمْ تَنْهَ لِمَنْ نَهٰى ﴿لِمَ تَعِظُونَ قَوْمًا اللهُ مُهْلِكُهُمْ اَوْ مُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا قَالُوا﴾ مَوْعِظَتُنَا ﴿مَعْذِرَةٌ﴾ نَعْتَذِرُ بِهَا [مَعْذِرَةً] ﴿اِلٰى رَبِّكُمْ﴾ لِئَلَّا نُنْسَبَ إِلٰى تَقْصِيرٍ فِي تَرْكِ النَّهْيِ ﴿وَلَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿١٦٤﴾﴾ اَلصَّيْدَ ﴿فَلَمَّا نَسُوا﴾ تَرَكُوا ﴿مَا ذُكِّرُوا﴾ وُعِظُوا ﴿بِهٖ﴾ فَلَمْ يَرْجِعُوا ﴿اَنْجَيْنَا الَّذِينَ يَنْهَوْنَ عَنِ السُّوٓءِ وَاَخَذْنَا الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ بِالْاِعْتِدَاءِ ﴿بِعَذَابٍ بَئِيسٍ﴾ شَدِيدٍ ﴿بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿١٦٥﴾﴾ ﴿فَلَمَّا عَتَوْا﴾ تَكَبَّرُوا ﴿عَنْ﴾ تَرْكِ ﴿مَا نُهُوا عَنْهُ قُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ ﴿١٦٦﴾﴾ صَاغِرِينَ فَكَانُوهَا، وَهٰذَا تَفْصِيلٌ لِمَا قَبْلَهُ، قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: مَا أَدْرِي مَا فُعِلَ بِالْفِرْقَةِ السَّاكِتَةِ، وَقَالَ عِكْرِمَةُ: لَمْ تَهْلِكْ لِأَنَّهَا كَرِهَتْ مَا فَعَلُوهُ وَقَالَتْ لِمَ تَعِظُونَ اِلَخْ، وَرَوَى الْحَاكِمُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّهُ رَجَعَ إِلَيْهِ وَأَعْجَبَهُ ﴿وَاِذْ تَاَذَّنَ﴾ أَعْلَمَ ﴿رَبُّكَ لَيَبْعَثَنَّ عَلَيْهِمْ﴾ أَيِ الْيَهُودِ ﴿اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ مَنْ يَسُومُهُمْ سُوٓءَ الْعَذَابِ﴾ بِالذُّلِّ وَأَخْذِ الْجِزْيَةِ فَبَعَثَ عَلَيْهِمْ سُلَيْمَانَ وَبَعْدَهُ بُخْتُنَّصَرَ فَقَتَلَهُمْ وَسَبَاهُمْ وَضَرَبَ عَلَيْهِمُ الْجِزْيَةَ فَكَانُوا يُؤَدُّونَهَا إِلَى الْمَجُوسِ إِلٰى اَنْ بُعِثَ نَبِيُّنَا ﷺ فَضَرَبَهَا عَلَيْهِمْ ﴿اِنَّ رَبَّكَ لَسَرِيعُ الْعِقَابِ﴾ لِمَنْ عَصَاهُ ﴿وَاِنَّهُ لَغَفُورٌ﴾ لِأَهْلِ طَاعَتِهِ ﴿رَحِيمٌ ﴿١٦٧﴾﴾ بِهِمْ ﴿وَقَطَّعْنَاهُمْ﴾ فَرَّقْنَاهُمْ ﴿فِي الْاَرْضِ اُمَمًا﴾ فِرَقًا ﴿مِنْهُمُ الصّٰلِحُونَ وَمِنْهُمْ﴾ نَاسٌ ﴿دُونَ ذٰلِكَ﴾ اَلْكُفَّارُ وَالْفَاسِقُونَ ﴿وَبَلَوْنٰهُمْ بِالْحَسَنٰتِ﴾ بِالنِّعَمِ ﴿وَالسَّيِّاٰتِ﴾ اَلنِّقَمِ ﴿لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿١٦٨﴾﴾ عَنْ فِسْقِهِمْ ﴿فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ وَرِثُوا الْكِتٰبَ﴾ اَلتَّوْرَاةَ عَنْ آبَائِهِمْ ﴿يَاْخُذُونَ عَرَضَ هٰذَا الْاَدْنٰى﴾ أَيْ حُطَامَ هٰذَا الشَّيْءِ الدَّنِيءِ اَيِ الدُّنْيَا مِنْ حَلَالٍ وَحَرَامٍ ﴿وَيَقُولُونَ سَيُغْفَرُ لَنَا﴾ مَا فَعَلْنَاهُ ﴿وَاِنْ يَاْتِهِمْ عَرَضٌ مِثْلُهُ يَاْخُذُوهُ﴾ اَلْجُمْلَةُ حَالٌ أَيْ يَرْجُونَ الْمَغْفِرَةَ وَهُمْ عَائِدُونَ إِلٰى مَا فَعَلُوهُ مُصِرُّونَ عَلَيْهِ وَلَيْسَ فِي التَّوْرَاةِ وَعْدُ الْمَغْفِرَةِ مَعَ الْإِصْرَارِ ﴿اَلَمْ يُؤْخَذْ﴾ اِسْتِفْهَامُ تَقْرِيرٍ ﴿عَلَيْهِمْ مِيثَاقُ الْكِتٰبِ﴾ اَلْإِضَافَةُ بِمَعْنٰى فِي ﴿اَنْ لَا يَقُولُوا عَلَى اللهِ اِلَّا الْحَقَّ وَدَرَسُوا﴾ عَطْفٌ عَلٰى يُؤْخَذْ، قَرَؤُوا ﴿مَا فِيهِ﴾ فَلِمَ كَذَبُوا عَلَيْهِ بِنِسْبَةِ الْمَغْفِرَةِ إِلَيْهِ مَعَ الْإِصْرَارِ ﴿وَالدَّارُ الْاٰخِرَةُ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ﴾ اَلْحَرَامَ ﴿اَفَلَا يَعْقِلُونَ ﴿١٦٩﴾﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ [تَعْقِلُونَ] أَنَّهَا خَيْرٌ فَيُؤْثِرُونَهَا عَلَى الدُّنْيَا ﴿وَالَّذِينَ يُمَسِّكُونَ﴾ بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ ﴿بِالْكِتٰبِ﴾ مِنْهُمْ ﴿وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ﴾ كَعَبْدِ اللهِ بْنِ سَلَامٍ وَأَصْحَابِهِ ﴿اِنَّا لَا نُضِيعُ اَجْرَ الْمُصْلِحِينَ ﴿١٧٠﴾﴾ اَلْجُمْلَةُ خَبَرُ اَلَّذِينَ، وَفِيهِ وَضْعُ الظَّاهِرِ مَوْضِعَ الْمُضْمَرِ أَيْ أَجْرَهُمْ

TÜRKÇE ANLAMI

Bu kişiler balık avladıktan sonra belde halkı üç'e ayrıldı; üçte biri onlarla birlikte balık avladı; üçte biri onlara balık avlamamaları hususunda uyarıda bulundu; diğer üçte biri de ne balık tuttu, ne de tutanları uyardı.

164. **Ve hani**[1] **onlardan** balık da tutmayan, tutanları da uyarmayan **bir cemaat** balık tutanları uyaranlara **dedi ki: «Allah'ın kendilerini helâk edeceği ve şiddetli bir azap ile azaplandıracağı bir güruha ne için nasihatta bulunuyorsunuz?» Dediler ki:** bizim nasihatımız «onları engelleme hususunda kusur göstermekle suçlanmamak için **Rabbinize karşı** özür beyanında bulunacağımız **bir mazerettir.» Ve umulur ki onlar** avlanmaktan **sakınırlar.**

165. **Ne zaman ki onlar hatırlatıldıklarını,** nasihat edildikleri **şeyi unuttular,** terk ettiler ve balık avlanmaktan vazgeçmediler, **kötülükten nehyedenleri kurtardık ve** haddi aşmak suretiyle **zulmedenleri yaptıkları fısklar sebebiyle çetin,** şiddetli **bir azap ile yakaladık.**

166. **Kendilerine yasak edilen şeyleri** terk etme hususun**da kibirlenince onlara: Aşağılık maymunlar olun! Dedik,** hemen oluverdiler.[2] İbni Abbas[(r.a.)] balık avlayanlara bir şey söylemeyen gruba ne olduğunu bilmediğini söylemiştir. İkrime ise "*Onlara niye nasihat ediyorsunuz...*" demek suretiyle balık avlayanların yaptıklarını çirkin gördükleri için helak olmadıklarını belirtmiştir. Hâkim'in rivayet ettiğine göre İbni Abbas da [(r.a.)] sonradan İkrime'nin görüşüne dönmüş ve bu görüşü çok beğenmiştir.

167. **Hani Rabbin, elbette kıyamet gününe kadar onlara,** küçük düşürmek ve cizye almak suretiyle Yahudilere **en kötü eziyeti tattıracak kimseler göndereceğini ilân etmiş,** bildirmişti. Nitekim onlara önce Süleyman'ı [(a.s.)] sonra da kendilerini katleden, esir alan ve cizyeye bağlayan Buhtunnasr'ı gönderdi. Hz. Peygamber efendimiz [(s.a.v.)] gönderilip kendilerini cizyeye bağlayıncaya kadar Yahudiler cizyeyi Mecusilere ödüyorlardı; **Şüphesiz Rabbin** kendisine asi olana **cezayı çabuk verendir. O elbette** kendisine itaat edenlere **çok mağfiret eden** ve onlara **çok merhamet edendir.**

168. **Ve onları yeryüzünde parça parça ümmetler,** fırkalar **kıldık. Onlardan sâlih kimseler vardır. Ve onlardan başka** kâfir ve fasık kimseler **de vardır. Ve onları iyilikler,** nimetler**le ve kötülükler,** cezalar**la imtihan ettik, tâ ki** fısklarından **dönüversinler.**

169. **Onlardan sonra birtakım kimseler halef oldu, kitaba,** Tevrat'a babalarından **varis oldular, Bu alçak(dünyân)ın geçici metâ'ını,** helal

---

[1] Ayetteki إِذْ önceki إِذْ üzerine atıftır.

[2] فَلَمَّا عَتَوْا عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ cümlesi önceki وَأَخَذْنَا الَّذِينَ ظَلَمُوا cümlesini tafsil eder.

olsun haram olsun şu düşük dünyanın geçici/aşağılık varlığını **alır dururlar ve derler ki: "Elbette** yaptığımız şeyler **ileride bizim için mağfiret olunacaktır." Halbuki onlara onun misli bir meta' gelecek olsa onu da alırlar.**[1] Yani her ne kadar bağışlanmayı umsalar da irtikâp ettikleri suçta ısrar gösterip onu tekrar tekrar işlerler. Hâlbuki Tevrat'ta günahta ısrarla birlikte günahkârların mağfiret olunacağına dair bir vaat bulunmamaktadır. **Onlardan Allah'a karşı haktan başkasını söylemeyeceklerine dair o kitabtaki misak**[2] **alınmamış mıydı?**[3] **Onlar o kitaptakini okumamışlar mıydı?**[4] Niçin (günahta gösterilen) ısrarla birlikte mağfiret edeceğini Allah'a nispet etmek suretiyle ona iftira attılar? **Ahiret evi ise** haramdan **sakınanlar için hayırlıdır. Hâlâ** ahiretin daha hayırlı olduğuna **akıl erdiremiyorlar mı**[5] ki onu dünyaya tercih etsinler.

170. Ve onlardan Abdullah b. Selam ve arkadaşları gibi **kitaba sarılan**[6] **ve namazı dosdoğru kılan kimseler; şüphe yok ki, Biz (öyle) ıslahta bulunan kimselerin mükâfaatını zâyi etmeyiz.**[7]

KELİME ANLAMI

164. وَلَمَّا صَادُوا Ne zaman ki avladılar *(Neyi?)* السَّمَكَ Balığı اِفْتَرَقَتْ Ayrıldı *(Ne ayrıldı?)* الْقَرْيَةُ Belde *(Neye ayrıldı?)* أَثْلَاثًا Üçe ثُلُثٌ Üçte biri صَادُوا Avladılar مَعَهُمْ Onlarla birlikte وَثُلُثٌ Ve diğer üçte biri نَهَوْهُمْ Onları nehyetti /engelledi وَثُلُثٌ Diğer üçte biri de أَمْسِكُوا Uzak durdular *(Neyden uzak durdular?)* عَنِ الصَّيْدِ Avlanmaktan *(Daha?)* وَالنَّهْيِ (Avlananları) nehyetmek/engellemekten (Daha ne vakit haddi aşıyorlardı?) وَإِذْ **Ve ol vakit ki** *(Buradaki 'iz' nedir?)* عَطْفٌ Atıftır *(Neye atıftır?)* عَلَى إِذْ 'iz' üzerine atıftır *(Öyle 'iz' ki)* قَبْلَهُ Bundan önceki قَالَتْ **Dedi** *(Kim?)* أُمَّةٌ **Bir ümmet** *(O ümmet kimdendir?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Öyle ümmet ki)* لِمَ تَصِدُ Avlanmadı *(Daha?)* وَلِمَ تَنْهَ Ve nehyetmedi/engellemedi *(Kime dedi?)* لِمَنْ Ol kimselere ki نَهَى Onlar (avlananları) nehyetti *(Şöyle dediler)* لِمَ تَعِظُونَ **Niçin vaaz ediyorsunuz?**

---

[1] ...وَإِنْ يَأْتِهِمْ cümlesi haldir.

[2] مِيثَاقُ الْكِتَابِ sözünde izafet فِي anlamındadır.

[3] Takrir istifhamıdır.

[4] وَدَرَسُوا fiili يَأْخُذْ fiili üzerine atıftır. قَرَءُوا anlamındadır.

[5] أَفَلَا يَعْقِلُونَ fiili hem ـِ harfi ile birlikte hem de ـَ harfi ile birlikte (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi أَفَلَا تَعْقِلُونَ şeklinde) okunmuştur.

[6] يُمسكُونَ kelimesi hem (يُمَسِّكُونَ şeklinde) şeddeli, hem de (يُمْسِكُونَ şeklinde) şeddesiz okunmuştur.

[7] ...إِنَّا لَا نُضِيعُ cümlesi الَّذِينَ'nin haberidir. Haber cümlesinde zamir yerine zahir isim kullanılmıştır. "Elbette biz **'onların'** ecrini zayi etmeyiz" demektir.

(Kime?) قَوْمًا **Bir kavme ki** اللهُ **Allah** *(Nedir?)* مُهْلِكُهُمْ **Onları helak edicidir** أَوْ **Ya da**
مُعَذِّبُهُمْ **Onlara azap edicidir** عَذَابًا **Bir azapla ki** شَدِيدًا **Şiddetli** قَالُوا **Dediler**
مَوْعِظَتُنَا Bizim vaazımız *(Ne içindir?)* مَعْذِرَةً **Bir özürdür** *(Öyle özür ki)* نَعْتَذِرُ Özür
beyanında bulunuruz *(Ne ile?)* بِهَا Onunla *(Kime karşı bir özürdür?)* إِلَى رَبِّكُمْ **Rabbinize** *(Bu*
nehyimiz niçin bir özürdür?) لِئَلَّا نُنْسَبَ Nispet edilmeyelim diye *(Neye?)* إِلَى تَقْصِيرٍ Bir kusura
(Nerede?) فِي تَرْكِ النَّهْيِ Nehyetmeyi terkte *(Daha ne içindir?)* وَلَعَلَّهُمْ **Ve umulur ki** يَتَّقُونَ
Sakınırlar *(Neyden?)* الصَّيْدَ Avlanmaktan

165. فَلَمَّا نَسُوا **Ne zaman ki unuttular** تَرَكُوا Terk ettiler *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** ذُكِّرُوا
Hatırlatıldılar وُعِظُوا Vaaz edildiler *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla** فَلَمْ يَرْجِعُوا Ve de dönmediler
أَنْجَيْنَا **Biz kurtardık** *(Kimi?)* الَّذِينَ **Ol kimseleri ki** يَنْهَوْنَ **Nehyederlerdi**
engellerlerdi *(Neden engellerlerdi?)* عَنِ السُّوءِ **Kötülükten** *(Daha?)* وَأَخَذْنَا **Yakaladık**
(Kimi?) الَّذِينَ **Ol kimseleri ki** ظَلَمُوا **Zulmettiler** *(Ne ile zulmettiler?)* بِالْاِعْتِدَاءِ Hadd
aşmakla *(Ne ile yakaladık?)* بِعَذَابٍ **Bir azapla** *(Öyle azap ki)* بَئِيسٍ، شَدِيدٍ **Şiddetli** *(Ne*
sebebiyle?) بِمَا **Ol şey sebebiyle ki** كَانُوا **Onlar oldular** يَفْسُقُونَ **Fasıklık**
ediyor/yoldan çıkıyor(oldu)lar

166. فَلَمَّا عَتَوْا **Ne zaman ki büyüklendiler** تَكَبَّرُوا Kibirlendiler *(Neden kibirlendiler?)* عَنْ
تَرْكِ مَا **Ol şeyi** terk etmek**den ki** نُهُوا **Nehyedildiler** *(Neden?)* عَنْهُ **Ondan** قُلْنَا **Biz**
dedik *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** كُونُوا **Olun!** قِرَدَةً **Maymunlar** *(Öyle maymunlar ki)* خَاسِئِينَ
Zelil! صَاغِرِينَ Alçak! فَكَانُوهَا Öyle oluverdiler وَهٰذَا Bu (Felemmâ atev...cümlesi
(Nedir?) تَفْصِيلٌ Tafsildir *(Neyi tafsildir?)* لِمَا Ol şeyi ki قَبْلَهُ Bundan öncedir (ve
ahaznellezine...cümlesini) قَالَ Dedi *(Kim?)* ابْنُ عَبَّاسٍ İbni Abbas مَا أَدْرِي Bilmiyorum
فُعِلَ Ne yapıldı *(Kime?)* بِالْفِرْقَةِ السَّاكِتَةِ Susan firkaya وَقَالَ Ve dedi *(Kim?)* عِكْرِمَةُ İkrime
تَهْلِكُ Helak olmadılar لِأَنَّهَا Çünkü onlar كَرِهَتْ Çirkin gördü *(Neyi?)* مَا Ol şeyi ki
Onlar onu yaptılar *(Daha?)* وَقَالَتْ Ve dediler لِمَ تَعِظُونَ إِلَخْ Niçin vaaz ediyorsunuz...
وَرَوَى Rivayet etti *(Kim?)* الْحَاكِمُ Hakim *(Kimden?)* عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ İbni Abbas'tan أَنَّهُ
(İbni Abbas) رَجَعَ Döndü *(Neye döndü?)* إِلَيْهِ Bu görüşe وَأَعْجَبَهُ Ve o görüşü çok beğendi

167. وَإِذْ **Ol vakti hatırla ki** تَأَذَّنَ **İlan etti ki** أَعْلَمَ Bildirdi *(Kim?)* رَبُّكَ **Senin rabbin**
لَيَبْعَثَنَّ **Elbette gönderecek** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** أَيْ Yani لِيَهُودِ

Yahudiler (üzerine) إِلَى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününe kadar** *(Kimi gönderecek?)* مَنْ **Ol kimseyi ki** يَسُومُهُمْ **Onlara tattıracak** *(Neyi tattıracak?)* سُوءَ الْعَذَابِ **Azabın kötüsünü** *(Ne ile azabın en kötüsünü yapacak?)* بِالذُّلِّ Zelil kılmakla *(Daha?)* وَأَخْذِ الْجِزْيَةِ Ve cizye almakla فَبَعَثَ Gönderdi *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ Onların üzerine *(Kimi gönderdi?)* سُلَيْمَانَ Süleyman'ı وَبَعْدَهُ Ve ondan sonra da بُخْتُنَّصَرَ Buhtunnasr'ı فَقَتَلَهُمْ Onları öldürdü وَسَبَاهُمْ Ve esir aldı وَضَرَبَ Ve vurdu/yükledi *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ Onların üzerine *(Neyi?)* الْجِزْيَةَ Cizyeyi فَكَانُوا Onlar idi يُؤَدُّونَهَا Onu ödüyorlardı *(Kime ödüyorlardı?)* إِلَى الْمَجُوسِ Mecusilere إِلَى اَنْ بُعِثَ Gönderilene dek *(Kim?)* ﷺ نَبِيُّنَا Bizim Peygamberimiz (sav) فَضَرَبَهَا Onu (cizyeyi) yükledi عَلَيْهِمْ Onların üzerine إِنَّ رَبَّكَ **Muhakkak ki senin Rabbin** *(Nedir?)* لَسَرِيعُ الْعِقَابِ **Elbette cezayı çabuk verendir** *(Kime?)* لِمَنْ Ol kimseye ki عَصَاهُ Kendisine asi oldu وَاَنَّهُ **Ve Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* لَغَفُورٌ **Ziyade mağfiret edendir** *(Kime?)* لِأَهْلِ طَاعَتِهِ İtaat eden kimselere رَحِيمٌ **Merhamet edendir** *(Kime?)* بِهِمْ Onlara

168. وَقَطَّعْنَاهُمْ **Onları parçaladık** فَرَّقْنَاهُمْ Parça parça ayırdık *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** *(Neye ayırdık?)* اُمَمًا **Ümmetlere** فِرَقًا Fırkalara مِنْهُمْ **Onlardan vardır** الصَّالِحُونَ **Salih kimseler** وَمِنْهُمْ **Yine onlardan vardır** *(Kim?)* نَاسٌ Bir takım insanlar ki دُونَ ذٰلِكَ **Bunun dışında** *(Onlar kimdir?)* اَلْكُفَّارُ Kafirler *(Daha?)* وَالْفَاسِقُونَ Ve fasıklar وَبَلَوْنَاهُمْ **Onları imtihan ettik** *(Ne ile?)* بِالْحَسَنَاتِ **İyiliklerle** بِالنِّعَمِ Nimetlerle *(Daha?)* وَالسَّيِّئَاتِ **Ve kötülüklerle** اَلنِّقَمِ Afetlerle لَعَلَّهُمْ **Tâ ki onlar** يَرْجِعُونَ **Dönsünler** *(Neden dönsünler?)* عَنْ فِسْقِهِمْ Fasıklıklarından

169. فَخَلَفَ **Halef/varis oldu** *(Ne zaman?)* مِنْ بَعْدِهِمْ **Onlardan sonra** *(Kim?)* خَلْفٌ **Sonraki kimseler** *(Öyle kimseler ki)* وَرِثُوا **Ve varis oldular** *(Neye?)* الْكِتَابَ **Kitab'a** اَلتَّوْرَاةَ Tevrat'a *(Kimden varis oldular?)* عَنْ آبَائِهِمْ Babalarından يَأْخُذُونَ **Onlar alırlar** *(Neyi?)* عَرَضَ هٰذَا الْاَدْنٰى **Bu alçak(dünyan)ın geçici malını** أَيْ حُطَامَ هٰذَا الشَّيْءِ الدَّنِيءِ Bu alçak şeyin geçici/aşağılık varlığını اَيِ الدُّنْيَا Yani dünyanın (geçici nimetlerini) *(Bu geçici mal da nedendir?)* مِنْ حَلَالٍ وَحَرَامٍ Helal ve haramdan وَيَقُولُونَ **Ve derler** سَيُغْفَرُ **Yakında mağfiret edilecek** *(Kim için?)* لَنَا **Bizim için** *(Ne mağfiret edilecek?)* مَا Ol şey ki فَعَلْنَاهُ Biz yaptık وَاِنْ يَأْتِهِمْ **Halbuki gelecek olsa onlara** *(Ne?)* عَرَضٌ **Bir geçici mal** *(Öyle geçici mal ki)* مِثْلُهُ **Onun benzeri** يَأْخُذُوهُ **Onu alırlar** اَلْجُمْلَةُ Bu cümle (ve in

ye'tihim...) *(Nedir?)* حَالٌ Haldir أَيْ Yani يَرْجُونَ Onlar umarlar *(Neyi umarlar?)* الْمَغْفِرَةَ Mağfireti وَهُمْ Halbuki onlar عَائِدُونَ Dönücüdürler *(Neye?)* إِلَى مَا Ol şeye ki فَعَلُوهُ Onu yaptılar مُصِرُّونَ Israr edicidirler عَلَيْهِ Onun üzerine (o malı alma konusunda) وَلَيْسَ Yoktur *(Nerede?)* فِي التَّوْرَاةِ Tevrat'ta *(Ne yoktur?)* وَعْدُ الْمَغْفِرَةِ Mağfiret vaadi *(Ne ile birlikte?)* مَعَ الْإِصْرَارِ Israr ile birlikte أَلَمْ يُؤْخَذْ **Alınmamış mı idi?** *(Buradaki istifham)* اِسْتِفْهَامُ تَقْرِيرٍ Takrir anlamında bir istifhamdır عَلَيْهِمْ **Onlardan** *(Ne alınmamış mı idi?)* مِيثَاقُ الْكِتَابِ **Kitabın sözü/Kitaptaki söz** اَلْإِضَافَةُ Buradaki izafet (Misaku'l-Kitabi) *(Nedir?)* بِمَعْنَى فِي 'fi' anlamındadır أَنْ لَا يَقُولُوا **Dememelerine dair** عَلَى اللهِ **Allah'a karşı** إِلَّا الْحَقَّ **Ancak Hakkı** وَدَرَسُوا **Ve okumamışlar mıydı?** *(Buradaki 've deresû' nedir?)* عَطْفٌ Atıftır *(Ne üzerine atıftır?)* عَلَى يُؤْخَذْ "Yü'haz" üzerine atıftır قَرَؤُوا Kıraat etmemişler miydi anlamında *(Neyi okumamışlar mıydı?)* مَا **Ol şeyi ki** *(O şey nerededir?)* فِيهِ **Onda (Tevrat'ta)** فَلِمَ كَذَبُوا Öyleyse niye yalan söylediler عَلَيْهِ Onun üzerine *(Ne şekilde?)* بِنِسْبَةِ الْمَغْفِرَةِ Mağfireti nisbet etmekle *(Kime?)* إِلَيْهِ Ona (Allah'a) مَعَ الْإِصْرَارِ Israr ile birlikte وَالدَّارُ الْآخِرَةُ **Ahiret yurdu** *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Kim için?)* لِلَّذِينَ **Ol kimseler için ki** يَتَّقُونَ **Korkup-sakınırlar** *(Neden sakınırlar?)* اَلْحَرَامَ Haramdan أَفَلَا يَعْقِلُونَ **Hala akıl edemiyorlar mı?** بِالْيَاءِ Ya ile (yakilün şeklinde okundu) *(Daha?)* وَالتَّاءِ Ta ile (takilün şeklinde okundu) (Neye akıl erdiremiyorlar mı?) أَنَّهَا Ki ahiret yurdu (Nedir?) خَيْرٌ daha hayırlıdır فَيُؤْثِرُونَهَا Böylece onu tercih etsinler عَلَى الدُّنْيَا Dünyaya

170. وَالَّذِينَ **Ol kimseler ki** يُمَسِّكُونَ **Sarılırlar** بِالتَّشْدِيدِ Şeddeli (yümessikûne şeklinde) *(Daha?)* وَالتَّخْفِيفِ Şeddesiz *(Neye sarılırlar?)* بِالْكِتَابِ **Kitaba** مِنْهُمْ Onlardan *(Daha?)* وَأَقَامُوا **Dosdoğru kılanlar** *(Neyi?)* الصَّلٰوةَ **Namazı** كَعَبْدِ اللهِ بْنِ سَلَامٍ Abdullah b. Selam gibi *(Daha?)* وَأَصْحَابِهِ Ve onun arkadaşları gibi إِنَّا **Muhakkak ki biz** لَا نُضِيعُ **Zayi etmeyiz** أَجْرَ الْمُصْلِحِينَ **Islah edicilerin ecrini** اَلْجُمْلَةُ Cümle *(Nedir?)* خَبَرُ اَلَّذِينَ Ellezine'nin haberidir وَفِيهِ Burada vardır وَضْعُ الظَّاهِرِ Zahiri koymak مَوْضِعَ الْمُضْمَرِ Zamir yerine koymak أَيْ Yani أَجْرَهُمْ Ecra**hüm**/Onların ecrini demektir

﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿إِذْ نَتَقْنَا الْجَبَلَ﴾ رَفَعْنَاهُ مِنْ أَصْلِهِ ﴿فَوْقَهُمْ كَأَنَّهُ ظُلَّةٌ وَظَنُّوا﴾ أَيْقَنُوا ﴿أَنَّهُ وَاقِعٌ بِهِمْ﴾ سَاقِطٌ عَلَيْهِمْ بِوَعْدِ اللهِ إِيَّاهُمْ بِوُقُوعِهِ إِنْ لَمْ يَقْبَلُوا أَحْكَامَ التَّوْرَاةِ وَكَانُوا أَبَوْهَا لِثِقْلِهَا فَقَبِلُوا وَقُلْنَا لَهُمْ ﴿خُذُوا مَآ آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ﴾ بِجِدٍّ وَاجْتِهَادٍ ﴿وَاذْكُرُوا مَا فِيهِ﴾ بِالْعَمَلِ بِهِ ﴿لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٧١﴾﴾ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿إِذْ﴾ حِينَ ﴿أَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنِيٓ آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ﴾ بَدَلُ اشْتِمَالٍ مِمَّا قَبْلَهُ بِإِعَادَةِ الْجَارِّ ﴿ذُرِّيَّاتِهِمْ﴾ [ذُرِّيَّتَهُمْ] بِأَنْ أَخْرَجَ بَعْضَهُمْ مِنْ صُلْبِ بَعْضٍ مِنْ صُلْبِ آدَمَ نَسْلًا بَعْدَ نَسْلٍ كَنَحْوِ مَا يَتَوَالَدُونَ كَالذَّرِّ بِنُعْمَانِ يَوْمَ عَرَفَةَ وَنَصَبَ لَهُمْ دَلَائِلَ عَلَى رُبُوبِيَّتِهِ وَرَكَّبَ فِيهِمْ عُقُولًا ﴿وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمْ﴾ قَالَ ﴿أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَىٰ﴾ أَنْتَ رَبُّنَا ﴿شَهِدْنَا﴾ بِذَلِكَ وَالْإِشْهَادُ لِـ﴿أَنْ﴾ لَا ﴿يَقُولُوا﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ [تَقُولُوا] فِي الْمَوْضِعَيْنِ، أَيِ الْكُفَّارُ ﴿يَوْمَ الْقِيٰمَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هٰذَا﴾ التَّوْحِيدِ ﴿غَافِلِينَ ﴿١٧٢﴾﴾ لَا نَعْرِفُهُ ﴿أَوْ يَقُولُوٓا إِنَّمَآ أَشْرَكَ آبَآؤُنَا مِنْ قَبْلُ﴾ أَيْ قَبْلَنَا [تَقُولُوا] ﴿وَكُنَّا ذُرِّيَّةً مِنْ بَعْدِهِمْ﴾ فَاقْتَدَيْنَا بِهِمْ ﴿أَفَتُهْلِكُنَا﴾ تُعَذِّبُنَا ﴿بِمَا فَعَلَ الْمُبْطِلُونَ ﴿١٧٣﴾﴾ مِنْ آبَائِنَا بِتَأْسِيسِ الشِّرْكِ، الْمَعْنَى لَا يُمْكِنُهُمُ الِاحْتِجَاجُ بِذَلِكَ مَعَ إِشْهَادِهِمْ عَلَى أَنْفُسِهِمْ بِالتَّوْحِيدِ وَالتَّذْكِيرُ بِهِ عَلَى لِسَانِ صَاحِبِ الْمُعْجِزَةِ قَائِمٌ مَقَامَ ذِكْرِهِ فِي النُّفُوسِ ﴿وَكَذٰلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ﴾ نُبَيِّنُهَا مِثْلَ مَا بَيَّنَّا الْمِيثَاقَ لِيَتَدَبَّرُوهَا ﴿وَلَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿١٧٤﴾﴾ عَنْ كُفْرِهِمْ ﴿وَاتْلُ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿عَلَيْهِمْ﴾ أَيِ الْيَهُودِ ﴿نَبَأَ﴾ خَبَرَ ﴿الَّذِيٓ آتَيْنَاهُ آيَاتِنَا فَانسَلَخَ مِنْهَا﴾ خَرَجَ بِكُفْرِهِ كَمَا تَخْرُجُ الْحَيَّةُ مِنْ جِلْدِهَا وَهُوَ بَلْعَمُ بْنُ بَاعُورَاءَ مِنْ عُلَمَاءِ بَنِي إِسْرَائِيلَ، سُئِلَ أَنْ يَدْعُوَ عَلَى مُوسَى وَأُهْدِيَ إِلَيْهِ شَيْءٌ فَدَعَا فَانْقَلَبَ عَلَيْهِ وَانْدَلَعَ لِسَانُهُ عَلَى صَدْرِهِ ﴿فَأَتْبَعَهُ الشَّيْطَانُ﴾ فَأَدْرَكَهُ فَصَارَ قَرِينَهُ ﴿فَكَانَ مِنَ الْغَاوِينَ ﴿١٧٥﴾﴾ ﴿وَلَوْ شِئْنَا لَرَفَعْنَاهُ﴾ إِلَى مَنَازِلِ الْعُلَمَاءِ ﴿بِهَا﴾ بِأَنْ نُوَفِّقَهُ لِلْعَمَلِ ﴿وَلٰكِنَّهُٓ أَخْلَدَ﴾ سَكَنَ ﴿إِلَى الْأَرْضِ﴾ أَيِ الدُّنْيَا وَمَالَ إِلَيْهَا ﴿وَاتَّبَعَ هَوَاهُ﴾ فِي دُعَائِهِ إِلَيْهَا فَوَضَعْنَاهُ ﴿فَمَثَلُهُ﴾ صِفَتُهُ ﴿كَمَثَلِ الْكَلْبِ إِن تَحْمِلْ عَلَيْهِ﴾ بِالطَّرْدِ وَالزَّجْرِ ﴿يَلْهَثْ﴾ يَدْلَعْ لِسَانَهُ ﴿أَوْ إِن تَتْرُكْهُ يَلْهَثْ﴾ وَلَيْسَ غَيْرُهُ مِنَ الْحَيَوَانِ كَذٰلِكَ، وَجُمْلَتَا الشَّرْطِ حَالٌ، أَيْ لَاهِثًا ذَلِيلًا بِكُلِّ حَالٍ، وَالْقَصْدُ التَّشْبِيهُ فِي الْوَضْعِ وَالْخِسَّةِ بِقَرِينَةِ الْفَاءِ الْمُشْعِرَةِ بِتَرْتِيبِ مَا بَعْدَهَا عَلَى مَا قَبْلَهَا مِنَ الْمَيْلِ إِلَى الدُّنْيَا وَاتِّبَاعِ الْهَوَى وَبِقَرِينَةِ قَوْلِهِ ﴿ذٰلِكَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَاقْصُصِ الْقَصَصَ﴾ عَلَى الْيَهُودِ ﴿لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١٧٦﴾﴾ يَتَدَبَّرُونَ فِيهَا فَيُؤْمِنُونَ ﴿سَآءَ﴾ بِئْسَ ﴿مَثَلًا الْقَوْمُ﴾ أَيْ مَثَلُ الْقَوْمِ ﴿الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَأَنفُسَهُمْ كَانُوا يَظْلِمُونَ ﴿١٧٧﴾﴾ بِالتَّكْذِيبِ ﴿مَنْ يَهْدِ اللهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِي وَمَنْ يُضْلِلْ فَأُولٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿١٧٨﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

171. **Ve** yad et! **Hani bir vakit, dağı sanki o bir gölgelikmiş gibi** kökünden **koparıp onların üzerine kaldırmıştık. Ve sandılar,** iyice bildiler **ki** Tevrat'ın hükümlerini kabul etmedikleri takdirde Allah'ın üzerlerine düşeceğini onlara vaat etmiş olması sebebiyle **o gerçekten üstlerine düşecek.** Daha önce Tevrat hükümlerinin ağırlığından sebep onları kabul etmekten kaçınmışlardı. Bu olaydan sonra kabul ettiler. Biz de onlara dedik ki; **«Size verdiğimizi kuvvetle,** ciddiyetle ve çaba göstererek **tutun, ve onda olanı,** onunla amel etmek suretiyle **hatırlayınız ki sakınasınız.»**

172. **Ve o zaman ki, Rabbin** Âdem'in sulbünden olan bir takım kimselerin sulbünden, bazılarını çıkarmak suretiyle **âdemoğullarından; onların sırtlarından**[1] nesilden nesile **zürriyetlerini aldı.** Tıpkı Arefe günü Numan vadisinde çoğalan toz zerrecikleri gibi. Ve kendisinin rab oluşuna dair onlar için bir takım deliller ortaya koydu ve onlara akıl verdi. **Ve onlar kendi nefisleri üzerine şahit tuttu.** Dedi ki; **«Ben sizin Rabbiniz değil miyim?» dedi, «Evet,** sen bizim rabbimizsin, biz buna **şahidiz» dediler. (Bu da) Kıyamet günü, «Muhakkak ki biz bundan** tevhitten **gâfildik,** bilmiyorduk» **dememeleri**[2] **içindir.**

173. **Veya «Muhakkak babalarımız daha evvel,** bizden önce **şirk koşmuşlardı. Ve biz ise onlardan sonra bir zürriyet olduk** ve onların uyduk **Bizi** şirk tesis etmek suretiyle babalarımız arasından **batıl işleyenlerin yaptıkları ile helâk,** azap **mı, edeceksin?» dememeleri için.** Mana şöyledir: "Kendi nefisleri üzerine tevhit ile şahit ederlerken bunları delil olarak kullanmaları mümkün değildir." Ve bu misakın mucize sahibi peygamberin diliyle hatırlatılması da bizzat kendilerinin hatırlaması yerine geçer.

174. **Ve Biz âyetleri işte böyle** misakı açıkladığımız gibi **açıklarız** ki düşünsünler. **Ola ki** küfürlerinden **dönerler.**

175. Ey Muhammed! **Onlara** Yahudilere, **kendisine ayetlerimizden verdiğimiz ve fakat** inkâr etmek suretiyle yılanın derisinden sıyrıldığı gibi **onlardan sıyrılıp çıkan, o yüzden de şeytanın takibine uğrayan** ve şeytanın arkadaşı olan **ve sonunda azgınlardan olan kimsenin haberini oku!** Bahsedilen bu kişi İsrailoğulları bilginlerinden Bel'am b. Ba'ûra'dır. Musa'ya (a.s.) beddua etmesi istenmiş, buna karşılık kendisine bir şey hediye edilmişti. O da beddua edince söyledikleri tersine dönmüş ve dil göğsüne sarkmıştı.

---

[1] مِنْ ظُهُورِهِمْ sözü مِنْ بَنِي آدَمَ sözünden cer edici harfi iade etmek suretiyle bedel-iştimaldir.

[2] يَقُولُوا kelimesi hem ـِ ile hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi تَقُولُوا şeklinde) ـُ ile okunmuştur.

76. **Ve eğer Biz dileseydik onu o âyetlerle** amel etmeye muvaffak kılmak suretiyle alimler mertebesine **yükseltirdik. Fakat o dünyaya meyletti ve** kendisini dünyaya çağırması hususunda **hevâsına tâbi oldu,** biz de onu alçalttık. **Artık onun meseli,** durumu **o köpeğin meseli gibidir ki,** kovup defetmek suretiyle **üstüne varırsan dilini çıkarır solur veya onu terketsen yine dilini uzatır solur.**[1] Köpekten başka böyle bir hayvan yoktur. **İşte bu, ayetlerimizi yalanlayan kavmin durumudur. Artık sen kıssaları** Yahudilere **anlat, belki onlar** anlatılanlarda tefekkür edip **düşünürler** de iman ederler.

77. **O kavmin durumu**[2] **ne çirkindir ki, Bizim ayetlerimizi yalanladılar ve** yalanlamak suretiyle **kendilerine zulmettiler.**

78. **Allah kime hidayet ederse işte hidayete eren odur. Kimleri de dalâlete düşürürse işte hüsrana uğrayanlar da onlardır.**

KELİME ANLAMI

71. وَاذْكُرْ **Ve** hatırla! إِذْ **Ol vakti ki** نَتَقْنَا **Koparıp-kaldırmıştık** *(Neyi?)* الْجَبَلَ **Dağı** رَفَعْنَاهُ Onu kaldırdık *(Neyden?)* مِنْ أَصْلِهِ Kökünden *(Nereye kaldırdık?)* فَوْقَهُمْ **Üzerlerine** كَأَنَّهُ **Sanki o** *(Nedir?)* ظُلَّةٌ **Gölgelik** وَظَنُّوا **Ve zannettiler** أَيْقَنُوا Kesin olarak bildiler أَنَّهُ **O (dağ)** *(Nedir?)* وَاقِعٌ **Düşecek** *(Kime?)* بِهِمْ **Onlara** سَاقِطٌ Sukut edecektir عَلَيْهِمْ Üzerlerine *(Ne sebebiyle?)* بِوَعْدِ اللهِ Allah'ın vaat etmesi sebebiyle *(Kime?)* إِيَّاهُمْ Onlara *(Neyi?)* بِوُقُوعِهِ Düşeceğini إِنْ لَمْ يَقْبَلُوا Şayet kabul etmezlerse *(Neyi?)* أَحْكَامَ التَّوْرَاةِ Tevrat'ın hükümlerini وَكَانُوا Onlar idiler أَبَوْهَا Ondan yüz çevirmiş *(Niçin?)* لِثِقْلِهَا Hükümleri ağır olduğu için فَقَبِلُوا Sonra kabul ettiler وَقُلْنَا Ve biz de dedik *(Kime?)* لَهُمْ Onlara خُذُوا **Alın!** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** آتَيْنَاكُمْ **Size verdik** *(Ne ile alın?)* بِقُوَّةٍ **Kuvvetle** بِجِدٍّ Ciddiyetle وَاجْتِهَادٍ Ve çabayla وَاذْكُرُوا **Ve hatırlayın!** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** *(O şey nerededir?)* فِيهِ **Ondadır** *(Ne ile hatırlayın?)* بِالْعَمَلِ Amel etmekle *(Neyle?)* بِهِ Onunla لَعَلَّكُمْ **ta ki siz** تَتَّقُونَ **Sakınasınız**

72. وَاذْكُرْ **Ve** hatırla إِذْ **Ol zamanı** vakti **ki** أَخَذَ حِينَ **Aldığında-çıkardığında** *(Kim?)*

---

[1] ...إِنْ تَحْمِلْ عَلَيْهِ ile أَوْ تَتْرُكْهُ şart cümleleri haldir. "Herhalükarda zelil olan, dilini dışarı çıkarıp soluyan köpek gibidir" anlamına gelir. Ayette kastedilen şey –önce geçen *'dünyaya meyl ve hevaya tabi olma'* üzerine *'ayetlerden sıyrılıp çıkma'*nın terettüp edeceğini bildiren فَ harfi karinesiyle ve sonrasındaki ayetten de anlaşıldığı gibi- konum ve alçaklıkta bu kişiyi köpeğe benzetmektir.

[2] مَثَلًا الْقَوْمُ sözü مَثَلُ الْقَوْمِ anlamındadır.

رَبُّكَ **Senin Rabbin** *(Kimden?)* مِنْ بَنِي اٰدَمَ **Adem oğlundan** *(Adem oğlundan bedel?)* مِنْ ظُهُورِهِمْ **Onların sırtlarından** *(Buradaki 'min zuhûrihim' nedir?)* بَدَلُ اشْتِمَالٍ Bedel-i iştimaldir *(Neyden bedel-i iştimaldir?)* مِمَّا Ol şeyden ki قَبْلَهُ Kendisinden öncedir (Min benî Âdeme...) *(Ne ile birlikte bedeldir?)* بِإِعَادَةِ الْجَارِّ Cer edicinin iadesiyle birlikte *(Neyi çıkardı?)* ذُرِّيَّاتِهِمْ **Zürriyetlerini** بِأَنْ Şöyle ki أَخْرَجَ Çıkardı *(Kimi?)* بَعْضَهُمْ Bazısını *(Neyden çıkardı?)* مِنْ صُلْبِ بَعْضٍ Bazısının sulbünden *(O bazısı da kimdendir?)* مِنْ صُلْبِ آدَمَ Adem'in sulbünden *(Ne yönden Adem'in sulbünden?)* نَسْلًا Nesil olarak بَعْدَ نَسْلٍ Bir önceki nesilden sonra gelen كَنَحْوِ مَا يَتَوَالَدُونَ Çoğalanlar gibi *(O çoğalanlar ne gibi?)* كَالذَّرِّ Toz zerrecikleri gibi *(Nerede?)* بِنُعْمَانٍ Numan vadisinde *(Ne zaman?)* يَوْمَ عَرَفَةَ Arefe günü وَنَصَبَ Ve ortaya koydu *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için *(Ne?)* دَلَائِلَ Deliller *(Neye dair?)* عَلَى رُبُوبِيَّتِهِ Onun rab oluşuna dair وَرَكَّبَ Yükledi/verdi فِيهِمْ Onlarda/onlara عَقْلًا Aklı وَاَشْهَدَهُمْ **Ve onları şahit tuttu** *(Kime?)* عَلَى اَنْفُسِهِمْ **Kendi nefislerine** قَالَ Dedi ki اَلَسْتُ **Ben değil miyim?** بِرَبِّكُمْ **Sizin Rabbiniz** قَالُوا **Dediler onlar** بَلَى **Evet** أَنْتَ Sen *(Nesin?)* رَبُّنَا Bizim Rabbimizsin شَهِدْنَا **Biz şahit olduk** *(Neye?)* بِذٰلِكَ Buna وَالْإِشْهَادُ Bu şahit tutma *(Niçindir?)* لِ اَنْ لَا يَقُولُوا **Dememeleri** için *(Buradaki 'Yakûlû' kelimesi)* بِالْيَاءِ Yâ ile *(Daha?)* وَالتَّاءِ Ve Tâ ile (okundu) فِي الْمَوْضِعَيْنِ Her iki yerde de أَيْ Yani الْكُفَّارُ Kafirler demesin diye *(Ne zaman dememeleri?)* يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününde** *(Şunu dememeleri)* إِنَّا **Muhakkak ki biz** كُنَّا **İdik** *(Neden?)* عَنْ هٰذَا **Bundan** اَلتَّوْحِيدِ Bu tevhitten *(Ne idik?)* غَافِلِينَ **Gafiller** لَا نَعْرِفُهُ Onu bilmiyorduk

173. اَوْ **Ya da** يَقُولُوا **Dememeleri için** إِنَّمَا **Muhakkak ki** اَشْرَكَ **Şirk koştu** *(Kim?)* اٰبَاؤُنَا **Bizim babalarımız** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** أَيْ Yani قَبْلَنَا Bizden önce وَكُنَّا **Ve biz olduk** ذُرِّيَّةً **Bir zürriyet** مِنْ بَعْدِهِمْ **Onlardan sonra** فَاقْتَدَيْنَا Bu sebeple uyduk *(Kimlere?)* بِهِمْ Onlara اَفَتُهْلِكُنَا **Sen bizi helak eder misin?** تُعَذِّبُنَا Bize azap eder misin? *(Ne sebebiyle?)* بِمَا **Ol şey sebebiyle ki** فَعَلَ **Yaptı** *(Kim?)* الْمُبْطِلُونَ **Batıl işleyenler** *(O batıl işleyenler de kimdendir?)* مِنْ آبَائِنَا Bizim babalarımızdan *(Ne ile batıl işleyenler?)* بِتَأْسِيسِ الشِّرْكِ Şirki tesis etmekle اَلْمَعْنٰى Mana şudur : لَا يُمْكِنُهُمْ Onlar için mümkün değildir *(Ne?)* الْاِحْتِجَاجُ Delil getirmek *(Ne ile delil getirmek?)* بِذٰلِكَ Bunlarla *(Ne ile birlikte bunları delil getirmek mümkün değildir?)* مَعَ إِشْهَادِهِمْ Şahit tutulmalarıyla birlikte

(Kim üzerine?) عَلٰى أَنْفُسِهِمْ Kendi nefisleri üzerine *(Ne ile şahit tutulmalarıyla?)* بِالتَّوْحِيدِ Tevhit ile وَالتَّذْكِيرُ Hatırlatma *(Neyi?)* بِهِ O tevhidi *(Ne ile hatırlatma?)* عَلٰى لِسَانِ صَاحِبِ الْمُعْجِزَةِ Mucize sahibinin diliyle *(Nedir?)* قَائِمٌ Yerine geçer مَقَامَ ذِكْرِهِ (O misakın) hatırlanması yerine *(Nerede?)* فِي النُّفُوسِ Nefislerde

174. وَكَذٰلِكَ **Aynı şekilde** نُفَصِّلُ **Tafsil ederiz** *(Neyi?)* الْآيَاتِ **Ayetleri** نُبَيِّنُهَا Onları açıklarız مِثْلَ مَا بَيَّنَّا Açıkladığımız gibi *(Neyi açıkladığımız gibi?)* الْمِيثَاقَ Misakı *(Niçin ayetleri tafsil ederiz?)* لِيَتَدَبَّرُوهَا Onları düşünsünler diye وَلَعَلَّهُمْ **Ta ki onlar** يَرْجِعُونَ **Dönsünler** *(Neyden dönsünler?)* عَنْ كُفْرِهِمْ Küfürlerinden

175. وَاتْلُ **Oku!** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** أَيْ Yani الْيَهُودِ Yahudilere نَبَأَ خَبَرَ الَّذِي **Ol kimsenin haberini ki** اٰتَيْنَاهُ **Biz ona verdik** *(Neyi?)* اٰيَاتِنَا **Ayetlerimizi** فَانْسَلَخَ **Sonra sıyrılıp-ayrıldı** *(Neyden sıyrılıp-ayrıldı?)* مِنْهَا **Onlardan (o ayetlerden)** خَرَجَ Çıktı *(Ne sebebiyle çıktı?)* بِكُفْرِهِ Küfrü sebebiyle كَمَا تَخْرُجُ Çıktığı gibi *(Ne?)* الْحَيَّةُ Yılan *(Neyden çıktığı gibi?)* مِنْ جِلْدِهَا Derisinden وَهُوَ O kimse *(Kimdir?)* بَلْعَمُ بْنُ بَاعُورَاءَ Belam b. Be'ûra'dır *(Bu Bel'am kimdir?)* مِنْ عُلَمَاءِ بَنِي إِسْرَائِيلَ İsrail oğullarının alimlerinden سُئِلَ İstenildi *(Ne?)* أَنْ يَدْعُوَ Beddua etmesi *(Kime beddua etmesi?)* عَلٰى مُوسٰى Musa'ya وَأُهْدِيَ Ve hediye edildi *(Kime?)* إِلَيْهِ Ona *(Ne?)* شَيْءٌ Bir şey فَدَعَا Oda bedduasını etti فَانْقَلَبَ Dönüşüverdi (o beddua) عَلَيْهِ Kendisi üzerine وَانْدَلَعَ Ve sarkıverdi *(Ne?)* لِسَانُهُ Onun dili عَلٰى صَدْرِهِ Göğsü üzerine فَاَتْبَعَهُ **Onu (kendisine) tabi kıldı** *(Kim?)* الشَّيْطَانُ **Şeytan** فَأَدْرَكَهُ Ona ulaştı فَصَارَ Ve oldu *(Neyi oldu?)* قَرِينَهُ Onun yakını فَكَانَ **O da oldu** *(Ne oldu?)* مِنَ الْغَاوِينَ **Sapkınlardan**

176. وَلَوْ شِئْنَا **Şayet biz dileseydik** لَرَفَعْنَاهُ **Elbette onu yükseltirdik** *(Nereye?)* إِلٰى مَنَازِلِ الْعُلَمَاءِ Alimlerin menzilesine *(Ne ile yükseltirdik?)* بِهَا **O ayetlerle** بِأَنْ نُوَفِّقَهُ Onu muvaffak kılmakla *(Neye muvaffak kılmakla?)* لِلْعَمَلِ Amel etmeye وَلٰكِنَّهُ **Şu kadarı var ki o** اَخْلَدَ سَكَنَ **sükun etti-meyletti** *(Neye?)* إِلَى الْأَرْضِ **yeryüzüne** أَيْ yani الدُّنْيَا Dünya'ya وَمَالَ Ve meyletti إِلَيْهَا Ona (dünyaya) *(Daha?)* وَاتَّبَعَ **Ve tabi oldu** *(Neye?)* هَوَاهُ **Hevasına** *(Nerede?)* فِي دُعَائِهِ Hevasının onu çağırmasında *(Neye çağırmasında?)* إِلَيْهَا Dünyaya فَوَضَعْنَاهُ Biz de onu alçalttık فَمَثَلُهُ **Onun durumu** صِفَتُهُ Onun sıfatı *(Nedir?)* كَمَثَلِ الْكَلْبِ **Ol köpeğin durumu gibidir ki** إِنْ تَحْمِلْ **Şayet varırsan**

عَلَيْهِ **Üzerine** بِالطَّرْدِ Kovmak suretiyle *(Daha?)* وَالزَّجْرِ Defetmek suretiyle يَلْهَثْ يَدْلُعُ
لِسَانَهُ **dilini çıkarıp, solur** أَوْ **Ya da** إِنْ تَتْرُكْهُ Şayet **onu bırakırsan** يَلْهَثْ **Yine**
dilini çıkarıp, solur وَلَيْسَ Değildir *(Ne?)* غَيْرُهُ Ondan başkası *(Ondan başkası nedendir?)*
مِنَ الْحَيَوَانِ Diğer hayvanlardan *(Ne değildir?)* كَذٰلِكَ Böyle değildir وَجُمْلَتَا الشَّرْطِ Her
iki şart cümlesi de *(Nedir?)* حَالٌ Haldir أَيْ Yani لَاهِثًا Dilini dışarı çıkarıp soluduğu
haldeki (köpek gibidir) ذَلِيلًا بِكُلِّ حَالٍ Bütün hallerinde zelil olarak وَالْقَصْدُ Burada
maksat *(Nedir?)* اَلتَّشْبِيهُ Teşbih/benzetmedir *(Nerede?)* فِي الْوَضْعِ Alçaklık *(Daha?)* وَالْخِسَّةِ
Düşüklük konusunda *(Bu teşbih ne ile böyledir?)* بِقَرِينَةِ الْفَاءِ Fa harfi karinesiyle *(Öyle fa harfi ki)* الْمُشْعِرَةِ Bildiren *(Neyi?)* بِتَرْتِيبِ مَا Ol şeyin peşi sıralığını ki بَعْدَهَا O fa dan sonradır
(Neye olan peşi sıralığı?) عَلَى مَا قَبْلَهَا Fa nın öncesine *('Fa'nın öncesi de nelerdendir)* مِنَ الْمَيْلِ
إِلَى الدُّنْيَا Dünyaya meyil *(Daha?)* وَاتِّبَاعِ الْهَوٰى Hevaya uyma *(Daha bu teşbih ne iledir?)*
وَبِقَرِينَةِ قَوْلِهِ Şu sözünün karine oluşu ile ذٰلِكَ **Bu** mesel *(Nedir?)* مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ **O**
kavmin durumudur ki كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi?)* بِاٰيَاتِنَا **Bizim ayetlerimiz**
فَاقْصُصِ **Anlat!** *(Neyi?)* الْقَصَصَ **Kıssayı** *(Kime anlat?)* عَلَى الْيَهُودِ Yahudilere لَعَلَّهُمْ
ta ki onlar يَتَفَكَّرُونَ **Düşünsünler** يَتَدَبَّرُونَ Tefekkür etsinler *(Nerede?)* فِيهَا Onlarda
فَيُؤْمِنُونَ Böylece iman etsinler

177. سَاءَ بِئْسَ **Ne kötüdür** *(Ne cihetten?)* مَثَلًا **Mesel/durum olarak** الْقَوْمُ **Kavim**
مَثَلُ الْقَوْمِ Yani o kavmin durumu ki الَّذِينَ **Öyle kavim ki** كَذَّبُوا **Yalanladıla**
(Neyi?) بِاٰيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizi** وَاَنْفُسَهُمْ **Ve kendi nefislerine** كَانُوا **Onla**
oldular يَظْلِمُونَ **Zulmediyor** *(Ne ile zulmediyorlar?)* بِالتَّكْذِيبِ Yalanlamakla

178. مَنْ **Her kimi** يَهْدِ **Hidayete erdirdi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** فَهُوَ **İşte o kimse** *(Nedir?)*
الْمُهْتَدِي **Hidayete erendir** وَمَنْ **Ve her kimi de** يُضْلِلْ **Saptırırsa** فَاُولٰئِكَ **İşte**
onlar هُمُ **Onlardır** *(Kim?)* الْخَاسِرُونَ **Hüsrana uğrayanlar**

﴿وَلَقَدْ ذَرَأْنَا﴾ خَلَقْنَا ﴿لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِنَ الْجِنِ وَالْانسِ لَهُمْ قُلُوبٌ لَا يَفْقَهُونَ بِهَا﴾ اَلْحَقَّ ﴿وَلَهُمْ اَعْيُنٌ لَا يُبْصِرُونَ بِهَا﴾ دَلَائِلَ قُدْرَةِ اللهِ بَصَرَ اعْتِبَارٍ ﴿وَلَهُمْ اٰذَانٌ لَا يَسْمَعُونَ بِهَا﴾ الْآيَاتِ وَالْمَوَاعِظَ سَمَاعَ تَدَبُّرٍ وَاتِّعَاظٍ ﴿اُولٰٓئِكَ كَالْاَنْعَامِ﴾ فِي عَدَمِ الْفِقْهِ وَالْبَصَرِ وَالْاِسْتِمَاعِ ﴿بَلْ هُمْ اَضَلُّ﴾ مِنَ الْأَنْعَامِ لِأَنَّهَا تُطْلَبُ مَنَافِعُهَا وَتُهْرَبُ مِنْ مَضَارِّهَا وَهٰؤُلَاءِ يَقْدَمُونَ عَلَى النَّارِ مُعَانَدَةً ﴿اُولٰٓئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ ﴿١٧٩﴾﴾ ﴿وَلِلّٰهِ الْاَسْمَآءُ الْحُسْنٰى﴾ اَلتِّسْعَةُ وَالتِّسْعُونَ اَلْوَارِدُ بِهَا الْحَدِيثُ، وَالْحُسْنٰى مُؤَنَّثُ الْأَحْسَنِ ﴿فَادْعُوهُ﴾ سَمُّوهُ ﴿بِهَا وَذَرُوا﴾ اُتْرُكُوا ﴿الَّذِينَ يُلْحِدُونَ﴾ مِنْ أَلْحَدَ وَلَحَدَ، يَمِيلُونَ عَنِ الْحَقِّ ﴿فِي اَسْمَائِهِ﴾ حَيْثُ اشْتَقُّوا مِنْهَا أَسْمَاءَ لِآلِهَتِهِمْ كَاللَّاتِ مِنَ اللهِ وَالْعُزّٰى مِنَ الْعَزِيزِ وَمَنَاةَ مِنَ الْمَنَّانِ ﴿سَيُجْزَوْنَ﴾ مِنَ الْآخِرَةِ جَزَاءَ ﴿مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٨٠﴾﴾ وَهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْقِتَالِ ﴿وَمِمَّنْ خَلَقْنَآ اُمَّةٌ يَهْدُونَ بِالْحَقِّ وَبِهِ يَعْدِلُونَ ﴿١٨١﴾﴾ هُمْ أُمَّةُ مُحَمَّدٍ ﷺ كَمَا فِي حَدِيثٍ ﴿وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا﴾ اَلْقُرْآنِ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ ﴿سَنَسْتَدْرِجُهُمْ﴾ نَأْخُذُهُمْ قَلِيلًا قَلِيلًا ﴿مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨٢﴾﴾ ﴿وَاُمْلِي لَهُمْ﴾ أُمْهِلُهُمْ ﴿اِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ ﴿١٨٣﴾﴾ شَدِيدٌ لَا يُطَاقُ ﴿اَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا﴾ فَيَعْلَمُوا ﴿مَا بِصَاحِبِهِمْ﴾ مُحَمَّدٍ ﷺ ﴿مِنْ جِنَّةٍ﴾ جُنُونٍ ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿هُوَ اِلَّا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ بَيِّنُ الْإِنْذَارِ ﴿١٨٤﴾ ﴿اَوَلَمْ يَنْظُرُوا فِي مَلَكُوتِ﴾ مُلْكِ ﴿السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَ﴾ فِي ﴿مَا خَلَقَ اللهُ مِنْ شَيْءٍ﴾ بَيَانٌ لِمَا، فَيَسْتَدِلُّوا بِهِ عَلَى قُدْرَةِ صَانِعِهِ وَوَحْدَانِيَّتِهِ ﴿وَ﴾ فِي ﴿اَنْ﴾ أَيْ أَنَّهُ ﴿عَسٰى اَنْ يَكُونَ قَدِ اقْتَرَبَ﴾ قَرُبَ ﴿اَجَلُهُمْ﴾ فَيَمُوتُوا كُفَّارًا فَيَصِيرُوا إِلَى النَّارِ فَيُبَادِرُوا إِلَى الْإِيمَانِ ﴿فَبِاَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ﴾ أَيِ الْقُرْآنِ ﴿يُؤْمِنُونَ ﴿١٨٥﴾﴾ ﴿مَنْ يُضْلِلِ اللهُ فَلَا هَادِيَ لَهُ وَيَذَرُهُمْ﴾ بِالْيَاءِ وَالنُّونِ مَعَ الرَّفْعِ اِسْتِئْنَافًا وَالْجَزْمِ عَطْفًا عَلَى مَحَلِّ مَا بَعْدَ الْفَاءِ ﴿فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١٨٦﴾﴾ يَتَرَدَّدُونَ تَحَيُّرًا ﴿يَسْئَلُونَكَ﴾ أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ ﴿عَنِ السَّاعَةِ﴾ اَلْقِيَامَةِ ﴿اَيَّانَ﴾ مَتَى ﴿مُرْسٰيهَا قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿اِنَّمَا عِلْمُهَا﴾ مَتَى تَكُونُ ﴿عِنْدَ رَبِّي لَا يُجَلِّيهَا﴾ يُظْهِرُهَا ﴿لِوَقْتِهَآ﴾ اَللَّامُ بِمَعْنَى فِي ﴿اِلَّا هُوَ ثَقُلَتْ﴾ عَظُمَتْ ﴿فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ عَلَى أَهْلِهِمَا لِهَوْلِهَا ﴿لَا تَاْتِيكُمْ اِلَّا بَغْتَةً﴾ فُجَاءَةً ﴿يَسْئَلُونَكَ كَاَنَّكَ حَفِيٌّ﴾ مُبَالِغٌ فِي السُّؤَالِ ﴿عَنْهَا﴾ حَتّٰى عَلِمْتَهَا ﴿قُلْ اِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللهِ﴾ تَأْكِيدٌ ﴿وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨٧﴾﴾ أَنَّ عِلْمَهَا عِنْدَهُ تَعَالَى

TÜRKÇE ANLAMI

179. **Andolsun ki; Biz cinlerden ve insanlardan birçoğunu cehennem için yarattık. Onların kalbleri vardır;** hakkı **anlamazlar, gözleri vardır;** ibret nazarıyla Allah'ın kudetine dair delilleri **göremezler, kulakları vardır;** nasihat edinme ve düşünme duyuşuyla ayet ve vaazları **duymazlar. Onlar;** anlamama, görmeme ve işitmeme hususlarında **hayvanlar gibidirler, hatta** hayvanlardan **daha da sapıktırlar.** Zira hayvanlar menfaatini arar, zarardan kaçınır. Bahsekonu bu kişilerse inatla ateşe atılırlar. **İşte onlar gafillerin kendilerdir.**

180. **En güzel**[1] **isimler Allah'a mahsustur.** Bu isimler hadiste de geçtiği gibi doksan dokuz adettir. **O'na o isimler ile duada bulunun ve O'nun isimlerinde** Allah'ın isimlerinden kendi ilahları için isim türetmek[2] suretiyle **haktan ayrılan**[3] **kimseleri bırakın,** terkedin. Ahirette **onlar işledikleri şeyler**in cezasıyla **cezalandırılacaklardır.** Onları terk edip bırakmakla ilgili bu emir, onlarla savaşma emrinden önceydi.

181. **Ve yarattıklarımızdan bir ümmet de vardır ki, onlar hak ile rehberlik ederler ve hak ile adalette bulunurlar.** Bu ümmet -hadiste de geçtiği gibi- Muhammedin (s.a.v.) ümmetidir.

182. **Ve** Mekkelilerden **o kimseler ki, Bizim ayetlerimizi** Kuran'ı **yalanladılar, işte onları hiç bilmedikleri yönden yavaş yavaş helaka götüreceğiz.**

183. **Ve ben onlara mühlet veririm.**[4] **Şüphe yok ki, benim yakalamam pek çetindir,** dayanılamayacak kadar şiddetlidir.

184. **Onlar düşünmediler mi ki,** bilsinler; **arkadaşlarında,** Muhammed'de (s.a.v.) **bir delilik**[5] **yoktur. O ancak** uyarısı **apaçık** olan **bir uyarıcıdır.**

185. **Onlar göklerin ve yerin muazzam mülküne ve Allah'ın yarattığı herhangi bir şeye**[6] **bakıp-düşünmezler mi** ki bunu onların yaratıcısının kudretine ve birliğine delil edinsinler? **Ayrıca ecellerinin yaklaşmış olduğunu** ve kendilerinin kâfir olarak ölüp cehennemi boylayacaklarını **da (düşünmezler mi?)** ki hemen imana koşsunlar! **Artık bu** Kur'ân**dan sonra hangi söze inanacaklardır?**

186. **Allah kimi dalâlete düşürürse artık ona hidayet edecek bulunmaz**

---

[1] اَلْحُسْنٰى kelimesi اَلْأَحْسَنُ kelimesinin müennesidir.

[2] Örneğin; Lât-**Allah**, Uzza-**Aziz**, Menat-**Mennân** gibi.

[3] يُلْحِدُونَ kelimesi أَلْحَدَ ve لَحَدَ baplarından gelip "haktan meyletmek" anlamındadır.

[4] أُمْلِي لَهُمْ sözü أُمْهِلُهُمْ anlamına gelir.

[5] جِنَّةٌ kelimesi جُنُونٌ anlamındadır.

[6] مِنْ شَيْءٍ sözü مَا'yı beyan eder.

ve onları kendi sapıklıklarında hayretten **bocalar halde bırakır.**[1]

187. Mekke ahalisi **Senden Kıyametin**[2] **ne zaman gelip-çatacağını soruyorlar.** Onlara **de ki: «Onun** ne zaman gelip çatacağına **dair bilgi ancak Rabbimin katındadır. Onun vaktini**[3] **ondan başkası açıklayamaz. (Kıyamet)** Dehşetinden dolayı **göklerde ve yerde** bulunanlara **ağırdır. O sizlere ansızın,** birdenbire **geliverir.» Senden sorarlar, sanki sen onun hakkında çok soru sormuşsun** da onun vaktini bilmişsin **gibi. De ki: «Ona ait bilgi ancak Allah katındadır.**[4] **Fakat insanların çoğu** ona ait bilginin Allah teala katında olduğunu **bilmezler.»**

KELİME ANLAMI

179. وَلَقَدْ ذَرَأْنَا خَلَقْنَا **Ant olsun ki biz yarattık** *(Ne için yarattık?)* لِجَهَنَّمَ **Cehennem için** *(Kimi yarattık?)* كَثِيرًا **Bir çoğunu** *(O bir çoğu da kimdendir?)* مِنَ الْجِنِّ **Cinlerden** *(Daha?)* وَالْإِنْسِ **İnsanlardan** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* قُلُوبٌ **Kalpler** *(Öyle kalpler ki)* لَا يَفْقَهُونَ **Anlayamazlar** *(Ne ile?)* بِهَا **Onlarla** *(Neyi anlamazlar?)* اَلْحَقَّ Hakkı *(Daha?)* وَلَهُمْ **Ve onlar için vardır** *(Ne?)* اَعْيُنٌ **Gözler** *(Öyle gözler ki)* لَا يُبْصِرُونَ **Göremezler** *(Ne ile ?)* بِهَا **Onlarla** *(Neyi göremezler?)* دَلَائِلَ قُدْرَةِ اللهِ Allah'ın kudretinin delillerini *(Ne ile göremezler?)* بَصَرَ اعْتِبَارٍ İbret alma görmesiyle وَلَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* اٰذَانٌ **Kulaklar** *(Öyle kulaklar ki)* لَا يَسْمَعُونَ **İşitmezler** *(Ne ile ?)* بِهَا **Onlarla** *(Neyi işitemezler?)* اَلْآيَاتِ Ayetleri *(Daha?)* وَالْمَوَاعِظَ Mevizeleri *(Ne ile işitmezler?)* سَمَاعَ تَدَبُّرٍ Tefekkür etme işitmesiyle *(Daha?)* وَاتِّعَاظٍ Vaazlanma işitmesiyle اُولٰئِكَ **İşte onlar** *(Nedir?)* كَالْاَنْعَامِ **Hayvanlar gibidir** *(Ne konuda?)* فِي عَدَمِ الْفِقْهِ Anlamama konusunda *(Daha?)* وَالْبَصَرِ Görmeme konusunda *(Daha?)* وَالْإِسْتِمَاعِ İşitmeme konusunda بَلْ هُمْ **Bilakis onlar** *(Nedir?)* اَضَلُّ **Daha aşağıdır** *(Neden daha aşağıdır?)* مِنَ الْأَنْعَامِ Hayvanlardan *(Niçin hayvanlardan daha aşağılıktırlar?)* لِأَنَّهَا Çünkü hayvanlar تُطْلَبُ İstenir *(Ne?)* مَنَافِعُهَا Menfaatleri

---

[1] وَيَذَرُهُمْ kelimesi hem ي ile hem de (وَنَذَرُهُمْ şeklinde) ن harfiyle okunmuştur. Ayrıca bu kelime istinaf olarak merfu; ف harfinden sonra gelen (ve şartın cezası olduğu için mahallen meczum olan فَلَا هَادِيَ لَهُ cümlesi) üzerine atfedilmek suretiyle de (sadece, ي ile okunduğunda) cezimli okunmuştur.

[2] اَلسَّاعَةُ kelimesi اَلْقِيَامَةُ anlamındadır.

[3] لِوَقْتِهَا kelimesindeki ل harfi فِي anlamındadır.

[4] Bu cümle tekit ifade eder.

(Daha?) وَتُهْرَبُ Ve kaçılır/sakınılır *(Neden?)* مِنْ مَضَارِّهَا Zararlarından وَهٰؤُلَاءِ Ama bunlar ise يَقْدَمُونَ Geliyorlar *(Neye?)* عَلَى النَّارِ Ateşe *(Onların bu gelişleri ne olduğu halde?)* مُعَانَدَةً İnat olduğu halde أُولٰئِكَ **İşte onlar** هُمْ **Onlardır** الْغَافِلُونَ **Gafiller**

180. وَلِلّٰهِ **Allah'a mahsustur** *(Ne?)* الْأَسْمَاءُ **İsimler** *(Öyle isimler ki)* الْحُسْنٰى **En güzel** *(O isimlerden bedel)* وَالتِّسْعُونَ اَلتِّسْعَةُ Doksan dokuz (isim) *(Öyle doksan dokuz isim ki)* اَلْوَارِدُ Varit olan /gelen *(Nerede?)* بِهَا Onlar hakkında *(Ne gelen?)* الْحَدِيثُ Hadis وَالْحُسْنٰى El-Hüsnâ kelimesi *(Nedir?)* مُؤَنَّثُ الْأَحْسَنِ El-Ahsen kelimesinin müennesidir فَادْعُوهُ **Ona dua edin** سَمُّوهُ İsimlendirin onu *(Ne ile?)* بِهَا **Onlarla** *(Daha?)* وَذَرُوا **Ve terk edin** اُتْرُكُوا Bırakın *(Kimi?)* الَّذِينَ **Ol kimseleri ki** يُلْحِدُونَ **Haktan ayrılıyorlar** *(Buradaki 'yülhidûne' kelimesi)* مِنْ أَلْحَدَ Elhade babındandır *(Daha?)* وَلَحَدَ Ve lehade babındandır *(Anlamı ise şudur)* يَمِيلُونَ Meylediyorlar عَنِ الْحَقِّ Haktan (başkasına doğru) *(ne konuda haktan ayrılıyorlar?)* فِي أَسْمَائِهِ **Onun isimleri konusunda** حَيْثُ Şöyle ki اشْتَقُّوا Türettiler *(Neden?)* مِنْهَا O isimlerden أَسْمَاءً İsimler *(Kim için?)* لِآلِهَتِهِمْ İlahları için كَاللَّاتِ Lat ismi gibi مِنَ اللهِ Allah isminden (türetmişler) *(Daha?)* وَالْعُزّٰى Uzza ismi gibi مِنَ الْعَزِيزِ Aziz isminden (türetmişler) *(Daha?)* وَمَنَاةَ Ve Menat ismi gibi مِنَ الْمَنَّانِ Mennan isminden (türetmişler) سَيُجْزَوْنَ **Yakında cezalandırılacaktır** *(Nerede?)* مِنَ الْآخِرَةِ Ahirette *(Neyle cezalandırılacaklardır?)* جَزَاءَ مَا **Ol şey**in karşılığıyla **ki** كَانُوا **Onlar idiler** يَعْمَلُونَ **Yapıyor** وَهٰذَا Bu (hüküm) *(Nedir?)* قَبْلَ الْأَمْرِ Emredilmeden öncedir *(Ne ile emredilmeden önce?)* بِالْقِتَالِ Savaş ile

181. وَمِمَّنْ خَلَقْنَا **Yarattığımız kimselerden de vardır** *(Ne?)* أُمَّةٌ **Bir ümmet ki** يَهْدُونَ **Hidayet ederler/iletirler** *(Neye?)* بِالْحَقِّ **Hakka** *(Daha?)* وَبِهِ **Ve onunla** يَعْدِلُونَ **Adalette bulunurlar** هُمْ Onlar *(Kimdir?)* أُمَّةُ مُحَمَّدٍ ﷺ Muhammed'in *(s.a.v.)* ümmetidir كَمَا فِي حَدِيثٍ Hadiste olduğu gibi

182. وَالَّذِينَ **Ol kimseler ki** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi yalanladılar?)* بِآيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizi** اَلْقُرْآنِ Kuranı yalanladılar *(Onlar kimlerdendir?)* مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ Mekke ahalisinden سَنَسْتَدْرِجُهُمْ **Yavaş yavaş helaka yaklaştıracağız** نَأْخُذُهُمْ Onları alacağız قَلِيلًا قَلِيلًا Yavaş yavaş *(Nereden?)* مِنْ حَيْثُ **Ol yerden ki** لَا يَعْلَمُونَ **Bilmiyorlar**

183. وَأُمْلِي **Ben süre veririm** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** أُمْهِلُهُمْ Onlara mühlet veririm إِنَّ كَيْدِي **Muhakkak ki benim tuzağım** *(Nedir?)* مَتِينٌ **Sağlamdır** شَدِيدٌ Şiddetlidir لَا يُطَاقُ Dayanılmaz

184. أَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا **Düşünmediler mi?** فَيَعْلَمُوا Ki bilsinler مَا بِصَاحِبِهِمْ **Onların arkadaşlarında yoktur** ﷺ مُحَمَّدٍ Yani Muhammed'de *(s.a.v.)* yoktur *(Ne yoktur?)* مِنْ جِنَّةٍ **Bir delilik** جُنُونٍ Mecnunluk إِنْ مَا هُوَ **O değildir** - "in", 'mâ' anlamındadır- إِلَّا نَذِيرٌ **Ancak bir uyarıcı-korkutucudur** *(Öyle uyarıcı ki)* مُبِينٌ **Apaçık** بَيِّنُ الْإِنْذَارِ Uyarısı apaçık

185. أَوَلَمْ يَنْظُرُوا **Düşünmezler mi?** *(Nerede?)* فِي مَلَكُوتِ مُلْكِ السَّمٰوَاتِ **Göklerin muazzam mülkünde** *(Daha?)* وَالْأَرْضِ **Ve yerin** *(Daha?)* وَ فِي مَا **Ve ol şeyde ki** خَلَقَ **Yarattı** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(O yarattığı da nedendir ?)* مِنْ شَيْءٍ **Her hangi bir şey** *(Buradaki 'min şeyin' sözü nedir?)* بَيَانٌ Beyandır *(Neyi beyanıdır?)* لِمَا 'mâ' sözünü beyandır فَيَسْتَدِلُّوا (bakmazlar mı ki) delil getirsinler *(Ne ile?)* بِهِ Bunlarla *(Neye delil getirsinler?)* عَلٰى قُدْرَةِ صَانِعِهِ Yaratıcılarının kudretine *(Daha?)* وَوَحْدَانِيَّتِهِ Onun tekliğine *(Daha nede düşünmezler mi?)* وَ فِي أَنْ أَيْ أَنَّهُ **Şunda ki** –yani durum şu ki– عَسٰى **Belki de** أَنْ يَكُونَ **Olması** قَدِ اقْتَرَبَ قَرُبَ **Elbette yaklaşmış**-yakın **olması** *(Ne?)* أَجَلُهُمْ **Onların ecelleri** *(Düşünmezler mi ki)* فَيَمُوتُوا Ölürler de كُفَّارًا Kafirler olarak فَيَصِيرُوا Varırlar *(Nereye?)* إِلَى النَّارِ Ateşe فَيُبَادِرُوا Böylece hemen davransınlar *(Neye?)* إِلَى الْإِيمَانِ İman etmeye حَدِيثٍ فَبِأَيِّ **Artık hangi söze** بَعْدَهُ **Bundan sonra** أَيِ الْقُرْآنِ Kuran'dan sonra يُؤْمِنُونَ **İnanacaklar**

186. مَنْ **Her kimi** يُضْلِلْ **Saptırırsa** *(Kim?)* اللهُ **Allah** فَلَا هَادِيَ **Hidayete erdirecek yoktur** *(Kim için?)* لَهُ **O kişi için** وَيَذَرُهُمْ **Ve onları bırakır** *(Buradaki 'yezeruhum' kelimesi)* بِالْيَاءِ Ya ile *(Daha?)* وَالنُّونِ Nun ile okundu *(Bu kelime ya ve nun ile olduğunda neyle beraber ile okundu ?)* مَعَ الرَّفْعِ raf ile birlikte *(Nasıl böyle okundu?)* اِسْتِئْنَافًا İstinaf/başlangıç cümlesi olarak *(Daha neyle beraber okundu?)* وَالْجَزْمِ (Sadece, başında 'ya' olduğunda) Cezm ile birlikte okundu *(Nasıl ?)* عَطْفًا Atıf olarak *(Ne üzerine atıf?)* عَلٰى مَحَلِّ مَا بَعْدَ الْفَاءِ Fa'dan sonra gelenin mahalli üzerine *(Nerede bırakır?)* فِي طُغْيَانِهِمْ **Azgınlıkları içinde** *(Ne oldukları halde?)* يَعْمَهُونَ **Bocalayıp-duruyor halde** يَتَرَدَّدُونَ Gidip geliyorlar *(Neden?)* تَحَيُّرًا Hayretten

187. يَسْئَلُونَكَ **Sana soruyorlar** أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ Yani Mekke ahalisi *(Neyden soruyor?)* عَنِ السَّاعَةِ **Saatten** اَلْقِيَامَةِ Kıyametten مَتٰى اَيَّانَ **Ne zamandır?** مُرْسٰيهَا **Onun meydana gelişi** قُلْ **De ki;** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara اِنَّمَا عِلْمُهَا **Onun ilmi ancak** مَتٰى تَكُونُ Ne zaman olacağı *(Nedir?)* عِنْدَ رَبِّي **Rabbimin katındadır** لَا يُجَلِّيهَا **Tecelli ettiremez onu** يُظْهِرُهَا Ortaya çıkaramaz/açıklayamaz لِوَقْتِهَا **Onun vaktini** اَللَّامُ Lam *(Nedir?)* بِمَعْنٰى فِي Fi manasındadır اِلَّا هُوَ **Ancak O!** ثَقُلَتْ **Ağır oldu** عَظُمَتْ Büyük oldu *(Nerede?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Semalarda** *(Daha?)* وَالْاَرْضِ **Yeryüzünde** *(Kime ağır oldu?)* عَلٰى أَهْلِهِمَا Onların ahalisine *(Niçin ağır geldi?)* لِهَوْلِهَا Onun dehşetinden dolayı بَغْتَةً **Size gelmez** اِلَّا **Ancak** *(Ne olduğu halde gelir?)* لَا تَأْتِيكُمْ **Ansızın** فُجْأَةً Birdenbire يَسْئَلُونَكَ **Sana soruyorlar** كَاَنَّكَ **Sanki sen** *(Nesin?)* حَفِيٌّ، مُبالِغٌ فِي السُّؤَالِ **Çokça soru sormuşsun da** *(Neden?)* عَنْهَا **Ondan** حَتّٰى عَلِمْتَهَا Böylece onu bilmişsin (gibi sana soruyorlar) قُلْ **De ki** اِنَّمَا عِلْمُهَا **Onun ilmi ancak** *(Nedir?)* عِنْدَ اللّٰهِ **Allah katındadır** *(Bu cümle nedir?)* تَأْكِيدٌ Tekittir وَلٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ **Şu kadarı var ki insanların çoğu** لَا يَعْلَمُونَ **Bilmezler** أَنَّ عِلْمَهَا Muhakkak ki onun bilgisi *(Nedir?)* عِنْدَهُ تَعَالٰى Allah teala katındadır

﴿قُلْ لَآ اَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا﴾ أَجْلِبُهُ ﴿وَلَا ضَرًّا﴾ أَدْفَعُهُ ﴿اِلَّا مَا شَآءَ اللهُ وَلَوْ كُنْتُ اَعْلَمُ الْغَيْبَ﴾ مَا غَابَ عَنِّي ﴿لَاسْتَكْثَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسَّنِيَ السُّوْءُ﴾ مِنْ فَقْرٍ وَغَيْرِهِ لِاحْتِرَازِي عَنْهُ بِاجْتِنَابِ الْمَضَارِّ ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿اَنَا اِلَّا نَذِيرٌ﴾ بِالنَّارِ لِلْكَافِرِينَ ﴿وَبَشِيرٌ﴾ بِالْجَنَّةِ ﴿لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿١٨٨﴾﴾ ﴿هُوَ﴾ أَيِ اللهُ ﴿الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ﴾ أَيْ آدَمَ ﴿وَجَعَلَ﴾ خَلَقَ ﴿مِنْهَا زَوْجَهَا﴾ حَوَّاءَ ﴿لِيَسْكُنَ اِلَيْهَا﴾ وَيَأْلَفَهَا ﴿فَلَمَّا تَغَشّٰيهَا﴾ جَامَعَهَا ﴿حَمَلَتْ حَمْلًا خَفِيفًا﴾ هُوَ النُّطْفَةُ ﴿فَمَرَّتْ بِهِ﴾ ذَهَبَتْ وَجَاءَتْ لِخِفَّتِهِ ﴿فَلَمَّا اَثْقَلَتْ﴾ بِكِبَرِ الْوَلَدِ فِي بَطْنِهَا وَأَشْفَقَا أَنْ يَكُونَ بَهِيمَةً ﴿دَعَوَا اللهَ رَبَّهُمَا لَئِنْ اٰتَيْتَنَا﴾ وَلَدًا ﴿صَالِحًا﴾ سَوِيًّا ﴿لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿١٨٩﴾﴾ لَكَ عَلَيْهِ ﴿فَلَمَّآ اٰتَاهُمَا﴾ وَلَدًا ﴿صَالِحًا جَعَلَا لَهُ شُرَكَآءَ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِكَسْرِ الشِّينِ وَالتَّنْوِينِ أَيْ شَرِيكًا ﴿فِيمَآ اٰتَاهُمَا﴾ بِتَسْمِيَتِهِ عَبْدَ الْحَارِثِ وَلَا يَنْبَغِي أَنْ يَكُونَ عَبْدًا إِلَّا لِلّٰهِ، وَلَيْسَ بِإِشْرَاكٍ فِي الْعُبُودِيَّةِ لِعِصْمَةِ آدَمَ وَرَوَى سَمُرَةُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: (لَمَّا وَلَدَتْ حَوَّاءُ طَافَ بِهَا إِبْلِيسُ وَكَانَ لَا يَعِيشُ لَهَا وَلَدٌ فَقَالَ سَمِّيهِ عَبْدَ الْحَارِثِ فَإِنَّهُ يَعِيشُ فَسَمَّتْهُ فَعَاشَ فَكَانَ ذٰلِكَ مِنْ وَحْيِ الشَّيْطَانِ وَأَمْرِهِ) رَوَاهُ الْحَاكِمِ وَقَالَ صَحِيحٌ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ حَسَنٌ غَرِيبٌ ﴿فَتَعَالَى اللهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿١٩٠﴾﴾ أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ بِهِ مِنَ الْأَصْنَامِ وَالْجُمْلَةُ مُسَبَّبَةٌ عَطْفٌ عَلٰى خَلَقَكُمْ وَمَا بَيْنَهُمَا اعْتِرَاضٌ ﴿اَيُشْرِكُونَ﴾ بِهِ فِي الْعِبَادَةِ ﴿مَا لَا يَخْلُقُ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ ﴿١٩١﴾﴾ ﴿وَلَا يَسْتَطِيعُونَ لَهُمْ﴾ أَيْ لِعَابِدِيهِمْ ﴿نَصْرًا وَلَآ اَنْفُسَهُمْ يَنْصُرُونَ ﴿١٩٢﴾﴾ بِمَنْعِهَا مِمَّنْ أَرَادَ بِهِمْ سُوءًا مِنْ كَسْرٍ أَوْ غَيْرِهِ وَالْاِسْتِفْهَامُ لِلتَّوْبِيخِ ﴿وَاِنْ تَدْعُوهُمْ﴾ أَيِ الْأَصْنَامَ ﴿اِلَى الْهُدٰى لَا يَتَّبِعُوكُمْ﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ ﴿سَوَآءٌ عَلَيْكُمْ اَدَعَوْتُمُوهُمْ﴾ إِلَيْهِ ﴿اَمْ اَنْتُمْ صَامِتُونَ ﴿١٩٣﴾﴾ عَنْ دُعَائِهِمْ لَا يَتَّبِعُوهُ لِعَدَمِ سَمَاعِهِمْ ﴿اِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ﴾ تَعْبُدُونَ ﴿مِنْ دُونِ اللهِ عِبَادٌ﴾ مَمْلُوكَةٌ ﴿اَمْثَالُكُمْ فَادْعُوهُمْ فَلْيَسْتَجِيبُوا لَكُمْ﴾ دُعَاءَكُمْ ﴿اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٩٤﴾﴾ فِي أَنَّهَا آلِهَةٌ ثُمَّ بَيَّنَ غَايَةَ عَجْزِهِمْ وَفَضْلِ عَابِدِيهِمْ عَلَيْهِمْ فَقَالَ ﴿اَلَهُمْ اَرْجُلٌ يَمْشُونَ بِهَآ اَمْ﴾ بَلْ أَ ﴿لَهُمْ اَيْدٍ﴾ جَمْعُ يَدٍ ﴿يَبْطِشُونَ بِهَآ اَمْ﴾ بَلْ أَ ﴿لَهُمْ اَعْيُنٌ يُبْصِرُونَ بِهَآ اَمْ﴾ بَلْ أَ ﴿لَهُمْ اٰذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا﴾ اِسْتِفْهَامٌ إِنْكَارِيٌّ، أَيْ لَيْسَ لَهُمْ شَيْءٌ مِنْ ذٰلِكَ مِمَّا هُوَ لَكُمْ فَكَيْفَ تَعْبُدُونَهُمْ وَأَنْتُمْ أَتَمُّ حَالًا مِنْهُمْ ﴿قُلِ﴾ لَهُمْ يَا مُحَمَّدُ ﴿ادْعُوا شُرَكَآءَكُمْ﴾ إِلٰى هَلَاكِي ﴿ثُمَّ كِيدُونِ فَلَا تُنْظِرُونِ ﴿١٩٥﴾﴾ تُمْهِلُونَ فَإِنِّي لَا أُبَالِي بِكُمْ

TÜRKÇE ANLAMI

188. **De ki: «Allah'ın dilediğinden başka kendim için ne bir faide** elde etmeye**; ne de bir zararı** engellemeye **malik değilim. Ve eğer ben gaybı,** bana gaip olanı **biliyor olsaydım, elbette hayırdan daha çok şeyler yapardım ve** zararlardan (sebeplerden) kaçınmak suretiyle kendisinden kaçınacağım için **bana** fakirlik vb. **kötülükler de dokunmazdı. Ben** kâfirleri ateşle **korkutucu, iman edenleri de** cennetle **müjdeleyiciden başka bir şey değilim**[1]»

189. **O,** yani Allah **o zattır ki, sizi bir candan,** Âdem'den **yaratmıştır ve yanında huzur bulsun diye eşini,** Havva'yı **ondan yapmıştır,** yaratmıştır. **Ne zaman ki onunla birleşti,** ilişkiye girdi **(Havva) hafif bir yük,** nutfe **yüklendi. Bir müddet** hafif olduğu için **bununla gidip geldi. Ne zaman ki,** çocuk karnında büyüyerek **ağırlaştı** ve o ikisi doğacak varlığın hayvan olmasından endişe ettiler; **Allah'a, Rablerine dua ettiler ki eğer bize bir Salih,** kusursuz çocuk **verirsen andolsunki, biz elbette** buna karşı sana **şükredenlerden oluruz.**

190. **Ne zaman ki onlara sâlih** bir çocuk **verdi. Bunlar kendilerine verdiği şeyde,** ona Abdulhâris ismini vermek suretiyle **O'na ortaklar**[2]**,** yani ortak **koşmaya başladılar.** Hâlbuki kişi yalnızca Allah'a kul olabilir. Âdem(a.s.) masum olduğu için bu yaptıkları kullukta şirk değildir. Hâkim'in "sahih"; Tirmizi'nin "hasen-garip" dediği ve Semura yoluyla Hz. Peygamberden(s.a.v.) rivayet ettiklerine göre; Havva doğurduğunda İblis onun yanına uğrar. Hikmet-i ilâhî, Havva'nın hiçbir çocuğu yaşamıyordu. İblis ona dedi ki; "*İsmini Abdulhâris koy, o zaman yaşar*" Gerçekten de ismini söylediği gibi koyunca çocuk yaşadı.[3] Ama bu olay şeytanın bildirisi ve emriyle ol-muştu. **Allah ise bunların,** Mekke ahalisinin **ortak koştukları** putlar**-dan yücedir.**[4]

191. **Birşey yaratamayanları mı** ibadet hususunda ona **ortak koşuyorsunuz?**[5] **Hâlbuki onlar yaratılmaktadırlar.**

192. **Hâlbuki bu** kendilerine ibadet ede**nler için yardımda bulunmaya güç yetiremezler. Ve** birisi onları kırmak veya başka bir surette kötülük yapmak istediğinde **kendi nefislerine de yardım edemezler.**

---

[1] إِنْ burada مَا anlamındadır.

[2] شُرَكَاءَ kelimesi bir kıraatte ش harfinin kesresiyle (شِرَكَاءَ şeklinde) okunmuştur.

[3] İmam Zehebi, Mizanül itidal'de bu rivayetin münker olduğunu söylemiştir. Bkz. Mizanül itidal, 5:216. No:6048 (Mütercim)

[4] فَتَعَالَى اللهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ cümlesi müsebbep olup خَلَقَكُمْ üzerine atıftır. Bu iki cümle arasındaki (وَجَعَلَ مِنْهَا cümlesinden جَعَلَا لَهُ شُرَكَاءَ cümlesine kadarki) cümleler

[5] Buradaki istifham kınama bildirir.

193. **Ve eğer onları,** putları **doğru yola davet etseniz size tâbi olmazlar.**[1] **Siz onları** hidayete **davet etseniz de veya** davet etmeyip **sussanız da, sizin üzerinize aynıdır,** duymadıkları için size tabi olmazlar.

194. **Allah'tan başka taptığınız şeyler de şüphe yok ki, sizler gibi** sahipli **kullardır. Eğer siz** onların ilah olduğu konusunda **doğru kimseler iseniz, haydi onları çağırınız da siz**in duanıza **icabet etsinler.**

Onların gayet aciz olduğunu; putlara ibadet edenlerinse o putlardan daha üstün olduğunu açıklamak üzere şöyle buyurdu:

195. **Onların yürüyecekleri ayakları mı; yoksa tutacakları elleri**[2] **mi; yoksa kendileriyle görecekleri gözleri mi; yoksa kendisiyle işitecekleri kulakları mı var?**[3] Yani onlar bu sayılanlardan hiç birine sahip değilken nasıl oluyor da onlardan daha mükemmel olan sizler onlara ibadet edebiliyorsunuz? Ey Muhammed! Onlara **de ki, haydi ortaklarınızı** beni helak etmeye **çağırınız, sonra bana yapacağınız hileyi yapınız ve bana göz açtırmayın,** bana mühlet vermeyin; zira ben sizi umursamıyorum.

KELİME ANLAMI

193. قُلْ **De ki** لَا اَمْلِكُ **Ben sahip değilim** *(Neye sahip değilim?)* لِنَفْسِي **Kendime** *(Ne yönden sahip değilim?)* نَفْعًا **Menfaat yönünden** أَجْلِبُهُ Ki onu kendime sağlayayım *(Daha?)* وَلَا ضَرًّا **Ve zarara da (sahip değilim)** أَدْفَعُهُ Ki onu defedeyim اِلَّا مَا **Ancak ol şey hariç ki** شَاءَ **Diledi** *(Kim?)* اللهُ **Allah** وَلَوْ كُنْتُ **Şayet ben olsaydım** اَعْلَمُ **Biliyor** *(Neyi?)* الْغَيْبَ **Gaybı** مَا Ol şeyi ki غَابَ Gaib oldu *(Kimden?)* عَنِّي Benden لَاسْتَكْثَرْتُ **Elbette çokça yapardım** مِنَ الْخَيْرِ **Hayrı** *(Daha?)* وَمَا مَسَّنِيَ **Ve bana dokunmazdı** *(Ne?)* السُّوءُ **Kötülük** *(O kötülük de nedendir?)* مِنْ فَقْرٍ Fakirlik وَغَيْرِهِ Ve diğer şeyler *(Niçin dokunmazdı?)* لِاحْتِرَازِي Çekindiğim için *(Neyden?)* عَنْهُ Ondan *(Ne şekilde?)* بِاجْتِنَابِ الْمَضَارِّ Zararlardan sakınmak suretiyle اِنْ مَا اَنَا **Ben olmadım** –'in', 'mâ' anlamındadır– اِلَّا نَذِيرٌ **Ancak bir uyarıcıyım** *(Ne ile?)* بِالنَّارِ Ateşle *(Kimi uyarıcıyım?)* لِلْكَافِرِينَ Kafirleri *(Daha neyim?)* وَبَشِيرٌ **Müjdeleyiciyim** *(Ne ile?)* بِالْجَنَّةِ Cennetle *(Kimi?)* لِقَوْمٍ **Ol kavmi ki** يُؤْمِنُونَ **İman ediyorlar**

189. هُوَ **O** أَيْ Yani اللهُ Allah الَّذِي **Öyledir ki** خَلَقَكُمْ **Sizi yarattı** *(Neyden yarattı?)* مِنْ نَفْسٍ

[1] يتبعوكُمْ kelimesi hem şeddeli (يَتَّبِعُوكُمْ), hem de şeddesiz (يَتْبَعُوكُمْ) okunmuştur.
[2] أَيْدٍ kelimesi يَدٌ kelimesinin cemisidir.
[3] Bu sorular inkâr/yoktur anlamındadır.

وَاحِدَةٍ **Tekbir nefisten** أَيْ Yani آدَمَ Adem'den وَجَعَلَ **Ve yaptı** خَلَقَ Yarattı *(Neden?*
مِنْهَا **Ondan (o nefisten)** زَوْجَهَا **Onun eşini** حَوَّاءَ Havva'yı *(Niçin yarattı?)* يَسْكُنَ
Durulup-yatışsın için *(Kime?)* إِلَيْهَا **On(d)a** وَيَأْلَفَهَا Onda yakınlık bulsun diye لَمَّا
تَغَشَّيهَا **Ne zamanki (erkek) onu sarıp-bürüdü** جَامَعَهَا Onunla (kadınla) ilişkiy
girdi حَمَلَتْ **(Kadın) yüklendi** حَمْلًا خَفِيفًا **Hafif bir yük** هُوَ O yük *(Nedir?)* النُّطْفَةُ
Nutfedir فَمَرَّتْ **Gidip-geldi (bir müddet)** بِهِ **Onunla birlikte** ذَهَبَتْ وَجَاءَتْ Gitti v
geldi لِخِفَّتِهِ Hafif olduğu için فَلَمَّا أَثْقَلَتْ **Ne zaman ki ağırlaştı** *(Ne sebebiyle?)* كِبَرِ
الْوَلَدِ Çocuğun büyümesi sebebiyle *(Nerede?)* فِي بَطْنِهَا Karnında وَأَشْفَقَا İkisi (Kadın v
Erkek) korktu أَنْ يَكُونَ (Onun) olmasında بَهِيمَةً Bir hayvan دَعَوَا **İkisi dua etti** *(Kime)* اللهَ
Allah'a *(Ondan bedel)* رَبَّهُمَا **Rablerine** لَئِنْ آتَيْتَنَا **'Şayet bize verirsen** وَلَدًا Bir çocu
(Öyle çocuk ki) صَالِحًا **Salih** سَوِيًّا Kusursuz لَنَكُونَنَّ **Elbette biz oluruz** *(Kimlerden?)* مِنَ
الشَّاكِرِينَ **Şükredenlerden** *(Kime?)* لَكَ Sana *(Neye karşılık?)* عَلَيْهِ O çocuğa karşılık

190. فَلَمَّا آتَاهُمَا **Ne zamanki o ikisine verdi** وَلَدًا Bir çocuk *(Öyle çocuk ki)* صَالِحًا **Salih**
جَعَلَا **Yaptılar/koştular** *(Kime?)* لَهُ **Ona (Allah'a)** شُرَكَاءَ **Şerikler /ortaklar** فِي
قِرَاءَةٍ Bir kıraatte بِكَسْرِ الشِّينِ Şin harfinin kesresiyle (okundu) *(Daha?)* وَالتَّنْوِينِ Tenvin il
شَرِيكًا Yani أَيْ Ortak (koştular ona) *(Nerede ortak koştular?)* فِيمَا آتَاهُمَا **O ikisin**
verdiklerinde *(Ne şekilde ortak koştular?)* بِتَسْمِيَتِهِ Onu isimlendirmekle عَبْدَ الْحَارِثِ
Abdulhâris diye وَلَا يَنْبَغِي Yaraşmaz أَنْ يَكُونَ Olması *(Ne?)* عَبْدًا Kul إِلَّا لِلَّهِ Ancak Alla
için وَلَيْسَ Olmadı بِإِشْرَاكٍ Bir şirk *(Nerede?)* فِي الْعُبُودِيَّةِ Kulluk konusunda *(Niçin kullukta şi*
değildir?) لِعِصْمَةِ آدَمَ Adem masum olduğu için وَرَوَى Rivayet etti *(Kim?)* سَمُرَةُ Semur
(Kimden?) عَنِ النَّبِيِّ ﷺ Hz. Peygamber *(s.a.v.)*den قَالَ Dedi ki لَمَّا وَلَدَتْ Ne zaman k
doğurdu *(Kim?)* حَوَّاءُ Havva طَافَ Dolaştı/uğradı *(Kime?)* بِهَا Ona *(Kim?)* إِبْلِيسُ İblis كَانَ
İdi لَا يَعِيشُ Yaşamıyor لَهَا Onun için *(Ne?)* وَلَدٌ Çocuk فَقَالَ Ve dedi سَمِّيهِ Onu isimlendi
(Ne ile?) عَبْدَ الْحَارِثِ Abdulhâris ismiyle فَإِنَّهُ يَعِيشُ Bu takdirde yaşar فَسَمَّتْهُ O da ona
ismi verdi فَعَاشَ Bunun üzerine o çocuk da yaşadı فَكَانَ Oldu *(Ne?)* ذَلِكَ Bu *(Ne oldu?)* مِنْ
وَحْيِ الشَّيْطَانِ Şeytan'ın vahyinden *(Daha?)* وَأَمْرِهِ Ve onun emrinden رَوَاهُ Bunu rivayet et
(Kim?) الْحَاكِمِ Hakim وَقَالَ Ve dedi صَحِيحٌ Sahihtir *(Daha kim rivayet etti?)* وَالتِّرْمِذِيُّ Tirmiz
وَقَالَ Ve dedi *(Ne dedi?)* حَسَنٌ غَرِيبٌ Hasendir-gariptir فَتَعَالَى **Bu yüzden yücedir** *(Kim*

أَهْلُ مَكَّةَ Yani Mekke ahalisi(nin şirk koştuklarından) *(kime?)* بِهِ Ona *(O şirk koştukları da nedendir?)* مِنَ الْأَصْنَامِ Putlardan وَالْجُمْلَةُ Cümle *(Nedir?)* مُسَبَّبَةٌ müsebbeptir عَطْفٌ Atıftır *(Neye atıftır?)* عَلٰى خَلَقَكُمْ Halakaküm üzerine وَمَا بَيْنَهُمَا Bu iki cümle arasındakiler *(Nedir?)* اعْتِرَاضٌ İtirazdır

91. أَيُشْرِكُونَ **Şirk mi koşuyorlar?** *(Kime?)* بِهِ Allah'a *(Ne konuda?)* فِي الْعِبَادَةِ İbadet konusunda *(Neyi şirk mi koşuyorlar?)* مَا **Ol şeyi ki** لَا يَخْلُقُ **Yaratamaz** *(Neyi yaratamaz?)* شَيْئًا **Hiçbir şeyi** وَهُمْ **Halbuki onlar** يُخْلَقُونَ **Yaratılmışlardır**

92. وَلَا يَسْتَطِيعُونَ **Ve halbuki onlar güç de yetiremezler** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** أَيْ Yani لِعَابِدِيهِمْ Kendilerine ibadet edenler için *(Neye güç yetiremezler?)* نَصْرًا **Bir yardıma** وَلَا أَنْفُسَهُمْ **Ve kendilerine de olmadı** يَنْصُرُونَ **Yardım ediyor** *(Ne şekilde kendilerine yardım edemiyorlar?)* بِمَنْعِهَا Yardımı engellemeleriyle مِمَّنْ Ol kimseden ki أَرَادَ Diledi (o kimse) *(Kime?)* بِهِمْ Onlara *(Neyi diledi?)* سُوءًا Bir kötülük *(O kötülük de nedir?)* مِنْ كَسْرٍ Kırma *(Daha?)* أَوْ غَيْرِهِ Ve diğer şeyler وَالْاِسْتِفْهَامُ Buradaki istifham/soru *(Nedir?)* لِلتَّوْبِيخِ Azarlama içindir

93. وَإِنْ تَدْعُوهُمْ **Şayet onları çağırsanız** أَيِ الْأَصْنَامَ Yani putları *(Neye?)* إِلَى الْهُدٰى **Doğru yola** لَا يَتَّبِعُوكُمْ **Size tabi olmazlar** *(Bu kelime)* بِالتَّخْفِيفِ Tahfif ile/şeddesiz (yetbe'ûneküm şeklinde) *(Daha?)* وَالتَّشْدِيدِ Ve de şeddeli (olarak yettebi'ûneküm şeklinde okundu) سَوَاءٌ **Eşittir** عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** أَدَعَوْتُمُوهُمْ **Onları çağırdınız mı?** *(Neye?)* إِلَيْهِ Doğru yola أَمْ أَنْتُمْ **Yoksa siz** *(Nesiniz?)* صَامِتُونَ **Susanlar (mı)sınız** *(Neyden?)* عَنْ دُعَائِهِمْ Onları çağırmaktan لَا يَتَّبِعُوهُ Ona (çağırana) tabi olmaz(o put)lar *(Niçin?)* لِعَدَمِ سَمَاعِهِمْ İşitmedikleri için

94. إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak ol kimseler ki** تَدْعُونَ **Dua ediyorsunuz** تَعْبُدُونَ İbadet ediyorsunuz *(Onlar ne oldukları halde?)* مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başka oldukları halde** *(O taptıklarınız nedir?)* عِبَادٌ **Kullardır** مَمْلُوكَةٌ Kölelerdir *(Öyle kullar ki)* أَمْثَالُكُمْ **Sizin gibi** فَادْعُوهُمْ **Haydi onları çağırın da!** فَلْيَسْتَجِيبُوا **Onlarlar da icabet etsinler** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neye icabet etsinler?)* دُعَاءَكُمْ Sizin duanıza إِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz** صَادِقِينَ **Doğru sözlüler** *(Ne konuda?)* فِي أَنَّهَا Onların oldukları konusunda آلِهَةٌ İlahlar

95. ثُمَّ Sonra بَيَّنَ Açıkladı غَايَةَ عَجْزِهِمْ Son derece aciz olduklarını *(Daha?)* وَفَضْلِ عَابِدِيهِمْ

Ve onlara ibadet edenlerin üstün olduğunu *(Kime?)* عَلَيْهِمْ Onlara (putlara) فَقَالَ Ve dedi اَلَهُمْ **Onlar için var mıdır?** اَرْجُلٌ **Ayaklar** *(Öyle ayaklar ki)* يَمْشُونَ **Yürüyorlar** *(Ne ile?)* بِهَا **Onlarla** اَمْ **Ya da** بَلْ Bilakis أَ لَهُمْ **Onlar için var** mı? اَيْدٍ **Eller** *(Buradaki 'eydin' kelimesi nedir?)* جَمْعُ يَدٍ 'Yed' kelimesinin çoğuludur *(Öyle eller ki?)* يَبْطِشُونَ **Tutuyorlar** *(Ne ile?)* بِهَا **Onlarla** اَمْ **Ya da** بَلْ Bilakis أَ لَهُمْ **Onlar için var** mı? اَعْيُنٌ **Gözler** *(Öyle gözler ki)* يُبْصِرُونَ **Görüyorlar** *(Ne ile ?)* بِهَا **Onlarla** اَمْ **Ya da** بَلْ Bilakis أَ لَهُمْ **Onlar için var** mı? اٰذَانٌ **Kulaklar** *(Öyle kulaklar ki)* يَسْمَعُونَ **İşitiyorlar** *(Ne ile?)* بِهَا **Onlarla** *(Buradaki sorular nedir?)* اِسْتِفْهَامٌ إِنْكَارِيٌّ İnkar anlamında sorulardır أَيْ Yani لَيْسَ Yoktur لَهُمْ Onlar için شَيْءٌ Hiç bir şey ذٰلِكَ مِنْ Bunlardan *(Onlar için olmayanlar nedendir?)* مِمَّا Ol şeylerden ki هُوَ O şeyler *(Nedir?)* لَكُمْ Sizin için vardır فَكَيْفَ Nasıl oluyor da تَعْبُدُونَهُمْ Onlara ibadet ediyorsunuz وَأَنْتُمْ Halbuki siz *(Nesiniz?)* أَتَمُّ Daha tamamsınız *(Ne yönden?)* حَالًا Durum olarak *(Kimden daha tamamsınız?)* مِنْهُمْ Onlardan قُلْ **De ki** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammet! اُدْعُوا **Çağırın haydi!** *(Kimi?)* شُرَكَاءَكُمْ **Ortaklarınızı** *(Neye çağırın?)* إِلٰى هَلَاكِي Benim helakıma ثُمَّ **Sonra da** كِيدُونِ **Bana bir tuzak kurun** فَلَا تُنْظِرُونِ **Bana göz açtırmayın!** تُمْهِلُونَ Bana mühlet vermeyin! فَإِنِّي Muhakkak ki ben لَا أُبَالِي Umursamıyorum *(Kimi?)* بِكُمْ Sizi

﴿إِنَّ وَلِيِّيَ اللهُ﴾ مُتَوَلِّي أُمُورِي ﴿الَّذِي نَزَّلَ الْكِتَابَ﴾ اَلْقُرْآنَ ﴿وَهُوَ يَتَوَلَّى الصَّالِحِينَ ﴿١٩٦﴾﴾ بِحِفْظِهِ - ﴿وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَكُمْ وَلَا أَنْفُسَهُمْ يَنْصُرُونَ ﴿١٩٧﴾﴾ فَكَيْفَ أُبَالِي بِهِمْ ﴿وَإِنْ تَدْعُوهُمْ﴾ أَيِ الْأَصْنَامَ ﴿إِلَى الْهُدَى لَا يَسْمَعُوا وَتَرَاهُمْ﴾ أَيِ الْأَصْنَامَ يَا مُحَمَّدُ ﴿يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ﴾ أَيْ يُقَابِلُونَكَ كَالنَّاظِرِ ﴿وَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ﴿١٩٨﴾﴾ ﴿خُذِ الْعَفْوَ﴾ اَلْيُسْرَ مِنْ أَخْلَاقِ النَّاسِ وَلَا تَبْحَثْ عَنْهَا ﴿وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ﴾ بِالْمَعْرُوفِ ﴿وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ ﴿١٩٩﴾﴾ فَلَا تُقَابِلْهُمْ بِسَفَهِهِمْ ﴿وَإِمَّا﴾ فِيهِ إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ فِي مَا الْمَزِيدَةِ ﴿يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْغٌ﴾ أَيْ إِنْ يَصْرِفْكَ عَمَّا أُمِرْتَ بِهِ صَارِفٌ ﴿فَاسْتَعِذْ بِاللهِ﴾ جَوَابُ الشَّرْطِ وَجَوَابُ الْأَمْرِ مَحْذُوفٌ أَيْ يَدْفَعْهُ عَنْكَ ﴿إِنَّهُ سَمِيعٌ﴾ لِلْقَوْلِ ﴿عَلِيمٌ ﴿٢٠٠﴾﴾ بِالْفِعْلِ ﴿إِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا إِذَا مَسَّهُمْ﴾ أَصَابَهُمْ ﴿طَيْفٌ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ (طَائِفٌ) أَيْ شَيْءٌ أَلَمَّ بِهِمْ ﴿مِنَ الشَّيْطَانِ تَذَكَّرُوا﴾ عِقَابَ اللهِ وَثَوَابَهُ ﴿فَإِذَا هُمْ مُبْصِرُونَ ﴿٢٠١﴾﴾ اَلْحَقَّ مِنْ غَيْرِهِ فَيَرْجِعُونَ ﴿وَإِخْوَانُهُمْ﴾ أَيْ إِخْوَانُ الشَّيَاطِينِ مِنَ الْكُفَّارِ ﴿يَمُدُّونَهُمْ﴾ أَيِ الشَّيَاطِينَ ﴿فِي الْغَيِّ ثُمَّ﴾ هُمْ ﴿لَا يُقْصِرُونَ ﴿٢٠٢﴾﴾ يَكُفُّونَ عَنْهُ بِالتَّبَصُّرِ كَمَا تَبَصَّرَ الْمُتَّقُونَ ﴿وَإِذَا لَمْ تَأْتِهِمْ﴾ أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ ﴿بِآيَةٍ﴾ مِمَّا اقْتَرَحُوا ﴿قَالُوا لَوْلَا﴾ هَلَّا ﴿اجْتَبَيْتَهَا﴾ أَنْشَأْتَهَا مِنْ قِبَلِ نَفْسِكَ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿إِنَّمَا أَتَّبِعُ مَا يُوحَى إِلَيَّ مِنْ رَبِّي﴾ وَلَيْسَ لِي أَنْ آتِيَ مِنْ عِنْدِ نَفْسِي بِشَيْءٍ ﴿هَذَا﴾ اَلْقُرْآنُ ﴿بَصَائِرُ﴾ حُجَجٌ ﴿مِنْ رَبِّكُمْ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠٣﴾﴾ ﴿وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا﴾ عَنِ الْكَلَامِ ﴿لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٢٠٤﴾﴾ نَزَلَتْ فِي تَرْكِ الْكَلَامِ فِي الْخُطْبَةِ وَعُبِّرَ عَنْهَا بِالْقُرْآنِ لِاشْتِمَالِهَا عَلَيْهِ وَقِيلَ فِي قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ مُطْلَقًا ﴿وَاذْكُرْ رَبَّكَ فِي نَفْسِكَ﴾ أَيْ سِرًّا ﴿تَضَرُّعًا﴾ تَذَلُّلًا ﴿وَخِيفَةً﴾ خَوْفًا مِنْهُ ﴿وَ﴾ فَوْقَ السِّرِّ ﴿دُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ﴾ أَيْ قَصْدًا بَيْنَهُمَا ﴿بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ﴾ أَوَائِلِ النَّهَارِ وَأَوَاخِرِهِ ﴿وَلَا تَكُنْ مِنَ الْغَافِلِينَ ﴿٢٠٥﴾﴾ عَنْ ذِكْرِ اللهِ ﴿إِنَّ الَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ﴾ أَيِ الْمَلَائِكَةُ ﴿لَا يَسْتَكْبِرُونَ﴾ يَتَكَبَّرُونَ ﴿عَنْ عِبَادَتِهِ وَيُسَبِّحُونَهُ﴾ يُنَزِّهُونَهُ عَمَّا لَا يَلِيقُ بِهِ ﴿وَلَهُ يَسْجُدُونَ ﴿٢٠٦﴾﴾ أَيْ يَخُصُّونَهُ بِالْخُضُوعِ وَالْعِبَادَةِ فَكُونُوا مِثْلَهُمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

196. **Şüphe yok ki, benim velim,** işlerimi yöneten **o kitabı,** Kurân-ı **indirmiş olan Allah'ır ve O,** korumak suretiyle **bütün sâlihlere velilik eder.**

197. **Ve O'ndan başka taptıklarınız, size yardım etmeye güç yetiremezler ve kendilerine de yardım edemezler.** Dolayısıyla ben onları nasıl olur da umursarım?

198. **Ve onları,** yani putları **doğru yola çağıracak olsanız duymazlar. Ve** Ey Muhammed! **Sen onları,** putları **sana bakar görürsün,** karşında sana bakıyor gibi gözükürler **hâlbuki onlar göremezler.**

199. İnsanların ahlakından **affı,** kolay olanı **al,** onların ahlakını inceden inceye araştırma! **İyiliği emret ve cahillerden yüz çevir,** onların sefihliklerine karşılık verme!

200. **Ve eğer**[1] **seni şeytan tarafından bir vesvese dürtecek olursa** yani emredildiğin şeyden seni döndürecek bir şey bulunursa **hemen Allah'a sığın.**[2] **Şüphe yok ki, O** sözü **hakkıyla işiticidir,** yapılanı **tamamıyla bilicidir.**

201. **Muhakkak ki sakınan kimselere şeytan tarafından bir arıza**[3]**/vesvese iliştiği zaman** Allah'ın ceza ve sevabını **güzelce düşünürler. Derhal** hak olanı başka şeylerden ayırt edip **görücü kimseler olurlar** ve hemen hakka dönerler.

202. **Ve** şeytanın kafir **kardeşleri onları** şeytanlar **sapıklığa sürükler dururlar. Sonra** onlar, müttakilerin düşündükleri gibi düşünerek sapıklığı **terk etmezler,** ondan uzak durmazlar.

203. **Ve onlara,** Mekkelilere, istedikleri gibi **bir âyet getirmediğin zaman, «Onu** kendi tarafından **uydurmalı değil miydin?» derler.** Onlara **de ki: Ben ancak Rabbimden bana vahyolunana uyarım,** kendimden bir şey getiremem. **Bu** Kur'an, **Rabbinizden gelen basîretler,** delillerdir; **inanan bir kavim için hidayet ve rahmettir.**

204. **Ve Kur'an okunduğu zaman O'nu hemen dinleyin ve** konuşmayarak **sükut edin, tâ ki rahmete nâil olasınız.** Bu ayet hutbede konuşmamak hakkında nazil olmuştur. Hutbeden 'Kurân' diye bahsedilişi hutbe içinde Kur'ân buluduğundandır. Bu ayetin genel olarak Kur'ân okunurken susmanın gerekliliği hakkında nazil olduğu da söylenmiştir.

205. **Ve Rabbini içinden** gizlice, **yalvararak ve** ondan **korkarak ve** sessiz okumanın üstünde **yüksek olmayan bir sesle,** yani sesli okuma ile sessiz okumanın arasını bularak **sabah akşam,** gündüzün ilk ve son vakitlerinde **Rabbini an!** Allah'ı zikretmekten **gafil olan kimselerden olma!**

---

[1] إِمَّا kelimesinde şart anlamındaki إِنْ'de bulunan ن harfi zait مَا'ya idgam edilmiştir.

[2] فَاسْتَعِذْ بِاللهِ cümlesi şartın cevabıdır. Emrin cevabı ise mahzuf "يَدْفَعْهُ عَنْكَ/ki onu senden defetsin" cümlesidir.

[3] طَيْفٌ kelimesi bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) طَائِفٌ şeklinde okunmuştur. "onlara arız olan şey" anlamındadır.

206. **Şüphe yok ki, Rabbinin katında bulunan** melekler, **O'na ibadet etme hususunda kibirlenmezler. Ve O'nu tesbih ederler,** ona yaraşmayan şeylerden onu tenzih ederler **ve ancak O'nun için secdeye kapanırlar,** itaati ve ibadeti sadece ona tahsis ederler. Sizler de aynı onlar gibi olun.

KELİME ANLAMI

196. إِنَّ وَلِيِّيَ **Şüphesiz benim velim** *(Kimdir?)* اللهُ **Allah'tır** مُتَوَلِّي أُمُورِي İşlerimi yöneten الَّذِي **Öyle Allah ki** نَزَّلَ **İndirdi** *(Neyi?)* الْكِتَابَ **Kitabı** اَلْقُرْآنَ Kuranı وَهُوَ يَتَوَلَّى **O velilik eder/koruyuculuk yapar** *(Kime?)* الصَّالِحِينَ **Salihlere** *(Ne ile velilik yapar?)* بِحِفْظِهِ Korumasıyla

197. وَالَّذِينَ **Ve ol kimseler ki** تَدْعُونَ **İbadet ediyorsunuz** *(O kimseler ne olduğu halde?)* مِنْ دُونِهِ **Ondan (Allah'tan) başka olduğu halde** لَا يَسْتَطِيعُونَ **Güç yetiremezler** *(Neye güç yetiremezler?)* نَصْرَكُمْ **Size yardıma** *(Daha?)* وَلَا أَنْفُسَهُمْ **Ve kendilerine de olmazlar** يَنْصُرُونَ **Yardım ediyor** فَكَيْفَ Peki nasıl أُبَالِي Umursayayım *(Kimi?)* بِهِمْ Onları

198. وَإِنْ تَدْعُوهُمْ **Şayet çağırsan onları** أَيِ الْأَصْنَامَ Yani putları *(Neye çağırsan?)* إِلَى الْهُدَى **Hidayete/doğru yola** لَا يَسْمَعُوا **Dinlemezler** وَتَرَاهُمْ **Ve sen görürsün onları** أَيِ الْأَصْنَامَ Yani putları يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! يَنْظُرُونَ **Bakarlar** *(Kime?)* إِلَيْكَ **Sana** أَيْ يُقَابِلُونَكَ Yani karşında dururlar كَالنَّاظِرِ Bakan biri gibi وَهُمْ **Halbuki onlar** لَا يُبْصِرُونَ **Görmezler**

199. خُذْ **Al!/tut!** *(Neyi?)* الْعَفْوَ **Affı** اَلْيُسْرَ Kolayı *(Neyden?)* مِنْ أَخْلَاقِ النَّاسِ İnsanların ahlakından وَلَا تَبْحَثْ Ve araştırma yapma! عَنْهَا O ahlaklardan وَأْمُرْ **Ve emret!** *(Neyi?)* بِالْعُرْفِ **İyiliği** *(Daha?)* وَأَعْرِضْ **Ve yüz çevir** *(Neyden?)* عَنِ الْجَاهِلِينَ **Cahillerden** فَلَا تُقَابِلْهُمْ Onlara karşılıkta bulunma *(Onlardan bedel)* بِسَفَهِهِمْ Onların sefihliklerine

200. وَإِمَّا **Şayet** فِيهِ Burada vardır *(Ne?)* إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ Şart anlamındaki nun harfinin idgamı *(Neye?)* فِي مَا الْمَزِيدَةِ Zait ma harfine يَنْزَغَنَّكَ **Dürtecek/kışkırtacak olursa seni** *(Kim tarafından?)* مِنَ الشَّيْطَانِ **Şeytan tarafından** *(Ne?)* نَزْغٌ **Bir vesvese** أَيْ إِنْ يَصْرِفْكَ Şayet seni döndürürse *(Neden?)* عَمَّا Ol şeyden ki أُمِرْتَ Sen emredildin *(Ne ile?)* بِهِ Onunla *(Ne döndürürse?)* صَارِفٌ Bir döndürücü فَاسْتَعِذْ **Hemen sığın!** *(Kime?)* بِاللهِ **Allah'a**

(Burası nedir?) جَوَابُ الشَّرْطِ Şartın cevabıdır وَجَوَابُ الْأَمْرِ Emrin cevabı ise *(Nedir?)* مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir أَيْ Yani يَدْفَعْهُ (Allah'a sığın ki) onu defetsin *(Kimden?)* عَنْكَ Senden إِنَّهُ **Muhakkak ki o** *(Nedir?)* سَمِيعٌ **İşiticidir** *(Neyi?)* لِلْقَوْلِ **Sözü** عَلِيمٌ **Bilicidir** *(Neyi?)* بِالْفِعْلِ Yapılanı

201. إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak ol kimseler ki** اتَّقَوْا **Sakındılar/takvaya erdiler** إِذَا مَسَّهُمْ **Onlara dokunduğunda** أَصَابَهُمْ Onlara isabet ettiğinde *(Ne isabet ettiğinde?)* طَيْفٌ **Bir bir arıza /vesvese** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte «طَائِفٌ» Tâif^{un} (şeklinde okundu) أَيْ Yani (anlamı) شَيْءٌ Bir şey ki أَلَمَّ Arız oldu *(Kime?)* بِهِمْ Onlara *(Kimden arız oldu?)* مِنَ الشَّيْطَانِ **Şeytandan** تَذَكَّرُوا **Hatırlarlar** *(Neyi hatırlarlar?)* عِقَابَ اللهِ Allah'ın cezasını *(Daha?)* وَثَوَابَهُ Ve onun sevabını فَإِذَا هُمْ **Ve derhal onlar** مُبْصِرُونَ **Görücü kimseler olurlar** *(Neyi görücü olurlar?)* الْحَقَّ Hakkı *(Neyden görürler?)* مِنْ غَيْرِهِ Ondan başka olanlardan فَيَرْجِعُونَ Ve hemen dönerler

202. وَإِخْوَانُهُمْ **Onların kardeşleri** أَيْ Yani إِخْوَانُ الشَّيَاطِينِ Şeytanların kardeşleri *(Onlar kimdendir?)* مِنَ الْكُفَّارِ Kafirlerden يَمُدُّونَهُمْ **Onları sürükler** *(Ne?)* أَيِ الشَّيَاطِينُ Yani Şeytanlar *(Nereye sürükler?)* فِي الْغَيِّ **Sapıklığa** ثُمَّ **Sonra** هُمْ Onlar لَا يُقْصِرُونَ **Terk etmezler/bırakmazlar** يَكُفُّونَ Kaçınmazlar *(Neyden?)* عَنْهُ Ondan (o delaletten) *(Ne ile kaçınmazlar?)* بِالتَّبْصُرِ Düşünerek كَمَا تَبَصَّرَ Düşündüğü gibi *(Kim?)* الْمُتَّقُونَ Muttakiler

203. وَإِذَا لَمْ تَأْتِهِمْ **Getirmediğin zaman onlara** أَيْ Yani أَهْلَ مَكَّةَ Mekke ahalisine *(Neyi?)* بِآيَةٍ **Bir ayeti** *(Öyle ayet ki)* اقْتَرَحُوا İstediklerinden مِمَّا قَالُوا **Derler** لَوْلَا هَلَّا اجْتَبَيْتَهَا **Derleyip-toplamalı değil miydin?** –buradaki levla, hellâ anlamındadır– أَنْشَأْتَهَا Oluşturmalı değil miydin مِنْ قِبَلِ نَفْسِكَ Kendi tarafından قُلْ **De ki** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara إِنَّمَا **Ben ancak uyarım** *(Neye?)* أَتَّبِعُ **Ol şeye ki** مَا يُوحَى **Vahyediliyor** *(Kime?)* إِلَيَّ **Bana** *(Kimden vahyediliyor?)* مِنْ رَبِّي **Rabbimden** وَلَيْسَ لِي Benim için yoktur أَنْ آتِيَ Getirmem مِنْ عِنْدِ نَفْسِي Kendi tarafımdan *(Neyi?)* بِشَيْءٍ Hiçbir şeyi هَذَا الْقُرْآنُ **Bu** kuran *(Nedir?)* بَصَائِرُ **Basiretlerdir** حُجَجٌ Delillerdir *(Kimden?)* مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbinizden** *(Daha nedir?)* وَهُدًى **Ve bir hidayettir** *(Daha?)* وَرَحْمَةٌ **Ve rahmettir** *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **Bir kavim için ki** يُؤْمِنُونَ **İman ediyorlar**

204. وَإِذَا قُرِئَ **Ve okunduğunda** *(Ne?)* الْقُرْآنُ **Kuran** فَاسْتَمِعُوا **Hemen dinleyin** *(Neyi?)* لَهُ **Onu** *(Daha?)* وَأَنْصِتُوا **Ve susun** *(Neyden susun?)* عَنِ الْكَلَامِ Sözden لَعَلَّكُمْ **Ta ki siz** تُرْحَمُونَ **Rahmet edilesiniz** نَزَلَتْ İndi *(Ne konuda?)* فِي تَرْكِ الْكَلَامِ Kelamın terki konusunda *(Nerede?)* فِي الْخُطْبَةِ Hutbede وَعُبِّرَ Ve tabir edildi *(Neden?)* عَنْهَا Ondan *(Ne diye tabir etti?)* بِالْقُرْآنِ Kuran diye *(Niçin?)* لِاشْتِمَالِهَا Hutbe kapsadığı için *(Neyi?)* عَلَيْهِ O Kuran'ı وَقِيلَ Dendi ki *(Ne konuda indi?)* فِي قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ Kuran'ı okumak hakkında مُطْلَقًا Mutlak olarak

205. وَاذْكُرْ **Ve zikret!** *(Kimi?)* رَبَّكَ **Rabbini** *(Nerede?)* فِي نَفْسِكَ **İçinde** أَيْ Yani سِرًّا Gizlice *(Ne olduğun halde?)* تَضَرُّعًا **Yalvarır halde** تَذَلُّلًا Zelil olarak *(Daha?)* وَخِيفَةً **Ve korkarak** خَوْفًا *(Kimden?)* مِنْهُ Ondan وَ فَوْقَ السِّرِّ **Ve** gizlinin üstünde دُونَ الْجَهْرِ **Seslinin altında** *(O seslinin altında olan ne olduğu halde)* أَيْ **Bir sözle** مِنَ الْقَوْلِ Yani قَصْدًا Kastederek *(Neyi?)* بَيْنَهُمَا İkisinin arasını بِالْغُدُوِّ **Sabahları** *(Daha?)* وَالْآصَالِ **Ve akşamları** أَوَائِلِ النَّهَارِ Gündüzün ilk vakitleri *(Daha?)* وَأَوَاخِرِهِ Ve son vakitleri وَلَا تَكُنْ **Ve olma!** *(Kimlerden?)* مِنَ الْغَافِلِينَ **Gafillerden** *(Neyden gafil olan?)* عَنْ ذِكْرِ اللهِ Allah'ı zikretmekten

206. إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak ol kimseler ki** *(Neresidir?)* عِنْدَ رَبِّكَ **Rabbinin yanındadır** أَيِ Yani الْمَلَائِكَةُ Melekler لَا يَسْتَكْبِرُونَ **Kibirlenmezler** يَتَكَبَّرُونَ Büyüklenmezler *(Neden kibirlenmezler?)* عَنْ عِبَادَتِهِ **Ona ibadetten** وَيُسَبِّحُونَهُ **Ve onu tesbih ederler** يُنَزِّهُونَهُ Onu tenzih eder/beri kılarlar *(Neyden?)* عَمَّا Ol şeylerden ki لَا يَلِيقُ Yakışmaz *(Kime?)* بِهِ Ona وَلَهُ **Ve yalnız ona** يَسْجُدُونَ **Secde ederler** أَيْ Yani يَخُصُّونَهُ Onu yegane kılarlar *(Neye?)* بِالْخُضُوعِ Boyun eğmeye *(Daha?)* وَالْعِبَادَةِ Ve ibadete فَكُونُوا Öyleyse sizler de olun *(Ne olun?)* مِثْلَهُمْ Onlar gibi

٨

سُورَةُ الْأَنْفَالِ

مَدَنِيَّةٌ اَوْ اِلَّا (وَاِذْ يَمْكُرُ بِكَ...) اَلْآيَاتِ السَّبْعَ
فَمَكِّيَّةٌ خَمْسٌ اَوْ سِتٌّ اَوْ سَبْعٌ وَ سَبْعُونَ آيَةً

سُورَةُ الْأَنْفَالِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

﴿مَدَنِيَّةٌ اَوْ اِلَّا (وَاِذْ يَمْكُرُ بِكَ...) اَلْآيَاتِ السَّبْعَ فَمَكِّيَّةٌ خَمْسٌ اَوْ سِتٌّ اَوْ سَبْعٌ وَ سَبْعُونَ آيَةً﴾ لَمَّا اخْتَلَفَ الْمُسْلِمُونَ فِى غَنَائِمِ بَدْرٍ فَقَالَ الشَّبَّانُ هِىَ لَنَا لِاَنَّا بَاشَرْنَا الْقِتَالَ وَقَالَ الشُّيُوخُ كُنَّا رِدْءًا لَكُمْ تَحْتَ الرَّايَاتِ وَلَوِ انْكَشَفْتُمْ لِفِئْتُمْ إِلَيْنَا فَلَا تَسْتَأْثِرُوا بِهَا نَزَلَ ﴿يَسْئَلُونَكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿عَنِ الْاَنْفَالِ﴾ اَلْغَنَائِمِ لِمَنْ هِيَ ﴿قُلِ﴾ لَهُمْ ﴿الْاَنْفَالُ لِلّٰهِ﴾ يَجْعَلُهَا حَيْثُ شَاءَ ﴿وَالرَّسُولِ﴾ يُقَسِّمُهَا بِأَمْرِ اللهِ فَقَسَّمَهَا ﷺ بَيْنَهُمْ عَلَى السَّوَاءِ، رَوَاهُ الْحَاكِمُ فِي الْمُسْتَدْرَكِ ﴿فَاتَّقُوا اللهَ وَاَصْلِحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ﴾ أَيْ حَقِيقَةَ مَا بَيْنَكُمْ بِالْمَوَدَّةِ وَتَرْكِ النِّزَاعِ ﴿وَاَطِيعُوا اللهَ وَرَسُولَهٗٓ اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ۝١﴾ حَقًّا ﴿اِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ﴾ اَلْكَامِلُونَ الْإِيمَانَ ﴿الَّذِينَ اِذَا ذُكِرَ اللهُ﴾ أَيْ وَعِيدُهُ ﴿وَجِلَتْ﴾ خَافَتْ ﴿قُلُوبُهُمْ وَاِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ اٰيَاتُهٗ زَادَتْهُمْ اِيمَانًا﴾ تَصْدِيقًا ﴿وَعَلٰى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ۝٢﴾ بِهِ يَثِقُونَ لَا بِغَيْرِهِ ﴿اَلَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلٰوةَ﴾ يَأْتُونَ بِهَا بِحُقُوقِهَا ﴿وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ﴾ أَعْطَيْنَاهُمْ ﴿يُنْفِقُونَ ۝٣﴾ فِي طَاعَةِ اللهِ ﴿اُولٰٓئِكَ﴾ الْمَوْصُوفُونَ بِمَا ذُكِرَ ﴿هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا﴾ صِدْقًا بِلَا شَكٍّ ﴿لَهُمْ

دَرَجَاتٌ﴾ مَنَازِلُ فِي الْجَنَّةِ ﴿عِنْدَ رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٤﴾﴾ فِي الْجَنَّةِ ﴿كَمَا أَخْرَجَكَ رَبُّكَ مِنْ بَيْتِكَ بِالْحَقِّ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِأَخْرَجَ ﴿وَإِنَّ فَرِيقًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ لَكَارِهُونَ ﴿٥﴾﴾ الْخُرُوجَ وَالْجُمْلَةُ حَالٌ مِنْ كَافِ أَخْرَجَكَ وَكَمَا خَبَرُ مُبْتَدَأٍ مَحْذُوفٍ أَيْ هٰذِهِ الْحَالُ فِي كَرَاهَتِهِمْ لَهَا مِثْلُ إِخْرَاجِكَ فِي حَالِ كَرَاهَتِهِمْ وَقَدْ كَانَ خَيْرًا لَهُمْ فَكَذٰلِكَ أَيْضًا وَذٰلِكَ أَنَّ أَبَا سُفْيَانَ قَدِمَ بِعِيرٍ مِنَ الشَّامِ فَخَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ وَأَصْحَابُهُ لِيَغْنَمُوهَا فَعَلِمَتْ قُرَيْشٌ فَخَرَجَ أَبُو جَهْلٍ وَمُقَاتِلُو مَكَّةَ لِيَذُبُّوا عَنْهَا وَهُمُ النَّفِيرُ وَأَخَذَ أَبُو سُفْيَانَ بِالْعِيرِ طَرِيقَ السَّاحِلِ فَنَجَتْ فَقِيلَ لِأَبِي جَهْلٍ اِرْجِعْ فَأَبَى وَسَارَ إِلَى بَدْرٍ فَشَاوَرَ النَّبِيُّ ﷺ أَصْحَابَهُ وَقَالَ: (إِنَّ اللهَ وَعَدَنِي إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ فَوَافَقُوهُ عَلَى قِتَالِ النَّفِيرِ وَكَرِهَ بَعْضُهُمْ ذٰلِكَ وَقَالُوا لَمْ نَسْتَعِدَّ لَهُ كَمَا قَالَ تَعَالَى ﴿يُجَادِلُونَكَ فِي الْحَقِّ﴾ الْقِتَالِ ﴿بَعْدَ مَا تَبَيَّنَ﴾ ظَهَرَ لَهُمْ ﴿كَأَنَّمَا يُسَاقُونَ إِلَى الْمَوْتِ وَهُمْ يَنْظُرُونَ ﴿٦﴾﴾ إِلَيْهِ عِيَانًا فِي كَرَاهَتِهِمْ لَهُ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿إِذْ يَعِدُكُمُ اللهُ إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ﴾ الْعِيرَ أَوِ النَّفِيرَ ﴿أَنَّهَا لَكُمْ وَتَوَدُّونَ﴾ تُرِيدُونَ ﴿أَنَّ غَيْرَ ذَاتِ الشَّوْكَةِ﴾ أَيِ الْبَأْسِ وَالسِّلَاحِ وَهِيَ الْعِيرُ ﴿تَكُونُ لَكُمْ﴾ لِقِلَّةِ عَدَدِهَا وَمَدَدِهَا بِخِلَافِ النَّفِيرِ ﴿وَيُرِيدُ اللهُ أَنْ يُحِقَّ الْحَقَّ﴾ يُظْهِرَهُ ﴿بِكَلِمَاتِهِ﴾ اَلسَّابِقَةِ بِظُهُورِ الْإِسْلَامِ ﴿وَيَقْطَعَ دَابِرَ الْكَافِرِينَ ﴿٧﴾﴾ آخِرَهُمْ بِالْاِسْتِئْصَالِ فَأَمَرَكُمْ بِقِتَالِ النَّفِيرِ ﴿لِيُحِقَّ الْحَقَّ وَيُبْطِلَ﴾ يَمْحَقَ ﴿الْبَاطِلَ﴾ اَلْكُفْرَ ﴿وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ ﴿٨﴾﴾ اَلْمُشْرِكُونَ ذٰلِكَ

TÜRKÇE ANLAMI

8- Enfal Suresi

30. ayetten itibaren yedi ayet hariç, Medine'de inmiştir
75, 76 veya 77 ayettir.

Bismillahirrahmanirrahim

Müslümanlar Bedir savaşı ganimetleri hususunda ihtilaf etmiş; gençler, "bizzat savaştığımız için ganimetler bizimdir" deyince yaşlılar, "bizler sancaklar altında sizlere destek oluyorduk. Eğer hezimete uğrasaydınız bize sığınacaktınız. Ganimeti sadece kendinize saklamayın" şeklinde cevap vermişlerdi. Bunun üzerine şu ayetler indi:

1. Ey Muhammed! **Sana ganîmetler**in kime ait olduğun**dan soruyorlar.** Onlara **de ki: Ganîmetler Allah'a ve Peygamber'e aittir;** kime isterlerse ona verirler. Hâkim'in el-Müstedrek isimli eserinde rivayet ettiğine göre Hz. Peygamber(s.a.v.) ganimeti onlara eşit dağıttı. **Artık Allah'tan**

korkunuz. Tartışmayı bırakmak ve birbirinizi sevmek suretiyle **aranızdaki hâli düzeltiniz. Ve eğer** gerçekten **mümin kimseler iseniz Allah'a ve Resûlüne itaat ediniz»**

2. İmanı kâmil olan **müminler o kimselerdir ki, Allah**ın tehdidi **zikredildiği zaman yürekleri titrer,** korkar **ve onlara Cenâb-ı Hakk'ın âyetleri okunduğu vakit imânlarını,** tasdiklerini **arttırır, ve** başkasına değil, yalnız **Rablerine tevekkül ederler,** ona güvenirler.

3. **Onlar (o mü'minlerdir ki) namazı dosdoğru kılarlar,** namazı hukukunu gözeterek yerine getirirler **ve kendilerini rızıklandırdığımız,** (onlara) verdiğimiz **şeylerden** Allah'a itaat yolunda **harcarlar.**

4. **İşte** anlatılanlarla vasıflanan **bu kişiler,** kuşkusuz **gerçek,** doğru **müminler onlardır. Onlar için Rableri katında dereceler,** cennette makamlar **var, mağfiret ve** cennette **sınırsız bir rızık var.**

5. **Nasıl ki, Rabbin seni hak uğrunda**[1] **evinden çıkarmıştı. Müminlerden bir kısmı ise şüphesiz** çıkmayı **hoş görmüyorlardı.**[2] Yani "*Ganimetlerin paylaşımı hususunda gösterdikleri hoşnutsuzluk aynı Allah'ın seni evinden çıkarırken – onlar için hayırlı olmasına rağmen– gösterdikleri hoşnutsuzluk gibidir. Halbuki bu durum da onlar için hayırlıdır*" anlamına gelir. Olay şöyle olmuştu: Ebu Süfyan Şâm'dan bir kervanla gelirken Hz. Peygamber (s.a.v.) ve arkadaşları da kervanı ele geçirmek için için yola çıkmıştı. Kureyş kabilesi bunu öğrenince başta Ebu Cehil olmak üzere bir grup Mekke'li savaşçı kervanı korumak için harekete geçtiler. Ebu Süfyan sahil yoluna sapınca kervan kurtuldu. Bunun üzerine Ebu Cehil'e "geri dön" dendiyse de o buna aldırış etmeyip Bedr'e doğru yürüdü. Tüm bu gelişmeler üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.) arkadaşlarıyla meşvere yapıp onlara, "*Allah bana iki taifeden birini vaat etti*" deyince (Bedre gelen) grupla savaşmayı seçtiler. Onlardan bir kısmı bunu hoş görmeyip, "onlar için hazırlanma-mıştık" dediler.

Tıpkı Cenâb-ı Hakk'ın dediği gibi:

6. Onlar için **ortaya çıktıktan sonra hakta,** savaş hususunda **seninle mücadelede bulunurlar. Sanki onlar** savaşa çıkma hususunda kendisine ayan beyan **bakar oldukları halde ölüme sevk olunuyorlarmış!**

7. **Ve** yâd et! **Hani Allah size iki tâifeden,** kervan ile savaşçı gruptan **birini, «Şüphesiz o sizindir!» diye vaat etmişti. Siz ise** sayıları ve teçhizatı az olduğu için, **kuvvet sahibi olmayan** güçsüz-silahsız kervan **sizin olsun arzu ediyor,** istiyor**dunuz. Halbuki, Allah** İslam'ın zuhur edeceği yönündeki önceki **sözleriyle hakkı ortaya çıkarmayı ve** köklerini kazımak suretiyle **kâfirlerin ardını,** arkasını **kesmeyi istiyordu.**

---

[1] بِالْحَقِّ kelimesi أَخْرَجَ fiiline talluk eder.

[2] ...وَإِنَّ فَرِيقًا cümlesi أَخْرَجَكَ fiilindeki (مِثْل anlamındaki) كَ'ten haldir. Ayrıca كَمَا, mahzuf mübtedanın haberidir.

Bundan dolayı da size, Bedr'e gelen grupla savaşmayı emretti.

8. **Tâ ki hakkı isbat ve bâtılı iptal,** yok **etsin. Velev ki, mücrimler,** müşrikler bunu **hoş görmesinler.**

KELİME ANLAMI

سُورَةُ الْأَنْفَالِ ﴿٨﴾

8- Enfal Suresi

مَدَنِيَّةٌ Medine'de inmiştir أَوْ Ya da إِلَّا Ancak (وَإِذْ يَمْكُرُ بِكَ... اَلْآيَاتِ السَّبْعَ) 'Ve iz yemkuru bike' den sonraki yedi ayet (hariç) *(Bu yedi ayet nedir?)* فَمَكِّيَّةٌ Bu ayetler Mekki'dir خَمْسٌ Yetmiş beş أَوْ Ya da سِتٌّ Yetmiş altı أَوْ Ya da وَ سَبْعٌ سَبْعُونَ آيَةً Yetmiş yedi ayettir بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

1. لَمَّا اخْتَلَفَ Ne zaman ki ihtilaf etti *(Kim?)* الْمُسْلِمُونَ Müslümanlar *(Hangi konuda?)* فِي غَنَائِمِ بَدْرٍ Bedir ganimetleri konusunda فَقَالَ Ve dedi *(Kim?)* الشُّبَّانُ Gençler هِيَ O ganimetler *(Nedir?)* لَنَا Bizimdir *(Niçin bizimdir?)* لِأَنَّا Çünkü biz بَاشَرْنَا Sıcak temasta bulunduk *(Neye?)* الْقِتَالَ Savaşa وَقَالَ Ve dedi *(Kim?)* الشُّيُوخُ Yaşlılar كُنَّا Biz de idik رِدْءًا لَكُمْ (Fikirlerimizle) size yardımcı تَحْتَ الرَّايَاتِ Sancaklar altında وَلَوِ انْكَشَفْتُمْ Şayet hezimete uğrasaydınız لَفِئْتُمْ Elbette dönerdiniz *(Nereye?)* إِلَيْنَا Bize فَلَا تَسْتَأْثِرُوا Kendinize ayırmayın *(Neyi?)* بِهَا O ganimetleri نَزَلَ Bunun üzerine indi يَسْئَلُونَكَ **Sana soruyorlar** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammet! *(Neden soruyorlar?)* عَنِ الْأَنْفَالِ، اَلْغَنَائِمِ **ganimetlerden** لِمَنْ Kim içindir *(Ne?)* هِيَ Onlar قُلْ **De ki** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara الْأَنْفَالُ **Ganimetler** *(Nedir?)* لِلّٰهِ **Allah içindir** *(Daha kim içindir?)* وَالرَّسُولِ **Onun Resulü içindir** يَجْعَلَانَهَا O ganimetleri yaparlar حَيْثُ شَاءَا Diledikleri gibi فَقَسَّمَهَا O ganimetleri taksim etti *(Kim?)* ﷺ Resulüllah *(s.a.v.)* بَيْنَهُمْ Aralarında *(Ne üzerine taksim etti?)* عَلَى السَّوَاءِ Eşitlik üzerine رَوَاهُ Bunu rivayet etti *(Kim?)* الْحَاكِمُ Hakim *(Nerede?)* فِي الْمُسْتَدْرَكِ Müstedrek'te فَاتَّقُوا **Artık korkununuz** اللهَ **Allah'tan** *(Daha?)* وَأَصْلِحُوا **Ve ıslah edin** *(Neyi ıslah edin?)* ذَاتَ بَيْنِكُمْ **Aranızdaki hali** أَيْ Yani حَقِيقَةَ مَا Ol şeyi hakikatini ki *(O hakikat nerededir?)* بَيْنَكُمْ Aranızdadır *(Ne ile ıslah edin?)* بِالْمَوَدَّةِ Sevgi ile *(Daha?)* وَتَرْكِ النِّزَاعِ Çekişmeyi bırakmakla وَأَطِيعُوا **Ve itaat edin!** *(Kime?)* اللهَ **Allah'a** *(Daha?)* وَرَسُولَهُ **Ve onun Resulüne** إِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz**

مُؤْمِنِينَ **İnananlar** حَقًّا Hakikaten (inananlar)

2. إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ **Ancak müminler** اَلْكَامِلُونَ Tam olarak yerine getirenler *(Neyi?)* الْإِيمَانَ İmanı الَّذِينَ **Ol kimselerdir ki** إِذَا ذُكِرَ **Zikredildiğinde** *(Kim?)* اللهُ **Allah** أَيْ Yani وَعِيدُهُ Onun cezası وَجِلَتْ **Ürperir** خَافَتْ Korkar *(Ne?)* قُلُوبُهُمْ **Onların kalpleri** وَإِذَا تُلِيَتْ **Ve okunduğunda** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** *(Ne?)* آيَاتُهُ **Onun ayetleri** زَادَتْهُمْ **Onları artırır** *(Ne yönden?)* إِيمَانًا **İman yönünden** تَصْدِيقًا Tasdik yönünden وَعَلَى رَبِّهِمْ **Ve rablerine de** يَتَوَكَّلُونَ **Tevekkül ederler** بِهِ Yalnız ona يَثِقُونَ Güvenirler لَا بِغَيْرِهِ Başkasına değil

3. الَّذِينَ **Onlar (o müminlerdir) ki** يُقِيمُونَ **Dosdoğru kılarlar** *(Neyi?)* الصَّلٰوةَ **Namazı** يَأْتُونَ بِهَا Onu (yerine) getirirler *(Ne ile birlikte?)* بِحُقُوقِهَا Tüm hukuku ile birlikte وَمِمَّا **Ve ol şeyden ki** رَزَقْنَاهُمْ **Onları rızıklandırdık** أَعْطَيْنَاهُمْ Onlara verdik يُنْفِقُونَ **İnfak ederler** *(Nerede infak ederler?)* فِي طَاعَةِ اللهِ Allah'a itaatte

4. أُولٰئِكَ **İşte onlar** الْمَوْصُوفُونَ Vasıflananlar *(Ne ile?)* بِمَا Ol şeyle ki ذُكِرَ Zikredildi هُمُ **Onlardır** الْمُؤْمِنُونَ **İman edenler** *(Nasıl?)* حَقًّا **Hakikaten** صِدْقًا Doğru şekilde بِلَا شَكٍّ Şüphesiz لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* دَرَجَاتٌ **Dereceler** مَنَازِلُ Menzileler *(Nerede?)* فِي الْجَنَّةِ Cennette عِنْدَ رَبِّهِمْ **Rableri katında** *(Daha ne vardır?)* وَمَغْفِرَةٌ **Ve mağfiret vardır** *(Daha ne vardır?)* وَرِزْقٌ **Ve rızık** *(Öyle rızık ki)* كَرِيمٌ **Kıymetli** *(Nerede vardır?)* فِي الْجَنَّةِ Cennette

5. *(Müslümanlardan bazılarının ganimetler ile ilgili hükmü hoşnut olmaksızın kabulü ne gibidir?)* كَمَا أَخْرَجَكَ **Seni çıkardığı gibi** *(Kim?)* رَبُّكَ **Rabbin** *(Nereden?)* مِنْ بَيْتِكَ **Evinden** *(Ne ile çıkardığı gibi?)* بِالْحَقِّ **Hak ile** (Bu Car-Mecrur nedir?) مُتَعَلِّقٌ بِأَخْرَجَ "Ahrece" fiiline taalluk eder فَرِيقًا **Halbuki elbette bir fırka** *(O fırka kimdir?)* مِنَ الْمُؤْمِنِينَ **Müminlerden** *(Müminlerden bir fırka nedir?)* لَكَارِهُونَ **Hoş görmüyorlardı** *(Neyi hoş görmüyorlardı?)* الْخُرُوجَ Çıkmayı وَالْجُمْلَةُ Bu cümle *(Nedir?)* حَالٌ Haldir *(Neyden haldir?)* مِنْ كَافِ أَخْرَجَكَ Ahraceke fiilinin kaf harfinden وَكَمَا Ve kema' sözü *(Nedir?)* خَبَرُ مُبْتَدَأٍ مَحْذُوفٍ Hazfedilmiş mübtedanın haberidir. أَيْ Yani (anlamı) هٰذِهِ الْحَالُ Bu hal *(Ne konudaki?)* فِي كَرَاهَتِهِمْ Hoş görmemeleri konusundaki hal *(Neyi hoş görmemeleri?)* لَهَا O ganimetleri *(İşte bu hal nedir?)* مِثْلُ إِخْرَاجِكَ Seni çıkarması gibidir *(Nerede?)* فِي حَالِ كَرَاهَتِهِمْ Onların hoş

görmemesi durumunda وَقَدْ كَانَ Ve halbuki idi *(Ne idi?)* خَيْرًا Daha hayırlı *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için فَكَذٰلِكَ أَيْضًا İşte yine (bu durum da) aynı şekildedir وَذٰلِكَ Ve bu (Allah'ın seni, onların hoş görmemesine rağmen çıkarması şöyledir) أَنَّ أَبَا سُفْيَانَ Ebu Süfyan قَدِمَ Geldi *(Ne ile birlikte?)* بِعِيرٍ Bir kervan ile birlikte *(Nereden geldi?)* مِنَ الشَّامِ Şam'dan فَخَرَجَ Bunun üzerine çıktı *(Kim?)* النَّبِيُّ ﷺ Hz. Peygamber *(s.a.v.)* *(Daha kim çıktı?)* وَأَصْحَابُهُ Onun arkadaşları *(Niçin çıktılar?)* لِيَغْنَمُوهَا O kervanı ganimet olarak elde etmek için فَعَلِمَتْ Ve bunu da bildi *(Kim?)* قُرَيْشٌ Kureyş kabilesi فَخَرَجَ Çıktı *(Kim?)* أَبُو جَهْلٍ Ebu Cehil *(Daha?)* وَمُقَاتِلُو مَكَّةَ Ve Mekke'nin savaşçıları *(Niçin çıktılar?)* لِيَذُبُّوا Savunmak için *(Neyi?)* عَنْهَا O kervanı وَهُمْ Onlar (Ebu Cehil ile birliktekiler) *(Nedir?)* النَّفِيرُ Savaş için yola çıkan gruptur وَأَخَذَ Ve döndü *(Kim?)* أَبُو سُفْيَانَ Ebu Süfyan *(Ne ile birlikte?)* بِالْعِيرِ Kervanla birlikte *(Nereye döndü?)* طَرِيقَ السَّاحِلِ Sahil yoluna فَنَجَتْ Ve de kervan kurtuldu فَقِيلَ Denildi *(Kime?)* لِأَبِي جَهْلٍ Ebu Cehil'e اِرْجِعْ Dön! فَأَبَى Kabul etmedi وَسَارَ Ve yürüdü *(Nereye?)* إِلَى بَدْرٍ Bedr'e فَشَاوَرَ Meşverette bulundu *(Kim?)* النَّبِيُّ ﷺ Hz. Peygamber *(s.a.v.)* *(Kimle ?)* أَصْحَابَهُ Ashabıyla وَقَالَ Ve dedi إِنَّ اللّٰهَ Muhakkak ki Allah وَعَدَنِي Bana vaat etti *(Neyi?)* إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ İki taifeden birini فَوَافَقُوهُ Ashab, Peygambere muvafakat etti *(Ne konuda muvafakat etti?)* عَلَى قِتَالِ النَّفِيرِ Savaş için yola çıkan grupla savaşma konusunda وَكَرِهَ Ve hoş görmedi *(Kim?)* بَعْضُهُمْ Onlardan bazıları *(Neyi hoş görmedi?)* ذٰلِكَ Bunu وَقَالُوا Ve dediler لَمْ نَسْتَعِدَّ Hazırlanmadık *(Kim için?)* لَهُ Onlar için كَمَا قَالَ تَعَالَى Allah teala nın dediği gibi

6. يُجَادِلُونَكَ **Seninle mücadele ediyorlar** *(Ne konuda?)* فِي الْحَقِّ **Hakta** اَلْقِتَالِ Savaşta بَعْدَ مَا تَبَيَّنَ **Ortaya çıktıktan sonra** ظَهَرَ Zahir olduktan sonra *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için *(Ne oldukları halde hoş görmüyorlar?)* كَأَنَّمَا يُسَاقُونَ **Sanki sevk ediliyorlarmış gibi** *(Neye?)* إِلَى الْمَوْتِ **Ölüme** وَهُمْ **Halbuki onlar** يَنْظُرُونَ **Bakıyorlarken** *(Neye bakıyorlarken?)* إِلَيْهِ Ölüme عِيَانًا Göz göre göre *(Ne konuda öylelerdir?)* فِي كَرَاهَتِهِمْ Onların hoş görmemeleri konusunda *(Neyi kerih görmeleri?)* لَهُ Çıkmayı

7. وَ اذْكُرْ **Ve** hatırla إِذْ **Ol vakti ki** يَعِدُكُمْ **Size vaat etmişti** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi vaat ediyordu?)* إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ **İki taifeden birini** *(O iki taifeden bedel?)* اَلْعِيرَ Kervanı أَوْ Ya da اَلنَّفِيرَ Grubu أَنَّهَا **Muhakkak ki onlardan biri** *(Nedir?)* لَكُمْ **Sizin içindir** ، وَتَوَدُّونَ **Ve siz de istiyordunuz ki** أَنَّ غَيْرَ ذَاتِ الشَّوْكَةِ **Muhakkak ki güç sahibi** تُرِيدُونَ

olmayan أَيْ Yani الْبَأْسِ Şiddet *(Daha?)* وَالسِّلَاحِ Ve silah sahibi olmayan وَهِيَ Onlar *(Kimdir?)* الْعِيرُ Kervan تَكُونُ **Olsun** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Niçin böyle istiyordunuz?)* لِقِلَّةِ عَدَدِهَا وَعُدَدِهَا Kervanın sayısı ve gücü az olduğu için بِخِلَافِ النَّفِيرِ Grup ise böyle değildi وَيُرِيدُ **Ve istemişti** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neyi istiyordu?)* أَنْ يُحِقَّ **Ortaya çıkarmayı** *(Neyi?)* الْحَقَّ **Hakkı** يُظْهِرَهُ Onu izhar etmeyi *(Ne ile?)* بِكَلِمَاتِهِ **Sözleriyle** *(Öyle sözler ki)* اَلسَّابِقَةِ Geçmiş *(Neye dair olan sözler?)* بِظُهُورِ الْإِسْلَامِ İslam'ın zuhuruna dair *(Daha ne istiyordu?)* وَيَقْطَعَ **Ve kesmek** *(Neyi?)* دَابِرَ الْكَافِرِينَ **Kafirlerin ardını** آخِرَهُمْ Onların arkasını (kesmek istiyordu) *(Ne ile?)* بِالْاِسْتِئْصَالِ Kökünü kazımak suretiyle فَأَمَرَكُمْ Bundan dolayı size emretti *(Neyi?)* بِقِتَالِ النَّفِيرِ Grupla savaşmayı

8. *(Niçin kafirlerin kökünü kesmek istiyordu?)* لِيُحِقَّ **Gerçekleştirmek için** *(Neyi?)* الْحَقَّ **Hakkı** *(Daha?)* وَيُبْطِلَ **Ve iptal etmek için** يَمْحَقَ Silmek için *(Neyi?)* الْبَاطِلَ **Batılı** اَلْكُفْرَ Küfrü وَلَوْ كَرِهَ **Hoşnut olmasalar da** *(Kim?)* الْمُجْرِمُونَ اَلْمُشْرِكُونَ Müşrikler *(Neyi hoş görmeseler de?)* ذٰلِكَ Bunu

اُذْكُرْ ﴿إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ﴾ تَطْلُبُونَ مِنْهُ الْغَوْثَ بِالنَّصْرِ عَلَيْهِمْ ﴿فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي﴾ أَيْ بِأَنِّي ﴿مُمِدُّكُمْ﴾ مُعِينُكُمْ ﴿بِأَلْفٍ مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ مُرْدِفِينَ ﴿٩﴾﴾ مُتَتَابِعِينَ يُرْدِفُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا وَعَدَهُمْ بِهَا أَوَّلًا ثُمَّ صَارَتْ ثَلَاثَةَ آلَافٍ ثُمَّ خَمْسَةً كَمَا فِي آلِ عِمْرَانَ وَقُرِئَ بِأَلْفٍ كَأَفْلُسٍ جَمْعٌ ﴿وَمَا جَعَلَهُ اللهُ﴾ أَيِ الْإِمْدَادَ ﴿إِلَّا بُشْرٰى وَلِتَطْمَئِنَّ بِهِ قُلُوبُكُمْ وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللهِ إِنَّ اللهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾﴾ اُذْكُرْ ﴿إِذْ يُغَشّٰاكُمُ النُّعَاسَ أَمَنَةً﴾ أَمْنًا مِمَّا حَصَلَ لَكُمْ مِنَ الْخَوْفِ [يُغَشِّيكُمُ] ﴿مِنْهُ﴾ تَعَالٰى ﴿وَيُنَزِّلُ عَلَيْكُمْ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً لِيُطَهِّرَكُمْ بِهِ﴾ مِنَ الْأَحْدَاثِ وَالْجَنَابَاتِ ﴿وَيُذْهِبَ عَنْكُمْ رِجْزَ الشَّيْطَانِ﴾ وَسْوَسَتَهُ إِلَيْكُمْ بِأَنَّكُمْ لَوْ كُنْتُمْ عَلَى الْحَقِّ مَا كُنْتُمْ ظِمَاءً مُحْدِثِينَ وَالْمُشْرِكُونَ عَلَى الْمَاءِ ﴿وَلِيَرْبِطَ﴾ يَحْبِسَ ﴿عَلٰى قُلُوبِكُمْ﴾ بِالْيَقِينِ وَالصَّبْرِ ﴿وَيُثَبِّتَ بِهِ الْأَقْدَامَ ﴿١١﴾﴾ أَنْ تَسُوخَ فِي الرَّمْلِ ﴿إِذْ يُوحِي رَبُّكَ إِلَى الْمَلٰٓئِكَةِ﴾ اَلَّذِينَ أَمَدَّ بِهِمُ الْمُسْلِمِينَ ﴿أَنِّي﴾ أَيْ بِأَنِّي ﴿مَعَكُمْ﴾ بِالْعَوْنِ وَالنَّصْرِ ﴿فَثَبِّتُوا الَّذِينَ اٰمَنُوا﴾ بِالْإِعَانَةِ وَالتَّبْشِيرِ ﴿سَأُلْقِي فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الرُّعْبَ﴾ اَلْخَوْفَ ﴿فَاضْرِبُوا فَوْقَ الْأَعْنَاقِ﴾ أَيِ الرُّؤُوسَ ﴿وَاضْرِبُوا مِنْهُمْ كُلَّ بَنَانٍ ﴿١٢﴾﴾ أَيْ أَطْرَافَ الْيَدَيْنِ وَالرِّجْلَيْنِ فَكَانَ الرَّجُلُ يَقْصُدُ ضَرْبَ رَقَبَةِ الْكَافِرِ فَتَسْقُطُ قَبْلَ أَنْ يَصِلَ إِلَيْهِ سَيْفُهُ وَرَمَاهُمْ ﷺ بِقَبْضَةٍ مِنَ الْحَصٰى فَلَمْ يَبْقَ مُشْرِكٌ إِلَّا دَخَلَ فِي عَيْنَيْهِ مِنْهَا شَيْءٌ فَهُزِمُوا ﴿ذٰلِكَ﴾ الْعَذَابُ الْوَاقِعُ بِهِمْ ﴿بِأَنَّهُمْ شَآقُّوا﴾ خَالَفُوا ﴿اللهَ وَرَسُولَهُ وَمَنْ يُشَاقِقِ اللهَ وَرَسُولَهُ فَإِنَّ اللهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿١٣﴾﴾ لَهُ ﴿ذٰلِكُمْ﴾ الْعَذَابُ ﴿فَذُوقُوهُ﴾ أَيُّهَا الْكَافِرُونَ فِي الدُّنْيَا ﴿وَأَنَّ لِلْكَافِرِينَ﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿عَذَابَ النَّارِ ﴿١٤﴾﴾ ﴿يٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوٓا إِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا زَحْفًا﴾ أَيْ مُجْتَمِعِينَ كَأَنَّهُمْ لِكَثْرَتِهِمْ يَزْحَفُونَ ﴿فَلَا تُوَلُّوهُمُ الْأَدْبَارَ ﴿١٥﴾﴾ مُنْهَزِمِينَ ﴿وَمَنْ يُوَلِّهِمْ يَوْمَئِذٍ﴾ أَيْ يَوْمَ لِقَائِهِمْ ﴿دُبُرَهُ إِلَّا مُتَحَرِّفًا﴾ مُنْعَطِفًا ﴿لِقِتَالٍ﴾ بِأَنْ يُرِيَهُمُ الْفِرَّةَ مَكِيدَةً وَهُوَ يُرِيدُ الْكَرَّةَ ﴿أَوْ مُتَحَيِّزًا﴾ مُنْضَمًّا ﴿إِلٰى فِئَةٍ﴾ جَمَاعَةٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ يَسْتَنْجِدُ بِهَا ﴿فَقَدْ بَآءَ﴾ رَجَعَ ﴿بِغَضَبٍ مِنَ اللهِ وَمَأْوٰيهُ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٦﴾﴾ اَلْمَرْجِعُ هِيَ وَهٰذَا مَخْصُوصٌ بِمَا إِذَا لَمْ يَزِدِ الْكُفَّارُ عَلَى الضِّعْفِ

TÜRKÇE ANLAMI

9. Yâd et! **O vakit ki, Rabbinizden imdat,** onlara karşı zafer elde etmeniz için yardım istiyor**dunuz. «Şüphe yok ki,**[1] **size ardı ardına** birbirlerinin

[1] أَنِّي burada بِأَنِّي anlamındadır.

peşine gelen **bin**[1] **melek ile yardım ederim,** destek veririm» **diye sizin için (duanıza) icabet etti.** Önce bin melek vaat etmiş, sonra bu sayı üç bin, daha sonra da –Âli İmrân suresinde olduğu gibi– beşbin olmuştur.

10. **Ve Allah bunu,** bu yardımını **ancak bir müjde olsun ve bununla kalpleriniz yatışsın diye yapmıştır. Ve halbuki, yardım ancak Allah tarafındandır. Şüphe yok ki, Allah azîzdir, hakîmdir.**

11. Yâd et! **O vakit ki,** sizde oluşan korkuya karşı **bir güven olması için O'nun,** Allah teala'nın **tarafından size hafif bir uyku gelmişti. Ve gökten üzerinize su da indiriyordu. Onunla sizi** abdestsizlikten ve cenabetlikten **temizlesin ve sizden şeytanın** "eğer hak yolda olsaydınız, müşrikler suyun kenarında, sizler de susuz ve abdestsiz olmazdınız" şeklinde size yaptığı **vesvesesini gidersin ve kalblerinizi** yakin ve sabır ile **bağlasın,** hapsetsin **ve onunla ayakları** kumda kaymaması için **sabit kılsın (diye).**

12. **Hani Rabbin** kendilerini müminlere destek için gönderdiği **meleklere vahyediyordu ki: «Şüphesiz Ben**[2] destek ve yardımımla **sizinle birlikteyim. Haydin, imân edenlere** yardım etmek ve müjde vermek suretiyle **sağlamlık katın, kâfir olanların yüreklerine elbette korku salacağım. Hemen boyunlarının üstüne,** kellelerini **vurun ve onların bütün** el ve ayak **parmaklarına vurun...»** Müminlerden biri bir kâfirin boynunu vurmak istediğinde kılıcı ona ulaşmadan kellesi yere düşüyordu. Hz. Peygamber de (s.a.v.) onlara bir avuç çakıl atmıştı ve bunlar orada bulunan her bir kâfirin gözüne girmişti. Böylece hezimete uğradılar.

13. Başlarına gelen **bu** azap **onların Allah'a ve Resûlüne muhalefet ettiklerinden dolayıdır. Ve her kim Allah'a ve Resulüne muhalefet ederse şüphe yok ki, Allah'ın** o kişiye **azabı pek şiddetlidir.**

14. **İşte size bu** azap! Ey Kâfirler **şimdi onu** dünyada iken **tadınız. Ve şüphesiz ki, kâfirler için** ahirette **ateş azabı da vardır.**

15. **Ey imân edenler! Kalabalık/toplu haldeki**[3] **kâfirlerle karşılaştığınız zaman** hezimete uğramış bir şekilde **onlara arkalarınızı çevirmeyiniz.**

16. **Ve her kim** onlarla karşılaştığınız **o günde** –hile olarak düşmana firar ettiğini gösterip daha sonra geri dönmeyi istemek suretiyle **tekrar savaşmak için bir tarafa çekilmek veya** kendilerinden yardım almak için **bir başka** Müslüman **topluluğa katılmak maksadı dışında– onlara**

---

[1] بِأَلْفٍ kelimesi tıpkı أَفْلُسٍ gibi cemi olarak آلُفٍ şeklinde de okunmuştur.

[2] أَنِّي burada بِأَنِّي anlamındadır.

[3] زَحْفًا kelimesi "Kalabalık/toplu halde/مُجْتَمِعِينَ " anlamındadır. Sanki onlar kalabalık oldukları için ağır ağır ilerliyordu. (يَزْحَفُونَ)

arkasını çevirirse, muhakkak ki, Allah tarafından bir gazap ile dönmüş olur. Onun yurdu cehennemdir. Ne fena bir dönülecek yerdir orası. Bu ayeti kerimede geçen "onlara arka dönmeme" hükmü, kâfirler Müslümanların iki katı olmadığı zamanla sınırlıdır.

KELİME ANLAMI

9. اُذْكُرْ Hatırla! اِذْ **Ol vakti ki** تَسْتَغِيثُونَ **Siz yardım dilemiştiniz** *(Kimden?)* رَبَّكُمْ **Rabbinizden** تَطْلُبُونَ istemiştiniz *(Kimden?)* مِنْهُ Ondan *(Ne istemiştiniz?)* الْغَوْثَ İmdat *(Ne şekilde?)* بِالنَّصْرِ Yardımla *(Neye karşı?)* عَلَيْهِمْ Onlara karşı فَاسْتَجَابَ **O da kabul buyurdu** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** اَنِّي **Ki muhakkak ben** أَيْ Yani بِأَنِّي Şöyle ki muhakkak ben-bi ennî (anlamındadır) *(Neyim?)* مُمِدُّكُمْ، مُعِينُكُمْ **Size yardım ediciyim** *(Ne ile yardım ediciyim?)* بِأَلْفٍ **Bin ile** *(O bin de nedendir?)* مِنَ الْمَلٰئِكَةِ **Meleklerden** *(Onlar ne oldukları halde?)* مُرْدِفِينَ **Peşpeşe oldukları halde** مُتَتَابِعِينَ Peşi sıra oldukları halde يُرْدِفُ Takip ediyor *(Kim?)* بَعْضُهُمْ Onlardan bazısı بَعْضًا Diğer bazısının وَعَدَهُمْ Onlara vaat etti *(Ne ile?)* بِهَا Bin melek ile أَوَّلًا İlk önce ثُمَّ صَارَتْ Sonra melekler oldu ثَلَاثَةَ آلَافٍ Üç bin ثُمَّ Sonra oldu خَمْسَةً Beş bin كَمَا فِي آلِ عِمْرَانَ Ali İmran suresinde geçtiği gibi وَقُرِئَ Ve ayet okundu بِأَلْفٍ Âlufin şeklinde *(Ne gibi?)* كَأَفْلُسٍ Eflusin gibi *(Böyle okunduğunda bu kelime nedir?)* جَمْعٌ Cemidir

10. وَمَا جَعَلَهُ **Ve onu yapmadı** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** أَيْ Yani الْإِمْدَادَ Yardımı (yapmadı) إِلَّا بُشْرٰى **Ancak bir müjde (olarak yaptı)** *(Daha niye yaptı?)* وَلِتَطْمَئِنَّ **Mutmain olsun/yatışsın diye** *(Ne ile?)* بِهِ **Bununla** *(Ne yatışsın?)* قُلُوبُكُمْ **Sizin kalpleriniz** وَمَا النَّصْرُ **Yardım değildir** إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ **Ancak Allah katından** إِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* عَزِيزٌ **Azizdir/yücedir** حَكِيمٌ **Hakimdir/ hikmetlidir**

11. اُذْكُرْ Hatırla! اِذْ **Ol vakti ki** يُغَشِّيكُمُ **Sizi kaplamıştı** *(Ne kaplamıştı?)* النُّعَاسَ **Uyku** *(Niçin uyku kaplamıştı?)* اَمَنَةً أَمْنًا **Bir güven olması için** مِنْهُ Ol şeyden güven olması için ki حَصَلَ Hasıl olmuştu *(Kim için?)* لَكُمْ Sizin için *(O hasıl olan şey de nedendir?)* مِنَ الْخَوْفِ Korkudan *(Kim tarafından gelen bir eminlik?)* مِنْهُ **Ondan** تَعَالٰى Allah tealadan وَيُنَزِّلُ **Ve de indiriyordu** *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(Ne indiriyordu?)* مَاءً **Su** *(Niçin indiriyordu?)* لِيُطَهِّرَكُمْ **Sizi temizlemek için** *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla** *(Neden temizlemek için?)* مِنَ الْأَحْدَاثِ Abdestsizlikten *(Daha?)* وَالْجَنَابَاتِ

Ve cenabetten *(Daha ne için gökten su indiriyordu?)* وَيُذْهِبَ **Gidermek için** *(Kimden?)* عَنْكُمْ **Sizden** *(Neyi gidermek için?)* رِجْزَ الشَّيْطَانِ، وَسْوَسَتَهُ **Şeytanın vesvesesini** *(Kime olan vesvesesi?)* إِلَيْكُمْ Size olan *(şu şekilde ki)* بِأَنَّكُمْ Muhakkak ki siz لَوْ كُنْتُمْ Şayet olsaydınız *(Ne üzerine?)* عَلَى الْحَقِّ Hak üzerine مَا كُنْتُمْ Olmazdınız ظِمَاءً Susamış مُحْدِثِينَ Abdestsizler *(Daha ne olmazdı?)* وَالْمُشْرِكُونَ Müşrikler de عَلَى الْمَاءِ Su üzerinde *(Daha ne için su indiriyordu?)* وَلِيَرْبِطَ **Bağlamak için** يَحْبِسَ Hapsetmek için *(Ne üzerine?)* عَلَى قُلُوبِكُمْ **Kalpleriniz üzerine** *(Neyi?)* بِالْيَقِينِ Yakini *(Daha?)* وَالصَّبْرِ Ve sabır *(Daha ne için indiriyordu?)* وَيُثَبِّتَ **Sabit kılmak için** *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla (su ile)** *(Neyi?)* الْأَقْدَامَ **Ayakları** *(Neden?)* أَنْ تَسُوخَ Batmaktan *(Nerede?)* فِي الرَّمْلِ Kumda

12. إِذْ يُوحِي **Hani vahyediyordu** *(Kim?)* رَبُّكَ **Senin rabbin** *(Kime vahyediyordu?)* إِلَى الْمَلَائِكَةِ **Meleklere** الَّذِينَ Öyle melekler ki أَمَدَّ Yardımda bulundu *(Kimle?)* بِهِمْ Onlarla *(Kime yardımda bulundu?)* الْمُسْلِمِينَ Müslümanlara أَنِّي **Ki muhakkak ben** Yani بِأَنِّي bi enni demektir *(Neyim?)* مَعَكُمْ **Sizinle birlikteyim** *(Ne ile sizinle birlikteyim?)* بِالْعَوْنِ Destekle *(Daha?)* وَالنَّصْرِ Ve yardımla فَثَبِّتُوا **Haydi sağlamlık katın!** *(Kime?)* الَّذِينَ **Ol kimselere ki** آمَنُوا **İman ettiler** *(Neyle sağlamlık katın?)* بِالْإِعَانَةِ Destekle *(Daha?)* وَالتَّبْشِيرِ Ve müjdeleme ile سَأُلْقِي **Yakında ben atacağım** *(Nereye?)* فِي قُلُوبِ الَّذِينَ **Ol kimselerin kalplerine ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** *(Ne atacağım?)* الرُّعْبَ، الْخَوْفَ **korku** فَاضْرِبُوا **Haydi vurun!** فَوْقَ الْأَعْنَاقِ **Boyunların üstüne** Yani أَيْ الرُّؤُوسَ Kellelerini (vurun) وَاضْرِبُوا **Ve vurun!** مِنْهُمْ **Onlardan (olan)** *(Neyi vurun?)* كُلَّ بَنَانٍ **Bütün parmakları** Yani أَطْرَافَ الْيَدَيْنِ Ellerin uçlarını *(Daha?)* وَالرِّجْلَيْنِ Ve ayaklarının فَكَانَ İdi الرَّجُلُ Adam يَقْصُدُ Kastediyordu *(Neyi kastediyordu?)* ضَرْبَ رَقَبَةِ الْكَافِرِ Kafirin boynunu vurmayı فَتَسْقُطُ O da düşüyordu قَبْلَ أَنْ يَصِلَ Ulaşmadan önce *(kime?)* إِلَيْهِ O kafire *(Ne ulaşmadan önce?)* سَيْفُهُ O müminin kılıcı وَرَمَاهُمْ Ve onlara attı *(Kim?)* ﷺ Resulüllah *(s.a.v.)* *(Ne attı?)* بِقَبْضَةٍ Bir avuç *(O bir avuç da nedendir?)* مِنَ الْحَصَى Ufak taşlardan فَلَمْ يَبْقَ Kalmadı *(Ne?)* مُشْرِكٌ Hiçbir müşrik إِلَّا دَخَلَ Ancak girdi *(Nereye?)* فِي عَيْنَيْهِ Onun iki gözünün içine *(Neden girdi?)* مِنْهَا O taşlardan *(Ne girdi?)* شَيْءٌ Bir şey فَهُزِمُوا Böylece hezimete uğradılar

13. ذٰلِكَ **Bu** الْعَذَابُ Azap *(Öyle azap ki)* الْوَاقِعُ Vaki olan *(Kime?)* بِهِمْ Onlara *(Ne sebebiyledir?)* بِأَنَّهُمْ **Onların olmaları sebebiyledir** شَاقُّوا **Karşı çıkmış** خَالَفُوا Muhalefet etmiş (olmaları sebebiyledir) *(Kime karşı çıkmış olmalarındandır?)* اللهَ **Allah'a** *(Daha?)* وَرَسُولَهُ **Ve onun Resulüne** وَمَنْ **Ve her kim** يُشَاقِقِ **Karşı çıkarsa** *(Kime?)* اللهَ **Allah'a** *(Daha kime?)* وَرَسُولَهُ **Onun Peygamberine** فَإِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* شَدِيدُ الْعِقَابِ **Azabı şiddetli olandır** *(Kime karşı?)* لَهُ O kişiye karşı

14. ذٰلِكُمْ **İşte size bu!** الْعَذَابُ Azap فَذُوقُوهُ **Şimdi tadın onu** أَيُّهَا الْكَافِرُونَ Ey Kafirler *(Nerede tadın?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada وَأَنَّ لِلْكَافِرِينَ **Ve şüphesiz kafirler için vardır** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Ne vardır?)* عَذَابَ النَّارِ **Ateş azabı**

15. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا **Ey iman edenler** إِذَا لَقِيتُمْ **Karşılaştığınızda** *(Kiminle?)* الَّذِينَ **Ol kimselerle ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** *(Onlar ne olduğu halde?)* زَحْفًا **Ağır ağır ilerlerken** أَيْ مُجْتَمِعِينَ Toplu oldukları halde كَأَنَّهُمْ Sanki onlar لِكَثْرَتِهِمْ Çokluklarından dolayı يَزْحَفُونَ Ağır ağır ilerliyorlar فَلَا تُوَلُّوهُمُ **Onlara dönmeyin** *(Neyi?)* الْأَدْبَارَ **Arkalarınızı** *(Siz ne olduğunuz halde?)* مُنْهَزِمِينَ Hezimete uğramış halde

16. وَمَنْ **Ve her kim de** يُوَلِّهِمْ **Onlara çevirirse** يَوْمَئِذٍ **O günde** أَيْ Yani يَوْمَ لِقَائِهِمْ Onlarla karşılaşılan günde *(Neyi çevirirse?)* دُبُرَهُ **Arkasını** إِلَّا **Ancak (hariç)** مُتَحَرِّفًا، **dönüp-yer tutan olarak** مُنْعَطِفًا لِقِتَالٍ **Savaş için** *(Ne için dönüp yer tutan?)* بِأَنْ يُرِيَهُمْ Onlara göstermek suretiyle *(Neyi?)* الْفَرَّةَ Firarı göstermek suretiyle *(Nasıl?)* مَكِيدَةً Hile olarak وَهُوَ Halbuki o يُرِيدُ İstiyor الْكَرَّةَ Tekrar geri dönmeyi أَوْ **Ya da** مُتَحَيِّزًا، مُنْضَمًّا **katılıcı olarak** *(Neye?)* إِلَى فِئَةٍ **Bir gruba** جَمَاعَةٍ Bir topluluğa *(O cemaat de kimdendir?)* مِنَ الْمُسْلِمِينَ Müslümanlardan يَسْتَنْجِدُ بِهَا Onlardan yardım istiyor halde فَقَدْ بَاءَ، رَجَعَ **Muhakkak ki dönmüş olur** *(Ne ile dönmüş olur?)* بِغَضَبٍ **Bir gazapla** *(Kimden olan gazap?)* مِنَ اللهِ **Allah'tan** وَمَأْوِيهُ **Onun yurdu** *(Nedir?)* جَهَنَّمُ **Cehennemdir** وَبِئْسَ **Ve ne kötü** الْمَصِيرُ **Bir varılacak yer** هِيَ الْمَرْجِعُ Dönülecek yer o! وَهٰذَا Bu ayet *(Nedir?)* مَخْصُوصٌ Tahsis edilmiştir *(Ne ile?)* بِمَا Ol şeyle ki إِذَا لَمْ يَزِدْ Fazla olmadığı zaman *(Kim?)* الْكُفَّارُ Kafirler *(Ne üzerine fazla olmadığı zaman?)* عَلَى الضِّعْفِ İki katı üzerine

﴿فَلَمْ تَقْتُلُوهُمْ﴾ بِبَدْرٍ بِقُوَّتِكُمْ ﴿وَلٰكِنَّ اللهَ قَتَلَهُمْ﴾ بِنَصْرِهِ إِيَّاكُمْ ﴿وَمَا رَمَيْتَ﴾ يَا مُحَمَّدُ أَعْيُنَ الْقَوْمِ ﴿إِذْ رَمَيْتَ﴾ بِالْحَصٰى لِأَنَّ كَفًّا مِنَ الْحَصٰى لَا يَمْلَأُ عُيُونَ الْجَيْشِ الْكَثِيرِ بِرَمْيَةِ بَشَرٍ ﴿وَلٰكِنَّ اللهَ رَمٰى﴾ بِإِيصَالِ ذٰلِكَ إِلَيْهِمْ فَعَلَ ذٰلِكَ لِيَقْهَرَ الْكَافِرِينَ ﴿وَلِيُبْلِيَ الْمُؤْمِنِينَ مِنْهُ بَلَاءً﴾ عَطَاءً ﴿حَسَنًا﴾ هُوَ الْغَنِيمَةُ ﴿إِنَّ اللهَ سَمِيعٌ﴾ لِأَقْوَالِهِمْ ﴿عَلِيمٌ ﴿١٧﴾﴾ بِأَحْوَالِهِمْ ﴿ذٰلِكُمْ﴾ الْإِبْلَاءُ حَقٌّ ﴿وَأَنَّ اللهَ مُوهِنُ﴾ مُضْعِفُ ﴿كَيْدِ الْكَافِرِينَ ﴿١٨﴾﴾ ﴿إِنْ تَسْتَفْتِحُوا﴾ أَيُّهَا الْكُفَّارُ أَيْ إِنْ تَطْلُبُوا الْفَتْحَ أَيِ الْقَضَاءَ حَيْثُ قَالَ أَبُو جَهْلٍ مِنْكُمْ : اَللّٰهُمَّ أَيُّنَا كَانَ أَقْطَعَ لِلرَّحِمِ وَأَتَانَا بِمَا لَا نَعْرِفُ فَأَحِنْهُ الْغَدَاةَ أَيْ أَهْلِكْهُ ﴿فَقَدْ جَاءَكُمُ الْفَتْحُ﴾ اَلْقَضَاءُ بِهَلَاكِ مَنْ هُوَ كَذٰلِكَ وَهُوَ أَبُو جَهْلٍ وَمَنْ قُتِلَ مَعَهُ دُونَ النَّبِيِّ ﷺ وَالْمُؤْمِنِينَ ﴿وَإِنْ تَنْتَهُوا﴾ عَنِ الْكُفْرِ وَالْحَرْبِ ﴿فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَإِنْ تَعُودُوا﴾ لِقِتَالِ النَّبِيِّ ﷺ ﴿نَعُدْ﴾ لِنَصْرِهِ عَلَيْكُمْ ﴿وَلَنْ تُغْنِيَ﴾ تَدْفَعَ ﴿عَنْكُمْ فِئَتُكُمْ﴾ جَمَاعَاتُكُمْ ﴿شَيْئًا وَلَوْ كَثُرَتْ وَإِنَّ اللهَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٩﴾﴾ بِكَسْرِ إِنَّ اِسْتِئْنَافًا وَفَتْحِهَا [وَأَنَّ اللهَ] عَلٰى تَقْدِيرِ اللَّامِ ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَوَلَّوْا﴾ تُعْرِضُوا ﴿عَنْهُ﴾ بِمُخَالَفَةِ أَمْرِهِ ﴿وَأَنْتُمْ تَسْمَعُونَ ﴿٢٠﴾﴾ اَلْقُرْآنَ وَالْمَوَاعِظَ ﴿وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ قَالُوا سَمِعْنَا وَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿٢١﴾﴾ سَمَاعَ تَدَبُّرٍ وَاتِّعَاظٍ وَهُمُ الْمُنَافِقُونَ أَوِ الْمُشْرِكُونَ ﴿إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللهِ الصُّمُّ﴾ عَنْ سَمَاعِ الْحَقِّ ﴿الْبُكْمُ﴾ عَنِ النُّطْقِ بِهِ ﴿الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٢٢﴾﴾ ﴿وَلَوْ عَلِمَ اللهُ فِيهِمْ خَيْرًا﴾ صَلَاحًا بِسَمَاعِ الْحَقِّ ﴿لَأَسْمَعَهُمْ﴾ سَمَاعَ تَفَهُّمٍ ﴿وَلَوْ أَسْمَعَهُمْ﴾ فَرْضًا وَقَدْ عَلِمَ أَنْ لَا خَيْرَ فِيهِمْ ﴿لَتَوَلَّوْا﴾ عَنْهُ ﴿وَهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٢٣﴾﴾ عَنْ قَبُولِهِ عِنَادًا وَجُحُودًا ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلّٰهِ وَلِلرَّسُولِ﴾ بِالطَّاعَةِ ﴿إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ﴾ مِنْ أَمْرِ الدِّينِ لِأَنَّهُ سَبَبُ الْحَيَاةِ الْأَبَدِيَّةِ ﴿وَاعْلَمُوا أَنَّ اللهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ﴾ فَلَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يُؤْمِنَ أَوْ يَكْفُرَ إِلَّا بِإِرَادَتِهِ ﴿وَأَنَّهُ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٢٤﴾﴾ فَيُجَازِيكُمْ بِأَعْمَالِكُمْ ﴿وَاتَّقُوا فِتْنَةً﴾ إِنْ أَصَابَتْكُمْ ﴿لَا تُصِيبَنَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ خَاصَّةً﴾ بَلْ تَعُمُّهُمْ وَغَيْرَهُمْ وَاتِّقَاؤُهَا بِإِنْكَارِ مُوجِبِهَا مِنَ الْمُنْكَرِ ﴿وَاعْلَمُوا أَنَّ اللهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢٥﴾﴾ لِمَنْ خَالَفَهُ

TÜRKÇE ANLAMI

17. Sonra Bedir'de **onları siz** gücünüz sayesinde **öldürmediniz; fakat** size yardım etmesi suretiyle **onları Allah öldürdü. Ve** ey Muhammed! Onların gözüne çakılları **attığın vakit sen atmadın,** zira bir avuç çakıl, bir beşerin atmasıyla kalabalık bir ordunun gözünü doldurmaz, **fakat** çakılları onlara ulaştırmak suretiyle **Allah attı.** Tüm bunlar, hem kâfirleri

onlara ulaştırmak suretiyle **Allah attı.** Tüm bunlar, hem kâfirleri kahretmek **hem de müminleri tarafından güzel bir ihsan** olan ganimet **ile imtihan etmek için. Şüphe yok ki Allah,** onların sözlerini **ziyade işiticidir,** durumlarını **hakkıyla bilicidir.**

18. **İşte size bu** imtihan haktır! **Ve şüphe yok ki, Allah kâfirlerin hilesini zayıflatıcıdır.**

19. Ey kâfirler **eğer feth,** yani hüküm **istiyorsanız,** -nitekim sizden Ebu Cehil şöyle demişti: "Allah'ım! Hangimiz akrabalık ilişkilerini koparıyor ve bize bilmediğimiz şeyi getiriyorsa onu sabaha helak et" **işte** bu vasıflarda olan Ebu Cehil ve beraberinde öldürülenlerin helak edilmesinden ibaret olan **fetih,** hüküm **size** -Peygambere (s.a.v.) ve müminlere değil!- **gelmiştir. Ve eğer** küfürden ve savaştan **vazgeçerseniz artık o sizin için hayırlıdır. Ve eğer** Peygamberle (s.a.v.) savaşmak için **dönerseniz biz de** size karşı ona yardım etmek için **döneriz. Ve elbette cemaatiniz çok olsa da sizden hiçbir şeyi savamaz,** defedemez. **Muhakkak ki,**[1] **Allah müminler ile beraberdir.**

20. **Ey imân edenler! Allah'a ve Peygamberine itaat ediniz. Ve siz** Kur'ânı ve mevizeleri **işittiğiniz halde** emrine karşı gelmek suretiyle **O'ndan yüz çevirmeyiniz.**

21. Düşünme ve öğüt alma işitmesiyle **işitmedikleri halde işittik diyen** münafıklar ya da müşrik**ler gibi olmayın!**

22. **Şüphesiz ki, Allah katında canlıların en kötüsü, akıl erdiremeyen** hakkı işitmede **sağır ve** onu söylemede **dilsiz olanlardır.**

23. **Ve eğer Allah** hakkı işittikleri takdirde **onlarda bir hayır,** bir düzelme olacağını **bilseydi elbette onlara** anlama işitmesiyle **işittirirdi. Ve** faraza **eğer işittirecek olsaydı** –ki onlarda bir hayır olmadığını bilmiştir– **elbette onlar yine** haktan **dönerlerdi. Ve onlar** inat ve inkârla hakkı kabul etmekten **kaçınan kimselerdir.**

24. **Ey müminler! Sizi, kendinize hayat verecek, şeye**[2] dine **davet ettiği vakit Allah ve Peygambere** itaat ederek **icabet edin ve biliniz ki, muhakkak Allah kişi ile kalbi arasına girer,** böylece onun iradesi olmadan iman ya da inkâr etmeye güç yetirmez. **Şüphe yok ki, O'na haşrolunacaksınız.** O da sizi amellerinizle karşılıklandıracak.

25. **Ve bir fitne**nin size isabet etmesin**den sakınınız ki, sizden sadece zulmedenlere dokunmakla kalmaz,** bilakis onlara da size de isabet

---

[1] ان maddesi istinaf olarak (إنَّ şeklinde) kesreli, lam takdir edilmek suretiyle (أنَّ şeklinde) fethalı okunmuştur.

[2] Burada dinden "hayat veren şey" şeklinde bahsedilmesi dinin ebedi hayatın sebebi olmasına mebnidir.

eder. O fitneden korunmanın yegâne yolu fitneyi doğuran kötülükleri inkar etmektir. **Ve biliniz ki, muhakkak** kendisine muhalefet edene karşı **Allah'ın azabı pek şiddetlidir.**

KELİME ANLAMI

17. فَلَمْ تَقْتُلُوهُمْ **Sonra onları siz öldürmediniz** *(Nerede?)* بِبَدْرٍ Bedir'de *(Ne ile öldürmediniz?)* بِقُوَّتِكُمْ Kuvvetinizle وَلٰكِنَّ اللّٰهَ **Lakin Allah** قَتَلَهُمْ **Onları öldürdü** *(Ne ile öldürdü?)* بِنَصْرِهِ Yardımıyla *(Kime yardımıyla?)* إِيَّاكُمْ Size وَمَا رَمَيْتَ **Ve sen atmadın** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammet! *(Nereye atmadın?)* أَعْيُنَ الْقَوْمِ Kavmin gözlerine إِذْ **Ol vakit ki** رَمَيْتَ **Sen attın** *(Neyi?)* بِالْحَصٰى Ufak taşları لِأَنَّ كَفًّا مِنَ الْحَصٰى Zira bir avuç taş لَا يَمْلَأُ Doldurmaz *(Neyi?)* عُيُونَ الْجَيْشِ الْكَثِيرِ Kalabalık bir ordunun gözlerini *(Ne ile doldurmaz?)* بِرَمْيَةِ بَشَرٍ Bir insanın atmasıyla وَلٰكِنَّ اللّٰهَ **Lakin Allah** رَمٰى **Attı** *(Ne ile attı?)* بِإِيصَالِ ذٰلِكَ Bunu ulaştırmakla *(Kime?)* إِلَيْهِمْ Onlara فَعَلَ Yaptı *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu *(Niçin?)* لِيُقْهِرَ Kahretmek için *(Kimi?)* الْكَافِرِينَ Kafirleri *(Niçin böyle yaptı?)* وَلِيُبْلِيَ **İmtihan etmek için** *(Kimi?)* الْمُؤْمِنِينَ **Müminleri** *(O imtihan da kimdendir?)* مِنْهُ **Ondan (taraf-ı ilahiden)** *(Ne ile imtihan?)* بَلَاءً، عَطَاءً **İhsan ile** *(Öyle ihsan ki)* حَسَنًا **Güzel** هُوَ O (ihsan) *(Nedir?)* الْغَنِيمَةُ Ganimettir إِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* سَمِيعٌ **İşiticidir** *(Neyi?)* لِأَقْوَالِهِمْ Sözlerini *(Daha?)* عَلِيمٌ **Bilicidir** *(Neyi?)* بِأَحْوَالِهِمْ Onların hallerini

18. ذٰلِكُمْ **İşte size bu** اَلْإِبْلَاءُ İmtihan *(Nedir?)* حَقٌّ Haktır وَأَنَّ اللّٰهَ **Ve muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* مُوهِنُ، مُضْعِفُ كَيْدِ الْكَافِرِينَ **Kafirlerin tuzağını zayıf düşürücüdür**

19. إِنْ تَسْتَفْتِحُوا **Şayet fetih istiyorsunuz** أَيُّهَا الْكُفَّارُ Ey Kafirler! أَيْ Yani إِنْ تَطْلُبُوا Talep ediyorsanız *(Neyi?)* الْفَتْحَ Fethi أَيْ Yani الْقَضَاءَ Hükmü حَيْثُ Şöyle ki قَالَ Dedi *(Kim?)* أَبُو جَهْلٍ Ebu Cehil *(O Ebu Cehil de kimdendir?)* مِنْكُمْ Sizden اَللّٰهُمَّ Ey Allah'ım! أَيُّنَا كَانَ Hangimiz ise أَقْطَعَ لِلرَّحِمِ Akrabalık ilişkilerini kesen *(Daha?)* وَأَتَانَا Ve bize getiren *(Neyi?)* بِمَا Ol şeyi ki لَا نَعْرِفُ Biz bilmiyoruz فَأَحِنْهُ Mahvet onu الْغَدَاةَ Sabaha أَيْ Yani أَهْلِكْهُ Onu helak et فَقَدْ جَاءَكُمْ **İşte geldi size** *(Ne?)* الْفَتْحُ **Fetih** اَلْقَضَاءُ Hüküm *(Ne ile olan hüküm?)* بِهَلَاكِ مَنْ Ol kimsenin helakı ile ki هُوَ O *(Nedir?)* كَذٰلِكَ Aynı o (Ebu Cehil'in dediği) şekildedir وَهُوَ O kişi *(Kimdir?)* أَبُو جَهْلٍ Ebu Cehil *(Daha?)* وَمَنْ Ve ol kimsedir ki قُتِلَ Öldürüldü مَعَهُ Onunla birlikte ﷺ دُونَ النَّبِيِّ Hz Peygamber (s.a.v.) değildir *(Daha kim değildir?)* وَالْمُؤْمِنِينَ Müminler de وَإِنْ تَنْتَهُوا **Eğer vazgeçerseniz** *(Neden vazgeçerseniz?)*

عَنِ الْكُفْرِ Küfürden *(Daha?)* وَالْحَرْبِ Ve savaştan فَهُوَ **Artık o** *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** وَإِنْ تَعُودُوا **Ve eğer dönerseniz** *(Ne için?)* لِقِتَالِ النَّبِيِّ ﷺ Hz. Peygamberle *(s.a.v.)* savaşmak için نَعُدْ **Biz de döneriz** *(Ne için?)* لِنَصْرِهِ Ona yardım etmek için عَلَيْكُمْ Size karşı وَلَنْ تُغْنِيَ، تَدْفَعَ **Ve defetmez** *(Kimden?)* عَنْكُمْ **Sizden** *(Ne fayda vermez?)* فِئَتُكُمْ **Sizin topluluğunuz** جَمَاعَاتُكُمْ Sizin cemaatiniz *(Neyi defetmez?)* شَيْئًا **Hiçbir şeyi** وَلَوْ كَثُرَتْ **Ve (cemaatiniz) çok olsa da!** وَأَنَّ اللهَ **Zira muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* مَعَ الْمُؤْمِنِينَ **Müminlerle birliktedir** *(Buradaki elif-nun maddesi)* بِكَسْرِ إِنَّ Elif-nun maddesinin kesresiyle (ve innallahe...şeklinde) *(Nasıl kesre okunur?)* اِسْتِئْنَافًا İstinaf/başlangıç olarak *(Daha?)* وَفَتْحِهَا Ve fethasıyla *(Nasıl?)* عَلَى تَقْدِيرِ اللَّامِ Lam takdiri üzerine (yani 'li ennallahe/çünkü Allah' şeklinde)

20. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا **Ey iman edenler!** أَطِيعُوا **İtaat edin!** *(Kime?)* اللهَ **Allah'a** *(Daha kime itaat edin?)* وَرَسُولَهُ **Ve onun Resulüne** *(Daha ne yapın?)* وَلَا تَوَلَّوْا **Ve yüz çevirmeyin!** تُعْرِضُوا Sırtınızı dönmeyin *(Kimden?)* عَنْهُ **Ondan** *(Ne ile yüz çevirmeyin?)* بِمُخَالَفَةِ أَمْرِهِ Onun emrine muhalefet etmekle وَأَنْتُمْ **Halbuki siz** تَسْمَعُونَ **İşitiyorsunuz** *(Neyi işitiyorsunuz?)* الْقُرْآنَ Kuran'ı *(Daha neyi işitiyorsunuz?)* وَالْمَوَاعِظَ Ve mevizeleri

21. *(Daha ne yapın?)* وَلَا تَكُونُوا **Ve olmayın** *(Kim gibi olmayın?)* كَالَّذِينَ **Ol kimseler gibi ki** قَالُوا **Onlar dediler** سَمِعْنَا **Biz işittik** وَهُمْ **Halbuki onlar** لَا يَسْمَعُونَ **İşitmezler** سَمَاعَ تَدَبُّرٍ Düşünme işitmesiyle *(Daha?)* وَاتِّعَاظٍ Ve vaazlanma işitmesiyle وَهُمْ Onlar *(Kimlerdir?)* الْمُنَافِقُونَ Münafıklardır أَوْ Ya da الْمُشْرِكُونَ Müşriklerdir

22. إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ **Şüphesiz ki canlıların en kötüsü** *(Kimin katında?)* عِنْدَ اللهِ **Allah'ın katında** الصُّمُّ **Sağırlardır** *(Neyden sağırlar?)* عَنْ سَمَاعِ الْحَقِّ Hakkı işitmekten الْبُكْمُ **Dilsizlerdir** *(Neyden dilsizler?)* عَنِ النُّطْقِ Söylemekten *(Neyi?)* بِهِ Onu الَّذِينَ **Öyle sağır ve dilsizler ki** لَا يَعْقِلُونَ **Akıl erdiremezler**

23. وَلَوْ عَلِمَ **Ve şayet bilseydi** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Nerede?)* فِيهِمْ **Onlarda** *(Ne bilseydi?)* خَيْرًا **Bir hayır** صَلَاحًا Elverişlilik *(Neye ?)* بِسَمَاعِ الْحَقِّ Hakkı işitmeye لَأَسْمَعَهُمْ **Elbette onlara işittirirdi** *(Nasıl?)* سَمَاعَ تَفَهُّمٍ Anlama işitmesiyle وَلَوْ أَسْمَعَهُمْ **Ve şayet onlara işittirseydi** فَرْضًا Farazi olarak وَقَدْ عَلِمَ Ve muhakkak olarak bildi ki أَنْ لَا خَيْرَ Elverişlilik yoktur *(Nerede?)* فِيهِمْ Onlarda لَتَوَلَّوْا **Elbette onlar yüz çevirirlerdi** *(Neyden?)* عَنْ قَبُولِهِ Ondan وَهُمْ **Ve onlar** *(Nedir?)* مُعْرِضُونَ **Kaçınanlardır** *(Neyden?)*

Onu kabulden *(Onlar ne olduğu halde?)* عِنَادًا İnat ederek *(Daha?)* وَجُحُودًا Ve inkar ederekten

24. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا **Ey iman edenler!** اسْتَجِيبُوا **İcabet edin!** *(Kime?)* لِلَّهِ **Allah'a** *(Daha?)* وَلِلرَّسُولِ **Ve Resule** *(Ne ile icabet edin?)* بِالطَّاعَةِ İtaatle *(Ne zaman icabet edin?)* إِذَا دَعَاكُمْ **Sizi çağırdığında** *(Neye çağırdığında?)* لِمَا **Ol şeye ki** يُحْيِيكُمْ **Size hayat veriyor** *(O size hayat veren şey de nedendir?)* مِنْ أَمْرِ الدِّينِ Dindir *(Din gerçekten hayat verir mi?Evet...)* لِأَنَّهُ Zira din *(Nedir?)* سَبَبُ الْحَيَاةِ الْأَبَدِيَّةِ Ebedi hayatın sebebidir وَاعْلَمُوا **Ve bilin ki** أَنَّ اللَّهَ **Muhakkak ki Allah** يَحُولُ **Girer** *(Nereye?)* بَيْنَ الْمَرْءِ **Kişi ile** *(Daha?)* وَقَلْبِهِ **Onun kalbi arasına** فَلَا يَسْتَطِيعُ Böylece güç yetiremez أَنْ يُؤْمِنَ İman etmeye أَوْ Ya da يَكْفُرَ Kafir olmaya إِلَّا Ancak (güç yetirir) بِإِرَادَتِهِ Allah'ın iradesi ile وَأَنَّهُ **Ve şüphesiz durum şu ki** إِلَيْهِ **Yalnız ona** تُحْشَرُونَ **Toplanacaksınız** فَيُجَازِيكُمْ O da sizi karşılıklandıracak *(Ne ile?)* بِأَعْمَالِكُمْ İşlerinizle

25. وَاتَّقُوا **Ve sakınınız!** فِتْنَةً **Bir fitneden** إِنْ أَصَابَتْكُمْ Size eriştiği takdirde لَا تُصِيبَنَّ **İsabet etmeyecektir** *(Kime?)* الَّذِينَ **Ol kimselere ki** ظَلَمُوا **Zulmettiler** *(O kimseler de kimdendir?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(O fitne ne olduğu halde?)* خَاصَّةً **Sadece (onlara has)** بَلْ Bilakis تَعُمُّهُمْ Onları *(Daha?)* وَغَيْرَهُمْ Ve diğerlerini de kapsar وَاتِّقَاؤُهَا Ondan sakınmak *(Ne iledir?)* مِنَ بِإِنْكَارِ مُوجِبِهَا O fitneyi gerektiren sebebi inkar iledir *(O fitneyi gerektiren sebep de nedendir?)* الْمُنْكَرِ Münker/kötü şey وَاعْلَمُوا **Ve bilin ki** أَنَّ اللَّهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* شَدِيدُ الْعِقَابِ **Azabı şiddetli olandır** *(Kim için azabı şiddetli olandır ?)* لِمَنْ Ol kimse için ki خَالَفَهُ Ona muhalefet etti

﴿وَاذْكُرُوٓا اِذْ اَنْتُمْ قَلِيلٌ مُسْتَضْعَفُونَ فِي الْاَرْضِ﴾ أَرْضِ مَكَّةَ ﴿تَخَافُونَ اَنْ يَتَخَطَّفَكُمُ النَّاسُ﴾ يَأْخُذَكُمُ الْكُفَّارُ بِسُرْعَةٍ ﴿فَاٰوٰيكُمْ﴾ إِلَى الْمَدِينَةِ ﴿وَاَيَّدَكُمْ﴾ قَوَّاكُمْ ﴿بِنَصْرِهٖ﴾ يَوْمَ بَدْرٍ بِالْمَلَائِكَةِ ﴿وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ﴾ اَلْغَنَائِمِ ﴿لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٢٦﴾﴾ نِعَمَهُ وَنَزَلَ فِي أَبِي لُبَابَةَ مَرْوَانَ بْنِ عَبْدِ الْمُنْذِرِ وَقَدْ بَعَثَهُ إِلَى بَنِي قُرَيْظَةَ لِيَنْزِلُوا عَلَى حُكْمِهِ فَاسْتَشَارُوهُ فَأَشَارَ إِلَيْهِمْ أَنَّهُ الذَّبْحُ لِأَنَّ عِيَالَهُ وَمَالَهُ فِيهِمْ ﴿يٰٓاَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَخُونُوا اللّٰهَ وَالرَّسُولَ﴾ وَلَا ﴿وَتَخُونُوٓا اَمَانَاتِكُمْ﴾ مَا ائْتُمِنْتُمْ عَلَيْهِ مِنَ الدِّينِ وَغَيْرِهِ ﴿وَاَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٧﴾﴾ ﴿وَاعْلَمُوٓا اَنَّمَآ اَمْوَالُكُمْ وَاَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ﴾ لَكُمْ صَادَّةٌ عَنْ أُمُورِ الْآخِرَةِ ﴿وَاَنَّ اللّٰهَ عِنْدَهٗٓ اَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٢٨﴾﴾ فَلَا تَفُوتُوهُ بِمُرَاعَاةِ الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ وَالْخِيَانَةِ لِأَجْلِهِمْ وَنَزَلَ فِي تَوْبَتِهِ ﴿يٰٓاَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوٓا اِنْ تَتَّقُوا اللّٰهَ﴾ بِالْإِنَابَةِ وَغَيْرِهَا ﴿يَجْعَلْ لَكُمْ فُرْقَانًا﴾ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ مَا تَخَافُونَ فَتَنْجُونَ ﴿وَيُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ﴾ ذُنُوبَكُمْ ﴿وَاللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٢٩﴾﴾ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ يَا مُحَمَّدُ ﴿اِذْ يَمْكُرُ بِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ وَقَدِ اجْتَمَعُوا لِلْمُشَاوَرَةِ فِي شَأْنِكَ بِدَارِ النَّدْوَةِ ﴿لِيُثْبِتُوكَ﴾ يُوثِقُوكَ وَيَحْبِسُوكَ ﴿اَوْ يَقْتُلُوكَ﴾ كُلُّهُمْ قَتْلَةَ رَجُلٍ وَاحِدٍ ﴿اَوْ يُخْرِجُوكَ﴾ مِنْ مَكَّةَ ﴿وَيَمْكُرُونَ﴾ بِكَ ﴿وَيَمْكُرُ اللّٰهُ﴾ بِهِمْ بِتَدْبِيرِ أَمْرِكَ بِأَنْ أَوْحَى إِلَيْكَ مَا دَبَّرُوهُ وَأَمَرَكَ بِالْخُرُوجِ ﴿وَاللّٰهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ ﴿٣٠﴾﴾ أَعْلَمُهُمْ بِهِ ﴿وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُنَا﴾ اَلْقُرْآنُ ﴿قَالُوا قَدْ سَمِعْنَا لَوْ نَشَآءُ لَقُلْنَا مِثْلَ هٰذَآ﴾ قَالَهُ اَلنَّضْرُ بْنُ الْحَارِثِ لِأَنَّهُ كَانَ يَأْتِي الْحِيرَةَ يَتَّجِرُ فَيَشْتَرِي كُتُبَ أَخْبَارِ الْأَعَاجِمِ وَيُحَدِّثُ بِهَا أَهْلَ مَكَّةَ ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿هٰذَآ﴾ الْقُرْآنُ ﴿اِلَّآ اَسَاطِيرُ﴾ أَكَاذِيبُ ﴿الْاَوَّلِينَ ﴿٣١﴾﴾ ﴿وَاِذْ قَالُوا اللّٰهُمَّ اِنْ كَانَ هٰذَا﴾ الَّذِي يَقْرَؤُهُ مُحَمَّدٌ ﴿هُوَ الْحَقَّ﴾ الْمُنَزَّلَ ﴿مِنْ عِنْدِكَ فَاَمْطِرْ عَلَيْنَا حِجَارَةً مِنَ السَّمَآءِ اَوِ ائْتِنَا بِعَذَابٍ اَلِيمٍ ﴿٣٢﴾﴾ مُؤْلِمٍ عَلَى إِنْكَارِهِ قَالَهُ النَّضْرُ أَوْ غَيْرُهُ اسْتِهْزَاءً وَإِيهَامًا أَنَّه عَلَى بَصِيرَةٍ وَجَزْمٍ بِبُطْلَانِهِ قَالَ تَعَالَى ﴿وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيُعَذِّبَهُمْ﴾ بِمَا سَأَلُوهُ ﴿وَاَنْتَ فِيهِمْ﴾ لِأَنَّ الْعَذَابَ إِذَا نَزَلَ عَمَّ وَلَمْ تُعَذَّبْ أُمَّةٌ إِلَّا بَعْدَ خُرُوجِ نَبِيِّهَا وَالْمُؤْمِنِينَ مِنْهَا ﴿وَمَا كَانَ اللّٰهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ ﴿٣٣﴾﴾ حَيْثُ يَقُولُونَ فِي طَوَافِهِمْ غُفْرَانَكَ غُفْرَانَكَ وَقِيلَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ الْمُسْتَضْعَفُونَ فِيهِمْ كَمَا قَالَ تَعَالَى (لَوْ تَزَيَّلُوا لَعَذَّبْنَا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا)

TÜRKÇE ANLAMI

26. **Ve yâd ediniz ki, bir zaman siz yeryüzünde,** Mekke'de **azınlık idiniz, zayıf sayılan kimseler idiniz. İnsanların sizi çarpıp kapmasından,** kafirlerin sizi hızlıca alıvermesinden **korkardınız. Sonra (Allah) sizi** Medine'ye **yerleştirdi ve sizi** Bedir gününde **yardımıyla,** meleklerle **teyid etti,** güçlendirdi. **Ve sizi temiz şeylerden,** ganimetlerden **rızıklandırdı, tâ ki** onun nimetlerine **şükredesiniz.**

Hz. Peygamber, kendisini Beni Kureyza'ya peygamberin hükmüne boyun eğmeleri için gönderdiğinde Yahudilerin kendisiyle istişaresi sonrasında –ailesi ve malları yanlarında olduğu için– onlara öldürüleceklerini işaret eden Ebû Lübâbe Mervan b. Abdilmünzir hakkında şu ayetler inmiştir:

27. **Ey iman edenler, Allah'a ve Resulüne ihanet etmeyin,** dinle ilgili olsun olmasın edindiğiniz **emanetlerinize de bile bile ihanet etmeyin!**

28. **Ve biliniz ki, muhakkak mallarınız ve çocuklarınız** sizin için ahiret işlerine engel olan **bir imtihandır. Ve şüphe yok ki, Allah'ın katında pek büyük bir mükâfaat vardır.** Dolayısıyla çoluk çocuğunuzu ve mallarını gözeterek; onlar uğruna ihanet ederek bu büyük mükâfatı kaçırmayın.

Ebû Lübâbe'nin tevbesi hakkında da şu ayet inmiştir:

29. **Ey imân edenler! Eğer** kendisine yönelip, tevbe etmek suretiyle **Allah'tan korkarsanız sizin için** korktuklarınızla siz arasında **bir furkan kılar** da böylece kurtulursunuz. **Ve sizin günahlarınızı örter ve sizin için** günahlarınıza **mağfiret eder. Ve Allah pek büyük bir ihsan sahibidir.**

30. Ey Muhammed! Yâd et! **Hani bir zaman kâfirler** Dâru'n-nedve'de durumunu görüşmek üzere toplanmış, **seni tutuklamak,** bağlayıp hapsetmek **veya** tek bir adamın öldürüşüne benzer bir şekilde topluca **öldürmek yahut seni** Mekke'den **çıkarmak için sana tuzak kuruyorlardı. Onlar** sana **tuzak kurarlarken Allah da** planlarını sana bildirmek ve işini yoluna koymak suretiyle onlara **tuzak kuruyordu** ve sana oradan çıkmanı emretmişti. **Çünkü Allah tuzak kuranların, en iyisidir,** tuzak kurmayı en iyi bilendir.

31. **Ve onlara ayetlerimiz,** Kur'ân **okunduğu zaman dediler ki:** bu sözü, Hire'ye ticaret için gittiğinde acem hikayeleri anlatan kitapları satın alıp bunları Mekke'lilere anlatan Nadr b. el-Hars söylemişti: **«Artık işittik, istesek elbette bunun bir benzerini biz de söyleyebiliriz. Bu evvelkilerin efsanelerinden başka birşey değildir.»**

32. **Ve bir vakit dediler ki: «Ey Allah! Eğer bu** Muhammed'in okudukları **senin tarafından** indirilmiş olan **hak ise** onu inkar etmemize karşılık **hemen üzerimize gökten taşlar yağdır ve bize can yakıcı bir azap getir.»** Nadr ya da başka birisi dalga geçmek ve bu okunanların batıl olduğu

hususunda bilgi ve basiret sahibi olduğu hissini vermek için bu sözleri söylemiştir.

Allah teala buyuruyor ki:

33. Ve halbuki, sen onların aralarında bulunduğun sürece Allah istedikleri şeylerle **onlara azap edecek değildir;** zira azap indiğinde herkese iner. Ve gelmiş geçmiş tüm ümmetler ancak peygamberleri ve ona inananlar aralarından ayrıldıktan sonra azap görmüştür. **Ve onlar** tavaf ettikleri sırada "gufrânek, gufrânek" demek suretiyle **bağışlanma dilerken de Allah onları azaplandırıcı değildir.** Denildiğine göre burada bahsedilen "bağışlanmayı dileyen kişiler" müşriklerin arasında bulunan "zayıf görülen Müslümanlar"dır. Nitekim Cenâbı Hak (bir başka ayeti kerimede) şöyle buyuruyor: "*Eğer inananlarla inkarcılar birbirinden ayrılmış olsalardı, inkar edenleri can yakıcı bir azaba uğratırdık.*"

KELİME ANLAMI

26. وَاذْكُرُوا **Ve hatırlayın!** إِذْ **Ol vakti ki** أَنْتُمْ **Siz** *(Neydiniz?)* قَلِيلٌ **Az idiniz** *(Daha ne idiniz?)* مُسْتَضْعَفُونَ **Zayıf sayılanlardınız** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** أَرْضِ مَكَّةَ Mekke topraklarında *(Daha ne idiniz?)* تَخَافُونَ **Korkuyordunuz** *(Neyden?)* اَنْ يَتَخَطَّفَكُمْ **Sizi tutup-yakalayıvermesinden** *(Kim?)* النَّاسُ **İnsanlar** يَأْخُذَكُمْ Sizi almasından (korkuyordunuz) *(Kim?)* الْكُفَّارُ Kafirler بِسُرْعَةٍ Süratle فَاٰوٰيكُمْ **İşte (o) sizi barındırdı-sığındırdı** *(Nereye?)* إِلَى الْمَدِينَةِ Medine'ye *(Daha?)* وَاَيَّدَكُمْ **Ve sizi destekledi** قَوَّاكُمْ Sizi güçlendirdi *(Ne ile?)* بِنَصْرِهٖ **Yardımıyla** *(Ne vakit?)* يَوْمَ بَدْرٍ Bedir günü *(Kimlerle destekledi?)* بِالْمَلَائِكَةِ Meleklerle *(Daha?)* وَرَزَقَكُمْ **Ve sizi rızıklandırdı** *(Ne ile rızıklandırdı?)* مِنَ الطَّيِّبَاتِ **Temiz şeylerle** اَلْغَنَائِمِ Ganimetlerle لَعَلَّكُمْ **Ta ki siz** تَشْكُرُونَ **Şükredesiniz** *(Neye şükredersiniz?)* نِعْمَةَهُ Onun nimetlerine

27. وَنَزَلَ Ve indi *(Kimi hakkında?)* فِي أَبِي لُبَابَةَ مَرْوَانَ بْنِ عَبْدِ الْمُنْذِرِ Ebu Lübabe Mervan b. Abdil-Münzir hakkında وَقَدْ بَعَثَهُ Onu göndermişti *(Nereye?)* إِلَى بَنِي قُرَيْظَةَ Beni Kureyza'ya *(Niçin gönderdi?)* لِيَنْزِلُوا İnmeleri için *(Neye?)* عَلَى حُكْمِهٖ (Hz. Peygamber'in) Hükmüne (boyun eğmeleri için) فَاسْتَشَارُوهُ (Beni Kureyza da) onunla (Ebu Lübabe ile) istişarede bulundu فَأَشَارَ O da işaret etti *(Kime?)* إِلَيْهِمْ Onlara أَنَّهُ Durum *(Nedir?)* الذَّبْحُ Boğazlanmaktır *(Niçin böyle işaret etti?)* لِأَنَّ عِيَالَهُ Çünkü onun ailesi

(Daha?) وَمَالَهُ Ve onun malı *(Neydi?)* فِيهِمْ Onlar(ın yanın)daydı يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey**

iman edenler لَا تَخُونُوا **İhanet etmeyin** *(Kime?)* اللهَ **Allah'a** *(Daha?)* وَالرَّسُولَ **Ve Resulüne de** *(Daha?)* وَلَا وَتَخُونُوا اَمَانَاتِكُمْ **Ve emanetlerinize de ihanet** etmeyin مَا Ol şeye ki اَنْتُمْ تَعْلَمُونَ Siz emin kılındınız *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ O şey üzerine *(Emin kılındığınız şey de nedendir?)* مِنَ الدِّينِ Dini şeyler *(Daha?)* وَغَيْرِهِ Ve diğerleri وَاَنْتُمْ **Halbuki siz** *(Nesiniz?)* تَعْلَمُونَ **Biliyorsunuz**

28. وَاعْلَمُوا **Ve biliniz ki** اَنَّمَا اَمْوَالُكُمْ **Muhakkak ki sizin mallarınız** *(Daha?)* وَاَوْلَادُكُمْ **Ve sizin çocuklarınız** *(Nedir?)* فِتْنَةٌ **Bir fitnedir (imtihandır)** *(Kim için?)* لَكُمْ Sizin için *(Öyle fitne ki)* صَادَّةٌ Engelleyici *(Neyden engelleyici?)* عَنْ اُمُورِ الْآخِرَةِ Ahiret işlerinden (Daha neyi bilin?) وَاَنَّ اللهَ **Ve muhakkak ki Allah** عِنْدَهُ **Onun yanındadır** *(Ne?)* اَجْرٌ **Bir ecir ki** عَظِيمٌ **Büyük** فَلَا تَفُوتُوهُ Onu kaçırmayın *(Ne ile?)* بِمُرَاعَاةِ الْاَمْوَالِ Malları gözetmekle *(Daha neyi gözetmekle?)* وَالْاَوْلَادِ Ve çocukları *(Daha ne ile kaçırmayın?)* وَالْخِيَانَةِ Ve ihanet etmekle *(Kim için ihanet etmeyin?)* لِاَجْلِهِمْ Onlar için

29. وَنَزَلَ Ve indi *(Ne konuda?)* فِي تَوْبَتِهِ Onun tevbesi konusunda يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** اِنْ تَتَّقُوا **Eğer korkarsanız** *(Kimden?)* اللهَ **Allah'tan** *(Ne ile korkarsanız?)* بِالْاِنَابَةِ Allah'a yönelip, tevbe etmekle *(Daha?)* وَغَيْرِهَا Ve başka şeylerle يَجْعَلْ **Kılar-verir** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Ne kılar?)* فُرْقَانًا **Bir furkan-ayırt edici** *(Nerede?)* بَيْنَكُمْ Sizinle *(Daha?)* وَبَيْنَ مَا تَخَافُونَ Korktuklarınız arasında فَتَنْجُونَ Böylece kurtulursunuz *(Daha ne yapar?)* وَيُكَفِّرْ **Ve örter** *(Kimden?)* عَنْكُمْ **Sizden** *(Neyi örter?)* سَيِّئَاتِكُمْ **Günahlarınızı** *(Daha?)* وَيَغْفِرْ لَكُمْ **Ve sizin için mağfiret buyurur** *(Neye?)* ذُنُوبَكُمْ Günahlarınıza وَاللهُ **Allah** *(Nedir?)* ذُو الْفَضْلِ **Fazl/lütuf sahibidir** *(Öyle fazl/lütuf ki)* الْعَظِيمِ **Büyük**

30. وَاذْكُرْ **Ve** hatırla يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! اِذْ **Ol vakti ki** يَمْكُرُ **Tuzak kuruyorlardı** *(Kime ?)* بِكَ **Sana** *(Kim?)* الَّذِينَ **Ol kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** وَقَدِ اجْتَمَعُوا Toplandılar *(Niçin?)* لِلْمُشَاوَرَةِ Meşveret'te bulunmak için *(Ne konuda?)* فِي شَأْنِكَ Senin durumun hakkında *(Nerede toplanmışlardı?)* بِدَارِ النَّدْوَةِ Daru'n-Nedve'de *(Niçin toplandılar?)* لِيُثْبِتُوكَ **Seni tutuklamak için** يُوثِقُوكَ Seni bağlamak için *(Daha?)* وَيَحْبِسُوكَ Ve hapsetmek için اَوْ **Ya da** يَقْتُلُوكَ **Seni öldürmek için** كُلُّهُمْ Onların hepsi *(Nasıl?)* قَتْلَةَ رَجُلٍ وَاحِدٍ Bir kişinin öldürmesi gibi اَوْ **Ya da** يُخْرِجُوكَ **Seni çıkarmak için** *(Nereden?)* مِنْ مَكَّةَ Mekke'den وَيَمْكُرُونَ **Tuzak**

kuruyorlardı *(Kime?)* بِكَ Sana وَيَمْكُرُ اللّٰهُ **Allah da tuzak kuruyordu** *(Kime?)* بِهِمْ Onlara *(Ne ile tuzak kuruyordu?)* بِتَدْبِيرِ أَمْرِكَ Senin işini planlamakla بِأَنْ Şöyle ki أَوْحٰى Vahyediyordu *(Kime?)* إِلَيْكَ Sana *(Neyi?)* مَا Ol şeyi ki دَبَّرُوهُ Onu planladılar وَأَمَرَكَ Ve sana emretmişti *(Neyi?)* بِالْخُرُوجِ Çıkmayı وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* خَيْرُ الْمَاكِرِينَ **Tuzak kuranların en hayırlısıdır** أَعْلَمُهُمْ Onların en iyi bilenidir *(Neyi?)* بِهِ Tuzağı

31. وَإِذَا تُتْلٰى **Ve okunduğunda** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Ne?)* اٰيَاتُنَا **Bizim ayetlerimiz** اَلْقُرْآنُ Kuran قَالُوا **Derler** قَدْ سَمِعْنَا **Elbette işittik** لَوْ نَشَاءُ **Şayet biz dilesek** لَقُلْنَا **Elbette söyleriz** *(Neyi?)* مِثْلَ هٰذَا **Bunun benzerini** قَالَهُ Bu sözü dedi *(Kim?)* اَلنَّضْرُ بْنُ الْحَارِثِ Nadr b. el-Hars لِأَنَّهُ Zira o كَانَ يَأْتِي Gelirdi *(Nereye?)* الْحِيرَةَ Hire'ye يَتَّجِرُ Ticaret yapardı فَيَشْتَرِي Ve satın alırdı *(Neyi satın alırdı?)* كُتُبَ أَخْبَارِ الْأَعَاجِمِ Acem hikayeleri anlatan kitapları وَيُحَدِّثُ Ve anlatırdı *(Neyi?)* بِهَا Onları *(Kime?)* أَهْلَ مَكَّةَ Mekke ahalisine إِنْ مَا هٰذَا **Bu değildir!** –'in', 'mâ' anlamındadır– اَلْقُرْآنُ (Bu) Kuran إِلَّا اَسَاطِيرُ أَكَاذِيبُ الْأَوَّلِينَ **Ancak öncekilerin efsaneleri** yalanları(dır)

32. وَإِذْ **Ve ol vakit ki** قَالُوا **Dediler** اللّٰهُمَّ **Ey Allah'ım** إِنْ كَانَ هٰذَا **Şayet bu** (şey) **ise** الَّذِي Öyle şey ki يَقْرَؤُهُ Onu okuyor *(Kim?)* مُحَمَّدٌ Muhammed هُوَ **O** الْحَقَّ **Hak ise** الْمُنَزَّلَ İndirilen *(Nereden olan?)* مِنْ عِنْدِكَ **Senin katından** فَأَمْطِرْ **Bu durumda yağdır** *(Kime?)* عَلَيْنَا **Bizim üzerimize** *(Ne yağdır?)* حِجَارَةً **Taşlar** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** أَوِ **Ya da** ائْتِنَا **Bize getir** *(Neyi?)* بِعَذَابٍ **Bir azabı ki** أَلِيمٍ **Can yakıcı** *(Ne üzerine getir?)* عَلٰى إِنْكَارِهِ Onun inkarı üzerine قَالَهُ Bunu dedi *(Kim?)* اَلنَّضْرُ Nadr أَوْ Ya da غَيْرُهُ Bir başkası *(Ne olarak dedi bunu?)* اِسْتِهْزَاءً İstihza olarak *(Daha?)* وَإِيهَامًا أَنَّهُ Şu kuşkuyu uyandırarak ki kendisi *(Nedir?)* عَلٰى بَصِيرَةٍ Bir basiret *(Daha?)* وَجَزْمٍ Ve de kesin bir bilgi üzerinedir *(Hangi konuda böyledir?)* بِبُطْلَانِهِ Kuranın batıl olduğu konusunda

33. قَالَ Dedi *(Kim?)* تَعَالٰى Allah teala وَمَا كَانَ **Ve olmadı** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Ne olmadı?)* لِيُعَذِّبَهُمْ **Onlara azap edecek** *(Ne ile?)* بِمَا Ol şeyle ki سَأَلُوهُ Onu istediler وَأَنْتَ **Halbuki sen** *(Nesin?)* فِيهِمْ **Onların arasındasın** *(Niçin sen onların arasındayken Allah onlara azap etmez?)* لِأَنَّ الْعَذَابَ Zira azap إِذَا نَزَلَ İndiğinde عَمَّ Herkesi kapsar وَلَمْ

تُعَذَّبْ Ve azap görmemiştir أُمَّةٌ Hiçbir millet إِلَّا Ancak (görmüştür) بَعْدَ خُرُوجِ نَبِيِّهَا Peygamberinin oradan çıkmasından sonra *(Daha kimin çıkmasından sonra?)* وَالْمُؤْمِنِينَ Müminlerin de *(Nereden?)* مِنْهَا Oradan وَمَا كَانَ **Ve olmadı** *(Kim?)* اللهُ **Allah** مُعَذِّبَهُمْ **Onlara azap edici** وَهُمْ **Halbuki onlar** يَسْتَغْفِرُونَ **İstiğfar ediyorlar** حَيْثُ Şöyle ki يَقُولُونَ Onlar diyorlar *(Nerede?)* فِي طَوَافِهِمْ Tavaflarında غُفْرَانَكَ غُفْرَانَكَ Mağfiretini, mağfiretini isteriz وَقِيلَ Denildi ki هُمْ Onlar (o istiğfar edenler) *(Kimdir?)* الْمُؤْمِنُونَ Müminlerdir *(Öyle müminler ki)* الْمُسْتَضْعَفُونَ Zayıf sayılanlar *(Nerede?)* فِيهِمْ Onların arasında كَمَا قَالَ تَعَالَى (Allah teala) buyurduğu gibi لَوْ تَزَيَّلُوا Eğer onlar seçilmiş olsalar idi, لَعَذَّبْنَا Elbette azap ederdik *(Kime?)* الَّذِينَ كَفَرُوا Kâfir olanlara *(O kafirler de kimlerdendir?)* مِنْهُمْ Onlardan *(Ne ile azap ederdik?)* عَذَابًا Bir azab ile ki أَلِيمًا Can yakıcı

﴿وَمَا لَهُمْ أَ﴾ نْ ﴿لَّا يُعَذِّبَهُمُ اللهُ﴾ بِالسَّيْفِ بَعْدَ خُرُوجِكَ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ وَعَلَى الْقَوْلِ الْأَوَّلِ هِيَ نَاسِخَةٌ لِمَا قَبْلَهَا وَقَدْ عَذَّبَهُمُ اللهُ بِبَدْرٍ وَغَيْرِهِ ﴿وَهُمْ يَصُدُّونَ﴾ يَمْنَعُونَ النَّبِيَّ ﷺ وَالْمُسْلِمِينَ ﴿عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ﴾ أَنْ يَطُوفُوا بِهِ ﴿وَمَا كَانُوا أَوْلِيَآءَهُ﴾ كَمَا زَعَمُوا ﴿إِنْ﴾ مَا ﴿أَوْلِيَآؤُهُ إِلَّا الْمُتَّقُونَ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٤﴾﴾ أَنْ لَا وَلَايَةَ لَهُمْ عَلَيْهِ ﴿وَمَا كَانَ صَلَاتُهُمْ عِنْدَ الْبَيْتِ إِلَّا مُكَآءً﴾ صَفِيرًا ﴿وَتَصْدِيَةً﴾ تَصْفِيقًا، أَيْ جَعَلُوا ذٰلِكَ مَوْضِعَ صَلَاتِهِمُ الَّتِي أُمِرُوا بِهَا ﴿فَذُوقُوا الْعَذَابَ﴾ بِبَدْرٍ ﴿بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٣٥﴾﴾ ﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ﴾ فِي حَرْبِ النَّبِيِّ ﷺ ﴿لِيَصُدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللهِ فَسَيُنْفِقُونَهَا ثُمَّ تَكُونُ﴾ فِي عَاقِبَةِ الْأَمْرِ ﴿عَلَيْهِمْ حَسْرَةً﴾ نَدَامَةً لِفَوَاتِهَا وَفَوَاتِ مَا قَصَدُوهُ ﴿ثُمَّ يُغْلَبُونَ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا﴾ مِنْهُمْ ﴿إِلَىٰ جَهَنَّمَ﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿يُحْشَرُونَ ﴿٣٦﴾﴾ يُسَاقُونَ ﴿لِيَمِيزَ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِتَكُونُ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ أَيْ يَفْصِلَ ﴿اللهُ الْخَبِيثَ﴾ الْكَافِرَ ﴿مِنَ الطَّيِّبِ﴾ الْمُؤْمِنِ ﴿وَيَجْعَلَ الْخَبِيثَ بَعْضَهُ عَلَىٰ بَعْضٍ فَيَرْكُمَهُ جَمِيعًا﴾ يَجْمَعَهُ مُتَرَاكِمًا بَعْضُهُ عَلَى بَعْضٍ ﴿فَيَجْعَلَهُ فِي جَهَنَّمَ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٣٧﴾﴾ ﴿قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا﴾ كَأَبِي سُفْيَانَ وَأَصْحَابِهِ ﴿إِنْ يَنْتَهُوا﴾ عَنِ الْكُفْرِ وَقِتَالِ النَّبِيِّ ﷺ ﴿يُغْفَرْ لَهُمْ مَا قَدْ سَلَفَ﴾ مِنْ أَعْمَالِهِمْ ﴿وَإِنْ يَعُودُوا﴾ إِلَى قِتَالِهِ ﴿فَقَدْ مَضَتْ سُنَّةُ الْأَوَّلِينَ ﴿٣٨﴾﴾ أَيْ سُنَّتُنَا فِيهِمْ بِالْهَلَاكِ فَكَذَا نَفْعَلُ بِهِمْ ﴿وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّىٰ لَا تَكُونَ﴾ تُوجَدَ ﴿فِتْنَةٌ﴾ شِرْكٌ ﴿وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلهِ﴾ وَحْدَهُ وَلَا يُعْبَدَ غَيْرُهُ ﴿فَإِنِ انْتَهَوْا﴾ عَنِ الْكُفْرِ ﴿فَإِنَّ اللهَ بِمَا يَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٣٩﴾﴾ فَيُجَازِيهِمْ بِهِ ﴿وَإِنْ تَوَلَّوْا﴾ عَنِ الْإِيمَانِ ﴿فَاعْلَمُوا أَنَّ اللهَ مَوْلَاكُمْ﴾ نَاصِرُكُمْ وَمُتَوَلِّي أُمُورِكُمْ ﴿نِعْمَ الْمَوْلَىٰ﴾ هُوَ ﴿وَنِعْمَ النَّصِيرُ ﴿٤٠﴾﴾ أَيِ النَّاصِرُ لَكُمْ

TÜRKÇE ANLAMI

34. Onlar, Hz. Peygamberi ve Müminleri **Mescid-i Haram'ı** tavaf etmek**ten alıkoyarlarken ve** zannettikleri gibi **onun koruyucuları değilken** sen ve zayıf görülenler oradan çıktıktan sonra **Allah, ne diye onları** kılıçla **azablandırmasın?** Birinci görüşe göre[1] bu ayet önceki ayeti neshetmiştir. Nitekim Cenâb-ı Hak hem Bedir'de hem de başka yerlerde onlara azap etmiştir. **Onun (asıl) koruyucuları yalnızca korkup-sakınanlardır.**[2] **Ancak onların çoğu** Mescid-i haramda bir velayetlerinin olmadığını **bilmezler.**

---

[1] Yani وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ ayetiyle "tavaf esnasında af dileyen müşriklerin kastedildiği" görüşüne göre. (Mütercim)

[2] إِنْ أَوْلِيَاؤُهُ cümlesindeki إِنْ kelimesi مَا anlamındadır.

35. **Ve onların Beyt-i Şerif'teki namazları, ıslık çalmak ve el çırpmaktan başka bir şey değildir.** Yani emredildikleri namaz yerine (ibadet olarak) bunları koymuşlardır. **Artık, inkâr ediyor olmanızdan dolayı** Bedir'de **azabı tadınız.**

36. **Şüphesiz ki inkâr edenler mallarını, Allah yolundan alıkoymak için** Hz. Peygambere karşı yaptıkları savaşta **harcıyorlar. Daha da harcayacaklar. Ama** işin **sonunda bu,** hem mallarını kaybettikleri için, hem de istediklerini elde edemedikleri için **onlara bir pişmanlık olacak ve en sonunda** dünya'da **mağlûp olacaklardır.** Onların arasında **kâfirlikte ısrar edenler ise** ahirette **cehenneme toplanacaklar,** sevkolunacaklar**dır.**

37. **Tâ ki,**[1] **Allah pisi,** kafiri **temizden,** müminden **ayırdetsin. Ve pis olanın bazısını bazısı üzerine kılıp hepsini yığsın.** Yani onları -bir kısmı diğerinin üzerine yığılmış bir şekilde- toplasın. **Artık onu cehenneme koysun. İşte ziyana uğramış olanlar, ancak onlardır.**

38. Ebu Süfyan ve avanesi gibi **kâfir olan kimselere de ki;** inkâra ve Hz. Peygamberle (s.a.v.) savaşmaya **son verirlerse, geçmişteki** amel**leri onlara bağışlanır. Ve eğer yine** onunla savaşmaya **geri dönerlerse, artık şüphe yok ki, evvelkilerin sünneti,** yani onları helak etme şeklindeki sünnetimiz **geçmiştir;** onlara da aynı şekilde muamele yaparız.

39. **Bir fitne,** şirk **kalmayıncaya**[2] **ve din tamamıyla** sadece **Allah için oluncaya** O'ndan başkasına ibadet edilmeyinceye **kadar, onlarla savaşın. Bunun üzerine** savaştan **vazgeçerlerse şüphe yok ki, Allah yaptıkları şeyleri tamamiyle görür** ve onları bunlarla karşılıklandırır.

40. **Ve eğer** imandan **yüz çevirirlerse artık biliniz ki, Allah muhakkak sizin Mevlânız,** yardımcınız ve işlerinizi idare eden**dir. Ne güzel mevlâ ve ne güzel yardımcıdır**[3] O size!

KELİME ANLAMI

34. وَمَا لَهُمْ **Onlara ne oluyor ki ?** اَ نْ لَّا يُعَذِّبَهُمُ **Onlara azap etmesin** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Ne azap etmesin?)* بِالسَّيْفِ Kılıçla *(Ne vakit?)* بَعْدَ خُرُوجِكَ Senin çıkmandan sonra *(Daha kimin çıkmasından sonra?)* وَالْمُسْتَضْعَفِينَ Zayıf sayılanlar وَعَلَى الْقَوْلِ الْأَوَّلِ Birinci görüşe göre هِيَ Bu ayet *(Nedir?)* نَاسِخَةٌ Neshedicidir *(Neyi?)* لِمَا Ol ayeti ki قَبْلَهَا Bundan öncedir وَقَدْ

---

[1] لِيَمِيزَ fiilindeki ل harfi تَكُونُ fiiline taalluk eder. Ayrıca ليميز fiili hem (bizim okuduğumuz kıraatte olduğu gibi لِيَمِيزَ şeklinde) şeddesiz, hem de (لِيُمَيِّزَ şeklinde) şeddeli olarak okunmuştur.

[2] Ayetteki تَكُونَ fiili تُوجَدَ anlamındadır. (Yani tam fiildir)

[3] Ayette geçen اَلنَّصِيرُ kelimesi اَلنَّاصِرُ anlamındadır.

عَذَّبَهُمْ Ve elbette onlara azap etmiştir اللهُ Allah *(Nerede?)* بِبَدْرٍ Bedir'de *(Daha nerede?)* وَغَيْرِهِ Ve başka yerlerde وَهُمْ **Halbuki onlar** يَصُدُّونَ **Engelliyorlar** يَمْنَعُونَ Men ediyorlar *(Kimi?)* النَّبِيَّص Hz. Peygamberi *(s.a.v.)* *(Daha?)* وَالْمُسْلِمِينَ Ve Müslümanları *(Neyden engelliyorlar?)* أَنْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ **Mescid-i Haram'dan** *(Mescid-i Haram'dan bedel?)* يَطُوفُوا Tavaf etmelerini engelliyorlar *(Neyi?)* بِهِ Onu وَمَا كَانُوا **Halbuki onlar değillerdir** *(Ne?)* أَوْلِيَاءَهُ **Oranın koruyucuları** كَمَا زَعَمُوا Onlar zannettiği gibi إِنْ مَا أَوْلِيَاؤُهُ **Oranın (gerçek ve layık) koruyucuları olmadı** –'in', 'mâ' anlamındadır– إِلَّا الْمُتَّقُونَ **Ancak muttakiler** وَلٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ **Şu kadarı var ki onları çoğu** لَا يَعْلَمُونَ **Bilmezler** أَنْ لَا وَلَايَةَ Ki koruyuculuk/vilayet yoktur *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için *(Ne üzerine vilayet yoktur?)* عَلَيْهِ O Mescid-i Haram üzerine

35. وَمَا كَانَ صَلَاتُهُمْ **Ve onların namazları olmadı** *(Nerede ki namazları?)* عِنْدَ الْبَيْتِ **Beyt'in yanındaki** إِلَّا مُكَاءً صَفِيرًا **Ancak ıslık çalmak** *(Daha?)* وَتَصْدِيَةً تَصْفِيقًا **Ve el çırpmak** أَيْ Yani جَعَلُوا Koydular *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu (ıslık çalmak ve el çırpmayı) أُمِرُوا مَوْضِعَ صَلَاتِهِمُ Onların namazı yerine koydular الَّتِي Öyle namazları ki Emredildiler *(Ne ile emredildiler?)* بِهَا Onunla فَذُوقُوا **Öyleyse tadın!** *(Neyi?)* الْعَذَابَ **Azabı** *(Nerede?)* بِبَدْرٍ Bedir'de *(Ne sebebiyle tadın?)* بِمَا **Ol şey sebebiyle ki** كُنْتُمْ **Siz oldunuz** تَكْفُرُونَ **Küfreder**

36. إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak ol kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** يُنْفِقُونَ **Harcarlar** *(Neyi?)* أَمْوَالَهُمْ **Mallarını** *(Nereye harcarlar?)* فِي حَرْبِ النَّبِيِّص Hz. Peygamberle savaşmaya *(Niçin harcarlar?)* لِيَصُدُّوا **Engellemeleri için** *(Neyden?)* عَنْ سَبِيلِ اللهِ **Allah yolundan** فَسَيُنْفِقُونَهَا **Artık onu yine harcayacaklardır** ثُمَّ **Sonra** تَكُونُ **(o mallar) olur** فِي عَاقِبَةِ الْأَمْرِ İşin sonunda *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** *(Ne olur?)* حَسْرَةً، نَدَامَةً **bir pişmanlık** *(Niçin pişmanlık olur?)* لِفَوَاتِهَا O mallar elden çıktığı için *(Daha?)* وَفَوَاتِ مَا Ve ol şeyin de elden kaçmasından dolayı ki قَصَدُوهُ Onu kastetmişlerdi ثُمَّ يُغْلَبُونَ **Sonra mağlup olacaklardır** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünya'da وَالَّذِينَ كَفَرُوا **Ve ol kimseler ki Kafir oldular** *(O kimseler kimlerdendir?)* مِنْهُمْ Onlardan إِلَى جَهَنَّمَ **Cehenneme** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette يُحْشَرُونَ يُسَاقُونَ **Sevk edileceklerdir**

37. *(Niçin bu mallar onlar için bir pişmanlık olacaktır?)* لِيَمِيزَ **Ayırt etsin diye** *(Buradaki 'lam' nedir?)* مُتَعَلِّقٌ Taalluk eder *(Neye?)* بِتَكُونُ Tekûnu kelimesine *(Buradaki 'liyemize' kelimesi)* بِالتَّخْفِيفِ

Tahfif ile (şeddesiz olarak metinde geçtiği gibi) *(Daha?)* وَالتَّشْدِيدِ Ve şeddeli (olarak 'liyümeyyize' şeklinde iki ayrı kıraat olarak okundu) أَيْ Yani (bu kelimenin anlamı) يَفْصِلَ Fasletmesi için *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neyi?)* الْخَبِيثَ **Murdarı** اَلْكَافِرَ Kafiri *(Neyden ayırt etsin için?)* مِنَ الطَّيِّبِ **Temizden** اَلْمُؤْمِنِ Müminden *(Daha ne için?)* وَيَجْعَلَ **Ve kılsın için** *(Neyi?)* الْخَبِيثَ **Murdarı** *(Ne kılsın için?)* بَعْضَهُ **Bazısını** عَلَى بَعْضٍ **Bazısı üzerine** فَيَرْكُمَهُ **Böylece onu (murdarı) yığsın** جَمِيعًا **Hepsini** يَجْمَعَهُ Onu toplasın *(Ne olduğu halde?)* مُتَرَاكِمًا Yığılmış olduğu halde *(Ne yığılmış?)* بَعْضُهُ Onun bazısı *(Ne üzerine?)* عَلَى بَعْضٍ Bazısı üzerine فَيَجْعَلَهُ **Artık onu koysun** *(Nereye?)* فِي جَهَنَّمَ **Cehenneme** أُولَئِكَ **İşte onlar** هُمْ **Onlardır** الْخَاسِرُونَ **Hüsrana uğrayanlar**

38. قُلْ **De** *(Kime?)* لِلَّذِينَ **Ol kimselere ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** كَأَبِي سُفْيَانَ Ebu Süfyan (Daha?) وَأَصْحَابِهِ Ve arkadaşları gibi إِنْ يَنْتَهُوا **Şayet vazgeçerlerse** *(Neyden?)* عَنِ الْكُفْرِ Küfürden *(Daha?)* وَقِتَالِ النَّبِيِّ ﷺ Ve Hz. Peygamberle *(s.a.v.)* savaşmaktan يُغْفَرْ **Bağışlanır** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne affedilir?)* مَا **Ol şey ki** قَدْ سَلَفَ **Elbette geçmiştir** *(O geçen şey de nedendir?)* مِنْ أَعْمَالِهِمْ Onların amellerindendir وَإِنْ يَعُودُوا **Ve şayet dönerlerse** *(Neye?)* إِلَى قِتَالِهِ Onunla savaşmaya فَقَدْ مَضَتْ **Şüphe yok ki geçmiştir** *(Ne?)* سُنَّةُ الْأَوَّلِينَ **Evvelkilerdeki sünnet** أَيْ Yani سُنَّتُنَا Bizim sünnetimiz *(Nerede?)* فِيهِمْ Onlarda *(Ne ile geçmiştir?)* بِالْهَلَاكِ Helak etmekle فَكَذَا Aynı şekilde نَفْعَلُ Yaparız *(Kime?)* بِهِمْ Onlara

39. وَقَاتِلُوهُمْ **Ve savaşın onlarla** حَتَّى لَا تَكُونَ تُوجَدَ **Kalmayıncaya dek** *(Ne?)* فِتْنَةٌ **Fitne** شِرْكٌ Şirk *(Daha?)* وَيَكُونَ **Ve oluncaya dek** *(Ne?)* الدِّينُ **Din** كُلُّهُ **Onun hepsi** *(Kim için?)* لِلَّهِ **Allah için** وَحْدَهُ Sadece onun için وَلَا يُعْبَدَ Ve tapılmayıncaya dek *(Ne?)* غَيْرُهُ Ondan başkası فَإِنِ انْتَهَوْا **Şayet vazgeçerlerse** *(Neyden?)* عَنِ الْكُفْرِ Küfürden فَإِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** بِمَا **Ol şeyi ki** يَعْمَلُونَ **Yapıyorlar** بَصِيرٌ **(onu) görücüdür** فَيُجَازِيهِمْ Ve böylece onları karşılıklandırır *(Ne ile?)* بِهِ Onunla (yaptıklarıyla)

40. وَإِنْ تَوَلَّوْا **Ve şayet vazgeçecek olurlarsa** *(Neyden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İmandan فَاعْلَمُوا **Biliniz ki** أَنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* مَوْلَيكُمْ **Sizin mevlanızdır** نَاصِرُكُمْ Sizin yardımcınızdır *(Daha nedir?)* وَمُتَوَلِّي أُمُورِكُمْ İşlerinizi yönetendir نِعْمَ الْمَوْلَى هُوَ **Ne güzel mevla**dır o! وَنِعْمَ النَّصِيرُ **Ve ne güzel yardımcıdır** أَيْ Yani النَّاصِرُ (Ne güzel)Yardım edendir *(Kime?)* لَكُمْ Size

﴿وَاعْلَمُوٓا اَنَّمَا غَنِمْتُمْ﴾ أَخَذْتُمْ مِنَ الْكُفَّارِ قَهْرًا ﴿مِنْ شَيْءٍ فَاَنَّ لِلّٰهِ خُمُسَهٗ﴾ يَأْمُرُ فِيهِ بِمَا يَشَاءُ ﴿وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبٰى﴾ قَرَابَةِ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ بَنِي هَاشِمٍ وَبَنِي الْمُطَّلِبِ ﴿وَالْيَتٰمٰى﴾ أَطْفَالِ الْمُسْلِمِينَ الَّذِينَ هَلَكَ آبَاؤُهُمْ وَهُمْ فُقَرَاءُ ﴿وَالْمَسٰكِينِ﴾ ذَوِي الْحَاجَةِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿وَابْنِ السَّبِيلِ﴾ اَلْمُنْقَطِعِ فِي سَفَرِهِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ، أَيْ يَسْتَحِقُّهُ النَّبِيُّ ﷺ وَالْأَصْنَافُ الْأَرْبَعَةُ عَلٰى مَا كَانَ يَقْسِمُهُ مِنْ أَنَّ لِكُلِّ خُمُسَ الْخُمُسِ، وَالْأَخْمَاسُ الْأَرْبَعَةُ الْبَاقِيَةُ لِلْغَانِمِينَ ﴿اِنْ كُنْتُمْ اٰمَنْتُمْ بِاللّٰهِ﴾ فَاعْلَمُوا ذٰلِكَ ﴿وَمَا﴾ عَطْفٌ عَلٰى بِاللّٰهِ ﴿اَنْزَلْنَا عَلٰى عَبْدِنَا﴾ مُحَمَّدٍ ﷺ مِنَ الْمَلَائِكَةِ وَالْآيَاتِ ﴿يَوْمَ الْفُرْقَانِ﴾ أَيْ يَوْمَ بَدْرٍ الْفَارِقَ بَيْنَ الْحَقِّ وَالْبَاطِلِ ﴿يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعٰنِ﴾ اَلْمُسْلِمُونَ وَالْكُفَّارُ ﴿وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤١﴾﴾ وَمِنْهُ نَصْرُكُمْ مَعَ قِلَّتِكُمْ وَكَثْرَتِهِمْ ﴿اِذْ﴾ بَدَلٌ مِنْ يَوْمَ ﴿اَنْتُمْ﴾ كَائِنُونَ ﴿بِالْعُدْوَةِ الدُّنْيَا﴾ اَلْقُرْبٰى مِنَ الْمَدِينَةِ وَهِيَ بِضَمِّ الْعَيْنِ وَكَسْرِهَا جَانِبُ الْوَادِي ﴿وَهُمْ بِالْعُدْوَةِ الْقُصْوٰى﴾ اَلْبُعْدٰى مِنْهَا ﴿وَالرَّكْبُ﴾ اَلْعِيرُ كَائِنُونَ بِمَكَانٍ ﴿اَسْفَلَ مِنْكُمْ﴾ مِمَّا يَلِي الْبَحْرَ ﴿وَلَوْ تَوَاعَدْتُمْ﴾ أَنْتُمْ وَالنَّفِيرُ لِلْقِتَالِ ﴿لَاخْتَلَفْتُمْ فِي الْمِيعَادِ وَلٰكِنْ﴾ جَمَعَكُمْ بِغَيْرِ مِيعَادٍ ﴿لِيَقْضِيَ اللّٰهُ اَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا﴾ فِي عِلْمِهِ وَهُوَ نَصْرُ الْإِسْلَامِ وَمَحْقُ الْكُفْرِ فَعَلَ ذٰلِكَ ﴿لِيَهْلِكَ﴾ يَكْفُرَ ﴿مَنْ هَلَكَ عَنْ بَيِّنَةٍ﴾ أَيْ بَعْدَ حُجَّةٍ ظَاهِرَةٍ قَامَتْ عَلَيْهِ وَهِيَ نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ مَعَ قِلَّتِهِمْ عَلَى الْجَيْشِ الْكَثِيرِ ﴿وَيَحْيٰى﴾ يُؤْمِنَ ﴿مَنْ حَيَّ عَنْ بَيِّنَةٍ وَاِنَّ اللّٰهَ لَسَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٤٢﴾﴾ أُذْكُرْ ﴿اِذْ يُرِيكَهُمُ اللّٰهُ فِي مَنَامِكَ﴾ أَيْ نَوْمِكَ ﴿قَلِيلًا﴾ فَأَخْبَرْتَ بِهِ أَصْحَابَكَ فَسُرُّوا ﴿وَلَوْ اَرٰىكَهُمْ كَثِيرًا لَفَشِلْتُمْ﴾ اِخْتَلَفْتُمْ ﴿وَلَتَنَازَعْتُمْ فِي الْاَمْرِ﴾ أَمْرِ الْقِتَالِ ﴿وَلٰكِنَّ اللّٰهَ سَلَّمَ﴾ كُمْ مِنَ الْفَشَلِ وَالتَّنَازُعِ ﴿اِنَّهٗ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٤٣﴾﴾ بِمَا فِي الْقُلُوبِ ﴿وَاِذْ يُرِيكُمُوهُمْ﴾ أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ ﴿اِذِ الْتَقَيْتُمْ فِي اَعْيُنِكُمْ قَلِيلًا﴾ نَحْوَ سَبْعِينَ أَوْ مِائَةٍ وَهُمْ أَلْفٌ لِتُقْدِمُوا عَلَيْهِمْ ﴿وَيُقَلِّلُكُمْ فِي اَعْيُنِهِمْ﴾ لِيُقْدِمُوا وَلَا يَرْجِعُوا عَنْ قِتَالِهِمْ وَهٰذَا قَبْلَ الْتِحَامِ الْحَرْبِ فَلَمَّا الْتَحَمَ أَرَاهُمْ إِيَّاهُمْ مِثْلَيْهِمْ كَمَا فِي آلِ عِمْرَانَ ﴿لِيَقْضِيَ اللّٰهُ اَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا وَاِلَى اللّٰهِ تُرْجَعُ الْاُمُورُ ﴿٤٤﴾﴾ ﴿يٰٓاَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوٓا اِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً﴾ جَمَاعَةً كَافِرَةً ﴿فَاثْبُتُوا﴾ لِقِتَالِهِمْ وَلَا تَنْهَزِمُوا ﴿وَاذْكُرُوا اللّٰهَ كَثِيرًا﴾ اُدْعُوهُ بِالنَّصْرِ ﴿لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٤٥﴾﴾ تَفُوزُونَ

TÜRKÇE ANLAMI

41. **Bilin ki: Ganimet olarak,** zor kullanarak kafirlerden **aldığınız şeylerin beşte biri Allah'ın,** -ki Allah onlar hakkında dilediğini emreder- **peygamberin ve** Haşimoğulları ile Muttalipoğullarından Peygamberin **yakınlarının,** babaları ölen fakir **yetimlerin,** Müslümanların çocuklarının, **düşkünlerin,** ihtiyaç sahibi Müslümanların **ve yolcuların,** Müslümanlardan yolda kalanların**dır.** Yani bu ganimeti Hz. Peygamber ve (bu ayette sayılan) dört grup Cenâb-ı hakkın taksim ettiği şekilde hak etmiştir; ganimetin 1/5'i (ayette sayılan) beş sınıfa; geri kalan 4/5'ü de o ganimeti elde eden kişilere aittir. **Eğer Allah'a ve hakkı batıldan ayıran** o Bedir **gününde; iki topluluğun,** Müslümanlarla kâfirlerin **karşılaştığı o günde kulumuz** Muhammed'e **indirdiğimiz** Meleklere ve ayetlere[1] **inanıyorsanız** bunu böyle bilin. **Allah, her şeye gücü yetendir;** onlar çok, siz az olmanıza rağmen size yardım etmesi/zafer kazandırması da onun gücünün yettiği şeylerdendir.

42. **O vakit ki,**[2] **siz** Medine'ye **yakın vadinin kenarında** bulunuyor **idiniz, onlar ise** Medine'ye **uzak olan vadinin kenarında idiler. Kervan da sizden daha aşağı** olan sahil kenarında bir yerde **idi. Eğer** siz ve Mekke'li grup savaş için **sözleşmiş olsaydınız, sözleştiğiniz vakit hususunda ihtilâfa düşerdiniz. Velâkin Allah yapılmış olan bir emri yerine getirmek için** sizi sözleşme olmaksızın bir araya getirdi. Böyle yaptı; **tâ ki, helâk olan,** inkar eden **kimse,** onlara gelen **apaçık bir delilden** yani -az olmalarına rağmen kalabalık bir orduya karşı Müslümanların zafer kazanmasından ibaret olan- çok açık bir huccetten sonra **helâk olsun ve yaşayan da âşikâr bir delilden sonra yaşasın,** iman etmiş **olsun. Şüphe yok ki, Allah kemaliyle işiticidir, tamamiyle bilicidir.**

43. Yâd et! **O vakit ki, Allah onları sana uykunda**[3] **az gösteriyordu.** Sen de bunu arkadaşlarına haber verdiğinde sevinmişlerdi. **Ve eğer onları sana çok göstermiş olsaydı elbette korkup-yılar ve** savaşma **işinde ihtilafa düşerdiniz. Velâkin Allah** sizi yılıp-korkmaktan ve ihtilafa düşmekten **kurtardı. Şüphe yok ki o, göğüslerin,** kalplerin **içinde olanı hakkıyla bilicidir.**

44. Ey Müminler! **Hani karşı karşıya geldiğiniz zaman onları size gözlerinizde pek az** –gerçekte bin kişi olmalarına rağmen üzerlerine saldırmanız için onları yetmiş ya da yüz kişi kadar– **gösteriyordu ve** üzerinize saldırmaları için de **sizleri onların gözlerinde azaltıyordu.** Bu durum savaş başlamadan önceydi. Savaş başladığında ise –Ali İmran suresinde de olduğu gibi– Müslümanları, kâfirlerin gözüne kendilerinin iki katı (İkibin kişi) olarak gösterdi. **Tâ ki, Allah yapılmış olan bir emri yerine**

---

[1] وَمَا kelimesi بِاللهِ kelimesi üzerine atıftır.

[2] Ayette geçen إِذْ kelimesi önceki يَوْمَ kelimesinden bedeldir.

[3] Ayette geçen مَنَامِكَ kelimesi نَوْمِكَ demektir.

getirsin. Ve bütün işler Allah'a döndürülür, varır.

45. **Ey imân edenler!** Kafir **bir tâife,** grup **ile karşılaştığınız zaman** onlarla savaşma hususunda **sebat gösteriniz,** hezimete uğramayınız. **Allah'ı çokça zikrediniz,** zafer ihsan etmesi için O'na dua ediniz; **tâ ki felâh bulasınız,** kurtuluşa eresiniz.

KELİME ANLAMI

41. وَاعْلَمُوا **Ve biliniz ki** أَنَّمَا **Muhakkak ol şey ki** غَنِمْتُمْ **Siz ganimet edindiniz** أَخَذْتُمْ Siz aldınız *(Kimden?)* مِنَ الْكُفَّارِ Kafirlerden قَهْرًا Zorla *(O aldığınız ne olduğu halde?)* مِنْ شَيْءٍ az ya da çok **Bir şey** فَأَنَّ لِلّٰهِ **Muhakkak Allah içindir** *(Ne?)* خُمُسَهُ **Onun beşte biri** يَأْمُرُ Emreder *(Ne hakkında?)* فِيهِ O beşte bir hakkında *(Ne ile emreder?)* بِمَا Ol şeyle ki يَشَاءُ Diliyor *(Daha kim içindir?)* وَلِلرَّسُولِ **Ve Resulü için** *(Daha?)* وَلِذِي الْقُرْبٰى **Ve (onun) yakınları için** قَرَابَةِ النَّبِيِّ Hz. Peygamberin akrabaları *(O akrabaları kimlerdendir?)* مِنْ بَنِي هَاشِمٍ Haşim oğulları ile *(Daha?)* وَبَنِي الْمُطَّلِبِ Ve Muttalip oğullarıdır *(Daha kim içindir?)* وَالْيَتَامٰى **Ve yetimler için** أَطْفَالِ الْمُسْلِمِينَ Müslümanların çocukları الَّذِينَ Öyle çocukları ki هَلَكَ Ölmüş *(Kim?)* آبَاؤُهُمْ Onların babaları وَهُمْ Ve de onlar (o çocuklar) *(Nedir?)* فُقَرَاءُ Fakirlerdir *(Daha kim içindir?)* وَالْمَسَاكِينِ **Miskinler içindir** ذَوِي الْحَاجَةِ İhtiyaç sahipler olanlar *(bunlarda kimlerdendir?)* مِنَ الْمُسْلِمِينَ Müslümanlardan *(Daha kim içindir?)* وَابْنِ السَّبِيلِ **Yolda kalmışlar içindir** الْمُنْقَطِعِ Kesilen-kalan *(Nerede?)* فِي سَفَرِهِ Yolculuğunda *(Onlarda kimlerdendir?)* مِنَ الْمُسْلِمِينَ Müslümanlardan أَيْ Yani يَسْتَحِقُّهُ O beşte birine hak kazanır *(Kim?)* النَّبِيُّ ﷺ Hz. Peygamber *(Daha?)* وَالْأَصْنَافُ الْأَرْبَعَةُ Ve bu dört sınıftan olan kişiler عَلٰى مَا كَانَ Olduğu gibi يُقَسِّمُهُ Onu dağıtıyor مِنْ أَنَّ لِكُلٍّ Şöyle ki; (Beş gruptan) her bir grup için vardır *(Ne?)* خُمُسَ الْخُمُسِ Beşte birin beşte biri وَالْأَخْمَاسُ الْأَرْبَعَةُ الْبَاقِيَةُ Kalan dört adet beşte bir ise *(Nedir?)* لِلْغَانِمِينَ Onları ganimet olarak alan(savaşan)larındır إِنْ كُنْتُمْ آمَنْتُمْ **Şayet iseniz İman etmiş** *(Kime?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** فَاعْلَمُوا Biliniz *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu (bu hükmü) *(Daha kime iman etmişseniz?)* وَمَا عَطْفٌ عَلٰى بِاللّٰهِ **Ol şeye ki** –Billah kelimesine atıftır– أَنْزَلْنَا **Biz indirdik** *(Kim üzerine indirdik?)* عَلٰى عَبْدِنَا مُحَمَّدٍ ﷺ **Bizim kulumuz** Muhammed *(s.a.v.)* **üzerine** *(O indirdiklerimiz de kimdendir?)* مِنَ الْمَلَائِكَةِ Meleklerden *(Daha?)* وَالْآيَاتِ Ve ayetlerden *(Ne vakit?)* يَوْمَ الْفُرْقَانِ **Furkan / ayırt etme gününde** أَيْ Yani يَوْمَ بَدْرٍ Bedir gününde

(Öyle Bedir günü ki) الْفَارِقَ Ayıran *(Neyi?)* بَيْنَ الْحَقِّ Hak ile وَالْبَاطِلِ Batılın arasını *(O furkan gününden bedel)* اَلْمُسْلِمُونَ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ **İki ordunun karşılaştığı günde** Müslümanlarla kafirlerin karşılaştığı günde وَاللهُ **Allah** عَلَى كُلِّ شَيْءٍ **Her şey üzerine** *(Nedir?)* قَدِيرٌ **Gücü yetendir** وَمِنْهُ Ondandır *(Ne?)* نَصْرُكُمْ Sizin zafer kazanmanız مَعَ قِلَّتِكُمْ Az olduğunuz halde *(Daha?)* وَكَثْرَتِهِمْ Ve onlar çok olduğu halde

42. *(Yine o günden bedel)* إِذْ **Ol vakit ki** *(Buradaki 'İz' kelimesi)* بَدَلٌ Bedeldir *(Neyden bedeldir?)* مِنْ يَوْمَ 'yevm' kelimesinden أَنْتُمْ كَائِنُونَ **Siz** idiniz *(Nerede?)* بِالْعُدْوَةِ الدُّنْيَا، اَلْقُرْبَى **Yakın vadinin kenarında** *(Nereye yakın olan?)* مِنَ الْمَدِينَةِ Medine'ye وَهِيَ Bu 'Udve' kelimesi بِضَمِّ الْعَيْنِ Ayn harfinin zammesiyle de *(Daha?)* وَكَسْرِهَا Ve kesresiyle de ('İdve' şeklinde okundu) جَانِبُ الْوَادِي Vadinin kenarı anlamındadır وَهُمْ **Onlar da** بِالْعُدْوَةِ الْقُصْوَى، اَلْبُعْدَى **Uzak vadinin kenarında** *(Neden uzak olan?)* مِنْهَا Medine'den اَلْعِيرُ وَالرَّكْبُ، **Ve kervan da** كَائِنُونَ İdiler بِمَكَانٍ Öyle bir yerde ki اَسْفَلَ مِنْكُمْ **Sizden daha aşağıda** *(O sizden aşağıda olan yer de nedir?)* مِمَّا Ol yerdir ki يَلِي İzliyor *(Neyi?)* الْبَحْرَ Denizi وَلَوْ تَوَاعَدْتُمْ **Şayet siz vaatleşmiş olsaydınız** أَنْتُمْ وَالنَّفِيرُ Siz ve o grup *(Ne için?)* لِلْقِتَالِ Savaşmak için لَاخْتَلَفْتُمْ **Anlaşmazlığa düşerdiniz** *(Nerede?)* فِي الْمِيعَادِ **Anlaşma yerinde** وَلَكِنْ **Şu kadarı var ki** جَمَعَكُمْ Sizi topladı (Allah) *(Nasıl?)* بِغَيْرِ مِيعَادٍ Anlaşmasız *(Niçin topladı?)* لِيَقْضِيَ **Yerine getirmesi için** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neyi?)* أَمْرًا **Bir işi ki** كَانَ **(O iş) idi** مَفْعُولًا **Yapılmış** *(Nerede yapılmıştı?)* فِي عِلْمِهِ Onun ilminde وَهُوَ O (ilminde yapılmış olan iş) *(Nedir?)* نَصْرُ الْإِسْلَامِ İslam'ın zaferi *(Daha?)* وَمَحْقُ الْكُفْرِ Küfrün yok edilişi فَعَلَ ذٰلِكَ Bunu yaptı *(Niçin yaptı?)* لِيَهْلِكَ **Helak olsun diye** يَكْفُرَ Küfretsin diye *(Kim?)* مَنْ هَلَكَ **Helak olan** *(Neden sonra helak olsun diye?)* عَنْ بَيِّنَةٍ **Apaçık bir delilden** أَيْ Yani بَعْدَ حُجَّةٍ ظَاهِرَةٍ Öyle bir zahir delilden sonra ki قَامَتْ Kaim oldu – var oldu *(Kim üzerine var oldu?)* عَلَيْهِ Onun üzerine وَهِيَ O (delil de) نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerin zaferi مَعَ قِلَّتِهِمْ Az olmalarına rağmen *(Kime karşı yardım?)* عَلَى الْجَيْشِ الْكَثِيرِ Sayıca çok bir orduya karşı *(Daha niçin yaptı?)* وَيَحْيَى **Yaşasın diye** يُؤْمِنَ İman etsin diye *(Kim?)* مَنْ حَيَّ **Yaşayan kimse** *(Neden sonra yaşasın diye ?)* عَنْ بَيِّنَةٍ **Bir delilden (sonra)** وَإِنَّ اللهَ **Ve muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* لَسَمِيعٌ **Elbette hakkıyla işitendir** عَلِيمٌ **Bilendir**

43. أُذْكُرْ Yâd et! إِذْ **Ol vakti ki** يُرِيكَهُمْ **Gösteriyordu sana onları** *(Kim gösteriyordu?)* اللهُ

Allah *(Nerede gösteriyordu?)* فِي مَنَامِكَ أَيْ نَوْمِكَ **Uykunda** *(Ne göstermişti?)* قَلِيلًا **Az** فَأَخْبَرْتَ بِهِ Bunun üzerine sen de bunu haber verdin *(Kime?)* أَصْحَابَكَ Ashabına فَسُرُّوا Onlar da sevindiler وَلَوْ أَرَاكَهُمْ **Şayet gösterseydi sana onlar** *(Ne gösterseydi?)* كَثِيرًا **Çok** لَفَشِلْتُمْ اِخْتَلَفْتُمْ **Elbette ihtilaf edecektiniz** *(Daha?)* وَلَتَنَازَعْتُمْ **Ve anlaşmazlığa düşecektiniz** *(Hangi konuda?)* فِي الْأَمْرِ **Bu işte** أَمْرَ الْقِتَالِ Savaş işinde وَلٰكِنَّ اللهَ **Şu kadarı var ki Allah** سَلَّمَ كُمْ **Kurtardı** sizi *(Neyden kurtardı?)* مِنَ الْفَشْلِ Yılmaktan *(Daha?)* وَالتَّنَازُعِ Ve anlaşmazlığa düşmekten إِنَّهُ **Muhakkak ki O** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Ziyade bilendir** *(Neyi?)* بِذَاتِ الصُّدُورِ **Sinelerin kendisini** بِمَا Ol şeyi ki فِي الْقُلُوبِ Kalplerin içindedir

44. وَإِذْ **Ve ol vakit ki** يُرِيكُمُوهُمْ **Size gösteriyordu onları** أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ Ey müminler! *(Ne vakit?)* إِذْ **Ol vakit ki** الْتَقَيْتُمْ **Siz karşılaştığınızda** *(Nerede gösteriyordu?)* فِي أَعْيُنِكُمْ **Gözlerinizde** *(Ne gösteriyordu?)* قَلِيلًا **Az** *(Azdan bedel)* نَحْوَ سَبْعِينَ Yetmiş أَوْ مِائَةٍ Ya da yüz kadar (gösteriyordu) وَهُمْ Halbuki onlar أَلْفٌ Bin kişiydi *(Niçin böyle az gösteriyordu?)* لِتُقْدِمُوا İlerleyesiniz diye *(Kimin üzerine?)* عَلَيْهِمْ Onların üzerine *(Daha?)* وَيُقَلِّلُكُمْ **Ve sizi de az gösteriyordu** *(Nerede?)* فِي أَعْيُنِهِمْ **Onların gözlerinde** *(Niçin siz onların gözünde az gösteriyordu?)* لِيُقْدِمُوا İlerlesinler de وَلَا يَرْجِعُوا Geri dönmesinler diye *(Neden geri dönmesinler?)* فَلَمَّا Sizinle savaşmaktan عَنْ قِتَالِهِمْ وَهٰذَا قَبْلَ الْتِحَامِ الْحَرْبِ Bu harp başlamadan önceydi Ama ne zaman ki harp başladı أَرَاهُمْ Onlara (Kafirlere) gösterdi *(Kimi?)* إِيَّاهُمْ Onları (Müslümanları) *(Ne gösterdi?)* مِثْلَيْهِمْ Kendilerinin iki katı (İkibin kişi olarak) كَمَا فِي آلِ عِمْرَانَ Ali İmran suresinde olduğu gibi *(Allah niçin onları Müslümanların gözünde,Müslümanları da onların gözünde az gösteriyordu?)* لِيَقْضِيَ **Yerine getirsin diye** *(Kim ?)* اللهُ **Allah** *(Neyi yerine getirsin diye?)* أَمْرًا **Bir işi ki** كَانَ **İdi** *(Ne idi?)* مَفْعُولًا **Yapılmış** وَإِلَى اللهِ **Ve yalnız Allah'a** تُرْجَعُ **Döndürülür** تَصِيرُ Varır *(Ne?)* الْأُمُورُ **Bütün işler**

45. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا **Ey iman edenler** إِذَا لَقِيتُمْ **Siz karşılaştığınızda** *(Kiminle?)* فِئَةً **Bir toplulukla** جَمَاعَةً Bir cemaatle *(Öyle cemaat ki)* كَافِرَةً Kafir فَاثْبُتُوا **Sebat edin!** *(Ne için sebat edin?)* لِقِتَالِهِمْ Onlarla savaş için وَلَا تَنْهَزِمُوا Ve dağılmayın! وَاذْكُرُوا **Ve zikredin** *(Kimi?)* اللهَ **Allah'ı** *(Öyle zikir ki)* كَثِيرًا **Çokça** أُدْعُوهُ Ona dua edin! *(Ne ile?)* بِالنَّصْرِ Yardım ile (ondan yardım isteyin) لَعَلَّكُمْ **Ta ki siz** تُفْلِحُونَ **Felaha eresiniz** تَفُوزُونَ Kurtulasınız

﴿وَأَطِيعُوا اللهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنَازَعُوا﴾ تَخْتَلِفُوا فِيمَا بَيْنَكُمْ ﴿فَتَفْشَلُوا﴾ تَجْبُنُوا ﴿وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ﴾ قُوَّتُكُمْ وَدَوْلَتُكُمْ ﴿وَاصْبِرُوا إِنَّ اللهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿٤٦﴾﴾ بِالنَّصْرِ وَالْعَوْنِ ﴿وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ﴾ لِيَمْنَعُوا غَيْرَهُمْ وَلَمْ يَرْجِعُوا بَعْدَ نَجَاتِهَا ﴿بَطَرًا وَرِئَآءَ النَّاسِ﴾ حَيْثُ قَالُوا: لَا نَرْجِعُ حَتَّى نَشْرَبَ الْخُمُورَ وَنَنْحَرَ الْجَزُورَ وَتَضْرِبَ عَلَيْنَا الْقِيَانُ بِبَدْرٍ فَيَتَسَامَعَ بِذٰلِكَ النَّاسُ ﴿وَيَصُدُّونَ﴾ النَّاسَ ﴿عَنْ سَبِيلِ اللهِ وَاللهُ بِمَا يَعْمَلُونَ﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ ﴿مُحِيطٌ ﴿٤٧﴾﴾ عِلْمًا فَيُجَازِيهِمْ بِهِ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿إِذْ زَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ﴾ إِبْلِيسُ ﴿أَعْمَالَهُمْ﴾ بِأَنْ شَجَّعَهُمْ عَلَى لِقَاءِ الْمُسْلِمِينَ لَمَّا خَافُوا الْخُرُوجَ مِنْ أَعْدَائِهِمْ بَنِي بَكْرٍ ﴿وَقَالَ﴾ لَهُمْ ﴿لَا غَالِبَ لَكُمُ الْيَوْمَ مِنَ النَّاسِ وَإِنِّي جَارٌ لَكُمْ﴾ مِنْ كِنَانَةَ وَكَانَ أَتَاهُمْ فِي صُورَةِ سُرَاقَةَ بْنِ مَالِكٍ سَيِّدِ تِلْكَ النَّاحِيَةِ ﴿فَلَمَّا تَرَاءَتِ﴾ الْتَقَتِ ﴿الْفِئَتَانِ﴾ الْمُسْلِمَةُ وَالْكَافِرَةُ وَرَأَى الْمَلَائِكَةَ وَكَانَ يَدُهُ فِي يَدِ الْحَرْثِ بْنِ هِشَامٍ ﴿نَكَصَ﴾ رَجَعَ ﴿عَلَى عَقِبَيْهِ﴾ هَارِبًا ﴿وَقَالَ﴾ لَمَّا قَالُوا لَهُ أَتَخْذُلُنَا عَلَى هٰذِهِ الْحَالِ ﴿إِنِّي بَرِيٓءٌ مِنْكُمْ﴾ مِنْ جِوَارِكُمْ ﴿إِنِّي أَرَى مَا لَا تَرَوْنَ﴾ مِنَ الْمَلَائِكَةِ ﴿إِنِّي أَخَافُ اللهَ﴾ أَنْ يُهْلِكَنِي ﴿وَاللهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٤٨﴾﴾ ﴿إِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ﴾ ضَعْفُ اعْتِقَادٍ ﴿غَرَّ هٰؤُلَآءِ﴾ أَيِ الْمُسْلِمِينَ ﴿دِينُهُمْ﴾ إِذْ خَرَجُوا مَعَ قِلَّتِهِمْ يُقَاتِلُونَ الْجَمْعَ الْكَثِيرَ تَوَهُّمًا أَنَّهُمْ يُنْصَرُونَ بِسَبَبِهِ قَالَ تَعَالَى فِي جَوَابِهِمْ ﴿وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللهِ﴾ يَثِقْ بِهِ يَغْلِبْ ﴿فَإِنَّ اللهَ عَزِيزٌ﴾ غَالِبٌ عَلَى أَمْرِهِ ﴿حَكِيمٌ ﴿٤٩﴾﴾ فِي صُنْعِهِ ﴿وَلَوْ تَرَىٰ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿إِذْ يَتَوَفَّى﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ ﴿الَّذِينَ كَفَرُوا الْمَلٰٓئِكَةُ يَضْرِبُونَ﴾ حَالٌ ﴿وُجُوهَهُمْ وَأَدْبَارَهُمْ﴾ بِمَقَامِعَ مِنْ حَدِيدٍ ﴿وَ﴾يَقُولُونَ لَهُمْ ﴿ذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿٥٠﴾﴾ أَيِ النَّارِ، وَجَوَابُ لَوْ: لَرَأَيْتَ أَمْرًا عَظِيمًا ﴿ذٰلِكَ﴾ التَّعْذِيبُ ﴿بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيكُمْ﴾ عُبِّرَ بِهَا دُونَ غَيْرِهَا لِأَنَّ أَكْثَرَ الْأَفْعَالِ تُزَاوَلُ بِهَا ﴿وَأَنَّ اللهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ﴾ أَيْ بِذِي ظُلْمٍ ﴿لِلْعَبِيدِ ﴿٥١﴾﴾ فَيُعَذِّبَهُمْ بِغَيْرِ ذَنْبٍ دَأْبُ هٰؤُلَاءِ ﴿كَدَأْبِ﴾ كَعَادَةِ ﴿آلِ فِرْعَوْنَ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللهِ فَأَخَذَهُمُ اللهُ﴾ بِالْعِقَابِ ﴿بِذُنُوبِهِمْ﴾ جُمْلَةُ كَفَرُوا وَمَا بَعْدَهَا مُفَسِّرَةٌ لِمَا قَبْلَهَا ﴿إِنَّ اللهَ قَوِيٌّ﴾ عَلَى مَا يُرِيدُهُ ﴿شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٥٢﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

46. Allah'a ve Resulüne itaat edin ve aranızda **çekişmeyin,** ihtilaf etmeyin. **Sonra korkuya kapılırsınız da rüzgârınız,** kuvvet ve devletiniz **gider. Bir de sabredin; çünkü Allah** yardım ve desteğiyle birlikte **sabredenlerle beraberdir.**

47. **Ve o kimseler gibi olmayınız ki** kervanlarını korumak için **yurtlarından çıktılar;** kervanları kurtulduktan sonra da **çalım satmak, insanlara gösteriş yapmak ve** insanları **Allah yolundan men etmek amacıyla,** geri dönmeyip şöyle dediler; "Bedir'de şarap içip, deve kesinceye; şarkıcı kadınlar def çalıp tüm insanlar bu yaptıklarımızdan haberdar oluncaya kadar geri dönmeyiz" **Allah ise ne yaptıklarını**[1] ilmi ile **tamamen kuşatıcıdır** ve onları yaptıklarıyla cezalandıracaktır.

48. **Ve** yâd et! **O vakit ki,** Kinâne bölgesinin reisi olan Surâka b. Mâlik'in suretinde gelen **şeytan,** İblis, düşmanları olan Benî Bekir'den korktukları için savaşa gitmeye çekindiklerinde, Müslümanlarla karşı karşı gelmeye cesaretlendirmek suretiyle **amellerini onlara bezemiş ve demişti ki** onlara: **«Bugün insanlardan size galip gelecek kimse yoktur. Ve şüphe yok ki** Kinâne'den olan **ben de sizin yardımcınızım.» Ne zaman ki iki fırka,** Müslümanlarla kâfirler **karşı karşıya görünmeğe başladı,** eli, Hars b. Hişam'ın elinde olan Şeytan da Melekleri gördü, kaçarak **topukları üzerine dönüverdi ve** kendisine "bu durumdayken bizi yüzüstü mü bırakıyorsun" dediklerinde **dedi ki: «Şüphesiz ki ben size** yardımcı olmak**dan uzağım. Muhakkak ki ben sizin görmediklerinizi,** Melekleri **gördüm. Şüphe yok ki ben Allah'**ın beni helak etmesin**den korkarım. Allah'ın azabı ise pek şiddetlidir.»**

49. **O vakit münafıklar ve kalplerinde hastalık,** inanç zayıflığı **bulunanlar diyordu ki: «Şu** Müslüman**ları dinleri aldatmıştır;** zira az olmalarına rağmen –dinleri sayesinde zafer kazanacaklarını sanıp- kalabalık bir orduya karşı savaşmak için gittiler.» Cenâb-ı Hak onlara cevap olarak şöyle dedi: **Halbuki her kim Allah'a tevekkül eder,** güvenir**se** galip gelir. **Artık şüphe yok ki Allah azîzdir,** İşi üzerinde galiptir, yaptıklarında **hikmet sahibidir.**

50. Ey Muhammed! **Melekler** demir sopalarla **yüzlerine ve arkalarına vurarak**[2] **ve** onlara **«Tadın yakıcı** ateş **azabını»** diyerek **o kâfirlerin canlarını alırken**[3] **onları bir görseydin,** elbette büyük bir olay görmüş olurdun.[4]

51. **İşte bu** azap, **ellerinizle**[5] **yaptığınız yüzündendir, yoksa Allah kullara zulmedici değildir** ki, onları suçsuz yere azapla cezalandırsın.

---

[1] يَعْمَلُونَ fiili hem (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) يَـ ile hem de (تَعْمَلُونَ şeklinde) تَـ ile okunmuştur.

[2] يَضْرِبُونَ cümlesi haldir.

[3] يَتَوَفَّى fiili hem (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) يَـ ile; hem de (تَتَوَفَّى şeklinde) تَـ ile okunmuştur.

[4] لَوْ in cevabı لَرَأَيْتَ أَمْرًا عَظِيمًا cümlesidir.

[5] Ayeti kerimede özellikle "ellerinizle yaptıklarınız" şeklinde bir tabir seçilmesi, işlerin çoğunun ellerle görülmesi sebebiyledir.

52. Bunların hali **Fir'avun'un kavmi ile onlardan öncekilerin durumu, âdeti gibidir; Allah'ın ayetlerini inkâr ettiler, Allah da onları günahları sebebiyle** azap ile **alıverdi.**[1] **Şüphe yok ki Allah** dilediği şeye karşı **kuvvet sahibidir; azabı pek şiddetlidir.**

KELİME ANLAMI

46. وَأَطِيعُوا **Ve itaat edin!** *(Kime?)* اللهَ **Allah'a** *(Daha kime itaat edin?)* وَرَسُولَهُ **Onun Resulüne** *(Daha ne yapın?)* وَلَا تَنَازَعُوا **Ve çekişmeyin!** تَخْتَلِفُوا İhtilafa düşmeyin *(Nerede?)* فِيمَا بَيْنَكُمْ Aranızda فَتَفْشَلُوا، تَجْبُنُوا **Yoksa yılıp-korkarsınız** *(Daha?)* وَتَذْهَبَ **Ve gider** *(Ne?)* رِيحُكُمْ **Rüzgarınız** قُوَّتُكُمْ Gücünüz *(Daha?)* وَدَوْلَتُكُمْ Ve devletiniz *(Daha ?)* وَاصْبِرُوا **Ve sabredin!** إِنَّ اللهَ **Zira Allah elbette** *(Nedir?)* مَعَ الصَّابِرِينَ **Sabredenlerle beraberdir** *(Ne şekilde onlarla beraberdir?)* بِالنَّصْرِ Yardımıyla وَالْعَوْنِ Ve desteğiyle

47. وَلَا تَكُونُوا **Ve olmayın** *(Ne gibi?)* كَالَّذِينَ **Ol kimseler gibi** خَرَجُوا **Çıktılar** *(Nereden?)* مِنْ دِيَارِهِمْ **Yurtlarından** *(Ne için çıktılar?)* لِيَمْنَعُوا Savunmak için *(Kimi?)* غَيْرَهُمْ Kervanlarını وَلَمْ يَرْجِعُوا Ve dönmediler de *(Ne vakit?)* بَعْدَ نَجَاتِهَا Kervanları kurtulduktan sonra *(Niçin geri dönmediler?)* بَطَرًا **Çalım satmak için** *(Daha?)* وَرِئَاءَ النَّاسِ **Ve insanlara gösteriş olsun diye** حَيْثُ Şöyle ki قَالُوا Onlar dediler لَا نَرْجِعُ Dönmeyiz حَتَّى نَشْرَبَ İçinceye dek *(Neyi?)* الْخُمُورَ Şarapları *(Daha?)* وَنَنْحَرَ Ve boğazlayıncaya dek الْجَزُورَ Develeri *(Daha?)* وَتَضْرِبَ Ve vurup-çalıncaya dek عَلَيْنَا Bize *(Kim?)* الْقِيَانُ Şarkıcı kadınlar *(Nerede çalıncaya dek?)* بِبَدْرٍ Bedir'de فَيَتَسَامَعَ Böylece kulaktan kulağa duysun *(Neyi?)* بِذٰلِكَ Bu yaptıklarımızı *(Kim?)* النَّاسُ İnsanlar *(Daha ne için çıkıp da dönmediler?)* وَيَصُدُّونَ **Ve engellemek için** *(Kimi?)* النَّاسَ İnsanları *(Neden engellemek için?)* عَنْ سَبِيلِ اللهِ **Allah yolundan** وَاللهُ **Allah (teala)** بِمَا **Ol şeyi ki** يَعْمَلُونَ **Yapıyorlar** بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ Bu kelime hem ye, hem de te ile okunmuştur *(O yaptıkları şeyi nedir?)* مُحِيطٌ **Kuşatıcıdır** *(Ne yönden?)* عِلْمًا İlim olarak فَيُجَازِيهِمْ Ve de onları cezalandırır *(Ne ile?)* بِهِ Onunla (yaptıklarıyla)

48. وَ اذْكُرْ **Ve** hatırla! إِذْ **Ol vakti ki** زَيَّنَ **Süslemişti** *(Kime?)* لَهُمُ **Onlara** *(Kim?)* الشَّيْطَانُ **Şeytan** إِبْلِيسُ İblis *(Neyi süslemişti?)* أَعْمَالَهُمْ **Onların işlerini** بِأَنْ Şöyle ki شَجَّعَهُمْ Onları cesaretlendirdi *(Neye karşı cesaretlendirdi?)* عَلَى لِقَاءِ الْمُسْلِمِينَ Müslümanlarla karşılaşmaya karşı *(Ne vakit?)* لَمَّا خَافُوا Korktuklarında *(Neyden?)* الْخُرُوجَ Çıkmasından

---

[1] كَفَرُوا ile başlayan cümle ve devamındakiler, önceki cümleyi (كَدَأْبِ آلِ فِرْعَوْنَ) tefsir eder.

(Kimin çıkmasından?) مِنْ أَعْدَائِهِمْ Düşmanlarından *(Kimdir o düşmanları?)* بَنِي بَكْرٍ Bekir oğulları وَقَالَ **Ve dedi** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara لَا غَالِبَ **Galip gelecek yoktur** *(Kime galip gelecek?)* لَكُمُ **Size** *(Ne vakit?)* الْيَوْمَ **Bugün** *(Kimden galip gelecek yoktur?)* مِنَ النَّاسِ **İnsanlardan** وَإِنِّي **Ve muhakkak ki ben** *(Neyim?)* جَارٌ **Yardımcıyım** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** *(Öyle ben ki)* فِي صُورَةِ مِنْ كِنَانَةَ Kinane kabilesinden olan وَكَانَ Ve şeytan idi أَتَاهُمْ Onlara gelmişti سُرَاقَةَ بْنِ مَالِكٍ Süraka b. Malik suretinde *(Öyle Süraka ki)* سَيِّدِ تِلْكَ النَّاحِيَةِ O bölgenin efendisi فَلَمَّا تَرَاءَتْ **Ne zaman ki görünmeye başladı** اِلْتَقَتْ Karşılaştı *(Kim?)* الْفِئَتَانِ **İki topluluk** اَلْمُسْلِمَةُ وَالْكَافِرَةُ Müslüman ve kâfir fırka وَرَأَى Ve de gördü *(Kimi?)* فِي يَدِ الْحَرْثِ بْنِ هِشَامٍ Melekleri الْمَلَائِكَةَ Ve idi *(Ne?)* وَكَانَ Onun eli *(Nerede idi?)* يَدُهُ Hars b. Hişam'ın elinde عَلَى عَقِبَيْهِ نَكَصَ رَجَعَ **geri döndü** *(Ne üzerine geri döndü?)* **Topukları üzerine** *(Ne olduğu halde?)* هَارِبًا Kaçarak وَقَالَ **Ve dedi** لَمَّا قَالُوا Dediklerinde *(Kime?)* لَهُ Ona أَتَخْذُلُنَا 'bizi yardımsız mı bırakıyorsun? عَلَى هٰذِهِ الْحَالِ Bu hal üzere إِنِّي **Muhakkak ki ben** *(Neyim?)* بَرِيءٌ **Uzağım** *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** مِنْ جِوَارِكُمْ Size yardımcı olmaktan إِنِّي **Muhakkak ki ben** أَرَى **Görüyorum** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyleri ki** لَا تَرَوْنَ **Siz görmüyorsunuz** (O gördüğü şeyler nelerdendir?) مِنَ الْمَلَائِكَةِ Meleklerden إِنِّي **Muhakkak ki ben** أَخَافُ **Korkarım** *(Kimden?)* اللهَ **Allah'tan** *(Ondan bedel?)* أَنْ يُهْلِكَنِي Beni helak etmesinden وَاللهُ **Allah** *(Nedir?)* شَدِيدُ الْعِقَابِ **Azabı şiddetli olandır**

49. إِذْ يَقُولُ **O vakit ki diyordu** *(Kim?)* الْمُنَافِقُونَ **Münafıklar** *(Daha kim diyordu?)* وَالَّذِينَ **Ol kimseler ki** فِي قُلُوبِهِمْ **Kalplerinde vardır** *(Ne?)* مَرَضٌ **Hastalık** ضَعْفُ اعْتِقَادٍ İnanç zayıflığı غَرَّ **Aldattı** *(Kimi?)* هٰؤُلَاءِ **Bunları** أَيْ Yani الْمُسْلِمِينَ Müslümanları *(Ne aldattı?)* دِينُهُمْ **Dinleri** إِذْ خَرَجُوا Zira çıktılar مَعَ قِلَّتِهِمْ Az oldukları halde *(Ne oldukları halde?)* يُقَاتِلُونَ Savaşıyor oldukları halde *(Kiminle?)* الْجَمْعَ الْكَثِيرَ Kalabalık bir toplulukla *(Niçin çıktılar?)* تَوَهُّمًا Vehmettikleri için أَنَّهُمْ Ki onlar muhakkak يُنْصَرُونَ Yardım görecekler *(Ne sebebiyle?)* بِسَبَبِهِ Dinleri sebebiyle قَالَ تَعَالَى Allah teala dedi *(Nerede?)* فِي جَوَابِهِمْ Onlara cevabında وَمَنْ **Ve her kim** يَتَوَكَّلْ **Tevekkül ederse** *(Kime?)* عَلَى اللهِ **Allah'a** يَثِقْ Güvenirse *(Kime?)* بِهِ Ona يَغْلِبْ Galip gelir *(Niçin galip gelir?)* فَإِنَّ اللهَ **Zira Allah elbette** *(Nedir?)* عَزِيزٌ **Azizdir** غَالِبٌ Galiptir *(Ne üzerine galiptir?)* عَلَى أَمْرِهِ İşi üzerine حَكِيمٌ **Hakimdir / hikmet sahibidir** فِي صُنْعِهِ Yaptıklarında

50. وَلَوْ تَرَى **Ve şayet görseydin** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammet! إِذْ **Ol vakti ki** يَتَوَفَّى **Canlarını alıyor** *(Buradaki 'yeteveffâ' kelimesi)* بِالْيَاءِ Ya ile *(Ne?)* وَالتَّاءِ Ve ta ile (teteveffâ

şeklinde okundu) *(Kimin canlarını alıyorlardı?)* الَّذِينَ **Ol kimselerin ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** *(Kim kafirlerin canlarını alıyordu?)* الْمَلٰئِكَةُ **Melekler** *(Ne oldukları halde canlarını alıyorlardı?)* يَضْرِبُونَ حَالٌ **Vuruyorlarken** – yazribûne kelimesi haldir– *(Nereye vuruyorlarken?)* وَجُوهَهُمْ **Onların yüzlerine** *(Daha?)* وَأَدْبَارَهُمْ **Ve arkalarına** *(Ne ile vuruyorlar?)* بِمَقَامِعَ Sopalarla *(Neyden olan sopalar?)* مِنْ حَدِيدٍ Demirden وَ يَقُولُونَ Ve diyorlarken *(Kime?)* لَهُمْ Onlara ذُوقُوا **Tadın!** *(Neyi?)* عَذَابَ الْحَرِيقِ **Yakıcı azabı** أَيِ النَّارِ Yani Ateş azabını (tadın) وَجَوَابُ لَوْ 'Lev'in cevabı (şudur) لَرَأَيْتَ elbette görmüş olurdun *(Ne görmüş olurdun?)* أَمْرًا عَظِيمًا Büyük bir şey

ذٰلِكَ التَّعْذِيبُ **Bu** azap etme *(Ne sebebiyledir?)* بِمَا **Ol şey sebebiyledir ki** قَدَّمَتْ **Takdim etti** *(Ne?)* أَيْدِيكُمْ **Sizin elleriniz** عُبِّرَ Tabir edildi *(Ne ile tabir edildi?)* بِهَا Eller ile ذُونَ غَيْرِهَا Başkasıyla değil de *(Niçin eller tabirini kullandı?)* لِأَنَّ أَكْثَرَ الْأَفْعَالِ Zira işlerin çoğu *(Nedir?)* تُزَاوَلُ Görülür *(Ne ile?)* بِهَا Ellerle وَأَنَّ اللهَ **Yoksa Allah elbette** لَيْسَ بِظَلَّامٍ **Zulmedici değildir** أَيْ ذِي ظُلْمٍ Zulüm sahibi değildir *(Kime zulmedici değildir?)* لِلْعَبِيدِ **Kullara** فَيُعَذِّبَهُمْ Ki onlara azap etsin بِغَيْرِ ذَنْبٍ Günahsız yere

دَأْبُ هٰؤُلَاءِ Bunların gidişatı *(Nedir?)* كَدَأْبِ كَعَادَةِ اٰلِ فِرْعَوْنَ **Firavun ailesinin gidişatı** durumu **gibidir** *(Daha kimin gidişatı gibi?)* وَالَّذِينَ **Ol kimselerin ki** مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan önceydiler** كَفَرُوا **İnkar etmişlerdi** *(Neyi?)* بِاٰيَاتِ اللهِ **Allah'ın ayetlerini** فَأَخَذَهُمُ **Bunun üzerine onları yakalayıverdi** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Ne ile aldı?)* بِالْعِقَابِ Azapla *(Ne sebebiyle yakalayıverdi?)* بِذُنُوبِهِمْ **Onların günahları sebebiyle** جُمْلَةُ كَفَرُوا 'Keferû' cümlesi *(Daha?)* وَمَا بَعْدَهَا Ve ondan sonraki *(Nedir?)* مُفَسِّرَةٌ Tefsir edicidir *(Neyi?)* لِمَا قَبْلَهَا Öncesini إِنَّ اللهَ **Şüphe yok ki Allah** قَوِيٌّ **Güç sahibidir** *(Ne üzerine?)* عَلٰى مَا يُرِيدُهُ Dilediği şey üzerine شَدِيدُ الْعِقَابِ **Azabı şiddetli olandır**

﴿ذٰلِكَ﴾ أَيْ تَعْذِيبُ الْكَفَرَةِ ﴿بِأَنَّ﴾ أَيْ بِسَبَبِ أَنَّ ﴿اللهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلٰى قَوْمٍ﴾ مُبَدِّلًا لَهَا بِالنِّقْمَةِ ﴿حَتّٰى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ﴾ يُبَدِّلُوا نِعْمَتَهُمْ كُفْرًا كَتَبْدِيلِ كُفَّارِ مَكَّةَ إِطْعَامَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَأَمْنِهِمْ مِنْ خَوْفٍ وَبَعْثِ النَّبِيِّ ﷺ إِلَيْهِمْ بِالْكُفْرِ وَالصَّدِّ عَنْ سَبِيلِ اللهِ وَقِتَالِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿وَأَنَّ اللهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٣﴾﴾ ﴿كَدَأْبِ اٰلِ فِرْعَوْنَ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِ رَبِّهِمْ فَاَهْلَكْنَاهُمْ بِذُنُوبِهِمْ وَاَغْرَقْنَآ اٰلَ فِرْعَوْنَ﴾ قَوْمَهُ مَعَهُ ﴿وَكُلٌّ﴾ مِنَ الْأُمَمِ الْمُكَذِّبَةِ ﴿كَانُوا ظَالِمِينَ ﴿٥٤﴾﴾ وَنَزَلَ فِي قُرَيْظَةَ ﴿إِنَّ شَرَّ الدَّوَآبِّ عِنْدَ اللهِ الَّذِينَ كَفَرُوا فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٥٥﴾﴾ ﴿اَلَّذِينَ عَاهَدْتَ مِنْهُمْ﴾ أَنْ لَا يُعِينُوا الْمُشْرِكِينَ ﴿ثُمَّ يَنْقُضُونَ عَهْدَهُمْ فِي كُلِّ مَرَّةٍ﴾ عَاهَدُوا فِيهَا ﴿وَهُمْ لَا يَتَّقُونَ ﴿٥٦﴾﴾ اللهَ فِي غَدْرِهِمْ ﴿فَإِمَّا﴾ فِيهِ إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ فِي مَا الْمَزِيدَةِ ﴿تَثْقَفَنَّهُمْ﴾ تَجِدَنَّهُمْ ﴿فِي الْحَرْبِ فَشَرِّدْ﴾ فَرِّقْ ﴿بِهِمْ مَنْ خَلْفَهُمْ﴾ مِنَ الْمُحَارِبِينَ بِالتَّنْكِيلِ بِهِمْ وَالْعُقُوبَةِ ﴿لَعَلَّهُمْ﴾ أَيِ الَّذِينَ خَلْفَهُمْ ﴿يَذَّكَّرُونَ ﴿٥٧﴾﴾ يَتَّعِظُونَ بِهِمْ ﴿وَإِمَّا تَخَافَنَّ مِنْ قَوْمٍ﴾ عَاهَدُوكَ ﴿خِيَانَةً﴾ فِي عَهْدٍ بِأَمَارَةٍ تَلُوحُ لَكَ ﴿فَانْبِذْ﴾ اِطْرَحْ عَهْدَهُمْ ﴿إِلَيْهِمْ عَلٰى سَوَآءٍ﴾ حَالٌ أَيْ مُسْتَوِيًا أَنْتَ وَهُمْ فِي الْعِلْمِ بِنَقْضِ الْعَهْدِ بِأَنْ تُعَلِّمَهُمْ بِهِ لِئَلَّا يَتَّهِمُوكَ بِالْغَدْرِ ﴿إِنَّ اللهَ لَا يُحِبُّ الْخَآئِنِينَ ﴿٥٨﴾﴾ وَنَزَلَ فِيمَنْ أَفْلَتَ يَوْمَ بَدْرٍ ﴿وَلَا تَحْسَبَنَّ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿الَّذِينَ كَفَرُوا سَبَقُوا﴾ اللهَ أَيْ فَاتُوهُ ﴿إِنَّهُمْ لَا يُعْجِزُونَ ﴿٥٩﴾﴾ لَا يَفُوتُونَهُ، وَفِي قِرَاءَةٍ بِالتَّحْتَانِيَّةِ فَالْمَفْعُولُ الْأَوَّلُ مَحْذُوفٌ أَيْ أَنْفُسَهُمْ وَفِي أُخْرٰى بِفَتْحِ أَنَّ عَلٰى تَقْدِيرِ اللَّامِ ﴿وَأَعِدُّوا لَهُمْ﴾ لِقِتَالِهِمْ ﴿مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ﴾ قَالَ ص: هِيَ الرَّمْيُ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ ﴿وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ﴾ مَصْدَرٌ بِمَعْنٰى حَبْسِهَا فِي سَبِيلِ اللهِ ﴿تُرْهِبُونَ﴾ تُخَوِّفُونَ ﴿بِهِ عَدُوَّ اللهِ وَعَدُوَّكُمْ﴾ أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ ﴿وَاٰخَرِينَ مِنْ دُونِهِمْ﴾ أَيْ غَيْرِهِمْ وَهُمُ الْمُنَافِقُونَ أَوِ الْيَهُودُ ﴿لَا تَعْلَمُونَهُمْ اَللهُ يَعْلَمُهُمْ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فِي سَبِيلِ اللهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ﴾ جَزَاؤُهُ ﴿وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ ﴿٦٠﴾﴾ تُنْقَصُونَ مِنْهُ شَيْئًا ﴿وَإِنْ جَنَحُوا﴾ مَالُوا ﴿لِلسَّلْمِ﴾ بِكَسْرِ السِّينِ وَفَتْحِهَا [لِلسَّلْمِ] اَلصُّلْحُ ﴿فَاجْنَحْ لَهَا﴾ وَعَاهِدْهُمْ، وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: هٰذَا مَنْسُوخٌ بِآيَةِ السَّيْفِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ مَخْصُوصٌ بِأَهْلِ الْكِتَابِ إِذْ نَزَلَتْ فِي بَنِي قُرَيْظَةَ ﴿وَتَوَكَّلْ عَلَى اللهِ﴾ ثِقْ بِهِ ﴿إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ﴾ لِلْقَوْلِ ﴿الْعَلِيمُ ﴿٦١﴾﴾ بِالْفِعْلِ

TÜRKÇE ANLAMI

53. **Bu** kafirlere azap edişi **de, bir millet kendilerinde bulunan** nimeti küfür ile **değiştirinceye kadar, Allah'ın onlara verdiği nimeti** belaya **çevirmeyeceğinden dolayıdır.**[1] Tıpkı Mekke'li kâfirlerin 'aç iken doyrulmalarını' 'korkudan emin kılınmalarını' ve 'kendilerine peygamber gönderilmesi nimetini'; 'küfürle', 'Allah yolundan alıkoymakla' ve 'Müminlerle savaşmakla' değiştirmeleri gibi. **Gerçekten Allah işitendir, bilendir.**

54. **Firavun'un kavminin ve onlardan evvelkilerin durumu gibi ki, Rablerinin ayetlerini yalanladılar; biz de onları günahları sebebiyle helâk ettik. Ve Firavun**la birlikte o**nun kavmini** de **boğduk. Ve** yalanlayan kavimlerin **hepsi de zalimler olmuşlardı.**

Beni Kurayza hakkında şu ayetler inmiştir:

55. **Şüphe yok ki, yeryüzünde yürüyen canlıların Allah katında en şerlisi kafir olanlardır. Artık onlar imân etmezler.**

56. **Onlar ki, kendileriyle** Müşriklere yardım etmeyeceklerine dair **anlaşma yapmış idin, sonra** anlaşma yaptıkları **her defada anlaşmalarını bozarlar ve onlar** anlaşmayı bozma hususunda Allah'tan **hiç çekinmezler.**

57. **Eğer savaşta onları yakalarsan,**[2] **ibret almaları için onları** cezalandırmak sureti **ile arkalarında bulunan** savaşçıları **da dağıt.**

58. **Ve eğer** seninle anlaşma yapmış **bir kavmin** anlaşmaya **hiyânet edeceğinden** bir takım emareler görererek **kesinkes korkarsan,** anlaşmalarını **kendilerine** -sen ile onlar anlaşmanın bozulduğunu bilme konusunda **eşit olarak**[3] **at!** Anlaşmanın bozulduğunu onlara bildirerek bu eşitliği sağla! Ta ki seni döneklikle suçlamasınlar. **Şüphe yok ki, Allah hâin olanları sevmez.**

Bedir günü ortadan sıvışanlar hakkında şu ayetler inmiştir:

59. Ey Muhammed! **Sakın olaki, kâfirlerin ilerleyip** Allah'tan **kurtulduklarını zannetme! Şüphe yok ki, onlar**[4] **aciz bırakamayacaklar,** ondan kurtulamayacaklar**dır.**

60. **Ve onlara karşı** savaşmak için **gücünüzün yettiği her kuvvetten** – Müslim'in rivayet ettiğine göre Peygamber efendimiz bu kuvvetin "atıcılık"

---

[1] Ayetteki أَنَّ kelimesi بِسَبَبِ أَنَّ demektir.

[2] فَإِمَّا kelimesinde şart anlamındaki إِنْ'de bulunan نْ harfi, mezit مَا harfine idgam edilmiştir.

[3] عَلَى سَوَاءٍ car-mecruru haldir.

[4] Bir kıraatte (تَحْسَبَنَّ fiili يَحْسَبَنَّ şeklinde) alttan noktalı (يَ) ile okunmuştur. (Bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir.) Bu durumda bu fiilin birinci mefulu mahzuf أَنْفُسَهُمْ kelimesidir. Diğer bir kıraatte ise أن maddesi ل takdir edilerek fethalı okunmuştur. (أَنَّهُمْ لَا يُعْجِزُونَ şeklinde)

olduğunu söylemiştir– **ve bazı atlardan**[1] **hazırlayınız. Bununla Allah-'ın ve sizin düşmanınız** olan Mekke'li kâfirleri **ve bunların dışında Allah'ın bilip sizin bilmediklerinizi** –ki bunlar da Münafıklar ya da Yahudilerdir– **korkutursunuz. Ve her neyi ki, Allah yolunda infak edersiniz,** onun karşılığı **size tamamen ödenir ve siz asla zulme uğratılmazsınız,** onlardan hiçbir şey size eksik ödenmez.

61. **Ve eğer onlar barışa**[2] **meylederlerse sen de ona meylet** ve onlarla anlaşma yap. İbni Abbas (r.a.) bu ayetin savaşı emreden ayetle neshedildiğini söylemiştir. Mücahit ise bu ayet Beni Kurayza hakkında indiği için hükmünün sadece Ehl-i Kitaba ait olduğunu belirtmiştir. **Ve Allah'a tevekkül et!** O'na güven! **Şüphe yok ki,** sözleri **hakkıyla işiten ve** yapılanları **tamamıyla bilen ancak O'dur.**

KELİME ANLAMI

53. ذٰلِكَ **Bu** أَيْ Yani تَعْذِيبُ الْكَفَرَةِ Kafirlere azap etme *(Ne sebebiyledir?)* بِأَنَّ أَيْ بِسَبَبِ **Şununla** yani şu sebepledir ki اللهَ أَنَّ Muhakkak ki **Allah** لَمْ يَكُ **Olmadı** مُغَيِّرًا **Değiştirici** *(Neyi?)* نِعْمَةً **Bir nimeti ki** أَنْعَمَهَا **Onu nimet olarak verdi** *(Kime verdi?)* عَلٰى قَوْمٍ **Bir topluluğa** مُبَدِّلًا Çevirici olmadı *(Neyi?)* لَهَا O nimeti *(Neye çevirici olmadı?)* حَتّٰى يُغَيِّرُوا Felakete بِالنِّقْمَةِ **Onlar değiştirinceye kadar** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** *(O şey nerededir?)* بِأَنْفُسِهِمْ **Onların kendilerinde** يُبَدِّلُوا Onlar çevirinceye kadar *(Neyi?)* نِعْمَتَهُمْ Nimetlerini *(Neye çevirinceye kadar?)* كُفْرًا Küfre *(Bu olay ne gibi?)* كَتَبْدِيلِ كُفَّارِ مَكَّةَ Mekke kafirlerinin değiştirmeleri gibi *(Neyi?)* إِطْعَامَهُمْ Karınlarının doymalarını *(Neden?)* مِنْ جُوعٍ Açlıktan *(Daha?)* وَأَمْنِهِمْ Ve güvende olmaları nimetini değiştirmeleri *(Neyden sonra güvende olmaları?)* مِنْ خَوْفٍ Korkudan/emniyetsizlikten sonra *(Daha?)* وَبَعْثِ النَّبِيِّ ﷺ Ve Peygamberin gönderilmesini *(Kime gönderilmesini?)* إِلَيْهِمْ Kendilerine *(Bütün bu nimetleri ne ile değiştirmeleri gibi?)* بِالْكُفْرِ Küfürle *(Daha ne ile?)* وَالصَّدِّ Engellemekle *(Neyden?)* عَنْ سَبِيلِ اللهِ Allah yolundan *(Daha ne ile?)* وَقِتَالِ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerle savaşmakla وَأَنَّ اللهَ **Ve muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* سَمِيعٌ **Hakkıyla işitendir** عَلِيمٌ **Bilendir**

54. كَدَأْبِ اٰلِ فِرْعَوْنَ (Bunların durumu tıpkı) **Firavun ailesinin durumuna benzer** *(Daha kimin durumuna?)* وَالَّذِينَ **Ol kimselerin ki** مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan öncedir** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi yalanladılar?)* بِاٰيَاتِ رَبِّهِمْ **Rablerinin ayetlerini** فَأَهْلَكْنَاهُمْ **Biz de**

[1] Ayette geçen رِبَاطِ kelimesi "atların Allah yolunda hapsedilmesi" anlamında mastardır.

[2] لِلسَّلْمِ kelimesi hem kesreli, hem de fethalı س harfi ile okunmuştur. Sulh anlamına gelir.

helak ettik onları *(Ne sebebiyle?)* بِذُنُوبِهِمْ **Günahları sebebiyle** *(Daha ne yaptık?)* وَأَغْرَقْنَا **Ve boğduk** *(Kimi?)* اٰلَ فِرْعَوْنَ **Firavun ailesini** قَوْمَهُ Onun kavmini مَعَهُ Onunla birlikte (boğduk) وَكُلٌّ **Ve hepsi** مِنَ الْأُمَمِ الْمُكَذِّبَةِ Yalanlayan ümmetlerin (hepsi) كَانُوا **İdiler** *(Ne idiler?)* ظَالِمِينَ **Zalimler**

وَنَزَلَ Ve indi *(Ne hakkında?)* فِي قُرَيْظَةَ Kurayza hakkında : **إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ Muhakkak ki canlıların en kötüsü** *(Nerede?)* عِنْدَ اللهِ **Allah katında** *(Kimdir?)* الَّذِينَ **Ol kimselerdir ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** فَهُمْ **Artık onlar** لَا يُؤْمِنُونَ **İman etmezler**

(O kimselerden bedel) اَلَّذِينَ **Onlar ki** عَاهَدْتَ **Sen anlaşma yaptın** *(Kimle?)* مِنْهُمْ **Onlardan bazılarıyla (liderleriyle)** *(Ne ile anlaşma yaptın?)* أَنْ لَا يُعِينُوا Yardım etmemeleriyle *(Kime?)* الْمُشْرِكِينَ Müşriklere ثُمَّ **Sonra** يَنْقُضُونَ **Bozarlar** *(Neyi?)* عَهْدَهُمْ **Anlaşmalarını** فِي كُلِّ مَرَّةٍ **Her defasında** *(Öyle her defa ki)* عَاهَدُوا Anlaşma yaptılar *(Nerede?)* فِيهَا O vakitte وَهُمْ **Halbuki onlar** لَا يَتَّقُونَ **Sakınmazlar** *(Kimden?)* اللهَ Allah'tan *(Ne konuda korkmazlar?)* فِي غَدْرِهِمْ İhanetlerinde

فَإِمَّا **Şayet** فِيهِ Bu kelimede vardır *(Ne?)* إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ Şart anlamındaki 'in' kelimesinin 'nun' harfinin idgamı *(Nereye idgamı?)* فِي مَا الْمَزِيدَةِ Zait 'mâ' harfine تَثْقَفَنَّهُمْ **Bulursan onları** (Nerede?) فِي الْحَرْبِ **Harpte** فَشَرِّدْ فَرِّقْ **Dağıt,** ayır (Kimle?) بِهِمْ **Onlarla** (Kimi?) مَنْ **O kimseleri ki** (Onlar nerededir?) خَلْفَهُمْ **Onların ardındadır** (Öyle kimseler ki bunlar?) مِنَ الْمُحَارِبِينَ Muhariplerden (Neyle ayır onları?) بِالتَّنْكِيلِ بِهِمْ وَالْعُقُوبَةِ Onları cezalandırmak suretiyle لَعَلَّهُمْ **Ta ki onlar** أَيِ الَّذِينَ خَلْفَهُمْ Yani arkalarındakiler يَذَّكَّرُونَ **Öğütlenirler** يَتَّعِظُونَ بِهِمْ Onlardan ibret alırlar

وَإِمَّا تَخَافَنَّ **Kesin olarak korkarsan** *(Kimden?)* مِنْ قَوْمٍ **Bir kavimden** *(Öyle kavim ki)* عَاهَدُوكَ Seninle anlaşma yapmış *(Neden korkarsanız?)* خِيَانَةً **Hıyanetten** *(Ne konuda hıyanetten?)* فِي عَهْدٍ Anlaşmada *(Ne ile korkarsan?)* بِأَمَارَةٍ Bir takım emarelerle ki تَلُوحُ Görünüyor *(Kime?)* لَكَ Sana فَانْبِذْ اِطْرَحْ **At** *(Neyi?)* عَهْدَهُمْ Onların anlaşmalarını *(Kime at?)* إِلَيْهِمْ **Onlara** *(Sizler ne olduğunuz halde?)* عَلَى سَوَاءٍ **Eşit olduğunuz halde** *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ Haldir أَيْ Yani مُسْتَوِيًا Eşit olarak *(Kim?)* أَنْتَ Sen *(Daha?)* وَهُمْ Ve onlar *(Ne konuda?)* فِي الْعِلْمِ Bilme konusunda *(Neyi?)* بِنَقْضِ الْعَهْدِ Anlaşmanın bozulduğu *(Nasıl?)* بِأَنْ Şöyle ki تُعَلِّمَهُمْ Onlara bildirmen suretiyle *(Neyi?)* بِهِ Bozulduğunu *(Niçin bildirmelisin?)* لِئَلَّا

يَتَّهِمُوكَ Seni itham etmesinler diye *(Ne ile?)* بِالْغَدْرِ (anlaşmaya) ihanetle اِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** لَا يُحِبُّ **Sevmez** *(Kimi?)* الْخَائِنِينَ **Hainleri**

59. وَنَزَلَ Ve indi *(Kim hakkında?)* فِيمَنْ Ol kimse hakkında ki أَفْلَتَ Kayboldular *(Ne vakit?)* يَوْمَ بَدْرٍ Bedir gününde وَلَا تَحْسَبَنَّ **Sakın zannetme** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammet! *(Kimi zannetme?)* الَّذِينَ **Ol kimseleri ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** *(Ne zannetme?)* سَبَقُوا **Geçtiler** *(Kimi?)* اللّٰهَ Allah'ı أَيْ Yani فَاتُوهُ Ondan kaçıp-kurtuldular (zannetmesinler) اِنَّهُمْ **Şüphesiz ki onlar** لَا يُعْجِزُونَ **Aciz bırakamayacaktır** لَا يَفُوتُونَهُ Ondan kaçamayacaklardır وفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte بِالتَّحْتَانِيَّةِ Alttan noktalı ('ya') ile (Velâ yahsebenne şeklinde okundu) فَالْمَفْعُولُ الْأَوَّلُ Bu kıraatte birinci meful *(Nedir?)* مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir أَيْ Yani أَنْفُسَهُمْ Kendilerini (zannetmesinler demektir) وَفِي أُخْرٰى Bir diğer kıraatte ise بِفَتْحِ أَنَّ Elif-nun maddesinin fethasıyla (okundu) *(Ne üzerine böyle okundu?)* عَلٰى تَقْدِيرِ اللَّامِ Lam takdiri üzerine (yani 'lienne' şeklinde)

60. وَاَعِدُّوا **Ve hazırlayın** *(Kime karşı?)* لَهُمْ **Onlara karşı** *(Ne için hazırlayın?)* لِقِتَالِهِمْ Onlarla savaşmak için *(Ne hazırlayın?)* مَا **Ol şeyi ki** اسْتَطَعْتُمْ **Siz güç yetirdiniz** *(O güç yetirdiğiniz şey de nedendir?)* مِنْ قُوَّةٍ **Kuvvet** قَالَ Dedi *(Kim?)* ﷺ Hz. Peygamber (s.a.v.) هِيَ O kuvvet *(Nedir?)* الرَّمْيُ Ok atmaktır رَوَاهُ Bunu rivayet etti *(Kim?)* مُسْلِمٌ Müslim *(Daha ne hazırlayın?)* وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ **Cihat için bağlanıp-beslenmiş atlar** *(Ribat kelimesi nedir?)* مَصْدَرٌ Mastardır بِمَعْنَى حَبْسِهَا Atların adanması *(Nereye?)* فِي سَبِيلِ اللّٰهِ Allah yoluna *(Ne olduğunuz halde?)* تُرْهِبُونَ تُخَوِّفُونَ **Korkutuyor olduğunuz halde** *(Neyle ?)* بِهِ **Bununla** *(Kimi?)* عَدُوَّ اللّٰهِ **Allah'ın düşmanını** *(Daha kimi?)* وَعَدُوَّكُمْ **Sizin düşmanınızı** أَيْ Yani كُفَّارَ مَكَّةَ Mekke kafirlerini *(Daha kimleri?)* وَاٰخَرِينَ **Ve başkalarını** *(O başkaları ne olduğu halde?)* مِنْ دُونِهِمْ **Onlardan başka** أَيْ Yani غَيْرِهِمْ Onlardan gayrı وَهُمْ Bu başkaları *(Kimdir?)* الْمُنَافِقُونَ Münafiklar أَوْ Ya da الْيَهُودُ Yahudilerdir لَا تَعْلَمُونَهُمْ **Siz onları bilmezsiniz** اَللّٰهُ **Allah** يَعْلَمُهُمْ **Onları bilir** وَمَا تُنْفِقُوا **Her ne infak ederseniz** *(O infak ettikleriniz de nedendir?)* مِنْ شَيْءٍ **Her hangi bir şey** *(Nerede infak ederseniz?)* فِي سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah yolunda** يُوَفَّ **Ödenir** *(Kime?)* اِلَيْكُمْ **Size** *(Ne ödenir?)* جَزَاؤُهُ Onun karşılığı وَاَنْتُمْ **Ve halbuki siz** لَا تُظْلَمُونَ **Zulme uğramazsınız** تُنْقَصُونَ Eksik verilmezsiniz *(Neyden?)* مِنْهُ Onun karşılığından *(Ne eksik verilmezsiniz?)* شَيْئًا Hiçbir şey

وَإِنْ جَنَحُوا مَالُوا **Şayet eğilim gösterirler,** meyledersе *(Neye?)* لِلسَّلْمِ **Barışa** *(Buradaki s-l-m kelimesi nedir?)* بِكَسْرِ السِّينِ Sin harfinin kesresiyle *(Daha?)* وَفَتْحِهَا Ve fethasıyla (okundu) اَلصُّلْحُ Sulh anlamındadır فَاجْنَحْ **Sen de eğilim göster** *(Neye?)* لَهَا **Ona** وَعَاهِدْهُمْ Ve onlarla anlaşma yap! وَقَالَ Dedi *(Kim?)* ابْنُ عَبَّاسٍ İbni Abbas هٰذَا Bu ayet *(Nedir?)* مَنْسُوخٌ Neshedilmiştir *(Ne ile?)* بِآيَةِ السَّيْفِ Savaş ayetiyle وَقَالَ مُجَاهِدٌ Ve Mücahit de dedi ki مَخْصُوصٌ Bu ayet özeldir *(Kime?)* بِأَهْلِ الْكِتَابِ Ehl-i Kitab'a إِذْ Zira نَزَلَتْ Bu ayet inmiştir *(Kim hakkında?)* فِي بَنِي قُرَيْظَةَ Beni Kureyza hakkında inmiştir *(Daha?)* وَتَوَكَّلْ **Ve tevekkül et!** *(Kime?)* عَلَى اللهِ **Allah'a** ثِقْ Güven! *(Kime?)* بِهِ Ona إِنَّهُ **Muhakkak ki o** هُوَ **Odur** السَّمِيعُ **Hakkıyla işiten** *(Neyi?)* لِلْقَوْلِ Sözü الْعَلِيمُ **Hakkıyla bilendir** *(Neyi?)* بِالْفِعْلِ Yapılanı

﴿وَاِنْ يُرِيدُوٓا اَنْ يَخْدَعُوكَ﴾ بِالصُّلْحِ لِيَسْتَعِدُّوا لَكَ ﴿فَاِنَّ حَسْبَكَ﴾ كَافِيكَ ﴿اللهُ هُوَ الَّذِيٓ اَيَّدَكَ بِنَصْرِهِ وَبِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٢﴾﴾ ﴿وَاَلَّفَ﴾ جَمَعَ ﴿بَيْنَ قُلُوبِهِمْ﴾ بَعْدَ الْاِحَنِ ﴿لَوْ اَنْفَقْتَ مَا فِي الْاَرْضِ جَمِيعًا مَا اَلَّفْتَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلٰكِنَّ اللهَ اَلَّفَ بَيْنَهُمْ﴾ بِقُدْرَتِهِ ﴿اِنَّهُ عَزِيزٌ﴾ غَالِبٌ عَلٰى اَمْرِهِ ﴿حَكِيمٌ ﴿٦٣﴾﴾ لَا يَخْرُجُ شَيْءٌ عَنْ حِكْمَتِهِ ﴿يٰٓاَيُّهَا النَّبِيُّ حَسْبُكَ اللهُ وَ﴾ حَسْبُكَ ﴿مَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٤﴾﴾ ﴿يٰٓاَيُّهَا النَّبِيُّ حَرِّضِ﴾ حُثَّ ﴿الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْقِتَالِ﴾ لِلْكُفَّارِ ﴿اِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عِشْرُونَ صَابِرُونَ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ﴾ مِنْهُمْ ﴿وَاِنْ يَكُنْ﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ ﴿مِنْكُمْ مِائَةٌ يَغْلِبُوٓا اَلْفًا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِاَنَّهُمْ﴾ اَيْ بِسَبَبِ اَنَّهُمْ ﴿قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٦٥﴾﴾ وَهٰذَا خَبَرٌ بِمَعْنَى الْاَمْرِ اَيْ لِيُقَاتِلِ الْعِشْرُونَ مِنْكُمُ الْمِائَتَيْنِ وَالْمِائَةُ اَلْفًا وَيَثْبُتُوا لَهُمْ ثُمَّ نُسِخَ لَمَّا كَثَّرُوا بِقَوْلِهِ ﴿ اَلْئٰنَ خَفَّفَ اللهُ عَنْكُمْ وَعَلِمَ اَنَّ فِيكُمْ ضُعْفًا﴾ بِضَمِّ الضَّادِ وَفَتْحِهَا [ضَعْفًا] عَنْ قِتَالِ عَشَرَةِ اَمْثَالِكُمْ ﴿فَاِنْ يَكُنْ﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ ﴿مِنْكُمْ مِائَةٌ صَابِرَةٌ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ﴾ مِنْهُمْ ﴿وَاِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ اَلْفٌ يَغْلِبُوٓا اَلْفَيْنِ بِاِذْنِ اللهِ﴾ بِاِرَادَتِهِ وَهُوَ خَبَرٌ بِمَعْنَى الْاَمْرِ اَيْ لِيُقَاتِلُوا مِثْلَيْكُمْ وَتَثْبُتُوا لَهُمْ ﴿وَاللهُ مَعَ الصّٰبِرِينَ ﴿٦٦﴾﴾ بِعَوْنِهِ وَنَزَلَ لَمَّا اَخَذُوا الْفِدَاءَ مِنْ اَسْرٰى بَدْرٍ ﴿مَا كَانَ لِنَبِيٍّ اَنْ تَكُونَ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ [يَكُونَ] ﴿لَهٗٓ اَسْرٰى حَتّٰى يُثْخِنَ فِي الْاَرْضِ﴾ يُبَالِغَ فِي قَتْلِ الْكُفَّارِ ﴿تُرِيدُونَ﴾ اَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ ﴿عَرَضَ الدُّنْيَا﴾ حُطَامَهَا بِاَخْذِ الْفِدَاءِ ﴿وَاللهُ يُرِيدُ﴾ لَكُمْ ﴿الْاٰخِرَةَ﴾ اَيْ ثَوَابَهَا بِقَتْلِهِمْ ﴿وَاللهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٦٧﴾﴾ وَهٰذَا مَنْسُوخٌ بِقَوْلِهِ (فَاِمَّا مَنًّا بَعْدُ وَاِمَّا فِدَاءً) ﴿لَوْلَا كِتٰبٌ مِنَ اللهِ سَبَقَ﴾ بِاِحْلَالِ الْغَنَائِمِ وَالْاَسْرٰى لَكُمْ ﴿لَمَسَّكُمْ فِيمَآ اَخَذْتُمْ﴾ مِنَ الْفِدَاءِ ﴿عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٦٨﴾﴾ ﴿فَكُلُوا مِمَّا غَنِمْتُمْ حَلٰلًا طَيِّبًا وَاتَّقُوا اللهَ اِنَّ اللهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٦٩﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

62. **Ve eğer** güç toplamak maksadıyla seninle anlaşmak suretiyle **sana hile yapmak isterlerse şüphe yok ki, Allah sana yeter. O, o zâttır ki, seni yardımıyle ve müminlerle güçlendirmiştir.**

63. **Ve (Allah), onların kalplerini** önceden birbirlerine düşman iken **birleştirmiştir. Sen yeryüzünde bulunan her şeyi verseydin, yine onların gönüllerini birleştiremezdin, fakat Allah** kudretiyle **onların aralarını bulup kaynaştırdı. Çünkü O, azizdir,** işine galiptir, **hikmet sahibidir,** hiçbir şey onun hikmeti dışına çıkmaz.

64. **Ey Peygamber! Allah sana yeter. Sana tâbi olan mü'minler de** sana yeter.

Ey Peygamber! Mü'minleri kafirlerle **savaşmaya teşvik et. Eğer sizden sabredici yirmi kişi olsa** onlardan **iki yüze galip olurlar. Ve eğer sizden yüz kişi olsa,**[1] **kâfir olanlardan bin kişiye galip gelirler. Çünkü onlar**[2] **şüphe yok ki, hakkı anlamaz bir kavimdirler.** Bu ayet emir anlamında gelmiş bir haberdir; "*sizden yirmi kişi, ikiyüz kişiyle; yüz kişi de bin kişiyle savaşsın ve onlara karşı sebat göstersin.*" anlamına gelir. Sonraları Müslümanlar çoğalınca bu ayet peşindeki şu ayetle neshedilmiştir:

Şimdi Allah sizden (yükü) hafifleştirdi ve elbette sizden on kat fazla kişiyle savaşma hususunda **sizde bir zaaf**[3] **olduğunu bilmiştir. Artık sizden sabredici yüz kişi bulunursa**[4] **iki yüz kişiye galip gelir. Ve eğer sizden bin kişi bulunursa iki bin kişiye galip gelir, Allah'ın izni,** iradesi**yle.** Bu ayet de emir anlamında haberdir; "İki katınız kafirlerle savaşın ve onlara karşı sebat gösterin" anlamındadır. **Ve Allah** yardımıyla birlikte **sabredenlerle beraberdir.**

Bedir esirlerinden fidye aldıklarında şu ayetler indi:

Hiç bir peygamber için yeryüzünde tamamen kuvvetlenmedikçe, çok kafir öldürmedikçe **esirler edinmesi**[5] **olamaz.** Ey Müminler! **Siz** fidye almak suretiyle **dünya**nın düşük **menfaatini istersiniz. Allah ise** onları öldürmenizin karşılığı olarak sizin için **ahiret**in sevabını **ister. Ve Allah azîzdir, hakîmdir.** Bu ayeti kerime "*savaş sona erince onları ya karşılıksız, ya da fidye ile salıverin*" *(Muhammed:4)* ayetiyle neshedilmiştir.

Eğer ganimetlerin ve esirlerin helal kılınması yönünde **Allah'tan bir yazı geçmiş olmasaydı, almış olduğunuz** ganimetler **hususunda size elbette pek büyük bir azap dokunurdu.**

Artık ganîmet olarak elde ettiğiniz şeyden helâl ve hoş olarak yeyin ve Allah'tan korkun. Şüphe yok ki Allah ziyade mağfiretlidir, merhametlidir.

KELİME ANLAMI

وَإِنْ يُرِيدُوا **Şayet isterlerse** *(Neyi?)* أَنْ يَخْدَعُوكَ **Seni aldatmayı** *(Neyle?)* بِالصُّلْحِ Sulh ile *(Niçin yapılan sulh?)* لِيَسْتَعِدُّوا (Savaşa) hazırlık yapmaları için *(Kime karşı?)* لَكَ Sana karşı فَإِنَّ حَسْبَكَ **Bu durumda elbette sana yeter** كَافِيكَ Sana kafidir *(Kim?)* اللهُ **Allah** هُوَ **O!** *(Nedir?)* الَّذِي **Odur ki** أَيَّدَكَ **Seni destekledi** *(Neyle destekledi?)* بِنَصْرِهِ **Yardımıyla**

---

[1] يكن fiili hem ي harfi ile hem de ن harfi ile okunmuştur.

[2] بِأَنَّهُمْ sözü بِسَبَبِ أَنَّهُمْ anlamına gelir.

[3] ضعفًا kelimesi, hem ض harfinin zammesiyle (ضُعفًا şeklinde) hem de fethasıyla (bizim kıratimizde de olduğu gibi ضَعفًا şeklinde) okunmuştur.

[4] يكن fiili hem ي harfi ile hem de ن harfi ile okunmuştur.

[5] يتكون fiili hem ي hem de ن ile okunmuştur.

وَبِالْمُؤْمِنِينَ *(Daha ne ile destekledi?)* **Ve müminlerle**

63. وَأَلَّفَ **Ve birleştirdi** جَمَعَ Cem etti (Neyi?) بَيْنَ قُلُوبِهِمْ **kalplerinin arasını** بَعْدَ الْإِحَنِ Düşmanlıklardan sonra لَوْ أَنْفَقْتَ **Şayet sen infak etsen** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** *(O şey nerededir?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** جَمِيعًا **Hepsini** مَا أَلَّفْتَ **Birleştiremezdin** *(Neyi?)* بَيْنَ قُلُوبِهِمْ **Kalplerinin arasını** وَلَكِنَّ اللهَ **Şu kadarı var ki Allah** أَلَّفَ **Birleştirdi** *(Neyi?)* بَيْنَهُمْ **Onların arasını** *(Ne ile birleştirdi?)* بِقُدْرَتِهِ Kudretiyle إِنَّهُ **Muhakkak ki o** *(Nedir?)* عَزِيزٌ **Azizdir** غَالِبٌ Galip olandır عَلَى أَمْرِهِ İşine حَكِيمٌ **Hakimdir** لَا يَخْرُجُ Çıkmaz *(Ne?)* شَيْءٌ Hiçbir şey *(Neyden çıkmaz?)* عَنْ حِكْمَتِهِ Onun hikmetinden

64. يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ **Ey Nebi!** حَسْبُكَ **Sana yeter** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Daha?)* وَ حَسْبُكَ **Ve** yeter sana مَنْ **Ol kimse ki** اتَّبَعَكَ **Sana tabi oldu** *(Sana tabi olanlarda kimlerdendir?)* مِنَ الْمُؤْمِنِينَ **Müminlerden**

65. يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ **Ey Nebi!** حَرِّضِ **Coştur** حِثَّ Teşvik et *(Kimi?)* الْمُؤْمِنِينَ **Müminleri** *(Neye coştur?)* عَلَى الْقِتَالِ **Savaşa** *(Kime karşı?)* لِلْكُفَّارِ Kafirlere إِنْ يَكُنْ **Şayet olursa** *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(Ne olursa?)* عِشْرُونَ **Yirmi (kişi)** *(Öyle yirmi kişi ki)* صَابِرُونَ **Sabreden** يَغْلِبُوا **Galip gelir** *(Kime?)* مِائَتَيْنِ **İki yüz kişiye** *(O iki yüz kişi de kimdendir?)* مِنْهُمْ Onlardan وَإِنْ يَكُنْ **Ve şayet olursa** *(Bu kelime)* بِالْيَاءِ "Ya" ile ('in yekün' şeklinde okundu) *(Daha?)* وَالتَّاءِ Ve de "ta" ile ('in tekün' şeklinde) *(Kimden olursa?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(Ne olursa?)* مِائَةٌ **Yüz (kişi)** يَغْلِبُوا **Galip gelir** *(Kime?)* أَلْفًا **Bin(kişiy)e** *(O bin kişi de kimlerdendir?)* مِنَ الَّذِينَ **Ol kimselerden ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** *(Ne sebeple kafir oldular?)* بِأَنَّهُمْ أَيْ بِسَبَبِ **onların olması sebebiyle** *(Ne olması sebebiyle?)* أَنَّهُمْ قَوْمٌ **Bir kavim ki** لَا يَفْقَهُونَ **Anlamıyorlar** وَهٰذَا Bu *(Nedir?)* خَبَرٌ Haberdir *(Öyle haber ki)* بِمَعْنَى الْأَمْرِ Emir anlamında أَيْ Yani لِيُقَاتِلْ Savaşsın *(Kim?)* الْعِشْرُونَ Yirmi (kişi) *(Kimden olan yirmi kişi?)* مِنْكُمْ Sizden *(Kimle savaşsın?)* الْمِائَتَيْنِ İki yüz kişiyle *(Daha?)* وَالْمِائَةُ Ve yüz kişi de savaşsın *(Kimle savaşsın?)* أَلْفًا Bin kişiyle وَيَثْبُتُوا Ve sebat göstersinler *(Kime karşı?)* لَهُمْ Onlara karşı ثُمَّ نُسِخَ Sonra neshedildi *(Ne vakit?)* لَمَّا كَثَّرُوا Ne zaman ki çoğaldılar *(Ne ile neshedildi?)* بِقَوْلِهِ Şu sözüyle

66. الْآنَ خَفَّفَ **Şimdi hafifletti** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Kimden?)* عَنْكُمْ **Sizden** *(Daha?)* وَعَلِمَ **Ve bildi ki** أَنَّ فِيكُمْ **Elbette sizde vardır** *(Ne?)* ضُعْفًا **Zayıflık** *(Bu kelime)* بِضَمِّ الضَّادِ Zad harfinin zammesiyle *(Daha?)* وَفَتْحِهَا Ve fethasıyla (okundu) *(Neyde bir zayıflık bildi?)* عَنْ قِتَالِ

عَشَرَةِ أَمْثَالِكُمْ Sizin on katınızla savaşmanızda فَإِنْ يَكُنْ **Şayet olursa** *(Bu kelime)* بِالْيَاءِ Ya ile *(Daha?)* وَالتَّاءِ Ve ta ile (okundu) *(Kimden olursa?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(Ne olursa?)* مِائَةٌ **Yüz (kişi)** *(Öyle yüz kişi ki)* صَابِرَةٌ **Sabreden** يَغْلِبُوا **Galip gelir** *(Kime?)* مِائَتَيْنِ **İki yüz(kişiy)e** *(O iki yüz kişi kimlerdendir?)* مِنْهُمْ Onlardan وَإِنْ يَكُنْ **Ve şayet olursa** *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(Ne olursa?)* أَلْفٌ **Bin (kişi)** يَغْلِبُوا **Galip gelir** *(Kime galip gelir?)* أَلْفَيْنِ **İkibin(kişiy)e** *(Ne ile onlara galip gelirsiniz?)* بِإِذْنِ اللَّهِ **Allah'ın izniyle** بِإِرَادَتِهِ Onun iradesiyle وَهُوَ Bu ayet *(Nedir?)* خَبَرٌ Haberdir *(Öyle haber ki)* بِمَعْنَى الْأَمْرِ Emir anlamında أَيْ Yani لِتُقَاتِلُوا Savaşın *(Kimle?)* مِثْلَيْكُمْ Sizin iki katınızla *(Daha?)* وَتَثْبُتُوا Ve sebat gösterin *(Kime karşı?)* لَهُمْ Onlara karşı وَاللَّهُ **Ve Allah** *(Nedir?)* مَعَ الصَّابِرِينَ **Sabredenlerle beraberdir** *(Ne ile onlarla beraberdir?)* بِعَوْنِهِ Yardımıyla

وَنَزَلَ Ve indi *(Ne vakit?)* لَمَّا أَخَذُوا Ne zaman ki aldılar *(Neyi?)* الْفِدَاءَ Fidyeyi *(Kimden aldılar?)* مِنْ أَسْرَى بَدْرٍ Bedir esirlerinden : مَا كَانَ **(Doğru) değildir** *(Kim için?)* لِنَبِيٍّ **Hiçbir Peygamber için** *(Ne doğru değildir?)* أَنْ تَكُونَ **Olması** *(Bu kelime)* بِالتَّاءِ Ta ile *(Daha?)* وَالْيَاءِ Ve ya ile (okundu) *(Kim için olması?)* لَهُ **Onun için** *(Ne olması?)* أَسْرَى **Esirler** *(Ne zamana dek?)* حَتَّى يُثْخِنَ **Yoğunluk kazanıncaya dek** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** يُبَالِغَ Hatırı sayılır derecede olmadıkça *(Ne konuda?)* فِي قَتْلِ الْكُفَّارِ Kafirleri öldürmede تُرِيدُونَ **Siz istiyorsunuz** أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ Ey müminler *(Neyi?)* عَرَضَ الدُّنْيَا **Dünyanın geçici yararını** حُطَامَهَا Düşük menfaatini *(Ne ile istiyorsunuz?)* بِأَخْذِ الْفِدَاءِ Fidye almakla وَاللَّهُ **Ve Allah da** يُرِيدُ **İstiyor** *(Kim için?)* لَكُمُ Sizin için *(Neyi istiyor?)* الْآخِرَةَ **Ahireti** أَيْ Yani ثَوَابَهَا Ahiret sevabını *(Ne ile olan ahiret sevabı?)* بِقَتْلِهِمْ Onları öldürmekle وَاللَّهُ **Ve Allah** *(Nedir?)* عَزِيزٌ **Azizdir** حَكِيمٌ **Hakimdir** وَهَذَا Bu ayet *(Nedir?)* مَنْسُوخٌ Neshedilmiştir *(Ne ile?)* بِقَوْلِهِ Şu sözüyle «فَإِمَّا مَنًّا بَعْدُ Ya karşılıksız salıverin bundan sonra وَإِمَّا فِدَاءً» Yada fidye karşılığı (ayeti kerimesiyle neshedilmiştir)

لَوْلَا كِتَابٌ **Bir yazı olmasaydı** *(Kimden?)* مِنَ اللَّهِ **Allah'tan** *(Ne olmasaydı?)* سَبَقَ **Geçmiş** *(Ne ile ilgili olan yazı?)* بِإِحْلَالِ الْغَنَائِمِ Ganimetlerin helal kılınmasıyla *(Daha?)* وَالْأَسْرَى Ve esirlerin helal kılınmasıyla *(Kime?)* لَكُمْ Size لَمَسَّكُمْ **Elbette dokunurdu size** *(Nelerde dokunurdu?)* فِيمَا **Ol şeylerde** أَخَذْتُمْ **Siz aldınız** *(O aldığınız şeyler de neydendir?)* مِنَ الْفِدَاءِ Fidye *(Ne dokunurdu?)* عَذَابٌ **Bir azap ki** عَظِيمٌ **Büyük**

69. فَكُلُوا **Artık yiyin!** *(Neyden?)* مِمَّا **Ol şeylerden ki** غَنِمْتُمْ **Ganimet olarak aldınız** *(O şeyler ne olduğu halde yiyin?)* حَلَالًا **Helal olarak** *(Daha ne olduğu halde?)* طَيِّبًا **Temiz olarak** وَاتَّقُوا **Ve sakının** *(Kimden?)* اللَّهَ **Allah'tan** إِنَّ اللَّهَ **Zira elbette Allah** *(Nedir?)* غَفُورٌ **Mağfiret edendir** رَحِيمٌ **Merhamet edendir**

﴿يَآ اَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِمَنْ فِي اَيْدِيكُمْ مِنَ الْاُسَارٰى﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ (الْاَسْرٰى) ﴿اِنْ يَعْلَمِ اللهُ فِي قُلُوبِكُمْ خَيْرًا﴾ إِيمَانًا وَإِخْلَاصًا ﴿يُؤْتِكُمْ خَيْرًا مِمَّا اُخِذَ مِنْكُمْ﴾ مِنَ الْفِدَاءِ بِأَنْ يُضَعِّفَهُ لَكُمْ فِي الدُّنْيَا وَيُثِيبَكُمْ فِي الْآخِرَةِ ﴿وَيَغْفِرْ لَكُمْ﴾ ذُنُوبَكُمْ ﴿وَاللهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٧٠﴾﴾ ﴿وَاِنْ يُرِيدُوا﴾ أَيِ الْأَسْرٰى ﴿خِيَانَتَكَ﴾ بِمَا أَظْهَرُوا مِنَ الْقَوْلِ ﴿فَقَدْ خَانُوا اللهَ مِنْ قَبْلُ﴾ قَبْلَ بَدْرٍ بِالْكُفْرِ ﴿فَاَمْكَنَ مِنْهُمْ﴾ بِبَدْرٍ قَتْلًا وَأَسْرًا فَلْيَتَوَقَّعُوا مِثْلَ ذٰلِكَ إِنْ عَادُوا ﴿وَاللهُ عَلِيمٌ﴾ بِخَلْقِهِ ﴿حَكِيمٌ ﴿٧١﴾﴾ فِي صُنْعِهِ ﴿اِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا بِاَمْوَالِهِمْ وَاَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللهِ﴾ وَهُمُ الْمُهَاجِرُونَ ﴿وَالَّذِينَ اٰوَوْا﴾ اَلنَّبِيَّ ﷺ ﴿وَنَصَرُوا﴾ وَهُمُ الْأَنْصَارُ ﴿اُولٰئِكَ بَعْضُهُمْ اَوْلِيَآءُ بَعْضٍ﴾ فِي النُّصْرَةِ وَالْإِرْثِ ﴿وَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَلَمْ يُهَاجِرُوا مَا لَكُمْ مِنْ وَلَايَتِهِمْ﴾ بِكَسْرِ الْوَاوِ وَفَتْحِهَا [وَلَايَتِهِمْ] ﴿مِنْ شَيْءٍ﴾ فَلَا إِرْثَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ وَلَا نَصِيبَ لَهُمْ فِي الْغَنِيمَةِ ﴿حَتّٰى يُهَاجِرُوا﴾ وَهٰذَا مَنْسُوخٌ بِآخِرِ السُّورَةِ ﴿وَاِنِ اسْتَنْصَرُوكُمْ فِي الدِّينِ فَعَلَيْكُمُ النَّصْرُ﴾ لَهُمْ مِنَ الْكُفَّارِ ﴿اِلَّا عَلٰى قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ﴾ عَهْدٌ فَلَا تَنْصُرُوهُمْ عَلَيْهِمْ وَتَنْقُضُوا عَهْدَهُمْ ﴿وَاللهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٧٢﴾﴾ ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا بَعْضُهُمْ اَوْلِيَآءُ بَعْضٍ﴾ فِي النُّصْرَةِ وَالْإِرْثِ فَلَا إِرْثَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ ﴿اِلَّا تَفْعَلُوهُ﴾ أَيْ تَوَلِّي الْمُسْلِمِينَ وَقَطْعَ الْكُفَّارِ ﴿تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي الْاَرْضِ وَفَسَادٌ كَبِيرٌ ﴿٧٣﴾﴾ بِقُوَّةِ الْكُفْرِ وَضَعْفِ الْإِسْلَامِ ﴿وَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللهِ وَالَّذِينَ اٰوَوْا وَنَصَرُوا اُولٰئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٧٤﴾﴾ فِي الْجَنَّةِ ﴿وَالَّذِينَ اٰمَنُوا مِنْ بَعْدُ﴾ أَيْ بَعْدَ السَّابِقِينَ إِلَى الْإِيمَانِ وَالْهِجْرَةِ ﴿وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا مَعَكُمْ فَاُولٰئِكَ مِنْكُمْ﴾ أَيُّهَا الْمُهَاجِرُونَ وَالْأَنْصَارُ ﴿وَاُولُوا الْاَرْحَامِ﴾ ذَوُو الْقَرَابَاتِ ﴿بَعْضُهُمْ اَوْلٰى بِبَعْضٍ﴾ فِي الْإِرْثِ مِنَ التَّوَارُثِ بِالْإِيمَانِ وَالْهِجْرَةِ الْمَذْكُورِ فِي الْآيَةِ السَّابِقَةِ ﴿فِي كِتَابِ اللهِ﴾ اَللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ ﴿اِنَّ اللهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٧٥﴾﴾ وَمِنْهُ حِكْمَةُ الْمِيرَاثِ.

TÜRKÇE ANLAMI

70. Ey Peygamber! Ellerinizde olan esirlere:[1] «Eğer Allah sizin kalplerinizde bir hayır, bir iman ve samimiyet **bilirse, sizden alınmış olan** fidye**den daha hayırlısını** dünyada iken (malınızı) katlamak, ahirette

[1] Bir kıraatte اَلْأُسَارٰى kelimesi اَلْأَسْرٰى şeklinde de okunmuştur. (Bizim kıraatimizde de böyledir.)

de sevaplandırmak suretiyle **size verir ve sizin için** günahlarınıza **mağfiret eder. Ve Allah ziyade mağfiretlidir, merhametlidir.»**

71. **Ve eğer** esirler zahirde söyledikleri sözlerle **sana hiyânet etmek isterlerse muhakkak ki, daha** önce inkar etmek suretiyle Bedir'de **Allah'a hiyânet ettiler de onlara karşı** esir alıp, öldürmen yönünde **sana imkân vermişti.** Dolayısıyla yine ihanet ederlerse aynı şeyi beklesinler. **Ve Allah** yarattıklarını **ziyade bilendir,** yaptıklarında **hikmet sahibidir.**

72. **O kimseler ki, imân edip hicret ettiler ve Allah yolunda mallarıyla ve nefisleriyle cihat ettiler** –bunlar Muhacirlerdir– **ve o kimseler ki,** Peygambere(s.a.v.) **yer verdiler ve** ona **yardım ettiler** –bunlar da Ensardır– **işte onlar** yardımlaşma ve miras hususlarında **birbirlerinin velîleridir. Ve o kimseler ki, imân ettiler de hicret etmediler, hicret edinceye kadar onların velâyetinden**[1] **hiçbir şey size ait değildir.** Dolayısıyla aranızda ne veraset sözkonusudur, ne de onlar için ganimet payı vardır. Bu ayette geçen Muhacirlerle Ensar arasındaki veraset hükmü surenin sonundaki ayetle neshedilmiştir. **Ve eğer din hususunda yardımınızı isterlerse** kafirlere karşı onlara **yardım etmek üzerinize bir borçtur. Ancak sizinle aralarında bir anlaşma bulunan bir kavim aleyhine değil!** Kafirlere karşı onlara yardım edip de yaptığınız anlaşmayı bozmayın. **Ve Allah yapacaklarınızı hakkıyla görür.**

73. **Ve kafir olanların bazıları** yardımlaşma ve miras hususlarında **bazılarının velîleridir.** Böyle olduğundan dolyıa sizinle onlar arasında veraset yoktur. **Eğer bunu,** Müslümanları veli edinip, kafirlerle olan bağınızı koparma işini **yapmazsanız,** Küfrün güçlenmesi, İslam'ın zayıf düşmesi şeklinde **yeryüzünde bir fitne ve pek büyük bir fesat olur.**

74. **Ve o kimseler ki, imân edip hicret ettiler ve Allah yolunda cihada atıldılar. Ve o kimseler ki, (muhacirleri) barındırdılar ve yardım ettiler. İşte gerçekten mümin olanlar onlardır. Onlar için bir mağfiret ve** cennette **bol rızık vardır.**

75. **O kimseler ki,** ilk iman edip, ilk hicret edenlerden **sonra imân ettiler ve hicret ettiler ve sizinle beraber cihada atıldılar,** Ey Muhacir ve Ensar topluluğu! **artık onlar da sizlerdendir. Allah'ın kitabında,** Levh-i Mahfuz'da **Rahîm sahipleri,** akrabalar **ise onların bazıları bazılarına** miras hususunda –önceki ayette zikredilen "iman ve hicret sebebiyle mirasçı olmaktan"– **daha layıktır. Şüphe yok ki Allah herşeyi tamamıyla bilicidir.** Mirasın hikmeti de hakkıyla bildiği hususlardandır.

---

[1] وَلَايَتِهِم kelimesi hem (وِلَايَتِهِم şeklinde) و harfinin kesresiyle, hem de (وَلَايَتِهِم şeklinde) و harfinin fethasıyla okunmuştur.

KELİME ANLAMI

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ **Ey Peygamber!** قُلْ **De!** *(Kime?)* لِمَنْ **Ol kimseye ki** *(O kimse neredедir?)* فِي أَيْدِيكُمْ **Sizin ellerinizde** *(O ellerinizde olanlar da kimlerdendir?)* مِنَ الْأَسَارَى **Esirlerden** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte «الْأَسْرَى» El-Esrâ (şeklinde okundu) إِنْ يَعْلَمِ **Şayet bilirse** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Nerede?)* فِي قُلُوبِكُمْ **Sizin kalplerinizde** *(Neyi bilirse?)* خَيْرًا **Bir hayrı** إِيمَانًا İmanı *(Daha?)* وَإِخْلَاصًا İhlasla birlikte يُؤْتِكُمْ **Size verir** *(Neyi?)* خَيْرًا **Bir hayrı** *(Neyden verir?)* مِمَّا **Ol şeyden ki** أُخِذَ **Alındı** *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(O sizden alınan da neydendir?)* مِنَ الْفِدَاءِ Fidye بِأَنْ Şöyle ki وَيَغْفِرْ لَكُمْ Size *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Daha?)* وَيُثِيبَكُمْ Ve size sevap verir *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Daha?)* **Ve mağfiret eder** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** *(Sizden bedel?)* ذُنُوبَكُمْ Günahlarınıza وَاللهُ **Allah** *(Nedir?)* غَفُورٌ **Mağfiret edendir** رَحِيمٌ **Merhamet edendir**

وَإِنْ يُرِيدُوا **Yani esirler isterlerse** أَيِ الْأَسْرَى Yani esirler isterse *(Ne isterlerse?)* خِيَانَتَكَ **Sana ihanet etmek** *(Ne ile sana ihanet etmek isterlerse?)* بِمَا Ol şeyle ki أَظْهَرُوا İzhar ettiler *(O İzhar ettikleri şey de nedendir?)* مِنَ الْقَوْلِ Söz فَقَدْ خَانُوا **Muhakkak ki ihanet etmişlerdi** *(Kime?)* اللهَ **Allah'a** *(Ne vakit?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** قَبْلَ بَدْرٍ Bedirden önce *(Neyle ihanet ettiler?)* بِالْكُفْرِ Küfürle فَأَمْكَنَ **Böylece O da imkan verdi** *(Kime karşı?)* مِنْهُمْ **Onlara karşı** *(Nerede?)* بِبَدْرٍ Bedir'de *(Hangi yönden sana imkan verdi?)* قَتْلًا Öldürme yönünden *(Daha?)* وَأَسْرًا Ve esir etme yönünden *(Şayet sana ihanet etmek isterlerse...)* فَلْيَتَوَقَّعُوا Düşerler *(Neye?)* مِثْلَ ذَلِكَ Bunun aynısına إِنْ عَادُوا Eğer dönerlerse وَاللهُ **Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Hakkıyla bilendir** *(Kimi?)* بِخَلْقِهِ Yarattıklarını حَكِيمٌ **Ziyade hikmet sahibidir** *(Nerede?)* فِي صُنْعِهِ Yaptığı işlerde

إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak ol kimseler ki** آمَنُوا **İman ettiler** *(Daha?)* وَهَاجَرُوا **Ve hicret ettiler** *(Daha?)* وَجَاهَدُوا **Ve cihat ettiler** *(Ne ile cihat ettiler?)* بِأَمْوَالِهِمْ **Mallarıyla** *(Daha?)* وَأَنْفُسِهِمْ **Ve canlarıyla** *(Nerede cihat ettiler?)* فِي سَبِيلِ اللهِ **Allah yolunda** وَهُمْ Onlar *(Kimlerdir?)* الْمُهَاجِرُونَ Muhacirlerdir *(Daha?)* وَالَّذِينَ **Ve ol kimseler ki** آوَوْا **Barındırdılar** *(Kimi?)* ﷺ النَّبِيَّ Hz. Peygamberi *(Daha ne yaptılar?)* وَنَصَرُوا **Ve yardım ettiler** ona وَهُمْ Onlar *(Kimdir?)* الْأَنْصَارُ Ensardır

(Bu kimseleri nedir?) أُولَٰئِكَ **İşte onlar** *(Onlardan bedel)* بَعْضُهُمْ **Onların bazısı** *(Nedir?)* أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ **Bazısının velileridir** *(Hangi konuda?)* فِي النُّصْرَةِ Yardım konusunda *(Daha?)* وَالْإِرْثِ Ve miras konusunda وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** آمَنُوا **İman ettiler** *(Daha?)* وَلَمْ يُهَاجِرُوا **Ve hicret de etmediler** مَا لَكُمْ **Sizin için yoktur** *(Neyden?)* مِنْ وَلَايَتِهِمْ **Onların velayetlerinden** *(Bu kelime)* بِكَسْرِ الْوَاوِ Vav harfinin kesresiyle *(Daha?)* وَفَتْحِهَا Ve fethasıyla (okundu) *(Ne yoktur?)* مِنْ شَيْءٍ **Hiçbir şey** فَلَا إِرْثَ Veraset yoktur *(Nerede?)* بَيْنَكُمْ Sizinle *(Daha?)* وَبَيْنَهُمْ Onların arasında وَلَا نَصِيبَ لَهُمْ Ve onların payı da yoktur *(Nerede?)* فِي الْغَنِيمَةِ Ganimette *(Ne zaman dek?)* حَتَّىٰ يُهَاجِرُوا **Hicret edene dek** وَهٰذَا Bu ayet *(Nedir?)* مَنْسُوخٌ Neshedilmiştir *(Ne ile neshedilmiştir?)* بِآخِرِ السُّورَةِ Surenin sonuyla وَإِنِ اسْتَنْصَرُوكُمْ **Ve şayet yardım isterlerse sizden** *(Ne konuda?)* فِي الدِّينِ **Din hususunda** فَعَلَيْكُمُ **Size gerekir** *(Ne?)* النَّصْرُ **Yardım etmek** *(Kime yardım?)* لَهُمْ Onlara *(Kime karşı onlara yardım etmeniz gerekir?)* مِنَ الْكُفَّارِ Kafirlere karşı إِلَّا **Ancak (müstesna)** عَلَىٰ قَوْمٍ **Bir kavim aleyhine ki** بَيْنَكُمْ **Sizinle** وَبَيْنَهُمْ **Onların arasında vardır** *(Ne?)* مِيثَاقٌ **Anlaşma** عَهْدٌ Ahit vardır فَلَا تَنْصُرُوهُمْ Bu durumda onlara yardım etmeyin *(Kime karşı?)* عَلَيْهِمْ O kafirlere karşı وَتَنْقُضُوا Ve bozmayınız *(Neyi?)* عَهْدَهُمْ Onlarla anlaşmanızı وَاللَّهُ **Allah** بِمَا **Ol şeyi ki** تَعْمَلُونَ **Siz işliyorsunuz** *(Nedir?)* بَصِيرٌ **Tamamiyle görücüdür**

73. وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** *(Nedir?)* بَعْضُهُمْ **Onların bazısı** أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ **Bazısının velileridir** *(Ne konuda?)* فِي النُّصْرَةِ Yardım konusunda *(Daha?)* وَالْإِرْثِ Ve veraset konusunda فَلَا إِرْثَ Veraset yoktur *(Nerede?)* بَيْنَكُمْ Sizinle *(Daha?)* وَبَيْنَهُمْ Onların arasında إِلَّا تَفْعَلُوهُ **Şayet siz yapmazsanız bunu** أَيْ Yani تَوَلِّي الْمُسْلِمِينَ Müslümanlara velilik etmeyi yapmazsanız *(Daha?)* وَقَطْعَ الْكُفَّارِ Ve kafirleri kesme işini de yapmazsanız تَكُنْ **Olur** *(Ne?)* فِتْنَةٌ **Bir fitne** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Daha ne olur?)* وَفَسَادٌ **Ve bir fesat ki** كَبِيرٌ **Büyük** *(Yeryüzünde fitne ve fesat ne ile olur?)* بِقُوَّةِ الْكُفْرِ Küfrün güçlenmesiyle *(Daha?)* وَضَعْفِ الْإِسْلَامِ Ve İslam'ın zayıflamasıyla

74. وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** آمَنُوا **İman ettiler** *(Ne?)* وَهَاجَرُوا **Ve hicret ettiler**

(Daha ne yaptılar?) وَجَاهَدُوا **Ve cihat ettiler** *(Nerede?)* فِي سَبِيلِ اللهِ **Allah yolunda** *(Daha?)* وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** اٰوَوْا **Barındırdılar** *(Daha ne yaptılar?)* وَنَصَرُوا **Ve yardım ettiler** أُولٰئِكَ **İşte onlar** هُمْ **Asıl onlardır** الْمُؤْمِنُونَ **Müminler** *(Öyle imanla ki)* حَقًّا **Gerçek** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* مَغْفِرَةٌ **Mağfiret** *(Daha?)* وَرِزْقٌ **Ve bir rızık ki** كَرِيمٌ **Bol** *(Nerede bol rızık vardır?)* فِي الْجَنَّةِ Cennette

وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Ne vakit?)* مِنْ بَعْدُ **Bundan sonra** أَيْ Yani بَعْدَ السَّابِقِينَ إِلَى الْإِيمَانِ İlk iman edenlerden sonra *(Daha?)* وَالْهِجْرَةِ Ve ilk hicret edenlerden sonra *(Daha?)* وَهَاجَرُوا **Ve hicret ettiler** *(Daha?)* وَجَاهَدُوا **Ve cihat ettiler** *(Kimle birlikte?)* مَعَكُمْ **Sizinle birlikte** فَأُولٰئِكَ **İşte onlar** *(Nedir?)* مِنْكُمْ **Sizdendir** أَيُّهَا الْمُهَاجِرُونَ Ey muhacirler *(Daha?)* وَالْأَنْصَارُ Ve Ey ensar وَأُولُوا بَعْضُهُمْ *(Nedir?)* ذَوُو الْقَرَابَاتِ Nesep hısımları **Ve rahim sahipleri** الْأَرْحَامِ **Onların bazısı** أَوْلٰى بِبَعْضٍ **Bazısına daha yakındır** *(Ne konuda?)* فِي الْإِرْثِ Varis olma konusunda *(Neyden daha yakındır?)* مِنَ التَّوَارُثِ بِالْإِيمَانِ İman sebebiyle varis olmaktan *(Daha?)* وَالْهِجْرَةِ Ve hicret sebebiyle varis olmaktan *(Öyle iman ki)* الْمَذْكُورِ Zikredilen *(Nerede?)* فِي الْآيَةِ السَّابِقَةِ Önceki ayette *(Nerede daha yakındır?)* فِي كِتَابِ اللهِ **Allah'ın kitabında** اَللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ Levhi mahfuz'da إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** بِكُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Ziyade bilendir** وَمِنْهُ Bu ziyade bildiği şeylerden biri de *(Nedir?)* حِكْمَةُ الْمِيرَاثِ Mirastaki hikmettir

٩

سُورَةُ التَّوْبَةِ

مَدَنِيَّةٌ اَوْ اِلَّا الْآيَتَيْنِ آخِرَهَا
مِأَةٌ وَثَلَاثُونَ اَوْ اِلَّا آيَةً

سُورَةُ التَّوْبَةِ

﴿مَدَنِيَّةٌ اَوْ اِلَّا الْآيَتَيْنِ آخِرَهَا مِأَةٌ وَثَلَاثُونَ اَوْ اِلَّا آيَةً﴾

وَلَمْ تُكْتَبْ فِيهَا الْبَسْمَلَةُ لِأَنَّهُ ﷺ لَمْ يُؤْمَرْ بِذٰلِكَ كَمَا يُؤْخَذُ مِنْ حَدِيثٍ رَوَاهُ الْحَاكِمُ وَ اَخْرَجَ فِى مَعْنَاهُ عَنْ عَلِيٍّ اَنَّ الْبَسْمَلَةَ اَمَانٌ وَهِىَ نَزَلَتْ لِرَفْعِ الْاَ مْنِ بِالسَّيْفِ وَعَنْ حُذَيْفَةَ اَنَّكُمْ تُسَمُّونَهَا سُورَةَ التَّوْبَةِ وَهِىَ سُورَةُ الْعَذَابِ وَرَوَى الْبُخَارِىُّ عَنِ الْبَرَاءِ اَنَّهَا آخِرُ سُورَةٍ نَزَلَتْ

هٰذِهِ ﴿بَرَاءَةٌ مِنَ اللهِ وَرَسُولِهِ﴾ وَاصِلَةٌ ﴿اِلَى الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١﴾﴾ عَهْدًا مُطْلَقًا أَوْ دُونَ أَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ أَوْ فَوْقَهَا وَنَقَضَ الْعَهْدَ بِمَا يُذْكَرُ فِي قَوْلِهِ ﴿فَسِيحُوا﴾ سِيرُوا آمِنِينَ أَيُّهَا الْمُشْرِكُونَ ﴿فِي الْاَرْضِ اَرْبَعَةَ اَشْهُرٍ﴾ أَوَّلُهَا شَوَّالٌ بِدَلِيلِ مَا سَيَأْتِي وَلَا أَمَانَ لَكُمْ بَعْدَهَا ﴿وَاعْلَمُوا اَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللهِ﴾ أَيْ فَائِتِي عَذَابِهِ ﴿وَاَنَّ اللهَ مُخْزِي الْكَافِرِينَ ﴿٢﴾﴾ مُذِلُّهُمْ فِي الدُّنْيَا بِالْقَتْلِ وَالْأُخْرَى بِالنَّارِ ﴿وَاَذَانٌ﴾ إِعْلَامٌ ﴿مِنَ اللهِ وَرَسُولِهِ اِلَى النَّاسِ يَوْمَ الْحَجِّ الْاَكْبَرِ﴾ يَوْمَ النَّحْرِ ﴿اَنَّ﴾ أَيْ بِأَنَّ ﴿اللهَ بَرِيٓءٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾ وَعُهُودِهِمْ ﴿وَرَسُولُهُ﴾ بَرِيءٌ أَيْضًا وَقَدْ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ عَلِيًّا مِنَ السَّنَةِ وَهِيَ سَنَةُ تِسْعٍ فَأَذَّنَ يَوْمَ النَّحْرِ بِمِنًى بِهٰذِهِ الْآيَاتِ وَأَنْ لَا يَحُجَّ بَعْدَ الْعَامِ مُشْرِكٌ وَلَا يَطُوفَ بِالْبَيْتِ عُرْيَانٌ رَوَاهُ

الْبُخَارِيُّ ﴿فَإِنْ تُبْتُمْ﴾ مِنَ الْكُفْرِ ﴿فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ﴾ عَنِ الْإِيمَانِ ﴿فَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللهِ وَبَشِّرِ﴾ أَخْبِرْ ﴿الَّذِينَ كَفَرُوا بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ۝٣﴾ مُؤْلِمٍ وَهُوَ الْقَتْلُ وَالْأَسْرُ فِي الدُّنْيَا وَالنَّارُ فِي الْآخِرَةِ ﴿إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ثُمَّ لَمْ يَنْقُصُوكُمْ شَيْئًا﴾ مِنْ شُرُوطِ الْعَهْدِ ﴿وَلَمْ يُظَاهِرُوا﴾ يُعَاوِنُوا ﴿عَلَيْكُمْ أَحَدًا﴾ مِنَ الْكُفَّارِ ﴿فَأَتِمُّوا إِلَيْهِمْ عَهْدَهُمْ إِلَى﴾ انْقِضَاءِ ﴿مُدَّتِهِمْ﴾ الَّتِي عَاهَدْتُمْ عَلَيْهَا ﴿إِنَّ اللهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ ۝٤﴾ بِإِتْمَامِ الْعُهُودِ ﴿فَإِذَا انْسَلَخَ﴾ خَرَجَ ﴿الْأَشْهُرُ الْحُرُمُ﴾ وَهِيَ آخِرُ مُدَّةِ التَّأْجِيلِ ﴿فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ﴾ فِي حِلٍّ أَوْ حَرَمٍ ﴿وَخُذُوهُمْ﴾ بِالْأَسْرِ ﴿وَاحْصُرُوهُمْ﴾ فِي الْقِلَاعِ وَالْحُصُونِ حَتَّى يَضْطَرُّوا إِلَى الْقَتْلِ أَوِ الْإِسْلَامِ ﴿وَاقْعُدُوا لَهُمْ كُلَّ مَرْصَدٍ﴾ طَرِيقٍ يَسْلُكُونَهُ وَنَصْبُ كُلَّ عَلَى نَزْعِ الْخَافِضِ ﴿فَإِنْ تَابُوا﴾ مِنَ الْكُفْرِ ﴿وَأَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَآتَوُا الزَّكٰوةَ فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ﴾ وَلَا تَتَعَرَّضُوا لَهُمْ ﴿إِنَّ اللهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ۝٥﴾ لِمَنْ تَابَ ﴿وَإِنْ أَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾ مَرْفُوعٌ بِفِعْلٍ يُفَسِّرُهُ ﴿اسْتَجَارَكَ﴾ اِسْتَأْمَنَكَ مِنَ الْقَتْلِ ﴿فَأَجِرْهُ﴾ أَمِّنْهُ ﴿حَتّٰى يَسْمَعَ كَلَامَ اللهِ﴾ الْقُرْآنَ ﴿ثُمَّ أَبْلِغْهُ مَأْمَنَهُ﴾ وَهُوَ مَوْضِعُ أَمْنِهِ وَهُوَ دَارُ قَوْمِهِ إِنْ لَمْ يُؤْمِنْ لِيَنْظُرَ فِي أَمْرِهِ ﴿ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورُ ﴿بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْلَمُونَ ۝٦﴾ دِينَ اللهِ فَلَا بُدَّ لَهُمْ مِنْ سَمَاعِ الْقُرْآنِ لِيَعْلَمُوا

TÜRKÇE ANLAMI

9- Tevbe Sûresi

128 ve 129. ayetler hariç Medine'de inmiştir
130 ya da 129 ayettir

Bu sure, son iki ayet hariç Medine'de nazil olmuştur. Bazı müfessirler son ayet hariç geri kalan kısmının Medine'de nazil olduğunu söyler. Surenin ayetleri yüz yirmi dokuz veya yüz otuzdur. Bu surenin başında besmelenin yazılmamış olması Peygamberimizin (s.a.v.) bunu emretmemiş olmasından kaynaklanmaktadır. Nitekim Hâkim'in Hz. Ali'den rivayet ettiği şu hadisin manasından da bu anlaşılmaktadır: "*Besmele emandır. Bu sure ise kılıçla emanı kaldırmak için nazil olmuştur.*" Bunun gibi Hz. Huzeyfe'den de şöyle nakledilir: "*Siz bu sureyi tevbe diye isimlendiriyorsunuz; oysa o azap suresidir.*" Buharî'nin Hz. Bera'dan naklettiğine göre bu sure Kuran-ı Kerim'de en son nazil olan suredir.

1. **Allah ve Resulünden, kendileriyle** gerek süresiz, gerek dört aydan az veya çok **antlaşma yapmış olduğunuz müşriklere** ulaşmak üzere **bir beraattir**. Anlaşmanın bozulması, bir sonraki ayette zikredilen şeylerle olmuştur:

2. **Yeryüzünde dört ay daha** -bu dört ayın başlangıcı şevval ayıdır; nitekim gelecek ayet buna işaret etmektedir- emniyetle **dolaşın** ey müşrikler! Bundan sonra size eman yoktur. **Şunu da bilin ki, siz Allah'ı âciz bırakacak** onun azabını ortadan kaldıracak **değilsiniz; Allah ise, inkârcıları perişan edecektir** onları dünyada öldürülmekle ahirette ateşle zelil edecektir.

3. **Hacc-ı ekber** nahir **gününde, Allah ve Resûlünden bütün insanlara bir bildiridir** bir ilamdır: **Allah ve Resûlü, Allah'a ortak koşanlardan** onların ahitlerinden **uzaktır.** nitekim Buhari'nin rivayetine göre Hz. Resulüllah efendimiz Hz. Ali'yi hicrî dokuzuncu yılda müşrikler göndermiş ve Mina'da bu ayetleri onlara ilan ettirmiştir. Ayrıca bu seneden sonra hiçbir müşriğin hac yapamayacağını ve Kâbe'yi çıplak olarak kimsenin tavaf edemeyeceğini de onlara tebliğ ettirmiştir. **Eğer** küfürden **tövbe ederseniz bu sizin için hayırlıdır. Ama** imandan **yüz çevirirseniz, şunu iyi bilin ki, siz Allah'ı âciz bırakabilecek değilsiniz. İnkârcılara elem dolu** acı veren **bir azabı** ki bu azab dünyada öldürülmek veya esir olmak, ahirette ise cehenneme atılmak şeklinde tecelli edecektir **müjdele** onlara böyle bir azabı haber ver!

4. **Ancak Allah'a ortak koşanlardan, kendileriyle antlaşma yapmış olduğunuz, sonra da antlaşmalarında size karşı** anlaşma şartlarından **hiçbir eksiklik yapmamış ve sizin aleyhinize** kafirlerden **hiç kimseye yardım etmemiş** arka çıkmamış **olanlar, bu hükmün dışındadır. Onların antlaşmalarını, süreleri bitinceye kadar tamamlayın. Şüphesiz Allah,** ahitlerini tamamlayarak **kendine karşı gelmekten sakınanları sever.**

5. **Haram aylar** bu aylar tecil/tehir müddetinin sonuna tekabül etmektedir **çıkınca bu Allah'a ortak koşanları artık** helal ya da haram mıntıka olsun **bulduğunuz yerde öldürün, onları yakalayın,** esir alın **onları** kalelerine **hapsedin** ta ki ya ölüme ya da Müslüman olmaya mecbur kalsınlar **ve onları her**[1] **gözetleme yerine** geçtikleri yollara **oturup gözetleyin. Eğer** küfürden **tövbe ederler, namazı kılıp zekâtı da verirlerse, kendilerini serbest bırakın** onlara ilişmeyin. **Şüphesiz Allah** tevbe edenleri **çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir.**

6. **Eğer Allah'a ortak koşanlardan biri**[2] **senden sığınma** ölümden eman **talebinde bulunursa, Allah'ın kelâmını** Kuran'ı **işitebilmesi için ona sığınma hakkı tanı** ona eman ver. **Sonra da onu** iman etmediği takdirde

---

[1] Ayette geçen "كُلَّ" kelimesinin nasp olması, harf-i cerrin hazfedilip sarih meful olmasındandır.

[2] Ayette geçen "أَحَدٌ" kelimesinin merfu olması, mahzuf fiili tefsir eden mabadindeki fiil sebebiyledir.

kendi durumunu gözden geçirmesi için **güven içinde olacağı yere** kavminin memleketine **ulaştır. Bu** zikredilen şey, **onların** Allah'ın dinini **bilmeyen bir kavim olmaları sebebiyledir** dolayısıyla dini bilmeleri için, onların mutlaka Kuran'ı dinlemesi gerekir.

KELİME ANLAMI

سُورَةُ التَّوْبَة ﴿٩﴾

9- Tevbe Sûresi

مَدَنِيَّةٌ Medine'de inmiştir أَوْ Ya da إِلَّا الْآيَتَيْنِ Ancak İki ayet (hariç) *(Neredeki iki ayet?)* آخِرَهَا Sonundaki مِأَةٌ وَثَلَاثُونَ Yüz otuz ayettir أَوْ Ya da إِلَّا آيَةً Bir ayet hariç (yüz yirmi dokuz ayettir) وَلَمْ تُكْتَبْ Ve yazılmadı *(Nerede?)* فِيهَا Bu surede *(Ne?)* الْبَسْمَلَةُ Besmele *(Niçin yazılmadı?)* ﷺ لِأَنَّهُ Zira Hz. Peygamber (s.a.v.) لَمْ يُؤْمَرْ Emretmedi *(Neyi?)* بِذٰلِكَ Bunu (besmelenin yazılmasını) كَمَا يُؤْخَذُ (Peygamberin bu surenin başına besmelenin yazılmasını emretmemesi) Alındığı gibi *(Nereden alındığı gibi?)* مِنْ حَدِيثٍ Bir hadisten ki رَوَاهُ Onu rivayet etti *(Kim?)* الْحَاكِمُ Hakim وَأَخْرَجَ Ve rivayet etti *(Ne hakkında?)* فِي مَعْنَاهُ Bu manada *(Kimden rivayet etti?)* عَنْ عَلِيٍّ Hz. Ali'den أَنَّ الْبَسْمَلَةَ Ki besmele *(Nedir?)* أَمَانٌ Emandır وَهِيَ Bu sure ise نَزَلَتْ Nazil olmuştur *(Niçin?)* لِرَفْعِ الْأَمْنِ Emanı kaldırmak için *(Ne ile kaldırmak?)* بِالسَّيْفِ Kılıçla/savaşla وَعَنْ حُذَيْفَةَ Ve Huzeyfe'den rivayet edildi ki أَنَّكُمْ Elbette siz تُسَمُّونَهَا O sureyi isimlendiriyorsunuz *(Ne diye?)* سُورَةَ التَّوْبَةِ Tövbe suresi diye وَهِيَ Halbuki o *(Nedir?)* سُورَةُ الْعَذَابِ Azap suresidir وَرَوَى Ve rivayet etti *(Kim?)* الْبُخَارِيُّ Buhari *(Kimden?)* عَنِ الْبَرَاءِ Bera'dan أَنَّهَا Ki bu sure *(Nedir?)* آخِرُ سُورَةٍ Son suredir *(Öyle son sure ki)* نَزَلَتْ Nazil olan

1. هٰذِهِ Bu ayetler *(Nedir?)* بَرَاءَةٌ **Bir Beraattir!** *(Kimden?)* مِنَ اللهِ **Allah'tan** *(Daha?)* وَرَسُولِهِ **Ve Resulünden** *(Öyle bir ihtardır ki)* وَاصِلَةٌ Ulaşacak *(Kime ?)* إِلَى الَّذِينَ **Ol kimselere ki** عَاهَدْتُمْ **Siz anlaşma yaptınız** *(O anlaşma yaptıklarınız da kimlerdedir?)* مِنَ الْمُشْرِكِينَ **Müşriklerden** عَهْدًا Bir anlaşma ki مُطْلَقًا Süresiz أَوْ Ya da دُونَ أَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ Dört aydan az bir süre için أَوْ Ya da فَوْقَهَا Dört aydan daha fazla bir süre için وَنَقْضُ الْعَهْدِ Anlaşmanın bozulması *(Neyle olmuştur?)* بِمَا Ol şeyle ki يُذْكَرُ Zikrediliyor فِي قَوْلِهِ Onun şu sözünde :

2. فَسِيحُوا **Artık (özgürce) dolaşın** سِيرُوا Gezin *(Ne olduğunuz halde?)* آمِنِينَ Emin olarak أَيُّهَا الْمُشْرِكُونَ Ey müşrikler *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ne kadar*

dolaşın?) اَرْبَعَةَ اَشْهُرٍ **Dört ay** أَوَّلُهَا شَوَّالٌ Bunun başı Şevval ayıdır *(Bu ne ile sabittir?)* بِدَلِيلِ مَا Ol şeyin delil oluşuyla ki سَيَأْتِي Gelecektir وَلَا أَمَانَ Ve eman yoktur *(Kim için?)* لَكُمْ Sizin için *(Ne vakit?)* بَعْدَهَا Dört aydan sonra وَاعْلَمُوا **Ve bilin ki** اَنَّكُمْ **Muhakkak ki siz** *(Nesiniz?)* غَيْرُ مُعْجِزِي اللهِ **Allah'ı aciz bırakıcı değilsiniz** أَيْ Yani فَائِتِي عَذَابِهِ Azabından kaçıcı değilsiniz وَاَنَّ اللهَ **Ve muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* مُخْزِي الْكَافِرِينَ **Kafirleri rezil edicidir** مُذِلُّهُمْ Onları zelil edicidir *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünya'da *(Ne ile rezil edicidir?)* بِالْقَتْلِ Savaşla *(Daha?)* وَالْأُخْرَى Ve ahiret'te de *(Ne ile rezil edicidir?)* بِالنَّارِ Ateşle

3. وَاَذَانٌ **Ve bir duyurudur** إِعْلَامٌ Bir bildiridir *(Kim tarafından?)* مِنَ اللهِ **Allah tarafından** *(Daha?)* وَرَسُولِهِ **Ve onun Resulü tarafından** *(Kime?)* اِلَى النَّاسِ **İnsanlara** *(Ne vakit?)* يَوْمَ الْحَجِّ الْاَكْبَرِ **En büyük Hac gününde** يَوْمَ النَّحْرِ Kurban gününde اَنَّ أَيْ بِأَنَّ **Muhakkak ki** –enne, bienne manasındadır– اللهَ **Allah** *(Nedir?)* بَرِيءٌ **Uzaktır** *(Kimden?)* مِنَ الْمُشْرِكِينَ **Müşriklerden** *(Daha neden uzaktır?)* وَعُهُودِهِمْ Onların anlaşmalarından *(Daha kim ?)* وَرَسُولُهُ **Ve O'nun Resulü de** بَرِيءٌ أَيْضًا Aynı şekilde uzaktır وَقَدْ بَعَثَ Göndermişti *(Kim?)* ﷺ النَّبِيُّ Hz.Peygamber *(s.a.v.)* *(Kimi?)* عَلِيًّا Hz. Ali'yi *(Nerede gönderdi?)* مِنَ السَّنَةِ Tövbe suresinin indiği sene وَهِيَ O sene *(Nedir?)* سَنَةُ تِسْعٍ Hicri 9. senedir فَأَذَّنَ O da duyurdu *(Ne vakit?)* يَوْمَ النَّحْرِ Kurban günü *(Nerede?)* بِمِنًى Mina'da *(Neyi duyurdu?)* بِهٰذِهِ الْآيَاتِ Bu ayetleri وَأَنْ Şöyle ki لَا يَحُجَّ Hac etmeyecek بَعْدَ الْعَامِ Bu seneden sonra *(Kim?)* مُشْرِكٌ Hiçbir müşrik *(Daha?)* وَلَا يَطُوفَ Ve tavaf etmeyecek *(Neyi?)* بِالْبَيْتِ Kabe'yi *(Kim?)* عُرْيَانٌ Çıplak kişi رَوَاهُ Bu hadisi rivayet etti *(Kim?)* الْبُخَارِيُّ Buhari فَإِنْ تُبْتُمْ **Artık Tövbe ederseniz** *(Neden?)* مِنَ الْكُفْرِ Küfürden فَهُوَ **O** *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** وَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ **Ve şayet yüz çevirirseniz** *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İman etmekten فَاعْلَمُوا **Biliniz ki** اَنَّكُمْ **Muhakkak ki siz** *(Nesiniz?)* غَيْرُ مُعْجِزِي اللهِ **Allah'ı aciz bırakıcı değilsiniz** وَبَشِّرْ **Ve müjdele!** أَخْبِرْ Haberdar et *(Kimi ?)* الَّذِينَ **Ol kimseleri ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** *(Neyle müjdele?)* بِعَذَابٍ **Bir azala ki** اَلِيمٍ مُؤْلِمٍ **Can yakıcı,** Elem verici وَهُوَ O azap *(Nedir?)* الْقَتْلُ Ölümdür *(Daha?)* وَالْأَسْرُ Ve esir olmadır *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada

وَالنَّارُ Ve ateştir *(Nedir?)* فِي الْآخِرَةِ Ahiret'te

4. إِلَّا الَّذِينَ **Ancak o kimseler (müstesna) ki** عَاهَدْتُمْ **Siz anlaşma yaptınız** *(Sizin anlaşma yaptıklarınız da kimlerdendir?)* مِنَ الْمُشْرِكِينَ **Müşriklerden** ثُمَّ **Sonra da** لَمْ يَنْقُصُوكُمْ **Size eksik yapmamış** *(Neyi?)* شَيْئًا **Hiçbir şeyi** *(O şeyler de nedendir?)* مِنْ شُرُوطِ الْعَهْدِ Anlaşma şartlarından وَلَمْ يُظَاهِرُوا **Ve arka çıkmamış** يُعَاوِنُوا Yardım etmemiş *(Kime karşı?)* عَلَيْكُمْ **Sizin aleyhinize** *(Kime arka çıkmamış?)* أَحَدًا **Hiç kimseye** *(Kimlerden olan hiç kimse?)* مِنَ الْكُفَّارِ Kafirlerden فَأَتِمُّوا **Tamamlayın** *(Kime?)* إِلَيْهِمْ **Onlara** *(Neyi tamamlayın?)* عَهْدَهُمْ **Anlaşmalarını** *(Ne vakte değin?)* إِلَى انْقِضَاءِ مُدَّتِهِمْ **Sürelerin**in bitimine **dek** الَّتِي Öyle süreleri ki عَاهَدْتُمْ Siz anlaşma yaptınız *(Ne üzerine?)* عَلَيْهَا O süre üzerine إِنَّ اللَّهَ **Muhakkak ki Allah** يُحِبُّ **Sever** *(Kimi?)* الْمُتَّقِينَ **Sakınanları** *(Ne ile sakınanları?)* بِإِتْمَامِ الْعُهُودِ Anlaşmaları tam yerine getirmekle (haksızlıktan sakınanları)

5. فَإِذَا انْسَلَخَ **Artık sıyrılıp-bitince** خَرَجَ Çıkınca *(Ne?)* الْأَشْهُرُ الْحُرُمُ **Haram aylar** وَهِيَ O haram aylar *(Nedir?)* آخِرُ مُدَّةِ التَّأْجِيلِ Tanınan müddetin sonudur فَاقْتُلُوا **Öldürün!** *(Kimi?)* الْمُشْرِكِينَ **Müşrikleri** حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ **Siz onları nerede bulursanız** فِي حِلٍّ Helal ayda أَوْ Ya da حَرَمٍ Haram ayda *(Daha ne yapın?)* وَخُذُوهُمْ **Ve onları alın** *(Neyle alın?)* بِالْأَسْرِ Esir etmek suretiyle *(Daha ne yapın?)* وَاحْصُرُوهُمْ **Ve hapsedin onları** *(Nerede?)* فِي الْقَلَاعِ Kalelerde *(Daha?)* وَالْحُصُونِ Ve hisarlarda حَتَّى أَوِ الْإِسْلَامِ Savaşmaya إِلَى الْقَتْلِ Böylece mecbur kalsınlar *(Neye mecbur kalsınlar?)* يَضْطَرُّوا Ya da Müslüman olmaya *(Daha ne yapın?)* وَاقْعُدُوا **Ve oturup-bekleyin** *(Kimi bekleyin?)* لَهُمْ **Onları** *(Nereye oturup bekleyin?)* كُلَّ مَرْصَدٍ **Her geçit yerine** طَرِيقٍ Her yola ki يَسْلُكُونَهُ O yoldan geçiyorlar وَنَصْبُ كُلَّ Küll (kelimesi) nasb oluşu *(Ne üzerinedir?)* عَلَى نَزْعِ الْخَافِضِ Cer edici('alâ, bâ veya fî)nin çekilmesi üzerine فَإِنْ تَابُوا **Fakat Tövbe ederlerse** *(Neden Tövbe ederlerse?)* مِنَ الْكُفْرِ Küfürden *(Daha?)* وَأَقَامُوا **Ve dosdoğru kılarlarsa** *(Neyi?)* الصَّلَوٰةَ **Namazı** *(Daha?)* وَآتَوُا **Ve verirlerse** *(Neyi?)* الزَّكَوٰةَ **Zekatı** فَخَلُّوا **Artık serbest bırakın** *(Neyi?)* سَبِيلَهُمْ **Onların yollarını** وَلَا تَتَعَرَّضُوا Ve dokunmayın *(Kime?)* لَهُمْ Onlara إِنَّ اللَّهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* غَفُورٌ **Ziyade mağfiret edicidir** رَحِيمٌ **Ziyade merhamet edicidir** *(Kime mağfiret ve merhamet edicidir?)*

لِمَنْ Ol kimseye ki تَابَ Tövbe etti

6. وَإِنْ اَحَدٌ **Ve şayet biri** مِنَ الْمُشْرِكِينَ **Müşriklerden** *(Buradaki 'Ehadün kelimesi)* مَرْفُوعٌ Merfudur *(Neyle merfudur?)* بِفِعْلٍ Bir fiille ki يُفَسِّرُهُ Onu tefsir ediyor : اسْتَجَارَكَ، إِسْتَأْمَنَكَ **Senden eman isterse** *(Neden eman isterse?)* مِنَ الْقَتْلِ Öldürülmekten فَاَجِرْهُ **Ona aman ver** أَمِّنْهُ **Ta ki dinlesin** *(Neyi?)* حَتَّى يَسْمَعَ **Allah'ın kelamını** كَلَامَ اللهِ Kuran'ı اَلْقُرْآنَ **Sonra da** ثُمَّ **Onu ulaştır** *(Nereye?)* اَبْلِغْهُ **Emin olacağı yere** مَأْمَنَهُ Emniyette olacağı yere مَوْضِعَ أَمْنِهِ Orası *(Neresidir?)* وَهُوَ Kavminin yeridir دَارُ قَوْمِهِ *(Ne vakit onu emniyette olacağı yere ulaştır?)* Şayet iman etmezse إِنْ لَمْ يُؤْمِنْ *(Niçin ona Allah kelamını dinlesin diye aman ver?)* Baksın diye *(Nereye?)* لِيَنْظُرَ في Durumuna أَمْرِهِ **Bu** ذٰلِكَ الْمَذْكُورُ **Onların olmaları sebebiyledir** *(Ne sebebiyledir?)* بِأَنَّهُمْ **Bir kavim ki** قَوْمٌ **Bilmiyorlar** لَا يَعْلَمُونَ *(Neyi bilmiyorlar?)* Allah'ın dinini دِينَ اللهِ Mutlaka gereklidir فَلَا بُدَّ *(Kim için?)* Onlar için لَهُمْ *(O gerekli olan şey de nedendir?)* Kuranı işitmeleri مِنْ سَمَاعِ الْقُرْآنِ *(Niçin Kuran'ı işitmeleri gerekir?)* Bilmeleri için لِيَعْلَمُوا

﴿كَيْفَ﴾ أَيْ لَا ﴿يَكُونُ لِلْمُشْرِكِينَ عَهْدٌ عِنْدَ اللهِ وَعِنْدَ رَسُولِهِ﴾ وَهُمْ كَافِرُونَ بِاللهِ وَرَسُولِهِ غَادِرُونَ ﴿إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ﴾ يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ وَهُمْ قُرَيْشٌ وَالْمُسْتَثْنُونَ مِنْ قَبْلُ ﴿فَمَا اسْتَقَامُوا لَكُمْ﴾ أَقَامُوا عَلَى الْعَهْدِ وَلَمْ يَنْقُضُوهُ ﴿فَاسْتَقِيمُوا لَهُمْ﴾ عَلَى الْوَفَاءِ بِهِ وَمَا شَرْطِيَّةٌ ﴿إِنَّ اللهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ ۝٧﴾ وَقَدِ اسْتَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى عَهْدِهِمْ حَتَّى نَقَضُوا بِإِعَانَةِ بَنِي بَكْرٍ عَلَى خُزَاعَةَ ﴿كَيْفَ﴾ يَكُونُ لَهُمْ عَهْدٌ ﴿وَإِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ﴾ يَظْفَرُوا بِكُمْ ﴿لَا يَرْقُبُوا﴾ يُرَاعُوا ﴿فِيكُمْ إِلًّا﴾ قَرَابَةً ﴿وَلَا ذِمَّةً﴾ عَهْدًا بَلْ يُؤْذُونَكُمْ مَا اسْتَطَاعُوا وَجُمْلَةُ الشَّرْطِ حَالٌ ﴿يُرْضُونَكُمْ بِأَفْوَاهِهِمْ﴾ بِكَلَامِهِمُ الْحَسَنِ ﴿وَتَأْبَى قُلُوبُهُمْ﴾ الْوَفَاءَ بِهِ ﴿وَأَكْثَرُهُمْ فَاسِقُونَ ۝٨﴾ نَاقِضُونَ لِلْعَهْدِ ﴿اشْتَرَوْا بِآيَاتِ اللهِ﴾ الْقُرْآنِ ﴿ثَمَنًا قَلِيلًا﴾ مِنَ الدُّنْيَا أَيْ تَرَكُوا اتِّبَاعَهَا لِلشَّهَوَاتِ وَالْهَوَى ﴿فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِهِ﴾ دِينِهِ ﴿إِنَّهُمْ سَاءَ﴾ بِئْسَ ﴿مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ـه ۝٩ عَمَلُهُمْ هٰذَا ﴿لَا يَرْقُبُونَ فِي مُؤْمِنٍ إِلًّا وَلَا ذِمَّةً وَأُولٰئِكَ هُمُ الْمُعْتَدُونَ ۝١٠﴾ ﴿فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَآتَوُا الزَّكٰوةَ فَإِخْوَانُكُمْ﴾ أَيْ فَهُمْ إِخْوَانُكُمْ ﴿فِي الدِّينِ وَنُفَصِّلُ﴾ نُبَيِّنُ ﴿الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ۝١١﴾ يَتَدَبَّرُونَ ﴿وَإِنْ نَكَثُوا﴾ نَقَضُوا ﴿أَيْمَانَهُمْ﴾ مَوَاثِيقَهُمْ ﴿مِنْ بَعْدِ عَهْدِهِمْ وَطَعَنُوا فِي دِينِكُمْ﴾ عَابُوهُ ﴿فَقَاتِلُوا أَئِمَّةَ الْكُفْرِ﴾ رُؤَسَاءَهُ، فِيهِ وَضْعُ الظَّاهِرِ مَوْضِعَ الْمُضْمَرِ ﴿إِنَّهُمْ لَا أَيْمَانَ﴾ عُهُودَ ﴿لَهُمْ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْكَسْرِ ﴿لَعَلَّهُمْ يَنْتَهُونَ ۝١٢﴾ عَنِ الْكُفْرِ ﴿أَلَا﴾ لِلتَّحْضِيضِ ﴿تُقَاتِلُونَ قَوْمًا نَكَثُوا﴾ نَقَضُوا ﴿أَيْمَانَهُمْ﴾ عُهُودَهُمْ ﴿وَهَمُّوا بِإِخْرَاجِ الرَّسُولِ﴾ مِنْ مَكَّةَ لَمَّا تَشَاوَرُوا فِيهِ بِدَارِ النَّدْوَةِ ﴿وَهُمْ بَدَءُوكُمْ﴾ بِالْقِتَالِ ﴿أَوَّلَ مَرَّةٍ﴾ حَيْثُ قَاتَلُوا خُزَاعَةَ حُلَفَاءَكُمْ مَعَ بَنِي بَكْرٍ فَمَا يَمْنَعُكُمْ أَنْ تُقَاتِلُوهُمْ ﴿أَتَخْشَوْنَهُمْ﴾ أَتَخَافُونَهُمْ ﴿فَاللهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَوْهُ﴾ فِي تَرْكِ قِتَالِهِمْ ﴿إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ۝١٣﴾

TÜRKÇE ANLAMI

7. **Allah'a ortak koşanların,** onlar Allah ve resülüne karşı inkâr ve ihanet içinde oldukları halde **Allah katında ve Resulü yanında bir ahdi nasıl olabilir?** Yani onların böyle bir ahdi olamaz. **Ancak Mescid-i Haram'ın yanında** Hudeybiye günü **kendileriyle antlaşma yaptıklarınız** Kureyşliler ve önceden istisna edilenler **başkadır. Bunlar size karşı dürüst davrandığı** ahdin

gereklerini yerine getirip ihanet etmedikleri **sürece, siz de onlara** ahdin **gelmekten sakınanları sever** nitekim Peygamber efendimiz de onlarla yaptığı anlaşmaya sadık kalmış, ne zaman Kureyşliler Benî Bekir kabilesine arka çıkarak anlaşmaya ihanet edince peygamberimiz de anlaşmayı feshetmiştir.

8. **Onların bir ahdi nasıl olabilir ki! Eğer onlar size üstün gelselerdi** size karşı zafer elde etselerdi, **ne akrabalık (bağlarını), ne de antlaşma (yükümlülüğünü) gözetirlerdi.** Aksine size ellerinden geldiği kadar eziyet ederlerdi.[1] **Ağızlarıyla** güzel sözleriyle **sizi hoşnut etmeye çalışıyorlar, oysa kalpleri buna** ahde vefaya **karşı çıkıyor. Onların pek çoğu fasık** ahitlerini bozan **kimselerdir.**

9. **Allah'ın âyetlerini** Kuran'ı dünyadan **az bir karşılığa değiştiler** yani şehvet ve hevaları yüzünden Kuran'a tabi olmayı terk ettiler **de insanları onun yolundan** dininden **alıkoydular. Bunların yapmakta oldukları şeyler gerçekten ne kötüdür!**

10. **Bir mü'min hakkında ne akrabalık (bağlarını), ne de antlaşma (yükümlülüğünü) gözetirler. İşte onlar taşkınlık yapanların ta kendileridir.**

11. **Fakat tövbe edip, namazı kılar ve zekâtı verirlerse, artık onlar sizin din kardeşlerinizdir. Bilen** düşünen, ibret alan **bir kavme âyetleri işte böyle ayrı ayrı açıklarız.**

12. **Eğer antlaşmalarından sonra yeminlerini** sözleşmelerini **bozup dininize dil uzatırlarsa** ayıplarlarsa, **küfrün elebaşlarıyla** reisleriyle **savaşın**[2]. **Çünkü onlar**[3] **yeminlerine** sözlerine **riâyet etmeyen kimselerdir. Umulur ki,** küfürden **vazgeçerler.**

13. **Yeminlerini** sözleşmelerini **bozan,** ve Daru'n-Nedve'de istişare yaptıkları zaman **peygamberi yurdundan** Mekke'den **çıkarmaya kalkışan ve üstelik size tecavüzü** savaşı **ilk defa kendileri başlatan** -zira müşrikler Beni Bekir kabilesinin yanında, Müslümanların anlaşmalı olduğu Huzaa kabilesiyle savaşmışlardı- **bir kavimle savaşmaz mısınız?**[4] Şu halde sizi onlarla savaşmaktan alıkoyan şey nedir? **Yoksa onlardan korkuyor musunuz? Oysa Allah, -eğer siz gerçek mü'minler iseniz-** kâfirlerle savaşmayı terk konusunda **kendisinden korkmanıza daha lâyıktır.**

---

[1] Ayette geçen şart cümlesi haldir.

[2] Ayette zamir yerine ism-i zahir kullanılmıştır. Yani "onlarla savaşın" denecek yerde "küfrün reisleriyle savaşın" denmiştir.

[3] ايمان kelimesi bir kıratta kesre ile okunmuştur.

[4] Ayetin başında geçen "elâ" kelimesi teşvik içindir.

KELİME ANLAMI

7. كَيْفَ **Nasıl?!** أَيْ لَا Yani Olmaz! يَكُونُ **Olur** *(Kim için?)* لِلْمُشْرِكِينَ **Müşrikler için** *(Ne?)* عَهْدٌ **Bir antlaşma** *(Nerede?)* عِنْدَ اللهِ **Allah katında** *(Daha?)* وَعِنْدَ رَسُولِهِ **Ve Resulünün katında** وَهُمْ Onlar *(Kimdir?)* كَافِرُونَ İnkar edenlerdir (Kimi?) بِاللهِ وَرَسُولِهِ Allah ve Resulünü *(Daha nedir onlar?)* غَادِرُونَ İhanet edenlerdir إِلَّا الَّذِينَ **Ancak o kimseler müstesna ki** عَاهَدْتُمْ **Siz anlaşma yaptınız** *(Nerede?)* عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ **Mescidi haram'ın yanında** يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ Hudeybiye günü وَهُمْ Onlar *(Kimdir?)* قُرَيْشٌ Kureyş'tir *(Daha* وَالْمُسْتَثْنُونَ Istisna edilenlerdir مِنْ قَبْلُ Bundan önce فَمَا اسْتَقَامُوا **Eğer dürüst olurlarsa** *(Kime karşı?)* لَكُمْ **Size karşı** أَقَامُوا عَلَى الْعَهْدِ Anlaşma üzere olurlarsa وَلَمْ يَنْقُضُوهُ Ve onu bozmazlarsa فَاسْتَقِيمُوا **Siz de dürüst olun!** *(Kime karşı?)* لَهُمْ **Onlara karşı** *(Ne üzere olun?)* عَلَى الْوَفَاءِ Vefa üzerine *(Neye vefa?)* بِهِ O anlaşmaya وَمَا Mâ harfi *(Nedir?)* شَرْطِيَّةٌ Şart manasındadır إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** يُحِبُّ **Sever** *(Kimi?)* الْمُتَّقِينَ **Muttakileri** وَقَدِ اسْتَقَامَ Ve dürüst olmuştu النَّبِيُّ ﷺ Hz. Peygamber(s.a.v.) عَلَى عَهْدِهِمْ(Neye karşı?) Onların anlaşmalarına حَتَّى نَقَضُوا Bozana dek *(Ne ile bozana dek?)* عَلَى بِإِعَانَةِ بَنِي بَكْرٍ Beni Bekr'e yardım etmek suretiyle *(Ne kime karşı yardım etmek suretiyle?)* خُزَاعَةَ Huzaa kabilesine karşı

8. كَيْفَ يَكُونُ **Nasıl !** olabilir? لَهُمْ Onlar için *(Ne?)* عَهْدٌ Bir anlaşma وَإِنْ يَظْهَرُوا **Halbuki eğer galip gelirlerse** *(Kime karşı?)* عَلَيْكُمْ **Size karşı** يَظْفَرُوا Zafer elde ederlerse *(Kime karşı elde ederlerse?)* بِكُمْ Size karşı لَا يَرْقُبُوا **Gözetmezler** يُرَاعُوا Riayet etmezler *(Kim hakkında?)* فِيكُمْ **Sizin hakkınızda** *(Neyi gözetmezler?)* إِلًّا **Ne bir akrabalık** وَلَا ذِمَّةً **Ne de bir anlaşma** بَلْ Bilakis يُؤْذُونَكُمْ Size eziyet ederler مَا اسْتَطَاعُوا Güçleri yettiğince وَجُمْلَةُ الشَّرْطِ Şart cümlesi *(Nedir?)* حَالٌ Haldir يُرْضُونَكُمْ **Sizi razı ederler** *(Ne ile?)* بِأَفْوَاهِهِمْ **Ağızlarıyla** بِكَلَامِهِمْ Sözleriyle *(Öyle sözlerle ki)* الْحَسَنِ Güzel وَتَأْبَى **Halbuki karşı çıkıyor** *(Ne?)* قُلُوبُهُمْ **Onların kalpleri** *(Neye karşı çıkıyor?)* الْوَفَاءَ Vefayı *(Neye?)* بِهِ O anlaşmaya وَأَكْثَرُهُمْ **Onların çoğu** *(Nedir?)* فَاسِقُونَ **Fasıklardır** نَاقِضُونَ Bozuculardır *(Neyi?)* لِلْعَهْدِ Anlaşmayı

9. اشْتَرَوْا **Satın aldılar** *(Neye karşı satın aldılar?)* بِآيَاتِ اللهِ الْقُرْآنِ **Allah'ın ayetlerine** Kuran'a *(Neyi satın aldılar?)* ثَمَنًا قَلِيلًا **Az bir değeri** *(O değer de nedendir?)* مِنَ الدُّنْيَا Dünya'dan أَيْ Yani تَرَكُوا Terk ettiler *(Neyi?)* اتِّبَاعَهَا O anlaşmaya uymayı *(Ne sebebiyle?)*

لِلشَّهَوَاتِ Şehvetler(i elde etmek için) *(Daha neyi elde etmek için?)* وَالْهَوٰى Ve heva/istekleri (elde etmek) için فَصَدُّوا **Böylece alıkoydular** *(Neden alıkoydular?)* عَنْ سَبِيلِهِ **O'nun yolundan** دِينِهِ O'nun dininden إِنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** سَاءَ بِئْسَ **Ne kötüdür** *(Ne?)* مَا **Ol şey ki** كَانُوا يَعْمَلُونَ ـه **Yapıyorlar** onu هٰذَا عَمَلُهُمْ Onların bu işi

10. لَا يَرْقُبُونَ **Gözetmiyorlar** *(Nerede?)* فِي مُؤْمِنٍ **Hiçbir müminde** إِلًّا **Ne bir yakınlık** وَلَا ذِمَّةً **Ne de bir anlaşma** وَأُولٰئِكَ **Ve işte onlar** هُمْ **Asıl onlardır** *(Kim?)* الْمُعْتَدُونَ **Haddi aşanlar**

11. فَإِنْ تَابُوا **Şayet tövbe ederlerse** *(Daha?)* وَأَقَامُوا **Ve dosdoğru kılarlarsa** *(Neyi?)* الصَّلٰوةَ **Namazı** *(Daha?)* وَآتَوُا **Ve verirlerse** *(Neyi?)* الزَّكٰوةَ **Zekatı** فَإِخْوَانُكُمْ **Artık sizin kardeşlerinizdir** أَيْ Yani فَهُمْ Onlar *(Nedir?)* إِخْوَانُكُمْ Sizin kardeşlerinizdir *(Nerede kardeşlerinizdir?)* فِي الدِّينِ **Dinde** وَنُفَصِّلُ **Ve tafsil ederiz** نُبَيِّنُ Açık, açık anlatırız *(Neyi?)* الْآيَاتِ **Ayetleri** *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **Bir kavim için ki** يَعْلَمُونَ **Bilirler** يَتَدَبَّرُونَ Tefekkür ederler

12. *(Daha ne yaparlarsa?)* وَإِنْ نَكَثُوا نَقَضُوا **Şayet bozarlarsa** *(Neyi?)* أَيْمَانَهُمْ **Yeminlerini** مَوَاثِيقَهُمْ Sözlerini *(Ne vakit?)* مِنْ بَعْدِ عَهْدِهِمْ **Anlaşmalarından sonra** *(Daha?)* وَطَعَنُوا **Ve saldırırlarsa** *(Nereye?)* فِي دِينِكُمْ **Dininize** عَابُوهُ Onu ayıplarlarsa فَقَاتِلُوا **Artık savaşın** *(Kimle?)* أَئِمَّةَ الْكُفْرِ **Küfrün önderleriyle** رُؤَسَاءَهُ Küfrün başlarıyla فِيهِ Bu ayette vardır *(Ne?)* وَضْعُ الظَّاهِرِ Zahiri koymak *(Nereye?)* مَوْضِعَ الْمُضْمَرِ Zamir yerine koymak (Zamirle tabir edeceği yerde, ismi zahirle tabir etmek) إِنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** لَا أَيْمَانَ **Yeminler yoktur** عُهُودَ Ahitler yoktur *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte بِالْكِسْرِ Kesre ile (Lâ îmâne şeklinde okundu) لَعَلَّهُمْ **Ta ki onlar** يَنْتَهُونَ **Vazgeçsinler** *(Neden vazgeçsinler?)* عَنِ الْكُفْرِ Küfürden

13. أَلَا لِلتَّحْضِيضِ تُقَاتِلُونَ **Savaşmaz mısınız?** tahziz/teşvik içindir *(Kimle?)* قَوْمًا **Bir toplumla ki** نَكَثُوا نَقَضُوا **bozdular** *(Neyi?)* أَيْمَانَهُمْ **Yeminlerini** عُهُودَهُمْ Anlaşmalarını *(Daha?)* وَهَمُّوا **Ve kalkıştılar** *(Neye kalkıştılar?)* بِإِخْرَاجِ الرَّسُولِ **Peygamberi çıkarmaya** *(Nereden çıkarmaya yeltendiler?)* مِنْ مَكَّةَ Mekke'den لَمَّا تَشَاوَرُوا Ne zaman ki istişare ettiler *(Ne konuda?)* فِيهِ Bu konuda (Peygamberi Mekke'den çıkarma konusunda) *(Nerede istişarede bulundular?)* بِدَارِ النَّدْوَةِ Daru'n-Nedve'de وَهُمْ **Ve onlar**

بَدَؤُوكُمْ **Size karşı ilk başlatanlardır** *(Neyi başlatanlar?)* بِالْقِتَالِ Savaşı مَرَّةٍ اَوَّلَ **İlk önce**
حَيْثُ Şöyle ki قَاتَلُوا Savaştılar *(Kimle?)* خُزَاعَةَ Huzaa kabilesiyle *(Öyle Huzaa kabilesi ki)*
حُلَفَاءَكُمْ Sizin anlaşmalılarınız *(Kimle birlikte savaştılar?)* مَعَ بَنِي بَكْرٍ Beni Bekir ile birlikte
اَتَخْشَوْنَهُمْ فَمَا يَمْنَعُكُمْ Sizi ne engelliyor *(Neden?)* أَنْ تُقَاتِلُوهُمْ Onlarla savaşmaktan
أَتَخَافُونَهُمْ **Korkuyor musunuz onlardan?** فَاللهُ **Allah** *(Nedir?)* اَحَقُّ **Daha layıktır**
اَنْ تَخْشَوْهُ **Kendisinden korkmanıza** *(Ne konuda?)* فِي تَرْكِ قِتَالِهِمْ Onlarla savaşmayı
terk etme konusunda اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ **Şayet inananlarsanız**

﴿قَاتِلُوهُمْ يُعَذِّبْهُمُ اللهُ﴾ بِقَتْلِهِمْ ﴿بِأَيْدِيكُمْ وَيُخْزِهِمْ﴾ يُذِلَّهُمْ بِالْأَسْرِ وَالْقَهْرِ ﴿وَيَنْصُرْكُمْ عَلَيْهِمْ وَيَشْفِ صُدُورَ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ ﴿١٤﴾﴾ بِمَا فُعِلَ بِهِمْ هُمْ بَنُو خُزَاعَةَ ﴿وَيُذْهِبْ غَيْظَ قُلُوبِهِمْ﴾ كَرْبَهَا ﴿وَيَتُوبُ اللهُ عَلَى مَنْ يَشَآءُ﴾ بِالرُّجُوعِ إِلَى الْإِسْلَامِ كَأَبِي سُفْيَانَ ﴿وَاللهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٥﴾﴾ ﴿أَمْ﴾ بِمَعْنَى هَمْزَةِ الْإِنْكَارِ ﴿حَسِبْتُمْ أَنْ تُتْرَكُوا وَلَمَّا﴾ لَمْ ﴿يَعْلَمِ اللهُ﴾ عِلْمَ ظُهُورٍ ﴿الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ﴾ بِإِخْلَاصٍ ﴿وَلَمْ يَتَّخِذُوا مِنْ دُونِ اللهِ وَلَا رَسُولِهِ وَلَا الْمُؤْمِنِينَ وَلِيجَةً﴾ بِطَانَةً وَأَوْلِيَاءَ، اَلْمَعْنَى وَلَمْ يَظْهَرِ الْمُخْلِصُونَ وَهُمُ الْمَوْصُوفُونَ بِمَا ذُكِرَ مِنْ غَيْرِهِمْ ﴿وَاللهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾﴾ ﴿مَا كَانَ لِلْمُشْرِكِينَ أَنْ يَعْمُرُوا مَسْجِدَ اللهِ﴾ بِالْإِفْرَادِ وَالْجَمْعِ [مَسَاجِدَ] بِدُخُولِهِ وَالْقُعُودِ فِيهِ ﴿شَاهِدِينَ عَلَىٰٓ أَنْفُسِهِمْ بِالْكُفْرِ أُولَٰئِكَ حَبِطَتْ﴾ بَطَلَتْ ﴿أَعْمَالُهُمْ﴾ لِعَدَمِ شَرْطِهَا ﴿وَفِي النَّارِ هُمْ خَالِدُونَ ﴿١٧﴾﴾ ﴿إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللهِ مَنْ آمَنَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلٰوةَ وَآتَى الزَّكٰوةَ وَلَمْ يَخْشَ﴾ أَحَدًا ﴿إِلَّا اللهَ فَعَسَىٰٓ أُولَٰئِكَ أَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ ﴿١٨﴾﴾ ﴿أَجَعَلْتُمْ سِقَايَةَ الْحَآجِّ وَعِمَارَةَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ﴾ أَيْ أَهْلَ ذٰلِكَ ﴿كَمَنْ آمَنَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَجَاهَدَ فِي سَبِيلِ اللهِ لَا يَسْتَوُونَ عِنْدَ اللهِ﴾ فِي الْفَضْلِ ﴿وَاللهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٩﴾﴾ اَلْكَافِرِينَ، نَزَلَتْ رَدًّا عَلَى مَنْ قَالَ ذٰلِكَ وَهُوَ الْعَبَّاسُ أَوْ غَيْرُهُ ﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ أَعْظَمُ دَرَجَةً﴾ رُتْبَةً ﴿عِنْدَ اللهِ﴾ مِنْ غَيْرِهِمْ ﴿وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿٢٠﴾﴾ اَلظَّافِرُونَ بِالْخَيْرِ

TÜRKÇE ANLAMI

4-15. Onlarla savaşın ki, Allah onlara sizin ellerinizle azap etsin onları sizin ellerinizle öldürsün, **onları** esir olmak ve kahr olmak suretiyle **rezil etsin, onlara karşı size yardım etsin,** Kendilerine yapılan şeyler sebebiyle **mümin topluluğun;** Huzaa kabilesinin **gönüllerini ferahlatsın ve onların kalplerindeki öfkeyi** sıkıntıyı **gidersin. Allah** Ebu Süfyan gibi İslam'a girmesini **dilediği kişinin tövbesini kabul eder. Allah hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.**

16. Yoksa; Allah içinizden, Allah'tan, Resûlünden ve mü'minlerden başkasını kendilerine sırdaş dost **edinmeksizin cihad edenleri ayırt etmeden** zuhurî olarak bilmeden **bırakılacağınızı mı sandınız**[1]**?** Yani ayetin manası, zikredilen vasıflarla vasıflanan muhlis kullar diğerlerinden aşikar olup ayrılmadıkça demektir. **Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla**

[1] Ayette geçen "أَمْ" kelimesi hemze-i inkar manasındadır.

haberdardır.

17. **Allah'a ortak koşanların, inkârlarına bizzat kendileri şahitlik edip dururken, Allah'ın mescitlerini** tek başlarına ve toplu halde içine girmek veya oturmak suretiyle **imar etmeleri düşünülemez. Onların bütün amelleri boşa gitmiştir** batıl olmuştur. **Onlar ateşte ebedî kalacaklardır.**

18. **Allah'ın mescitlerini, ancak Allah'a ve ahiret gününe inanan, namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren ve Allah'tan başka** hiçbir şahıs**dan korkmayan kimseler imar eder. İşte onların doğru yolu bulanlardan olmaları umulur.**

19. **Siz hacılara su dağıtmayı ve Mescid-i Haram'ın bakım ve onarımını** yapan kimseyi **Allah'a ve âhiret gününe iman edip Allah yolunda cihad eden kimse gibi mi tuttunuz? Bunlar Allah katında** fazilet konusunda **eşit olmazlar. Allah zâlim** kafir **topluluğu doğru yola erdirmez.** Bu ayet böyle diyen kimseyi red için nazil olmuştur. Bu sözü söyleyen Abbas olabileceği gibi bir başkası da olabilir.

20. **İman edip hicret eden ve Allah yolunda mallarıyla, canlarıyla cihad eden kimselerin mertebeleri** rutbeleri, **Allah katında** diğerlerinden **daha üstündür. İşte onlar,** hayra ererek **başarıya erenlerin ta kendileridir.**

KELİME ANLAMI

14. قَاتِلُوهُمْ **Onlarla savaşın ki** يُعَذِّبْهُمُ **Onları azaplandırsın** *(Kim?)* اللهُ **Allah** Öldürsün onları *(Ne ile?)* بِأَيْدِيكُمْ **Sizin ellerinizle** *(Daha?)* وَيُخْزِهِمْ يُذِلَّهُمْ **Ve zelil etsin onları** *(Ne ile?)* بِالْأَسْرِ Esir düşmeleri suretiyle *(Daha?)* وَالْقَهْرِ Ve kahrolmaları suretiyle *(Daha ne yapsın?)* وَيَنْصُرْكُمْ **Ve size yardım etsin** *(Kime karşı?)* عَلَيْهِمْ **Onlara karşı** *(Daha?)* وَيَشْفِ **Ve şifa versin** *(Neye?)* صُدُورَ قَوْمٍ **Bir kavmin göğüslerine k** مُؤْمِنِينَ **İman ederler** *(Ne sebebiyle şifa versin?)* بِمَا Ol şey sebebiyle ki فُعِلَ Yapıldı *(Kime?)* بِهِمْ Onlara هُمْ O kavim *(Kimdir?)* بَنُو خُزَاعَةَ Huzaa oğulları

15. *(Daha ne yapsın?)* وَيُذْهِبْ **Ve gidersin** *(Neyi?)* غَيْظَ قُلُوبِهِمْ **Kalplerinin öfkesin** كَرْبَهَا Kalplerinin üzüntüsünü وَيَتُوبُ اللهُ **Allah tövbeyi kabul eder** عَلَى مَنْ **O kimsenin ki** يَشَاءُ **Diliyor** *(Neyi diliyor?)* بِالرُّجُوعِ Dönmesini *(Neye dönmesini?)* إِلَى الْإِسْلَامِ İslam'a كَأَبِي سُفْيَانَ Ebu Süfyan gibi وَاللهُ **Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Hakkıyla bilendir** حَكِيمٌ **Hikmet sahibi olandır**

16. أَمْ **Yoksa** بِمَعْنَى هَمْزَةِ الْإِنْكَارِ İnkar anlamındaki hemze manasındadır حَسِبْتُمْ

16. اَمْ **Yoksa** بِمَعْنَى هَمْزَةِ الْإِنْكَارِ İnkar anlamındaki hemze manasındadır حَسِبْتُمْ **Sandınız mı?** *(Ne sandınız mı?)* اَنْ تُتْرَكُوا **Bırakılacaksınız** وَلَمَّا لَمْ يَعْلَمِ اللهُ **Allah bilmeden** Lem anlamındadır *(Neyle bilmeyecek mi?)* عِلْمَ ظُهُورٍ Ortaya çıkarmadan anlamındaki ilimle *(Kimi bilmeyecek mi?)* الَّذِينَ **Ol kimseleri ki** جَاهَدُوا **Cihat ettiler** *(O cihat edenler de kimdendir?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(Neyle cihat etti?)* بِإِخْلَاصٍ İhlasla *(Daha kimi?)* وَلَمْ يَتَّخِذُوا **Ve edinmeyenleri** *(Kimi?)* مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başkasını** *(Daha?)* وَلَا رَسُولِهِ **Ve Resulünden başkasını** *(Daha?)* وَلَا الْمُؤْمِنِينَ **Ve müminlerden başkasını** *(Ne edinmediler?)* وَلِيجَةً **Sırdaş** بِطَانَةً وَأَوْلِيَاءَ Danışman ve dostlar اَلْمَعْنَى Mana şudur وَلَمْ يَظْهَرْ Ortaya çıkmadan/ayrışmadan *(Kim?)* الْمُخْلِصُونَ Muhlisler وَهُمْ Onlar *(Kimdir?)* الْمَوْصُوفُونَ Nitelenenlerdir *(Neyle?)* بِمَا Ol şeyle ki ذُكِرَ Zikredildi *(Kimden ayrışmadan?)* مِنْ غَيْرِهِمْ Başkalarından وَاللهُ **Allah** *(Nedir?)* خَبِيرٌ **Haberdar olandır** *(Neden?)* بِمَا **Ol şeyden ki** تَعْمَلُونَ **İşliyorsunuz**

17. مَا كَانَ **Olmadı** *(Kim için?)* لِلْمُشْرِكِينَ **Müşrikler için** *(Ne olmadı?)* اَنْ يَعْمُرُوا **Mamur etmeleri** *(Neyi?)* مَسْجِدَ اللهِ **Allah'ın mescidini** بِالْإِفْرَادِ Müfret olarak (mescidellahi şeklinde) *(Daha?)* وَالْجَمْعِ Ve cemi olarak (mesâcidellahi şeklinde okundu) *(Ne ile mamur etmeleri yoktur?)* بِدُخُولِهِ Mescide girmeleriyle *(Daha?)* وَالْقُعُودِ Ve oturmakla *(Nerede?)* فِيهِ Orada *(Ne oldukları halde?)* شَاهِدِينَ **Şahitler olarak** *(Kime?)* عَلَى اَنْفُسِهِمْ **Kendilerine** *(Ne ile şahitler olarak?)* بِالْكُفْرِ **Küfürle** اُولٰئِكَ **İşte onlar** حَبِطَتْ **Boşa çıkmıştır** بَطَلَتْ Batıl olmuştur *(Ne?)* اَعْمَالُهُمْ **Onların amelleri** *(Niçin batıl olmuştur?)* لِعَدَمِ شَرْطِهَا Amellerinin şartı bulunmadığı için وَفِي النَّارِ **Ve ateşte de** هُمْ **Onlar** *(Nedir?)* خَالِدُونَ **Ebedi kalıcıdırlar**

18. اِنَّمَا يَعْمُرُ **Ancak mamur eder** *(Neyi?)* مَسَاجِدَ اللهِ **Allah'ın mescitlerini** *(Kim?)* مَنْ **Ol kimse ki** اٰمَنَ **İman etti** *(Kime?)* بِاللهِ **Allah'a** *(Daha neye iman etti?)* وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ **Ve ahiret gününe** *(Daha?)* وَاَقَامَ الصَّلٰوةَ **Ve dosdoğru kılarsa** *(Neyi?)* **Namazı** *(Daha?)* وَاٰتَى الزَّكٰوةَ **Ve verirse** *(Neyi?)* **Zekatı** *(Daha?)* وَلَمْ يَخْشَ **Ve korkmazsa** *(Kimden?)* اَحَدًا اِلَّا اللهَ Hiç kimseden **Ancak Allah'tan** فَعَسٰى **Artık umulur ki** اُولٰئِكَ **İşte onlar** *(Ne umulur ki?)* اَنْ يَكُونُوا **Olmaları** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُهْتَدِينَ **Hidayete erenlerden**

19. اَجَعَلْتُمْ **Siz kıldınız mı?** *(Neyi?)* سِقَايَةَ الْحَاجِّ **Hacılara su vermeyi** *(Daha?)* وَعِمَارَةَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ **Ve mescid-i Haram'ı onarmayı** أَيْ أَهْلِ ذٰلِكَ Yani bu işler yapanları *(Ne kıldınız mı?)* كَمَنْ **Ol kimse gibi ki** اٰمَنَ **İman etti** *(Kime iman etti?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** *(Daha neye iman etti?)* وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ **Ve ahiret gününe** *(Daha ne yaptı?)* وَجَاهَدَ **Ve cihat etti** *(Nerede?)* فِي سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah yolunda** لَا يَسْتَوُونَ **Eşit olmazlar** *(Nerede?)* عِنْدَ اللّٰهِ **Allah katında** (Ne konuda?) فِي الْفَضْلِ Fazilet hususunda وَاللّٰهُ **Allah** لَا يَهْدِي **Hidayet etmez** *(Kime?)* الْقَوْمَ الظّٰلِمِينَ **Zalim olan kavme** اَلْكَافِرِينَ Kafir olan kavme نَزَلَتْ Bu ayet inmiştir *(Niçin?)* رَدًّا Ret olarak *(Kime?)* عَلٰى مَنْ Ol kimseye ki قَالَ Dedi *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu (Bunların, Allah'a, ahirete imana ve cihada eşit olacağını) وَهُوَ O *(Kimdir?)* الْعَبَّاسُ Abbas'tır *(Daha?)* أَوْ Ya da غَيْرُهُ Başkası

20. اَلَّذِينَ **Ol kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Daha?)* وَهَاجَرُوا **Ve hicret ettiler** *(Daha?)* وَجَاهَدُوا **Ve cihat ettiler** *(Nerede?)* فِي سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah yolunda** *(Neyle cihat ettiler?)* بِاَمْوَالِهِمْ **Mallarıyla** *(Daha?)* وَاَنْفُسِهِمْ **Ve canlarıyla** اَعْظَمُ **Daha büyüktür** *(Ne yönden?)* دَرَجَةً **Derece olarak** رُتْبَةً Rütbe olarak *(Nerede daha büyüktür?)* عِنْدَ اللّٰهِ **Allah katında** *(Kimden daha büyüktür?)* مِنْ غَيْرِهِمْ Başkalarından وَاُولٰئِكَ **Ve işte onlar** هُمْ **Asıl onlardır** *(Kim?)* الْفَائِزُونَ **Kurtuluşa erenler** اَلظّٰفِرُونَ Erişenler *(Neye?)* بِالْخَيْرِ Hayra

﴿يُبَشِّرُهُمْ رَبُّهُمْ بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَرِضْوَانٍ وَجَنَّاتٍ لَهُمْ فِيهَا نَعِيمٌ مُقِيمٌ ﴿٢١﴾﴾ دَائِمٌ ﴿خَالِدِينَ﴾ حَالٌ مُقَدَّرَةٌ ﴿فِيهَآ اَبَدًا اِنَّ اللهَ عِنْدَهُ اَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٢٢﴾﴾ وَنَزَلَ فِيمَنْ تَرَكَ الْهِجْرَةَ لِأَجْلِ أَهْلِهِ وَتِجَارَتِهِ ﴿يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا اٰبَآءَكُمْ وَاِخْوَانَكُمْ اَوْلِيَآءَ اِنِ اسْتَحَبُّوا﴾ اِخْتَارُوا ﴿الْكُفْرَ عَلَى الْاِيمَانِ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٣﴾﴾ ﴿قُلْ اِنْ كَانَ اٰبَآؤُكُمْ وَاَبْنَآؤُكُمْ وَاِخْوَانُكُمْ وَاَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ﴾ أَقْرِبَاؤُكُمْ وَفِي قِرَاءَةٍ (عَشِيرَاتُكُمْ) ﴿وَاَمْوَالُ اقْتَرَفْتُمُوهَا﴾ اِكْتَسَبْتُمُوهَا ﴿وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا﴾ عَدَمَ نَفَاقِهَا ﴿وَمَسَاكِنُ تَرْضَوْنَهَآ اَحَبَّ اِلَيْكُمْ مِنَ اللهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ﴾ فَقَعَدْتُمْ لِأَجْلِهِ عَنِ الْهِجْرَةِ وَالْجِهَادِ ﴿فَتَرَبَّصُوا﴾ اِنْتَظِرُوا ﴿حَتّٰى يَاْتِيَ اللهُ بِاَمْرِهِ﴾ تَهْدِيدٌ لَهُمْ ﴿وَاللهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٢٤﴾﴾ ﴿لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللهُ فِي مَوَاطِنَ﴾ لِلْحَرْبِ ﴿كَثِيرَةٍ﴾ كَبَدْرٍ وَقُرَيْظَةَ وَالنَّضِيرِ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿يَوْمَ حُنَيْنٍ﴾ وَادٍ بَيْنَ مَكَّةَ وَالطَّائِفِ أَيْ يَوْمَ قِتَالِكُمْ فِيهِ هَوَازِنَ وَذٰلِكَ فِي شَوَّالِ سَنَةِ ثَمَانٍ ﴿اِذْ﴾ بَدَلٌ مِنْ يَوْمَ ﴿اَعْجَبَتْكُمْ كَثْرَتُكُمْ﴾ فَقُلْتُمْ: لَنْ نُغْلَبَ الْيَوْمَ مِنْ قِلَّةٍ وَكَانُوا اثْنَيْ عَشَرَ أَلْفًا وَالْكُفَّارُ أَرْبَعَةَ آلَافٍ ﴿فَلَمْ تُغْنِ عَنْكُمْ شَيْئًا وَضَاقَتْ عَلَيْكُمُ الْاَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ﴾ مَا مَصْدَرِيَّةٌ أَيْ مَعَ رَحْبِهَا أَيْ سِعَتِهَا فَلَمْ تَجِدُوا مَكَانًا تَطْمَئِنُّونَ إِلَيْهِ لِشِدَّةِ مَا لَحِقَكُمْ مِنَ الْخَوْفِ ﴿ثُمَّ وَلَّيْتُمْ مُدْبِرِينَ ﴿٢٥﴾﴾ مُنْهَزِمِينَ وَثَبَتَ النَّبِيُّ ﷺ عَلٰى بَغْلَتِهِ الْبَيْضَاءِ وَلَيْسَ مَعَهُ غَيْرُ الْعَبَّاسِ وَأَبُو سُفْيَانَ آخِذٌ بِرِكَابِهِ ﴿ثُمَّ اَنْزَلَ اللهُ سَكِينَتَهُ﴾ طُمَأْنِينَتَهُ ﴿عَلٰى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ﴾ فَرُدُّوا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ لَمَّا نَادَاهُمُ الْعَبَّاسُ بِإِذْنِهِ وَقَاتَلُوا ﴿وَاَنْزَلَ جُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا﴾ مَلَائِكَةً ﴿وَعَذَّبَ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ بِالْقَتْلِ وَالْأَسْرِ ﴿وَذٰلِكَ جَزَآءُ الْكَافِرِينَ ﴿٢٦﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

21. Rableri onlara, kendi katından bir rahmet, bir hoşnutluk ve kendilerine içinde tükenmez ebedî **nimetler bulunan cennetler müjdelemektedir.**

22. Onlar orada ebedi kalacaklardır[1]. Şüphesiz, Allah katında büyük bir mükafat vardır.

23. Bu ayet ailesi ve ticareti uğruna hicretten geri kalan kimseler hakkında nazil olmuştur.**Ey iman edenler! Eğer küfrü imana tercih ederlerse, babalarınızı ve kardeşlerinizi bile dost edinmeyin. İçinizden kim**

[1] Ayette geçen "خَالِدِينَ" kelimesi hal-i mukadderedir.

onları dost edinirse, işte onlar, zalimlerin ta kendileridir.

24. **De ki: "Eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, aşiretiniz**[1] akrabalarınız, **kazandığınız** elde ettiğiniz **mallar, kesada uğramasından** sonuç vermemesinden **korktuğunuz bir ticaret ve beğendiğiniz meskenler size Allah'tan, peygamberinden ve onun yolunda cihattan daha sevgili ise** ve bu yüzden hicreti ve cihadı terk ediyorsanız, **artık Allah'ın emri gelinceye kadar bekleyin!** Bu ayet onlara Allah'ın bir tehdidir. **Allah fasık topluluğu doğru yola erdirmez."**

25. **Andolsun, Allah** Bedir, Kureyza ve Nadîr gibi **birçok yerde** harpte **size yardım etmiştir. Huneyn** Mekke ile Taif arasında bulunan bir vadinin adıdır. **savaşı gününü** yani orada hicretin sekizinci senesi Hevazin kabilesiyle savaştığınız günü hatırla. **Hani**[2], **çokluğunuz size kendinizi beğendirmiş** ve bugün asla azlıktan dolayı mağlup olmayız demiştiniz. Nitekim müminler o gün on iki bin kişi iken kâfirler dört bin kişi idiler. **fakat (bu çokluk) size hiçbir yarar sağlamamış, yeryüzü bütün genişliğine rağmen**[3] **size dar gelmişti.** O kadar paniğe kapılmıştınız ki, savaşın şiddetinden bir an olsun kaçıp kurtulabileceğiniz güvenli bir yer bulamamıştınız. **Nihayet (bozularak) gerisin geriye dönüp** hezimet içinde **kaçmıştınız.** Bu esnada sadece beyaz katırının üzerinde Peygamberimiz sebat etmişti. Bir de onun yanında Abbas ve Peygamberimizin bineğinin eğerini tutan Ebu Süfyan kalmıştı.

26. **Sonra Allah, Resûlü ile mü'minler üzerine kendi katından güven duygusu** itminan **ve huzur indirdi.** Peygamberimizin izni üzerine, Abbas'ın seslenişiyle, müminler geri dönüp kâfirlerle savaştılar. **Bir de sizin göremediğiniz ordular** melekler **indirdi ve inkar edenlere** öldürülmek ve esir edilmek suretiyle **azap verdi. İşte bu, inkârcıların cezasıdır.**

KELİME ANLAMI

21. يُبَشِّرُهُمْ **Onları müjdeler** *(Kim?)* رَبُّهُمْ **Rableri** *(Neyle müjdeler?)* بِرَحْمَةٍ **Bir rahmetle** *(Nereden olan rahmet?)* مِنْهُ **Kendinden** *(Daha ne ile müjdeler?)* وَرِضْوَانٍ **Ve hoşnutlukla** *(Daha ne ile müjdeler?)* وَجَنَّاتٍ **Ve cennetlerle** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada vardır** *(Ne vardır?)* نَعِيمٌ **Nimetler** *(Öyle nimetler ki)* مُقِيمٌ **Kalıcı** دَائِمٌ Daimi

---

[1] Bir kıraatte bu kelime "عَشِيرَاتُكُمْ" şeklinde okunmuştur.

[2] Ayette geçen "إِذْ" kelimesi öncesinde geçen "يَوْم" kelimesinin bedelidir.

[3] "بِمَا رَحُبَتْ" cümlesindeki "ما" mastar içindir. Buna göre cümle "مَعَ رَحْبِهَا" yani "genişliğine rağmen" manasındadır.

22. *(Ne oldukları halde?)* خَالِدِينَ **Ebedi kalıcı oldukları halde** *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ مُقَدَّرَةٌ 'Hal-i mukaddera'dır *(Nerede ebedi kalıcı oldukları halde?)* فِيهَا **Orada** أَبَدًا **Ebedi olarak** إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** عِنْدَهُ **Onun katındadır** *(Ne?)* أَجْرٌ **Bir ecir ki** عَظِيمٌ **Büyük**

23. وَنَزَلَ Ve nazil oldu *(Kim hakkında?)* فِيمَنْ Ol kimse hakkında ki تَرَكَ Terk etti *(Neyi?)* الْهِجْرَةَ Hicreti *(Niçin terk etti?)* لِأَجْلِ أَهْلِهِ Ailesinden dolayı *(Daha niçin?)* وَتِجَارَتِهِ Ve ticaretinden dolayı ; يَا أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** لَا تَتَّخِذُوا **Edinmeyin** *(Kimi?)* اٰبَاءَكُمْ **Babalarınızı** *(Daha?)* وَإِخْوَانَكُمْ **Ve kardeşlerinizi** *(Ne edinmeyin?)* أَوْلِيَاءَ **Dostlar** إِنِ اسْتَحَبُّوا اِخْتَارُوا **Şayet sevip** tercih ede**rlerse** *(Neyi?)* الْكُفْرَ **Küfrü** *(Ne üzerine tercih ederlerse?)* عَلَى الْإِيمَانِ **İman üzerine** وَمَنْ **Ve her kim** يَتَوَلَّهُمْ **Onları dost tutarsa** *(O dost tutan da kimdendir?)* مِنْكُمْ **Sizden** فَأُولٰئِكَ **İşte onlar** هُمُ **Asıl onlardır** *(Kim?)* الظَّالِمُونَ **Zalimler**

24. قُلْ **De ki** إِنْ كَانَ **Şayet ise** اٰبَاؤُكُمْ **Sizin babalarınız** *(Daha?)* وَأَبْنَاؤُكُمْ **Ve oğullarınız** *(Daha?)* وَإِخْوَانُكُمْ **Ve kardeşleriniz** *(Daha?)* وَأَزْوَاجُكُمْ **Ve eşleriniz** *(Daha?)* وَعَشِيرَتُكُمْ **Ve aşiretiniz** أَقْرِبَاؤُكُمْ Akrabalarınız وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte «عَشِيرَاتِكُمْ» Aşîrâtüküm (şeklinde okundu) *(Daha?)* وَأَمْوَالٌ **Ve mallar** *(Öyle mallar ki)* اقْتَرَفْتُمُوهَا **Elle geçirdiniz onları** اِكْتَسَبْتُمُوهَا Kazandınız onları *(Daha?)* وَتِجَارَةٌ **Ve bir ticaret ki** تَخْشَوْنَ **Siz korkuyorsunuz** *(Neden korkuyorsunuz?)* كَسَادَهَا **Kesat gitmesinden** عَدَمَ نَفَاقِهَا Revaç bulmayacağından *(Daha?)* وَمَسَاكِنُ **Ve evler** *(Öyle evler ki)* تَرْضَوْنَهَا **Onlardan hoşnut oluyorsunuz** *(Tüm bunlar, ne ise?)* أَحَبَّ **Daha sevgili** *(Kime?)* إِلَيْكُمْ **Size** *(Kimden daha sevgili?)* مِنَ اللهِ **Allah'tan** *(Daha neden?)* وَرَسُولِهِ **Ve onun Resulünden** *(Daha neden?)* وَجِهَادٍ **Ve cihat etmekten** *(Nerede?)* فِي سَبِيلِهِ **Onun yolunda** فَتَرَبَّصُوا اِنْتَظِرُوا Böylece siz oturdunuz-geri kaldınız *(Niçin?)* لِأَجْلِهِ Bundan sebep (Bunlara olan sevginizden sebep) *(Neden geri kaldınız?)* عَنِ الْهِجْرَةِ Hicretten *(Daha?)* وَالْجِهَادِ Ve cihattan فَتَرَبَّصُوا اِنْتَظِرُوا **Artık bekleyin!** حَتّٰى **Getirinceye dek** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neyi getirinceye değin?)* بِأَمْرِهِ **Emrini** *(Bu "bekleyin!" emri nedir?)* تَهْدِيدٌ Tehdittir *(Kime?)* لَهُمْ Onlara وَاللهُ **Allah** *(Nedir?)* لَا يَهْدِي **Hidayete erdirmez** *(Kimi?)* الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ **Fasıklar topluluğunu**

25. لَقَدْ نَصَرَكُمْ **Muhakkak ki yardım etti size** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Nerede?)* فِي مَوَاطِنَ **Alanlarda** *(Öyle alanlar ki)* لِلْحَرْبِ Harp için olan *(Yine öyle alanlar ki)* كَثِيرَةٍ **Bir çok** كَبَدْرٍ Bedir gibi *(Daha?)* وَقُرَيْظَةَ Kureyza gibi *(Daha?)* وَالنَّضِيرِ Nadîr gibi وَاذْكُرْ **Ve** hatırla *(Neyi?)* يَوْمَ حُنَيْنٍ **Huneyn gününde de** (olan yardımı) *(Huneyn nedir?)* وَادٍ Bir vadidir *(Nerede?)* بَيْنَ مَكَّةَ Mekke ile *(Daha?)* وَالطَّائِفِ Taif arasında أَيْ Yani يَوْمَ Savaştığınız günü *(Nerede savaştığınız?)* فِيهِ Orada *(Kimle savaştığınız?)* هَوَازِنَ Hevazinle وَذٰلِكَ Bu (savaş) *(Ne vakitti?)* فِي شَوَّالِ سَنَةِ ثَمَانٍ 8. yılın Şevval ayında *(O günden bedel)* إِذْ **Ol vakit ki** بَدَلٌ مِنْ يَوْمَ "yevm" kelimesinden bedeldir أَعْجَبَتْكُمْ **Sizi böbürlendirmişti** *(Ne?)* كَثْرَتُكُمْ **Sizin çokluğunuz** فَقُلْتُمْ Ve demiştiniz لَنْ نُغْلَبَ Mağlup olmayız *(Ne vakit?)* الْيَوْمَ Bu gün *(Neden sebep mağlup olmayız?)* مِنْ قِلَّةٍ Azlıktan sebep وَكَانُوا İdiler اثْنَيْ عَشَرَ أَلْفًا On iki bin kişi وَالْكُفَّارُ Ve kafirler de idi أَرْبَعَةَ آلَافٍ Dört bin kişi فَلَمْ تُغْنِ **Fakat savmamıştı** *(Kimden?)* عَنْكُمْ **Sizden** *(Neyi savmamıştı?)* شَيْئًا **Hiç bir şey** *(Daha?)* وَضَاقَتْ **Ve dar gelmişti** *(Kime?)* عَلَيْكُمُ **Size** *(Ne?)* الْأَرْضُ **Yeryüzü** *(Yeryüzü ne olduğu halde?)* بِمَا رَحُبَتْ **Genişliğiyle beraber** *(Buradaki...)* مَا 'Mâ' *(Nedir?)* مَصْدَرِيَّةٌ Mastar anlamındadır أَيْ Yani مَعَ رَحْبِهَا Geniş olmasıyla birlikte...(demektir) أَيْ Yani سِمَتِهَا Engin olmasına rağmen... (demektir) فَلَمْ تَجِدُوا Bu dar gelmesinden sebep bulamamıştınız مَكَانًا Bir yer *(Öyle yer ki)* تَطْمَئِنُّونَ Güven bulacaksınız (Nerede?) إِلَيْهِ Orada *(Niçin böyle güven bulacak bir yer aradınız?)* مَا لِشِدَّةِ Ol şeyin şiddetinden ki لَحِقَكُمْ Size bulaştı *(O size bulaşan şey de nedendir?)* مِنَ الْخَوْفِ Korku ثُمَّ وَلَّيْتُمْ **Sonra dönüp-gitmiştiniz** *(Ne olduğunuz halde?)* مُدْبِرِينَ **Arka çevirir olduğunuz halde** مُنْهَزِمِينَ Hezimete uğramış olarak وَثَبَتَ Sebat göstermişti *(Kim?)* النَّبِيُّ ﷺ Hz. Peygamber *(Ne üzerinde?)* عَلَى بَغْلَتِهِ Katırı üzerinde *(Öyle katır ki)* الْبَيْضَاءِ Beyaz وَلَيْسَ Ve yoktu مَعَهُ Onunla birlikte غَيْرُ الْعَبَّاسِ Abbas'tan başka *(Daha?)* وَأَبُو سُفْيَانَ Ve Ebu Süfyan da *(Nedir)* آخِذٌ Tutucu *(Neyi?)* بِرِكَابِهِ Katırın üzengisini

26. ثُمَّ **Sonra** أَنْزَلَ **İndirdi** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neyi indirdi?)* سَكِينَتَهُ **Sekinetini** طُمَأْنِينَتَهُ Güven duygusunu *(Kim üzerine indirdi?)* عَلَى رَسُولِهِ **Resulü üzerine** *(Daha?)* وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ **Ve müminler üzerine** فَرُدُّوا Bundan sebep döndüler *(Kime?)* إِلَى النَّبِيِّ ﷺ

Hz. Peygambere لَمَّا نَادَاهُمْ Ne zaman ki onları çağırdı *(Kim?)* الْعَبَّاسُ Abbas *(Neyle çağırdı?)* بِإِذْنِهِ Hz. Peygamberin izniyle *(Daha?)* وَقَاتَلُوا Ve savaştılar ***(Daha ne yaptı Allah?)*** وَأَنْزَلَ **Ve indirdi** *(Neyi indirdi?)* جُنُودًا **Orduları ki** لَمْ تَرَوْهَا **Siz onları görmediniz** مَلَائِكَةً Melekleri indirdi *(Daha ne yaptı?)* وَعَذَّبَ **Ve azap etti** *(Kime?)* الَّذِينَ **Ol kimselere ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** *(Neyle azap etti?)* بِالْقَتْلِ Ölümle *(Daha neyle azap etti?)* وَالْأَسْرِ Esir düşmekle وَذَٰلِكَ **İşte bu** *(Nedir?)* جَزَاءُ الْكَافِرِينَ **Kafirlerin cezasıdır**

﴿ثُمَّ يَتُوبُ اللهُ مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ عَلٰى مَنْ يَشَآءُ﴾ مِنْهُمْ بِالْإِسْلَامِ ﴿وَاللهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٧﴾﴾ ﴿يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوٓا اِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ﴾ قَذِرٌ لِخُبْثِ بَاطِنِهِمْ ﴿فَلَا يَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ﴾ أَيْ لَا يَدْخُلُوا الْحَرَمَ ﴿بَعْدَ عَامِهِمْ هٰذَا﴾ عَامِ تِسْعٍ مِنَ الْهِجْرَةِ ﴿وَاِنْ خِفْتُمْ عَيْلَةً﴾ فَقْرًا بِانْقِطَاعِ تِجَارَتِهِمْ عَنْكُمْ ﴿فَسَوْفَ يُغْنِيكُمُ اللهُ مِنْ فَضْلِهٖٓ اِنْ شَآءَ﴾ وَقَدْ أَغْنَاهُمْ بِالْفُتُوحِ وَالْجِزْيَةِ ﴿اِنَّ اللهَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٢٨﴾﴾ ﴿قَاتِلُوا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْاٰخِرِ﴾ وَإِلَّا لَآمَنُوا بِالنَّبِيِّ ﷺ ﴿وَلَا يُحَرِّمُونَ مَا حَرَّمَ اللهُ وَرَسُولُهٗ﴾ كَالْخَمْرِ ﴿وَلَا يَدِينُونَ دِينَ الْحَقِّ﴾ الثَّابِتِ النَّاسِخِ لِغَيْرِهِ مِنَ الْأَدْيَانِ وَهُوَ دِينُ الْإِسْلَامِ ﴿مِنَ الَّذِينَ﴾ بَيَانٌ لِلَّذِينَ ﴿اُوتُوا الْكِتَابَ﴾ أَيِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارٰى ﴿حَتّٰى يُعْطُوا الْجِزْيَةَ﴾ اَلْخَرَاجَ الْمَضْرُوبَ عَلَيْهِمْ كُلَّ عَامٍ ﴿عَنْ يَدٍ﴾ حَالٌ أَيْ مُنْقَادِينَ أَوْ بِأَيْدِيهِمْ لَا يُوَكِّلُونَ بِهَا ﴿وَهُمْ صَاغِرُونَ ﴿٢٩﴾﴾ أَذِلَّاءُ مُنْقَادُونَ لِحُكْمِ الْإِسْلَامِ ﴿وَقَالَتِ الْيَهُودُ عُزَيْرُ ابْنُ اللهِ وَقَالَتِ النَّصَارَى الْمَسِيحُ﴾ عِيسَى ﴿ابْنُ اللهِ ذٰلِكَ قَوْلُهُمْ بِاَفْوَاهِهِمْ﴾ لَا مُسْتَنَدَ لَهُمْ عَلَيْهِ بَلْ ﴿يُضَاهِئُونَ﴾ يُشَابِهُونَ بِهٖ ﴿قَوْلَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ﴾ مِنْ آبَائِهِمْ تَقْلِيدًا لَهُمْ ﴿قَاتَلَهُمُ﴾ لَعَنَهُمُ ﴿اللهُ اَنّٰى﴾ كَيْفَ ﴿يُؤْفَكُونَ ﴿٣٠﴾﴾ يُصْرَفُونَ عَنِ الْحَقِّ مَعَ قِيَامِ الدَّلِيلِ ﴿اِتَّخَذُوٓا اَحْبَارَهُمْ﴾ عُلَمَاءَ الْيَهُودِ ﴿وَرُهْبَانَهُمْ﴾ عُبَّادَ النَّصَارٰى ﴿اَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللهِ﴾ حَيْثُ اتَّبَعُوهُمْ فِي تَحْلِيلِ مَا حُرِّمَ وَتَحْرِيمِ مَا أُحِلَّ ﴿وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَآ اُمِرُوٓا﴾ فِي التَّوْرَاةِ وَالْإِنْجِيلِ ﴿اِلَّا لِيَعْبُدُوٓا﴾ أَيْ بِأَنْ يَعْبُدُوا ﴿اِلٰهًا وَاحِدًا لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ سُبْحَانَهٗ﴾ تَنْزِيهًا لَهُ ﴿عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٣١﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

27. **Sonra Allah, bunun ardından yine** onlardan **dilediği kimsenin** İslam'a girmek suretiyle **tövbesini kabul eder. Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.**

28. **Ey iman edenler! Allah'a ortak koşanlar** içleri habis olduğu için **ancak bir pislikten ibarettir. Artık bu yıllarından** hicrî dokuzuncu yıldan **sonra, Mescid-i Haram'a yaklaşmasınlar** Haram mıntıkasına girmesinler. **Eğer** onlarla olan ticaretinizin kesilip **yoksulluktan korkarsanız, Allah dilerse lütfuyla sizi zengin kılar** nitekim Cenab-ı Allah onları fetihlerle, cizyelerle zengin kılmıştır. **Şüphesiz Allah hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.**

29. **Kendilerine kitap verilenlerden** Yahudi ve Hıristiyanlardan[1] **Allah'a**

[1] Ayette geçen "مِنَ" kelimesi daha önce geçen "اَلَّذِينَ" kelimesinin beyanı içindir.

ve ahiret gününe iman etmeyen -zaten onlar Allah'a ve ahiret gününe iman etmiş olsalardı, mutlaka peygamberimize de iman ederlerdi[1]- **Allah'ın ve Resulünün** içki gibi **haram kıldığını haram saymayan ve** diğer dinleri nesh eden sabit ve gerçek **hak din İslam'ı din edinmeyen kimselerle, küçülerek** İslam'ın hükmüne boyun eğerek, alçak olarak **(boyun eğerek) kendi elleriyle**[2] boyun eğici oldukları halde veya başkaları aracılığıyla değil bizzat kendi elleriyle **cizyeyi** her sene üzerlerine takdir edilen haracı **verinceye kadar savaşın.**

30. **Yahudiler, "Üzeyr Allah'ın oğludur" dediler. Hıristiyanlar ise, "İsa Mesih Allah'ın oğludur" dediler. Bu onların ağızlarıyla söyledikleri** herhangi geçerli bir dayanağı olmayan **(gerçeği yansıtmayan) sözleridir. Onlar** bu sözleriyle **daha önce** atalarından **inkâr etmiş kimselerin söylediklerine benzeşiyorlar** bu konuda onları taklit ediyorlar. **Allah onları kahretsin** onları lanetlesin. **Nasıl da haktan çevriliyorlar!** Apaçık deliller ortayken haktan nasıl da döndürülüyorlar!

31. **(Yahudiler) Allah'ı bırakıp, hahamlarını** alimlerini; **(Hıristiyanlar ise) rahiplerini** abitlerini **ve Meryem oğlu Mesih'i** Allah'ın haram kıldığını helal kıldıkları, helal kıldığını da haram kıldıkları konularda onlara uyarak **rab edindiler . Oysa, bunlar da** Tevrat ve İncil'de **ancak, bir olan Allah'a ibadet etmekle emir olunmuşlardır. Ondan başka hiçbir ilah yoktur. O, onların ortak koştukları her şeyden uzaktır** münezzehtir.

KELİME ANLAMI

27. ثُمَّ يَتُوبُ **Sonra tövbe nasip eder** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Ne vakit?)* مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ **Bundan sonra** *(Kime?)* عَلٰى مَنْ **Ol kimseye ki** يَشَاءُ **Diliyor** *(O dilediği kimse de kimdendir?)* مِنْهُمْ Onlardan *(Ne ile tövbe nasip eder?)* بِالْإِسْلَامِ İslam ile وَاللهُ **Allah** *(Nedir?)* غَفُورٌ **Ziyade mağfiret edendir** *(Daha?)* رَحِيمٌ **Ve ziyade merhamet edendir**

28. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ **Müşrikler ancak** *(Nedir?)* نَجَسٌ **Necasettir** قَذَرٌ Pisliktir *(Niçin böyledirler?)* لِخُبْثِ بَاطِنِهِمْ İçleri kirli olduğundan

---

[1] Burada "Oysa onlar Allah'a ve ahiret gününe iman ediyorlar. Niçin onların Allah'a ve ahiret gününe iman etmediği söyleniyor?" şeklinde bir soruya cevap verilmekte ve bunun geçersiz olduğu ve gerçekte, Allah'a ve ahiret gününe iman etmiş olmaları durumunda Peygamberimize de iman etmeleri gerektiği bildirilmektedir. Böylece müellif, Allah'a ve ahiret gününe imanla, Peygamberimize imanın ayrılmaz bir bütün olduğunu ifade etmiş oluyor. (Müt.)

[2] Ayette geçen "عَنْ يَدٍ" kelimesi haldir. Boyun eğici oldukları halde anlamına gelmesi muhtemeldir.

فَلَا يَقْرَبُوا **Artık yaklaşmasınlar** *(Nereye?)* الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ **Mescid-i Haram'a** أَيْ Yani لَا يَدْخُلُوا Girmesinler *(Nereye?)* الْحَرَمَ Harem bölgesine *(Ne vakit?)* بَعْدَ عَامِهِمْ هٰذَا **Bu seneden sonra** *("Bu sene" hangi senedir?)* عَامِ تِسْعٍ مِنَ الْهِجْرَةِ Hicretin 9. senesi وَإِنْ خِفْتُمْ **Şayet korkarsanız** *(Neden?)* عَيْلَةً **Yoksul düşmekten** فَقْرًا Fakirlikten *(Ne şekilde yoksul düşmekten?)* بِانْقِطَاعِ تِجَارَتِهِمْ Ticaretlerinin kesilmesiyle *(Kimden?)* عَنْكُمْ Sizden فَسَوْفَ يُغْنِيكُمُ **Sizi zenginleştirecektir** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neden zenginleştirecektir?)* مِنْ فَضْلِهِ **Fazlından** إِنْ شَاءَ **Şayet dilerse** وَقَدْ أَغْنَاهُمْ Ve zengin etmişti onları *(Neyle?)* بِالْفُتُوحِ Fetihlerle *(Daha?)* وَالْجِزْيَةِ Ve cizyeyle إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Ziyade bilendir** حَكِيمٌ **Hikmet sahibidir**

29. قَاتِلُوا **Savaşın** *(Kimle?)* الَّذِينَ **Ol kimselerle ki** لَا يُؤْمِنُونَ **İnanmazlar** *(Kime?)* بِاللهِ **Allah'a** *(Daha neye iman etmezler?)* وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ **Ahiret gününe de inanmazlar** وَإِلَّا Şayet inansalardı لَآمَنُوا Elbette iman ederlerdi *(Kime?)* ﷺ بِالنَّبِيِّ Hz. Peygambere *(s.a.v.)* *(Daha ?)* وَلَا يُحَرِّمُونَ **Ve haram da kılmazlar** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** حَرَّمَ **Haram kıldı** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Daha kim haram kıldı?)* وَرَسُولُهُ **Ve Resulü de** *(Bu şey ne gibi?)* كَالْخَمْرِ İçki gibi وَلَا يَدِينُونَ **Ve dinde edinmezler** *(Neyi?)* دِينَ الْحَقِّ **Hak dini** *(Öyle din ki)* الثَّابِتِ Sabit olan *(Yine öyle din ki)* النَّاسِخِ Neshedici olan *(Neyi?)* لِغَيْرِهِ Başkalarını *(O başkaların da nedendir)* مِنَ الْأَدْيَانِ (Diğer) dinlerden وَهُوَ O din *(Nedir?)* دِينُ الْإِسْلَامِ İslam dinidir *(Bu sayılan kişiler kimlerdendir?)* مِنَ الَّذِينَ بَيَانٌ لِلَّذِينَ **Ol kimselerden ki** -'Min' kelimesi 'ellezine'nin beyanıdır- أُوتُوا **Verildiler** *(Ne verildiler?)* الْكِتَابَ **Kitap** أَيِ Yani الْيَهُودُ Yahudiler *(Daha?)* وَالنَّصَارَى Ve Hıristiyanlar *(Ne vakte değin savaşın?)* حَتَّى يُعْطُوا **Verinceye dek** *(Neyi?)* الْجِزْيَةَ **Cizye** الْخَرَاجَ Haraç *(Öyle haraç ki)* الْمَضْرُوبَ Vurulmuş-belirlenmiş *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ Onlar üzerine كُلَّ عَامٍ Her sene عَنْ يَدٍ **Elden** *(Bu 'an yedin kelimesi nedir?)* حَالٌ Haldir أَيْ Yani (bu durumda anlamı *Nedir?*) مُنْقَادِينَ Boyun eğici oldukları halde أَوْ Ya da بِأَيْدِيهِمْ (Cizyeyi bizzat) Elleriyle (verene dek...) لَا يُوَكِّلُونَ Vekil tayin edemezler *(Neye?)* بِهَا O cizyeye وَهُمْ **Halbuki onlar** *(Nedir?)* صَاغِرُونَ **Küçük düşürülmüştür** أَذِلَّاءُ Zeliller olarak مُنْقَادُونَ Boyun eğmişlerdir *(Neye?)* لِحُكْمِ الْإِسْلَامِ İslam'ın hükmüne

30. وَقَالَتْ **Ve dedi** *(Kim?)* الْيَهُودُ **Yahudiler** عُزَيْرٌ **Uzeyr** *(Nedir?)* ابْنُ اللهِ **Allah'ın oğludur** *(Daha?)* وَقَالَتْ **Ve dedi** *(Kim?)* النَّصَارَى **Hıristiyanlar** الْمَسِيحُ عِيسَى **Mesih** İsa *(Nedir?)* ابْنُ اللهِ **Allah'ın oğludur** ذٰلِكَ **Bu** *(Nedir?)* قَوْلُهُمْ **Onların söylediği-geveledikleridir** *(Neyle söylediği-geveledikleridir?)* بِأَفْوَاهِهِمْ **Ağızlarıyla** لَا مُسْتَنَدَ Dayanak yoktur *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için *(Neye?)* عَلَيْهِ Bu sözlerine بَلْ Bilakis يُضَاهِئُونَ يُشَابِهُونَ **Benzeşiyorlar** *(Neyle?)* بِهِ bu sözleriyle *(Neye benzeşiyorlar?)* قَوْلَ الَّذِينَ **Ol kimselerin sözlerine ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** *(Ne vakit?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** *(Bundan önce kafir olanlar kimdir?)* مِنْ آبَائِهِمْ Babaları *(Niçin böyle yapıyorlar?)* تَقْلِيدًا Taklit için *(Kimi?)* لَهُمْ Onları قَاتَلَهُمُ **Gebertsin onları!** لَعَنَهُمْ Lanet etsin onlara *(Kim?)* اللهُ **Allah** أَنَّى كَيْفَ **Nereden** – Nasıl da – يُؤْفَكُونَ **Döndürülüyorlar** يُصْرَفُونَ Çevriliyorlar *(Neden çevriliyorlar?)* عَنِ الْحَقِّ Haktan *(Ne ile birlikte ?)* مَعَ قِيَامِ الدَّلِيلِ Delil bulunmasına rağmen

31. اتَّخَذُوا **Edindiler** *(Kimi?)* أَحْبَارَهُمْ **Hahamlarını** *(Hahamlar kimlerdir?)* عُلَمَاءُ الْيَهُودِ Yahudi bilginleri *(Daha kimi edindiler?)* وَرُهْبَانَهُمْ **Ve rahiplerini** *(Bu rahipler kimlerdir?)* عُبَّادُ النَّصَارٰى Hıristiyan abitleri *(Ne edindiler?)* أَرْبَابًا **Rabler** *(O Rabler ne olduğu halde)* مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka** حَيْثُ Şöyle ki اتَّبَعُوهُمْ Onlara tabi oldular *(Ne konuda?)* فِي تَحْلِيلِ مَا حُرِّمَ Haram kılınanın helal sayılması *(Daha?)* وَتَحْرِيمِ مَا أُحِلَّ Ve helal kılınanın haram sayılması konusunda *(Daha kimi Rab edindiler?)* وَالْمَسِيحَ **Mesihi** *(Öyle Mesih ki)* ابْنَ مَرْيَمَ **Meryem oğlu** وَمَا أُمِرُوا **Halbuki emredilmemişlerdi** *(Nerede?)* فِي التَّوْرَاةِ Tevrat'ta *(Daha?)* وَالْإِنْجِيلِ Ve İncil'de إِلَّا لِيَعْبُدُوا **Ancak ibadet etmekle** أَيْ Yani بِأَنْ يَعْبُدُوا İbadet etmeleriyle emrolunmuşlardı *(Kime ibadet etmekle emredilmişlerdi?)* إِلٰهًا **Bir ilaha** *(Öyle ilah ki)* وَاحِدًا **Tek** *(Yine öyle ilah ki)* لَا إِلٰهَ **Hiçbir ilah yok** إِلَّا هُوَ **Ancak O (var)** سُبْحَانَهُ **O beridir** تَنْزِيهًا لَهُ Onu tenzih etmekle tenzih ederiz *(Neden beridir?)* عَمَّا **Ol şeylerden ki** يُشْرِكُونَ **Şirk koşuyorlar**

﴿يُرِيدُونَ اَنْ يُطْفِئُوا نُورَ اللهِ﴾ شَرْعَهُ وَبَرَاهِينَهُ ﴿بِاَفْوَاهِهِمْ﴾ بِأَقْوَالِهِمْ فِيهِ ﴿وَيَاْبَى اللهُ اِلَّآ اَنْ يُتِمَّ﴾ يُظْهِرَ ﴿نُورَهُ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿٣٢﴾﴾ ذٰلِكَ ﴿هُوَ الَّذِيٓ اَرْسَلَ رَسُولَهُ﴾ مُحَمَّدًا ﷺ ﴿بِالْهُدٰى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ﴾ يُعْلِيَهُ ﴿عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ﴾ جَمِيعِ الْأَدْيَانِ الْمُخَالِفَةِ لَهُ ﴿وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ﴿٣٣﴾﴾ ذٰلِكَ ﴿يٰٓاَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوٓا اِنَّ كَثِيرًا مِنَ الْاَحْبَارِ وَالرُّهْبَانِ لَيَاْكُلُونَ﴾ يَأْخُذُونَ ﴿اَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ﴾ كَالرُّشَا فِي الْحُكْمِ ﴿وَيَصُدُّونَ﴾ النَّاسَ ﴿عَنْ سَبِيلِ اللهِ﴾ دِينِهِ ﴿وَالَّذِينَ﴾ مُبْتَدَأٌ ﴿يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يُنْفِقُونَهَا﴾ أَيِ الْكُنُوزَ ﴿فِي سَبِيلِ اللهِ﴾ أَيْ لَا يُؤَدُّونَ مِنْهَا حَقَّهُ مِنَ الزَّكَاةِ وَالْخَيْرِ ﴿فَبَشِّرْهُمْ﴾ أَخْبِرْهُمْ ﴿بِعَذَابٍ اَلِيمٍ ﴿٣٤﴾﴾ مُؤْلِمٍ ﴿يَوْمَ يُحْمٰى عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكْوٰى﴾ تُحْرَقُ ﴿بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ وَظُهُورُهُمْ﴾ وَتُوَسَّعُ جُلُودُهُمْ حَتّٰى تُوضَعُ عَلَيْهَا كُلُّهَا وَيُقَالُ لَهُمْ ﴿هٰذَا مَا كَنَزْتُمْ لِاَنْفُسِكُمْ فَذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْنِزُونَ ﴿٣٥﴾﴾ أَيْ جَزَاءَهُ ﴿اِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ﴾ اَلْمُعْتَدِّ بِهَا لِلسَّنَةِ ﴿عِنْدَ اللهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ اللهِ﴾ اَللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ ﴿يَوْمَ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ مِنْهَآ﴾ أَيِ الشُّهُورِ ﴿اَرْبَعَةٌ حُرُمٌ﴾ مُحَرَّمَةٌ هِيَ ذُو الْقَعْدَةِ وَذُو الْحِجَّةِ وَالْمُحَرَّمُ وَرَجَبُ ﴿ذٰلِكَ﴾ أَيْ تَحْرِيمُهَا ﴿الدِّينُ الْقَيِّمُ﴾ اَلْمُسْتَقِيمُ ﴿فَلَا تَظْلِمُوا فِيهِنَّ﴾ أَيِ الْأَشْهُرِ الْحُرُمِ ﴿اَنْفُسَكُمْ﴾ بِالْمَعَاصِي فَإِنَّهَا أَعْظَمُ وِزْرًا وَقِيلَ فِي الْأَشْهُرِ كُلِّهَا ﴿وَقَاتِلُوا الْمُشْرِكِينَ كَآفَّةً﴾ جَمِيعًا فِي كُلِّ الشُّهُورِ ﴿كَمَا يُقَاتِلُونَكُمْ كَآفَّةً وَاعْلَمُوٓا اَنَّ اللهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ﴿٣٦﴾﴾ بِالْعَوْنِ وَالنَّصْرِ

TÜRKÇE ANLAMI

32. **Allah'ın nurunu** şeriat ve burhanlarını **ağızlarıyla** söyledikleri sözlerle **söndürmek istiyorlar. Oysa kafirler** bundan **hoşlanmasalar da Allah, nurunu tamamlamaktan** üstün ve zahir kılmaktan **başka bir şeye razı olmaz.**

33. **O, Allah'a ortak koşanlar** bundan **hoşlanmasalar bile dinini,** ona muhalif olan **bütün dinlere üstün kılmak için, Peygamberini** Muhammet (sallallahü aleyhi ve selem)'i **hidayetle ve hak dinle gönderendir.**

34. **Ey iman edenler! Hahamlardan ve rahiplerden birçoğu, insanların mallarını** hüküm verirken rüşvet almaları gibi **haksız yollarla yiyorlar** alıyorlar **ve** insanları **Allah'ın yolundan** dininden **alıkoyuyorlar. Altın ve gümüşü biriktirip gizleyerek onları Allah yolunda** yani zekata sarf etmek üzere Allah'ın o mallardaki haklarını ödemeyenleri **har-**

camayanları elem dolu acı veren **bir azapla müjdele**[1] bu azabı onlara haber ver.

35. **O gün bunlar cehennem ateşinde kızdırılacak** yakılacak **da onların alınları, böğürleri ve sırtları bunlarla dağlanacak** yani ciltleri genişletilerek bu malların hepsinin onların üstüne sığması sağlanacaktır **ve** onlara şöyle denilecek: **"İşte bu, kendiniz için biriktirip sakladığınız şeylerdir. Haydi tadın bakalım biriktirip sakladıklarınızı"!** yani sakladıklarınızın cezasını tadın **denilecek.**

36. **Şüphesiz Allah katında** sene hesabı için sayılan **ayların adedi, Allah'ın gökleri ve yeri yarattığı günkü yazısındaki** levh-i mahfuzdaki **on iki aydır. Bu aylardan dördü** Zü'l-kade, Zü'l-hicce, Muharrem ve Receb **haram aylardır. İşte bu** belli ayların haram kılınması **Allah'ın dosdoğru kanunudur. Öyleyse o** haram **aylarda** masiyet işlemek suretiyle **kendinize zulmetmeyin** zira bu günahça daha büyüktür. Bir görüşe göre, burada, bütün aylarda masiyet işlemek kastedilmiştir. **Fakat Allah'a ortak koşanlar sizinle nasıl topyekûn savaşıyorlarsa, siz de onlarla topyekûn** hep beraber, senenin bütün aylarında **savaşın. Bilin ki Allah,** yardım ve destek vermek suretiyle **kendine karşı gelmekten sakınanlarla beraberdir.**

KELİME ANLAMI

32. يُرِيدُونَ **İstiyorlar** *(Neyi istiyorlar?)* اَنْ يُطْفِئُوا **Söndürmeyi** *(Neyi söndürmeyi?)* نُورَ اللهِ **Allah'ın nurunu** شَرْعَهُ Onun şeriatını *(Daha?)* وَبَرَاهِينَهُ Ve onun delillerini *(Neyle söndürmek istiyorlar?)* بِاَفْوَاهِهِمْ **Ağızlarıyla** بِأَفْوَالِهِمْ Sözleriyle *(Ne hakkındaki sözleriyle?)* فِيهِ Onun şeriatı ve burhanı hakkındaki وَيَأْبَى اللهُ **Ve Allah şiddetle imtina ediyor-başka bir şey istemiyor** اِلَّا اَنْ يُتِمَّ **Ancak tamamlamayı** يُظْهِرَ Ortaya çıkarmayı *(Neyi tamamlamayı?)* نُورَهُ **Nurunu** وَلَوْ كَرِهَ **Hoşlanmasa da** *(Kim?)* الْكَافِرُونَ **Kafirler** *(Neden hoşlanmasa bile?)* ذٰلِكَ Bundan

33. هُوَ **O** الَّذِي **Ol kimsedir ki** اَرْسَلَ **Gönderdi** *(Kimi?)* ﷺ رَسُولَهُ مُحَمَّدًا **Resulünü** – Muhammed'i(s.a.v.) *(Neyle gönderdi?)* بِالْهُدٰى **Hidayetle** *(Daha neyle?)* وَدِينِ الْحَقِّ **Hak dinle** *(Niçin gönderdi?)* لِيُظْهِرَهُ **Onu ortaya çıkarmak için** يُعْلِيَهُ Onu yüceltmek için *(Ne üzerine ortaya çıkarmak için?)* عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ **Tüm dinler üzerine** جَمِيعِ الْاَدْيَانِ Dinlerin tamamı üzerine *(Öyle dinler ki)* الْمُخَالِفَةِ Aykırı olan *(Kime?)* لَهُ Kendisine وَلَوْ كَرِهَ

[1] Bu cümle topluca haberdir.

Hoş görmese bile *(Kim?)* الْمُشْرِكُونَ **Müşrikler** *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu

34. يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** اِنَّ كَثِيرًا **Muhakkak ki bir çoğu** *(Kimden olan bir çoğu?)* مِنَ الْاَحْبَارِ **Hahamlardan** *(Daha?)* وَالرُّهْبَانِ **Ve Rahiplerden** لَيَاْكُلُونَ **Elbette yerler** يَأْخُذُونَ Alırlar *(Neyi?)* اَمْوَالَ النَّاسِ **İnsanların mallarını** *(Neyle yerler?)* بِالْبَاطِلِ **Batılla** *(İnsanların mallarını batıl yolla yemek ne gibi?)* كَالرُّشَا Rüşvetler gibi *(Neredeki?)* فِي الْحُكْمِ Hüküm vermede *(Daha ne yaparlar?)* وَيَصُدُّونَ **Ve alıkoyarlar** *(Kimi alıkoyarlar?)* النَّاسَ İnsanları *(Neden alıkoyarlar?)* عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah yolundan** دِينِهِ Onun dininden وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** *(Buradaki 'Ellezîne' sözü nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır يَكْنِزُونَ **Toplarlar-biriktirirler** *(Neyi?)* الذَّهَبَ **Altını** *(Daha neyi?)* وَالْفِضَّةَ **Ve gümüşü** *(Daha ne yaparlar?)* وَلَا يُنْفِقُونَهَا **Ve harcamazlar onları** اَيْ Yani الْكُنُوزَ O toplananları *(Nerede infak etmezler?)* فِي سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah yolunda** اَيْ Yani لَا يُؤَدُّونَ Vermezler *(Neden vermezler?)* مِنْهَا Onlardan *(Neyi vermezler?)* حَقَّهُ Onun hakkını *(Onun hakkı da nedendir?)* مِنَ الزَّكَاةِ Zekattan وَالْخَبَرُ Haber (şudur :) فَبَشِّرْهُمْ **Artık müjdele onları** اَخْبِرْهُمْ Onlara bildir *(Neyi müjdele-haber ver?)* بِعَذَابٍ **Bir azabı ki** اَلِيمٍ **Can yakıcı!** مُؤْلِمٍ Acı verici

35. يَوْمَ **O günde ki** يُحْمٰى **Kızdırılır** عَلَيْهَا **Bunların üzerleri** *(Nerede?)* فِي نَارِ جَهَنَّمَ **Cehennem ateşinde** فَتُكْوٰى **Ve dağlanır** تُحْرَقُ Yakılır *(Neyle?)* بِهَا **Bunlarla** *(Ne dağlanır?)* جِبَاهُهُمْ **Alınları** *(Daha?)* وَجُنُوبُهُمْ **Ve Yanları** *(Daha?)* وَظُهُورُهُمْ **Ve sırtları** وَتُوَسَّعُ Ve genişletilir *(Ne?)* جُلُودُهُمْ Onları ciltleri حَتّٰى تُوضَعُ Ve nihayet konulur عَلَيْهَا Ciltleri üzerine *(Ne?)* كُلُّهَا O biriktirilenlerin tamamı وَيُقَالُ Ve denir *(Kime?)* لَهُمْ Onlara : هٰذَا **İşte bu!** *(Nedir?)* مَا **Ol şeydir ki** كَنَزْتُمْ **Topladınız** *(Kim için?)* لِاَنْفُسِكُمْ **Kendiniz için** فَذُوقُوا **Artık tadın!** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** تَكْنِزُونَ **Topluyordunuz** اَيْ Yani جَزَاءَهُ Topladıklarınızın cezasını tadın!

36. اِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ **Muhakkak ki ayların sayısı** *(Öyle aylar ki)* اَلْمُعْتَدِّ Sayılan *(Ne sayılan?)* بِهَا Kendileri *(Niçin sayılan?)* لِلسَّنَةِ Sene(yi hesap edebilmek) için *(Kimin katındaki ayların sayısı?)* عِنْدَ اللّٰهِ **Allah katında** *(Nedir?)* اثْنَا عَشَرَ **On ikidir** *(Ne cihetten?)* شَهْرًا **Ay olarak** *(Öyle on iki ki)* فِي كِتَابِ اللّٰهِ **Allah'ın yazısında olan** اَللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ Levhi mahfuzda olan *(Ne vakitteki Allah'ın yazısında olan on iki ay?)* يَوْمَ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ **Gökleri yarattığı günkü** *(Daha neyi yarattığı günkü?)* وَالْاَرْضَ **Ve yeri** مِنْهَا **Onlardan**

أَيِ الشُّهُورِ Yani o aylardan اَرْبَعَةٌ **Dördü** *(Nedir?)* حُرُمٌ **Haramdır** مُحَرَّمَةٌ Hürmetli kılınmıştır هِيَ O aylar (Nedir?) ذُو الْقَعْدَةِ وَذُو الْحِجَّةِ Zül-kade وَالْمُحَرَّمُ Zül-hicce Muharrem وَرَجَبُ Ve Recep (aylarıdır) ذٰلِكَ **Bu** أَيْ Yani تَحْرِيمُهَا Bunların hürmetli kılınışı *(Nedir?)* الدِّينُ الْقَيِّمُ **Dosdoğru dindir** اَلْمُسْتَقِيمُ Müstakim olan فَلَا تَظْلِمُوا **Artık zulmetmeyin** *(Nerede?)* فِيهِنَّ **Onlarda** أَيْ Yani الْأَشْهُرِ الْحَرَمِ Haram aylarda *(Kime zulmetmeyin?)* اَنْفُسَكُمْ **Kendinize** *(Neyle zulmetmeyin?)* بِالْمَعَاصِي Masiyetlerle فَإِنَّهَا Zira o masiyetler *(Öyle masiyetler ki)* فِيهَا O aylardaki *(Nedir?)* أَعْظَمُ Daha büyüktür *(Ne cihetten?)* وِزْرًا Günah olarak وَقِيلَ Dendi ki فِي الْأَشْهُرِ Aylarda كُلِّهَا Onların tümünde (kendinize zulmetmeyin' anlamındadır) وَقَاتِلُوا **Ve savaşın** *(Kimle?)* الْمُشْرِكِينَ **Müşriklerle** كَافَّةً **Top yekun** جَمِيعًا Hep birlikte *(Nerede?)* فِي كُلِّ الشُّهُورِ Tüm aylarda كَمَا يُقَاتِلُونَكُمْ **Sizinle savaştıkları gibi** كَافَّةً **Top yekun** وَاعْلَمُوا **Ve bilin ki** اَنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* مَعَ الْمُتَّقِينَ **Muttakilerle birliktedir** *(Neyle onlarla birliktedir?)* بِالْعَوْنِ Desteğiyle *(Daha?)* وَالنَّصْرِ Ve yardımıyla

﴿إِنَّمَا النَّسِيءُ﴾ أَيِ التَّأْخِيرُ لِحُرْمَةِ شَهْرٍ إِلَى آخَرَ كَمَا كَانَتِ الْجَاهِلِيَّةُ تَفْعَلُهُ مِنْ تَأْخِيرِ حُرْمَةِ الْمُحَرَّمِ إِذَا حَلَّ وَهُمْ فِي الْقِتَالِ إِلَى صَفَرَ ﴿زِيَادَةٌ فِي الْكُفْرِ﴾ لِكُفْرِهِمْ بِحُكْمِ اللهِ فِيهِ ﴿يُضَلُّ﴾ بِضَمِّ الْيَاءِ وَفَتْحِهَا ﴿بِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا يُحِلُّونَهُ﴾ أَيِ النَّسِيءَ ﴿عَامًا وَيُحَرِّمُونَهُ عَامًا لِيُوَاطِئُوا﴾ يُوَافِقُوا بِتَحْلِيلِ شَهْرٍ وَتَحْرِيمِ آخَرَ بَدَلَهُ ﴿عِدَّةَ﴾ عَدَدَ ﴿مَا حَرَّمَ اللهُ﴾ مِنَ الْأَشْهُرِ فَلَا يَزِيدُوا عَلَى تَحْرِيمِ أَرْبَعَةٍ وَلَا يَنْقُصُوا وَلَا يَنْظُرُوا إِلَى أَعْيَانِهَا ﴿فَيُحِلُّوا مَا حَرَّمَ اللهُ زُيِّنَ لَهُمْ سُوءُ أَعْمَالِهِمْ﴾ فَظَنُّوهُ حَسَنًا ﴿وَاللهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿٣٧﴾﴾ وَنَزَلَ لَمَّا دَعَا النَّبِيُّ ﷺ النَّاسَ إِلَى غَزْوَةِ تَبُوكَ وَكَانُوا فِي عُسْرَةٍ وَشِدَّةٍ وَحَرٍّ فَشَقَّ عَلَيْهِمْ ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَا لَكُمْ إِذَا قِيلَ لَكُمُ انْفِرُوا فِي سَبِيلِ اللهِ اثَّاقَلْتُمْ﴾ بِإِدْغَامِ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ فِي الْمُثَلَّثَةِ وَاجْتِلَابِ هَمْزَةِ الْوَصْلِ أَيْ تَبَاطَأْتُمْ وَمِلْتُمْ عَنِ الْجِهَادِ ﴿إِلَى الْأَرْضِ﴾ وَالْقُعُودِ فِيهَا وَالِاسْتِفْهَامُ لِلتَّوْبِيخِ ﴿أَرَضِيتُمْ بِالْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ وَلَذَّاتِهَا ﴿مِنَ الْآخِرَةِ﴾ أَيْ بَدَلَ نَعِيمِهَا ﴿فَمَا مَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا فِي﴾ جَنْبِ مَتَاعِ ﴿الْآخِرَةِ إِلَّا قَلِيلٌ ﴿٣٨﴾﴾ حَقِيرٌ ﴿إِلَّا﴾ بِإِدْغَامِ لَا فِي نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ فِي الْمَوْضِعَيْنِ ﴿تَنْفِرُوا﴾ تَخْرُجُوا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ لِلْجِهَادِ ﴿يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا﴾ مُؤْلِمًا ﴿وَيَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ﴾ أَيْ يَأْتِ بِهِمْ بَدَلَكُمْ ﴿وَلَا تَضُرُّوهُ﴾ أَيِ اللهَ أَوِ النَّبِيَّ ﷺ ﴿شَيْئًا﴾ بِتَرْكِ نَصْرِهِ فَإِنَّ اللهَ نَاصِرُ دِينِهِ ﴿وَاللهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٩﴾﴾ وَمِنْهُ نَصْرُ دِينِهِ وَنَبِيِّهِ ﴿إِلَّا تَنْصُرُوهُ﴾ أَيِ النَّبِيَّ ﷺ ﴿فَقَدْ نَصَرَهُ اللهُ إِذْ﴾ حِينَ ﴿أَخْرَجَهُ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ مِنْ مَكَّةَ أَيِ الْجَأُوهُ إِلَى الْخُرُوجِ لَمَّا أَرَادُوا قَتْلَهُ أَوْ حَبْسَهُ أَوْ نَفْيَهُ بِدَارِ النَّدْوَةِ ﴿ثَانِيَ اثْنَيْنِ﴾ حَالٌ أَيْ أَحَدَ اثْنَيْنِ وَالْآخَرُ أَبُو بَكْرٍ الْمَعْنَى نَصَرَهُ اللهُ فِي مِثْلِ تِلْكَ الْحَالَةِ فَلَا يَخْذُلُهُ فِي غَيْرِهَا ﴿إِذْ﴾ بَدَلٌ مِنْ إِذْ قَبْلَهُ ﴿هُمَا فِي الْغَارِ﴾ نَقْبٍ فِي جَبَلِ ثَوْرٍ ﴿إِذْ﴾ بَدَلٌ ثَانٍ ﴿يَقُولُ لِصَاحِبِهِ﴾ أَبِي بَكْرٍ وَقَدْ قَالَ لَهُ لَمَّا رَأَى أَقْدَامَ الْمُشْرِكِينَ: لَوْ نَظَرَ أَحَدُهُمْ تَحْتَ قَدَمَيْهِ لَأَبْصَرَنَا ﴿لَا تَحْزَنْ إِنَّ اللهَ مَعَنَا﴾ بِنَصْرِهِ ﴿فَأَنْزَلَ اللهُ سَكِينَتَهُ﴾ طُمَأْنِينَتَهُ ﴿عَلَيْهِ﴾ قِيلَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَقِيلَ عَلَى أَبِي بَكْرٍ ﴿وَأَيَّدَهُ﴾ أَيِ النَّبِيَّ ﷺ ﴿بِجُنُودٍ لَمْ تَرَوْهَا﴾ مَلَائِكَةٍ فِي الْغَارِ وَمَوَاطِنِ قِتَالِهِ ﴿وَجَعَلَ كَلِمَةَ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ أَيْ دَعْوَةَ الشِّرْكِ ﴿السُّفْلَى﴾ الْمَغْلُوبَةَ ﴿وَكَلِمَةُ اللهِ﴾ أَيْ كَلِمَةُ الشَّهَادَةِ ﴿هِيَ الْعُلْيَا﴾ الظَّاهِرَةُ الْغَالِبَةُ ﴿وَاللهُ عَزِيزٌ﴾ فِي مُلْكِهِ ﴿حَكِيمٌ ﴿٤٠﴾﴾ فِي صُنْعِهِ

TÜRKÇE ANLAMI

37. **Haram ayları ertelemek,** burada cahiliye Araplarının yaptığı gibi, bir ayın haramlığını diğer bir aya aktarmak kastedilmiştir. Nitekim cahiliye Arapları, mesela Muharrem ayı girdiğinde, eğer savaş yapıyor iseler, Muharrem ayının haramlığını Safer ayına ertelerlerdi. Allah'ın ilgili aydaki hükmünü inkar ettikleri için **ancak inkarda daha da ileri gitmektir** bu Allah'ın söz konusu ayla ilgili hükmünü inkar ettikleri içindir **ki, bununla inkar edenler saptırılır**[1]. Bir ayı helal kılıp, onun yerine diğer ayı haram kılarak **Allah'ın haram kıldığı ayların sayısına uygun getirip böylece Allah'ın haram kıldığını** ertelenen haram ayı/haram ayı ertelemeyi **helal kılmak için Haram ayı bir yıl helâl, bir yıl haram sayıyorlar.** Böylece dört aydan fazlasını haram kılmış olmadıkları gibi, dört aydan eksik de kılmış olmuyorlar. Ayrıca bizzat haram kılınan ayların kendilerini de beklemiyorlar. **Onların bu çirkin işleri, kendilerine süslenip güzel gösterildi** de bu işlerini güzel saydılar. **Allah inkârcı toplumu doğru yola iletmez.**

38. Bu ayet-i kerime peygamber efendimiz sahabeyi Tebük gazvesine çağırdığı zaman nazil olmuştur. O sırada havalar çok sıcak ve insanlar darlık ve sıkıntı içinde olduklarından savaşmak onlara zor gelmişti. **Ey iman edenler! Ne oldunuz ki, size "Allah yolunda sefere çıkın" denilince,** oturup **yere çakılıp kaldınız**[2] ağırdan alıyor ve cihattan uzak duruyorsunuz[3]. **Yoksa ahiretten** nimetlerinden **vazgeçip dünya** lezzetlerini ve **hayatını mı seçtiniz? Oysa ahirete** ahiret yararına **göre dünya hayatının yararı, pek az** ve hakir **bir şeydir.**

39. **Eğer Allah yolunda sefere çıkmazsanız**[4] peygamberle beraber cihada çıkmazsanız, **sizi elem dolu** acı veren **bir azap ile cezalandırır ve yerinize sizden başka bir toplum getirir** sizin yerinize onları getirir. **Siz ise** ona yardım etmemekle **ona** Allah'a veya resülüne **hiçbir zarar veremezsiniz** zira cenab-ı Allah dininin yardımcısıdır. **Allah her şeye hakkıyla gücü yetendir** dinine ve peygamberine yapacağı yardım da buna dâhildir.

40. **Eğer siz ona** Peygambere **yardım etmezseniz, (biliyorsunuz ki)**

---

[1] Bu fiil, hem; ي harfi zammeli hem de fethalı olmak üzere iki şekilde kıraat edilmiştir.

[2] Ayette geçen "اثَّاقَلْتُمْ" fiilinin aslı "تَثَاقَلْتُمْ" şeklindedir. "ت" harfi "ث" harfine idğam edilmiş ve fiilin başına bir hemze-i vasıl getirilmiştir.

[3] Ayetteki istifham kınama manasındadır.

[4] Ayetin başında geçen "إِلَّا" kelimesinin aslı "إِنْ-لَا" şeklindedir. Burada lam elif şart manasında olan in harfine idğam edilmiştir. Bir sonraki ayetin başındaki "إِلَّا" kelimesi de böyledir.

inkar edenler onu iki kişiden biri olarak[1] Mekke'den **çıkardıkları** yani Daru'n-Nedve'de, onu öldürmek, hapsetmek veya onu sürmek istemekle çıkmaya mecbur ettikleri **zaman** iki kişinin ikincisi Hz. Ebû Bekir'dir, **ona bizzat Allah yardım etmişti** yani Allah ona böyle bir anda yardım etmişse başka yerlerde de onu yalnız bırakmaz. **Hani**[2] **onlar** Sevr dağındaki bir **mağarada bulunuyorlardı. Hani**[3] **o arkadaşına** Ebû Bekir'e, **"Üzülme, çünkü Allah** yardımıyla **bizimle berâber" diyordu** Hz. Ebû Bekir mağaranın ağzında müşriklerin ayaklarını görünce peygamberimize "onlardan biri ayağına bakacak olsa bizi görecek" dediği zaman peygamberimiz böyle cevap vermişti. **Allah da onun üzerine** burada peygamberimizin mi yoksa Ebû Bekir'in mi kastedildiği hususu ihtilaflıdır. **güven duygusu** itminan **ve huzur indirmiş, sizin kendilerini görmediğiniz bir takım ordularla** mağaradaki ve savaş alanlarındaki meleklerle **onu** peygamberimizi **desteklemiş, böylece inkar edenlerin sözünü** şirk davetini **alçaltmıştı** mağlup etmişti. **Allah'ın sözü** kelime-i şehadet **ise en yücedir** zahir ve galip olandır. **Allah** mülkünde **mutlak güç sahibidir,** yaptıklarında **hüküm ve hikmet sahibidir.**

KELİME ANLAMI

37. إِنَّمَا النَّسِيءُ **Muhakkak ki Nesî** أَيِ Yani التَّأْخِيرُ Erteleme *(Neyi erteleme?)* لِحُرْمَةِ شَهْرٍ Bir ayın hürmetini *(Nereye erteleme?)* إِلَى آخَرَ Bir diğer aya كَمَا كَانَتِ الْجَاهِلِيَّةُ Cahiliyyedekilerin olduğu gibi *(Ne olduğu gibi?)* تَفْعَلُهُ Yapmış olduğu gibi *(O cahiliyyedekilerin yapmış olduğu şey de nedendir?)* مِنْ تَأْخِيرِ حُرْمَةِ الْمُحَرَّمِ Muharrem'in hürmetini ertelemedir *(Ne vakit?)* إِذَا حَلَّ Muharrem ayı gelip-çattığında وَهُمْ Ve onlarda *(Nedir?)* فِي الْقِتَالِ Savaştadır *(Muharrem ayının hürmetini nereye ertelemeleridir?)* إِلَى صَفَرَ Safer ayına *(Bu Nesî-erteleme nedir?)* زِيَادَةٌ **Artıştır** *(Nerede?)* فِي الْكُفْرِ **Küfürde** *(Niçin böyledir?)* لِكُفْرِهِمْ İnkarda bulundukları için *(Neyi?)* بِحُكْمِ اللهِ Allah'ın hükmünü *(Neredeki Allah'ın hükmünü?)* فِيهِ O aydaki يُضَلُّ **Saptırılır** *(Buradaki y-z-l kelimesi?)* بِضَمِّ الْيَاءِ Yâ harfinin zammesiyle (Yuzallü şeklinde) *(Daha?)* وَفَتْحِهَا Ve fethasıyla (Yazillü şeklinde okundu) *(Neyle saptırılır?)* بِهِ **Onunla** *(Kim?)* الَّذِينَ كَفَرُوا **Kafir olanlar** *(Şöyle ki):* يُحِلُّونَهُ **Onu helal kılarlar** أَيِ النَّسِيءَ Yani ertelenmiş ayı عَامًا **Bir yıl** *(Daha?)* وَيُحَرِّمُونَهُ **Ve onu haram kılarlar** عَامًا **Bir yıl** *(Niçin*

[1] Ayette geçen "ثَانِيَ اثْنَيْنِ" terkibi haldir ve ikiden biri anlamına gelir.
[2] Ayette geçen "إِذْ" kelimesi önceki "إِذْ" kelimesinden bedeldir.
[3] "إِذْ"kelimesi birinci "إِذْ"den ikinci bedeldir.

böyle yaparlar?) لِيُوَاطِئُوا **Uygunluk göstersinler diye** يُوَافِقُوا Muvafakat etsinler diye *(Neyle?)* بِتَحْلِيلِ شَهْرٍ Bir ayı helal kılmakla *(Daha?)* وَتَحْرِيمِ آخَرَ Ve diğerini de haram kılmakla بَدَلَهُ Onun yerine *(Neye uygunluk göstersinler diye?)* **Ol şeyin sayısına** –adedine- عِدَّةَ عَدَدَ مَا **ki** حَرَّمَ **Haram kıldı** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Allah'ın haram kıldığı o şey de nedendir?)* مِنَ الْأَشْهُرِ Aylardan فَلَا يَزِيدُوا Ziyade etmezlerdi *(Neye?)* عَلَى تَحْرِيمِ أَرْبَعَةٍ Dört ayın haram kılınışı üzerine *(Daha?)* وَلَا يَنْقُصُوا Ve eksik de yapmazlardı وَلَا يَنْظُرُوا Ve bakmazlardı-önem vermezlerdi *(Neye?)* إِلَى أَعْيَانِهَا O ayların kendisine فَيُحِلُّوا **Böylece helal kılmış olsunlar** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** حَرَّمَ **Haram kıldı** *(Kim?)* اللهُ **Allah** زُيِّنَ **Süslendi** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne?)* سُوءُ اَعْمَالِهِمْ **İşlerinin kötülüğü** فَظَنُّوهُ Böylece onu sandılar *(Ne sandılar?)* حَسَنًا Güzel sandılar وَاللهُ **Allah** لَا يَهْدِي **Hidayet etmez** *(Kime?)* الْقَوْمَ **Bir kavme ki** الْكَافِرِينَ **Kafirlerdir**

وَنَزَلَ Ve nazil oldu *(Ne vakit?)* لَمَّا دَعَا Ne zaman ki çağırdı *(Kim?)* ﷺ النَّبِيُّ Hz. Peygamber (s.a.v.) (Kimi?) النَّاسَ İnsanları *(Neye çağırdı?)* إِلَى غَزْوَةِ تَبُوكَ Tebük gazvesine وَكَانُوا Ve idiler *(Ne idiler?)* فِي عُسْرَةٍ Zorlukta *(Daha?)* وَشِدَّةٍ Ve şiddette وَحَرٍّ Ve de sıcakta فَشَقَّ Bundan dolayı da (bu çağrıya icabet) zor geldi *(Kime?)* عَلَيْهِمْ Onlara يَا أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey İman edenler!** مَا لَكُمْ **Size ne oluyor?** *(Ne vakit?)* فِي **Dendiğinde** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** انْفِرُوا **Savaşa çıkın!** *(Nerede savaşa çıkın?)* إِذَا قِيلَ سَبِيلِ اللهِ **Allah yoluna** *(Size Allah yolunda savaşa çıkın dendiğinde ne oluyor da...)* اثَّاقَلْتُمْ **Ağırlaştınız-yığılıp, kaldınız** *(Bu kelime)* بِإِدْغَامِ التَّاءِ Ta nın idgam edilmesiyle *(Neredeki te?)* فِي الْأَصْلِ Kelimenin aslında *(Nereye idgam edilmesiyle?)* فِي الْمُثَلَّثَةِ Üç noktalıya (Peltek se harfine) *(Daha?)* وَاجْتِلَابِ هَمْزَةِ الْوَصْلِ Vasl hemzesinin (başa) çekilmesiyle (okundu) أَيْ Yani تَبَاطَأْتُمْ Ağırlaştınız *(Daha?)* وَمِلْتُمْ Ve yılmışlık gösterdiniz *(Neden?)* عَنِ الْجِهَادِ Cihattan *(Nereye ağırlaştınız-yığılıp, kaldınız?)* إِلَى الْأَرْضِ **Yere** وَالْقُعُودِ Oturmaya *(Nereye?)* فِيهَا Yere وَالْاِسْتِفْهَامُ Buradaki istifham *(Nedir?)* لِلتَّوْبِيخِ Azarlama içindir اَرَضِيتُمْ **Razı mı oldunuz?** *(Neye?)* بِالْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatına** *(Daha neye?)* وَلَذَّاتِهَا Ve onun lezzetlerine مِنَ الْاٰخِرَةِ **Ahiret yerine** أَيْ Yani بَدَلَ نَعِيمِهَا Onun nimetlerine karşılık فَمَا مَتَاعُ

الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatının zevki değildir** فِي جَنْبِ مَتَاعِ الْآخِرَةِ **Ahiret**in zevkinin yanında **Ancak** اِلَّا قَلِيلٌ **Azdır!** حَقِيرٌ Hakir-değersizdir

39. اِلَّا **Şayet olmaz da,** *(Bu kelime..)* لَا بِإِدْغَامِ Lâ'nın idgam edilmesiyle *(Nereye?)* فِي نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ Şart anlamındaki in'deki nun harfine *(Nerede?)* فِي الْمَوْضِعَيْنِ Buradaki ayette ve bir sonraki ayette تَنْفِرُوا تَخْرُجُوا **(Savaşa) çıkmazsanız** *(Kimle birlikte?)* مَعَ النَّبِيِّ ﷺ Hz. Peygamber ile birlikte *(s.a.v.)* *(Niçin çıkmazsanız?)* لِلْجِهَادِ Cihat için يُعَذِّبْكُمْ **Size azap eder** *(Neyle?)* عَذَابًا **Bir azapla ki** اَلِيمًا **Can yakıcı** مُؤْلِمًا Acı verici *(Daha ne yapar?)* وَيَسْتَبْدِلْ **Ve değiştirir (sizinle)** *(Kimi değiştirir?)* قَوْمًا **Bir kavmi ki** غَيْرَكُمْ **Sizden başka** أَيْ Yani يَأْتِ Getirir *(Kimi?)* بِهِمْ Onları *(Nereye getirir?)* بَدَلَكُمْ Sizin yerinize وَلَا تَضُرُّوهُ **Ve ona zarar da veremezsiniz** أَيْ Yani اللهَ Allah'a أَوِ Ya da النَّبِيَّ ﷺ Hz. Peygambere *(s.a.v.)* *(Neyi zarar olarak veremezsiniz?)* شَيْئًا **Hiçbir şey** *(Neyle zarar veremezsiniz?)* بِتَرْكِ نَصْرِهِ Ona yardım etmekle *(Niçin yardımı terk etmekle ona zarar veremezsiniz?)* فَإِنَّ اللهَ Zira Allah *(Nedir?)* نَاصِرُ دِينِهِ Dininin yardımcısıdır وَاللهُ **Allah** عَلَى كُلِّ شَيْءٍ **Her şey üzerine** *(Nedir?)* قَدِيرٌ **Ziyade güç sahibidir** وَمِنْهُ Bu gücündendir *(Ne?)* نَصْرُ دِينِهِ Dinine yardım etmek *(Daha kime yardım etmek?)* وَنَبِيِّهِ Ve Peygamberine

40. اِلَّا تَنْصُرُوهُ **Şayet yardım etmezseniz** أَيْ Yani النَّبِيَّ ﷺ Hz. Peygambere *(s.a.v.)* فَقَدْ نَصَرَهُ **Muhakkak ki yardım etmiştir ona** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Ne vakit?)* إِذْ حِينَ **O vakit ki** أَخْرَجَهُ **Onu çıkarmıştı** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** *(Nereden çıkardılar?)* مِنْ مَكَّةَ Mekke'den أَيْ Yani اَلْجَأُوهُ Onu mecbur ettiler *(Neye?)* إِلَى الْخُرُوجِ Çıkmaya *(Ne vakit?)* لَمَّا أَرَادُوا Ne zaman ki istediler *(Neyi?)* قَتْلَهُ Onu öldürmeyi أَوْ Ya da حَبْسَهُ Hapsetmeyi أَوْ Ya da نَفْيَهُ Sürmeyi *(Nerede?)* بِدَارِ النَّدْوَةِ Darü'n-Nedve'de *(O ne olduğu halde ona yardım etmiştir?)* ثَانِيَ اثْنَيْنِ **İkinin ikincisi** *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ Haldir أَيْ Yani (manası) أَحَدَ اثْنَيْنِ 'İki kişiden biri' şeklindedir وَالْآخَرُ Ve diğeri de *(Kimdir?)* أَبُو بَكْرٍ Ebu Bekir'dir اَلْمَعْنٰى Mana şöyledir : نَصَرَهُ Ona yardım etti(yse) *(Kim?)* اللهُ Allah *(Nerede?)* فِي مِثْلِ تِلْكَ الْحَالَةِ Bu gibi halde فَلَا يَخْذُلُهُ Onu terk etmez *(Nerede?)* فِي غَيْرِهَا Bunun dışındaki yerlerde *(O vakitten bedel,)* إِذْ **Şu vakit ki** *(Buradaki 'iz' nedir?)* بَدَلٌ Bedeldir *(Neden bedeldir?)* مِنْ

إِذْ Önceki 'iz'den هُمَا **İkisi** *(Neredeydi?)* فِي الْغَارِ **Mağaradaydı** نَقْبٍ bir oyuktaydılar *(Neredeki oyuk?)* فِي جَبَلِ ثَوْرٍ Sevr dağındaki *(Yine o vakitten bedel)* إِذْ **O vakit ki** *(Buradaki 'iz' kelimesi nedir?)* بَدَلُ ثَانٍ İkinci bedeldir يَقُولُ **Diyordu** *(Kime?)* لِصَاحِبِهِ **Arkadaşına** أَبِي بَكْرٍ Ebu Bekir'e وَقَدْ قَالَ لَهُ O (Ebu Bekir) ona (Hz. Peygambere) demişti *(Ne vakit?)* لَمَّا رَأَى Ne zaman ki gördü *(Neyi?)* أَقْدَامَ الْمُشْرِكِينَ Müşriklerin ayaklarını لَوْ نَظَرَ "Şayet baksa *(Kim?)* أَحَدُهُمْ onlardan birisi *(Nereye?)* تَحْتَ قَدَمَيْهِ ayaklarının altına لَأَبْصَرَنَا Muhakkak bizi görür" لَا تَحْزَنْ **Üzülme!** إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* مَعَنَا **Bizimle birliktedir** *(Ne ile bizimle birliktedir?)* بِنَصْرِهِ Yardımıyla فَأَنْزَلَ **Artık indirdi** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neyi?)* سَكِينَتَهُ **Sekinetini** طُمَأْنِينَتَهُ Güven duygusunu *(Kim üzerine indirdi?)* عَلَيْهِ **Onun üzerine** قِيلَ Dendi ki عَلَى النَّبِيِّ ﷺ Hz. Peygamberin üzerine *(s.a.v.)* وَقِيلَ Ve dendi ki عَلَى أَبِي بَكْرٍ Ebu Bekir'in üzerine (indirdi) وَأَيَّدَهُ **Ve onu desteklemiştir** أَيْ Yani النَّبِيَّ ﷺ Hz. Peygamberi *(s.a.v.)* *(Neyle desteklemiştir?)* بِجُنُودٍ **Bir takım ordularla ki** لَمْ تَرَوْهَا **Siz onları görmediniz** (O ordulardan bedel?) مَلَائِكَةٍ Meleklerle desteklemiştir *(Nerede?)* فِي الْغَارِ Mağarada *(Daha nerede?)* وَمَوَاطِنِ قِتَالِهِ Ve savaştığı yerlerde *(Daha ne yaptı Allah?)* وَجَعَلَ **Ve kıldı** *(Neyi?)* كَلِمَةَ الَّذِينَ **Ol kimselerin kelimesini ki** كَفَرُوا **Onlar kafir oldular** أَيْ Yani دَعْوَةَ الشِّرْكِ Şirk davasını kıldı *(Ne kıldı?)* السُّفْلَى **En alçak** الْمَغْلُوبَةَ Mağlup olmuş وَكَلِمَةُ اللهِ **Ve Allah'ın kelimesi** أَيْ كَلِمَةُ الشَّهَادَةِ Yani şehadet kelimesi هِيَ **O kelime** *(Nedir?)* الْعُلْيَا **En yüce** الظَّاهِرَةُ الْغَالِبَةُ Açık, galip وَاللهُ **Allah** *(Nedir?)* عَزِيزٌ **Aziz /güçlüdür** *(Nerede?)* فِي مُلْكِهِ Mülkünde حَكِيمٌ **Hakim/her işi yerinde olandır** *(Nerede?)* فِي صُنْعِهِ Yaptıklarında

﴿اِنْفِرُوا خِفَافًا وَثِقَالًا﴾ نِشَاطًا وَغَيْرَ نِشَاطٍ وَقِيلَ أَقْوِيَاءَ وَضُعَفَاءَ أَوْ أَغْنِيَاءَ وَفُقَرَاءَ وَهِيَ مَنْسُوخَةٌ بِآيَةِ (لَيْسَ عَلَى الضُّعَفَاءِ) ﴿وَجَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَاَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللهِ ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾﴾ أَنَّهُ خَيْرٌ لَكُمْ فَلَا تَثَاقَلُوا. وَنَزَلَ فِي الْمُنَافِقِينَ الَّذِينَ تَخَلَّفُوا ﴿لَوْ كَانَ﴾ مَا دَعَوْتَهُمْ إِلَيْهِ ﴿عَرَضًا﴾ مَتَاعًا مِنَ الدُّنْيَا ﴿قَرِيبًا﴾ سَهْلَ الْمَأْخَذِ ﴿وَسَفَرًا قَاصِدًا﴾ وَسَطًا ﴿لَاتَّبَعُوكَ﴾ طَلَبًا لِلْغَنِيمَةِ ﴿وَلٰكِنْ بَعُدَتْ عَلَيْهِمُ الشُّقَّةُ﴾ اَلْمَسَافَةُ فَتَخَلَّفُوا ﴿وَسَيَحْلِفُونَ بِاللهِ﴾ إِذَا رَجَعْتُمْ إِلَيْهِمْ ﴿لَوِ اسْتَطَعْنَا﴾ اَلْخُرُوجَ ﴿لَخَرَجْنَا مَعَكُمْ يُهْلِكُونَ اَنْفُسَهُمْ﴾ بِالْحِلْفِ الْكَاذِبِ ﴿وَاللهُ يَعْلَمُ اِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٤٢﴾﴾ فِي قَوْلِهِمْ ذٰلِكَ وَكَانَ ﷺ أَذِنَ لِجَمَاعَةٍ فِي التَّخَلُّفِ بِاجْتِهَادٍ مِنْهُ فَنَزَلَ عِتَابًا لَهُ وَقُدِّمَ الْعَفْوُ تَطْمِينًا لِقَلْبِهِ ﴿عَفَا اللهُ عَنْكَ لِمَ اَذِنْتَ لَهُمْ﴾ فِي التَّخَلُّفِ وَهَلَّا تَرَكْتَهُمْ ﴿حَتّٰى يَتَبَيَّنَ لَكَ الَّذِينَ صَدَقُوا﴾ فِي الْعُذْرِ ﴿وَتَعْلَمَ الْكَاذِبِينَ ﴿٤٣﴾﴾ فِيهِ ﴿لَا يَسْتَاْذِنُكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ﴾ فِي التَّخَلُّفِ عَنْ ﴿اَنْ يُجَاهِدُوا بِاَمْوَالِهِمْ وَاَنْفُسِهِمْ وَاللهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ ﴿٤٤﴾﴾ ﴿اِنَّمَا يَسْتَاْذِنُكَ﴾ فِي التَّخَلُّفِ ﴿الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَارْتَابَتْ﴾ شَكَّتْ ﴿قُلُوبُهُمْ﴾ فِي الدِّينِ ﴿فَهُمْ فِي رَيْبِهِمْ يَتَرَدَّدُونَ ﴿٤٥﴾﴾ يَتَحَيَّرُونَ ﴿وَلَوْ اَرَادُوا الْخُرُوجَ﴾ مَعَكَ ﴿ لَاَعَدُّوا لَهُ عُدَّةً﴾ أُهْبَةً مِنَ الْآلَةِ وَالزَّادِ ﴿وَلٰكِنْ كَرِهَ اللهُ انْبِعَاثَهُمْ﴾ أَيْ لَمْ يُرِدْ خُرُوجَهُمْ ﴿فَثَبَّطَهُمْ﴾ كَسَّلَهُمْ ﴿وَقِيلَ﴾ لَهُمْ ﴿اقْعُدُوا مَعَ الْقَاعِدِينَ ﴿٤٦﴾﴾ اَلْمَرْضٰى وَالنِّسَاءِ وَالصِّبْيَانِ أَيْ قَدَّرَ اللهُ تَعَالٰى ذٰلِكَ ﴿لَوْ خَرَجُوا فِيكُمْ مَا زَادُوكُمْ اِلَّا خَبَالًا﴾ فَسَادًا بِتَخْذِيلِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿وَلَاَوْضَعُوا خِلَالَكُمْ﴾ أَيْ أَسْرَعُوا بَيْنَكُمْ بِالْمَشْيِ بِالنَّمِيمَةِ ﴿يَبْغُونَكُمُ﴾ يَطْلُبُونَ لَكُمْ ﴿الْفِتْنَةَ﴾ بِإِلْقَاءِ الْعَدَاوَةِ ﴿وَفِيكُمْ سَمّٰعُونَ لَهُمْ﴾ مَا يَقُولُونَ سَمَاعَ قَبُولٍ ﴿وَاللهُ عَلِيمٌ بِالظّٰلِمِينَ ﴿٤٧﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

41. **Gerek yaya olarak, gerek binek üzerinde** bu ayetin tefsirinde farklı görüşler ileri sürülmüş ve ayet, dinç veya takatsiz, güçlü veya güçsüz, zengin ya da fakir şeklinde tefsir edilmiştir. Fakat ayet-i kerime "Ne zayıflar üzerine, ne de hastalar üzerine ve ne de harcayacakları bir şey bulamayanlar üzerine bir günah yoktur, Allah Teâlâ için ve Peygamberi için hayırhah bulundukları takdirde." (Tevbe,) ayetiyle nesh olmuştur. **Allah yolunda sefere çıkın. Mallarınızla, canlarınızla Allah yolunda cihad edin. Eğer** bunun daha hayırlı olduğunu **bilirseniz bu sizin için daha hayırlıdır** o halde yere yığılıp kalmayın.

42. Bu ayet-i kerime savaştan geri kalan münafıklar hakkında nazil olmuştur. **Eğer** kendisine çağırdığınız şey **yakın** elde edilmesi kolay **bir dünya menfaati ve kolay** vasat **bir yolculuk olsaydı,** sefere katılmayan münafıklar da ganimetten pay almak için **mutlaka sana uyarlardı. Fakat meşakkatli yol** mesafe, **onlara uzak geldi** ve bu yüzden geri kaldılar. **Gerçi onlar,** savaştan döndüğünüzde **"Eğer** sizinle birlikte çıkmaya **gücümüz yetseydi, elbette sizinle beraber çıkardık" diye Allah'a yemin edeceklerdir. Onlar** yalan yere yemin etmekle **kendilerini helâke sürüklüyorlar. Allah biliyor ki onlar** bu sözlerinde **kesinlikle yalancıdırlar.**

43. Peygamberimiz kendi içtihadıyla, savaşa katılmamaları konusunda bir gruba izin vermişti. Bu ayet-i kerime peygamberimizi kısmen kınamak üzere nazil olmuş ve Peygamberimizin kalbini tatmin için af ile başlamıştır. **Allah seni affetsin! Onlara** savaşa katılmamaları için **izin verdin?** Özrü konusunda **doğru söyleyenler sana iyice belli olup, yalancıları bilinceye kadar** onları bırakmasaydın ya?

44. **Allah'a ve âhiret gününe iman edenler, mallarıyla ve canlarıyla cihad etmekten** geri kalmak için **senden izin istemezler. Allah kendine karşı gelmekten sakınanları çok iyi bilendir.**

45. **Ancak Allah'a ve ahiret gününe inanmayan, kalpleri** dinde **şüpheye düşüp kendileri de o şüphelerinin içinde bocalayan kimseler** savaşa katılmamak için **senden izin isterler.**

46. **Onlar eğer** seninle birlikte **savaşa çıkmak isteselerdi, elbette bunun için** alet ve azık olsun **bir hazırlık yaparlardı. Fakat Allah onların harekete geçmelerini** savaşa çıkmalarını **istemedi de onları geri bıraktı** tembelleştirdi **ve onlara, "Oturun oturan** hastalar, kadınlar ve çocuklar gibi **acizlerle beraber" denildi** yani Allah bunu takdir etti.

47. **Eğer onlar da sizin içinizde (sefere) çıksalardı, size bozgunculuktan** müminleri yalnız bırakmakla fesattan **başka bir katkıları olmayacak ve** aranıza düşmanlık tohumları ekmekle **sizi fitneye düşürmek için aranızda koşuşturacaklardı** yani dedikodu ve koğuculuk için aranızda koşturacaklardı. **Aranızda onları dinleyecek** onların sözlerini kabul edecek **kişiler de vardı. Allah zalimleri hakkıyla bilendir.**

KELİME ANLAMI

41. انْفِرُوا **Savaşa çıkın!** *(Ne olduğunuz halde?)* خِفَافًا **Hafif** *(Daha ne olduğunuz halde?)* وَثِقَالًا **Ve ağır** نِشَاطًا Dinç olarak *(Daha?)* وَغَيْرَ نِشَاطٍ Ve Yorgun olarak وَقِيلَ Dendi ki أَقْوِيَاءَ Güçlüler olarak *(Daha?)* وَضُعَفَاءَ Ve zayıflar olarak أَوْ Ya da أَغْنِيَاءَ Zenginler olarak *(Daha?)*

بِآيَةِ (لَيْسَ Neshedilmiştir *(Neyle?)* مَنْسُوخَةٌ Bu ayet *(Nedir?)* وَهِيَ Ve fakirler olarak وَفُقَرَاءَ "zayıflar üzerine yoktur" ayetiyle *(Daha ne yapın?)* وَجَاهِدُوا **Ve cihat edin** عَلَى الضُّعَفَاءِ *(Neyle?)* بِأَمْوَالِكُمْ **Mallarınızla** *(Daha?)* وَأَنْفُسِكُمْ **Ve canlarınızla** *(Nerede cihat edin?)* فِي سَبِيلِ اللهِ **Allah yolunda** ذٰلِكُمْ **İşte size bu!** *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** إِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz** *(Ne?)* تَعْلَمُونَ **Biliyorsunuz** أَنَّهُ Ki o *(Nedir?)* خَيْرٌ Daha hayırlıdır *(kim için?)* لَكُمْ Sizin için فَلَا تَثَّاقَلُوا Bu sebeple ağır kalmayın!

42. وَنَزَلَ Ve indi *(Kimi hakkında?)* فِي الْمُنَافِقِينَ Münafıklar hakkında الَّذِينَ Öyle münafıklar ki تَخَلَّفُوا Geri kaldılar لَوْ كَانَ **Şayet olsaydı** *(Ne olsaydı?)* مَا Ol şey ki دَعَوْتَهُمْ Sen çağırdın إِلَيْهِ onları *(Neye?)* O şeye *(O çağırdığın şey ne olsaydı?)* عَرَضًا مَتَاعًا مِنَ الدُّنْيَا **Geçici** bir dünya metaı *(Öyle geçici dünya metaı ki)* قَرِيبًا **Yakın** سَهْلَ الْمَأْخَذِ Elde edimi kolay *(Daha ne olsaydı?)* وَسَفَرًا **Ve bir sefer ki** قَاصِدًا **Orta** وَسَطًا Normal (bir yolculuk) لَاتَّبَعُوكَ **Elbette tabi olurlardı sana** *(Niçin?)* طَلَبًا İstedikleri için *(Neyi?)* لِلْغَنِيمَةِ Ganimet وَلٰكِنْ **Şu kadarı var ki** بَعُدَتْ **Uzak oldu** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Ne uzak oldu?)* الشُّقَّةُ **Meşakkat** الْمَسَافَةُ Mesafe فَتَخَلَّفُوا Bundan dolayı da geri kaldılar وَسَيَحْلِفُونَ **Ve yakında yemin edecekler** *(Kime?)* بِاللهِ **Allah'a** *(Ne vakit?)* إِذَا رَجَعْتُمْ Döndüğünüzde *(Kime?)* إِلَيْهِمْ Onlara لَوِ اسْتَطَعْنَا **Şayet güç yetirseydik** *(Neye?)* الْخُرُوجَ Çıkmaya لَخَرَجْنَا **Elbette çıkardık** *(kimle birlikte?)* مَعَكُمْ **Sizinle birlikte** يُهْلِكُونَ **Helak ediyorlar** *(kimi?)* أَنْفُسَهُمْ **Kendilerini** *(Neyle helak ediyorlar?)* بِالْحِلْفِ الْكَاذِبِ Yalan yere yeminle وَاللهُ **Allah ise** يَعْلَمُ **Bilir ki** إِنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** *(Nedir?)* لَكَاذِبُونَ **Elbette yalancılardır** *(Ne konuda?)* فِي قَوْلِهِمْ ذٰلِكَ Bu sözlerinde

43. وَكَانَ İdi *(Kim?)* ﷺ Hz. Peygamber *(s.a.v.)* *(Ne idi?)* أَذِنَ İzin vermişti *(Kime?)* لِجَمَاعَةٍ Bir gruba *(Hangi konuda?)* فِي التَّخَلُّفِ (Savaştan) geri kalma konusunda *(Ne ile bunu yapmıştı?)* بِاجْتِهَادٍ Bir içtihatla *(Kimden olan bir içtihatla?)* مِنْهُ Kendinden فَنَزَلَ Bunun üzerine indi *(Ne olarak?)* عِتَابًا Kınama olarak *(Kimi?)* لَهُ Hz. Peygamberi وَقَدَّمَ Ve öne aldı *(Neyi?)* الْعَفْوَ Affi *(Niçin?)* تَطْمِينًا Hoş etmek için *(Neyi?)* لِقَلْبِهِ Hz. Peygamberin kalbini عَفَا **Affetti** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Kimi?)* عَنْكَ **Seni** لِمَ أَذِنْتَ **Niçin izin verdin** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Hangi konuda?)* فِي التَّخَلُّفِ Geri kalma konusunda وَهَلَّا تَرَكْتَهُمْ Bıraksaydın ya onları *(Ne vakte kadar?)* حَتّٰى يَتَبَيَّنَ **Ortaya çıkıncaya kadar** *(Kime?)* لَكَ **Sana** *(Kim?)* الَّذِينَ **Ol kimseler ki** صَدَقُوا

Doğru söylediler *(Ne konuda?)* فِي الْعُذْرِ (öne sürdükleri) Mazeretler hususunda *(Daha?)* وَتَعْلَمَ **Ve bilinceye dek** *(Kimi?)* الْكَاذِبِينَ **Yalan söyleyenleri** *(Hangi konuda?)* فِيهِ O mazeretlerde

44. لَا يَسْتَأْذِنُكَ **Senden izin istemez** *(Kim?)* الَّذِينَ **Ol kimseler ki** يُؤْمِنُونَ **İnanırlar** *(Kime?)* بِاللَّهِ **Allah'a** *(Daha?)* وَالْيَوْمِ الْآخِرِ **Ve ahiret gününe** *(Hangi konuda senden izin istemezler?)* فِي التَّخَلُّفِ Geri kalma hususunda (Şundan ...) عَنْ أَنْ يُجَاهِدُوا **Cihat etmek**ten *(Neyle cihat etmekten?)* بِأَمْوَالِهِمْ **Mallarıyla** *(Daha?)* وَأَنْفُسِهِمْ **Ve canlarıyla** وَاللَّهُ **Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Ziyade bilendir** *(Kimi?)* بِالْمُتَّقِينَ **Muttakileri**

45. إِنَّمَا يَسْتَأْذِنُكَ **Ancak izin ister senden** *(Hangi konuda?)* فِي التَّخَلُّفِ Geri kalma hususunda *(Kim izin ister?)* الَّذِينَ **Ol kimseler ki** لَا يُؤْمِنُونَ **İnanmazlar** *(Kime?)* بِاللَّهِ **Allah'a** *(Daha kime?)* وَالْيَوْمِ الْآخِرِ **Ve ahiret gününe** *(Daha ne olmuştur?)* وَارْتَابَتْ **Ve şüpheye düşmüştür** شَكَّتْ Kuşkuya düşmüştür *(Ne şüpheye düşmüştür?)* قُلُوبُهُمْ **Onların kalpleri** *(Hangi hususta?)* فِي الدِّينِ Din hususunda فَهُمْ **Artık onlar** فِي رَيْبِهِمْ **Rableri hakkında** يَتَرَدَّدُونَ **Tereddüde düşerler** يَتَحَيَّرُونَ Şaşırır-dururlar

46. وَلَوْ أَرَادُوا **Şayet isteselerdi** *(Neyi?)* الْخُرُوجَ **Çıkmayı** *(Kimle birlikte?)* مَعَكَ Seninle birlikte لَأَعَدُّوا **Elbette hazırlık yaparlardı** *(Ne için?)* لَهُ **Onun için** *(Ne yaparlardı?)* عُدَّةً **Hazırlık** أُهْبَةً Teçhizat *(Neden oluşan teçhizat?)* مِنَ الْآلَةِ Alet-edavattan *(Daha?)* وَالزَّادِ Ve azıktan وَلَكِنْ كَرِهَ **Şu kadarı var ki istemedi** *(Kim?)* اللَّهُ **Allah** *(Neyi istemedi?)* انْبِعَاثَهُمْ **Savaşa koyulmalarını** أَيْ لَمْ يُرِدْ Yani istemedi *(Neyi?)* خُرُوجَهُمْ Savaşa çıkmalarını فَثَبَّطَهُمْ **Bundan dolayı alıkoydu onları** كَسَّلَهُمْ Tembellik verdi onlara وَقِيلَ **Ve dendi** *(kime?)* لَهُمْ Onlara اقْعُدُوا **"Oturun!** *(Kimle birlikte?)* مَعَ الْقَاعِدِينَ **oturanlarla birlikte"** الْمَرْضَى Hastalarla birlikte *(Dahа?)* وَالنِّسَاءِ Ve kadınlarla birlikte *(Daha?)* وَالصِّبْيَانِ Ve çocuklarla birlikte أَيْ Yani قَدَّرَ Takdir etti *(Kim?)* اللَّهُ تَعَالَى Allah teala *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu

47. لَوْ خَرَجُوا **Şayet çıksalardı** *(Nerede?)* فِيكُمْ **Sizin aranızda** مَا زَادُوكُمْ **Sizi artırmazlardı** إِلَّا خَبَالًا **Ancak karışıklık olarak** فَسَادًا Fesat olarak *(Ne şekilde karışıklık çıkarırlardı?)* بِتَخْذِيلِ الْمُؤْمِنِينَ Müslümanları terk etmekle *(Daha ?)* وَلَأَوْضَعُوا **Ve elbette koştururlardı** *(Nerede?)* خِلَالَكُمْ **Aranızda** أَيْ Yani أَسْرَعُوا Hızla hareket ederlerdi

(Nerede?) بَيْنَكُمْ Aranızda *(Ne ile?)* بِالْمَشْيِ Getirip-götürmekle *(Neyi?)* بِالنَّمِيمَةِ Dedikoduyu *(Ne oldukları halde?)* يَبْغُونَكُمُ **İsteyerek size** يَطْلُبُونَ Talep ederek *(Kim için?)* لَكُمْ Sizin için *(Neyi isteyerek?)* الْفِتْنَةَ **Fitne** *(Ne şekilde oluşan fitne?)* بِإِلْقَاءِ الْعَدَاوَةِ Düşmanlık atmakla وَفِيكُمْ **Ve aranızda da vardır** *(Ne?)* سَمَّاعُونَ **Dinleyenler** *(Kimi?)* لَهُمْ **Onları** مَا يَقُولُونَ Dediklerini *(Ne ile dinleyenler?)* سَمَاعَ قَبُولٍ Kabul eder dinleyişle وَاللَّهُ **Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Hakkıyla bilendir** *(Kimi?)* بِالظَّالِمِينَ **Zalimleri**

﴿لَقَدِ ابْتَغَوُا﴾ لَكَ ﴿الْفِتْنَةَ مِن قَبْلُ﴾ أَوَّلَ مَا قَدِمْتَ الْمَدِينَةَ ﴿وَقَلَّبُوا لَكَ الْأُمُورَ﴾ أَيْ أَجَالُوا الْفِكْرَ فِي كَيْدِكَ وَإِبْطَالِ دِينِكَ ﴿حَتَّى جَاءَ الْحَقُّ﴾ اَلنَّصْرُ ﴿وَظَهَرَ﴾ عَزَّ ﴿أَمْرُ اللهِ﴾ دِينُهُ ﴿وَهُمْ كَارِهُونَ ﴿٤٨﴾﴾ لَهُ فَدَخَلُوا فِيهِ ظَاهِرًا ﴿وَمِنْهُم مَّن يَقُولُ ائْذَن لِّي﴾ فِي التَّخَلُّفِ ﴿وَلَا تَفْتِنِّي﴾ وَهُوَ الْجَدُّ بْنُ قَيْسٍ قَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ هَلْ لَكَ فِي جِلَادِ بَنِي الْأَصْفَرِ فَقَالَ إِنِّي مُغْرَمٌ بِالنِّسَاءِ وَأَخْشَى إِنْ رَأَيْتُ نِسَاءَ بَنِي الْأَصْفَرِ أَنْ لَا أَصْبِرَ عَنْهُنَّ فَأُفْتَتَنَ قَالَ تَعَالَى ﴿أَلَا فِي الْفِتْنَةِ سَقَطُوا﴾ بِالتَّخَلُّفِ وَقُرِئَ سَقَطَ ﴿وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿٤٩﴾﴾ لَا مَحِيصَ لَهُمْ عَنْهَا ﴿إِن تُصِبْكَ حَسَنَةٌ﴾ كَنَصْرٍ وَغَنِيمَةٍ ﴿تَسُؤْهُمْ وَإِن تُصِبْكَ مُصِيبَةٌ﴾ شِدَّةٌ ﴿يَقُولُوا قَدْ أَخَذْنَا أَمْرَنَا﴾ بِالْحَزْمِ حِينَ تَخَلَّفْنَا ﴿مِن قَبْلُ﴾ قَبْلَ هٰذِهِ الْمُصِيبَةِ ﴿وَيَتَوَلَّوا وَهُمْ فَرِحُونَ ﴿٥٠﴾﴾ بِمَا أَصَابَكَ ﴿قُل﴾ لَهُمْ ﴿لَّن يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ اللهُ لَنَا﴾ إِصَابَتَهُ ﴿هُوَ مَوْلَانَا﴾ نَاصِرُنَا وَمُتَوَلِّي أُمُورِنَا ﴿وَعَلَى اللهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿٥١﴾﴾ ﴿قُلْ هَلْ تَرَبَّصُونَ﴾ فِيهِ حَذْفُ إِحْدَى التَّاءَيْنِ مِنَ الْأَصْلِ أَيْ تَنْتَظِرُونَ أَيْ يَقَعُ ﴿بِنَا إِلَّا إِحْدَى﴾ الْعَاقِبَتَيْنِ ﴿الْحُسْنَيَيْنِ﴾ تَثْنِيَةُ حُسْنَى تَأْنِيثُ أَحْسَنَ اَلنَّصْرُ أَوِ الشَّهَادَةُ ﴿وَنَحْنُ نَتَرَبَّصُ﴾ نَنْتَظِرُ ﴿بِكُمْ أَن يُصِيبَكُمُ اللهُ بِعَذَابٍ مِّنْ عِندِهِ﴾ بِقَارِعَةٍ مِنَ السَّمَاءِ ﴿أَوْ بِأَيْدِينَا﴾ بِأَنْ يُؤْذَنَ لَنَا فِي قِتَالِكُمْ ﴿فَتَرَبَّصُوا﴾ بِنَا ذٰلِكَ ﴿إِنَّا مَعَكُم مُّتَرَبِّصُونَ ﴿٥٢﴾﴾ عَاقِبَتَكُمْ ﴿قُلْ أَنفِقُوا﴾ فِي طَاعَةِ اللهِ ﴿طَوْعًا أَوْ كَرْهًا لَّن يُتَقَبَّلَ مِنكُمْ﴾ مَا أَنْفَقْتُمُوهُ ﴿إِنَّكُمْ كُنتُمْ قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٥٣﴾﴾ وَالْأَمْرُ هُنَا بِمَعْنَى الْخَبَرِ ﴿وَمَا مَنَعَهُمْ أَن تُقْبَلَ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ ﴿مِنْهُمْ نَفَقَاتُهُمْ إِلَّا أَنَّهُمْ﴾ فاعلُ وَأَنْ تُقْبَلَ مَفْعُولٌ ﴿كَفَرُوا بِاللهِ وَبِرَسُولِهِ وَلَا يَأْتُونَ الصَّلَوٰةَ إِلَّا وَهُمْ كُسَالَىٰ﴾ مُتَثَاقِلُونَ ﴿وَلَا يُنفِقُونَ إِلَّا وَهُمْ كَارِهُونَ ﴿٥٤﴾﴾ اَلنَّفَقَةَ لِأَنَّهُمْ يَعُدُّونَهَا مَغْرَمًا

TÜRKÇE ANLAMI

48. Andolsun bunlar senin hakkında **daha önce de** Medine'ye ilk geldiğinde de **fitne çıkarmak istemişler ve sana karşı türlü türlü işler çevirmişlerdi** senin dinini ortadan kaldırmak ve seni tuzağa düşürmek için türlü türlü planlar yapıyorlardı. **Nihayet hak** Allah'ın yardımı **geldi ve onlar** bunu **istemedikleri halde Allah'ın dini galip geldi** ve dış görünüşleri itibariyle Allah'ın dinine girdiler.

49. Onlardan "Bana savaşa katılmamam için **izin ver, beni fitneye**

(isyana) sevketme" diyen de vardır bu kimse Cedd bin Kays'tır. Peygamber efendimiz ona "Benî Asfer'le savaşacak mısın" diye sormuş o da, "benim kadınlara karşı zaafım vardır. Korkuyorum Beni Esfar'ın kadınlarını gördüğümde kendime mukayyet olamam da fitneye düşerim" diyerek savaşa katılmamak için mazeret beyanında bulunmuştu. **Bilesiniz ki onlar** savaşa katılmayarak **fitnenin ta içine düştüler**[1]. **Şüphesiz ki cehennem kâfirleri elbette kuşatacaktır** onlar için bundan kurtuluş yoktur.

50. **Sana** Allah'ın yardımı ve ganimet gibi **bir iyilik gelirse, bu onları üzer. Eğer başına bir musîbet** bir bela **gelirse, "Biz** savaştan geri kaldığımızda **tedbirimizi önceden** bu masiyeti işlemeden önce **almıştık" derler ve** senin başına gelene **sevinerek dönüp giderler.**

51. Onlara **de ki: "Bizim başımıza ancak, Allah'ın bizim için** başımıza **yazdığı şeyler gelir. O bizim yardımcımızdır** işlerimizi üstlenendir. **Öyleyse mü'minler, yalnız Allah'a güvensinler."**

52. **De ki: "Bizim için siz, (şehitlik veya zafer olmak üzere) ancak** sonuç olarak **iki güzellikten**[2] **birinin** olmasını **bekleyebilirsiniz**[3] bu iki güzellik ya Allah'ın yardımı ya da şehadettir. **Biz de, Allah'ın kendi katından** gökten bir yıldırım/ateş indirmek suretiyle **veya** sizinle savaşmamıza izin verilerek **bizim ellerimizle size ulaştıracağı bir azabı bekliyoruz. Haydi** bizim için **bekleyedurun. Şüphesiz biz de sizinle birlikte** sizin akıbetinizi **beklemekteyiz."**

53. **Yine de ki: "İster gönüllü, ister gönülsüz olarak** Allah'a itaat yolunca **harcayın**[4] **sizden** harcadıklarınız **asla kabul olunmayacaktır. Çünkü siz fasık bir topluluksunuz."**

54. **Harcamalarının kabul edilmesine**[5] **yalnızca, Allah'ı ve Rasûlünü inkâr etmeleri**[6] **namaza ancak üşene üşene** ağırdan alarak **gelmeleri ve ancak gönülsüzce harcamaları engel olmuştur** onların gönülsüzce harcamaları bunu ziyan olarak görmelerinden ileri gelmektedir.

KELİME ANLAMI

48. لَقَدِ ابْتَغَوُا **Andolsun ki istemişlerdi** *(Kim için?)* لَكَ Senin için *(Ne istemişlerdi?)*

[1] Bir diğer kıraatte "سَقَطُوا" fiili müfred olarak "سَقَطَ" şeklinde okunmuştur.

[2] "حُسْنَيَيْنِ" kelimesi, "حُسْنَى" kelimesinin tesniyesidir. "حُسْنَى" kelimesi de "أَحْسَنُ" kelimesinin müennesidir.

[3] Ayette geçen "تَرَبَّصُونَ" fiilinde aslen iki "ت" bulunmaktadır. Bu "ت" lardan biri hazfedilmiştir. Kelime beklemek anlamındadır.

[4] Ayetteki emir aslen talep değil, haber içindir.

[5] Ayetteki "أَنْ تُقْبَلَ" kelimesi hem "ي" hem de "ت" ile kıraat edilmiştir.

[6] "إِلَّا" ile başlayan bu cümle faildir. "أَنْ تُقْبَلَ" cümlesi de mefuldür.

الْفِتْنَةَ **Fitne çıkarmak** *(Ne vakit?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** أَوَّلَ مَا قَدِمْتَ İlk gelişinde *(Nereye?)* الْمَدِينَةَ Medine'ye *(Daha ne yapmışlardı?)* وَقَلَّبُوا **Ve altüst etmişlerdi** *(Kime?)* لَكَ **Sana** *(Neyi?)* الْأُمُورَ **İşleri** أَيْ Yani أَجَالُوا الْفِكْرَ Fikir yürüttüler *(Ne hakkında?)* فِي كَيْدِكَ Sana tuzak kurma hususunda *(Daha?)* وَإِبْطَالِ دِينِكَ Ve dinini iptal etme hususunda حَتَّى جَاءَ **Nihayet geldi** *(Ne?)* الْحَقُّ **Hak** اَلنَّصْرُ Yardım *(Daha ne oldu?)* وَظَهَرَ **Ve zahir oldu** عَزَّ Yüce oldu *(Ne?)* أَمْرُ اللهِ **Allah'ın emri** دِينُهُ Onun dini وَهُمْ **Halbuki onlar** كَارِهُونَ **Hoş görmüyorlar** *(Neyi?)* لَهُ **Bunu** فَدَخَلُوا Bundan sebep girdiler *(Nereye?)* فِيهِ O dine *(Onlar ne olduğu halde girdiler?)* ظَاهِرًا Görünüşte olduğu halde

49. وَمِنْهُمْ **Onlardan bazısı vardır** *(Kim?)* مَنْ **Ol kimse ki** يَقُولُ **Diyor** ائْذَنْ **İzin ver** *(Kime?)* لِي **Bana** *(Hangi konuda?)* فِي التَّخَلُّفِ Geri kalma konusunda وَلَا تَفْتِنِّي **Ve beni fitneye düşürme** وَهُوَ Bunu diyen *(Kimdir?)* الْجَدُّ بْنُ قَيْسٍ Cedd b. Kays'tır قَالَ Dedi *(Kime?)* لَهُ Ona *(Kim?)* النَّبِيُّ ﷺ Hz. Peygamber *(s.a.v.)* هَلْ لَكَ "İsteğin var mı? *(Ne konuda?)* فِي جِلَادِ بَنِي الْأَصْفَرِ Beni Asfar ile dövüşme hususunda" فَقَالَ Bunun üzerine o da dedi إِنِّي Muhakkak ki ben *(Neyim?)* مُغْرَمٌ Tutkunum *(Kime?)* بِالنِّسَاءِ Kadınlara وَأَخْشَى Ve korkuyorum إِنْ رَأَيْتُ Şayet görürsem *(Kime?)* نِسَاءَ بَنِي الْأَصْفَرِ Beni Asfar'ın kadınlarını *(Neden korkuyorum?)* أَنْ لَا أَصْبِرَ Sabredememekten *(Neden sabredememekten?)* عَنْهُنَّ O kadınlardan فَأُفْتَتَنَ Böylece fitneye düşmekten (korkuyorum) قَالَ Dedi *(Kim?)* تَعَالَى Allah teala أَلَا **Haberiniz olsun ki** فِي الْفِتْنَةِ **Fitneye** سَقَطُوا **Düştüler** *(Neyle?)* بِالتَّخَلُّفِ Geri kalmakla وَقُرِئَ Ve okundu سَقَطَ "Sakata –düştü" şeklinde وَإِنَّ جَهَنَّمَ **Muhakkak ki Cehennem** *(Nedir?)* لَمُحِيطَةٌ **Elbette kuşatıcıdır** *(Kimi?)* بِالْكَافِرِينَ **Kafirleri** لَا مَحِيصَ Kaçış yoktur *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için *(Neden kaçış yoktur?)* عَنْهَا O cehennemden

50. إِنْ تُصِبْكَ **Şayet isabet ederse sana** *(Ne?)* حَسَنَةٌ **Bir iyilik** *(Ne gibi?)* كَنَصْرٍ Yardım gibi *(Daha?)* وَغَنِيمَةٍ Ve ganimet gibi تَسُؤْهُمْ **Üzer onları** وَإِنْ تُصِبْكَ **Ve şayet isabet ederse sana** *(Ne?)* مُصِيبَةٌ **Musibet** شِدَّةٌ Bir şiddet يَقُولُوا **Derler** قَدْ أَخَذْنَا **Elbette almıştık** *(Neyi?)* أَمْرَنَا **Tedbirimizi** *(Neyle almıştık?)* بِالْحَزْمِ İsabetli bir kanaatle *(Ne vakit?)* حِينَ تَخَلَّفْنَا Geri kaldığımızda *(Ne vakit?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce**

قَبْلَ هٰذِهِ الْمُصِيبَةِ Bu musibetten önce *(Daha ne yaparlar?)* وَيَتَوَلَّوْا **Ve dönüp-giderler** وَهُمْ **Halbuki onlar** فَرِحُونَ **Sevinerek** *(Ne sebebiyle sevinerek?)* بِمَا Ol şey sebebiyle ki أَصَابَكَ Sana isabet etti

51. قُلْ **De ki** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara لَنْ يُصِيبَنَا **Bize isabet etmez** إِلَّا مَا **Ancak ol şey ki** كَتَبَ **Yazdı** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Kime?)* لَنَا **Bize** *(Nasıl?)* إِصَابَتَهُ İsabet etmekle هُوَ **O** *(Nedir?)* مَوْلَانَا **Bizim mevlamızdır** نَاصِرُنَا Yardımcımızdır *(Daha?)* وَمُتَوَلِّي أُمُورِنَا Ve işlerimizi idare edendir وَعَلَى اللهِ **Ve yalnız Allah'a** فَلْيَتَوَكَّلْ **Tevekkül etsin** *(Kim?)* الْمُؤْمِنُونَ **Müminler**

52. قُلْ **De ki** هَلْ تَرَبَّصُونَ **Bekler misiniz?** فِيهِ Burada vardır *(Ne?)* حَذْفُ إِحْدَى التَّاءَيْنِ İki ta harfinden birini hazif *(Öyle te'ler ki?)* مِنَ الْأَصْلِ Kelimenin aslında bulunanأَيْ Yani (anlamı) تَنْتَظِرُونَ Bekleyedurur musunuz? أَيْ Yani يَقَعُ Meydana gelmesini *(Kime?)* بِنَا **Bize** إِلَّا إِحْدَى الْعَاقِبَتَيْنِ الْحُسْنَيَيْنِ **Ancak iki güzel** akibetten **birini** *(Buradaki 'husneyeyn' kelimesi nedir?)* تَثْنِيَةُ حُسْنَى "Husnâ" kelimesinin cemisidir *(Bu 'husnâ' kelimesi nedir?)* تَأْنِيثُ أَحْسَنَ Ahsen kelimesinin müennesidir *(O iki güzellik nedir?)* اَلنَّصْرُ بِكُمْ **Bekleriz** *(Kime?)* نَتَرَبَّصُ نَنْتَظِرُ **Ve biz** وَنَحْنُ أَوِ الشَّهَادَةُ Zafer ya da şehadet **Size** *(Neyi bekleriz?)* أَنْ يُصِيبَكُمُ **Size isabet ettirmesini** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neyi?)* بِعَذَابٍ **Bir azabı** *(Nereden bir azabı?)* مِنْ عِنْدِهِ **Kendi katından** *(O azaptan bedel)* بِقَارِعَةٍ Bir yıldırımla *(Nereden gelen?)* مِنَ السَّمَاءِ Gökyüzünden أَوْ **Ya da** *(Neyle olan azap?)* بِأَيْدِينَا **Bizim ellerimizle** بِأَنْ يُؤْذَنَ İzin vermesiyle *(Kime?)* لَنَا Bize *(hangi hususta?)* فِي قِتَالِكُمْ Sizinle savaş hususunda فَتَرَبَّصُوا **Artık bekleyedurun!** *(Kime?)* بِنَا Bize *(Neyi bekleyin?)* ذٰلِكَ Bunu (Bu beklediğiniz şeyleri) إِنَّا **Muhakkak ki biz** مَعَكُمْ **Sizinle birlikte** *(Neyiz?)* مُتَرَبِّصُونَ **Bekleyenleriz** *(Neyi?)* عَاقِبَتَكُمْ Sizin akibetinizi

53. قُلْ **De ki** أَنْفِقُوا **İnfakta bulunun** *(Nerede?)* فِي طَاعَةِ اللهِ Allah'a itaat yolunda *(Ne olduğunuz halde?)* طَوْعًا **İsteyerek** أَوْ **Ya da** كَرْهًا **İstemeyerek** لَنْ يُتَقَبَّلَ **Kabul edilmeyecektir** *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(Ne kabul edilmeyecektir?)* مَا Ol şey ki أَنْفَقْتُمُوهُ Siz infak ettiniz onu إِنَّكُمْ **Muhakkak ki siz** كُنْتُمْ **Oldunuz** قَوْمًا **Bir kavim** *(Öyle kavim ki)* فَاسِقِينَ **Fasıklar** وَالْأَمْرُ هُنَا Buradaki emir *(Nedir?)* بِمَعْنَى الْخَبَرِ Haber

anlamındadır

54. وَمَا مَنَعَهُمْ **Onlara engel olmadı** *(Onların neyine engel olmadı?)* اَنْ تُقْبَلَ **Kabul olmasına** *(Bu kelime...)* بِالتَّاءِ Ta ile (tukbele şeklinde) *(Daha?)* وَالْيَاءِ Ve ya ile (yukbele şeklinde okundu) *(Kimden kabul edilmesine?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Ne kabul olmasına?)* نَفَقَاتُهُمْ **Onların infak ettiklerinin** اِلَّا اَنَّهُمْ **Ancak onların olmaları oldu** *(Bu cümle nedir?)* فَاعِلٌ Faildir *(Daha?)* وَاَنْ تُقْبَلَ 'Ve en tukbele' kelimesi de *(Nedir?)* مَفْعُولٌ Mefuldür كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Kimi?)* بِاللهِ **Allah'ı** *(Daha kimi?)* وَبِرَسُولِهِ **Ve onun Resulünü** *(Daha ne yaptılar?)* وَلَا يَاْتُونَ **Ve gelmiyorlardı** *(Neye?)* الصَّلٰوةَ **Namaza** اِلَّا **Ancak (geliyorlardı)** *(Ne olarak?)* وَهُمْ كُسَالٰى **Onlar tembel tembel** مُتَثَاقِلُونَ Ağır ağır (bezmiş, bezmiş) *(Daha ne yapıyorlardı?)* وَلَا يُنْفِقُونَ **Ve infak etmiyorlardı** اِلَّا **Ancak (ediyorlardı)** *(Ne oldukları halde?)* وَهُمْ كَارِهُونَ **Onlar istemeyerek** *(Neyi istemeyerek?)* اَلنَّفَقَةَ Harcamayı *(Niçin harcamayı istemiyorlardı?)* لِاَنَّهُمْ Çünkü onlar يَعُدُّونَهَا O (Allah için) harcamayı sayıyorlardı *(Ne sayıyorlardı?)* مَغْرَمًا Kayıp olarak

﴿فَلَا تُعْجِبْكَ اَمْوَالُهُمْ وَلَآ اَوْلَادُهُمْ﴾ أَيْ لَا تَسْتَحْسِنْ نِعَمَنَا عَلَيْهِمْ فَهِيَ اسْتِدْرَاجٌ ﴿إِنَّمَا يُرِيدُ اللهُ لِيُعَذِّبَهُمْ﴾ أَيْ أَنْ يُعَذِّبَهُمْ ﴿بِهَا فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ بِمَا يَلْقَوْنَ فِي جَمْعِهَا مِنَ الْمَشَقَّةِ وَفِيهَا مِنَ الْمَصَائِبِ ﴿وَتَزْهَقَ﴾ تَخْرُجَ ﴿اَنْفُسُهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿٥٥﴾﴾ فَيُعَذِّبَهُمْ فِي الْآخِرَةِ أَشَدَّ الْعَذَابِ ﴿وَيَحْلِفُونَ بِاللهِ اِنَّهُمْ لَمِنْكُمْ﴾ أَيْ مُؤْمِنُونَ ﴿وَمَا هُمْ مِنْكُمْ وَلٰكِنَّهُمْ قَوْمٌ يَفْرَقُونَ ﴿٥٦﴾﴾ يَخَافُونَ أَنْ تَفْعَلُوا بِهِمْ كَالْمُشْرِكِينَ فَيَحْلِفُونَ تَقِيَّةً ﴿لَوْ يَجِدُونَ مَلْجَاً﴾ يَلْجَأُونَ إِلَيْهِ ﴿اَوْ مَغَارَاتٍ﴾ سَرَادِيبَ ﴿اَوْ مُدَّخَلًا﴾ مَوْضِعًا يَدْخُلُونَهُ ﴿لَوَلَّوْا اِلَيْهِ وَهُمْ يَجْمَحُونَ ﴿٥٧﴾﴾ يَسْرَعُونَ فِي دُخُولِهِ وَالْانْصِرَافِ عَنْكُمْ إِسْرَاعًا لَا يَرُدُّهُ شَيْءٌ كَالْفَرَسِ الْجَمُوحِ ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ يَلْمِزُكَ﴾ يَعِيبُكَ ﴿فِي﴾ قِسْمِ ﴿الصَّدَقَاتِ فَاِنْ اُعْطُوا مِنْهَا رَضُوا وَاِنْ لَمْ يُعْطَوْا مِنْهَآ اِذَا هُمْ يَسْخَطُونَ ﴿٥٨﴾﴾ ﴿وَلَوْ اَنَّهُمْ رَضُوا مَآ اٰتَاهُمُ اللهُ وَرَسُولُهُ﴾ مِنَ الْغَنَائِمِ وَنَحْوِهَا ﴿وَقَالُوا حَسْبُنَا﴾ كَافِينَا ﴿اللهُ سَيُؤْتِينَا اللهُ مِنْ فَضْلِهِ وَرَسُولُهُ﴾ مِنْ غَنِيمَةٍ أُخْرَى مَا يَكْفِينَا ﴿اِنَّآ اِلَى اللهِ رَاغِبُونَ ﴿٥٩﴾﴾ أَنْ يُغْنِيَنَا وَجَوَابُ لَوْ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ ﴿اِنَّمَا الصَّدَقَاتُ﴾ اَلزَّكَوَاتُ مَصْرُوفَةٌ ﴿لِلْفُقَرَآءِ﴾ اَلَّذِينَ لَا يَجِدُونَ مَا يَقَعُ مَوْقِعًا مِنْ كِفَايَتِهِمْ ﴿وَالْمَسَاكِينِ﴾ اَلَّذِينَ لَا يَجِدُونَ مَا يَكْفِيهِمْ ﴿وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا﴾ أَيِ الصَّدَقَاتِ مِنْ جَابٍ وَقَاسِمٍ وَكَاتِبٍ وَحَاشِرٍ ﴿وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ﴾ لِيُسْلِمُوا أَوْ يَثْبُتَ إِسْلَامُهُمْ أَوْ يُسْلِمَ نُظَرَاؤُهُمْ أَوْ يَذُبُّوا عَنِ الْمُسْلِمِينَ أَقْسَامٌ وَالْأَوَّلُ وَالْأَخِيرُ لَا يُعْطَيَانِ الْيَوْمَ عِنْدَ الشَّافِعِيِّ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ لِعِزِّ الْإِسْلَامِ بِخِلَافِ الْآخَرَيْنِ فَيُعْطَيَانِ عَلَى الْأَصَحِّ ﴿وَفِي﴾ فَكِّ ﴿الرِّقَابِ﴾ أَيِ الْمُكَاتَبِينَ ﴿وَالْغَارِمِينَ﴾ أَهْلِ الدَّيْنِ إِنِ اسْتَدَانُوا لِغَيْرِ مَعْصِيَةٍ أَوْ تَابُوا وَلَيْسَ لَهُمْ وَفَاءٌ أَوْ لِإِصْلَاحِ ذَاتِ الْبَيْنِ وَلَوْ أَغْنِيَاءَ ﴿وَفِي سَبِيلِ اللهِ﴾ أَيِ الْقَائِمِينَ بِالْجِهَادِ مِمَّنْ لَا فَيْءَ لَهُمْ وَلَوْ أَغْنِيَاءَ ﴿وَابْنِ السَّبِيلِ﴾ اَلْمُنْقَطِعِ فِي سَفَرِهِ ﴿فَرِيضَةً﴾ نَصْبٌ بِفِعْلِهِ الْمُقَدَّرِ ﴿مِنَ اللهِ وَاللهُ عَلِيمٌ﴾ بِخَلْقِهِ ﴿حَكِيمٌ ﴿٦٠﴾﴾ فِي صُنْعِهِ فَلَا يَجُوزُ صَرْفُهَا لِغَيْرِ هٰؤُلَاءِ وَلَا مَنْعُ صِنْفٍ مِنْهُمْ إِذَا وُجِدَ فَيَقْسِمُهَا الْإِمَامُ عَلَيْهِمْ عَلَى السَّوَاءِ وَلَهُ تَفْضِيلُ بَعْضِ آحَادِ الصِّنْفِ عَلَى بَعْضٍ وَأَفَادَتِ اللَّامُ وُجُوبَ اسْتِغْرَاقِ أَفْرَادِهِ لٰكِنْ لَا يَجِبُ عَلَى صَاحِبِ الْمَالِ إِذَا قَسَمَ لِعُسْرِهِ بَلْ يَكْفِي إِعْطَاءُ ثَلَاثَةٍ مِنْ كُلِّ صِنْفٍ وَلَا يَكْفِي دُونَهَا كَمَا أَفَادَتْهُ ﷺ○بِغَةُ الْجَمْعِ وَبَيَّنَتِ السُّنَّةُ أَنَّ شَرْطَ الْمُعْطَى مِنْهَا الْإِسْلَامُ وَأَنْ لَا يَكُونَ هَاشِمِيًّا وَلَا مُطَّلِبِيًّا ﴿وَمِنْهُمُ﴾ أَيِ الْمُنَافِقِينَ ﴿اَلَّذِينَ يُؤْذُونَ النَّبِيَّ﴾ بِعَيْبِهِ وَبِنَقْلِ حَدِيثِهِ ﴿وَيَقُولُونَ﴾ إِذَا نُهُوا عَنْ ذٰلِكَ لِئَلَّا يَبْلُغَهُ ﴿هُوَ اُذُنٌ﴾ أَيْ يَسْمَعُ كُلَّ

قِيلِ وَيَقْبَلُهُ فَإِذَا حَلَفْنَا لَهُ أَنَّا لَمْ نَقُلْ صَدَّقْنَا ﴿قُلْ﴾ هُوَ ﴿أُذُنُ﴾ مُسْتَمِعُ ﴿خَيْرٍ لَكُمْ﴾ لَا مُسْتَمِعُ شَرٍّ ﴿يُؤْمِنُ بِاللهِ وَيُؤْمِنُ﴾ يُصَدِّقُ ﴿لِلْمُؤْمِنِينَ﴾ فِيمَا أَخْبَرُوهُ بِهِ لَا لِغَيْرِهِمْ وَاللَّامُ زَائِدَةٌ لِلْفَرْقِ بَيْنَ إِيمَانِ التَّسْلِيمِ وَغَيْرِهِ ﴿وَرَحْمَةٌ﴾ بِالرَّفْعِ عَطْفًا عَلَى أُذُنٌ وَالْجَرِّ عَطْفًا عَلَى خَيْرٍ ﴿لِلَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ رَسُولَ اللهِ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٦١﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

55. **Onların malları ve çocukları seni imrendirmesin** Yani onlara verdiğimiz nimetler senin hoşuna gitmesin. Zira bu bir istidraçtır. **Allah bununla ancak onlara dünya hayatında** elde etmeleri sırasında meşakket çekmeleri ve mallarından ve evlatlarından dolayı musibetlere maruz kalmaları suretiyle **azap etmeyi**[1] **ve canlarının kâfir olarak çıkmasını istiyor** ki onlara ahirette en şiddetli azapla azabetsin.

56. **Kesinlikle sizden** mümin **olduklarına dâir Allah'a yemin ederler. Oysa onlar sizden değillerdir. Fakat onlar korkudan ödleri patlayan bir topluluktur** onlar, müşriklere yaptığınızdan korkan ve bunun için takıyye yaparak yalan yere yemin eden kimselerdir.

57. **Eğer** iltica edecekleri **sığınacak bir yer veya mağaralar** yeraltındaki mahzenler **yahut** girilecek **bir delik bulsalardı, hemen koşarak** hızla **oraya kaçarlardı** hızla seğirtip dizginlenemeyen at gibi, hiçbir surette geri çevrilemeyecek bir süratle sizden ayrılırlardı.

58. **İçlerinden sadakaları** paylaştırma **konusunda sana dil uzatanlar** ayıplayanlar **da var. Kendilerine ondan bir pay verilirse, hoşnut olurlar; eğer kendilerine ondan bir pay verilmezse, hemen kızarlar.**

59. **Eğer onlar Allah ve Resûlünün** ganimet ve benzeri şeylerden **kendilerine verdiğine razı olup, "Bize Allah yeter. Lütuf ve ihsanıyla Allah ve Resûlü ileride** başka bir ganimetten **bize** yetecek kadar **yine verir. Biz** ihtiyacımızı gidermesi için **yalnız Allah'a rağbet ederiz" deselerdi, kendileri için daha hayırlı olurdu**[2]**.**

60. **Sadakalar (zekatlar), Allah'tan bir farz olarak**[3] **ancak fakirler** ihtiyaçlarından hiçbirini karşılayacak kadar mal/geliri olmayanlar**, miskinler**

---

[1] "لِيُعَذِّبَهُمْ" cümlesi, "أَنْ يُعَذِّبَهُمْ" takdirindedir.

[2] Ayette geçen "لَوْ" kelimesinin cevabı, "لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ" cümlesidir.

[3] Ayette geçen "فَرِيضَةً" kelimesi kendi kökünden gelen mukadder bir fiil tarafından nasp edilmiştir.

ihtiyaçlarını tam olarak karşılayacak mal/geliri olmayanlar[1], **zekât toplayan** ve zekatları dağıtan, muhasebesini tutan, zekat verecek veya alacak olanları toplayanlar gibi **memurlar,** Müslüman olmaları, Müslümanlıklarının güçlenmesi, akranlarının Müslüman olması, Müslümanları müdafaa etmeleri için –bunlar aynı zamanda müellefe-i kulûbun dört kısmıdır. İmam-ı Şafii'ye göre İslam dini güçlendiği için bu kısımlardan birinci ve sonuncu kısımlara bugün zekât verilmez. Diğer kısımlara en sahih olan görüşe göre zekat verilir **kalpleri İslam'a ısındırılacak olanlarla** hürriyetine kavuşturulacak mükatep **köleler,** masiyet için borçlanmadıkları veya tevbe ettikleri takdirde **borçlular** ki bunların borçlarını ödeyecek kadar malları yoktur veya zengin de olsalar sırf insanların arasını iyi etmek için üzerlerine borç alan kimseler de bu gruba dâhildir, **Allah yolunda** kendileri için fey/ganimetten pay olmayan - zengin de olsalar- **mücahitler ile yolda kalmış yolcular içindir,** ancak bunlara sarf olunur. **Allah** yarattıklarını **hakkıyla bilendir, hüküm ve** yaptıklarında **hikmet sahibidir** şu halde zekâtlar bunlardan başka kimselere sarf olunmaz ve bu sınıflardan biri bulunduğunda da zekâttan menedilmez. Devlet başkanı, toplanan zekât mallarını bu sınıflara eşit oranda paylaştırır. Ancak bu sınıflardan birine dâhil olan birini diğerine yeğ tutup ona daha fazla verebilir. Ayrıca bu sınıfların başında geçen "lam" harfleri istiğrak ifade eder. Buna göre her sınıftan bütün fertlere vermek gerekir. Fakat zekâtını veren bizzat malın sahibi olursa, zorluk söz konusu olduğu için her sınıftan herkese vermesi gerekmez. Her sınıftan üç kişiye vermesi kâfidir. Bu sınıflar cem' kalıbıyla varid olduğu için üçten aşağı olması da caiz değildir. Ayetteki hükme ilaveten Peygamberimizin sünneti de beyan etmiştir ki; zekat alacak kimsenin Müslüman olması ve Haşim veya Muttalip oğullarından olmaması şarttır.

61. **Yine onlardan** münafiklardan **peygamberi** ayıplayarak onun sözünü naklederek **inciten ve** "Muhammed söylediklerinizi duyar" denerek bu işten menedildiklerinde **"O** her söyleneni dinleyen ve kabul eden **bir kulaktır"** biz ona yemin edip "senin hakkında hiçbir şey konuşmadık"desek bizi tasdik eder **diyen kimseler de vardır. De ki: "O sizin için bir hayır kulağıdır** dinleyicisidir, şer dinleyicisi değildir **ki Allah'a inanır,** kendisine bir şey haber verdiklerinde ancak **mü'minlere inanır**[2] güvenip tasdik eder, başkalarına inanmaz. **İçinizden inanan kimseler için bir rahmettir**[3]**. Allah'ın Resûlünü incitenler için ise elem dolu bir azap vardır."**

---

[1] Ayette geçen fakir ve miskin kelimelerinin bu şekilde açıklanması –müellif Şafi olduğundan- Şafiilerin tercihleri doğrultusunda olmuştur. Diğerlerine göre durum tam aksinedir. (Müt.)

[2] Ayette "لِلْمُؤْمِنِ" kelimesinin başındaki "ل" zaiddir ve Allah'a ait olan teslim imanıyla diğer (tasdik etmek ve güvenmek anlamında olan genel) imanı birbirinden ayırmak için varid olmuştur.

[3] Ayette yer alan "رَحْمَةٌ" kelimesi farklı kıraatlerde, raf ile okunarak "أُذُنُ" kelimesine; cer ile okunarak "خَيْرٍ" kelimesine atfedilmiştir.

KELİME ANLAMI

55. فَلَا تُعْجِبْكَ **İmrendirmesin seni** *(Ne?)* اَمْوَالُهُمْ **Onların malları** *(Daha ne imrendirmesin?)* وَلَا اَوْلَادُهُمْ **Ve onların çocukları da** أَيْ لَا تَسْتَحْسِنْ Güzel görme *(Neyi?)* نِعَمَنَا Bizim nimetlerimizi *(Kime olan nimetlerimizi?)* عَلَيْهِمْ Onlara olan nimetlerimizi فَهِيَ O nimetler *(Ne-dir?)* اسْتِدْرَاجٌ İstidraçtır إِنَّمَا يُرِيدُ **Ancak diliyor** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neyi diliyor?)* لِيُعَذِّبَهُمْ **Onlara azap etmeyi** أَيْ Yani أَنْ يُعَذِّبَهُمْ En yuazzibehüm anlamındadır *(Neyle azap etmeyi?)* بِهَا **O nimetlerle** *(Nerede?)* فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatında** *(O nimetlerden bedel?)* بِمَا Ol şeylerle ki يَلْقَوْنَ Karşılaşıyorlar *(Ne hususta?)* فِي جَمْعِهَا O nimetleri toparlamada *(O karşılaştıkları şey de nedendir?)* مِنَ الْمَشَقَّةِ Meşakkat *(Daha?)* وَفِيهَا Ve o nimetlerde vardır *(Ne?)* مِنَ الْمَصَائِبِ Musibetler (Daha neyi istiyor?) وَتَزْهَقَ تَخْرُجَ **Ve çıkmasını** *(Ne?)* اَنْفُسُهُمْ **Onların canları** وَهُمْ كَافِرُونَ **Onlar kafir olarak** فَيُعَذِّبَهُمْ Ki onlara azap etsin *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Neyle?)* أَشَدَّ الْعَذَابِ En şiddetli azapla

56. وَيَحْلِفُونَ **Ve yemin ederler** *(Kime?)* بِاللهِ **Allah'a** إِنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** *(Nedir?)* لَمِنْكُمْ **Sizdendir** أَيْ Yani مُؤْمِنُونَ Müminlerdir وَمَا هُمْ **Halbuki onlar değildir** *(Ne?)* مِنْكُمْ **Sizden** وَلٰكِنَّهُمْ **Ve şu kadarı var ki onlar** *(Nedir?)* قَوْمٌ **Bir kavimdir ki** يَفْرَقُونَ **Korkuyorlar** *(Neden korkuyorlar?)* أَنْ تَفْعَلُوا Yapmanızdan *(Kime?)* بِهِمْ Onlara *(Kim gibi?)* كَالْمُشْرِكِينَ Müşrikler gibi فَيَحْلِفُونَ Bundan dolayı yemin ediyorlar *(Ne olarak yemin ediyorlar?)* تَقِيَّةً Takiyye olarak

57. لَوْ يَجِدُونَ **Şayet bulsalar** *(Ne?)* مَلْجَأً **Bir sığınak** *(Öyle sığınak ki)* يَلْجَأُونَ Sığınıyorlar *(Nereye?)* إِلَيْهِ Oraya أَوْ **Ya da** *(Ne bulsalar?)* مَغَارَاتٍ **Mağaralar** سَرَادِيبَ Sığınaklar أَوْ **Ya da** مُدَّخَلًا **Girecek bir delik** مَوْضِعًا Bir yer ki يَدْخُلُونَهُ Oraya giriyorlar لَوَلَّوْا **Elbette dönerlerdi** *(Nereye?)* إِلَيْهِ **Oraya** وَهُمْ يَجْمَحُونَ **koşuyor oldukları halde** يَسْرَعُونَ Hızlı davrandıkları halde *(Ne hususta?)* فِي دُخُولِهِ Girişte *(Daha ne konuda?)* وَالْاِنْصِرَافِ Dönmekte *(Kimden?)* عَنْكُمْ Sizden إِسْرَاعًا Bir süratle ki لَا يَرُدُّهُ Onu döndürmüyor *(Ne?)* شَيْءٌ Hiçbir şey *(Onların bu sürati ne gibi?)* كَالْفَرَسِ الْجَمُوحِ Dizginlenemeyen at gibi

58. وَمِنْهُمْ **Onlardan bazıları** مَنْ **Ol kimsedir ki** يَلْمِزُكَ يَعِيبُكَ **Seni ayıplıyor** *(Ne konuda?)* فِي قِسْمِ الصَّدَقَاتِ **sadakaların** taksimi **konusunda** فَإِنْ أُعْطُوا **Şayet verilirlerse** *(Neden?)* مِنْهَا **Onlardan (o sadakalardan)** رَضُوا **Memnun olurlar** وَإِنْ لَمْ يُعْطَوْا **Ve eğer verilmezlerse** *(Neden?)* مِنْهَا **Ondan** إِذَا هُمْ **Bir de bakarsın onlar**

يَسْخَطُونَ **Öfkelenirler**

59. وَلَوْ اَنَّهُمْ **Ve şayet onlar** رَضُوا **Razı olsaydılar** *(Neye?)* مَا **Ol şeye ki** اٰتٰهُمُ **Onlara verdi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Daha kim?)* وَرَسُولُهُ **Ve onun Resulü** *(Allah ve Resulünün verdikleri de nedendir?)* مِنَ الْغَنَائِمِ Ganimetlerden *(Daha?)* وَنَحْوِهَا Ve benzeri şeylerden *(Daha ne yapsalardı?)* وَقَالُوا **Ve deselerdi** حَسْبُنَا **Bize yeter** كَافِينَا Kifayet eder *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** سَيُؤْتِينَا **Bize verecektir** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neden verecektir?)* مِنْ فَضْلِهِ **Fazlından** *(Daha kim verecektir?)* وَرَسُولُهُ **Ve onun Resulü** *(Allah ve Resulünün vereceği şey de nedendir?)* مِنْ غَنِيمَةٍ أُخْرٰى Başka bir Ganimet مَا Öyle başka ganimet ki يَكْفِينَا Bize yeterli olur اِنَّا **Muhakkak ki biz** اِلَى اللّٰهِ **Allah'a** *(Neyiz?)* رَاغِبُونَ **Rağbet edenleriz** *(Neye rağbet edenleriz?)* أَنْ يُغْنِيَنَا Bizi zengin etmesini وَجَوَابُ لَوْ Lev'in cevabı *(Şudur:)* لَكَانَ Elbette olurdu *(Ne olurdu?)* خَيْرًا Daha hayırlı *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için

60. اِنَّمَا الصَّدَقَاتُ **Muhakkak ki sadakalar** اَلزَّكَوَاتُ Zekatlar *(Nedir?)* مَصْرُوفَةٌ Ayrılmıştır *(Kim için?)(dir)* لِلْفُقَرَآءِ **Fakirler için** اَلَّذِينَ Öyle fakirler ki لَا يَجِدُونَ Bulamıyorlar *(Neyi?)* مَا Ol şeyi ki يَقَعُ Dolduruyor/karşılıyor *(Neyi?)* مَوْقِعًا Bir parça (bile) *(Bu parça da nedendir?)* مِنْ كِفَايَتِهِمْ Kendilerine yetenden *(Daha kim içindir?)* وَالْمَسَاكِينِ **Ve miskinler için** اَلَّذِينَ Ol kimseler ki لَا يَجِدُونَ Bulamıyorlar *(Neyi?)* مَا Ol şeyi ki يَكْفِيهِمْ Onlara yetiyor *(Daha kim içindir?)* وَالْعَامِلِينَ **Çalışanlar/memur olanlar** *(Neye?)* عَلَيْهَا **Onlar üzerine** أَيْ Yani الصَّدَقَاتِ O sadakalar üzerine *(O çalışanlar da kimlerdir?)* مِنْ جَابٍ Dolaşan *(Daha?)* وَقَاسِمٍ Ve taksim eden *(Daha?)* وَكَاتِبٍ Ve yazan *(Daha?)* وَحَاشِرٍ Ve bir araya getiren *(Daha kim içindir?)* وَالْمُؤَلَّفَةِ **Ve ısındırılan** *(Ne?)* قُلُوبُهُمْ **Kalpleri** *(Kalpleri ısındırılanlara niçin zekat verilir?)* لِيُسْلِمُوا Müslüman olmaları için أَوْ Ya da يَثْبُتَ Sebat bulsun diye *(Ne?)* إِسْلَامُهُمْ Müslümanlıkları أَوْ Ya da يُسْلِمَ Müslüman olsun diye *(Kim?)* نُظَرَاؤُهُمْ Onlar gibileri أَوْ Ya da يَذُبُّوا Defetmeleri için *(Kimden?)* عَنِ الْمُسْلِمِينَ Müslümanlardan أَقْسَامٌ (Bu sebepler toplam dört) kısımdır وَالْأَوَّلُ وَالْأَخِيرُ Birincisi (Müslüman olmaları için) ve sonuncusu (Müslümanlardan düşmanları defetmeleri için kendilerine zekat verilecek olanlar) لَا يُعْطَيَانِ Verilmezler *(Ne vakit?)* اَلْيَوْمَ Bugün *(Kime göre?)* عِنْدَ الشَّافِعِيِّ Şafi'ye göre بِخِلَافِ Allah ondan razı olsun ﷺ *(Niçin verilmez?)* لِعِزِّ الْإِسْلَامِ İslam aziz olduğu için الْآخَرَيْنِ Diğer ikisi (Müslümanlıkları sebat bulsun diye verilenlerle, onlar gibi olanlar

Müslüman olsun diye zekat verilecek olanlar) bunun aksine olarak فَيُعْطَيَانِ O ikisi verilir *(Bu ne üzerine böyledir?)* عَلَى الْأَصَحِّ En sahih görüşe göre *(Sadakalar daha nere için masruftur?)* وَفِي فَكِّ الرِّقَابِ **Köleler** azat etmekde أَيِ الْمُكَاتَبِينَ Yani yazışmalı/mükateb kölelerde *(Daha nerede?)* وَالْغَارِمِينَ **Borçlularda** أَهْلِ الدَّيْنِ Vereceklilerde إِنِ اسْتَدَانُوا Şayet borç almışlarsa *(Ne için?)* لِغَيْرِ مَعْصِيَةٍ Günah dışı bir şey için أَوْ Ya da تَابُوا Tövbe etmişlerse وَلَيْسَ Ve yoksa *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için *(Ne yoksa?)* وَفَاءٌ (borca) vefa (edecek kadar mal) أَوْ Ya da (borç almışlarsa) *(Niçin?)* لِإِصْلَاحِ ذَاتِ الْبَيْنِ Arabuluculuk için وَلَوْ أَغْنِيَاءَ Zengin olsalar bile *(Daha nere için masruftur?)* وَفِي سَبِيلِ اللهِ **Allah yoluna** أَيِ الْقَائِمِينَ بِالْجِهَادِ Yani cihat edenlere *(Öyle cihat edenler ki)* مِمَّنْ لَا فَيْءَ لَهُمْ Ganimetten pay almayanlar وَلَوْ أَغْنِيَاءَ Zengin bile olsalar *(Daha nere için masruftur?)* وَابْنِ السَّبِيلِ **Yol oğlu için** الْمُنْقَطِعِ Kalakalmış *(Nerede?)* فِي سَفَرِهِ Yolculuğunda *(Bu sadakalar nasıl bunlar içindir?)* فَرِيضَةً **Bir farz olarak** نَصْبٌ Bu kelime mensuptur *(Neyle?)* بِفِعْلِهِ الْمُقَدَّرِ Takdir edilmiş fiiliyle *(Kimden bir farz olarak?)* مِنَ اللهِ **Allah'tan** وَاللهُ **Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Ziyade bilendir** *(Kimi?)* بِخَلْقِهِ Yarattıklarını حَكِيمٌ **Hikmet sahibi olandır** *(Nerede?)* فِي صُنْعِهِ Yaptıklarında فَلَا يَجُوزُ Bundan dolayı caiz değildir صَرْفُهَا Bu sadakaların sarf edilmesi *(Kim için?)* لِغَيْرِ هَؤُلَاءِ Bunların dışındakiler için *(Daha ne caiz değildir?)* وَلَا مَنْعِ صِنْفٍ مِنْهُمْ Onlardan bir sınıfın men edilmesi de *(Ne vakit?)* إِذَا وُجِدَ Bulunduğunda فَيَقْسِمُهَا Bunları taksim eder *(Kim?)* الْإِمَامُ İmam/devlet başkanı *(Kime?)* عَلَيْهِمْ Bunlara *(Ne üzere taksim eder?)* عَلَى السَّوَاءِ Eşitlik üzere وَلَهُ Onun yapma hakkı vardır *(Ne yapma hakkı?)* تَفْضِيلُ بَعْضِ آحَادِ الصِّنْفِ Bazı sınıftaki fertleri tercih etme hakkı *(Kime tercih etme?)* عَلَى بَعْضٍ Bazısı üzere وَأَفَادَتْ Ve ifade eder *(Ne?)* اللَّامُ Lam harfi *(Neyi ifade eder?)* وُجُوبَ اسْتِغْرَاقِ أَفْرَادِهِ Tüm fertleri kapsamanın vacip oluşunu لَكِنْ Şu kadarı var ki لَا يَجِبُ Vacip olmaz *(Kime?)* عَلَى صَاحِبِ الْمَالِ Malın sahibine *(Ne vakit?)* إِذَا قَسَمَ Taksime ettiğinde *(Niçin mal sahibine tüm fertleri kapsamak vacip olmaz?)* لِعُسْرِهِ Bu çok zor olduğu için بَلْ Bilakis يَكْفِي Yeterli olur *(Ne?)* إِعْطَاءُ ثَلَاثَةٍ Üç kişiye vermek *(Kimden olan üç kişiye?)* مِنْ كُلِّ صِنْفٍ Her sınıftan وَلَا يَكْفِي Ve yeterli olmaz *(Ne?)* دُونَهَا Bu sayıdan aşağısı كَمَا أَفَادَتْهُ Bunu ifade ettiği gibi *(Ne?)* أَنَّ شَرْطَ الْمُعْطَى Cemi sigası ﷺ صِيغَةُ الْجَمْعِ وَبَيَّنَتِ Ve beyan etmiştir *(Ne?)* السُّنَّةُ Sünnet Muhakkak ki verilecek kişinin şartı مِنْهَا O şartlardandır *(Ne?)* الْإِسْلَامُ İslam (Müslüman

olmak) *(Daha?)* وَأَنْ لَا يَكُونَ هَاشِمِيًّا Ve Haşimi olmamak *(Daha?)* وَلَا مُطَّلِبِيًّا Ve Muttalibî de olmamak

61. وَمِنْهُمُ **Yine Onlardan** أَيِ الْمُنَافِقِينَ Yani Münafıklardan bazıları vardır الَّذِينَ **Öyleleri ki var ki** يُؤْذُونَ **Eziyet ederler** *(Kime?)* النَّبِيَّ **Hz. Peygambere** *(Ne ile ona eziyet ederler?)* وَيَقُولُونَ Ve sözünü taşımak suretiyle وَبِنَقْلِ حَدِيثِهِ Onu ayıplamak suretiyle بِعَيْبِهِ **Ve derler** *(Ne vakit?)* إِذَا نُهُوا Nehyedildiklerinde *(Neden?)* عَنْ ذٰلِكَ Bundan *(Niçin derler?)* لِئَلَّا يَبْلُغَهُ Ona ulaşmaması için هُوَ **O** *(Nedir?)* أُذُنٌ **Kulaktır** أَيْ Yani يَسْمَعُ Duyar *(Neyi?)* كُلَّ قِيلٍ Her denileni *(Daha?)* وَيَقْبَلُهُ Ve kabul eder فَإِذَا حَلَفْنَا Yemin ettiğimizde de *(Kime?)* لَهُ Ona أَنَّا Ki elbette biz لَمْ نَقُلْ Demedik صَدَّقَنَا Bizi doğrular قُلْ **De ki** هُوَ O *(Nedir o?)* أُذُنُ مُسْتَمِعُ خَيْرٍ **Hayır kulağı,** dinleyenidir *(Kim için hayır kulağıdır?)* لَكُمْ **Sizin için** لَا مُسْتَمِعُ شَرٍّ Şerri dinleyen değil! يُؤْمِنُ **İnanır** *(Kime?)* بِاللهِ **Allah'a** *(Daha?)* وَيُؤْمِنُ **Ve inanır** يُصَدِّقُ Doğrular *(Kime-i?)* لِلْمُؤْمِنِينَ **Müminleri** *(Hangi hususta?)* فِيمَا Ol şeyde ki أَخْبَرُوهُ Ona haber verdiler *(Neyi haber verdiler?)* بِهِ O şeyi لَا لِغَيْرِهِمْ Başkalarını doğrular değildir وَاللَّامُ Lam *(Nedir?)* زَائِدَةٌ Zaittir *(Niçin gelmiştir?)* لِلْفَرْقِ Ayırmak için *(Neyi?)* بَيْنَ إِيمَانِ التَّسْلِيمِ Teslim imanı ile *(Daha?)* وَغَيْرِهِ Diğerlerinin arasını *(O peygamber daha nedir?)* وَرَحْمَةٌ **Ve rahmettir** *(Bu kelime....)* بِالرَّفْعِ Raf ile (okundu) *(Ne olarak?)* عَطْفًا Atıf olarak *(Ne üzerine atıf olarak?)* عَلَى أُذُنٌ 'Üzün' kelimesi üzerine *(Daha ne ile okundu?)* وَالْجَرِّ Ve cer ile de okundu *(Ne olarak cer okundu?)* عَطْفًا Atıf olarak *(Nereye atıf olarak?)* عَلَى خَيْرٍ "Hayr" kelimesi üzerine *(Kim için rahmettir?)* لِلَّذِينَ **Ol kimseler için ki** آمَنُوا **İman ettiler** *(Onlar kimlerdendir?)* مِنْكُمْ **Sizden** وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** يُؤْذُونَ **Eziyet ediyorlar** *(Kime?)* رَسُولَ اللهِ **Allah Resulüne** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* عَذَابٌ **Bir azap ki** أَلِيمٌ **Can yakıcı!**

﴿يَحْلِفُونَ بِاللهِ لَكُمْ﴾ أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ فِيمَا بَلَغَكُمْ عَنْهُمْ مِنْ أَذَى الرَّسُولُ أَنَّهُمْ مَا أَتَوْهُ ﴿لِيُرْضُوكُمْ وَاللهُ وَرَسُولُهُ أَحَقُّ أَنْ يُرْضُوهُ﴾ بِالطَّاعَةِ ﴿إِنْ كَانُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٦٢﴾﴾ حَقًّا وَتَوْحِيدُ الضَّمِيرِ لِتَلَازُمِ الرِّضَاءَيْنِ أَوْ خَبَرُ (اللهُ) أَوْ (رَسُولُهُ) مَحْذُوفٌ ﴿أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّهُ﴾ أَيِ الشَّأْنَ ﴿مَنْ يُحَادِدِ﴾ يُشَاقِقِ ﴿اللهَ وَرَسُولَهُ فَأَنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ﴾ جَزَاءً ﴿خَالِدًا فِيهَا ذٰلِكَ الْخِزْيُ الْعَظِيمُ ﴿٦٣﴾﴾ ﴿يَحْذَرُ﴾ يَخَافُ ﴿الْمُنَافِقُونَ أَنْ تُنَزَّلَ عَلَيْهِمْ﴾ أَيِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿سُورَةٌ تُنَبِّئُهُمْ بِمَا فِي قُلُوبِهِمْ﴾ مِنَ النِّفَاقِ وَهُمْ مَعَ ذٰلِكَ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿قُلِ اسْتَهْزِئُوا﴾ أَمْرُ تَهْدِيدٍ ﴿إِنَّ اللهَ مُخْرِجٌ﴾ مُظْهِرٌ ﴿مَا تَحْذَرُونَ ﴿٦٤﴾﴾ إِخْرَاجَهُ مِنْ نِفَاقِكُمْ ﴿وَلَئِنْ﴾ لَامُ الْقَسَمِ ﴿سَأَلْتَهُمْ﴾ عَنِ اسْتِهْزَائِهِمْ بِكَ وَالْقُرْآنِ وَهُمْ سَائِرُونَ مَعَكَ إِلَى تَبُوكَ ﴿لَيَقُولُنَّ﴾ مُعْتَذِرِينَ ﴿إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ﴾ فِي الْحَدِيثِ لِنَقْطَعَ بِهِ الطَّرِيقَ وَلَمْ نَقْصِدْ ذٰلِكَ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿أَبِاللهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ ﴿٦٥﴾﴾ ﴿لَا تَعْتَذِرُوا﴾ عَنْهُ ﴿قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ﴾ أَيْ ظَهَرَ كُفْرُكُمْ بَعْدَ إِظْهَارِ الْإِيمَانِ ﴿إِنْ يُعْفَ﴾ بِالْيَاءِ مَبْنِيًّا لِلْمَفْعُولِ وَالنُّونِ [نَعْفُ] مَبْنِيًّا لِلْفَاعِلِ ﴿عَنْ طَائِفَةٍ مِنْكُمْ﴾ بِإِخْلَاصِهَا وَتَوْبَتِهَا كَمَخْشِيِّ بْنِ حُمَيِّرٍ ﴿نُعَذِّبْ﴾ بِالتَّاءِ وَالنُّونِ [نُعَذِّبْ] ﴿طَائِفَةً بِأَنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿٦٦﴾﴾ مُصِرِّينَ عَلَى النِّفَاقِ وَالِاسْتِهْزَاءِ [طَائِفَةً] ﴿الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضٍ﴾ أَيْ مُتَشَابِهُونَ فِي الدِّينِ كَأَبْعَاضِ الشَّيْءِ الْوَاحِدِ ﴿يَأْمُرُونَ بِالْمُنْكَرِ﴾ الْكُفْرِ وَالْمَعَاصِي ﴿وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمَعْرُوفِ﴾ الْإِيمَانِ وَالطَّاعَةِ ﴿وَيَقْبِضُونَ أَيْدِيَهُمْ﴾ عَنِ الْإِنْفَاقِ فِي الطَّاعَةِ ﴿نَسُوا اللهَ﴾ تَرَكُوا طَاعَتَهُ ﴿فَنَسِيَهُمْ﴾ تَرَكَهُمْ مِنْ لُطْفِهِ ﴿إِنَّ الْمُنَافِقِينَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٦٧﴾﴾ ﴿وَعَدَ اللهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْكُفَّارَ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا هِيَ حَسْبُهُمْ﴾ جَزَاءً وَعِقَابًا ﴿وَلَعَنَهُمُ اللهُ﴾ أَبْعَدَهُمْ عَنْ رَحْمَتِهِ ﴿وَلَهُمْ عَذَابٌ مُقِيمٌ ﴿٦٨﴾﴾ دَائِمٌ

TÜRKÇE ANLAMI

62. Ey müminler! Peygamberinizi incittiklerine dair onlardan size ulaşan haberlerle ilgili olarak **sizi razı etmek için, Allah'a yemin ederler** ve size gelen haberleri inkar ederler. **Eğer** gerçekten **mü'min iseler,** kendisine itaat ederek **onu**[1] **razı etmeleri daha layıktır.**

63. **Allah'a ve Resûlüne karşı gelen** muhalefet eden **kimseye**[2], ceza olarak

[1] Ayette "أَنْ يُرْضُوهُ" terkibindeki "ه" zamirinin müfred olması, Allah ve resülünü razı etmenin birbirine bağlı şeyler kabilinden bir bütün olduğunu ifade içindir. Ayrıca ayette geçen "الله" veya "رسوله" kelimelerinden/mübtedalarından birinin haberi hazfedilmiştir.

[2] "أَنَّهُ" kelimesinin zamiri zamir-i şandır.

içinde ebedî kalacağı cehennem ateşinin olduğunu bilmediler mi? İşte bu, büyük bir rezilliktir.

64. **Münafıklar, kalplerinde olanı** nifakı, **yüzlerine karşı açıkça haber verecek bir surenin** müminlerin **üzerlerine indirilmesinden çekinirler** korkarlar. Buna rağmen dalga geçmeye devam ederler. **De ki: "Siz alay ede durun!** Bu emir tehdit bildirir. **Allah, çekindiğiniz o şeyi** nifakı **ortaya** açığa **çıkaracaktır."**

65. **Şâyet kendilerine** seninle birlikte Tebuk'e doğru giderken, seninle ve Kuran'la alay etmelerinden **sorsan**[1], özür mahiyetinde **"Biz** yol kısalsın diye **sadece** lâfa **dalmıştık ve aramızda eğleniyorduk",** "bununla kötü bir şey kast etmiyorduk" **derler.** Onlara **de ki: "Allah'la, onun âyetleriyle ve peygamberiyle mi eğleniyordunuz?"**

66. **Boşuna** ondan **özür dilemeyin! Çünkü siz,** görünüşte **iman ettikten sonra kafir oldunuz** küfrünüz açığa çıktı. **İçinizden** Mahşî bir Humeyr gibi tevbesi ve ihlası sebebiyle **bir zümre affolunsa bile**[2], nifak ve istihzalarında **ısrar etmeleri sebebiyle, diğer bir zümreye azap edilecektir**[3].

67. **Münafık erkekler ve münafık kadınlar birbirlerindendir** bir bütünün parçaları gibi, dince birbirlerinin benzeridir. **Kötülüğü** küfür ve isyanı **emredip, iyiliği** iman ve itaatı **menederler,** allah'a taat uğruna harcama konusunda **ellerini de sıkı tutarlar. Onlar Allah'ı unuttular** Allah'a itaati terk ettiler; **Allah da onları unuttu** onlara lütufla muamele etmeyi terk etti. **Şüphesiz münafıklar, fasıkların ta kendileridir.**

68. **Allah erkek münafıklara, kadın münafıklara ve kafirlere, içinde ebedî kalmak üzere cehennem ateşini vadetti. O, onlara** ceza olarak **yeter. Allah onlara lanet etmiştir** rahmetinden uzaklaştırmıştır. **Onlar için sürekli** daimî **bir azap vardır.**

KELİME ANLAMI

62. يَحْلِفُونَ **Yemin ediyorlar ki** *(Kime?)* بِاللهِ **Allah'a** *(Kim için yemin ediyorlar?)* لَكُمْ **Sizin için** أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ Ey Müminler! *(Ne konuda?)* فِيمَا Ol konuda ki بَلَغَكُمْ Size ulaştı *(Kimden?)* عَنْهُمْ Onlardan *(O size ulaşan da nedir?)* مِنْ أَذَى الرَّسُولُ Resule eziyet *(Yemin ederler ki)* أَنَّهُمْ Muhakkak ki onlar مَا أَتَوْهُ Eziyet etmediler *(Niçin yemin ederler?)* لِيُرْضُوكُمْ **Sizi hoşnut**

[1] Ayetin başında geçen "ل" yemin içindir.

[2] Ayette geçen "إِنْ يُعْفَ" cümlesi, "ي" ile ve meçhul kalıbında "إِنْ يُعْفَ" şeklindedir. Bir kıraatte "ن" ile ve malum kalıbında "إِنْ نَعْفُ" şeklinde de okunmuştur.

[3] Ayette geçen "نُعَذِّبْ" kelimesi hem "ن" hem de "ئ" ile okunmuştur.

etmek için وَاللّٰهُ **Allah** *(Daha?)* وَرَسُولُهُ **Ve onun Resulü** *(Nedir?)* اَحَقُّ **Daha layıktır** *(Neye?)* اَنْ يُرْضُوهُ **Onu razı etmeye** *(Neyle razı etmesine?)* بِالطَّاعَةِ İtaatle اِنْ كَانُوا **Şayet iseler** *(Ne?)* مُؤْمِنِينَ **Müminler** حَقًّا Gerçekten وَتَوْحِيدُ الضَّمِيرِ Zamirin (en yurzûhu) *(Niçindir?)* لِتَلَازُمِ الرِّضَاءَيْنِ İkisinin rızası arasında lüzum bulunduğundandır أَوْ Ya da خَبَرُ اَللّٰهُ Allah lafzının haberi أَوْ Ya da رَسُولُهُ Ve resuluhu lafzının haberi *(Nedir?)* مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir

63. اَلَمْ يَعْلَمُوا **Bilmediler mi?** اَنَّهُ **Durum şu ki** أَيِ الشَّأْنَ Yani Şân مَنْ **Her kim** يُحَادِدْ **Karşı koyarsa** *(Kime?)* اللّٰهَ **Allah'a** *(Daha kime?)* وَرَسُولَهُ **Ve onun Resulüne** فَاَنَّ لَهُ **Elbette onun için vardır** *(Ne?)* نَارَ جَهَنَّمَ **Cehennem ateşi** *(Ne olarak?)* جَزَاءً Ceza olarak *(O kişi ne olduğu halde)* خَالِدًا **Ebedi kalıcı olduğu halde** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** ذٰلِكَ **Bu** *(Nedir?)* اَلْخِزْيُ **Rezillik** *(Öyle rezillik ki)* اَلْعَظِيمُ **Büyük**

64. يَحْذَرُ **Çekiniyor** يَخَافُ Korkuyor *(Kim?)* اَلْمُنَافِقُونَ **Münafıklar** *(Neden korkuyorlar?)* اَنْ **İnmesinden** تُنَزَّلَ عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** أَيِ الْمُؤْمِنِينَ Yani Müminler üzerine *(Ne inmesinden korkuyorlar?)* سُورَةٌ **Bir sure ki** تُنَبِّئُهُمْ **Onlara bildiriyor** *(Neyi?)* بِمَا **Ol şeyi ki** *(O şey nerededir?)* فِي قُلُوبِهِمْ **Onların kalplerindedir** *(O kalplerinde olan şey de nedendir?)* مِنَ النِّفَاقِ Nifak وَهُمْ Onlar مَعَ ذٰلِكَ Bununla beraber يَسْتَهْزِئُونَ Alay ederler قُلْ **De ki** اسْتَهْزِئُوا **Alay edin bakalım!** *(Bu emir nedir?)* أَمْرُ تَهْدِيدٍ Tehdit emridir اِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* مُخْرِجٌ **Çıkarıcıdır** مُظْهِرٌ İzhar edicidir *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** تَحْذَرُونَ **Çekiniyorsunuz** *(Neden çekiniyorsunuz?)* إِخْرَاجَهُ Ortaya koymaktan *(Ortaya koymaktan çekindiğiniz şey de nedendir?)* مِنْ نِفَاقِكُمْ Sizin nifakınızdan

65. وَلَئِنْ **Andolsun ki eğer** *(Buradaki 'lam' nedir?)* لَامُ الْقَسَمِ Yemin lam'ıdır سَئَلْتَهُمْ **Soracak olursan onlara** *(Neden soracak olursan?)* عَنِ اسْتِهْزَائِهِمْ Alay etmelerinden *(Kimle?)* بِكَ Seninle *(Daha?)* وَالْقُرْآنِ Ve Kuran'la وَهُمْ Halbuki onlar *(Nedir?)* سَائِرُونَ Giderler مَعَكَ Seninle birlikte *(Nereye?)* إِلَى تَبُوكَ Tebük'e لَيَقُولُنَّ **Elbette onlar derler** *(Ne oldukları halde?)* مُعْتَذِرِينَ Özür beyan ederek اِنَّمَا كُنَّا **Muhakkak ki biz idik** نَخُوضُ **(Söze) dalmış** *(Daha?)* وَنَلْعَبُ **Ve şakalaşıyorduk** *(Nerede?)* فِي الْحَدِيثِ Konuşmada *(Niçin böyle şakalaşıyorduk?)* لِنَقْطَعَ Kat etmek için *(Neyle?)* بِهِ Bununla *(Neyi?)* الطَّرِيقَ Yolu وَلَمْ نَقْصِدْ Ve biz kastetmemiştik *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu قُلْ **De ki** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara اَبِاللّٰهِ **Allah'la mı?**

(Daha?) وَاٰيَاتِهٖ **Ve onun ayetleriyle mi?** وَرَسُوْلِهٖ **Resulüyle mi?** كُنْتُمْ **Siz idiniz** تَسْتَهْزِئُوْنَ **Alay ediyor**

66. لَا تَعْتَذِرُوْا **Özür belirtmeyiniz!** *(Neden?)* عَنْهُ O alay etmekten قَدْ كَفَرْتُمْ **Muhakkak ki siz kafir oldunuz** *(Neden sonra?)* بَعْدَ اِيْمَانِكُمْ **İman etmenizden sonra** أَيْ Yani ظَهَرَ Ortaya çıktı *(Ne?)* كُفْرُكُمْ Sizin küfrünüz *(Neden sonra?)* بَعْدَ اِظْهَارِ الْاِيْمَانِ İman göstermenizden sonra اِنْ يُعْفَ **Şayet affolunsa** *(Bu kelime)* بِالْيَاءِ Ya ile (okundu) *(Ne olduğu halde ya ile okundu?)* مَبْنِيًّا Mebni/kurulu olarak *(Ne için?)* لِلْمَفْعُوْلِ Meful için (yani meçhul siga ile okundu) *(Daha neyle okundu bu kelime?)* وَالنُّوْنِ Nun ile [نَعْفُ] *(Ne olduğu halde?)* مَبْنِيًّا Mebni/kurulu olarak *(Ne için?)* لِلْفَاعِلِ Fail için (yani malum siga ile okundu) *(Kimden affolsa?)* عَنْ طَائِفَةٍ **Bir topluluktan** *(Kimden olan bir topluluğu?)* مِنْكُمْ **Sizden olan** *(Ne sebebiyle affetsek?)* بِاِخْلَاصِهَا İhlası sebebiyle *(Daha?)* وَتَوْبَتِهَا Ve tövbesi sebebiyle *(Kim gibi?)* كَمَخْشِيِّ بْنِ حُمَيِّرٍ Mahşî b. Humeyr gibi تُعَذَّبْ **Azap edilir** *(Bu kelime...)* بِالتَّاءِ Ta ile *(Daha?)* وَالنُّوْنِ Ve nun ile [نُعَذِّبْ] (okundu) *(Kim azap edilir?)* طَائِفَةٌ **Diğer bir topluluk** *(Ne sebebiyle?)* بِاَنَّهُمْ كَانُوْا **Onlar olmaları sebebiyle** *(Ne olmaları sebebiyle?)* مُجْرِمِيْنَ **Suçlu-günahkar** مُصِرِّيْنَ Israrcılar *(Ne üzerine?)* عَلَى النِّفَاقِ Nifak üzerine *(Daha?)* وَالْاِسْتِهْزَاءِ Ve alay etme üzerine

67. اَلْمُنَافِقُوْنَ **Münafık erkekler** *(Daha?)* وَالْمُنَافِقَاتُ **Ve Münafık kadınlar** *(Nedir?)* بَعْضُهُمْ **Onların bazıları** مِنْ بَعْضٍ **Bazılarındandır** أَيْ Yani مُتَشَابِهُوْنَ Benzerlerdir *(Ne hususta?)* فِي الدِّيْنِ Din hususunda *(Ne gibi benzerler?)* كَاَبْعَاضِ الشَّيْءِ الْوَاحِدِ Tek şeyin parçaları gibi يَاْمُرُوْنَ **Emrederler** *(Neyi?)* بِالْمُنْكَرِ **Münker/kötüyü** اَلْكُفْرِ وَالْمَعَاصِي Küfrü ve masiyetleri *(Daha ne yaparlar?)* وَيَنْهَوْنَ **Ve nehyederler** *(Neden nehyederler?)* عَنِ الْمَعْرُوْفِ **Maruftan/iyiden** اَلْاِيْمَانِ وَالطَّاعَةِ İman ve itaatten *(Daha ne yaparlar?)* وَيَقْبِضُوْنَ **Ve sıkı tutarlar** *(Neyi ?)* اَيْدِيَهُمْ **Ellerini** *(Neden tutarlar?)* عَنِ الْاِنْفَاقِ İnfak etmekten *(Nerede infak etmekten?)* فِي الطَّاعَةِ Allah'a itaatte نَسُوا **Unuttular** *(Kimi?)* اللّٰهَ **Allah'ı** تَرَكُوا Terk ettiler *(Neyi?)* طَاعَتَهُ Ona itaati فَنَسِيَهُمْ **Artık unuttu O da onları** تَرَكَهُمْ Onları bıraktı-mahrum etti *(Neden?)* مِنْ لُطْفِهٖ Lütfundan اِنَّ الْمُنَافِقِيْنَ **Muhakkak ki münafıklar** هُمْ **Asıl onlardır** *(Kim?)* الْفَاسِقُوْنَ **Fasıklar**

68. وَعَدَ **Vaat etti** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kime?)* الْمُنَافِقِيْنَ **Münafık erkeklere** *(Daha?)*

وَالْمُنَافِقَاتِ **Ve münafık kadınlara** *(Daha kimi?)* وَالْكُفَّارَ **Ve kafirlere** *(Neyi vaat etti?)* نَارَ جَهَنَّمَ **Cehennem ateşini** *(O münafıklar ne olduğu halde?)* خَالِدِينَ **Ebedi kalıcı oldukları halde** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** هِيَ **O** *(Nedir?)* حَسْبُهُمْ **Onlara yeter** *(Ne olarak?)* جَزَاءً Ceza olarak *(Daha?)* وَعِقَابًا Ve azap olarak وَلَعَنَهُمُ **Ve lanet etti onlara** *(Kim?)* اللَّهُ **Allah** أَبْعَدَهُمْ Uzaklaştırdı onları *(Neden?)* عَنْ رَحْمَتِهِ Rahmetinden وَلَهُمْ **Ve onlar için vardır** *(Ne?)* عَذَابٌ **Bir azap ki** مُقِيمٌ **Kalıcı** دَائِمٌ Sürekli

أَنْتُمْ أَيُّهَا الْمُنَافِقُونَ ﴿كَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ كَانُوا أَشَدَّ مِنْكُمْ قُوَّةً وَأَكْثَرَ أَمْوَالًا وَأَوْلَادًا فَاسْتَمْتَعُوا﴾ تَمَتَّعُوا ﴿بِخَلَاقِهِمْ﴾ نَصِيبِهِمْ مِنَ الدُّنْيَا ﴿فَاسْتَمْتَعْتُمْ﴾ أَيُّهَا الْمُنَافِقُونَ ﴿بِخَلَاقِكُمْ كَمَا اسْتَمْتَعَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ بِخَلَاقِهِمْ وَخُضْتُمْ﴾ فِي الْبَاطِلِ وَالطَّعْنِ فِي النَّبِيِّ ﷺ ﴿كَالَّذِي خَاضُوا﴾ أَيْ كَخَوْضِهِمْ ﴿أُولَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٦٩﴾ ﴿أَلَمْ يَأْتِهِمْ نَبَأُ﴾ خَبَرُ ﴿الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ﴾ قَوْمِ هُودٍ ﴿وَثَمُودَ﴾ قَوْمِ صَالِحٍ ﴿وَقَوْمِ إِبْرَاهِيمَ وَأَصْحَابِ مَدْيَنَ﴾ قَوْمِ شُعَيْبٍ ﴿وَالْمُؤْتَفِكَاتِ﴾ قُرَى قَوْمِ لُوطٍ أَيْ أَهْلِهَا ﴿أَتَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ﴾ بِالْمُعْجِزَاتِ فَكَذَّبُوهُمْ فَأُهْلِكُوا ﴿فَمَا كَانَ اللهُ لِيَظْلِمَهُمْ﴾ بِأَنْ يُعَذِّبَهُمْ بِغَيْرِ ذَنْبٍ ﴿وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٧٠﴾﴾ بِارْتِكَابِ الذَّنْبِ ﴿وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَوةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَوةَ وَيُطِيعُونَ اللهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللهُ إِنَّ اللهَ عَزِيزٌ﴾ لَا يُعْجِزُهُ شَيْءٌ عَنْ إِنْجَازِ وَعْدِهِ وَوَعِيدِهِ ﴿حَكِيمٌ ﴿٧١﴾﴾ لَا يَضَعُ شَيْئًا إِلَّا فِي مَحَلِّهِ ﴿وَعَدَ اللهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ﴾ إِقَامَةٍ ﴿وَرِضْوَانٌ مِنَ اللهِ أَكْبَرُ﴾ أَعْظَمُ مِنْ ذَلِكَ كُلِّهِ ﴿ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٧٢﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

69. Siz ey münafıklar! **siz de tıpkı, sizden öncekiler gibisiniz: Onlar sizden daha güçlü, malları ve çocukları daha fazlaydı. Onlar** dünyadan **paylarına düşenden faydalanmışlardı. Sizden öncekilerin, paylarına düşenden faydalandığı gibi siz de** ey münafıklar **payınıza düşenden öylece faydalandınız ve onlar** onların daldığı **gibi, siz de** batıla ve peygamberi kötüleme faaliyetine **daldınız. İşte onların dünyada da ahirette de amelleri boşa gitmiştir. İşte onlar ziyana uğrayanların ta kendileridir.**

70. Onlara kendilerinden öncekilerin; Nûh, Hûd'un kavmi **Âd ve** Salih'in kavmi **Semûd kavimlerinin; İbrahim'in kavminin;** Şuayb'ın kavmi **Medyen halkının ve yerle bir olan şehirlerin** Lût kavminin şehir halkının **haberleri ulaşmadı mı? Peygamberleri onlara apaçık deliller** mucizeler **getirmişti.** Ama onları yalanladılar; bunun üzerine helak edildiler. **Demek ki Allah onlara** günahsız yere azap ederek **zulmediyor değildi, ama onlar** günah işlemekle **kendilerine zulmediyorlardı.**

71. **Mü'min erkekler ve mü'min kadınlar birbirlerinin dostlarıdır. İyiliği emreder, kötülükten alıkoyarlar. Namazı dosdoğru kılar, zekâtı verirler. Allah'a ve Resûlüne itaat ederler. İşte bunlara Allah merhamet edecektir. Şüphesiz Allah mutlak güç sahibidir** vaad veya tehdidini yerine getirme konusunda onu hiçbir şey çaresiz bırakamaz, **hüküm ve hikmet sahibidir** o her şeyi hak ettiği yere koyar, her şeyi kıvamında yapar.

72. **Allah mü'min erkeklere ve mü'min kadınlara, ebedi olarak kalacakları, içinden ırmaklar akan cennetler ve Adn** -ikamet ve ebedilik- **cennetlerinde çok güzel köşkler va'detti. Allah'ın rızası ise,** bunların hepsinden **daha büyüktür. İşte bu büyük kurtuluştur.**

KELİME ANLAMI

69. أَنْتُمْ أَيُّهَا الْمُنَافِقُونَ Siz Ey Münafiklar! *(Ne gibisiniz?)* كَالَّذِينَ **Ol kimseler gibisiniz ki** مِنْ قَبْلِكُمْ **Sizden öncedir** كَانُوا **Onlar idiler** أَشَدَّ **Daha şiddetli** *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(Ne cihetten?)* قُوَّةً **Güç olarak** *(Daha neydiler?)* وَأَكْثَرَ **Ve daha çoktular** *(Ne cihetten?)* أَمْوَالًا **Mallar** *(Daha?)* وَأَوْلَادًا **Ve çocuklar olarak** فَاسْتَمْتَعُوا **Artık onlar nasiplendiler** تَمَتَّعُوا Faydalandılar *(Neyle?)* بِخَلَاقِهِمْ نَصِيبِهِمْ **Nasipleriyle** *(O nasipleri de nedendir?)* مِنَ الدُّنْيَا Dünyadan فَاسْتَمْتَعْتُمْ **Artık siz de nasiplendiniz** أَيُّهَا الْمُنَافِقُونَ Ey münafiklar *(Neyle?)* بِخَلَاقِكُمْ **Nasibinizle** *(Kim gibi?)* كَمَا اسْتَمْتَعَ **Faydalandığı gibi** *(Kim?)* الَّذِينَ **Ol kimseler ki** مِنْ قَبْلِكُمْ **Sizden öncedir** *(Neyle?)* بِخَلَاقِهِمْ **Nasipleriyle** وَخُضْتُمْ **Ve dalıverdiniz** *(Nereye?)* فِي الْبَاطِلِ Batıla *(Daha neye?)* وَالطَّعْنِ Saldırıda bulunmaya *(Kim hakkında?)* فِي النَّبِيِّ Hz. Peygamber (s.a.v.) hakkında ﷺ Allah ona salat ve selam etsin *(Kim gibi daldınız?)* كَالَّذِي **Ol kimse gibi ki** خَاضُوا **Daldılar** أَيْ Yani كَخَوْضِهِمْ Onların dalmaları gibi أُولَئِكَ **İşte onlar** حَبِطَتْ **Boşa çıkmıştır** *(Ne?)* أَعْمَالُهُمْ **Onların amelleri** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا **Dünyada** *(Daha nerede?)* وَالْآخِرَةِ **Ahirette** وَأُولَئِكَ **Ve işte onlar** هُمُ **Asıl onlardır** الْخَاسِرُونَ **Hüsrana uğrayanlar**

70. أَلَمْ يَأْتِهِمْ **Gelmedi mi onlara?** *(Ne?)* نَبَأُ خَبَرُ الَّذِينَ **Ol kimselerin haberi ki** مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan öncedir** *(O kimselerden bedel)* قَوْمِ نُوحٍ **Nuh'un kavminin** *(Daha?)* وَعَادٍ **Ve Ad kavminin** *(Kimdir o Ad kavmi?)* قَوْمِ هُودٍ Hud'un kavmidir *(Daha kimin haberi?)* وَثَمُودَ **Ve Semud'un** *(Kimdir o Semud kavmi?)* قَوْمِ صَالِحٍ Salih'in kavmi *(Daha kimin haberi?)* وَقَوْمِ إِبْرَاهِيمَ **İbrahim'in kavminin haberi** *(Daha kimin haberi?)* وَأَصْحَابِ مَدْيَنَ

Meyden halkının *(Kimdir o Medyen halkı?)* قَوْمِ شُعَيْبٍ Şuayb'ın kavmi *(Daha kimin haberi?)* وَالْمُؤْتَفِكَاتِ **Ters yüz edilmiş şehirlerin** قُرَى قَوْمِ لُوطٍ Lut'un kavminin şehirleri أَيْ Yani oranın ahalisi أَهْلِهَا **Onlara getirmişti** *(Kim?)* أَتَتْهُمْ **Peygamberleri** رُسُلُهُمْ *(Neyi?)* بِالْبَيِّنَاتِ **Apaçık delilleri** بِالْمُعْجِزَاتِ Mucizeleri فَكَذَّبُوهُمْ Onlarda onlar yalanlamıştı فَأُهْلِكُوا Bundan sebep de helak edildiler فَمَا كَانَ **Olmadı** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Ne olmadı?)* لِيَظْلِمَهُمْ **Onlara zulmeder** *(Neyle?)* بِأَنْ يُعَذِّبَهُمْ Onlara azap etmek suretiyle بِغَيْرِ ذَنْبٍ Günahsız yere وَلٰكِنْ **Şu kadarı var ki** كَانُوا **Onlar oldular** أَنْفُسَهُمْ **Kendilerine** يَظْلِمُونَ **Zulmediyor** *(Ne şekilde?)* بِارْتِكَابِ الذَّنْبِ Günah işlemek suretiyle

71. وَالْمُؤْمِنُونَ **Mümin erkekler** *(Ne?)* وَالْمُؤْمِنَاتُ **Ve mümin kadınlar** *(Nedir?)* بَعْضُهُمْ **Onların bazısı** أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ **Bazısının dostudur** يَأْمُرُونَ **Emrederler** *(Neyi?)* بِالْمَعْرُوفِ **Marufu/iyiyi** *(Daha?)* وَيَنْهَوْنَ **Ve nehyederler** *(Neden nehyederler?)* عَنِ الْمُنْكَرِ **Münkerden/kötüden** *(Daha ne yaparlar?)* وَيُقِيمُونَ **Ve dosdoğru kılarlar** *(Neyi?)* الصَّلٰوةَ **Namazı** *(Daha?)* وَيُؤْتُونَ **Ve verirler** *(Neyi?)* الزَّكٰوةَ **Zekatı** *(Daha?)* وَيُطِيعُونَ **Ve itaat ederler** *(Kime?)* اللهَ **Allah'a** *(Daha kime itaat ederler?)* وَرَسُولَهُ **Ve onun Resulüne** أُولٰئِكَ **İşte onlar** سَيَرْحَمُهُمْ **Rahmet edecektir onlara** *(Kim?)* اللهُ **Allah** إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* عَزِيزٌ **Azizdir** لَا يُعْجِزُهُ Onun aciz düşüremez *(Ne?)* شَيْءٌ Hiçbir şey *(Neden aciz düşüremez?)* عَنْ إِنْجَازِ وَعْدِهِ Vaat ettiği şeyleri gerçekleştirmekten *(Daha neyi gerçekleştirmekten?)* وَوَعِيدِهِ Tehdit ettiği gerçekleştirmekten حَكِيمٌ **Hikmet sahibidir** لَا يَضَعُ Koymaz *(Neyi?)* شَيْئًا Hiçbir şeyi إِلَّا Ancak (koyar) *(Nereye?)* فِي مَحَلِّهِ Yerine

72. وَعَدَ **Vaat etmiştir** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Kime?)* الْمُؤْمِنِينَ **Mümin erkeklere** *(Daha?)* وَالْمُؤْمِنَاتِ **Ve mümin kadınlara** *(Neyi vaat etmiştir?)* جَنَّاتٍ **Cennetleri** *(Öyle cennetler ki)* تَجْرِي **Akıyor** *(Nereden?)* مِنْ تَحْتِهَا **Onların altlarından** *(Ne akıyor?)* الْأَنْهَارُ **Nehirler** *(Onlar ne oldukları halde?)* خَالِدِينَ **Ebedi kalıcı oldukları halde** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Daha ne vaat etti Allah?)* وَمَسَاكِنَ **Bir takım meskenler ki** طَيِّبَةً **Hoş** *(Nerededir bu meskenler?)* فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ،إِقَامَةٍ **Adn** –ikamet ve ebedilik- **cennetlerindedir** وَرِضْوَانٌ **Ve hoşnutluk** *(Kimden olan hoşnutluk?)* مِنَ اللهِ **Allah'tan** *(Nedir?)* أَكْبَرُ **Daha büyüktür** أَعْظَمُ Daha yücedir *(Neden?)* مِنْ ذٰلِكَ كُلِّهِ Bunların hepsinden ذٰلِكَ **İşte bu** هُوَ **Odur** الْفَوْزُ **Kurtuluş** *(Öyle kurtuluş ki)* الْعَظِيمُ **Büyük**

﴿يَآ اَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ﴾ بِالسَّيْفِ ﴿وَالْمُنَافِقِينَ﴾ بِاللِّسَانِ وَالْحُجَّةِ ﴿وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ﴾ بِالْاِنْتِهَارِ وَالْمَقْتِ ﴿وَمَاْوٰيهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿٧٣﴾﴾ اَلْمَرْجِعُ هِيَ ﴿يَحْلِفُونَ﴾ أَيِ الْمُنَافِقُونَ ﴿بِاللهِ مَا قَالُوا﴾ مَا بَلَغَكَ عَنْهُمْ مِنَ السَّبِّ ﴿وَلَقَدْ قَالُوا كَلِمَةَ الْكُفْرِ وَكَفَرُوا بَعْدَ اِسْلَامِهِمْ﴾ أَظْهَرُوا الْكُفْرَ بَعْدَ إِظْهَارِ الْإِسْلَامِ ﴿وَهَمُّوا بِمَا لَمْ يَنَالُوا﴾ مِنَ الْفَتْكِ بِالنَّبِيِّ لَيْلَةَ الْعَقَبَةِ عِنْدَ عَوْدِهِ مِنْ تَبُوكَ وَهُمْ بِضْعَةَ عَشَرَ رَجُلًا فَضَرَبَ عَمَّارٌ بْنُ يَاسِرٍ وُجُوهَ الرَّوَاحِلِ لَمَّا غَشُوهُ فَرُدُّوا ﴿وَمَا نَقَمُوٓا﴾ أَنْكَرُوا ﴿اِلَّآ اَنْ اَغْنَاهُمُ اللهُ وَرَسُولُهُ مِنْ فَضْلِهِ﴾ بِالْغَنَائِمِ بَعْدَ شِدَّةِ حَاجَتِهِمْ وَالْمَعْنَى لَمْ يَنَلْهُمْ مِنْهُ إِلَّا هٰذَا وَلَيْسَ مِمَّا يُنْقَمُ ﴿فَاِنْ يَتُوبُوا﴾ عَنِ النِّفَاقِ وَيُؤْمِنُوا بِكَ ﴿يَكُ خَيْرًا لَهُمْ وَاِنْ يَتَوَلَّوْا﴾ عَنِ الْإِيمَانِ ﴿يُعَذِّبْهُمُ اللهُ عَذَابًا اَلِيمًا فِي الدُّنْيَا﴾ بِالْقَتْلِ ﴿وَالْاٰخِرَةِ﴾ بِالنَّارِ ﴿وَمَا لَهُمْ فِي الْاَرْضِ مِنْ وَلِيٍّ﴾ يَحْفَظُهُمْ مِنْهُ ﴿وَلَا نَصِيرٍ ﴿٧٤﴾﴾ يَمْنَعُهُمْ ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ عَاهَدَ اللهَ لَئِنْ اٰتٰنَا مِنْ فَضْلِهِ لَنَصَّدَّقَنَّ﴾ فِيهِ إِدْغَامُ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ فِي الصَّادِ ﴿وَلَنَكُونَنَّ مِنَ الصّٰلِحِينَ ﴿٧٥﴾﴾ وَهُوَ ثَعْلَبَةُ بْنُ حَاطِبٍ سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ أَنْ يَدْعُوَ لَهُ أَنْ يَرْزُقَهُ اللهُ مَالًا وَيُؤَدِّيَ مِنْهُ إِلَى كُلِّ ذِي حَقٍّ حَقَّهُ فَدَعَا لَهُ فَوُسِّعَ عَلَيْهِ فَانْقَطَعَ عَنِ الْجُمُعَةِ وَالْجَمَاعَةِ وَمَنَعَ الزَّكَاةَ كَمَا قَالَ تَعَالَى: ﴿فَلَمَّآ اٰتٰيهُمْ مِنْ فَضْلِهِ بَخِلُوا بِهِ وَتَوَلَّوْا﴾ عَنْ طَاعَةِ اللهِ ﴿وَهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٧٦﴾﴾ ﴿فَاَعْقَبَهُمْ﴾ أَيْ فَصَيَّرَ عَاقِبَتَهُمْ ﴿نِفَاقًا﴾ ثَابِتًا ﴿فِي قُلُوبِهِمْ اِلٰى يَوْمِ يَلْقَوْنَهُ﴾ أَيِ اللهَ وَهُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿بِمَآ اَخْلَفُوا اللهَ مَا وَعَدُوهُ وَبِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ ﴿٧٧﴾﴾ فِيهِ فَجَاءَ بَعْدَ ذٰلِكَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ بِزَكَاتِهِ فَقَالَ: إِنَّ اللهَ مَنَعَنِي أَنْ أَقْبَلَ مِنْكَ فَجَعَلَ يَحْثُو التُّرَابَ عَلَى رَأْسِهِ ثُمَّ جَاءَ إِلَى أَبِي بَكْرٍ فَلَمْ يَقْبَلْهَا ثُمَّ إِلَى عُمَرَ فَلَمْ يَقْبَلْهَا ثُمَّ إِلَى عُثْمَانَ فَلَمْ يَقْبَلْهَا وَمَاتَ فِي زَمَانِهِ ﴿اَلَمْ يَعْلَمُوٓا﴾ أَيِ الْمُنَافِقُونَ ﴿اَنَّ اللهَ يَعْلَمُ سِرَّهُمْ﴾ مَا أَسَرُّوهُ فِي أَنْفُسِهِمْ ﴿وَنَجْوٰيهُمْ﴾ مَا تَنَاجَوْا بِهِ بَيْنَهُمْ ﴿وَاَنَّ اللهَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ﴿٧٨﴾﴾ مَا غَابَ عَنِ الْعِيَانِ وَلَمَّا نَزَلَتْ آيَةُ الصَّدَقَةِ جَاءَ رَجُلٌ فَتَصَدَّقَ بِشَيْءٍ كَثِيرٍ فَقَالَ الْمُنَافِقُونَ مُرَاءٍ وَجَاءَ رَجُلٌ فَتَصَدَّقَ بِصَاعٍ فَقَالُوا إِنَّ اللهَ غَنِيٌّ عَنْ صَدَقَةِ هٰذَا فَنَزَلَ ﴿اَلَّذِينَ﴾ مُبْتَدَأٌ ﴿يَلْمِزُونَ﴾ يَعِيبُونَ ﴿الْمُطَّوِّعِينَ﴾ اَلْمُتَنَفِّلِينَ ﴿مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فِي الصَّدَقَاتِ وَالَّذِينَ لَا يَجِدُونَ اِلَّا جُهْدَهُمْ﴾ طَاقَتَهُمْ فَيَأْتُونَ بِهِ ﴿فَيَسْخَرُونَ مِنْهُمْ﴾ وَالْخَبَرُ ﴿سَخِرَ اللهُ مِنْهُمْ﴾ جَازَاهُمْ عَلَى سُخْرِيَّتِهِمْ ﴿وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿٧٩﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

73. **Ey peygamber! Kafirlere** kılıçla **ve münafıklara karşı** lisanen ve delillerle **cihad et ve onlara karşı** azarlayarak, kızarak **çetin ol. Onların varacakları yer cehennemdir.** Bir varış yeri olarak **orası ne kötü bir varış yeridir!**

74. Münafıklar, kendilerinden sana ulaşan haberlerle alakalı olarak **bir şey söylemediklerine dair Allah'a yemin ediyorlar. Hâlbuki o küfür sözünü söylediler ve Müslüman olduktan sonra inkâr ettiler** ilk önce Müslüman olduklarını dışa vurmuşken, daha sonra kâfirliklerini dışa vurdular. **Ayrıca başaramadıkları şeye** Peygamberimizin gafletini yakalayıp ansızın kendisini öldürmeye **de yeltendiler.** Münafıklar on küsur kişilik bir grup halinde, Akebe[1] gecesi Tebuk gazvesinden dönerken karanlıktan istifadeyle Peygamberimizi öldürmek istemişlerdi. Ammar bin Yasir develerin yüzüne vurunca münafıklar geri döndüler[2]. **Sırf, Allah ve Resulü** çok büyük fakirlik döneminden sonra **kendi lütfu ile** ganimetlerle **onları zengin kıldığı için intikam almaya** inkar etmeye **kalktılar** yani peygamberle aralarında sadece bu var, aralarında düşmanlığı gerektirecek başka bir şey yoktur. Bu da intikam almayı gerektirecek bir şey değildir. **Eğer** nifaktan **tövbe ederlerse** ve sana iman ederlerse **kendileri için hayırlı olur. Şayet** imandan **yüz çevirirlerse Allah onları dünyada** katledilmekle **ve ahirette elem dolu bir azaba** ateşe **çarptıracaktır. Artık onlar için yeryüzünde** onları koruyacak **ne bir dost ne de** kendilerinden azabı defedecek **bir yardımcı vardır.**

75. **İçlerinden, "Eğer Allah bize lütuf ve kereminden verirse mutlaka bol bol sadaka veririz[3] ve mutlaka salihlerden oluruz" diye Allah'a söz verenler de vardır** bu kimse Sa'lebe bin Hatıp'tir. Peygamber efendimizden kendisine mal vermesi için Allah'a dua etmesini istemiş ve

---

[1] Akabe, Medine ile Tebuk arasında bulunan bir tepedir. Münafıklar peygamberimizi öldürmek üzere bu tepede beklemişlerdir.

[2] Kaynaklarda olayın detayları şöyle anlatılmıştır: Münafıklar, peygamberimizi tepeye çıktığı sırada devesinden vadiye düşürüp öldürmek istemişlerdi. Peygamberimize Allah tarafından bu durum bildirildi. Peygamberimizin münadisi insanlara, vadiden gitmesini, peygamberimizin ise tepeden gideceğini ilan etti. Peygamberimiz tepeye çıktığında Ammar'a devesinin yularından sıkıca tutmasını, Huzeyfe'ye de devenin arkasını tutmasını tembihledi. O sırada münafıklar yüzleri sarılı olduğu halde develerini Peygamberimizin devesinin üzerine sürerek onu sıkıştırdılar. Peygamberimizin devesi aniden seğirterek bazı eşyaları yere düştü, Ammar münafıkların develerinin yüzlerine vurup duruma müdahele etti. Bunun üzerine münafıklar planın daha önceden fark edildiğini anlayarak oradan uzaklaştılar. Bkz. Cemel, c. 2, s. 300. (Müt.)

[3] Ayette geçen "لَنَصَّدَّقَنَّ" kelimesinin aslında bulunan "ت" harfi "ص" harfine idğam edilmiştir.

Allah kendisine mal verdiği takdirde her hak sahibine hakkını vereceğini vaad etmişti. Peygamberimizin duası üzerine Allah o kimsenin rızkını genişletti. Bunun üzerine Salebe cumadan ve cemaatten kesildi ve zekata vermekten kaçındı.

76. **Fakat Allah lütuf ve kereminden onlara verince, onda cimrilik ettiler ve sözlerinden yüz çevirdikleri halde** Allah'a itaatten **dönüp gittiler.**

77. **Allah'a verdikleri sözü tutmadıkları ve yalan söyledikleri için o da kalplerine, kendisiyle** Allah'la **karşılaşacakları güne** kıyamete **kadar (sürecek) bir** sabit bir **nifak soktu** onların sonunu münafıklık kıldı. Salebe bundan sonra zekâtını kendi elleriyle Peygamberimize getirdi. Peygamberimiz "Allah benim senden zekât almamı menetti" diyerek onu geri çevirdi. Salebe bunun üzerine başına toprak serpti/dövündü durdu. Peygamberimizin vefatından sonra Hz. Ebubekir'e getirdi. Hz. Ebubekir de kabul etmedi. Sonra Hz. Ömer'e getirdi. Hz. Ömer de kabul etmedi. Daha sonra Hz. Osman'a getirdi. Hz. Osman da kabul etmedi ve Hz. Osman zamanında öldü.

78. **Münafıklar, Allah'ın, onların sırlarını** içlerinde gizlediklerini **ve** aralarında geçen **fısıltılarını bildiğini ve Allah'ın gaybleri** gözlerden gaib olan şeyleri **çok iyi bilen olduğunu bilmediler mi?** Sadaka ayeti nazil olduktan sonra bir adam geldi ve yüklü miktarda sadaka verdi. Münafıklar bunun gösteriş için yapıldığını söylediler. Bir başka adam geldi ve bir sa' sadaka verdi. Bu defa Allah'ın, bu adamın sadakasına ihtiyacı yoktur, diyerek kendisini ayıpladılar. Bunun üzerine aşağıdaki ayet nazil oldu.

79. **Sadakalar hususunda gönüllü** nafile olarak **bağışta bulunan mü'minlerle, güçlerinin yettiğinden başkasını bulamayanları** getiremeyenleri **çekiştirip onlarla alay edenler** ayıplayanlar **var ya**[1]**; işte Allah asıl onları maskaraya çevirmiştir**[2] alay geçmelerine misliyle karşılık vermiştir**. Onlar için elem dolu bir azap vardır.**

KELİME ANLAMI

73. يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ **Ey Peygamber!** جَاهِدْ **Cihat et!** *(Kimle?)* الْكُفَّارَ **Kafirlerle** *(Neyle cihat et?)* بِالسَّيْفِ Kılıçla *(Daha kimle cihat et?)* وَالْمُنَافِقِينَ **Ve münafıklarla** *(Münafıklarla neyle cihat et ?)* بِاللِّسَانِ Dil ile *(Daha?)* وَالْحُجَّةِ Ve delil ile *(Daha ne yap?)* وَاغْلُظْ **Ve kalın/sert ol!** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** *(Neyle onlar üzerine sert ol?)* بِالْإِنْتِهَارِ Paylamak-defetmek suretiyle *(Daha?)* وَالْمَقْتِ Ve öfkeli davranmakla وَمَأْوِيهُمْ **Ve onların varacağı yer** *(Nedir?)* جَهَنَّمُ **Cehennemdir** وَبِئْسَ **Ve ne kötü** الْمَصِيرُ **Varılacak yerdir** الْمَرْجِعُ

[1] Ayette geçen "الَّذِينَ" kelimesi mübtedadır.

[2] Ayette geçen "سَخِرَ اللهُ مِنْهُمْ" cümlesi haberdir.

هِيَ Dönülecek yerdir o!

74. يَحْلِفُونَ **Yemin ederler** أَيْ Yani الْمُنَافِقُونَ Münafiklar *(Kime?)* بِاللهِ **Allah'a** مَا قَالُوا **Ki demediler** *(Neyi?)* مَا Ol şeyi ki بَلَغَكَ Sana ulaştı *(Kimden?)* عَنْهُمْ Onlardan *(Onlardan sana ulaşan şey de nedir?)* مِنَ السَّبِّ Sövme/dil uzatma وَلَقَدْ قَالُوا **Ve andolsun ki dediler** *(Neyi?)* كَلِمَةَ الْكُفْرِ **Küfür sözünü** *(Daha ne yaptılar?)* وَكَفَرُوا **Ve kafir oldular** بَعْدَ إِظْهَارِ إِسْلَامِهِمْ **İslamiyeti kabullerinden sonra** أَظْهَرُوا الْكُفْرَ Küfür izhar ettiler بَعْدَ إِظْهَارِ الْإِسْلَامِ İslam olduklarını izhar ettikten sonra وَهَمُّوا **Ve yeltendiler** *(Neye?)* بِمَا **Ol şeye ki** لَمْ يَنَالُوا **Nail olamadılar** *(O nail olamayıp, yeltendikleri şey de nedendir?)* مِنَ الْفَتْكِ Suikast *(Kime?)* بِالنَّبِيِّ Hz.Peygambere *(Ne vakit?)* لَيْلَةَ الْعَقَبَةِ Akabe gecesi عِنْدَ عَوْدِهِ Dönüşünde *(Nereden?)* مِنْ تَبُوكَ Tebük'ten وَهُمْ Onlar *(Kimdir?)* بِضْعَةُ عَشَرَ رَجُلًا On küsür adamdır فَضَرَبَ Vurdu *(Kim?)* عَمَّارُ بْنُ يَاسِرٍ Ammar b. Yasir *(Neye vurdu?)* وُجُوهَ الرَّوَاحِلِ Develerinin yüzlerine *(Ne vakit?)* لَمَّا غَشُوهُ Onu (Hz. Peygamberin etrafını) kapladıklarında فَرُدُّوا Bunun üzerine geri döndüler وَمَا نَقَمُوا أَنْكَرُوا **İnkar etmediler** إِلَّا أَنْ أَغْنَاهُمُ **Ancak onları zenginleştirdi diye** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Daha?)* وَرَسُولُهُ **Ve Resulü** *(Neden zenginleştirdi diye?)* مِنْ فَضْلِهِ **Fazlından** *(Ne ile zenginleştirdi?)* بِالْغَنَائِمِ Ganimetlerle *(Ne vakit?)* بَعْدَ شِدَّةِ حَاجَتِهِمْ Onlar çok fazla muhtaç olduktan sonra وَالْمَعْنَى Mana şudur: لَمْ يَنَلْهُمْ Ulaşmadı onlara *(Kimden?)* مِنْهُ Ondan (Hz. Peygamberden) إِلَّا هٰذَا Ancak bu وَلَيْسَ Ve bu da değildir *(Ne değildir?)* مِمَّا يُنْقَمُ Ayıplanacak-kötü görülecek bir şey فَإِنْ يَتُوبُوا **Eğer tövbe ederlerse** *(Neden?)* عَنِ النِّفَاقِ Nifaktan *(Daha?)* وَيُؤْمِنُوا Ve iman ederlerse *(Kime?)* بِكَ Sana يَكُ **Olur** *(Ne olur?)* خَيْرًا **Daha hayırlı** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** وَإِنْ يَتَوَلَّوْا **Ve eğer yüz çevirirlerse** *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İmandan يُعَذِّبْهُمُ **Onlara azap eder** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Nasıl?)* عَذَابًا **Bir azapla ki** أَلِيمًا **Can yakıcı** *(Nerede azap eder?)* فِي الدُّنْيَا **Dünyada** *(Neyle azap eder?)* بِالْقَتْلِ Ölümle *(Daha nerede azap eder?)* وَالْآخِرَةِ **Ve ahirette** *(Neyle azap eder?)* بِالنَّارِ Ateşle وَمَا لَهُمْ **Ve onlar için olmadı** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ne olmadı?)* مِنْ وَلِيٍّ **Ne bir veli** *(Öyle veli ki)* يَحْفَظُهُمْ Onları korur *(Neden?)* مِنْهُ O azaptan وَلَا نَصِيرٍ **Ve ne de bir yardımcı** *(Öyle yardımcı ki)* يَمْنَعُهُمْ Onlardan (azabı) engelleyecek

75. وَمِنْهُمْ **Ve onlardan bazısı vardır** مَنْ **Ol kimse ki** عَاهَدَ **Ahitleşmişti** *(Kimle?)* اللهَ

Allah'la ki لَئِنْ آتَانَا **Şayet verirse bize** *(Neden?)* مِنْ فَضْلِهِ **Fazlından** لَنَصَّدَّقَنَّ **Elbette sadaka vereceğiz** فِيهِ Bu kelimede vardır *(Ne?)* إِدْغَامُ التَّاءِ Ta'nın idgamı *(Neredeki tn?)* فِي الْأَصْلِ Kelimenin aslındaki *(Nereye idgamı?)* فِي الصَّادِ Sad harfine وَلَنَكُونَنَّ **Ve elbette olacağız** *(Kimlerden olacağız?)* مِنَ الصَّالِحِينَ **Salih kimselerden** وَهُوَ Bu kişi *(Kimdir?)* ثَعْلَبَةُ بْنُ حَاطِبٍ Salebe b. Hatıb'tır سَأَلَ İstedi *(Kim?)* النَّبِيَّ Hz. Peygamber ﷺ Allah ona salat ve selam etsin *(Ne istedi?)* أَنْ يَدْعُوَ Dua etmesini *(Kime dua etmesini?)* لَهُ Kendisine *(Neye dua etmesini?)* أَنْ يَرْزُقَهُ اللهُ Allah'ın onu rızıklandırmasını *(Ne ile?)* مَالًا Mal ile وَيُؤَدِّيَ Ki o da versin *(Neden?)* مِنْهُ O maldan *(Kime?)* إِلَى كُلِّ ذِي حَقٍّ Her hak sahibine *(Neyi versin ?)* حَقَّهُ Hakkını فَدَعَا Bunun üzerine dua etti *(Kime?)* لَهُ O kişiye فَوُسِّعَ Genişletildi *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِ O kişi üzerine فَانْقَطَعَ Bunun üzerine kesildi *(Neden?)* عَنِ الْجُمُعَةِ Cumadan *(Daha neden?)* وَالْجَمَاعَةِ Ve cemaatten *(Daha ne yaptı?)* وَمَنَعَ Ve kaçındı *(Neden?)* الزَّكَاةَ Zekat vermekten كَمَا قَالَ Dedi gibi *(Kim?)* تَعَالَى Allah teala

76. فَلَمَّا آتَيهُمْ **Ne zaman ki verdi onlara** *(Neden verdi?)* مِنْ فَضْلِهِ **Fazlından** بَخِلُوا **Cimrilik yaptılar** *(Nede?)* بِهِ **Onda** *(Daha ne yaptılar?)* وَتَوَلَّوْا **Ve yüz çevirdiler** *(Neden?)* عَنْ طَاعَةِ اللهِ Allah'a itaatten وَهُمْ **Halbuki onlar** *(Nedir?)* مُعْرِضُونَ **Yüz çeviricidirler**

77. فَأَعْقَبَهُمْ **Böylece (akibetlerini) döndürdü** أَيْ Yani فَصَيَّرَ Dönüştürdü *(Neyi?)* عَاقِبَتَهُمْ Onların akibetini *(Neye döndürdü?)* نِفَاقًا **Nifaka** *(Öyle nifak ki)* ثَابِتًا Sabit nifak *(Nerede bir nifaka döndürdü?)* فِي قُلُوبِهِمْ **Onların kalplerinde** *(Ne vakte kadar?)* إِلَى يَوْمِ يَلْقَوْنَهُ **Kendisiyle karşılaşacakları güne değin** أَيْ Yani اللهَ Allah'la وَهُوَ O gün *(Nedir?)* يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüdür *(Ne sebebiyle Allah akibetlerini kalplerinde bir nifaka döndürdü ?)* بِمَا أَخْلَفُوا **Tutmamaları sebebiyle** *(Kime karşı?)* اللهَ **Allah'a karşı** *(Neyi tutmamaları?)* مَا وَعَدُوهُ **Vaatlerini** *(Daha ne sebebiyle..?)* وَبِمَا كَانُوا **Ve ol şey sebebiyle ki Onlar idiler** يَكْذِبُونَ **Yalan söylüyor** *(Ne hususta?)* فِيهِ O vaat hususunda فَجَاءَ Getirdi *(Ne vakit?)* بَعْدَ ذَلِكَ Bundan sonra *(Kime getirdi?)* إِلَى النَّبِيِّ ﷺ Hz. Peygambere *(s.a.v.)* *(Neyi getirdi?)* بِزَكَاتِهِ Zekatını فَقَالَ O da dedi ki إِنَّ اللهَ Muhakkak ki Allah مَنَعَنِي Beni men etti *(Neden?)* أَنْ أَقْبَلَ Kabul etmemden *(Kimden kabul etmemden?)* مِنْكَ Senden فَجَعَلَ Bunun üzerinde başladı يَحْثُو Saçmaya *(Neyi?)* التُّرَابَ Toprağı *(Ne üzerine?)* عَلَى رَأْسِهِ Başı üzerine ثُمَّ جَاءَ Sonra geldi

(Kime?) إِلَى أَبِي بَكْرٍ Ebu Bekir'e فَلَمْ يَقْبَلْهَا Oda kabul etmedi ثُمَّ إِلَى عُمَرَ Sonra Ömer'e (geldi) فَلَمْ يَقْبَلْهَا O da kabul etmedi ثُمَّ إِلَى عُثْمَانَ Sonra Osman'a (geldi) فَلَمْ يَقْبَلْهَا O da kabul etmedi وَمَاتَ Ve öldü (Ne vakit?) فِي زَمَانِهِ Onun zamanında

78. أَلَمْ يَعْلَمُوا **Daha bilmediler mi ki?** أَيِ الْمُنَافِقُونَ Yani Münafiklar أَنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** يَعْلَمُ **Bilir** (Neyi?) سِرَّهُمْ **Onların gizlisini** (Neyi bilir?) مَا Ol şeyi ki أَسَرُّوهُ Onu gizlediler (Nerede gizlediler?) فِي أَنْفُسِهِمْ Kendilerinde (Daha neyi bilir?) وَنَجْوٰيهُمْ **Onların fısıltılarını** مَا Ol şeyi ki تَنَاجَوْا Fısıldaştılar (Neyle?) بِهِ O şeyle (Nerede?) بَيْنَهُمْ Aralarında وَأَنَّ اللهَ **Zira elbbette ki Allah** (Nedir?) عَلَّامُ الْغُيُوبِ **Gaypleri pek iyi bilendir** مَا Ol şeyi ki غَابَ Gaip oldu (Neden gaip oldu?) عَنِ الْعِيَانِ Gözlerden

79. وَلَمَّا نَزَلَتْ Ne zaman ki indi (Ne?) آيَةُ الصَّدَقَةِ Sadaka ayeti جَاءَ Geldi (Kim?) رَجُلٌ Bir adam فَتَصَدَّقَ Ve sadaka olarak verdi (Neyi?) بِشَيْءٍ Bir şeyi ki كَثِيرٍ Çok فَقَالَ Bunun üzerine dedi (Kim?) الْمُنَافِقُونَ Münafiklar (Şöyle dediler...) مُرَاءٍ (Bu adam) Riyakardır وَجَاءَ Geldi (Kim?) رَجُلٌ Bir adam فَتَصَدَّقَ Ve sadaka olarak verdi بِصَاعٍ Bir sa' (hurma) فَقَالُوا Bunun üzerine dediler إِنَّ اللهَ Muhakkak ki Allah (Nedir?) غَنِيٌّ İhtiyaçsızdır (Neden?) عَنْ صَدَقَةِ هٰذَا Bunun sadakasından فَنَزَلَ Bunun üzerine indi : أَلَّذِينَ **Ol kimseler ki** (Bu kelime nedir?) مُبْتَدَأٌ Mübtedadır يَلْمِزُونَ يَعِيبُونَ **Ayıplıyorlar** (Kimi?) الْمُطَّوِّعِينَ **Fazladan verenleri** الْمُتَنَفِّلِينَ Nafile olarak verenleri (O fazladan verenler de kimlerdendir?) مِنَ الْمُؤْمِنِينَ **Müminlerden** (Ne hususta fazladan verenleri?) فِي الصَّدَقَاتِ **Sadakalarda** (Daha kimi ayıplayanlar?) وَالَّذِينَ **Ve ol kimseler ki** لَا يَجِدُونَ **Bulamıyorlar** إِلَّا جُهْدَهُمْ **Ancak güçlerinin yettiğini** طَاقَتَهُمْ Takatinin yettiğini فَيَأْتُونَ Ve getiriyorlar (Neyi?) بِهِ O şeyi ki فَيَسْخَرُونَ **Ve alayda bulunanlar** (Kimle?) مِنْهُمْ **Onlarla** وَالْخَبَرُ Haber (şudur) سَخِرَ **Alay etmiştir** (Kim?) اللهُ **Allah** (Kimle?) مِنْهُمْ **Onlarla** جَازَاهُمْ Onları cezalandırmıştır (Ne üzerine?) عَلَى سُخْرِيَّتِهِمْ Bu alayları üzerine وَلَهُمْ **Ve onlar için vardır** (Ne?) عَذَابٌ **Bir azap ki** أَلِيمٌ **Can yakıcı**

﴿اِسْتَغْفِرْ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿لَهُمْ اَوْ لَا تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ﴾ تَخْيِيرٌ لَهُ فِي الْاِسْتِغْفَارِ وَتَرْكِهِ قَالَ ﷺ (إِنِّي خُيِّرْتُ فَاخْتَرْتُ) يَعْنِي الْاِسْتِغْفَارَ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ ﴿اِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللهُ لَهُمْ﴾ قِيلَ الْمُرَادُ بِالسَّبْعِينَ اَلْمُبَالَغَةُ فِي كَثْرَةِ الْاِسْتِغْفَارِ وَفِي الْبُخَارِيِّ حَدِيثُ (لَوْ أَعْلَمُ أَنِّي لَوْ زِدْتُ عَلَى السَّبْعِينَ غُفِرَ لَزِدْتُ عَلَيْهَا) وَقِيلَ الْمُرَادُ اَلْعَدَدُ الْمَخْصُوصُ لِحَدِيثِهِ أيضاً (وَسَأَزِيدُ عَلَى السَّبْعِينَ) فَبَيَّنَ لَهُ حَسْمَ الْمَغْفِرَةِ بِآيَةِ ﴿سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ﴾ ﴿ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللهِ وَرَسُولِهِ وَاللهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٨٠﴾﴾ ﴿فَرِحَ الْمُخَلَّفُونَ﴾ عَنْ تَبُوكَ ﴿بِمَقْعَدِهِمْ﴾ أَيْ بِقُعُودِهِمْ ﴿خِلَافَ﴾ أَيْ بَعْدَ ﴿رَسُولِ اللهِ وَكَرِهُوٓا اَنْ يُجَاهِدُوا بِاَمْوَالِهِمْ وَاَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللهِ وَقَالُوا﴾ أَيْ قَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ﴿لَا تَنْفِرُوا﴾ تَخْرُجُوا إِلَى الْجِهَادِ ﴿فِي الْحَرِّ قُلْ نَارُ جَهَنَّمَ اَشَدُّ حَرًّا﴾ مِنْ تَبُوكَ فَالْأَوْلَى أَنْ يَتَّقُوهَا بِتَرْكِ التَّخَلُّفِ ﴿لَوْ كَانُوا يَفْقَهُونَ ﴿٨١﴾﴾ يَعْلَمُونَ ذٰلِكَ مَا تَخَلَّفُوا ﴿فَلْيَضْحَكُوا قَلِيلًا﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿وَلْيَبْكُوا﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿كَثِيرًا جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٢﴾﴾ خبر عن حالهم بصيغة الأمر ﴿فَاِنْ رَجَعَكَ﴾ رَدَّكَ ﴿اللهُ﴾ مِنْ تَبُوكَ ﴿اِلٰى طَآئِفَةٍ مِنْهُمْ﴾ مِمَّنْ تَخَلَّفَ بِالْمَدِينَةِ مِنَ الْمُنَافِقِينَ ﴿فَاسْتَاْذَنُوكَ لِلْخُرُوجِ﴾ مَعَكَ إِلَى غَزْوَةٍ أُخْرَى ﴿فَقُلْ﴾ لَهُمْ ﴿لَنْ تَخْرُجُوا مَعِيَ اَبَدًا وَلَنْ تُقَاتِلُوا مَعِيَ عَدُوًّا اِنَّكُمْ رَضِيتُمْ بِالْقُعُودِ اَوَّلَ مَرَّةٍ فَاقْعُدُوا مَعَ الْخَالِفِينَ ﴿٨٣﴾﴾ اَلْمُتَخَلِّفِينَ عَنِ الْغَزْوِ مِنَ النِّسَاءِ وَالصِّبْيَانِ وَغَيْرِهِمْ وَلَمَّا صَلَّى النَّبِيُّ ﷺ عَلَى ابْنِ أُبَيٍّ نَزَلَ ﴿وَلَا تُصَلِّ عَلٰٓى اَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ اَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلٰى قَبْرِهِ﴾ لِدَفْنٍ أَوْ زِيَارَةٍ ﴿اِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللهِ وَرَسُولِهِ وَمَاتُوا وَهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٨٤﴾﴾ كَافِرُونَ ﴿وَلَا تُعْجِبْكَ اَمْوَالُهُمْ وَاَوْلَادُهُمْ اِنَّمَا يُرِيدُ اللهُ اَنْ يُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الدُّنْيَا وَتَزْهَقَ﴾ تَخْرُجَ ﴿اَنْفُسُهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿٨٥﴾﴾ ﴿وَاِذَآ اُنْزِلَتْ سُورَةٌ﴾ أَيْ طَائِفَةٌ مِنَ الْقُرْآنِ ﴿اَنْ﴾ أَيْ بِأَنْ ﴿اٰمِنُوا بِاللهِ وَجَاهِدُوا مَعَ رَسُولِهِ اسْتَاْذَنَكَ اُولُوا الطَّوْلِ﴾ ذَوُو الْغِنَى ﴿مِنْهُمْ وَقَالُوا ذَرْنَا نَكُنْ مَعَ الْقَاعِدِينَ ﴿٨٦﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

80. Ey Muhammed! **Onlar için ister bağışlanma dile ister dileme.** Bu hitap Peygamberimizi istiğfar yapma veya yapmama konusunda muhayyer bırakmaktadır. Nitekim Buharî'nin rivayetine göre, peygamber efendimiz "ben muhayyer bırakıldım ve (istiğfarda bulunmayı) tercih ettim" buyurmuştur. **Onlar için yetmiş kez bağışlanma dilesen de, Allah onları asla affetmeyecektir.** Burada yetmiş rakamının zikredilmesi kesrette mübalağa

içindir. Buharî'de geçen bir hadiste şöyle varit olmuştur: "Eğer bilsem ki, yetmişten fazla istiğfar ettiğimde affolunacaklar elbette yetmişten fazla istiğfar ederdim." Buharî'de varit olan "o halde yetmişten fazla istiğfar edeceğim" şeklindeki hadise istinaden burada geçen yetmiş rakamının özellikle kendisinin kast edildiği de söylenmiştir. Her ne kadar bu ayet peygamberimizi muhayyer bıraksa da "Onlara mağfiret dilesen de, dilemesen de onlar için birdir. Allah onları bağışlamayacaktır." (Münafıkun,) ayetiyle mağfiret edilme ihtimali kökten kazınmıştır. **Bu, onların Allah ve Resulünü inkâr etmiş olmaları sebebiyledir. Allah fasık topluluğu doğru yola iletmez.**

81. Tebuk seferinden **geri kalanlar Allah resulünün ardından oturup kalmalarına sevindiler. Allah yolunda mallarıyla canlarıyla cihad etmek hoşlarına gitmedi ve** birbirlerine **"Bu sıcakta sefere çıkmayın" dediler. De ki: "Cehennemin ateşi** Tebuk'ten **daha sıcaktır."** Şu halde savaşa katılmak suretiyle cehennem ateşinden sakınmanız daha layıktır. **Keşke anlasalardı.** Eğer bunu anlasalardı, savaştan geri kalmazlardı.

82. **Artık kazandıklarının karşılığı olarak,** dünyada **az gülsünler,** ahirette **çok ağlasınlar**[1].

83. **Eğer (bundan böyle) Allah seni,** Tebük'ten **onlardan** savaşa katılmayan münafıklardan **bir zümrenin yanına döndürür de, onlar** seninle beraber bir başka savaşa **çıkmak için senden izin isterlerse,** onlara **de ki: "Artık siz benimle birlikte ebediyen çıkmayacak ve benimle birlikte hiçbir düşmanla asla savaşmayacaksınız. Çünkü siz baştan yerinizde oturup kalmaya razı oldunuz. Şimdi de** kadın ve çocuklar gibi **geri kalanlarla birlikte oturun."**

84. Peygamber efendimiz Ubey bin Selül'ün cenaze namazını kıldığında şu ayet nazil oldu: **Onlardan ölen hiçbirinin asla namazını kılma ve** defin veya ziyaret için **kabrinin başında durma. Çünkü onlar Allah'ı ve Resûlünü inkâr ettiler ve fasık** kafir **olarak öldüler.**

85. **Onların malları ve evlatları seni imrendirmesin. Allah bunlarla ancak, dünyada kendilerine azap etmeyi ve canlarının kafir olarak çıkmasını istiyor.**

86. **"Allah'a iman edin ve Resûlü ile birlikte cihat edin" diye bir sûre** Kuran'dan bir bölüm **indirildiğinde, onlardan servet sahibi olanlar, senden izin istediler ve "Bizi bırak da oturup kalanlarla birlikte olalım" dediler.**

[1] Bu ayette emir kalıbı kullanılarak onların halinden haber verilmiştir.

TÜRKÇE ANLAMI

80. اِسْتَغْفِرْ **İstiğfarda bulun!** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammet! *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** اَوْ **Ya da** لَا تَسْتَغْفِرْ **İstiğfarda bulunma** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Bu ayet nedir?)* تَخْيِيرٌ Muhayyer bırakmadır *(Kimi?)* لَهُ Hz. Peygamberi *(Ne hususta?)* فِي الْاِسْتِغْفَارِ İstiğfar hususunda *(Daha?)* وَتَرْكِهِ Ve istiğfarı terk hususunda قَالَ Dedi *(Kim?)* ﷺ Hz. Peygamber *(s.a.v.)* : «إِنِّي Muhakkak ki ben خُيِّرْتُ Muhayyer bırakıldım فَاخْتَرْتُ» Ben de seçimimi yaptım يَعْنِي Yani الْاِسْتِغْفَارَ İstiğfarı (seçtim) رَوَاهُ Bu sözü rivayet etti *(Kim?)* الْبُخَارِيُّ Buhari اِنْ تَسْتَغْفِرْ **Şayet istiğfar etsen** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** سَبْعِينَ مَرَّةً **Yetmiş defa** فَلَنْ يَغْفِرَ **Kesinlikle mağfiret etmeyecektir** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** قِيلَ Dendi ki الْمُرَادُ Kastedilen *(Ne ile?)* بِالسَّبْعِينَ Yetmiş ile *(Nedir?)* اَلْمُبَالَغَةُ Mubalağadır *(Ne hususta?)* فِي كَثْرَةِ الْاِسْتِغْفَارِ Çok istiğfar etmede وَفِي الْبُخَارِيِّ Buhari'de vardır حَدِيثُ Şu hadis «لَوْ أَعْلَمُ Şayet bilsem ki أَنِّي Muhakkak ki ben لَوْ زِدْتُ Artırsam *(Ne üzerine?)* عَلَى السَّبْعِينَ Yetmiş üzerine غُفِرَ Mağfiret olunur لَزِدْتُ Elbette artırırım (istiğfarı) *(Ne üzerine?)* عَلَيْهَا» Yetmiş üzerine وَقِيلَ Dendi ki الْمُرَادُ Kastedilen *(Nedir?)* اَلْعَدَدُ الْمَخْصُوصُ O belirli adettir *(Niçin belirli adet olduğu söylenmiştir?)* لِحَدِيثِهِ أَيْضاً Yine Hz. Peygamberin şu hadisinden dolayı : «وَسَأَزِيدُ Ve elbette artıracağım *(Ne üzerine?)* عَلَى السَّبْعِينَ» Yetmiş üzerine فَبَيَّنَ Beyan edildi *(Kime?)* لَهُ Hz.Peygambere *(Ne?)* حَسْمَ الْمَغْفِرَةِ Mağfiretin sonra erdiği *(Neyle beyan edildi?)* بِآيَةِ Şu ayetle : سَوَاءٌ Eşittir *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ Onlar üzerine أَسْتَغْفَرْتَ İstiğfar etsen de *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için أَمْ Ya da لَمْ تَسْتَغْفِرْ İstiğfar etmesen de? *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için ذٰلِكَ **Bu** *(Ne sebebiyledir?)* بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا **Onların inkar etmeleri sebebiyledir** *(Kimi?)* بِاللهِ **Allah'ı** *(Daha?)* وَرَسُولِهِ **Ve onun Resulünü** وَاللهُ **Allah** لَا يَهْدِي **Hidayet etmez** *(Kime?)* الْقَوْمَ **Bir kavme ki** الْفَاسِقِينَ **Fasıklardır**

81. فَرِحَ **Sevindi** *(Kim?)* الْمُخَلَّفُونَ **Geri kalanlar** *(Nereden geri kalanlar?)* عَنْ تَبُوكَ Tebük'ten *(Neye sevindiler?)* بِمَقْعَدِهِمْ **Oturmalarına** أَيْ Yani بِقُعُودِهِمْ (Bi makadihim kelimesi) bi kuûdihim anlamındadır خِلَافَ أَيْ بَعْدَ رَسُولِ اللهِ **Resulullah'tan sonra** *(s.a.v.)* *(Daha ne yaptılar?)* وَكَرِهُوا **Ve hoş görmediler** *(Neyi?)* اَنْ يُجَاهِدُوا **Cihat etmeyi** *(Neyle?)* بِأَمْوَالِهِمْ **Mallarıyla** *(Daha?)* وَأَنْفُسِهِمْ **Ve canlarıyla** *(Nerede?)* فِي سَبِيلِ اللهِ **Allah yolunda** *(Daha ne yaptılar?)* وَقَالُوا **Ve dediler** أَيْ قَالَ Yani dedi *(Kim?)* بَعْضُهُمْ Onların

bazısı *(Kime dedi?)* لِبَعْضٍ Diğer bazısına اِلَى الْجِهَادِ لَا تَنْفِرُوا تَخْرُجُوا **Cihada çıkmayın!** *(Nerede?)* فِي الْحَرِّ قُلْ **Bu sıcakta De ki** نَارُ جَهَنَّمَ **Cehennem ateşi** *(Nedir?)* اَشَدُّ **Daha şiddetlidir** *(Ne yönden?)* حَرًّا **Sıcak olarak** *(Neden daha şiddetlidir?)* مِنْ تَبُوكَ Tebük'ten فَالْأَوْلٰى En güzeli *(Nedir?)* أَنْ يَتَّقُوهَا Cehennem ateşinden korunmaktır *(Neyle korunmak?)* بِتَرْكِ التَّخَلُّفِ (Cihattan) geri kalmayı terk ederek لَوْ كَانُوا **Şayet olsalardı** يَفْقَهُونَ **Anlıyor** يَعْلَمُونَ Biliyor olsalardı *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu مَا تَخَلَّفُوا O zaman geri kalmazlardı

82. فَلْيَضْحَكُوا **Artık gülün!** قَلِيلًا **Az** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada وَلْيَبْكُوا **Ve ağlayın** كَثِيرًا **Çok** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Niçin Az gülün! Çok ağlayın!?)* جَزَاءً **Ceza olarak** *(Neye?)* بِمَا كَانُوا **Olmaları sebebiyle** يَكْسِبُونَ **Kazanıyor** *(Bu ayet nedir?)* خَبَرٌ Haberdir *(Neden haberdir?)* عَنْ حَالِهِمْ Onların hallerinden *(Ne ile haberdir?)* بِصِيغَةِ الْأَمْرِ Emir sigasiyle

83. فَإِنْ رَجَعَكَ رَدَّكَ **Şayet döndürürse seni** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Nereden döndürürse?)* مِنْ تَبُوكَ Tebük'ten *(Nereye döndürürse?)* اِلٰى طَائِفَةٍ **Bir topluluğa ki** مِنْهُمْ **Onlardan** مِمَّنْ Ol kimselerden ki تَخَلَّفَ Geri kaldı *(Nerede?)* بِالْمَدِينَةِ Medine'de *(Kimlerdendir onlar?)* مِنَ الْمُنَافِقِينَ Münafiklardan فَاسْتَاْذَنُوكَ **Ve eğer izin isterlerse** *(Ne için?)* لِلْخُرُوجِ **Çıkmak için** مَعَكَ Seninle birlikte *(Nereye?)* اِلٰى غَزْوَةٍ أُخْرٰى Başka bir gazveye فَقُلْ **De ki** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara لَنْ تَخْرُجُوا **Artık çıkmayacaksınız!** مَعِيَ **Benimle birlikte** اَبَدًا **Ebedi olarak** *(Daha?)* وَلَنْ تُقَاتِلُوا **Ve savaşmayacaksınız** مَعِيَ **Benimle birlikte** *(Kimle savaşmayın ?)* عَدُوًّا **Düşmanla** اِنَّكُمْ **Muhakkak ki siz** رَضِيتُمْ **Razı oldunuz** *(Neye razı oldunuz?)* بِالْقُعُودِ **Oturmaya** *(Nerede?)* اَوَّلَ مَرَّةٍ **İlk defada** فَاقْعُدُوا **Artık oturun** *(Kimle birlikte?)* مَعَ الْخَالِفِينَ **Geri kalanlarla birlikte** *(Neden geri kalanlar?)* عَنِ الْغَزْوِ Gazadan *(O geri kalanlar da kimlerdendir?)* مِنَ النِّسَاءِ Kadınlar *(Daha?)* وَالصِّبْيَانِ Ve çocuklar *(Daha?)* وَغَيْرِهِمْ Ve diğerleri

84. وَلَمَّا صَلّٰى Ne zaman ki (Cenaze) namazı kıldı *(Kim?)* ﷺ النَّبِيُّ Hz. Peygamber *(s.a.v.)* *(Kim üzerine?)* عَلٰى ابْنِ اُبَيٍّ İbni Übey üzerine نَزَلَ Şu ayet indi : وَلَا تُصَلِّ **Namaz kılma!** *(Kim üzerine?)* عَلٰى اَحَدٍ **Hiç kimse üzerine** *(Kimlerden olan ?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Öyle kimse ki)* مَاتَ **Öldü** اَبَدًا **Ebedi olarak (kılma!)** *(Daha ne yapma?)* وَلَا تَقُمْ **Ve durma** *(Ne üzerinde ?)* عَلٰى قَبْرِهِ **Onun kabir üzerinde** *(Ne için durma?)* لِدَفْنِ Defnetmek için أَوْ

Ya da زِيَارَةٍ Ziyaret için اِنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Kimi?)* بِاللّٰهِ **Allah'ı** *(Daha kimi?)* وَرَسُولِهٖ **Ve onun Resulünü** *(Daha ne yaptılar?)* وَمَاتُوا **Ve öldüler** وَهُمْ فَاسِقُونَ **Onlar fasıklar olarak** كَافِرُونَ Kafirler olarak

85. وَلَا تُعْجِبْكَ **İmrendirmesin seni!** *(Ne?)* اَمْوَالُهُمْ **Onların malları** *(Daha ne imrendirmesin?)* وَاَوْلَادُهُمْ **Ve evlatları da** اِنَّمَا يُرِيدُ **Ancak istiyor** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi istiyor?)* اَنْ يُعَذِّبَهُمْ **Onlar azap etmeyi** *(Ne sebebiyle azap etmeyi?)* بِهَا **Onlarla** *(Nerede azap etmeyi?)* فِي الدُّنْيَا **Dünyada** *(Daha ne istiyor?)* وَتَزْهَقَ تَخْرُجَ **Ve çıkmasını** *(Ne çıkmasını?)* اَنْفُسُهُمْ **Canlarının** وَهُمْ كَافِرُونَ **Onlar kafirler olarak**

86. وَاِذَا اُنْزِلَتْ **Ve indiğinde** *(Ne?)* سُورَةٌ **Bir sure** اَيْ Yani طَائِفَةٌ Bir bölüm *(Neden olan bir bölüm?)* مِنَ الْقُرْآنِ Kuran'dan اَنْ **Şöyle ki** اَيْ Yani بِاَنْ 'Bi en' anlamındadır اٰمِنُوا **İman edin!** *(Kime?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** *(Daha?)* وَجَاهِدُوا **Ve cihat edin** *(Kimle birlikte?)* مَعَ رَسُولِهِ **Onun Resulüyle** اسْتَاْذَنَكَ **İzin ister senden** *(Kim?)* اُولُوا الطَّوْلِ **Güçlüler** ذَوُو الْغِنٰى Zenginler *(Kimden olan güçlüler?)* مِنْهُمْ **Onlardan** وَقَالُوا **Ve derler** ذَرْنَا **Bırak bizi!** نَكُنْ **Olalım** *(Kimle birlikte?)* مَعَ الْقَاعِدِينَ **Oturanlarla birlikte**

﴿رَضُوا بِأَنْ يَكُونُوا مَعَ الْخَوَالِفِ﴾ جَمْعُ خَالِفَةٍ أَيِ النِّسَاءِ اللَّاتِي تَخَلَّفْنَ فِي الْبُيُوتِ ﴿وَطُبِعَ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٨٧﴾﴾ اَلْخَبَرَ ﴿لٰكِنِ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا مَعَهُ جَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ وَأُولٰئِكَ لَهُمُ الْخَيْرَاتُ﴾ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ﴿وَأُولٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٨٨﴾﴾ أَيِ الْفَائِزُونَ ﴿أَعَدَّ اللهُ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٨٩﴾﴾ ﴿وَجَاءَ الْمُعَذِّرُونَ﴾ بِإِدْغَامِ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ فِي الذَّالِ أَيِ الْمُعْتَذِرُونَ بِمَعْنَى الْمَعْذُورِينَ وَقُرِئَ بِهِ ﴿مِنَ الْأَعْرَابِ﴾ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ ﴿لِيُؤْذَنَ لَهُمْ﴾ فِي الْقُعُودِ لِعُذْرِهِمْ فَأَذِنَ لَهُمْ ﴿وَقَعَدَ الَّذِينَ كَذَبُوا اللهَ وَرَسُولَهُ﴾ فِي ادِّعَاءِ الْإِيمَانِ مِنْ مُنَافِقِي الْأَعْرَابِ عَنِ الْمَجِيءِ لِلِاعْتِذَارِ ﴿سَيُصِيبُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿٩٠﴾﴾ ﴿لَيْسَ عَلَى الضُّعَفَاءِ﴾ كَالشُّيُوخِ ﴿وَلَا عَلَى الْمَرْضٰى﴾ كَالْعُمْيِ وَالزَّمْنٰى ﴿وَلَا عَلَى الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ مَا يُنْفِقُونَ﴾ فِي الْجِهَادِ ﴿حَرَجٌ﴾ إِثْمٌ فِي التَّخَلُّفِ عَنْهُ ﴿إِذَا نَصَحُوا لِلّٰهِ وَرَسُولِهِ﴾ فِي حَالِ قُعُودِهِمْ بِعَدَمِ الْإِرْجَافِ وَالتَّثْبِيطِ وَالطَّاعَةِ ﴿مَا عَلَى الْمُحْسِنِينَ﴾ بِذٰلِكَ ﴿مِنْ سَبِيلٍ﴾ طَرِيقٍ بِالْمُؤَاخَذَةِ ﴿وَاللهُ غَفُورٌ﴾ لَهُمْ ﴿رَحِيمٌ ﴿٩١﴾﴾ بِهِمْ فِي التَّوْسِعَةِ فِي ذٰلِكَ ﴿وَلَا عَلَى الَّذِينَ إِذَا مَا اَتَوْكَ لِتَحْمِلَهُمْ﴾ مَعَكَ إِلَى الْغَزْوِ وَهُمْ سَبْعَةٌ مِنَ الْأَنْصَارِ وَقِيلَ بَنُو مُقَرِّنٍ ﴿قُلْتَ لَآ اَجِدُ مَآ اَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ﴾ حَالٌ ﴿تَوَلَّوْا﴾ جَوَابُ إِذَا أَيِ انْصَرَفُوا ﴿وَاَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ﴾ تَسِيلُ ﴿مِنَ﴾ لِلْبَيَانِ ﴿الدَّمْعِ حَزَنًا﴾ لِأَجْلِ ﴿اَلَّا يَجِدُوا مَا يُنْفِقُونَ ﴿٩٢﴾﴾ فِي الْجِهَادِ ﴿إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَسْتَاْذِنُونَكَ﴾ فِي التَّخَلُّفِ ﴿وَهُمْ اَغْنِيَآءُ رَضُوا بِأَنْ يَكُونُوا مَعَ الْخَوَالِفِ وَطَبَعَ اللهُ عَلٰى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٩٣﴾﴾ تَقَدَّمَ مِثْلُهُ

TÜRKÇE ANLAMI

87. Onlar geride kalanlarla[1] birlikte olmaya razı oldular ve kalpleri mühürlendi. Artık onlar hayrı **anlamazlar.**

88. Fakat peygamber ve beraberindeki mü'minler, mallarıyla, canlarıyla cihat ettiler. Bütün hayırlar işte bunlarındır. İşte bunlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir.

89. Allah onlara, içinde ebedî kalacakları, içinden ırmaklar akan cennetler hazırlamıştır. İşte bu büyük başarıdır.

[1] Ayette geçen "خَوَالِف" kelimesi "خَلِيفَة" kelimesinin çoğuludur. Savaşa giderken evde kalan kadınlar anlamına gelir.

90. **Bedevîlerden mazeret ileri sürenler**[1], özürlerine binaen savaşa katılmamak üzere **kendilerine izin verilmesi için** Peygamberimize **geldiler** Peygamberimiz de onlara izin verdi. İman iddiasında **Allah'a ve Resûlüne yalan söyleyenler** bedevîlerin münafıkları **ise oturup kaldılar** ve özür beyanı için gelmediler. **Onlardan kâfir olanlara elem dolu bir azap isabet edecektir.**

91. **Allah'a ve Resûlüne karşı sadık ve samimi oldukları takdirde** yani savaştan geri kaldıkları sırada yanlış haber yaymamak, savaşa çıkmak isteyen kimselerin şevkini kırmamak ve Allah ve resulüne itaat etmek şartıyla, **çok** yaşlı kimseler gibi **güçsüzlere,** ama ve kötürümler gibi **hastalara ve** savaşta **harcayacakları bir şey bulamayanlara** savaşa katılmadıkları için **bir günah yoktur. İyilikte bulunan kimseler için de** buna **bir** sorgulanma **yolu yoktur. Allah** onları **çok bağışlayandır,** bu konuda onlara genişlik tanımakla onlara **çok merhamet edendir.**

92. **Kendilerini** bineğe **bindirip** mevzilere **sevk edesin diye sana geldikleri zaman, senin, "Sizi bindirebileceğim bir şey bulamıyorum" dediğin**[2]**; savaşta harcayacakları bir şey bulamadıklarından dolayı üzüntüden gözleri yaş**[3] **döke döke geri dönen**[4] giden **kimselere de bir sorumluluk yoktur** bunlar Ensar'dan yedi kişiydi. Bunların Benî Mukarrin olduğu da söylenmiştir..

93. **Sorumluluk ancak, zengin oldukları halde senden** savaşa katılmamak için **izin isteyenleredir. Bunlar, geri kalan (kadınlarla) birlikte olmaya razı oldular.** Ayetin benzeri tefsiriyle birlikte geride geçti. **Allah ta kalplerini mühürledi. Artık onlar bilmezler.**

KELİME ANLAMI

87. رَضُوا **Razı oldular** *(Neye razı oldular?)* بِأَنْ يَكُونُوا **Olmaya** *(Kimle birlikte olmaya?)* مَعَ الْخَوَالِفِ **Geri kalan(kadın)larla birlikte** *(Buradaki el-havâlif kelimesi nedir?)* جَمْعُ خَالِفَةٍ 'Hâlife' kelimesinin cemisidir أَيْ Yani (mana şudur) النِّسَاءِ Kadınlar اللَّائِي Öyle kadınlar ki تَخَلَّفْنَ Geride kalıyorlar *(Nerede?)* فِي الْبُيُوتِ Evlerinde *(Daha ne oldu?)* وَطُبِعَ **Ve mühür vuruldu** *(Ne üzerine?)* عَلَى قُلُوبِهِمْ **Kalpleri üzerine** فَهُمْ **Artık onlar** لَا يَفْقَهُونَ **Anlamazlar** *(Neyi?)* الْخَبَرَ Haberi

---

[1] Ayette geçen "الْمُعَذِّرُونَ" kelimesinin aslında bulunan "ت" harfi "ذ" harfine idğam edildi. Kelime özürlüler anlamına gelir. Kelime bir başka kıraatte "el-mu'tezirun" şeklinde de okunmuştur.

[2] Ayette geçen "قُلْتَ لَا أَجِدُ مَا أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ" cümlesi haldir.

[3] Ayette geçen "مِنَ الدَّمْعِ" terkibindeki "مِنْ" harfi beyan içindir.

[4] "تَوَلَّوْا" cümlesi "إِذَا" nın cevabıdır.

88. لٰكِنِ **Şu kadarı var ki** الرَّسُولُ **Peygamber** *(Daha?)* وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** آمَنُوا مَعَهُ **Onunla birliktedirler** جَاهَدُوا **Cihat ettiler** *(Neyle cihat ettiler?)* بِأَمْوَالِهِمْ **Mallarıyla** *(Ne?)* وَأَنْفُسِهِمْ **Ve canlarıyla** وَأُولٰئِكَ **Ve işte onlar** لَهُمُ **Onlar içindir** *(Ne?)* الْخَيْرَاتُ **Bütün hayırlar** *(Neredeki hayırlar?)* فِي الدُّنْيَا Dünyadaki *(Daha?)* وَالْآخِرَةِ Ve ahiretteki وَأُولٰئِكَ **Ve işte onlar** هُمُ **Asıl onlardır** *(Kim?)* الْمُفْلِحُونَ **Kurtuluşa erenler** أَيْ Yani الْفَائِزُونَ Kurtulanlar

89. أَعَدَّ **Hazırladı** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Neyi hazırladı?)* جَنَّاتٍ **Cennetleri** *(Öyle cennetler ki)* تَجْرِي **Akıyor** *(Nereden?)* مِنْ تَحْتِهَا **Onların altından** *(Ne akıyor?)* الْأَنْهَارُ **Nehirler** *(Onlar ne olduğu halde?)* خَالِدِينَ **Ebedi kalıcı oldukları halde** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** ذٰلِكَ **İşte bunlar** *(Nedir?)* الْفَوْزُ الْعَظِيمُ **Büyük kurtuluştur**

90. وَجَاءَ **Ve geldi** *(Kim?)* الْمُعَذِّرُونَ **Özür beyan edenler** *(Buradaki el-mu'azzirûn kelimesi...)* بِإِدْغَامِ التَّاءِ Tâ'nın idgam edilmesiyle *(Neredeki 'te'?)* فِي الْأَصْلِ Kelimenin aslında *(Nereye idgam edilmesi?)* فِي الذَّالِ Zel harfine أَيْ Yani الْمُعْتَذِرُونَ Özür gösterenler بِمَعْنَى الْمَعْذُورِينَ Mazurlar anlamında وَقُرِئَ Ve okundu بِهِ Bununla (el-mutezirun şeklinde de şaz kıraat olarak okundu) *(Kimlerdendir onlar?)* مِنَ الْأَعْرَابِ **Bedevilerden** *(Kime geldi?)* إِلَى النَّبِيِّ ﷺ Hz. Peygambere *(s.a.v.)* *(Niçin geldiler?)* لِيُؤْذَنَ **İzin verilsin diye** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Ne hususta?)* فِي الْقُعُودِ Oturma konusunda *(Niçin izin verilsin diye?)* لِعُذْرِهِمْ Özürlerinden dolayı فَأَذِنَ Bunun üzerine o da izin verdi *(Kime?)* لَهُمْ Onlara وَقَعَدَ **Ve oturup-kaldı** *(Kim?)* الَّذِينَ **Ol kimseler ki** كَذَبُوا **Yalan söylediler** *(Kime?)* اللهَ **Allah'a** *(Daha?)* وَرَسُولَهُ **Ve onun Resulüne** *(Ne hususta?)* فِي ادِّعَاءِ الْإِيمَانِ İman iddia etmek hususunda *(Onlar da kimlerdendir?)* مِنْ مُنَافِقِي الْأَعْرَابِ Bedevilerin münafıklarından *(Neden oturup-kaldı?)* عَنِ الْمَجِيءِ gelmekten *(Niçin oturup-kaldı?)* لِلْإِعْتِذَارِ Özür dilediklerinden dolayı سَيُصِيبُ **Yakında isabet edecektir** *(Kime?)* الَّذِينَ **Ol kimselere ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** *(Kimdendir onlar?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Ne isabet edecektir?)* عَذَابٌ **Bir azap ki** أَلِيمٌ **Can yakıcı!**

91. لَيْسَ **Yoktur** *(Kim üzerine?)* عَلَى الضُّعَفَاءِ **Zayıflar üzerine** *(Kim gibi bu zayıflar?)* كَالشُّيُوخِ Yaşlılar gibi *(Daha kim üzerine yoktur?)* وَلَا عَلَى الْمَرْضَى **Ve hastalar**

üzerine de *(Ne gibi hastalık?)* كَالْعُمْيِ Körlük *(Daha?)* وَالزَّمْنَى Ve müzmin hastalık gibi *(Daha kim üzerine yoktur?)* وَلَا عَلَى الَّذِينَ **Ve o kimselerin üzerine de yoktur ki** لَا يَجِدُونَ **Bulamıyorlar** *(Neyi?)* مَا يُنْفِقُونَ **İnfak edecek şeyi** *(Hangi hususta?)* فِي الْجِهَادِ Cihat hususunda *(Ne yoktur?)* حَرَجٌ **Sorumluluk** إِثْمٌ Günah *(Hangi hususta?)* فِي التَّخَلُّفِ Geri kalma hususunda *(Neden?)* عَنْهُ Ondan *(Ne vakit sorumluluk yoktur?)* إِذَا نَصَحُوا **Nasihat verdikleri vakit** *(Kim için?)* لِلَّهِ **Allah için** *(Daha kim için?)* وَرَسُولِهِ **Ve onun Resulü için** *(Nerede nasihat ettikleri vakit?)* فِي حَالِ قُعُودِهِمْ Geride oturdukları halde *(Neyle nasihat ettikleri vakit?)* بِعَدَمِ الْإِرْجَافِ Söylenti çıkarmamakla *(Daha neyle?)* وَالتَّثْبِيطِ (Hayrı) Engellememekle *(Daha?)* وَالطَّاعَةِ Ve itaat etmekle مَا عَلَى الْمُحْسِنِينَ **İyilik edenler üzerine yoktur** *(Neyle iyilik edenler?)* بِذَلِكَ Bunlarla *(Ne yoktur?)* مِنْ سَبِيلٍ طَرِيقٍ **yol** *(Neye yol?)* بِالْمُؤَاخَذَةِ Sorgulanmaya وَاللَّهُ **Allah** *(Nedir?)* غَفُورٌ **Mağfiret edendir** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara رَحِيمٌ **Merhamet edendir** *(Kime?)* بِهِمْ Onlara *(Ne hususta ?)* فِي التَّوْسِعَةِ Genişlik tanımada *(Nerede?)* فِي ذَلِكَ Bu hususta

92. *(Daha kim üzerine sorumluluk yoktur?)* وَلَا عَلَى الَّذِينَ **Ve o kimselerinde üzerine ki** *(Ne vakit?)* إِذَا مَا أَتَوْكَ **Geldikleri müddetçe sana** *(Niçin geldikleri müddetçe?)* لِتَحْمِلَهُمْ **Binek temin edesin diye onlara** مَعَكَ Seninle birlikte *(Neye binek temin edesin diye?)* إِلَى الْغَزْوِ Gazveye (gitmeye) وَهُمْ Onlar *(Kimdir?)* سَبْعَةٌ Yedi kişidir *(O yedi kişi de kimdendir?)* مِنَ الْأَنْصَارِ Ensardan وَقِيلَ Ve dendi ki بَنُو مُقَرِّنٍ Benu Mukarrin'den *(Onlar ne oldukları halde sana geldikleri müddetçe?)* قُلْتَ **Sen demiştin** لَا أَجِدُ **Bulamıyorum** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** أَحْمِلُكُمْ **Sizi bindireyim** عَلَيْهِ **Onun üzerine** *(Kulte kelimesinden itibaren bu cümle nedir?)* حَالٌ (Etevke'deki kef'ten) Haldir *(Onlara binek temin edesin diye geldikleri müddetçe?)* تَوَلَّوْا **Geri dönüp-giderler** *(Bu kelime nedir?)* جَوَابُ إِذَا İza'nın cevabıdır أَيِ انْصَرَفُوا Yani dağılıp-giderler وَأَعْيُنُهُمْ **Halbuki onların gözleri** تَفِيضُ تَسِيلُ **döke döke** *(O dökülen şey de nedendir?)* مِنَ الدَّمْعِ لِلْبَيَانِ **Gözyaşı** –min beyan içindir- حَزَنًا **Üzüntüden** *(Ne için gözyaşı dökerler?)* لِأَجْلِ أَلَّا يَجِدُوا **Bulamamaktan** dolayı *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** يُنْفِقُونَ **İnfak ediyorlar** *(Nerede?)* فِي الْجِهَادِ Cihat'ta

93. إِنَّمَا السَّبِيلُ **Yol ancak** *(Kim üzerinedir?)* عَلَى الَّذِينَ **Ol kimseler üzerinedir ki**

يَسْتَاْذِنُونَكَ **Senden izin isterler** *(Ne hususta?)* فِي التَّخَلُّفِ Geri kalma hususunda بِاَنْ يَكُونُوا **Razı oldular** *(Neye?)* رَضُوا **Halbuki onlar zenginlerdir** وَهُمْ اَغْنِيَاءُ **Olmaya** *(Kimlerle birlikte?)* مَعَ الْخَوَالِفِ **Geriye kalan(kadın)larla birlikte** وَطَبَعَ **Ve mühür vurdu** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Ne üzerine?)* عَلٰى قُلُوبِهِمْ **Kalpleri üzerine onların** فَهُمْ **Bundan dolayı onlar** لَا يَعْلَمُونَ **Bilmezler** تَقَدَّمَ مِثْلُهُ Benzeri geride geçti

﴿يَعْتَذِرُونَ اِلَيْكُمْ﴾ فِي التَّخَلُّفِ ﴿اِذَا رَجَعْتُمْ اِلَيْهِمْ﴾ مِنَ الْغَزْوِ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿لَا تَعْتَذِرُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكُمْ﴾ نُصَدِّقَكُمْ ﴿قَدْ نَبَّاَنَا اللهُ مِنْ اَخْبَارِكُمْ﴾ أَيْ أَخْبَرَنَا بِأَحْوَالِكُمْ ﴿وَسَيَرَى اللهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ ثُمَّ تُرَدُّونَ﴾ بِالْبَعْثِ ﴿اِلٰى عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ﴾ أَيِ اللهِ ﴿فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٤﴾﴾ فَيُجَازِيكُمْ عَلَيْهِ ﴿سَيَحْلِفُونَ بِاللهِ لَكُمْ اِذَا انْقَلَبْتُمْ﴾ رَجَعْتُمْ ﴿اِلَيْهِمْ﴾ مِنْ تَبُوكَ أَنَّهُمْ مَعْذُورُونَ فِي التَّخَلُّفِ ﴿لِتُعْرِضُوا عَنْهُمْ﴾ بِتَرْكِ الْمُعَاتَبَةِ ﴿فَاَعْرِضُوا عَنْهُمْ اِنَّهُمْ رِجْسٌ﴾ قَذَرٌ لِخُبْثِ بَاطِنِهِمْ ﴿وَمَاْوٰيهُمْ جَهَنَّمُ جَزَآءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٩٥﴾﴾ ﴿يَحْلِفُونَ لَكُمْ لِتَرْضَوْا عَنْهُمْ فَاِنْ تَرْضَوْا عَنْهُمْ فَاِنَّ اللهَ لَا يَرْضٰى عَنِ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ﴿٩٦﴾﴾ أَيْ عَنْهُمْ وَلَا يَنْفَعُ رِضَاكُمْ مَعَ سَخَطِ اللهِ ﴿ اَلْاَعْرَابُ﴾ أَهْلُ الْبَدْوِ ﴿اَشَدُّ كُفْرًا وَنِفَاقًا﴾ مِنْ أَهْلِ الْمُدُنِ لِجَفَائِهِمْ وَغَلَظِ طِبَاعِهِمْ وَبُعْدِهِمْ عَنْ سَمَاعِ الْقُرْآنِ ﴿وَاَجْدَرُ﴾ أَوْلٰى ﴿اَلَّا يَعْلَمُوا حُدُودَ مَآ اَنْزَلَ اللهُ عَلٰى رَسُولِهِ﴾ مِنَ الْأَحْكَامِ وَالشَّرَائِعِ ﴿وَاللهُ عَلِيمٌ﴾ بِخَلْقِهِ ﴿حَكِيمٌ ﴿٩٧﴾﴾ فِي صُنْعِهِ بِهِمْ ﴿وَمِنَ اْلاَعْرَابِ مَنْ يَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ﴾ فِي سَبِيلِ اللهِ ﴿مَغْرَمًا﴾ غَرَامَةً وَخُسْرَانًا لِأَنَّهُ لَا يَرْجُو ثَوَابَهُ بَلْ يُنْفِقُهُ خَوْفًا وَهُمْ بَنُو أَسَدٍ وَغَطَفَانُ ﴿وَيَتَرَبَّصُ﴾ يَنْتَظِرُ ﴿بِكُمُ الدَّوَائِرَ﴾ دَوَائِرَ الزَّمَانِ أَنْ تَنْقَلِبَ عَلَيْكُمْ فَيَتَخَلَّصُوا ﴿عَلَيْهِمْ دَآئِرَةُ السَّوْءِ﴾ بِالضَّمِّ وَالْفَتْحِ [السَّوْءِ] أَيْ يَدُورُ الْعَذَابُ وَالْهَلَاكُ عَلَيْهِمْ لَا عَلَيْكُمْ ﴿وَاللهُ سَمِيعٌ﴾ لِأَقْوَالِ عِبَادِهِ ﴿عَلِيمٌ ﴿٩٨﴾﴾ بِأَفْعَالِهِمْ ﴿وَمِنَ اْلاَعْرَابِ مَنْ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ﴾ كَجُهَيْنَةَ وَمُزَيْنَةَ ﴿وَيَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ﴾ فِي سَبِيلِ اللهِ ﴿قُرُبَاتٍ﴾ تُقَرِّبُهُ ﴿عِنْدَ اللهِ وَ﴾ وَسِيلَةً إِلٰى ﴿صَلَوَاتِ﴾ دَعَوَاتِ ﴿الرَّسُولِ﴾ لَهُ ﴿اَلَآ اِنَّهَا﴾ أَيْ نَفَقَتَهُمْ ﴿قُرْبَةٌ﴾ بِضَمِّ الرَّاءِ وَسُكُونِهَا [قُرْبَةٌ] ﴿لَهُمْ﴾ عِنْدَهُ ﴿سَيُدْخِلُهُمُ اللهُ فِي رَحْمَتِهِ﴾ جَنَّتِهِ ﴿اِنَّ اللهَ غَفُورٌ﴾ لِأَهْلِ طَاعَتِهِ ﴿رَحِيمٌ ﴿٩٩﴾﴾ بِهِمْ

TÜRKÇE ANLAMI

94. Onlara savaştan **döndüğünüzde, size** savaşa katılmamaları konusunda **mazeret beyan edeceklerdir.** Onlara **de ki: "Mazeret beyan etmeyin. Size kesinlikle inanmayız** sizi tasdik etmeyiz. **Çünkü Allah bize sizin durumunuzu** halinizi **bildirdi** haber verdi. **Bundan böyle davranışlarınızı Allah da Resûlü de görecek. Sonra hepiniz,** diriltilmek suretiyle **gaybı da, görülen âlemi de bilene** Allah'a **döndürüleceksiniz de yapmakta olduğunuz şeyleri size haber verecek** ve onlara karşılık sizi cezalandıracak."

95. Tebuk'ten **yanlarına döndüğünüz zaman, kendilerini rahat bırakmanız** onları sorgulamamanız **için size** savaşa katılmama konusunda mazur olduklarına dair **Allah adıyla yemin edeceklerdir. Artık onların peşini bırakın. Çünkü onlar pistir** çünkü onların içleri pistir. **Kazandıklarının karşılığı olarak, varacakları yer de cehennemdir.**

96. **Kendilerinden razı olasınız diye, size yemin edeceklerdir. Siz onlardan razı olsanız bile, Allah o fasıklar topluluğundan asla razı olmaz** Allah onlara kızdığı halde sizin onlardan razı olmanız bir şey ifade etmez.

97. **Bedevîler** çöl Arapları, katı oluşları, tabiatlarının sertliği ve kuran'ı dinlememeleri sebebiyle **inkâr ve nifak bakımından** şehirli Araplardan **daha ileri ve Allah'ın peygamberine indirdiği hükümlerin** şeriatların **sınırlarını tanımamaya daha yatkındırlar. Allah** yarattıklarını **hakkıyla bilendir,** yaptıklarında **hikmet sahibidir.**

98. **Bedevîlerden öyleleri vardır ki,** Allah yolunda **harcayacakları şeyi bir zarar sayar** çünkü onlar bunun mükafatını ummazlar. Onlar sadece korkularından ötürü harcarlar. Burada kast edilen bedeviler Benî Esed ve Ğatafan'dır. **ve size belalar** zamanın musibetlerinin başınıza dönmesini **gelmesini beklerler** ta ki, sizden kurtulsunlar. **Kötü belâlar**[1] **kendi başlarına olsun** yani azap ve helak onların başı üstünde döner, sizin değil. **Allah** kullarının sözlerini **hakkıyla işitendir,** kullarının fiillerini **hakkıyla bilendir.**

99. **Bedevîlerden** Cüheyne ve Müzeyne gibi **kimileri de vardır ki, Allah'a ve ahiret gününe inanır.** Allah yolunda **harcayacaklarını, Allah katında** kendilerini Allah'a yaklaştıran **yakınlığa** vesileye **ve Peygamberin** kendi lehlerine **dualarını almağa vesile sayarlar. Bilesiniz ki bu** harcamaları, Allah katında[2] **onlar için yakınlıktır. Allah onları rahmetine** cennetine **sokacaktır. Şüphesiz Allah,** kendisine itaat edenleri **çok bağışlayandır,** onlara **çok merhamet edendir.**

KELİME ANLAMI

94. يَعْتَذِرُونَ **Özür beyan ederler** *(Kime?)* إِلَيْكُمْ **Size** *(Ne hususta?)* فِي التَّخَلُّفِ Savaştan geri kalma hususunda *(Ne vakit?)* إِذَا رَجَعْتُمْ **Döndüğünüzde** *(Kime?)* إِلَيْهِمْ **Onlara** *(Neden döndüğünüze?)* مِنَ الْغَزْوِ Gazveden قُلْ **De ki** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara لَا تَعْتَذِرُوا **Özür beyan etmeyin** لَنْ نُؤْمِنَ **Asla inanmayız** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** نُصَدِّقَكُمْ Sizi doğrulamayız

[1] Ayette geçen "اَلسَّوْء" kelimesi hem fetha ile "اَلسَّوْء" şeklinde, hem de damme ile "اَلسُّوء" şeklinde kıraat edilmiştir.

[2] Ayette geçen "قُرْبَة" kelimesi hem "ر" nın dammesi, hem de sükunuyla okunmuştur.

قَدْ نَبَّأَنَا **Elbette bize bildirdi** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Allah'ın bildirdiği şey de nedendir?)* مِنْ أَخْبَارِكُمْ **Sizin haberlerinizden** أَيْ Yani أَخْبَرَنَا Bize haber verdi *(Neyi?)* بِأَحْوَالِكُمْ Sizin hallerinizi وَسَيَرَى **Ve görecektir** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neyi?)* عَمَلَكُمْ **Sizin amelenizi** *(Daha kim görecektir?)* وَرَسُولُهُ **Ve onun Resulü** ثُمَّ تُرَدُّونَ **Sonra döndürüleceksiniz** *(Neyle?)* بِالْبَعْثِ Diriltilmekle *(Kime döndürüleceksiniz?)* إِلَى عَالِمِ الْغَيْبِ **Gayb'ı/gizliyi bilene** *(Daha neyi bilene?)* وَالشَّهَادَةِ **Ve şehadet'i/aşikarı bilene** أَيْ Yani اللهِ Allah'a (döndürüleceksiniz) فَيُنَبِّئُكُمْ **Sonra da size bildirecek** *(Neyi bildirecek?)* بِمَا **Ol şeyi ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** تَعْمَلُونَ **Yapıyor** فَيُجَازِيكُمْ Bundan sebep de sizi cezalandıracak *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ O yaptığınız şey üzerine

95. سَيَحْلِفُونَ **Yemin edecekler** *(Kime?)* بِاللهِ **Allah'a** *(Kime karşı?)* لَكُمْ **Size karşı** *(Ne vakit?)* إِذَا انْقَلَبْتُمْ رَجَعْتُمْ **Döndüğünüzde** *(Kime döndüğünüzde?)* إِلَيْهِمْ **Onlara** *(Nereden döndüğünüzde?)* مِنْ تَبُوكَ Tebük'ten *(Şöyle yemin edecekler ki...)* أَنَّهُمْ Muhakkak ki onlar *(Nedir?)* مَعْذُورُونَ Mazurdurlar *(Ne hususta?)* فِي التَّخَلُّفِ Geri kalma hususunda *(Niçin yemin edeceklerdir?)* لِتُعْرِضُوا **Yüz çeviresiniz diye** *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Ne şekilde yüz çeviresiniz diye?)* بِتَرْكِ الْمُعَاتَبَةِ Kınamayı terk etmek suretiyle فَأَعْرِضُوا **Artık yüz çevirin** *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** إِنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** *(Nedir?)* رِجْسٌ **Pistir** قَذَرٌ Murdardır *(Niçin murdardır?)* لِخُبْثِ بَاطِنِهِمْ İçleri pis olduğundan وَمَأْوِيهُمْ **Ve onların varacağı yer** *(Nedir?)* جَهَنَّمُ **Cehennemdir** *(Nasıl?)* جَزَاءً **Ceza olarak** *(Neye ceza olarak?)* بِمَا **Ol şeye ki** كَانُوا **Oldular** يَكْسِبُونَ **Kazanıyor**

96. يَحْلِفُونَ **Yemin ederler** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** *(Niçin yemin ederler?)* لِتَرْضَوْا **Razı olmanız için** *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** فَإِنْ تَرْضَوْا **Eğer razı olursanız** *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** فَإِنَّ اللهَ **Şüphe yok ki Allah** لَا يَرْضَى **Razı olmaz** *(Kimden?)* عَنِ الْقَوْمِ **Ol topluluktan ki** الْفَاسِقِينَ **Fasıklar** أَيْ Yani عَنْهُمْ Onlardan (razı olmaz) وَلَا يَنْفَعُ Ve fayda vermez *(Ne?)* رِضَاكُمْ Sizin rızanız مَعَ سَخَطِ اللهِ Allah'ın gazabıyla birlikte

97. الْأَعْرَابُ **Bedeviler** أَهْلُ الْبَدْوِ Çöl ve kırsal kesimdekiler *(Nedir?)* أَشَدُّ **Daha şiddetli/beterdir** *(Ne yönden?)* كُفْرًا **Küfür olarak** *(Daha yönden?)* وَنِفَاقًا **Ve nifak olarak** *(Kimden daha şiddetli/beterdirler?)* مِنْ أَهْلِ الْمُدُنِ Şehirlilerden *(Niçin daha şiddetli/beterdirler?)* لِجَفَائِهِمْ Kaba tavırlarından dolayı *(Daha?)* وَغَلَظِ طِبَاعِهِمْ Ve katı tabiatlarından

dolayı *(Daha?)* وَبُعْدِهِمْ Ve uzak olduklarından dolayı *(Neden?)* عَنْ سَمَاعِ الْقُرْآنِ Kuran'ı işitmekten *(Daha nedirler?)* وَاَجْدَرُ **Ve daha yatkın/elverişlidirler** أَوْلَى Daha layıktırlar *(Neye daha yatkın/elverişlidirler?)* اَلَّا يَعْلَمُوا **Bilmemeye** *(Neyi?)* حُدُودَ مَا اَنْزَلَ **İndirdiğinin sınırlarını** *(Kimin indirdiğinin?)* اللّٰهُ **Allah'ın** *(Kime indirdiğinin sınırlarını?)* عَلٰى رَسُولِهِ **Resulüne** *(O indirdiği şeyler de nedendir?)* مِنَ الْأَحْكَامِ Hükümler *(Daha?)* وَالشَّرَائِعِ Ve şeriatlar وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Ziyade bilendir** *(Neyi?)* بِخَلْقِهِ Mahlukatını حَكِيمٌ **Hikmet sahibidir** *(Nerede?)* فِي صُنْعِهِ Yaptıklarında *(Kime yaptıklarında?)* بِهِمْ Onlara

98. وَمِنَ الْاَعْرَابِ **Bedevilerden bazısı vardır** مَنْ **Ol kimse ki** يَتَّخِذُ **Ediniyor** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** يُنْفِقُ **İnfak ediyor** *(Nerede infak ediyor?)* فِي سَبِيلِ اللّٰهِ Allah yolunda *(Ne sayar?)* مَغْرَمًا **Angarya** غَرَامَةً وَخُسْرَانًا Ziyan ve kayıp (sayar) *(Niçin böyle sayar?)* لِأَنَّهُ Çünkü o لَا يَرْجُو Ummaz *(Neyi?)* ثَوَابَهُ Onun sevabını بَلْ Bilakis يُنْفِقُهُ Onu infak eder *(Niçin?)* خَوْفًا Korktuğu için وَهُمْ Bu kimseler *(Kimlerdir?)* بَنُو أَسَدٍ Benü Eset *(Daha?)* وَغَطَفَانُ Ve Gatafan kabileleridir *(Daha ne yapar onlar?)* وَيَتَرَبَّصُ بِكُمُ **Ve bekler** *(Kime?)* الدَّوَائِرَ **Size** *(Neyi bekler?)* دَوَائِرَ الزَّمَانِ **Belaları** Zamanın dönüp-dolaşan hadiselerini (bekler) *(Bundan bedel neyi bekler?)* أَنْ تَنْقَلِبَ Dönmesini *(Kim aleyhine?)* عَلَيْكُمْ Sizin aleyhinize dönmesini فَيَتَخَلَّصُوا Ki böylece kurtulsunlar عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine olsun!** *(Ne?)* دَائِرَةُ السُّوءِ **O kötü bela** *(Bu kelime...)* بِالضَّمِّ Zamme ile (Sû'şeklinde) *(Daha?)* وَالْفَتْحِ Ve fetha ile (Sev' şeklinde okundu) أَيْ Yani يَدُورُ Döner-durur *(Ne?)* الْعَذَابُ Azap *(Daha?)* وَالْهَلَاكُ Ve helak *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ Onların üzerine لَا عَلَيْكُمْ Sizin üzerinize değil وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* سَمِيعٌ **Kemaliyle işitendir** *(Neyi?)* لِأَقْوَالِ عِبَادِهِ Kullarının sözlerini عَلِيمٌ **Ziyade bilendir** *(Neyi?)* بِأَفْعَالِهِمْ Onların işlerini

99. وَمِنَ الْاَعْرَابِ **Bedevilerden bazıları da vardır** مَنْ **Ol kimse ki** يُؤْمِنُ **İman eder** *(Kime?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** *(Daha kime?)* وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ **Ve ahiret gününe** *(kim gibi bunlar?)* كَجُهَيْنَةَ Cüheyne ile وَمُزَيْنَةَ Müzeyne kabileleri gibi *(Daha ne yaparlar?)* وَيَتَّخِذُ **Ve edinirler** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** يُنْفِقُ **İnfak ediyor** *(Nerede infak ediyor?)* فِي سَبِيلِ اللّٰهِ Allah yolunda *(Ne edinirler?)* قُرُبَاتٍ **Yakınlıklar** *(Öyle yakınlıklar ki)* تُقَرِّبُهُ Onu yakınlaştırıyor *(Nerede?)* عِنْدَ اللّٰهِ **Allah katında** *(Daha ne ediniyor?)* وَ وَسِيلَةً إِلٰى صَلَوَاتِ الرَّسُولِ **Ve Resulün dualarına** vesile *(Kime olan duaları?)* لَهُ Kendisine اَلَا **Agah olun ki**

إِنَّهَا **Muhakkak ki onlar** أَيْ Yani نَفَقَتَهُمْ Onların infak ettikleri *(Nedir?)* قُرْبَةٌ **Bir yakınlıktır** *(Bu kelime ...)* بِضَمِّ الرَّاءِ Ra harfinin zammesiyle (Kurubet'ün şeklinde) *(Daha?)* وَسُكُونِهَا Ve de sükunuyla (Kurbet'ün şeklinde okundu) *(Kim için bir yakınlıktır?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Nerede onlar için bir yakınlıktır?)* عِنْدَهُ Onun katında سَيُدْخِلُهُمْ **Girdirecektir onları** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Nereye?)* فِي رَحْمَتِهِ **Rahmetine** جَنَّتِهِ Cennetine إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* غَفُورٌ **Mağfiret edendir** *(Kime?)* لِأَهْلِ طَاعَتِهِ Taat ehline رَحِيمٌ **Merhamet edendir** *(Kime?)* بِهِمْ Onlara

﴿وَالسَّابِقُونَ الْاَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْاَنْصَارِ﴾ وَهُمْ مَنْ شَهِدَ بَدْرًا أَوْ جَمِيعُ الصَّحَابَةِ ﴿وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ﴾ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿بِاِحْسَانٍ﴾ فِي الْعَمَلِ ﴿رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ﴾ بِطَاعَتِهِ ﴿وَرَضُوا عَنْهُ﴾ بِثَوَابِهِ ﴿وَاَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتَهَا الْاَنْهَارُ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِزِيَادَةِ مِنْ ﴿خَالِدِينَ فِيهَآ اَبَدًا ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٠٠﴾﴾ ﴿وَمِمَّنْ حَوْلَكُمْ﴾ يَا أَهْلَ الْمَدِينَةِ ﴿مِنَ الْاَعْرَابِ مُنَافِقُونَ﴾ كَأَسْلَمَ وَأَشْجَعَ وَغِفَارٍ ﴿وَمِنْ اَهْلِ الْمَدِينَةِ﴾ مُنَافِقُونَ أَيْضًا ﴿مَرَدُوا عَلَى النِّفَاقِ﴾ لَجُّوا فِيهِ وَاسْتَمَرُّوا ﴿لَا تَعْلَمُهُمْ﴾ خِطَابٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ ﴿نَحْنُ نَعْلَمُهُمْ سَنُعَذِّبُهُمْ مَرَّتَيْنِ﴾ بِالْفَضِيحَةِ أَوِ الْقَتْلِ فِي الدُّنْيَا وَعَذَابِ الْقَبْرِ ﴿ثُمَّ يُرَدُّونَ﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿إِلَى عَذَابٍ عَظِيمٍ ﴿١٠١﴾﴾ هُوَ النَّارُ ﴿وَ﴾ قَوْمٌ ﴿اٰخَرُونَ﴾ مُبْتَدَأٌ ﴿اعْتَرَفُوا بِذُنُوبِهِمْ﴾ مِنَ التَّخَلُّفِ نَعْتُهُ وَالْخَبَرُ ﴿خَلَطُوا عَمَلًا صَالِحًا﴾ وَهُوَ جِهَادُهُمْ قَبْلَ ذٰلِكَ أَوِ اعْتِرَافُهُمْ بِذُنُوبِهِمْ أَوْ غَيْرُ ذٰلِكَ ﴿وَاٰخَرَ سَيِّئًا﴾ وَهُوَ تَخَلُّفُهُمْ ﴿عَسَى اللهُ اَنْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ إِنَّ اللهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٠٢﴾﴾ نَزَلَتْ فِي أَبِي لُبَابَةَ وَجَمَاعَةٍ أَوْثَقُوا أَنْفُسَهُمْ فِي سَوَارِي الْمَسْجِدِ لَمَّا بَلَغَهُمْ مَا نَزَلَ فِي الْمُتَخَلِّفِينَ وَحَلَفُوا لَا يَحِلُّهُمْ إِلَّا النَّبِيُّ ﷺ فَحَلَّهُمْ لَمَّا نَزَلَتْ: ﴿خُذْ مِنْ اَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا﴾ مِنْ ذُنُوبِهِمْ فَأَخَذَ ثُلُثَ أَمْوَالِهِمْ وَتَصَدَّقَ بِهَا ﴿وَصَلِّ عَلَيْهِمْ﴾ أَيْ ادْعُ لَهُمْ ﴿إِنَّ صَلٰوتَكَ سَكَنٌ﴾ رَحْمَةٌ ﴿لَهُمْ﴾ وَقِيلَ طُمَأْنِينَةٌ بِقَبُولِ تَوْبَتِهِمْ ﴿وَاللهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٠٣﴾﴾ ﴿اَلَمْ يَعْلَمُوٓا اَنَّ اللهَ هُوَ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَاْخُذُ﴾ يَقْبَلُ ﴿الصَّدَقَاتِ وَاَنَّ اللهَ هُوَ التَّوَّابُ﴾ عَلَى عِبَادِهِ بِقَبُولِ تَوْبَتِهِمْ ﴿الرَّحِيمُ ﴿١٠٤﴾﴾ بِهِمْ وَالْاِسْتِفْهَامُ لِلتَّقْرِيرِ وَالْقَصْدُ بِهِ هُوَ تَهْيِيجُهُمْ إِلَى التَّوْبَةِ وَالصَّدَقَةِ ﴿وَقُلِ﴾ لَهُمْ أَوْ لِلنَّاسِ ﴿اعْمَلُوا﴾ مَا شِئْتُمْ ﴿فَسَيَرَى اللهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ وَسَتُرَدُّونَ﴾ بِالْبَعْثِ ﴿إِلَى عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ﴾ أَيِ اللهِ ﴿فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٠٥﴾﴾ يُجَازِيكُمْ بِهِ ﴿وَاٰخَرُونَ﴾ مِنَ الْمُتَخَلِّفِينَ ﴿مُرْجَوْنَ﴾ بِالْهَمْزِ وَتَرْكِهِ [مُرْجَوْنَ] مُؤَخَّرُونَ عَنِ التَّوْبَةِ ﴿لِاَمْرِ اللهِ﴾ فِيهِمْ بِمَا شَاءَ ﴿إِمَّا يُعَذِّبُهُمْ﴾ بِأَنْ يُمِيتَهُمْ بِلَا تَوْبَةٍ ﴿وَإِمَّا يَتُوبُ عَلَيْهِمْ وَاللهُ عَلِيمٌ﴾ بِخَلْقِهِ ﴿حَكِيمٌ ﴿١٠٦﴾﴾ فِي صُنْعِهِ بِهِمْ وَهُمُ الثَّلَاثَةُ الْآتُونَ بَعْدُ مُرَارَةُ بْنِ الرَّبِيعِ وَكَعْبُ بْنُ مَالِكٍ وَهِلَالُ بْنُ أُمَيَّةَ تَخَلَّفُوا كَسَلًا وَمَيْلًا إِلَى الدَّعَةِ لَا نِفَاقًا وَلَمْ يَعْتَذِرُوا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ كَغَيْرِهِمْ فَوَقَفَ أَمْرُهُمْ خَمْسِينَ لَيْلَةً وَهَجَرَهُمُ النَّاسُ حَتَّى نَزَلَتْ تَوْبَتُهُمْ بَعْدُ

TÜRKÇE ANLAMI

100. **İslâm'ı ilk önce kabul eden muhâcirler ve ensar** bunlar ya bedir savaşına katılanlardır veya bütün sahabedir **ile,** amelde **iyilikle** kıyamete kadar **onlara uyanlar var ya,** itaat etmeleri sebebiyle **Allah onlardan razı olmuş;** mükafat vermesi sebebiyle **onlar da O'ndan razı olmuşlardır. Allah onlara içinden ırmaklar akan, içinde ebedî kalacakları cennetler hazırlamıştır**[1]**. İşte bu büyük başarıdır.**

101. Ey Medine halkı! **Çevrenizdeki bedevîlerden** Eslem, Eşca' ve Ğıfâr gibi **birtakım münafıklar vardır. Medine halkından da münafıklıkta direnenler** nifaka dalıp nifakta ısrar edenler **var ki sen onları bilmezsin** hitap peygamberimizedir. **Biz onları biliriz. Onlara** rezil etmek ve katlettirmek suretiyle dünyada ve kabir azabıyla **iki defa azap edeceğiz. Sonra da** ahirette **büyük bir azaba** ateşe **itileceklerdir.**

102. **Günahlarını** savaştan geri kaldıklarını **itiraf eden**[2] **diğer bir kısmı ise**[3]**,. salih amelle** burada önceden katıldıkları cihad veya suçlarını itiraf etmeleri ya da bir başka iyilikleri kast edilmiş olabilir. **kötü ameli** savaştan geri kalmaları **birbirine karıştırmışlardır**[4]**. Umulur ki Allah tövbelerini kabul eder. Çünkü Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.** Bu ayet, Tebuk savaşından geri kalanlar hakkında nazil olan ayeti duyduktan sonra kendilerini mescidin direklerine bağlayan Ebu Lübabe ve arkadaşları hakkında nazil olmuştur. Bu sahabiler kendilerini direklere bağladıktan sonra Peygamberimiz gelip çözünceye kadar oradan ayrılmayacağına dair yemin etmişlerdi. Nitekim bu ayet nazil olunca peygamberimiz iplerini çözdü.

103. **Onların mallarından, onları** günahlarından **arındıracağın ve temizleyeceğin bir sadaka al ve onlara dua et** nitekim resulüllah efendimiz savaştan geri kalan o üç kişinin mallarından üçte birini aldı ve tasadduk etti. **Çünkü senin duan onlar için sükûnettir** rahmettir. Tevbelerinin kabul olmasıyla kendilerinde oluşan bir tür itminan olduğu da söylenmiştir. **Allah hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.**

104. **Onlar, kullarının tövbesini kabul edenin ve sadakaları alanın Allah olduğunu;** kullarından **tövbeyi çok kabul edenin,** kullarına **çok merhametli olanın Allah olduğunu bilmediler mi?** Ayetteki soru takrir içindir. Bununla müminler tevbe ve sadakaya teşvik edilmektedir.

---

[1] Bir kıraatte "مِنْ" bulunmaktadır.

[2] Cümle "آخَرُونَ" kelimesinden sıfattır.

[3] Ayette geçen "آخَرُونَ" kelimesi mübtedadır.

[4] Cümle ayette haber düşmektedir.

105. Onlara ve diğer insanlara **de ki: "**Dilediğinizi **yapın, edin. Yaptıklarınızı Allah da, Rasûlü de, mü'minler de göreceklerdir. Sonra,** diriltilerek **gaybı da, görülen âlemi de bilen Allah'ın huzuruna döndürüleceksiniz. O da size bütün yapmakta olduğunuz şeyleri haber verecektir.** Size bunların karşılığını verecektir. **"**

106. Savaşa katılmayanlardan **diğer bir kısmı da, Allah'ın emrine bırakılmışlardır**[1] Yani onların hali, Allah'ın onlar hakkında ne dilediğine bağlıdır. Kendilerini tevbe etmeden öldürerek **bunlara ya azap eder ya da tövbelerini kabul eder. Allah** yarattıklarını **hakkıyla bilendir,** yaptıklarında **hikmet sahibidir.** Bunlar –biraz sonra da geleceği üzere- Mürare bin er-Rebi, Kab bin Malik ve Hilal bin Ümeyye'den oluşan üç kişidir. Bunlar içlerinde bulunan nifaktan dolayı değil de, tembelliklerinden ötürü savaşa katılmamışlardı. Bunlar diğerleri gibi peygamberimize gelip mazeret beyan etmediler. Bu sebeple bunların durumu elli gün belirsiz kaldı. İnsanlar onları terk etti. Ve nihayet tevbelerinin kabul olduğunu gösteren ayet nazil oldu.

KELİME ANLAMI

100. وَالسَّابِقُونَ **Öne geçenler** *(Öyle öne geçenler ki)* الْأَوَّلُونَ **İlkler** *(Kimlerden olan?)* مِنَ الْمُهَاجِرِينَ **Muhacirlerden** *(Daha?)* وَالْأَنْصَارِ **Ve Ensar'dan** وَهُمْ Onlar *(Kimdir?)* مَنْ Ol kimsedir ki شَهِدَ Şahit oldu *(Neye?)* بَدْرًا Bedir'e أَوْ Ya da *(Kimdir?)* جَمِيعُ الصَّحَابَةِ Sahabenin tamamıdır *(Daha kimler?)* وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** اتَّبَعُوهُمْ **Onlara tabi oldu** *(Ne vakte kadar?)* إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününe kadar *(Neyle tabi oldu?)* بِإِحْسَانٍ **İyilikle** *(Nerede iyilikle?)* فِي الْعَمَلِ Amelde *(İşte bu sayılan kimseler nedir?)* رَضِيَ **Razı olmuştur** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Ne sebebiyle razı olmuştur?)* بِطَاعَتِهِ Taatleri sebebiyle *(Daha ?)* وَرَضُوا **Ve onlar da razı olmuşlardır** *(Kimden?)* عَنْهُ **Ondan** *(Ne sebebiyle razı olmuşlardır?)* بِثَوَابِهِ Onlara verdiği sevap sebebiyle وَأَعَدَّ **Ve hazırlamıştır** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Neyi hazırlamıştır?)* جَنَّاتٍ **Cennetleri ki** تَجْرِي **Akıyor** *(Nereden?)* تَحْتَهَا **Onların altından** *(Ne?)* الْأَنْهَارُ **Nehirler** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Neyle?)* بِزِيَادَةِ مِنْ 'Min' ziyadesiyle *(Onlar ne oldukları halde?)* خَالِدِينَ **Devamlı kalıcı oldukları halde** فِيهَا **Orada** أَبَدًا **Ebedi olarak** ذَٰلِكَ **İşte bu** *(Nedir?)* الْفَوْزُ الْعَظِيمُ **Büyük kurtuluştur**

[1] Ayette geçen "مُرْجَوْنَ" kelimesi hemzeli ve hemzesiz olarak okunmuştur. Kelimenin ayetteki manası "tevbesi ertelenenler" şeklindedir.

101. وَمِمَّنْ حَوْلَكُمْ **Çevrenizdekilerden bazıları vardır** يَا أَهْلَ الْمَدِينَةِ Ey Medineliler! *(O çevrenizdekiler de kimlerdendir?)* مِنَ الْأَعْرَابِ **Bedevilerden** مُنَافِقُونَ **Münafıklar (vardır)** *(Kim gibi?)* كَأَسْلَمَ Eslem kabilesi *(Daha kim gibi?)* وَأَشْجَعَ Ve Eşca' kabilesi *(Daha kim gibi?)* وَغِفَارٍ Ve Gıfar kabilesi gibi *(Daha kimlerden münafıklar vardır?)* وَمِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ **Ve Medinelilerden de** أَيْضًا Münafıklar (vardır) aynı şekilde مَرَدُوا **Direnenler** *(Ne üzerine?)* عَلَى النِّفَاقِ **Nifak üzerine** لَجُّوا İnatla sebat ettiler *(Nedir?)* فِيهِ Münafıklıkta وَاسْتَمَرُّوا Ve devam gösterdiler لَا تَعْلَمُهُمْ **Sen bilmezsin onları!** *(bu söz nedir?)* خِطَابٌ Hitaptır *(Kime?)* لِلنَّبِيِّ Hz. Peygambere ﷺ Allah ona salat ve selam etsin نَحْنُ **Ancak biz** نَعْلَمُهُمْ **Biliriz onları** سَنُعَذِّبُهُمْ **Azap edeceğiz onlara** مَرَّتَيْنِ **İki defa** *(Neyle azap edeceğiz?)* بِالْفَضِيحَةِ Rezil etmek suretiyle أَوِ الْقَتْلِ Ya da öldürülmekle *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Daha neyle azap edeceğiz?)* وَعَذَابِ الْقَبْرِ Ve kabir azabıyla ثُمَّ **Sonra da** يُرَدُّونَ **Döndürülürler** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Neye döndürülürler?)* إِلَى عَذَابٍ **Bir azaba ki** عَظِيمٍ **Büyük** هُوَ O azap *(Nedir?)* النَّارُ Ateştir

102. *(Daha kim vardır çevrenizdeki bedevilerden?)* وَ قَوْمٌ آخَرُونَ **Ve diğer** kavimler *(Bu âharûne kelimesi nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır *(Öyle diğerleri ki)* اعْتَرَفُوا **İtiraf ettiler** *(Neyi?)* بِذُنُوبِهِمْ **Günahlarını** *(Neden olan günahları?)* مِنَ التَّخَلُّفِ Geri kalma şeklindeki *(Bu cümle nedir?)* نَعْتُهُ Onun (âharûne kelimesinin) sıfatıdır وَالْخَبَرُ Haberi de şudur :خَلَطُوا **Karıştırdılar** *(Neyi?)* عَمَلًا صَالِحًا **Salih ameli** وَهُوَ Bu Salih amel *(Nedir?)* جِهَادُهُمْ Onların cihadıdır *(Ne vakit?)* قَبْلَ ذٰلِكَ Bundan önce أَوْ Ya da (o Salih amel *Nedir?*) اعْتِرَافُهُمْ İtiraflarıdır *(Neyi?)* بِذُنُوبِهِمْ Günahlarını أَوْ Ya da (o Salih amel *Nedir?*) غَيْرُ ذٰلِكَ Bunlardan başka bir şeydir *(Neyle karıştırdılar?)* وَآخَرَ سَيِّئًا **Diğer kötü ile** وَهُوَ O kötü olan *(Nedir?)* تَخَلُّفُهُمْ (Cihattan) geri kalmaları عَسَى اللهُ **Umulur ki Allah** *(Nedir o umulan şey?)* أَنْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ **Onların tövbelerini kabul eder** إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* غَفُورٌ **Mağfiret edendir** رَحِيمٌ **Merhamet edendir** نَزَلَتْ Nazil oldu *(Kim hakkında?)* فِي أَبِي لُبَابَةَ Ebu Lübabe hakkında *(Daha kim hakkında?)* وَجَمَاعَةٍ Ve bir topluluk hakkında أَوْثَقُوا Ki onlar bağlamışlardı *(Kimi?)* أَنْفُسَهُمْ Kendilerini *(Nereye bağlamışlardı?)* فِي سَوَارِي الْمَسْجِدِ Mescidin direklerine *(Ne vakit bağlamışlardı?)* لَمَّا بَلَغَهُمْ Ne zaman ki ulaştı onlara *(Ne?)* مَا Ol şey ki نَزَلَ İndi *(Kim hakkında?)* فِي الْمُتَخَلِّفِينَ Geri kalanlar hakkında وَحَلَفُوا Ve yemin

ettiler ki لَا يَحِلُّهُمْ Onlar çözmeyecek إِلَّا النَّبِيُّ Ancak Hz. Peygamber ﷺ Allah ona salat ve selam etsin فَحَلَّهُمْ O da çözdü onlar *(Ne vakit?)* لَمَّا نَزَلَتْ Ayet indiğinde

103. خُذْ **Al!** *(Neyi al?)* مِنْ اَمْوَالِهِمْ **Onların mallarından bir kısmını** *(Ne olarak al?)* صَدَقَةً **Sadaka olarak** *(Ne olduğun halde al?)* تُطَهِّرُهُمْ **Onları temizler olduğun halde** *(Daha?)* وَتُزَكِّيهِمْ **Ve onları arındırır olduğun halde** *(Neyle?)* بِهَا **Onlarla** *(Neden temizler-arındırır olduğun halde?)* مِنْ ذُنُوبِهِمْ Günahlarından فَأَخَذَ Bunun üzerine Hz. Peygamber de aldı *(Neyi aldı?)* ثُلُثَ أَمْوَالِهِمْ Mallarının üçte birini وَتَصَدَّقَ Ve tasaddukta bulundu *(Neyle?)* بِهَا Onunla وَصَلِّ **Ve dua et** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** أَيْ Yani اُدْعُ Duada bulun *(Kime?)* لَهُمْ Onlara اِنَّ صَلٰوتَكَ **Muhakkak ki senin duan** *(Nedir?)* سَكَنٌ رَحْمَةٌ **Bir sükunet** rahmet**tir** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** وَقِيلَ (Ayetteki seken[ün] kelimesinin anlamında dair) Dendi ki طُمَأْنِينَةٌ (Senin duan onlar için) bir gönül huzuru-rahatlamadır *(Neye dair?)* بِقَبُولِ تَوْبَتِهِمْ Tövbelerinin kabulüne dair وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* سَمِيعٌ **Hakkıyla işiten** عَلِيمٌ **Bilendir**

104. اَلَمْ يَعْلَمُوا **Bilmediler mi ki?** اَنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** هُوَ **Ancak o** يَقْبَلُ **Kabul eder** *(Neyi?)* التَّوْبَةَ **Tövbeyi** *(Kimden kabul eder?)* عَنْ عِبَادِهِ **Kullarından** *(Daha?)* وَيَاْخُذُ يَقْبَلُ **Ve alır** kabul eder *(Neyi?)* الصَّدَقَاتِ **Sadakaları** وَاَنَّ اللّٰهَ **Ve elbette Allah** هُوَ **O** التَّوَّابُ **Tövbe kabul edicidir** *(Kimden kabul edici?)* عَلٰى عِبَادِهِ Kullarından *(Allah ne ile tövbeleri kabul edicidir?)* بِقَبُولِ تَوْبَتِهِمْ Onların tövbelerini kabul etmek suretiyle الرَّحِيمُ **Pek merhametli olandır** *(Kime karşı?)* بِهِمْ Onlara karşı وَالْاِسْتِفْهَامُ Buradaki soru/istifham *(Ne içindir?)* لِلتَّقْرِيرِ Takrir içindir وَالْقَصْدُ Kastedilen *(Neyle?)* بِهِ Bununla هُوَ O *(Nedir?)* تَهْيِيجُهُمْ Harekete geçirmektir onları *(Neye karşı harekete geçirmek?)* إِلَى التَّوْبَةِ Tövbeye وَالصَّدَقَةِ Ve sadakaya

105. وَقُلْ **Ve de ki** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara أَوْ Ya da لِلنَّاسِ İnsanlara اعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ Dilediğinizi **Yapınız!** فَسَيَرَى **Elbette görecektir** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi?)* عَمَلَكُمْ **Yaptığınızı** *(Daha kim görecektir?)* وَرَسُولُهُ **Ve onun resulü** *(Daha kim görecektir?)* وَالْمُؤْمِنُونَ **Ve müminler** وَسَتُرَدُّونَ **Ve elbette döndürüleceksiniz** *(Neyle?)* بِالْبَعْثِ Dirilmek suretiyle *(Nereye döndürüleceksiniz?)* إِلٰى عَالِمِ الْغَيْبِ **Gayb'ı/gizliyi bilene** *(Daha neyi bilene?)* وَالشَّهَادَةِ **Ve şehadet'i/açığı** أَيْ اللّٰهِ Yani Allah'a (döndürüleceksiniz) فَيُنَبِّئُكُمْ

O da bildirecektir size *(Neyi?)* بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ **Yapmakta olduklarınızı** يُجَازِيكُمْ

Karşılıklandıracaktır sizi *(Neyle?)* بِهِ Onlarla

106. وَآخَرُونَ **Ve diğerleri de** *(kimden olan diğerleri?)* مِنَ الْمُتَخَلِّفِينَ Geri kalanlardan مُرْجَوْنَ **Bırakılmışlardır** *(bu kelime...)* بِالْهَمْزِ Hemze ile (Mürce'ûne şeklinde) *(Daha?)* وَتَرْكِهِ Ve hemzesiz (Mürcevne şeklinde okundu) مُؤَخَّرُونَ عَنِ التَّوْبَةِ Tevbe etmekten geri kalmışlar *(Neye bırakılmışlardır?)* لِأَمْرِ اللهِ **Allah'ın emrine** *(neredeki emrine?)* فِيهِمْ Onlardaki *(Neyle olan emrine?)* بِمَا شَاءَ Dilediğiyle olan إِمَّا **Ya** يُعَذِّبُهُمْ **Azap eder onlara** بِأَنْ يُمِيتَهُمْ Onları öldürmek suretiyle *(Ne oldukları halde?)* بِلَا تَوْبَةٍ Tövbesiz olarak وَإِمَّا **Ya da** يَتُوبُ عَلَيْهِمْ **Onların tövbelerini kabul eder** وَاللهُ **Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Ziyade bilendir** *(Kimi?)* بِخَلْقِهِ Yarattıklarını حَكِيمٌ **Hikmetli olandır** *(Nerede?)* فِي صُنْعِهِ Yaptıklarında *(Kime?)* بِهِمْ Onlara وَهُمْ Bu tövbesi kabul edilenler الثَّلَاثَةُ Üç kişidir *(Öyle üç kişi ki)* الَّذِينَ Gelecek olanlar بَعْدُ Birazdan *(Kimdir onlar?)* مُرَارَةُ بْنِ الرَّبِيعِ Murare b. Rabi *(Daha?)* وَكَعْبُ بْنُ مَالِكٍ Ve Ka'b b. Malik *(Daha?)* وَهِلَالُ بْنُ أُمَيَّةَ Ve Hilal b. Ümeyye'dir تَخَلَّفُوا Bunlar geri kaldılar *(Niçin?)* كَسَلًا Tembelikten dolayı وَمَيْلًا Ve meylettikleri için *(Neye?)* إِلَى الدَّعَةِ Rahatlığa لَا نِفَاقًا Münafıklıktan dolayı değil وَلَمْ يَعْتَذِرُوا Ve özür de beyan etmediler *(Kime?)* إِلَى النَّبِيِّ Hz. Peygambere ﷺ Allah ona salat ve selam etsin *(Kim gibi özür beyan etmediler?)* كَغَيْرِهِمْ Diğerleri(beyan ettiği) gibi فَوَقَفَ Askıda kaldı *(Ne?)* أَمْرُهُمْ Onların durumları خَمْسِينَ لَيْلَةً Elli gün وَهَجَرَهُمْ Ve onları kınadı *(Kim?)* النَّاسُ İnsanlar حَتَّى نَزَلَتْ Ve nihayet indi *(Ne?)* تَوْبَتُهُمْ Onların tövbeleri بَعْدُ Bundan sonra

﴿وَ﴾ مِنْهُمْ ﴿الَّذِينَ اتَّخَذُوا مَسْجِدًا﴾ وَهُمُ اثْنَا عَشَرَ مِنَ الْمُنَافِقِينَ ﴿ضِرَارًا﴾ مَضَارَّةً لِأَهْلِ مَسْجِدِ قُبَاءَ ﴿وَكُفْرًا﴾ لِأَنَّهُمْ بَنَوْهُ بِأَمْرِ أَبِي عَامِرٍ الرَّاهِبِ لِيَكُونَ مَعْقِلًا لَهُ يُقَدِّمُ فِيهِ مَنْ يَأْتِي مِنْ عِنْدِهِ وَكَانَ ذَهَبَ لِيَأْتِيَ بِجُنُودٍ مِنْ قَيْصَرَ لِقِتَالِ النَّبِيِّ ﷺ ﴿وَتَفْرِيقًا بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ اَلَّذِينَ يُصَلُّونَ بِقُبَاءَ بِصَلَاةِ بَعْضِهِمْ فِي مَسْجِدِهِمْ ﴿وَإِرْصَادًا﴾ تَرَقُّبًا ﴿لِمَنْ حَارَبَ اللهَ وَرَسُولَهُ مِنْ قَبْلُ﴾ أَيْ قَبْلَ بِنَائِهِ وَهُوَ أَبُو عَامِرٍ الْمَذْكُورُ ﴿وَلَيَحْلِفُنَّ إِنْ﴾ مَا ﴿أَرَدْنَا﴾ بِبِنَائِهِ ﴿إِلَّا﴾ الْفِعْلَةَ ﴿الْحُسْنَى﴾ مِنَ الرِّفْقِ بِالْمِسْكِينِ فِي الْمَطَرِ وَالْحَرِّ وَالتَّوْسِعَةِ عَلَى الْمُسْلِمِينَ ﴿وَاللهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٠٧﴾﴾ فِي ذٰلِكَ وَكَانُوا سَأَلُوا النَّبِيَّ ﷺ أَنْ يُصَلِّيَ فِيهِ فَنَزَلَ ﴿لَا تَقُمْ﴾ تُصَلِّ ﴿فِيهِ أَبَدًا﴾ فَأَرْسَلَ جَمَاعَةً هَدَمُوهُ وَحَرَقُوهُ وَجَعَلُوا مَكَانَهُ كُنَاسَةً تُلْقَى فِيهَا الْجِيَفُ ﴿لَمَسْجِدٌ أُسِّسَ﴾ بُنِيَتْ قَوَاعِدُهُ ﴿عَلَى التَّقْوَى مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ﴾ وُضِعَ يَوْمَ حَلَلْتَ بِدَارِ الْهِجْرَةِ وَهُوَ مَسْجِدُ قُبَاءَ كَمَا فِي الْبُخَارِيِّ ﴿أَحَقُّ﴾ مِنْهُ ﴿أَنْ﴾ أَيْ بِأَنْ ﴿تَقُومَ﴾ تُصَلِّيَ ﴿فِيهِ فِيهِ رِجَالٌ﴾ هُمُ الْأَنْصَارُ ﴿يُحِبُّونَ أَنْ يَتَطَهَّرُوا وَاللهُ يُحِبُّ الْمُطَّهِّرِينَ ﴿١٠٨﴾﴾ أَيْ يُثِيبُهُمْ فِيهِ إِدْغَامُ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ فِي الطَّاءِ رَوَى ابْنُ خُزَيْمَةَ فِي صَحِيحِهِ عَنْ عُوَيْمِرِ بْنِ سَاعِدَةٍ أَنَّهُ ﷺ أَتَاهُمْ فِي مَسْجِدِ قُبَاءَ فَقَالَ (إِنَّ اللهَ تَعَالَى قَدْ أَحْسَنَ عَلَيْكُمُ الثَّنَاءَ فِي الطُّهُورِ فِي قِصَّةِ مَسْجِدِكُمْ فَمَا هٰذَا الطُّهُورُ الَّذِي تَطَّهَّرُونَ بِهِ) قَالُوا: وَاللهِ يَا رَسُولَ اللهِ مَا نَعْلَمُ شَيْئًا إِلَّا أَنَّهُ كَانَ لَنَا جِيرَانٌ مِنَ الْيَهُودِ وَكَانُوا يَغْسِلُونَ أَدْبَارَهُمْ مِنَ الْغَائِطِ فَغَسَلْنَا كَمَا غَسَلُوا. وَفِي حَدِيثٍ رَوَاهُ الْبَزَّارُ فَقَالُوا: نَتْبَعُ الْحِجَارَةَ بِالْمَاءِ فَقَالَ (هُوَ ذَاكَ فَعَلَيْكُمُوهُ) ﴿أَفَمَنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَى تَقْوَى﴾ مَخَافَةِ ﴿مِنَ اللهِ وَ﴾ رَجَاءِ ﴿رِضْوَانٍ﴾ مِنْهُ ﴿خَيْرٌ أَمْ مَنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَى شَفَا﴾ طَرَفِ ﴿جُرُفٍ﴾ بِضَمِّ الرَّاءِ وَسُكُونِهَا جَانِبِ ﴿هَارٍ﴾ مُشْرِفٍ عَلَى السُّقُوطِ ﴿فَانْهَارَ بِهِ﴾ سَقَطَ مَعَ بَانِيهِ ﴿فِي نَارِ جَهَنَّمَ﴾ خَيْرٌ تَمْثِيلٌ لِلْبِنَاءِ عَلَى ضِدِّ التَّقْوَى بِمَا يَؤُولُ إِلَيْهِ وَالِاسْتِفْهَامُ لِلتَّقْرِيرِ أَيِ الْأَوَّلُ خَيْرٌ وَهُوَ مِثَالُ مَسْجِدِ قُبَاءَ وَالثَّانِي مِثَالُ مَسْجِدِ الضِّرَارِ ﴿وَاللهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٠٩﴾﴾ ﴿لَا يَزَالُ بُنْيَانُهُمُ الَّذِي بَنَوْا رِيبَةً﴾ شَكًّا ﴿فِي قُلُوبِهِمْ إِلَّا أَنْ تَقَطَّعَ﴾ تَنْفَصِلَ ﴿قُلُوبُهُمْ﴾ بِأَنْ يَمُوتُوا ﴿وَاللهُ عَلِيمٌ﴾ بِخَلْقِهِ ﴿حَكِيمٌ ﴿١١٠﴾﴾ فِي صُنْعِهِ بِهِمْ ﴿إِنَّ اللهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ﴾ بِأَنْ يَبْذُلُوهَا فِي طَاعَتِهِ كَالْجِهَادِ ﴿بِأَنَّ لَهُمُ الْجَنَّةَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ﴾ جُمْلَةُ اسْتِئْنَافٍ بَيَانٌ لِلشِّرَاءِ وَفِي قِرَاءَةٍ بِتَقْدِيمِ الْمَبْنِيِّ لِلْمَفْعُولِ أَيْ فَيَقْتُلُ بَعْضُهُمْ وَيُقَاتِلُ الْبَاقِي ﴿وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا﴾ مَصْدَرَانِ مَنْصُوبَانِ

بِفِعْلِهِمَا الْمَحْذُوفِ ﴿فِي التَّوْرٰيةِ وَالْاِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ وَمَنْ اَوْفٰى بِعَهْدِهِ مِنَ اللهِ﴾ أَيْ لَا أَحَدَ أَوْفٰى مِنْهُ ﴿فَاسْتَبْشِرُوا﴾ فِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْغَيْبَةِ ﴿بِبَيْعِكُمُ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ وَذٰلِكَ﴾ الْبَيْعُ ﴿هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١١١﴾﴾ اَلْمُنِيلُ غَايَةَ الْمَطْلُوبِ

TÜRKÇE ANLAMI

107. **Bir de** Kuba mescidi halkına **zarar vermek, küfre yardım etmek** nitekim bu mescidi Ebi Amir er-Rahip'in emriyle yapmışlardı. Ebu Amir burayı, yanından gelen kimselerin gelip toplanacağı bir bağlantı noktası olarak tasarlamıştı. Zaten Ebu Amir, Peygamberimizle savaşmak için, Rum Kayser'inden asker istemeye gitmişti, Kuba mescidinde namaz kılan **mü'minler arasına** bunların bazıları kendi mescitlerinde namaz kılmak suretiyle **ayrılık sokmak için ve öteden beri** mescit yapılmadan önce **Allah ve Resûlüne karşı savaşanları** mezkur Ebu Amir'i **gözetlemek amacıyla bir mescit yapanlar vardır** bunlar münafıklardan on iki kişiydiler. **Bunlar, "Bizim** yağmur ve sıcaktan korumak için miskinlere merhamet ve Müslümanlara genişlik sağlamak gibi **iyilikten başka hiçbir kasdımız yok" diye de mutlaka yemin ederler. Ama Allah şâhitlik eder ki bunlar** dedikleri şeylerde **mutlaka yalancıdırlar.** Nitekim münafıklar peygamberimiz söz konusu mescide gelip namaz kılmasını istemişlerdi bunun üzerine bu ayet nazil oldu.

108. **Onun içinde asla namaz kılma.** Bu ayetin nazil olması üzerine Peygamberimiz söz konusu mescide bir grup sahabî gönderdi. Onlar orayı yakıp yıktılar ve yerine leşlerin atıldığı bir çöplük yaptılar. **İlk günden** hicret yurdu Medine'ye ilk girdiğinde temelleri **takva üzerine kurulan mescit** bu mescit, Buharî'de geçtiği üzere, Kuba mescididir, **içinde namaz kılmana elbette daha layıktır. Orada temizlenmeyi seven adamlar** Ensar **vardır. Allah da tertemiz olanları**[1] **sever** onları mükafatlandırır. İbn-i Huzeyme Sahih'inde Uveymir bin Sâide aracılığıyla şöyle nakleder: "Peygamber efendimiz Ensarın yanına Kuba mescidine geldi. Onlara 'Allah, mescidinizin durumunu anlatırken temizliğiniz konusunda sizi methetti' dedi. Peygamberimiz, siz nasıl temizleniyorsunuz ki Cenabı Allah sizi böyle methediyor, diye sorunca Ensar, vallahi ya Resulellah! Bizim hiçbir bilgimiz yoktu. Sadece Yahudi komşularımız büyük abdestlerinden sonra su ile taharet aldıkları için biz de onlardan görüp su ile taharet almaya başlamıştık, dediler. -Bezzar'ın rivayetinde "taşla taharet aldıktan sonra bir de su ile taharet alıyoruz" kaydı yer almaktadır.- Peygamberimiz bu cevap üzerine 'öyleyse Cenabı Allah sizi bunun için methetmiş olmalıdır. Bunu yapmaya devam edin' buyurdu."

[1] Ayette geçen "الْمُطَّهِّرِينَ" kelimesinin aslında (مُتَطَهِّرِينَ) bulunan "ت" harfi "ط" harfine idğam edilmiştir.

109. **Binâsını takva** Allah korkusu **ve onun rızasını kazanmak** umudu **temeli üzerine kuran kimse mi daha hayırlıdır, yoksa binasını çökmeye yüz tutmuş bir uçurumun kenarına** ucuna **kurup, onunla birlikte kendisi de cehennem ateşine yuvarlanan kimse mi?**[1] Bu, takvaya muhalif olarak yapılan binanın akıbeti konusunda iyi bir temsildir. Burada soru takrir için olduğundan ayette birinci mescidin daha hayırlı olduğu anlatılmak istenmiştir. Temsildeki birinci mescid Kuba mescidi, ikinci mescid ise Mescid-i Dırar'dır. **Allah zalimler topluluğunu doğru yola erdirmez.**

110. **Kurmuş oldukları binaları,** ölüp **kalpleri parçalanıncaya** ayrılıncaya **kadar yüreklerinde sürekli bir kuşku olarak kalmaya devam edecektir. Allah** yarattıklarını **hakkıyla bilendir,** onlara yaptıklarında **hikmet sahibidir.**

111. **Şüphesiz Allah, mü'minlerden** cihat gibi kendisine itaat uğruna harcamaları suretiyle **canlarını ve mallarını, kendilerine vereceği cennet karşılığında satın almıştır. Artık, onlar Allah yolunda savaşırlar, öldürürler ve öldürülürler**[2]**. Allah bunu Tevrat'ta, İncil'de ve Kur'an'da kesin olarak va'detmiştir**[3]**. Kimdir sözünü Allah'tan daha iyi yerine getiren?** Yani ondan daha sözüne sadık kimse yoktur. **O halde, yapmış olduğunuz bu alışverişten dolayı sevinin**[4]**. İşte asıl bu** alışveriş **büyük kurtuluştur.**

KELİME ANLAMI

107. وَ مِنْهُمُ الَّذِينَ **Ve** onlardan bazıları **o kimseler ki** اتَّخَذُوا **Edindiler** *(Ne edindiler ?)* مَسْجِدًا **Bir mescit** وَهُمْ Bunlar *(Kimdir?)* اثْنَا عَشَرَ On iki kişidir *(Kimdendir bu on iki kişi?)* مِنَ الْمُنَافِقِينَ Münafıklardan *(Niçin bir mescit edindiler?)* ضِرَارًا **Zarar vermek için** مَضَارَّةً Zarar ulaştırmak için *(Kime?)* لِأَهْلِ مَسْجِدِ قُبَاءَ Kuba Mescidi ahalisine *(Daha niçin mescit edindiler?)* وَكُفْرًا **Ve küfür olarak** لِأَنَّهُمْ Zira onlar بَنَوْهُ O mescidi yaptılar *(Neyle yaptılar?)* بِأَمْرِ أَبِي عَامِرِ الرَّاهِبِ Ebu Amir er-Rahip'in emriyle *(Niçin yaptılar?)* لِيَكُونَ Olsun diye مَعْقِلًا Sığınak *(Kim için?)* لَهُ Onun için *(Öyle sığınak ki)* يُقَدِّمُ Varıyor *(Nereye?)* فِيهِ Oraya *(Kim?)* مَنْ Ol kimse ki يَأْتِي Geliyor *(Nereden geliyor?)* مِنْ

---

[1] Burada geçen istifham takrir içindir.

[2] Bu cümle satın almayı açıklamak üzere varid olmuş istinaf cümlesidir. Bir kıraatte "öldürülürler" kelimesi önce gelmiştir. Buna göre mana "bir kısmı öldürülür ve diğerleri savaşır/öldürür" şeklindedir.

[3] Ayette geçen "وَعْدًا" ve "حَقًّا" kelimeleri mahzuf fiileri tarafından nasbedilmiş birer mastardır.

[4] Burada gaib sığasından muhatap sığasına dönülerek "iltifat" örneği gösterilmiştir.

عِنْدِهِ Onun yanından وَكَانَ ذَهَبَ O da gitmişti *(Niçin gitmişti?)* لِيَأْتِيَ Getirmek için *(Neyi getirmek için?)* بِجُنُودٍ Bir orduyu *(Kim tarafından olan bir orduyu?)* مِنْ قَيْصَرَ Kayser tarafından *(Niçin böyle bir orduyu getirmek için gitmişti?)* لِقِتَالِ النَّبِيِّ Hz. Peygamberle savaşmak için ﷺ Allah'ın salat ve selamı onun üzerine olsun *(Daha niçin bir mescit edindiler?)* وَتَفْرِيقًا **Ve ayırmak için** *(Neyi?)* بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ **Müminlerin arasını** الَّذِينَ Öyle müminler ki يُصَلُّونَ Namaz kılıyorlar *(Nerede?)* بِقُبَاءَ Kuba'da *(Neyle ayırmak için?)* بِصَلَاةِ بَعْضِهِمْ Bazılarının namaz kılmasıyla *(Nerede?)* فِي مَسْجِدِهِمْ Kendi mescitlerinde *(Daha niçin bir mescit edindiler?)* وَإِرْصَادًا تَرَقُّبًا **Ve gözlemek için** *(Kimi?)* لِمَنْ **Ol kimseyi ki** حَارَبَ **Savaştı** *(Kime karşı?)* اللهَ **Allah'a karşı** *(Daha?)* وَرَسُولَهُ **Ve onun Resulüne karşı** *(Ne vakit?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** أَيْ Yani قَبْلَ بِنَائِهِ Mescidin yapımından önce وَهُوَ O kişi *(Kimdir?)* أَبُو عَامِرٍ الْمَذْكُورُ Adı geçen Ebu Amir'dir وَلَيَحْلِفُنَّ **Ve yemin de edeceklerdir** إِنْ مَا أَرَدْنَا **Biz kastetmedik** –İn harfi, mâ anlamındadır- *(Neyle kastetmedik?)* بِبِنَائِهِ Bu mescidin yapımı ile إِلَّا الْفِعْلَةَ الْحُسْنَى **Ancak güzel** işi *(O güzel iş de nedendir?)* مِنَ الرِّفْقِ İyi davranmayı *(Kime?)* بِالْمِسْكِينِ Miskinlere *(Neredeki miskinlere?)* فِي الْمَطَرِ Yağmurda kalan *(Daha?)* وَالْحَرِّ Ve sıcakta kalan *(Daha neyi kastettik?)* وَالتَّوْسِعَةِ Ve genişlik sağlamayı *(Kime?)* عَلَى الْمُسْلِمِينَ Müslümanlara وَاللهُ **Allah** *(Nedir?)* يَشْهَدُ **Şehadet eder ki** إِنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** *(Nedir?)* لَكَاذِبُونَ **Elbette yalancıdırlar** *(Hangi hususta?)* فِي ذٰلِكَ Bu hususta وَكَانُوا سَأَلُوا Ve istemişlerdi *(Kimden?)* النَّبِيَّ Hz. Peygamberden ﷺ Allah onun üzerine salat ve selam etsin *(Neyi istemişlerdi?)* أَنْ يُصَلِّيَ Kılmasını *(Nerede?)* فِيهِ O mescitte فَنَزَلَ Bunun üzerine indi

08. لَا تَقُمْ تُصَلِّ Namaz kılma! *(Nerede?)* فِيهِ **Orada** أَبَدًا **Ebedi olarak** فَأَرْسَلَ Bunun üzerine (Hz.Peygamber) gönderdi *(Kimi?)* جَمَاعَةً Bir topluluğu هَدَمُوهُ Onlar da o mescidi yıktılar وَحَرَقُوهُ Ve yaktılar onu وَجَعَلُوا Ve yaptılar *(Nereye?)* مَكَانَهُ Onun yerine كُنَاسَةً Bir mezbelelik *(Öyle mezbelelik ki)* تُلْقَى Atılıyor *(Nereye?)* فِيهَا Oraya *(Ne atılıyor?)* الْجِيَفُ Leş لَمَسْجِدٌ **Bir Mescit ki** أُسِّسَ **Kuruldu** بُنِيَتْ Bina edildi *(Ne?)* قَوَاعِدُهُ Onun direkleri *(Ne üzerine kuruldu?)* عَلَى التَّقْوَى **Takva üzerine** *(Ne vakit?)* مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ **İlk günden beri** وُضِعَ (Bu mescit) kurulmuştur يَوْمَ حَلَلْتَ Girdiğin gün *(Nereye?)* بِدَارِ الْهِجْرَةِ Hicret diyarına وَهُوَ O mescit *(Nedir?)* مَسْجِدُ قُبَاءَ Kuba mescidi كَمَا فِي الْبُخَارِيِّ Buhari'de olduğu gibi *(İşte bu mescit nedir?)* أَحَقُّ

Daha layıktır *(Neden daha layıktır?)* مِنْهُ Ondan *(Neye daha layıktır?)* اَنْ أَيْ بِأَنْ تَقُومَ **namaz kılmana** 'En, Bi en anlamındadır *(Nerede namaz kılmana?)* فِيهِ **Orada** فِيهِ **Orada vardır** *(Kim?)* رِجَالٌ **Bir takım adamlar ki** هُمْ Onlar *(Kimlerdir?)* الْأَنْصَارُ Ensar يُحِبُّونَ **Severler** *(Neyi severler?)* اَنْ يَتَطَهَّرُوا **Temizlenmeyi** وَاللهُ **Allah** يُحِبُّ **Sever** *(Kimi sever?)* الْمُطَّهِّرِينَ **Çok temizlenenleri** أَيْ Yani يُثِيبُهُمْ Onları sevaplandırır فِيهِ Bu kelimede vardır *(Ne?)* إِدْغَامُ التَّاءِ Te harfinin idgamı *(Neredeki 'te'?)* فِي الْأَصْلِ Kelimenin aslındaki *(Nereye idgamı?)* فِي الطَّاءِ Tı harfine رَوَى Rivayet etti *(Kim?)* ابْنُ خُزَيْمَةَ İbni Huzeyme *(Nerede?)* فِي صَحِيحِهِ Sahihinde *(Kimden rivayet etti?)* عَنْ عُوَيْمِرِ بْنِ سَاعِدَةَ Uveymir b. Sâide'den ﷺ أَنَّهُ Ki Hz. Peygamber (s.a.v.) أَتَاهُمْ Onlara geldi *(Nerede?)* فِي مَسْجِدِ قُبَاءَ Kuba Mescidinde فَقَالَ Ve dedi ki إِنَّ اللهَ تَعَالَى، Muhakkak ki Allah قَدْ أَحْسَنَ Güzel yaptı *(Kime?)* عَلَيْكُمْ Size *(Neyi?)* الثَّنَاءَ Övgüyü *(Hangi hususta?)* فِي الطُّهُورِ Temizlik hususunda *(Nerede sizi temizlik hususunda övdü?)* فِي قِصَّةِ مَسْجِدِكُمْ Mescidinizin olayında فَمَا هٰذَا الطُّهُورُ Nedir bu temizlenme الَّذِي Öyle temizlenme ki تَطَّهَّرُونَ Siz temizleniyorsunuz *(Neyle?)* بِهِ، Onunla قَالُوا Onlar da dediler ki وَاللهِ يَا رَسُولَ اللهِ Vallahi Ey Allah'ın Resulü مَا نَعْلَمُ Biz bilmiyoruz *(Ne?)* شَيْئًا Hiçbir şey إِلَّا أَنَّهُ Ancak şu kadarı var ki كَانَ لَنَا Bizim vardı *(Ne vardı?)* جِيرَانٌ Komşularımız *(kimden olan komşularımız?)* مِنَ الْيَهُودِ Yahudilerden وَكَانُوا يَغْسِلُونَ Ve onlar yıkarlardı *(Neyi?)* أَدْبَارَهُمْ Arkalarını *(Neden yıkarlardı?)* مِنَ الْغَائِطِ Pislikten فَغَسَلْنَا Biz de yıkamaya başladık كَمَا غَسَلُوا. Onlar yıkadığı gibi وَفِي حَدِيثٍ Bir diğer hadiste de *(Öyle hadis ki)* رَوَاهُ Onu rivayet etti *(Kim?)* الْبَزَّارُ Bezzar فَقَالُوا Onlar dediler نَتْبَعُ الْحِجَارَةَ Taşın peşine kullanıyoruz *(Neyi?)* بِالْمَاءِ Suyu (Yani önce taşla, sonra da suyla temizleniyoruz) فَقَالَ Bunun üzerine Hz.Peygamber de dedi ki; هُوَ ذَاكَ، "İşte bu! فَعَلَيْكُمُوهُ، Siz buna devam edin!"

109. أَفَمَنْ **O kimse mi?** أَسَّسَ **Ki kurdu** *(Neyi?)* بُنْيَانَهُ **Binasını** *(Ne üzere kurdu?)* عَلَى **Bir takva** korku üzerine *(Kimden olan bir takva-korku?)* تَقْوَى مَخَافَةٍ مِنَ اللهِ **Allah'tan** *(Daha ne üzerine kurdu?)* وَ رَجَاءِ رِضْوَانٍ **Ve hoşnutluk** umma **üzerine** *(Kimden?)* مِنْهُ Ondan خَيْرٌ **Daha hayırlıdır?** أَمْ **Yoksa** مَنْ **O kimse mi ki** أَسَّسَ

Kurdu *(Neyi?)* بُنْيَانَهُ **Binasını** *(Ne üzerine kurdu?)* عَلٰى شَفَا طَرَفِ جُرُفٍ **Altı oyulmuş bir yarın kenarı üzerine** *(Öyle yar ki)* بِضَمِّ الرَّاءِ وَسُكُونِهَا Bu kelime hem "ra" harfinin zammesi hem de sükunu ile okundu جَانِبٍ kenar anlamındadır هَارٍ **Yıkılmak üzere** مُشْرِفٍ Hazır *(Neye?)* عَلَى السُّقُوطِ Yıkılmaya فَانْهَارَ **Çöküp-gitti** *(Neyle beraber?)* بِهِ **Onunla beraber** سَقَطَ Düştü مَعَ بَانِيهِ Onu bina edenle birlikte *(Nereye çöküp-gitti?)* فِي نَارِ جَهَنَّمَ **Cehennem ateşine** *(Yoksa bu kimse mi ?)* خَيْرٌ Daha hayırlıdır *(Bu söz nedir?)* تَمْثِيلٌ Bir temsildir *(Neye ?)* لِلْبِنَاءِ Bina etmeye *(Ne üzerine bina etmeye?)* عَلٰى ضِدِّ التَّقْوٰى Takvanın zıttına *(Neyle temsildir?)* بِمَا Ol bir bina ile ki يَؤُولُ لِلتَّقْرِيرِ Sonunda düşmeye varıyor وَالْاِسْتِفْهَامُ Buradaki istifham ise *(Nedir?)* إِلَيْهِ Takrir içindir أَيْ Yani الْأَوَّلُ Birincisi *(Nedir?)* خَيْرٌ Daha hayırlıdır وَهُوَ O birincisi *(Nedir?)* مِثَالُ Kuba Mescidinin misalidir مَسْجِدِ قُبَاءَ وَالثَّانِي İkincisi ise *(Nedir?)* مِثَالُ مَسْجِدِ الضِّرَارِ Mescid-i Dırar'ın misalidir وَاللّٰهُ **Allah** لَا يَهْدِي **Hidayet etmez** *(Kime?)* الْقَوْمَ **Bir kavme ki** الظَّالِمِينَ **Zalimler**

110. لَا يَزَالُ **Süregelir** *(Ne?)* بُنْيَانُهُمْ **Onların binaları** الَّذِي **Öyle binaları ki** بَنَوْا **Kurdular** *(Ne olarak süregelir?)* رِيبَةً **Bir şüphe olarak** شَكًّا Bir kuşku olarak *(Nerede?)* فِي قُلُوبِهِمْ **Kalplerinde** إِلَّا اَنْ تَقَطَّعَ **Parçalanmadıkça** تَنْفَصِلَ Parça parça olmadıkça *(Ne?)* قُلُوبُهُمْ **Onların kalpleri** *(Nasıl?)* بِأَنْ يَمُوتُوا Ölmeleriyle وَاللّٰهُ **Allah** *(Nerede?)* عَلِيمٌ **Ziyade bilendir** *(Kimi?)* بِخَلْقِهِ Yarattıklarını حَكِيمٌ **Hikmet sahibidir** *(Nerede?)* فِي صُنْعِهِ Yaptıklarında *(Kime?)* بِهِمْ Onlara

111. إِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** اشْتَرٰى **Satın aldı** *(Kimden?)* مِنَ الْمُؤْمِنِينَ **Müminlerden** *(Neyi satın aldı?)* اَنْفُسَهُمْ **Canlarını** *(Daha neyi satın aldı?)* وَاَمْوَالَهُمْ **Ve mallarını** *(Nasıl?)* بِأَنْ يَبْذُلُوهَا Onları vermeleriyle *(Nerede?)* فِي طَاعَتِهِ Ona itaatte *(Ne gibi?)* كَالْجِهَادِ Cihat gibi *(Neye karşılık satın aldı?)* بِأَنَّ لَهُمْ **Onlar için olmasına karşılık** *(Ne?)* الْجَنَّةَ **Cennet** يُقَاتِلُونَ **Savaşırlar** *(Nerede?)* فِي سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah yolunda** فَيَقْتُلُونَ **Öldürürler** *(Daha?)* وَيُقْتَلُونَ **Ve öldürülürler** *(Bu son cümle nedir?)* جُمْلَةُ اسْتِئْنَافٍ Başlangıç cümlesidir *(Bu cümle daha nedir?)* وَبَيَانٌ Ve beyandır *(Neyi?)* لِلشِّرَاءِ Satın alma işini وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte بِتَقْدِيمِ الْمَبْنِيِّ لِلْمَفْعُولِ Meful için bina edilmiş/kurulmuş olan (Yani meçhul sigayla gelenYuktelune kelimesi) öne

alın(arak okun)muş أَيْ Yani (bu durumda mana şöyle olur) فَيُقْتَلُ Öldürülür *(Kim?)* بَعْضُهُمْ Bazıları *(Daha?)* وَيُقَاتِلُ Ve savaşır/öldürür *(Kim?)* الْبَاقِي Geri kalanlar *(Allah onlara vaat etti...)* وَعْدًا **Vaat etmekle** *(Kim üzerine vaat etmekle vaat etti?)* عَلَيْهِ **Kendisi üzerine** *(Ve bu vaat hak oldu...)* حَقًّا **Hak olmakla** *(Bu iki kelime nedir?)* مَصْدَرَانِ Mastardırlar مَنْصُوبَانِ Nasb edilmişlerdir *(Neyle nasb edilmişlerdir?)* بِفِعْلِهِمَا Fiilleriyle *(Öyle fiilleriyle ki)* الْمَحْذُوفِ Hazfedilmiş *(Bu hak olan vaadi Allah nerede vaat etti?)* فِي التَّوْرٰيةِ **Tevrat'ta** *(Daha?)* وَالْإِنْجِيلِ **Ve İncil'de** *(Daha?)* وَالْقُرْآنِ **Ve Kuran'da** وَمَنْ **Kimdir ki?** أَوْفٰى **Daha vefakar** *(Neye?)* بِعَهْدِهِ **Ahdine** *(Kimden daha vefakar?)* مِنَ اللهِ **Allah'tan** أَيْ Yani لَا أَحَدَ Kimse yoktur أَوْفٰى Daha vefakar *(Kimden daha vefakar?)* مِنْهُ Ondan فَاسْتَبْشِرُوا **O halde sevininiz!** فِيهِ Burada vardır *(Ne?)* الْتِفَاتٌ İltifat *(Neden iltifat?)* عَنِ الْغَيْبَةِ Gaip sigadan *(Neye sevinin?)* بِبَيْعِكُمُ **Alışverişinize** الَّذِي **Öyle alışveriş ki** بَايَعْتُمْ **Siz alış-veriş yaptınız** *(Neyle?)* بِهِ **Onunla** وَذٰلِكَ الْبَيْعُ **Ve işte bu** alış-veriş هُوَ **Odur** الْفَوْزُ الْعَظِيمُ **Büyük kurtuluş** الْمُنِيلُ (Bu alış-veriş) kavuşturandır *(Neye?)* غَايَةَ الْمَطْلُوبِ İstenilen gayeye

﴿اَلتَّآئِبُونَ﴾ رَفْعٌ عَلَى الْمَدْحِ بِتَقْدِيرِ مُبْتَدَأٍ مِنَ الشِّرْكِ وَالنِّفَاقِ ﴿الْعَابِدُونَ﴾ اَلْمُخْلِصُونَ الْعِبَادَةَ لِلهِ ﴿الْحَامِدُونَ﴾ لَهُ عَلَى كُلِّ حَالٍ ﴿السَّائِحُونَ﴾ اَلصَّائِمُونَ ﴿الرَّاكِعُونَ السَّاجِدُونَ﴾ أَيِ الْمُصَلُّونَ ﴿الْآمِرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّاهُونَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَالْحَافِظُونَ لِحُدُودِ اللهِ﴾ لِأَحْكَامِهِ بِالْعَمَلِ بِهَا ﴿وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٢﴾﴾ بِالْجَنَّةِ وَنَزَلَ فِي اسْتِغْفَارِهِ ﷺ لِعَمِّهِ أَبِي طَالِبٍ وَاسْتِغْفَارِ بَعْضِ الصَّحَابَةِ لِأَبَوَيْهِ الْمُشْرِكَيْنِ ﴿مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا اَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أُولِي قُرْبٰى﴾ ذَوِي قَرَابَةٍ ﴿مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ اَنَّهُمْ اَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿١١٣﴾﴾ اَلنَّارِ بِأَنْ مَاتُوا عَلَى الْكُفْرِ ﴿وَمَا كَانَ اسْتِغْفَارُ اِبْرٰهِيمَ لِاَبِيهِ اِلَّا عَنْ مَوْعِدَةٍ وَعَدَهَآ اِيَّاهُ﴾ بِقَوْلِهِ (سَأَسْتَغْفِرُ لَكَ رَبِّي) رجاء أن يسلم ﴿فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ اَنَّهُ عَدُوٌّ لِلهِ﴾ بِمَوْتِهِ عَلَى الْكُفْرِ ﴿تَبَرَّاَ مِنْهُ﴾ وَتَرَكَ الْاِسْتِغْفَارَ لَهُ ﴿اِنَّ اِبْرٰهِيمَ لَاَوَّاهٌ﴾ كَثِيرُ التَّضَرُّعِ وَالدُّعَاءِ ﴿حَلِيمٌ ﴿١١٤﴾﴾ صَبُورٌ عَلَى الْأَذَى ﴿وَمَا كَانَ اللهُ لِيُضِلَّ قَوْمًا بَعْدَ اِذْ هَدٰيهُمْ﴾ لِلْإِسْلَامِ ﴿حَتّٰى يُبَيِّنَ لَهُمْ مَا يَتَّقُونَ﴾ مِنَ الْعَمَلِ فَلَا يَتَّقُوهُ فَيَسْتَحِقُّوا الْإِضْلَالَ ﴿اِنَّ اللهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١١٥﴾﴾ وَمِنْهُ مُسْتَحِقُّ الْإِضْلَالِ وَالْهِدَايَةِ ﴿اِنَّ اللهَ لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَمَا لَكُمْ﴾ أَيُّهَا النَّاسُ ﴿مِنْ دُونِ اللهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿مِنْ وَلِيٍّ﴾ يَحْفَظُكُمْ مِنْهُ ﴿وَلَا نَصِيرٍ ﴿١١٦﴾﴾ يَمْنَعُكُمْ مِنْ ضَرَرِهِ ﴿لَقَدْ تَابَ اللهُ﴾ أَيْ أَدَامَ تَوْبَتَهُ ﴿عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ وَالْاَنْصَارِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ الْعُسْرَةِ﴾ أَيْ وَقْتِهَا وَهِيَ حَالُهُمْ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ كَانَ الرَّجُلَانِ يَقْتَسِمَانِ تَمْرَةً وَالْعَشَرَةُ يَعْتَقِبُونَ الْبَعِيرَ الْوَاحِدَ وَاشْتَدَّ الْحَرُّ حَتّٰى شَرِبُوا الْفَرْثَ ﴿مِنْ بَعْدِ مَا كَادَ تَزِيغُ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ [يَزِيغُ] تَمِيلُ ﴿قُلُوبُ فَرِيقٍ مِنْهُمْ﴾ عَنِ اتِّبَاعِهِ إِلَى التَّخَلُّفِ لِمَا هُمْ فِيهِ مِنَ الشِّدَّةِ ﴿ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ﴾ بِالثَّبَاتِ ﴿اِنَّهُ بِهِمْ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ ﴿١١٧﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

112. Şirk ve nifaktan **tövbe edenler**[1], **ibadet edenler** ibadetlerini sadece Allah için yapanlar, her hal u karda **hamd edenler, oruç tutanlar, rükû' ve secde edenler** namaz kılanlar, **iyiliği emredip kötülükten alıkoyanlar ve** gereğiyle amel ederek **Allah'ın koyduğu sınırları** hükümleri **hakkıyla koruyanlardır. Mü'minleri** cennetle **müjdele.**

[1] Kelime, medhe binaen hazfedilen bir mübtedanın haberidir ve merfudur. Bu mübteda "onlar" şeklinde takdir edilebilir.

113. Bu ayet, Peygamber Efendimiz'in amcası Ebu Talip için, diğer sahabilerin de müşrik ebeveynleri için istiğfar etmeleriyle ilgili olarak nazil olmuştur. Kafir olarak ölmeleri suretiyle **Cehennem ehli oldukları açıkça kendilerine belli olduktan sonra, akrabaları da olsa Allah'a ortak koşanlar için af dilemek ne Peygambere yaraşır ne de mü'minlere.**

114. **İbrahim'in, babası için af dilemesi, sadece ona verdiği bir söz yüzündendi.** Nitekim İbrahim, babasının Müslüman olacağını umarak ona, "rabbime senin için istiğfar edeceğim" diye vaat etmişti. **Onun** kafir olarak ölmesi sebebiyle **bir Allah düşmanı olduğu kendisine açıkça belli olunca, ondan uzaklaştı. Şüphesiz İbrahim, çok içli** çokça yalvaran ve dua eden, **yumuşak huylu** eziyetlere karşı çok sabırlı **bir kişiydi.**

115. **Doğru yola** İslam'a **ilettikten sonra,** sakınmadıkları takdirde saptırılmayı hak edecekleri **sakınacakları şeyleri** işleri **kendilerine apaçık bildirmedikçe, Allah bir toplumu saptıracak değildir. Şüphesiz Allah her şeyi hakkıyla bilendir.** Saptırılmayı ve hidayete erdirilmeyi hak edenler de Allah'ın hakkıyla bildiği bu şeylerdendir.

116. **Şüphesiz göklerin ve yerin hükümranlığı yalnız Allah'ındır. O diriltir ve öldürür.** Ey insanlar! **Sizin için Allah'tan başka** sizi ona karşı kollayacak **ne bir dost, ne de** onun size vereceği zararı engelleyebilecek **bir yardımcı vardır.**

117. **"Andolsun Allah; Peygamber ile içlerinden bir kısmının kalpleri eğrilmeğe**[1] seferin meşakkatinden peygamberimizin peşini takip etmeyi bırakıp savaştan geri dönmeye meyletmeye **yüz tuttuktan sonra, sıkıntılı bir zamanda** burada Tebuk seferi kastedilmiştir. Nitekim bu seferde iki kişi bir hurmayı, on kişi bir bineği paylaşıyorlardı. Hava sıcaklığı o kadar şiddetlenmişti ki, susuzluktan [boğazladıkları develerin işkembelerinde kalan] yemleri (sirkîn) sıkıp suyunu içtiler **ona uyan muhacirlerle Ensarın tövbelerini kabul etmiştir** tövbelerinin kabulünü sürdürmüştür. **Evet,** seferde sebat etmeleri sebebiyle **onların tövbelerini kabul etmiştir.**

KELİME ANLAMI

112. اَلتَّائِبُونَ **(Onlar) Tövbe edenlerdir** رَفْعٌ Raf oldu *(Ne üzerine?)* عَلَى الْمَدْحِ Medh üzerine *(Neyle raf oldu?)* بِتَقْدِيرِ مُبْتَدَأٍ Mübteda takdiriyle *(Neden Tövbe edenlerdir?)* مِنَ الشِّرْكِ Şirkten *(Daha?)* وَالنِّفَاقِ Ve nifaktan *(Daha kimdir onlar?)* الْعَابِدُونَ **İbadet edenlerdir** اَلْمُخْلِصُونَ İhlasla yapanlardır *(Neyi?)* الْعِبَادَةَ İbadeti *(Kim için yapanlardır?)* لِلّٰهِ Allah için *(Daha kimdir onlar?)* الْحَامِدُونَ **Hamd edenlerdir** *(Kime?)* لَهُ Ona *(Neye hamd edersin?)* عَلَى كُلِّ حَالٍ

[1] Ayette geçen "يَزِيغُ" fiili hem "ي" ile hem de "ت" ile okunmuştur. Fiilin manası meyletmektir.

Her türlü duruma اَلسَّائِحُونَ اَلصَّائِمُونَ **Oruç tutanlardır** *(Daha kimdir onlar?)* الرَّاكِعُونَ **Rüku edenlerdir** *(Daha kimdir onlar?)* السَّاجِدُونَ **Secde edenlerdir** أَيْ Yani الْمُصَلُّونَ Namaz kılanlardır *(Daha kimdir onlar?)* الْآمِرُونَ **Emredenlerdir** *(Neyi?)* بِالْمَعْرُوفِ **Marufu/iyiyi** *(Daha kimdir onlar?)* وَالنَّاهُونَ **Ve nehyedenlerdir** *(Neden?)* عَنِ الْمُنْكَرِ **Münker/kötüden** *(Daha kimdir onlar?)* وَالْحَافِظُونَ **Ve koruyanlardır** *(Neyi?)* لِحُدُودِ **Allah'ın hududunu** اللهِ لِأَحْكَامِهِ Onun hükümlerini *(Neyle koruyanlardır?)* بِالْعَمَلِ Amel etmek suretiyle *(Neyle amel etmek suretiyle?)* بِهَا O hükümlerle وَبَشِّرْ **Ve müjdele!** *(Kimi ?)* الْمُؤْمِنِينَ **(O) Müminleri** *(Neyle müjdele?)* بِالْجَنَّةِ Cennetle

113. وَنَزَلَ Nazil oldu *(Ne hakkında?)* ﷺ فِي اسْتِغْفَارِهِ Hz. Peygamberin (s.a.v.) mağfiret dilemesi hakkında *(Kimi için mağfiret dilemesi?)* لِعَمِّهِ أَبِي طَالِبٍ Amcası Ebu Talip için *(Daha?)* وَاسْتِغْفَارِ بَعْضِ الصَّحَابَةِ Ve bazı sahabenin mağfiret dilemesi *(Kim için?)* لِأَبَوَيْهِ Ebeveyni hakkında *(Öyle ebeveyni?)* الْمُشْرِكَيْنِ Müşrikler olan

114. مَا كَانَ **(Muvafık) Olmadı** *(Kim için?)* لِلنَّبِيِّ **Hz. Peygamber için** *(Daha kim için?)* وَالَّذِينَ **Ve o kimseler için ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Ne olmadı?)* اَنْ يَسْتَغْفِرُوا **İstiğfar etmeleri** *(Kim için?)* لِلْمُشْرِكِينَ **Müşrikler için** وَلَوْ كَانُوا **Onlar olsalar bile** *(Ne?)* اُولِي قُرْبٰى ذَوِي قَرَابَةٍ **Yakınlık sahipleri,** akraba *(Ne vakit?)* مِنْ بَعْدِ مَا **Ol şeyden sonra ki** تَبَيَّنَ **Açığa çıktı** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** اَنَّهُمْ **Ki muhakkak onlar** *(Nedir?)* اَصْحَابُ الْجَحِيمِ اَلنَّارِ **Ateş halkıdır** *(Onların ateş halkından olmaları neyle açığa çıktı?)* بِاَنْ مَاتُوا Ölmeleriyle *(Ne üzerine?)* عَلَى الْكُفْرِ Küfür üzerine وَمَا كَانَ **Ve olmadı** *(Ne?)* اِلَّا **Babası için olan** اسْتِغْفَارُ اِبْرٰهِيمَ **İbrahim'in istiğfarı** *(Kim için olan istiğfarı?)* لِاَبِيهِ عَنْ مَوْعِدَةٍ **Ancak bir vaatten dolayı** وَعَدَهَا **Onu vaat etti** *(Kime?)* اِيَّاهُ **Ona** *(Neyle vaat etti?)* بِقَوْلِهِ Şu sözüyle : سَأَسْتَغْفِرُ İstiğfarda bulunacağım *(Kim için?)* لَكَ Senin için *(Kime?)* رَبِّي Rabbime *(Niçin böyle dedi?)* رَجَاءَ أَنْ يُسْلِمَ Müslüman olmasını umduğu için فَلَمَّا تَبَيَّنَ **Ne zaman ki ortaya çıktı** *(Kim için?)* لَهُ **Onun için** اَنَّهُ **Ki muhakkak o** *(Nedir?)* عَدُوٌّ **Düşmandır** *(Kime?)* لِلّٰهِ **Allah'a** *(Ne şekilde onun Allah'a düşman olduğu ortaya çıktı?)* بِمَوْتِهِ Ölmesiyle *(Ne üzerine?)* عَلَى الْكُفْرِ Küfür üzerine تَبَرَّاَ **Uzaklaştı-beri oldu** *(Kimden?)* مِنْهُ **Ondan** *(Daha?)* وَتَرَكَ Ve terk etti *(Neyi?)* الْاِسْتِغْفَارَ İstiğfarı *(Kime olan istiğfarı?)* لَهُ Ona olan اِنَّ اِبْرٰهِيمَ **Muhakkak ki İbrahim** *(Nedir?)* لَاَوَّاهٌ

Çok yumuşak huylu كَثِيْرُ التَّضَرُّعِ وَالدُّعَاءِ Yakarışı ve duası çok olan حَلِيْمٌ **Halim biriydi** صَبُوْرٌ Çok sabırlı *(Neye karşı?)* عَلَى الْأَذٰى Eza-cefaya karşı

115. وَمَا كَانَ **Ve değildir** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Ne olmadı?)* لِيُضِلَّ **Saptıracak** *(Kimi?)* قَوْمًا **Bir kavmi** *(Ne vakit?)* بَعْدَ إِذْ **Ol vakitten sonra ki** هَدٰيهُمْ **Onlara hidayet etti** *(Neye hidayet etti?)* لِلْإِسْلَامِ İslam'a حَتّٰى يُبَيِّنَ **Açıklayıncaya kadar** *(kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Neyi?)* مَا يَتَّقُوْنَ **Sakınacakları şeyi** *(O sakınacakları şey de nedendir?)* مِنَ الْعَمَلِ Amelden فَلَا يَتَّقُوْهُ Onlar da ondan sakınmazlar sa فَيَسْتَحِقُّوا Bu durumda hak ederler *(Neyi?)* الْإِضْلَالَ Saptırılmayı اِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** بِكُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Nedir?)* عَلِيْمٌ **Ziyade bilendir** وَمِنْهُ Ve bu bildiği şeylerdendir *(Ne?)* مُسْتَحِقُّ الْإِضْلَالِ Saptırılmayı hak edenle *(Daha?)* وَالْهِدَايَةِ Ve hidayeti hak eden

116. اِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** لَهُ **Onun içindir** *(Ne?)* مُلْكُ السَّمٰوَاتِ **Göklerin mülkü** *(Daha?)* وَالْأَرْضِ **Ve yerin mülkü** يُحْيِي **Diriltir** *(Daha?)* وَيُمِيتُ **Ve öldürür** وَمَا لَكُمْ **Ve olmadı sizin için** أَيُّهَا النَّاسُ Ey insanlar! مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ **Allah'tan başka** أَيْ Yani غَيْرِهِ Ondan gayrı *(Ne olmadı?)* مِنْ وَلِيٍّ **Ne bir yar** *(Öyle yar ki)* يَحْفَظُكُمْ Sizi koruyacak *(Kimden?)* مِنْهُ Ondan وَلَا نَصِيرٍ **Ne de bir yardımcı** *(Öyle yardımcı ki)* يَمْنَعُكُمْ Sizi engelleyecek *(Neden?)* مِنْ ضَرَرِهِ Onun zararından

117. لَقَدْ تَابَ **Andolsun ki tövbe nasip etti** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** أَيْ Yani أَدَامَ Devam buyurdu *(Neye?)* تَوْبَتَهُ Tövbe kabulüne *(Kim üzerine?)* عَلَى النَّبِيِّ **Peygamber üzerine** *(Daha?)* الَّذِيْنَ **Ve Ensar üzerine** وَالْأَنْصَارِ **Ve Muhacirler üzerine** *(Daha?)* وَالْمُهَاجِرِيْنَ **Öyle Ensar ve Muhacir ki** اتَّبَعُوْهُ **Tabi oldular ona** *(Nerede?)* فِي سَاعَةِ الْعُسْرَةِ **Güçlük saatinde** أَيْ Yani وَقْتِهَا Güçlük vaktinde وَهِيَ O güçlük vakti *(Nedir?)* حَالُهُمْ Onların halidir *(Neredeki halidir?)* فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ Tebük gazvesindeki كَانَ الرَّجُلَانِ İki kişi idi *(Ne idi?)* يَقْتَسِمَانِ Bölüşüyorlar *(Neyi?)* تَمْرَةً Bir hurmayı وَالْعَشَرَةُ Ve on kişi de idi يَعْتَقِبُوْنَ Nöbetleşe biniyorlardı الْبَعِيرَ الْوَاحِدَ Tek bineğe وَاشْتَدَّ Ve şiddetli oldu *(Ne?)* الْحَرُّ Sıcak حَتّٰى شَرِبُوا Hatta (sıkıp) içtiler *(Neyi?)* الْفَرْثَ (Boğazladıkları) develerin işkembesinde kalan zibili *(Ne vakit?)* مِنْ بَعْدِ مَا **Ol vakitten sonra ki** كَادَ تَزِيغُ **Az daha kayıyordu** *(Bu kelime)* بِالتَّاءِ Ta ile (Tezîğu şeklinde) *(Daha?)* وَالْيَاءِ Ve Ya ile (Yezîğu şeklinde okundu) تَمِيلُ Meylediyordu (anlamındadır) *(Ne kayıyordu?)* قُلُوبُ فَرِيقٍ **Bir kısmının kalpleri**

(Kimden olan bir grup?) مِنْهُمْ **Onlardan** *(Neden meylediyordu?)* عَنِ اتِّبَاعِهِ Ona tabi olmaktan*(Neye meylediyordu?)* إِلَى التَّخَلُّفِ (Savaştan) geri kalmaya *(Niçin böyle geri kalmaya meylediyordu?)* لِمَا هُمْ Onlar olduğu için *(Nerede?)* فِيهِ O halde *(O bulundukları hal de nedir?)* مِنَ الشِّدَّةِ Sıkıntı/şiddet ثُمَّ **Sonra** تَابَ عَلَيْهِمْ **Onların tevbelerini kabul buyurdu** *(Ne sebebiyle kabul buyurdu?)* بِالثَّبَاتِ (Şiddete karşı) sebat göstermeleri sebebiyle إِنَّهُ **Muhakkak ki o** بِهِمْ **Onlara karşı** *(Nedir?)* رَؤُوفٌ **Çok esirgeyicidir** رَحِيمٌ **Çok merhametlidir**

﴿وَ﴾ تَابَ ﴿عَلَى الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ خُلِّفُوا﴾ عَنِ التَّوْبَةِ عَلَيْهِمْ بِقَرِينَةِ ﴿حَتَّى إِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ﴾ أَيْ مَعَ رَحْبِهَا أَيْ سِعَتِهَا فَلَا يَجِدُونَ مَكَانًا يَطْمَئِنُّونَ إِلَيْهِ ﴿وَضَاقَتْ عَلَيْهِمْ أَنْفُسُهُمْ﴾ قُلُوبُهُمْ لِلْغَمِّ وَالْوَحْشَةِ بِتَأْخِيرِ تَوْبَتِهِمْ فَلَا يَسَعُهَا سُرُورٌ وَلَا أُنْسٌ ﴿وَظَنُّوا﴾ أَيْقَنُوا ﴿أَنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ ﴿لَا مَلْجَأَ مِنَ اللهِ إِلَّا إِلَيْهِ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ﴾ وَفَّقَهُمْ لِلتَّوْبَةِ ﴿لِيَتُوبُوا إِنَّ اللهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١١٨﴾﴾ ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللهَ﴾ بِتَرْكِ مَعَاصِيهِ ﴿وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ ﴿١١٩﴾﴾ فِي الْإِيمَانِ وَالْعُهُودِ بِأَنْ تَلْزَمُوا الصِّدْقَ ﴿مَا كَانَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ وَمَنْ حَوْلَهُمْ مِنَ الْأَعْرَابِ أَنْ يَتَخَلَّفُوا عَنْ رَسُولِ اللهِ﴾ إِذَا غَزَا ﴿وَلَا يَرْغَبُوا بِأَنْفُسِهِمْ عَنْ نَفْسِهِ﴾ بِأَنْ يَصُونُوهَا عَمَّا رَضِيَهُ لِنَفْسِهِ مِنَ الشَّدَائِدِ وَهُوَ نَهْيٌ بِلَفْظِ الْخَبَرِ ﴿ذَلِكَ﴾ النَّهْيُ عَنِ التَّخَلُّفِ ﴿بِأَنَّهُمْ﴾ بِسَبَبِ أَنَّهُمْ ﴿لَا يُصِيبُهُمْ ظَمَأٌ﴾ عَطَشٌ ﴿وَلَا نَصَبٌ﴾ تَعَبٌ ﴿وَلَا مَخْمَصَةٌ﴾ جُوعٌ ﴿فِي سَبِيلِ اللهِ وَلَا يَطَؤُونَ مَوْطِئًا﴾ مَصْدَرٌ بِمَعْنَى وَطْأٍ ﴿يَغِيظُ﴾ يُغْضِبُ ﴿الْكُفَّارَ وَلَا يَنَالُونَ مِنْ عَدُوٍّ﴾ لِلهِ ﴿نَيْلًا﴾ قَتْلًا أَوْ أَسْرًا أَوْ نَهْبًا ﴿إِلَّا كُتِبَ لَهُمْ بِهِ عَمَلٌ صَالِحٌ﴾ لِيُجَازَوْا عَلَيْهِ ﴿إِنَّ اللهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٢٠﴾﴾ أَيْ أَجْرَهُمْ بَلْ يُثِيبُهُمْ ﴿وَلَا يُنْفِقُونَ﴾ فِيهِ ﴿نَفَقَةً صَغِيرَةً﴾ وَلَوْ تَمْرَةً ﴿وَلَا كَبِيرَةً وَلَا يَقْطَعُونَ وَادِيًا﴾ بِالسَّيْرِ ﴿إِلَّا كُتِبَ لَهُمْ﴾ بِهِ عَمَلٌ صَالِحٌ ﴿لِيَجْزِيَهُمُ اللهُ أَحْسَنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢١﴾﴾ أَيْ جَزَاءَهُمْ وَلَمَّا وُبِّخُوا عَلَى التَّسْبِيخَلُّفِ وَأَرْسَلَ النَّبِيُّ ﷺ سَرِيَّةً نَفَرُوا جَمِيعًا فَنَزَلَ ﴿وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنْفِرُوا﴾ إِلَى الْغَزْوِ ﴿كَافَّةً فَلَوْلَا﴾ فَهَلَّا ﴿نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ﴾ قَبِيلَةٍ ﴿مِنْهُمْ طَائِفَةٌ﴾ جَمَاعَةٌ وَمَكَثَ الْبَاقُونَ ﴿لِيَتَفَقَّهُوا﴾ أَيِ الْمَاكِثُونَ ﴿فِي الدِّينِ وَلِيُنْذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ﴾ مِنَ الْغَزْوِ بِتَعْلِيمِهِمْ مَا تَعَلَّمُوهُ مِنَ الْأَحْكَامِ ﴿لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ ﴿١٢٢﴾﴾ عِقَابَ اللهِ بِامْتِثَالِ أَمْرِهِ وَنَهْيِهِ ، قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَهٰذِهِ مَخْصُوصَةٌ بِالسَّرَايَا وَالَّتِي قَبْلَهَا بِالنَّهْيِ عَنْ تَخَلُّفِ وَاحِدٍ فِيمَا إِذَا خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ

TÜRKÇE ANLAMI

118. Tevbelerinin kabulü[1] **geri bırakılan üç kişinin de tövbelerini kabul etti. Yeryüzü bütün genişliğine rağmen onlara dar gelmiş** rahat edecekleri bir yer bulamamışlardı, **vicdanları da** kalpleri de, Tevbelerinin

[1] Burada geri bırakılma işinin Tevbelerinin kabulüyle alakalı olması, ayetin devamında gelen "hatta yeryüzü onlara dar gelmişti" cümlesinden anlaşılmaktadır. Yani bu üçünün ayette anlatılan sıkıntılara maruz kalması savaştan geri kalmaları sebebiyle değildir. bunlar Tevbelerinin kabulünün geciktirilmesiyle alakalıdır.

geciktirilmesinden naşi gam ve terkedilmişlikten **kendilerini sıktıkça sıkmış** yani kalplerine ne bir sevinç ne de bir ünsiyet girmiyordu, **böylece Allah'tan yine ona sığınmaktan başka çare olmadığını anlamışlardı** kesin bilmişlerdi. **Sonra dönsünler diye, onların tövbelerini de kabul etti** onları tevbe etmeye muvaffak kıldı. **Şüphesiz Allah, tövbeyi çok kabul eden ve çok merhamet edendir.**

119. **Ey iman edenler!** Günahları terk etmek suretiyle **Allah'a karşı gelmekten sakının ve** sadakate sarılmak suretiyle iman ve ahitlerinizde **sadıklardan olun.**

120. **Medine halkı ve onların çevresinde bulunan bedevîlere,** savaşa çıktığı zaman **Allah'ın Resûlünden geri kalmak,** Allah resulünün kendi nefsine reva gördüğü zorluklardan nefislerini koruyarak **kendi canlarını onun canından üstün tutmak yaraşmaz** burada haber sığasıyla nehiy varid olmuştur. **Çünkü bu** savaştan geri kalmanızın nehy edilmesi, **onların, Allah yolunda çektikleri susuzluk, yorgunluk, açlık, kâfirleri öfkelendirmek üzere bir yere**[1] **adım atmaları ve düşmana karşı** öldürmek, esir almak veya mallarını ele geçirmek gibi **herhangi bir başarı kazanmaları kabilinden bütün amellerin karşılığında onlara** mükafatını almak üzere **amel-i salih yazılmış olması sebebiyledir. Şüphesiz Allah iyilik yapanların mükafatını**[2] **elbette zayi etmez.**

121. **Allah yolunda** bir hurma da olsa **küçük, büyük bir harcama yapmazlar ve** yürüyerek **bir vadiyi kat etmezler ki, Allah'ın, yaptıklarının daha güzeliyle kendilerini mükafatlandırması için** bunlar **yazılmış olmasın**[3].

122. Sahabe, savaşa katılmama konusunda azarlanınca, küçük bir seriye de olsa Peygamberimizin gönderdiği ordulara hep birlikte katılmaya teşebbüs ettiler. Bunun üzerine bu ayet nazil oldu: **Mü'minlerin hepsi toptan** savaşmak için **seferber olacak değillerdir. Öyleyse onların her kesiminden** kabilesinden **bir grup** cemaat **seferber olsun** diğerleri kalsın. Kalanlar **dinde derin bilgi sahibi olmak ve** savaştan **döndükleri zaman kavimlerini** öğrendikleri hükümleri onlara öğretmek suretiyle **uyarmak için geri kalsa ya! Umulur ki** emirlerine ve yasaklarına riayet etmek suretiyle Allah'ın azabından **sakınırlar.** İbn-i Abbas bu ayetin seriyyelerle alakalı olduğunu bildirmiştir. Bundan önce, bir kişinin bile olsa savaştan geri kalmasını yasaklayan ayet ise peygamberimizin katıldığı savaşlarla ilgilidir.

---

[1] Ayette geçen "مَوْطِئًا" kelimesi "وَطْأٌ" manasında mastardır.

[2] Aslen makama uygun olan "onların mükafatını" şeklindedir. Fakat Muhsinleri meth için zamir yerine ism-i zahir olarak zikredilmiştir.

[3] Müellif "جَزَاءَهُمْ" ifadesiyle muzaf takdirine işaret etmektedir. Burada muzaf "أَحْسَنَ" kelimesinden önce olabileceği gibi sonra da olabilir. Önce olması durumunda cümlenin takdiri "لِيَجْزِيَهُمُ اللهُ أَحْسَنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ" şeklindedir.

KELİME ANLAMI

118. *(Daha kimin tövbesini kabul etti?)* وَ تَابَ عَلَى الثَّلَاثَةِ **Ve üç kişinin de** tövbesini kabul etti الَّذِينَ **Öyle üç kişi ki** خُلِّفُوا **Geri bırakıldılar** *(Neden?)* عَنِ التَّوْبَةِ عَلَيْهِمْ Tövbelerinin kabulünden بِقَرِينَةِ (Bu manayı) şu karineyle (anlıyoruz :) حَتَّى إِذَا الْأَرْضُ ضَاقَتْ **Nihayet dar gelmişti** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** *(Ne?)* **Yeryüzü** بِمَا رَحُبَتْ **Genişliğiyle beraber** أَيْ Yani مَعَ رَحْبِهَا Genişliğiyle birlikte أَيْ Yani سِعَتِهَا Engin olmasıyla beraber فَلَا يَجِدُونَ Bulamıyorlardı مَكَانًا Bir yer ki يَطْمَئِنُّونَ إِلَيْهِ Kendisiyle huzur bulacakları وَضَاقَتْ **Ve dar gelmişti** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Ne?)* أَنْفُسُهُمْ **Canları** قُلُوبُهُمْ Kalpleri *(Niçin kendilerine canları ve kalpleri dar gelmişti?)* لِلْغَمِّ وَالْوَحْشَةِ Gam ve yalnızlıktan dolayı *(Ne sebebiyle olan gam ve yalnızlık?)* بِتَأْخِيرِ تَوْبَتِهِمْ Tevbelerinin kabulünün ertelenmesi sebebiyle فَلَا يَسَعُهَا Artık girmiyordu kalplerine *(Ne?)* سُرُورٌ Ne bir neşe وَلَا أُنْسٌ Ne de bir yakınlık وَظَنُّوا **Ve anladılar ki** أَيْقَنُوا Kesin olarak bildiler ki *(Neyi anladılar?)* أَنْ مُخَفَّفَةٌ لَا مَلْجَأَ **Sığınacak yer olmadığını** –En harfi, enne'den hafifletilmiştir- *(Kimden sığınacak?)* مِنَ اللهِ **Allah'tan** إِلَّا إِلَيْهِ **Ancak ona** ثُمَّ تَابَ **Sonra Tevbe nasip etti** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** وَفَّقَهُمْ Onları muvaffak kıldı *(Neye?)* لِلتَّوْبَةِ Tevbe etmeye *(Niçin Tevbe nasip etti?)* لِيَتُوبُوا **Tevbe etmeleri için** إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** هُوَ **O** *(Nedir?)* التَّوَّابُ **Tevbeleri çokça kabul edendir** الرَّحِيمُ **Çokça merhamet edendir**

119. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا **Ey iman edenler!** اتَّقُوا **Sakının !** *(Kimden?)* اللهَ **Allah'tan** *(Neyle sakının?)* بِتَرْكِ مَعَاصِيهِ Masiyetleri terk etmek suretiyle *(Daha ne yapın?)* وَكُونُوا **Ve olun** *(kimlerle birlikte?)* مَعَ الصَّادِقِينَ **Doğru (Sadık) olanlarla birlikte olan** *(Ne hususta doğru olanlar?)* فِي الْإِيمَانِ İman hususunda *(Daha?)* وَالْعُهُودِ Ve ahitler hususunda *(Ne şekilde imana ve ahitlere sadık oldular?)* بِأَنْ تَلْزَمُوا Devam göstermek suretiyle *(Neye?)* الصِّدْقَ Doğruluğa

120. مَا كَانَ **Olmadı/yakışmaz** *(Kim için?)* لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ **Medineliler için** *(Daha kim için?)* وَمَنْ حَوْلَهُمْ **Ve onların etrafındakiler için** *(Kimdir onların etrafındakiler?)* مِنَ الْأَعْرَابِ **Bedevilerden** *(Ne olmadı-yakışmaz?)* أَنْ يَتَخَلَّفُوا **Geri kalmaları**

(Kimden?) عَنْ رَسُولِ اللهِ **Allah'ın resulünden** *(Ne vakit ?)* إِذَا غَزَا Savaşa çıktığında *(Daha ne yakışmaz?)* وَلَا يَرْغَبُوا **Ve yüz çevirmeleri de** *(Ne sebebiyle?)* بِأَنْفُسِهِمْ **Kendi canları sebebiyle** *(Neden yüz çevirmeleri?)* عَنْ نَفْسِهِ **Onun (Peygamberin) canından (Peygamberin nefsinin çektiği sıkıntılardan)** *(Nasıl?)* بِأَنْ يَصُونُوهَا Kendi canlarını korumak suretiye *(Neden?)* عَمَّا Ol şeyden ki رَضِيَهُ O Peygamber razı oldu *(Kim için razı oldu?)* لِنَفْسِهِ Kendi canı için *(Peygamberin canı için razı olduğu şey de nedendir?)* مِنَ الشَّدَائِدِ Zorluklar وَهُوَ Bu *(Nedir?)* نَهْيٌ Nehydir بِلَفْظِ الْخَبَرِ Haber lafzıyla (gelmiş) ذٰلِكَ النَّهْيُ **İşte bu** nehiy *(Neden olan nehiy?)* عَنِ التَّخَلُّفِ Geri kalmaktan olan *(Nedir?)* بِأَنَّهُمْ **Onların olmaları sebebiyledir** بِسَبَبِ أَنَّهُمْ Bisebebi ennehüm anlamındadır *(Ne olmaları sebebiyledir?)* لَا يُصِيبُهُمْ **Onlara isabet etmiyor olduğu için** *(Ne?)* ظَمَأٌ عَطَشٌ **Susuzluk** *(Daha ne isabet etmiyor?)* وَلَا نَصَبٌ **Ne de bir yorgunluk** *(Daha?)* وَلَا مَخْمَصَةٌ جُوعٌ **Ve ne de bir açlık** *(Bunlar nerede isabet etmiyor?)* فِي سَبِيلِ اللهِ **Allah yolunda** وَلَا يَطَؤُونَ **Ve çiğnemezler** *(Nasıl?)* مَوْطِئًا **Çiğnemekle** *(Bu kelime nedir?)* مَصْدَرٌ Mastardır *(Öyle mastar ki)* بِمَعْنَى وَطْأً Çiğnemek anlamında *(Öyle çiğnemekle ki)* يَغِيظُ **(O çiğnemek) Kızdırır** يُغْضِبُ Gazaplandırır *(Kimi?)* الْكُفَّارَ **Kafirleri** وَلَا يَنَالُونَ **Ve elde etmezler** *(Kimden?)* مِنْ عَدُوٍّ **Düşmandan** *(Kim için?)* لِلهِ Allah için *(Ne elde etmezler?)* نَيْلًا **Bir başarı** قَتْلًا Bir ölü أَوْ Ya da أَسْرًا Bir esir أَوْ Ya da نَهْبًا Bir ganimet إِلَّا كُتِبَ **Ancak yazılır** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne sebebiyle?)* بِهِ **Bundan sebep** *(Ne yazılır?)* عَمَلٌ **Bir amel ki** صَالِحٌ **Salih** *(Niçin onlara amel-i Salih yazılır?)* لِيُجْزَوْا Karşılıklandırılsınlar diye *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ O amel-i Salih üzerine إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** لَا يُضِيعُ **Zayi etmez** *(Neyi?)* أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ **İyilik yapanların mükafatını** أَيْ Yani أَجْرَهُمْ Onların ecrini (boşa çıkarmaz) بَلْ Bilakis يُثِيبُهُمْ Onları sevaplandırır

121. وَلَا يُنْفِقُونَ **Ve infak etmezler** *(Nerede?)* فِيهِ Allah yolunda *(Neyi infak etmezler?)* نَفَقَةً **Bir nafaka** صَغِيرَةً **Ne küçük** وَلَوْ تَمْرَةً Hurma bile olsa *(Daha?)* وَلَا كَبِيرَةً **Ne de büyük** *(Daha ne yapmazlar?)* وَلَا يَقْطَعُونَ **Ve aşmazlar** *(Neyi?)* وَادِيًا **Bir vadiyi** *(Neyle?)* بِالسَّيْرِ Oradan geçerek إِلَّا كُتِبَ **Ancak yazılır** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne sebebiyle?)* بِهِ Bundan sebep *(Ne yazılır?)* عَمَلٌ صَالِحٌ Salih bir amel *(Niçin onlara*

yazılır?) لِيَجْزِيَهُمْ **Onlara karşılığını vermesi için** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neyi vermesi için ?)* أَحْسَنَ مَا **Ol şeyin en güzelini ki** كَانُوا يَعْمَلُونَ **Yapıyorlardı** أَيْ Yani جَزَاءَهُمْ Yaptıklarının karşılığını

122. وَلَمَّا وُبِّخُوا Ne zaman ki kınandılar *(Ne üzerine kınandılar?)* عَلَى التَّخَلُّفِ Geri kalmaları üzerine وَأَرْسَلَ Ve göndermişti *(Kim?)* النَّبِيُّ Hz. Peygamber ﷺ Allah ona salat ve selam etsin *(Ne göndermişti?)* سَرِيَّةً Bir seriyye ki نَفَرُوا Çıkmışlardı جَمِيعًا Hepsi topluca فَنَزَلَ Bunun üzerine indi : وَمَا كَانَ **(Caiz) Olmadı** الْمُؤْمِنُونَ **Müminler** لِيَنْفِرُوا **Çıkarlar** *(Nereye?)* إِلَى الْغَزْوِ Savaşa *(Ne oldukları halde?)* كَافَّةً **Top yekun olarak** فَلَوْلَا نَفَرَ **Çıkmalı değil miydi?** -çıksaydı ya- *(Kimden?)* مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ **Her fırkadan**-kabileden- *(Kimden olan?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Kim çıkmalı değil miydi?)* طَائِفَةٌ جَمَاعَةٌ **Bir grup**-cemaat- وَمَكَثَ Ve beklemeli değil miydi? *(Kim?)* الْبَاقُونَ Geri kalanlar *(Niçin çıkmalı değil miydi?)* لِيَتَفَقَّهُوا **Derin kavrayış elde etmek/fakih olmak için** أَيِ الْمَاكِثُونَ Yani o bekleyenlerin (dinde kavrayış elde etmeleri için) *(Nerede derin kavrayış sahibi olmak için?)* فِي الدِّينِ **Dinde** *(Daha niçin çıkmalı değilmiydi?)* وَلِيُنْذِرُوا **Ve uyarmaları için** *(Kimi?)* قَوْمَهُمْ **Kavimlerini** *(Ne vakit?)* إِذَا رَجَعُوا **Döndüklerinde** *(Kime döndüklerinde?)* إِلَيْهِمْ **Onlara** *(Nereden döndüklerinde?)* مِنَ الْغَزْوِ Gazveden *(Ne şekilde onları uyarmaları?)* بِتَعْلِيمِهِمْ Onlara öğretmeleriyle *(Neyi?)* مَا Ol şeyi ki تَعَلَّمُوهُ Onu öğrendiler *(O öğrendikleri şey de nedendir?)* مِنَ الْأَحْكَامِ Hükümlerden لَعَلَّهُمْ **Umulur ki onlar** يَحْذَرُونَ **Sakınırlar** *(Neden sakınırlar?)* عِقَابَ اللهِ Allah'ın azabından *(Ne şekilde sakınırlar?)* بِامْتِثَالِ أَمْرِهِ وَنَهْيِهِ Emrini ve nehyini gözetmek suretiyle قَالَ Dedi *(Kim?)* ابْنُ عَبَّاسٍ İbni Abbas فَهَذِهِ Bu ayet *(Nedir?)* مَخْصُوصَةٌ Özeldir *(Neye özeldir?)* بِالسَّرَايَا Seriyyelere وَالَّتِي قَبْلَهَا Bundan önceki ayet de *(Neyle ilgili olan ayet?)* بِالنَّهْيِ عَنْ تَخَلُّفِ وَاحِدٍ Bir kişinin dahi geri kalmasını nehiy ile ilgili olan *(bu ayet neye özeldir?)* فِيمَا Ol vakte ki إِذَا خَرَجَ Çıktığında *(Kim?)* النَّبِيُّ Hz. Peygamber ﷺ Allah ona salat ve selam etsin

﴿يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا قَاتِلُوا الَّذِينَ يَلُونَكُمْ مِنَ الْكُفَّارِ﴾ أَيِ الْأَقْرَبَ فَالْأَقْرَبَ مِنْهُمْ ﴿وَلْيَجِدُوا فِيكُمْ غِلْظَةً﴾ شِدَّةً أَيْ أَغْلِظُوا عَلَيْهِمْ ﴿وَاعْلَمُوا اَنَّ اللهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ﴿١٢٣﴾﴾ بِالْعَوْنِ وَالنَّصْرِ ﴿وَاِذَا مَآ اُنْزِلَتْ سُورَةٌ﴾ مِنَ الْقُرْآنِ ﴿فَمِنْهُمْ﴾ أَيِ الْمُنَافِقِينَ ﴿مَنْ يَقُولُ﴾ لِأَصْحَابِهِ اِسْتِهْزَاءً ﴿اَيُّكُمْ زَادَتْهُ هٰذِهِ اِيمَانًا﴾ تَصْدِيقًا قَالَ تَعَالَى: ﴿فَاَمَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا فَزَادَتْهُمْ اِيمَانًا﴾ لِتَصْدِيقِهِمْ بِهَا ﴿وَهُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿١٢٤﴾﴾ يَفْرَحُونَ بِهَا ﴿وَاَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ﴾ ضَعْفُ اعْتِقَادٍ ﴿فَزَادَتْهُمْ رِجْسًا اِلٰى رِجْسِهِمْ﴾ كُفْرًا إِلَى كُفْرِهِمْ لِكُفْرِهِمْ بِهَا ﴿وَمَاتُوا وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿١٢٥﴾﴾ ﴿اَوَلَا يَرَوْنَ اَنَّهُمْ﴾ بِالْيَاءِ أَيِ الْمُنَافِقُونَ وَالتَّاءِ أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ ﴿يُفْتَنُونَ﴾ يُبْتَلَوْنَ ﴿فِي كُلِّ عَامٍ مَرَّةً اَوْ مَرَّتَيْنِ﴾ بِالْقَحْطِ وَالْأَمْرَاضِ ﴿ثُمَّ لَا يَتُوبُونَ﴾ مِنْ نِفَاقِهِمْ ﴿وَلَا هُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴿١٢٦﴾﴾ يَتَّعِظُونَ ﴿وَاِذَا مَآ اُنْزِلَتْ سُورَةٌ﴾ فِيهَا ذِكْرُهُمْ وَقَرَأَهَا النَّبِيُّ ﷺ ﴿نَظَرَ بَعْضُهُمْ اِلٰى بَعْضٍ﴾ يُرِيدُونَ الْهَرْبَ يَقُولُونَ ﴿هَلْ يَرٰيكُمْ مِنْ اَحَدٍ﴾ إِذَا قُمْتُمْ فَإِنْ لَمْ يَرَهُمْ أَحَدٌ قَامُوا وَإِلَّا ثَبَتُوا ﴿ثُمَّ انْصَرَفُوا﴾ عَلَى كُفْرِهِمْ ﴿صَرَفَ اللهُ قُلُوبَهُمْ﴾ عَنِ الْهُدَى ﴿بِاَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ﴿١٢٧﴾﴾ اَلْحَقَّ لِعَدَمِ تَدَبُّرِهِمْ ﴿لَقَدْ جَآءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ اَنْفُسِكُمْ﴾ أَيْ مِنْكُمْ مُحَمَّدٌ ﷺ ﴿عَزِيزٌ﴾ شَدِيدٌ ﴿عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ﴾ أَيْ عَنَتُكُمْ أَيْ مَشَقَّتُكُمْ وَلِقَاؤُكُمُ الْمَكْرُوهَ ﴿حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ﴾ أَنْ تَهْتَدُوا ﴿بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُوفٌ﴾ شَدِيدُ الرَّحْمَةِ ﴿رَحِيمٌ ﴿١٢٨﴾﴾ يُرِيدُ لَهُمُ الْخَيْرَ ﴿فَاِنْ تَوَلَّوْا﴾ عَنِ الْإِيمَانِ بِكَ ﴿فَقُلْ حَسْبِيَ﴾ كَافِيَّ ﴿اللهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ﴾ بِهِ وَثِقْتُ لَا بِغَيْرِهِ ﴿وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ﴾ الْكُرْسِيِّ ﴿الْعَظِيمِ ﴿١٢٩﴾﴾ خَصَّهُ بِالذِّكْرِ لِأَنَّهُ أَعْظَمُ الْمَخْلُوقَاتِ وَرَوَى الْحَاكِمُ فِي الْمُسْتَدْرَكِ عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ قَالَ: آخِرُ آيَةٍ نَزَلَتْ (لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ) إِلَى آخِرِ السُّورَةِ

TÜRKÇE ANLAMI

123. **Ey iman edenler! Kafirlerden yakınınızda olanlarla** yani önce en yakın olanlarla **savaşın ve sizde bir sertlik** şiddet **bulsunlar** yani onlara karşı sert olun. **Bilin ki,** yardım etmek suretiyle **Allah kendisine karşı gelmekten sakınanlarla beraberdir.**

124. Kuran'dan **herhangi bir sûre indirildiğinde, içlerinden,** alay ederek arkadaşlarına **"Bu hanginizin imanını** tasdikini **artırdı?" diyenler** münafıklar **olur.** Cenabı Allah buyuruyor ki; **İman etmiş olanlara gelince, inen sûre** tasdik ettikleri için **onların imanını artırmıştır. Onlar bunu birbirlerine müjdelerler** bununla sevinirler.

125. **Kalplerinde hastalık** inanç zaafı **olanların ise,** gelen ayeti inkar ettikleri için **pisliklerine** küfürlerine **pislik** küfür **katmış, böylece kâfir olarak ölüp gitmişlerdir.**

126. **Görmüyorlar mı ki**[1]**, onlar her yıl** kıtlık ve hastalık şeklinde **bir veya iki kere belaya çarptırılıp imtihan ediliyorlar. Sonra** nifaklarından **ne tövbe ederler, ne de ibret** öğüt **alırlar.**

127. İçinde kendilerinden bahsedilen **bir sûre indirildi mi** peygamberimiz bu sureyi okudu mu, kalkıp gittiğiniz zaman **"Sizi bir kimse görüyor mu?" diye** meclisten sıvışmak için **birbirlerine göz ederler,** eğer kimse onları fark etmeyecek ise kalkıp giderler, yoksa yerlerinde öylece kalakalırlar. **sonra yine** küfürlerine **dönerler.** Tefekkürleri olmadığından hakkı **Anlamayan bir toplum olmalarından dolayı, Allah onların kalplerini** hidayetten **çevirmiştir.**

128. **Andolsun, size kendi içinizden** sizden **öyle bir peygamber** Muhammed (sallallahü aleyhi vesellem) **gelmiştir ki, sizin sıkıntıya düşmeniz** sıkıntınız, sıkıntıyla karşılaşmanız **ona çok ağır** şiddetli **gelir. O size** hidayetinize **çok düşkün, mü'minlere karşı da çok şefkatli ve merhametlidir** onlar için hep hayır diler.

129. **Eğer** sana imandan **yüz çeviririlerse de ki: "Bana Allah yeter** kafidir. **O'ndan başka hiçbir ilah yoktur. Ben ancak O'na tevekkül ettim** ona güvendim, başkasına değil. **O, yüce Arşın** kürsînin **sahibidir."** Burada özellikle arşın zikredilmiş olması onun mahlukatın en büyüğü olmasındandır. Hâkim Müstedrek'inde Übey bin Ka'b'tan "son inen ayetlerin tevbe suresinin bu son iki ayeti olduğunu" nakleder.

KELİME ANLAMI

123. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler** قَاتِلُوا **Savaşın** *(Kimle?)* الَّذِينَ **Ol kimselerle ki** يَلُونَكُمْ **Sizin yakınınızda oluyor** *(Sizin yakınınızda olanlar da kimlerdendir?)* مِنَ الْكُفَّارِ **Kafirlerden** أَيْ Yani الْأَقْرَبَ En yakın olanı فَالْأَقْرَبَ Sonra da sıradaki yakını *(Kimden olan yakınlar?)* مِنْهُمْ Onlardan (kafirlerden) وَلْيَجِدُوا **Ve bulsunlar** *(Nerede?)* فِيكُمْ **Sizde** *(Ne bulsunlar?)* غِلْظَةً شِدَّةً **Sertlik** şiddet أَيْ Yani أَغْلِظُوا Sert olun *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ Onların üzerine وَاعْلَمُوا **Ve bilin ki** اَنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* مَعَ الْمُتَّقِينَ **Muttakilerle birliktedir** *(Ne şekilde onlarla birliktedir?)* بِالْعَوْنِ Desteğiyle *(Daha?)* وَالنَّصْرِ Ve yardımıyla وَإِذَا مَا أُنْزِلَتْ **Ve indiğinde** *(Ne?)* سُورَةٌ **Bir sure** *(Neden bir sure?)* مِنَ

[1] Ayette geçen "اَوَلَا يَرَوْنَ" kelimesi hem "ي" ile hem de "ت" ile okunmuştur. "ي" ile okunduğunda münafıklar "ت" ile okunduğunda müminler kast olunmuştur.

الْقُرْآنِ Kuran'dan فَمِنْهُمْ **Onlardan bir kısmı vardır** أَيِ الْمُنَافِقِينَ Yani münafıklar مَنْ **Ol kimse ki** يَقُولُ **Diyor** *(Kime?)* لِأَصْحَابِهِ Arkadaşlarına *(Niçin diyor?)* اِسْتِهْزَاءً Alay için أَيُّكُمْ **Sizden hanginizi** زَادَتْهُ **Artırdı** *(Ne?)* هٰذِهِ **Bu** *(Ne yönden?)* إِيمَانًا **İman yönünden** تَصْدِيقًا Tasdik olarak قَالَ Dedi *(Kim?)* تَعَالَى Allah teala : فَأَمَّا الَّذِينَ **Ama ol kimseler gelince ki** آمَنُوا **İman ettiler** فَزَادَتْهُمْ **Artık artırmıştır onları** *(Ne yönden?)* إِيمَانًا **İman yönünden** *(Niçin onları iman yönünden artırmıştır?)* لِتَصْدِيقِهِمْ Onlar tasdik ettikleri için *(Neyi?)* بِهَا O sureyi وَهُمْ يَسْتَبْشِرُونَ **Ve onlar müjdelenirler** يَفْرَحُونَ Sevinirler *(Neyle?)* بِهَا O sureyle

124. وَأَمَّا الَّذِينَ **Ve o kimselere gelince ki** فِي قُلُوبِهِمْ **Onların kalplerinde vardır** *(Ne?)* مَرَضٌ **Hastalık** ضَعْفُ اعْتِقَادٍ İnanç zayıflığı فَزَادَتْهُمْ **Onları da katıp-artırdı** *(Ne yönden katıp-artırdı?)* رِجْسًا إِلَى رِجْسِهِمْ **Pisliklerine pislik yönünden** كُفْرًا إِلَى كُفْرِهِمْ Küfürlerine küfür katarak *(Niçin bunları küfürlerine küfür katıp- artırdı?)* لِكُفْرِهِمْ İnkar ettikleri için *(Neyi?)* بِهَا O sureyi وَمَاتُوا **Ve öldüler** وَهُمْ كَافِرُونَ **Onlar kafirler olarak**

125. أَوَلَا يَرَوْنَ **Görmezler mi ki** أَنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** *(Buradaki 'yerevne' kelimesi?)* بِالْيَاءِ Ya ile (okundu) أَيِ الْمُنَافِقُونَ Yani münafıklar (görmezler mi? anlamında) *(Daha ne ile okundu?)* وَالتَّاءِ Ta ile (teravne şeklinde okundu) أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ Ey müminler! (görmez misiniz? anlamında) يُفْتَنُونَ **Fitneye tutuluyorlar** يُبْتَلَوْنَ İmtihan oluyorlar *(Ne vakit?)* فِي كُلِّ عَامٍ **Her sene** مَرَّةً **Bir kere** أَوْ **Ya da** مَرَّتَيْنِ **İki kere** *(Neyle fitneye tutuluyorlar?)* بِالْقَحْطِ Kıtlık ile *(Daha?)* وَالْأَمْرَاضِ Ve hastalıklarla ثُمَّ **Sonra da** لَا يَتُوبُونَ **Tevbe etmiyorlar** *(Neden Tevbe etmiyorlar?)* مِنْ نِفَاقِهِمْ Münafıklıklarından وَلَا هُمْ يَذَّكَّرُونَ **Ve düşünüp-ibret de almıyorlar** يَتَّعِظُونَ Vaazlanmıyorlar

126. وَإِذَا مَا أُنْزِلَتْ **Ve indiğinde** *(Ne?)* سُورَةٌ **Bir sure** *(Öyle sure ki)* فِيهَا O surede vardır *(Ne?)* ذِكْرُهُمْ Onlar zikri وَقَرَأَهَا Ve o sureyi okumuştur *(Kim?)* النَّبِيُّ Hz. Peygamber ﷺ Allah ona salat ve selam etsin نَظَرَ **Bakar** *(Kim?)* بَعْضُهُمْ **Onların bazısı** *(Kime bakar?)* إِلَى بَعْضٍ **Bazısına** *(Ne oldukları halde?)* يُرِيدُونَ İster oldukları halde *(Ne ister oldukları halde?)* الْهَرْبَ Kaçmayı يَقُولُونَ Derler ki : هَلْ يَرَاكُمْ **Sizi görüyor mu?** *(Kim?)* مِنْ

اَحَدٍ **Bir kimse** *(Ne vakit görüyor mu?)* إِذَا قُمْتُمْ Kalktığınızda فَإِنْ لَمْ يَرَهُمْ Eğer görmüyorsa onları *(Kim?)* أَحَدٌ Kimse قَامُوا Kalkar-giderler وَإِلَّا Yok görüyorsa ثَبَتُوا Otururlar ثُمَّ **Sonra da** انْصَرَفُوا **Sıvışıp-giderler** *(Ne üzerine giderler?)* عَلَى كُفْرِهِمْ Küfürleri üzerine صَرَفَ **Çevirmiştir** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neyi çevirmiştir?)* قُلُوبَهُمْ **Onların kalplerini** *(Neden çevirmiştir?)* عَنِ الْهُدَى Hidayetten *(Ne sebebiyle çevirmiştir?)* بِأَنَّهُمْ **Onların olmaları sebebiyle** قَوْمٌ **Bir kavim ki** لَا يَفْقَهُونَ **Anlamıyorlar** *(Neyi?)* الْحَقَّ Hakkı *(Niçin anlamıyorlar?)* لِعَدَمِ تَدَبُّرِهِمْ Düşünmedikleri için

127. لَقَدْ جَاءَكُمْ **Andolsun ki size geldi** *(Kim?)* رَسُولٌ **Bir resul ki** مِنْ أَنْفُسِكُمْ **Kendi içinizden** أَيْ مِنْكُمْ Yani sizden *(kimdir o?)* ﷺ مُحَمَّدٌ Muhammet –Allah ona salat ve selam etsin- *(Öyle Resul ki)* عَزِيزٌ **Ağırdır** شَدِيدٌ Şiddetli gelir *(Kimin üzerine?)* عَلَيْهِ **Onun üzerine** *(Ne ağırdır ?)* مَا عَنِتُّمْ **Sizin sıkıntıya düşmeniz** أَيْ عَنَتُكُمْ Yani sizin sıkıntınız أَيْ مَشَقَّتُكُمْ Yani meşakkatiniz *(Daha ne ağır gelir?)* وَلِقَاؤُكُمْ Ve karşılaşmanız *(Neyle?)* الْمَكْرُوهَ Çirkin şeylerle *(Yine öyle Resul ki)* حَرِيصٌ **Düşkündür** *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Sizden bedel, neye düşkündür?)* أَنْ تَهْتَدُوا Hidayete ermenize بِالْمُؤْمِنِينَ **Müminlere de** *(Nedir?)* رَؤُوفٌ **Pek şefkatlidir** شَدِيدُ الرَّحْمَةِ Çok esirgeyici رَحِيمٌ **Çok merhametlidir** يُرِيدُ İster *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için *(Neyi ister?)* الْخَيْرَ Hayrı

128. فَإِنْ تَوَلَّوْا **Eğer yüz çevirirlerse** *(Neden yüz çevirirlerse?)* عَنِ الْإِيمَانِ İman etmekten *(Kime?)* بِكَ Sana فَقُلْ **Artık de ki :** حَسْبِيَ **Yeter bana!** كَافِيَ Bana kafidir *(Kim yeter?)* اللهُ **Allah** لَا إِلَهَ **Hiçbir ilah yoktur** إِلَّا هُوَ **Ancak O!** عَلَيْهِ **Yalnız ona** تَوَكَّلْتُ **Ben tevekkül ettim/dayandı** بِهِ Sadece ona وَثِقْتُ Güvendim لَا بِغَيْرِهِ Başkasına değil وَهُوَ **O** *(Nedir?)* رَبُّ الْعَرْشِ **Arşın Rabbidir** الْكُرْسِيِّ Kürsinin Rabbidir *(Öyle arş ki)* الْعَظِيمِ **Büyük** خَصَّهُ Onu tahsis etti *(Neyle?)* بِالذِّكْرِ Zikretmekle *(Niçin onu zikretmekle tahsis etti?)* لِأَنَّهُ Çünkü o *(Nedir?)* أَعْظَمُ الْمَخْلُوقَاتِ Mahlukatın en büyüğüdür وَرَوَى Rivayet etti *(Kim?)* الْحَاكِمُ Hakim *(Nerede?)* فِي الْمُسْتَدْرَكِ Müstedrek'te *(Kimden rivayet etti?)* عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ Übeyy b. Ka'b'tan قَالَ O dedi ki : (لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ إِلَى آخِرِ السُّورَةِ) " Andolsun ki آخِرُ آيَةٍ نَزَلَتْ Son inen ayet *(Nedir?)* size bir resul geldi ki..." vd. ayetidir

بسم الله الرحمن الرحيم
١٠
سُورَةُ يُونُسَ
مَكِّيَّةٌ إِلَّا (فَإِنْ كُنْتَ فِي شَكٍّ) الْآيَتَيْنِ
أَوِ الثَّلَاثَ أَوْ (وَمِنْهُمْ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ) الْآيَةَ
مِائَةٌ وَتِسْعٌ أَوْ عَشْرُ آيَاتٍ

سُورَةُ يُونُس

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

﴿مَكِّيَّةٌ إِلَّا (فَإِنْ كُنْتَ فِي شَكٍّ) الْآيَتَيْنِ أَوِ الثَّلَاثَ أَوْ (وَمِنْهُمْ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ) الْآيَةَ مِائَةٌ وَتِسْعٌ أَوْ عَشْرُ آيَاتٍ﴾

﴿الٓرٰ﴾ اَللّٰهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ ﴿تِلْكَ﴾ أَيْ هٰذِهِ الْآيَاتُ ﴿اٰيَاتُ الْكِتَابِ﴾ اَلْقُرْآنِ وَالْإِضَافَةُ بِمَعْنَى مِنْ ﴿الْحَكِيمِ ۝١﴾ اَلْمُحْكَمِ ﴿اَكَانَ لِلنَّاسِ﴾ أَيْ أَهْلِ مَكَّةَ اِسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ وَالْجَارُّ وَالْمَجْرُورُ حَالٌ مِنْ قَوْلِهِ ﴿عَجَبًا﴾ بِالنَّصْبِ خَبَرُ كَانَ وَبِالرَّفْعِ اسْمُهَا وَالْخَبَرُ وَهُوَ اسْمُهَا عَلَى الْأُولَى ﴿اَنْ اَوْحَيْنَآ﴾ أَيْ إِيحَاؤُنَا ﴿اِلٰى رَجُلٍ مِنْهُمْ﴾ مُحَمَّدٍ ﷺ ﴿اَنْ﴾ مُفَسِّرَةٌ ﴿اَنْذِرِ﴾ خَوِّفِ ﴿النَّاسَ﴾ اَلْكَافِرِينَ بِالْعَذَابِ ﴿وَبَشِّرِ الَّذِينَ اٰمَنُوٓا اَنَّ﴾ أَيْ بِأَنَّ ﴿لَهُمْ قَدَمَ﴾ سَلَفَ ﴿صِدْقٍ عِنْدَ رَبِّهِمْ﴾ أَيْ أَجْرًا حَسَنًا بِمَا قَدَّمُوهُ مِنَ الْأَعْمَالِ ﴿قَالَ الْكَافِرُونَ إِنَّ هٰذَا﴾ الْقُرْآنَ الْمُشْتَمِلَ عَلَى ذٰلِكَ ﴿لَسِحْرٌ مُبِينٌ ۝٢﴾ بَيِّنٌ وَفِي قِرَاءَةٍ (لَسَاحِرٌ) وَالْمُشَارُ إِلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ ﴿إِنَّ رَبَّكُمُ اللّٰهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ اَيَّامٍ﴾ مِنَ الدُّنْيَا أَيْ فِي قَدْرِهَا لِأَنَّهُ لَمْ يَكُنْ ثَمَّ شَمْسٌ وَلَا قَمَرٌ وَلَوْ

شَاءَ لَخَلَقَهُنَّ فِي لَمْحَةٍ وَالْعُدُولُ عَنْهُ لِتَعْلِيمِ خَلْقِهِ التَّثَبُّتَ ﴿ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ﴾ اِسْتِوَاءً يَلِيقُ بِهِ ﴿يُدَبِّرُ الْأَمْرَ﴾ بَيْنَ الْخَلَائِقِ ﴿مَا مِنْ﴾ صِلَةٌ ﴿شَفِيعٍ﴾ يَشْفَعُ لِأَحَدٍ ﴿إِلَّا مِنْ بَعْدِ إِذْنِهِ﴾ رَدٌّ لِقَوْلِهِمْ إِنَّ الْأَصْنَامَ تَشْفَعُ لَهُمْ ﴿ذٰلِكُمُ﴾ الْخَالِقُ الْمُدَبِّرُ ﴿اللهُ رَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ﴾ وَحِّدُوهُ ﴿أَفَلَا تَذَّكَّرُونَ ﴿٣﴾﴾ بِإِدْغَامِ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ فِي الذَّالِ [تَذَكَّرُونَ] ﴿إِلَيْهِ﴾ تَعَالَى ﴿مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا وَعْدَ اللهِ حَقًّا﴾ مَصْدَرَانِ مَنْصُوبَانِ بِفِعْلِهِمَا الْمُقَدَّرِ ﴿إِنَّهُ﴾ بِالْكَسْرِ اسْتِئْنَافًا وَالْفَتْحِ عَلَى تَقْدِيرِ اللَّامِ ﴿يَبْدَؤُا الْخَلْقَ﴾ أَيْ بَدْأَهُ بِالْإِنْشَاءِ ﴿ثُمَّ يُعِيدُهُ﴾ بِالْبَعْثِ ﴿لِيَجْزِيَ﴾ يُثِيبَ ﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ بِالْقِسْطِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ شَرَابٌ مِنْ حَمِيمٍ﴾ مَاءٍ بَالِغٍ نِهَايَةَ الْحَرَارَةِ ﴿وَعَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ مُؤْلِمٌ ﴿بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٤﴾﴾ أَيْ بِسَبَبِ كُفْرِهِمْ ﴿هُوَ الَّذِي جَعَلَ الشَّمْسَ ضِيَاءً﴾ ذَاتَ ضِيَاءٍ أَيْ نُورٍ ﴿وَالْقَمَرَ نُورًا وَقَدَّرَهُ﴾ مِنْ حَيْثُ سَيْرِهِ ﴿مَنَازِلَ﴾ ثَمَانِيَةً وَعِشْرِينَ مَنْزِلًا فِي ثَمَانٍ وَعِشْرِينَ لَيْلَةً مِنْ كُلِّ شَهْرٍ وَيَسْتَتِرُ لَيْلَتَيْنِ إِنْ كَانَ الشَّهْرُ ثَلَاثِينَ يَوْمًا أَوْ لَيْلَةً إِنْ كَانَ تِسْعَةً وَعِشْرِينَ يَوْمًا ﴿لِتَعْلَمُوا﴾ بِذٰلِكَ ﴿عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ مَا خَلَقَ اللهُ ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورَ ﴿إِلَّا بِالْحَقِّ﴾ لَا عَبَثًا تَعَالَى عَنْ ذٰلِكَ ﴿يُفَصِّلُ﴾ بِالْيَاءِ وَالنُّونِ يُبَيِّنُ ﴿الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٥﴾﴾ يَتَدَبَّرُونَ ﴿إِنَّ فِي اخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ﴾ بِالذَّهَابِ وَالْمَجِيءِ وَالزِّيَادَةِ وَالنُّقْصَانِ ﴿وَمَا خَلَقَ اللهُ فِي السَّمٰوَاتِ﴾ مِنْ مَلَائِكَةٍ وَشَمْسٍ وَقَمَرٍ وَنُجُومٍ وَغَيْرِ ذٰلِكَ ﴿وَالْأَرْضِ﴾ فِي الْأَرْضِ مِنْ حَيَوَانٍ وَجِبَالٍ وَبِحَارٍ وَأَنْهَارٍ وَأَشْجَارٍ وَغَيْرِهَا ﴿لَآيَاتٍ﴾ دَلَالَاتٍ عَلَى قُدْرَتِهِ تَعَالَى ﴿لِقَوْمٍ يَتَّقُونَ ﴿٦﴾﴾ فَيُؤْمِنُونَ خَصَّهُمْ بِالذِّكْرِ لِأَنَّهُمُ الْمُنْتَفِعُونَ بِهَا

TÜRKÇE ANLAMI

10- Yunus Suresi

95. ayetten itibaren iki ya da üç ayet hariç ya da 40. ayet hariç Mekke'de inmiştir.
Yüz dokuz yahut Yüz on ayettir.

Bismillahirrahmanirrahim

1. **Elif, lâm, râ,** Allah teala bununla ne kastettiğini en iyi bilendir. **İşte bunlar Muhkem Kitâb'ın,** Kur'ân'ın **ayeteridir.**[1]

[1] آيَاتُ الْكِتَابِ terkibinde izafet مِنْ manasındadır.

2. **İçlerinden bir adam** olan Muhammed'e(s.a.v.): **İnsanları,** kafirleri azapla **uyar**[1] **ve iman edenlere, Rableri katında onlar için** takdim ettikleri **güzel ecir,** yani yaptıkları ameller sebebiyle güzel mükafaat **olduğunu müjdele, diye vahyetmemiz,**[2] **insanlar,** Mekkeliler **için**[3] **şaşılacak bir şey**[4] **mi oldu**[5] **ki, o kâfirler: Bu,** uyarı ve müjdeyi içeren Kur'ân **elbette apaçık,** ayan beyan **bir sihirdir**[6]**, dediler?**

3. **Muhakkak ki Rabbiniz o Allah'tır ki, gökleri ve yeri** dünya günleriyle **altı gün** kadar sürede[7] **yarattı.** Cenâb-ı Hak isteseydi hepsini bir anda yaratabilirdi. Böyle yapmaması ise kullarına bir işi sağlam yapmayı öğretmek amacına matuftur. **Sonra** kendinse yaraşır bir şekilde **arş üzerine istiva etti.** Yarattıkları arasında **her işi düzenler. Onun izni olmadan hiç kimse şefaatçı olamaz.**[8] Cenabı hakkın bu sözü putların kendilerine şefaat edeceğini söyleyenlere bir cevaptır. **İşte O,** yaratan ve işleri düzenleyen **Rabbiniz olan Allah'tır. O halde O'na kulluk edin,** O'nu tevhit edin. **Hâla düşünmüyor musunuz!**[9]

4. **Dönüşünüz toptan O'nadır.** Bunu size **Allah'ın vaadiyle**[10] vaat etti; ve bu vaat **hak olarak**[1] gerçekleşti. **Şüphe yok ki**[11]**, o yarattıklarını ilk baştan var eder, sonra da** diriltmek suretiyle **iade eder ki, imân etmiş ve sâlih amellerde bulunmuş olanlara adâletle karşılık,** mükafaat **versin. Kâfir olanlar için de küfretmeleri sebebiyle kızgın sudan**[12] **bir içecek ve can yakıcı bir azap vardır.**

5. **O, o zattır ki, Güneşi ışıklı, Ay'ı da bir nûr kıldı. Ve** seyir olarak **ona menziller,** her takvim ayında ay feleğine yirmi sekiz gecede yirmi yedi menzil **tayin etti.** Takvim otuz gün çekerse ay iki gece, yirmi dokuz gün

---

[1] أَنْ أَنْذِرِ النَّاسَ cümlesinde geçen أَنْ müfessiredir.

[2] إِيحَائُنَا sözü أَنْ أَوْحَيْنَا sözüyle müevveldir.

[3] لِلنَّاسِ kelimesinde car-mecrur عَجَبًا sözünden haldir.

[4] عَجَبًا sözü كَانَ nin haberi olarak nasb ile; ismi olarak da raf ile okunmuştur. كَانَ nin ismi olduğunda haber –nasb olarak okunduğu durumda كَانَ nin ismi olan– أَنْ أَوْحَيْنَا'dir.

[5] Ayetteki istifham, inkâr anlamındadır.

[6] Bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) bu kelime لَسَاحِرٌ olarak okunmuştur. Bu kıraate göre "bu" sözüyle işaret edilen Hz. Peygamber(s.a.v.) olur.

[7] "**Altı gün** kadar sürede" şeklinde bir takdir yapılması, yer ve gök yaratılırken güneş ve ay bulunmadığındadır.

[8] مَا مِنْ شَفِيعٍ sözündeki مِنْ zaittir.

[9] تَذَكَّرُونَ kelimesinde, kelimenin aslında bulunan تـ harfi ذ harfine idgam edilmiştir.

[10] وَعْدَ ve حَقًّا kelimeleri mukadder fiilleri (حَقَّ – وَعَدَ) ile mensup olan mastarlardır.

[11] إِنَّهُ kelimesindek ان maddesi istinaf olarak kesre, lam takdir edilerek de fetha ile okunmuştur.

[12] حَمِيمٍ kelimesi "son derece sıcak su" anlamındadır.

sürerse bir gece gizlenir. **Ki** bununla **senelerin sayısını ve hesabı bilesiniz. Allah bu** anlatılan**ları ancak hak ile yarattı.** Yoksa boş yere değil. zaten Cenâb-ı hak boş işlerden beridir. **Bilen,** düşünen **bir kavim için âyetleri tafsil eder.**[1]

6. **Şüphe yok ki,** gidip-gelmek, fazlalaşmak ve eksilmek suretiyle **gece ile gündüzün değişmesinde ve Allah'ın göklerde ve yerlerde yarattığı** melek, güneş, ay, yıldız vb. **şeylerde** kendisinden **sakınan bir kavim için elbette ayetler,** Allah tealanın kudretine dair delaletler **vardır.** Cenabı Hakkın sadece "sakınanlar"' zikredişi, bu ayetlerden faydalan kişiler yalnızca onlar olduğu içindir.

KELİME ANLAMI

سُورَةُ يُونُس ﴿١٠﴾

10- Yunus Sûresi

مَكِّيَّةٌ Mekke'de inmiştir إِلَّا Ancak (اَلْآيَتَيْنِ) فَإِنْ كُنْتَ فِى شَكٍّ "Şayet sen şüphede isen..." den itibaren iki ayet اَوْ Ya da اَلثَّلَاثَ Üç ayet اَوْ Ya da (وَمِنْهُمْ مَنْ يُؤْمِنُ بِهٖ) اَلْآيَةَ "Onlardan ona iman eden kimseler vardır..." ayeti (hariç) مِأَةٌ Yüz dokuz اَوْ Ya da عَشْرُ آيَاتٍ Yüz on ayettir بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla (başlarım)

1. الر **Elif, Lâm, Râ** اَللّٰهُ Allah *(Nedir?)* أَعْلَمُ En iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهٖ Muradını *(Ne ile muradını?)* بِذٰلِكَ Bununla تِلْكَ **İşte bu** أَيْ هٰذِهِ الْآيَاتُ Yani bu ayetler *(Nedir?)* اٰيَاتُ الْكِتَابِ **Kitabın ayetleridir** اَلْقُرْآنِ Kuranın (ayetleridir) وَالْإِضَافَةُ Buradaki izafet *(Nedir?)* بِمَعْنٰى مِنْ 'Min' manasındadır *(Öyle kitap ki)* اَلْمُحْكَمِ، الْحَكِيمِ **Muhkem** (kitabın ayetleridir)

2. اَكَانَ **Oldu mu ki?** *(Kim için olduğu halde oldu mu ki?)* لِلنَّاسِ **İnsanlar için olduğu halde** أَيْ Yani أَهْلِ مَكَّةَ Mekkeliler için *(Buradaki istifham nedir?)* إِسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ İnkar manasında istifhamdır وَالْجَارُّ وَالْمَجْرُورُ Ve car-mecrur da *(Nedir?)* حَالٌ Haldir *(Neden haldir?)* مِنْ قَوْلِهٖ Şu sözünden : *(Ne oldu mu?)* عَجَبًا **Şaşılacak bir şey** *(Bu kelime)* بِالنَّصْبِ Nasb ile *(Nedir?)* خَبَرُ كَانَ "kâne"nin haberidir وَبِالرَّفْعِ Ve raf ile de *(Nedir?)* اسْمُهَا Onun ismidir وَالْخَبَرُ Bu (isim olduğu) durumda haber وَهُوَ Ki o *(Nedir?)* اسْمُهَا "Kâne"nin ismidir عَلَى الْأُولٰى Birinci şıkta. (Haber şudur:) *(O şaşılacak şey ne oldu?)*

[1] يُفَصِّلُ kelimesi hem ي ile hem de (نُفَصِّلُ şeklinde) ن ile okunmuştur.

اَنْ اَوْحَيْنَا **Bizim vahy etmemiz** أَيْ إِيحَاؤُنَا Yani bizim vahy eylememiz *(Kime?)* إِلٰى رَجُلٍ **Bir adama** *(Öyle adam ki)* مِنْهُمْ **Onlardan** ﷺ مُحَمَّدٍ Muhammed'e *(s.a.v.)* (vahy etmemiz) Allah ona salat ve selam etsin *(Nasıl vasıl vahy etmemiz?)* اَنْ مُفَسِّرَةٌ **Şöyle ki;** -Buradaki En, müfessire/açıklayıcı en'dir- اَنْذِرْ خَوِّفْ **Korkut** *(Kimi korkut?)* النَّاسَ **İnsanları** اَلْكَافِرِينَ Kafirleri *(Neyle korkut?)* بِالْعَذَابِ Azapla *(Daha ne yap?)* وَبَشِّرْ **Ve müjdele** *(Kimi?)* الَّذِينَ **Ol kimseleri ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** اَنَّ **Şüphesiz ki** أَيْ بِأَنَّ Yani; bi enne demektir لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* قَدَمَ سَلَفَ صِدْقٍ **Güzel ecir,** takdim ettikleri (amellerin ecri) *(Nerede?)* عِنْدَ رَبِّهِمْ **Rableri katında** أَيْ Yani أَجْرًا حَسَنًا Güzel ecir vardır *(Ne sebeple güzel ecir vardır?)* بِمَا قَدَّمُوهُ Sundukları şey sebebiyle *(O sundukları şey de nedendir?)* مِنَ الْأَعْمَالِ Amellerden قَالَ **Dedi** *(Kim?)* الْكَافِرُونَ **Kafirler** اِنَّ هٰذَا الْقُرْآنَ **Muhakkak ki bu** Kuran *(Öyle Kuran ki)* الْمُشْتَمِلَ İçeren *(Neyi?)* عَلٰى ذٰلِكَ Bu inzar ve müjdeyi *(Nedir bu Kuran?)* لَسِحْرٌ مُبِينٌ **Apaçık bir sihirdir** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte «لَسَاحِرٌ» Le sâhirun (şeklinde okundu) وَالْمُشَارُ إِلَيْهِ Bu kıraatte "Bu" diye işaret edilen *(Kimdir?)* ﷺ النَّبِيُّ Hz. Peygamberdir *(s.a.v.)*

3. اِنَّ رَبَّكُمُ **Muhakkak ki sizin rabbiniz** *(Kimdir?)* اللّٰهُ **Allah'tır** الَّذِي **Öyle Allah ki** خَلَقَ **Yarattı** *(Neyi yarattı?)* السَّمٰوَاتِ **Gökleri** *(Daha?)* وَالْاَرْضَ **Ve yeri** *(Ne kadar süre içerisinde yarattı?)* فِي سِتَّةِ اَيَّامٍ **Altı gün içerisinde** *(Neden olan altı gün?)* مِنَ الدُّنْيَا Dünya (günlerin)den أَيْ Yani فِي قَدْرِهَا O miktarda (yarattı) لِاَنَّهُ Zira durum şu ki لَمْ يَكُنْ Yoktu ثَمَّ Orada *(Ne?)* شَمْسٌ Ne güneş وَلَا قَمَرٌ Ve ne de ay وَلَوْ شَاءَ Ve dileseydi eğer لَخَلَقَهُنَّ Elbette yaratırdı *(Ne kadar vakitte?)* فِي لَمْحَةٍ Bir anda وَالْعُدُولُ Dönmek *(Neden dönmek?)* عَنْهُ Bir anda yaratmaktan *(Niçindir?)* لِتَعْلِيمِ خَلْقِهِ Yarattıklarına öğretmek içindir *(Neyi?)* التَّثَبُّتَ İşi sağlam yapmayı ثُمَّ **Sonra da** اسْتَوٰى **İstiva etti** *(Ne üzerine?)* عَلَى الْعَرْشِ **Arş üzerine** *(Nasıl istiva etti?)* اِسْتِوَاءً Bir istiva ile ki يَلِيقُ Yaraşır *(Kime?)* بِهِ Ona *(Allah ne olduğu halde?)* يُدَبِّرُ **İdare ederek** *(Neyi?)* الْاَمْرَ **İşleri** *(Neredeki işleri?)* بَيْنَ الْخَلَائِقِ Mahlukat arasındaki مَا مِنْ صِلَةٌ شَفِيعٍ **Hiçbir şefaatçi yoktur** –min zaittir– *(Öyle şefaatçi ki)* يَشْفَعُ Şefaat ediyor *(Kime?)* لِاَحَدٍ Birine اِلَّا مِنْ بَعْدِ اِذْنِهِ **Ancak onun izninden sonra** *(Bu ayet nedir?)* رَدٌّ Rettir *(Neyi?)* لِقَوْلِهِمْ Onların sözlerini *(O sözlerinden bedel, şu sözü)* : اِنَّ الْاَصْنَامَ Muhakkak putlar تَشْفَعُ Şefaat eder *(Kime?)* لَهُمْ Onlara ذٰلِكُمُ الْخَالِقُ الْمُدَبِّرُ **İşte bu** yaratan,

idare eden *(Kimdir?)* اللهُ **Allah'tır** *(Öyle Allah ki)* رَبُّكُمْ **Sizin rabbiniz** فَاعْبُدُوهُ **Öyleyse ona ibadet edin** وَحِّدُوهُ Onu tevhit edin أَفَلَا تَذَّكَّرُونَ **Hâlâ düşünmez misiniz?** *(Bu kelime)* بِإِدْغَامِ التَّاءِ Ta harfinin idgam edilmesiyle (okundu) *(Neredeki "te"?)* فِي الْأَصْلِ Kelimenin aslında *(Nereye idgam edilmesiyle?)* فِي الذَّالِ Zel harfine

4. إِلَيْهِ تَعَالَى Yalnız **Onadır** Allah tealayadır مَرْجِعُكُمْ **Sizin dönüşünüz** جَمِيعًا **Hepinizin** *(Size bunu vaat etti, Nasıl?)* وَعْدَ اللهِ **Allah'ın vaadi olarak** *(Allah'ın bu vaadi hak oldu, nasıl?)* حَقًّا **Hak olarak** *(Bu iki kelime-va'de ve hakkan kelimeleri nedir?)* مَصْدَرَانِ Mastardırlar مَنْصُوبَانِ Mensupturlar *(Neyle mensupturlar?)* بِفِعْلِهِمَا Fiilleriyle *(Öyle fiil ki)* الْمُقَدَّرِ Mukadder أَنَّهُ **Muhakkak ki O** *(Buradaki elif-nun maddesi)* بِالْكَسْرِ Kesre ile (okundu) *(Ne olduğu halde böyle okundu?)* اسْتِئْنَافًا İstinaf/başlangıç olarak *(Daha?)* وَالْفَتْحِ Ve fetha ile okundu *(Ne üzerine böyle okundu?)* عَلَى تَقْدِيرِ اللَّامِ Lam takdiri üzerine أَيْ بَدَأَهُ بِالْإِنْشَاءِ **İlk olarak var eder** *(Neyi?)* الْخَلْقَ **Yarattıklarını** يَبْدَؤُا Yani onları inşa etmeye başladı ثُمَّ يُعِيدُهُ **Sonra da onu iade eder** *(Neyle?)* بِالْبَعْثِ Diriltmekle *(Niçin ilk olarak yaratır, sonra da iade eder?)* لِيَجْزِيَ **Karşılık versin diye** يُثِيبَ Sevap versin diye *(Kime?)* الَّذِينَ **Ol kimselere ki** آمَنُوا **İman ettiler** *(Daha?)* وَعَمِلُوا **Ve işlediler** الصَّالِحَاتِ **Salih şeyleri** *(Neyle karşılık vermek için?)* بِالْقِسْطِ **Adaletle** وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* شَرَابٌ **İçecek** *(Neden olan içecek?)* مِنْ حَمِيمٍ **Kaynar sudan** *(Buradaki 'hamim' sözünün anlamı nedir?)* مَاءٍ Bir sudur ki بَالِغٍ Ulaştı *(Neye?)* نِهَايَةَ الْحَرَارَةِ Nihai hararete *(Daha ne vardır?)* وَعَذَابٌ أَلِيمٌ **Ve elîm** can yakıcı **bir azap** *(Ne sebebiyle elim bir azap vardır?)* بِسَبَبِ كُفْرِهِمْ Yani أَيْ **İnkar etmeleri sebebiyle** بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ İnkarları sebebiyle

5. هُوَ **O** *(Nedir?)* الَّذِي **Öyledir ki** جَعَلَ **Yaptı** *(Neyi?)* الشَّمْسَ **Güneşi** *(Ne yaptı?)* ضِيَاءً **Bir ışık** ذَاتَ ضِيَاءٍ Işık kaynağı أَيْ نُورٍ Yani nur *(Daha?)* وَالْقَمَرَ **Ve ayı da (yaptı)** نُورًا **Bir nur** *(Daha?)* وَقَدَّرَهُ **Ve ona (aya) belirledi** *(Ne cihetten?)* مِنْ حَيْثُ سَيْرِهِ Onun seyri açısından *(Ne belirledi?)* مَنَازِلَ **Menziller** ثَمَانِيَةً وَعِشْرِينَ مَنْزِلًا Yirmi sekiz menzil (belirledi) *(Nerede olan yirmi sekiz menzil?)* فِي ثَمَانٍ وَعِشْرِينَ لَيْلَةً Yirmi sekiz gecede *(Yirmi sekiz gece de nedendir?)* مِنْ كُلِّ شَهْرٍ Her aydan وَيَسْتَتِرُ Ve (ay)

gizlendir لَيْلَتَيْنِ İki gece يَوْمًا إِنْ كَانَ الشَّهْرُ ثَلَاثِينَ Şayet ay otuz gün ise أَوْ لَيْلَةً Ya da bir gece (gizlenir) يَوْمًا إِنْ كَانَ تِسْعَةً وَعِشْرِينَ Şayet yirmi dokuz gün ise *(Niçin menziller belirledi?)* لِتَعْلَمُوا **Bilesiniz diye** *(Neyle bilesiniz diye?)* بِذٰلِكَ Bu menzillerle عَدَدَ السِّنِينَ **Senelerin sayısını** *(Daha neyi bilesiniz diye?)* وَالْحِسَابَ **Ve hesabı** مَا خَلَقَ **Yaratmadı** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neyi?)* ذٰلِكَ الْمَذْكُورَ **Bu** zikredilenleri إِلَّا بِالْحَقِّ **Ancak hak ile** لَا عَبَثًا Boş yere değil تَعَالٰى Yüce olmuştur (o Allah) *(Neden yüce olmuştur?)* عَنْ ذٰلِكَ Bundan يُفَصِّلُ **Tek tek açıklar** *(Bu kelime)* بِالْيَاءِ Ya ile *(Daha?)* وَالنُّونِ Ve nun ile يُبَيِّنُ Beyan eder (demektir) *(Neyi tek tek açıklar?)* الْآيَاتِ **Ayetleri** *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **Bir kavim için ki** يَعْلَمُونَ **Bilirler** يَتَدَبَّرُونَ Düşünürler

6. إِنَّ فِي اخْتِلَافِ اللَّيْلِ **Muhakkak ki gecenin değişmesinde vardır** *(Daha neyin değişmesinde?)* وَالنَّهَارِ **Ve gündüzün** *(Ne şekilde değişmesinde?)* بِالذَّهَابِ وَالْمَجِيءِ Gidip gelmekle *(Daha?)* وَالزِّيَادَةِ وَالنُّقْصَانِ Ve fazlalaşmak ve eksilmekle *(Daha nede vardır?)* وَمَا خَلَقَ **Yarattı** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Nerede yarattı?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Ol şeyde ki Göklerde** *(Göklerde yarattığı şey de nedendir?)* مِنْ مَلَائِكَةٍ Melekler *(Daha?)* وَشَمْسٍ Güneş *(Daha?)* وَقَمَرٍ Ay *(Daha?)* وَنُجُومٍ وَغَيْرِ ذٰلِكَ Yıldızlar ve diğerleri *(Daha nerede yarattı?)* وَالْأَرْضِ **Yeryüzünde** فِي الْأَرْضِ Yeryüzü içerisinde *(Yeryüzü içinde yarattığı şeyler de nedendir?)* مِنْ حَيَوَانٍ Hayvanlar *(Daha?)* وَجِبَالٍ Dağlar *(Daha?)* وَبِحَارٍ Denizler *(Daha?)* وَأَنْهَارٍ Nehirler *(Daha?)* وَأَشْجَارٍ وَغَيْرِهَا Ağaçlar ve diğer başka şeyler *(Tüm bunlarda ne vardır?)* لَآيَاتٍ **Elbette ayetler** دَلَالَاتٍ Delaletler vardır *(Neye?)* عَلٰى قُدْرَتِهِ تَعَالٰى Allah tealanın kudretine *(Kim için ayetler vardır?)* لِقَوْمٍ **Bir kavim için ki** يَتَّقُونَ **Sakınırlar** فَيُؤْمِنُونَ Bundan dolayı iman ederler خَصَّهُمْ Onları tahsis etti *(Neyle?)* بِالذِّكْرِ Zikretmekle *(Niçin tahsis etti?)* لِأَنَّهُمْ Çünkü onlar elbette *(Nedir?)* الْمُنْتَفِعُونَ Faydalanılanlardır *(Neyle?)* بِهَا Kendileriyle

﴿إِنَّ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَآءَنَا﴾ بِالْبَعْثِ ﴿وَرَضُوا بِالْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ بَدَلَ الْآخِرَةِ لِإِنْكَارِهِمْ لَهَا ﴿وَاطْمَأَنُّوا بِهَا﴾ سَكَنُوا إِلَيْهَا ﴿وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ اٰيَاتِنَا﴾ دَلَائِلِ وَحْدَانِيَّتِنَا ﴿غَافِلُونَ ۝٧﴾ ﴿أُولَٰئِكَ مَأْوٰيهُمُ النَّارُ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ۝٨﴾ مِنَ الشِّرْكِ وَالْمَعَاصِي ﴿إِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ يَهْدِيهِمْ﴾ يُرْشِدُهُمْ ﴿رَبُّهُمْ بِإِيمَانِهِمْ﴾ بِهِ بِأَنْ يَجْعَلَ لَهُمْ نُورًا يَهْتَدُونَ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ۝٩﴾ ﴿دَعْوٰيهُمْ فِيهَا﴾ طَلَبُهُمْ يَشْتَهُونَهُ فِي الْجَنَّةِ أَنْ يَقُولُوا ﴿سُبْحَانَكَ اللّٰهُمَّ﴾ أَيْ يَا اللهُ فَإِذَا مَا طَلَبُوهُ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ ﴿وَتَحِيَّتُهُمْ﴾ فِيمَا بَيْنَهُمْ ﴿فِيهَا سَلَامٌ وَاٰخِرُ دَعْوٰيهُمْ اَنِ﴾ مُفَسَّرَةٌ ﴿الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۝١٠﴾ وَنَزَلَ لَمَّا اسْتَعْجَلَ الْمُشْرِكُونَ الْعَذَابَ ﴿وَلَوْ يُعَجِّلُ اللهُ لِلنَّاسِ الشَّرَّ اسْتِعْجَالَهُمْ﴾ أَيْ كَاسْتِعْجَالِهِمْ ﴿بِالْخَيْرِ لَقُضِيَ﴾ بِالْبِنَاءِ لِلْمَفْعُولِ وَلِلْفَاعِلِ ﴿إِلَيْهِمْ اَجَلُهُمْ﴾ بِالرَّفْعِ وَالنَّصْبِ بِأَنْ يُهْلِكَهُمْ وَلٰكِنْ يُمَهِّلُهُمْ ﴿فَنَذَرُ﴾ نَتْرُكُ ﴿الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَآءَنَا فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ۝١١﴾ يَتَرَدَّدُونَ مُتَحَيِّرِينَ ﴿وَإِذَا مَسَّ الْاِنْسَانَ﴾ الْكَافِرَ ﴿الضُّرُّ﴾ الْمَرَضُ وَالْفَقْرُ ﴿دَعَانَا لِجَنْبِهِ﴾ أَيْ مُضْطَجِعًا ﴿اَوْ قَاعِدًا اَوْ قَائِمًا﴾ أَيْ فِي كُلِّ حَالٍ ﴿فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُ ضُرَّهُ مَرَّ﴾ عَلٰى كُفْرِهِ ﴿كَاَنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ أَيْ كَأَنَّهُ ﴿لَمْ يَدْعُنَآ اِلٰى ضُرٍّ مَسَّهُ كَذٰلِكَ﴾ كَمَا زُيِّنَ لَهُ الدُّعَاءُ عِنْدَ الضَّرَرِ وَالْإِعْرَاضُ عِنْدَ الرَّخَاءِ ﴿زُيِّنَ لِلْمُسْرِفِينَ﴾ اَلْمُشْرِكِينَ ﴿مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۝١٢﴾ ﴿وَلَقَدْ اَهْلَكْنَا الْقُرُونَ﴾ اَلْأُمَمَ ﴿مِنْ قَبْلِكُمْ﴾ يَا أَهْلَ مَكَّةَ ﴿لَمَّا ظَلَمُوا﴾ بِالشِّرْكِ ﴿وَ﴾ قَدْ ﴿جَآءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ﴾ اَلدَّالَّاتِ عَلٰى صِدْقِهِمْ ﴿وَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا﴾ عَطْفٌ عَلٰى ظَلَمُوا ﴿كَذٰلِكَ﴾ كَمَا أَهْلَكْنَا أُولٰئِكَ ﴿نَجْزِي الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ ۝١٣﴾ اَلْكَافِرِينَ ﴿ثُمَّ جَعَلْنَاكُمْ﴾ يَا أَهْلَ مَكَّةَ ﴿خَلَائِفَ﴾ جَمْعُ خَلِيفَةٍ ﴿فِي الْاَرْضِ مِنْ بَعْدِهِمْ لِنَنْظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ ۝١٤﴾ فِيهَا وَهَلْ تَعْتَبِرُونَ بِهِمْ فَتُصَدِّقُوا رُسُلَنَا

TÜRKÇE ANLAMI

7. **O kimseler ki,** dirilmek suretiyle **bize kavuşacaklarını ümit etmezler ve** inkâr ettikleri için ahiret hayatına karşılık **dünya hayatına razı olmuş, onunla huzur bulmuşlardır. Ve o kimseler ki onlar Bizim ayetlerimizden,** birliğimizin delillerinden **gafillerdir,** o delillere bakmazlar.

8. **İşte onların varacakları yer, kendi kazanmış oldukları şey** olan şirk ve masiyetler **sebebiyle ateştir.**

9. **O kimseler ki, imân ettiler ve sâlih amellerde bulundular, şüphe yok ki, imân etmiş olmaları sebebiyle Rableri** onlara, kıyamet gününde kendisiyle doğru yolu bulacakları bir nur ihsan etmek suretiyle **onları hidâyete erdirir, Naîm cennetlerinde onların altlarından ırmaklar akar.**

10. **Orada duaları,** canlarının çektiği şeyi istemeleri şöyledir: **« Allah'ım! Seni tesbih ve tehzih ederiz»** Yani "Ey Allah" deyip isteyince istekleri hemen oluverir. **Orada** kendi aralarındaki **sağlık temennilleri de: «Selâmette olunuz» dur. Dualarının sonu da: «Hamd**[1] **âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur!» demektir.**

Müşrikler çarçabuk azap gelmesini istediklerinde şu ayet inmiştir:

11. **Eğer Allah, nâsa, hayrı çarçabuk istedikleri** gibi **şerri de alelacele verecek olsa idi elbette** kendilerini helak etmek suretiyle **onlara ecelleri**[2] **bitirilmiş olurdu**[3]. Şu kadarı var ki Cenab- Hak onlara mühlet verir. **Artık Bize kavuşmalarını ummayanları, kendi azgınlıkları içinde** şaşkın şaşkın **bocalar bir halde bırakırız.**

12. **Ve** kafir bir **insana** hastalık ve fakirlik gibi **bir sıkıntı dokununca da, yanı üzerine yatarken veya otururken veya ayakta iken** yani herhalükarda **bize dua eder. Ne zaman ki ondan o sıkıntıyı açarız, sanki**[4] o **kendisine dokunmuş olan bir sıkıntıdan dolayı Bize hiç yalvarmamış gibi** küfrüne **döner. İşte müsrifler,** müşrikler **için yaptıkları şeyler** -musibet esnasında dua etmek, rahatlıkta ise yüz çevirmek kendisine süslendiği gibi- **böylece süslenmiştir.**

13. Ey Mekkeliler! **Andolsun ki, Biz sizden evvelki nice nesilleri,** ümmetleri şirk koşmak suretiyle **zulmettikleri zaman helâk ettik. Halbuki, onlara peygamberleri** doğruluklarını gösteren **beyine-ler ile gelmişlerdi; onlar ise imân etmediler.**[5] **İşte** onları helak ettiğimiz gibi **günahkâr,** kafir **olan kavmi Biz böyle cezalandırırız.**

14. Ey Mekkeliler! **Sonra onların ardından sizi yeryüzünde halifeler**[6] **yaptık ki,** orada **nasıl amelde bulunacağınıza,** onlardan ibret alıp elçilerimizi doğrulayacak mısınız **bakalım?**

---

[1] أَنِ الْحَمْدُ sözündeki أَنْ müfesiredir.

[2] أَجَلُهُمْ kelimesi hem raf ile, hem de nasb ile okunmuştur. (لقضي fiili malum okunduğunda أَجَلَهُمْ kelimesi nasb ile, meçhul okunduğunda ise raf ile okunur.)

[3] لقضي kelimesi hem malum hem de meçhul olarak okunmuştur.

[4] كَأَنْ kelimesindeki elif-nun, أَنَّ den muhaffef olup ismi mahzuftur; "كَأَنَّهُ sanki o" takdirindedir.

[5] وَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا cümlesi ظَلَمُوا cümlesi üzerine atıftır.

[6] خَلَائِفَ kelimesi خَلِيفَةَ kelimesinin cemisidir.

KELİME ANLAMI

7. إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak ol kimseler ki** لَا يَرْجُونَ **Ummuyorlar** *(Neyi?)* لِقَاءَنَا **Bizimle karşılaşmayı** *(Ne şekilde karşılaşmayı?)* بِالْبَعْثِ Dirilmek suretiyle *(Daha?)* وَرَضُوا **Ve (o kimseler ki) razı oldular** *(Neye?)* بِالْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatına** *(Neye karşılık?)* بَدَلَ الْآخِرَةِ Ahirete karşılık *(Niçin ahiret yerine dünyaya razı olmuşlardır?)* لِإِنْكَارِهِمْ Onlar inkar ettikleri için *(Neyi?)* لَهَا Ahireti *(Daha kimler?)* وَاطْمَأَنُّوا **Ve (o kimseler ki) tatmin oldular** *(Neyle tatmin oldular?)* بِهَا **O dünya hayatıyla** سَكَنُوا إِلَيْهَا Onunla sükunete/huzura kavuşanlar *(Daha kimler?)* وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** هُمْ **Onlar** عَنْ اٰيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizden** دَلَائِلِ وَحْدَانِيَّتِنَا Tekliğimizin delillerinden *(Nedirler?)* غَافِلُونَ **Gafillerdir** تَارِكُونَ Terk edicilerdir *(Neyi?)* النَّظَرَ Bakıp-düşünmeyi *(Nerede?)* فِيهَا Ayetlerimizde

8. أُولٰئِكَ **İşte onlar** مَأْوٰيهُمُ **Onların varacakları yer** *(Nedir?)* النَّارُ **Ateştir** *(Ne sebebiyle onların varacakları yer ateştir?)* بِمَا كَانُوا **Olmaları sebebiyle** يَكْسِبُونَ **Kazanıyor** *(Onların kazandıkları şey de nedendir?)* مِنَ الشِّرْكِ وَالْمَعَاصِي Şirk ve masiyet

9. إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak ol kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Ne?)* وَعَمِلُوا **Ve işlediler** *(Neyi işlediler?)* الصَّالِحَاتِ **Salih işler** يَهْدِيهِمْ **Onlara hidayet eder** يُرْشِدُهُمْ İrşat eder onları *(Kim?)* رَبُّهُمْ **Onların rabbi** *(Ne sebebiyle onlara hidayet eder?)* بِإِيمَانِهِمْ **İmanları sebebiyle** *(Kime imanları?)* بِهِ Kendisine *(Ne şekilde onlara hidayet eder?)* بِأَنْ يَجْعَلَ Yapmak suretiyle *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için *(Ne yapmak suretiyle?)* نُورًا Bir nur ki يَهْتَدُونَ Doğruyu buluyorlar *(Neyle?)* بِهِ O nurla *(Ne vakit?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde تَجْرِي **Akar** *(Nereden?)* مِنْ تَحْتِهِمْ **Onların altından** *(Ne?)* الْأَنْهَارُ **Nehirler** *(Nerede altlarından nehirler akar?)* فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ **Naim cennetlerinde**

10. دَعْوٰيهُمْ **Onların dualarının** *(Neredeki duaları?)* فِيهَا **Oradaki** طَلَبُهُمْ Onların istekleri *(Öyle istekleri ki)* يَشْتَهُونَهُ Onu arzulayacaklar *(Nerede?)* فِي الْجَنَّةِ Cennette *(Nedir?)* أَنْ يَقُولُوا Şu sözleridir : سُبْحَانَكَ **Tenzih ederiz seni** اللّٰهُمَّ **Ey Allah'ım!** أَيْ Yani يَا اَللّٰهُ Ey Allah (demektir) فَإِذَا مَا طَلَبُوهُ Onu diledikleri anda بَيْنَ أَيْدِيهِمْ Önlerinde bulurlar onu وَتَحِيَّتُهُمْ **Ve dirlik temennileri de** فِيمَا بَيْنَهُمْ Aralarındaki *(Nerede olan*

dirlik temennileri?) فِيهَا **Orada** *(Nedir?)* سَلَامٌ **Selamdır** وَاٰخِرُ دَعْوٰيهُمْ **Ve onların dualarının sonu da** اَنْ مُفَسَّرَةٌ **Şudur ki** – Buradaki en, müfessiredir- الْحَمْدُ **Bütün hamdler** *(Nedir?)* لِلّٰهِ **Allah içindir** *(Öyle Allah ki)* رَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin rabbi**

11. وَنَزَلَ İndi *(Ne vakit?)* لَمَّا اسْتَعْجَلَ Ne zaman ki acele istedi *(Kim?)* الْمُشْرِكُونَ Müşrikler *(Neyi ?)* الْعَذَابَ Azabı : وَلَوْ يُعَجِّلُ **Şayet çabuklaştırsaydı** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kim için?)* لِلنَّاسِ **İnsanlar için** *(Neyi?)* الشَّرَّ **Şerri** *(Ne gibi?)* اسْتِعْجَالَهُمْ أَيْ كَاسْتِعْجَالِهِمْ **Onların acele istemeleri gibi** *(Neyi?)* بِالْخَيْرِ **Hayrı** لَقُضِيَ **Elbette hüküm verilirdi** *(Bu kelime..)* بِالْبِنَاءِ Bina edilmekle (okundu) *(Neye?)* لِلْمَفْعُولِ Mefule (yani meçhul sigayle 'lekuziye' şeklinde) *(Daha neye bina edilmekle okundu?)* وَلِلْفَاعِلِ Ve fail için (yani malum sigayle 'le kazâ şeklinde) *(Kime hüküm verilirdi?)* اِلَيْهِمْ **Onlara** *(Ne hüküm verilirdi?)* اَجَلُهُمْ **Onların ecelleri** *(Bu kelime..)* بِالرَّفْعِ Raf ile *(Daha?)* وَالنَّصْبِ Ve nasp ile (okundu) *(Ne şekilde onlara ecelleri hüküm verilirdi?)* بِأَنْ يُهْلِكَهُمْ Onları helak etmek suretiyle وَلٰكِنْ يُمَهِّلُهُمْ Şu kadarı var ki onlara mühlet verir فَنَذَرُ نَتْرُكُ **Bırakırız** terk ederiz *(Kimi?)* الَّذِينَ **Ol kimseleri ki** لَا يَرْجُونَ **Ummuyorlar** *(Neyi?)* لِقَاءَنَا **Bizimle karşılaşmayı** فِي طُغْيَانِهِمْ **Azgınlıkları içerisinde** يَعْمَهُونَ **Bocalayıp-dururlar** يَتَرَدَّدُونَ Tereddüt ederler *(Ne oldukları halde?)* مُتَحَيِّرِينَ Şaşırmışlar olarak

12. وَاِذَا مَسَّ **Ve dokunduğunda** *(Kime?)* الْاِنْسَانَ الْكَافِرَ **İnsana** kafire *(Ne dokunduğunda?)* الضُّرُّ، الْمَرَضُ وَالْفَقْرُ **Bir zarar** hastalık ve fakirlik دَعَانَا **Bize dua eder** *(Ne üzerine olduğu halde dua eder?)* لِجَنْبِهٖ أَيْ مُضْطَجِعًا **Yanı üzere olduğu halde** yatarak اَوْ قَاعِدًا **Ya da oturarak** اَوْ قَائِمًا **Ya da ayakta** أَيْ فِي كُلِّ حَالٍ Yani her halükarda فَلَمَّا كَشَفْنَا **Ama ne zaman ki biz açıvermiş oluruz** *(Kimden?)* عَنْهُ **Ondan** *(Neyi?)* ضُرَّهُ **Zararını** مَرَّ **Dönüp-gider** *(Ne üzerine dönüp-gider?)* عَلٰى كُفْرِهٖ Küfrü üzerine كَاَنْ مُخَفَّفَةٌ **Sanki** –(Şeddeli enne'den) tahfif edilmiştir– وَاسْمُهَا İsmi de *(Nedir?)* مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir أَيْ Yani كَأَنَّهُ Sanki o لَمْ يَدْعُنَا **Bize dua etmemiş gibi** *(Neye dair dua etmemiş?)* اِلٰى ضُرٍّ **O zarara dair ki** مَسَّهُ **Ona dokundu** كَذٰلِكَ **İşte aynı şekilde** زُيِّنَ كَمَا Süslendiği gibi *(Kime?)* لَهُ

O kişiye *(Ne?)* الدُّعَاءَ Dua *(Ne vakit?)* عِنْدَ الضَّرَرِ Zarar esnasında *(Daha?)* وَالْإِعْرَاضُ Ve yüz çevirme *(Ne vakit?)* عِنْدَ الرَّخَاءِ Rahatlık esnasında زُيِّنَ **Süslendi** *(Kim için?)* لِلْمُسْرِفِينَ، اَلْمُشْرِكِينَ **İsrafçılar** müşrikler **için** *(Ne süslendi?)* مَا **Ol şey ki** كَانُوا **Onlar idiler** يَعْمَلُونَ **Yapıyor**

13. وَلَقَدْ اَهْلَكْنَا **Ve andolsun ki elbette biz helak ettik** *(Kimi?)* الْقُرُونَ اَلْأُمَمَ **Nesilleri** ümmetleri *(Öyle nesiller ki)* مِنْ قَبْلِكُمْ **Sizden önceki** يَا أَهْلَ مَكَّةَ Ey Mekkeliler! *(Ne vakit helak ettik?)* لَمَّا ظَلَمُوا **Ne zaman ki zulmettiler** *(Neyle zulmettiler?)* بِالشِّرْكِ Şirk koşmakla وَ قَدْ جَاءَتْهُمْ **Ve** elbette **getirmişti onlara** *(Kim?)* رُسُلُهُمْ **Onların peygamberleri** *(Neyi getirmişti?)* بِالْبَيِّنَاتِ **Açık delilleri** *(Öyle delilleri ki)* اَلدَّالَّاتِ Delalet eden *(Neye?)* عَلَى صِدْقِهِمْ Onların doğruluklarına *(Daha ne vakit biz onları helak ettik?)* وَمَا كَانُوا **Ve onlar olmadıklarında** لِيُؤْمِنُوا **İman eder** *(Bu cümle nedir?)* عَطْفٌ Atıftır *(Ne üzerine?)* عَلَى ظَلَمُوا Zalemû üzerine كَذٰلِكَ **Yine aynı şekilde** كَمَا أَهْلَكْنَا Helak ettiğimiz gibi *(Kimi?)* أُولٰئِكَ Bunları نَجْزِي **Cezalandırırız** *(Kimi?)* الْقَوْمَ **Bir kavmi ki** الْمُجْرِمِينَ اَلْكَافِرِينَ **Suçlu-günahkarlardır,** kafirlerdir

14. ثُمَّ جَعَلْنَاكُمْ **Sonra sizi kıldık** يَا أَهْلَ مَكَّةَ Ey Mekkeliler! *(Ne kıldık?)* خَلَائِفَ **Halifeler** *(Buradaki 'halâife' kelimesi nedir?)* جَمْعُ خَلِيفَةٍ Halifetin kelimesinin cemisidir *(Nerede halifeler kıldık?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ne vakit?)* مِنْ بَعْدِهِمْ **Onlardan sonra** *(Niçin sizi halifeler kıldık?)* لِنَنْظُرَ **Bakalım diye** كَيْفَ تَعْمَلُونَ **Nasıl davranıyorsunuz** *(Nerede?)* فِيهَا Orada وَهَلْ تَعْتَبِرُونَ İbret alıyor musunuz? *(Kimlerle?)* بِهِمْ Onlarla فَتُصَدِّقُوا Böylece doğrulayasınız *(Kimi?)* رُسُلَنَا Elçilerimizi

﴿وَإِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُنَا﴾ اَلْقُرْآنُ ﴿بَيِّنَاتٍ﴾ ظَاهِرَاتٍ حَالٌ ﴿قَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَآءَنَا﴾ لَا يَخَافُونَ الْبَعْثَ ﴿ائْتِ بِقُرْاٰنٍ غَيْرِ هٰذَا﴾ لَيْسَ فِيهِ عَيْبُ آلِهَتِنَا ﴿اَوْ بَدِّلْهُ﴾ مِنْ تِلْقَاءِ نَفْسِكَ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿مَا يَكُونُ﴾ يَنْبَغِي ﴿لِي اَنْ اُبَدِّلَهُ مِن تِلْقَاءِ﴾ قِبَلِ ﴿نَفْسِي اِنْ﴾ مَا ﴿اَتَّبِعُ اِلَّا مَا يُوحٰى اِلَيَّ اِنِّي اَخَافُ اِنْ عَصَيْتُ رَبِّي﴾ بِتَبْدِيلِهِ ﴿عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٥﴾﴾ هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿قُلْ لَوْ شَآءَ اللهُ مَا تَلَوْتُهُ عَلَيْكُمْ وَلَآ اَدْرٰيكُمْ﴾ أَعْلَمَكُمْ ﴿بِهِ﴾ وَلَا نَافِيَةٌ عَطْفٌ عَلَى مَا قَبْلَهُ وَفِي قِرَاءَةٍ بِلَامِ جَوَابُ لَوْ أَيْ لَأَعْلَمَكُمْ بِهِ عَلَى لِسَانِ غَيْرِي ﴿فَقَدْ لَبِثْتُ﴾ مَكَثْتُ ﴿فِيكُمْ عُمُرًا﴾ سِنِينَا أَرْبَعِينَ ﴿مِنْ قَبْلِهِ﴾ لَا أُحَدِّثُكُمْ بِشَيْءٍ ﴿اَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٦﴾﴾ أَنَّهُ لَيْسَ مِنْ قِبَلِي ﴿فَمَنْ﴾ أَيْ لَا أَحَدَ ﴿اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللهِ كَذِبًا﴾ بِنِسْبَةِ الشَّرِيكِ إِلَيْهِ ﴿اَوْ كَذَّبَ بِاٰيَاتِهِ﴾ اَلْقُرْآنِ ﴿إِنَّهُ﴾ أَيِ الشَّأْنَ ﴿لَا يُفْلِحُ﴾ يَسْعَدُ ﴿الْمُجْرِمُونَ ﴿١٧﴾﴾ اَلْمُشْرِكُونَ ﴿وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿مَا لَا يَضُرُّهُمْ﴾ إِنْ لَمْ يَعْبُدُوهُ ﴿وَلَا يَنْفَعُهُمْ﴾ إِنْ عَبَدُوهُ وَهُوَ الْأَصْنَامُ ﴿وَيَقُولُونَ﴾ عَنْهَا ﴿هٰؤُلَآءِ شُفَعَآؤُنَا عِنْدَ اللهِ قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿اَتُنَبِّئُونَ اللهَ﴾ تُخْبِرُونَهُ ﴿بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمٰوَاتِ وَلَا فِي الْاَرْضِ﴾ اِسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ إِذْ لَوْ كَانَ لَهُ شَرِيكٌ لَعَلِمَهُ إِذْ لَا يَخْفَى عَلَيْهِ شَيْءٌ ﴿سُبْحَانَهُ﴾ تَنْزِيهًا لَهُ ﴿وَتَعَالٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ بِهِ مَعَهُ ﴿١٨﴾ ﴿وَمَا كَانَ النَّاسُ اِلَّآ اُمَّةً وَاحِدَةً﴾ عَلَى دِينٍ وَاحِدٍ وَهُوَ الْإِسْلَامُ مِنْ لَدُنْ آدَمَ إِلَى نُوحٍ وَقِيلَ مِنْ عَهْدِ إِبْرَاهِيمَ إِلَى عَمْرِو بْنِ لُحَيٍّ ﴿فَاخْتَلَفُوا﴾ بِأَنْ ثَبَتَ بَعْضٌ وَكَفَرَ بَعْضٌ ﴿وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ﴾ بِتَأْخِيرِ الْجَزَاءِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ﴾ أَيِ النَّاسِ فِي الدُّنْيَا ﴿فِيمَا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٩﴾﴾ مِنَ الدِّينِ بِتَعْذِيبِ الْكَافِرِينَ ﴿وَيَقُولُونَ﴾ أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ ﴿لَوْلَآ﴾ هَلَّا ﴿اُنْزِلَ عَلَيْهِ﴾ عَلَى مُحَمَّدٍ ﷺ ﴿اٰيَةٌ مِنْ رَبِّهِ﴾ كَمَا كَانَ لِلْأَنْبِيَاءِ مِنَ النَّاقَةِ وَالْعَصَا وَالْيَدِ ﴿فَقُلْ﴾ لَهُمْ ﴿إِنَّمَا الْغَيْبُ﴾ مَا غَابَ عَنِ الْعِبَادِ أَيْ أَمْرِهِ ﴿لِلهِ﴾ وَمِنْهُ الْآيَاتُ فَلَا يَأْتِي بِهَا إِلَّا هُوَ وَإِنَّمَا عَلَيَّ التَّبْلِيغُ ﴿فَانْتَظِرُوا﴾ اَلْعَذَابَ إِنْ لَمْ تُؤْمِنُوا ﴿إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ ﴿٢٠﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

15. Bizim apaçık[1] Kur'ân **âyetlerimiz onlara okunduğu zaman, Bizimle karşılaşacaklarını ummayanlar,** dirilişten korkmayanlar **dedi ki:** «İçerisinde ilahlarımızı ayıplayan hiçbir söz bulunmayan **bundan başka bir Kur'an getir veya bunu** kendi tarafından **değiştir.»** Onlara **de ki:**

[1] بَيِّنَاتٍ kelimesi haldir.

«Onu kendi tarafımdan değiştiremem. Ben başkasına değil,[1] **ancak bana vahyedilene tâbi olurum. Şüphe yok ki, ben** onu değiştirmek suretiyle **Rabbime isyan edersem büyük bir gün** olan kıyamet gününün **azabından korkarım.»**

16. **De ki: «Eğer Allah dileseydi onu size okumazdım ve onu size bildirmezdi.**[2] **Muhakkak ki, ben ondan evvel sizin aranızda** size hiçbir şeyden bahsetmeksizin **bir ömür,** kırk sene **sürmüştüm. Siz hiç akıllıca düşünmez misiniz** ki o benim kendimden olan bir şey değildir?»

17. **Artık** kendisine ortak nispet etmek suretiyle **Allah'a karşı yalan yere iftirada bulunandan veya O'nun ayetlerini** Kur'ân'ı **yalanlayandan daha zalim kim vardır?** Yani daha zalim kimse yoktur. **Durum şu ki, suçlular,** müşrikler **kurtuluşa eremezler.**

18. **Ve onlar, Allah'tan başka,** ondan gayrı ibadet etmedikleri takdirde **kendilerine ne zarar, ne de** ibadet ettikleri takdirde **fayda veremeyecek olan** putlara **ibadet ederler ve** onlar hakkında **derler ki: «Bunlar Allah katında bizim şefaatçilerimizdir.»** Onlara **de ki: «Allah'a ne göklerde ve ne de yerde bilmediği bir şeyi mi haber veriyor,** bildiriyor**sunuz?**[3] Zira kendisinin bir ortağı olsaydı –hiçbir şey ona gizli kalmadığından– elbette onu bilirdi. **O, onların** kendisine **şirk koştukları şeylerden münezzehtir,** onu tenzih ederiz»

19. **Ve insanlar** Adem'den(a.s.) Nuh'a(a.s.) kadar -ya da dendiğine göre İbrahim'den(a.s.) Amr b. Lühayy'a kadar- tek bir din; yani İslam üzere olan **bir ümmetten başka değildi. Sonra** bir kısmının iman üzere sabit kalması, bir kısmının da kâfir olması sonucu **ihtilafa düştüler. Eğer Rabbin tarafından** *'kıyamet gününe kadar cezayı ertelemek'* şeklinde **geçmiş bir kelime bulunmasaydı, o** insanların **aralarında ihtilâfa düştükleri şey** olan din **hususunda elbette ki** kâfirlere azap etmek suretiyle dünyada **hükmolunurdu.**

20. **Ve** Mekkeliler **derler ki: «O'na,** Muhammed'e(s.a.v.) **Rabbi tarafından** diğer peygamberlerde bulunan deve, asa ve el mucizeleri gibi **bir mucize indirilmeli değil miydi?»** Onlara **de ki: «Gaybın,** kullara gözükmeyenin işi, **ancak Allah'a aittir.** Mucizeler de böyledir; onları ancak Allah getirir. Benim vazifem ise sadece tebliğ etmektir. **Artık** iman etmezseniz azabı **bekleyiniz, şüphe yok ki, ben de sizinle beraber bekleyenlerdenim.»**

---

[1] إِنْ أَتَّبِعُ cümlesindeki إن, ما anlamındadır.

[2] وَلَا أَدْرَاكُمْ sözündeki لا nafiye olup öncesine (مَا تَلَوْتُهُ) atıftır. Bir kıraatte de لو'in cevabı olarak lâm ile okunmuştur. Bu kıraatte mana şöyledir: "Elbette onu benden başkasının diliyle öğretirdir"

[3] Ayetteki istifham inkar anlamındadır.

KELİME ANLAMI

15. وَإِذَا تُتْلَى **Ve okunduğunda** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Ne okunduğunda?)* اٰيَاتُنَا، اَلْقُرْآنُ **Bizim ayetlerimiz** kuran *(O ayetler ne olduğu halde?)* بَيِّنَاتٍ **Apaçık oldukları halde** ظَاهِرَاتٍ Zahir oldukları halde *(Buradaki Beyyinatin kelimesi nedir?)* قَالَ Haldir **Dedi** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** لَا يَرْجُونَ **Ummuyorlar** *(Neyi?)* لِقَاءَنَا **Bizimle karşılaşmayı** لَا يَخَافُونَ Korkmayanlar *(Neden?)* الْبَعْثَ Dirilmekten ائْتِ **Getir** *(Neyi?)* بِقُرْاٰنٍ **Bir Kuran ki** غَيْرِ هٰذَا **Bundan başka** لَيْسَ فِيهِ Kendisinde olmayan *(Ne?)* عَيْبُ اٰلِهَتِنَا İlahlarımızı ayıplama اَوْ بَدِّلْهُ **Ya da değiştir onu** *(Kim tarafından?)* مِنْ تِلْقَاءِ نَفْسِكَ Kendi tarafından değiştir قُلْ لَهُمْ **De ki** onlara مَا يَكُونُ **Olmaz** يَنْبَغِي Yaraşmaz *(Kim için olmaz?)* لِي **Benim için** *(Ne olmaz?)* اَنْ اُبَدِّلَهُ **Onu değiştirmem** *(Kim tarafından değiştirmem?)* مِنْ تِلْقَاءِ نَفْسِي **Kendi tarafımdan** اِنْ **Ben uymam** –Buradaki in, mâ anlamındadır– اِلَّا مَا **Ancak o şeye ki** يُوحٰى **Vahyolunuyor** *(Kime?)* اِلَيَّ **Bana** اِنِّي **Muhakkak ki ben** اَخَافُ **Korkarım** اِنْ عَصَيْتُ **Şayet asi olursam** *(Kime asi olursam?)* رَبِّي **Rabbime** *(Ne şekilde asi olursam?)* بِتَبْدِيلِهِ Onu değiştirmek suretiyle *(Neden korkarım?)* عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ **Büyük bir günün azabından** هُوَ O gün *(Nedir?)* يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüdür

16. قُلْ **De ki** لَوْ شَاءَ **Şayet dileseydi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** مَا تَلَوْتُهُ **Onu okumazdım** *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Daha?)* وَلَا اَدْرٰيكُمْ، أَعْلَمَكُمْ **Ve bildirmezdi size** *(Neyi bildirmezdi?)* بِهِ **Onu** وَلَا La harfi *(Nedir?)* نَافِيَةٌ Nafiyedir *(Daha nedir?)* عَطْفٌ Ve atıftır *(Nereye?)* عَلٰى مَا قَبْلَهُ Öncesine وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de (okundu) *(Ne ile?)* بِلَامٍ Lam ile (le edrâküm şeklinde) *(Öyle lev ile ki)* جَوَابُ لَوْ Lev' in cevabı olarak أَيْ لَأَعْلَمَكُمْ Yani (Bu takdir mana şöyle olur) elbette size bildirirdi *(Neyi?)* بِهِ Onu *(Ne üzerine bildirirdi?)* عَلٰى لِسَانِ غَيْرِي Benden başkasının diliyle فَقَدْ لَبِثْتُ، مَكَثْتُ **Muhakkak ki ben kaldım** bekledim *(Nerede kaldım?)* فِيكُمْ **Sizin aranızda** *(Ne kadar kaldım?)* عُمُرًا سِنِينًا أَرْبَعِينَ **Bir ömür,** Kırk sene *(Ne vakit kaldım?)* مِنْ قَبْلِهِ **Bundan önce** لَا أُحَدِّثُكُمْ Size bahsetmiyorum *(Neyden?)* بِشَيْءٍ Hiçbir şeyden اَفَلَا تَعْقِلُونَ **Hala akıl erdiremiyor musunuz?** أَنَّهُ لَيْسَ Ki O kuran değildir *(Ne değildir?)* مِنْ قِبَلِي Benim tarafımdan

17. فَمَنْ **Kim!** أَيْ لَا أَحَدَ Yani kimse yoktur أَظْلَمُ **Daha zalim** *(Kimden?)* مِمَّنْ **Ol kimseden ki** افْتَرَى **İftira attı** *(Kim üzerine?)* عَلَى اللهِ **Allah üzerine** *(Neyi iftira olarak attı?)* كَذِبًا **Bir yalan** *(Ne şekilde Allah'a yalan iftira attı?)* بِنِسْبَةِ الشَّرِيكِ Ortak nisbet etmekle *(Kime?)* إِلَيْهِ Ona أَوْ **Ya da** (o kimseden ki) كَذَّبَ **Yalanladı** *(Neyi yalanladı?)* بِآيَاتِهِ الْقُرْآنِ **Onun ayetlerini,** Kuranı إِنَّهُ **Muhakkak durum şu ki** أَيِ الشَّأْنَ الْمُجْرِمُونَ، Yani şan لَا يُفْلِحُ **Kurtuluşa ermez** يَسْعَدُ Saadete erişmez *(Kim?)* الْمُشْرِكُونَ **Suçlu-günahkarlar,** müşrikler

18. وَيَعْبُدُونَ **Ve ibadet ediyorlar** *(Ne olduğu halde?)* مِنْ دُونِ اللهِ أَيْ غَيْرِهِ **(O ibadet ettikleri şeyler) Allah'tan başka olduğu halde** *(Kime ibadet ediyorlar?)* مَا **Ol şeye ki** لَا يَضُرُّهُمْ **Onlara zarar vermez** إِنْ لَمْ يَعْبُدُوهُ Şayet ona ibadet etmeseler *(Daha?)* وَلَا يَنْفَعُهُمْ **Ve onlara fayda da vermez** إِنْ عَبَدُوهُ Şayet ona ibadet etmeseler وَهُوَ Bunlar *(Nedir?)* الْأَصْنَامُ Putlardır وَيَقُولُونَ **Ve derler** *(Ne hakkında?)* عَنْهَا O putlar hakkında هٰؤُلَاءِ **İşte bunlar** *(Nedir?)* شُفَعَاؤُنَا **Bizim şefaatçilerimizdir** *(Nerede?)* عِنْدَ اللهِ **Allah katında** قُلْ لَهُمْ **De ki** onlara أَتُنَبِّئُونَ **Yoksa siz bildiriyor musunuz?** *(Kime?)* اللهَ **Allah'a** تُخْبِرُونَهُ Haber mi veriyorsunuz ona? *(Neyi bildiriyor musunuz?)* بِمَا **Ol şeyi ki** لَا يَعْلَمُ **O bilmiyor** *(Nerede bilmediği?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Ne gökler de** *(Daha?)* وَلَا فِي الْأَرْضِ **Ve ne de yeryüzünde** *(Buradaki istifham nedir?)* اِسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ İnkar anlamında istifhamdır إِذْ لَا Elbette onu bilirdi لَعَلِمَهُ Ortak شَرِيكٌ لَهُ Onun için *(Ne?)* إِذْ لَوْ كَانَ Zira şayet olsaydı يَخْفَى Çünkü gizli kalmaz *(Kimin üzerine?)* عَلَيْهِ Onun üzerine *(Ne gizli kalmaz?)* شَيْءٌ Hiçbir şey سُبْحَانَهُ **O münezzehtir** *(Tenzih ederiz onu)* تَنْزِيهًا Tenzih etmekle tenzih ederiz *(Kimi?)* وَتَعَالَى لَهُ Onu **Ve o yücedir** *(Neden yücedir?)* عَمَّا **Ol şeyden ki** يُشْرِكُونَ بِهِ Onu **ortak koşuyorsunuz** *(Kimle birlikte ortak koşuyorsunuz?)* مَعَهُ Onunla birlikte

19. وَمَا كَانَ **Ve değildi** *(Kim?)* النَّاسُ **İnsanlar** إِلَّا أُمَّةً وَاحِدَةً **Ancak tek ümmet** *(Ne üzerine idiler?)* عَلَى دِينٍ وَاحِدٍ Tek din üzerine وَهُوَ O din de *(Nedir?)* الْإِسْلَامُ İslam dinidir *(Neden beri?)* مِنْ لَدُنْ آدَمَ Adem'den إِلَى نُوحٍ Nuh'a kadar وَقِيلَ Dendi ki مِنْ عَهْدِ إِبْرَاهِيمَ İbrahim'in zamanından إِلَى عَمْرِو بْنِ لُحَيٍّ Amr b. Luhayy'a kadar فَاخْتَلَفُوا **Sonra ihtilafa düştüler** *(Nasıl?)* بِأَنْ Şöyle ki ثَبَتَ Sebat etti *(Kim?)* بَعْضٌ Bazısı *(Daha?)* وَكَفَرَ Ve kafir oldu *(Kim?)* بَعْضٌ Diğer bazısı وَلَوْلَا كَلِمَةٌ

Kelime olmasaydı سَبَقَتْ **Geçmiş** *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbin tarafından** *(Ne şekilde?)* بِتَأْخِيرِ الْجَزَاءِ Cezanın ertelenmesi şeklinde *(Nereye?)* إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününe لَقُضِيَ **Elbette hüküm verilirdi** *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Aralarında** أَيِ النَّاسِ Yani insanların arasında *(Nerede hüküm verilirdi?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Ne konuda hüküm verilirdi?)* فِيمَا **Ol şeyde ki** فِيهِ يَخْتَلِفُونَ **O şeyde ihtilafa düşüyorlar** *(İhtilafa düştükleri şey de nedendir?)* مِنَ الدِّينِ Din konusunda *(Ne şekilde hüküm verilirdi?)* بِتَعْذِيبِ الْكَافِرِينَ Kafirlere azap etmekle

20. وَيَقُولُونَ **Ve derler** أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ Yani Mekkeliler لَوْلَا هَلَّا **Keşke** olsaydı ya! أُنْزِلَ **İndirilseydi** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِ **Onun üzerine** ﷺ عَلَى مُحَمَّدٍ Muhammet *(s.a.v.)* üzerine *(Ne indirilseydi?)* آيَةٌ **Bir ayet** *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّهِ **Onun Rabbinden** *(Ne gibi?)* كَمَا كَانَ Olduğu gibi *(Kim için?)* لِلْأَنْبِيَاءِ Peygamberler için *(Peygamberler için olan şey de nedir?)* مِنَ النَّاقَةِ Ve deve *(Daha?)* وَالْعَصَا Ve asa *(Daha?)* وَالْيَدِ Ve el فَقُلْ لَهُمْ **De ki** onlara إِنَّمَا الْغَيْبُ **Gayb ancak** مَا Ol şey ki غَابَ Gaip oldu *(Kimden?)* عَنِ الْعِبَادِ Kullardan أَيْ أَمْرِهِ Yani gaybın durumu *(Nedir?)* لِلَّهِ **Allah içindir** إِلَّا هُوَ Ancak o وَإِنَّمَا عَلَيَّ Benim üzerime olan ancak *(Nedir?)* التَّبْلِيغُ Tebliğ/ulaştırmaktır وَمِنْهُ Ve bu gaybtandır *(Ne?)* الْآيَاتُ Ayetler فَلَا يَأْتِي بِهَا Onları getirmez فَانْتَظِرُوا الْعَذَابَ **Artık bekleyin** azabı إِنْ لَمْ تُؤْمِنُوا Şayet iman etmezseniz إِنِّي **Muhakkak ki ben** مَعَكُمْ **Sizinle birlikte** *(Neyim?)* مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ **Bekleyenlerdenim**

﴿وَإِذَآ اَذَقْنَا النَّاسَ﴾ أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ ﴿رَحْمَةً﴾ مَطَرًا وَخِصْبًا ﴿مِنْ بَعْدِ ضَرَّآءَ﴾ بُؤْسٍ وَجَدْبٍ ﴿مَسَّتْهُمْ اِذَا لَهُمْ مَكْرٌ فِي اٰيَاتِنَا﴾ بِالْاِسْتِهْزَاءِ وَالتَّكْذِيبِ ﴿قُلِ﴾ لَهُمْ ﴿اللّٰهُ اَسْرَعُ مَكْرًا﴾ مُجَازَاةً ﴿اِنَّ رُسُلَنَا﴾ اَلْحَفَظَةَ ﴿يَكْتُبُونَ مَا تَمْكُرُونَ ﴿٢١﴾﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ ﴿هُوَ الَّذِي يُسَيِّرُكُمْ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ (يَنْشُرُكُمْ) ﴿فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ حَتّٰى اِذَا كُنْتُمْ فِي الْفُلْكِ﴾ اَلسُّفُنِ ﴿وَجَرَيْنَ بِهِمْ﴾ فِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْخِطَابِ ﴿بِرِيحٍ طَيِّبَةٍ﴾ لَيِّنَةٍ ﴿وَفَرِحُوا بِهَا جَآءَتْهَا رِيحٌ عَاصِفٌ﴾ شَدِيدَةُ الْهُبُوبِ تَكْسِرُ كُلَّ شَيْءٍ ﴿وَجَآءَهُمُ الْمَوْجُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَظَنُّوٓا اَنَّهُمْ اُحِيطَ بِهِمْ﴾ أَيْ أُهْلِكُوا ﴿دَعَوُا اللّٰهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾ اَلدُّعَاءَ ﴿لَئِنْ﴾ لَامُ الْقَسَمِ ﴿اَنْجَيْتَنَا مِنْ هٰذِهِ﴾ الْأَهْوَالِ ﴿لَنَكُونَنَّ مِنَ الشّٰكِرِينَ ﴿٢٢﴾﴾ اَلْمُوَحِّدِينَ ﴿فَلَمَّآ اَنْجٰيهُمْ اِذَا هُمْ يَبْغُونَ فِي الْاَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ﴾ بِالشِّرْكِ ﴿يٰٓاَيُّهَا النَّاسُ اِنَّمَا بَغْيُكُمْ﴾ ظُلْمُكُمْ ﴿عَلٰٓى اَنْفُسِكُمْ﴾ لِأَنَّ إِثْمَهُ عَلَيْهَا هُوَ ﴿مَتَاعَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ تَمَتَّعُونَ فِيهَا قَلِيلًا ﴿ثُمَّ اِلَيْنَا مَرْجِعُكُمْ﴾ بَعْدَ الْمَوْتِ ﴿فَنُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٣﴾﴾ فَنُجَازِيكُمْ عَلَيْهِ وَفِي قِرَاءَةٍ بِنَصْبِ (مَتَاعَ) أَيْ تَتَمَتَّعُونَ ﴿اِنَّمَا مَثَلُ﴾ صِفَةُ ﴿الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا كَمَآءٍ﴾ مَطَرٍ ﴿اَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَآءِ فَاخْتَلَطَ بِهِ﴾ بِسَبَبِهِ ﴿نَبَاتُ الْاَرْضِ﴾ وَاشْتَبَكَ بَعْضُهُ بِبَعْضٍ ﴿مِمَّا يَاْكُلُ النَّاسُ﴾ مِنَ الْبُرِّ وَالشَّعِيرِ وَغَيْرِهِمَا ﴿وَالْاَنْعَامُ﴾ مِنَ الْكَلَأِ ﴿حَتّٰٓى اِذَآ اَخَذَتِ الْاَرْضُ زُخْرُفَهَا﴾ بَهْجَتَهَا مِنَ النَّبَاتِ ﴿وَازَّيَّنَتْ﴾ بِالزَّهْرِ وَأَصْلُهُ تَزَيَّنَتْ أُبْدِلَتِ التَّاءُ زَايًا وَأُدْغِمَتْ فِي الزَّايِ ﴿ وَظَنَّ اَهْلُهَآ اَنَّهُمْ قَادِرُونَ عَلَيْهَآ﴾ مُتَمَكِّنُونَ مِنْ تَحْصِيلِ ثِمَارِهَا ﴿اَتٰيهَآ اَمْرُنَا﴾ قَضَاؤُنَا أَوْ عَذَابُنَا ﴿لَيْلًا اَوْ نَهَارًا فَجَعَلْنٰهَا﴾ أَيْ زَرْعَهَا ﴿حَصِيدًا﴾ كَالْمَحْصُودِ بِالْمَنَاجِلِ ﴿كَاَنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ أَيْ كَأَنَّهَا ﴿لَمْ تَغْنَ﴾ تَكُنْ ﴿بِالْاَمْسِ كَذٰلِكَ نُفَصِّلُ﴾ نُبَيِّنُ ﴿الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢٤﴾﴾ ﴿وَاللّٰهُ يَدْعُوٓا اِلٰى دَارِ السَّلٰمِ﴾ أَيِ السَّلَامَةِ وَهِيَ الْجَنَّةُ بِالدُّعَاءِ إِلَى الْإِيمَانِ ﴿وَيَهْدِي مَنْ يَشَآءُ﴾ هِدَايَتَهُ ﴿اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٢٥﴾﴾ دِينِ الْإِسْلَامِ

TÜRKÇE ANLAMI

21. İnsanlara, yani Mekkeli kafirlere **kendilerini kaplayan bir sıkıntıdan,** şiddetli ihtiyaç ve kuraklıktan **sonra bir rahmet,** yağmur ve bereket **tattırdığımız zaman Bizim âyetlerimiz hakkında onların derhal** alaya almak ve yalanlamak suretiyle **bir hileleri/tuzakları vardır.** Onlara **de ki: «Allah hile**lere karşılık verme **bakımından daha çabuktur.» Şüphe yok ki, Bizim elçilerimiz** olan hafaza melekleri **ne hile yaparsanız[1] hepsini yazarlar.**

[1] تَمْكُرُونَ kelimesi hem تـ harfi ile hem de (يَمْكُرُونَ şeklinde) يـ ile okunmutur.

22. **O, o zattır ki, sizi karada ve denizde yürütür**[1]**. Ne zaman ki gemilerde bulunursunuz, onlar da yolcular ile**[2] **beraber tatlı,** yumuşak **bir rüzgâr ile akıp gider ve onunla ferahlanırlar. Derken onlara** her şeyi kırıp geçiren **şiddetli esen bir rüzgâr gelir ve onlara her taraftan dalgalar hücuma başlar ve kendilerinin bununla tamamen kuşatılmış olduklarını,** helak olduklarını **zanneder, Allah'a dinde,** duada **samimi olarak dua ederler; «Andolsun ki**[3]**, eğer bizi bundan,** bu dehşetengiz fırtınadan **kurtarırsan elbette biz şükredicilerden,** tevhit ehlinden **oluruz» derler.**

23. **Fakat onları kurtarınca onlar derhal yeryüzünde haksız yere,** şirk ile **taşkınlıklarda bulunurlar. Ey insanlar! Şüphe yok ki, sizin taşkınlığınız,** zulmünüz **kendi aleyhinizedir;** zira günahları kendi boyunlarınadır. O **dünya hayatı** kendisiyle azıcık faydalandığınız **bir faydadır.**[4] Öldükten **sonra dönüşünüz bizedir. Artık Biz de size, neler yapmış olduklarınızı elbette haber vereceğiz** ve yaptıklarınıza karşılık sizi karşılıklandıracaktır.

24. **Şüphe yok ki, dünya hayatının meseli,** durumu **bir su,** yağmur **gibidir ki, onu Biz gökten indirdik. Derken onunla,** onun sebebiyle **insanların yedikleri** buğday ve arpa vb. şeyler **ve davarların** yedikleri saman gibi **şeylerden olan yeryüzünün otları birbirine karışmış,** birbirine girmiş **oldu. Ne zaman ki, yeryüzü ziynetini,** bitki süsünü **aldı ve bezendi ve onun ahalisi onun üzerine,** onun semeresini toplamaya **kadir oldukları-nı sandılar, hemen ona emrimiz,** hükmümüz yahut azabımız **geceleyin veya gündüzün geliverdi, onun** ekinini **sanki bir gün önce**[5] **yokmuş gibi** tırpanlarla **kökünden biçilmiş bir halde kıldık. İşte ayetleri, düşünen bir kavme böyle açık açık beyan ederiz.**

25. **Ve Allah** imana davet etmek suretiyle **selâmet yurduna,** cennete **davet ediyor ve** hidayetini **dilediğini doğru bir yola,** İslam dinine **hidayet buyurur.**

KELİME ANLAMI

21. وَإِذَا أَذَقْنَا **Ve tattırdığımızda** *(Kime?)* النَّاسَ **İnsanlara** أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ Yani Mekkeli kafirlere *(Neyi tattırdığımızda?)* رَحْمَةً **Bir rahmet** مَطَرًا وَخِصْبًا Bir yağmur ve

---

[1] يُسَيِّرُكُمْ kelimesi bir kıratte يَنْشُرُكُمْ olarak okunmuştur.

[2] جَرَيْنَ بِهِمْ derken hitaptan, (gaip sigaya) dönülmüştür.

[3] لَئِنْ kelimesindeki ل kasem içindir.

[4] متاع kelimesi bir kıraatte nasb ile okunmuştur. Bu kıraate göre mana şöyledir: "faydalanmakla faydalanırsınız"

[5] كَأَنْ sözü muhaffef olup كَأَنَّهَا takdirindedir.

bereket *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِ ضَرَّاءَ **Bir sıkıntıdan sonra** بُؤْسٍ وَجَدْبٍ Şiddetli ihtiyaç ve kuraklıktan sonra *(Öyle sıkıntı ki)* مَسَّتْهُمْ **Onlara dokunmuş** إِذَا لَهُمْ **Derhal onlar için vardır** *(Ne?)* مَكْرٌ **Bir hile/tuzak** *(Nerede?)* فِي آيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizde** *(Ne şekilde bir tuzak?)* بِالْاِسْتِهْزَاءِ Alay etmekle *(Daha?)* وَالتَّكْذِيبِ Ve yalanlamakla قُلْ لَهُمْ **De ki** onlara اللهُ **Allah** *(Nedir?)* أَسْرَعُ **Daha hızlıdır** *(Ne yönden?)* مَكْرًا **Hile/tuzak olarak** مُجَازَاةً Karşılık verme olarak إِنَّ رُسُلَنَا **Muhakkak ki bizim elçilerimiz** اَلْحَفَظَةَ Hafaza melekleri يَكْتُبُونَ **Yazarlar** *(Neyi?)* مَا تَمْكُرُونَ **Kurduğunuz tuzakları** *(Bu kelime)* بِالتَّاءِ Ta ile *(Daha?)* وَالْيَاءِ Ve ya ile (okundu)

22. هُوَ **O** *(Nedir?)* الَّذِي **Ol zattır ki** يُسَيِّرُكُمْ **Yürütür sizi** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte يَنْشُرُكُمْ، Yenşuruküm (şeklinde okundu) *(Nerede yürütendir?)* فِي الْبَرِّ **Karada** *(Daha?)* وَالْبَحْرِ **Ve denizde** حَتَّى إِذَا كُنْتُمْ **Hatta siz olduğunuzda** *(Nerede?)* فِي الْفُلْكِ وَجَرَيْنَ **Ve götürdüklerinde (o gemiler)** *(Kimi?)* بِهِمْ اَلسُّفُنِ **Gemilerde** *(Daha?)* **Onları** فِيهِ Burada vardır *(Ne?)* عَنِ الْخِطَابِ الْتِفَاتٌ İltifat/dönüş *(Neden iltifat/dönüş?)* Muhatap sigasından *(Neyle götürdüğünde?)* بِرِيحٍ **Bir rüzgarla ki** طَيِّبَةٍ لَيِّنَةٍ **Tatlı**, yumuşak *(Daha?)* وَفَرِحُوا **Ve ferahlandıkları zaman** *(Neyle?)* بِهَا **Bununla** جَاءَتْهَا **Ona (gemiye) gelir** *(Ne gelir?)* رِيحٌ **Bir rüzgar ki** عَاصِفٌ شَدِيدَةُ الْهُبُوبِ **şiddetli esen** *(Öyle şiddetli ki)* تَكْسِرُ Kırıp-döküyor *(Neyi?)* كُلَّ شَيْءٍ Her şeyi *(Daha?)* وَجَاءَهُمْ **Ve geldiğinde onlara** *(Ne?)* الْمَوْجُ **Dalgalar** *(Nereden?)* مِنْ كُلِّ مَكَانٍ **Her yerden** *(Daha?)* وَظَنُّوا **Ve sandıklarında** أَنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** أُحِيطَ **Kuşatıldı** *(Kim?)* بِهِمْ **Onlar** أَيْ أُهْلِكُوا Yani helak olduklarını sandıklarında دَعَوُا **Dua ederler** *(Kime?)* اللهَ **Allah'a** *(Ne oldukları halde dua ederler?)* مُخْلِصِينَ **İhlaslı oldukları halde** *(Kim için ihlaslı oldukları halde?)* لَهُ **Onun için** *(Nede Allah'a ihlaslı oldukları halde?)* الدِّينَ اَلدُّعَاءَ **Dinde** dualarında لَئِنْ **Andolsun ki eğer** *(Buradaki lam nedir?)* لَامُ الْقَسَمِ Yemin lamıdır أَنْجَيْتَنَا **Bizi kurtarırsan** *(Neden kurtarırsan?)* مِنْ هٰذِهِ الْأَهْوَالِ **Bundan** bu dehşetengiz olaylardan لَنَكُونَنَّ **Elbette biz oluruz** *(Kimlerden oluruz?)* مِنَ الشَّاكِرِينَ اَلْمُوَحِّدِينَ **Şükredenlerden,** tevhit ehlinden

23. فَلَمَّا أَنْجٰيهُمْ **Fakat kurtarınca onları** إِذَا هُمْ **Bir de bakarsın ki onlar** يَبْغُونَ **Taşkınlıkta bulunuyorlar** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Neyle taşkınlıkta*

bulunuyorlar?) بِغَيْرِ الْحَقِّ **Hak olmayanla** بِالشِّرْكِ Şirkle النَّاسُ يَا أَيُّهَا **Ey insanlar!** عَلَى أَنْفُسِكُمْ إِنَّمَا بَغْيُكُمْ، ظُلْمُكُمْ **Sizin taşkınlığınız** zulmünüz **ancak** *(Nedir?)* **Kendi nefsinizedir** *(Niçin zulmünüz kendi nefsinizedir?)* لِأَنَّ إِثْمَهُ Çünkü taşkınlığın günahı *(Nedir?)* عَلَيْهَا Onların üzerinedir هُوَ O dünya hayatı *(Nedir?)* مَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatının metaıdır** *(Öyle meta ki)* تَمَتَّعُونَ Faydalanırsınız *(Nerede?)* فِيهَا Orada قَلِيلًا Azıcık ثُمَّ إِلَيْنَا **Sonra da bizedir** *(Ne?)* مَرْجِعُكُمْ **Sizin dönüşünüz** *(Ne vakit?)* بَعْدَ الْمَوْتِ Ölümden sonra فَنُنَبِّئُكُمْ **Artık bildiririz size** *(Neyi?)* بِمَا **Ol şeyi ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** تَعْمَلُونَ **Yapıyor** فَنُجَازِيكُمْ Bundan sebep cezalandırırız sizi *(Neyin üzerine?)* عَلَيْهِ O şey üzerine وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte (مَتَاعَ) بِنَصْبِ Meta kelimesi nasb olarak okundu أَيْ تَتَمَتَّعُونَ Yani ...(faydalanmakla) faydalanırsınız

24. إِنَّمَا مَثَلُ صِفَةُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatının misali** vasfı **ancak** *(Ne gibidir?)* كَمَاءٍ مَطَرٍ Yağmur **suyu gibidir** *(Öyle su ki)* أَنْزَلْنَاهُ **Biz onu indirdik** *(Nereden indirdik?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** فَاخْتَلَطَ **Derken karıştı** بِهِ **Onunla** بِسَبَبِهِ Onun sebebiyle *(Ne karıştı?)* نَبَاتُ الْأَرْضِ **Yeryüzünün otu** وَاشْتَبَكَ Katıp-karıştı *(Ne?)* بَعْضُهُ Bir kısmı *(Neyle katıp-karıştı?)* بِبَعْضٍ Diğer bir kısmıyla *(O yeryüzünün otu da nedendir?)* مِمَّا **Ol şeyden ki** يَأْكُلُ **Yiyor** *(Kim?)* النَّاسُ **İnsanlar** *(İnsanların yedikleri otlar da nedendir?)* مِنَ الْبُرِّ Buğday *(Daha?)* وَالشَّعِيرِ Ve arpa *(Daha?)* وَغَيْرِهِمَا Ve diğerleri *(Daha kim yiyor?)* وَالْأَنْعَامُ **Ve hayvanlar** *(Hayvanların yediği ot da nedendir?)* مِنَ الْكَلَإِ Saman حَتَّى إِذَا **Ta ki aldığında** *(Ne?)* الْأَرْضُ **Yer** *(Neyi?)* زُخْرُفَهَا بَهْجَتَهَا **Zinetini** güzelliğini *(Yerin güzelliği de nedendir?)* مِنَ النَّبَاتِ Bitkilerden *(Daha?)* وَازَّيَّنَتْ **Ve süslendiğinde** *(Neyle süslendiğinde?)* بِالزَّهْرِ Çiçeklerle وَأَصْلُهُ Bu kelimenin aslı *(Nedir?)* تَزَيَّنَتْ Tezeyyenet'dir أُبْدِلَتْ Çevrildi *(Ne?)* التَّاءُ Ta harfi *(Neye çevrildi?)* زَايًا Ze harfine *(Daha?)* وَأُدْغِمَتْ Ve idgam edildi *(Nereye?)* فِي الزَّايِ Diğer ze harfine *(Daha ne vakit?)* وَظَنَّ **Ve zannettiğinde** *(Kim?)* أَهْلُهَا **Ahalisi** أَنَّهُمْ **Ki muhakkak onlar** *(Nedir?)* قَادِرُونَ **Kadirlerdir** *(Ne üzerine?)* عَلَيْهَا **Onun üzerine** مُتَمَكِّنُونَ Güç yetirirler *(Neye?)* مِنْ تَحْصِيلِ ثِمَارِهَا Onun meyvelerin toplamaya أَتَيْهَا **Ona gelir de** *(Ne?)* أَمْرُنَا قَضَاؤُنَا **Emrimiz,** hükmümüz أَوْ عَذَابُنَا Ya da azabımız *(Ne vakit?)* لَيْلًا **Geceleyin** أَوْ نَهَارًا **Ya da gündüzleyin** فَجَعَلْنَاهَا أَيْ زَرْعَهَا **Biz de onu**

yani mahsulünü **kılarız** *(Ne kılarız?)* حَصِيدًا **Kökünden biçilmiş** كَالْمَحْصُودِ Hasat edilmiş gibi *(Neyle?)* بِالْمَنَاجِلِ Tırpanlarla *(Ne gibi kökünden biçilmiş?)* كَأَنْ **Sanki** *(Buradaki 'en' nedir?)* مُخَفَّفَةٌ Tahfif edilmiştir أَيْ كَأَنَّهَا Yani 'Sanki o' demektir ،لَمْ تَغْنَ تَكُنْ **Olmamış** *(Nerede?)* بِالْأَمْسِ **Bir gün evvel** كَذٰلِكَ **İşte böylece** نُفَصِّلُ **Açık açık anlatırız** نُبَيِّنُ Beyan ederiz *(Neyi açık açık anlatırız?)* الْآيَاتِ **Ayetleri** *(Kim için ?)* لِقَوْمٍ **Bir kavim için ki** يَتَفَكَّرُونَ **Tefekkür ederler**

25. وَاللهُ **Allah** يَدْعُوا **Çağırır** *(Nereye?)* إِلَى دَارِ السَّلَامِ أَيِ السَّلَامَةِ **Selam** yani selamet **yurduna** وَهِيَ Bu selamet yurdu *(Nedir?)* الْجَنَّةُ Cennettir *(Neyle çağırıyor?)* بِالدُّعَاءِ Çağırmakla *(Neye çağırmakla?)* إِلَى الْإِيمَانِ İmana çağırmakla *(Daha?)* وَيَهْدِي **Ve hidayet eder** *(Kime?)* مَنْ **O kimseye ki** يَشَاءُ **Diliyor** *(Neyi diliyor?)* هِدَايَتَهُ Hidayetini *(Neye hidayet eder?)* إِلَى صِرَاطٍ **Bir yola ki** مُسْتَقِيمٍ **Dosdoğru** دِينِ الْإِسْلَامِ İslam dinine (çağırıyor)

﴿لِلَّذِينَ اَحْسَنُوا﴾ بِالْإِيمَانِ ﴿الْحُسْنٰى﴾ اَلْجَنَّةُ ﴿وَزِيَادَةٌ﴾ هِيَ النَّظَرُ إِلَيْهِ تَعَالٰى كَمَا فِي حَدِيثِ مُسْلِمٍ ﴿وَلَا يَرْهَقُ﴾ يَغْشٰى ﴿وُجُوهَهُمْ قَتَرٌ﴾ سَوَادٌ ﴿وَلَا ذِلَّةٌ﴾ كَآبَةٌ ﴿اُولٰئِكَ اَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٦﴾﴾ ﴿وَالَّذِينَ﴾ عَطْفٌ عَلٰى اَلَّذِينَ أَحْسَنُوا أَيْ وَلِلَّذِينَ ﴿كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ﴾ عَمِلُوا الشِّرْكَ ﴿جَزَاءُ سَيِّئَةٍ بِمِثْلِهَا وَتَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ مَا لَهُمْ مِنَ اللهِ مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿عَاصِمٍ﴾ مَانِعٍ ﴿كَاَنَّمَآ اُغْشِيَتْ﴾ أُلْبِسَتْ ﴿وُجُوهُهُمْ قِطَعًا﴾ بِفَتْحِ الطَّاءِ جَمْعُ قِطْعَةٍ وَإِسْكَانِهَا أَيْ جُزْءًا ﴿مِنَ الَّيْلِ مُظْلِمًا اُولٰئِكَ اَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٧﴾﴾ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿يَوْمَ نَحْشُرُهُمْ﴾ أَيِ الْخَلْقَ ﴿جَمِيعًا ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ اَشْرَكُوا مَكَانَكُمْ﴾ نَصْبٌ بِالْزَمُوا مُقَدَّرًا ﴿اَنْتُمْ﴾ تَأْكِيدٌ لِلضَّمِيرِ الْمُسْتَتِرِ فِي الْفِعْلِ الْمُقَدَّرِ لِيُعْطَفَ عَلَيْهِ ﴿وَشُرَكَآؤُكُمْ﴾ أَيِ الْأَصْنَامُ ﴿فَزَيَّلْنَا﴾ مَيَّزْنَا ﴿بَيْنَهُمْ﴾ وَبَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ كَمَا فِي آيَةِ (وَامْتَازُوا الْيَوْمَ أَيُّهَا الْمُجْرِمُونَ) ﴿وَقَالَ﴾ لَهُمْ ﴿شُرَكَآؤُهُمْ مَا كُنْتُمْ اِيَّانَا تَعْبُدُونَ ﴿٢٨﴾﴾ مَا نَافِيَةٌ وَقُدِّمَ الْمَفْعُولُ لِلْفَاصِلَةِ ﴿فَكَفٰى بِاللهِ شَهِيدًا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ اِنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ أَيْ إِنَّا ﴿كُنَّا عَنْ عِبَادَتِكُمْ لَغَافِلِينَ ﴿٢٩﴾﴾ ﴿هُنَالِكَ﴾ أَيْ ذٰلِكَ الْيَوْمَ ﴿تَبْلُوا﴾ مِنَ الْبَلْوٰى وَفِي قِرَاءَةٍ بِتَاءَيْنِ (تَتْلُو) مِنَ التِّلَاوَةِ ﴿كُلُّ نَفْسٍ مَآ اَسْلَفَتْ﴾ قَدَّمَتْ مِنَ الْعَمَلِ ﴿وَرُدُّوا اِلَى اللهِ مَوْلٰيهُمُ الْحَقِّ﴾ اَلثَّابِتِ الدَّائِمِ ﴿وَضَلَّ﴾ غَابَ ﴿عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٣٠﴾﴾ عَلَيْهِ مِنَ الشُّرَكَاءِ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَآءِ﴾ بِالْمَطَرِ ﴿وَالْاَرْضِ﴾ بِالنَّبَاتِ ﴿اَمَّنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ﴾ بِمَعْنَى الْأَسْمَاعِ أَيْ خَلْقَهَا ﴿وَالْاَبْصَارَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدَبِّرُ الْاَمْرَ﴾ بَيْنَ الْخَلَائِقِ ﴿فَسَيَقُولُونَ﴾ هُوَ ﴿اللهُ فَقُلْ﴾ لَهُمْ ﴿اَفَلَا تَتَّقُونَ﴾ هُ فَتُؤْمِنُونَ ﴿٣١﴾ ﴿فَذٰلِكُمُ﴾ اَلْفَعَّالُ لِهٰذِهِ الْأَشْيَاءِ ﴿اللهُ رَبُّكُمُ الْحَقُّ﴾ اَلثَّابِتُ ﴿فَمَاذَا بَعْدَ الْحَقِّ اِلَّا الضَّلٰلُ﴾ اِسْتِفْهَامُ تَقْرِيرٍ أَيْ لَيْسَ بَعْدَهُ غَيْرُهُ فَمَنْ أَخْطَأَ الْحَقَّ وَهُوَ عِبَادَةُ اللهِ وَقَعَ فِي الضَّلَالِ ﴿فَاَنّٰى﴾ كَيْفَ ﴿تُصْرَفُونَ ﴿٣٢﴾﴾ عَنِ الْإِيمَانِ مَعَ قِيَامِ الْبُرْهَانِ ﴿كَذٰلِكَ﴾ كَمَا صُرِفَ هٰؤُلَاءِ عَنِ الْإِيمَانِ ﴿حَقَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ فَسَقُوا﴾ كَفَرُوا وَهِيَ (لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ) اَلْآيَةَ أَوْ هِيَ ﴿اَنَّهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٣﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

26. İman ederek **ihsanda bulunanlar için güzellik,** cennet **ve fazlası,** - buradaki "fazla", Müslim'de geçen bir hadise göre Allah'ın cemaline bakmaktır- **vardır ve onların yüzlerini ne karalık ve ne de bir zillet,** üzgünlük hali **kaplamaz,** örtmez. **İşte onlar cennet ehlidirler. Onlar orada ebedîyyen kalıcılardır.**

27. **Ve kötülüğü kazanan,** şirk koşan **kimseler için**[1] **de kötülüğün misli ile cezası vardır. Ve onları bir alçaklık kaplar. Onlar için Allah'tan koruyacak bir şey**[2], mani **yoktur. Onların yüzleri sanki geceden karanlık parçalarla**[3] **kaplanmıştır. İşte onlar ateş halkıdır. Onlar ateşin içinde ebedi olarak kalacak kimselerdir.**

28. **Ve** yâd et **o günü ki,** yaratılmışların **hepsini mahşere toplarız. Sonra ortak koşmuş olanlara deriz ki: «Siz de**[4] **ve ortaklarınız** olan putlar **da yerlerinizde durunuz.**[5]**» Artık** müminlerle **onların aralarını ayırmışızdır.** Nitekim bu mana şu ayette de vardır: "Artık ayrılın ey suçlular"(Yasin: 59) **Ve ortakları** onlara **der ki: «Siz bizlere tapmıyordunuz.**[6]**»**

29. **«Artık Allah, bizim aramızla sizin aranızda şahit olarak yeter. Muhakkak ki, biz sizin tapınmanızdan elbette habersizdik**[7]**.»**

30. **Orada,** yani o gün, **her nefis, önceden yaptığı** amelinni **bilir**[8]**. Ve hak,** sabit ve daim **olan mevlâları Allah'a döndürülürler.** Kendileriyle Allah'a **iftira ettikleri şeyler,** ortaklar **da önlerinden kaybolup gitmiş bulunacaktır.**

31. Onlara **de ki: «Sizi** yağmurla **gökten ve** bitkiyle **yerden kim rızıklandırıyor? Ve o kulağa,** kulaklara **ve gözlere sahip olan,** yaratan **kimdir? Ve kimdir ki, ölüden diriyi çıkarır ve diriden ölüyü çıkarır. Ve kimdir** yaratılanlar arasında **işleri düzenleyen?» Derhal diyeceklerdir ki:** O zat **«Allah'tır» Artık** onlara **de ki: «Siz** ondan **korkmaz mısınız** ki iman edesiniz**?»**

32. **İşte size bu** şeyleri yapan **hak,** sabit **Rabbiniz olan Allah'tır. Artık haktan sonra sapıklıktan başka ne vardır?**[9] Dolayısıyla Allah'a ibadet etmekten ibaret olan hakta hata eden kişi sapıklığa düşer. **O halde nasıl oluyor da** kesin delil var olmasına rağmen imandan **çevriliyorsunuz?**

---

[1] Buradaki لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا, وَالَّذِينَ üzerine atıftır.

[2] مِنْ عَاصِمٍ sözündeki مِنْ zaittir.

[3] قِطَعًا kelimesi ط harfinin fethasıyla okunur. قِطْعَةٌ kelimesinin cemisidir. Ayrıca ط harfinin sukunuyla da okunur. Bu durumda "parça" anlamına gelir.

[4] أَنْتُمْ kelimesi وَشُرَكَاؤُكُمْ kelimesi üzerine atfedilebilsin diye mukadder إِلْزَمُوا fiilindeki gizli zamiri tekit eder.

[5] مَكَانَكُمْ kelimesi mukadder إِلْزَمُوا fiiliyle mensuptur.

[6] مَا كُنْتُمْ cümlesindeki ما, nafiyedir. Meful ise fasıla için takdim edilmiştir. (Yoksa hasr ifade etmesi için değil!)

[7] إِنْ كُنَّا sözündeki إِنْ, muhaffef olup إِنَّا demektir.

[8] تَبْلُوا kelimesi اَلْبَلْوَى kökündendir. Bir kıraatte ise اَلتِّلَاوَة kökünden olarak iki ت ile (تَتْلُوا şeklinde) okunmuştur.

[9] Buradaki istifham takrir ifade eder. Yani "Haktan sonra başka bir şey yoktur" anlamına gelir.

33. İşte bu kişiler imandan çevrildikleri gibi **böylece fıska düşmüş,** kâfir olmuş **olanların aleyhine Rabbinin kelimesi şöyle gerçekleşmiştir ki, "şüphe yok onlar imân etmezler".** Ya da şöyle gerçekleşmiştir ki "Ben cehennemi onlarla dolduracağım..."

KELİME ANLAMI

26. لِلَّذِينَ **Ol kimseler için vardır ki** اَحْسَنُوا **İyilik yaptılar** *(Neyle iyilik yaptılar?)* بِالْإِيمَانِ İman etmekle *(Ne vardır?)* اَلْجَنَّةُ، اَلْحُسْنٰى **Cennet** (vardır) *(Daha ne vardır?)* وَزِيَادَةٌ **Ve fazlası** هِيَ O fazla *(Nedir?)* اَلنَّظَرُ Bakmaktır *(Kime?)* إِلَيْهِ تَعَالٰى Allah tealaya كَمَا فِي حَدِيثِ مُسْلِمٍ Müslim'de geçen hadiste olduğu gibi وَلَا يَرْهَقُ يَغْشٰى **Ve kaplamaz,** örtmez *(Neyi?)* وُجُوهَهُمْ **Onların yüzlerini** *(Ne örtmez?)* قَتَرٌ سَوَادٌ **Ne bir leke,** karalık وَلَا ذِلَّةٌ **Ne de bir zillet** كَآبَةٌ Bir üzgünlük hali أُولٰئِكَ **İşte onlar** *(Nedir?)* اَصْحَابُ الْجَنَّةِ **Cennet halkıdır** هُمْ **Onlar** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Nedirler?)* خَالِدُونَ **Ebedi kalıcıdırlar**

27. وَالَّذِينَ **Ve o kimseler için de (vardır)** *(Bu cümle nedir?)* عَطْفٌ Atıftır *(Ne üzerine atıftır?)* عَلٰى اَلَّذِينَ أَحْسَنُوا "Ellezine ahsenû" üzerine أَيْ وَلِلَّذِينَ Yani; ve o kimseleri için de vardır ki... كَسَبُوا **Kazandılar** *(Neyi?)* السَّيِّئَاتِ **Kötülükleri** عَمِلُوا الشِّرْكَ Şirk işlediler *(Ne vardır?)* جَزَاءُ سَيِّئَةٍ **Kötülüğün karşılığı vardır** *(Neyle karşılığı vardır?)* بِمِثْلِهَا **Misliyle** وَتَرْهَقُهُمْ **Ve onları kuşatır** *(Ne?)* ذِلَّةٌ **Bir alçaklık** مَا لَهُمْ **Onlar için olmadı** *(Kimden?)* مِنَ اللهِ **Allah'tan** *(Ne olmadı?)* مِنْ زَائِدَةٌ عَاصِمٍ مَانِعٍ **Bir koruyucu** engelleyici –Buradaki min zaittir– كَأَنَّمَا أُغْشِيَتْ، أُلْبِسَتْ **Sanki örtülmüş,** bürünmüş **gibidir** *(Ne?)* وُجُوهُهُمْ **Onların yüzleri** *(Neyle örtülmüş gibidir?)* قِطَعًا **Bir parçayla** (Bu kelime) بِفَتْحِ الطَّاءِ Ta harfinin fethasıyla (okundu) *(Nedir bu kelime?)* جَمْعُ قِطْعَةٍ Kıt'a kelimesinin cemisidir *(Daha neyle okundu?)* وَإِسْكَانِهَا Tı harfinin sükunuyla أَيْ جُزْءًا Manası "bir cüz ile" demektir *(Neden olan bir parça ile?)* مِنَ اللَّيْلِ **Geceden** *(O parça ne olduğu halde?)* مُظْلِمًا **Karanlık** أُولٰئِكَ **İşte onlar** *(Nedir?)* اَصْحَابُ النَّارِ **Ateş halkıdır** هُمْ **Onlar** فِيهَا **Orada** *(Nedirler?)* خَالِدُونَ **Ebedi kalıcıdırlar**

28. وَ اذْكُرْ **Ve** hatırla يَوْمَ نَحْشُرُهُمْ **Onları toplayacağımız günü** أَيِ الْخَلْقَ Yani mahlukatı (toplayacağımız günü) جَمِيعًا **Hepsini** ثُمَّ نَقُولُ **Sonra deriz** *(Kime?)* لِلَّذِينَ **Ol kimselere ki** أَشْرَكُوا **Şirk koştular** مَكَانَكُمْ **"Yerinize!"** *(Bu kelime nedir?)* نَصْبٌ

Mensuptur *(Neyle mensuptur?)* بِالْزَمُوا İlzemü fiiliyle *(Bu fiil ne olduğu halde?)* مُقَدَّرًا Mukadder olduğu halde اَنْتُمْ **Siz** *(Bu kelime nedir?)* تَأْكِيدٌ Tekittir *(Neyi tekittir?)* لِلضَّمِيرِ الْمُسْتَتِرِ Müstetir zamiri *(Neredeki müstetir zamiri?)* فِي الْفِعْلِ الْمُقَدَّرِ Mukadder fiildeki *(Niçin bu kelime zamiri müstetiri tekit içindir?)* لِيُعْطَفَ Atfedilebilsin diye *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ Onun üzerine : *(Daha kim?)* وَشُرَكَاؤُكُمْ **Ve (koştuğunuz) ortaklarınız** أَيِ الْأَصْنَامُ Yani putlar فَزَيَّلْنَا، مَيَّزْنَا **Artık ayırmışızdır** *(Neyi?)* بَيْنَهُمْ **Aralarını** *(Daha?)* وَبَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerin arasını كَمَا فِي آيَةٍ Şu ayette olduğu gibi: «وَامْتَازُوا الْيَوْمَ أَيُّهَا الْمُجْرِمُونَ» Bugün ayrılın ey suçlu-günahkarlar! وَقَالَ لَهُمْ **Ve dedi** onlara *(Kim dedi?)* شُرَكَاؤُهُمْ **(Koştukları) ortakları** مَا Buradaki 'mâ' *(Nedir?)* كُنْتُمْ **Siz olmadınız** إِيَّانَا تَعْبُدُونَ **Bize tapıyor olmadınız** نَافِيَةٌ Nafiyedir وَقُدِّمَ Ve takdim edilmiştir *(Ne?)* الْمَفْعُولُ Meful *(Niçin?)* لِلْفَاصِلَةِ Fasıla için

29. فَكَفَى **Bu yüzden yeter** *(Kim?)* بِاللهِ **Allah** شَهِيدًا **Şahit olarak** *(Nerede?)* بَيْنَنَا **Bizimle** وَبَيْنَكُمْ **Sizin aranızda** إِنْ **Muhakkak ki** *(Buradaki "İn" nedir?)* مُخَفَّفَةٌ Tahfif edilmiştir أَيْ إِنَّا Yani; 'Elbette biz' demektir كُنَّا **Biz idik** عَنْ عِبَادَتِكُمْ **Sizin ibadetinizden** *(Ne idik?)* لَغَافِلِينَ **Elbette habersizdik**

30. هُنَالِكَ **İşte orada** أَيْ ذٰلِكَ الْيَوْمَ Yani; o günde تَبْلُو **Bilir** *(Bu kelime)* مِنَ الْبَلْوٰى El-Belvâ kökündendir وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de «بِتَاءَيْنِ» (Tetlû şeklinde) iki ta ile (okundu) *(Bu kıraatte bu kelime)* مِنَ التِّلَاوَةِ Tilavet kökündendir *(Kim bilecektir?)* كُلُّ نَفْسٍ **Her canlı** *(Neyi bilir?)* مَا **Ol şeyi ki** اَسْلَفَتْ **Önceden yaptı** قَدَّمَتْ Takdim etti *(O takdim ettiği şey nedendir?)* مِنَ الْعَمَلِ Ameldendir وَرُدُّوا **Ve döndürüldüler** إِلَى اللهِ **Allah'a** *(Öyle Allah ki)* مَوْلٰيهُمُ الْحَقِّ **Onların hak mevlası** اَلثَّابِتِ الدَّائِمِ Sabit ve daim وَضَلَّ غَابَ **Ve kayboldu,** gaip oldu *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Ne?)* مَا **Ol şey ki** كَانُوا **Onlar idiler** يَفْتَرُونَ **İftira atıyor** *(Kime ?)* عَلَيْهِ Onun üzerine *(O üzerine iftira attığı şeyler de nedendir)* مِنَ الشُّرَكَاءِ (Koştukları) ortaklardan

31. قُلْ لَهُمْ **De ki** onlara مَنْ **Kim** يَرْزُقُكُمْ **Sizi rızıklandırıyor** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(Neyle rızıklandırıyor?)* بِالْمَطَرِ Yağmurla *(Daha nerden?)* وَالْأَرْضِ **Ve yerden** *(Neyle rızıklandırıyor?)* بِالنَّبَاتِ Bitkilerle اَمَّنْ **Yoksa O kimse mi ki** يَمْلِكُ **Malik oluyor** *(Neye?)* السَّمْعَ بِمَعْنَى الْأَسْمَاعِ **Kulağa** -kulaklara anlamındadır- أَيْ خَلْقَهَا Yani onları yaratmaya *(Daha neye?)* وَالْأَبْصَارَ **Ve gözlere** وَمَنْ **Ve kim** يُخْرِجُ **Çıkarıyor** *(Kimi?)*

الْحَيَّ **Diriyi** *(Kimden?)* مِنَ الْمَيِّتِ **Ölüden** *(Daha?)* وَيُخْرِجُ **Ve çıkarıyor** *(Kimi?)* الْمَيِّتَ **Ölüyü** *(Kimden?)* مِنَ الْحَيِّ **Diriden** وَمَنْ **Ve kim** يُدَبِّرُ **Yönetiyor** *(Neyi?)* الْأَمْرَ **İşi** *(Nedir?)* بَيْنَ الْخَلَائِقِ Mahlukat arasında فَسَيَقُولُونَ **Derhal diyeceklerdir** هُوَ اللهُ O **Allah'tır** فَقُلْ لَهُمْ **Artık de ki** onlara أَفَلَا تَتَّقُونَ **Hala** ondan **sakınmaz mısınız?** فَتُؤْمِنُونَ Böylece iman edesiniz

32. فَذٰلِكُمُ **İşte size bu!** الْفَعَّالُ Yapan *(Neyi?)* لِهٰذِهِ الْأَشْيَاءِ Bu işleri *(Kimdir?)* اللهُ **Allah'tır** *(Öyle Allah ki)* رَبُّكُمُ الْحَقُّ **Sizin gerçek Rabbiniz** الثَّابِتُ Değişmez Rabbiniz فَمَاذَا **Artık ne vardır?** بَعْدَ الْحَقِّ **Haktan sonra** إِلَّا الضَّلَالُ **Ancak sapıklık (vardır)** *(Buradaki istifham nedir?)* اِسْتِفْهَامُ تَقْرِيرٍ Takrir istifhamıdır أَيْ Yani; لَيْسَ بَعْدَهُ Ondan sonra yoktur *(Ne?)* غَيْرُهُ Bundan gayrısı فَمَنْ Her kim أَخْطَأَ Hata ederse *(Nede?)* الْحَقَّ Hakta وَهُوَ O hak da *(Nedir?)* عِبَادَةُ اللهِ Allah'a ibadettir وَقَعَ Düşer *(Nereye?)* فِي الضَّلَالِ Dalalete فَأَنَّى كَيْفَ **O halde nasıl?** تُصْرَفُونَ **Döndürülüyorsunuz** *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İman etmekten مَعَ قِيَامِ الْبُرْهَانِ Burhan var olmakla birlikte

33. كَذٰلِكَ **İşte böylece** كَمَا صُرِفَ Döndüğü gibi *(Kim?)* هٰؤُلَاءِ Bunlar *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İmandan حَقَّتْ **Gerçekleşmiş oldu ki** *(Ne?)* كَلِمَةُ رَبِّكَ **Rabbinin kelimesi** *(Kim üzerine?)* عَلَى الَّذِينَ **Ol kimseler üzerine ki** فَسَقُوا **Fasıklık ettiler** كَفَرُوا İnkar ettiler وَهِيَ Bu kelime de şudur : لَأَمْلَأَنَّ **Elbette dolduracağım** *(Neyi?)* جَهَنَّمَ **Cehennemi** الْآيَةَ Ayeti (oku!) أَوْ هِيَ Ya da o şudur أَنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** لَا يُؤْمِنُونَ **İman etmezler**

﴿قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَآئِكُمْ مَنْ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ قُلِ اللهُ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ فَاَنّٰى تُؤْفَكُونَ ﴿٣٤﴾﴾ تُصْرَفُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ مَعَ قِيَامِ الدَّلِيلِ ﴿قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَآئِكُمْ مَنْ يَهْدِيٓ اِلَى الْحَقِّ﴾ بِنَصْبِ الْحُجَجِ وَخَلْقِ الْاِهْتِدَاءِ ﴿قُلِ اللهُ يَهْدِي لِلْحَقِّ اَفَمَنْ يَهْدِيٓ اِلَى الْحَقِّ﴾ وَهُوَ اللهُ ﴿اَحَقُّ اَنْ يُتَّبَعَ اَمَّنْ لَا يَهِدِّيٓ﴾ يَهْتَدِي ﴿اِلَّآ اَنْ يُهْدٰى﴾ أَحَقُّ أَنْ يُتَّبَعَ اِسْتِفْهَامُ تَقْرِيرٍ وَتَوْبِيخٍ أَيِ الْأَوَّلُ أَحَقُّ ﴿فَمَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿٣٥﴾﴾ هٰذَا الْحُكْمَ الْفَاسِدَ مِنِ اتِّبَاعِ مَا لَا يَحِقُّ اتِّبَاعُهُ ﴿وَمَا يَتَّبِعُ اَكْثَرُهُمْ﴾ فِي عِبَادَةِ الْأَصْنَامِ ﴿اِلَّا ظَنًّا﴾ حَيْثُ قَلَّدُوا فِيهِ آبَاءَهُمْ ﴿اِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِي مِنَ الْحَقِّ شَيْـًٔا﴾ فِيمَا الْمَطْلُوبُ مِنْهُ الْعِلْمُ ﴿اِنَّ اللهَ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾﴾ فَيُجَازِيهِمْ عَلَيْهِ ﴿وَمَا كَانَ هٰذَا الْقُرْآنُ اَنْ يُفْتَرٰى﴾ أَيِ افْتِرَاءً ﴿مِنْ دُونِ اللهِ﴾ غَيْرِهِ ﴿وَلٰكِنْ﴾ أُنْزِلَ ﴿تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ﴾ مِنَ الْكُتُبِ ﴿وَتَفْصِيلَ الْكِتَابِ﴾ تَبْيِينَ مَا كَتَبَهُ اللهُ مِنَ الْأَحْكَامِ وَغَيْرِهَا ﴿لَا رَيْبَ﴾ لَا شَكَّ ﴿فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٣٧﴾﴾ مُتَعَلِّقٌ بِتَصْدِيقَ أَوْ بِأُنْزِلَ الْمَحْذُوفِ وَقُرِئَ بِرَفْعِ تَصْدِيقَ وَتَفْصِيلَ بِتَقْدِيرِ هُوَ ﴿اَمْ﴾ بَلْ أَ ﴿يَقُولُونَ افْتَرٰيهُ﴾ اِخْتَلَقَهُ مُحَمَّدٌ ﴿قُلْ فَاْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ﴾ فِي الْفَصَاحَةِ وَالْبَلَاغَةِ عَلٰى وَجْهِ الْاِفْتِرَاءِ فَإِنَّكُمْ عَرَبِيُّونَ فُصَحَاءُ مِثْلِي ﴿وَادْعُوا﴾ لِلْإِعَانَةِ عَلَيْهِ ﴿مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣٨﴾﴾ فِي أَنَّهُ افْتِرَاءٌ فَلَمْ تَقْدِرُوا عَلٰى ذٰلِكَ قَالَ تَعَالٰى ﴿بَلْ كَذَّبُوا بِمَا لَمْ يُحِيطُوا بِعِلْمِهِ﴾ أَيِ الْقُرْآنِ وَلَمْ يَتَدَبَّرُوهُ ﴿وَلَمَّا﴾ لَمْ ﴿يَاْتِهِمْ تَاْوِيلُهُ﴾ عَاقِبَةُ مَا فِيهِ مِنَ الْوَعِيدِ ﴿كَذٰلِكَ﴾ التَّكْذِيبِ ﴿كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ رُسُلَهُمْ ﴿فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ ﴿٣٩﴾﴾ بِتَكْذِيبِ الرُّسُلِ أَيْ آخِرُ أَمْرِهِمْ مِنَ الْهَلَاكِ فَكَذٰلِكَ نُهْلِكُ هٰؤُلَاءِ ﴿وَمِنْهُمْ﴾ أَيْ أَهْلِ مَكَّةَ ﴿مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ﴾ لِعِلْمِ اللهِ ذٰلِكَ مِنْهُمْ ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ لَا يُؤْمِنُ بِهِ﴾ أَبَدًا ﴿وَرَبُّكَ اَعْلَمُ بِالْمُفْسِدِينَ ﴿٤٠﴾﴾ تَهْدِيدٌ لَهُمْ ﴿وَاِنْ كَذَّبُوكَ فَقُلْ﴾ لَهُمْ ﴿لِي عَمَلِي وَلَكُمْ عَمَلُكُمْ﴾ أَيْ لِكُلٍّ جَزَاءُ عَمَلِهِ ﴿اَنْتُمْ بَرِيـُٔونَ مِمَّآ اَعْمَلُ وَاَنَا بَرِيٓءٌ مِمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٤١﴾﴾ وَهٰذَا مَنْسُوخٌ بِآيَةِ السَّيْفِ ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُونَ اِلَيْكَ﴾ إِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ ﴿اَفَاَنْتَ تُسْمِعُ الصُّمَّ﴾ شَبَّهَهُمْ بِهِمْ فِي عَدَمِ الْاِنْتِفَاعِ بِمَا يُتْلٰى عَلَيْهِمْ ﴿وَلَوْ كَانُوا﴾ مَعَ الصَّمَمِ ﴿لَا يَعْقِلُونَ ﴿٤٢﴾﴾ يَتَدَبَّرُونَ

TÜRKÇE ANLAMI

34. **De ki: «Sizin ortaklarınızdan halkı ilk baştan var eden, sonra da onu iade eden bir kimse var mıdır? Allah ise halkı ilk baştan yaratır, sonra da onu iade eder. Artık siz nereden saptırılıyorsunuz?»** Delil var olmasına rağmen nereden çevriliyorsuzunuz?

35. **De ki: «Sizin ortaklarınızdan** ortaya delil koymak ve hidayeti yaratmak suretiyle **Hakk'a hidayet edecek bir kimse var mıdır? De ki: «Allah Hakk'a hidayet eder. Artık Hakk'a hidâyet eden** Allah **mı uyulmaya daha haklıdır, yoksa hidâyet olunmadıkça kendi kendine hidâyete eremiyecek kimse mi** uyulmaya daha layıktır?[1] Yani ilki uyulmaya daha layıktır anlamına gelir. **Artık sizin için ne var? Nasıl oluyor da** "uyulmayı hak etmeyene uymak" gibi fasit bir hükümle **hükmediyorsunuz?»**

36. **Onların çoğu** putlara ibadet ederken babalarını taklit etmek suretiyle **zandan başka bir şeye tâbi olmaz. Şüphe yok ki zan,** kesin bilgi gereken bir konuda **haktan hiçbir şeyin yerini alamaz. Allah ise elbette ne yaptıklarını tamamıyla bilicidir** ve onları yaptıklarıyla karşılık-landırır.

37. **Bu Kur'an Allah'tan başkası tarafından uydurulmuş bir şey değildir. Ancak kendinden önceki** kitapları **doğrulayan ve** Allah'ın hükümlerle ve diğer şeylerle ilgili yazdığı **yazıyı açıklayıcı olarak** indirilmiş**tir. Onda şüphe,** kuşku **yoktur, o âlemlerin Rabbindendir[2].**

38. **Yoksa[3], «Onu** Muhammed düzenledi, **uydurdu, » mu diyorlar? De ki: «Eğer siz** bunun iftira olduğu konusunda **doğru sözlü kimseler iseniz,** fesahat ve belâgatta **onun benzeri** olan **bir sûre getirin,** uydurun; -zira sizler de benim gibi fasih Araplarsınız- **ve** bu işte size yardım etmesi için **Allah'tan başka gücünüzün yettiği herkesi çağırınız.»** Tabi ki buna güç yetiremediler.

Allah teala buyuruyor ki;

39. **Bilakis, onlar hakkıyla bilmedikleri** Kur'ân'ı **ve kendilerine henüz gelmemiş olan ondaki,** Kur'ân'daki tehdit**lerin tevilini,** sonucunu **yalanladılar** ve onu iyiden iyiye düşünmediler. **Onlardan öncekiler de böyle** onların yalanladıkları gibi peygamberlerini **yalanlamışlardı. Şimdi bak,** peygamberleri yalanlamak suretiyle **zalim olanların sonu,** son durumları olan helak edilişleri **nasıl oldu!** İşte bu inkârcıları da öyle helak edeceğiz.

---

[1] Ayetteki istifham takrir ve kınama bildirir.

[2] مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ sözündeki مِنْ harfi cerri ya تَصْدِيق kelimesine ya da mahzuf أُنْزِلَ fiiline taalluk eder. Ayrıca تَصْدِيق ve تَفْصِيل kelimesi هُوَ takdiriyle merfu olarak da okunmuştur.

[3] أَمْ burada بَلْ anlamındadır.

40. **Ve onlardan,** Mekkelilerden **kimisi** -Cenâb-ı Hak onların iman edeceğini bildiği için- **O'na imân eder ve onlardan kimisi de O'na** ebediyen **imân etmez. Ve Rabbin bozguncuları pek iyi bilendir.** Bu ifade onlara bir tehdittir.

41. **Ve eğer seni yalanlarlarsa artık** onlara **de ki: «Benim amelim banadır, sizin ameliniz de sizedir,** herkesin yaptığının karşılığı kendisinedir. **Siz benim işleyeceğimden uzaksınız, ben de sizin işleyeceğiniz şeylerden uzağım.»** Bu hüküm savaşı emreden ayetle neshedilmiştir.

42. **Ve onların içinde** sen Kur'ân okuduğunda **senin sözlerini dinleyenler de vardır. Fakat sağırlara**[1] **-üstelik** sağır olmakla birlikte **akılları da almıyor** düşünmüyorlar**sa- sen mi duyuracaksın?**

KELİME ANLAMI

34. قُلْ **De ki** هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ **(Koştuğunuz) ortaklarınızdan var mıdır?** مَنْ **Ol kimse ki** يَبْدَؤُا الْخَلْقَ **İlk defa yaratan** ثُمَّ **Sonra da** يُعِيدُهُ **Onu (öldükten sonra hayata) döndürecek** قُلْ **De ki ;** اللهُ **Allah** يَبْدَؤُا الْخَلْقَ **İlk defa yaratır** ثُمَّ **Sonra da** يُعِيدُهُ **Onu (öldükten sonra hayata) döndürür** فَأَنَّى **Artık nereden** تُؤْفَكُونَ **Saptırılırsınız** تُصْرَفُونَ Döndürülürsünüz *(Neden döndürülürsünüz?)* عَنْ عِبَادَتِهِ Ona ibadetten *(Neyle birlikte?)* مَعَ قِيَامِ الدَّلِيلِ Delil var olmakla birlikte

35. قُلْ **De ki** هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ **(Koştuğunuz) ortaklarınızdan var mıdır?** مَنْ **Ol kimse ki** يَهْدِي **Ulaştırıyor** *(Neye?)* إِلَى الْحَقِّ **Hakka** *(Ne ile hakka ulaştırıyor?)* بِنَصْبِ الْحُجَجِ Deliller getirerek *(Daha?)* وَخَلْقِ الْاِهْتِدَاءِ İhtidayı yaratmakla قُلْ **De ki** اللهُ **Allah** يَهْدِي **Ulaştırır** *(Neye?)* لِلْحَقِّ **Hakka** أَفَمَنْ **Ol kimse mi ki** يَهْدِي **Ulaştırıyor** *(Neye?)* إِلَى الْحَقِّ **Hakka** يَهْدِّي **Doğruya ulaşamıyor** إِلَّا أَنْ يُهْدَى **Ancak doğruya ulaştırıldığında** أَحَقُّ Daha hak sahibidir *(Neye?)* أَنْ يُتَّبَعَ Tabi olunmaya *(Buradaki istifham nedir?)* اِسْتِفْهَامُ تَقْرِيرٍ وَتَوْبِيخٍ Takrir ve azarlama istifhamıdır أَيِ الْأَوَّلُ Yani birincisi *(Nedir?)* أَحَقُّ Daha layıktır فَمَا لَكُمْ **Size ne oluyor?** كَيْفَ تَحْكُمُونَ **Nasıl da hükmediyorsunuz** *(Neyle?)* هٰذَا الْحُكْمَ الْفَاسِدَ Bu fasit/bozuk hükümle *(O fasit hüküm de nedir?)* مِنِ اتِّبَاعِ مَا Ol şeye uymak ki لَا يَحِقُّ Hak etmiyor *(Neyi?)* اِتِّبَاعُهُ Kendisine uyulmayı

[1] Allah(c.c.), iman etmeyenleri, kendisine okunanlarla faydalanmama konusunda sağırlara benzetmiştir.

36. وَمَا يَتَّبِعُ **Uymuyor** *(Kim?)* اَكْثَرُهُمْ **Onların çoğu** *(Hangi konuda?)* فِي عِبَادَةِ الْأَصْنَامِ Putlara tapma konusunda اِلَّا ظَنًّا **Ancak zanna (uyuyor)** حَيْثُ Şöyle ki قَلَّدُوا Taklit ettiler *(Nerede?)* فِيهِ O hususta *(Kimi taklit ettiler?)* آبَاءَهُمْ Babalarını اِنَّ الظَّنَّ **Muhakkak ki zan** لَا يُغْنِي **Yerini tutmaz** *(Neyin yerini tutmaz?)* مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا **Haktan hiçbir şeyin (yerini)** *(Nerede zan haktan hiçbir şeyin yerini tutmaz?)* فِيمَا Ol konularda ki الْمَطْلُوبُ İstenilen *(Neden istenilen?)* مِنْهُ Kendisinden *(Ne istenilen?)* الْعِلْمُ Kesin bilgi اِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Ziyade bilendir** *(Neyi ziyade bilendir?)* بِمَا **Ol şeyi ki** يَفْعَلُونَ **Yapıyorlar** فَيُجَازِيهِمْ Bundan sebep cezalandıracaktır onları عَلَيْهِ Bu yaptıkları üzerine

37. وَمَا كَانَ **Ve olmadı** *(Ne?)* هٰذَا الْقُرْآنُ **Bu Kuran** *(Ne olmadı?)* اَنْ يُفْتَرٰى **Uydurulmuş** اَيْ اِفْتِرَاءً Yani iftira *(O ne olduğu halde?)* مِنْ دُونِ اللهِ غَيْرِهِ **Allah'ın gayrısından olduğu halde** وَلٰكِنْ اُنْزِلَ **Şu kadarı var ki** indirildi *(Ne olarak indirildi?)* تَصْدِيقَ الَّذِي **Ol şeyin doğrulaması olarak ki** بَيْنَ يَدَيْهِ **Onun önündeki** *(Onun önündekiler de nedendir?)* مِنَ الْكُتُبِ Kitaplardan *(Daha ne olarak?)* وَتَفْصِيلَ الْكِتَابِ **Kitabı açıklama olarak** تَبْيِينَ مَا Ol şeyin açıklaması olarak ki كَتَبَهُ Onu yazdı *(Kim?)* اللهُ Allah *(Allah'ın yazdığı şeyde nedendir?)* مِنَ الْاَحْكَامِ Hükümlerden *(Daha?)* وَغَيْرِهَا Ve diğer şeylerden *(O kitap ne olduğu halde?)* لَا رَيْبَ **Şüphe olmadığı halde** لَا شَكَّ Kuşku olmadığı halde *(Nerede?)* فِيهِ **Onda** *(Kim tarafından indirilmiştir?)* مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin Rabbi tarafından** *(Min harfi nedir?)* مُتَعَلِّقٌ Taalluk eder *(Neye?)* بِتَصْدِيقَ 'Tasdik'e اَوْ بِاَنْزَلَ Ya da 'ünzile'ye *(Öyle 'ünzile' ki)* الْمَحْذُوفِ Hazfedilmiş وَقُرِئَ Ve okundu *(Neyle okundu?)* بِرَفْعِ تَصْدِيقَ 'Tasdik' kelimesinin raf'ıyla *(Daha?)* وَتَفْصِيلَ Ve 'Tafsil' kelimesinin raf'ıyla *(Neyle böyle okundu?)* بِتَقْدِيرِ هُوَ Hüve zamiri takdiriyle

38. اَمْ بَلْ **Yoksa** bilakis اَ يَقُولُونَ **Diyorlar mı?** افْتَرٰيهُ **Onu iftira attı** اِخْتَلَقَهُ Onu uydurdu *(Kim?)* مُحَمَّدٌ Muhammed قُلْ **De ki** فَاْتُوا **Öyleyse getirin** *(Neyi?)* بِسُورَةٍ مِثْلِهِ **Onun misli bir sure** *(Ne hususta misli?)* فِي الْفَصَاحَةِ Fesahatta *(Daha?)* وَالْبَلَاغَةِ Ve Belagatta *(Ne olarak getirin?)* عَلٰى وَجْهِ الْاِفْتِرَاءِ İftira olarak فَاِنَّكُمْ Zira siz *(Kimsiniz?)* عَرَبِيُّونَ فُصَحَاءَ Fasih Araplarsınız مِثْلِي Benim gibi *(Daha ne yapın?)* وَادْعُوا

Ve çağırın *(Ne için?)* لِلْإِعَانَةِ Yardım için *(Neye?)* عَلَيْهِ Bu iş üzerine *(Kimi çağırın?)* مَنِ **Ol kimseyi ki** اسْتَطَعْتُمْ **Siz güç yetirdiniz** *(O kimse ne olduğu halde?)* مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka olduğu halde** أَيْ غَيْرِهِ Yani ondan gayrı إِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz** *(Ne?)* صَادِقِينَ **Doğru kimseler** *(Ne hususta?)* فِي أَنَّهُ افْتِرَاءٌ Onun iftira olduğu hususunda فَلَمْ تَقْدِرُوا Güç yetiremediler *(Neye?)* عَلَى ذٰلِكَ Buna

39. قَالَ تَعَالَى Allah teala dedi ki بَلْ **Bilakis** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi?)* بِمَا **Ol şeyi ki** لَمْ يُحِيطُوا **Kuşatamadılar** *(Neyi?)* بِعِلْمِهِ **Onun ilmini** أَيِ الْقُرْآنِ Yani Kuran'ın وَلَمْ يَتَدَبَّرُوهُ Ve düşünmediler de onu وَلَمَّا لَمْ يَأْتِهِمْ **Ve halbuki gelmedi onlara** – Lemmâ, lem anlamındadır– *(Ne gelmedi?)* تَأْوِيلُهُ **Onun tevili** مَا عَاقِبَةُ Ol şeyin akibeti ki فِيهِ Onda vardır *(Onda olan nedir?)* مِنَ الْوَعِيدِ Tehdit كَذٰلِكَ التَّكْذِيبِ **İşte aynı** yalanlama **şekliyle** كَذَّبَ **Yalanladı** *(Kim?)* الَّذِينَ **Ol kimseler ki** مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan öncedir** *(Kimi yalanladılar?)* رُسُلَهُمْ Peygamberlerini فَانْظُرْ **Bak!** كَيْفَ كَانَ **Nasıl oldu** *(Ne?)* عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ **Zalimlerin akibeti** *(Ne sebebiyle?)* بِتَكْذِيبِ الرُّسُلِ Peygamberleri yalanlamaları sebebiyle أَيْ آخِرُ أَمْرِهِمْ Yani son durumlarına bak *(O son durum da nedendir?)* مِنَ الْهَلَاكِ Helak olma فَكَذٰلِكَ İşte aynı şekilde نُهْلِكُ Helak ederiz *(Kimi?)* هٰؤُلَاءِ Bu kimseleri

40. وَمِنْهُمْ **Onlardan bazısı vardır** أَيْ أَهْلِ مَكَّةَ Yani Mekke Ahalisinden مَنْ **Ol kimse ki** يُؤْمِنُ **İnanacak** *(Neye?)* بِهِ **Ona** لِعِلْمِ اللهِ Allah bildiği için *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan وَمِنْهُمْ **Ve onlardan bazısı da vardır** *(Kim?)* مَنْ **Ol kimse ki** لَا يُؤْمِنُ **İnanmayacak** *(Neye?)* بِهِ أَبَدًا **Ona,** ebedi olarak وَرَبُّكَ **Ve Rabbin** *(Nedir?)* أَعْلَمُ **En iyi bilendir** *(Kimi?)* بِالْمُفْسِدِينَ **Fesatçıları** *(Bu söz nedir?)* تَهْدِيدٌ Tehdittir *(Kime?)* لَهُمْ Onlara

41. وَإِنْ كَذَّبُوكَ **Ve şayet yalanlarlarsa seni** فَقُلْ لَهُمْ **Deki** onlara لِي **Benim için vardır** *(Ne?)* عَمَلِي **Benim amelim** *(Daha?)* وَلَكُمْ **Ve sizin için de vardır** *(Ne?)* عَمَلُكُمْ **Sizin ameliniz** أَيْ لِكُلٍّ Yani herkes için vardır *(Ne?)* جَزَاءُ عَمَلِهِ Amelinin karşılığı أَنْتُمْ **Siz** *(Nesiniz?)* بَرِيئُونَ **Berisiniz** *(Neden berisiniz?)* مِمَّا **Ol şeyden ki** أَعْمَلُ **Ben yapıyorum** وَأَنَا **Ve bende** *(Neyim?)* بَرِيءٌ **Beriyim** *(Neden beriyim?)* مِمَّا **Ol şeyden ki** تَعْمَلُونَ **Siz yapıyorsunuz** وَهٰذَا Bu ayet *(Nedir?)* مَنْسُوخٌ

Neshedilmiştir *(Neyle?)* بِآيَةِ السَّيْفِ Kılıç ayetiyle

42. وَمِنْهُمْ **Ve onlardan bazısı vardır** مَنْ **Ol kimseler ki** يَسْتَمِعُونَ **Kulak veriyorlar** إِلَيْكَ **Sana** *(Ne vakit?)* إِذَا قَرَأْتَ Okuduğunda *(Neyi?)* الْقُرْآنَ Kur'ânı أَفَأَنْتَ **Sen mi?** تُسْمِعُ **İşittireceksin** *(Kime?)* الصُّمَّ **Sağırlara** شَبَّهَهُمْ Onları benzetti *(Neye benzetti?)* بِهِمْ Onlara (sağırlara) *(Ne hususta?)* فِي عَدَمِ الْانْتِفَاعِ Faydalanmama hususunda *(Neyle faydalanmama?)* بِمَا Ol şeyle ki يُتْلَى Okunuyor *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ Onlar üzerine وَلَوْ كَانُوا **Şayet onlar iseler** *(Neyle birlikte?)* مَعَ الصَّمَمِ Sağırlıkla birlikte *(Ne iseler?)* لَايَعْقِلُونَ **Akıl etmiyorlar** يَتَدَبَّرُونَ Düşünmüyorlar

﴿وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْظُرُ اِلَيْكَ اَفَاَنْتَ تَهْدِي الْعُمْيَ وَلَوْ كَانُوا لَا يُبْصِرُونَ ﴿٤٣﴾﴾ شَبَّهَهُمْ بِهِمْ فِي عَدَمِ الْاِهْتِدَاءِ بَلْ أَعْظَمُ (فَإِنَّهَا لَا تَعْمَى الْأَبْصَارُ وَلٰكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ) ﴿اِنَّ اللهَ لَا يَظْلِمُ النَّاسَ شَيْئًا وَلٰكِنَّ النَّاسَ اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٤٤﴾﴾ ﴿وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ [يَحْشُرُهُمْ] كَاَنْ﴾ أَيْ كَأَنَّهُمْ ﴿لَمْ يَلْبَثُوْا﴾ فِي الدُّنْيَا أَوِ الْقُبُورِ ﴿اِلَّا سَاعَةً مِنَ النَّهَارِ﴾ لِهَوْلِ مَا رَأَوْا وَجُمْلَةُ التَّشْبِيهِ حَالٌ مِنَ الضَّمِيرِ ﴿يَتَعَارَفُونَ بَيْنَهُمْ﴾ يَعْرِفُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا إِذَا بُعِثُوا ثُمَّ يَنْقَطِعُ التَّعَارُفُ لِشِدَّةِ الْأَحْوَالِ وَالْجُمْلَةُ حَالٌ مُقَدَّرَةٌ أَوْ مُتَعَلَّقُ الظَّرْفِ ﴿قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِلِقَآءِ اللهِ﴾ بِالْبَعْثِ ﴿وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ﴿٤٥﴾﴾ ﴿وَاِمَّا﴾ فِيهِ إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ فِي مَا الْمَزِيدَةِ ﴿نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ﴾ بِهِ مِنَ الْعَذَابِ فِي حَيَاتِكَ وَجَوَابُ الشَّرْطِ مَحْذُوفٌ أَيْ فَذَاكَ ﴿اَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ﴾ قَبْلَ تَعْذِيبِهِمْ ﴿فَاِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ ثُمَّ اللهُ شَهِيدٌ﴾ مُطَّلِعٌ ﴿عَلٰى مَا يَفْعَلُونَ ﴿٤٦﴾﴾ مِنْ تَكْذِيبِهِمْ وَكُفْرِهِمْ فَيُعَذِّبُهُمْ أَشَدَّ الْعَذَابِ ﴿وَلِكُلِّ اُمَّةٍ﴾ مِنَ الْأُمَمِ ﴿رَسُولٌ فَاِذَا جَآءَ رَسُولُهُمْ﴾ إِلَيْهِمْ فَكَذَّبُوهُ ﴿قُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ﴾ بِالْعَدْلِ فَيُعَذَّبُونَ وَيُنْجَى الرَّسُولُ وَمَنْ صَدَّقَهُ ﴿وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٤٧﴾﴾ بِتَعْذِيبِهِمْ بِغَيْرِ جُرْمٍ فَكَذٰلِكَ نَفْعَلُ بِهٰؤُلَاءِ ﴿وَيَقُولُونَ مَتٰى هٰذَا الْوَعْدُ﴾ بِالْعَذَابِ ﴿اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٨﴾﴾ فِيهِ ﴿قُلْ لَآ اَمْلِكُ لِنَفْسِي ضَرًّا﴾ أَدْفَعُهُ ﴿وَلَا نَفْعًا﴾ أَجْلِبُهُ ﴿اِلَّا مَا شَآءَ اللهُ﴾ أَيْ يُقْدِرُنِي عَلَيْهِ فَكَيْفَ أَمْلِكُ لَكُمْ حُلُولَ الْعَذَابِ ﴿لِكُلِّ اُمَّةٍ اَجَلٌ﴾ مُدَّةٌ مَعْلُومَةٌ لِهَلَاكِهِمْ ﴿اِذَا جَآءَ اَجَلُهُمْ فَلَا يَسْتَاْخِرُونَ﴾ يَتَأَخَّرُونَ عَنْهُ ﴿سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٤٩﴾﴾ يَتَقَدَّمُونَ عَلَيْهِ ﴿قُلْ اَرَاَيْتُمْ﴾ أَخْبِرُونِي ﴿اِنْ اَتٰيكُمْ عَذَابُهُ﴾ أَيِ اللهِ ﴿بَيَاتًا﴾ لَيْلًا ﴿اَوْ نَهَارًا مَاذَا﴾ أَيَّ شَيْءٍ ﴿يَسْتَعْجِلُ مِنْهُ﴾ أَيِ الْعَذَابِ ﴿الْمُجْرِمُونَ ﴿٥٠﴾﴾ اَلْمُشْرِكُونَ فِيهِ وَضْعُ الظَّاهِرِ مَوْضِعَ الْمُضْمَرِ وَجُمْلَةُ الْاِسْتِفْهَامِ جَوَابُ شَرْطٍ كَقَوْلِكَ إِذَا أَتَيْتُكَ مَاذَا تُعْطِينِي وَالْمُرَادُ بِهِ التَّهْوِيلُ أَيْ مَا أَعْظَمَ مَا اسْتَعْجَلُوهُ ﴿اَثُمَّ اِذَا مَا وَقَعَ﴾ حَلَّ بِكُمْ ﴿اٰمَنْتُمْ بِهِ﴾ أَيِ اللهِ أَوِ الْعَذَابِ عِنْدَ نُزُولِهِ وَالْهَمْزَةُ لِإِنْكَارِ التَّأْخِيرِ فَلَا يُقْبَلُ مِنْكُمْ وَيُقَالُ لَكُمْ ﴿اٰلْـٰٔنَ﴾ تُؤْمِنُونَ ﴿وَقَدْ كُنْتُمْ بِهِ تَسْتَعْجِلُونَ ﴿٥١﴾﴾ اِسْتِهْزَاءً ﴿ثُمَّ قِيلَ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ﴾ أَيِ الَّذِي تَخْلُدُونَ فِيهِ ﴿هَلْ﴾ مَا ﴿تُجْزَوْنَ اِلَّا﴾ جَزَاءً ﴿بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٥٢﴾﴾ ﴿وَيَسْتَنْبِئُونَكَ﴾ يَسْتَخْبِرُونَكَ ﴿اَحَقٌّ هُوَ﴾ أَيْ مَا وَعَدْتَنَا بِهِ مِنَ الْعَذَابِ وَالْبَعْثِ ﴿قُلْ اِي﴾ نَعَمْ ﴿وَرَبِّي اِنَّهُ لَحَقٌّ وَمَآ اَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿٥٣﴾﴾ بِفَائِتِينَ الْعَذَابَ

TÜRKÇE ANLAMI

43. **Ve onlardan sana bakanlar da vardır. Yâ sen -göremeseler bile- körlere doğru yolu gösterebilir misin?** Bu kimseleri doğruyu bulamama hususunda körlere benzetmiştir. Hatta bunların körlükleri daha da vahimdir. Zira "*gözler kör olmaz, fakat sinelerdeki kalpler kör olur*"

44. **Şüphe yok ki, Allah insanlara hiçbir şey ile zulmetmez. Lâkin insanlar kendilerine zulmederler.**

45. **O gün ki onları toplayacağız. Sanki**[1] onlar dünyada yahut kabirlerde gördükleri şeyin dehşetinden dolayı **gündüzden bir saat kadar kalmış gibi olacaklardır. Birbirlerini tanıyacaklardır.**[2] Dirildiklerinde kimisi kimsini tanıyacaktır. Sonra şiddetli belalar nedeniyle aralarındaki bu tanışıklık bitecektir. **Allah'la karşılaşacaklarını,** dirilişi **yalanlayanlar, muhakkak ki hüsrana uğramışlardır. Ve doğru yola ermemişlerdir.**

46. **Onlara vaat ettiğimiz** azabın **bazısını sana** yaşarken **gösterirsek**[3] ne âlâ![4] **Veya** onlara azap etmeden **senin ruhunu kabzetsek de herhalde onların dönüşü Bizedir. Sonra Allah onların yapacakları** küfür ve yalanlamalarına **şahittir,** muttalidir. Dolayısıyla onlara en şiddetli azapla azap eder.

47. Ümmetlerden **her bir ümmet için bir peygamber vardır. Artık** onlara **peygamberleri geldiği** ve onlar da bu peygamberi yalanladığı **vakit aralarında adaletle hükmedilmiş olur** ve bunun neticesinde onlar azap edilirler, peygamberleri ve ona inananlar da kurtarılırlar. **Ve onlar** suçsuz yere azap edilmek suretiyle **zulme uğramazlar.** Bunlara da aynı şekilde muamele ederiz.

48. **Ve derler ki: «Eğer siz doğru sözlü kimseler iseniz bu** azap **vaadi ne zamandır?»**

49. **De ki: «Ben kendim için Allah'ın** kendisine muktedir kılmayı **dilediğinden başka ne** önleyebileceğim **bir zarara ve ne de bir** sağlayabileceğim **faydaya sahip değilim.** Dolayısıyla nasıl olur da size azap getirmeye muktedir olurum. **Her ümmet**in helakı **için** belli **bir süre vardır. Süreleri geldiğinde artık ne** o süreden **bir saat geri kalabilirler ve ne de** o süreden **öne geçebilirler.»**

50. **De ki: Gördünüz mü?** Bana haber veriniz! **Eğer size onun,** Allah'ın **azabı geceleyin veya gündüzleyin gelirse suçlular,** müşrikler **ondan,**[5]

---

[1] Teşbih cümlesi هُمْ zamirinden haldir.

[2] Bu cümle hal-i mukadderadır ya da zarfın müteallakıdır.

[3] وَإِمَّا sözünde şart anlamındaki إِنْ de bulunan ن harfi zait مَا harfine idgam edilmiştir.

[4] Şartın cevabı mahzuf فَذَاكَ sözüdür.

[5] Burada zamir yerine zahir isim kullanılmıştır. Soru cümlesi şartın cevabıdır. Tıpkı

azaptan **hangisini istemekte acele ediyorlar!»**

51. **«O azap, vaki olduktan,** başınıza geldikten **sonra mı ona,** Allah'a ya da inişinden sonra azaba **inanacaksınız?**[1] O vakit bu iman sizden kabul edilmez ve size denilir ki; **Şimdi mi** iman ediyorsunuz? **Hâlbuki siz onu** alay ederek **acele istiyordunuz ya!»**

52. **Sonra zulmetmiş olanlara denilecektir ki, «Şimdi** içinde sonsuza dek kalacağınız **ebedî azabı tadınız. Siz başkasıyla değil,**[2] **ancak kazanmış olduğunuz** şeyin karşılığıyla **cezalandırılırsınız.»**

53. **Ve senden haber almak istiyorlar ki, o** bize vaat ettiğin azap ve diriliş **doğru mudur? De ki: «Evet. Ve Rabbime andolsun ki doğru bir hakikattır ve siz onu aciz bırakacak,** o azaptan kurtulabilecek **kimseler değilsinizdir.»**

KELİME ANLAMI

43. وَمِنْهُمْ **Ve onlardan bazıları vardır** مَنْ **Ol kimse ki** يَنْظُرُ **Bakıyor** *(Kime?)* إِلَيْكَ **Sana** أَفَأَنْتَ **Sen misin?** تَهْدِي **Hidayete erdirebilir** *(Kimi?)* الْعُمْيَ **Körlere** وَلَوْ كَانُوا **Ve olsalar da** لَا يُبْصِرُونَ **Görmüyor** شَبَّهَهُمْ Onları benzetti *(Kime?)* بِهِمْ Bunlara (körlere) *(Ne hususta?)* فِي عَدَمِ الْاِهْتِدَاءِ Doğruya erememe hususunda بَلْ أَعْظَمُ Bilakis (onlar doğruya erememe konusunda körlerden) daha büyüktür *(Niçin?)* فَإِنَّهَا *"Zira durum şu ki;* لَا تَعْمَى *kör olmaz (Ne?)* الْأَبْصَارُ *gözler,* وَلٰكِنْ *Şu kadar var ki* تَعْمَى *Kör olur (Ne?)* الْقُلُوبُ *Kalpler (Neredeki kalpler?)* الَّتِي فِي الصُّدُورِ *Sinelerdeki"*

44. إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** لَا يَظْلِمُ **Zulmetmez** *(Kime?)* النَّاسَ **İnsanlara** *(Neyle zulmetmez?)* شَيْئًا **Hiç bir şeyle** وَلٰكِنَّ النَّاسَ **Şu kadarı var ki insanlar** أَنْفُسَهُمْ **kendilerine** يَظْلِمُونَ **Zulmederler**

45. وَيَوْمَ **Ve o günde ki** نَحْشُرُهُمْ **Toplayacağız onları** *(Ne oldukları halde onlar?)* كَأَنْ **Sanki** كَأَنَّهُمْ أَيْ Yani sanki onlar لَمْ يَلْبَثُوا **Beklemediler** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada أَوِ الْقُبُورِ Ya da kabirlerde إِلَّا سَاعَةً **Ancak bir saat** *(Neden olan bir saat?)* مِنَ النَّهَارِ **Gündüzden** *(Niçin böyle olur?)* لِهَوْلِ مَا رَأَوْا Gördüğü şeyin dehşetinden وَجُمْلَةُ التَّشْبِيهِ Teşbih cümlesi *(Nedir?)* حَالٌ Haldir *(Neden haldir?)* مِنَ الضَّمِيرِ Zamirden

"Sana gelirsem, bana ne vereceksin" cümlesinde olduğu gibi. Ayetteki istifhamdan kastedilen "korkutma"dır. "Acele istedikleri şey ne kadar da büyük" anlamına gelir.

[1] Ayetteki hemze inkar anlamındadır.

[2] هَلْ burada مَا anlamındadır.

(هُمْ / onları) *(Onlar ne oldukları halde?)* يَتَعَارَفُونَ **Tanışırlar** بَيْنَهُمْ **Aralarında** يَعْرِفُ Tanır *(Kim?)* بَعْضُهُمْ Onların bazısı *(Kimi?)* بَعْضًا Diğer bazısını *(Ne vakit?)* إِذَا بُعِثُوا Diriltildiklerinde ثُمَّ Sonra kesilir *(Ne?)* التَّعَارُفُ Tanışma *(Niçin kesilir?)* لِشِدَّةِ الْأَحْوَالِ Durumların şiddetinden وَالْجُمْلَةُ Bu cümle *(Nedir?)* حَالٌ مُقَدَّرَةٌ Mukadder haldir أَوْ مُتَعَلَّقُ الظَّرْفِ Ya da zarfin müteallakıdır قَدْ خَسِرَ **Elbette hüsrana uğradı** *(Kim?)* الَّذِينَ **Ol kimseler ki** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi yalanladılar?)* بِلِقَاءِ اللهِ **Allah'la karşılaşmayı** *(Ne şekilde olan karşılaşma?)* بِالْبَعْثِ Dirilmekle وَمَا كَانُوا **Ve olmadılar** *(Ne olmadılar?)* مُهْتَدِينَ **Hidayete erenler**

46. وَإِمَّا **Eğer** فِيهِ Bu kelimede vardır *(Ne?)* إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ İn-i şartiyyedeki nun harfini *(Nereye?)* فِي مَا الْمَزِيدَةِ Zait mâ harfine نُرِيَنَّكَ **Gösterirsek sana** *(Neyi?)* بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ **Onlara vaat ettiğimizin bazısını** *(Neyi vaat ettiğimiz?)* بِهِ O şeyi *(O şey de nedendir?)* مِنَ الْعَذَابِ Azap *(Neredeki azap?)* فِي حَيَاتِكَ Senin hayatında وَجَوَابُ الشَّرْطِ Şartın cevabı *(Nedir?)* مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir أَيْ فَذَاكَ Yani (eğer gösterirsek...) işte bu (ne âla!) أَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ **Ya da vefat ettirirsek seni** *(Ne vakit?)* قَبْلَ تَعْذِيبِهِمْ Onları azaplandırmadan evvel فَإِلَيْنَا **Bizedir** *(Ne?)* مَرْجِعُهُمْ **Onların dönüşü** ثُمَّ اللهُ **Sonra Allah** *(Nedir?)* شَهِيدٌ مُطَّلِعٌ **Şahittir** muttalidir *(Neye şahittir?)* مِنْ تَكْذِيبِهِمْ عَلَى مَا **Ol üzerine ki** يَفْعَلُونَ **Yapıyorlar** *(O yaptıkları şey de nedendir?)* Onların yalanlamaları *(Daha?)* وَكُفْرِهِمْ Ve küfürleri فَيُعَذِّبُهُمْ Bu sebeple azap eder onlara *(Neyle?)* أَشَدَّ الْعَذَابِ En şiddetli azapla

47. وَلِكُلِّ أُمَّةٍ **Ve her ümmet için vardır** *(Kimden olan ümmet?)* مِنَ الْأُمَمِ Ümmetlerden *(Ne vardır?)* رَسُولٌ **Bir peygamber** فَإِذَا جَاءَ **Geldiğinde** *(Kim?)* رَسُولُهُمْ **Onların Peygamberi** *(Kime geldiğinde?)* إِلَيْهِمْ Onlara فَكَذَّبُوهُ Ve onu yalanladıklarında قُضِيَ **Hükmedilir** *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Aralarında** *(Neyle hükmedilir?)* بِالْقِسْطِ بِالْعَدْلِ **Adaletle** فَيُعَذَّبُونَ Azap edilirler وَيُنْجَى Ve kurtarılır *(Kim?)* الرَّسُولُ Peygamber *(Daha?)* وَمَنْ Ve o kimseler ki صَدَّقَهُ Onu doğruladı وَهُمْ **Halbuki onlar** لَا يُظْلَمُونَ **Zulmedilmezler** *(Neyle zulmedilmezler?)* بِتَعْذِيبِهِمْ Azap edilmekle kendilerine *(Ne oldukları halde?)* بِغَيْرِ جُرْمٍ Suçsuz oldukları halde فَكَذَلِكَ İşte aynı şekilde نَفْعَلُ Yaparız *(Kime?)* بِهَؤُلَاءِ Bunlara

48. وَيَقُولُونَ **Ve derler ki** مَتَى **Ne zamandır** هَذَا الْوَعْدُ **Bu vaat** *(Neyle vaat?)* بِالْعَذَابِ

Azapla إِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz** *(Ne iseniz?)* صَادِقِينَ **Doğru kimseler** *(Ne hususta?)* فِيهِ Bu vaat hususunda

49. قُلْ **De ki** لَا أَمْلِكُ **Sahip değilim** *(Kim için?)* لِنَفْسِي **Kendim için** *(Neye sahip değilim?)* ضَرًّا **Bir zarara** *(Öyle zarar ki)* أَدْفَعُهُ Onu def edeceğim *(Daha neye sahip değilim?)* وَلَا نَفْعًا **Ve ne de bir faydaya** *(Öyle fayda ki)* أَجْلِبُهُ Onu sağlayacağım إِلَّا مَا **Ancak ol şeye ki** شَاءَ **Diledi** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neyi diledi?)* أَنْ يُقْدِرَنِي beni muktedir kılmayı *(Neye?)* عَلَيْهِ O şey üzerine فَكَيْفَ Öyleyse nasıl ? أَمْلِكُ Sahip olurum *(Kim için?)* لَكُمْ Sizin için *(Neye?)* حُلُولَ الْعَذَابِ Azabın belmesine لِكُلِّ أُمَّةٍ **Her ümmet için vardır** *(Ne?)* أَجَلٌ مُدَّةٌ **Bir ecel** bir müddet *(Öyle müddet ki)* مَعْلُومَةٌ Belli *(Niçin olan belli bir müddet?)* لِهَلَاكِهِمْ Onların helakı için إِذَا جَاءَ **Geldiğinde** *(Ne?)* أَجَلُهُمْ **Onların eceli** فَلَا يَسْتَأْخِرُونَ **Ertelenmezler** يَتَأَخَّرُونَ Tehir edilmezler *(Neden tehir edilmezler?)* عَنْهُ Ondan *(Ne kadar ertelenmezler?)* سَاعَةً **Bir saat** *(Daha?)* وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ **Ve öne alınmazlar da** يَتَقَدَّمُونَ Öne geçmezler *(Neye?)* عَلَيْهِ O vaktin üzerine

50. قُلْ **De ki** أَرَأَيْتُمْ **Gördünüz mü?** أَخْبِرُونِي Haber verin bana إِنْ أَتَيكُمْ **Şayet gelse size** *(Ne?)* عَذَابُهُ **Onun azabı** أَيِ اللهِ Yani Allah'ın *(Ne vakit gelse?)* بَيَاتًا لَيْلًا **Geceleyin** أَوْ نَهَارًا **Ya da gündüzleyin** مَاذَا **Ne ?** أَيُّ شَيْءٍ Hangi şeyi يَسْتَعْجِلُ **Acele istiyor** *(O acele istedikleri şey ne olduğu halde?)* مِنْهُ **Ondan** أَيِ الْعَذَابِ Yani Azaptan *(Kim acele istiyor?)* الْمُجْرِمُونَ **Günahkarlar** müşrikler فِيهِ Bu ayette vardır *(Ne?)* وَضْعُ الظَّاهِرِ Zahiri koymak *(Nereye?)* مَوْضِعَ الْمُضْمَرِ Zamir yerine وَجُمْلَةُ الْاِسْتِفْهَامِ İstifham cümlesi *(Nedir?)* جَوَابُ شَرْطٍ Şartın cevabıdır *(Ne gibi olan ?)* كَقَوْلِكَ Senin sözün gibiإِذَا أَتَيْتُكَ sana geldiğimde مَاذَا تُعْطِينِي bana ne vereceksin وَالْمُرَادُ Murat *(Ne ile murat?)* بِهِ Bu istifhamla *(Nedir?)* التَّهْوِيلُ Korkutmaktır مَا أَيْ Yani أَعْظَمَ Ne kadar büyüktür! *(Ne?)* مَا Ol şey ki اسْتَعْجَلُوهُ Onu acele istiyorlar

51. أَثُمَّ **Sonra mı?** إِذَا مَا وَقَعَ (Azap) **Meydana geldiğinden** حَلَّ Vaki olduğunda *(Kime?)* بِكُمْ Size آمَنْتُمْ **İman etmiş olacaksınız** *(Neye?)* بِهِ **Ona** أَيِ اللهِ Yani Allah'a أَوِ الْعَذَابِ Ya da Azaba *(Ne vakit azaba?)* عِنْدَ نُزُولِهِ İndiğinde وَالْهَمْزَةُ Buradaki hemze *(Nedir?)* لِإِنْكَارِ التَّأْخِيرِ Ertelemeyi inkar içindir ; فَلَا يُقْبَلُ Artık kabul edilmez

(Kimden?) مِنْكُمْ Sizden وَيُقَالُ Ve denilir *(Kime?)* لَكُمْ Size آلْئَنَ تُؤْمِنُونَ **Şimdi mi...?** iman ediyorsunuz وَقَدْ كُنْتُمْ **Halbuki elbette siz idiniz** *(Neyi?)* بِهِ **Onu** *(Ne idiniz?)* تَسْتَعْجِلُونَ **Acele istiyor** *(Ne olduğunuz halde acele istiyordunuz?)* اِسْتِهْزَاءً Alay ediyor olduğunuz halde

52. ثُمَّ قِيلَ **Sonra da denilir** *(Kime?)* لِلَّذِينَ **Ol kimselere ki** ظَلَمُوا **Zulmettiler :** ذُوقُوا " **Tadın!** *(Neyi?)* عَذَابَ الْخُلْدِ **Ebedi azabı** أَيِ الَّذِي Yani ol azabı ki تَخْلُدُونَ Siz ebedi kalacaksınız *(Nerede?)* فِيهِ O azabın içinde هَلْ مَا تُجْزَوْنَ **Cezalandırıl/mıyorlar/ mı?** إِلَّا جَزَاءَ بِمَا **Ancak ol şeyin** cezasıyla **ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** تَكْسِبُونَ **Kazanıyor**

53. وَيَسْتَنْبِئُونَكَ **Senden haber almak istiyorlar ki** أَحَقٌّ هُوَ **Hak mıdır o?** أَيْ مَا Yani ol şey ki وَعَدْتَنَا Bize vaat ettin *(Neyi?)* بِهِ O şeyi *(O bize vaat ettiklerin de nedendir?)* مِنَ الْعَذَابِ Azap *(Daha?)* وَالْبَعْثِ Ve diriltilmek قُلْ **De ki** إِي نَعَمْ **Evet** وَرَبِّي **Rabbime yemin olsun ki** إِنَّهُ **Muhakkak ki o** *(Nedir?)* لَحَقٌّ **Elbette haktır** وَمَا أَنْتُمْ **Ve siz değilsiniz** *(Ne değilsiniz?)* بِمُعْجِزِينَ **Aciz bırakacak olanlar** بِفَائِتِينَ الْعَذَابَ Azaptan Kaçıp-kurtulacak *(Neden kaçıp-kurtulacak?)*

﴿وَلَوْ اَنَّ لِكُلِّ نَفْسٍ ظَلَمَتْ﴾ كَفَرَتْ ﴿مَا فِي الْاَرْضِ﴾ جَمِيعًا مِنَ الْأَمْوَالِ ﴿لَافْتَدَتْ بِهِ﴾ مِنَ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿وَاَسَرُّوا النَّدَامَةَ﴾ عَلَى تَرْكِ الْإِيمَانِ ﴿لَمَّا رَاَوُا الْعَذَابَ﴾ أَخْفَاهَا رُؤَسَاؤُهُمْ عَنِ الضُّعَفَاءِ الَّذِينَ أَضَلُّوهُمْ مَخَافَةَ التَّعْيِيرِ ﴿وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ﴾ بَيْنَ الْخَلَائِقِ ﴿بِالْقِسْطِ﴾ بِالْعَدْلِ ﴿وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٥٤﴾﴾ شَيْئًا ﴿اَلَآ اِنَّ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ اَلَآ اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ﴾ بِالْبَعْثِ وَالْجَزَاءِ ﴿حَقٌّ﴾ ثَابِتٌ ﴿وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ﴾ أَيِ النَّاسِ ﴿لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٥﴾﴾ ذٰلِكَ ﴿هُوَ يُحْيٖ وَيُمِيتُ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٥٦﴾﴾ فِي الْآخِرَةِ فَيُجَازِيكُمْ بِأَعْمَالِكُمْ ﴿يٰٓاَيُّهَا النَّاسُ﴾ أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ ﴿قَدْ جَآءَتْكُمْ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ﴾ كِتَابٌ فِيهِ مَا لَكُمْ وَمَا عَلَيْكُمْ وَهُوَ الْقُرْآنُ ﴿وَشِفَآءٌ﴾ دَوَاءٌ ﴿لِمَا فِي الصُّدُورِ﴾ مِنَ الْعَقَائِدِ الْفَاسِدَةِ وَالشُّكُوكِ ﴿وَهُدًى﴾ مِنَ الضَّلَالِ ﴿وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٧﴾﴾ بِهِ ﴿قُلْ بِفَضْلِ اللّٰهِ﴾ اَلْإِسْلَامِ ﴿وَبِرَحْمَتِهٖ﴾ اَلْقُرْآنِ ﴿فَبِذٰلِكَ﴾ الْفَضْلِ وَالرَّحْمَةِ ﴿فَلْيَفْرَحُوا هُوَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ ﴿٥٨﴾﴾ مِنَ الدُّنْيَا بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ ﴿قُلْ اَرَاَيْتُمْ﴾ أَخْبِرُونِي ﴿مَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ﴾ خَلَقَ ﴿لَكُمْ مِنْ رِزْقٍ فَجَعَلْتُمْ مِنْهُ حَرَامًا وَحَلَالًا﴾ كَالْبَحِيرَةِ وَالسَّائِبَةِ وَالْمَيْتَةِ ﴿قُلْ آللّٰهُ اَذِنَ لَكُمْ﴾ فِي ذٰلِكَ بِالتَّحْلِيلِ وَالتَّحْرِيمِ لَا ﴿اَمْ﴾ بَلْ ﴿عَلَى اللّٰهِ تَفْتَرُونَ ﴿٥٩﴾﴾ تَكْذِبُونَ بِنِسْبَةِ ذٰلِكَ إِلَيْهِ ﴿وَمَا ظَنُّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ﴾ أَيْ أَيُّ شَيْءٍ ظَنُّهُمْ بِهِ ﴿يَوْمَ الْقِيٰمَةِ﴾ أَيَحْسَبُونَ أَنَّهُ لَا يُعَاقِبُهُمْ لَا ﴿اِنَّ اللّٰهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ﴾ بِإِمْهَالِهِمْ وَالْإِنْعَامِ عَلَيْهِمْ ﴿وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٦٠﴾﴾ ﴿وَمَا تَكُونُ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿فِي شَاْنٍ﴾ أَمْرٍ ﴿وَمَا تَتْلُوا مِنْهُ﴾ أَيْ مِنَ الشَّأْنِ أَوِ اللهِ ﴿مِنْ قُرْاٰنٍ﴾ أَنْزَلَهُ عَلَيْكَ ﴿وَلَا تَعْمَلُونَ﴾ خَاطَبَهُ وَأُمَّتَهُ ﴿مِنْ عَمَلٍ اِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا﴾ رُقَبَاءَ ﴿اِذْ تُفِيضُونَ﴾ تَأْخُذُونَ ﴿فِيهِ﴾ أَيِ الْعَمَلِ ﴿وَمَا يَعْزُبُ﴾ يَغِيبُ ﴿عَنْ رَبِّكَ مِنْ مِثْقَالِ﴾ وَزْنِ ﴿ذَرَّةٍ﴾ أَصْغَرِ نَمْلَةٍ ﴿فِي الْاَرْضِ وَلَا فِي السَّمَآءِ وَلَآ اَصْغَرَ مِنْ ذٰلِكَ وَلَآ اَكْبَرَ اِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٦١﴾﴾ بَيِّنٍ هُوَ اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ

TÜRKÇE ANLAMI

54. (O zaman) zulmeden, inkar eden **herkes yeryüzündeki bütün** servete **sahip olsa** kıyamet gününde o azaba karşılık **elbette onu feda ederdi. Ve azabı gördükleri zaman** iman etmemiş olduklarından dolayı **için için yanarlar.** Yani kendilerini ayıplamalarından korktukları için küfrün reisleri saptırdıkları zayıf kimselerden bu pişmanlıklarını gizlerler. Yaratılmışlar **arasında adaletle hükmolunur ve onlar** hiçbir şekilde **zulme uğramazlar.**

55. **Uyanınız! Şüphe yok ki göklerde de ve yerde de her ne var ise Allah'ındır. Uyanınız! Allah'ın** diriliş ve ceza **vaadi, elbette ki gerçektir, fakat o** insan**ların çoğu** bunu **bilmezler.**

56. **O diriltir ve öldürür ve** ahirette **O'na döndürüleceksiniz,** o da size amellerinize göre karşılık verecektir.

57. **Ey insanlar!** Mekkeliler! **Muhakkak ki, size Rabbinizden bir öğüt,** içinde sizine lehinize ve aleyhinize olan her şey bulunan kitap olan Kur'ân **ve gönüllerde olan** bozuk inanç ve kuşkular**a bir şifa,** deva **ve** kendisine **inananlar için** dalaletten uzaklaştıran **bir hidâyet ve bir rahmet gelmiştir.**

58. **De ki: «Allah Teâlâ'nın fazlı** olan İslam **ile ve rahmeti** olan Kur'ân **ile.» İşte yalnız bununla,** bu fazl ve rahmet ile **ferahlansınlar. O, onların topladıkları**[1] dünyalıklar**dan daha hayırlıdır.**

59. **De ki: «Gördünüz mü?** Bana haber veriniz! **Allah sizin ne rızıklar indirdi,** yarattı **ve siz onlardan** bahîra ve sâibede olduğu gibi **kimisini haram;** leşte olduğu gibi **kimisini de helâl kıldınız.» De ki:** «Bu helal ve haram kılma hususunda **Allah mı size izin verdi, yoksa siz** bunu ona nispet etmek suretiyle **Allah'a** yalan yere **iftira mı atıyorsunuz?»**

60. **Allah'a karşı yalan uyduranlar kıyamet gününde** O'na karşı **ne zannederler?** Zanları nedir? Yoksa onları cezalandırmayacağını mı zannediyorlar. Kesinlikle Hayır! **Şüphe yok ki, Allah** kendilerine süre tanımak ve nimet ihsan etmek suretiyle **insanlara karşı elbette fazl sahibidir, şu kadarı var ki onların çokları şükretmez.**

61. **Ve** Ey Muhammed! **sen bir işte,** durumda **bulunmazsın ve ondan,** o duruma veya Allah'a dair sana indirdiği **Kur'an'dan bir şey okumazsın ve sizler**[2] **de amelden bir şey yapmazsınız ki, illâ Biz sizin üzerinize o işe daldığınız,** başladığınız **zaman şahitler,** gözetleyicileriz. **Ne yerde ne gökte zerre,** ufacık bir karınca **ağırlığınca bir şey Rabbinize gizli kalmaz. Bundan daha küçüğü ve daha büyüğü yoktur ki apaçık kitapta** levh-i mahfuzda **bulunmasın.**

KELİME ANLAMI

54. وَلَوْ اَنَّ لِكُلِّ نَفْسٍ **Şayet her kişi için olsaydı** *(Öyle kişi ki)* ظَلَمَتْ **Zulmetmiş** inkar etmiş *(Ne olsa?)* مَا **Ol şey ki** *(O şey nerededir?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzündedir** جَمِيعًا Tamamı olsa *(o şey de nedendir?)* مِنَ الْاَمْوَالِ Mallardan

[1] يَجْمَعُونَ kelimesi hem (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) ي ile hem de (تَجْمَعُونَ) şeklinde ت ile okunmuştur.

[2] Burada ümmetiyle birlikte Hz. Peygambere hitap edilmiştir.

لَافْتَدَتْ **Elbette fidye olarak verirdi** *(Neyi?)* بِهِ **Onu** *(Neye karşılık fidye olarak verirdi?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaba karşılık *(Ne vakit?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde وَأَسَرُّوا **Gizlediler** *(Neyi?)* النَّدَامَةَ **Pişmanlığı** *(Ne üzerine pişmanlık gösterdiler?)* عَلَى تَرْكِ الْإِيمَانِ İmanı terk etmeleri üzerine *(Ne vakit?)* لَمَّا رَأَوُا **Ne zaman ki gördüler** *(Neyi?)* الْعَذَابَ **Azabı** أَخْفَاهَا Onu gizledi *(Kim?)* رُؤَسَاؤُهُمْ Onların reisleri *(Kimden gizlediler?)* عَنِ الضُّعَفَاءِ Zayıflarından الَّذِينَ Öyle zayıfları ki أَضَلُّوهُمْ Onları saptırmışlardı *(Niçin onlardan gizlediler?)* مَخَافَةَ التَّعْيِيرِ Ayıplamaları korkusuyla وَقُضِيَ **Ve hükmedildi** بَيْنَهُمْ **Aralarında** بَيْنَ الْخَلَائِقِ Mahlukat arasında *(Neyle hükmedildi?)* بِالْقِسْطِ **Adaletle** وَهُمْ **Halbuki onlar** لَا يُظْلَمُونَ **Zulmedilmezler** *(Neyle zulmedilmezler?)* شَيْئًا Hiçbir şeyle

55. أَلَا **Uyanınız!** إِنَّ لِلَّهِ **Muhakkak ki Allah içindir** *(Ne?)* مَا **Ol şeyki** *(Nerededir?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerdedir** *(Daha?)* وَالْأَرْضِ **Ve yeryüzündedir** أَلَا **Uyanınız!** إِنَّ وَعْدَ اللهِ **Muhakkak ki Allah'ın vaadi** *(Neyle olan vaadi?)* بِالْبَعْثِ Diriltmeyle *(Daha?)* وَالْجَزَاءِ Ve ceza ile *(Nedir bu vaadi?)* حَقٌّ ثَابِتٌ **Haktır** sabittir وَلٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ **Şu kadarı var ki onların çoğu** أَيِ النَّاسِ Yani insanların çoğu لَا يَعْلَمُونَ ذٰلِكَ **Bilmezler** bunu

56. هُوَ **O** يُحْيِي **Diriltir** *(Daha?)* وَيُمِيتُ **Ve öldürür** وَإِلَيْهِ **Ve yalnız ona** تُرْجَعُونَ **Döndürüleceksiniz***(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette فَيُجَازِيكُمْ Sizi karşılıklandıracaktır *(Neyle?)* بِأَعْمَالِكُمْ Amellerinizle

57. يَا أَيُّهَا النَّاسُ **Ey insanlar!** أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ Yani Ey Mekke ahalisi قَدْ جَاءَتْكُمْ **Elbette size geldi** *(Ne?)* مَوْعِظَةٌ **Bir öğüt** *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbiniz tarafından** *(O öğütten bedel)* كِتَابٌ Bir kitap *(Öyle kitap ki)* فِيهِ Onda vardır *(Ne?)* مَا Ol şey ki لَكُمْ Sizin lehinizedir *(Daha?)* وَمَا Ve ol şey ki عَلَيْكُمْ Sizin aleyhinizedir وَهُوَ O da *(Nedir?)* الْقُرْآنُ Kuran'dır *(Daha ne vardır?)* وَشِفَاءٌ **Ve şifa** دَوَاءٌ Deva *(Neye şifa?)* لِمَا **Ol şeye ki** *(O şey nerededir?)* فِي الصُّدُورِ **Sinelerde** *(O sinelerdeki de nedendir?)* مِنَ الْعَقَائِدِ الْفَاسِدَةِ Bozuk inançlar *(Daha?)* وَالشُّكُوكِ Ve şüpheler *(Daha nedir bu Kuran?)* وَهُدًى **Ve bir hidayetir** *(Neden hidayettir?)* مِنَ الضَّلَالِ Sapıklıktan *(Daha nedir bu Kuran?)* وَرَحْمَةٌ **Ve bir rahmettir** *(Kim için?)* لِلْمُؤْمِنِينَ **İnananlar için** *(Neye inananlar?)* بِهِ Kendisine

58. قُلْ **De ki** بِفَضْلِ اللهِ **Allah'ın fazlıyla** اَلْإِسْلَامِ İslam'la *(Daha?)* وَبِرَحْمَتِهِ **Ve onun rahmetiyle** اَلْقُرْآنِ Kuran'la فَبِذٰلِكَ **İşte bununla** اَلْفَضْلِ وَالرَّحْمَةِ Bu fazl ve rahmetle فَلْيَفْرَحُوا **Sevinin** هُوَ **O** *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Neden daha hayırlıdır?)* مِمَّا **Ol şeyden ki** يَجْمَعُونَ **Topluyorlar** *(O topladıkları şey de nedendir?)* مِنَ الدُّنْيَا Dünya'dan *(Bu 'yecmeun' kelimesi)* بِالْيَاءِ Ya ile *(Daha?)* وَالتَّاءِ Ve ta ile (okundu)

59. قُلْ **De ki** اَرَاَيْتُمْ **Gördünüz mü?** أَخْبِرُونِي Haber verin bana! *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** اَنْزَلَ **İndirdi** *(Kim?)* اللهُ **Allah** خَلَقَ Yarattı *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Sizin için indirdiği şey de nedendir?)* مِنْ رِزْقٍ **Rızık** فَجَعَلْتُمْ **Ve siz de kıldınız** *(Neden?)* مِنْهُ **Ondan** *(Ne kıldınız?)* حَرَامًا **Haram** *(Daha?)* وَحَلَالًا **Ve de helal** *(Ne gibi?)* كَالْبَحِيرَةِ Bahîra gibi *(Daha?)* وَالسَّائِبَةِ Ve Sâibe gibi *(Daha?)* وَالْمَيْتَةِ Ve leş gibi قُلْ **De ki** اٰللهُ **Allah mı?** اَذِنَ **İzin verdi** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Ne hususta?)* فِي ذٰلِكَ Bu hususta *(Neyle izin verdi?)* بِالتَّحْلِيلِ Helal kılma *(Daha?)* وَالتَّحْرِيمِ Ve haram kılma ile لَا Hayır! اَمْ **Yoksa** بَلْ Bilakis عَلَى اللهِ **Allah'ın üstüne** تَفْتَرُونَ **İftira atıyorsunuz** تَكْذِبُونَ Yalan atıyorsunuz *(Ne şekilde?)* بِنِسْبَةِ ذٰلِكَ Bunu nisbet etmekle *(Kime?)* إِلَيْهِ Ona

60. وَمَا ظَنُّ الَّذِينَ **Ol kimselerin zannı nedir ki?** يَفْتَرُونَ **İftira atıyorlar** *(Kimin üstüne?)* عَلَى اللهِ **Allah'ın üstüne** *(Neyi atıyorlar?)* الْكَذِبَ **Yalanı** أَيْ أَيُّ شَيْءٍ ظَنُّهُمْ بِهِ yani "Onların zanları nedir" demektir *(Ne vakit?)* يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet günü** أَيَحْسَبُونَ Yoksa zannediyorlar mı? أَنَّهُ لَا يُعَاقِبُهُمْ Allah'ın kendilerini azaplandırmayacağını لَا Kesinlikle hayır! اِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* لَذُو فَضْلٍ **Fazl sahibidir** *(Kim üzerine?)* عَلَى النَّاسِ **İnsanlar üzerine** *(Neyle fazl sahibidir?)* بِإِمْهَالِهِمْ Onlara mühlet vermesiyle *(Daha?)* وَالْإِنْعَامِ Ve nimet vermesiyle *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ Onlar üzerine وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ **Şu kadar var ki onların çoğu** لَا يَشْكُرُونَ **Şükretmezler**

61. وَمَا تَكُونُ **Ve sen olmazsın** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! *(Nerede?)* فِي شَأْنٍ أَمْرٍ **Bir durumda** bir işte وَمَا تَتْلُو **Ve okumazsın** *(Neye dair?)* مِنْهُ **Ona dair** أَيْ مِنَ الشَّأْنِ Yani o duruma dair أَوِ اللهِ Ya da Allah'a dair *(Okuduğun şey de nedendir?)* مِنْ قُرْاٰنٍ **Kuran'dan** *(Öyle Kuran ki)* أَنْزَلَهُ Onu indirdi *(Kime?)* عَلَيْكَ Sana وَلَا تَعْمَلُونَ **Ve işlemiyorsunuz** خَاطَبَهُ Ona hitap etti *(Daha?)* وَأُمَّتَهُ Ve ümmetine *(O şey de nedendir?)*

مِنْ عَمَلٍ **Bir iş** إِلَّا كُنَّا **Ancak biz olduk** عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Ne olduk?)* شُهُودًا **Şahitler** رُقَبَاءَ Gözetleyiciler *(Ne vakit?)* إِذْ **Ol vakit ki** تُفِيضُونَ **Dalıyorsunuz** تَأْخُذُونَ Başlıyorsunuz *(Nereye dalıyorsunuz?)* فِيهِ **Oraya** أَيِ الْعَمَلِ Yani o işe وَمَا يَعْزُبُ **Kaçmaz-kaybolmaz** يَغِيبُ Gaip bulunmaz *(Kimden?)* عَنْ رَبِّكَ **Rabbinden** مِنْ مِثْقَالِ وَزْنِ ذَرَّةٍ **Zerre miskali** ağırlığı *(Zerre nedir?)* أَصْغَرَ نَمْلَةٍ Ufacık bir karınca *(Neredeki zerre?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Daha?)* وَلَا فِي السَّمَاءِ **Ve gökte** وَلَا اَصْغَرَ **Ve daha küçük olan da olmadı** *(Neden daha küçük olan da?)* مِنْ ذٰلِكَ **Bundan** *(Daha?)* وَلَا اَكْبَرَ **Ve daha büyük olan da olmadı** إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ بَيِّنٌ **Ancak apaçık kitapta** هُوَ O kitap *(Nedir?)* اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ Levh-i Mahfuzdur

﴿اَلَآ اِنَّ اَوْلِيَآءَ اللهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ ﴿٦٢﴾﴾ فِي الْآخِرَةِ هُمْ ﴿اَلَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَكَانُوْا يَتَّقُوْنَ ﴿٦٣﴾﴾ اللهَ بِامْتِثَالِ أَمْرِهِ وَنَهْيِهِ ﴿لَهُمُ الْبُشْرٰى فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ فُسِّرَتْ فِي حَدِيْثٍ صَحَّحَهُ الْحَاكِمُ بِالرُّؤْيَا الصَّالِحَةِ يَرَاهَا الرَّجُلُ أَوْ تُرٰى لَهُ ﴿وَفِي الْآخِرَةِ﴾ اَلْجَنَّةِ وَالثَّوَابِ ﴿لَا تَبْدِيْلَ لِكَلِمَاتِ اللهِ﴾ لَا خُلْفَ لِمَوَاعِيْدِهِ ﴿ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُوْرُ ﴿هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيْمُ ﴿٦٤﴾﴾ ﴿وَلَا يَحْزُنْكَ قَوْلُهُمْ﴾ لَكَ لَسْتَ مُرْسَلًا وَغَيْرُهُ ﴿اِنَّ﴾ اِسْتِئْنَافٌ ﴿الْعِزَّةَ﴾ اَلْقُوَّةَ ﴿لِلّٰهِ جَمِيْعًا هُوَ السَّمِيْعُ﴾ لِلْقَوْلِ ﴿الْعَلِيْمُ ﴿٦٥﴾﴾ بِالْفِعْلِ فَيُجَازِيْهِمْ وَيَنْصُرُكَ ﴿اَلَآ اِنَّ لِلّٰهِ مَنْ فِي السَّمٰوٰتِ وَمَنْ فِي الْاَرْضِ﴾ عَبِيْدًا وَمُلْكًا وَخَلْقًا ﴿وَمَا يَتَّبِعُ الَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ﴾ يَعْبُدُوْنَ ﴿مِنْ دُوْنِ اللهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ أَصْنَامًا ﴿شُرَكَآءَ﴾ لَهُ عَلَى الْحَقِيْقَةِ تَعَالٰى عَلٰى ذٰلِكَ ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿يَتَّبِعُوْنَ﴾ فِي ذٰلِكَ ﴿اِلَّا الظَّنَّ﴾ أَيْ ظَنَّهُمْ أَنَّهَا آلِهَةٌ تَشْفَعُ لَهُمْ ﴿وَاِنْ﴾ مَا ﴿هُمْ اِلَّا يَخْرُصُوْنَ ﴿٦٦﴾﴾ يَكْذِبُوْنَ فِي ذٰلِكَ ﴿هُوَ الَّذِيْ جَعَلَ لَكُمُ الَّيْلَ لِتَسْكُنُوْا فِيْهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا﴾ إِسْنَادُ الْإِبْصَارِ إِلَيْهِ مَجَازٌ لِأَنَّهُ يُبْصَرُ فِيْهِ ﴿اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَاٰيٰتٍ﴾ دَلَالَاتٍ عَلٰى وَحْدَانِيَّتِهِ تَعَالٰى ﴿لِقَوْمٍ يَسْمَعُوْنَ ﴿٦٧﴾﴾ سَمَاعَ تَدَبُّرٍ وَاتِّعَاظٍ ﴿قَالُوْا﴾ أَيِ الْيَهُوْدُ وَالنَّصَارٰى وَمَنْ زَعَمَ أَنَّ الْمَلَائِكَةَ بَنَاتُ اللهِ ﴿اتَّخَذَ اللهُ وَلَدًا﴾ قَالَ تَعَالٰى لَهُمْ ﴿سُبْحَانَهُ﴾ تَنْزِيْهًا لَهُ عَنِ الْوَلَدِ ﴿هُوَ الْغَنِيُّ﴾ عَنْ كُلِّ أَحَدٍ وَإِنَّمَا يَطْلُبُ الْوَلَدَ مَنْ يَحْتَاجُ إِلَيْهِ ﴿لَهُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ﴾ مُلْكًا وَخَلْقًا وَعَبِيْدًا ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿عِنْدَكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ﴾ حُجَّةٍ ﴿بِهٰذَا﴾ اَلَّذِي تَقُوْلُوْنَهُ ﴿اَتَقُوْلُوْنَ عَلَى اللهِ مَا لَا تَعْلَمُوْنَ ﴿٦٨﴾﴾ اِسْتِفْهَامُ تَوْبِيْخٍ ﴿قُلْ اِنَّ الَّذِيْنَ يَفْتَرُوْنَ عَلَى اللهِ الْكَذِبَ﴾ بِنِسْبَةِ الْوَلَدِ إِلَيْهِ ﴿لَا يُفْلِحُوْنَ ﴿٦٩﴾﴾ لَا يَسْعَدُوْنَ لَهُمْ ﴿مَتَاعٌ﴾ قَلِيْلٌ ﴿فِي الدُّنْيَا﴾ يَتَمَتَّعُوْنَ بِهِ مُدَّةَ حَيَاتِهِمْ ﴿ثُمَّ اِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ﴾ بِالْمَوْتِ ﴿ثُمَّ نُذِيْقُهُمُ الْعَذَابَ الشَّدِيْدَ﴾ بَعْدَ الْمَوْتِ ﴿بِمَا كَانُوْا يَكْفُرُوْنَ ﴿٧٠﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

62. **Haberiniz olsun ki, muhakkak Allah'ın velileri için bir korku yoktur ve onlar** ahirette **üzülmeyeceklerdir.**

63. Onlar **iman edip** emir ve yasaklarını gözetmek suretiyle Allah'tan **sakınan kimselerdir.**

64. **Onlar için dünya hayatında** -Hâkim'in sahihtir dediği bir hadiste "kişinin gördüğü veya kendisine görünen Salih rüya" olarak tefsir edilen- **ve ahiret hayatında** cennet ve sevaptan ibaret olan **bir müjde vardır. Allah'ın kelimeleri için değişmek,** onun vaadinden geri dönüş **yoktur.**

İşte bu anlatılanlar, **en büyük kurtuluş budur.**

65. **Ve onların** sana karşı söyledikleri "sen gönderilmiş değilsin" vb. **sözleri seni üzmesin. Şüphe yok ki, bütün izzet,** güç **Allah'ındır.**[1] **O** tüm sözleri **işiticidir ve** her yapılanı **bilicidir,** dolayısıyla onları cezalandırır, sana da yardım eder.

66. **Biliniz ki, göklerde kim varsa ve yerde kim varsa şüphe yok ki,** kul, mülk ve yaratma olarak **Allah'a aittir. Allah'tan başkasına,** putlara **tapanlar da** gerçekte O'na **ortak olanlara tabi olmuş olmazlar.** Cenâb-ı Hak o ortaklardan uzaktır. Bu konuda **onlar** putların kendilerine şefaat edecek ilahlar olduğu şeklinde zannettikleri bir **zandan başkasına tabi olmuyorlar ve onlar** bu konuda **ancak yalan söylüyorlar.**[2]

67. **O, o zâttır ki, istirahat edesiniz diye sizin için geceyi yaratmıştır. Gündüzü de gösterici**[3] **kılmıştır. Şüphe yok ki, bunda** tefekkür etme ve öğüt alma işitmesiyle **işiten bir kavim için elbette âyetler,** kendisinin vahdaniyetine dair delaletler **vardır.**

68. Yahudiler, Hıristiyanlar ve 'Melekler Allah'ın kızlarıdır' diyenler **dediler ki: «Allah (kendisine) çocuk edindi.»** Allah teala onlara dedi ki; **Hâşâ,** O çocuk edinmekten münezzehtir, **O** herkesten **ihtiyaçsızdır** ve ancak ihtiyacı olan kişi çocuk ister. **Göklerde olanlar da ve yerde olanlar da** kul, mülk ve yaratma bakımından **O'nundur. Sizin yanınızda buna,** söylediğiniz bu söze **dair hiçbir delil,** hüccet **yoktur.**[4] **Allah'a karşı bilmediğiniz bir şeyi mi söylüyorsunuz?**[5]

69. **De ki:** «kendisine çocuk isnat etmek suretiyle **Allah'a karşı yalan yere iftirada bulunanlar kurtuluşa eremezler.»**

70. **Dünyada** onlar için -yaşadıkları müddetçe faydalanacakları- **azıcık bir menfaat vardır, sonra** ölmeleri suretiyle **dönüşleri Bizedir.** Öldükten **sonra onlara inkâr etmeleri sebebiyle şiddetli azabı tattıracağız.**

KELİME ANLAMI

62. أَلَا **İyi bilin ki,** إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللهِ **Muhakkak ki Allah'ın dostları** لَا خَوْفٌ **Korku yoktur** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Daha?)* وَلَا هُمْ **Ve onlar değildirler** يَحْزَنُونَ **Üzülecekler** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette

[1] Bu cümle başlangıç cümlesidir.

[2] Ayette geçen إِنْ, ما anlamındadır.

[3] "مُبْصِرًا/gösterici" kelimesinin gündüze nispet edilişi mecazidir. Zira gerçekte (gündüz göstermez,) gündüzleyin görünür.

[4] Ayette geçen إِنْ, ما anlamındadır.

[5] Buradaki soru, kınama anlamı içerir.

63. هُمْ Onlar *(Kimdir onlar?)* اَلَّذِينَ **Ol kimselerdir ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Daha?)* وَكَانُوا **Ve oldular** يَتَّقُونَ **Korkup-Sakınıyorlar** *(Kimden?)* اللّٰهَ Allah'tan *(Neyle sakınıyorlar?)* بِامْتِثَالِ أَمْرِهِ Emrine uygun davranmakla *(Daha?)* وَنَهْيِهِ Ve nehyine

64. لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* اَلْبُشْرٰى **Müjde** *(Nerede?)* فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatında** فُسِّرَتْ Tefsir edildi (bu müjde) *(Nerede?)* فِي حَدِيثٍ صَحَّحَهُ الْحَاكِمُ Hâkim'in sahih dediği bir hadiste *(Neyle tefsir edildi?)*Güzel rüya ile *(Öyle rüya ki?)* بِالرُّؤْيَا الصَّالِحَةِ Salih bir rüya ki يَرَاهَا Görüyor onu *(Kim?)* اَلرَّجُلُ Kişi أَوْ تُرٰى Ya da görünüyor *(Kime?)* لَهُ Ona *(Daha nerede müjde vardır?)* وَفِي الْآخِرَةِ **Ve ahirette de** (Ahiretteki müjde nedir?) اَلْجَنَّةُ Cennet *(Daha?)* وَالثَّوَابُ Ve de sevap لَا تَبْدِيلَ **Değişiklik yoktur** *(Ne için?)* لِكَلِمَاتِ اللّٰهِ **Allah'ın kelimeleri için** لَا خُلْفَ Geri dönüş yoktur *(Ne için?)* لِمَوَاعِيدِهِ Onun vaatleri için ذٰلِكَ اَلْمَذْكُورُ **İşte bu** zikredilenler هُوَ **O dur** اَلْفَوْزُ الْعَظِيمُ **En büyük kurtuluş**

65. وَلَا يَحْزُنْكَ **Seni mahzun etmesin** *(Ne?)* قَوْلُهُمْ **Onların sözü** *(Kime olan sözü?)* لَكَ Sana *(O sözlerinden bedel-şu sözleri)* لَسْتَ Sen değilsin *(Ne değilsin?)* مُرْسَلًا Gönderilmiş *(Daha ne sözleri?)* وَغَيْرُهُ Ve diğer sözleri إِنَّ اِسْتِئْنَافٌ **Muhakkak ki** başlangıç cümesidir اَلْعِزَّةَ اَلْقُوَّةَ **İzzet** kuvvet *(Nedir?)* لِلّٰهِ **Allah içindir** جَمِيعًا **Hepsi** هُوَ **O** *(Nedir?)* اَلسَّمِيعُ **Ziyade işiten** *(Neyi işiten?)* لِلْقَوْلِ Sözü اَلْعَلِيمُ **Ziyade bilendir** *(Neyi?)* بِالْفِعْلِ Yapılanı فَيُجَازِيهِمْ Ve onları cezalandıracaktır *(Daha?)* وَيَنْصُرُكَ Ve sana yardım edecektir

66. اَلَا **Ve iyi bilin ki,** إِنَّ لِلّٰهِ **Muhakkak ki Allah içindir** *(Kim?)* مَنْ **Ol kimseler ki** *(Nerededir?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerdedir** *(Daha?)* وَمَنْ **Ve ol kimseler ki** *(Nerededir?)* فِي الْأَرْضِ **Yerdedir** *(Ne yönden?)* عَبِيدًا Kul olarak *(Daha?)* وَمُلْكًا Ve mülk olarak *(Daha?)* وَخَلْقًا Ve yaratma olarak وَمَا يَتَّبِعُ **Ve tabi olmaz** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **Ol kimseler ki** يَدْعُونَ **Tapıyorlar** يَعْبُدُونَ İbadet ediyorlar *(O taptıkları ne oldukları halde?)* مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani ondan gayrı أَصْنَامًا Putlar oldukları halde *(Kime tabi olmaz?)* شُرَكَاءَ **Ortaklara** *(Kime ortak?)* لَهُ Ona عَلَى الْحَقِيقَةِ Gerçekte تَعَالٰى O yüce oldu *(Neden yüce oldu?)* عَلٰى ذٰلِكَ Bundan إِنْ مَا يَتَّبِعُونَ **Tabi olmuyorlar** – Buradaki İn, Mâ anlamındadır- *(Ne hususta?)* فِي ذٰلِكَ Bu hususta إِلَّا الظَّنَّ

Ancak zanna أَيْ ظَنَّهُمْ Yani zanlarına أَنَّهَا Ki elbette o ortaklar *(Nedir?)* آلِهَةٌ İlahlardır *(Öylc ilahlar ki)* تَشْفَعُ Şefaat edecek *(Kime?)* لَهُمْ Onlara وَإِنْ مَا هُمْ **Ve onlar olmadı** –Buradaki İn, mâ anlamındadır- إِلَّا يَخْرُصُونَ **Ancak tahminde bulunuyorlar** يَكْذِبُونَ Yalan söylüyorlar فِي ذٰلِكَ Bu konuda

67. هُوَ **O** *(Nedir?)* الَّذِي **Ol zattır ki** جَعَلَ **Yaptı** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neyi yaptı?)* اللَّيْلَ **Geceyi** *(Niçin yaptı?)* لِتَسْكُنُوا **Durup-dinlenesiniz diye** *(Nerede?)* فِيهِ **Onda** *(Daha?)* وَالنَّهَارَ **Ve gündüzü de yaptı** *(Ne yaptı?)* مُبْصِرًا **Gösterici** إِسْنَادُ الْإِبْصَارِ Göstericiliğin isnat edilmesi *(Neye?)* إِلَيْهِ Gündüze *(Nedir?)* مَجَازٌ Mecazdır *(Niçin mecazdır?)* لِأَنَّهُ Çünkü durum şu ki يُبْصَرُ Görülür *(Nerede?)* فِيهِ O gündüzde إِنَّ فِي ذٰلِكَ **Muhakkak ki bunda vardır** *(Ne?)* لَآيَاتٍ **Elbette ayetler** دَلَالَاتٍ Delaletler vardır *(Neye delaletler?)* عَلَى وَحْدَانِيَّتِهِ تَعَالَى Onun teala tekliğine *(Kim için ayetler vardır?)* لِقَوْمٍ **Bir kavim için ki** يَسْمَعُونَ **Dinliyor** *(Neyle dinliyor?)* سَمَاعَ تَدَبُّرٍ Düşünme dinlemesiyle *(Daha?)* وَاتِّعَاظٍ Ve vaazlanma dinlemesiyle

68. قَالُوا **Dediler ki** أَيِ الْيَهُودُ Yani Yahudiler *(Daha?)* وَالنَّصَارٰى Ve Hıristiyanlar *(Daha?)* وَمَنْ Ve ol kimseler ki زَعَمَ Kani oldu ki أَنَّ الْمَلَائِكَةَ Elbette Melekler *(Nedir?)* بَنَاتُ اللهِ Allah'ın kızlarıdır *(Ne dediler?)* اتَّخَذَ **Edindi** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Ne edindi?)* وَلَدًا **Çocuk** قَالَ Dedi ki *(Kim?)* تَعَالَى Allah teala *(Kime dedi?)* لَهُمْ Onlara سُبْحَانَهُ **Münezzehtir O!** تَنْزِيهًا Tenzih etmekle *(Kimi?)* لَهُ Onu *(Neden tenzih etmekle?)* عَنِ الْوَلَدِ Çocuktan هُوَ **O** *(Nedir?)* الْغَنِيُّ **Ganidir** *(Neden ganidir?)* عَنْ كُلِّ أَحَدٍ Herkesten وَإِنَّمَا يَطْلُبُ Ancak ister *(Neyi?)* الْوَلَدَ Çocuğu *(Kim ister?)* مَنْ Ol kimse ki يَحْتَاجُ İhtiyaç duyuyor *(Neye ihtiyaç duyuyor?)* إِلَيْهِ Ona لَهُ **Onundur** *(Ne?)* مَا **Ol şey ki** فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerdedir** *(Daha?)* وَمَا **Ve ol şey ki** فِي الْأَرْضِ **Yerdedir** *(Ne yönden onundur?)* مُلْكًا Mülk olarak *(Daha?)* وَخَلْقًا Ve yaratma olarak *(Daha?)* وَعَبِيدًا Ve kul olarak إِنْ مَا عِنْدَكُمْ **Sizin yanınızda yoktur** –İn, Mâ anlamındadır- *(Ne yoktur?)* مِنْ سُلْطَانٍ **Bir delil** حُجَّةٍ Bir hüccet *(Neye delil?)* بِهٰذَا **Buna** أَلَّذِي Ol şeye ki تَقُولُونَهُ Siz diyorsunuz أَتَقُولُونَ **Siz diyor musunuz?** *(Kim üzerine?)* عَلَى اللهِ **Allah üzerine** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** لَا تَعْلَمُونَ **Siz bilmiyorsunuz** *(Buradaki istifham nedir?)* اِسْتِفْهَامُ تَوْبِيخٍ Azarlama istifhamıdır

69. قُلْ **De ki** اِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak ol kimseler ki** يَفْتَرُونَ **İftira ediyorlar** *(Kimin üstüne?)* عَلَى اللهِ **Allah'ın üstüne** *(Neyi iftira atıyorlar?)* الْكَذِبَ **Yalanı** *(Neyle Allah'a yalan iftira atıyorlar?)* بِنِسْبَةِ الْوَلَدِ Çocuk nispet etmekle *(Kime?)* إِلَيْهِ Ona لَا يُفْلِحُونَ **Kurtuluşa eremezler** لَا يَسْعَدُونَ Mutlu olamazlar

70. لَهُمْ Onlar için vardır *(Ne?)* مَتَاعٌ **Bir meta** *(Öyle meta ki)* قَلِيلٌ Az *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا **Dünyada** *(Yine öyle meta ki)* يَتَمَتَّعُونَ Faydalanırlar *(Neyle?)* بِهِ Onunla *(Ne kadar?)* مُدَّةَ حَيَاتِهِمْ Yaşadıkları müddetçe ثُمَّ **Sonra da** اِلَيْنَا **Bizedir** *(Ne?)* مَرْجِعُهُمْ **Onların dönüşü** *(Neyle?)* بِالْمَوْتِ Ölümle ثُمَّ نُذِيقُهُمْ **Sonra da tattırırız onlara** *(Neyi?)* الْعَذَابَ **Ol azabı ki** الشَّدِيدَ **Şiddetli** *(Ne vakit?)* بَعْدَ الْمَوْتِ Ölümden sonra *(Ne sebebiyle onlara şiddetli azabı tattırırız?)* بِمَا **Ol şey sebebiyle ki** كَانُوا **Onlar idiler** *(Ne idiler?)* يَكْفُرُونَ **İnkar ediyorlar**

﴿وَاتْلُ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿عَلَيْهِمْ﴾ أَيْ كُفَّارِ مَكَّةَ ﴿نَبَأَ﴾ خَبَرَ ﴿نُوحٍ﴾ وَيُبَدَّلُ مِنْهُ ﴿إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ إِنْ كَانَ كَبُرَ﴾ شَقَّ ﴿عَلَيْكُمْ مَقَامِي﴾ لُبْثِي فِيكُمْ ﴿وَتَذْكِيرِي﴾ وَعْظِي إِيَّاكُمْ ﴿بِآيَاتِ اللهِ فَعَلَى اللهِ تَوَكَّلْتُ فَأَجْمِعُوا أَمْرَكُمْ﴾ اِعْزِمُوا عَلَى أَمْرٍ تَفْعَلُونَهُ بِي ﴿وَشُرَكَاءَكُمْ﴾ اَلْوَاوُ بِمَعْنَى مَعَ ﴿ثُمَّ لَا يَكُنْ أَمْرُكُمْ عَلَيْكُمْ غُمَّةً﴾ مَسْتُورًا بَلْ أَظْهِرُوهُ وَجَاهِرُونِي بِهِ ﴿ثُمَّ اقْضُوا إِلَيَّ﴾ اِمْضُوا فِيمَا أَرَدْتُمُوهُ ﴿وَلَا تُنْظِرُونِ ﴿٧١﴾﴾ تُمْهِلُونِ فَإِنِّي لَسْتُ مُبَالِيًا بِكُمْ ﴿فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ﴾ عَنْ تَذْكِيرِي ﴿فَمَا سَأَلْتُكُمْ مِنْ أَجْرٍ﴾ ثَوَابٍ عَلَيْهِ فَتُوَلُّوا ﴿إِنْ﴾ مَا ﴿أَجْرِيَ﴾ ثَوَابِي ﴿إِلَّا عَلَى اللهِ وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٧٢﴾﴾ ﴿فَكَذَّبُوهُ فَنَجَّيْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفُلْكِ﴾ اَلسَّفِينَةِ ﴿وَجَعَلْنَاهُمْ﴾ أَيْ مَنْ مَعَهُ ﴿خَلَائِفَ﴾ فِي الْأَرْضِ ﴿وَأَغْرَقْنَا الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا﴾ بِالطُّوفَانِ ﴿فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُنْذَرِينَ ﴿٧٣﴾﴾ مِنْ إِهْلَاكِهِمْ فَكَذَلِكَ نَفْعَلُ بِمَنْ كَذَّبَ ﴿ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِ﴾ أَيْ نُوحٍ ﴿رُسُلًا إِلَى قَوْمِهِمْ﴾ كَإِبْرَاهِيمَ وَهُودٍ وَصَالِحٍ ﴿فَجَاءُوهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ﴾ اَلْمُعْجِزَاتِ ﴿فَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا بِمَا كَذَّبُوا بِهِ مِنْ قَبْلُ﴾ أَيْ قَبْلَ بَعْثِ الرُّسُلِ إِلَيْهِمْ ﴿كَذَلِكَ نَطْبَعُ﴾ نَخْتِمُ ﴿عَلَى قُلُوبِ الْمُعْتَدِينَ ﴿٧٤﴾﴾ فَلَا تَقْبَلُ الْإِيمَانَ كَمَا طَبَعْنَا عَلَى قُلُوبِ أُولَئِكَ ﴿ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ مُوسَى وَهَارُونَ إِلَى فِرْعَوْنَ وَمَلَائِهِ﴾ قَوْمِهِ ﴿بِآيَاتِنَا﴾ اَلتِّسْعِ ﴿فَاسْتَكْبَرُوا﴾ عَنِ الْإِيمَانِ بِهَا ﴿وَكَانُوا قَوْمًا مُجْرِمِينَ ﴿٧٥﴾﴾ ﴿فَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا إِنَّ هَذَا لَسِحْرٌ مُبِينٌ﴾ بَيِّنٌ ظَاهِرٌ ﴿٧٦﴾ ﴿قَالَ مُوسَى أَتَقُولُونَ لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَكُمْ﴾ ﴿إِنَّهُ لَسِحْرٌ﴾ ﴿أَسِحْرٌ هَذَا﴾ وَقَدْ أَفْلَحَ مَنْ أَتَى بِهِ وَأَبْطَلَ سِحْرَ السَّحَرَةِ ﴿وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُونَ﴾ وَالِاسْتِفْهَامُ فِي الْمَوْضِعَيْنِ لِلْإِنْكَارِ ﴿٧٧﴾ ﴿قَالُوا أَجِئْتَنَا لِتَلْفِتَنَا﴾ لِتَرُدَّنَا ﴿عَمَّا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا وَتَكُونَ لَكُمَا الْكِبْرِيَاءُ﴾ اَلْمُلْكُ ﴿فِي الْأَرْضِ﴾ أَرْضِ مِصْرَ ﴿وَمَا نَحْنُ لَكُمَا بِمُؤْمِنِينَ ﴿٧٨﴾﴾ مُصَدِّقِينَ

TÜRKÇE ANLAMI

71. Ey Muhammed! **Onlara,** Mekkeli kafirlere **Nûh'un kıssasını oku; hani**[1] **kavmine demişti: «Ey kavmim! Eğer sizin üzerinize benim** aranızda **duruşum ve Allah'ın âyetleriyle** size **öğüt verişim ağır,** meşakkatli **geliyorsa artık ben Allah'a tevekkül ettim, artık işinizi ortaklarınızla birlikte**[2] **bir karara bağlayın,** bana yapacağınızı yapın. **Sonra sizin üzerinize işiniz gizli,** kapalı **kalmasın;** bilakis onu ortaya koyup

[1] إِذْ kelimesi نَبَأَ kelimesinden bedeldir.

[2] وَشُرَكَاءَكُمْ sözündeki و birliktelik bildirir.

bana açıkça bildirin. **Sonra hakkımda hükmünüzü veriniz,** ne istersenız yürürlüğe koyun. **Ve bana göz açtırmayın,** süre tanımayın.» Zira ben sizi umursamıyorum.

72. **«Artık siz,** benim verdiği öğütlerden **yüz çevirirseniz, zâten ben sizden** buna karşılık **bir mükâfaat istemiş değilim. Benim mükâfaatım ancak Allah'a aittir.**[1] **Ve ben müslümanlardan olmakla emredildim.»**

73. **Yine de o'nu yalanladılar. Biz de O'nu ve O'nunla beraber gemide bulunanları kurtardık ve onunla** beraber bulunan**ları** yeryüzünde **halifeler kıldık. Bizim âyetlerimizi yalanlayanları de** tûfan ile **boğduk. Artık bak! Korkutulmuş/uyarılmış olanların** helak edilmeleri suretiyle **akıbetleri nasıl oldu?** İşte seni yalanlayanlara da aynısını yaparız.

74. Nuh'tan **sonra onun peşine,** İbrahim, Hud ve Salih gibi **peygamberleri kavimlerine gönderdik. Onlara mucizeler getirdiler. Onlar ise** peygamberlerin kendilerine gelmelerinden **önce yalanladıkları şeylere iman etmediler.** Bu kişilerin kalplerini mühürlediğimiz gibi **işte haddi aşanların kalplerini de böyle mühürleriz.** Dolayısıyla onlardan iman kabul edilmez.

75. **Sonra onların ardından Mûsa'yı ve Harun'u, Fir'avun'a ve onun kavmine** sayısı dokuz olan **âyetlerimiz ile gönderdik. Fakat** onlara iman etme konusunda **kibirlendiler ve günahkâr olan bir kavim oldular.**

76. **Ne zaman ki onlara Bizim tarafımızdan hak geldi, «Şüphe yok ki bu elbette apaçık bir sihirdir» dediler.**

77. **Mûsa dedi ki: «Size geldiği zaman hak için** bu sihirdir **mi der misiniz? Bu bir sihir midir?**[2] Hakkı getiren kurtulmuştur ve sihirbazların sihrini boşa çıkarmıştır. **Hâlbuki sihirbazlar kurtuluşa eremezler.»**

78. **Dediler ki: «Babalarımızı üzerinde bulduğumuz şeyden bizi çeviresin de, yerde,** Mısır'da **ululuk,** mülk **ikinize olsun diye mi bize geldin? Biz ikinize de inanıcılar,** sizi doğrulayıcılar **değiliz.»**

KELİME ANLAMI

71. وَاتْلُ يَا مُحَمَّدُ **Oku** Ya Muhammed! *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** أَيْ كُفَّارِ مَكَّةَ Yani Mekke kafirlerine *(Neyi oku?)* نَبَأَ خَبَرَ نُوحٍ **Nuh'un haberini** وَيُبَدَّلُ Bedel yapılır *(Neden ?)* مِنْهُ Bundan *(Nuh'un haberinden bedel)* إِذْ **Ol vakti ki** قَالَ **Demişti** *(Kime?)* لِقَوْمِهِ **Kavmine :** يَا قَوْمِ **Ey Kavmim!** إِنْ كَانَ كَبُرَ **Şayet ağır/büyük**

[1] Ayetteki إِنْ, مَا anlamındadır.

[2] Ayette geçen iki soru da inkar anlamındadır.

geldi ise شَقَّ Meşakkatli geldi ise *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Ne ağır geldiyse?)* مَقَامِي **Benim makamım** لُبْثِي Bulunuşum *(Nedir?)* فِيكُمْ Sizin aranızda *(Daha ne ağır geldiyse?)* **Ve benim öğüt verişim** وَتَذْكِيرِي وَعْظِي Vaazım *(Kime?)* إِيَّاكُمْSize *(Neyle öğüt verişim?)* بِآيَاتِ اللهِ **Allah'ın ayetleriyle** فَعَلَى اللهِ **Allah'a** تَوَكَّلْتُ **Ben tevekkül ettim** فَأَجْمِعُوا **Siz de toplayın** *(Neyi?)* أَمْرَكُمْ **İşinizi** اِعْزَمُوا Karara bağlayın *(Neyi?)* عَلَى أَمْرٍ Bir işi ki تَفْعَلُونَهُ Siz onu yapacaksınız *(Kime yapacaksınız?)* بِي Bana *(Kimle birlikte?)* وَشُرَكَاءَكُمْ **Ortaklarınızla birlikte** اَلْوَاوُ Buradaki vav *(Nedir?)* بِمَعْنَى مَعَ Ma'a/birlikte anlamındadır ثُمَّ لَا يَكُنْ **Sonra olmasın** *(Ne?)* أَمْرُكُمْ **Sizin işiniz** *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Ne olmasın?)* غُمَّةً **Kapalı** مَسْتُورًا Örtülü بَلْ Bilakis أَظْهِرُوهُ Onu izhar edin *(Daha?)* وَجَاهِرُونِي Ve bana açıkça bildirin *(Neyi ?)* بِهِ O şeyi ثُمَّ اقْضُوا **Sonra icra edin** *(Kime?)* إِلَيَّ **Bana** اِقْضُوا Uygulamaya geçin *(Neyi?)* فِيمَا Ol şeyi ki أَرَدْتُمُوهُ Siz onu istediniz وَلَا تُنْظِرُونِ **Ve bana göz açtırmayın** تُمْهِلُونِ Mühlet vermeyin *(Niçin bana mühlet vermeyin?)* فَإِنِّي Zira ben لَسْتُ Değilim مُبَالِيًا Umursuyor *(Kimi umursuyor değilim?)* بِكُمْ Sizi

72. فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ **Eğer yüz çevirirseniz** *(Neden yüz çevirirseniz?)* عَنْ تَذْكِيرِي Benim öğüdümden فَمَا سَأَلْتُكُمْ **Zaten ben istemedim sizden** *(Ne istemedim?)* مِنْ أَجْرٍ **Bir ecir** ثَوَابٍ Bir sevap *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ Onun üzerine فَتَوَلَّوْا Ki bundan sebep yüz çeviresiniz إِنْ مَا أَجْرِيَ ثَوَابِي **Benim ecrim olmadı** –Buradaki in, mâ anlamındadır- إِلَّا عَلَى اللهِ **Ancak Allah'ın üzerine** وَأُمِرْتُ **Ve ben emrolundum** *(Neyle emrolundum?)* أَنْ أَكُونَ **Olmamla** *(Kimlerden olmamla?)* مِنَ الْمُسْلِمِينَ **Müslümanlardan**

73. فَكَذَّبُوهُ **Yine de yalanladılar onu** فَنَجَّيْنَاهُ **Biz de onu kurtardık** *(Daha kimi kurtardık?)* وَمَنْ **Ve ol kimseleri ki** مَعَهُ **Onunla birliktedirler** *(Nerede kurtardık?)* أَيْ مَنْ مَعَهُ **Aynı zamanda onları yaptık** وَجَعَلْنَاهُمْ فِي الْفُلْكِ اَلسَّفِينَةِ **Gemide** Yani onunla birlikte olanları *(Ne yaptık?)* خَلَائِفَ **Halifeler** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Daha ne yaptık?)* وَأَغْرَقْنَا **Ve boğduk** *(Kimi?)* الَّذِينَ **Ol kimseleri ki** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi?)* بِآيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizi** *(Neyle boğduk?)* بِالطُّوفَانِ Tufanla فَانْظُرْ **Artık bak!** كَيْفَ كَانَ **Nasıl oldu?** *(Ne?)* عَاقِبَةُ الْمُنْذَرِينَ

Uyarılanların akıbeti *(Onların akıbetleri de nedendir?)* مِنْ إِهْلَاكِهِمْ (Allah'ın) onları helak etmesi فَكَذٰلِكَ İşte aynı şekilde نَفْعَلُ Yaparız *(Kime?)* بِمَنْ Ol kimseye ki كَذَّبَ Seni yalanladı

74. ثُمَّ بَعَثْنَا **Sonra gönderdik** *(Ne vakit?)* مِنْ بَعْدِهِ **Ondan sonra** أَيْ نُوحٍ Yani Nuh'tan sonra *(Kimi gönderdik?)* رُسُلًا **Peygamberleri** *(Kime gönderdik?)* إِلٰى قَوْمِهِمْ **Kavimlerine** *(Bu peygamberler kim gibi?)* كَإِبْرَاهِيمَ İbrahim gibi *(Daha?)* وَهُودٍ Ve Hud gibi *(Daha?)* وَصَالِحٍ Ve Salih gibi فَجَاؤُوهُمْ **Onlar da onlara getirdi** *(Neyi?)* بِالْبَيِّنَاتِ **Beyyineleri** اَلْمُعْجِزَاتِ Mucizeleri فَمَا كَانُوا **Olmadılar** *(Ne?)* لِيُؤْمِنُوا **İman eder** *(Neye iman eder olmadılar?)* بِمَا **Ol şeye ki** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi?)* بِهِ **O şeyi** *(Ne vakit?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** أَيْ Yani قَبْلَ بَعْثِ الرُّسُلِ Peygamberler gönderilmeden önce *(Kime?)* إِلَيْهِمْ Onlara كَذٰلِكَ **İşte böylece** نَطْبَعُ نَخْتِمُ Mühür **basarız** *(Ne üzerine?)* عَلٰى قُلُوبِ الْمُعْتَدِينَ **Haddi aşanların kalpleri üzerine** فَلَا تَقْبَلُ Böylece kabul etmez *(Neyi?)* الْإِيمَانَ İmanı (Ne gibi mühür basarız?) كَمَا طَبَعْنَا Mühür bastığımız gibi *(Ne üzerine?)* عَلٰى قُلُوبِ أُولٰئِكَ Bunların kalpleri üzerine

75. ثُمَّ بَعَثْنَا **Sonra gönderdik** *(Ne vakit?)* مِنْ بَعْدِهِمْ **Onlardan sonra** *(Kimi gönderdik?)* مُوسٰى **Musa'yı** *(Daha?)* وَهَارُونَ **Ve Harun'u** *(Kim gönderdik?)* إِلٰى فِرْعَوْنَ **Firavun'a** *(Daha kime?)* وَمَلَائِهِ قَوْمِهِ **Ve kavmine** *(Neyle gönderdik?)* بِآيَاتِنَا **Ayetlerimizle** *(Öyle ayetlerimiz ki?)* التِّسْعِ Dokuz فَاسْتَكْبَرُوا **Kibirlendiler** *(Neden kibirlendiler?)* عَنِ الْإِيمَانِ İman etmekten *(Neye?)* بِهَا O ayetlere وَكَانُوا **Ve oldular** *(Ne?)* قَوْمًا **Bir kavim ki** مُجْرِمِينَ **Suçlu-günahkarlar**

76. فَلَمَّا جَاءَهُمُ **Ne vakit ki geldi onlara** *(Ne?)* الْحَقُّ **Hak** *(Nereden?)* مِنْ عِنْدِنَا **Bizim katımızdan** قَالُوا **Dediler :** إِنَّ هٰذَا **Muhakkak ki bu** *(Nedir?)* لَسِحْرٌ **Elbette bir sihirdir** *(Öyle sihir ki)* مُبِينٌ بَيِّنٌ ظَاهِرٌ **Apaçık**, zahir

77. قَالَ **Dedi ki** *(Kim?)* مُوسٰى **Musa :** أَتَقُولُونَ **Siz der misiniz?** *(Ne için?)* لِلْحَقِّ **Hak için** *(Ne vakit?)* لَمَّا جَاءَكُمْ **Ne zaman ki size geldi** إِنَّهُ Muhakkak ki o *(Nedir?)* لَسِحْرٌ Elbette bir sihirdir أَسِحْرٌ **Bir sihir midir?** هٰذَا **Bu** وَقَدْ أَفْلَحَ Elbette felaha erdi *(Kim?)* مَنْ Ol kimse ki أَتٰى Getirdi *(Neyi?)* بِهِ Onu *(Daha?)* وَأَبْطَلَ Ve iptal etti *(Neyi?)* سِحْرَ السَّحَرَةِ Sihirbazların sihrini وَلَا يُفْلِحُ **Halbuki felaha ermez** *(Kim?)*

السَّاحِرُونَ **Sihirbazlar** وَالْاِسْتِفْهَامُ Soru *(Nerede?)* فِي الْمَوْضِعَيْنِ Her iki yerde de *(Niçindir?)* لِلْإِنْكَارِ İnkar içindir

78. قَالُوا **Dediler** اَجِئْتَنَا **Bize geldin mi?** *(Niçin?)* لِتَلْفِتَنَا **Bizi döndürmen için** لِتَرُدَّنَا Bizi çevirmen için *(Neden döndürmen için?)* عَمَّا **Ol şeyden ki** وَجَدْنَا **Biz bulduk** *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ **O şey üzerine** *(Kimi bulduk?)* اٰبَاءَنَا **Babalarımızı** *(Daha niçin geldin mi?)* وَتَكُونَ **Ve olması için** *(Kim için?)* لَكُمَا **Siz ikiniz için** *(Ne?)* الْكِبْرِيَاءُ **Büyüklük** اَلْمُلْكُ Mülk *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **O yerde** أَرْضِ مِصْرَ Mısır topraklarında وَمَا نَحْنُ **Ve biz değiliz** *(Kim için?)* لَكُمَا **Siz ikiniz için** *(Ne değiliz?)* بِمُؤْمِنِينَ **İnananlar** مُصَدِّقِينَ Doğurular

﴿وَقَالَ فِرْعَوْنُ ائْتُونِي بِكُلِّ سَاحِرٍ عَلِيمٍ ﴿٧٩﴾﴾ فَائِقٍ فِي عِلْمِ السِّحْرِ ﴿فَلَمَّا جَآءَ السَّحَرَةُ قَالَ لَهُمْ مُوسَىٰ﴾ بَعْدَ مَا قَالُوا لَهُ (إِمَّا أَنْ تُلْقِيَ وَإِمَّا أَنْ نَكُونَ نَحْنُ الْمُلْقِينَ) ﴿أَلْقُوا مَآ أَنتُم مُّلْقُونَ ﴿٨٠﴾﴾ ﴿فَلَمَّآ أَلْقَوْا﴾ حِبَالَهُمْ وَعِصِيَّهُمْ ﴿قَالَ مُوسَىٰ مَا﴾ اِسْتِفْهَامِيَّةٌ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ ﴿جِئْتُم بِهِ ءَآلسِّحْرُ﴾ بَدَلٌ وَفِي قِرَاءَةٍ بِهَمْزَةٍ وَاحِدَةٍ [ٱلسِّحْرُ] إِخْبَارٌ فَمَا اسْمٌ مَوْصُولٌ مُبْتَدَأٌ ﴿إِنَّ اللهَ سَيُبْطِلُهُ﴾ أَيْ سَيَمْحَقُهُ ﴿إِنَّ اللهَ لَا يُصْلِحُ عَمَلَ الْمُفْسِدِينَ ﴿٨١﴾﴾ ﴿وَيُحِقُّ﴾ يُثْبِتُ وَيُظْهِرُ ﴿اللهُ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ﴾ بِمَوَاعِيدِهِ ﴿وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ ﴿٨٢﴾﴾ ﴿فَمَآ اٰمَنَ لِمُوسَىٰٓ إِلَّا ذُرِّيَّةٌ﴾ طَائِفَةٌ ﴿مِنْ﴾ أَوْلَادِ ﴿قَوْمِهِ﴾ أَيْ فِرْعَوْنَ ﴿عَلَىٰ خَوْفٍ مِنْ فِرْعَوْنَ وَمَلَائِهِمْ اَنْ يَفْتِنَهُمْ﴾ يَصْرِفَهُمْ عَنْ دِينِهِ بِتَعْذِيبِهِمْ ﴿وَإِنَّ فِرْعَوْنَ لَعَالٍ﴾ مُتَكَبِّرٌ ﴿فِي الْاَرْضِ﴾ أَرْضِ مِصْرَ ﴿وَإِنَّهُ لَمِنَ الْمُسْرِفِينَ ﴿٨٣﴾﴾ اَلْمُتَجَاوِزِينَ الْحَدَّ بِادِّعَاءِ الرُّبُوبِيَّةِ ﴿وَقَالَ مُوسَىٰ يَا قَوْمِ إِنْ كُنْتُمْ اٰمَنْتُمْ بِاللهِ فَعَلَيْهِ تَوَكَّلُوا إِنْ كُنْتُمْ مُسْلِمِينَ ﴿٨٤﴾﴾ ﴿فَقَالُوا عَلَى اللهِ تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٨٥﴾﴾ أَيْ لَا تُظْهِرْهُمْ عَلَيْنَا فَيَظُنُّوا أَنَّهُمْ عَلَى الْحَقِّ فَيُفْتَتَنُوا بِنَا ﴿وَنَجِّنَا بِرَحْمَتِكَ مِنَ الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٨٦﴾﴾ ﴿وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ وَأَخِيهِ اَنْ تَبَوَّاٰ﴾ اِتَّخِذَا ﴿لِقَوْمِكُمَا بِمِصْرَ بُيُوتًا وَاجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ قِبْلَةً﴾ مُصَلًّى تُصَلُّونَ فِيهِ لِتَأْمَنُوا مِنَ الْخَوْفِ وَكَانَ فِرْعَوْنُ مَنَعَهُمْ مِنَ الصَّلَاةِ ﴿وَأَقِيمُوا الصَّلٰوةَ﴾ أَتِمُّوهَا ﴿وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٧﴾﴾ بِالنَّصْرِ وَالْجَنَّةِ ﴿وَقَالَ مُوسَىٰ رَبَّنَآ إِنَّكَ اٰتَيْتَ فِرْعَوْنَ وَمَلَاَهُ زِينَةً وَاَمْوَالًا فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا رَبَّنَا﴾ آتَيْتَهُمْ ذٰلِكَ ﴿لِيُضِلُّوا﴾ فِي عَاقِبَتِهِ ﴿عَنْ سَبِيلِكَ﴾ دِينِكَ ﴿رَبَّنَا اطْمِسْ عَلَىٰٓ اَمْوَالِهِمْ﴾ اِمْسَخْهَا ﴿وَاشْدُدْ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ﴾ اِطْبَعْ عَلَيْهَا وَاسْتَوْثِقْ ﴿فَلَا يُؤْمِنُوا حَتّٰى يَرَوُا الْعَذَابَ الْاَلِيمَ ﴿٨٨﴾﴾ اَلْمُؤْلِمَ دَعَا عَلَيْهِمْ وَأَمَّنَ هَارُونُ عَلَى دُعَائِهِ

TÜRKÇE ANLAMI

79. Ve Fir'avun dedi ki: «Bütün bilgin, sihir ilminde uzman **sihirbazları bana getirin!»**

80. Ne zaman ki sihirbazlar geldiler ve ya sen at; ya da biz atalım deyince **Musa onlara: «Ne atacaksanız atın» dedi.**

81. Ne zaman ki onlar ip ve sopalarını **attılar Musa dedi ki: «Ne**[1] **getirdiniz; sihir mi?**[2] **Şüphe yok ki Allah onu iptal,** yok **edecektir.**

---

[1] Ayette geçen ما istifham anlamında olup mübtedadır. Haberi de sonrasında gelen جِئْتُمْ cümlesidir.

[2] Ayette geçen ءآلسِّحْرُ kelimesi bedeldir. (Bu kıraatte bu kelime iki hemzeyle okun-

Muhakkak ki, Allah bozguncuların işini düzeltmez.»

82. **«Ve Allah, hakkı kelimeleriyle,** vaatleriyle **hak yapar,** ortaya koyar ve ispat eder **velev ki günahkârlar hoşlanmasınlar.»**

83. **Firavun ve kavminin kendilerine işkence etmesinden,** kendilerine eziyet etmek suretiyle dinlerinden döndüreceği konusunda **korkuya düştükleri için** Firavun'un **kavmin**in gençlerin**den** oluşan **bir guruptan başka kimse Musa'ya iman etmedi. Çünkü Firavun** Mısır **topraklarında ululuk taslayan ve** ilahlık iddia etmek suretiyle haddi **aşanlardan idi.**

84. **Mûsa da dedi ki: «Ey kavmim! Eğer Allah'a imân ettiyseniz, eğer teslimiyette bulunduysanız, artık ona güveniniz.»**

85. **Onlar da dediler ki: «Allah'a güvendik. Ey Rabbimiz! Bizi o zalim kavim için bir fitne kılma.»** Yani onları bize galip kılma ki; hak üzere olduklarını sanıp da bizden sebep fitneye kapılmasınlar.

86. **«Ve rahmetinle bizi kafir kavimden kurtar.»**

87. **Ve Mûsa ile kardeşine vahyettik ki, Mısır'da kavminiz için evler edinin ve** korkudan emin olmak için **evlerinizi,** içerisinde namaz kılacağınız bir **kıble,** namazgâh **yapın.** Zira Firavun namaz kılmayı onlara yasaklamıştı. **Ve namazı dosdoğru eda edin. Mü'minleri** yardım ve cennetle **müjdele!**

88. **Mûsa da dedi ki: «Ey Rabbimiz! Şüphe yok ki, sen Fir'avun'a ve onun kavmine dünya hayatında süs ve mallar verdin. Ey Rabbimiz!** Bunları onlara sonunda **senin yolundan saptırsınlar diye** verdin. **Ey Rabbimiz! Onların mallarını mahvet/sil-süpür ve kalplerinin üstünü şiddetle mühürle** ve sımsıkı bağla! **Tâ ki onlar can yakıcı azabı görünceye kadar imân etmesinler.»** Musa (a.s.) onlara böyle beddua ederken Harun(a.s.) da âmin dedi.

KELİME ANLAMI

79. وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ **Firavun :** ائْتُونِي **Bana getirin** *(Kimi?)* بِكُلِّ سَاحِرٍ **Her sihirbazı** *(Öyle sihirbaz ki)* عَلِيمٍ **Bilgili** فَائِقٍ Üstün *(Nerede?)* فِي عِلْمِ السِّحْرِ Sihir ilminde

80. فَلَمَّا جَاءَ **Ne zaman ki geldi** *(Kim?)* السَّحَرَةُ **Sihirbazlar** قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Kim dedi?)* مُوسَى **Musa** *(Ne vakit?)* بَعْدَ مَا قَالُوا Demelerinden sonra *(Kime?)*

---

muştur: 1. İstifham hemzesi 2. ال'ın hemzesi) Bir diğer kıraatte ise (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) bu kelime tek hemzeyle (اَلسِّحْرُ şeklinde) okunmuştur. Bu kıraate göre اَلسِّحْرُ kelimesi haber, مَا ise mevsule ve mübtedadır. (Ayetin manası müfessirin tercih ettiği kıraate göre verilmiştir. Okuduğumuz kıraatte ise ayetin manası şöyledir. **"Onlar (iplerini) atınca, Musa dedi ki: «Sizin getirdiğiniz sihirdir...**"-Mütercim-)

أَلْقُوا Atanlar ،نَحْنُ الْمُلْقِينَ Ya da biz olalım وَإِمَّا أَنْ نَكُونَ Ya sen at! إِمَّا أَنْ تُلْقِيَ Ona لَهُ
Atın ! *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** أَنْتُمْ **Siz** *(Nesiniz?)* مُلْقُونَ **Atıcılarsınız**

81. فَلَمَّا أَلْقَوْا **Ne zaman ki attılar** *(Neyi?)* حِبَالَهُمْ İplerini *(Daha?)* وَعِصِيَّهُمْ Ve sopalarını قَالَ
Dedi *(Kim?)* مُوسَى **Musa** مَا **Ne** *(Buradaki Mâ nedir?)* اِسْتِفْهَامِيَّةٌ İstifham anlamındadır مُبْتَدَأٌ
Mübtedadır خَبَرُهُ Haberi de şudur : جِئْتُمْ **Getirdiniz** *(Neyi?)* بِهِ **O şeyi** *(O şeyden bedel?)*
ءَآلسِّحْرُ **Sihir mi?** *(Bu es-Sihru kelimesi nedir?)* بَدَلٌ Bedeldir وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de
(okundu) بِهَمْزَةٍ وَاحِدَةٍ Tek hemzeyle *(Bu durumda bu kelime nedir?)* إِخْبَارٌ Haberdir فَمَا Mâ da
(Nedir?) اسْمُ مَوْصُولٍ İsmi Mevsuldür مُبْتَدَأٌ Mübtedadır اللهَ إِنَّ **Muhakkak ki Allah**
سَيُبْطِلُهُ **Onu iptal edecektir** أَيْ سَيَمْحَقُهُ Yani onu silecektir اللهَ إِنَّ **Muhakkak ki**
Allah لَا يُصْلِحُ **Düzeltmez** *(Neyi?)* عَمَلَ الْمُفْسِدِينَ **Müfsitlerin işini**

82. وَيُحِقُّ **Ve hak yapacak** يُثْبِتُ Sabit kılacak*(Daha?)* وَيُظْهِرُ Ve ortaya çıkaracak *(Kim?)* اللهُ
Allah *(Neyi?)* الْحَقَّ **Hakkı** *(Neyle?)* بِكَلِمَاتِهِ **Kelimeleriyle** بِمَوَاعِيدِهِ Vaatleriyle وَلَوْ كَرِهَ
Velev ki hoş görmesin *(Kim?)* الْمُجْرِمُونَ **Suçlu-günahkarlar**

83. فَمَا اٰمَنَ **İman da etmedi** *(Kime?)* لِمُوسَى **Musa'ya** إِلَّا ذُرِّيَّةٌ **Ancak bir zürriyet**
طَائِفَةٌ Bir taife *(Kimden olan zürriyet?)* مِنْ أَوْلَادِ قَوْمِهِ أَيْ فِرْعَوْنَ **Onun** yani Firavunun
kavminin çocuklarından *(O zürriyet ne oldukları halde?)* عَلَى خَوْفٍ **Korku üzere**
oldukları halde *(Kimden korku üzere?)* مِنْ فِرْعَوْنَ **Firavun'dan** *(Daha kimin?)* وَمَلَائِهِمْ
Ve onların kavimlerinin *(O Firavundan bedel?)* أَنْ يَفْتِنَهُمْ **Onları belaya**
uğratmasından يَصْرِفَهُمْ Döndürmesinden *(Neden döndürmesinden?)* عَنْ دِينِهِ Dinlerinden
(Neyle döndürmesi?) بِتَعْذِيبِهِمْ Eziyet etmesiyle وَإِنَّ فِرْعَوْنَ **Muhakkak ki Firavun** *(Nedir?)*
لَعَالٍ مُتَكَبِّرٌ **Elbette yüksekti,** mütekebbirdi *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **O yerde** أَرْضِ مِصْرَ
Mısır topraklarında وَإِنَّهُ **Ve elbette o** *(Nedir?)* لَمِنَ الْمُسْرِفِينَ **Elbette aşırı**
gidenlerdendir الْمُتَجَاوِزِينَ Aşanlardan *(Neyi?)* الْحَدَّ Haddi *(Neyle haddi aşanlardandır?)*
بِادِّعَاءِ الرُّبُوبِيَّةِ İlahlık iddiasıyla

84. وَقَالَ **Dedi** *(Kim?)* مُوسَى **Musa :** يَا قَوْمِ **Ey Kavmim!** إِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz** *(Ne*
iseniz?) اٰمَنْتُمْ **İman etmiş** *(Kime?)* بِاللهِ **Allah'a** فَعَلَيْهِ تَوَكَّلُوا **Artık ona tevekkül edin**
إِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz** *(Ne?)* مُسْلِمِينَ **Teslimiyette bulunmuşlar**

85. فَقَالُوا **Onlar da dediler** عَلَى اللهِ تَوَكَّلْنَا **Allah'a tevekkül ettik** رَبَّنَا **Ey Rabbimiz!**

لَا تَجْعَلْنَا **Bizi yapma** *(Ne?)* فِتْنَةً **Bir fitne** *(Kim için?)* لِلْقَوْمِ **Bir kavim için ki** الظَّالِمِينَ **Zalimler** أَيْ لَا تَظْهَرْهُمْ Yani onları zahir/galip kılma *(Kim üzerine?)* عَلَيْنَا Bizim üzerimize فَيَظُنُّوا Böylece zannederler ki أَنَّهُمْ Elbette onlar *(Nedir?)* عَلَى الْحَقِّ Hak üzerineler فَيَفْتَتِنُوا Böylece fitneye kapılırlar *(Neyle?)* بِنَا Bizden sebep

86. وَنَجِّنَا **Ve bizi kurtar** *(Neyle?)* بِرَحْمَتِكَ **Rahmetinle** *(Kimden kurtar?)* مِنَ الْقَوْمِ **Bir kavimden ki** الْكَافِرِينَ **Kafirlerdir**

87. وَأَوْحَيْنَا **Ve biz vahyettik** *(Kime?)* إِلَى مُوسَى **Musa'ya** *(Daha kime?)* وَأَخِيهِ **Ve onun kardeşine** *(Neyi vahyettik?)* أَنْ **Şunu ki:** تَبَوَّأَا **Hazırlayın!** اِتَّخَذَا Edinin *(Kim için?)* لِقَوْمِكُمَا **Kavminiz için** *(Nerede?)* بِمِصْرَ **Mısır'da** *(Ne hazırlayın?)* بُيُوتًا **Evler** *(Daha?)* وَاجْعَلُوا **Ve yapın** *(Neyi?)* بُيُوتَكُمْ **Evlerinizi** *(Ne yapın?)* قِبْلَةً مُصَلًّى **Kıble** namazgah *(Öyle namazgah ki)* تُصَلُّونَ Namaz kılıyorsunuz *(Nerede?)* فِيهِ Orada *(Niçin evlerinizi namazgah olarak hazırlayın?)* لِتَأْمَنُوا Emin olmanız için *(Neden?)* مِنَ الْخَوْفِ Korkudan وَكَانَ فِرْعَوْنُ Firavun idi *(Ne idi?)* مَنَعَهُمْ Onları menetmişti *(Neden menetmişti?)* مِنَ الصَّلَاةِ Namazdan *(Daha ne yapın?)* وَأَقِيمُوا **Ve dosdoğru kılın** *(Neyi?)* الصَّلٰوةَ **Namazı** أَتِمُّوهَا Namazı tam olarak kılın *(Daha?)* وَبَشِّرْ **Ve müjdele** *(Kimi?)* الْمُؤْمِنِينَ **Müminleri** *(Neyle müjdele?)* بِالنَّصْرِ Yardımla *(Daha?)* وَالْجَنَّةِ Ve cennetle

88. وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* مُوسَى **Musa :** رَبَّنَا **Ey Rabbimiz!** إِنَّكَ **Muhakkak ki sen** آتَيْتَ **Verdin** *(Kime?)* فِرْعَوْنَ **Firavun'a** *(Daha?)* وَمَلَأَهُ **Ve onun kavmine** *(Ne verdin?)* زِينَةً **Bir zinet** *(Daha?)* وَأَمْوَالًا **Ve mallar** *(Nerede?)* فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatında** رَبَّنَا **Ey Rabbimiz** آتَيْتَهُمْ Verdin onlara *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunları *(Niçin verdin?)* لِيُضِلُّوا **Saptırsınlar diye** فِي عَاقِبَتِهِ Sonunda *(Neden saptırsınlar diye?)* عَنْ سَبِيلِكَ دِينِكَ **Senin yolundan** dininden رَبَّنَا **Ey Rabbimiz!** اطْمِسْ **Sil-süpür** *(Neyi?)* عَلَى أَمْوَالِهِمْ **Mallarını** اِمْسَخْهَا Onları başkalaştır-çevir *(Daha?)* وَاشْدُدْ **Ve şiddetle mühürle** *(Ne üzerine?)* عَلَى قُلُوبِهِمْ **Kalpleri üzerine** اِطْبَعْ Mühür bas *(Ne üzerine?)* عَلَيْهَا Onların üzerine *(Daha?)* وَاسْتَوْثِقْ Ve sımsıkı bağla فَلَا يُؤْمِنُوا **İman etmeyecekler** حَتّٰى يَرَوُا **Görünceye dek** *(Neyi?)* الْعَذَابَ **Azabı** *(Öyle azabı ki)* الْأَلِيمَ الْمُؤْلِمَ **Can yakıcı** *(Bu nedir?)* دَعَا Beddua etti *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ Onların üzerine وَأَمَّنَ Ve amin dedi *(Kim?)* هَارُونُ Harun *(Ne üzerine amin dedi?)* عَلَى دُعَائِهِ Onun duası üzerine

﴿قَالَ﴾ تَعَالَى ﴿قَدْ أُجِيبَتْ دَعْوَتُكُمَا﴾ فَمُسِخَتْ أَمْوَالُهُمْ حِجَارَةً وَلَمْ يُؤْمِنْ فِرْعَوْنُ حَتَّى أَدْرَكَهُ الْغَرَقُ ﴿فَاسْتَقِيمَا﴾ عَلَى الرِّسَالَةِ وَالدَّعْوَةِ إِلَى أَنْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ ﴿وَلَا تَتَّبِعَانِّ سَبِيلَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٨٩﴾﴾ فِي اسْتِعْجَالِ قَضَائِي رُوِيَ أَنَّهُ مَكَثَ بَعْدَهَا أَرْبَعِينَ سَنَةً ﴿وَجَاوَزْنَا بِبَنِيَ إِسْرَائِيلَ الْبَحْرَ فَأَتْبَعَهُمْ﴾ لَحِقَهُمْ ﴿فِرْعَوْنُ وَجُنُودُهُ بَغْيًا وَعَدْوًا﴾ مَفْعُولٌ لَهُ ﴿حَتَّىٰ إِذَآ أَدْرَكَهُ الْغَرَقُ قَالَ اٰمَنتُ أَنَّهُ﴾ أَيْ بِأَنَّهُ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْكَسْرِ اسْتِئْنَافًا ﴿لَآ إِلَٰهَ إِلَّا الَّذِيٓ اٰمَنَتْ بِهِ بَنُوٓ إِسْرَائِيلَ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٩٠﴾﴾ كَرَّرَهُ لِيُقْبَلَ مِنْهُ فَلَمْ يُقْبَلْ وَدَسَّ جِبْرِيلُ فِي فِيهِ حَمْأَةَ الْبَحْرِ مَخَافَةَ أَنْ تَنَالَهُ الرَّحْمَةُ وَقَالَ لَهُ ﴿ آلْآنَ﴾ تُؤْمِنُ ﴿وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلُ وَكُنتَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ ﴿٩١﴾﴾ بِضَلَالِكَ وَإِضْلَالِكَ عَنِ الْإِيمَانِ ﴿فَالْيَوْمَ نُنَجِّيكَ﴾ نُخْرِجُكَ مِنَ الْبَحْرِ ﴿بِبَدَنِكَ﴾ جَسَدِكَ الَّذِي لَا رُوحَ فِيهِ ﴿لِتَكُونَ لِمَنْ خَلْفَكَ﴾ بَعْدَكَ ﴿ءَايَةً﴾ عِبْرَةً فَيَعْرِفُوا عُبُودِيَّتَكَ وَلَا يُقْدِمُوا عَلَى مِثْلِ فِعْلِكَ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ بَعْضَ بَنِي إِسْرَائِيلَ شَكُّوا فِي مَوْتِهِ فَأُخْرِجَ لَهُمْ لِيَرَوْهُ ﴿وَإِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ﴾ أَيْ أَهْلِ مَكَّةَ ﴿عَنْ ءَايَاتِنَا لَغَافِلُونَ ﴿٩٢﴾﴾ لَا يَعْتَبِرُونَ بِهَا ﴿وَلَقَدْ بَوَّأْنَا﴾ أَنْزَلْنَا ﴿بَنِيٓ إِسْرَائِيلَ مُبَوَّأَ صِدْقٍ﴾ مَنْزِلَ كَرَامَةٍ وَهُوَ الشَّامُ وَمِصْرُ ﴿وَرَزَقْنَاهُم مِّنَ الطَّيِّبَاتِ فَمَا اخْتَلَفُوا﴾ بِأَنْ آمَنَ بَعْضٌ وَكَفَرَ بَعْضٌ ﴿حَتَّىٰ جَآءَهُمُ الْعِلْمُ إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٩٣﴾﴾ مِنْ أَمْرِ الدِّينِ بِإِنْجَاءِ الْمُؤْمِنِينَ وَتَعْذِيبِ الْكَافِرِينَ ﴿فَإِن كُنتَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿فِي شَكٍّ مِّمَّآ أَنزَلْنَآ إِلَيْكَ﴾ مِنَ الْقَصَصِ فَرْضًا ﴿فَسْئَلِ الَّذِينَ يَقْرَؤُونَ الْكِتَابَ﴾ اَلتَّوْرَاةَ ﴿مِن قَبْلِكَ﴾ فَإِنَّهُ ثَابِتٌ عِنْدَهُمْ يُخْبِرُونَكَ بِصِدْقِهِ قَالَ ﷺ لَا أَشُكُّ وَلَا أَسْئَلُ ﴿لَقَدْ جَآءَكَ الْحَقُّ مِن رَّبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ ﴿٩٤﴾﴾ اَلشَّاكِّينَ فِيهِ ﴿وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللهِ فَتَكُونَ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٩٥﴾﴾ ﴿إِنَّ الَّذِينَ حَقَّتْ﴾ وَجَبَتْ ﴿عَلَيْهِمْ كَلِمَةُ رَبِّكَ﴾ بِالْعَذَابِ ﴿لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٩٦﴾﴾ ﴿وَلَوْ جَآءَتْهُمْ كُلُّ ءَايَةٍ حَتَّىٰ يَرَوُا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿٩٧﴾﴾ فَلَا يَنْفَعُهُمْ حِينَئِذٍ

TÜRKÇE ANLAMI

89. Allah teala **buyurdu ki, «İkinizin de duası kabul olunmuştur.** Bunun üzerine malları taşa dönüştü ve Firavun da boğuluncaya kadar iman etmedi. **Artık** onlara azap gelinceye dek elçilik ve davette **istikamet ediniz ve** benim hükmümü acele isteme konusunda **bilmeyenlerin yoluna tâbi olmayınız.»** Rivayet edildiğine göre bu duadan sonra kırk sene onların üzerinden azap kalkmamıştır.

90. **Ve İsrailoğullarını denizden geçirdik. Fir'avun ile askerleri ise zulmetmek ve saldırmak[1] için onların ardına düşmüştü. Nihâyet boğulacağı anda dedi ki: « Muhakkak ki[2] ben İsrailoğullarının inandığı ilahtan başka ilâh olmadığına imân ettim ve ben de müslümanlardanım.»** Kabul görmesi için imanını bu sözüyle tekrarladı ama kabul edilmedi. Cibril kendisine rahmet edilmesinden korkarak deniz çamurunu alıp Firavunun ağzına tıkadı. Ve ona dedi ki;

91. **«Şimdi mi** iman ediyorsun? **Muhakkak ki sen, daha önce isyan etmiş ve** iman etmekten sapıtman ve saptırman sonucu **bozgunculardan olmuştun.»**

92. **«Artık bugün senin** ruh bulunmayan **cesedini kurtaracağız,** denizden çıkaracağız; **tâ ki, senden geridekilere,** sonra gelenlere **bir ibret olasın,** böylece senin de bir kul olduğunu bilsinler ve senin kalkıştığın bu işe bir daha kalkışmasınlar. İbni Abbas'tan rivayet edildiğine göre; İsrailoğullarından bazıları onun öldüğünde şüpheye düşünce onu görmeleri için denizden çıkarılmıştır. **Ve şüphe yok ki, insanlardan,** Mekkelilerden **birçokları Bizim ayetlerimizden elbette gâfillerdir,** onlardan ibret almazlar.»

93. **Ve andolsun ki, İsrailoğullarını kıymetli bir yurd** olan Şam ve Mısır'**a yerleştirdik. Ve onlara tertemiz şeylerden rızık verdik. Sonra kendilerine ilim gelinceye kadar** kimisinin iman etmesi kimisinin de inkar etmesi şeklinde **ihtilâfta bulunmadılar. Şüphe yok ki, Rabbin onların arasında ihtilâfa düştükleri** dinle ilgili **şeyler hakkında Kıyamet günü** müminleri kurtararak, kafirlere de azap ederek **hükmedecektir.**

94. Ey Muhammed! **eğer sen, sana indirdiklerimizden,** bu kıssalardan faraza **bir şüphe içindeysen senden önce kitap,** Tevrat **okuyanlara sor.** Zira bu kıssalar onların kitaplarında da geçer. Onlar sana bunların doğru olduğunu haber verirler. Hz. Peygamber (s.a.v.) buyurdu ki; "Ne kuşku duyarım, ne de sorarım" **Andolsun ki, sana hak, Rabbinden gelmiştir. Artık şüphe edenlerden,** hakta kuşkuya kapılanlardan **olma!**

95. **Ve sakın Allah'ın ayetlerini yalanlayanlardan olma! Sonra hüsrana uğrayanlardan olursun.**

96-97. **Gerçekten haklarında Rabbinin** azap **sözü sabit,** vacip **olanlar, -kendilerine bütün mucizeler gelmiş olsa bile can yakıcı azabı görünceye kadar- inanmayacaklardır.** Azabı gördükten sonra yapacakları iman ise onlara fayda sağlamayacaktır.

---

[1] ظُلْمًا ve عَدْوًا kelimeleri mefulü lehtir.

[2] أَنَّهُ burada بِأَنَّهُ takdirindedir. Bir kıraatte ise başlangıç olarak kesre ile (إِنَّهُ şeklinde) okunmuştur.

KELİME ANLAMI

89. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* تَعَالَى Allah teala قَدْ أُجِيبَتْ **Elbette kabul edildi** *(Ne?)* دَعْوَتُكُمَا **Siz ikinizin duası** فَمُسِخَتْ Bunun üzerine dönüştürüldü *(Ne?)* أَمْوَالُهُمْ Onların malları *(Neye dönüştürüldü?)* حِجَارَةً Taşlara وَلَمْ يُؤْمِنْ Ve iman etmedi *(Kim?)* فِرْعَوْنُ Firavun حَتَّى أَدْرَكَهُ Nihayet ona erişti *(Ne?)* الْغَرَقُ Boğulma فَاسْتَقِيمَا **Dosdoğru olun** *(Ne üzerine?)* عَلَى الرِّسَالَةِ Elçilik üzerine *(Daha?)* وَالدَّعْوَةِ Ve davet üzerine *(Ne vakte değin?)* إِلَى أَنْ يَأْتِيَهُمْ Gelinceye dek onlara *(Ne?)* الْعَذَابُ Azap وَلَا تَتَّبِعَانِّ **Ve sakın tabi olmayın** سَبِيلَ الَّذِينَ **Ol kimselerin yoluna ki?** لَا يَعْلَمُونَ **Bilmiyorlar** *(Ne hususta onların yoluna gitmeyin?)* فِي اسْتِعْجَالِ قَضَائِي Hükmümün hemen meydana gelmesini isteme konusunda رُوِيَ Rivayet olundu ki أَنَّهُ مَكَثَ Azap durdu بَعْدَهَا O duadan sonra *(Ne kadar durdu?)* أَرْبَعِينَ سَنَةً Kırk sene

90. وَجَاوَزْنَا **Ve geçirdik** *(Kime?)* بِبَنِي إِسْرَائِيلَ **İsrail oğullarına** *(Neyi geçirdik?)* الْبَحْرَ **Denizi** فَأَتْبَعَهُمْ **O da onların peşine düştü** لَحِقَهُمْ Onların ardına düştü *(Kim?)* فِرْعَوْنُ **Firavun** *(Daha?)* وَجُنُودُهُ **Ve onun ordusu** *(Niçin peşine düştü?)* بَغْيًا **Zulüm için** *(Daha?)* وَعَدْوًا **Düşmanlık için** *(Bu iki kelime nedir?)* مَفْعُولٌ لَهُ Mefulü leh'tir حَتَّى إِذَا أَدْرَكَهُ **Nihayet ona geldiğinde** *(Ne?)* الْغَرَقُ **Boğulma** قَالَ **Dedi** آمَنْتُ **Ben iman ettim** أَنَّهُ أَيْ بِأَنَّهُ **Şuna ki** –bi ennehü demektir- وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte ise (okundu) *(Neyle okundu?)* بِالْكَسْرِ Elif nun maddesinin kesresiyle *(Nasıl böyle okundu?)* اسْتِئْنَافًا Başlangıç olarak لَا إِلَهَ **Hiçbir ilah yoktur** إِلَّا الَّذِي **Ancak ol zat vardır ki** آمَنَتْ **İman etti** *(Kime?)* بِهِ **O zata** *(Kim iman etti?)* بَنُو إِسْرَائِيلَ **İsrail oğulları** وَأَنَا **Ve ben de** *(Neyim?)* مِنَ الْمُسْلِمِينَ **Müslümanlardanım** كَرَّرَهُ Bu imanını tekrarladı *(Niçin?)* لِيُقْبَلَ Kabul edilmesi için *(Kimden?)* مِنْهُ Kendisinden فَلَمْ يُقْبَلْ Fakat kabul edilmedi وَدَسَّ Ve tıktı *(Kim?)* جِبْرِيلُ Cebrail *(Nereye?)* فِي فِيهِ Ağzının içine *(Neyi tıktı ?)* حَمْأَةَ الْبَحْرِ Denizin çamurundan *(Niçin böyle yaptı?)* مَخَافَةَ أَنْ تَنَالَهُ Ona ulaşması korkusundan *(Ne ulaşması?)* الرَّحْمَةُ Allah'ın rahmeti وَقَالَ Ve dedi *(Kime ?)* لَهُ Ona

91. آلْآنَ تُؤْمِنُ **Şimdi mi?** İman ediyorsun? وَقَدْ عَصَيْتَ **Halbuki sen isyan etmişti** *(Ne vakit?)* قَبْلُ **Bundan önce** وَكُنْتَ **Ve idin** *(Ne idin?)* مِنَ الْمُفْسِدِينَ **Bozgunculardan** *(Ne sebebiyle bozgunculardan olmuştun?)* بِضَلَالِكَ Sapmanla *(Daha?)*

وَإِضْلَالِكَ Ve saptırmanla *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İmandan

92. فَالْيَوْمَ **Bu günde de** نُنَجِّيكَ **Seni kurtarırız** نُخْرِجُكَ Seni çıkartırız *(Nereden çıkartırız?)* مِنَ الْبَحْرِ Denizden *(Sen ne olduğun halde?)* بِبَدَنِكَ **Bedeninle olduğun halde** جَسَدِكَ Senin cesedinle الَّذِي Öyle cesedin ki لَا رُوحَ Ruh olmayan *(Nerede?)* فِيهِ Kendisinde *(Niçin seni cesedinle kurtaracağız?)* لِتَكُونَ **Olman için** *(Kim için?)* لِمَنْ **Ol kimse için ki** خَلْفَكَ **Senin arkandadır** بَعْدَكَ Senden sonradır *(Ne olasın diye?)* آيَةً عِبْرَةً **Bir ayet,** bir ibret فَيَعْرِفُوا Böylece bilsinler *(Neyi?)* عُبُودِيَّتَكَ Senin kulluğunu وَلَا يُقْدِمُوا Ve teşebbüs etmesinler *(Neye?)* عَلَى مِثْلِ فِعْلِكَ Senin yaptığının benzerine وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ İbni Abbas'tan *(r.a.)* rivayet edildi ki أَنَّ بَعْضَ بَنِي إِسْرَائِيلَ İsrail oğullarından bazısı شَكُّوا Şüpheye düştüler *(Ne hususta?)* فِي مَوْتِهِ Onun ölümü hususunda فَأُخْرِجَ Bundan sebep (cesedi) çıkarıldı *(Kime?)* لَهُمْ Onlar için *(Niçin çıkarıldı?)* لِيَرَوْهُ Onu görsünler diye وَإِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ **Muhakkak ki insanların çoğu** أَيْ أَهْلِ مَكَّةَ Yani Mekke ahalisi عَنْ آيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizden** *(Nedirler?)* لَغَافِلُونَ **Elbette gafillerdir** لَا يَعْتَبِرُونَ İbretle düşünmezler *(Neyi?)* بِهَا O ayetleri

93. وَلَقَدْ بَوَّأْنَا **Ve elbette biz yerleştirdik** أَنْزَلْنَا Konaklattık *(Kimi?)* بَنِي إِسْرَائِيلَ **İsrail oğullarını** *(Nereye yerleştirdik?)* مُبَوَّأَ صِدْقٍ **Doğru bir yurda** مَنْزِلَ كَرَامَةٍ Kıymetli bir yere وَهُوَ O yer de *(Nedir?)* الشَّامُ Şam *(Daha?)* وَمِصْرُ Ve Mısırdır *(Daha ne yaptık?)* وَرَزَقْنَاهُمْ **Ve onları rızıklandırdık** *(Neden rızıklandırdık?)* مِنَ الطَّيِّبَاتِ **Temiz şeylerden** فَمَا اخْتَلَفُوا **Anlaşmazlığa düşmediler** بِأَنْ Şöyle ki آمَنَ İman etti *(Kim?)* بَعْضٌ Bir kısmı *(Daha?)* وَكَفَرَ Ve inkar etti *(Kim?)* بَعْضٌ Diğer bir kısmı *(Neye değin anlaşmazlığa düşmediler?)* حَتَّى جَاءَهُمُ **Onlara gelinceye dek** *(Ne?)* الْعِلْمُ **İlim** إِنَّ رَبَّكَ **Muhakkak ki senin rabbin** يَقْضِي **Hüküm verecektir** بَيْنَهُمْ **Aralarında** *(Ne vakit?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ **Kıyamet gününde** *(Ne hususta hüküm verecektir?)* فِيمَا **Ol hususta ki** كَانُوا **Onlar idiler** *(Nerede idiler?)* فِيهِ **O hususta** *(Ne idiler?)* يَخْتَلِفُونَ **İhtilaf ediyorlar** *(Onların ihtilaf ettikleri şey de nedendir?)* مِنْ أَمْرِ الدِّينِ Din konusunda *(Neyle hüküm verecektir?)* بِإِنْجَاءِ الْمُؤْمِنِينَ Müminleri kurtarmakla *(Daha?)* وَتَعْذِيبِ الْكَافِرِينَ Ve kafirlere azap etmekle

94. فَإِنْ كُنْتَ **Şayet sen isen** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(Nerede isen?)* فِي شَكٍّ **Şüphede**

(Nede şüphede isen?) مِمَّا **Ol şeyde ki** أَنْزَلْنَا **Biz indirdik** *(Kime indirdik?)* إِلَيْكَ **Sana** *(O indirdiğimiz şeyler de nedendir?)* مِنَ الْقَصَصِ Kıssalardan فَرْضًا Faraza (şüphede isen) فَسْئَلْ **Sor o zaman!** *(Kime?)* الَّذِينَ **Ol kimselere ki** يَقْرَؤُونَ **Okuyorlar** *(Neyi?)* الْكِتَابَ اَلتَّوْرَاةَ **Kitabı,** Tevratı *(Onlar da kimlerdendir?)* مِنْ قَبْلِكَ **Senden öncekilerden** فَإِنَّهُ Zira bu olaylar *(Nedir?)* ثَابِتٌ Sabittir *(Nerede sabittir?)* عِنْدَهُمْ Onların katında يُخْبِرُونَكَ Sana haber verirler *(Neyi haber verirler?)* بِصِدْقِهِ Kıssanın doğruluğunu قَالَ Dedi *(Kim?)* ﷺ Hz. Peygamber (s.a.v.) لَا أَشُكُّ Ben şüphe etmem *(Daha?)* وَلَا أَسْئَلُ Ve sormam da لَقَدْ جَاءَكَ **Elbette geldi sana** *(Ne?)* الْحَقُّ **Hak** *(Kimden ?)* مِنْ رَبِّكَ **Senin Rabbinden** فَلَا تَكُونَنَّ **Öyleyse sakın olma!** *(Kimlerden olma?)* مِنَ الْمُمْتَرِينَ **Şüphecilerden** اَلشَّاكِينَ Kuşkuya kapılanlardan *(Ne hakkında?)* فِيهِ O indirilenler hakkında

95. وَلَا تَكُونَنَّ **Ve kesinlikle olma da** *(Kimlerden?)* مِنَ الَّذِينَ **Ol kimselerden ki** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi yalanladılar?)* بِاٰيَاتِ اللهِ **Allah'ın ayetlerini** فَتَكُونَ **Bundan dolayı olursun** *(Kimlerden olursun?)* مِنَ الْخَاسِرِينَ **Hüsrana uğrayanlardan**

96. إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak ol kimseler ki** حَقَّتْ **Hak oldu** وَجَبَتْ Gerekti-kesinleşti *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** *(Ne?)* كَلِمَةُ رَبِّكَ **Rabbinin kelimesi** *(Neyle olan kelimesi?)* بِالْعَذَابِ Azapla لَا يُؤْمِنُونَ **İman etmezler**

97. وَلَوْ جَاءَتْهُمْ **Velev gelse bile onlara** *(Ne gelse bile?)* كُلُّ اٰيَةٍ **Her türlü ayet** *(Ne vakte değin iman etmezler?)* حَتّٰى يَرَوُا **Onlara görünceye dek** *(Neyi?)* الْعَذَابَ **Azabı** *(Öyle azap ki?)* الْاَلِيمَ **Can yakıcı** فَلَا يَنْفَعُهُمْ Bu da onlara fayda vermez *(Ne vakit?)* حِينَئِذٍ Ol vakit

﴿فَلَوْلَا﴾ فَهَلَّا ﴿كَانَتْ قَرْيَةٌ﴾ أُرِيدَ أَهْلُهَا ﴿اٰمَنَتْ﴾ قَبْلَ نُزُولِ الْعَذَابِ بِهَا ﴿فَنَفَعَهَآ إِيمَانُهَآ إِلَّا﴾ لَكِنَّ ﴿قَوْمَ يُونُسَ لَمَّآ اٰمَنُوا﴾ عِنْدَ رُؤْيَةِ أَمَارَةِ الْعَذَابِ وَلَمْ يُؤَخِّرُوا إِلَى حُلُولِهِ ﴿كَشَفْنَا عَنْهُمْ عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَمَتَّعْنَاهُمْ إِلَى حِينٍ ﴿٩٨﴾﴾ إِنْقِضَاءِ آجَالِهِمْ ﴿وَلَوْ شَآءَ رَبُّكَ لَاٰمَنَ مَنْ فِي الْأَرْضِ كُلُّهُمْ جَمِيعًا أَفَأَنْتَ تُكْرِهُ النَّاسَ﴾ بِمَا لَمْ يَشَأْهُ اللهُ مِنْهُمْ ﴿حَتّٰى يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٩٩﴾﴾ لَا ﴿وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ اَنْ تُؤْمِنَ إِلَّا بِإِذْنِ اللهِ﴾ بِإِرَادَتِهِ ﴿وَيَجْعَلُ الرِّجْسَ﴾ الْعَذَابَ ﴿عَلَى الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٠٠﴾﴾ يَتَدَبَّرُونَ آيَاتِ اللهِ ﴿قُلِ﴾ لِكُفَّارِ مَكَّةَ ﴿انْظُرُوا مَاذَا﴾ أَيِ الَّذِي ﴿فِي السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ مِنَ الْآيَاتِ الدَّالَّةِ عَلَى وَحْدَانِيَّةِ اللهِ تَعَالَى ﴿وَمَا تُغْنِي الْآيَاتُ وَالنُّذُرُ﴾ جَمْعُ نَذِيرٍ أَيِ الرُّسُلُ ﴿عَنْ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠١﴾﴾ فِي عِلْمِ اللهِ أَيْ مَا تَنْفَعُهُمْ ﴿فَهَلْ﴾ فَمَا ﴿يَنْتَظِرُونَ﴾ بِتَكْذِيبِكَ ﴿إِلَّا مِثْلَ اَيَّامِ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ مِنَ الْأُمَمِ أَيْ مِثْلَ وَقَائِعِهِمْ مِنَ الْعَذَابِ ﴿قُلْ فَانْتَظِرُوا﴾ ذٰلِكَ ﴿إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ ﴿١٠٢﴾﴾ ﴿ثُمَّ نُنَجِّي﴾ اَلْمُضَارِعُ لِحِكَايَةِ الْحَالِ الْمَاضِي ﴿رُسُلَنَا وَالَّذِينَ اٰمَنُوا﴾ مِنَ الْعَذَابِ ﴿كَذٰلِكَ﴾ الْإِنْجَاءِ ﴿حَقًّا عَلَيْنَا نُنْجِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٣﴾﴾ اَلنَّبِيَّ ﷺ وَأَصْحَابَهُ حِينَ تَعْذِيبِ الْمُشْرِكِينَ ﴿قُلْ يٰٓاَيُّهَا النَّاسُ﴾ أَيْ يَا أَهْلَ مَكَّةَ ﴿إِنْ كُنْتُمْ فِي شَكٍّ مِنْ دِينِي﴾ أَنَّهُ حَقٌّ ﴿فَلَآ اَعْبُدُ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ وَهُوَ الْأَصْنَامُ لِشَكِّكُمْ فِيهِ ﴿وَلٰكِنْ اَعْبُدُ اللهَ الَّذِي يَتَوَفّٰيكُمْ﴾ يَقْبِضُ أَرْوَاحَكُمْ ﴿وَاُمِرْتُ اَنْ﴾ أَيْ بِأَنْ ﴿اَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٤﴾﴾ ﴿وَ﴾ قِيلَ لِي ﴿اَنْ اَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا﴾ مَائِلًا إِلَيْهِ ﴿وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٠٥﴾﴾ ﴿وَلَا تَدْعُ﴾ تَعْبُدْ ﴿مِنْ دُونِ اللهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ﴾ إِنْ عَبَدْتَهُ ﴿وَلَا يَضُرُّكَ﴾ إِنْ لَمْ تَعْبُدْهُ ﴿فَإِنْ فَعَلْتَ﴾ ذٰلِكَ فَرْضًا ﴿فَإِنَّكَ إِذًا مِنَ الظّٰلِمِينَ ﴿١٠٦﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

98. **Yunus'un kavmi hariç,**[1] **herhangi bir ülke** halkı, **keşke** kendilerine azap gelmeden önce **iman etse de bu imanları kendilerine fayda verseydi! Yunus'un kavmi** azap emarelerini görüp de azabın gelişine kadar ertelemeden **iman edince, kendilerinden dünya hayatındaki rezillik azabını kaldırdık ve onları bir süre,** ecelleri sona erene dek **faydalandırdık.**

99. **Ve Eğer Rabbin dileseydi elbette yeryüzünde kim varsa hepsi**

[1] إِلَّا burada لٰكِنْ anlamındadır.

iman ederdi. Artık mü'min olsunlar diye Allah'ın kendileri hakkında dilemediği şeye **insanları sen mi zorlayacaksın?** Hayır!

100. **Allah'ın izni,** iradesi **olmadan hiç kimse inanamaz. O, pisliği,** azabı Allah'ın ayetlerini **düşünmeyenler üzerine kılar.**

101. Mekkeli kafirlere **de ki: «Bakınız! Göklerde ve yerdekiler,** Allah'ın birliğine delalet eden ayetler **nelerdir?»**[1] **Fakat** Allah'ın ilminde **imân etmeyen bir kavim için âyetler ve korkutucular**[2] **bir fayda vermez.**

102. **Onlar,** seni yalanlamakla **kendilerinden önce gelip geçmiş** toplumların başlarına gelen azap dolu **günlerinin benzerlerinden başkasını mı bekliyorlar?**[3] **De ki: Haydi** bunu **bekleyin! Şüphesiz ben de sizinle beraber bekleyenlerdenim.**

103. **Sonra Biz peygamberlerimizi ve iman etmiş olanları** azaptan **kurtarırız.**[4] **Bu şekilde** bir kurtarmayla **müminleri,** müşrikler kendilerine azap ederken Hz. Peygamber(s.a.v.) ve onun arkadaşlarını **kurtarmak bizim üzerimize bir haktır.**

104. **De ki: «Ey insanlar!** Mekkeliler! **Eğer siz benim dinim**in hak olduğun**da kuşku içindeyseniz, (haberiniz olsun ki) ben** sırf siz kuşku içindesiniz diye **Allah'tan başka taptığınız şeyler** olan putlara **ibadet etmem. Şu kadarı var ki ben** ruhlarınızı kabzetmek suretiyle **sizin canınızı alan Allah'a ibadet ederim. Ve ben mü'minlerden olmakla**[5] **emrolundum.»**

105. **Ve** bana **hanîf** (hak dine yönelici) **olarak yüzünü dine çevir; sakın müşriklerden olma, diye** söylendi.»

106. **«Ve Allah'tan başka** ibadet ettiğin takdirde **sana fayda ve** ibadet etmediğin takdirde de **zarar veremiyecek olanlara ibadet etme! Şayet** faraza bunları **yapacak olursan şüphe yok ki, sen o takdirde zalimlerden olursun.»**

KELİME ANLAMI

98. فَلَوْلَا فَهَلَّا كَانَتْ **Olsaydı ya!** *(Ne?)* قَرْيَةٌ **Bir memleket** أُرِيدَ Kastedilmiştir *(Ne?)* أَهْلُهَا Oranın ahalisi *(Ne olsaydı?)* اٰمَنَتْ **İman etmiş** *(Ne vakit?)* قَبْلَ نُزُولِ الْعَذَابِ Azap inmeden önce *(Nereye?)* بِهَا O memlekete فَنَفَعَهَا **Ve onlara fayda etmiş** *(Ne?)* إِيمَانُهَا **İmanları** يُونُسَ قَوْمَ إِلَّا لَكِنَّ **Ancak,** lakin **Yunus'un kavmi** لَمَّا اٰمَنُوا

[1] Ayetteki ذَا kelimesi اَلَّذِي anlamındadır.
[2] اَلنُّذُرُ kelimesi نَذِيرٌ kelimesinin çoğulu olup "elçiler" anlamına gelir.
[3] Ayeteki هَلْ kelimesi مَا anlamındadır.
[4] نُنَجِّي fiili burada geçmiş hali hikaye etmek içindir.
[5] Ayetteki أَنْ, بِأَنْ takdirindedir.

Ne zaman ki iman ettiler *(Ne vakit?)* عِنْدَ رُؤْيَةِ أَمَارَةِ الْعَذَابِ Azabın emarelerini gördükleri anda وَلَمْ يُؤَخِّرُوا Ve ertelemediler *(Neye kadar?)* إِلَى حُلُولِهِ Azabın gelip-çatmasına kadar كَشَفْنَا **Açtık-Kaldırdık** *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Neyi açtık?)* عَذَابَ الْخِزْيِ **Rezillik azabını** *(O azap ne olduğu halde?)* فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatında** *(Daha ne yaptık?)* وَمَتَّعْنَاهُمْ **Ve onları faydalandırdık** *(Neye kadar?)* إِلَى حِينِ اِنْقِضَاءِ آجَالِهِمْ Ecellerinin bittiği belli **Bir müddete kadar**

99. وَلَوْ شَاءَ **Şayet dileseydi** *(Kim?)* رَبُّكَ **Senin Rabbin** لَاٰمَنَ **Elbette iman ederdi** *(Kim?)* مَنْ **Ol kimseler ki** فِي الْاَرْضِ **Yeryüzündedir** كُلُّهُمْ **Hepsi onların** جَمِيعًا **Hep birlikte** اَفَاَنْتَ **Sen mi** تُكْرِهُ **Zorlayacaksın** *(Kimi?)* النَّاسَ **İnsanları** *(Neyle zorlayacaksın?)* بِمَا Ol şeyle ki لَمْ يَشَأْهُ Onu dilemedi *(Kim?)* اللّٰهُ Allah *(Kimden dilemedi?)* مِنْهُمْ Onlardan *(Ne vakte kadar zorlayacaksın?)* حَتّٰى يَكُونُوا **Oluncaya kadar** مُؤْمِنِينَ **Müminler** لَا Hayır!..

100. وَمَا كَانَ **Olmadı** *(Kim için?)* لِنَفْسٍ **Hiçbir nefis için** *(Ne olmadı?)* اَنْ تُؤْمِنَ **İman etmesi** اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ **Ancak Allah'ın izniyle** بِإِرَادَتِهِ Onun iradesiyle وَيَجْعَلُ **Ve O kılar** *(Neyi?)* الرِّجْسَ الْعَذَابَ **Pisliği,** Azabı *(Kim üzerine kılar?)* عَلَى الَّذِينَ **Ol kimseler üzerine ki** لَا يَعْقِلُونَ **Akıllarını kullanmıyorlar** يَتَدَبَّرُونَ Düşünmüyorlar *(Neyi?)* آيَاتِ اللّٰهِ Allah'ın ayetlerini

101. قُلْ **De ki** *(Kime?)* لِكُفَّارِ مَكَّةَ Mekkeli kafirlere انْظُرُوا **Bakın!** مَاذَا **Ne var ?** أَيِ الَّذِي Yani ol şeye bakın ki *(Nerededir?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerdedir** *(Daha?)* وَالْاَرْضِ **Ve yerdedir** *(O yerde ve gökte olanlar da nedendir?)* مِنَ الْآيَاتِ Ayetlerden *(Öyle ayetler ki)* الدَّالَّةِ Delalet eden *(Neye?)* عَلٰى وَحْدَانِيَّةِ اللّٰهِ تَعَالٰى Allah tealanın tekliğine وَمَا تُغْنِي **Fakat fayda sağlamaz** *(Ne?)* الْآيَاتُ **Ayetler** *(Daha?)* وَالنُّذُرُ **Ve korkutucular** *(Bu 'nüzür' kelimesi nedir?)* جَمْعُ نَذِيرٍ Nezir kelimesinin cemisidir أَيِ الرُّسُلُ Yani Resuller *(Kime fayda sağlamaz?)* عَنْ قَوْمٍ **Bir kavme ki** لَا يُؤْمِنُونَ **İman etmezler** *(Nerede iman etmezler?)* فِي عِلْمِ اللّٰهِ Allah'ın ilminde أَيْ مَا تَنْفَعُهُمْ Yani onlara bir menfaat sağlamaz

102. فَهَلْ **Bekliyorlar mı?** –Beklemiyorlar– *(Ne sebebiyle?)* بِتَكْذِيبِكَ Seni yalanlamaları sebebiyle اِلَّا مِثْلَ اَيَّامِ الَّذِينَ **Ancak ol kimselerin günlerinin benzerini ki** خَلَوْا **Geçtiler** *(Ne vakit?)* مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan önce** *(Onlardan kimlerdendir?)* مِنَ الْأُمَمِ (Diğer) Kavimlerden أَيْ مِثْلَ وَقَائِعِهِمْ Yani onlara olan şeyi *(Onlara olan da nedendir?)* مِنَ الْعَذَابِ Azap قُلْ **De ki;** فَانْتَظِرُوا ذٰلِكَ **Bekleyin!..** bunu

إِنِّي **Muhakkak ki ben** مَعَكُمْ **Sizinle birlikte** *(Neyim?)* مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ **Bekleyenlerdenim**

103. ثُمَّ نُنَجِّي **Sonra biz kurtarırız** اَلْمُضَارِعُ Buradaki muzari sigası *(Nedir?)* لِحِكَايَةِ الْحَالِ الْمَاضِي Geçmiş durumu hikaye etmek içindir *(Kimi kurtarırız?)* رُسُلَنَا **Elçilerimizi** *(Daha kimi?)* وَالَّذِينَ **Ve ol kimseleri ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Neden kurtarırız?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaptan *(Bir kurtarmayla ki?)* كَذٰلِكَ الْإِنْجَاءِ **Aynı** kurtarma **şekliyle** حَقًّا **Hak olarak** *(Kim üzerine?)* عَلَيْنَا **Bizim üzerimize** نُنْجِ **Kurtarırız** *(Kimi?)* الْمُؤْمِنِينَ **Müminleri** ﷺ اَلنَّبِيَّ Hz. Peygamberi *(Daha?)* وَأَصْحَابَهُ Ve onun ashabını *(Ne vakit?)* حِينَ تَعْذِيبِ الْمُشْرِكِينَ Müşrikler eziyet ettiklerinde

104. قُلْ **De ki** يَا أَيُّهَا النَّاسُ **Ey insanlar** أَيْ يَا أَهْلَ مَكَّةَ Ey Mekkeliler! إِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz** *(Ne iseniz?)* فِي شَكٍّ **Bir şüphe içinde** *(Neden bir şüphe içinde?)* مِنْ دِينِي **Benim dinimden** *(Benim dinimden bede?l)* أَنَّهُ حَقٌّ Onun hak olduğundan فَلَا اَعْبُدُ **Ben ibadet etmem** *(Neye?)* الَّذِينَ **Ol şeylere ki** تَعْبُدُونَ **Siz ibadet ediyorsunuz** *(O şeyler ne olduğu halde?)* مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani ondan gayrı وَهُوَ Onlar *(Nedir?)* الْأَصْنَامُ Putlardır *(Niçin böyle yapmam?)* لِشَكِّكُمْ فِيهِ Siz onda şüphe ettiğiniz için وَلٰكِنْ اَعْبُدُ **Velakin ibadet ederim** *(Kime?)* اللهَ **Allah'a** الَّذِي **Öyle Allah ki** يَتَوَفّٰيكُمْ **Sizi**(n canlarınızı) **alıverir** يَقْبِضُ Kabzeder *(Neyi?)* أَرْوَاحَكُمْ Ruhlarınızı وَأُمِرْتُ **Ve ben emrolundum** اَنْ أَيْ بِأَنْ اَكُونَ **Olmamla** –yani 'bi en' demektir- *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُؤْمِنِينَ **Müminlerden**

105. وَ قِيلَ لِي **Ve** dendi bana اَنْ اَقِمْ **Doğrult diye** *(Neyi?)* وَجْهَكَ **Yüzünü** *(Ne için?)* لِلدِّينِ **Din için** *(Ne olduğun halde?)* حَنِيفًا مَائِلًا إِلَيْهِ **Hanif**, ona yönelici **olarak** وَلَا تَكُونَنَّ **Ve sakın olma** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُشْرِكِينَ **Müşriklerden**

106. وَلَا تَدْعُ تَعْبُدْ **Ve tapma!** مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka olduğu halde** *(Neye tapma?)* مَا **Ol şeylere ki** لَا يَنْفَعُكَ **Sana fayda vermiyor** إِنْ عَبَدْتَهُ Şayet ona ibadet etsen *(Daha?)* وَلَا يَضُرُّكَ **Ve zarar da vermiyor** إِنْ لَمْ تَعْبُدْهُ Şayet ona ibadet etmesen فَإِنَّكَ إِذًا Faraza فَرْضًا فَإِنْ فَعَلْتَ ذٰلِكَ **Ve eğer yaparsan** bunu **Elbette sen o vakit** مِنَ الظَّالِمِينَ **Zalimlerden olursun**

﴿وَإِنْ يَمْسَسْكَ﴾ يُصِبْكَ ﴿اللهُ بِضُرٍّ﴾ كَفَقْرٍ وَمَرَضٍ ﴿فَلَا كَاشِفَ﴾ رَافِعَ ﴿لَهُ إِلَّا هُوَ وَإِنْ يُرِدْكَ بِخَيْرٍ فَلَا رَآدَّ﴾ دَافِعَ ﴿لِفَضْلِهِ﴾ اَلَّذِي أَرَادَكَ بِهِ ﴿يُصِيبُ بِهِ﴾ أَيْ بِالْخَيْرِ ﴿مَنْ يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿١٠٧﴾﴾ ﴿قُلْ يَآ أَيُّهَا النَّاسُ﴾ أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ ﴿قَدْ جَآءَكُمُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنِ اهْتَدٰى فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ﴾ لِأَنَّ ثَوَابَ اهْتِدَائِهِ لَهُ ﴿وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا﴾ لِأَنَّ وَبَالَ ضَلَالِهِ عَلَيْهَا ﴿وَمَآ أَنَا عَلَيْكُمْ بِوَكِيلٍ ﴿١٠٨﴾﴾ فَأُجْبِرَكُمْ عَلَى الْهُدٰى ﴿وَاتَّبِعْ مَا يُوحٰى إِلَيْكَ﴾ مِنْ رَبِّكَ ﴿وَاصْبِرْ﴾ عَلَى الدَّعْوَةِ وَأَذَاهُمْ ﴿حَتّٰى يَحْكُمَ اللهُ﴾ فِيهِمْ بِأَمْرِهِ ﴿وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ ﴿١٠٩﴾﴾ أَعْدَلُهُمْ وَقَدْ صَبَرَ حَتّٰى حَكَمَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ بِالْقِتَالِ وَأَهْلِ الْكِتَابِ بِالْجِزْيَةِ

TÜRKÇE ANLAMI

107. **Ve eğer Allah sana** fakirlik ve hastalık gibi **bir zarar dokundurursa artık O'ndan başka onu açacak,** kaldıracak **kimse yoktur. Ve eğer sana bir hayır dilerse artık O'nun** kendisini sana dilediği **fazlını geri çevirecek,** ona engel olacak **kimse de yoktur. Bunu,** yani hayrı **kullarından dilediğine eriştirir ve ziyade mağfiretli, çok merhametlidir.**

108. **De ki: «Ey insanlar!** Mekkeliler! **Muhakkak ki, Rabbiniz tarafından size hak gelmiştir. Artık her kim hidâyeti kabul ederse hidâyete kendisi için ermiş olur.** Zira bu hidayetinin karşılığında gelecek mükafat kendisinedir. **Ve her kim dalâlete düşerse şüphe yok ki, kendi aleyhine dalâlete düşmüş olur.** Zira dalaletinin vebali de yine kendinedir. **Ben sizin üzerinize bir vekil değilim** ki size hidayete zorlayayım.»

109. **Sana vahyolunana tâbi ol ve Allah** onlar hakkında emriyle **hükmedinceye kadar** davet etmeye ve onların eziyetlerine karşı **sabır göster. Ve o, hükmedenlerin en hayırlısı,** en adili**dir.** Nitekim Hz. Peygamber efendimiz(s.a.v.) "müşriklerle savaşma", "ehl-i kitaptan da cizye alma" hükmü gelinceye kadar sabır göstermiştir.

KELİME ANLAMI

107. وَإِنْ يَمْسَسْكَ يُصِبْكَ **Şayet sana dokundurursa,** isabet ettirirse **(Kim?)** اللهُ **Allah** *(Neyi?)* بِضُرٍّ **Bir zararı** *(Ne gibi?)* كَفَقْرٍ Fakirlik gibi *(Daha?)* وَمَرَضٍ Ve hastalık gibi فَلَا **Artık açıcı,** kaldırıcı **yoktur** *(Neyi?)* لَهُ **Onu** إِلَّا هُوَ **Ancak o vardır** وَإِنْ كَاشِفَ رَافِعَ يُرِدْكَ **Ve şayet sana dilerse** *(Neyi?)* بِخَيْرٍ **Bir hayrı** فَلَا رَادَّ دَافِعَ **Artık çevirecek,**

geri döndürecek **yoktur** *(Neyi?)* لِفَضْلِهِ **Onun fazlını** اَلَّذِي Öyle fazlı ki أَرَادَكَ Sana diledi *(Neyi?)* بِهِ Onu يُصِيبُ **İsabet ettirir** *(Neyi?)* بِهِ **Onu** أَيْ بِالْخَيْرِ Yani hayrı *(Kime?)* مَنْ **Ol kimseye ki** يَشَاءُ **Diler** *(O hayır dilediği de kimlerdendir?)* مِنْ عِبَادِهِ **Onun kullarından** وَهُوَ **O** *(Nedir?)* الْغَفُورُ **Ziyade mağfiret edendir** الرَّحِيمُ **Ziyade merhamet edendir**

108. قُلْ **De ki** يَا اَيُّهَا النَّاسُ **Ey insanlar!** أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ Mekkeliler!.. قَدْ جَاءَكُمْ **Elbette siz geldi** *(Ne?)* الْحَقُّ **Hak** *(Kimden geldi?)* مِنْ رَبِّكُمْ **Sizin rabbinizden** فَمَنِ اهْتَدٰى **Artık kim ki doğru yola gelirse** فَإِنَّمَا يَهْتَدِي **Ancak doğru yola gelir** *(Kim için?)* لِنَفْسِهِ **Kendisi için** *(Niçin kendisi için?)* لِأَنَّ ثَوَابَ اهْتِدَائِهِ Zira doğru yola gelmesinin sevabı *(Nedir?)* لَهُ Kendisinedir وَمَنْ ضَلَّ **Ve her kim de saparsa** فَإِنَّمَا يَضِلُّ **Ancak sapar** *(Kim aleyhine?)* عَلَيْهَا **Kendi aleyhine** *(Niçin kendi aleyhine sapar?)* لِأَنَّ وَبَالَ ضَلَالِهِ Zira sapmasının vebali *(Nedir?)* عَلَيْهَا Kendi üzerinedir وَمَا اَنَا **Ve ben değilim** عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Ne değilim?)* بِوَكِيلٍ **Bir vekil** فَأُجْبِرَكُمْ Ki bundan sebep sizi zorlayayım *(Neye?)* عَلَى الْهُدٰى Hidayete

109. وَاتَّبِعْ **Tabi ol!** *(Neye?)* مَا **Ol şeye ki** يُوحٰى **Vahyediliyor** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** *(Kimden?)*مِنْ رَبِّكَ Rabbinden *(Daha?)* وَاصْبِرْ **Ve sabret** *(Neye sabret?)* عَلَى الدَّعْوَةِ Onları davete sabret *(Daha?)* وَأَذَاهُمْ Ve onların eziyetlerine *(Ne vakte kadar?)* حَتّٰى يَحْكُمَ **Hükmedinceye kadar** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Ne hususta?)* فِيهِمْ Onlar hakkında *(Neyle hükmedinceye kadar?)* بِأَمْرِهِ Emriyle وَهُوَ **O** *(Nedir?)* خَيْرُ الْحَاكِمِينَ **Hakimlerin en hayırlısıdır** أَعْدَلُهُمْ Onların en adaletlisidir وَقَدْ صَبَرَ Nitekim sabretti *(Ne vakte kadar?)* حَتّٰى حَكَمَ Hükmedinceye kadar *(Kim üzerine?)* عَلَى الْمُشْرِكِينَ Müşrikler üzerine *(Neyle hükmedinceye kadar?)* بِالْقِتَالِ Savaşla *(Daha kimin üzerine hükmedilinceye kadar?)* وَأَهْلِ الْكِتَابِ Ve ehli kitap üzerine *(Neyle hükmedinceye kadar?)* بِالْجِزْيَةِ Cizyeyle

١١

سُورَةُ هُودٍ

مَكِّيَّةٌ اِلَّا (وَأَقِمِ الصَّلَاةَ) الْآيَةَ
أَوْ اِلَّا (فَلَعَلَّكَ تَارِكٌ) اَلْآيَةَ وَ(أُولٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ) الْآيَةَ
مِأَةٌ وَاثْنَتَانِ اَوْ وَثَلَاثٌ وَعِشْرُونَ آيَةً

سُورَةُ هُودٍ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿مَكِّيَّةٌ اِلَّا (وَأَقِمِ الصَّلَاةَ) الْآيَةَ أَوْ اِلَّا (فَلَعَلَّكَ تَارِكُ) اَلْآيَةَ وَ(أُولٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ) الْآيَةَ مِأَةٌ وَاثْنَتَانِ اَوْ وَثَلَاثٌ وَعِشْرُونَ آيَةً﴾

﴿الٓرٰ﴾ اللهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ هٰذَا ﴿كِتَابٌ أُحْكِمَتْ اٰيَاتُهُ﴾ بِعَجِيبِ النَّظْمِ وَبَدِيعِ الْمَعَانِي ﴿ثُمَّ فُصِّلَتْ﴾ بُيِّنَتْ بِالْأَحْكَامِ وَالْقَصَصِ وَالْمَوَاعِظِ ﴿مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ خَبِيرٍ ﴿١﴾﴾ اللهِ ﴿اَلَّا﴾ أَيْ بِأَنْ لَا ﴿تَعْبُدُوا اِلَّا اللهَ اِنَّنِي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ﴾ بِالْعَذَابِ إِنْ كَفَرْتُمْ ﴿وَبَشِيرٌ ﴿٢﴾﴾ بِالثَّوَابِ إِنْ آمَنْتُمْ ﴿وَاَنِ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ﴾ مِنَ الشِّرْكِ ﴿ثُمَّ تُوبُوٓا﴾ اِرْجِعُوا ﴿اِلَيْهِ﴾ بِالطَّاعَةِ ﴿يُمَتِّعْكُمْ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿مَتَاعًا حَسَنًا﴾ بِطِيبِ عَيْشٍ وَسَعَةِ رِزْقٍ ﴿اِلٰى اَجَلٍ مُسَمًّى﴾ هُوَ الْمَوْتُ ﴿وَيُؤْتِ﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿كُلَّ ذِي فَضْلٍ﴾ فِي الْعَمَلِ ﴿فَضْلَهُ﴾ جَزَاءَهُ ﴿وَاِنْ تَوَلَّوْا﴾ فِيهِ حَذْفُ إِحْدَى التَّاءَيْنِ أَيْ تُعْرِضُوا ﴿فَاِنِّي اَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ كَبِيرٍ ﴿٣﴾﴾ هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿اِلَى اللهِ

مَرْجِعُكُمْ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤﴾ ﴿وَمِنْهُ الثَّوَابُ وَالْعَذَابُ وَنَزَلَ كَمَا رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ فِيمَنْ كَانَ يَسْتَحْيِي أَنْ يَتَخَلَّى أَوْ يُجَامِعَ فَيُفْضِيَ إِلَى السَّمَاءِ وَقِيلَ فِي الْمُنَافِقِينَ ﴿أَلَا إِنَّهُمْ يَثْنُونَ صُدُورَهُمْ لِيَسْتَخْفُوا مِنْهُ﴾ أَيِ اللهِ ﴿أَلَا حِينَ يَسْتَغْشُونَ ثِيَابَهُمْ﴾ يَتَغَطَّوْنَ بِهَا ﴿يَعْلَمُ﴾ تَعَالَى ﴿مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ﴾ فَلَا يُغْنِي اسْتِخْفَاؤُهُمْ ﴿إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٥﴾﴾ أَيْ بِمَا فِي الْقُلُوبِ

TÜRKÇE ANLAMI

11- Hûd Sûresi

12 veya 17 ile 114. ayetler hariç Mekke'de inmiştir.

Yüz yirmi iki veya yüz yirmi üç ayettir.

Bismillahirrahmanirrahim

1. **Elif, Lâm, Râ.**[1] Bu, **hikmet sahibi, her şeyden haberdar olan** Allah **tarafından ayetleri** farklı bir üslup ve eşsiz manalarla **sağlamlaştırılmış sonra da** hüküm, kıssa ve vaazlarla **açıklanmış** beyan edilmiş **bir kitaptır.**

2. **Şöyle ki; Allah'tan başkasına ibadet etmeyin. Şüphesiz ki ben, onun tarafından size (gönderilmiş),** eğer inkar ederseniz azapla **uyarıcı ve** iman ederseniz sevapla **müjdeleyiciyim.**

3. **Ve Rabbinizden mağfiret dileyin, sonra da ona tövbe edin** itaat ederek dönün. **Ki, Allah, tayin edilmiş bir süreye** ölüme **kadar** geniş rızık ve hoş hayatla **güzel bir şekilde sizi** dünyada **yaşatsın ve** amelde **fazlası olan herkese de** ahirette **fazlalığını,** karşılığını **versin. Eğer döner**[2] yüz çevirir**seniz, ben sizin için büyük bir günün** kıyamet gününün **azabından korkarım.**

4. **Dönüşünüz ancak Allah'adır. O her şeye Kadir'dir.** Azap ve sevap da Allah'ın kadir olduğu şeylerdendir.

   Aşağıdaki ayet Buhari'nin İbni Abbas'tan rivayet ettiği gibi helada veya cima esnasında avret mahallini açmaktan utanan kişiler, bir görüşe göre de münafıklar hakkında inmiştir.

5. **Biliniz ki, onlar, ondan** Allah'tan **gizlenmek için göğüslerini eğerler. Biliniz ki, onlar elbiselerine bürünürlerken,** onlara sarınırlarken **Allah** Teâlâ **onların neyi gizlediklerini ve neyi açığa çıkardıklarını bilir.** Dolayısıyla gizlenmeleri bir şey ifade etmez. **Çünkü O, kalplerin özünü** yani onda olanı **gayet iyi bilendir.**

---

[1] Bu harflerle ne kastettiğini en iyi Allah bilir.

[2] تَوَلَّوْا fiilinin aslında bulunan iki ta harfinden biri hazfedilmiştir.

KELİME ANLAMI

سُورَةُ هُود ﴿١١﴾

11- Hûd Sûresi

مَكِّيَّةٌ Mekkidir. اِلَّا (وَأَقِمِ الصَّلَاةَ) اَلْآيَةَ Ancak *'Namazını dosdoğru kıl...'* ayeti أَوْ اِلَّا (فَلَعَلَّكَ تَارِكٌ) اَلْآيَةَ Veya *'Belki de sen (Göğsün daraladarak sana vahyolunanın bazısını) terk edeceksin'* ayeti وَ(أُولٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ) اَلْآيَةَ Ve *'İşte onlar Kuran'a inanırlar...'* ayeti Mekki değildir. *(Bu süre kaç ayettir?)* مِأَةٌ وَاثْنَتَانِ Yüz yirmi iki اَوْ وَثَلَاثٌ وَعِشْرُونَ آيَةً Ya da yüz yirmi üç ayettir بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla (başlarım)

1. الٓرٰ **Elif Lâm Râ** اَللهُ Allah *(Nedir?)* أَعْلَمُ En iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Maksadını *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bu harfler ile هٰذَا Bu *(Nedir?)* كِتَابٌ **Bir kitaptır** *(Öyle kitap ki)* اُحْكِمَتْ **Sağlam kılındı** *(Ne?)* اٰيَاتُهُ **Ayetleri** *(Ne ile?)* بِعَجِيبِ النَّظْمِ Nazmının şaşırtıcılığı *(Daha?)* وَبَدِيعِ الْمَعَانِي Manalarının eşsizliğiyle ثُمَّ فُصِّلَتْ **Sonra tafsil edildi** بُيِّنَتْ (O ayetler) açıklandı *(Ne ile?)* بِالْأَحْكَامِ Hükümler وَالْقَصَصِ Kıssalar وَالْمَوَاعِظِ Ve nasihatlerle *(Kim tarafından tafsil edildi?)* مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ **Son derece hikmet sahibi zat tarafından** *(Öyle zat ki,)* خَبِيرٍ **Haberdar olan** اَللهِ Yani Allah (c.c.)

2. *(Ne tafsil edildi?)* اَلَّا أَيْ بِأَنْ لَا تَعْبُدُوا **İbadet etmemeniz** 'En', 'Bien' manasındadır. *(Kimden başkasına?)* اِلَّا اللهَ **Allah'dan başkasına** اِنَّنِي **Muhakkak ki ben** لَكُمْ **Size** مِنْهُ **O Allah tarafından (gönderilmiş)** *(Neyim?)* نَذِيرٌ **Bir uyarıcıyım** *(Ne ile?)* بِالْعَذَابِ Azap ile اِنْ كَفَرْتُمْ Şayet küfrederseniz *(Daha neyim?)* وَبَشِيرٌ **Müjdeciyim** *(Ne ile?)* بِالثَّوَابِ Sevap ile اِنْ آمَنْتُمْ Şayet iman ederseniz

3. *(Daha ne tafsil edilmiştir?)* وَاَنِ اسْتَغْفِرُوا **Mağfiret dileyin** *(Kimden?)* رَبَّكُمْ **Rabbinizden** *(Neden?)* مِنَ الشِّرْكِ Şirkten ثُمَّ تُوبُوا **Sonra tövbe edin** اِرْجِعُوا Dönün *(Kime?)* اِلَيْهِ **O Allah'a** *(Ne ile?)* بِالطَّاعَةِ İtaatle *(Ne diye tövbe edesiniz?)* يُمَتِّعْكُمْ **Sizi faydalandırsın diye** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Nasıl?)* مَتَاعًا **Faydalanmakla** *(Öyle faydalanmak ki)* حَسَنًا **Güzel olan** *(Ne ile?)* بِطِيبِ عَيْشٍ İyi bir hayatla *(Daha ne ile?)* وَسَعَةِ رِزْقٍ Bol rızıkla *(Ne zamana kadar?)* اِلٰى اَجَلٍ مُسَمًّى **Belirli bir vakte kadar** هُوَ O da *(Nedir?)* اَلْمَوْتُ Ölümdür *(Daha ne diye tövbe edesiniz?)*

وَيُؤْتِ **Ve versin diye** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Kime?)* كُلَّ ذِي فَضْلٍ **Her fazilet sahibine** *(Ne hususta?)* فِي الْعَمَلِ Amel hususunda *(Neyi?)* فَضْلَهُ **Lütfunu** جَزَاءَهُ Mükâfatını وَإِنْ تَوَلَّوْا **Eğer yüz çevirirseniz** فِيهِ Burada vardır *(Ne vardır?)* فَإِنِّي أَيْ تُعْرِضُوا İki ta'dan birinin hazfi حَذْفُ إِحْدَى التَّاءَيْنِ Yani dönerseniz **Muhakkak ki ben** أَخَافُ **Korkarım** *(Kim için?)* عَلَيْكُمْ **Sizin için** *(Neden korkarım?)* عَذَابَ يَوْمٍ **Bir günün azabından** *(Öyle gün ki)* كَبِيرٍ **Son derece büyük olan** هُوَ O gün de *(Nedir?)* يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüdür

4. إِلَى اللهِ **Yalnız Allah'adır** *(Ne?)* مَرْجِعُكُمْ **Dönüşünüz** وَهُوَ **O Allah** عَلَى كُلِّ شَيْءٍ **Her şey üzerine** *(Nedir?)* قَدِيرٌ **Ziyade gücü yetendir** وَمِنْهُ الثَّوَابُ Sevap gücü yettiği şeylerdendir وَالْعَذَابُ Azap da

5. وَنَزَلَ (Bu ayet) inmiştir كَمَا رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ Buhari'nin rivayet ettiği gibi *(Kimden?)* عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ İbni Abbas'dan *(Kim hakkında inmiştir?)* فِيمَنْ كَانَ يَسْتَحْيِي Haya eden kişi hakkında *(Neden?)* أَنْ يَتَخَلَّى Kaza-i hacet yapmaktan أَوْ يُجَامِعَ Ya da cima etmekten فِي الْمُنَافِقِينَ Münafıklar hakkında inmiştir *(Kim hakkında inmiştir?)* وَقِيلَ Denildi ki إِلَى السَّمَاءِ فَيُفْضِيَ Üstünü açıyor أَلَا إِنَّهُمْ **Bilesiniz ki kesinlikle onlar** يَثْنُونَ صُدُورَهُمْ **Bükerler** *(Neyi?)* **Göğüslerini** *(Niye?)* لِيَسْتَخْفُوا مِنْهُ **Gizlenmek için O'ndan** أَيِ اللهِ Yani Allah'tan أَلَا **İyi bilin ki** *(Ne zamanda?)* حِينَ يَسْتَغْشُونَ **Büründükleri zamanda** *(Nereye?)* ثِيَابَهُمْ **Elbiselerine** *(Yani?)* يَتَغَطَّوْنَ بِهَا Elbiselerine sarıldıklarında يَعْلَمُ **Allah** (c.c.) **bilir** *(Öyle Allah ki)* تَعَالَى Yüce olan *(Neyi?)* مَا يُسِرُّونَ **Gizlediklerini** *(Daha?)* وَمَا يُعْلِنُونَ **Aşikar yaptıklarını** فَلَا يُغْنِي اِسْتِخْفَاؤُهُمْ Dolayısıyla gizlenmeleri fayda vermez إِنَّهُ **Çünkü O Allah** *(Nedir?)* أَيْ بِمَا فِي الْقُلُوبِ **Kalplerin özünü** بِذَاتِ الصُّدُورِ عَلِيمٌ **Ziyade bilicidir** *(Neyi?)* Yani kalplerde olanı

﴿وَمَا مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿دَآبَّةٍ فِي الْأَرْضِ﴾ هِيَ مَا دَبَّ عَلَيْهَا ﴿إِلَّا عَلَى اللهِ رِزْقُهَا﴾ تَكَفُّلَ بِهِ فَضْلًا مِنْهُ تَعَالَى ﴿وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا﴾ مَسْكَنَهَا فِي الدُّنْيَا أَوِ الصُّلْبِ ﴿وَمُسْتَوْدَعَهَا﴾ بَعْدَ الْمَوْتِ أَوْ فِي الرَّحِمِ ﴿كُلٌّ﴾ مِمَّا ذُكِرَ ﴿فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ۝٦﴾ بَيِّنٍ هُوَ اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ ﴿وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ﴾ أَوَّلُهَا الْأَحَدُ وَآخِرُهَا الْجُمُعَةُ ﴿وَكَانَ عَرْشُهُ﴾ قَبْلَ خَلْقِهِمَا ﴿عَلَى الْمَآءِ﴾ وَهُوَ عَلَى مَتْنِ الرِّيحِ ﴿لِيَبْلُوَكُمْ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِخَلَقَ أَيْ خَلَقَهُمَا وَمَا فِيهِمَا مِنْ مَنَافِعَ لَكُمْ وَمَصَالِحَ لِيَخْتَبِرَكُمْ ﴿أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا﴾ أَيْ أَطْوَعُ لِلهِ ﴿وَلَئِنْ قُلْتَ﴾ يَا مُحَمَّدُ لَهُمْ ﴿إِنَّكُمْ مَبْعُوثُونَ مِنْ بَعْدِ الْمَوْتِ لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ﴾ مَا ﴿هٰذَآ﴾ الْقُرْآنُ النَّاطِقُ بِالْبَعْثِ وَالَّذِي تَقُولُهُ ﴿إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ ۝٧﴾ بَيِّنٌ وَفِي قِرَاءَةٍ (سَاحِرٌ) وَالْمُشَارُ إِلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ ﴿وَلَئِنْ أَخَّرْنَا عَنْهُمُ الْعَذَابَ إِلَى﴾ مَجِيءِ ﴿أُمَّةٍ﴾ أَوْقَاتٍ ﴿مَعْدُودَةٍ لَيَقُولُنَّ﴾ اِسْتِهْزَاءً ﴿مَا يَحْبِسُهُ﴾ مَا يَمْنَعُهُ مِنَ النُّزُولِ قَالَ تَعَالَى ﴿أَلَا يَوْمَ يَأْتِيهِمْ لَيْسَ مَصْرُوفًا﴾ مَدْفُوعًا ﴿عَنْهُمْ وَحَاقَ﴾ نَزَلَ ﴿بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ۝٨﴾ مِنَ الْعَذَابِ ﴿وَلَئِنْ أَذَقْنَا الْإِنْسَانَ﴾ الْكَافِرَ ﴿مِنَّا رَحْمَةً﴾ غِنًى وَصِحَّةً ﴿ثُمَّ نَزَعْنَاهَا مِنْهُ إِنَّهُ لَيَؤُوسٌ﴾ قَنُوطٌ مِنْ رَحْمَةِ اللهِ ﴿كَفُورٌ ۝٩﴾ شَدِيدُ الْكُفْرِ بِهِ ﴿وَلَئِنْ أَذَقْنَاهُ نَعْمَآءَ بَعْدَ ضَرَّآءَ﴾ فَقْرٍ وَشِدَّةٍ ﴿مَسَّتْهُ لَيَقُولَنَّ ذَهَبَ السَّيِّئَاتُ﴾ اَلْمَصَائِبُ ﴿عَنِّي﴾ وَلَمْ يَتَوَقَّعْ زَوَالَهَا وَلَا شُكْرَ عَلَيْهَا ﴿إِنَّهُ لَفَرِحٌ﴾ بَطِرٌ ﴿فَخُورٌ ۝١٠﴾ عَلَى النَّاسِ بِمَا أُوتِيَ ﴿إِلَّا﴾ لٰكِنِ ﴿الَّذِينَ صَبَرُوا﴾ عَلَى الضَّرَّاءِ ﴿وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ فِي النَّعْمَاءِ ﴿أُولٰئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ۝١١﴾ هُوَ الْجَنَّةُ ﴿فَلَعَلَّكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿تَارِكٌ بَعْضَ مَا يُوحَى إِلَيْكَ﴾ فَلَا تُبَلِّغُهُمْ إِيَّاهُ لِتَهَاوُنِهِمْ بِهِ ﴿وَضَائِقٌ بِهِ صَدْرُكَ﴾ بِتِلَاوَتِهِ عَلَيْهِمْ لِأَجْلِ ﴿أَنْ يَقُولُوا لَوْلَآ﴾ هَلَّا ﴿أُنْزِلَ عَلَيْهِ كَنْزٌ أَوْ جَآءَ مَعَهُ مَلَكٌ﴾ يُصَدِّقُهُ كَمَا اقْتَرَحْنَا ﴿إِنَّمَآ أَنْتَ نَذِيرٌ﴾ فَمَا عَلَيْكَ إِلَّا الْبَلَاغُ لَا الْإِتْيَانُ بِمَا اقْتَرَحُوهُ ﴿وَاللهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ۝١٢﴾ حَفِيظٌ فَيُجَازِيهِمْ

TÜRKÇE ANLAMI

6. **Yeryüzünde yürüyen her canlının [1] rızkı, yalnızca Allah'ın üzerinedir.** Allah Teâlâ fazl-ı kereminden onun rızkını üstlenmiştir. **Allah o canlının durduğu yeri,** dünyadaki meskenini veya sulbü **ve** ölümden sonra **bırakılacağı mekanı** veya rahmi **bilir.** Bu zikredilenlerin **hepsi açık** aşikar **bir kitapta** levh-i mahfuz'da**dır.**

[1] دَابَّة Yeryüzünde hareket eden her canlıdır. مِنْ دَابَّةٍ kelimesindeki مِنْ harf-i ceri de zaittir.

7. **O, hanginizin daha güzel amel edeceği** Allah'a daha çok itaat edeceği **hususunda sizi imtihan etmek için gökleri ve yeri** Pazar günüyle başlayan ve Cuma günüyle biten **altı günde yaratandır. Arş'ı da** yeri ve göğü yaratmadan önce **su üzerinde,** su ise rüzgarın sırtında **idi.**[1] Yani, o yeri ve göğü ve o ikisinde bulunup yararınız ve menfaatinize olan her şeyi sizi denemek için yarattı. **Andolsun ki,** Ey Muhammed! Şayet onlara: **"Siz ölümden sonra muhakkak diriltileceksiniz" desen, elbette kafir olanlar: "Bu,** dirilmekten ve senin söylediklerinden bahseden Kur'an **açık** aşikar **bir büyüden**[2] **başka bir şey değildir"**[3] **derler.**

8. **Andolsun ki, eğer biz onlardan azabı sayılı bir süre,** vakit gelinceye **kadar ertelesek, onlar mutlaka** alay ederek **"Onun engelleyen,** inmekten men eden **nedir?" derler.** Allah Teâlâ buyurdu ki: **Biliniz ki, onlara azap geldiği gün, onlardan uzaklaştırılacak** defedilecek **değildir. Ve alay etmekte oldukları şey,** azap **onları çepeçevre kuşatacak,** tepelerine inecektir.

9. **Eğer** kafir **insana tarafımızdan bir rahmet,** sıhhat ve zenginlik **tattırır, sonra da bunu ondan çekip alırsak, elbette o tamamen ümitsiz,** Allah'ın rahmetinden ümidini kesmiş **ve nankör** Allah'a karşı küfrü şiddetli **olur.**

10. **Eğer kendisine dokunan bir zarar** fakirlik ve zorluk**tan sonra da ona bir nimet tattırırsak, elbette "Kötülükler** musibetler **benden gitti" der.** Nimetlerin yok olabileceğini asla düşünmez ve onlara karşı Allah'a şükür de etmez. **Çünkü o şımarık,** azgın ve kendisine verilenden ötürü insanlara karşı **kibirlidir.**

11. **Ancak**[4] musibetlere **sabredip** nimet içindeyken **salih amel işleyenler, işte onlar için bağışlama ve büyük bir mükâfat** cennet **vardır.**

12. **Belki de sen** Ey Muhammed! **"Ona** -bizim istediğimiz gibi- **bir hazine indirilseydi**[5] **veya onunla beraber** onu tasdik eden **bir melek gelseydi** ya!" **demelerinden** ötürü **sana vahy olunan ayetlerin bir kısmını terk edecek,** alay ettikleri için bunu onlara tebliğ etmeyecek **ve** bunu onlara okumaktan **ruhun daralacaktır. Sen ancak bir uyarıcısın.** Sana düşen sadece tebliğ etmektir, onların istediklerini getirmek değil. **Allah ise her şeye vekîl,** gözetici**dir.** Bu sebeple onları cezalandıracaktır.

---

[1] لِيَبْلُوَ fiilindeki ل harf-i ceri خَلَقَ fiiline müteallikdir.

[2] Diğer bir kıraatte بِسِحْرٍ kelimesi سَاحِرٌ şeklinde okunur. Bu durumda işaret edilen Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem'dir.

[3] إِنْ هَٰذَا terkibindeki إِنْ kelimesi مَا anlamında olumsuzluk edatıdır.

[4] إِلَّا الَّذِينَ terkibindekiإِلَّا kelimesi لَٰكِنْ (istisna-i munkatı) manasındadır.

[5] لَوْلَا أُنْزِلَ terkibindeki لَوْلَا kelimesi هَلَّا anlamında (azarlama ifade eden tevbih harfi)dir.

KELİME ANLAMI

6. وَمَا مِنْ (زَائِدَةٌ) دَابَّةٍ **Hiçbir canlı yoktur ki** ('min' zaittir) *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** هِيَ Bu (Dabbe) *(Nedir?)* مَا دَبَّ عَلَيْهَا Yeryüzünde yürüyendir إِلَّا عَلَى اللهِ **Ancak Allah'a aittir** *(Ne?)* رِزْقُهَا **Onların rızıkları** تَكَفَّلَ بِهِ Allah (c.c.) rızka kefil oldu *(Ne olarak?)* فَضْلًا مِنْهُ تَعَالَى Yüce zatından bir lütuf olarak وَيَعْلَمُ **Ve Allah (c.c.) bilir** *(Neyi?)* مُسْتَقَرَّهَا **O canlının durduğu yeri** مَسْكَنَهَا فِي الدُّنْيَا Yani dünyadaki meskenini أَوِ الصُّلْبِ Ya da sulbündeki (yerini) *(Daha neyi bilir?)* وَمُسْتَوْدَعَهَا **İleride bırakılacağı yeri** بَعْدَ الْمَوْتِ Yani ölümden sonra أَوْ فِي الرَّحِمِ Ya da rahimde كُلٌّ **Bunların tamamı** *(Neyin tamamı?)* مِمَّا ذُكِرَ Zikredilenlerin *(Neredendir?)* فِي كِتَابٍ **Kitaptadır** *(Öyle kitap ki?)* مُبِينٍ **Apaçık olan** بَيِّنٍ Anlaşılır olan هُوَ اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ O da levhi mahfuzdur

7. وَهُوَ الَّذِي **O öyle bir Allah'tır ki** خَلَقَ **Yarattı** *(Neyi?)* السَّمٰوَاتِ **Gökleri** *(Daha?)* وَالْأَرْضَ **Ve yeri** *(Ne kadar zamanda?)* فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ **Altı günde** أَوَّلُهَا الْأَحَدُ Birinci günü Pazar'dır وَآخِرُهَا الْجُمُعَةُ Son günü ise Cuma'dır وَكَانَ عَرْشُهُ **Ve Arş'ı idi** *(Neden önce?)* قَبْلَ خَلْقِهِمَا Yer ve göğü yaratmadan önce *(Ne üzerinde idi?)* عَلَى الْمَاءِ **Su üzerinde idi** وَهُوَ Bu su ise *(Ne üzerindedir?)* عَلٰى مَتْنِ الرِّيحِ Rüzgarın sırtı üzerindedir *(Niçin yeri göğü yarattı?)* لِيَبْلُوَكُمْ **Sizi sınamak için** *(Bu lam nereye müteallikdir?)* مُتَعَلِّقٌ 'خَلَقَ' kelimesine müteallikdir بِخَلَقَ أَيْ خَلَقَهُمَا Yani yeri göğü yarattı وَمَا فِيهِمَا Ve onların içerisinde olan her şeyi *(Onlar da nelerdir?)* مِنْ مَنَافِعَ لَكُمْ وَمَصَالِحَ Sizin menfaatinize ve yararınıza olan şeyler *(Ne için yarattı?)* لِيَخْتَبِرَكُمْ Sizi denemek için *(Ne konuda sınamak için?)* أَيُّكُمْ **Hanginiz** أَحْسَنُ **Daha güzeldir** *(Ne bakımdan?)* عَمَلًا **Amel bakımından** أَيْ أَطْوَعُ لِلّٰهِ Yani Allah'a daha itaatkâr olan وَلَئِنْ قُلْتَ **Andolsun şayet dersen** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed (s.a.v.) *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne dersen?)* إِنَّكُمْ مَبْعُوثُونَ مِنْ بَعْدِ الْمَوْتِ **Muhakkak siz diriltileceksiniz** *(Neden sonra?)* لَيَقُولَنَّ **Öldükten sonra Elbette der** *(Kim?)* الَّذِينَ كَفَرُوا **Küfredenler** *(Ne derler?)* إِنْ (مَا) هٰذَا **Bu değildir** (Burada 'in' 'mâ' manasındadır) اَلْقُرْآنُ النَّاطِقُ بِالْبَعْثِ Yani ölüm sonrasındaki dirilmeden bahseden Kuran *(Daha neden bahseden)* وَالَّذِي تَقُولُهُ Ve senin söylediklerinden إِلَّا سِحْرٌ **Ancak büyüdür** *(Öyle büyü ki?)*

مُبِينٍ **Apaçık olan** بَيِّنٌ Anlaşılır olan (سَاحِرٌ قِرَاءَةٍ وَفِي» Bir kıraatta سَاحِرٌ 'büyücü' şeklindedir وَالْمُشَارُ إِلَيْهِ Ve kendisine işaret edilen de *(Kimdir?)* ﷺ اَلنَّبِيُّ Peygamber *(s.a.v.)* dir

8. وَلَئِنْ اَخَّرْنَا **Andolsun ki şayet ertelesek** *(Kimden?)* عَنْهُمُ **Onlardan** *(Neyi?)* اَلْعَذَابَ **Azabı** *(Ne zamana kadar?)* أُمَّةٍ (مَجِيءِ) إِلَى **O müddet** gelinceye **kadar** أَوْقَاتٍ Yani vakit *(Öyle müddet ki)* مَعْدُودَةٍ **Sayısı belli olan** لَيَقُولُنَّ **Elbette derler** *(Nasıl?)* اِسْتِهْزَاءً Alaya alarak *(Ne derler?)* مَا يَحْبِسُهُ **Bu (azabı) alıkoyan da nedir** مَا يَمْنَعُهُ O azabı engelleyen nedir *(Neden?)* مِنَ النُّزُولِ İnmesinden قَالَ تَعَالَى Yüce olan Allah buyurdu اَلَا **Şunu bilsinler ki** يَوْمَ يَأْتِيهِمْ **Onlara (azap) geldiği günde** لَيْسَ مَصْرُوفًا **Çevrilecek değildir** مَدْفُوعًا Yani giderilecek değildir *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** وَحَاقَ **Ve kuşattı** نَزَلَ Yani indi *(Kimi kuşattı?)* بِهِمْ **Onları** *(Ne?)* مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ **Kendisiyle alay eder oldukları şeyler** *(O da neden ibarettir?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaptan

9. وَلَئِنْ اَذَقْنَا **Andolsun ki tattıracak olsak** *(Kime?)* اَلْاِنْسَانَ **İnsana** اَلْكَافِرَ Yani kafire *(Kimden?)* مِنَّا **Tarafımızdan** *(Ne tattırsak?)* رَحْمَةً **Bir nimet** غِنًى وَصِحَّةً Yani bolluk ve sağlık ثُمَّ نَزَعْنَاهَا **Sonra o nimetleri alıversek** *(Kimden?)* مِنْهُ **Ondan** اِنَّهُ **Muhakkak ki o insan** *(Nedir?)* لَيَؤُوسٌ **Tamamen ümitsiz** قَنُوطٌ Yani ümidini kesmiş**dir** *(Neden?)* مِنْ رَحْمَةِ اللهِ Allah'ın rahmetinden *(Daha nedir?)* كَفُورٌ **Nankördür** شَدِيدُ الْكُفْرِ بِهِ Allah'a karşı küfrü şiddetlidir.

10. وَلَئِنْ اَذَقْنَا **Ve andolsun ki tattıracak olsak** *(Kime?)* هُ **İnsana** *(Ne?)* نَعْمَاءَ **Nimet** *(Neden sonra?)* بَعْدَ ضَرَّاءَ **Sıkıntıdan sonra** فَقْرٍ وَشِدَّةٍ Yani fakirlik ve zorluktan sonra *(Öyle sıkıntı ki?)* مَسَّتْهُ **Başına gelmiş olan** لَيَقُولُنَّ **Elbette diyecektir** *(Ne diyecektir?)* ذَهَبَ السَّيِّئَاتُ **Kötülükler gitti** اَلْمَصَائِبُ Yani musibetler *(Kimden?)* عَنِّي **Benden** وَلَمْ يَتَوَقَّعْ زَوَالَهَا Gideceğinden endişe duymaz وَلَا شُكْرَ عَلَيْهَا O nimetlere şükür de etmez اِنَّهُ **Çünkü o (insan)** *(Nedir?)* لَفَرِحٌ **Çok şımarıktır** بَطَرٌ Yani gururludur *(Daha nedir?)* فَخُورٌ **Kibirlidir** *(Kime karşı?)* عَلَى النَّاسِ İnsanlara karşı *(Ne sebebiyle?)* بِمَا أُوتِيَ Kendisine verilenler sebebiyle

11. اِلَّا **Fakat** ('illâ' 'lâkin' manasındadır) **sabredenler** *(Neye?)* عَلَى الضَّرَّاءِ Musibetlere *(Daha kimler?)* وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ **Salih amel işleyenler** *(Nerede?)* فِي النَّعْمَاءِ Bolluk içerisinde أُولَئِكَ لَهُمْ **İşte onlar içindir** *(Ne?)* مَغْفِرَةٌ **Bağışlama** *(Daha?)* وَاَجْرٌ كَبِيرٌ **Ziyade büyük olan mükâfat** هُوَ الْجَنَّةُ O da cennettir

12. فَلَعَلَّكَ **Belki de sen** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(s.a.v.)* *(Nesin?)* تَارِكٌ **Terk edeceksin** *(Neyi?)* بَعْضَ مَا **O şeyin bazısını ki** يُوحٰى **Vahyolunuyor** *(Kime?)* إِلَيْكَ **Sana** فَلَا تُبَلِّغْهُمْ Bu sebeple onlara tebliğ etmeyeceksin *(Neyi?)* إِيَّاهُ O bir kısım vahyi *(Niye?)* لِتَهَاوُنِهِمْ بِهِ Onların bu vahyi basite almaları sebebiyle *(Daha nesin?)* وَضَائِقٌ بِهِ **Ve bu sebeple daralacak** *(Ne?)* صَدْرُكَ **Ruhun** عَلَيْهِمْ بِتِلَاوَتِهِ Onlara o vahyi okuman sebebiyle *(Niçin terk edeceksin?)* لِأَجْلِ اَنْ يَقُولُوا **Dedikleri** için *(Ne söylemeleri?)* لَوْلَا (هَلَّا) **O'na indirilmeli değil miydi?** ('levlâ', 'hellâ' manasındadır) *(Ne?)* أُنْزِلَ عَلَيْهِ كَنْزٌ **Bir hazine** اَوْ جَاءَ مَعَهُ **Ya da O'nunla birlikte gelmeli değil miydi?** *(Kim?)* مَلَكٌ **Bir melek** *(Öyle melek ki)* يُصَدِّقُهُ O'nu tasdik ediyor *(Nasıl?)* كَمَا اقْتَرَحْنَا Bizim istediğimiz gibi إِنَّمَا اَنْتَ **Muhakkak ki sen** *(Nesin?)* نَذِيرٌ **Korkutucusun** فَمَا عَلَيْكَ O halde sana düşmez *(Neden başkası?)* إِلَّا الْبَلَاغُ Tebliğ etmekten başkası لَا الْإِتْيَانُ Yoksa getirmek düşmez *(Neyi?)* بِمَا اقْتَرَحُوهُ Onların istediklerini وَاللّٰهُ **Allah (c.c.)** *(Neye?)* عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** *(Nedir?)* وَكِيلٌ **Vekildir** حَفِيظٌ Yani koruyandır فَيُجَازِيهِمْ Ki neticede onları cezalandıracaktır

﴿اَمْ﴾ بَلْ أَ﴿يَقُولُونَ افْتَرٰيهُ﴾ أَيِ الْقُرْآنَ ﴿قُلْ فَاْتُوا بِعَشْرِ سُوَرٍ مِثْلِهِ﴾ فِي الْفَصَاحَةِ وَالْبَلَاغَةِ ﴿مُفْتَرَيَاتٍ﴾ فَإِنَّكُمْ عَرَبِيُّونَ فُصَحَاءُ مِثْلِي تَحَدَّاهُمْ بِهَا أَوَّلًا ثُمَّ بِسُورَةٍ ﴿وَادْعُوا﴾ لِلْمُعَاوَنَةِ عَلٰى ذٰلِكَ ﴿مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٣﴾﴾ فِي أَنَّهُ افْتِرَاءٌ ﴿فَاِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكُمْ﴾ أَيْ مَنْ دَعَوْتُمُوهُمْ لِلْمُعَاوَنَةِ ﴿فَاعْلَمُوٓا﴾ خِطَابٌ لِلْمُشْرِكِينَ ﴿اَنَّمَآ اُنْزِلَ﴾ مُلْتَبِسًا ﴿بِعِلْمِ اللهِ﴾ وَلَيْسَ افْتِرَاءً عَلَيْهِ ﴿وَاَنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ أَيْ أَنَّهُ ﴿لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ فَهَلْ اَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٤﴾﴾ بَعْدَ هٰذِهِ الْحُجَّةِ الْقَاطِعَةِ أَيْ أَسْلِمُوا ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا﴾ بِأَنْ أَصَرَّ عَلَى الشِّرْكِ وَقِيلَ هِيَ فِي الْمُرَائِينَ ﴿نُوَفِّ اِلَيْهِمْ اَعْمَالَهُمْ﴾ أَيْ جَزَاءَ مَا عَمِلُوهُ مِنْ خَيْرٍ كَصَدَقَةٍ وَصِلَةِ رَحِمٍ ﴿فِيهَا﴾ بِأَنْ نُوَسِّعَ عَلَيْهِمْ رِزْقَهُمْ ﴿وَهُمْ فِيهَا﴾ أَيِ الدُّنْيَا ﴿لَا يُبْخَسُونَ ﴿١٥﴾﴾ يُنْقَصُونَ شَيْئًا ﴿اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْاٰخِرَةِ اِلَّا النَّارُ وَحَبِطَ﴾ بَطَلَ ﴿مَا صَنَعُوا﴾ هُ ﴿فِيهَا﴾ أَيِ الْآخِرَةِ فَلَا ثَوَابَ لَهُ ﴿وَبَاطِلٌ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾﴾ ﴿اَفَمَنْ كَانَ عَلٰى بَيِّنَةٍ﴾ بَيَانٍ ﴿مِنْ رَبِّهِ﴾ وَهُوَ النَّبِيُّ ﷺ أَوِ الْمُؤْمِنُونَ وَهِيَ الْقُرْآنُ ﴿وَيَتْلُوهُ﴾ يَتْبَعُهُ ﴿شَاهِدٌ﴾ لَهُ بِصِدْقِهِ ﴿مِنْهُ﴾ أَيْ مِنَ اللهِ وَهُوَ جِبْرِيلُ ﴿وَمِنْ قَبْلِهِ﴾ اَلْقُرْآنِ ﴿كِتَابُ مُوسٰى﴾ اَلتَّوْرَاةُ شَاهِدٌ لَهُ أَيْضًا ﴿اِمَامًا وَرَحْمَةً﴾ حَالٌ كَمَنْ لَيْسَ كَذٰلِكَ لَا ﴿اُولٰٓئِكَ﴾ أَيْ مَنْ كَانَ عَلٰى بَيِّنَةٍ ﴿يُؤْمِنُونَ بِهِ﴾ أَيِ الْقُرْآنِ فَلَهُمُ الْجَنَّةُ ﴿وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ مِنَ الْاَحْزَابِ﴾ جَمِيعِ الْكُفَّارِ ﴿فَالنَّارُ مَوْعِدُهُ فَلَا تَكُ فِي مِرْيَةٍ﴾ شَكٍّ ﴿مِنْهُ﴾ مِنَ الْقُرْآنِ ﴿اِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ﴾ أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ ﴿لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٧﴾﴾ ﴿وَمَنْ﴾ أَيْ لَا أَحَدَ ﴿اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللهِ كَذِبًا﴾ بِنِسْبَةِ الشَّرِيكِ وَالْوَلَدِ إِلَيْهِ ﴿اُولٰٓئِكَ يُعْرَضُونَ عَلٰى رَبِّهِمْ﴾ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي جُمْلَةِ الْخَلْقِ ﴿وَيَقُولُ الْاَشْهَادُ﴾ جَمْعُ شَاهِدٍ وَهُمُ الْمَلَائِكَةُ يَشْهَدُونَ لِلرُّسُلِ بِالْبَلَاغِ وَعَلَى الْكُفَّارِ بِالتَّكْذِيبِ ﴿هٰٓؤُلَآءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلٰى رَبِّهِمْ اَلَا لَعْنَةُ اللهِ عَلَى الظّٰلِمِينَ ﴿١٨﴾﴾ اَلْمُشْرِكِينَ ﴿اَلَّذِينَ يَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللهِ﴾ دِينِ الْإِسْلَامِ ﴿وَيَبْغُونَهَا﴾ يَطْلُبُونَ السَّبِيلَ ﴿عِوَجًا﴾ مُعْوَجَّةً ﴿وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ هُمْ﴾ تَأْكِيدٌ ﴿كَافِرُونَ ﴿١٩﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

13. Yoksa,[1] **"Onu** Kur'an'ı **kendisi uydurdu" mu diyorlar? De ki: "Eğer** onun iftira olduğu konusunda **doğru iseniz, siz de** fesahat ve belagatta **onun gibi uydurulmuş on sûre getirin.** Zira siz, benim gibi

[1] أَمْ يَقُولُونَ cümlesindeki أَ أَمْ بَلْ anlamında (em-i munkatıa)dır.

fasih konuşan Araplarsınız. **Ve Allah'tan başka** onun dışında **gücünüzün yettiği kişileri** bu işe yardım için **çağırın."** Peygamberimiz, onlara önce bununla daha sonra da sadece bir sûreyle meydan okudu.

14. **Eğer onlar** yani yardıma çağırdınız kişiler **size cevap veremezlerse, bilin ki,** [1] **o ancak Allah'ın ilmiyle** kuşatılmış olduğu halde **indirilmiştir** Allah'a karşı bir iftira değildir **ve O'ndan başka ilah yoktur.**[2] Bu kesin delillerden sonra **siz artık Müslümansınız değil mi?** Yani Müslüman olun.

15. **Kim,** şirkte ısrar etmek suretiyle **dünya hayatını ve ziynetini istemekte ise,** yapmış oldukları sadaka ve akraba ziyareti gibi hayırlı **amellerinin karşılığını onlara orada** rızıklarını genişletmek suretiyle **tam olarak veririz ve onlar orada** dünyada **hiçbir zarara uğratılmazlar.** Onlardan hiçbir şey eksiltilmez.

16. **İşte onlar, ahirette kendileri için ateşten başka hiçbir şey olmayan kimselerdir. Ve yaptıkları orada** ahirette **heba olmuş,** boşa gitmiş**tir.** Dolayısıyla onlara sevap yoktur. **Yapmış oldukları şeyler de bâtıldır.**

17. **Rabbi tarafından açık bir delil** Kuran **üzere olan ve kendisini O'nun** yani Allah **tarafından** ve kendisini tasdik eden **bir şahidin** Cebrail'in **izlediği,** takip ettiği **ayrıca ondan** Kuran'dan **önce, bir önder ve bir rahmet olarak Musa'nın kitabı** Tevrat'ın da kendisine şahit olduğu **kimse** peygamber veya müminler böyle olmayan kişi gibi **midir?** Hayır öyle değildir. **İşte bunlar** Rabbi tarafından açık bir delil üzere olanlara **ona** Kuran'a **inanırlar.** Bu sebeple onlar için cennet vardır. **Topluluklardan** tüm kafirlerden **hangisi onu inkâr ederse, cehennem ateşi ona vaat edilen yerdir, Artık bundan** Kuran'dan **bir şüphe** şek **içinde olmayasın; zira o, Rabbin tarafından (bildirilmiş) gerçektir; fakat insanların çoğu** Mekke halkı **inanmazlar.**

18. **Kim Allah'a karşı** ona ortak ve çocuk isnat etmek suretiyle **yalan uydurandan daha zalim olabilir?** Yani daha zalimi yoktur. **İşte bunlar** kıyamet gününde insanlarla birlikte **Rablerine arz edilecekler, şahitler** [3] ki onlar meleklerdir. Peygamberler lehine tebliğ ettiklerine, kafirler aleyhine de yalanladıklarına dair şahitlik yapacaklar ve **diyecekler ki: "İşte bunlar Rablerine karşı yalan söyleyenlerdir." Bilin ki, Allah'ın lâneti zalimlerin** müşriklerin **üzerinedir!**

19. **Onlar, Allah'ın yolundan** İslam dininden **alıkoyan ve onu eğri göstermek isteyenlerdir.** O yolda eğrilik arayanlardır. **Ahireti inkâr edenler de**[4] **onlardır.**

---

[1] فَاعْلَمُوا cümlesi müşriklere hitaptır.

[2] وَأَنْ لَا إِلَٰهَ cümlesindeki أَنْ muhaffefedir. Aslı أَنَّهُ şeklindedir.

[3] أَشْهَاد kelimesi شَاهِد'in çoğuludur.

[4] İkinci هُمْ zamiri tekittir.

KELİME ANLAMI

13. أَمْ (بَلْ أَ) يَقُولُونَ **Yoksa diyorlar mı?** ('Em', 'bel' ve hemze manasındadır) *(Ne diyorlar mı?)* اِفْتَرٰيهُ **O'nu uydurdu** أَيِ الْقُرْآنَ Yani Kuran'ı قُلْ **Ey Habibim söyle** *(Ne söyle?)* فَأْتُوا **O halde getirin** *(Ne getirin?)* بِعَشْرِ سُوَرٍ **On sûre** *(Öyle on sûre ki?)* مِثْلِهِ **O'nun benzeri olan** *(Ne hususta?)* فِي الْفَصَاحَةِ وَالْبَلَاغَةِ Fesahat ve belagat hususunda *(On sure ne olduğu halde?)* مُفْتَرَيَاتٍ **Uydurmalar olduğu halde** فَإِنَّكُمْ Çünkü siz *(Nesiniz?)* عَرَبِيُّونَ Araplarsınız *(Öyle Araplar ki?)* فُصَحَاءُ Fasih olan *(Kim gibi?)* مِثْلِي Benim gibi تَحَدَّاهُمْ O Arab fasihlerine meydan okudu *(Ne ile?)* بِهَا أَوَّلًا Öncelikle on sure ile ثُمَّ بِسُورَةٍ Sonra da bir sure ile *(Daha ne söyle?)* وَادْعُوا **Ve çağırın** *(Ne için?)* لِلْمُعَاوَنَةِ عَلَى ذٰلِكَ Bu işinize yardım etmek için *(Kimi?)* مَنِ اسْتَطَعْتُمْ **Gücünüzün yettiği kişileri** *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani Allah'ın dışında اِنْ كُنْتُمْ **Eğer iseniz** *(Ne?)* صَادِقِينَ **Doğru söyleyenler** *(Ne hususunda?)* فِي أَنَّهُ افْتِرَاءٌ O Kuran'ın uydurma olduğu hususunda

14. فَاِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا **Yok eğer karşılık veremezlerse** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** *(Kim?)* أَيْ مَنْ دَعَوْتُمُوهُمْ Yani sizin kendilerini çağırdıklarınız *(Niçin çağırdığınız?)* لِلْمُعَاوَنَةِ Yardım etmesi için فَاعْلَمُوا **O halde bilin** خِطَابٌ لِلْمُشْرِكِينَ Bu, müşriklere hitaptır *(Neyi bilin?)* أَنَّمَا أُنْزِلَ **Muhakkak indirildi** *(Ne olduğu halde?)* مُلْتَبِسًا Kuşatılmış olduğu halde *(Ne ile?)* بِعِلْمِ اللّٰهِ **Allah'ın ilmiyle** وَلَيْسَ افْتِرَاءً O halde bu Kuran bir iftira değildir *(Kime?)* عَلَيْهِ Allah'a *(Daha neyi bilin?)* وَأَنْ (مُخَفَّفَةٌ أَيْ أَنَّهُ) لَا إِلٰهَ **İlah olmadığını** ('En',' Enne'den tahfiflenmiştir. Yani aslı 'Ennehü'dür) إِلَّا هُوَ **Ancak O'nun ilah olduğunu** فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ **Artık Müslümansınız değil mi?** *(Neden sonra?)* بَعْدَ هٰذِهِ الْحُجَّةِ الْقَاطِعَةِ Bu kesin delilden sonra أَيْ أَسْلِمُوا Yani Müslüman olun (manasındadır)

15. مَنْ كَانَ **Kim ise** *(Nedir ise?)* يُرِيدُ **İster ise** *(Neyi?)* الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا **Dünya hayatını** *(Daha neyi?)* وَزِينَتَهَا **Ve dünya süsünü** *(Nasıl?)* بِأَنْ أَصَرَّ عَلَى الشِّرْكِ Şirkte ısrar etmekle وَقِيلَ هِيَ Denildi ki bu ayet *(Kimler hakkındadır?)* فِي الْمُرَائِينَ Riyakârlar hakkındadır نُوَفِّ **Biz veririz** *(Kime?)* إِلَيْهِمْ **Onlara** *(Neyi?)* أَعْمَالَهُمْ **Yaptıklarını** أَيْ جَزَاءَ مَا عَمِلُوهُ Yani yaptıklarının karşılığını *(Neden?)* مِنْ خَيْرٍ Hayırdan *(Ne gibi?)*

كَصَدَقَةٍ وَصِلَةِ رَحِمٍ Sadaka ve akrabaya ziyaret gibi *(Nerede?)* فِيهَا **O dünyada** *(Nasıl?)* بِأَنْ نُوَسِّعَ Bollaştırmakla *(Kime?)* عَلَيْهِمْ Onlara *(Neyi?)* رِزْقَهُمْ Rızıklarını وَهُمْ **Ve onlar** فِيهَا **Orada** أَيِ الدُّنْيَا Yani dünyada لَا يُبْخَسُونَ **Hiçbir zarara uğratılmazlar** يُنْقَصُونَ شَيْئًا Yani hiçbir şeyleri eksilmez

16. أُولٰئِكَ الَّذِينَ **İşte onlar o kimselerdir ki** لَيْسَ لَهُمْ **Onlar için yoktur** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ **Ahirette** إِلَّا النَّارُ **Ancak ateş vardır** وَحَبِطَ **Ve boşa gitmiştir** بَطَلَ Yani heder olmuştur *(Ne boşa gitmiştir?)* مَا **O şey ki** صَنَعُوا **Yaptılar** *(Neyi?)* هُ Onu *(Nerede boşa gitmiştir?)* فِيهَا **Orada** أَيِ الْآخِرَةِ Yani ahirette فَلَا ثَوَابَ لَهُ O halde o amel için hiç sevap yoktur وَبَاطِلٌ **Ve heder olmuştur** *(Ne?)* مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ **Yapmış oldukları şeyler**

17. أَفَمَنْ كَانَ **Olan kişi midir?** *(Ne üzere olan?)* عَلٰى بَيِّنَةٍ **Açık bir delil üzere** بَيَانٍ Yani bir belge *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّهِ **Rabbi tarafından** ﷺ وَهُوَ النَّبِيُّ O kişi de Peygamber *(s.a.v.)*dir أَوِ الْمُؤْمِنُونَ Yada Müminlerdir وَهِيَ الْقُرْآنُ O delil de Kuran'dır وَيَتْلُوهُ **Ve kendisini takip ediyor** يَتَّبِعُهُ Kendisini izliyor *(Ne takip ediyor?)* شَاهِدٌ **Bir şahit** *(Kim için?)* لَهُ Kendisi için *(Neye şahit?)* بِصِدْقِهِ Doğruluğuna *(Kimden?)* مِنْهُ **Ondan** أَيْ مِنَ اللهِ Yani Allah'tan وَهُوَ O şahit de *(Kimdir?)* جِبْرِيلُ Cebraildir *(a.s.)* وَمِنْ قَبْلِهِ **Ve ondan önce** اَلْقُرْآنِ Yani Kuran'dan önce كِتَابُ مُوسٰى **Musa'nın kitabı** اَلتَّوْرَاةُ Yani Tevrat *(Bu Tevrat da nedir?)* شَاهِدٌ لَهُ أَيْضًا Aynı şekilde kendisine şahittir *(Bu kitap ne olduğu halde?)* إِمَامًا وَرَحْمَةً **Önder ve rahmet** حَالٌ Bu haldir *(Kim gibi midir?)* كَمَنْ لَيْسَ كَذٰلِكَ Böyle olmayan (yani rabbinden açık bir delil üzere olmayan) kişi gibi midir? لَا Hayır onun gibi değildir أُولٰئِكَ **Onlar** أَيْ مَنْ كَانَ عَلٰى بَيِّنَةٍ Yani açık bir delili üzere olan kişiler يُؤْمِنُونَ بِهِ **Ona iman ederler** أَيِ الْقُرْآنِ Yani Kuran'a فَلَهُمُ الْجَنَّةُ O halde cennet onlarındır وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ **Kim onu inkâr ederse** *(Neden?)* مِنَ الْأَحْزَابِ **Gruplardan** جَمِيعِ الْكُفَّارِ Yani kâfirler gürûhundan فَالنَّارُ **İşte cehennem ateşi** *(Nedir?)* مَوْعِدُهُ **Onun vaat edilen yerdir** فَلَا تَكُ **O halde bulunma** *(Ne içerisinde?)* فِي مِرْيَةٍ **Kaygı içerisinde** شَكٍّ Yani şüphede *(Neden?)* مِنْهُ **Ondan** مِنَ الْقُرْآنِ Yani Kuran'dan إِنَّهُ **Çünkü O Kuran** *(Nedir?)* اَلْحَقُّ **Doğrudur** *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbin tarafından** وَلٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ **Fakat insanların çoğu** أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ Yani Mekke halkı *(Nedirler?)* لَا يُؤْمِنُونَ **İman etmezler**

18. وَمَنْ **Kim** أَيْ لَا أَحَدَ Yani kimse yoktur *(Nedir?)* اَظْلَمُ **Daha zalimdir** *(Kimden?)* مِمَّنِ **O kimseden ki** اِفْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ **Allah'a karşı uydurdu** *(Ne uydurdu?)* كَذِبًا **Yalan uydurdu** *(Ne yapmakla?)* بِنِسْبَةِ الشَّرِيكِ (Allah'a) ortak isnat etmekle *(Daha?)* وَالْوَلَدِ إِلَيْهِ Ve kendisine çocuk isnat etmekle يُعْرَضُونَ اُولٰئِكَ **İşte onlar sunulacaklar** *(Kime?)* عَلٰى رَبِّهِمْ **Rablerine** *(Ne zamanda?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde *(Nerede?)* فِي جُمْلَةِ الْخَلْقِ Mahlûkatın arasında وَيَقُولُ **Ve diyecek** *(Kim?)* اَلْاَشْهَادُ **Şahitler** جَمْعُ شَاهِدٍ Bu 'Şahit' kelimesinin çoğuludur وَهُمُ الْمَلَائِكَةُ O şahitler de meleklerdir يَشْهَدُونَ لِلرُّسُلِ Peygamberler için şahitlik yaparlar *(Ne ile?)* بِالْبَلَاغِ Tebliğ ile *(Daha kime şahitlik yaparlar?)* وَعَلَى الْكُفَّارِ Kafirlerin aleyhine *(Ne ile şahitlik yaparlar?)* بِالتَّكْذِيبِ Yalanlamalarıyla *(Şahitler ne der?)* هٰؤُلَاءِ الَّذِينَ **İşte bunlar o kimselerdir ki** كَذَبُوا **Yalan söylediler** *(Kime karşı?)* عَلٰى رَبِّهِمْ **Rablerine karşı** اَلَا لَعْنَةُ اللّٰهِ **Şunu bilin ki Allah'ın laneti** *(Kimedir?)* عَلَى الظَّالِمِينَ **Zalimleredir** اَلْمُشْرِكِينَ Yani müşrikleredir

19. اَلَّذِينَ **Bunlar öyle zalimlerdir ki** يَصُدُّونَ **Alıkoyarlar** *(Neden?)* عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah'ın yolundan** دِينِ الْإِسْلَامِ Yani İslam dininden *(Ve yine bunlar öyle zalimdir ki?)* وَيَبْغُونَهَا **O yolu**(n olmasını) **isterler** يَطْلُبُونَ السَّبِيلَ Yani yolu talep ederler *(Ne olmasını?)* عِوَجًا **Eğri büğrü** مُعْوَجَّةً Yani eğrilmiş وَهُمْ **İşte onlar** بِالْاٰخِرَةِ **Ahireti** هُمْ **Onlar** تَأْكِيدٌ Bu zamir tekittir *(Nedirler?)* كَافِرُونَ **İnkâr edicidirler**

﴿أُولَٰئِكَ لَمْ يَكُونُوا مُعْجِزِينَ﴾ اللهَ ﴿فِي الْأَرْضِ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿مِنْ أَوْلِيَآءَ﴾ أَنْصَارٍ يَمْنَعُونَهُمْ مِنْ عَذَابِهِ ﴿يُضَاعَفُ لَهُمُ الْعَذَابُ﴾ بِإِضْلَالِهِمْ غَيْرَهُمْ ﴿مَا كَانُوا يَسْتَطِيعُونَ السَّمْعَ﴾ لِلْحَقِّ ﴿وَمَا كَانُوا يُبْصِرُونَ ﴿٢٠﴾﴾ أَيْ لِفَرْطِ كَرَاهَتِهِمْ لَهُ كَأَنَّهُمْ لَمْ يَسْتَطِيعُوا ذٰلِكَ ﴿أُولَٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوٓا أَنْفُسَهُمْ﴾ لِمَصِيرِهِمْ إِلَى النَّارِ الْمُؤَبَّدَةِ عَلَيْهِمْ ﴿وَضَلَّ﴾ غَابَ ﴿عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٢١﴾﴾ عَلَى اللهِ مِنْ دَعْوَى الشَّرِيكِ ﴿لَا جَرَمَ﴾ حَقًّا ﴿أَنَّهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمُ الْأَخْسَرُونَ ﴿٢٢﴾﴾ ﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَخْبَتُوا﴾ سَكَنُوا وَاطْمَأَنُّوا أَوْ أَنَابُوا ﴿إِلَىٰ رَبِّهِمْ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٣﴾﴾ ﴿مَثَلُ﴾ صِفَةُ ﴿الْفَرِيقَيْنِ﴾ الْكُفَّارِ وَالْمُؤْمِنِينَ ﴿كَالْأَعْمَىٰ وَالْأَصَمِّ﴾ هٰذَا مَثَلُ الْكَافِرِ ﴿وَالْبَصِيرِ وَالسَّمِيعِ﴾ هٰذَا مَثَلُ الْمُؤْمِنِ ﴿هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا﴾ لَا ﴿أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٢٤﴾﴾ فِيهِ إِدْغَامُ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ فِي الذَّالِ تَتَّعِظُونَ [تَذَكَّرُونَ] ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ إِنِّي﴾ أَيْ بِأَنِّي وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْكَسْرِ عَلَى حَذْفِ الْقَوْلِ [إِنِّي] ﴿لَكُمْ نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٢٥﴾﴾ بَيِّنُ الْإِنْذَارِ ﴿أَنْ﴾ أَيْ بِأَنْ ﴿لَا تَعْبُدُوا إِلَّا اللهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ﴾ إِنْ عَبَدْتُمْ غَيْرَهُ ﴿عَذَابَ يَوْمٍ أَلِيمٍ ﴿٢٦﴾﴾ مُؤْلِمٍ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ﴿فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ﴾ وَهُمُ الْأَشْرَافُ ﴿مَا نَرَاكَ إِلَّا بَشَرًا مِثْلَنَا﴾ وَلَا فَضْلَ لَكَ عَلَيْنَا ﴿وَمَا نَرَاكَ اتَّبَعَكَ إِلَّا الَّذِينَ هُمْ أَرَاذِلُنَا﴾ أَسَافِلُنَا كَالْحَاكَةِ وَالْأَسَاكِفَةِ ﴿بَادِيَ الرَّأْيِ﴾ بِالْهَمْزِ وَتَرْكِهِ [بَادِيَ] أَيِ ابْتِدَاءً مِنْ غَيْرِ تَفَكُّرٍ فِيكَ وَنَصْبُهُ عَلَى الظَّرْفِ أَيْ وَقْتَ حُدُوثِ أَوَّلِ رَأْيِهِمْ ﴿وَمَا نَرَىٰ لَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ﴾ فَتَسْتَحِقُّونَ بِهِ الْاِتِّبَاعَ مِنَّا ﴿بَلْ نَظُنُّكُمْ كَاذِبِينَ ﴿٢٧﴾﴾ فِي دَعْوَى الرِّسَالَةِ أَدْرَجُوا قَوْمَهُ مَعَهُ فِي الْخِطَابِ ﴿قَالَ يَا قَوْمِ أَرَأَيْتُمْ﴾ أَخْبِرُونِي ﴿إِنْ كُنْتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ﴾ بَيَانٍ ﴿مِنْ رَبِّي وَآتَانِي رَحْمَةً﴾ نُبُوَّةً ﴿مِنْ عِنْدِهِ فَعُمِّيَتْ﴾ خَفِيَتْ ﴿عَلَيْكُمْ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِتَشْدِيدِ الْمِيمِ وَالْبِنَاءِ لِلْمَفْعُولِ [فَعُمِّيَتْ] ﴿أَنُلْزِمُكُمُوهَا﴾ أَنُجْبِرُكُمْ عَلَى قَبُولِهَا ﴿وَأَنْتُمْ لَهَا كَارِهُونَ ﴿٢٨﴾﴾ لَا نَقْدِرُ عَلَى ذٰلِكَ

TÜRKÇE ANLAMI

20. Onlar yeryüzünde Allah'ı **âciz bırakacak değillerdir; onların Allah'tan başka** onun dışında **dostları** onları Allah'ın azabından koruyacak yardımcıları **da yoktur.** Başkalarını da saptırmak sebebiyle **onların**

azabı kat kat olacaktır. Çünkü onlar hakka **ne kulak veriyorlar ne de** onu **görebiliyorlardı.** Yani sanki onlar -aşırı nefretlerinden dolayı- buna güç yetiremediler.

21. **İşte bunlar** ebedi kalacakları ateşe gitmek suretiyle **kendilerine yazık edenlerdir.** Allah'a karşı **uydurmakta oldukları şeyler** ortak iddiası **da kendilerinden kaybolup** uzaklaşıp **gitmiştir.**

22. **Şüphesiz** gerçekten **onlar, ahirette en çok zarara uğrayanlardır.**

23. **Doğrusu inanıp salih amel işleyen ve Rablerine gönülden boyun eğen** ona dayanan, güvenen veya yönelen **kimseler, işte onlar cennet ehlidir. Onlar orada ebedî kalırlar.**

24. **Bu iki zümrenin** kâfirlerle müminlerin **durumu** hali, **kör ve sağır ile** bu kafirin halidir, **gören ve işiten kimseler gibidir.** Bu da Müslüman'ın halidir. **Bunların hali hiç eşit olur mu?** Hayır olmaz. **Hâla düşünmüyor**[1] ibret almıyor **musunuz?**

25. **And olsun ki, biz Nuh'u kavmine elçi gönderdik. Ben,**[2] **sizin için** uyarısı **apaçık** olan **bir uyarıcıyım,**

26. **Allah'tan başkasına tapmayın!** Eğer ondan başkasına taparsanız **Ben, sizin için** dünya ve ahirette **acı** veren **bir günün azabından korkuyorum.**

27. **Kavminden ileri gelen kâfirler** eşraf **dediler ki: "Biz seni sadece bizim gibi bir insan olarak görüyoruz.** Senin bize bir üstünlüğün yok. **Bizden, ilk görüşte**[3] senin hakkında hiç düşünmeden hemen **hareket eden alt tabakamızdan** dokumacı ve ayakkabıcı gibi düşük insanlardan **başkasının sana uyduğunu görmüyoruz. Ve sizin bize karşı bir üstünlüğünüzü de görmüyoruz** ki, bu sayede bizim size uymamızı hak edesiniz. **Bilakis sizin**[4] –peygamberlik davasında- **yalancılar olduğunuzu düşünüyoruz."**

28. **Dedi ki: Ey kavmim!** Bana söyleyin! **Eğer ben Rabbimden açık bir delil üzerinde isem ve O bana kendinden bir rahmet** peygamberlik **vermiş de bu size gizli kalmışsa,**[5] **buna ne dersiniz? Siz ondan hoşlanmadığınız halde biz sizi ona zorlayacak mıyız?** Onu kabul etmeye sizi mecbur mu edeceğiz? Buna gücümüz yetmez.

---

[1] أَفَلَا تَذَّكَّرُونَ kelimesinin aslında bulunan iki ta harfinden biri zel harfine idgam edilmiştir.

[2] أَنِّي kelimesi بِأَنِّي şeklindedir. Bir kıraatte ise إِنِّي şeklinde –bir kavil maddesi hazfedilmiş olarak- kesreli olarak okunur.

[3] بَادِئَ kelimesi hemzeli ve hemzesiz olarak okunur. Bu kelimenin nasbı zarf olmak üzeredir ve "ilk görüşleri oluştuğu anda" anlamındadır.

[4] Kavmin ileri gelenleri Nuh (a.s.)'a yaptıkları hitaba kavmini de katmışlardır.

[5] عَمِيَتْ fiili bir kıraatte mim harfinin şeddesiyle meçhul olarak (عُمِّيَتْ) okunur.

KELİME ANLAMI

20. أُولٰئِكَ لَمْ يَكُونُوا **İşte bunlar olmadılar** *(Ne olmadılar?)* مُعْجِزِينَ **Aciz bırakanlar** *(Kimi?)* اَللّٰهَ Allah'ı *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** وَمَا كَانَ لَهُمْ **Ve yine onlar için olmadı** *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani Allah'ın dışında *(Ne olmadı?)* مِنْ أَوْلِيَاءَ **Dostlar** أَنْصَارٍ Yani yardımcılar *(Öyle yardımcılar ki)* يُضَاعَفُ Onları alıkoyacak *(Neden?)* مِنْ عَذَابِهِ Allah'ın azabından يَمْنَعُونَهُمْ **Katlanacak** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne katlanacak?)* اَلْعَذَابُ **Azap** *(Ne sebebiyle?)* مَا كَانُوا **Çünkü onlar** بِإِضْلَالِهِمْ غَيْرَهُمْ Başkalarını saptırmaları sebebiyle **değildiler** *(Ne değildiler?)* يَسْتَطِيعُونَ السَّمْعَ **Dinlemeye tahammül eder** *(Neyi?)* لِلْحَقِّ Hakkı *(Ve daha ne idiler?)* وَمَا كَانُوا يُبْصِرُونَ **Ve görmezdiler** *(Neyi?)* ـه Hakkı أَيْ لِفَرْطِ كَرَاهَتِهِمْ لَهُ Yani hakkı aşırı çirkin gördüklerinden dolayı كَأَنَّهُمْ Sanki onlar لَمْ يَسْتَطِيعُوا ذٰلِكَ Buna (görmeye) güç yetiremediler

21. أُولٰئِكَ الَّذِينَ **İşte bunlar öyle kimselerdir ki** خَسِرُوا **Yazık ettiler** *(Kime?)* أَنْفُسَهُمْ **Kendilerine** لِمَصِيرِهِمْ Varacaklarından dolayı *(Nereye?)* إِلَى النَّارِ Cehenneme *(Öyle cehennem ki)* عَلَيْهِمُ اَلْمُؤَبَّدَةِ Onlar için ebedi olan وَضَلَّ **Ve kayboldu** غَابَ Yani görünmez oldu *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Kendilerinden** *(Neler?)* مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ **Uydurur oldukları şeyler** *(Kime karşı?)* عَلَى اللّٰهِ Allaha karşı *(Uydurdukları nedendir?)* مِنْ دَعْوَى الشَّرِيكِ (Allah'a) ortak iddiasından

22. لَا جَرَمَ **Şüphe yok ki** حَقًّا Gerçekten أَنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** فِي الْآخِرَةِ **Ahirette** هُمُ **Onlar** *(Nedirler?)* اَلْأَخْسَرُونَ **En çok zararda olandırlar**

23. إِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا **Muhakkak ki iman edenler** *(Daha?)* وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ **Ve salih amel işleyenler** وَاَخْبَتُوا **Ve boyun eğenler** سَكَنُوا Sükünet üzre olanlar وَاطْمَأَنُّوا Mutmain olanlar أَوْ أَنَابُوا Veya (Allah'a) yönelenler *(Kime?)* إِلٰى رَبِّهِمْ **Rablerine** أُولٰئِكَ **İşte bunlar** *(Nedir?)* اَصْحَابُ الْجَنَّةِ **Cennet ehlidir** هُمْ فِيهَا **Onlar o cennette** *(Nedirler?)* خَالِدُونَ **Ebedi kalacaktırlar**

24. مَثَلُ صِفَةُ الْفَرِيقَيْنِ **Bu iki grubun durumu,** sıfatı اَلْكُفَّارِ وَالْمُؤْمِنِينَ Yani kâfirler ve müminler *(Ne gibidir?)* كَالْأَعْمٰى وَالْأَصَمِّ **Kör ve sağır gibidir** هٰذَا مَثَلُ الْكَافِرِ Bu kafirin durumudur *(Daha ne gibidir?)* وَالْبَصِيرِ وَالسَّمِيعِ **Gören ve duyan gibidir**

هٰذَا مَثَلُ الْمُؤْمِنِ Bu da müminin durumudur هَلْ يَسْتَوِيَانِ **Bu iki grup hiç eşit olur mu?** *(Ne bakımından?)* مَثَلًا **Durum bakımından** لَا Hayır اَفَلَا تَذَّكَّرُوْنَ **Hala düşünmez misiniz?** فِيهِ إِدْغَامُ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ فِي الذَّالِ Burada kelimenin aslında ki (idgam öncesi) ta'nın zal'a idğamı vardır تَتَّعِظُونَ Yani öğüt almıyor musunuz?

25. وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا **Andolsun ki biz gönderdik** *(Kimi?)* نُوحًا **Nuh'u** *(Nereye?)* اِلٰى قَوْمِهٖ **Kavmine** *(Ne diye?)* اَنِّيْ **Muhakkak ki ben** أَيْ بِأَنِّي 'Enni', 'Bienni' takdirindedir وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْكَسْرِ Bir kıraatte esreyle (İnnî) okunmuştur *(Neye binaen?)* عَلٰى حَذْفِ الْقَوْلِ Kavil maddesinin hazfedilmesine binaen *(Kime?)* لَكُمْ **Size karşı** *(Neyim?)* نَذِيرٌ **Uyarıcıyım** *(Öyle uyarıcı ki)* مُبِينٌ **Apaçık olan** بَيِّنُ الْإِنْذَارِ Yani korkutması açık

26. *(Neyi uyarıcıyım?)* اَنْ أَيْ بِأَنْ لَا تَعْبُدُوا **İbadet etmemenizi** ('En', 'bien' takdirindedir) *(Kimden başkasına?)* اِلَّا اللّٰهَ **Allah'tan başkasına** اِنِّيْ **Muhakkak ki ben** اَخَافُ **Korkuyorum** *(Kim için?)* عَلَيْكُمْ **Sizin için** اِنْ عَبَدْتُمْ غَيْرَهُ Eğer Allah'tan başkasına ibadet ederseniz *(Neden korkuyorum?)* عَذَابَ يَوْمٍ **Günün azabından** *(Öyle gün ki)* اَلِيْمٍ **Elim** مُؤْلِمٌ Yani elem veren *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ Dünyada ve ahirette

27. فَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* اَلْمَلَأُ الَّذِيْنَ كَفَرُوا **İnkar edenler topluluğu** *(Kimden?)* مِنْ قَوْمِهٖ **Kavminden** وَهُمُ الْأَشْرَافُ Onlar asillerdir *(Ne dediler?)* مَا نَرٰكَ **Biz seni görmüyoruz** اِلَّا بَشَرًا مِّثْلَنَا **Ancak bizim gibi bir insan olarak görüyoruz** وَمَا نَرٰكَ اتَّبَعَكَ اِلَّا الَّذِيْنَ **Sana tabi olduğunu da görmüyoruz** وَلَا نَرٰى لَكُمْ عَلَيْنَا فَضْلٍ Ve senin bizim üzerimize bir üstünlüğün de yok **Ancak o kimseler (tabi oluyorlar ki)** هُمْ اَرَاذِلُنَا **Onlar bizim alt tabakalarımızdır** أَسَافِلُنَا Yani aşağı olanlarımızdır *(Ne gibi?)* كَالْحَاكَةِ وَالْأَسَاكِفَةِ Dokumacı ve ayakkabıcılar gibi *(Ne zamanda?)* بَادِيَ الرَّأْيِ **İlk nazarda** بِالْهَمْزِ وَتَرْكِهِ Bu kelime hemzeyle de hemzesiz de (okunur) أَيِ ابْتِدَاءً مِنْ غَيْرِ تَفَكُّرٍ Yani düşünmeksizin ilk bakışta *(Kim hakkında düşünmeden?)* فِيكَ Senin hakkında وَنَصْبُهُ عَلَى الظَّرْفِ Bunun nasb olması zarf olmasına binaendir أَيْ وَقْتَ حُدُوثِ أَوَّلِ رَأْيِهِمْ Yani ilk düşünceleri oluştuğu anda وَمَا نَرٰى لَكُمْ **Ve biz sizde görmüyoruz** *(Kime karşı?)* عَلَيْنَا **Bize karşı** *(Ne görmüyoruz?)* مِنْ فَضْلٍ **Bir üstünlük** فَتَسْتَحِقُّونَ بِهِ Ki bu üstünlüğünüz sebebiyle

layık olasınız *(Neye?)* اَلْاِتِّبَاعَ مِنَّا Bizim tarafımızdan uyulmaya بَلْ نَظُنُّكُمْ **Bilakis biz sizi sanıyoruz** *(Ne?)* كَاذِبِينَ **Yalancılar** *(Ne hususta?)* فِي دَعْوَى الرِّسَالَةِ Peygamberlik iddiası hususunda أَدْرَجُوا Kattılar *(Kimi?)* قَوْمَهُ Kavmini *(Kiminle beraber?)* مَعَهُ O (peygamberle beraber) *(Nereye kattılar?)* فِي الْخِطَابِ Hitaba

28. قَالَ (Nuh) **Dedi** *(Ne dedi?)* يَا قَوْمِ اَرَاَيْتُمْ **Ey kavmim, ne dersiniz** أَخْبِرُونِي Bana haber verin *(Ne hususta?)* اِنْ كُنْتُ **Eğer ben isem** *(Ne üzerinde isem?)* عَلٰى بَيِّنَةٍ **Açık bir delil üzerinde isem** بَيَانٍ Yani bir belge *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّي **Rabbim tarafından** وَاٰتَانِي **Ve bana vermişse** *(Ne?)* رَحْمَةً **Bir rahmet** نُبُوَّةً Yani nübüvvet *(Kim tarafından?)* مِنْ عِنْدِهِ **Kendi tarafından** فَعَمِيَتْ **Ve kapalı kalmışsa** خَفِيَتْ Gizlenmişse *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Size** وَفِي قِرَاءَةٍ بِتَشْدِيدِ الْمِيمِ Bir kıraatte mim'in şeddesiyle وَالْبِنَاءِ لِلْمَفْعُولِ Ve binası meçhul olarak (okunmuştur) اَنُلْزِمُكُمُوهَا **Biz sizi bu işe zorlayacak mıyız?** أَنُجْبِرُكُمْ عَلٰى قَبُولِهَا Sizi, onu (rahmeti) kabule zorlayacak mıyız? *(Ne olduğunuz halde?)* وَاَنْتُمْ لَهَا كَارِهُونَ **Siz o rahmeti çirkin gördüğünüz halde** لَا نَقْدِرُ عَلٰى ذٰلِكَ Buna güç yetiremeyiz

﴿وَيَا قَوْمِ لَآ اَسْئَلُكُمْ عَلَيْهِ﴾ عَلٰى تَبْلِيغِ الرِّسَالَةِ ﴿مَالًا﴾ تُعْطُونِيهِ ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿اَجْرِيَ﴾ ثَوَابِي ﴿اِلَّا عَلَى اللهِ وَمَآ اَنَا بِطَارِدِ الَّذِينَ اٰمَنُوا﴾ كَمَا أَمَرْتُمُونِي ﴿اِنَّهُمْ مُلَاقُوا رَبِّهِمْ﴾ بِالْبَعْثِ فَيُجَازِيهِمْ وَيَأْخُذُ لَهُمْ مِمَّنْ ظَلَمَهُمْ وَطَرْدَهُمْ ﴿وَلٰكِنِّيٓ اَرٰيكُمْ قَوْمًا تَجْهَلُونَ ﴿٢٩﴾﴾ عَاقِبَةَ أَمْرِكُمْ ﴿وَيَا قَوْمِ مَنْ يَنْصُرُنِي﴾ يَمْنَعُنِي ﴿مِنَ اللهِ﴾ أَيْ عَذَابِهِ ﴿اِنْ طَرَدْتُهُمْ﴾ أَيْ لَا نَاصِرَ لِي ﴿اَفَلَا﴾ فَهَلَّا ﴿تَذَّكَّرُونَ ﴿٣٠﴾﴾ بِإِدْغَامِ التَّاءِ الثَّانِيَةِ فِي الْأَصْلِ فِي الذَّالِ: تَتَّعِظُونَ [تَذَكَّرُونَ] ﴿وَلَآ اَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَآئِنُ اللهِ وَلَآ﴾ إِنِّي ﴿اَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَآ اَقُولُ اِنِّي مَلَكٌ﴾ بَلْ أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ ﴿وَلَآ اَقُولُ لِلَّذِينَ تَزْدَرِي﴾ تَحْتَقِرُ ﴿اَعْيُنُكُمْ لَنْ يُؤْتِيَهُمُ اللهُ خَيْرًا اَللهُ اَعْلَمُ بِمَا فِي اَنْفُسِهِمْ﴾ قُلُوبِهِمْ ﴿اِنِّي اِذًا﴾ إِنْ قُلْتُ ذٰلِكَ ﴿لَمِنَ الظّٰلِمِينَ ﴿٣١﴾﴾ ﴿قَالُوا يَا نُوحُ قَدْ جَادَلْتَنَا﴾ خَاصَمْتَنَا ﴿فَاَكْثَرْتَ جِدَالَنَا فَاْتِنَا بِمَا تَعِدُنَآ﴾ بِهِ مِنَ الْعَذَابِ ﴿اِنْ كُنْتَ مِنَ الصّٰدِقِينَ ﴿٣٢﴾﴾ فِيهِ ﴿قَالَ اِنَّمَا يَاْتِيكُمْ بِهِ اللهُ اِنْ شَآءَ﴾ تَعْجِيلَهُ لَكُمْ فَإِنَّ أَمْرَهُ إِلَيْهِ لَا إِلَيَّ ﴿وَمَآ اَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿٣٣﴾﴾ بِفَائِتِينَ اللهَ ﴿وَلَا يَنْفَعُكُمْ نُصْحِي اِنْ اَرَدْتُ اَنْ اَنْصَحَ لَكُمْ اِنْ كَانَ اللهُ يُرِيدُ اَنْ يُغْوِيَكُمْ﴾ أَيْ إِغْوَاءَكُمْ وَجَوَابُ الشَّرْطِ دَلَّ عَلَيْهِ وَلَا يَنْفَعُكُمْ نُصْحِي ﴿هُوَ رَبُّكُمْ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٣٤﴾﴾ قَالَ تَعَالَى ﴿اَمْ﴾ بَلْ أَ ﴿يَقُولُونَ﴾ أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ ﴿افْتَرٰيهُ﴾ اِخْتَلَقَ مُحَمَّدٌ الْقُرْآنَ ﴿قُلْ اِنِ افْتَرَيْتُهُ فَعَلَيَّ اِجْرَامِي﴾ إِثْمِي أَيْ عُقُوبَتُهُ ﴿وَاَنَا بَرِيٓءٌ مِمَّا تُجْرِمُونَ ﴿٣٥﴾﴾ مِنْ إِجْرَامِكُمْ فِي نِسْبَةِ الْاِفْتِرَاءِ إِلَيَّ ﴿وَاُوحِيَ اِلٰى نُوحٍ اَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ اِلَّا مَنْ قَدْ اٰمَنَ فَلَا تَبْتَئِسْ﴾ تَحْزَنْ ﴿بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾﴾ مِنَ الشِّرْكِ فَدَعَا عَلَيْهِمْ بِقَوْلِهِ (رَبِّ لَا تَذَرْ عَلَى الْأَرْضِ) اِلْخْ فَأَجَابَ اللهُ دُعَاءَهُ فَقَالَ ﴿وَاصْنَعِ الْفُلْكَ﴾ اَلسَّفِينَةَ ﴿بِاَعْيُنِنَا﴾ بِمَرْأًى مِنَّا وَحِفْظِنَا ﴿وَوَحْيِنَا﴾ أَمْرِنَا ﴿وَلَا تُخَاطِبْنِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ كَفَرُوا بِتَرْكِ إِهْلَاكِهِمْ ﴿اِنَّهُمْ مُغْرَقُونَ ﴿٣٧﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

29. Ey kavmim! Buna Allah'ın emirlerini bildirmeye **karşılık sizden** bana vereceğiniz **herhangi bir mal istemiyorum. Benim mükâfatım**[1] sevabım **ancak Allah'a aittir. Ben iman edenleri** –sizin bana emrettiğiniz gibi- **kovacak değilim; çünkü onlar** tekrar diriltilmek suretiyle **Rablerine kavuşacaklardır.** Onlara karşılıklarını verecek ve onlara zulmedip kovanlardan haklarını alacaktır. **Fakat ben sizi,** işinizin sonunu **bilmeyen bir topluluk olarak görüyorum.**

[1] اِنْ اَجْرِيَ terkibindeki اِنْ kelimesi مَا anlamında olumsuzluk edatıdır.

30. **Ey kavmim! Eğer onları kovarsam, beni Allah'tan** onun azabından **kim korur** kurtarır? Yani bana kimse yardım edemez. **Düşünmüyor**[1] öğüt almıyor **musunuz?**[2]

31. **Ben size: "Allah'ın hazineleri benim yanımdadır** ve ben **gaybı bilirim" demiyorum. "Ben bir meleğim" de demiyorum.** Aksine bende sizin gibi bir insanım. **Sizin gözlerinizin hor** küçük **gördüğü kimselere, "Allah onlara asla bir hayır vermeyecektir" diyemem. Onların nefislerinde,** kalplerinde **olanı, Allah daha iyi bilir. Bu**nları söylediğim **takdirde ben gerçekten zalimlerden olurum."**

32. **Dediler ki: "Ey Nuh! Bizimle mücadele ettin,** tartıştın **ve bize karşı mücadelede çok ileri gittin. Eğer** bu konuda **doğrulardan isen,** kendisiyle **bizi tehdit ettiğini** azabı **bize getir!"**

33. **Dedi ki: "Onu size ancak Allah getirir. Tabi eğer** onu size acele olarak getirmeyi **dilerse.** Zira bu iş ona aittir, bana değil. **Ve siz âciz bırakacak** Allah'tan kaçacak **değilsiniz.**

34. **Ben size öğüt vermek istesem de, öğüdüm size fayda vermez. Eğer Allah sizi azdırmak**[3] **istediyse.**[4] **O sizin Rabbinizdir. Ve sadece O'na döndürüleceksiniz."**

35. Allah Teâlâ buyurdu ki: **Yoksa,** Mekke kafirleri **"Bunu uydurdu"** Muhammed Kur'an'ı ortaya çıkardı **mı diyorlar? De ki: "Eğer onu uydurduysam günahım** bunun cezası **bana aittir. Fakat ben sizin** bana iftira nispet ederek **işlediğiniz günahtan**[5] **uzağım."**

36. **Ve Nuh'a vahyedildi ki: Kavminden iman etmiş olanların dışında kimse iman etmeyecek. Artık onların işlemekte oldukları** şirkten **dolayı üzülme,** tasalanma.

Sonunda Nuh(a.s.) "Ya Rabbi! Yeryüzünde kafirlerden hiç kimseyi bırakma" (Nuh: 26) diyerek onlara beddua etti. Allah da duasını kabul etti ve şöyle buyurdu:

37. **Gözlerimizin önünde** bizim nezaretimiz ve gözetimimizde **ve vahyimiz** emrimizle **gemiyi yap ve zulmedenler** kafirler **hakkında** onları helak etmekten vazgeçmem şeklinde **bana hitap etme! Zira onlar boğulmuşlardır!**

---

[1] تَذَكَّرُونَ fiilinin aslında bulunan iki ta harfinden biri zel harfine idgam edilmiştir.

[2] اَفَلَا تَذَكَّرُونَ cümlesindeki اَفَلَا kelimesi هَلَّا anlamında (azarlama ifade eden tevbih harfi)dir.

[3] اَنْ يُغْوِيَكُمْ fiili إِغْوَاءَكُمْ şeklinde (mastar tevilinde meful-u bih)tir.

[4] اِنْ كَانَ اللّٰهُ şart cümlesinin cevabına لَا يَنْفَعُكُمْ نُصْحِي cümlesi delalet etmiştir.

[5] مِمَّا تُجْرِمُونَ terkibi مِنْ إِجْرَامِكُمْ şeklinde (mastar tevilinde)dir.

KELİME ANLAMI

29. وَيَا قَوْمِ **Ey kavmim** لَا اَسْئَلُكُمْ **Ben sizden istemiyorum** عَلَيْهِ **Buna karşı** عَلٰى تَبْلِيغِ الرِّسَالَةِ Peygamberliği(n gereğini) tebliğe karşı *(Ne istemiyorum?)* مَالًا **Bir mal** *(Öyle mal ki?)* تُعْطُونِيهِ Onu bana vereceksiniz اِنْ مَا اَجْرِيَ **Benim mükâfatım olmadı** ('İn' olumsuzluk bildiren 'ma' manasındadır) ثَوَابِي Yani sevabım olmadı اِلَّا عَلَى اللّٰهِ **Ancak Allah'a ait oldu** وَمَا اَنَا **Ve ben değilim de** *(Ne değilim?)* بِطَارِدِ اَلَّذِينَ اٰمَنُوا **İman edenleri kovucu** كَمَا أَمَرْتُمُونِي Sizin bana emrettiğiniz gibi اِنَّهُمْ **Zira onlar** مُلَاقُوا رَبِّهِمْ **Rablerine kavuşacaklardır** *(Ne ile?)* بِالْبَعْثِ Öldükten sonra dirilmekle فَيُجَازِيهِمْ (Allah da) onları mükafatlandıracak وَيَأْخُذُ لَهُمْ Ve haklarını alacaktır *(Kimlerin arasından?)* مِمَّنْ ظَلَمَهُمْ وَطَرَدَهُمْ Kendilerine eziyet eden ve kovanlardan وَلٰكِنِّي اَرٰيكُمْ **Fakat ben sizi görüyorum** *(Ne olarak?)* قَوْمًا **Bir kavim olarak** *(Öyle kavim ki)* تَجْهَلُونَ **Bilmiyorsunuz** *(Neyi?)* عَاقِبَةَ أَمْرِكُمْ İşlerinizin neticesini

30. وَيَا قَوْمِ **Ey kavmim** مَنْ يَنْصُرُنِي **Beni kim kurtarır** يَمْنَعُنِي Yani beni kim korur *(Kimden?)* مِنَ اللّٰهِ **Allah'tan** أَيْ عَذَابِهِ Yani Allah'ın azabından اِنْ طَرَدْتُهُمْ **Eğer onları kovarsam** أَيْ لَا نَاصِرَ لِي Yani benim yardımcım yoktur اَفَلَا فَهَلَّا تَذَّكَّرُونَ **Hala düşünmez misiniz? (düşünsenize!)** *(Ne ile okunmuştur?)* بِإِدْغَامِ التَّاءِ الثَّانِيَةِ فِي الذَّالِ Kelimenin aslında olan ikinci 'ta'yı idgam etmekle *(Neye?)* 'Zal'a فِي الْأَصْلِ تَتَّعِظُونَ Yani öğüt almıyor musunuz?

31. وَلَا اَقُولُ لَكُمْ **Size demiyorum** *(Ne demiyorum?)* عِنْدِي **Benim yanımdadır** *(Ne?)* خَزَائِنُ اللّٰهِ **Allah'ın hazineleri** وَلَا **Ve yine (demiyorum)** *(Ne demiyorum?)* إِنِّي Kesinlikle ben اَعْلَمُ الْغَيْبَ **Gaybı bilirim** وَلَا اَقُولُ **Ve demiyorum** *(Ne demiyorum?)* اِنِّي مَلَكٌ **Muhakkak ki ben meleğim** بَلْ أَنَا بَشَرٌ Bilakis ben insanım *(Kim gibi?)* مِثْلُكُمْ Sizin gibi وَلَا اَقُولُ **Ve yine demiyorum** لِلَّذِينَ **O kimselere ki** تَزْدَرِي **Hor görüyor** تَحْتَقِرُ Yani hakir görüyor *(Ne hor görüyor?)* اَعْيُنُكُمْ **Sizin gözleriniz** *(Ne demiyorum?)* لَنْ يُؤْتِيَهُمُ اللّٰهُ **Allah onlara asla vermeyecektir** *(Ne vermeyecektir?)* خَيْرًا **Hiçbir hayır** اَللّٰهُ اَعْلَمُ **Allah en iyi bilendir** *(Neyi?)* بِمَا فِي اَنْفُسِهِمْ **Onların nefislerinde olanları** قُلُوبِهِمْ Yani kalplerinde olanları اِنِّي

Kesinlikle ben إِذًا **O takdirde (olurum)** إِنْ قُلْتُ ذٰلِكَ Yani böyle dersem *(Kimlerden olurum?)* لَمِنَ الظّٰلِمِينَ **Zalimlerden**

32. قَالُوا **Dediler ki** يَا نُوحُ **Ey Nuh** قَدْ جَادَلْتَنَا **Elbette sen bizimle mücadele ettin** خَاصَمْتَنَا Bizimle tartıştın فَأَكْثَرْتَ جِدَالَنَا **Ve bize karşı mücadeleyi çok yaptın** فَأْتِنَا **Öyleyse bize getir** *(Neyi?)* بِمَا **O şeyi ki** تَعِدُنَا **Bizi tehdit ediyorsun** *(Ne ile?)* بِهِ Onunla *(Neden?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaptan إِنْ كُنْتَ **Eğer isen** *(Kimlerden isen?)* مِنَ الصّٰدِقِينَ **Doğru söyleyenlerden** *(Hangi konuda?)* فِيهِ Bu konuda

33. قَالَ (Nuh) **Dedi** *(Ne dedi?)* إِنَّمَا يَأْتِيكُمْ بِهِ **Ancak onu size getirir** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** إِنْ شَاءَ **Eğer dilerse** *(Neyi?)* تَعْجِيلَهُ O azabı acele vermeyi *(Kime?)* لَكُمْ Size فَإِنَّ أَمْرَهُ إِلَيْهِ Çünkü azabı acilen getirme işi Allah'a aittir لَا إِلَيَّ Bana değil وَمَا أَنْتُمْ **Ve siz değilsiniz de** *(Ne değilsiniz?)* بِمُعْجِزِينَ **Aciz bırakanlar** اللّٰهَ بِفَائِتِينَ Allah'tan kaçabilecek değilsiniz

34. وَلَا يَنْفَعُكُمْ **Size fayda sağlamaz** *(Ne?)* نُصْحِي **Benim nasihatim** إِنْ أَرَدْتُ **İstesem de** *(Neyi?)* أَنْ أَنْصَحَ **Nasihat etmeyi** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** إِنْ كَانَ اللّٰهُ **Eğer Allah olduysa** *(Ne?)* يُرِيدُ **Diliyor** *(Neyi?)* أَنْ يُغْوِيَكُمْ **Sizi helak etmeyi** أَيْ Yani sizi azdırmayı إِغْوَاءَكُمْ وَجَوَابُ الشَّرْطِ Şartın cevabı *(Nedir?)* دَلَّ عَلَيْهِ Ona delalet ediyor *(Ne?)* هُوَ وَلَا يَنْفَعُكُمْ نُصْحِي 'Benim nasihatim size fayda vermez' sözü رَبُّكُمْ **O sizin rabbinizdir** وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ **Ve yalnız O'na döndürüleceksiniz**

35. قَالَ تَعَالَى Allah teala buyurdu ki أَمْ (بَلْ أَ) يَقُولُونَ **Yoksa diyorlar mı?** ('Em' 'Bel' ve hemze manasındadır) أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ Yani Mekke kâfileri *(Ne diyorlar mı?)* افْتَرٰيهُ **O'nu uydurdu** اخْتَلَقَ مُحَمَّدٌ الْقُرْآنَ Muhammed *(s.a.v.)* Kuran'ı uydurdu قُلْ **Ey habibim söyle** إِنِ افْتَرَيْتُهُ **Eğer ben O'nu uydurduysam** فَعَلَيَّ إِجْرَامِي **Günahım banadır** أَيْ عُقُوبَتُهُ إِثْمِي Günahım; yani uydurmamın cezası وَأَنَا بَرِيءٌ **Ve ben beriyim** *(Neden?)* مِمَّا تُجْرِمُونَ **Sizin işlediğiniz suçlardan** مِنْ إِجْرَامِكُمْ Sizin günah işlemenizden *(Ne hususta?)* فِي نِسْبَةِ الْافْتِرَاءِ إِلَيَّ Bana iftira isnadı hususunda

36. وَأُوحِيَ إِلَى نُوحٍ **Ve Nuh'a vahyolundu ki** أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ **Asla iman etmeyecek** *(Kimden?)* مِنْ قَوْمِكَ **Kavminden** إِلَّا مَنْ قَدْ آمَنَ **Ancak önceden iman etmiş olanlar hariç** فَلَا تَبْتَئِسْ **O halde üzülme** تَحْزَنْ Tasalanma *(Ne sebebiyle?)* بِمَا

كَانُوا يَفْعَلُونَ **Onların yapar oldukları şeyler sebebiyle** *(Neden yaptıkları?)* مِنَ الشِّرْكِ Şirkten فَدَعَا عَلَيْهِمْ Ve Nuh *(a.s.)* onlara beddua etti بِقَوْلِهِ Şu sözüyle رَبِّ لَا تَذَرْ عَلَى الْأَرْضِ إلخ 'Ey rabbim yeryüzünde (kafirlerden yurt edinen kimseyi) bırakma'

37. فَأَجَابَ اللّٰهُ دُعَاءَهُ فَقَالَ Allah (c.c.) duasını kabul etti ve şöyle dedi; وَاصْنَعِ الْفُلْكَ **Gemiyi yap** اَلسَّفِينَةَ Gemiyi *(Ne ile?)* بِأَعْيُنِنَا **Nezaretimizle** Yani بِمَرْأًى مِنَّا وَحِفْظِنَا bizim tarafımızdan gözetilmek ve muhafaza edilmekle وَوَحْيِنَا **Ve vahyimizle** أَمْرِنَا Emrimizle وَلَا تُخَاطِبْنِي **Ve bana hitapta bulunma** *(Kimler hakkında?)* فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا **Zalim olanlar hakkında** كَفَرُوا Kafir olanlar hakkında *(Ne ile hitapta bulunma?)* بِتَرْكِ إِهْلَاكِهِمْ Onların helak edilmemeleri ile إِنَّهُمْ مُغْرَقُونَ **Çünkü onlar boğulmuşlardır**

﴿وَيَصْنَعُ الْفُلْكَ﴾ حِكَايَةُ حَالٍ مَاضِيَةٍ ﴿وَكُلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ مَلَأٌ﴾ جَمَاعَةٌ ﴿مِنْ قَوْمِهِ سَخِرُوا مِنْهُ﴾ اِسْتَهْزَؤُوا بِهِ ﴿قَالَ اِنْ تَسْخَرُوا مِنَّا فَإِنَّا نَسْخَرُ مِنْكُمْ كَمَا تَسْخَرُونَ ﴿٣٨﴾﴾ إِذَا نَجَوْنَا وَغَرِقْتُمْ ﴿فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ﴾ مَوْصُولَةٌ مَفْعُولُ الْعِلْمِ ﴿يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ﴾ يَنْزِلُ ﴿عَلَيْهِ عَذَابٌ مُقِيمٌ ﴿٣٩﴾﴾ دَائِمٌ ﴿حَتَّى﴾ غَايَةٌ لِلصُّنْعِ ﴿إِذَا جَاءَ أَمْرُنَا﴾ بِإِهْلَاكِهِمْ ﴿وَفَارَ التَّنُّورُ﴾ لِلْخَبَّازِ بِالْمَاءِ وَكَانَ ذٰلِكَ عَلَامَةً لِنُوحٍ ﴿قُلْنَا احْمِلْ فِيهَا﴾ فِي السَّفِينَةِ ﴿مِنْ كُلٍّ زَوْجَيْنِ﴾ ذَكَرٍ وَأُنْثَى أَيْ مِنْ كُلِّ أَنْوَاعِهِمَا [مِنْ كُلٍّ زَوْجَيْنِ] ﴿اثْنَيْنِ﴾ ذَكَرًا وَأُنْثَى وَهُوَ مَفْعُولٌ وَفِي الْقِصَّةِ أَنَّ اللهَ حَشَرَ لِنُوحٍ السِّبَاعَ وَالطَّيْرَ وَغَيْرَهَا فَجَعَلَ يَضْرِبُ بِيَدَيْهِ فِي كُلِّ نَوْعٍ فَتَقَعُ يَدُهُ الْيُمْنَى عَلَى الذَّكَرِ وَالْيُسْرَى عَلَى الْأُنْثَى فَيَحْمِلُهَا فِي السَّفِينَةِ ﴿وَأَهْلَكَ﴾ أَيْ زَوْجَتَهُ وَأَوْلَادَهُ ﴿إِلَّا مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ﴾ أَيْ مِنْهُمْ بِالْإِهْلَاكِ وَهُوَ زَوْجَتُهُ وَوَلَدُهُ كَنْعَانُ بِخِلَافِ سَامٍ وَحَامٍ وَيَافِثَ فَحَمَلَهُمْ وَزَوْجَاتِهِمُ الثَّلَاثَةَ ﴿وَمَنْ اٰمَنَ وَمَا اٰمَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ ﴿٤٠﴾﴾ قِيلَ كَانُوا سِتَّةَ رِجَالٍ وَنِسَاءَهُمْ وَقِيلَ جَمِيعُ مَنْ كَانَ فِي السَّفِينَةِ ثَمَانُونَ نِصْفُهُمْ رِجَالٌ وَنِصْفُهُمْ نِسَاءٌ ﴿وَقَالَ﴾ نُوحٌ ﴿ارْكَبُوا فِيهَا بِسْمِ اللهِ مَجْرٖيهَا وَمُرْسٰيهَا﴾ بِفَتْحِ الْمِيمَيْنِ وَضَمِّهِمَا [وَمُرْسٰيهَا] مَصْدَرَانِ أَيْ جَرْيُهَا وَرَسْوُهَا أَيْ مُنْتَهَى سَيْرِهَا ﴿إِنَّ رَبِّي لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٤١﴾﴾ حَيْثُ لَمْ يُهْلِكْنَا ﴿وَهِيَ تَجْرِي بِهِمْ فِي مَوْجٍ كَالْجِبَالِ﴾ فِي الْارْتِفَاعِ وَالْعِظَمِ ﴿وَنَادٰى نُوحُ ابْنَهُ﴾ كَنْعَانَ ﴿وَكَانَ فِي مَعْزِلٍ﴾ عَنِ السَّفِينَةِ ﴿يَا بُنَيَّ ارْكَبْ مَعَنَا وَلَا تَكُنْ مَعَ الْكَافِرِينَ ﴿٤٢﴾﴾ ﴿قَالَ سَاٰوِي إِلٰى جَبَلٍ يَعْصِمُنِي﴾ يَمْنَعُنِي ﴿مِنَ الْمَاءِ قَالَ لَا عَاصِمَ الْيَوْمَ مِنْ اَمْرِ اللهِ﴾ عَذَابِهِ ﴿إِلَّا﴾ لٰكِنَّ ﴿مَنْ رَحِمَ﴾ اللهُ فَهُوَ الْمَعْصُومُ قَالَ تَعَالَى ﴿وَحَالَ بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ فَكَانَ مِنَ الْمُغْرَقِينَ ﴿٤٣﴾﴾ ﴿وَقِيلَ يَا اَرْضُ ابْلَعِي مَاءَكِ﴾ اَلَّذِي نَبَعَ مِنْكِ فَشَرِبْتِهِ دُونَ مَا نَزَلَ مِنَ السَّمَاءِ أَنْهَارًا وَبِحَارًا ﴿وَيَا سَمَاءُ اَقْلِعِي﴾ أَمْسِكِي عَنِ الْمَطَرِ فَأَمْسَكَتْ ﴿وَغِيضَ﴾ نُقِصَ ﴿الْمَاءُ وَقُضِيَ الْاَمْرُ﴾ تَمَّ أَمْرُ هَلَاكِ قَوْمِ نُوحٍ ﴿وَاسْتَوَتْ﴾ وَقَفَتِ السَّفِينَةُ ﴿عَلَى الْجُودِيِّ﴾ جَبَلٌ بِالْجَزِيرَةِ بِقُرْبِ الْمَوْصِلِ ﴿وَقِيلَ بُعْدًا﴾ هَلَاكًا ﴿لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٤٤﴾﴾ اَلْكَافِرِينَ ﴿وَنَادٰى نُوحٌ رَبَّهُ فَقَالَ رَبِّ اِنَّ ابْنِي﴾ كَنْعَانَ ﴿مِنْ اَهْلِي﴾ وَقَدْ وَعَدْتَنِي بِنَجَاتِهِمْ ﴿وَاِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ﴾ اَلَّذِي لَا خُلْفَ فِيهِ ﴿وَاَنْتَ اَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ ﴿٤٥﴾﴾ أَعْلَمُهُمْ وَأَعْدَلُهُمْ

TÜRKÇE ANLAMI

38. **O gemiyi yapıyor,**[1] **ve ona kavminden ne zaman bir grup** cemaat **uğrasa, onunla alay ediyor,** dalga geçiyor**lardı. Dedi ki: "Eğer bizimle alay ediyorsanız, şüphesiz**–biz kurtulup siz boğulduğunuzda- **siz nasıl alay ediyorsanız biz de sizinle öyle alay edeceğiz!**

39. **Kendisini rezil edecek azabın kime**[2] **geleceğini ve sürekli** daim **bir azabın kimin başına geleceğini** ineceğini **yakında bileceksiniz."**

40. **Nihayet**[3] onları helak etme **emrimiz gelip de** ekmekçinin **tandırı** su ile **kaynadığında** ki, bu Nuh (a.s.) için alametti, **dedik ki: "Her bir çiftten** erkek ve dişiden yani erkek ve dişinin her türünden **iki tane**[4] yani bir erkek ve bir dişi[5] **ile** –helak edilecek diye **aleyhinde hüküm geçmiş olanlar** karın ve oğlun Kenan **dışında- aileni** diğer üç eşini ve çocukların Sam, Ham, Yâfis **ve iman edenleri ona** gemiye **yükle!" Zaten onunla beraber pek azı iman etmişti.** Söylenene göre iman edenler altı erkekle kadınlarıdır. Diğer bir görüşe göre de, gemidekilerin toplamı seksen kişi olup yarısı erkek, yarısı kadındır.

41. Nuh **dedi ki: "Gemiye binin! Onun yüzüp gitmesi de, durması da**[6] **Allah'ın adıyladır. Şüphesiz ki Rabbim çok bağışlayan ve merhamet edendir.** Zira bizi helak etmedi."

42. **Gemi,** yükseklik ve büyüklük hususunda **dağlar gibi dalgalar arasında onları götürüyordu. Nuh,** gemiden **uzakta bulunan oğlu** Kenan**'a: Yavrucuğum! Bizimle beraber bin, kâfirlerle beraber olma! diye seslendi.**

43. **Oğlu: "Beni sudan koruyacak bir dağa sığınacağım" dedi. (Nuh): "Bugün Allah'ın emrinden** azabından**, koruyacak kimse yoktur. Ancak**[7] Allah'ın **merhamet ettiği kişi,** o masumdur." **dedi.** Allah Teâlâ şöyle buyurdu: **"Ve aralarına dalga girdi, böylece o da boğulanlardan oldu."**

44. **Ve "Ey yer** senden kaynayan **suyunu yut!** Ve böylece gökten inen sular dışında kalanları içti. Bunlardan nehirler ve denizler oluştu. **Ve ey gök sen de tut!"** yağmuru kes **denildi** ve kesti. **Su çekildi** azaldı; **iş bitirildi**

---

[1] يَصْنَعُ fiili geçmiş hali hikaye içindir.

[2] مَنْ ismi mevsul olup تَعْلَمُونَ fiilinin mefulüdür.

[3] حَتَّى kelimesi gemi yapımının sonunu/gaye ifade etmek içindir.

[4] اِثْنَيْنِ kelimesi اِحْمِلْ fiilinin mefulüdür.

[5] Bu kıssa şöyledir: Allah Teâlâ yırtıcı hayvanları, kuşları ve diğer hayvanları Nuh (a.s.) için topladı. Nuh (a.s.) da elleriyle hayvanların her türüne vuruyor, sağ eli erkeklere, sol eli ise dişilere değiyor ve böylece onları gemiye yüklüyordu.

[6] مَجْرِيهَا وَمُرْسٰيهَا kelimeleri mim harfinin fethasıyla olup mastardırlar. Yüzüp gitmesi ve durması, seyrinin sona ermesi anlamına gelir.

[7] إِلَّا مَنْ رَحِمَ terkibindeki إِلَّا kelimesi لٰكِنَّ (istisna-i munkatı) manasındadır.

Nuh'un kavmini helak etme işi tamamlandı; gemi de Musul yakınlarındaki **Cûdî** dağının **üzerine yerleşti.** Orada durdu. **Ve: "Zalimler** kafirler **topluluğu uzak** helak **olsun!" denildi.**

45. **Nuh Rabbine seslendi ve dedi ki: "Ey Rabbim! Şüphesiz oğlum** Kenan **da ailemdendir.** Ki sen bana kurtulacaklarını vaat etmiştin. **Senin vaadin ise elbette haktır.** Ki onda dönmek olmaz. **Ve sen hakimler hakimisin."** En iyi bilen ve en adaletlisisin.

KELİME ANLAMI

38. وَيَصْنَعُ الْفُلْكَ **Gemiyi yapıyordu** حِكَايَةُ حَالٍ مَاضِيَةٍ (Bu cümle) geçmişe ait olan halin hikayesidir وَكُلَّمَا مَرَّ **Ve her uğradığında** *(Kime?)* عَلَيْهِ **Nuh'a** *(Kim?)* مَلَأٌ **Bir topluluk** جَمَاعَةٌ Yani bir cemaat *(Kimin içinden olan?)* مِنْ قَوْمِهِ **Kavmi içinden olan** سَخِرُوا مِنْهُ **Onunla eğleniyorlardı** اِسْتَهْزَؤُوا بِهِ O'nu alaya alıyorlardı قَالَ **Nuh dedi ki** إِنْ تَسْخَرُوا مِنَّا **Eğer siz bizimle eğleniyorsanız** فَإِنَّا نَسْخَرُ مِنْكُمْ **Muhakkak ki biz de sizinle eğleneceğiz** *(Ne gibi?)* كَمَا تَسْخَرُونَ **Sizin eğlendiğiniz gibi** *(Ne zaman eğleneceğiz?)* إِذَا نَجَوْنَا وَغَرِقْتُمْ Biz kurtulup, siz boğulduğunuz zaman

39. فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ **Yakında bileceksiniz** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki** مَوْصُولَةٌ مَفْعُولُ الْعِلْمِ 'Men' kelimesi mevsuledir. 'İlim' kelimesinin mefulüdür يَأْتِيهِ **O'na gelecek** *(Ne?)* عَذَابٌ **Bir azap** *(Öyle azap ki)* يُخْزِيهِ **O'nu rezil edecek** وَيَحِلُّ **Ve inecek** يَنْزِلُ Nazil olacak *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِ **Kendisi üzerine** *(Ne inecek?)* عَذَابٌ مُقِيمٌ **Devamlı bir azap** دَائِمٌ Sürekli olan

40. حَتَّى غَايَةٌ لِلصُّنْعِ إِذَا جَاءَ **Nihayet geldiği zaman** ('Hatta' gemi yapımının sonunu ifade içindir) *(Ne?)* أَمْرُنَا **Emrimiz** *(Neye ilişkin emrimiz?)* بِإِهْلَاكِهِمْ Onların helak edilmelerine وَفَارَ التَّنُّورُ **Ve tandır fışkırdığı zaman** *(Kimin tandırı?)* لِلْخَبَّازِ Ekmekçinin *(Ne ile fışkırdığında?)* بِالْمَاءِ Su ile وَكَانَ ذٰلِكَ عَلَامَةً لِنُوحٍ Bu (tandırın fışkırması) Nuh'a (a.s.) alamet idi قُلْنَا **Biz dedik ki** اِحْمِلْ فِيهَا **Ona yükle** فِي السَّفِينَةِ Yani gemiye *(Neden yükle?)* مِنْ كُلٍّ زَوْجَيْنِ **Her bir çiftten (canlıdan)** ذَكَرٍ وَأُنْثَى Yani erkek ve dişi أَيْ مِنْ كُلِّ أَنْوَاعِهِمَا Erkek ve dişinin her türünden اِثْنَيْنِ **İki tane** ذَكَرًا وَأُنْثَى Erkek ve dişi olarak وَهُوَ مَفْعُولٌ Bu mefuldür وَفِي الْقِصَّةِ Bir kıssada (şöyle geçmektedir) أَنَّ اللهَ Muhakkak ki Allah (c.c.) حَشَرَ Topladı *(Kim için?)*

لِنُوحٍ Nuh(a.s.) için *(Neyi?)* اَلسِّبَاعَ وَالطَّيْرَ وَغَيْرَهَا Bütün yırtıcı hayvanları, kuşları ve diğerlerini فَجَعَلَ يَضْرِبُ Ve Nuh *(a.s.)* vurmaya başladı *(Neyi?)* بِيَدِيهِ Ellerini *(Neye?)* فِي كُلِّ نَوْعٍ Her bir neviyle فَتَقَعُ يَدُهُ الْيُمْنٰى Sağ eli geliyordu *(Neye?)* عَلَى الذَّكَرِ Erkeğe وَالْيُسْرٰى عَلَى الْأُنْثٰى Sol eli ise dişiye فَيَحْمِلُهَا Ve ikisini de yükliyordu *(Nereye?)* فِي السَّفِينَةِ Gemiye *(Daha kimi yükle?)* وَاَهْلَكَ **Aileni** اَيْ زَوْجَتَهُ وَاَوْلَادَهُ Yani hanımlarını ve çocuklarını *(Kimden başkasını yükle?)* اِلَّا مَنْ **Ancak o kimseden başkasını ki** سَبَقَ **Geçti** *(Kim hakkında?)* عَلَيْهِ **Kendisi hakkında** *(Ne geçti?)* اَلْقَوْلُ **Söz** اَيْ مِنْهُمْ Yani onlardan (ailenden) *(Ne ile söz geçen?)* بِالْاِهْلَاكِ Helak olmalarıyla وَهُوَ زَوْجَتُهُ وَوَلَدُهُ O da hanımı ve çocuğu Kenan'dır بِخِلَافِ سَامٍ وَحَامٍ وَيَافِثَ Sam, Ham ve Yafis'in aksine فَحَمَلَهُمْ Onları yükledi وَزَوْجَاتِهِمُ الثَّلَاثَةَ Ve üç zevcesini de yükledi *(Daha kimi yükle?)* وَمَنْ اٰمَنَ **İman edenleri** وَمَا اٰمَنَ مَعَهُ **Ama O'nunla birlikte iman etmedi** اِلَّا قَلِيلٌ **Ancak çok az kişi (iman etti)** قِيلَ Denildi ki كَانُوا سِتَّةً رِجَالٍ (İnananlar) Altı erkek وَنِسَاءُهُمْ Ve onların hanımları idiler وَقِيلَ Ve yine denildi ki ثَمَانُونَ Olanların tamamı *(Nerede?)* فِي السَّفِينَةِ Gemide *(Kaç kişidir?)* جَمِيعُ مَنْ كَانَ Seksen kişidir نِصْفُهُمْ رِجَالٌ Yarısı erkektir وَنِصْفُهُمْ نِسَاءٌ Yarısı da kadındır

41. وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* نُوحٌ Nuh *(a.s.)* *(Ne dedi?)* اِرْكَبُوا فِيهَا **O gemiye binin** بِسْمِ اللّٰهِ **Allah'ın adıyla** *(Ne?)* مَجْرٖيهَا **Geminin yürümesi** وَمُرْسٰيهَا **Ve durması** بِفَتْحِ الْمِيمَيْنِ وَضَمِّهِمَا İki 'Mim'in fethasıyla ve zammesiyle (okunmuştur) مَصْدَرَانِ (Bu iki kelime) mastardırlar اَيْ جَرْيُهَا وَرَسْوُهَا Yani yürümesi ve durması (manasındadır) اَيْ مُنْتَهٰى سَيْرِهَا Yani seyrinin sona ermesi اِنَّ رَبِّي **Muhakkak ki Rabbim** *(Nedir?)* لَغَفُورٌ رَحِيمٌ **Son derece bağışlayan ve pek merhamet edendir** حَيْثُ لَمْ يُهْلِكْنَا Şöyle ki bizi helak etmedi

42. وَهِيَ تَجْرِي بِهِمْ **Gemi onları götürüyordu** *(Ne içinde?)* فِي مَوْجٍ كَالْجِبَالِ **Dağlar gibi dalgalar içinde** *(Ne hususta dağlar gibi?)* فِي الْاِرْتِفَاعِ وَالْعِظَمِ Yükseklik ve büyüklük hususunda وَنَادٰى نُوحٌ **Ve Nuh seslendi** *(Kime?)* اِبْنَهُ **Oğluna** *(O da kimdir?)* عَنِ كَنْعَانَ Kenan'dır وَكَانَ فِي مَعْزِلٍ **Oğlu da ayrı bir yerde idi** *(Neden ayrı?)* السَّفِينَةِ Gemiden ayrı *(Ne diye seslendi?)* يَا بُنَيَّ **Ey oğulcuğum!** اِرْكَبْ مَعَنَا **Bizimle birlikte bin** وَلَا تَكُنْ **Ve olma** *(Kim ile beraber?)* مَعَ الْكَافِرِينَ **Kafirlerle beraber**

43. قَالَ **Kenan dedi** سَاٰوِي **Sığınacağım** *(Nereye?)* اِلٰى جَبَلٍ **Bir dağa ki** يَعْصِمُنِي **Beni koruyacak** يَمْنَعُنِي Beni alıkoyacak *(Neden koruyacak?)* مِنَ الْمَاءِ **Sudan** قَالَ **Nuh dedi** لَا عَاصِمَ الْيَوْمَ **Bugün koruyucu yoktur** *(Neden?)* مِنْ اَمْرِ اللّٰهِ **Allah'ın emrinden** عَذَابِهٖ Yani Allah'ın azabından اِلَّا لٰكِنَّ مَنْ رَحِمَ **Ancak rahmet ettiği hariç** ('illa' 'lakinne' manasındadır) *(Kimin rahmet ettiği?)* اَللّٰهُ Allah'ın فَهُوَ الْمَعْصُومُ İşte o korunmuştur قَالَ تَعَالٰى Allah teala buyurdu *(Ne buyurdu?)* وَحَالَ بَيْنَهُمَا **Ve ikisinin arasına girdi** *(Ne girdi?)* الْمَوْجُ **Dalga** فَكَانَ **Ve (oğlu) oldu** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُغْرَقِينَ **Boğulanlardan**

44. وَقِيلَ **Ve denildi** *(Ne?)* يَا اَرْضُ ابْلَعِي **Ey yer yut** *(Neyi?)* مَاءَكِ **Suyunu** اَلَّذِي نَبَعَ دُونَ مَا نَزَلَ مِنَ السَّمَاءِ Ki senden çıkmıştı فَشَرِبَتْهُ Ve yer suyu yuttu *(Neyin dışında?)* مِنْكَ Gökten inen suyun dışında فَصَارَ Böylece oluştu *(Ne oluştu?)* اَنْهَارًا وَبِحَارًا Nehirler ve denizler *(Daha ne denildi?)* وَيَا سَمَاءُ اَقْلِعِي **Ey gök tut** اَمْسِكِي عَنِ الْمَطَرِ Yani yağmuru kes (denildi de) فَاَمْسَكَتْ Gök de tuttu وَغِيضَ **Ve çekildi** نُقِصَ Azaldı *(Ne?)* اَلْمَاءُ **Su** وَقُضِيَ الْاَمْرُ **İş bitirildi** تَمَّ Tamamlandı *(Ne?)* اَمْرُ هَلَاكِ قَوْمِ نُوحٍ Nuh'un *(a.s.)* kavminin helak olma işi وَاسْتَوَتْ **Yerleşti** وَقَفَتِ السَّفِينَةُ Gemi oturdu *(Ne üzerine?)* عَلَى الْجُودِيِّ **Cüdi üzerine** جَبَلٌ بِالْجَزِيرَةِ بِقُرْبِ الْمَوْصِلِ Bu, Musul yakınında Cezire'de bir dağdır وَقِيلَ **Ve denildi ki** بُعْدًا (Allah'ın rahmetinden) **Uzak olsun** هَلَاكًا Yani helak olsun *(Kim?)* لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ **Zalimler güruhu** اَلْكَافِرِينَ Kâfir olanlar

45. وَنَادٰى نُوحٌ **Nuh niyazda bulundu** *(Kime?)* رَبَّهُ **Rabbine** فَقَالَ رَبِّ **Ve ey Rabbim dedi** اِنَّ ابْنِي **Elbette benim oğlum** كَنْعَانَ Kenan مِنْ اَهْلِي **Benim ailemdendir** وَقَدْ وَعَدْتَنِي Ve sen bana söz verdin *(Neyi?)* بِنَجَاتِهِمْ Onların kurtulacağını وَاِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ **Senin sözün kesinlikle haktır** اَلَّذِي Öyle hak ki لَا خُلْفَ فِيهِ Onda cayma yoktur وَاَنْتَ **Ve sen** *(Nesin?)* اَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ **Hükmedenlerin en iyi hükmedenisin** اَعْلَمُهُمْ Yani onların en iyi bileni وَاَعْدَلُهُمْ Ve en adilisin

﴿قَالَ﴾ تَعَالَى ﴿يَا نُوحُ اِنَّهُ لَيْسَ مِنْ اَهْلِكَ﴾ اَلنَّاجِينَ أَوْ مِنْ أَهْلِ دِينِكَ ﴿إِنَّهُ﴾ أَيْ سُؤَالُكَ إِيَّايَ بِنَجَاتِهِ ﴿عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ﴾ فَإِنَّهُ كَافِرٌ وَلَا نَجَاةَ لِلْكَافِرِينَ وَفِي قِرَاءَةٍ (عَمِلَ) بِكَسْرِ مِيمِ عَمِلَ فِعْلٌ وَنَصْبِ (غَيْرَ) فَالضَّمِيرُ لِابْنِهِ ﴿فَلَا تَسْئَلْنِ﴾ بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ [فَلَا تَسْئَلْنِ] ﴿مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ﴾ مِنْ إِنْجَاءِ ابْنِكَ ﴿إِنِّي اَعِظُكَ اَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٤٦﴾﴾ بِسُؤَالِكَ مَا لَمْ تَعْلَمْ ﴿قَالَ رَبِّ إِنِّي اَعُوذُ بِكَ﴾ مِنْ ﴿اَنْ اَسْئَلَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَاِلَّا تَغْفِرْ لِي﴾ مَا فَرَطَ مِنِّي ﴿وَتَرْحَمْنِي اَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٤٧﴾﴾ ﴿قِيلَ يَا نُوحُ اهْبِطْ﴾ اِنْزِلْ مِنَ السَّفِينَةِ ﴿بِسَلَامٍ﴾ أَوْ بِتَحِيَّةٍ ﴿مِنَّا وَبَرَكَاتٍ﴾ خَيْرَاتٍ ﴿عَلَيْكَ وَعَلٰى اُمَمٍ مِمَّنْ مَعَكَ﴾ فِي السَّفِينَةِ أَيْ مِنْ أَوْلَادِهِمْ وَذُرِّيَّتِهِمْ وَهُمُ الْمُؤْمِنُونَ ﴿وَاُمَمٌ﴾ بِالرَّفْعِ مِمَّنْ مَعَكَ ﴿سَنُمَتِّعُهُمْ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿ثُمَّ يَمَسُّهُمْ مِنَّا عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿٤٨﴾﴾ فِي الْآخِرَةِ وَهُمُ الْكُفَّارُ ﴿تِلْكَ﴾ أَيْ هٰذِهِ الْآيَاتُ الْمُتَضَمِّنَةُ قِصَّةَ نُوحٍ ﴿مِنْ اَنْبَآءِ الْغَيْبِ﴾ أَخْبَارِ مَا غَابَ عَنْكَ ﴿نُوحِيهَآ اِلَيْكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿مَا كُنْتَ تَعْلَمُهَآ اَنْتَ وَلَا قَوْمُكَ مِنْ قَبْلِ هٰذَا﴾ الْقُرْآنِ ﴿فَاصْبِرْ﴾ عَلَى التَّبْلِيغِ وَأَذَى قَوْمِكَ كَمَا صَبَرَ نُوحٌ ﴿إِنَّ الْعَاقِبَةَ﴾ الْمَحْمُودَةَ ﴿لِلْمُتَّقِينَ ﴿٤٩﴾﴾ ﴿وَ﴾ أَرْسَلْنَا ﴿اِلٰى عَادٍ اَخَاهُمْ﴾ مِنَ الْقَبِيلَةِ ﴿هُودًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ﴾ وَحِّدُوهُ ﴿مَا لَكُمْ مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿اِلٰهٍ غَيْرُهُ اِنْ﴾ مَا ﴿اَنْتُمْ﴾ فِي عِبَادَتِكُمُ الْأَوْثَانَ ﴿اِلَّا مُفْتَرُونَ ﴿٥٠﴾﴾ كَاذِبُونَ عَلَى اللّٰهِ ﴿يَا قَوْمِ لَآ اَسْئَلُكُمْ عَلَيْهِ﴾ عَلَى التَّوْحِيدِ ﴿اَجْرًا اِنْ﴾ مَا ﴿اَجْرِيَ اِلَّا عَلَى الَّذِي فَطَرَنِي﴾ خَلَقَنِي ﴿اَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٥١﴾﴾ ﴿وَيَا قَوْمِ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ﴾ مِنَ الشِّرْكِ ﴿ثُمَّ تُوبُوا﴾ ﴿اِرْجِعُوا﴾ ﴿اِلَيْهِ﴾ بِالطَّاعَةِ ﴿يُرْسِلِ السَّمَآءَ﴾ اَلْمَطَرَ وَكَانُوا قَدْ مُنِعُوهُ ﴿عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا﴾ كَثِيرَ الدُّرُورِ ﴿وَيَزِدْكُمْ قُوَّةً اِلٰى﴾ مَعَ ﴿قُوَّتِكُمْ﴾ بِالْمَالِ وَالْوَلَدِ ﴿وَلَا تَتَوَلَّوْا مُجْرِمِينَ ﴿٥٢﴾﴾ مُشْرِكِينَ ﴿قَالُوا يَا هُودُ مَا جِئْتَنَا بِبَيِّنَةٍ﴾ بُرْهَانٍ عَلَى قَوْلِكَ ﴿وَمَا نَحْنُ بِتَارِكِي اٰلِهَتِنَا عَنْ قَوْلِكَ﴾ أَيْ لِقَوْلِكَ ﴿وَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ ﴿٥٣﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

46. Allah Teâlâ **buyurdu ki: "Ey Nuh! O senin** kurtulan **ailenden** veya dininin ehlinden **değildir. Bu** benden onun kurtulmasını istemen **kötü bir iştir.**[1] Zira o kafirdir. Kafirlere ise kurtuluş yoktur. **O halde hakkında**

[1] Diğer bir kıraatte عَمِلَ غَيْرَ صَالِحٍ şeklinde mim harfinin kesresiyle fiil olarak ve غَيْرَ kelimesinin nasbıyla okunmuştur. عَمِلَ fiilindeki zamir de (Nuh'un) oğluna yöneliktir.

oğlunun kurtulacağına dair **bilgin olmayan bir şeyi benden isteme!**[1] **Ben seni** bilmediğin şeyi istemek suretiyle **cahillerden olmaktan sakındırırım.**

47. **Dedi ki: "Ey Rabbim! Ben senden hakkında bilgim olmayan şeyi istemekten sana sığınırım. Eğer** aşırı gittiğim konuda **beni bağışlamaz ve merhamet etmezsen, ben zarara uğrayanlardan olurum!**

48. **Denildi ki: "Ey Nuh! Sana ve seninle** gemide **beraber olan ümmetlere** onların evlatlarına ve zürriyetlerine ki onlar müminlerdir **bizden selam** selamet veya tahiyye **ve bereketlerle** hayırlarla gemiden **in! Kendilerini** dünyada **faydalandıracağımız, sonra da bizden kendilerine** ahirette **elem verici bir azabın dokunacağı** seninle beraber olanlardan **ümmetler**[2] kafirler **de olacaktır."**

49. Ey Muhammed! **İşte bunlar** Nuh'un kıssasını içeren ayetler **sana vahy ettiğimiz gayb** senin bilmediğin şeyin **haberlerindendir. Bu** Kur'**andan önce onları ne sen biliyordun ne de kavmin. O halde** Nuh'un sabrettiği gibi kavminin ezasına rağmen tebliğ üzere **sabret. Çünkü** iyi **sonuç muttakilerindir.**

50. **Âd kavmine de** kabileden **kardeşleri Hûd'u** gönderdik. **Dedi ki: "Ey kavmim! Allah'a kulluk edin.** Onun birleyin. **Sizin için O'ndan başka ilah**[3] **yoktur. Siz** putlara ibadet hususunda **iftiracılardan** Allah'a karşı yalan uyduranlardan **başkası değilsiniz.**[4]

51. **Ey kavmim! Ben, ona** tevhide **karşılık sizden bir ücret istemiyorum. Benim ücretim, beni var edenden** yaratandan **başkasına ait değildir.**[5] **Hâla akıllanmayacak mısınız?**

52. **Ey kavmim!** Şirkten dolayı **Rabbinizden mağfiret dileyin; sonra da O'na tövbe edin** itaat ile dönün **ki, üzerinize göğü** yağmuru **bol bol** sağanak yağışlı **göndersin** ki onlar susuz kalmışlardı **ve kuvvetinize**[6] mal ve çocukla **kuvvet katsın. Günah işleyerek** müşrik olarak **yüz çevirmeyin.**

53. **Dediler ki: "Ey Hûd! Sen bize açık bir delil** bu sözüne dair bir kanıt **getirmedin, biz de senin sözünle**[7] **ilahlarımızı terk edecek değiliz ve biz sana iman da edecek değiliz."**

---

[1] فَلَا تَسْئَلْنِ fiilindeki tekid nunu şeddeli ve şeddesiz olarak okunur.
[2] وَأُمَمٌ kelimesi ref iledir.
[3] مِنْ إِلٰهٍ terkibindeki مِنْ harf-i ceri zaittir.
[4] إِنْ أَنْتُمْ terkibindeki إِنْ kelimesi مَا anlamında olumsuzluk edatıdır.
[5] إِنْ أَجْرِيَ terkibindeki إِنْ kelimesi مَا anlamında olumsuzluk edatıdır.
[6] إِلٰى قُوَّتِكُمْ terkibindeki إِلٰى harf-i ceri مَعَ anlamındadır.
[7] عَنْ قَوْلِكَ terkibindeki عَنْ harfi ceri لِ harfi ceri anlamındadır.

KELİME ANLAMI

46. قَالَ **Buyurdu** *(Kim?)* تَعَالٰى Yüce olan (Allah) *(Ne buyurdu?)* يَا نُوحُ **Ey Nuh** اِنَّهُ **Muhakkak ki O** (Kenan) لَيْسَ مِنْ اَهْلِكَ **Senin ailenden değildir** *(Öyle aile ki)* اَلنَّاجِينَ Kurtulanlar أَوْ مِنْ أَهْلِ دِينِكَ Veya senin din ailenden değildir اِنَّهُ **Muhakkak ki o** أَيْ سُؤَالُكَ إِيَّايَ Yani senin benden istemen *(Neyi?)* بِنَجَاتِهِ Onun kurtulmasını *(Nedir?)* عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ **Doğru olmayan bir iştir** فَإِنَّهُ كَافِرٌ Çünkü O kafirdir وَلَا نَجَاةَ Halbuki kurtuluş yoktur *(Kim için?)* لِلْكَافِرِينَ Kafirler için وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte 'Amile' şeklinde عَمِلَ بِكَسْرِ مِيمِ 'Amile'nin 'Mim'inin kesresiyle (عَمِلَ» وَنَصْبِ (غَيْرَ Ve 'Gayr' kelimesinin nasbıyla (okunmuştur) فَالضَّمِيرُ فِعْلٌ Fiil olarak لِابْنِهِ O halde ('innehü' deki) zamir oğluna aittir فَلَا تَسْئَلَنِّ **Benden isteme** بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ (Nunun) şeddesiyle ve şeddesiz (okunmuştur) *(Neyi isteme?)* مَا **O şeyi ki** لَيْسَ لَكَ **Senin için yoktur** بِهِ **Onun hakkında** *(Ne yoktur?)* عِلْمٌ **Hiçbir bilgi** *(O şey de nedir?)* مِنْ إِنْجَاءِ ابْنِكَ Oğlunun kurtulması اِنِّي **Muhakkak ki ben** اَعِظُكَ **Seni uyarıyorum** *(Neden?)* اَنْ تَكُونَ **Olmandan** مِنَ الْجَاهِلِينَ **Cahillerden** *(Ne ile?)* بِسُؤَالِكَ مَا لَمْ تَعْلَمْ Hakkında bilgi sahibi olmadığın şeyi benden istemen ile

47. قَالَ رَبِّ (Nuh) **Ey rabbim dedi** اِنِّي **Kesinlikle ben** اَعُوذُ بِكَ **Sana sığınırım** *(Neden?)* مِنْ اَنْ اَسْئَلَكَ **Senden istememden** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** لَيْسَ لِي **Benim için yoktur** بِهِ **Onun hakkında** *(Ne yoktur?)* عِلْمٌ **Hiçbir bilgi** وَاِلَّا تَغْفِرْ لِي **Eğer benim için bağışlamazsan** *(Neyi?)* مَا فَرَطَ مِنِّي Benden sadır olan hatayı وَتَرْحَمْنِي **Ve bana merhamet etmezsen** اَكُنْ **Ben olurum** *(Kimlerden?)* مِنَ الْخَاسِرِينَ **Zarara uğrayanlardan**

48. قِيلَ **Denildi** يَا نُوحُ اهْبِطْ **Ey Nuh in!** اِنْزِلْ مِنَ السَّفِينَةِ Gemiden in *(Ne ile?)* بِسَلَامٍ **Bir selametle** أَوْ بِتَحِيَّةٍ Veya esenlikle *(Kim tarafından selametle?)* مِنَّا **Bizim tarafımızdan** وَبَرَكَاتٍ **Ve bereketlerle** خَيْرَاتٍ İyiliklerle *(Kim üzerine?)* عَلَيْكَ **Senin üzerine** وَعَلٰى اُمَمٍ **Ve topluluklar üzerine** *(Neden vücuda gelecek topluluklar?)* مِمَّنْ مَعَكَ **Seninle birlikte olanlardan** *(Nerede seninle birlikte?)* فِي السَّفِينَةِ Gemide وَهُمْ أَيْ مِنْ أَوْلَادِهِمْ وَذُرِّيَّتِهِمْ Yani çocuklarından ve nesillerinden الْمُؤْمِنُونَ Onlar müminlerdir وَاُمَمٌ **Ve nice ümmetler** بِالرَّفْعِ Raf ile okunmuştur

(Neden olan ümmetler?) مِمَّنْ مَعَكَ Seninle birlikte olanlardan سَنُمَتِّعُهُمْ **Onları faydalandıracağız** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada ثُمَّ يَمَسُّهُمْ **Sonra onlara dokunacak** *(Kim tarafından?)* مِنَّا **Bizim tarafımızdan** *(Ne?)* عَذَابٌ أَلِيمٌ **Elim bir azap** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette وَهُمُ الْكُفَّارُ Onlar da kâfirlerdir

49. تِلْكَ **Bunlar** أَيْ هٰذِهِ الْآيَاتُ Yani bu ayetler *(Öyle ayetler ki)* الْمُتَضَمِّنَةُ قِصَّةَ نُوحٍ Nuh'un *(a.s.)* kıssasını içeren *(Nedendir?)* مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ **Gayb haberlerindendir** أَخْبَارِ مَا Yani o şeylerin haberleridir ki غَابَ عَنْكَ Onlar sana gizli oldu *(Öyle gayb haberleri ki)* نُوحِيهَا **Biz onları vahyediyoruz** *(Kime?)* إِلَيْكَ **Sana** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(s.a.v.)* مَا كُنْتَ **Sen değildin** *(Ne değildin?)* تَعْلَمُهَا **Onu bilir** أَنْتَ وَلَا قَوْمُكَ **Ne sen ne de kavmin** مِنْ قَبْلِ هٰذَا **Bundan önce** الْقُرْآنِ Yani Kuran'dan önce فَاصْبِرْ **O halde sabret** *(Neye?)* عَلَى التَّبْلِيغِ Tebliğe وَأَذَى قَوْمِكَ Ve kavminin eziyetine كَمَا صَبَرَ نُوحٌ Nuh'un sabrettiği gibi إِنَّ الْعَاقِبَةَ **Çünkü son** *(Öyle son ki)* الْمَحْمُودَةَ Övülmüş olan *(Kim içindir?)* لِلْمُتَّقِينَ **Sakınanlar içindir**

50. وَأَرْسَلْنَا **Ve** biz gönderdik *(Kime?)* إِلَى عَادٍ **Ad (kavmine)** *(Kimi?)* أَخَاهُمْ **Kardeşlerini** *(Neden?)* مِنَ الْقَبِيلَةِ Kabileden *(Ondan bedel?)* هُودًا **Hûd'u** قَالَ **Hûd dedi** يَا قَوْمِ **Ey kavmim!** اعْبُدُوا اللَّهَ **Allah'a ibadet edin** وَحِّدُوهُ O'nu tek kabul edin مَا لَكُمْ **Sizin için yoktur** مِنْ زَائِدَةٌ إِلٰهٍ **Hiçbir ilah** ('min' zaittir) *(Öyle ilah ki?)* غَيْرُهُ **O'ndan başka** إِنْ مَا أَنْتُمْ **Siz olmadınız** ('İn' 'ma' manasında nefi içindir) *(Ne hususta?)* فِي عِبَادَتِكُمُ الْأَوْثَانَ Putlara tapma hususunda إِلَّا مُفْتَرُونَ **Ancak iftira edenler oldunuz** كَاذِبُونَ عَلَى اللَّهِ Allah'a karşı yalancılar oldunuz

51. يَا قَوْمِ **Ey kavmim** لَا أَسْئَلُكُمْ **Sizden istemiyorum** *(Neye karşılık?)* عَلَيْهِ **Buna karşılık** عَلَى التَّوْحِيدِ Tevhide karşılık *(Ne istemiyorum?)* أَجْرًا **Hiçbir ücret** إِنْ مَا أَجْرِيَ **Benim mükâfatım olmadı** ('İn' 'ma' manasındadır) إِلَّا عَلَى الَّذِي فَطَرَنِي **Ancak beni yoktan var edene aittir** خَلَقَنِي Yani beni yaratana أَفَلَا تَعْقِلُونَ **Hala akıllanmayacak mısınız?**

52. وَيَا قَوْمِ **Ey kavmim** اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ **Rabbinizden mağfiret dileyin** *(Neden dolayı?)* مِنَ الشِّرْكِ Şirkten dolayı ثُمَّ تُوبُوا **Sonra tövbe edin** ارْجِعُوا Yönelin *(Kime?)* إِلَيْهِ **Allah'a** *(Ne ile?)* بِالطَّاعَةِ İtaatle يُرْسِلِ السَّمَاءَ **Ki göğü göndersin** الْمَطَرَ

Yani yağmuru وَكَانُوا قَدْ مُنِعُوهُ Onlar yağmurdan mahrumdular *(Kimin üzerine göndersin?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Nasıl?)* مِدْرَارًا **Bol yağmurlu olarak** كَثِيرَ الدُّرُورِ Yağmuru fazla olarak وَيَزِدْكُمْ **Ve size katsın** *(Ne katsın?)* قُوَّةً **Güç** إِلَىٰ قُوَّتِكُمْ **Sizin gücünüzle birlikte** ('ila' 'mea" manasındadır) *(Ne ile?)* بِالْمَالِ وَالْوَلَدِ **Mal ve çocuk ile** وَلَا تَتَوَلَّوْا **Ve yüz çevirmeyin** *(Ne olduğunuz halde?)* مُجْرِمِينَ **Günah işleyenler olduğunuz halde** مُشْرِكِينَ Müşrikler olduğunuz halde

53. قَالُوا **Dediler** يَا هُودُ **Ey Hûd** مَا جِئْتَنَا **Sen bize getirmedin** *(Ne?)* بِبَيِّنَةٍ **Açık bir delil** عَلَىٰ قَوْلِكَ بُرْهَانٍ Sözüne bir burhan وَمَا نَحْنُ **Ve biz değiliz** *(Ne değiliz?)* بِتَارِكِي آلِهَتِنَا **İlahlarımızı terk edenler** *(Neden sebep?)* عَنْ قَوْلِكَ **Senin sözünden sebep** أَيْ لِقَوْلِكَ Yani senin sözünden dolayı وَمَا نَحْنُ **Ve biz olmadık** *(Ne olmadık?)* لَكَ بِمُؤْمِنِينَ **Sana inananlar**

﴿إِنْ﴾ مَا ﴿نَقُولُ﴾ فِي شَأْنِكَ ﴿إِلَّا اعْتَرٰيكَ﴾ أَصَابَكَ ﴿بَعْضُ اٰلِهَتِنَا بِسُوٓءٍ﴾ فَخَبَلَكَ لِسَبَكَ إِيَّاهَا فَأَنْتَ تَهْذِي ﴿قَالَ إِنِّي أُشْهِدُ اللهَ﴾ عَلَيَّ ﴿وَاشْهَدُوٓا أَنِّي بَرِيٓءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ ﴿٥٤﴾ بِهِ ﴿مِنْ دُونِهِ فَكِيدُونِي﴾ اِحْتَالُوا فِي هَلَاكِي ﴿جَمِيعًا﴾ أَنْتُمْ وَأَوْثَانُكُمْ ﴿ثُمَّ لَا تُنْظِرُونَ ﴿٥٥﴾﴾ تُمْهِلُونَ ﴿إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللهِ رَبِّي وَرَبِّكُمْ مَا مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿دَآبَّةٍ﴾ نَسَمَةٍ تَدُبُّ عَلَى الْأَرْضِ ﴿إِلَّا هُوَ اٰخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا﴾ أَيْ مَالِكُهَا وَقَاهِرُهَا فَلَا نَفْعَ وَلَا ضَرَرَ إِلَّا بِإِذْنِهِ وَخُصَّ النَّاصِيَةُ بِالذِّكْرِ لِأَنَّ مَنْ أُخِذَ بِنَاصِيَتِهِ يَكُونُ فِي غَايَةِ الذُّلِّ ﴿إِنَّ رَبِّي عَلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٦﴾﴾ أَيْ طَرِيقِ الْحَقِّ وَالْعَدْلِ ﴿فَإِنْ تَوَلَّوْا﴾ فِيهِ حَذْفُ إِحْدَى التَّاءَيْنِ أَيْ تُعْرِضُوا ﴿فَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ مَآ أُرْسِلْتُ بِهِٓ إِلَيْكُمْ وَيَسْتَخْلِفُ رَبِّي قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلَا تَضُرُّونَهُ شَيْـًٔا﴾ بِإِشْرَاكِكُمْ ﴿إِنَّ رَبِّي عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ ﴿٥٧﴾﴾ رَقِيبٌ ﴿وَلَمَّا جَآءَ أَمْرُنَا﴾ عَذَابُنَا ﴿نَجَّيْنَا هُودًا وَالَّذِينَ اٰمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ﴾ هِدَايَةٍ ﴿مِنَّا وَنَجَّيْنَاهُمْ مِنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿٥٨﴾﴾ شَدِيدٍ ﴿وَتِلْكَ عَادٌ﴾ إِشَارَةٌ إِلَى آثَارِهِمْ أَيْ فَسِيحُوا فِي الْأَرْضِ وَانْظُرُوا إِلَيْهَا ثُمَّ وَصَفَ أَحْوَالَهُمْ فَقَالَ ﴿جَحَدُوا بِاٰيَاتِ رَبِّهِمْ وَعَصَوْا رُسُلَهُ﴾ جَمْعٌ لِأَنَّ مَنْ عَصٰى رَسُولًا عَصٰى جَمِيعَ الرُّسُلِ لِاشْتِرَاكِهِمْ فِي أَصْلِ مَا جَاؤُوا بِهِ وَهُوَ التَّوْحِيدُ ﴿وَاتَّبَعُوٓا﴾ أَيِ السَّفَلَةُ ﴿أَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ﴿٥٩﴾﴾ مُعَانِدٍ لِلْحَقِّ مِنْ رُؤَسَائِهِمْ ﴿وَأُتْبِعُوا فِي هٰذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً﴾ مِنَ النَّاسِ ﴿وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ﴾ لَعْنَةً عَلٰى رُؤُوسِ الْخَلَائِقِ ﴿أَلَآ إِنَّ عَادًا كَفَرُوا﴾ جَحَدُوا ﴿رَبَّهُمْ أَلَا بُعْدًا﴾ مِنْ رَحْمَةِ اللهِ ﴿لِعَادٍ قَوْمِ هُودٍ ﴿٦٠﴾﴾ ﴿وَ﴾ أَرْسَلْنَا ﴿إِلٰى ثَمُودَ أَخَاهُمْ﴾ مِنَ الْقَبِيلَةِ ﴿صَالِحًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللهَ﴾ وَحِّدُوهُ ﴿مَا لَكُمْ مِنْ إِلٰهٍ غَيْرُهُ هُوَ أَنْشَأَكُمْ﴾ ابْتَدَأَ خَلْقَكُمْ ﴿مِنَ الْأَرْضِ﴾ بِخَلْقِ أَبِيكُمْ آدَمَ مِنْهَا ﴿وَاسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا ﴿٦١﴾﴾ جَعَلَكُمْ عُمَّارًا تَسْكُنُونَ بِهَا ﴿فَاسْتَغْفِرُوهُ﴾ مِنَ الشِّرْكِ ﴿ثُمَّ تُوبُوٓا﴾ ارْجِعُوا ﴿إِلَيْهِ﴾ بِالطَّاعَةِ ﴿إِنَّ رَبِّي قَرِيبٌ﴾ مِنْ خَلْقِهِ بِعِلْمِهِ ﴿مُجِيبٌ﴾ لِمَنْ سَأَلَهُ ﴿قَالُوا يَا صَالِحُ قَدْ كُنْتَ فِينَا مَرْجُوًّا﴾ نَرْجُو أَنْ تَكُونَ سَيِّدًا ﴿قَبْلَ هٰذَا﴾ الَّذِي صَدَرَ مِنْكَ ﴿أَتَنْهٰنَآ أَنْ نَعْبُدَ مَا يَعْبُدُ اٰبَآؤُنَا﴾ مِنَ الْأَوْثَانِ ﴿وَإِنَّنَا لَفِي شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَآ إِلَيْهِ﴾ مِنَ التَّوْحِيدِ ﴿مُرِيبٍ ﴿٦٢﴾﴾ مُوقِعٍ فِي الرَّيْبِ

TÜRKÇE ANLAMI

54. Biz senin hakkında **"İlahlarımızdan biri seni fena çarpmış,** ona sövdüğün için senin aklını almış sen de saçmalıyorsun!" **demekten başka bir söz söylemeyiz! Dedi ki: "Ben Allah'ı** kendime **şahit tutuyorum; siz de şahit olun ki ben sizin** ona **ortak koştuklarınızdan uzağım."**

55. **"O'ndan başka (ilahların hepsinden uzağım). Haydi hepiniz** siz ve putlarınız, beni yok etmek için **bana tuzak kurun,** hile yapın**; sonra da bana mühlet vermeyin,** zaman tanımayın!"

56. **"Ben, benim de Rabbim, sizin de Rabbiniz olan Allah'a dayandım. Çünkü** yeryüzünde hareket eden **hiçbir varlık**[1] canlı **yoktur ki, illa O, onun perçeminden tutmuştur.** Onun sahibi ve ona hükmedendir. Zarar da yarar da sadece onun izniyledir[2] **Şüphesiz Rabbim dosdoğru yol** hak ve adelet yolu **üzeredir."**

57. **"Eğer döner** yüz çevirir**seniz**[3] **şüphesiz ki kendisiyle size gönderildiğim şeyi size bildirdim. Rabbim sizden başka bir kavmi yerinize getirir ve O'na** şirk koşmanızla **hiçbir zarar veremezsiniz. Çünkü benim Rabbim her şeyi gözeten** kontrol eden**dir."**

58. **Emrimiz** azabımız **gelince, Hûd'u ve onunla beraber iman edenleri bizden bir rahmet** hidayet**le kurtardık, onları ağır** şiddetli **bir azaptan kurtardık.**

59. **İşte Âd (kavmi).** Bu onlardan geri kalanlara işarettir. Yani, yeryüzünde dolaşın ve onların kalıntılarına bakın. Allah sonra da onların hallerini bildirip şöyle dedi: **Rablerinin âyetlerini inkâr ettiler; O'nun peygamberlerine âsi oldular**[4] **ve** alt tabaka, önderlerinden hakka karşı gelen **inatçı her zorbanın emrine uydular.**

60. **Onlar hem bu dünyada** insanlar tarafından **lanete hem de kıyamet gününde** tüm mahlukatın önünde lanete **tâbi tutuldular. Biliniz ki, Âd (kavmi) Rablerine küfür** inkâr **ettiler. (Şunu da) bilin ki, Hûd'un kavmi Âd,** Allah'ın rahmetinden **uzak olsun.**

61. **Semûd kavmine de** kabileden **kardeşleri Sâlih'i** gönderdik**. Dedi ki: "Ey kavmim! Allah'a kulluk edin.** Onu birleyin. **Sizin için O'ndan başka ilah yoktur. O** babanız Adem'i topraktan yaratmak suretiyle **sizi topraktan yarattı.** Sizi ilk kez yarattı. **Ve sizi orada yaşattı.** Sizi yeryüzünde yaşayan medeni insanlar kıldı. **O halde** şirkten dolayı **O'ndan mağfiret dileyin; sonra da O'na tövbe edin** itaat ile dönün**. Çünkü Rabbim** mahlukatına ilmi ile **çok yakındır,** kendisinden istekte bulunana **karşılık verendir."**

62. **Dediler ki: "Ey Sâlih! Sen bu** senden sadır ola**ndan önce içimizde ümit beslenen** önder olmanı umduğumuz **birisiydin. (Şimdi) babalarımızın**

---

[1] مِنْ دَابَّةٍ terkibindeki مِنْ harf-i ceri zaittir.

[2] Özellikle alın/perçemi zikredilmiştir. Zira alın perçeminden tutulan gayet zelil olur.

[3] تَوَلَّوْا fiilinin aslında bulunan iki ta harfinden biri hazfedilmiştir.

[4] Peygamber kelimesi burada رُسُل şeklinde çoğul olarak getirilmiştir. Zira bir peygambere asi olan tüm peygamberlere asi olmuştur. Çünkü bütün peygamberler getirdikleri dinin aslı olan tevhitte ortaktırlar.

taptıklarına putlara **tapmaktan bizi men mi ediyorsun? Doğrusu biz, bizi kendisine çağırdığın şeyden** tevhitten **derin** tereddüde düşüren **bir şüphe içindeyiz."**

KELİME ANLAMI

54. إِنْ مَا نَقُولُ **Biz demeyiz** ('in' 'ma' manasındadır) *(Ne hususta?)* فِي شَأْنِكَ Senin durumun hususunda إِلَّا اعْتَرَيكَ **Ancak seni çarpmıştır (deriz)** أَصَابَكَ Sana isabet etmiştir *(Kim?)* بَعْضُ اٰلِهَتِنَا **İlahlarımızdan bazısı** *(Ne ile)* بِسُوءٍ **Fenalıkla** فَخَبَلَكَ Çarptı da senin aklını giderdi *(Ne sebebiyle?)* لِسَبِّكَ إِيَّاهَا İlahlarımıza dil uzatman sebebiyle فَأَنْتَ تَهْذِي Sen de saçmalamaya başladın قَالَ **Nuh dedi ki** إِنِّي أُشْهِدُ **Muhakkak ki ben şahit tutuyorum** *(Kimi?)* اَللّٰهَ **Allah'ı** *(Kime?)* عَلَيَّ Kendime ! وَاشْهَدُوا **Ve siz de şahit olun** *(Neye?)* أَنِّي بَرِيءٌ **Benim kesinlikle uzak olduğuma** *(Neden?)* مِمَّا **O şeyden ki** تُشْرِكُونَ **Siz ortak koşuyorsunuz** *(Neyi?)* بِهِ Onu *(Neden başka?)*

55. مِنْ دُونِهِ **O'ndan başka** فَكِيدُونِي **O halde bana tuzak kurun** إِحْتَالُوا فِي هَلَاكِي Helak olmam için bana hile yapın *(Nasıl?)* جَمِيعًا **Toplanarak** أَنْتُمْ وَأَوْثَانُكُمْ Siz ve putlarınız ثُمَّ لَا تُنْظِرُونَ **Sonra bana süre de tanımayın** تُمَهِّلُونَ Yani bana mühlet vermeyin

56. إِنِّي تَوَكَّلْتُ **Muhakkak ki ben tevekkül ettim** *(Kime?)* عَلَى اللّٰهِ **Allah'a** *(Ondan bedel?)* رَبِّي وَرَبِّكُمْ **Benim ve sizin Rabbinize** مَا مِنْ دَابَّةٍ **Hiçbir canlı yoktur** ('Min' zaittir) إِلَّا هُوَ نَسِمَةٍ تَدُبُّ عَلَى الْأَرْضِ Yanı yeryüzünde yürüyen canlı **Ancak O Allah** *(Nedir?)* اٰخِذٌ **Tutucudur** *(Neyi?)* بِنَاصِيَتِهَا **Onun perçemini** أَيْ مَالِكُهَا Yani onun sahibi وَقَاهِرُهَا Ve ona hakimdir فَلَا نَفْعَ وَلَا ضَرَرَ Hiçbir fayda ve zarar yoktur إِلَّا بِإِذْنِهِ Ancak O'nun izniyle وَخُصَّ النَّاصِيَةُ بِالذِّكْرِ Özellikle 'Nasiye' (perçemi) kelimesi zikredildi *(Niye?)* لِأَنَّ مَنْ أُخِذَ بِنَاصِيَتِهِ Çünkü perçeminden yakalanan يَكُونُ فِي غَايَةِ الذُّلِّ Zilletin nihayetinde olur إِنَّ رَبِّي **Muhakkak ki benim Rabbim** عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ **Dosdoğru yol üzerinedir** أَيْ طَرِيقِ الْحَقِّ وَالْعَدْلِ Yani hak ve adalet yolu üzerinedir

57. فَإِنْ تَوَلَّوْا **Eğer yüz çevirirseniz** فِيهِ Burada vardır *(Ne vardır?)* حَذْفُ إِحْدَى التَّاءَيْنِ İki 'ta'dan birinin hazfi أَيْ تُعْرِضُوا Yani sırt çevirirseniz فَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ **Kesinlikle ben size tebliğ ettim** *(Neyi?)* مَا أُرْسِلْتُ بِهِ **Kendisiyle gönderilmiş olduğum**

şeyi *(Kime?)* إِلَيْكُمْ **Size** وَيَسْتَخْلِفُ رَبِّي **Ve Rabbim** (sizin yerinize) **getirir** *(Neyi?)* قَوْمًا غَيْرَكُمْ **Sizden başka bir kavmi** وَلَا تَضُرُّونَهُ شَيْئًا **Ve O'na en ufak bir zarar veremezsiniz** *(Ne ile?)* بِإِشْرَاكِكُمْ Ortak koşmanızla إِنَّ رَبِّي **Muhakkak ki benim Rabbim** عَلَى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Nedir?)* حَفِيظٌ **Koruyucudur** رَقِيبٌ Gözeticidir

58. وَلَمَّا جَاءَ **Ne zaman ki geldi** *(Ne?)* أَمْرُنَا **Bizim emrimiz** عَذَابُنَا Azabımız نَجَّيْنَا **Kurtardık** *(Kimi?)* هُودًا **Hûd'u** *(Daha kimi?)* وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ **Ve onunla birlikte inananları** *(Ne ile kurtardık?)* بِرَحْمَةٍ **Bir rahmetle** هِدَايَةٍ Bir hidayetle *(Kim tarafından?)* مِنَّا **Bizim tarafımızdan** وَنَجَّيْنَاهُمْ **Ve biz onları kurtardık** *(Neden?)* مِنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ **Ağır bir azaptan** شَدِيدٍ Şiddetli

59. وَتِلْكَ **İşte bu** *(Kimdir?)* عَادٌ **Ad kavmidir** إِشَارَةٌ إِلَى آثَارِهِمْ Bu onların kalıntılarına bir işarettir أَيْ فَسِيحُوا فِي الْأَرْضِ Yani yeryüzünde dolaşın وَانْظُرُوا إِلَيْهَا Ve onlara bakın ثُمَّ وَصَفَ أَحْوَالَهُمْ Sonra onların hallerini tavsif etti فَقَالَ Ve şöyle dedi وَعَصَوْا رُسُلَهُ جَحَدُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ **Rablerinin ayetlerini inkar ettiler** *(Daha?)* لِأَنَّ مَنْ **Peygamberlerine asi oldular** جَمْعُ Bu 'rusül' kelimesi çoğuldur *(Niye?)* عَصَى رَسُولًا Çünkü bir peygambere asi olan *(Nedir?)* عَصَى جَمِيعَ الرُّسُلِ Bütün peygamberlere asi olmuştur *(Neden bütün peygamberlere asi olmuştur?)* لِاشْتِرَاكِهِمْ Bütün peygamberler ortak olduklarından dolayı *(Ne hususta?)* فِي أَصْلِ مَا جَاؤُوا بِهِ Getirdikleri şeylerin aslı hususunda وَهُوَ التَّوْحِيدُ O da (getirdikleri şey) tevhittir *(Daha ne oldular?)* وَاتَّبَعُوا **Tabi oldular** أَيِ السَّفَلَةُ Yani o sefiller *(Neye?)* أَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ **Her zorbanın emrine** *(Öyle zorba ki)* عَنِيدٍ **İnatçı olan** مُعَانِدٍ لِلْحَقِّ Hakka karşı inat eden *(Kimden?)* مِنْ رُؤَسَائِهِمْ Onların başlarından

60. وَأُتْبِعُوا **Tabi tutuldular** *(Nerede?)* فِي هَذِهِ الدُّنْيَا **Bu dünyada** *(Neye?)* لَعْنَةً **Lanete** *(Kim tarafından?)* مِنَ النَّاسِ İnsanlar tarafından *(Daha nerede?)* وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ **Kıyamet gününde** *(Neye?)* لَعْنَةً Lanete عَلَى رُؤُوسِ الْخَلَائِقِ Mahlûkatın gözü önünde أَلَا **Şunu bilin ki** إِنَّ عَادًا **Muhakkak ki Ad kavmi** كَفَرُوا **Küfrettiler** جَحَدُوا İnanmadılar *(Kime?)* رَبَّهُمْ **Rablerine** أَلَا **Şunu da bilin ki** بُعْدًا **Uzak olsun** *(Neden?)* مِنْ رَحْمَةِ اللهِ Allah'ın rahmetinden *(Kim?)* لِعَادٍ **Ad** *(Ondan bedel?)* قَوْمِ هُودٍ **Hûd'un kavmi**

61. وَأَرْسَلْنَا **Ve** gönderdik *(Kime?)* إِلَى ثَمُودَ **Semud kavmine** *(Kimi?)* أَخَاهُمْ **Kardeşlerini** *(Neden?)* مِنَ الْقَبِيلَةِ O kabileden *(O da kimdir?)* صَالِحًا **Salih'tir** قَالَ **Salih dedi ki** يَا قَوْمِ **Ey kavmim** اعْبُدُوا اللهَ **Allah'a ibadet edin** وَحِّدُوهُ O'nu tek kabul edin مَا لَكُمْ **Sizin için yoktur** *(Ne?)* مِنْ إِلٰهٍ **Hiçbir ilah** *(Öyle ilah ki?)* غَيْرُهُ **O Allah'tan başka** هُوَ **O Allah** أَنْشَأَكُمْ **Sizi yaratmıştır** إِبْتَدَأَ خَلْقَكُمْ Yani sizi yaratmaya başlamıştır *(Nereden yaratmıştır?)* مِنَ الْأَرْضِ **Topraktan** *(Nasıl?)* بِخَلْقِ أَبِيكُمْ آدَمَ Babanız Âdem'i yaratarak *(Neden?)* مِنْهَا O topraktan وَاسْتَعْمَرَكُمْ **Ve sizi yaşattı** *(Nerede?)* فِيهَا **O yerde** جَعَلَكُمْ عُمَّارًا Yani sizi yaşayanlar kıldı *(Öyle ki)* تَسْكُنُونَ بِهَا Orada mesken tutuyorsunuz فَاسْتَغْفِرُوهُ **O halde O'ndan mağfiret dileyin** *(Neden dolayı?)* مِنَ الشِّرْكِ Şirkten dolayı ثُمَّ تُوبُوا **Sonra O'na tövbe edin** إِرْجِعُوا Yönelin *(Kime?)* إِلَيْهِ **O Allah'a** *(Ne ile?)* بِالطَّاعَةِ İtaatle إِنَّ رَبِّي **Muhakkak ki Rabbim** *(Nedir?)* قَرِيبٌ **Son derece yakındır** *(Kime?)* مِنْ خَلْقِهِ Mahlukatına *(Ne ile?)* بِعِلْمِهِ İlmiyle *(Daha nedir?)* مُجِيبٌ **İcabet edendir** *(Kime?)* لِمَنْ سَأَلَهُ Kendinden isteyene

62. قَالُوا **Dediler ki** يَا صَالِحُ **Ey Salih** قَدْ كُنْتَ **Sen idin** *(Nerede?)* فِينَا **Aramızda** *(Ne idin?)* مَرْجُوًّا **Ümit beslenilen biri** نَرْجُو أَنْ تَكُونَ سَيِّدًا Senin efendi olmanı isterdik *(Ne zaman ümit beslenilen idin?)* قَبْلَ هٰذَا **Bundan önce** الَّذِي صَدَرَ مِنْكَ Bu senden sadır olandan önce أَتَنْهَانَا **Bizi alı mı koyuyorsun** *(Neden?)* أَنْ نَعْبُدَ **Tapmamızdan** *(Neye?)* مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا **Babalarımızın taptığı** مِنَ الْأَوْثَانِ Putlara وَإِنَّنَا **Muhakkak ki biz** لَفِي شَكٍّ **Şüphe içindeyiz** *(Neden?)* مِمَّا تَدْعُونَا **Bizi çağırdığın şeyden** *(Neye?)* إِلَيْهِ **Kendisine** *(Çağırdığın şey de nedir?)* مِنَ التَّوْحِيدِ Allah'ı teklemektir *(Öyle şüphe ki?)* مُرِيبٍ **Şüpheye götüren** مُوقِعٍ فِي الرَّيْبِ Şekke düşüren

﴿قَالَ يَا قَوْمِ اَرَاَيْتُمْ اِنْ كُنْتُ عَلٰى بَيِّنَةٍ﴾ بَيَانٍ ﴿مِنْ رَبِّي وَاٰتَانِي مِنْهُ رَحْمَةً﴾ نُبُوَّةً ﴿فَمَنْ يَنْصُرُنِي﴾ يَمْنَعُنِي ﴿مِنَ اللّٰهِ﴾ أَيْ عَذَابِهِ ﴿اِنْ عَصَيْتُهُ فَمَا تَزِيدُونَنِي﴾ بِأَمْرِكُمْ لِي بِذٰلِكَ ﴿غَيْرَ تَخْسِيرٍ ﴿٦٣﴾﴾ تَضْلِيلٍ ﴿وَيَا قَوْمِ هٰذِهِ نَاقَةُ اللّٰهِ لَكُمْ اٰيَةً﴾ حَالٌ عَامِلُهُ الْإِشَارَةُ ﴿فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِي اَرْضِ اللّٰهِ وَلَا تَمَسُّوهَا بِسُوٓءٍ﴾ عَقْرٍ ﴿فَيَاْخُذَكُمْ عَذَابٌ قَرِيبٌ ﴿٦٤﴾﴾ إِنْ عَقَرْتُمُوهَا ﴿فَعَقَرُوهَا﴾ عَقَرَهَا قُدَارٌ بِأَمْرِهِمْ ﴿فَقَالَ﴾ صَالِحٌ ﴿تَمَتَّعُوا﴾ عِيشُوا ﴿فِي دَارِكُمْ ثَلَاثَةَ اَيَّامٍ﴾ ثُمَّ تُهْلَكُونَ ﴿ذٰلِكَ وَعْدٌ غَيْرُ مَكْذُوبٍ ﴿٦٥﴾﴾ فِيهِ ﴿فَلَمَّا جَآءَ اَمْرُنَا﴾ بِإِهْلَاكِهِمْ ﴿نَجَّيْنَا صَالِحًا وَالَّذِينَ اٰمَنُوا مَعَهُ﴾ وَهُمْ أَرْبَعَةُ آلَافٍ ﴿بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَ﴾ نَجَّيْنَاهُمْ ﴿مِنْ خِزْيِ يَوْمِئِذٍ﴾ بِكَسْرِ الْمِيمِ إِعْرَابًا وَفَتْحِهَا بِنَاءً لِإِضَافَتِهِ إِلٰى مَبْنِيٍّ وَهُوَ الْأَكْثَرُ ﴿اِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ ﴿٦٦﴾﴾ الْغَالِبُ ﴿وَاَخَذَ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةُ فَاَصْبَحُوا فِي دِيَارِهِمْ جَاثِمِينَ ﴿٦٧﴾﴾ بَارِكِينَ عَلَى الرُّكَبِ مَيِّتِينَ ﴿كَاَنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ أَيْ كَأَنَّهُمْ ﴿لَمْ يَغْنَوْا﴾ يُقِيمُوا ﴿فِيهَا﴾ فِي دَارِهِمْ ﴿اَلَآ اِنَّ ثَمُودَ كَفَرُوا رَبَّهُمْ اَلَا بُعْدًا لِثَمُودَ ﴿٦٨﴾﴾ بِالصَّرْفِ وَتَرْكِهِ [لِثَمُودَ] عَلٰى مَعْنَى الْحَيِّ وَالْقَبِيلَةِ ﴿وَلَقَدْ جَآءَتْ رُسُلُنَآ اِبْرٰهِيمَ بِالْبُشْرٰى﴾ بِإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ بَعْدَهُ ﴿قَالُوا سَلَامًا﴾ مَصْدَرٌ ﴿قَالَ سَلَامٌ﴾ عَلَيْكُمْ ﴿فَمَا لَبِثَ اَنْ جَآءَ بِعِجْلٍ حَنِيذٍ ﴿٦٩﴾﴾ مَشْوِيٍّ ﴿فَلَمَّا رَاٰى اَيْدِيَهُمْ لَا تَصِلُ اِلَيْهِ نَكِرَهُمْ﴾ بِمَعْنَى أَنْكَرَهُمْ ﴿وَاَوْجَسَ﴾ أَضْمَرَ فِي نَفْسِهِ ﴿مِنْهُمْ خِيفَةً﴾ خَوْفًا ﴿قَالُوا لَا تَخَفْ اِنَّآ اُرْسِلْنَآ اِلٰى قَوْمِ لُوطٍ ﴿٧٠﴾﴾ لِنُهْلِكَهُمْ ﴿وَامْرَاَتُهُ﴾ أَيِ امْرَأَةُ إِبْرَاهِيمَ سَارَةُ ﴿قَآئِمَةٌ﴾ تَخْدِمُهُمْ ﴿فَضَحِكَتْ﴾ اِسْتِبْشَارًا بِهَلَاكِهِمْ ﴿فَبَشَّرْنَاهَا بِاِسْحٰقَ وَمِنْ وَرَآءِ﴾ بَعْدِ ﴿اِسْحٰقَ يَعْقُوبَ ﴿٧١﴾﴾ وَلَدِهِ تَعِيشُ إِلٰى أَنْ تَرَاهُ

TÜRKÇE ANLAMI

63. Dedi ki: "Ey kavmim! Eğer ben Rabbimden açık bir delil üzere isem ve O bana tarafından bir rahmet peygamberlik **vermişse, buna ne dersiniz? Bu durum karşısında O'na âsi olursam beni Allah'tan** O'nun azabından **kim korur** kurtarır? **O zaman siz** bana bunu emretmekle **bana, zarara sokmak** saptırmak**tan başka bir şey kazandırmış olmazsınız."**

64. "Ey kavmim! İşte size mucize olarak[1] **Allah'ın devesi. Onu bırakın, Allah'ın arzında yesin. Ona fenalık etmeyin,** kesmeyin; eğer onu keserseniz, **sonra sizi yakın bir azap yakalar."**

[1] اٰيَةً kelimesi haldir. Amili ismi işarettir.

65. **Ve onu devirip kestiler.** Deveyi semûd kavminin emriyle Kudâr kesti. Sâlih **de dedi ki: "Yurdunuzda üç gün daha kalan** yaşayın! Sonra yok edileceksiniz." **Bu, yalanlanamayan bir tehdittir."**

66. Yok edilmeleri **emrimiz gelince, Sâlih'i ve onunla beraber iman edenleri,** ki onlar dört bin kişiydiler **bizden bir rahmetle kurtardık ve onları o günün** [1] **zilletinden** de kurtardık. **Doğrusu Rabbin kuvvetlidir, aziz** galip gelen**dir.**

67. **Zulmedenleri de bir çığlık tuttu ve yurtlarında** ölü halde diz üstü **çöke kaldılar.**

68. **Sanki**[2] **orada** o yurtlarında **hiç oturmamış** ikamet etmemiş**lerdi. Biliniz ki, Semûd kavmi gerçekten Rablerini inkâr ettiler. Yine bilesiniz ki, Semûd**[3] **kavmi uzak olsun.**

69. **And olsun ki, elçilerimiz İbrahim'e** İshak ve ardından Yakup ile **müjde getirdiler ve: "Selam"**[4] **dediler. O da:** "Size de **selam" dedi ve hiç beklemeden kızartılmış bir buzağı getirdi.**

70. **Ellerinin yemeğe uzanmadığını görünce, onları yadırgadı** [5] **ve onlardan dolayı içine bir korku düştü,** korkusunu içinde gizledi. **Dediler ki: "Korkma! Zira biz Lût kavmine** onları helak etmek için **gönderildik.**

71. İbrahim(a.s.)'ın **hanımı** Sâre **ayakta** onlara hizmet ediyor **idi ve** helak olacaklarına sevinerek **güldü. Onu da İshak, İshak'ın ardından** ondan sonra **da** İshak'ın oğlu **Ya'kub'la müjdeledik.** Onu görünceye kadar yaşayacaktı.

KELİME ANLAMI

63. قَالَ **Salih dedi ki** يَا قَوْمِ **Ey kavmim!** أَرَأَيْتُمْ **Ne dersiniz** إِنْ كُنْتُ **Eğer ben isem** *(Ne üzerine?)* عَلَى بَيِّنَةٍ **Açık bir delil üzereysem** بَيَانٍ Yani belge üzerine isem *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّي **Rabbim tarafından** وَآتَانِي **Ve bana vermişse** *(Kimden?)* مِنْهُ **Kendisinden** *(Ne vermişse?)* رَحْمَةً **Bir rahmet** نُبُوَّةً Peygamberlik فَمَنْ يَنْصُرُنِي **O halde kim beni kurtarır** يَمْنَعُنِي Beni meneder *(Neden?)* مِنَ اللهِ **Allah'tan** أَيْ عَذَابِهِ Yani azabından إِنْ عَصَيْتُهُ **Eğer O'na asi olursam** فَمَا

[1] يَوْمِئِذٍ kelimesi mim harfinin kesrasıyla mu'reb olarak ve fethasıyla da –mebni bir kelimeye izafe edildiği için- mebni olarak okunur. Bu kullanım daha yaygındır.

[2] كَأَنْ kelimesi muhaffefedir. İsmi de hazfedilmiştir. Takdiri كَأَنَّهُمْ şeklindedir.

[3] لِثَمُودَ kelimesi mahalle anlamında olması durumda munsarif, kabilenin ismi olması durumunda da gayr-i munsariftir.

[4] سَلَامًا kelimesi mastardır.

[5] نَكِرَ fiili أَنْكَرَ fiili gibidir. (Garipsemek/ tanıyamamak anlamındadır.)

تَزِيدُونَنِي **O takdirde siz bana artırmış olmayacaksınız** *(Ne ile?)* بِأَمْرِكُمْ لِي Bana emretmekle *(Neyi?)* بِذٰلِكَ Bunu *(Neden başka?)* غَيْرَ تَخْسِيرٍ **Ziyandan başka** تَضْلِيلٍ Saptırmaktan öte

64. وَيَا قَوْمِ **Ey kavmim** هٰذِهِ **İşte şu** *(Nedir?)* نَاقَةُ اللّٰهِ **Allah'ın dişi devesidir** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Ne olarak?)* اٰيَةً **Bir mucize olarak** حَالٌ (ayet) kelimesi haldir عَامِلُهُ الْإِشَارَةُ Amili ismi işarettir فَذَرُوهَا **O halde o deveyi bırakın** تَأْكُلْ **Ki yesin** *(Nerede?)* فِي اَرْضِ اللّٰهِ **Allah'ın arzında** وَلَا تَمَسُّوهَا **Ve ona el sürmeyin** *(Ne ile?)* بِسُوءٍ **Kötülükle** عَقْرٍ Boğazlamakla فَيَأْخُذَكُمْ **Yoksa sizi yakalar** *(Ne?)* عَذَابٌ قَرِيبٌ **Yakın bir azap** إِنْ عَقَرْتُمُوهَا Eğer onu boğazlarsanız

65. فَعَقَرُوهَا **Onu boğazladılar** عَقَرَهَا قُدَارٌ Onu Kudâr isimli şahıs boğazladı (Kudâr onların en zorbası idi) *(Ne ile?)* بِأَمْرِهِمْ Onların emriyle فَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* صَالِحٌ Salih *(a.s.)* *(Ne dedi?)* تَمَتَّعُوا **Faydalanın** عِيشُوا Yaşayın *(Nerede?)* فِي دَارِكُمْ **Yurdunuzda** *(Ne kadar?)* ثَلَاثَةَ اَيَّامٍ **Üç gün** ثُمَّ تُهْلَكُونَ Sonra helak olacaksınız فِيهِ **Yalan yoktur** *(Nerede?)* غَيْرُ مَكْذُوبٍ **İşte bu bir sözdür** *(Öyle söz ki?)* ذٰلِكَ وَعْدٌ Kendisinde

66. فَلَمَّا جَاءَ **Ne zaman ki geldi** *(Ne?)* اَمْرُنَا **Bizim emrimiz** *(Hangi emrimiz?)* بِإِهْلَاكِهِمْ Onları helak etme emrimiz نَجَّيْنَا **Kurtardık** *(Kimi?)* صَالِحًا **Salih'i** *(Daha kimi?)* وَالَّذِينَ اٰمَنُوا مَعَهُ **Ve onunla birlikte iman edenleri** وَهُمْ أَرْبَعَةُ آلَافٍ Onlar dört bin kişidir *(Ne ile kurtardık?)* بِرَحْمَةٍ **Bir rahmetle** *(Kim tarafından?)* مِنَّا **Tarafımızdan** وَنَجَّيْنَاهُمْ **Ve** kurtardık *(Neden?)* مِنْ خِزْيِ يَوْمِئِذٍ **O günün zilletinden** *(يَوْمِئِذٍ nasıl okunmuştur?)* بِكَسْرِ الْمِيمِ إِعْرَابًا Mureb yapılarak 'mim'in esresiyle *(Daha nasıl okunmuştur?)* وَفَتْحِهَا بِنَاءً Mebni yapılarak 'mim'in fethasıyla okunmuştur *(Niye mebni yapılmıştır?)* لِإِضَافَتِهِ إِلَى مَبْنِيٍّ Mebniye izafe edildiğinden dolayı وَهُوَ الْأَكْثَرُ Bu genelde böyledir إِنَّ رَبَّكَ **Muhakkak ki senin Rabbin** *(Nedir?)* هُوَ الْقَوِيُّ **Yalnız o sonsuz kuvvet sahibidir** *(Daha nedir?)* اَلْعَزِيزُ **Sonsuz izzet sahibidir** اَلْغَالِبُ Yani (her şeye) üstün gelendir

67. فَاَصْبَحُوا فِي **Ve yurtlarında oluverdiler** *(Ne oldular?)* جَاثِمِينَ **Dizleri üzerine** دِيَارِهِمْ وَاَخَذَ الَّذِينَ ظَلَمُوا **Zulmedenleri yakaladı** *(Ne?)* اَلصَّيْحَةُ **Çığlık**

çöküvermiş عَلَى الرُّكَبِ بَارِكِينَ Yani dizleri üzere çökmüş bir vaziyette kalıverdiler *(Ne oldukları halde?)* مَيِّتِينَ Ölü oldukları halde

68. كَأَنْ مُخَفَّفَةٌ وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ أَيْ كَأَنَّهُمْ لَمْ يَغْنَوْا يُقِيمُوا **Sanki ikamet etmemişlerdi** ('Keen' in 'nun'u tahfiflenmiştir. İsmi hazfedilmiştir. Yani 'keennehüm' dür.) Yani oturmamışlardı *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** فِي دَارِهِمْ Yurtlarında أَلَا **Şunu bilin ki** إِنَّ ثَمُودَ **Muhakkak ki Semud** *(Nedir?)* كَفَرُوا رَبَّهُمْ **Rablerine küfrettiler** أَلَا **Ve şunu da bilin ki** بُعْدًا **Uzak olsun** (Allah'ın rahmetinden) *(Kim?)* لِثَمُودٍ **Semud** بِالصَّرْفِ وَتَرْكِهِ Bu kelime hem munsarif hem de gayrı munsarif olarak (okunmuştur) *(Ne üzerine?)* عَلَى مَعْنَى الْحَيِّ Bir bölge manasında olmasına binaen (munsarif) وَالْقَبِيلَةِ Ve kabile adı olmasına binaen (gayri munsarif)dir.

69. وَلَقَدْ جَاءَتْ **Muhakkak ki geldi** *(Kim?)* رُسُلُنَا **Bizim elçilerimiz (melekler)** *(Kime?)* إِبْرَاهِيمَ **İbrahim'e** *(Ne ile?)* بِالْبُشْرَى **Müjdeyle** بِإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ بَعْدَهُ İshak *(a.s.)* ve O'ndan sonra Yakub'un *(a.s.)* müjdesiyle قَالُوا **Dediler** *(Ne dediler?)* سَلَامًا **Selam olsun** مَصْدَرٌ Bu mastardır قَالَ **İbrahim dedi** *(Ne dedi?)* سَلَامٌ **Selam olsun** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ Size فَمَا لَبِثَ **Geri durmadı** *(Neden?)* أَنْ جَاءَ **Getirmekten** *(Neyi?)* بِعِجْلٍ حَنِيذٍ **Kızartılmış buzağı** مَشْوِيٍّ Kebap yapılmış

70. فَلَمَّا رَأَى **Ne zaman ki gördü** *(Neyi?)* أَيْدِيَهُمْ **Onların ellerini** *(Nasıl gördü?)* لَا بِمَعْنَى أَنْكَرَهُمْ **Onları yadırgadı** نَكِرَهُمْ **Yemeğe ilişmediğini gördü** تَصِلُ إِلَيْهِ Onları garipsedi manasındadır وَأَوْجَسَ **Ve duydu** أَضْمَرَ فِي نَفْسِهِ İçinde hissediverdi *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan dolayı** *(Ne?)* خِيفَةً **Korku** خَوْفًا Ürperti قَالُوا **Dediler ki** لَا تَخَفْ **Korkma** إِنَّا **Muhakkak ki biz** أُرْسِلْنَا **Gönderildik** *(Nereye?)* إِلَى قَوْمِ لُوطٍ **Lut'un kavmine** *(Niçin?)* لِنُهْلِكَهُمْ Onları helak etmek için

71. وَامْرَأَتُهُ **Ve O'nun hanımı** أَيِ امْرَأَةُ إِبْرَاهِيمَ Yani İbrahim'in *(a.s.)* hanımı سَارَةُ Sâra قَائِمَةٌ **Ayaktaydı** تَخْدِمُهُمْ Onlara hizmet ediyordu فَضَحِكَتْ **Ve güldü** اِسْتِبْشَارًا بِهَلَاكِهِمْ Onların helak olacağına sevinerek فَبَشَّرْنَاهَا **Biz O'nu müjdeledik** *(Kiminle?)* بِإِسْحَقَ **İshak'la** *(Daha kiminle?)* وَمِنْ وَرَاءِ بَعْدِ إِسْحَقَ **İshak'ın ardından** ondan sonra da يَعْقُوبَ **Yakup ile** وَلَدِهِ İshak'ın çocuğu أَنْ تَعِيشُ إِلَى تَرَاهُ O'nu görünceye dek yaşayacak

﴿قَالَتْ يَا وَيْلَتٰى﴾ كَلِمَةٌ تُقَالُ عِنْدَ أَمْرٍ عَظِيمٍ وَالْأَلِفُ مُبَدَّلَةٌ مِنْ يَاءِ الْإِضَافَةِ ﴿أَأَلِدُ وَأَنَا عَجُوزٌ﴾ لِي تِسْعٌ وَتِسْعُونَ سَنَةً ﴿وَهٰذَا بَعْلِي شَيْخًا﴾ لَهُ مِائَةٌ أَوْ وَعِشْرُونَ سَنَةً وَنَصْبُهُ عَلَى الْحَالِ وَالْعَامِلُ فِيهِ مَا فِي ذَا مِنَ الْإِشَارَةِ ﴿إِنَّ هٰذَا لَشَيْءٌ عَجِيبٌ ﴿٧٢﴾﴾ أَنْ يُولَدَ وَلَدٌ لِهَرِمَيْنِ ﴿قَالُوا أَتَعْجَبِينَ مِنْ أَمْرِ اللّٰهِ﴾ قُدْرَتِهِ ﴿رَحْمَتُ اللّٰهِ وَبَرَكَاتُهُ عَلَيْكُمْ﴾ يَا ﴿أَهْلَ الْبَيْتِ﴾ بَيْتِ إِبْرَاهِيمَ ﴿إِنَّهُ حَمِيدٌ﴾ مَحْمُودٌ ﴿مَجِيدٌ ﴿٧٣﴾﴾ كَرِيمٌ ﴿فَلَمَّا ذَهَبَ عَنْ إِبْرٰهِيمَ الرَّوْعُ﴾ الْخَوْفُ ﴿وَجَاءَتْهُ الْبُشْرٰى﴾ بِالْوَلَدِ أَخَذَ ﴿يُجَادِلُنَا﴾ يُجَادِلُ رُسُلَنَا ﴿فِي﴾ شَأْنِ ﴿قَوْمِ لُوطٍ ﴿٧٤﴾﴾ ﴿إِنَّ إِبْرٰهِيمَ لَحَلِيمٌ﴾ كَثِيرُ الْأَنَاةِ ﴿أَوَّاهٌ مُنِيبٌ ﴿٧٥﴾﴾ رَجَّاعٌ فَقَالَ لَهُمْ: أَتُهْلِكُونَ قَرْيَةً فِيهَا ثَلَاثَمِائَةِ مُؤْمِنٍ؟ قَالُوا: لَا قَالَ: أَفَتُهْلِكُونَ قَرْيَةً فِيهَا مِائَتَا مُؤْمِنٍ؟ قَالُوا: لَا قَالَ: أَفَتُهْلِكُونَ قَرْيَةً فِيهَا أَرْبَعُونَ مُؤْمِنًا؟ قَالُوا: لَا قَالَ: أَفَتُهْلِكُونَ قَرْيَةً فِيهَا أَرْبَعَةَ عَشَرَ مُؤْمِنًا؟ قَالُوا: لَا قَالَ: أَفَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَ فِيهَا مُؤْمِنٌ وَاحِدٌ؟ قَالُوا: لَا قَالَ: إِنَّ فِيهَا لُوطًا قَالُوا: نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَنْ فِيهَا إِلٰخْ فَلَمَّا أَطَالَ مُجَادَلَتَهُمْ قَالُوا ﴿يَا إِبْرٰهِيمُ أَعْرِضْ عَنْ هٰذَا﴾ الْجِدَالِ ﴿إِنَّهُ قَدْ جَاءَ أَمْرُ رَبِّكَ﴾ بِهَلَاكِهِمْ ﴿وَإِنَّهُمْ آتِيهِمْ عَذَابٌ غَيْرُ مَرْدُودٍ ﴿٧٦﴾﴾ ﴿وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِيءَ بِهِمْ﴾ حَزِنَ بِسَبَبِهِمْ ﴿وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا﴾ صَدْرًا لِأَنَّهُمْ حِسَانُ الْوُجُوهِ فِي صُورَةِ أَضْيَافٍ فَخَافَ عَلَيْهِمْ قَوْمَهُ ﴿وَقَالَ هٰذَا يَوْمٌ عَصِيبٌ ﴿٧٧﴾﴾ شَدِيدٌ ﴿وَجَاءَهُ قَوْمُهُ﴾ لَمَّا عَلِمُوا بِهِمْ ﴿يُهْرَعُونَ﴾ يُسْرِعُونَ ﴿إِلَيْهِ وَمِنْ قَبْلُ﴾ قَبْلَ مَجِيئِهِمْ ﴿كَانُوا يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ﴾ وَهِيَ إِتْيَانُ الرِّجَالِ فِي الْأَدْبَارِ ﴿قَالَ﴾ لُوطٌ ﴿يَا قَوْمِ هٰؤُلَاءِ بَنَاتِي﴾ فَتَزَوَّجُوهُنَّ ﴿هُنَّ أَطْهَرُ لَكُمْ فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَلَا تُخْزُونِ﴾ تَفْضَحُونِ ﴿فِي ضَيْفِي﴾ أَضْيَافِي ﴿أَلَيْسَ مِنْكُمْ رَجُلٌ رَشِيدٌ ﴿٧٨﴾﴾ يَأْمُرُ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ ﴿قَالُوا لَقَدْ عَلِمْتَ مَا لَنَا فِي بَنَاتِكَ مِنْ حَقٍّ﴾ حَاجَةٍ ﴿وَإِنَّكَ لَتَعْلَمُ مَا نُرِيدُ ﴿٧٩﴾﴾ مِنْ إِتْيَانِ الرِّجَالِ ﴿قَالَ لَوْ أَنَّ لِي بِكُمْ قُوَّةً﴾ طَاقَةً ﴿أَوْ آوِي إِلٰى رُكْنٍ شَدِيدٍ ﴿٨٠﴾﴾ عَشِيرَةٍ تَنْصُرُنِي لَبَطَشْتُ بِكُمْ فَلَمَّا رَأَتِ الْمَلَائِكَةُ ذٰلِكَ ﴿قَالُوا يَا لُوطُ إِنَّا رُسُلُ رَبِّكَ لَنْ يَصِلُوا إِلَيْكَ﴾ بِسُوءٍ ﴿فَأَسْرِ بِأَهْلِكَ بِقِطْعٍ﴾ طَائِفَةٍ ﴿مِنَ اللَّيْلِ وَلَا يَلْتَفِتْ مِنْكُمْ أَحَدٌ﴾ لِئَلَّا يَرٰى عَظِيمَ مَا يَنْزِلُ بِهِمْ ﴿إِلَّا امْرَأَتَكَ﴾ بِالرَّفْعِ بَدَلٌ مِنْ أَحَدٍ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالنَّصْبِ [إِلَّا امْرَأَتَكَ] اسْتِثْنَاءٌ مِنَ الْأَهْلِ أَيْ فَلَا تُسْرِ بِهَا ﴿إِنَّهُ مُصِيبُهَا مَا أَصَابَهُمْ﴾ فَقِيلَ لَمْ يَخْرُجْ بِهَا وَقِيلَ خَرَجَتْ وَالْتَفَتَتْ فَقَالَتْ وَاقَوْمَاهُ فَجَاءَهَا حَجَرٌ فَقَتَلَهَا وَسَأَلَهُمْ عَنْ وَقْتِ هَلَاكِهِمْ فَقَالُوا ﴿إِنَّ مَوْعِدَهُمُ الصُّبْحُ﴾ فَقَالَ: أُرِيدُ أَعْجَلَ مِنْ ذٰلِكَ قَالُوا ﴿أَلَيْسَ الصُّبْحُ بِقَرِيبٍ ﴿٨١﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

72. **Dedi ki: "Vay**[1] **başıma gelenler! Ben** doksan dokuz yaşında **bir kocakarı, bu kocam da** yüz yirmi yaşında **bir ihtiyar**[2] **iken çocuk mu doğuracağım? Doğrusu bu** -iki ihtiyarın bir çocuğu olması- **şaşılacak bir şey!"**

73. **(Melekler) dediler ki: "Allah'ın emrine** kudretine **şaşıyor musun? Allah'ın rahmeti ve bereketleri sizin üzerinize olsun** ey İbrahim'in **ev halkı! Şüphesiz ki O, övülmeye**[3] **lâyıktır, iyiliği boldur,** cömerttir."

74. **İbrahim'den korku gidip kendisine** çocuk **müjdesi gelince, Lût kavmi** hakkında **bizim** elçilerimizle **mücadeleye başladı.**

75. **Doğrusu İbrahim yumuşak huylu,** çok sakin **bağrı yanık, kendisini Allah'a vermiş** yönelmiş **biri idi.** Onlara dedi ki: "İçinde üç yüz tane Müslüman olan bir köyü yok eder misin?" onlar "Hayır!" dediler. "İki yüz tane olanı helak eder misiniz?" yine "Hayır!" dediler. "Kırk tane olanı helak eder misiniz?" yine "Hayır!" dediler, "On dört Müslüman olanı helak eder misiniz?" yine "Hayır!" dediler, "Peki ya bir tane Müslüman olursa ne dersiniz" sorusuna yine de "Hayır!" cevabını alınca "Orada Lût vardır" dedi. Melekler de: "Biz orada kimin olduğunu gayet iyi biliyoruz" dediler...

İbrahim (a.s.) meleklerle olan mücadelesini uzatınca ona şöyle dediler:

76. **"Ey İbrahim! Bundan** mücadeleden **vazgeç. Çünkü Rabbinin** onların yok edilmesi **emri gelmiştir. Ve elbette onlara, geri çevrilmez bir azap gelecektir!"**

77. **Elçilerimiz Lût'a gelince, onların yüzünden fenalaştı** onlar sebebiyle üzüldü **ve onlardan dolayı içi** gönlü **daraldı,** zira onlar güzel yüzlü misafirler suretindeydiler. Kavminin onlara bir kötülük yapmasın korktu **da "Bu, zor** çetin **bir gündür" dedi.**

78. **Lût'un kavmi,** onlardan haberdar olunca **koşarak** hızla **onun yanına geldiler. Daha önce** onlar gelmeden önce **de o kötü işleri yapmaktaydılar.** O kötü iş; erkeklere arkadan yaklaşmaktı. Lût **dedi ki: "Ey kavmim! İşte şunlar kızlarımdır** onlarla evlenin; **onlar, sizin için daha temizdir. Allah'tan korkun ve misafirlerimin önünde beni rezil**–rüsvay **etmeyin! İçinizde** iyiliği emreden kötülükten men eden **aklı başında bir adam yok mu?"**

---

[1] يَا وَيْلَتَى kelimesi büyük olaylar karşısında söylenen bir sözdür. Sonundaki elif ise izafe edildiği mütekellim ya'sından döndürülmüştür.

[2] شَيْخًا kelimesinin nasbı hal olmak üzeredir. Halde amil olansa ismi işaretteki işaret manasıdır.

[3] حَمِيدٌ kelimesi مَحْمُودٌ (ismi meful) anlamındadır.

80. **"Keşke benim size karşı bir kuvvetim** gücüm **olsaydı veya güçlü bir dayanağa** bana yardım edecek bir aşirete **sığınabilseydim,** sizi hemen sert bir şekilde cezalandırırdım**" dedi.** Melekler bunu görünce

81. **Dediler ki: Ey Lût! Biz Rabbinin elçileriyiz. Onlar sana asla** bir fenalıkla **dokunamazlar. Sen gecenin bir kısmında ailenle yürü.** Kavminin başına gelecek şeyin dehşetini görmemek için **sizden hiç kimse geri dönüp bakmasın. Karın**[1] **hariç. Çünkü onlara isabet edecek olan ona da isabet edecektir.** Denilmiştir ki: "Onu yanına almadı" ve yine denilmiştir ki: "Onlarla beraber çıkıp arkasına baktı ve şöyle dedi: "Vah kavmim!" ve başına bir taş gelip onu öldürdü." Lût meleklere kavminin helak edileceği vakti sordu. Onlar da dediler ki: **Onlara vaat olunan zaman, sabah vaktidir.** Lut: "Daha acele olmasını istiyorum" deyince **"Sabah yakın değil mi?"** dediler.

KELİME ANLAMI

72. قَالَتْ **Dedi (hanımı)** *(Ne dedi?)* يَا وَيْلَتٰى **Vah başıma gelenler** كَلِمَةٌ Bu bir kelimedir *(Öyle kelime ki)* تُقَالُ عِنْدَ أَمْرٍ عَظِيمٍ Büyük bir şey olduğunda söylenir وَالْأَلِفُ مُبَدَّلَةٌ 'Elif' çevrilmiştir *(Neden?)* مِنْ يَاءِ الْإِضَافَةِ İzafet 'ya'sından أَاَلِدُ **Ben doğuracak mıyım?** *(Ne olduğum halde?)* وَأَنَا عَجُوزٌ **Yaşlı bir kadın olduğum halde** لِي تِسْعٌ وَتِسْعُونَ سَنَةً Ben doksan dokuz yaşındayım وَهٰذَا بَعْلِي شَيْخًا **Ve şu kocam da ihtiyar iken** لَهُ مِائَةٌ أَوْ وَعِشْرُونَ سَنَةً O da yüz ya da yüz yirmi yaşındadır وَنَصْبُهُ عَلَى الْحَالِ Bu 'şeyhan' kelimesinin nasb olması hal olmak üzeredir وَالْعَامِلُ فِيهِ Bundaki amil ise مَا فِي ذَا مِنَ الْإِشَارَةِ 'Za'daki ismi işaret manasıdır إِنَّ أَنْ يُولَدَ وَلَدٌ هٰذَا **Muhakkak ki bu** *(Nedir?)* لَشَيْءٌ عَجِيبٌ **Şaşılacak bir iştir** لِهَرِمَيْنِ İki ihtiyarın çocuğunun olması

73. قَالُوا **Dediler ki** أَتَعْجَبِينَ مِنْ أَمْرِ اللّٰهِ **Allah'ın emrine şaşıyor musun?** قُدْرَتِهِ Yani kudretine رَحْمَةُ اللّٰهِ **Allah'ın rahmeti** وَبَرَكَاتُهُ **Ve berekatı** عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize olsun** يَا أَهْلَ الْبَيْتِ Ey **ev halkı** بَيْتِ إِبْرَاهِيمَ İbrahim'in *(a.s.)* evi إِنَّهُ **Muhakkak ki O Allah** *(Nedir?)* حَمِيدٌ **Son derece övülmeye layıktır** مَحْمُودٌ Yani övülmüştür *(Daha nedir?)* مَجِيدٌ **Yücedir** كَرِيمٌ Yani Kerim'dir

74. فَلَمَّا ذَهَبَ **Ne zaman ki gitti** *(Kimden?)* عَنْ إِبْرٰهِيمَ **İbrahim'den** *(Ne?)* اَلرَّوْعُ **Korku** اَلْخَوْفُ Ürperti وَجَاءَتْهُ الْبُشْرٰى **Ve ona müjde geldi** *(Ne ile?)* بِالْوَلَدِ

[1] إِمْرَأَتُكَ kelimesi أَحَدٌ kelimesinden bedel olarak ref ile okunur. Diğer bir kıraatte أَهْلَ kelimesinden istisna olmak üzere nasb ile okunur. Bu durumda mana: "Onu götürme" anlamındadır.

Çocuk ile أَخَذَ يُجَادِلُنَا **Bizimle mücadele etmeye başladı** يُجَادِلُ رُسُلَنَا Elçilerimizle mücadele eder oldu *(Ne hakkında?)* فِيشَأْنِ قَوْمِ لُوطٍ **Lut kavminin** durumu **hakkında**

75. إِنَّ إِبْرٰهِيمَ **Muhakkak ki İbrahim** *(Nedir?)* لَحَلِيمٌ **Ziyade yumuşak huylu** كَثِيرُ الْأَنَاةِ Sabrı fazla *(Daha nedir?)* أَوَّاهٌ **Pek duyguludur** *(Daha nedir?)* مُنِيبٌ **Ve Allah'a yönelmiştir** رَجَّاعٌ Tamamen (O'na) dönmüştür فَقَالَ لَهُمْ Ve (İbrahim *(a.s.)*) onlara dedi أَتُهْلِكُونَ Helak eder misiniz? *(Neyi?)* قَرْيَةً Bir beldeyi ki فِيهَا Orada vardır *(Ne?)* ثَلَاثَمِائَةِ مُؤْمِنٍ Üç yüz mümin لَا :قَالُوا Hayır dediler قَالَ (İbrahim *(a.s.)*) onlara dedi أَفَتُهْلِكُونَ Helak eder misiniz? *(Neyi?)* قَرْيَةً Bir beldeyi ki فِيهَا Orada vardır *(Ne?)* مِائَتَا مُؤْمِنٍ İki yüz mümin لَا :قَالُوا Hayır dediler قَالَ (İbrahim *(a.s.)*) onlara dedi أَفَتُهْلِكُونَ Helak eder misiniz? *(Neyi?)* قَرْيَةً Bir beldeyi ki فِيهَا Orada vardır *(Ne?)* أَرْبَعُونَ مُؤْمِنًا Kırk mümin قَالُوا: لَا Hayır dediler قَالَ (İbrahim *(a.s.)*) onlara dedi أَفَتُهْلِكُونَ Helak edecek misiniz? *(Neyi?)* قَرْيَةً Bir beldeyi *(Öyle belde ki?)* فِيهَا Orada vardır *(Ne?)* أَرْبَعَةَ عَشَرَ مُؤْمِنًا On dört mümin لَا :قَالُوا Hayır dediler قَالَ (İbrahim *(a.s.)*) onlara dedi أَفَرَأَيْتُمْ Ne dersiniz? إِنْ كَانَ فِيهَا Eğer orada varsa *(Ne varsa?)* مُؤْمِنٌ وَاحِدٌ Bir mümin لَا :قَالُوا Hayır dediler قَالَ (İbrahim) dedi *(Ne dedi?)* إِنَّ فِيهَا لُوطًا Ama Lut oradadır قَالُوا (Elçiler) dediler *(Ne dediler?)* نَحْنُ أَعْلَمُ Biz daha iyi biliriz *(Kimi?)* بِمَنْ فِيهَا إِلٰخْ Orada olanı ... فَلَمَّا أَطَالَ مُجَادَلَتَهُمْ Ne zaman ki tartışmaları uzadı قَالُوا Dediler *(Ne dediler?)*

76. يَا إِبْرٰهِيمُ **Ey İbrahim** أَعْرِضْ عَنْ هٰذَا **Bundan vazgeç** أَلْجِدَالِ Yani bu tartışmadan إِنَّهُ قَدْ جَاءَ **Çünkü kesinlikle gelmiştir** *(Ne?)* أَمْرُ رَبِّكَ **Rabbinin emri** *(Hangi emri?)* بِهَلَاكِهِمْ Onların helak olma emri وَإِنَّهُمْ **Ve muhakkak ki onlar** آتِيهِمْ **Onlara gelmiştir** *(Ne?)* عَذَابٌ غَيْرُ مَرْدُودٍ **Geri çevrilmez bir azap**

77. وَلَمَّا جَاءَتْ **Ne zaman ki geldi** *(Kim?)* رُسُلُنَا **Elçilerimiz** *(Kime?)* لُوطًا **Lut'a** سِيءَ بِهِمْ **Onlardan sebep telaşlandı** حَزِنَ بِسَبَبِهِمْ Onlardan dolayı üzüldü وَضَاقَ بِهِمْ **Ve onlardan sebep daraldı** *(Neyi?)* ذَرْعًا **Göğsü** صَدْرًا Yani bağrı *(Niye?)* لِأَنَّهُمْ حِسَانُ الْوُجُوهِ Çünkü onlar güzel yüzlüydüler فِي صُورَةِ أَضْيَافٍ Misafir kılığında idiler فَخَافَ عَلَيْهِمْ Ve onlar için korktu *(Kimden?)* قَوْمَهُ Kavminden وَقَالَ **Ve dedi ki** هٰذَا يَوْمٌ عَصِيبٌ **Bu zor bir gündür** شَدِيدٌ Çetin

78. وَجَاءَهُ **Ve O'na geldi** *(Kim?)* قَوْمُهُ **Kavmi** *(Ne zaman?)* لَمَّا عَلِمُوا بِهِمْ Onlardan haberdar oldukları zaman *(Nasıl geldi?)* يُهْرَعُونَ **Koşarak** يُسْرِعُونَ Yani süratle koşarak *(Kime?)* إِلَيْهِ **Kendisine** وَمِنْ قَبْلُ **Bundan önce** قَبْلَ مَجِيئِهِمْ O misafirlerin gelmelerinden evvel كَانُوا يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ **Kötü işler yapıyorlardı** وَهِيَ إِتْيَانُ الرِّجَالِ O da erkeklere yanaşmaktır *(Nereden?)* فِي الْأَدْبَارِ Arkalarından قَالَ **Dedi** *(Kim?)* لُوطٌ Lut *(a.s.)* *(Ne dedi?)* يَا قَوْمِ **Ey kavmim** هٰؤُلَاءِ **İşte şunlar** *(Nedir?)* بَنَاتِي **Benim kızlarımdır** فَتَزَوَّجُوهُنَّ Onlarla evlenin هُنَّ **Onlar** *(Nedir?)* أَطْهَرُ لَكُمْ **Sizin için daha temizdir** فَاتَّقُوا اللهَ **Ve Allah'tan korkun** وَلَا تُخْزُونِ **Beni rezil etmeyin** تَفْضَحُونِ Beni utandırmayın *(Kimin yanında?)* فِي ضَيْفِي **Misafirlerimin yanında** أَضْيَافِي Konuklarım yanında أَلَيْسَ مِنْكُمْ **Sizin içinizde yok mu?** *(Kim?)* رَجُلٌ رَشِيدٌ **Doğru (aklı başında) bir adam** *(Öyle adam ki)* يَأْمُرُ بِالْمَعْرُوفِ İyiliği emreden وَيَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ Ve kötülükten alıkoyan

79. قَالُوا **Dediler ki** لَقَدْ عَلِمْتَ **Kesinlikle sen biliyorsun** *(Neyi?)* مَا لَنَا **Bizim için olmadığını** *(Kimde?)* فِي بَنَاتِكَ **Senin kızlarında** *(Ne olmadığını?)* مِنْ حَقٍّ **Bir hak** حَاجَةٍ İhtiyaç وَإِنَّكَ **Ve sen** *(Nesin?)* لَتَعْلَمُ **Elbette bilirsin** *(Neyi?)* مَا نُرِيدُ **Ne istediğimizi** *(O istedikleri şey de nedir?)* مِنْ إِتْيَانِ الرِّجَالِ Erkeklere yaklaşmadır

80. قَالَ **Lut dedi ki** لَوْ أَنَّ لِي **Şayet benim için olsaydı** *(Kime karşı?)* بِكُمْ **Size karşı** *(Ne olsaydı?)* قُوَّةً **Bir kuvvet** طَاقَةً Bir güç أَوْ آوِي **Ya da sırtımı verseydim** *(Nereye?)* إِلَى رُكْنٍ شَدِيدٍ **Sağlam bir desteğe** عَشِيرَةٍ تَنْصُرُنِي Bana yardım edecek bir topluluğa لَبَطَشْتُ بِكُمْ Kesinlikle sizi yerle bir ederdim فَلَمَّا رَأَتِ Ne zaman ki gördü *(Kim?)* الْمَلَائِكَةُ Melekler *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu

81. قَالُوا **Dediler ki** يَا لُوطُ **Ey Lut** إِنَّا **Muhakkak ki biz** *(Neyiz?)* رُسُلُ رَبِّكَ **Rabbinin elçileriyiz** لَنْ يَصِلُوا إِلَيْكَ **Sana asla ilişemeyecekler** *(Ne ile?)* بِسُوءٍ Kötülükle فَأَسْرِ **O halde yola çık** *(Kim ile birlikte?)* بِأَهْلِكَ **Ailenle birlikte** *(Ne zamanda?)* بِقِطْعٍ **Bir kısmında** طَائِفَةٍ Yani bir bölümünde *(Neyin bir kısmında?)* مِنَ اللَّيْلِ **Gecenin** وَلَا يَلْتَفِتْ **Geri kalmasın** *(Kim?)* مِنْكُمْ أَحَدٌ **Sizden kimse** *(Niye?)* لِئَلَّا يَرَى Görmesin diye *(Neyi?)* مَا يَنْزِلُ بِهِمْ عَظِيمَ Onlara inecek azabın büyüklüğünü *(O kimseden bedel?)* إِلَّا امْرَأَتَكَ **Zevcenden başkası** *(Ne ile okunmuştur?)* بِالرَّفْعِ Raf ile

بَدَلٌ مِنْ أَحَدٍ *(Nedir?)* 'Ahadün' kelimesinden bedeldir وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte ise *(Ne ile okunmuştur?)* بِالنَّصْبِ Nasb ile *(Nedir?)* اِسْتِثْنَاءٌ مِنَ الْأَهْلِ 'Ehil' kelimesinden istisnadır أَيْ فَلَا تُسْرِ بِهَا Yani zevcenle yola çıkma (manasındadır) إِنَّهُ مُصِيبُهَا **Çünkü O'na (zevcene) isabet edecektir** *(Ne?)* مَا أَصَابَهُمْ **Onlara isabet edecek olan (azap)** فَقِيلَ Denildi ki لَمْ يَخْرُجْ بِهَا (Lut) Onu yola çıkartmamıştır وَقِيلَ Ve yine denildi وَاقَوْمَاهُ وَالْتَفَتَتْ فَقَالَتْ Ve geriye dönüp şöyle demiştir خَرَجَتْ (Zevcesi) çıkmıştır وَسَأَلَهُمْ Vah kavmim فَجَاءَهَا حَجَرٌ Başına bir taş gelip فَقَتَلَهَا O'nu öldürmüştür (Lut *(a.s.)*) meleklere sordu *(Neyi sordu?)* عَنْ وَقْتِ هَلَاكِهِمْ Helak olacakları vakti فَقَالُوا Cevaben dediler ki إِنَّ مَوْعِدَهُمُ **Onların miadı** *(Nedir?)* اَلصُّبْحُ **Sabah vaktidir** فَقَالَ Ve dedi *(Ne dedi?)* أُرِيدُ أَعْجَلَ مِنْ ذٰلِكَ Bundan daha çabuk olmasını istiyorum قَالُوا Dediler اَلَيْسَ الصُّبْحُ بِقَرِيبٍ **Sabah yakın değil midir?**

﴿فَلَمَّا جَآءَ اَمْرُنَا﴾ بِإِهْلَاكِهِمْ ﴿جَعَلْنَا عَالِيَهَا﴾ أَيْ قُرَاهُمْ ﴿سَافِلَهَا﴾ أَيْ بِأَنْ رَفَعَهَا جِبْرِيلُ إِلَى السَّمَاءِ وَأَسْقَطَهَا مَقْلُوبَةً إِلَى الْأَرْضِ ﴿وَاَمْطَرْنَا عَلَيْهَا حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ﴾ طِينٍ طُبِخَ بِالنَّارِ ﴿مَنْضُودٍ ﴿٨٢﴾﴾ مُتَتَابِعٍ ﴿مُسَوَّمَةً﴾ مُعَلَّمَةً عَلَيْهَا اسْمُ مَنْ يُرْمَى بِهَا ﴿عِنْدَ رَبِّكَ﴾ ظَرْفٌ لَهَا ﴿وَمَا هِيَ﴾ الْحِجَارَةُ أَوْ بِلَادُهُمْ ﴿مِنَ الظّٰلِمِينَ﴾ أَيْ أَهْلِ مَكَّةَ ﴿بِبَعِيدٍ ﴿٨٣﴾﴾ ﴿وَ﴾ أَرْسَلْنَا ﴿اِلٰى مَدْيَنَ اَخَاهُمْ شُعَيْبًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ﴾ وَحِّدُوهُ ﴿مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهُ وَلَا تَنْقُصُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ اِنِّي اَرٰيكُمْ بِخَيْرٍ﴾ نِعْمَةٍ تُغْنِيكُمْ عَنِ التَّطْفِيفِ ﴿وَاِنِّي اَخَافُ عَلَيْكُمْ﴾ إِنْ لَمْ تُؤْمِنُوا ﴿عَذَابَ يَوْمٍ مُحِيطٍ ﴿٨٤﴾﴾ بِكُمْ يُهْلِكُكُمْ وَوَصْفُ الْيَوْمِ بِهِ مَجَازٌ لِوُقُوعِهِ فِيهِ ﴿وَيَا قَوْمِ اَوْفُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ﴾ أَتِمُّوهَا ﴿بِالْقِسْطِ﴾ بِالْعَدْلِ ﴿وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ اَشْيَآءَهُمْ﴾ لَا تَنْقُصُوهُمْ مِنْ حَقِّهِمْ شَيْئًا ﴿وَلَا تَعْثَوْا فِي الْاَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٨٥﴾﴾ بِالْقَتْلِ وَغَيْرِهِ مِنْ عَثِيَ بِكَسْرِ الْمُثَلَّثَةِ أَفْسَدَ وَمُفْسِدِينَ حَالٌ مُؤَكِّدَةٌ لِمَعْنَى عَامِلِهَا تَعْثَوْا ﴿بَقِيَّتُ اللّٰهِ﴾ رِزْقُهُ الْبَاقِي لَكُمْ بَعْدَ إِيفَاءِ الْكَيْلِ وَالْوَزْنِ ﴿خَيْرٌ لَكُمْ﴾ مِنَ الْبَخْسِ ﴿اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ وَمَآ اَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ ﴿٨٦﴾﴾ رَقِيبٍ أُجَازِيكُمْ بِأَعْمَالِكُمْ إِنَّمَا بُعِثْتُ نَذِيرًا ﴿قَالُوا﴾ لَهُ اسْتِهْزَاءً ﴿يَا شُعَيْبُ اَصَلٰوتُكَ تَاْمُرُكَ﴾ بِتَكْلِيفِ ﴿اَنْ نَتْرُكَ مَا يَعْبُدُ اٰبَآؤُنَا﴾ مِنَ الْأَصْنَامِ ﴿اَوْ﴾ نَتْرُكَ ﴿اَنْ نَفْعَلَ فِي اَمْوَالِنَا مَا نَشٰٓؤُا﴾ اَلْمَعْنَى هٰذَا أَمْرٌ بَاطِلٌ لَا يَدْعُو إِلَيْهِ دَاعٍ بِخَيْرٍ ﴿اِنَّكَ لَاَنْتَ الْحَلِيمُ الرَّشِيدُ ﴿٨٧﴾﴾ قَالُوا ذٰلِكَ اسْتِهْزَاءً ﴿قَالَ يَا قَوْمِ اَرَاَيْتُمْ اِنْ كُنْتُ عَلٰى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي وَرَزَقَنِي مِنْهُ رِزْقًا حَسَنًا﴾ حَلَالًا أَفَأَشُوبُهُ بِالْحَرَامِ مِنَ الْبَخْسِ وَالتَّطْفِيفِ ﴿وَمَآ اُرِيدُ اَنْ اُخَالِفَكُمْ﴾ وَأَذْهَبَ ﴿اِلٰى مَآ اَنْهٰيكُمْ عَنْهُ﴾ فَأَرْتَكِبَهُ ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿اُرِيدُ اِلَّا الْاِصْلَاحَ﴾ لَكُمْ بِالْعَدْلِ ﴿مَا اسْتَطَعْتُ وَمَا تَوْفِيقِي﴾ قُدْرَتِي عَلَى ذٰلِكَ وَغَيْرِهِ مِنَ الطَّاعَاتِ ﴿اِلَّا بِاللّٰهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَاِلَيْهِ اُنِيبُ ﴿٨٨﴾﴾ أَرْجِعُ

TÜRKÇE ANLAMI

82. Onların helak edilmesi **emrimiz gelince, oranın** köylerinin -Cebrail'in göğe kaldırıp ters çevirdikten sonra yere atmasıyla- **altını üstüne getirdik ve üzerlerine** ateşte pişirilmiş bir balcık olan **yığınla** peş peşe **taşlar yağdırdık.**

83. Rabbin katında[1] üzerine atılacak kişinin ismi belirlenmiş **işaretlenmiş olarak (yağdırılmıştır). O** taşlar veya onların beldeleri **zalimlerden** Mekke ehlinden **uzak değildir.**

[1] عِنْدَ kelimesi مُسَوَّمَةً kelimesinin zarfıdır.

84. **Medyen'e de kardeşleri Şuayb'ı** gönderdik. **Dedi ki: "Ey kavmim! Allah'a kulluk edin!** Onu birleyin. **Sizin için O'ndan başka ilah yoktur. Ölçüyü ve tartıyı eksik yapmayın. Zira ben sizi** tartıda hile yapmaya ihtiyaç bırakmayacak bir nimet **hayır içinde görüyorum. Ve ben, gerçekten sizin için** eğer iman etmezseniz sizi **kuşatıcı** yok edici **bir günün**[1] **azabından korkuyorum."**

85. **"Ve ey kavmim! Ölçüyü ve tartıyı adaletle dosdoğru yapın,** tamamlayın; **insanlara eşyalarını eksik vermeyin,** onların haklarından hiçbir şeyi eksiltmeyin; **yeryüzünde bozguncular olarak** adam öldürme ve diğer işlerle **fesat**[2] **çıkarmayın.**

86. **Allah'ın** ölçüyü ve tartıyı tam yaptıktan sonra size **bıraktığı** rızk **sizin için** eksik tartmaktan **daha hayırlıdır, eğer mümin iseniz. Ve ben üzerinize bir bekçi** amellerinize karşı sizi cezalandıran bir gözetici **değilim."** Ben sadece uyarıcı olarak gönderildim.

87. Ona, alay ederek **dediler ki: "Ey Şuayb! Babalarımızın taptıklarını** putları, **yahut mallarımız hususunda dilediğimizi yapmayı terk etmemizi** teklif etmeyi **sana namazın mı emrediyor?** Bu boş bir iş. Hayra çağıran hiçbir kişi buna davet etmez. **Oysa sen yumuşak huylu ve aklı başında** akıllısın!" Bu sözü ona, alay etmek maksadıyla söylediler.

88. **Dedi ki: "Ey kavmim! Eğer ben, Rabbimden açık bir delil üzere isem ve O bana tarafından güzel** helal **bir rızık vermişse buna ne dersiniz?** Eksik tartmak suretiyle onu haramla mı karıştırayım? **Size muhalefet edip yasak ettiğim şeye** gitmek ve onu yapmak **istemiyorum. Ben sadece gücümün yettiği kadar** sizi adaletle **ıslah etmek istiyorum.**[3] **Fakat başarmam** buna ve diğer ibadetlere güç yetirmem **ancak Allah'ın yardımı iledir. Sadece O'na dayandım ve ancak O'na döneceğim.**

KELİME ANLAMI

82. فَلَمَّا جَاءَ **Ne zaman ki geldi** *(Ne?)* أَمْرُنَا **Emrimiz** *(Neye dair olan?)* بِإِهْلَاكِهِمْ Onların helak edilmelerine dair جَعَلْنَا **Biz kıldık** *(Neyi?)* عَالِيَهَا **Onun üstünü** أَيْ قُرَاهُمْ Yani onların beldelerinin üstünü *(Ne kıldık?)* سَافِلَهَا **Onun altı kıldık** أَيْ بِأَنْ رَفَعَهَا Yani onu kaldırmasıyla *(Kimin?)* جِبْرِيلُ Cebrail'in *(a.s.)* *(Nereye?)* إِلَى السَّمَاءِ Göğe وَأَسْقَطَهَا Ve onu düşürmesiyle *(Ne olduğu halde?)* مَقْلُوبَةً Çevrilmiş olduğu halde *(Nereye?)* إِلَى الْأَرْضِ Yere وَأَمْطَرْنَا **Ve yağdırdık** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهَا **Onların**

---

[1] عَذَاب kelimesinin yerine يَوْم kelimesi مُحِيط kuşatıcı olma vasfıyla mecazi olarak sıfatlanmıştır. Bunun sebebi azabın o günde olmasıdır.

[2] لَا تَعْثَوْا fiili se harfinin kesresiyle olan عَثِيَ fiilinden gelmekte olup أَفْسَدَ anlamındadır. مُفْسِدِينَ kelimesi amili olan تَعْثَوْا fiilinin manasını pekiştiren hal-ı müekkidedir.

[3] إِنْ أُرِيدُ terkibindeki إِنْ kelimesi مَا anlamında olumsuzluk edatıdır.

üzerine *(Ne yağdırdık?)* حِجَارَةً **Taş** *(Neden?)* مِنْ سِجِّيلٍ **Pişirilmiş çamurdan** طِينٍ **İstif edilmiş** مَنْضُودٍ Ateşle pişirilmiş balçıktan *(Öyle pişirilmiş çamur ki)* طُبِخَ بِالنَّارِ Birbirinin peşi sıra *(O taş ne olduğu halde?)* مُتَتَابِعٍ

83. **İşaretlenmiş olduğu halde** مُسَوَّمَةً عَلَيْهَا مُعَلَّمَةً Üzerine nişan konmuş olduğu halde *(Ne?)* Atılacak kişinin ismi *(Kimin katında işaretlenmiş?)* عِنْدَ **Rabbinin katında** رَبِّكَ وَمَا ظَرْفٌ لَهَا (Bu -عِنْدَ رَبِّكَ- terkibi) مُسَوَّمَةً'in zarfıdır **O olmadı** هِيَ Yani taş veya onların beldeleri *(Kimden?)* مِنَ **Zalimlerden** الظَّالِمِينَ Yani Mekke ehlinden *(Ne olmadı?)* أَيْ أَهْلِ مَكَّةَ **Uzak** بِبَعِيدٍ

84. **Ve** وَ أَرْسَلْنَا gönderdik *(Kime?)* إِلَى مَدْيَنَ **Medyen halkına** *(Kimi?)* أَخَاهُمْ **Kardeşleri** شُعَيْبًا **Şuayb'ı** قَالَ **Dedi ki** يَا قَوْمِ **Ey kavmim** اعْبُدُوا اللهَ **Allah'a ibadet edin** وَحِّدُوهُ O'nu tek kabul edin مَا لَكُمْ **Sizin için yoktur** *(Ne yoktur?)* مِنْ إِلٰهٍ **Hiçbir ilah yoktur** *(Kimden başka?)* غَيْرُهُ **O'ndan (Allah) başka** وَلَا تَنْقُصُوا **Eksik yapmayın** *(Neyi?)* الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ **Tartıyı ve teraziyi** إِنِّي أَرَيكُمْ **Çünkü ben sizi görüyorum** *(Nerede?)* بِخَيْرٍ **Hayır içerisinde** نِعْمَةٍ تُغْنِيكُمْ Sizi muhtaç bırakmayacak bir nimet içerisinde *(Neye muhtaç bırakmayacak?)* عَنِ التَّطْفِيفِ terazide hile yapmaya وَإِنِّي أَخَافُ **Muhakkak ki ben korkuyorum** *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** إِنْ لَمْ تُؤْمِنُوا Eğer iman etmezseniz *(Neden korkuyorum?)* **O günün azabından ki** عَذَابَ يَوْمٍ **Kaplayan** مُحِيطٍ *(Kimi?)* بِكُمْ Sizi *(Öyle gün ki)* يُهْلِكُكُمْ Sizi helak edecek وَوَصْفُ الْيَوْمِ Günün sıfatlanması *(Ne ile?)* بِهِ Bu (مُحِيطٍ) kelimesiyle *(Nedir?)* مَجَازٌ Mecazdır *(Niçin?)* لِوُقُوعِهِ فِيهِ Azap o günde meydana geleceği için

85. **Ey kavmim** وَيَا قَوْمِ **Tartıyı ve teraziyi tam olarak yapın** أَوْفُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ O ikisini tamamlayın *(Ne ile?)* أَتِمُّوهَا **Adaletle** بِالْقِسْطِ Eşitlikle بِالْعَدْلِ وَلَا **İnsanlara eksiltmeyin** *(Neyi?)* تَبْخَسُوا النَّاسَ **Onların mallarını** أَشْيَاءَهُمْ Onlara kısmayın *(Neden?)* تَنْقُصُوهُمْ مِنْ حَقِّهِمْ Hakkından *(Neyi?)* وَلَا شَيْئًا Hiçbir şeyi **Fenalık yapmayın** *(Nerede?)* تَعْثَوْا فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ne olduğunuz halde?)* **Bozguncu olduğunuz halde** *(Ne ile?)* مُفْسِدِينَ Cinayet ve diğer وَغَيْرِهِ بِالْقَتْلِ şeylerle مِنْ عَثِيَ بِكَسْرِ الْمُثَلَّثَةِ Bu fiil üç noktalı harfin (se) esresiyle عَثِيَ kökünden gelmiştir *(Ne manadadır?)* أَفْسَدَ Bozgunculuk yaptı manasındadır وَمُفْسِدِينَ 'Müfsidîn' kelimesi ise *(Nedir?)* حَالٌ مُؤَكِّدَةٌ Kuvvetleştirici bir haldir *(Neyi?)* عَامِلِهَا لِمَعْنَى Amilinin manasını *(Ondan bedel?)* تَعْثَوْا 'Fenalık yapmayın' fiilinin manasını

86. بَقِيَّتُ اللهِ **Allah'ın bıraktığı** رِزْقُهُ الْبَاقِي لَكُمْ Yani size kalan rızkı *(Neden sonra?)* بَعْدَ إِيفَاءِ الْكَيْلِ وَالْوَزْنِ Tartı ve terazide hakka riayetten sonra *(Nedir?)* خَيْرٌ لَكُمْ **Sizin için daha hayırlıdır** *(Neden?)* مِنَ الْبَخْسِ (Tartı ve terazide) Azaltmaktan إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ **Eğer mümin iseniz** وَمَا أَنَا **Ben de değilim** *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Ne değilim?)* بِحَفِيظٍ **Koruyucu** رَقِيبٍ Gözetici değilim ki أُجَازِيكُمْ Sizi cezalandırayım *(Neye karşı?)* بِأَعْمَالِكُمْ Amellerinize karşı إِنَّمَا بُعِثْتُ Ben sadece gönderildim *(Ne olarak?)* نَذِيرًا Uyarıcı olarak

87. قَالُوا **Dediler** *(Kime?)* لَهُ Şuayb'a *(a.s.)* *(Nasıl?)* اِسْتِهْزَاءً Alaya alarak *(Ne dediler?)* يَا شُعَيْبُ **Ey Şuayb** أَصَلَوٰتُكَ **Namazın mı?** تَأْمُرُكَ **Sana emrediyor** *(Neyi?)* بِتَكْلِيفِ Teklif etmeyi *(Neyi?)* أَنْ نَتْرُكَ **Terk etmemizi** *(Neyi terk etmemizi?)* مَا يَعْبُدُ **Taptıklarını** *(Kimin taptığını?)* آبَاؤُنَا **Babalarımızın taptığı** مِنَ الْأَصْنَامِ Putları أَوْ **Ya da** نَتْرُكَ Terk etmemizi *(Neyi terk etmemizi?)* أَنْ نَفْعَلَ **Yapmamızı** *(Ne hususta?)* فِي أَمْوَالِنَا **Mallarımız hususunda** *(Neyi?)* مَا نَشَؤُا **Dilediğimizi** اَلْمَعْنَى Mana *(Nedir?)* هٰذَا أَمْرٌ بَاطِلٌ Bu batıl bir emirdir لَا يَدْعُو Davet etmez *(Neye?)* إِلَيْهِ Buna *(Kim?)* دَاعٍ بِخَيْرٍ Hiçbir hayra çağırıcı إِنَّكَ **Muhakkak ki sen** لَأَنْتَ **Kesinlikle sen** *(Nesin?)* اَلْحَلِيمُ الرَّشِيدُ **Yumuşak huylu ve aklı başında birisin** قَالُوا ذٰلِكَ Bunu söylediler *(Niçin?)* اسْتِهْزَاءً Alay etmek için

88. قَالَ **Dedi ki** يَا قَوْمِ **Ey kavmim** أَرَأَيْتُمْ **Ne dersiniz** إِنْ كُنْتُ عَلَى بَيِّنَةٍ **Eğer ben kuvvetli bir delil üzerine isem** *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّي **Rabbim tarafından** وَرَزَقَنِي **Ve beni rızıklandırmışsa** *(Kim tarafından?)* مِنْهُ **Kendi tarafından** *(Nasıl?)* رِزْقًا حَسَنًا **Güzel bir rızıkla** حَلَالًا Yani helal أَفَأَشُوبُهُ Onu karıştıracak mıyım? *(Ne ile?)* بِالْحَرَامِ Haramla *(O haram da nedir?)* مِنَ الْبَخْسِ وَالتَّطْفِيفِ Tartıda hile ve eksiltmedir وَمَا أُرِيدُ **Ben istemiyorum** *(Neyi?)* أَنْ أُخَالِفَكُمْ **Size muhalefet etmeyi** وَأَذْهَبَ Ve gitmeyi *(Neye?)* عَنْهُ إِلَى مَا أَنْهَيكُمْ **Sizi kendisinden alıkoyduğum şeye** فَأَرْتَكِبَهُ **Ve böylece onu yapmayı** إِنْ مَا أُرِيدُ **Ben istemiyorum** ('İn' nefi 'ma' sı manasındadır) إِلَّا الْإِصْلَاحَ **Ancak düzeltmeyi istiyorum** *(Kim için?)* لَكُمْ Sizin için *(Ne ile?)* بِالْعَدْلِ Adaletle *(Neyi düzeltmeyi?)* مَا اسْتَطَعْتُ **Gücümün yettiği kadarı** وَمَا تَوْفِيقِي **Başarıya ulaşmam olmadı**

قُدْرَتِي عَلٰى ذٰلِكَ Yani buna gücüm olmadı *(Daha?)* وَغَيْرِهِ مِنَ الطَّاعَاتِ Ve diğer salih amellere اِلَّا بِاللّٰهِ **Ancak Allah iledir** عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ **Yalnız O'na güvendim** وَاِلَيْهِ اُنِيبُ **Ve yalnız O'na yönelirim** أَرْجِعُ Dönerim

﴿وَيَا قَوْمِ لَا يَجْرِمَنَّكُمْ﴾ يَكْسِبَنَّكُمْ ﴿شِقَاقِي﴾ خِلَافِي فَاعِلُ يَجْرِمُ وَالضَّمِيرُ مَفْعُولٌ أَوَّلُ وَالثَّانِي ﴿أَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلُ مَا أَصَابَ قَوْمَ نُوحٍ أَوْ قَوْمَ هُودٍ أَوْ قَوْمَ صَالِحٍ﴾ مِنَ الْعَذَابِ ﴿وَمَا قَوْمُ لُوطٍ﴾ أَيْ مَنَازِلُهُمْ أَوْ زَمَنُ هَلَاكِهِمْ ﴿مِنْكُمْ بِبَعِيدٍ ﴿٨٩﴾﴾ فَاعْتَبِرُوا ﴿وَاسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي رَحِيمٌ﴾ بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿وَدُودٌ ﴿٩٠﴾﴾ مُحِبٌّ لَهُمْ ﴿قَالُوا﴾ إِيذَانًا بِقِلَّةِ الْمُبَالَاةِ ﴿يَا شُعَيْبُ مَا نَفْقَهُ﴾ نَفْهَمُ ﴿كَثِيرًا مِمَّا تَقُولُ وَإِنَّا لَنَرَاكَ فِينَا ضَعِيفًا﴾ ذَلِيلًا ﴿وَلَوْلَا رَهْطُكَ﴾ عَشِيرَتُكَ ﴿لَرَجَمْنَاكَ﴾ بِالْحِجَارَةِ ﴿وَمَا أَنْتَ عَلَيْنَا بِعَزِيزٍ ﴿٩١﴾﴾ كَرِيمٍ عَنِ الرَّجْمِ ﴿وَإِنَّمَا رَهْطُكَ هُمُ الْأَعِزَّةُ ﴿قَالَ يَا قَوْمِ أَرَهْطِي أَعَزُّ عَلَيْكُمْ مِنَ اللهِ﴾ فَتَتْرُكُوا قَتْلِي لِأَجْلِهِمْ ﴿وَلَا تَحْفَظُونِي لِلهِ﴾ ﴿وَاتَّخَذْتُمُوهُ﴾ أَيِ اللهَ ﴿وَرَاءَكُمْ ظِهْرِيًّا﴾ مَنْبُوذًا خَلْفَ ظُهُورِكُمْ لَا تُرَاقِبُونَهُ ﴿إِنَّ رَبِّي بِمَا تَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴿٩٢﴾﴾ عِلْمًا فَيُجَازِيكُمْ ﴿وَيَا قَوْمِ اعْمَلُوا عَلَى مَكَانَتِكُمْ﴾ حَالَتِكُمْ ﴿إِنِّي عَامِلٌ﴾ عَلَى حَالَتِي ﴿سَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ﴾ مَوْصُولَةٌ مَفْعُولَةُ الْعِلْمِ ﴿يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَمَنْ هُوَ كَاذِبٌ وَارْتَقِبُوا﴾ انْتَظِرُوا عَاقِبَةَ أَمْرِكُمْ ﴿إِنِّي مَعَكُمْ رَقِيبٌ ﴿٩٣﴾﴾ مُنْتَظِرٌ ﴿وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا﴾ بِإِهْلَاكِهِمْ ﴿نَجَّيْنَا شُعَيْبًا وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَأَخَذَتِ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةُ﴾ صَاحَ بِهِمْ جِبْرِيلُ ﴿فَأَصْبَحُوا فِي دِيَارِهِمْ جَاثِمِينَ ﴿٩٤﴾﴾ بَارِكِينَ عَلَى الرُّكَبِ مَيِّتِينَ ﴿كَأَنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ أَيْ كَأَنَّهُمْ ﴿لَمْ يَغْنَوْا﴾ يُقِيمُوا ﴿فِيهَا أَلَا بُعْدًا لِمَدْيَنَ كَمَا بَعِدَتْ ثَمُودُ ﴿٩٥﴾﴾ ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَى بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿٩٦﴾﴾ بُرْهَانٍ ظَاهِرٍ ﴿إِلَى فِرْعَوْنَ وَمَلَائِهِ فَاتَّبَعُوا أَمْرَ فِرْعَوْنَ وَمَا أَمْرُ فِرْعَوْنَ بِرَشِيدٍ ﴿٩٧﴾﴾ سَدِيدٍ

TÜRKÇE ANLAMI

89. Ey kavmim! Sakın bana karşı düşmanlığınız[1] muhalefetiniz, **Nuh kavminin veya Hûd kavminin, yahut Sâlih kavminin başlarına gelen** azap **gibi size de bir musibet getirmesin!** Kazandırmasın! **Lût kavmi**nin yurtları veya helak edilme zamanı **sizden uzak da değildir."** Öyleyse ibret alın!

90. "Rabbinizden mağfiret dileyin; sonra O'na tövbe edin. Zira Rabbim müminlere karşı **çok merhametlidir,** onları **çok sever."**

91. Önemsemediklerini bildirmek için **dediler ki: "Ey Şuayb! Söylediklerinin çoğunu anlamıyoruz ve doğrusu seni aramızda güçsüz** aciz **görüyoruz! Eğer kabilen** aşiretin **olmasa, seni mutlaka taşlardık. Ve sen bizim için** recm edilmeyecek kadar **değerli biri değilsin."** Değerli olan kavmindir.

[1] شِقَاقِي kelimesi يَجْرِمُ fiilinin failidir. Fiile bitişik olan zamir ilk meful, أَنْ يُصِيبَكُمْ cümlesi ise ikinci mefuldür.

92. **Dedi ki: "Ey kavmim! Benim kabilem Allah'tan daha mı değerli ki,** beni öldürmeyi kavmim için terk ediyor; ama Allah için beni korumuyorsunuz ve **onu** Allah'ı **arkanıza atıp** gözetilmeyen **unutulmuş edindiniz? Şüphesiz ki Rabbim yapmakta olduklarınızı** ilmiyle **kuşatıcıdır."** Ve sizi cezalandıracaktır.

93. **"Ey kavmim! Durumunuz** haliniz **üzere amel edin! Zira ben de** halim üzere **amel etmekteyim. Kendisini rezil edecek azabın geleceği kişinin ve yalancının kim olduğunu yakında öğreneceksiniz!** İşinizin sonunu **gözetleyin** bekleyin! **Zira ben de sizinle beraber gözetlemekte** beklemekte**yim."**

94. Yok edilmeleri **emrimiz gelince, Şuayb'ı ve onunla beraber iman edenleri bizden bir rahmetle kurtardık; zulmedenleri ise** Cebrail'in attığı **korkunç bir çığlık yakaladı da yurtlarında** ölü halde diz üstü **çöke kaldılar.**

95. **Sanki**[1] **orada hiç oturmamış** ikamet etmemiş**lerdi. Biliniz ki, Semûd kavmi uzak olduğu gibi Medyen kavmi de uzak olsun.**

96. **And olsun ki, Musa'yı da mucizelerimizle ve apaçık bir delille** açık zahir bir burhan ile **gönderdik.**

97. **Firavun'a ve onun ileri gelenlerine. Fakat onlar Firavun'un emrine uydular. Oysa Firavun'un emri doğru değildi.**

KELİME ANLAMI

89. وَيَا قَوْمِ **Ey kavmim** لَا يَجْرِمَنَّكُمْ **Sizi sürüklemesin** يَكْسِبَنَّكُمْ Size kazandırmasın *(Ne?)* شِقَاقِي **Bana karşı gelmeniz** خِلَافِي Yani bana hilafınız فَاعِلُ يَجْرِمُ Bu (kelime) 'Yeczimü' fiilinin failidir وَالضَّمِيرُ مَفْعُولٌ أَوَّلُ (Küm) zamiri birinci mefuldür وَالثَّانِي İkincisi ise şudur *(Neye sürüklemesin?)* أَنْ يُصِيبَكُمْ **Size isabet etmesine** *(Ne?)* أَوْ قَوْمَ **Nuh'un kavmine** قَوْمَ نُوحٍ *(Kime?)* مِثْلُ مَا أَصَابَ **İsabet edenin benzeri** هُودٍ **Ya da Hud'un kavmine** أَوْ قَوْمَ صَالِحٍ **Ya da Salih'in kavmine** *(Bu isabet eden de nedir?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaptır وَمَا قَوْمُ لُوطٍ **Ve Lut'un kavmi olmadı** أَيْ مَنَازِلُهُمْ Yani ikametgâhları أَوْ زَمَنُ هَلَاكِهِمْ Veya helak olma zamanları *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(Ne olmadı?)* بِبَعِيدٍ **Uzak olmadı** فَاعْتَبِرُوا O halde ibret alın

90. وَاسْتَغْفِرُوا **Mağfiret dileyin** *(Kimden?)* رَبَّكُمْ **Rabbinizden** ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ **Sonra O'na tövbe edin** إِنَّ رَبِّي **Muhakkak ki benim Rabbim** *(Nedir?)* رَحِيمٌ **Ziyade acıyandır** *(Kime?)* بِالْمُؤْمِنِينَ Müminlere *(Daha nedir?)* وَدُودٌ **Ziyade sevendir** مُحِبٌّ لَهُمْ Müminleri sevendir

[1] كَأَنْ kelimesi muhaffefedir. (İsmi de hazfedilmiştir.) Takdiri كَأَنَّهُمْ şeklindedir.

91. قَالُوا **Dediler** إِيذَانًا بِقِلَّةِ الْمُبَالَاةِ Fazla önemsemediklerini bildirerek *(Ne dediler?)* يَا شُعَيْبُ **Ey Şuayb** مَا نَفْقَهُ **Biz anlayamıyoruz** نَفْهَمُ Kavrayamıyoruz *(Neyi?)* كَثِيرًا مِمَّا تَقُولُ **Söylediklerinin çoğunu** وَإِنَّا لَنَرِيكَ **Ve kesinlikle biz seni görüyoruz** *(Nerede?)* فِينَا **Aramızda** *(Ne olarak?)* ضَعِيفًا **Güçsüz olarak** ذَلِيلًا Hakir وَلَوْلَا رَهْطُكَ **Eğer senin kabilen olmasaydı** عَشِيرَتُكَ Yani aşiretin لَرَجَمْنَاكَ **Elbette seni taşlardık** *(Ne ile?)* بِالْحِجَارَةِ Taşla وَمَا أَنْتَ عَلَيْنَا **Ve sen bize karşı olmadın** *(Ne olmadın?)* بِعَزِيزٍ **Üstün** كَرِيمٍ Yüce *(Neden yüce?)* عَنِ الرَّجْمِ Taşlanmaktan وَإِنَّمَا رَهْطُكَ Ancak senin aşiretin *(Nedir?)* هُمُ الْأَعِزَّةُ Yalnız onlar saygıdeğer şahsiyetlerdir

92. قَالَ **Dedi ki** يَا قَوْمِ **Ey kavmim** أَرَهْطِي **Benim aşiretim mi?** أَعَزُّ عَلَيْكُمْ **Size karşı daha üstündür** *(Kimden?)* مِنَ اللَّهِ **Allah'tan** فَتَتْرُكُوا قَتْلِي Ki beni öldürmeyi bıraktınız *(Neden?)* لِأَجْلِهِمْ Onlar sebebiyle وَلَا تَحْفَظُونِي Ve beni korumuyorsunuz *(Kim için?)* لِلَّهِ Allah için وَاتَّخَذْتُمُوهُ **Ve O'nu edindiniz** أَيِ اللَّهَ Yani Allah'ı *(Nerede?)* وَرَاءَكُمْ **Arkanızda** *(Ne edindiniz?)* ظِهْرِيًّا **Umursanmayan** مَنْبُوذًا Yani terkedilmiş edindiniz خَلْفَ ظُهُورِكُمْ Sırtlarınızın ardında لَا تُرَاقِبُونَهُ O'na aldırış etmiyorsunuz مُحِيطٌ إِنَّ رَبِّي **Muhakkak ki Rabbim** بِمَا تَعْمَلُونَ **Sizin yaptıklarınızı** *(Nedir?)* **Kapsayandır** *(Ne bakımından?)* عِلْمًا İlim bakımından فَيُجَازِيكُمْ Ki size yaptıklarınızın karşılığını verecektir.

93. وَيَا قَوْمِ اعْمَلُوا **Ey kavmim yapın** *(Neye göre?)* عَلَى مَكَانَتِكُمْ **Konumunuzun gerektirdiğine göre** حَالَتِكُمْ Durumunuzun gerektirdiğine göre (elinizden geleni) yapın إِنِّي عَامِلٌ **Ben de yapacağım** *(Neye göre?)* عَلَى حَالَتِي Durumuma göre سَوْفَ تَعْلَمُونَ **İleride bileceksiniz** *(Kimi?)* مَنْ مَوْصُولَةٌ مَفْعُولَةُ الْعِلْمِ **O kimseyi ki** ('men' mevsuledir ve 'ilim' maddesinin mefulesidir) يَأْتِيهِ **Ona geliyor** *(Ne?)* عَذَابٌ **Bir azap ki** يُخْزِيهِ **Onu rezil edecek** *(Daha kimi bileceksiniz?)* وَمَنْ هُوَ كَاذِبٌ **Ve yalancının kim olduğunu** وَارْتَقِبُوا **Gözetleyin** انْتَظِرُوا عَاقِبَةَ أَمْرِكُمْ Yani halinizin sonunu bekleyin إِنِّي **Muhakkak ki ben** مَعَكُمْ **Sizinle birlikte** *(Neyim?)* رَقِيبٌ **Gözetleyiciyim** مُنْتَظِرٌ Bekleyiciyim

94. وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا **Ne zaman ki emrimiz geldi** *(Ne ile ilgili emrimiz?)* بِإِهْلَاكِهِمْ Onların helak edilmeleriyle ilgili نَجَّيْنَا شُعَيْبًا **Şuayb'ı kurtardık** *(Daha kimi?)* وَالَّذِينَ آمَنُوا

مَعَهُ **Ve O'nunla birlikte iman edenleri** *(Ne ile?)* بِرَحْمَةٍ مِنَّا **Tarafımızdan rahmetle** وَاَخَذَتْ **Ve aldı** *(Kimi?)* اَلَّذِينَ ظَلَمُوا **Zulmedenleri** *(Ne aldı?)* اَلصَّيْحَةُ **Bir çığlık** صَاحَ بِهِمْ Onlara çığlığı kopardı *(Kim?)* جِبْرِيلُ Cebrail *(a.s.)* فَاَصْبَحُوا **Ve oluverdiler** *(Nerede?)* فِي دِيَارِهِمْ **Yurtlarında** *(Ne oldular?)* جَاثِمِينَ **Dizleri üzerine çöküvermiş** بَارِكِينَ عَلَى الرُّكَبِ Yani dizleri üzere çökmüş bir vaziyette kalıverdiler *(Ne oldukları halde?)* مَيِّتِينَ Ölü oldukları halde

95. كَاَنْ مُخَفَّفَةٌ أَيْ كَأَنَّهُمْ لَمْ يَغْنَوْا **Sanki ikamet etmemişlerdi** 'كأنْ' 'كأنّ' nin tahfiflenmiş halidir. Yani ' كأنّهم' dür- يُقِيمُوا Yani oturmamışlardı *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** اَلَا **Şunu bilin ki** بُعْدًا (Allah'ın rahmetinden) **Uzak olsun** *(Kim?)* لِمَدْيَنَ **Medyen halkı** *(Ne gibi?)* كَمَا بَعِدَتْ ثَمُودُ **Semud'un uzak olduğu gibi**

96. وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا **Muhakkak ki biz gönderdik** *(Kimi?)* مُوسٰى **Musa'yı** *(Ne ile?)* بِاٰيَاتِنَا **Mucizelerimizle** *(Daha ne ile?)* وَسُلْطَانٍ مُبِينٍ **Ve apaçık bir hüccetle** بُرْهَانٍ ظَاهِرٍ Aşikâr ve apaçık bir delille *(Kime?)*

97. اِلٰى فِرْعَوْنَ **Firavun'a** *(Daha kime?)* وَمَلَائِهِ **Ve ileri gelen erkânına** فَاتَّبَعُوا **Onlar tabi oldular** *(Neye?)* اَمْرَ فِرْعَوْنَ **Firavun'un emrine** وَمَا اَمْرُ فِرْعَوْنَ **Hâlbuki Firavun'un yaptığı değildi** *(Ne değildi?)* بِرَشِيدٍ **Doğru** سَدِيدٍ İsabetli

﴿يَقْدُمُ﴾ يَتَقَدَّمُ ﴿قَوْمَهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ﴾ فَيَتَّبِعُونَهُ كَمَا اتَّبَعُوهُ فِي الدُّنْيَا ﴿فَأَوْرَدَهُمُ﴾ أَدْخَلَهُمْ ﴿النَّارَ وَبِئْسَ الْوِرْدُ الْمَوْرُودُ ﴿٩٨﴾﴾ هِيَ ﴿وَأُتْبِعُوا فِي هٰذِهِ﴾ أَيِ الدُّنْيَا ﴿لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ﴾ لَعْنَةً ﴿بِئْسَ الرِّفْدُ﴾ الْعَوْنُ ﴿الْمَرْفُودُ ﴿٩٩﴾﴾ رِفْدُهُمْ ﴿ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورُ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ ﴿مِنْ أَنْبَآءِ الْقُرٰى نَقُصُّهُ عَلَيْكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿مِنْهَا﴾ أَيِ الْقُرَى ﴿قَآئِمٌ﴾ هَلَكَ أَهْلُهُ دُونَهُ ﴿وَ﴾ مِنْهَا ﴿حَصِيدٌ ﴿١٠٠﴾﴾ هَلَكَ بِأَهْلِهِ فَلَا أَثَرَ لَهُ كَالزَّرْعِ الْمَحْصُودِ بِالْمَنَاجِلِ ﴿وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ﴾ بِإِهْلَاكِهِمْ بِغَيْرِ ذَنْبٍ ﴿وَلٰكِنْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ﴾ بِالشِّرْكِ ﴿فَمَا أَغْنَتْ﴾ دَفَعَتْ ﴿عَنْهُمْ آلِهَتُهُمُ الَّتِي يَدْعُونَ﴾ يَعْبُدُونَ ﴿مِنْ دُونِ اللهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿شَيْءٍ لَمَّا جَآءَ أَمْرُ رَبِّكَ﴾ عَذَابُهُ ﴿وَمَا زَادُوهُمْ﴾ بِعِبَادَتِهِمْ لَهَا ﴿غَيْرَ تَتْبِيبٍ ﴿١٠١﴾﴾ تَخْسِيرٍ ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ مِثْلَ ذٰلِكَ الْأَخْذِ ﴿أَخْذُ رَبِّكَ إِذَآ أَخَذَ الْقُرٰى﴾ أُرِيدَ أَهْلُهَا ﴿وَهِيَ ظَالِمَةٌ﴾ بِالذُّنُوبِ أَيْ فَلَا يُغْنِي عَنْهُمْ مِنْ أَخْذِهِ شَيْءٌ ﴿إِنَّ أَخْذَهُ أَلِيمٌ شَدِيدٌ ﴿١٠٢﴾﴾ رَوَى الشَّيْخَانِ عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ص: (إِنَّ اللهَ لَيُمْلِي لِلظَّالِمِ حَتَّى إِذَا أَخَذَهُ لَمْ يُفْلِتْهُ) ثُمَّ قَرَأَ رَسُولُ اللهِ ﷺ (وَكَذٰلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ) الْآيَةَ ﴿إِنَّ فِي ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورِ مِنَ الْقَصَصِ ﴿لَآيَةً لِعِبْرَةً ﴿لِمَنْ خَافَ عَذَابَ الْآخِرَةِ ذٰلِكَ﴾ أَيْ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿يَوْمٌ مَجْمُوعٌ لَهُ﴾ فِيهِ ﴿النَّاسُ وَذٰلِكَ يَوْمٌ مَشْهُودٌ ﴿١٠٣﴾﴾ يَشْهَدُهُ جَمِيعُ الْخَلَائِقِ ﴿وَمَا نُؤَخِّرُهُ إِلَّا لِأَجَلٍ مَعْدُودٍ ﴿١٠٤﴾﴾ لِوَقْتٍ مَعْلُومٍ عِنْدَ اللهِ ﴿يَوْمَ يَأْتِ﴾ ذٰلِكَ الْيَوْمُ ﴿لَا تَكَلَّمُ﴾ فِيهِ حَذْفُ إِحْدَى التَّاءَيْنِ ﴿نَفْسٌ إِلَّا بِإِذْنِهِ﴾ تَعَالَى ﴿فَمِنْهُمْ﴾ أَيِ الْخَلْقِ ﴿شَقِيٌّ وَ﴾ مِنْهُمْ ﴿سَعِيدٌ ﴿١٠٥﴾﴾ كُتِبَ كُلٌّ فِي الْأَزَلِ ﴿فَأَمَّا الَّذِينَ شَقُوا﴾ فِي عِلْمِهِ تَعَالَى ﴿فَفِي النَّارِ لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ﴾ صَوْتٌ شَدِيدٌ ﴿وَشَهِيقٌ ﴿١٠٦﴾﴾ صَوْتٌ ضَعِيفٌ ﴿خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمٰوَاتُ وَالْأَرْضُ﴾ أَيْ مُدَّةَ دَوَامِهِمَا فِي الدُّنْيَا ﴿إِلَّا﴾ غَيْرَ ﴿مَا شَآءَ رَبُّكَ﴾ مِنَ الزِّيَادَةِ عَلَى مُدَّتِهِمَا مِمَّا لَا مُنْتَهَى لَهُ وَالْمَعْنَى خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ﴿إِنَّ رَبَّكَ فَعَّالٌ لِمَا يُرِيدُ ﴿١٠٧﴾﴾ ﴿وَأَمَّا الَّذِينَ سُعِدُوا﴾ بِفَتْحِ السِّينِ وَضَمِّهَا [سُعِدُوا] ﴿فَفِي الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمٰوَاتُ وَالْأَرْضُ إِلَّا﴾ غَيْرَ ﴿مَا شَآءَ رَبُّكَ﴾ كَمَا تَقَدَّمَ وَدَلَّ عَلَيْهِ فِيهِمْ قَوْلُهُ ﴿عَطَآءً غَيْرَ مَجْذُوذٍ ﴿١٠٨﴾﴾ مَقْطُوعٍ وَمَا تَقَدَّمَ مِنَ التَّأْوِيلِ هُوَ الَّذِي ظَهَرَ وَهُوَ خَالٍ مِنَ التَّكَلُّفِ وَاللهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ

TÜRKÇE ANLAMI

98. Kıyamet gününde kavminin önüne düşecek geçecek, onlar da dünyada olduğu gibi ona uyacaklar **ve onları ateşe götürecek** sokacak**tır. Gelinen varış** yeri **ne kötü yerdir** orası**!**

99. **Onlar burada** dünyada **da, kıyamet gününde de lânete uğratıldılar. Yapılan yardım ne kötüdür!** Onlara yapılan bu yardım.

100. **İşte bu**[1] zikredilen, **memleketlerin haberlerindendir. Biz onu sana anlatıyoruz;** Ey Muhammed! **Onlardan** o memleketlerden halkı helak olup **kendisi ayakta kalan da vardır,** halkıyla beraber helak olup hiçbir eseri kalmamış, orakla **biçilmiş** ekin gibi **olan da vardır.**

101. **Biz onlara** günahsız yere helak ederek **zulmetmedik; fakat, onlar** şirk koşmak suretiyle **kendilerine zulmettiler. Rabbinin** azap **emri geldiğinde, Allah'ın dışında** ondan başka **taptıkları** kulluk ettikleri **ilahları, kendilerinden hiçbir şeyi**[2] **savamadı** def edemedi **ve onlara,** kendilerine ibadet etmiş olmaları sebebiyle **zarardan başka bir şey de sağlayamadılar.**

102. **Ve işte Rabbinin yakalaması böyledir** bu yakalama gibidir, **memleketleri** halkı kastediliyor günah işlemek suretiyle **zalim oldukları halde yakaladığı zaman.** Yani yakalamasından onları hiçbir şey kurtaramaz. **Şüphe yok ki O'nun yakalaması pek acıklıdır, pek şiddetlidir.** Şeyhayn Ebu Musa el-Eş'ari'den şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Allah Rasûlü (s.a.v.) buyurdular ki: 'Allah zalime süre verir ama onu yakaladığında onu hiçbir şey kurtaramaz.' Sonra da Allah Rasûlü bu ayeti okudu.

103. **İşte bunda** zikredilen kıssalarda, **ahiret azabından korkanlar için elbette bir ayet** ibret **vardır. O gün** yani kıyamet günü orada **bütün insanların bir araya toplanacağı bir gündür ve o gün şahit olunacak** bütün mahlûkatın tanık olacağı **bir gündür.**

104. **Biz onu sadece sayılı** Allah katında malum **bir süreye kadar geciktiriyoruz.**

105. O gün **geldiği gün O'nun** Teâlâ **izni olmadan hiç kimse konuşamaz.**[3] **Onlardan** mahlukattan **bedbaht da vardır, mutlu da.** Hepsi ezelde yazılmıştır.

106. Allah Teâlâ'nın ilminde **bedbaht olanlar ateştedirler. Onlar için orada feci bir soluyuş** şiddetli ses **ve hıçkırık** zayıf ses **vardır.**

107. **Gökler ve yer durdukça** dünyada var oldukça **o ateşte ebedî kalacaklardır. Rabbinin dilediği** gökler ve yerin süresi üzerine sonsuz bir ilave yapması **hariç,** başka. Burada mana "Orada ebedi kalacaklardır" şeklindedir. **Çünkü Rabbin, istediğini yapandır.**

108. **Mutlu**[4] **olanlara gelince, onlar da cennettedirler. Rabbinin dilediği hariç, gökler ve yer durdukça onlar da orada ebedî kalacaklardır.**

---

[1] ذٰلِكَ mübteda olup haberi مِنْ اَنْبَاءِ الْقُرٰى terkibidir.

[2] مِنْ شَيْءٍ terkibindeki مِنْ harf-i ceri zaittir.

[3] لَا تَكَلَّمُ fiilinin aslında bulunan iki te harfinden biri hazfedilmiştir.

[4] سعد fiili sin harfinin fethası ve zammesiyle (malum ve meçhul) olarak okunur.

Manası bir önceki ayette olduğu gibidir. Mutlu kişiler hakkında cennetin ebedi olacağına şu sözü delalet etmektedir. **Bitmez, tükenmez** kesilmez **bir lütuf olarak.**[1]

KELİME ANLAMI

98. يَقْدُمُ **Önüne düşecek** يَتَقَدَّمُ Başında olacak *(Kimin?)* قَوْمَهُ **Kavminin** *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününde** فَيَتَّبِعُونَهُ Ve Ona tabi olacaklar *(Ne gibi?)* كَمَا اتَّبَعُوهُ فِي الدُّنْيَا Tıpkı dünyada tabi oldukları gibi فَاَوْرَدَهُمُ **Ve onları götürecektir** أَدْخَلَهُمْ Onları sokacaktır *(Nereye?)* اَلنَّارَ **Ateşe** وَبِئْسَ الْوِرْدُ **Ne kötü yerdir** *(Öyle yer ki)* اَلْمَوْرُودُ **Varılacak olan** هِيَ O ateş

99. وَاُتْبِعُوا **Uğratıldılar** *(Nerede?)* فِي هٰذِهِ **Burada** أَيِ الدُّنْيَا Yani dünyada *(Neye?)* لَعْنَةً **Lanete** وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününde de** *(Neye uğratıldılar?)* لَعْنَةً Lanete بِئْسَ الرِّفْدُ **Ne kötü destektir** اَلْعَوْنُ Yani yardımdır *(Öyle destek ki)* الْمَرْفُودُ **Yapılan destek** رِفْدُهُمْ Onlara yapılan destek

100. ذٰلِكَ **İşte bu** اَلْمَذْكُورُ Anlatılan مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ İsmi işaret mübtedadır haberi ise şudur *(Nedendir?)* مِنْ اَنْبَاءِ الْقُرٰى **Medeniyetlerin haberlerindendir** نَقُصُّهُ **Onu anlatıyoruz** *(Kime?)* عَلَيْكَ **Sana** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(s.a.v.)* مِنْهَا **Onlardan vardır** أَيِ الْقُرٰى Yani o karyelerden *(Ne vardır?)* قَائِمٌ **Yerinde duran** هَلَكَ أَهْلُهُ Halkı helak olmuş دُونَهُ O karye(nin kalıntıları) ise baki وَمِنْهَا **Ve** yine onlardan vardır حَصِيدٌ **Biçilmiş (yok olmuş) olan** هَلَكَ بِأَهْلِهِ Halkıyla birlikte helak olmuş فَلَا أَثَرَ لَهُ Ve hiçbir kalıntısı kalmamış *(Ne gibi?)* كَالزَّرْعِ الْمَحْصُودِ Biçilmiş ekin gibi *(Ne ile?)* بِالْمَنَاجِلِ Tırpanlar ile

101. وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ **Biz onlara zulmetmedik** *(Ne ile?)* بِإِهْلَاكِهِمْ بِغَيْرِ ذَنْبٍ Onları suçsuz yere helak etmekle وَلٰكِنْ ظَلَمُوا **Fakat onlar zulmettiler** اَنْفُسَهُمْ **Kendilerine** *(Ne ile?)* بِالشِّرْكِ Şirk koşmakla فَمَا اَغْنَتْ **Gidermedi** دَفَعَتْ Alıkoymadı *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Kim?)* اٰلِهَتُهُمُ **Onların ilahları** الَّتِي يَدْعُونَ **Dua ettikleri ilahları** يَعْبُدُونَ Taptıkları ilahları *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani Allah'ın dışında *(Neyi gidermedi?)* مِنْ زَائِدَةٌ شَيْءٍ **Hiçbir şeyi** ('min' zaittir)

[1] Geride yapılan tevil, (ayetle ilgili yapılan teviller içinden) zahir olanıdır. Ve zorlamadan da uzaktır. Allah ne kastettiğini en iyi bilendir.

لَمَّا جَاءَ **Geldiği vakit** *(Ne?)* أَمْرُ رَبِّكَ **Rabbinin emri** عَذَابُهُ Azabı وَمَا زَادُوهُمْ **Ve o ilahlar onlara artırmadı** *(Ne sebebiyle?)* بِعِبَادَتِهِمْ لَهَا Onlara tapmaları sebebiyle *(Neden başkasını artırmadı?)* غَيْرَ تَتْبِيبٍ **Zarardan başkasını** تَخْسِيرٍ Hüsrandan başkasını

102. وَكَذٰلِكَ **İşte böyledir** مِثْلَ ذٰلِكَ الْأَخْذِ Yani bu yakalayış gibidir *(Ne?)* أَخْذُ رَبِّكَ **Rabbinin yakalaması** أُرِيدَ **Medeniyetleri yakaladığı zaman** إِذَا أَخَذَ الْقُرٰى أَهْلُهَا Onların ehli kastedildi *(Ne oldukları halde?)* وَهِيَ ظَالِمَةٌ **Onlar zalim oldukları halde** *(Ne sebebiyle?)* بِالذُّنُوبِ Günahları sebebiyle أَيْ فَلَا يُغْنِي عَنْهُمْ Yani onları alıkoyamaz *(Neden?)* مِنْ أَخْذِهِ O Allah'ın yakalayışından *(Ne?)* شَيْءٌ Hiçbir şey إِنَّ أَخْذَهُ **Çünkü O'nun yakalayışı** *(Nedir?)* أَلِيمٌ **Ziyade elimdir** شَدِيدٌ **Ve çok şiddetlidir** رَوَى الشَّيْخَانِ İki şeyh (Buhari ve Müslim) aktardı *(Kimden?)* عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ Ebu Musa el-Eşari'den ﷺ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ Allah resulünün *(s.a.v.)* şöyle buyurduğunu söyledi: إِنَّ اللهَ لَيُمْلِي Muhakkak ki Allah müsaade eder *(Kime?)* لِلظَّالِمِ Zalime حَتَّى إِذَا أَخَذَهُ Ta ki onu yakalayınca لَمْ يُفْلِتْهُ Zalimi O'ndan (hiç kimse) kurtaramaz ثُمَّ قَرَأَ Sonra okudu *(Kim?)* رَسُولُ اللهِ ﷺ Resülullah *(s.a.v.)* *(Neyi?)* «وَكَذٰلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ) الْآيَةَ 'Rabbinin yakalayışı işte böyledir ...' ayetini

103. إِنَّ فِي ذٰلِكَ **Muhakkak ki bunda vardır** الْمَذْكُورِ مِنَ الْقَصَصِ Anlatılan kıssalarda *(Ne vardır?)* لَآيَةً **Bir ayet** لَعِبْرَةً Bir ibret *(Kim için?)* لِمَنْ خَافَ **Korkan kişi için** *(Neden?)* عَذَابَ الْآخِرَةِ **Ahiret azabından** ذٰلِكَ **İşte bu** أَيْ يَوْمُ الْقِيَامَةِ Yani kıyamet günü *(Nedir?)* يَوْمٌ **Öyle bir gündür ki** لَهُ مَجْمُوعٌ **O gün için toplanacaktır** فِيهِ Yani o günde *(Kim?)* النَّاسُ **İnsanlar** وَذٰلِكَ **Ve işte bu** *(Nedir?)* يَوْمٌ **Öyle bir gündür ki** مَشْهُودٌ **Şahit olunacaktır** يَشْهَدُهُ Ona tanık olacak *(Kim?)* جَمِيعُ الْخَلَائِقِ Mahlûkatın tamamı

104. وَمَا نُؤَخِّرُهُ **Biz onu (kıyamet gününü) ertelemiyoruz** إِلَّا لِأَجَلٍ مَعْدُودٍ **Ancak belirli bir müddete kadar erteliyoruz** لِوَقْتٍ مَعْلُومٍ Belirlenmiş bir vakte kadar *(Kimin katında belirlenmiş?)* عِنْدَ اللهِ Allah (c.c.) katında

105. يَوْمَ يَأْتِ **Geldiği gün** *(Ne?)* ذٰلِكَ الْيَوْمُ O gün لَا تَكَلَّمُ **Konuşamaz** فِيهِ حَذْفُ إِحْدَى التَّاءَيْنِ Burada iki 'ta'dan birisi hazfedilmiştir *(Kim?)* نَفْسٌ **Hiç kimse** إِلَّا بِإِذْنِهِ

Ancak Allah'ın izniyle (konuşabilir) تَعَالٰى Yüce olan فَمِنْهُمْ **Onlardan vardır** أَيِ الْخَلْقِ Yani mahlûkattan *(Kim?)* شَقِيٌّ **Bedbaht olan** وَمِنْهُمْ **Ve** onlardan vardır *(Kim?)* سَعِيدٌ **Mutlu olan** كُتِبَ كُلٌّ Bunların tamamı yazılmıştır فِي الْأَزَلِ Ezelde

106. فَأَمَّا الَّذِينَ شَقُوا **Bedbaht olanlara gelince** *(Nerede?)* فِي عِلْمِهِ تَعَالٰى Allah'u teala'nın ilminde *(Nerededirler?)* فَفِي النَّارِ **Ateştedirler** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Nerede?)* فِيهَا **O ateşte** *(Ne vardır?)* زَفِيرٌ **Feci bir soluyuş** صَوْتٌ شَدِيدٌ Şiddetli bir ses *(Daha ne vardır?)* وَشَهِيقٌ **Hıçkırık** صَوْتٌ ضَعِيفٌ Yani hafif bir ses *(Ne oldukları halde?)*

107. خَالِدِينَ **Ebedi kalıcı oldukları halde** *(Nerede?)* فِيهَا **O ateşte** *(Ne müddetçe?)* مَا دَامَتِ السَّمٰوَاتُ وَالْأَرْضُ **Gökler ve yerler var oldukça** أَيْ مُدَّةَ دَوَامِهِمَا Yani yer ve gök var olduğu müddetçe *(Nerde?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ **Ancak rabbinin dilediği hariç** (Bu dilediği de) عَلٰى مُدَّتِهِمَا مِنَ الزِّيَادَةِ Yer ve göğün müddetine ilave etmesidir. *(Neyi?)* مِمَّا لَا مُنْتَهٰى لَهُ Sonsuz bir zamanı وَالْمَعْنٰى Mana *(Nedir?)* خَالِدِينَ Kalıcı oldukları halde *(Nerede?)* فِيهَا O ateşte *(Nasıl?)* أَبَدًا Ebedi olarak إِنَّ رَبَّكَ **Çünkü senin rabbin** *(Nedir?)* فَعَّالٌ **Yapandır** *(Neyi?)* لِمَا يُرِيدُ **Dilediğini**

108. وَأَمَّا الَّذِينَ سُعِدُوا **Mutlu olanlara gelince** *(Ne ile okunmuştur?)* بِفَتْحِ السِّينِ وَضَمِّهَا Sin'in fethası ve zammesiyle okunmuştur *(Neredelerdir?)* فَفِي الْجَنَّةِ **Cennettedirler** *(Ne oldukları halde?)* خَالِدِينَ **Ebedi kalıcı oldukları halde** *(Nerede?)* فِيهَا **O cennette** *(Ne müddetçe?)* مَا دَامَتِ السَّمٰوَاتُ وَالْأَرْضُ **Gökler ve yer var oldukça** إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ **Ancak rabbinin dilediği müddet hariçtir** *(Bu ayetin tefsiri ne gibidir?)* كَمَا تَقَدَّمَ Gerideki ayette olduğu gibidir وَدَلَّ عَلَيْهِ Buna (bu tefsire) delalet eder *(Kimler hakkındaki tefsire?)* فِيهِمْ Onlar (mutlu olanlar) hakkındaki (ebedi kalacaklarına) *(Ne delalet eder?)* قَوْلُهُ Allah'ın (c.c.) şu sözü عَطَاءً **Bahşiş olarak** *(Öyle bahşiş ki)* غَيْرَ مَجْذُوذٍ **Bitmeyen** مَقْطُوعٍ Kesintisiz وَمَا تَقَدَّمَ مِنَ التَّأْوِيلِ Yukarıda geçen tevil *(Nedir?)* هُوَ الَّذِي ظَهَرَ Zahiren anlaşılan odur وَهُوَ Ve bu tevil خَالٍ مِنَ التَّكَلُّفِ Zorlamadan uzaktır وَاللّٰهُ أَعْلَمُ Allah (c.c.) en iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Ne kastettiğini

﴿فَلَا تَكُ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿فِي مِرْيَةٍ﴾ شَكٍّ ﴿مِمَّا يَعْبُدُ هَٰؤُلَاءِ﴾ مِنَ الْأَصْنَامِ إِنَّا نُعَذِّبُهُمْ كَمَا عَذَّبْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ وَهٰذَا تَسْلِيَةٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ ﴿مَا يَعْبُدُونَ إِلَّا كَمَا يَعْبُدُ آبَاؤُهُمْ﴾ أَيْ كَعِبَادَتِهِمْ ﴿مِنْ قَبْلُ﴾ وَقَدْ عَذَّبْنَاهُمْ ﴿وَإِنَّا لَمُوَفُّوهُمْ﴾ مِثْلَهُمْ ﴿نَصِيبَهُمْ﴾ حَظَّهُمْ مِنَ الْعَذَابِ ﴿غَيْرَ مَنْقُوصٍ ﴿١٠٩﴾﴾ أَيْ تَامًّا ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ﴾ اَلتَّوْرَاةَ ﴿فَاخْتُلِفَ فِيهِ﴾ بِالتَّصْدِيقِ وَالتَّكْذِيبِ كَالْقُرْآنِ ﴿وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ﴾ بِتَأْخِيرِ الْحِسَابِ وَالْجَزَاءِ لِلْخَلَائِقِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ﴾ فِي الدُّنْيَا فِيمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ ﴿وَإِنَّهُمْ﴾ أَيِ الْمُكَذِّبِينَ بِهِ ﴿لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مُرِيبٍ ﴿١١٠﴾﴾ مُوقِعٍ فِي الرِّيبَةِ ﴿وَإِنْ﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ [وَإِنَّ] ﴿كُلًّا﴾ أَيْ كُلَّ الْخَلَائِقِ ﴿لَمَا﴾ مَا زَائِدَةٌ وَاللَّامُ مُوَطِّئَةٌ لِقَسَمٍ مُقَدَّرٍ أَوْ فَارِقَةٌ وَفِي قِرَاءَةٍ بتشديد [لَمَّا] بِمَعْنَى إِلَّا فَإِنْ نَافِيَةٌ ﴿لَيُوَفِّيَنَّهُمْ رَبُّكَ أَعْمَالَهُمْ﴾ أَيْ جَزَاءَهَا ﴿إِنَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١١١﴾﴾ عَالِمٌ بِبَوَاطِنِهِ كَظَوَاهِرِهِ ﴿فَاسْتَقِمْ﴾ عَلَى الْعَمَلِ بِأَمْرِ رَبِّكَ وَالدُّعَاءِ إِلَيْهِ ﴿كَمَا أُمِرْتَ﴾ ﴿وَ﴾ لْيَسْتَقِمْ ﴿مَنْ تَابَ﴾ آمَنَ ﴿مَعَكَ وَلَا تَطْغَوْا﴾ تَجَاوَزُوا حُدُودَ اللهِ ﴿إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١٢﴾﴾ فَيُجَازِيكُمْ ﴿وَلَا تَرْكَنُوا﴾ تَمِيلُوا ﴿إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ بِمَوَدَّةٍ أَوْ مُدَاهَنَةٍ أَوْ رِضًا بِأَعْمَالِهِمْ ﴿فَتَمَسَّكُمُ﴾ تُصِيبَكُمُ ﴿النَّارُ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿أَوْلِيَاءَ﴾ يَحْفَظُونَكُمْ مِنْهُ ﴿ثُمَّ لَا تُنْصَرُونَ ﴿١١٣﴾﴾ تُمْنَعُونَ مِنْ عَذَابِهِ ﴿وَأَقِمِ الصَّلٰوةَ طَرَفَيِ النَّهَارِ﴾ اَلْغَدَاةَ وَالْعَشِيَّ أَيْ: اَلصُّبْحَ وَالظُّهْرَ وَالْعَصْرَ ﴿وَزُلَفًا﴾ جَمْعُ زُلْفَةٍ أَيْ طَائِفَةً ﴿مِنَ اللَّيْلِ﴾ اَلْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ ﴿إِنَّ الْحَسَنَاتِ﴾ كَالصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ ﴿يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ﴾ اَلذُّنُوبَ الصَّغَائِرَ نَزَلَتْ فِيمَنْ قَبَّلَ أَجْنَبِيَّةً فَأَخْبَرَهُ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ اَلِي هٰذَا؟ فَقَالَ: (لِجَمِيعِ أُمَّتِي كُلِّهِمْ) رَوَاهُ الشَّيْخَانِ ﴿ذٰلِكَ ذِكْرَى لِلذَّاكِرِينَ ﴿١١٤﴾﴾ عِظَةٌ لِلْمُتَّعِظِينَ ﴿وَاصْبِرْ﴾ يَا مُحَمَّدُ عَلَى أَذَى قَوْمِكَ أَوْ عَلَى الصَّلَاةِ ﴿فَإِنَّ اللهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿١١٥﴾﴾ بِالصَّبْرِ عَلَى الطَّاعَةِ ﴿فَلَوْلَا﴾ فَهَلَّا ﴿كَانَ مِنَ الْقُرُونِ﴾ اَلْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ ﴿مِنْ قَبْلِكُمْ أُولُوا بَقِيَّةٍ﴾ أَصْحَابُ دِينٍ وَفَضْلٍ ﴿يَنْهَوْنَ عَنِ الْفَسَادِ فِي الْأَرْضِ﴾ اَلْمُرَادُ بِهِ النَّفْيُ أَيْ مَا كَانَ فِيهِمْ ذٰلِكَ ﴿إِلَّا﴾ لٰكِنَّ ﴿قَلِيلًا مِمَّنْ أَنْجَيْنَا مِنْهُمْ﴾ نَهَوْا فَنَجَوْا وَمِنْ لِلْبَيَانِ ﴿وَاتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ بِالْفَسَادِ وَتَرْكِ النَّهْيِ ﴿مَا أُتْرِفُوا﴾ نُعِّمُوا ﴿فِيهِ وَكَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿١١٦﴾﴾ ﴿وَمَا كَانَ رَبُّكَ لِيُهْلِكَ الْقُرٰى بِظُلْمٍ﴾ مِنْهُ لَهَا ﴿وَأَهْلُهَا مُصْلِحُونَ ﴿١١٧﴾﴾ مُؤْمِنُونَ

TÜRKÇE ANLAMI

109. **O halde** Ya Muhammed! **Bunların tapmakta oldukları şeylerden** putlardan yani onlara tapanları öncekilerini cezalandırdığımız gibi cezalandıracağımızdan **şüphe** şek **içinde olma.** Bu peygamberimiz(s.a.v.) için bir tesellidir. **Çünkü onlar ancak daha önce babalarının taptığı gibi tapıyor** ibadet ediyor**lar.** Nitekim biz onları cezalandırdık. **Biz onlara** tıpkı bunlar gibi **nasiplerini** azaptan paylarını **mutlaka eksiksiz** tam **olarak vereceğiz.**

110. **And olsun ki, biz Musa'ya Kitab'ı** Tevrat'ı **verdik; fakat onda** Kuran'da olduğu gibi kabul etmek ve yalanlamak suretiyle **ihtilaf edildi. Eğer Rabbinden** mahlukatın hesap ve cezasını kıyamet gününe kadar tehir edeceğine dair **bir söz geçmemiş olsaydı, elbette** daha dünyada ihtilaf ettikleri konuda **aralarında hüküm verilirdi. Şüphesiz ki onlar** Kuran'ı yalanlayanlar **da Kuran hakkında derin** tereddüde düşüren **bir şüphe içindedirler.**

111. **Ve, Rabbin şüphesiz**[1] **hepsine** mahlukatın tamamına **amellerinin** karşılığını **tam olarak verecektir.**[2] **Çünkü Rabbin, onların yapmakta olduklarından haberdardır.** Amellerin dışı gibi içini de bilir.

112. **Öyleyse sen, emrolunduğun gibi** Rabbinin emriyle amel etme ve ona davet etme üzere **dosdoğru ol. Seninle beraber tövbe edenler de** dosdoğru olsun. **Aşırı gitmeyin,** Allah'ın belirlediği sınırları aşmayın. **Zira O, sizin yaptıklarınızı çok iyi görendir.** Ve size karşılığınızı verecektir.

113. **Zulmedenlere** sevgi, yağcılık ve yaptıklarına rıza göstermek suretiyle **yönelmeyin** meyletmeyin; **sonra size ateş dokunur,** isabet eder. **Sizin Allah'tan başka** onun dışında sizi ondan koruyacak **dostlarınız**[3] **yoktur. Sonra yardım göremezsiniz!** Azabından korunmazsınız.

114. **Gündüzün iki ucunda,** sabah ve akşam yani, sabah, öğle ve ikindi namazlarını **gecenin de ilk saatlerinde** bir bölümünde akşam ve yatsı **namaz**larını **kıl. Çünkü** beş vakit namaz gibi **iyilikler kötülükleri** küçük günahları **giderir.** Şeyhayn'ın rivayetine göre bu ayet, yabancı bir kadını öpen sonrada bunu Peygamber Efendimiz'e (s.a.v.) bildiren bir kişi hakkında inmiştir. O kişi: "Bu sadece bana mı indi?" diye sorunca Peygamberimiz: "Bütün ümmetim içindir" demiştir. **Bu, öğüt almak isteyenlere bir hatırlatmadır.** Vaaz dinleyenlere bir vaazdır.

---

[1] إِنْ kelimesi şeddesiz ve şeddeli olarak okunur.

[2] لَمَّا kelimesindeki mim harfi zait olup lam harfi mukadder bir kasem için (basamak teşkil eden) lam-ı muvattıa veya (hafifletilmiş inne'nin haberine gelen) lam-ı farika'dır.

[3] مِنْ أَوْلِيَاءَ terkibindeki مِنْ harf-i ceri zaittir.

115. Ey Muhammed! Kavminin eziyetine veya namaza **sabret, çünkü Allah** itaat üzere sabretmek suretiyle **güzel iş yapanların mükâfatını zayi etmez.**

116. **Sizden önceki asırlarda** önceki ümmetlerde **yeryüzünde bozgunculuktan alıkoyacak** din ve fazilet sahibi **hayırlı kimseler bulunsaydı** ya![1] Bundan kastedilen olumsuzluktur. Yani, onlar içinde böyle kimseler olmadı. **Fakat[2] onlardan, kurtuluşa erdirdiğimiz[3] az bir kısmı müstesnadır.** Onlar alıkoydular ve kurtuldular. Bozgunculuk ve alıkoymayı terk etmek suretiyle **zulmedenler ise, kendilerine verilen refahın** nimetin **peşine düştüler. Ve günahkâr oldular.**

117. **Halkı ıslah edici** mümin **iken Rabbin,** kendi tarafından onlara bir **haksızlıkla memleketleri helak etmez. Halkı iyi olduğu halde Rabbin, haksızlıkla memleketleri helak etmez.**

KELİME ANLAMI

109. فَلَا تَكُ **O halde olma** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed(s.a.v.) فِي مِرْيَةٍ **Şüphede** شَكٍّ Kuşkuda *(Neden?)* مِمَّا يَعْبُدُ هٰؤُلَاءِ **Bunların taptıkları şeylerden** *(Neden taptıkları?)* مِنَ الْأَصْنَامِ Putlardan إِنَّا نُعَذِّبُهُمْ Çünkü biz onları azaba uğratacağız *(Ne gibi?)* كَمَا عَذَّبْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ Onlardan öncekileri azaba uğrattığımız gibi وَهٰذَا Bu *(Nedir?)* تَسْلِيَةٌ Tesellidir *(Kime?)* لِلنَّبِيِّ ﷺ Peygambere (s.a.v.) مَا يَعْبُدُونَ **Onlar tapmıyorlar** إِلَّا كَمَا يَعْبُدُ آبَاؤُهُمْ **Ancak atalarının taptıkları gibi tapıyorlar** أَيْ كَعِبَادَتِهِمْ Yani onları tapması gibi مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** وَقَدْ عَذَّبْنَاهُمْ Elbette biz onları cezalandırdık وَإِنَّا لَمُوَفُّوهُمْ **Ve kesinlikle biz onlara vereceğiz** *(Ne gibi?)* مِثْلَهُمْ Ataları gibi *(Neyi?)* نَصِيبَهُمْ **Paylarını** حَظَّهُمْ مِنَ الْعَذَابِ Azaptan hisselerini *(Nasıl?)* غَيْرَ مَنْقُوصٍ **Eksiksiz** أَيْ تَامًّا Yani tam olarak

110. وَلَقَدْ آتَيْنَا **Muhakkak ki biz verdik** *(Kime?)* مُوسَى **Musa'ya** *(Neyi verdik?)* الْكِتَابَ **Kitabı** التَّوْرَاةَ Tevrat'ı فَاخْتُلِفَ فِيهِ **O'nda ihtilaf edildi** *(Ne ile?)* بِالتَّصْدِيقِ وَالتَّكْذِيبِ İnanmak ve yalanlamakla *(Ne gibi?)* كَالْقُرْآنِ Kuran gibi وَلَوْلَا كَلِمَةٌ **Şayet bir söz olmasaydı** *(Öyle söz ki)* سَبَقَتْ **Önceden geçmiş** *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbin tarafından** *(Ne ile ilgili söz?)* بِتَأْخِيرِ الْحِسَابِ وَالْجَزَاءِ Hesap ve ceza gününün

[1] فَلَوْلَا كَانَ terkibindeki لَوْلَا kelimesi هَلَّا anlamında (azarlama ifade eden tevbih harfi)dir.

[2] إِلَّا قَلِيلًا terkibindeki إِلَّا kelimesi لٰكِنَّ (istisna-i munkatı) manasındadır.

[3] مِمَّنْ أَنْجَيْنَا terkibindeki مِنْ harf-i ceri beyan içindir.

ertelenmesiyle *(Kim için hesap ve ceza günü?)* لِلْخَلَائِقِ Mahlûkat için *(Ne zamana kadar ertelenmesi?)* إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününe kadar لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ **Kesinlikle aralarında hüküm verilirdi** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Ne hakkında?)* فِيمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ Kendisinde ihtilaf ettikleri şey hakkında وَإِنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** أَيِ الْمُكَذِّبِينَ بِهِ Yani O'nu yalanlayanlar *(Nedir?)* لَفِي شَكٍّ مِنْهُ **Ondan şüphe içerisindedir** *(Öyle şüphe ki)* مُرِيبٍ **Kuşkuya düşüren** مُوقِعٍ فِي الرِّيبَةِ Şüpheye götüren

111. وَإِنْ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ كُلًّا **Andolsun ki tamamı** ('İn' şeddesiz ve şeddeli okunur) أَيْ كُلَّ الْخَلَائِقِ Yani mahlûkatın tamamı لَمَا مَا زَائِدَةٌ 'Ma' zaittir وَاللَّامُ مُوَطِّئَةٌ 'Lam' göstergesidir *(Neyin?)* لِقَسَمٍ مُقَدَّرٍ Mukadder kasemin أَوْ فَارِقَةٌ Ya da 'lam' lam-ı farikadır وفي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Ne ile okunmuştur?)* لَمَّا بتشديد 'lemmâ' nın şeddesiyle okunmuştur بِمَعْنَى إِلَّا 'İlla' manasındadır فَإِنْ O halde 'in' *(Nedir?)* نَافِيَةٌ Olumsuzluk bildiren 'in'dir لَيُوَفِّيَنَّهُمْ **Kesinlikle onlara tam olarak verecektir** *(Kim?)* رَبُّكَ **Rabbin** *(Neyi?)* أَعْمَالَهُمْ **Yaptıklarını** أَيْ جَزَاءَهَا Yani yaptıklarının karşılığını إِنَّهُ **Çünkü O** بِمَا يَعْمَلُونَ **Onların yaptıklarını** *(Nedir?)* خَبِيرٌ **Ziyade bilicidir** عَالِمٌ بِبَوَاطِنِهِ Yaptıklarının içini bilendir *(Ne gibi?)* كَظَوَاهِرِهِ Dışını bildiği gibi

112. فَاسْتَقِمْ **O halde dosdoğru ol** *(Ne üzerine?)* عَلَى الْعَمَلِ بِأَمْرِ رَبِّكَ Rabbinin emriyle amel etme üzerine *(Daha ne üzerine?)* وَالدُّعَاءِ إِلَيْهِ Ve O Allah'a davet etme üzerine *(Ne gibi?)* كَمَا أُمِرْتَ **Emredildiğin gibi** وَلْيَسْتَقِمْ **Ve** dosdoğru olsun *(Kim?)* مَنْ تَابَ **Tövbe eden** آمَنَ İman eden *(Kimle birlikte?)* مَعَكَ **Seninle birlikte** وَلَا تَطْغَوْا **Haddi aşmayın** تَجَاوَزُوا حُدُودَ اللهِ Allah'ın (c.c.) sınırlarını aşmayın إِنَّهُ **Çünkü O** بِمَا تَعْمَلُونَ **Sizin yaptıklarınızı** *(Nedir?)* بَصِيرٌ **Görendir** فَيُجَازِيكُمْ Ki size yaptıklarınızın karşılığını verecektir

113. وَلَا تَرْكَنُوا **Yönelmeyin** تَمِيلُوا Meyletmeyin *(Kime?)* إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا **Zalim kimselere** *(Ne ile?)* بِمَوَدَّةٍ Dostlukla أَوْ مُدَاهَنَةٍ Ya da iki yüzlülükle أَوْ رِضًا بِأَعْمَالِهِمْ Ya da yaptıklarını hoş görerek فَتَمَسَّكُمُ **Yoksa sizi yakalar** تُصِيبَكُمُ Size isabet eder *(Ne?)* النَّارُ **Ateş** وَمَا لَكُمْ **Ve sizin için yoktur** *(Neden öte?)* مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan öte** أَيْ غَيْرِهِ Yanı Allah'tan başka *(Ne yoktur?)* أَوْلِيَاءَ –زَائِدَةٌ– مِنْ **Dostlar** ('min' zaittir) *(Öyle dostlar ki)* ثُمَّ لَا تُنْصَرُونَ يَحْفَظُونَكُمْ مِنْهُ Sizi O'ndan koruyacak

Sonra yardım da görmezsiniz تُمْنَعُونَ مِنْ عَذَابِهِ Allah'ın azabından korunmazsınız

114. وَأَقِمِ الصَّلٰوةَ **Namazı kıl** *(Ne zamanda?)* طَرَفَيِ النَّهَارِ **Gündüzün iki tarafında** أَيْ: اَلصُّبْحَ وَالظُّهْرَ وَالْعَصْرَ Yani sabah, öğle ve ikindide وَزُلَفًا **Ve bir tarafında** جَمْعُ زُلْفَةٍ 'Zülfe' kelimesinin cemisidir أَيْ طَائِفَةً Yani bir bölümünde *(Neyin bir tarafında?)* مِنَ اللَّيْلِ **Gecenin** اَلْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ Yani akşam ve yatsı إِنَّ الْحَسَنَاتِ **Muhakkak ki iyi ameller** *(Ne gibi?)* كَالصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ Beş vakit namaz gibi *(Nedir?)* يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ **Günahları giderirler** اَلذُّنُوبَ الصَّغَائِرَ Ufak günahları نَزَلَتْ Bu ayet inmiştir *(Kim hakkında?)* فِيمَنْ O kişi hakkında ki قَبَّلَ Öptü *(Kimi?)* أَجْنَبِيَّةً Yabancı bir kadını ﷺ فَأَخْبَرَهُ النَّبِيَّ Ve bunu Peygambere *(s.a.v.)* haber verdi فَقَالَ Sonra bu yalnız bana mı aittir? dedi فَقَالَ Ve Peygamber *(s.a.v.)* buyurdu ki لِجَمِيعِ أُمَّتِي Ümmetimin tamamına aittir رَوَاهُ الشَّيْخَانِ Bu hadisi iki şeyh (Buhari ve Müslim) rivayet etmiştir ذٰلِكَ **İşte bu** *(Nedir?)* ذِكْرٰى **Bir hatırlatmadır** *(Kim için?)* لِلذَّاكِرِينَ **İdraki olanlar için** عِظَةٌ Bir öğüttür *(Kim için?)* لِلْمُتَّعِظِينَ Öğüt almak isteyenler için

115. وَاصْبِرْ **Sabret** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(s.a.v.)* *(Neye?)* عَلٰى أَذٰى قَوْمِكَ Kavminin eziyetine أَوْ عَلَى الصَّلَاةِ Veya namaza sabret فَإِنَّ اللهَ **Çünkü Allah** لَا يُضِيعُ **Zayi etmez** *(Neyi?)* أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ **İyi amel işleyenlerin mükâfatını** *(Ne ile?)* بِالصَّبْرِ عَلَى الطَّاعَةِ İtaate sabretmekle

116. فَلَوْلَا فَهَلَّا كَانَ **Olmalı değil miydi?** ('Levla' 'Hellâ' manasındadır) *(Neden?)* مِنَ الْقُرُونِ **Kuşaklardan** اَلْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ Geçmiş ümmetlerden *(Kimden önceki kuşaklar?)* مِنْ قَبْلِكُمْ **Sizden önceki** *(Kimler olmalıydı?)* أُولُوا بَقِيَّةٍ **Fazilet sahibi kişiler** أَصْحَابُ دِينٍ وَفَضْلٍ Din ve fazilet ehli kimseler *(Ne olmalı?)* يَنْهَوْنَ **Alıkoyar olmalı** *(Neden?)* عَنِ الْفَسَادِ **Fesattan** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** اَلْمُرَادُ بِهِ Bu cümleden maksat *(Nedir?)* اَلنَّفْيُ Olumsuzluktur أَيْ مَا كَانَ فِيهِمْ ذٰلِكَ Yani onlar arasında böylesi yoktur إِلَّا لٰكِنَّ قَلِيلًا **Fakat azı** ('İlla' 'Lakinne' manasındadır) *(Kimden?)* مِمَّنْ أَنْجَيْنَا مِنْهُمْ **Onlardan kurtardıklarımızdan** نَهَوْا فَنَجَوْا وَمِنْ (Fesattan) alıkoydular ve kurtuldular ('Min' beyan içindir) وَاتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا لِلْبَيَانِ

Zulmedenler ise peşine düştüler *(Ne ile?)* بِالْفَسَادِ وَتَرْكِ النَّهْيِ Fesatla ve fesattan alıkoymayı bırakmakla *(Neyin peşine düştüler?)* مَا أُتْرِفُوا **Refah içinde bulundukları şeyin** نُعِّمُوا Rahat hayatı sürdürdükleri şeyin *(Nerede?)* فِيهِ **Kendisinde** وَكَانُوا **Ve oldular** *(Ne oldular?)* مُجْرِمِينَ **Günahkâr**

117. وَمَا كَانَ رَبُّكَ **Senin rabbin olmadı** لِيُهْلِكَ **Helak eder** *(Kimi?)* الْقُرَى **Medeniyetleri** *(Ne ile?)* بِظُلْمٍ **Zulümle** *(Kimden?)* مِنْهُ Kendinden *(Kimlere?)* لَهَا Medeniyetlere *(Ne oldukları halde?)* وَأَهْلُهَا مُصْلِحُونَ **O medeniyetlerin halkı iyi olduğu halde** مُؤْمِنُونَ Mümin oldukları halde

﴿وَلَوْ شَآءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَّاحِدَةً﴾ أَهْلَ دِينٍ وَاحِدٍ ﴿وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ ﴿١١٨﴾﴾ فِي الدِّينِ ﴿إِلَّا مَنْ رَحِمَ رَبُّكَ﴾ أَرَادَ لَهُمُ الْخَيْرَ فَلَا يَخْتَلِفُونَ فِيهِ ﴿وَلِذٰلِكَ خَلَقَهُمْ﴾ أَيْ أَهْلَ الْاِخْتِلَافِ لَهُ وَأَهْلَ الرَّحْمَةِ لَهَا ﴿وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ﴾ وَهِيَ ﴿لَأَمْلَئَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ﴾ الْجِنِّ ﴿وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١١٩﴾﴾ ﴿وَكُلًّا﴾ نَصْبٌ بِنَقُصُّ وَتَنْوِينُهُ عِوَضٌ عَنِ الْمُضَافِ إِلَيْهِ أَيْ كُلَّ مَا يُحْتَاجُ إِلَيْهِ ﴿نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَآءِ الرُّسُلِ مَا﴾ بَدَلٌ مِنْ كُلًّا ﴿نُثَبِّتُ﴾ نُطَمْئِنُ ﴿بِهِ فُؤَادَكَ﴾ قَلْبَكَ ﴿وَجَآءَكَ فِي هٰذِهِ﴾ الْأَنْبَاءِ أَوِ الْآيَاتِ ﴿الْحَقُّ وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرٰى لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢٠﴾﴾ خُصُّوا بِالذِّكْرِ لِانْتِفَاعِهِمْ بِهَا فِي الْإِيمَانِ بِخِلَافِ الْكُفَّارِ ﴿وَقُلْ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ اعْمَلُوا عَلٰى مَكَانَتِكُمْ﴾ حَالَتِكُمْ ﴿إِنَّا عَامِلُونَ ﴿١٢١﴾﴾ عَلٰى حَالَتِنَا تَهْدِيدٌ لَهُمْ ﴿وَانْتَظِرُوا﴾ عَاقِبَةَ أَمْرِكُمْ ﴿إِنَّا مُنْتَظِرُونَ ﴿١٢٢﴾﴾ ذٰلِكَ ﴿وَلِلّٰهِ غَيْبُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ أَيْ عِلْمُ مَا غَابَ فِيهِمَا ﴿وَإِلَيْهِ يُرْجَعُ﴾ بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ يَعُودُ وَلِلْمَفْعُولِ [يُرْجَعُ] يُرَدُّ ﴿الْأَمْرُ كُلُّهُ﴾ فَيَنْتَقِمُ مِمَّنْ عَصٰى ﴿فَاعْبُدْهُ﴾ وَحْدَهُ ﴿وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ﴾ ثِقْ بِهِ فَإِنَّهُ كَافِيكَ ﴿وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٢٣﴾﴾ وَإِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ لِوَقْتِهِمْ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْفَوْقَانِيَّةِ [تَعْمَلُونَ]

TÜRKÇE ANLAMI

118. Rabbin dileseydi bütün insanları bir tek millet tek bir din ehli **yapardı. Ama onlar** dinde **ihtilaf etmeye devam edecekler.**

119. Ancak Rabbinin merhamet ettikleri kendileri için hayır diledikleri **müstesnadır.** Onlar dinde ihtilaf etmezler. **Zaten Rabbin onları bunun için yarattı.** Yani, ihtilaf ehlini ihtilaf için, rahmet ehlini de rahmet için. **Ve Rabbinin sözü yerini buldu.** O da şudur: **"And olsun ki, cehennemi tamamen insanlar ve cinlerle dolduracağım"**

120. Peygamberlerin haberlerinden senin kalbini teskin tatmin **edeceğimiz**[1] kendisine ihtiyaç duyulan **her**[2] **haberi sana anlatıyoruz. Bunda** bu haber veya ayetlerde **sana gerçek, müminlere de bir öğüt ve bir uyarı gelmiştir.** Sadece müminler zikredilmiştir. Zira iman konusunda bunlardan faydalanan, kafirler değil onlardır.

121. İman etmeyenlere de ki: "Durumunuz haliniz **üzere amel edin! Zira biz de durumumuz** halimiz **üzere amel etmekteyiz!** Bu onlara bir tehdittir.

---

[1] مَا نُثَبِّتُ بِهِ فُؤَادَكَ terkibindeki مَا ismi mevsulü كُلًّا kelimesinden bedeldir.

[2] كُلًّا kelimesi نَقُصُّ fiili ile nasb olmuştur. Kelimenin tenvini ise hazf edilen muzaf-ı ileyhin yerine gelmiştir.

122. İşinizin sonunu **bekleyin! Şüphesiz biz de** bunu **beklemekteyiz!**

123. Göklerin ve yerin gaybı gökte ve yerde bilinmeyenlerin ilmi **yalnız Allah'a aittir. Her iş O'na dönecektir.**[1] Ve kendisine asi olandan intikam alacaktır. **Öyle ise O'na kulluk et** onu birle **ve O'na dayan!** Ona güven, zira o sana yeter. **Rabbin onların yaptıklarından**[2] **gafil değildir.** Sadece onları (belirlenen) vakitlerine kadar geciktirmektedir.

KELİME ANLAMI

118. وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ **Şayet Rabbin dileseydi** لَجَعَلَ النَّاسَ **Elbet insanları yapardı** *(Ne yapardı?)* أُمَّةً وَاحِدَةً **Tek bir ümmet** أَهْلَ دِينٍ وَاحِدٍ Bir dinin mensubu وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ **Ve onlar ihtilaf eder kimseler olmaktan geri durmayacaklardır** *(Ne hususta?)* فِي الدِّينِ Din hususunda

119. إِلَّا مَنْ رَحِمَ رَبُّكَ **Ancak Rabbinin rahmet ettiği hariç** أَرَادَ لَهُمُ الْخَيْرَ Yani kendileri için iyiliği murad ettiği hariç فَلَا يَخْتَلِفُونَ فِيهِ Onlar dinde ihtilafa düşmezler وَلِذَٰلِكَ خَلَقَهُمْ **Bundan dolayı onları yarattı** أَيْ أَهْلَ الْاِخْتِلَافِ Yani ihtilaf ehlini yarattı *(Ne için?)* لَهُ İhtilaf için وَأَهْلَ الرَّحْمَةِ Ve rahmet ehlini yarattı *(Ne için?)* لَهَا Rahmet için وَتَمَّتْ **Ve yerini bulmuştur** *(Ne?)* كَلِمَةُ رَبِّكَ **Rabbinin sözü** وَهِيَ Bu söz de *(Nedir?)* لَأَمْلَأَنَّ **Kesinlikle dolduracağım** *(Nereye?)* جَهَنَّمَ **Cehenneme** *(Kimlerden?)* مِنَ الْجِنَّةِ **Cinlerden** *(Neyi?)* الْجِنِّ Cinlerden *(Daha?)* وَالنَّاسِ **İnsanlardan** أَجْمَعِينَ **Tamamını**

120. وَكُلًّا **Hepsini** نَصْبٌ Bu kelime nasbolmuştur *(Ne ile?)* بِنَقُصُّ 'Nekussu' fiiliyle وَتَنْوِينُهُ Tenvini ise عِوَضٌ عَنِ الْمُضَافِ إِلَيْهِ Muzafı ileyh'in yerine getirilmiştir أَيْ كُلَّ مَا يُحْتَاجُ إِلَيْهِ Yani ihtiyaç duyulan her şeyi نَقُصُّ **Anlatacağız** *(Kime?)* عَلَيْكَ **Sana** *(Neden?)* مِنْ أَنْبَاءِ الرُّسُلِ **Peygamberlerin haberlerinden** *(O hepinden bedel neyi anlatacağız?)* مَا بَدَلٌ مِنْ كُلًّا نُثَبِّتُ **Kuvvetlendireceğimizi** ('Ma' 'Küllen' den bedeldir) *(Ne ile kuvvetlendireceğimiz?)* نُطَمِّنُ Tatmin edeceğimizi بِهِ **Kendisiyle** *(Neyi?)* فُؤَادَكَ **Yüreğini** قَلْبَكَ Kalbini وَجَاءَكَ **Ve sana gelmiştir** *(Ne hususta?)* فِي هَٰذِهِ **Bu hususta** الْأَنْبَاءِ أَوِ الْآيَاتِ Peygamberlerin haberleri veya ayetler hakkında

---

[1] يَرْجِعُ fiili malum olarak döner manasında ve يُرْجَعُ meçhul olarak döndürülür manasında okunur.

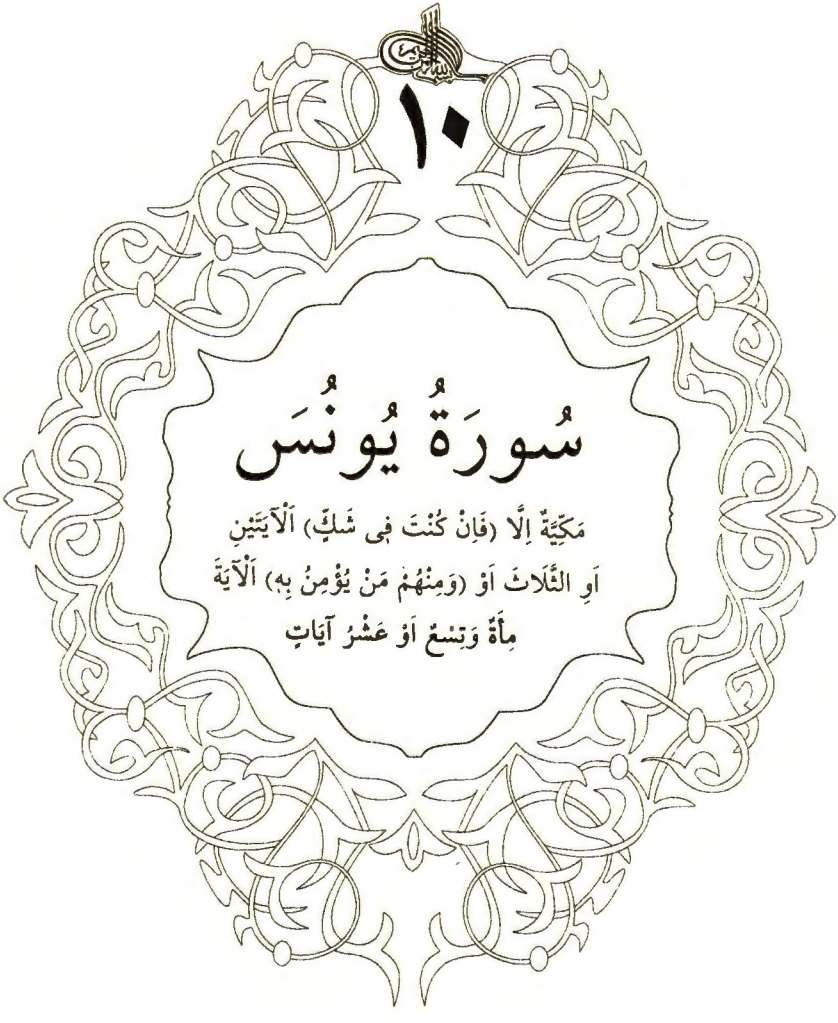
[2] يَعْمَلُونَ kelimesi diğer bir kıraatte تَعْمَلُونَ şeklinde okunur.

(Ne gelmiştir?) اَلْحَقُّ **Doğru bilgi** *(Daha?)* وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرٰى **Öğüt ve uyarı** *(Kim için?)* لِلْمُؤْمِنِينَ **Müminler için** خُصُّوا بِالذِّكْرِ Müminler özellikle zikredilmiştir *(Niçin?)* لِانْتِفَاعِهِمْ Faydalandıkları için *(Ne ile?)* بِهَا Bu haberlerle *(Ne hususta?)* فِي الْإِيمَانِ İnanma hususunda بِخِلَافِ الْكُفَّارِ Kafirlerina aksine

121. وَقُلْ **Ey habibim söyle** *(Kime?)* لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ **İman etmeyenlere** *(Ne söyle?)* اِعْمَلُوا عَلٰى مَكَانَتِكُمْ **Elinizden geleni yapın** حَالَتِكُمْ Durumunuzun gereğince yapın إِنَّا **Bizde yapacağız** عَلٰى حَالَتِنَا Durumumuz gereğince تَهْدِيدٌ لَهُمْ Bu onlara bir tehdittir

122. وَانْتَظِرُوا **Ve bekleyin** *(Neyi?)* عَاقِبَةَ أَمْرِكُمْ İşinizin sonunu إِنَّا **Muhakkak ki biz de** *(Neyiz?)* مُنْتَظِرُونَ **Bekleyicileriz** *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu

123. وَلِلّٰهِ **Allah içindir** *(Ne?)* غَيْبُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ **Göklerin ve yerin gaybı** أَيْ عِلْمُ مَا غَابَ فِيهِمَا Yani o ikisi içinde gizli olan şeyin bilgisi وَإِلَيْهِ يُرْجَعُ **Ve O'na döner** *(Ne ile okunur?)* بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ Malum fiil kalıbında يَعُودُ 'Döner' manasındadır وَلِلْمَفْعُولِ Meçhul fiil kalıbında يُرَدُّ 'Çevrilir' manasındadır *(Ne?)* اَلْأَمْرُ كُلُّهُ **İşin tamamı** فَيَنْتَقِمُ مِمَّنْ عَصٰى Ve asi olana haddini bildirir فَاعْبُدْهُ **O halde O'na kulluk yap** وَحْدَهُ Yalnız ona وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ **Ve O'na tevekkül et** ثِقْ بِهِ O'na güven بِغَافِلٍ **Habersiz** *(Neden?)* عَمَّا يَعْمَلُونَ **Onların yaptıklarından** وَمَا رَبُّكَ **Senin rabbin olmadı** *(Ne olmadı?)* فَإِنَّهُ كَافِيكَ Çünkü O sana yeter وَإِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ Şöyle ki Allah (c.c.) onları sonraya bırakıyor *(Niçin?)* لِوَقْتِهِمْ (Belirlenmiş) vakitleri için وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Ne ile okunmuştur?)* بِالْفَوْقَانِيَّةِ 'Ye' yerine noktaları üste olan 'Te' ile okunmuştur

١٠

سُورَةُ يُونُسَ

مَكِّيَّةٌ اِلَّا (فَاِنْ كُنْتَ فِى شَكٍّ) اَلْآيَتَيْنِ
اَوِ الثَّلَاثَ اَوْ (وَمِنْهُمْ مَنْ يُؤْمِنُ بِهٖ) اَلْآيَةَ
مِأَةٌ وَتِسْعٌ اَوْ عَشْرُ آيَاتٍ

سُورَةُ يُونُس

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿مَكِّيَّةٌ مِأَةٌ وَاحْدٰى عَشْرَةَ آيَةً﴾

﴿الٓرٰ﴾ اَللّٰهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ ﴿تِلْكَ﴾ هٰذِهِ الْآيَاتُ ﴿اٰيَاتُ الْكِتَابِ﴾ اَلْقُرْآنِ وَالْإِضَافَةُ بِمَعْنٰى مِنْ ﴿الْمُبِينِ ۝١﴾ اَلْمُظْهِرِ لِلْحَقِّ مِنَ الْبَاطِلِ ﴿إِنَّآ اَنْزَلْنَاهُ قُرْاٰنًا عَرَبِيًّا﴾ بِلُغَةِ الْعَرَبِ ﴿لَعَلَّكُمْ﴾ يَا أَهْلَ مَكَّةَ ﴿تَعْقِلُونَ ۝٢﴾ تَفْقَهُونَ مَعَانِيَهُ ﴿نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ اَحْسَنَ الْقَصَصِ بِمَآ اَوْحَيْنَآ﴾ بِإِيحَائِنَا ﴿إِلَيْكَ هٰذَا الْقُرْآنَ وَإِنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ أَيْ وَإِنَّهُ ﴿كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ لَمِنَ الْغَافِلِينَ ۝٣﴾ اُذْكُرْ ﴿إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِاَبِيهِ﴾ يَعْقُوبَ ﴿يَآ اَبَتِ﴾ بِالْكَسْرِ دَلَالَةً عَلٰى أَلِفٍ مَحْذُوفَةٍ قُلِبَتْ عَنِ الْيَاءِ ﴿إِنِّي رَاَيْتُ﴾ فِي الْمَنَامِ ﴿اَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَاَيْتُهُمْ﴾ تَأْكِيدٌ ﴿لِي سَاجِدِينَ ۝٤﴾ جُمِعَ بِالْيَاءِ وَالنُّونِ لِلْوَصْفِ بِالسُّجُودِ الَّذِي هُوَ مِنْ صِفَاتِ الْعُقَلَاءِ

TÜRKÇE ANLAMI

12- Yusuf Sûresi

Mekke'de inmiştir. Yüz on bir ayettir.

Bismillahirrahmanirrahim

1. **Elif, Lâm, Râ.**[1] **Bunlar,** bu ayetler **açıklayan** hakkı batıldan ayıran **Kitab'ın** Kur'an'ın **âyetleridir.**[2]
2. Ey ehli Mekke! **Biz onu, akledesiniz** manalarını anlayasınız **diye Arapça bir Kur'an olarak** Arap lügatiyle **indirdik.**
3. **Biz, sana bu Kur'an'ı, vahy etmekle**[3] **en güzel şekilde anlatıyoruz. Doğrusu sen,**[4] **bundan önce elbette bilmeyenlerden idin.**
4. Hatırla! **Bir zamanlar Yusuf, babasına** Ya'kub'a **demişti ki: "Babacığım!**[5] **Ben** rüyamda **on bir yıldızla güneşi ve ayı gördüm; onları bana secde ederlerken**[6] **gördüm**[7]**.**

KELİME ANLAMI

﴿١٢﴾ سُورَةُ يُوسُفَ

12- Yusuf Sûresi

مَكِّيَّةٌ Mekkidir. *(Daha?)* وَاِحْدٰى عَشْرَةَ آيَةً Yüz on bir ayettir بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla (başlarım)

1. الٓرٰ **Elif, Lam, Râ** اَللّٰهُ Allah *(Nedir?)* أَعْلَمُ En iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Maksadını *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bu ayetleri ile. تِلْكَ **Bu** *(Ondan bedel)* هٰذِهِ الْآيَاتُ Bu ayetler *(Nedir?)* اٰيَاتُ الْكِتَابِ **Kitabın ayetleridir.** اَلْقُرْآنِ Kuran'ın وَالْإِضَافَةُ Buradaki izafet *(Nedir?)* بِمَعْنٰى مِنْ 'Min' manasındadır *(Öyle Kuran ki)* الْمُبِينِ **Gerçeği apaçık gösteren** اَلْمُظْهِرِ لِلْحَقِّ Hakkı ayıran *(Neden?)* مِنَ الْبَاطِلِ Batıldan.

---

[1] Bu harflerle ne kastettiğini en iyi Allah bilir.

[2] آيَاتُ الْكِتَابِ terkibindeki izafet مِنْ manasındadır.

[3] بِمَا اَوْحَيْنَا terkibi بِإِيحَائِنَا şeklinde (mastar tevilinde)dir.

[4] وَاِنْ كُنْتَ terkibindeki اِنْ muhaffefe olup aslı وَاِنَّهُ dur.

[5] يَا اَبَتِ kelimesi hazfedilen mütekellim ya'sına delalet etsin diye kesre ile ve ya harfinden çevrilmiş olan hazfedilmiş elif'e delalet etsin diye de fetha ile okunur.

[6] سَاجِدِينَ kelimesi, akıllı insanların sıfatlarından olan secde ile vasıflandığı için nun ve ya ile çoğul yapılmıştır.

[7] İkinci رَأَيْتُ fiili te'kit içindir.

2. إِنَّا **Muhakkak ki biz** أَنْزَلْنَاهُ **O'nu indirdik** *(Ne olduğu halde?)* قُرْآنًا **Kuran** *(Öyle Kuran ki)* عَرَبِيًّا **Arapça** بِلُغَةِ الْعَرَبِ Arap lügati ile لَعَلَّكُمْ **Umulur ki siz** يَا أَهْلَ مَكَّةَ Ey Mekke halkı تَعْقِلُونَ **Akledersiniz** تَفْقَهُونَ مَعَانِيَهُ **Manalarını anlarsınız.**

3. نَحْنُ **Biz** نَقُصُّ **Anlatıyoruz** *(Kime?)* عَلَيْكَ **Sana** *(Nasıl?)* أَحْسَنَ الْقَصَصِ **En güzel anlatımla** *(Ne ile anlatıyoruz?)* بِمَا **O şeyle ki** أَوْحَيْنَا **Biz vahyettik** بِإِيحَائِنَا Bizim vahyetmemiz ile *(Kime?)* إِلَيْكَ **Sana** *(Neyi anlatıyor ve vahyediyoruz?)* هٰذَا الْقُرْآنَ **Bu Kuran'ı** وَإِنْ **Muhakkak ki** مُخَفَّفَةٌ (İn İnne'den) tahfiflenmiştir. أَيْ وَإِنَّهُ Yani'İnnehü' demektir. كُنْتَ **Sen idin** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلِهِ **Bundan önce** *(Ne idin?)* لَمِنَ الْغَافِلِينَ **Gafil olanlardan.**

4. اُذْكُرْ Hatırla إِذْ **Hani** قَالَ **Demişti** *(Kim?)* يُوسُفُ **Yusuf** *(Kime?)* لِأَبِيهِ **Babasına** *(Kimdir O?)* يَعْقُوبَ Yakup'tur *(Ne dedi?)* يَا أَبَتِ **Ey Babacığım!** بِالْكَسْرِ (Ta harfi) Esre ile (okunur.) *(Ne olarak?)* دَلَالَةً عَلَى يَاءِ الْمَحْذُوفَةِ Hazfedilen izafet Ya'sına delalet olarak *(Daha ne ile okunur?)* وَالْفَتْحِ Fetha ile *(Ne olarak?)* دَلَالَةً عَلَى أَلِفِ مَحْذُوفَةٍ Hazfedilen elife delalet olarak *(Öyle elif ki)* قُلِبَتْ عَنِ الْيَاءِ Ya'dan çevrildi *(Ne dedi?)* إِنِّي **Muhakkak ki ben** رَأَيْتُ **Gördüm** *(Nerede?)* فِي الْمَنَامِ Rüyada *(Ne gördüm?)* أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا **On bir yıldız** وَالشَّمْسَ **Güneş'i** وَالْقَمَرَ **Ay'ı** رَأَيْتُهُمْ **Onları gördüm** *(Bu kelime nedir?)* تَأْكِيدٌ Tekittir لِي **Bana** سَاجِدِينَ **Secde ediyorlardı** جُمِعَ بِالْيَاءِ وَالنُّونِ Bu kelime'Ya' ve'Nun' ile cemilenmiştir. *(Neden?)* لِلْوَصْفِ بِالسُّجُودِ Secde ile vasıflandığı için الَّذِي Öyle secde ki هُوَ O secde *(Nedir?)* مِنْ صِفَاتِ الْعُقَلَاءِ Akıllıların vasıflarındandır.

﴿قَالَ يَا بُنَيَّ لَا تَقْصُصْ رُءْيَاكَ عَلَىٰ إِخْوَتِكَ فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًا﴾ يَحْتَالُونَ فِي هَلَاكِكَ حَسَدًا لِعِلْمِهِمْ بِتَأْوِيلِهَا مِنْ أَنَّهُمُ الْكَوَاكِبُ وَالشَّمْسُ أُمُّكَ وَالْقَمَرُ أَبُوكَ ﴿إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿٥﴾﴾ ظَاهِرُ الْعَدَاوَةِ ﴿وَكَذَٰلِكَ﴾ كَمَا رَأَيْتَ ﴿يَجْتَبِيكَ﴾ يَخْتَارُكَ ﴿رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ﴾ تَعْبِيرِ الرُّؤْيَا ﴿وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ﴾ بِالنُّبُوَّةِ ﴿وَعَلَىٰ آلِ يَعْقُوبَ﴾ أَوْلَادِهِ ﴿كَمَا أَتَمَّهَا﴾ بِالنُّبُوَّةِ ﴿عَلَىٰ أَبَوَيْكَ مِنْ قَبْلُ إِبْرَٰهِيمَ وَإِسْحَٰقَ إِنَّ رَبَّكَ عَلِيمٌ﴾ بِخَلْقِهِ ﴿حَكِيمٌ ﴿٦﴾﴾ فِي صُنْعِهِ بِهِمْ ﴿لَقَدْ كَانَ فِي﴾ خَبَرِ ﴿يُوسُفَ وَإِخْوَتِهِ﴾ وَهُمْ أَحَدَ عَشَرَ ﴿آيَاتٌ﴾ عِبَرٌ ﴿لِلسَّائِلِينَ ﴿٧﴾﴾ عَنْ خَبَرِهِمْ اُذْكُرْ ﴿إِذْ قَالُوا﴾ أَيْ بَعْضُ إِخْوَةِ يُوسُفَ لِبَعْضِهِمْ ﴿لَيُوسُفُ﴾ مُبْتَدَأٌ ﴿وَأَخُوهُ﴾ شَقِيقُهُ بِنْيَامِينُ ﴿أَحَبُّ﴾ خَبَرٌ ﴿إِلَىٰ أَبِينَا مِنَّا وَنَحْنُ عُصْبَةٌ﴾ جَمَاعَةٌ ﴿إِنَّ أَبَانَا لَفِي ضَلَٰلٍ﴾ خَطَأٍ ﴿مُبِينٍ ﴿٨﴾﴾ بَيِّنٍ بِإِيثَارِهِمَا عَلَيْنَا ﴿اقْتُلُوا يُوسُفَ أَوِ اطْرَحُوهُ أَرْضًا﴾ أَيْ بِأَرْضٍ بَعِيدَةٍ ﴿يَخْلُ لَكُمْ وَجْهُ أَبِيكُمْ﴾ بِأَنْ يُقْبِلَ عَلَيْكُمْ وَلَا يَلْتَفِتَ لِغَيْرِكُمْ ﴿وَتَكُونُوا مِنْ بَعْدِهِ﴾ أَيْ بَعْدَ قَتْلِ يُوسُفَ أَوْ طَرْحِهِ ﴿قَوْمًا صَالِحِينَ ﴿٩﴾﴾ بِأَنْ تَتُوبُوا ﴿قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ﴾ هُوَ يَهُوذَا ﴿لَا تَقْتُلُوا يُوسُفَ وَأَلْقُوهُ﴾ اِطْرَحُوهُ ﴿فِي غَيَابَتِ الْجُبِّ﴾ مُظْلِمِ الْبِئْرِ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْجَمْعِ ﴿يَلْتَقِطْهُ بَعْضُ السَّيَّارَةِ﴾ الْمُسَافِرِينَ ﴿إِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ ﴿١٠﴾﴾ مَا أَرَدْتُمْ مِنَ التَّفْرِيقِ فَاكْتَفَوْا بِذٰلِكَ ﴿قَالُوا يَا أَبَانَا مَا لَكَ لَا تَأْمَنَّا عَلَىٰ يُوسُفَ وَإِنَّا لَهُ لَنَاصِحُونَ ﴿١١﴾﴾ لَقَائِمُونَ بِمَصَالِحِهِ ﴿أَرْسِلْهُ مَعَنَا غَدًا﴾ إِلَى الصَّحْرَاءِ ﴿نَرْتَعْ وَنَلْعَبْ﴾ بِالنُّونِ وَالْيَاءِ فِيهِمَا [يَرْتَعْ وَيَلْعَبْ] نَنْشَطُ وَنَتَّسِعُ ﴿وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴿١٢﴾﴾ ﴿قَالَ إِنِّي لَيَحْزُنُنِيٓ أَنْ تَذْهَبُوا﴾ أَيْ ذَهَابُكُمْ ﴿بِهِ﴾ لِفِرَاقِهِ ﴿وَأَخَافُ أَنْ يَأْكُلَهُ الذِّئْبُ﴾ اَلْمُرَادُ بِهِ الْجِنْسُ وَكَانَتْ أَرْضُهُمْ كَثِيرَةَ الذِّئَابِ ﴿وَأَنْتُمْ عَنْهُ غَافِلُونَ ﴿١٣﴾﴾ مَشْغُولُونَ ﴿قَالُوا لَئِنْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿أَكَلَهُ الذِّئْبُ وَنَحْنُ عُصْبَةٌ﴾ جَمَاعَةٌ ﴿إِنَّا إِذًا لَخَاسِرُونَ ﴿١٤﴾﴾ عَاجِزُونَ فَأَرْسَلَهُ مَعَهُمْ

TÜRKÇE ANLAMI

5. **Dedi ki: "Yavrucuğum! Sakın rüyanı kardeşlerine anlatma; yoksa sana bir tuzak kurarlar!** Seni yok etmek için hile yaparlar. Zira onlar rüyanın; yıldızların kendileri, güneşin annen ve ayın baban olduğu şeklinde tevil edildiğini bilirler. **Çünkü şeytan insana apaçık bir düşmandır.** Düşmanlığı aşikardır.

6. **İşte böylece** tıpkı gördüğün gibi **Rabbin seni seçecek, sana olayların yorumunu** rüyaların tabirini **öğretecek ve daha önce iki atan İbrahim ve İshak'a** peygamberlik ile **nimetini tamamladığı gibi sana ve Ya'kub soyuna** evlatlarına **da** peygamberlik ile **nimetini tamamlayacaktır. Doğrusu Rabbin** yarattıklarını **çok iyi bilendir,** onlara yaptıklarında **hikmet sahibidir.**

7. **And olsun ki, Yusuf ve** on bir tane olan **kardeşlerin**in kıssasında**,** onların haberlerini **soranlar için ayetler** ibretler **vardır.**

8. Hatırla! **Hani bir zamanlar** Yusuf'un kardeşlerinin kimi kimine **demişlerdi ki: "Doğrusu Yusuf**[1] **ve** öz **kardeşi** Binyamin **babamıza bizden daha sevgilidir.**[2] **Halbuki biz güçlü bir topluluk** cemaatiz**. Şüphesiz ki babamız** onları bize tercih etmek sebebiyle **apaçık** aşikar **bir yanlışlık** hata **içindedir."**

9. **"Yusuf'u öldürün veya onu** uzak **bir yere atın ki babanızın yüzü** size yönelip başkasına iltifat etmemesi suretiyle **yalnız size kalsın! Ondan sonra da** yani, Yusuf'u öldürdükten veya attıktan sonra tövbe ederek **salih kimseler olursunuz!"**

10. **Onlardan biri** ki, o Yahuda'dır **dedi ki: "Yusuf'u öldürmeyin, eğer** arzuladığınız onu babasından ayırma işini **mutlaka yapacaksanız onu kuyunun dibine** karanlık yerine **atın da** yolculuk yapan **kervanlardan biri onu alsın."** Ve bununla yetinin.

11. **Dediler ki: "Ey babamız! Sana ne oluyor da Yusuf hakkında bize güvenmiyorsun! Oysa ki biz onun iyiliğini istemekteyiz."** Onun çıkarlarını gözetmekteyiz.

12. **"Yarın onu bizimle beraber** kıra **gönder de yiyelim, oynayalım.**[3] **Biz onu mutlaka koruruz."**

13. **Dedi ki: "Onu götürmeniz** ayrıldığı için **beni mutlaka üzer. Ve siz ondan habersizken** başka şeyle meşgul olurken **onu bir kurdun**[4] **yemesinden korkarım."**

14. **Dediler ki: "And olsun ki, biz kuvvetli bir topluluk** cemaatken **eğer**[5] **onu kurt yerse, o zaman biz gerçekten hüsrana uğrayan** aciz **kimseleriz."** Bunun üzerine Yusuf'u onlarla gönderdi.

---

[1] لَيُوسُفُ kelimesi mübtedadır.

[2] أَحَبُّ kelimesi de haberdir.

[3] نَرْتَعْ وَنَلْعَبْ fiilleri bu şekilde nun ile يَرْتَعْ وَيَلْعَبْ şeklinde de ya ile okunur.

[4] الذِّئْبُ kelimesindeki lam-ı tariften kastedilen cinstir. Onların diyarının kurdu çoktu.

[5] لَإِنْ أَكَلَهُ terkibindeki lam kasem lam-ıdır.

KELİME ANLAMI

5. قَالَ **Dedi ki;** يَا بُنَيَّ **Ey yavrucuğum** لَا تَقْصُصْ **Anlatma** *(Neyi?)* رُءْيَاكَ **Rüyanı** *(Kime?)* عَلَى إِخْوَتِكَ **Kardeşlerine** فَيَكِيدُوا **Yoksa kurarlar** *(Kime?)* لَكَ **Sana** *(Ne kurarlar?)* كَيْدًا **Tuzak** يَحْتَالُونَ Hile yaparlar *(Ne hususta?)* فِي هَلَاكِكَ Seni mahvetme hususunda *(Niçin?)* حَسَدًا Haset ettikleri için *(Neden dolayı haset ediyorlar?)* لِعِلْمِهِمْ Bildikleri için *(Neyi?)* بِتَأْوِيلِهَا O rüyanın tevilini *(O rüyanın tevili neden ibarettir?)* مِنْ أَنَّهُمْ Muhakkak ki onlar (Yusuf'un kardeşleri) *(Nedir?)* الْكَوَاكِبُ Yıldızlardır وَالشَّمْسُ Güneş *(Nedir?)* أُمُّكَ Senin annendir. *(Daha?)* وَالْقَمَرُ Ay ise *(Nedir?)* أَبُوكَ Senin babandır إِنَّ الشَّيْطَانَ **Muhakkak ki şeytan** لِلْإِنْسَانِ **İnsan için** *(Nedir?)* عَدُوٌّ **Düşmandır** *(Öyle düşman ki)* مُبِينٌ **Apaçık** ظَاهِرُ الْعَدَاوَةِ Düşmanlığı bellidir.

6. وَكَذَلِكَ **Bu şekilde** كَمَا رَأَيْتَ Gördüğün gibi يَجْتَبِيكَ **Seni seçecek** يَخْتَارُكَ Seni ayıracak *(Kim?)* رَبُّكَ **Rabbin** وَيُعَلِّمُكَ **Sana öğretecek** *(Neyi öğretecek?)* مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ **Olayları tevil etmeyi** تَعْبِيرِ الرُّؤْيَا Rüyaları tabir etmeyi وَيُتِمُّ **Tamamlayacak** *(Neyi?)* نِعْمَتَهُ **Nimetini** *(Kime?)* عَلَيْكَ **Sana** *(Ne ile?)* بِالنُّبُوَّةِ Peygamberlik ile *(Daha kime?)* وَعَلَى آلِ يَعْقُوبَ **Yakub'un soyuna** أَوْلَادِهِ Nesline *(Ne gibi?)* كَمَا أَتَمَّهَا **Onu tamamladığı gibi** *(Ne ile?)* بِالنُّبُوَّةِ Peygamberlikle *(Kime?)* عَلَى أَبَوَيْكَ **İki atana** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** *(Kimdir onlar?)* إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَقَ **İbrahim ve İshak'dır.** إِنَّ رَبَّكَ **Muhakkak ki Rabbin** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **En iyi bilendir** *(Neyi?)* بِخَلْقِهِ Yarattıklarını *(Daha nedir?)* حَكِيمٌ **Hikmet sahibidir** *(Ne hakkında?)* فِي صُنْعِهِ Yaptığı şeyler hakkında *(Kime?)* بِهِمْ Yarattıklarına.

7. لَقَدْ **Andolsun ki** كَانَ **Vardır** *(Nerede?)* فِي خَبَرِ يُوسُفَ **Yusuf'**(un olayın)**da** *(Daha?)* وَإِخْوَتِهِ **O'nun kardeşlerinde** وَهُمْ أَحَدَ عَشَرَ Onlar on bir adettiler *(Ne vardır?)* آيَاتٌ **İbretler** عِبَرٌ Dersler vardır *(Kim için?)* لِلسَّائِلِينَ **Soranlar için** *(Neyi soranlar için?)* عَنْ خَبَرِهِمْ Onların haberlerini.

8. اُذْكُرْ Hatırla إِذْ **Hani** قَالُوا **Demişlerdi** أَيْ بَعْضُ إِخْوَةِ يُوسُفَ Yani Yusuf'un kardeşlerinden bir kısmı *(Kime?)* لِبَعْضِهِمْ Diğer bir kısmına *(Ne demişlerdi?)* لَيُوسُفُ **Belli ki Yusuf** *(Bu kelime nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır وَأَخُوهُ **Ve kardeşi** شَقِيقُهُ بِنْيَامِينُ Öz kardeşi Bünyamin *(Nedir?)* أَحَبُّ **Daha sevgilidir** *(Bu kelime nedir?)* خَبَرٌ

Mübtedanın haberidir. *(Kime?)* اِلٰى اَبِينَا **Babamıza** *(Kimden daha sevimlidir?)* مِنَّا **Bizden** وَنَحْنُ **Halbuki biz** *(Neyiz?)* عُصْبَةٌ **Güçlü bir topluluğuz** جَمَاعَةٌ Grubuz اِنَّ اَبَانَا **Muhakkak ki babamız** لَفِي ضَلَالٍ **Yanılgı içindedir** خَطَأٍ Hatadadır *(Öyle yanılgı ki)* مُبِينٍ **Apaçık** بَيِّنٍ Aşikâr *(Ne sebebiyle?)* بِإِيثَارِهِمَا Onlar(Yusuf ve Bünyamin)ı tercih etmesi sebebiyle *(Kime?)* عَلَيْنَا Bize.

9. اُقْتُلُوا **Öldürün** *(Kimi?)* يُوسُفَ **Yusuf'u** اَوِ اطْرَحُوهُ **Veya O'nu atın** *(Nereye?)* اَرْضًا **Bir yere** أَيْ بِأَرْضٍ بَعِيدَةٍ Yani uzak bir yere (atın ki) يَخْلُ لَكُمْ **Size yönelsin** وَجْهُ اَبِيكُمْ *(Ne?)* **Babanızın yüzü** *(Nasıl?)* بِأَنْ يُقْبِلَ عَلَيْكُمْ Size dönüüp وَلَا يَلْتَفِتَ مِنْ *(Ne zaman?)* **Ve olursunuz** وَتَكُونُوا لِغَيْرِكُمْ Sizden başkasına ilgi göstermeyerek أَوْ طَرْحِهِ **Ondan sonra** أَيْ بَعْدَ قَتْلِ يُوسُفَ Yani Yusuf'u katlettikten sonra بَعْدِهِ Veya O'nu bir yere attıktan sonra *(Ne olursunuz?)* قَوْمًا **Bir topluluk** *(Öyle topluluk ki)* صَالِحِينَ **Salih** *(Ne suretiyle?)* بِأَنْ تَتُوبُوا Tövbe etmek suretiyle

10. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* قَائِلٌ **Söz sahibi** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** هُوَ يَهُوذَا O kişi Yahuda'dır. *(Ne dedi?)* لَا تَقْتُلُوا **Öldürmeyin** *(Kimi?)* يُوسُفَ **Yusuf'u** وَاَلْقُوهُ **O'nu bırakın** اِطْرَحُوهُ Atın *(Nereye?)* فِي غَيَابَتِ الْجُبِّ **Kuyunun dibine** مُظْلِمِ الْبِئْرِ Kuyunun karanlık yerine وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْجَمْعِ Bir kıraatta ise cemi olarak okunmuştur يَلْتَقِطْهُ **O'nu alsın** *(Kim?)* بَعْضُ السَّيَّارَةِ **Kervanlardan bazısı** *(Öyle kervanlar ki)* اَلْمُسَافِرِينَ Sefere çıkan اِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ **Şayet siz yapacaksanız** *(Neyi?)* مَا أَرَدْتُمْ Düşündüğünüz şey olan مِنَ التَّفْرِيقِ Yusuf'u ayırmayı فَاكْتَفَوْا بِذٰلِكَ Öyleyse bununla yetinin.

11. قَالُوا **Dediler ki;** يَا اَبَانَا **Ey babamız** مَا لَكَ **Sana ne oluyor da** لَا تَأْمَنَّا **Bize güvenmiyorsun** *(Kim hakkında?)* عَلٰى يُوسُفَ **Yusuf hakkında** وَاِنَّا **Halbuki biz** لَهُ **O'nun için** لَنَاصِحُونَ **İyilik isteriz** لَنَاصِحُونَ بِمَصَالِحِهِ O'nun hayrı için varız

12. اَرْسِلْهُ **O'nu gönder** *(Kimle?)* مَعَنَا **Bizimle** *(Ne zaman?)* غَدًا **Yarın** *(Nereye?)* إِلَى الصَّحْرَاءِ Kıra نَرْتَعْ **Gezelim** *(Daha?)* وَنَلْعَبْ **Oynayalım** *(Bu iki fiil ne ile okunmuştur?)* بِالنُّونِ وَالْيَاءِ فِيهِمَا Her ikisinde nun ve ya ile نَنْشَطْ وَنَتَّسِعْ Canlanalım ve açılalım وَاِنَّا **Doğrusu biz** لَهُ **O'nu** لَحَافِظُونَ **Koruyucuyuz.**

13. قَالَ **Dedi ki;** اِنِّي **Muhakkak ki ben** لَيَحْزُنُنِي **Elbette beni üzüyor** *(Ne?)* اَنْ تَذْهَبُوا **Götürmeniz** أَيْ ذَهَابُكُمْ Yani yanınıza almanız *(Kimi?)* بِهِ **O (Yusuf)'nu**

(Niye?) لِفِرَاقِهِ Yusuf ayrılacağı için وَاَخَافُ **Ve ben korkuyorum** *(Neden?)* اَنْ يَاْكُلَهُ **O'nu yemesinden** *(Neyin?)* الذِّئْبُ **Kurdun** بِهِ اَلْمُرَادُ Kurt kelimesi ile kast olunan *(Nedir?)* الجِنْسُ Kurt cinsidir وَكَانَتْ اَرْضُهُمْ Onların yaşadıkları bölge idi *(Ne idi?)* كَثِيرَةُ الذِّئَابِ Çok kurt bulunan bir bölgeydi وَاَنْتُمْ **Halbuki sizler** عَنْهُ **O'ndan** غَافِلُونَ **Gafilsinizdir** مَشْغُولُونَ Habersizsinizdir.

14. قَالُوا **Dediler ki;** لَئِنْ **Andolsun ki** *(Bu kelimede bulunan Lam nedir?)* لَامُ قَسَمٍ lam-ı kasemdir. اَكَلَهُ **O'nu yerse** *(Ne?)* الذِّئْبُ **Kurt** وَنَحْنُ **Halbuki biz** عُصْبَةٌ **Güçlü bir topluluğuz** جَمَاعَةٌ Grupuz اِنَّا اِذًا **Muhakkak o takdirde biz** لَخَاسِرُونَ **Çok hüsran çekeriz** عَاجِزُونَ Aciz kimseler oluruz. فَاَرْسَلَهُ مَعَهُمْ Ve Yusuf'u onlarla gönderdi.

﴿فَلَمَّا ذَهَبُوا بِهِ وَاَجْمَعُوٓا﴾ عَزَمُوا ﴿اَنْ يَجْعَلُوهُ فِي غَيَابَتِ الْجُبِّ﴾ وَجَوَابُ لَمَّا مَحْذُوفٌ أَيْ فَعَلُوا ذٰلِكَ بِأَنْ نَزَعُوا قَمِيصَهُ بَعْدَ ضَرْبِهِ وَإِهَانَتِهِ وَإِرَادَةِ قَتْلِهِ وَأَدْلَوْهُ فَلَمَّا وَصَلَ إِلٰى نِصْفِ الْبِئْرِ أَلْقَوْهُ لِيَمُوتَ فَسَقَطَ فِي الْمَاءِ ثُمَّ أَوٰى إِلٰى صَخْرَةٍ فَنَادَوْهُ فَأَجَابَهُمْ يَظُنُّ رَحْمَتَهُمْ فَأَرَادُوا رَضْخَهُ بِصَخْرَةٍ فَمَنَعَهُمْ يَهُودَا ﴿وَاَوْحَيْنَآ اِلَيْهِ﴾ فِي الْجُبِّ وَحْيَ حَقِيقَةٍ وَلَهُ سَبْعَ عَشْرَةَ سَنَةً أَوْ دُونَهَا تَطْمِينًا لِقَلْبِهِ ﴿لَتُنَبِّئَنَّهُمْ﴾ بَعْدَ الْيَوْمِ ﴿بِاَمْرِهِمْ﴾ بِصَنِيعِهِمْ ﴿هٰذَا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٥﴾﴾ بِكَ حَالَ الْإِنْبَاءِ ﴿وَجَآؤُ اَبَاهُمْ عِشَآءً﴾ وَقْتَ الْمَسَاءِ ﴿يَبْكُونَ ﴿١٦﴾﴾ ﴿قَالُوا يٰٓاَبَانَآ اِنَّا ذَهَبْنَا نَسْتَبِقُ﴾ نَرْمِي ﴿وَتَرَكْنَا يُوسُفَ عِنْدَ مَتَاعِنَا﴾ ثِيَابِنَا ﴿فَاَكَلَهُ الذِّئْبُ وَمَآ اَنْتَ بِمُؤْمِنٍ﴾ بِمُصَدِّقٍ ﴿لَنَا وَلَوْ كُنَّا صَادِقِينَ ﴿١٧﴾﴾ عِنْدَكَ لَاتَّهَمْتَنَا فِي هٰذِهِ الْقِصَّةِ لِمَحَبَّةِ يُوسُفَ فَكَيْفَ وَأَنْتَ تُسِيءُ الظَّنَّ بِنَا ﴿وَجَآؤُ عَلٰى قَمِيصِهِ﴾ مَحَلُّهُ نَصْبٌ عَلَى الظَّرْفِيَّةِ أَيْ فَوْقَهُ ﴿بِدَمٍ كَذِبٍ﴾ أَيْ ذِي كَذِبٍ بِأَنْ ذَبَحُوا سَخْلَةً وَلَطَخُوهُ بِدَمِهَا وَذَهَلُوا عَنْ شَقِّهِ وَقَالُوا إِنَّهُ دَمُهُ ﴿قَالَ﴾ يَعْقُوبُ لَمَّا رَآهُ صَحِيحًا وَعَلِمَ كَذِبَهُمْ ﴿بَلْ سَوَّلَتْ﴾ زَيَّنَتْ ﴿لَكُمْ اَنْفُسُكُمْ اَمْرًا﴾ فَعَلْتُمُوهُ بِهِ ﴿فَصَبْرٌ جَمِيلٌ﴾ لَا جَزَعَ فِيهِ وَهُوَ خَبَرُ مُبْتَدَإٍ مَحْذُوفٍ أَيْ أَمْرِي ﴿وَاللّٰهُ الْمُسْتَعَانُ﴾ الْمَطْلُوبُ مِنْهُ الْعَوْنُ ﴿عَلٰى مَا تَصِفُونَ ﴿١٨﴾﴾ تَذْكُرُونَ مِنْ أَمْرِ يُوسُفَ ﴿وَجَآءَتْ سَيَّارَةٌ﴾ مُسَافِرُونَ مِنْ مَدْيَنَ إِلٰى مِصْرَ فَنَزَلُوا قَرِيبًا مِنْ جُبِّ يُوسُفَ ﴿فَاَرْسَلُوا وَارِدَهُمْ﴾ اَلَّذِي يَرِدُ الْمَاءَ لِيَسْتَقِيَ مِنْهُ ﴿فَاَدْلٰى﴾ أَرْسَلَ ﴿دَلْوَهُ﴾ فِي الْبِئْرِ فَتَعَلَّقَ بِهَا يُوسُفُ فَأَخْرَجَهُ فَلَمَّا رَآهُ ﴿قَالَ يَا بُشْرٰى﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ «بُشْرَى» وَنِدَاؤُهَا مَجَازٌ أَيْ اُحْضُرِي فَهٰذَا وَقْتُكِ ﴿هٰذَا غُلَامٌ﴾ فَعَلِمَ بِهِ إِخْوَتُهُ فَأَتَوْهُ ﴿وَاَسَرُّوهُ﴾ أَيْ أَخْفَوْا أَمْرَهُ جَاعِلِيهِ ﴿بِضَاعَةً﴾ بِأَنْ قَالُوا هٰذَا عَبْدُنَا أَبَقَ وَسَكَتَ يُوسُفُ خَوْفًا مِنْ أَنْ يَقْتُلُوهُ ﴿وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾﴾ ﴿وَشَرَوْهُ﴾ بَاعُوهُ مِنْهُمْ ﴿بِثَمَنٍ بَخْسٍ﴾ نَاقِصٍ ﴿دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ﴾ عِشْرِينَ أَوْ اِثْنَيْنِ وَعِشْرِينَ ﴿وَكَانُوا﴾ أَيْ إِخْوَتُهُ ﴿فِيهِ مِنَ الزَّاهِدِينَ ﴿٢٠﴾﴾ فَجَاءَتْ بِهِ السَّيَّارَةُ إِلٰى مِصْرَ فَبَاعَهُ اَلَّذِي اشْتَرَاهُ بِعِشْرِينَ دِينَارًا وَزَوْجَيْ نَعْلٍ وَثَوْبَيْنِ ﴿وَقَالَ الَّذِي اشْتَرٰيهُ مِنْ مِصْرَ﴾ وَهُوَ قِطْفِيرُ اَلْعَزِيزُ ﴿لِامْرَاَتِهِ﴾ زُلَيْخَا ﴿اَكْرِمِي مَثْوٰيهُ﴾ مَقَامَهُ عِنْدَنَا ﴿عَسٰٓى اَنْ يَنْفَعَنَآ اَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا﴾ وَكَانَ حَصُورًا ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ كَمَا نَجَّيْنَاهُ مِنَ الْقَتْلِ وَالْجُبِّ وَعَطَفْنَا عَلَيْهِ قَلْبَ الْعَزِيزِ ﴿مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْاَرْضِ﴾ أَرْضِ مِصْرَ حَتّٰى بَلَغَ مَا بَلَغَ ﴿وَلِنُعَلِّمَهُ مِنْ تَاْوِيلِ الْاَحَادِيثِ﴾ تَعْبِيرِ الرُّؤْيَا عَطْفٌ عَلٰى مُقَدَّرٍ مُتَعَلِّقٍ بِمَكَّنَّا أَيْ لِنُمَلِّكَهُ أَوِ الْوَاوُ زَائِدَةٌ ﴿وَاللّٰهُ غَالِبٌ عَلٰى اَمْرِهِ﴾ تَعَالٰى

لَا يُعْجِزُهُ شَيْءٌ ﴿وَلٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ﴾ وَهُمُ الْكُفَّارُ ﴿لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢١﴾﴾ ذٰلِكَ ﴿وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ﴾ وَهُوَ ثَلَاثُونَ سَنَةً أَوْ ثَلَاثٌ ﴿آتَيْنَاهُ حُكْمًا﴾ حِكْمَةً ﴿وَعِلْمًا﴾ فِقْهًا فِي الدِّينِ قَبْلَ أَنْ يُبْعَثَ نَبِيًّا ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ كَمَا جَزَيْنَاهُ ﴿نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٢٢﴾﴾ لِأَنْفُسِهِمْ

TÜRKÇE ANLAMI

15. **Onu götürüp de kuyunun dibine atmaya karar verdikleri** azmettikleri **zaman,**[1] onu dövdükten, aşağıladıktan ve öldürme niyetlerinden sonra gömleğini çıkarıp kuyuya saldılar. Kuyunun yarısına gelince ölsün diye onu attılar. Suya düşen Yusuf oradaki bir kayaya sığındı. (Ölüp ölmediğini anlamak için) ona seslendiler. O da onlara cevap verdi. Bunun üzerine onu bir taşla öldürmek istediler. Fakat Yahuda onları engelledi. **Ve biz ona** kuyuda, henüz on yedi veya daha küçük yaşta iken gönlünü hoş etmek için gerçek bir vahiyle **şöyle vahy ettik: "And olsun ki, sen** bugünden sonra **onlara bu işlerini** yaptıklarını **kendileri** onlara bildirdiğin esnada senin **hiç farkında değillerken, haber vereceksin."**

16. **Yatsıda** akşam vakti **ağlayarak babalarına geldiler.**

17. **Dediler ki: "Ey babamız! Biz gittik, yarışıyor** atışıyor**duk, Yusuf'u da eşyamızın** elbiselerimizin **yanında bırakmıştık. Onu kurt yemiş! Sen bize inanmaz** doğrulamaz**sın. Biz** sana göre **doğru söyleyenler olsak dahi** Yusuf'u sevdiğin için bu konuda bizi itham edersin. Hele sen bizim hakkımızda kötü düşünüyorken nasıl olur?"

18. **Gömleğinin üstünde**[2] **sahte bir kan ile geldiler.** Bir kuzuyu kesip kanını gömleğine sürdüler; fakat gömleğini yırtmayı unuttular. Ve dediler ki: Bu onun kanıdır. Ya'kub gömleğin sağlam olduğunu görüp onların yalan söylediğini anlayınca **dedi ki: "Bilakis nefisleriniz size bir işi güzel gösterdi** süsledi, siz de onu yaptınız**. Artık** benim işim hiç feryat etmeden **hakkıyla sabretmektir.**[3] **Anlattığınız** zikrettiğiniz Yusuf'un olayı **karşısında** kendisinden **yardım istenecek** talep edilecek **olan, ancak Allah'tır.**

19. Medyen'den Mısır'a yolculuk eden **bir kervan geldi ve** Yusuf'un kuyusuna yakın bir yerde konaklayıp su getirmesi için **sucularını gönderdiler, o da kovasını** kuyuya **saldı,** Yusuf kovaya tutundu, sucu onu çıkardı ve Yusuf'u görünce **"Müjdeler olsun bana!**[4] Hazır ol ey müjdem bu senin vaktin. **Bu**

---

[1] لَمَّا 'nın cevabı hazfedilmiştir. Yani, bunu yaptılar.

[2] عَلَى قَمِيصِهِ terkibinin mahalli zarfiyyet üzere nasbtır ve فَوْقَهُ anlamındadır.

[3] فَصَبْرٌ جَمِيلٌ terkibi hazfedilmiş أَمْرِي mübtedasının haberidir.

[4] يَا بُشْرَايَ başka bir kıraatte يَا بُشْرَى şeklinde okunur. Büşra kelimesine nida edilmesi mecazdır.

bir çocuk!" dedi. Kardeşleri bundan haberdar olup hemen onun yanına geldiler. "Bu bizim kaçak kölemizdir" diyerek **onu bir ticaret malı olarak** edinerek **sakladılar** durumunu gizlediler. Yusuf da öldürmelerinden korkup sustu. **Oysa Allah onların yaptıklarını çok iyi bilmektedir.**

20. **Onu ucuz** düşük **bir fiyata, sayılı birkaç** yirmi veya yirmi iki **dirheme** onlara **sattılar. Ve onlar** yani kardeşleri **onu pek önemsemediler.** Kervan onu Mısır'a getirdi. Onu satın alan, yirmi dinar, bir çift takunya ve iki elbise karşılında onu sattı.

21. **Mısır'da onu satın alan adam** Aziz Kıtfîr, **karısına** Zuleyha'ya **dedi ki: "Onun yerini** yanımızdaki makamını **üstün tut! Umulur ki bize faydası olur. Veya onu evlât ediniriz."** Zira kendisi kadınlara yaklaşmıyordu. **İşte böylece** onu ölümden, kuyudan kurtardığımız ve Aziz'in gönlünü kendisine ısındırdığımız gibi **kendisine olayların yorumunu** rüyaların tabirini **öğretmemiz için**[1] **Yusuf'u o yere** Mısır'a **yerleştirdik** o da ulaştığı o derecelere ulaştı. **Allah, işine hâkimdir.** Onu hiçbir şey aciz bırakamaz. **Fakat insanların çoğu** kafirler bunu **bilmezler.**

22. **Olgunluk çağına erince** ki, o otuz veya otuz üç yaşıdır **ona** daha peygamber olarak gönderilmeden **hikmet ve bilgi** dinde anlayış **verdik.** Kendilerine (iman ile) **iyilik edenleri işte böyle** onu mükafatlandırdığımız gibi **mükafatlandırırız.**

KELİME ANLAMI

15. فَلَمَّا **Ne zaman ki** ذَهَبُوا **Götürdüler** *(Kimi?)* بِهِ **O'nu** وَأَجْمَعُوا **Ve anlaştılar** عَزَمُوا Karar verdiler *(Ne hususunda?)* أَنْ يَجْعَلُوهُ **O'nu atma hususunda** *(Nereye?)* فِي غَيَابَتِ الْجُبِّ **Kuyunun dibine** وَجَوَابُ لَمَّا مَحْذُوفٌ'Lemmâ' nın cevabı hazfedilmiştir أَيْ فَعَلُوا ذٰلِكَ Yani; bunu (kararlaştırdıkları planı) uyguladılar. *(Ne şekilde?)* بِأَنْ نَزَعُوا قَمِيصَهُ O'nun gömleğini çıkartmak suretiyle *(Ne zaman?)* بَعْدَ ضَرْبِهِ O'nu dövdükten sonra وَإِهَانَتِهِ Ve hakaret ettikten sonra وَإِرَادَةِ قَتْلِهِ Ve canına kastettikten sonra *(Daha ne şekilde?)* وَأَدْلَوْهُ O'nu kuyuya salmak suretiyle فَلَمَّا وَصَلَ إِلَى نِصْفِ الْبِئْرِ Kuyunun yarısına geldiği zaman أَلْقَوْهُ O'nu bıraktılar *(Niçin?)* لِيَمُوتَ Ölmesi için فَسَقَطَ فِي الْمَاءِ (Yusuf da) suya düşüverdi ثُمَّ أَوَى Sonra tutundu *(Neye?)* إِلَى صَخْرَةٍ Bir taşa فَنَادَوْهُ (Kardeşleri) O'na seslendiler فَأَجَابَهُمْ (O da) onlara cevap verdi *(Ne olduğu halde?)* يَظُنُّ رَحْمَتَهُمْ Acımalarını umarak فَأَرَادُوا رَضْخَهُ

[1] وَلِنُعَلِّمَهُ cümlesi مَكَّنَّا fiiline müteallik olan mukadder bir لِنُمَلِّكَهُ fiili üzerine atıftır. Veya vav harfi zaittir.

O'nu parçalamak istediler *(Ne ile?)* بِصَخْرَةٍ Taş ile فَمَنَعَهُمْ يَهُودَا Yahuda onları engelledi وَأَوْحَيْنَا **Ve biz vahyettik** *(Kime?)* إِلَيْهِ **O'na** *(Nerede?)* فِي الْجُبِّ Kuyuda *(Nasıl?)* وَحْيَ حَقِيقَةٍ Hakiki bir vahiyle وَلَهُ سَبْعَ عَشْرَةَ سَنَةً O'nun yaşı on yediydi أَوْ دُونَهَا Veya daha azdı *(Niye O'na vahiy gönderdik?)* تَطْمِينًا لِقَلْبِهِ Kalbini serinletmek için *(O'na neyi vahyettik?)* لَتُنَبِّئَنَّهُمْ **Elbette sen onlara hatırlatacaksın** *(Ne zaman?)* بَعْدَ الْيَوْمِ Bu günden sonra *(Neyi?)* بِأَمْرِهِمْ هٰذَا **Onların bu işlerini** بِصَنِيعِهِمْ Yaptıklarını *(Ne oldukları halde?)* وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ **Onlar tanımadıkları halde** *(Kimi?)* بِكَ Seni *(Ne zaman?)* حَالَ الْإِنْبَاءِ Bildirdiğin zaman

16. وَجَاؤُ **Ve geldiler** *(Kime?)* أَبَاهُمْ **Babalarına** *(Ne vakit?)* عِشَاءً **Yatsıleyin** وَقْتَ الْمَسَاءِ Akşam vakti *(Ne oldukları halde?)* يَبْكُونَ **Ağlıyor oldukları halde**

17. قَالُوا **Dediler ki;** يَا أَبَانَا **Ey babamız!** إِنَّا **Muhakkak ki biz** ذَهَبْنَا **Gitmiştik** نَسْتَبِقُ **Yarışıyorduk** نَرْمِي Atışıyorduk وَتَرَكْنَا **Ve bırakmıştık** *(Kimi?)* يُوسُفَ **Yusuf'u** *(Nerede?)* عِنْدَ مَتَاعِنَا **Eşyalarımızın yanında** ثِيَابِنَا Elbiselerimizin فَأَكَلَهُ **O'nu yemiş** *(Ne?)* الذِّئْبُ **Kurt** وَمَا أَنْتَ بِمُؤْمِنٍ **Sen inanmazsın** بِمُصَدِّقٍ Doğrulamazsın *(Kime?)* لَنَا **Bize** وَلَوْ كُنَّا **Biz olsak dahi** *(Ne?)* صَادِقِينَ **Doğruyu söyleyenler** *(Kime göre?)* عِنْدَكَ Sana göre لَاتَّهَمْتَنَا Yine de bizi suçlardın *(Ne hakkında?)* فِي هٰذِهِ الْقِصَّةِ Bu olay hakkında *(Niye?)* لِمُحَبَّةِ يُوسُفَ Yusuf'u sevdiğinden dolayı فَكَيْفَ Nasıl inanabilirsin ki? وَأَنْتَ تُسِيءُ الظَّنَّ Hâlbuki sen suizan yapıyorsun *(Kim hakkında?)* بِنَا Bizim hakkımızda.

18. وَجَاؤُ **Ve getirdiler** عَلَى قَمِيصِهِ **O'nun gömleğinin üstünde** مَحَلُّهُ Bu kelimenin iraptan mahalli *(Nedir?)* نَصْبٌ عَلَى الظَّرْفِيَّةِ Zarfiyyet üzere mensuptur أَيْ فَوْقَهُ Yani, فَوْقَهُ demektir *(Ne getirdiler ?)* بِدَمٍ كَذِبٍ **Sahte bir kan** أَيْ ذِي كَذِبٍ Yani, uydurma kan *(Bu nasıl yaptılar?)* بِأَنْ ذَبَحُوا Keserek *(Ne?)* سَخْلَةً Bir kuzu وَلَطَخُوهُ Ve o gömleğe sürerek *(Neyi?)* بِدَمِهَا O kuzunun kanını وَذَهَلُوا Ama unuttular *(Neyi?)* عَنْ شَقِّهِ O'nu yırtmayı وَقَالُوا Ve dediler *(Ne dediler?)* إِنَّهُ دَمُهُ Muhakkak bu O'nun kanıdır. قَالَ يَعْقُوبُ Yakup **dedi** *(Ne zaman?)* لَمَّا رَآهُ صَحِيحًا Gömleği sağlam gördüğünde وَعَلِمَ كَذِبَهُمْ Ve onların yalan söylediğini anladığında *(Ne dedi?)* بَلْ سَوَّلَتْ **Bilakis güzel gösterdi** زَيَّنَتْ Süsledi *(Kime?)* لَكُمْ **Size** *(Kim?)* أَنْفُسُكُمْ **Nefisleriniz** *(Neyi?)*

أَمْرًا **Bir işi** فَفَعَلْتُمُوهُ بِهِ Siz de o işi yaptınız فَصَبْرٌ جَمِيلٌ **Artık güzelce sabretmem gerekiyor** *(Öyle sabır ki)* لَا جَزَعَ فِيهِ Feryatsız وَهُوَ خَبَرُ مُبْتَدَأٍ مَحْذُوفٍ Bu kelime mahzuf bir mübtedanın haberidir. أَيْ أَمْرِي Yani; Benim işim (bu) demektir. وَاللهُ **Allah** *(Nedir?)* الْمُسْتَعَانُ **Yardımına sığılacak olandır** الْمَطْلُوبُ مِنْهُ الْعَوْنُ Kendisinden yardım istenilen *(Neye karşı?)* عَلَى مَا **O şeylere karşı ki** تَصِفُونَ **Siz söylüyorsunuz** تَذْكُرُونَ مِنْ أَمْرِ يُوسُفَ Yusuf'un olayı ile ilgili bana anlatıyorsunuz.

19. وَجَاءَتْ **Ve geldi** *(Ne?)* سَيَّارَةٌ **Bir kervan** *(Öyle kervan ki)* مُسَافِرُونَ مِنْ مَدْيَنَ إِلَى فَنَزَلُوا قَرِيبًا مِنْ جُبِّ يُوسُفَ مِصْرَ Medyen'den Mısır'a doğru seyahat ediyorlardı Yusuf'un bulunduğu kuyunun yakınında konakladılar فَأَرْسَلُوا **Ve gönderdiler** *(Kimi?)* وَارِدَهُمْ **Sucularını** الَّذِي يَرِدُ الْمَاءَ Su başına gelen kişiyi *(Niçin?)* لِيَسْتَقِيَ مِنْهُ Sudan getirmesi için فَأَدْلَى **Ve saldı** أَرْسَلَ Sarkıttı *(Neyi?)* دَلْوَهُ **Kovasını** *(Nereye?)* فِي الْبِئْرِ Kuyuya فَتَعَلَّقَ بِهَا يُوسُفُ Yusuf da kovaya yapıştı فَأَخْرَجَهُ Ve O'nu çıkarttı فَلَمَّا رَآهُ O'nu görünce قَالَ **Dedi** *(Ne dedi?)* يَا بُشْرَايَ **Hey Müjdem!** وَفِي قِرَاءَةٍ بُشْرَى Bir kıraatte ise بُشْرَى diye okunmuştur وَنِدَاؤُهَا مَجَازٌ Ona nida edilmesi mecazdır. أَيْ أُحْضُرِي Yani; "Hazır ol فَهٰذَا وَقْتُكِ Bu senin zamanındır" demektir هٰذَا غُلَامٌ **İşte bir çocuk** فَعَلِمَ بِهِ إِخْوَتُهُ Bu arada Yusuf'un kardeşleri olayı öğrendi فَأَتَوْهُ Ve O'nun yanına geldiler وَأَسَرُّوهُ **O'nu sakladılar** أَيْ أَخْفَوْا أَمْرَهُ Yani, bu işi (Yusuf'u kuyuya attıklarını) gizlediler *(Ne olarak?)* جَاعِلِيهِ O'nu göstermek suretiyle *(Ne göstermek suretiyle?)* بِضَاعَةً **Ticaret malı** *(Ne suretiyle?)* بِأَنْ قَالُوا Demekle *(Ne?)* هٰذَا عَبْدُنَا أَبَقَ Bu bizim kaçak kölemizdir وَسَكَتَ يُوسُفُ Yusuf da sesini çıkarmadı *(Niçin?)* خَوْفًا Korktuğu için *(Neden?)* مِنْ أَنْ يَقْتُلُوهُ O'nu öldürmelerinden وَاللهُ **Oysa Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Bilendir** *(Neyi?)* بِمَا يَعْمَلُونَ **Yaptıklarını.**

20. وَشَرَوْهُ **O'nu sattılar** بَاعُوهُ مِنْهُمْ O'nu, onlara (kervana) sattılar بِثَمَنٍ **Para karşılığında** *(Öyle para ki)* بَخْسٍ **Ucuz** نَاقِصٍ Düşük *(O paradan bedel?)* دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ **Birkaç dirhem karşılığında** عِشْرِينَ Yirmi dirheme أَوْ اِثْنَيْنِ وَعِشْرِينَ Ya da yirmi iki dirheme وَكَانُوا أَيْ إِخْوَتُهُ Yusuf'un kardeşleri **idi** *(Kime?)* فِيهِ **Yusuf'a** *(Ne idiler?)* مِنَ الزَّاهِدِينَ **Değer vermemiştiler** فَجَاءَتْ بِهِ السَّيَّارَةُ إِلَى مِصْرَ

Ve kervan O'nu Mısır'a götürdü. فَبَاعَهُ O'nu (Yusuf) sattı *(Kim?)* اَلَّذِي اشْتَرَاهُ O'nu satın alan kişi *(Ne karşılığında sattı?)* بِعِشْرِينَ دِينَارًا Yirmi dinar وَزَوْجَيْ نَعْلٍ Bir çift takunya وَثَوْبَيْنِ İki elbise karşılığında

21. وَقَالَ **Dedi** *(Kim?)* الَّذِي **O kimse ki** اشْتَرَاهُ **O'nu satın aldı** *(Nerede?)* مِنْ مِصْرَ **Mısır'da** وَهُوَ قِطْفِيرٌ اَلْعَزِيزُ O da Aziz Kıtfir'dir. *(Kime?)* لِامْرَاَتِهِ **Hanımına** *(Kimdir O?)* زُلَيْخَا Züleyha'dır *(Ne dedi?)* اَكْرِمِي مَثْوَاهُ **O'na güzel bak** مَقَامَهُ عِنْدَنَا O'nun yanımızdaki makamını (üstün tut) عَسَى **Umulur ki** اَنْ يَنْفَعَنَا **Bize faydası olur** اَوْ نَتَّخِذَهُ **Veya O'nu ediniriz** *(Ne?)* وَلَدًا **Evlat** وَكَانَ حَصُورًا Aziz kadınlara yaklaşamıyordu وَكَذٰلِكَ **İşte böylece** كَمَا نَجَّيْنَاهُ O'nu kurtardığımız gibi *(Neden?)* مِنَ الْقَتْلِ Ölümden وَالْجُبِّ Kuyudan وَعَطَفْنَا عَلَيْهِ Ve O'na ısındırdığımız gibi *(Neyi?)* قَلْبَ الْعَزِيزِ Azizin kalbini مَكَّنَّا **Yerleştirdik** *(Kimi?)* لِيُوسُفَ **Yusuf'u** *(Nereye?)* فِي الْاَرْضِ **Orada** اَرْضِ مِصْرَ Mısır'a حَتّٰى بَلَغَ Ta ki ulaştı *(Neye?)* مَا بَلَغَ Ulaştığı mevkilere *(Niye?)* وَلِنُعَلِّمَهُ **O'na öğretelim diye** *(Ne?)* مِنْ تَاْوِيلِ الْاَحَادِيثِ **Olayların yorumunu** تَعْبِيرِ الرُّؤْيَا Rüya tabir etmeyi *(Bu kelime nedir?)* عَطْفٌ عَلٰى مُتَعَلِّقٌ بِمَكَّنَّا Mukadder bir kelime üzerine atfedilmiştir *(Öyle mukadder bir kelime ki)* مُقَدَّرٍ Mekkenna kelimesine müteallik olan اَيْ لِنُمَلِّكَهُ Yani; لِنُمَلِّكَهُ kelimesidir اَوِ الْوَاوُ زَائِدَةٌ Veya'Vav' harfi zaittir وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* غَالِبٌ **Hâkimdir** *(Neye?)* عَلٰى اَمْرِهِ **İşine** تَعَالٰى Yücedir لَا يُعْجِزُهُ شَيْءٌ Hiçbir şey O'nu acze düşüremez وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ **Fakat insanların çoğu** وَهُمُ الْكُفَّارُ Onlar da kâfirlerdir *(Nedir?)* لَا يَعْلَمُونَ ذٰلِكَ Bunu **bilmezler.**

22. وَلَمَّا **Ne zaman ki** بَلَغَ **Ulaştı** *(Neye?)* اَشُدَّهُ **Olgunluk çağına** سَنَةً وَهُوَ ثَلَاثُونَ O da otuz yaşıdır اَوْ ثَلَاثٌ Ya da otuz üç yaşıdır اٰتَيْنَاهُ **O'na verdik** *(Ne?)* حُكْمًا **Hüküm** حِكْمَةً Hikmet *(Daha?)* وَعِلْمًا **İlim** فِقْهًا فِي الدِّينِ Dinde anlayış *(Ne zaman?)* قَبْلَ اَنْ يُبْعَثَ نَبِيًّا Peygamber olarak gönderilmeden önce وَكَذٰلِكَ **İşte böyle** كَمَا جَزَيْنَاهُ O'nu mükâfatlandırdığımız gibi نَجْزِي **Mükâfatlandırırız** *(Kimi?)* الْمُحْسِنِينَ **İyilik edenleri** *(Kime?)* لِاَنْفُسِهِمْ Kendilerine

﴿وَرَاوَدَتْهُ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا﴾ هِيَ زُلَيْخَا ﴿عَنْ نَفْسِهِ﴾ أَيْ طَلَبَتْ مِنْهُ أَنْ يُوَاقِعَهَا ﴿وَغَلَّقَتِ الْأَبْوَابَ﴾ لِلْبُيُوتِ ﴿وَقَالَتْ﴾ لَهُ ﴿هَيْتَ لَكَ﴾ أَيْ هَلُمَّ وَاللَّامُ لِلتَّبْيِينِ وَفِي قِرَاءَةٍ بِكَسْرِ الْهَاءِ وَأُخْرَى بِضَمِّ التَّاءِ ﴿قَالَ مَعَاذَ اللهِ﴾ أَعُوذُ بِاللهِ مِنْ ذٰلِكَ ﴿إِنَّهُ﴾ الَّذِي اشْتَرَانِي ﴿رَبِّي﴾ سَيِّدِي ﴿أَحْسَنَ مَثْوَايَ﴾ مَقَامِي فَلَا أَخُونُهُ فِي أَهْلِهِ ﴿إِنَّهُ﴾ أَيِ الشَّأْنَ ﴿لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٣﴾﴾ اَلزُّنَاةُ ﴿وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهِ﴾ قَصَدَتْ مِنْهُ الْجِمَاعَ ﴿وَهَمَّ بِهَا﴾ قَصَدَ ذٰلِكَ ﴿لَوْلَا أَنْ رَأَى بُرْهَانَ رَبِّهِ﴾ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ مُثِّلَ لَهُ يَعْقُوبُ فَضَرَبَ صَدْرَهُ فَخَرَجَتْ شَهْوَتُهُ مِنْ أَنَامِلِهِ وَجَوَابُ لَوْلَا لَجَامَعَهَا ﴿كَذٰلِكَ﴾ أَرَيْنَاهُ الْبُرْهَانَ ﴿لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوءَ﴾ اَلْخِيَانَةَ ﴿وَالْفَحْشَاءَ﴾ اَلزِّنَا ﴿إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلِصِينَ ﴿٢٤﴾﴾ فِي الطَّاعَةِ وَفِي قِرَاءَةٍ بِفَتْحِ اللَّامِ [الْمُخْلَصِينَ] أَيِ الْمُخْتَارِينَ ﴿وَاسْتَبَقَا الْبَابَ﴾ بَادَرَ إِلَيْهِ يُوسُفُ لِلْفِرَارِ وَهِيَ لِلتَّشَبُّثِ بِهِ فَأَمْسَكَتْ ثَوْبَهُ وَجَذَبَتْهُ إِلَيْهَا ﴿وَقَدَّتْ﴾ شَقَّتْ ﴿قَمِيصَهُ مِنْ دُبُرٍ وَأَلْفَيَا﴾ وَجَدَا ﴿سَيِّدَهَا﴾ زَوْجَهَا ﴿لَدَى الْبَابِ﴾ فَنَزَّهَتْ نَفْسَهَا ثُمَّ ﴿قَالَتْ مَا جَزَاءُ مَنْ أَرَادَ بِأَهْلِكَ سُوءً﴾ زِنًا ﴿إِلَّا أَنْ يُسْجَنَ﴾ يُحْبَسَ أَيْ سُجِنَ ﴿أَوْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٥﴾﴾ مُؤْلِمٌ بِأَنْ يُضْرَبَ ﴿قَالَ﴾ يُوسُفُ مُتَبَرِّئًا ﴿هِيَ رَاوَدَتْنِي عَنْ نَفْسِي وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِنْ أَهْلِهَا﴾ اِبْنُ عَمِّهَا رُوِيَ أَنَّهُ كَانَ فِي الْمَهْدِ فَقَالَ ﴿إِنْ كَانَ قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ قُبُلٍ﴾ قُدَّامٍ ﴿فَصَدَقَتْ وَهُوَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٢٦﴾﴾ ﴿وَإِنْ كَانَ قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ﴾ خَلْفٍ ﴿فَكَذَبَتْ وَهُوَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٢٧﴾﴾ ﴿فَلَمَّا رَأَى﴾ زَوْجُهَا ﴿قَمِيصَهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ قَالَ إِنَّهُ﴾ أَيْ قَوْلَكِ «مَا جَزَاءُ مَنْ أَرَادَ» اِلْخ ﴿مِنْ كَيْدِكُنَّ﴾ أَيُّهَا النِّسَاءُ ﴿إِنَّ كَيْدَكُنَّ عَظِيمٌ ﴿٢٨﴾﴾ ثُمَّ قَالَ يَا ﴿يُوسُفُ أَعْرِضْ عَنْ هٰذَا﴾ الْأَمْرِ وَلَا تَذْكُرْهُ لِئَلَّا يَشِيعَ ﴿وَاسْتَغْفِرِي﴾ يَا زُلَيْخَا ﴿لِذَنْبِكِ إِنَّكِ كُنْتِ مِنَ الْخَاطِئِينَ ﴿٢٩﴾﴾ اَلْآثِمِينَ وَاشْتَهَرَ الْخَبَرُ وَشَاعَ ﴿وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ﴾ مَدِينَةِ مِصْرَ ﴿امْرَأَةُ الْعَزِيزِ تُرَاوِدُ فَتَاهَا﴾ عَبْدَهَا ﴿عَنْ نَفْسِهِ قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا﴾ تَمْيِيزٌ أَيْ دَخَلَ حُبُّهُ شَغَافَ قَلْبِهَا أَيْ غِلَافَهُ ﴿إِنَّا لَنَرَاهَا فِي ضَلَالٍ﴾ أَيْ فِي خَطَأٍ ﴿مُبِينٍ ﴿٣٠﴾﴾ بَيِّنٍ بِحُبِّهَا إِيَّاهُ

TÜRKÇE ANLAMI

23. Evinde bulunduğu kadın, Züleyha **onun nefsinden murat almak** onunla birlikte olmak **istedi,** evin **kapılarını iyice kapattı ve** ona **"Haydi[1] gel!" dedi. O da "Maazallah!** Bundan Allah'a sığınırım! **Zira o** yani

[1] هَيْتَ لَكَ terkibindeki lam harf-i ceri tebyin içindir. هَيْتَ kelimesi bir kıraatte he harfinin kesresiyle هِيْتَ şeklinde diğer bir kıraatte ise te harfinin zammesiyle هَيْتُ şeklinde okunmuştur.

beni satın alan (kocanız) **benim sahibim** efendim**dir, yerimi** makamımı **güzel etti.** Ben ona ailesi konusunda ihanet etmem. **Gerçek şu ki,**[1] **zalimler** zinakârlar **iflah olmaz!" dedi.**

24. **And olsun ki, kadın ona meyletti** onunla birlikte olmayı istedi. **O da kadına meyletmişti** bunu istemişti. **Eğer Rabbinin burhanını görmeseydi** onunla birlikte olurdu.[2] İbni Abbas demiştir ki: "Ya'kub belirdi ve onun sırtına vurdu. Böylece şehveti parmak uçlarından çıkıp gitti." **İşte böylece biz** ona burhanımızı gösterdik ki, **kötülük** hiyanet **ve fuhşu** zinayı **ondan uzaklaştıralım. Zira o** itaatte **ihlâslı**[3] **kullarımızdandır.**

25. Yusuf kaçmak, Züleyha ise onu yakalamak için **ikisi de kapıya koştular.** Hızla kapıya hareket ettiler. Yusuf'un elbisesini tutup kendisine doğru çekti. **Ve onun gömleğini arkadan yırttı. Kapının yanında kadının efendisine** kocasına **rastladılar.** Onu buldular **Kadın** hemen kendisini temize çıkardı sonrada **dedi ki: "Senin ailene kötülük** zina **etmek isteyenin cezası, zindana atılmaktan** hapsedilmekten **veya** dövülmek suretiyle **acı** verici **bir işkenceden başka ne olabilir!?"**

26. Yusuf kendisini temize çıkarıp **dedi ki: "Asıl o benim nefsimden murat almak istedi." Kadının akrabalarından biri** amcasının oğlu –ki, rivayete göre henüz beşikte idi- **şahitlik etti** ve şöyle dedi: **"Eğer gömleği önden yırtılmışsa, kadın doğru söylemiştir, o yalancılardandır."**

27. **"Eğer gömleği arkadan yırtılmışsa, kadın yalan söylemiştir, o doğru söyleyenlerdendir."**

28. **Kocası, Yusuf'un gömleğinin arkadan yırtılmış olduğunu görünce dedi ki: "Şüphesiz bu** dediğin "Senin ailene kötülük etmek isteyenin cezası..." sözü, **sizin tuzağınızdır.** Ey kadınlar! **Sizin tuzağınız gerçekten büyüktür."**

29. Sonra da dedi ki: "Ey **Yusuf! Sen bundan** bu işten **yüz çevir!** Onu anlatma ki, yayılmasın! **Sen de** Ey Züleyha! **günahının affını dile! Çünkü sen hata edenlerden** günahkârlardan **oldun."** Haber duyuldu ve yayıldı.

30. **Şehirdeki** Mısır'daki **bazı kadınlar dediler ki: "Azizin karısı, delikanlısının** kölesinin **nefsinden murat almak istiyormuş. Doğrusu Yusuf'un sevdası**[4] **onu sarmış!** Yusuf'un sevdası onun kalbinin zarına işlemiş. **Biz onu gerçekten** onu sevmesi sebebiyle **açık bir sapıklık** hata **içinde görüyoruz.**

---

de okunmuştur.

[1] إِنَّهُ terkibindeki zamir şan zamiridir.

[2] لَوْلَا nın cevabı hazfedilmiş (olup takdiri yukarıda verildiği gibi)dir.

[3] مُخْلَصِينَ kelimesi diğer bir kıraatte lam harfinin fethasıyla مُخْلِصِينَ şeklinde okunur ki, seçilmiş anlamındadır.

[4] حُبًّا kelimesi temyizdir.

KELİME ANLAMI

23. وَرَاوَدَتْهُ **O'nu arzuladı** *(Kim?)* الَّتِي **O kişi ki** هُوَ **O (Yusuf)** *(Nerede idi?)* فِي بَيْتِهَا **O'nun evinde idi** هِيَ زُلَيْخَا O da Züleyha'dır *(Kimden?)* عَنْ نَفْسِهِ **O'nun nefsinden** أَيْ طَلَبَتْ مِنْهُ Yani, O'ndan istedi *(Ne?)* أَنْ يُوَاقِعَهَا Kendisiyle ilişkiye girmesini وَغَلَّقَتِ **Kilitledi** *(Neyi?)* الْأَبْوَابَ **Kapıları** *(Neyin?)* لِلْبَيْتِ Evin وَقَالَتْ لَهُ **Ve** O'na **dedi** هَيْتَ لَكَ **Gelsene!** أَيْ هَلُمَّ Yani, hadi! demektir وَاللَّامُ لِلتَّبْيِينِ Lam, tebyin içindir وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Ne ile okunmuştur?)* بِكَسْرِ الْهَاءِ He' nin esresiyle وَأُخْرَى Diğer bir kıraatte ise *(Ne ile okunmuştur?)* بِضَمِّ التَّاءِ Ta' nın zammesiyle قَالَ **(Yusuf) dedi** *(Ne dedi?)* مَعَاذَ اللهِ **Allah korusun** أَعُوذُ بِاللهِ مِنْ ذٰلِكَ Bu işten Allah'a sığınırım إِنَّهُ **Muhakkak ki O** الَّذِي اشْتَرَانِي Beni satın alan *(Nedir?)* رَبِّي **Benim sahibimdir** سَيِّدِي Efendimdir أَحْسَنَ **Güzel tutmustur** *(Neyi?)* مَثْوَايَ **Yerimi** مَقَامِي Makamımı فَلَا أَخُونُهُ O'na ihanet edemem *(Kim hakkında?)* فِي أَهْلِهِ Ailesi hakkında إِنَّهُ **Şöyle ki** أَيِ الشَّأْنَ Yani, Zamir-i şandır. لَا يُفْلِحُ **İflah olmaz** *(Kim?)* الظَّالِمُونَ **Zalimler** اَلزُّنَاةُ Zina edenler

24. وَلَقَدْ **Andolsun ki** هَمَّتْ **(Züleyha) meyletti** *(Kime?)* بِهِ **O'na** قَصَدَتْ مِنْهُ O'ndan istedi *(Ne istedi?)* الْجِمَاعَ İlişkide bulunmasını وَهَمَّ **O da meyletti** *(Kime?)* بِهَا **O'na (Züleyha'ya)** قَصَدَ ذٰلِكَ O şeyi istedi لَوْلَا اَنْ رَاٰى **Şayet görmeseydi** *(Neyi?)* مُثِّلَ لَهُ بُرْهَانَ رَبِّهِ **Rabbinin burhanını** قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ İbni Abbas (r.a.) dedi ki; فَخَرَجَتْ شَهْوَتُهُ O'na Yakup gösterildi فَضَرَبَ صَدْرَهُ O'nun göğsüne vurdu يَعْقُوبُ Ve şehveti çıkıverdi *(Nereden?)* مِنْ أَنَامِلِهِ Parmak uçlarından لَجَامَعَهَا وَجَوَابُ لَوْلَا Levla'nın cevabı, لَجَامَعَهَا dır. كَذٰلِكَ **Böylece** أَرَيْنَاهُ O'na gösterdik *(Neyi?)* الْبُرْهَانَ Burhanımızı *(Niye?)* لِنَصْرِفَ **Uzak tutmak için** *(Kimden?)* عَنْهُ **O'ndan** *(Neyi?)* السُّوءَ **Kötülüğü** اَلْخِيَانَةَ Hıyaneti *(Daha?)* وَالْفَحْشَاءَ **Fuhşuyatı** اَلزِّنَا Zinayı إِنَّهُ **Muhakkak ki O** *(Kimlerdendir?)* مِنْ عِبَادِنَا **Bizim kullarımızdandır** *(Öyle kullar ki)* الْمُخْلِصِينَ **İhlâs sahibi** *(Nerede?)* فِي الطَّاعَةِ İtaat etmede وَفِي قِرَاءَةٍ بِفَتْحِ اللَّامِ Bir kıraatte ise Lam'ın fethasıyla okunmuştur. أَيِ الْمُخْتَارِينَ Yani, 'seçilmiş kullarımızdandır' demektir.

25. وَاسْتَبَقَا **İkisi de koştular** *(Nereye?)* الْبَابَ **Kapıya** بَادَرَ إِلَيْهِ يُوسُفُ Yusuf kapıya

fırladı *(Niye?)* لِلْفِرَارِ Kaçmak için وَهِيَ O da koştu *(Niye?)* لِلتَّشَبُّثِ بِهِ O'nu yakalamak için فَأَمْسَكَتْ ثَوْبَهُ Ve O'nun elbisesini yakaladı *(Daha?)* وَجَذَبَتْهُ إِلَيْهَا O'nu kendisine çekti وَقَدَّتْ **Ve yırttı** شَقَّتْ Ayırdı *(Neyi?)* قَمِيصَهُ **O'nun elbisesini** *(Nereden?)* مِنْ دُبُرٍ **Arkadan** وَأَلْفَيَا **Ve rastladılar** وَجَدَا Buldular *(Kime?)* سَيِّدَهَا **O'nun (Zülayha'nın) efendisine** زَوْجَهَا Kocasına *(Nerede?)* لَدَى الْبَابِ **Kapının yanında** فَنَزَّهَتْ نَفْسَهَا (Züleyha) hemen kendini temize çıkardı ثُمَّ قَالَتْ Sonra da **dedi ki;** مَا جَزَاءُ مَنْ **O kişinin cezası ne olabilir ki** أَرَادَ **İstedi** *(Kime?)* بِأَهْلِكَ **Senin ailene** *(Ne yapmak istedi?)* سُوءً **Kötülük** زِنًا Zina إِلَّا أَنْ يُسْجَنَ **Ancak zindana atılmaktır** يُحْبَسَ Hapsedilmektir أَيْ سُجِنَ Yani; hapishaneye atılmaktır أَوْ عَذَابٌ **Veya bir işkencedir** *(Öyle işkence ki)* أَلِيمٌ **Acı verici** مُؤْلِمٌ Elem verici *(Ne suretiyle?)* بِأَنْ يُضْرَبَ Dövülmek suretiyle

26. قَالَ يُوسُفُ Yusuf **dedi** *(Ne olduğu halde?)* مُتَبَرِّئًا Masum olduğunu beyan ederek *(Ne dedi?)* هِيَ **O kendisi** رَاوَدَتْنِي عَنْ نَفْسِي **Nefsimden murad almak istedi** وَشَهِدَ **Şahitlik etti** *(Kim?)* شَاهِدٌ **Bir şahit** *(Kimden?)* مِنْ أَهْلِهَا **O'nun (Züleyha'nın) akrabasından** إِبْنُ عَمِّهَا Amcasının oğlu رُوِيَ Rivayet edilmiştir ki; أَنَّهُ O (amcasının oğlu) *(Ne idi?)* كَانَ فِي الْمَهْدِ Beşikte idi فَقَالَ Ve şöyle dedi إِنْ كَانَ قَمِيصُهُ **Şayet O'nun gömleği** قُدَّ **Yırtılmış ise** *(Nereden?)* مِنْ قُبُلٍ **Ön taraftan** قُدَّامٍ Önünden فَصَدَقَتْ **(Züleyha) doğru söylüyor** وَهُوَ **O ise** *(Kimlerdendir?)* مِنَ الْكَاذِبِينَ **Yalancılardandır**

27. وَإِنْ كَانَ قَمِيصُهُ **Şayet O'nun gömleği** قُدَّ **Yırtılmış ise** *(Nereden?)* مِنْ دُبُرٍ **Arka taraftan** خَلْفٍ Arkadan فَكَذَبَتْ **(Züleyha) yalan söylüyor** وَهُوَ **O ise** *(Kimlerdendir?)* مِنَ الصَّادِقِينَ **Doğru söyleyenlerdendir**

28. فَلَمَّا **Ne zaman ki** رَأَى **Gördü** *(Kim?)* زَوْجُهَا Kocası *(Neyi?)* قَمِيصَهُ **O'nun gömleğini** *(Ne gördü?)* قُدَّ **Yırtılmış** *(Nereden?)* مِنْ دُبُرٍ **Arka taraftan** قَالَ **Dedi** *(Ne dedi?)* إِنَّهُ **Muhakkak ki O** أَيْ قَوْلَكِ Yani senin sözün *(Ondan bedel?)* مَا جَزَاءُ مَنْ أَرَادَ إِلَخْ Sözü *(Nedir?)* إِنَّ كَيْدَكُنَّ مِنْ كَيْدِكُنَّ **Sizin tuzaklarınızdandır** **Muhakkak sizin tuzaklarınız** أَيُّهَا النِّسَاءُ Ey kadınlar *(Nedir?)* عَظِيمٌ **Gerçekten büyüktür**

29. ثُمَّ قَالَ Sonra dedi ki; يَا يُوسُفُ Ey **Yusuf** أَعْرِضْ **Sen vazgeç** *(Neden?)* عَنْ هٰذَا الْأَمْرِ Bu olaydan وَلَا تَذْكُرْهُ Bu olayı anlatma *(Niye?)* لِئَلَّا يَشِيعَ Yayılmaması için وَاسْتَغْفِرِي **Sen de tövbe et** يَا Ey Züleyha *(Niçin?)* لِذَنْبِكِ **Günahın için** إِنَّكِ **Muhakkak ki sen** كُنْتِ **Oldun** *(Ne oldun?)* مِنَ الْخَاطِئِينَ **Hata edenlerden** اَلْآثِمِينَ Günahkârlardan وَاشْتَهَرَ الْخَبَرُ Olay şöhret buldu وَشَاعَ Ve yayıldı

30. وَقَالَ **Dedi** *(Kim?)* نِسْوَةٌ **Bazı kadınlar** *(Neredeki?)* فِي الْمَدِينَةِ **Şehirdeki** مَدِينَةِ مِصْرَ Mısır şehrindeki *(Ne dediler?)* امْرَاَةُ الْعَزِيزِ **Vezirin karısı** تُرَاوِدُ **İstiyormuş** *(Kimi?)* فَتَاهَا **Delikanlısını** عَبْدَهَا Kölesini *(Neden?)* عَنْ نَفْسِهِ **Nefsinden** قَدْ شَغَفَهَا **Muhakkak ki O'nu sarmış** *(Ne bakımından?)* حُبًّا **Sevgi bakımından** تَمْيِيزٌ Bu kelime temyiz'dir. أَيْ دَخَلَ حُبُّهُ Yani; O'nun sevgisi işlemiş *(Nereye?)* شَغَافَ قَلْبِهَا Kalbinin zarına أَيْ غِلَافَهُ Yani, içine إِنَّا **Muhakkak ki biz** لَنَرِيهَا **O'nu görüyoruz** *(Nerede?)* فِي ضَلَالٍ **Bir sapıklıkta** أَيْ فِي خَطَأٍ Yani, hatada *(Öyle sapıklık ki)* مُبِينٍ **Apaçık** بَيِّنٍ Açık *(Ne sebebiyle?)* بِحُبِّهَا O'nun aşkı sebebiyle *(Kime?)* إِيَّاهُ O'na

﴿فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ﴾ غِيبَتِهِنَّ لَهَا ﴿اَرْسَلَتْ اِلَيْهِنَّ وَاَعْتَدَتْ﴾ أَعَدَّتْ ﴿لَهُنَّ مُتَّكَاً﴾ طَعَامًا يُقْطَعُ بِالسِّكِّينِ لِلْاِتِّكَاءِ عِنْدَهُ وَهُوَ الْأُتْرُجُّ ﴿وَاٰتَتْ﴾ أَعْطَتْ ﴿كُلَّ وَاحِدَةٍ مِنْهُنَّ سِكِّينًا وَقَالَتِ﴾ لِيُوسُفَ ﴿اخْرُجْ عَلَيْهِنَّ فَلَمَّا رَاَيْنَهُ اَكْبَرْنَهُ﴾ أَعْظَمْنَهُ ﴿وَقَطَّعْنَ اَيْدِيَهُنَّ﴾ بِالسَّكَاكِينِ وَلَمْ يَشْعُرْنَ بِالْأَلَمِ لِشُغْلِ قَلْبِهِنَّ بِيُوسُفَ ﴿وَقُلْنَ حَاشَ لِلّٰهِ﴾ تَنْزِيهًا لَهُ ﴿مَا هٰذَا﴾ أَيْ يُوسُفُ ﴿بَشَرًا اِنْ﴾ مَا ﴿هٰذَآ اِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ ﴿٣١﴾﴾ لِمَا حَوَاهُ مِنَ الْحُسْنِ الَّذِي لَا يَكُونُ عَادَةً فِي النَّسَمَةِ الْبَشَرِيَّةِ وَفِي الْحَدِيثِ «أَنَّهُ أُعْطِيَ شَطْرَ الْحُسْنِ» ﴿قَالَتْ﴾ اِمْرَأَةُ الْعَزِيزِ لَمَّا رَأَتْ مَا حَلَّ بِهِنَّ ﴿فَذٰلِكُنَّ﴾ فَهٰذَا هُوَ ﴿الَّذِي لُمْتُنَّنِي فِيهِ﴾ فِي حُبِّهِ بَيَانٌ لِعُذْرِهَا ﴿وَلَقَدْ رَاوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ فَاسْتَعْصَمَ﴾ اِمْتَنَعَ ﴿وَلَئِنْ لَمْ يَفْعَلْ مَآ اٰمُرُهُ﴾ بِهِ ﴿لَيُسْجَنَنَّ وَلَيَكُونًا مِنَ الصَّاغِرِينَ ﴿٣٢﴾﴾ اَلذَّلِيلِينَ فَقُلْنَ لَهُ أَطِعْ مَوْلَاتَكَ ﴿قَالَ رَبِّ السِّجْنُ اَحَبُّ اِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِيٓ اِلَيْهِ وَاِلَّا تَصْرِفْ عَنِّي كَيْدَهُنَّ اَصْبُ﴾ أَمِلْ ﴿اِلَيْهِنَّ وَاَكُنْ﴾ أَصِرْ ﴿مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٣٣﴾﴾ اَلْمُذْنِبِينَ وَالْقَصْدُ بِذٰلِكَ اَلدُّعَاءُ فَلِذَا قَالَ تَعَالٰى ﴿فَاسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ﴾ دُعَاءَهُ ﴿فَصَرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنَّ اِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ﴾ لِلْقَوْلِ ﴿الْعَلِيمُ ﴿٣٤﴾﴾ بِالْفِعْلِ ﴿ثُمَّ بَدَا﴾ ظَهَرَ ﴿لَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا رَاَوُا الْاٰيَاتِ﴾ اَلدَّالَّاتِ عَلَى بَرَاءَةِ يُوسُفَ أَنْ يَسْجُنُوهُ دَلَّ عَلٰى هٰذَا ﴿لَيَسْجُنُنَّهُ حَتّٰى﴾ إِلٰى ﴿حِينٍ ﴿٣٥﴾﴾ يَنْقَطِعُ فِيهِ كَلَامُ النَّاسِ فَسُجِنَ ﴿وَدَخَلَ مَعَهُ السِّجْنَ فَتَيَانِ﴾ غُلَامَانِ لِلْمَلِكِ أَحَدُهُمَا سَاقِيهِ وَالْآخَرُ صَاحِبُ طَعَامِهِ فَرَأَيَاهُ يُعَبِّرُ الرُّؤْيَا فَقَالَا لَنَخْتَبِرَنَّهُ ﴿قَالَ اَحَدُهُمَآ﴾ وَهُوَ السَّاقِي ﴿اِنِّي اَرٰينِيٓ اَعْصِرُ خَمْرًا﴾ أَيْ عِنَبًا ﴿وَقَالَ الْاٰخَرُ﴾ وَهُوَ صَاحِبُ الطَّعَامِ ﴿اِنِّي اَرٰانِيٓ اَحْمِلُ فَوْقَ رَاْسِي خُبْزًا تَاْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهُ نَبِّئْنَا﴾ اَخْبِرْنَا ﴿بِتَاْوِيلِهِ﴾ بِتَعْبِيرِهِ ﴿اِنَّا نَرٰيكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٦﴾﴾ ﴿قَالَ﴾ لَهُمَا مُخْبِرًا أَنَّهُ عَالِمٌ بِتَعْبِيرِ الرُّؤْيَا ﴿لَا يَاْتِيكُمَا طَعَامٌ تُرْزَقَانِهِ﴾ فِي مَنَامِكُمَا ﴿اِلَّا نَبَّاْتُكُمَا بِتَاْوِيلِهِ﴾ فِي الْيَقْظَةِ ﴿قَبْلَ اَنْ يَاْتِيَكُمَا﴾ تَأْوِيلُهُ ﴿ذٰلِكُمَا مِمَّا عَلَّمَنِي رَبِّي﴾ فِيهِ حَثٌّ عَلٰى إِيمَانِهِمَا ثُمَّ قَوَّاهُ بِقَوْلِهِ ﴿اِنِّي تَرَكْتُ مِلَّةَ﴾ دِينَ ﴿قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ هُمْ﴾ تَأْكِيدٌ ﴿كَافِرُونَ ﴿٣٧﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

31. Kadın, onların dedikodusunu kendisini çekiştirmelerini **duyunca, onlara davetçi gönderdi ve onlar için meyve** bıçakla kesilen ve yaslanarak yenilen bir yiyecek olan turunç **hazırladı. Onlardan her birine bir bıçak verdi. Ve** Yusuf'a: **"Çık karşılarına!" dedi. Kadınlar onu**

görünce, onu çok büyüttüler ona ihtiram ettiler. Bıçaklarla **ellerini kestiler** ama kalpleri Yusuf'la meşgul olduğu için bunu hissetmediler **ve dediler ki: "Hâşâ Rabbimiz!** Onu tenzih ederiz. **Bu** Yusuf **bir beşer değil. Bu**[1] **ancak yüce bir melektir!"** Zira o normalde beşer soyunda olmayan bir güzelliğe sahiptir. Sahih-i Buhari'de "Ona güzelliğin yarısı verilmiştir" rivayeti vardır.

32. Aziz'in karısı kadınların başına geleni görünce özrünü beyan için **dedi ki: "İşte** bu sevgisi **hakkında beni kınadığınız kişidir. And olsun ki, ben onun nefsinden murat almak istedim. Fakat o, şiddetle sakındı** çekindi. **And olsun ki, eğer o kendisine emrettiğim şeyi yapmazsa, mutlaka zindana atılacak ve elbette küçük düşenlerden** zillete uğrayanlardan **olacak!** Kadınlar ona "Hanımına itaat et!" dediler.

33. **Dedi ki: "Rabbim! Zindan bana, bunların beni davet ettikleri şeyden daha sevimlidir! Eğer onların hilelerini benden çevirmezsen, onlara meyleder ve cahillerden** günahkârlardan **olurum!"** Bundan kastedilen duadır. Bu sebeple Allah Teâlâ buyurdu ki:

34. **Rabbi ona** duasına **karşılık verdi ve kadınların hilesini ondan çevirdi. Çünkü O** sözü **çok iyi işiten,** yapılanı **çok iyi bilendir.**

35. **Sonunda** Yusuf'un beraatına delalet eden **kesin delilleri görmelerine rağmen** halkın dedikodusunu kesmek için **onu bir zamana kadar** hapsetmeleri[2] **mutlaka zindana atmaları kendilerine uygun göründü** zahir oldu. Ve böylece hapsedildi.

36. **Onunla birlikte zindana iki delikanlı** biri sultanın sakîsi diğeri aşçısı iki hizmetçi **daha girdi.** Gördüler ki, Yusuf rüya tabir ediyor ve dediler ki: "Şunu bir imtihan edelim." **Onlardan biri** sakî **dedi ki: "Ben kendimi şarap** üzüm **sıkarken görüyorum." Diğeri** aşçı **da: "Ben de kendimi başımın üstünde, kuşların yemekte olduğu bir ekmek taşırken görüyorum. Bunun yorumunu** tabirini **bize bildir** haber ver. **Çünkü biz seni iyilik edenlerden görüyoruz" dedi.**

37. Onlara rüya tabirini bildiğini haber vererek **dedi ki: "Size** uykunuzda **yedirilen hiçbir yemek gelmez ki, mutlaka ben onun** gerçekteki **yorumunu daha size** tevili **gelmeden haber veririm. Bu, Rabbimin bana öğrettiklerindendir.** Burada onları imana teşvik vardır. Daha sonrada bunu şu sözüyle kuvvetlendirmiştir: **Şüphesiz ben Allah'a inanmayan bir kavmin milletini** dinini **terk ettim. Ve onlar ahireti inkâr edenlerin ta kendileridir."**[3]

---

[1] إِنْ هَذَا terkibindeki إِنْ kelimesi مَا anlamında olumsuzluk edatıdır.

[2] Mukadder أَنْ يَسْجُنُوهُ cümlesi fail olup bu habere لَيَسْجُنُنَّهُ cümlesi delalet etmiştir.

[3] İkinci هُمْ kelimesi tekittir.

KELİME ANLAMI

31. فَلَمَّا **Ne zamanki** سَمِعَتْ **İşitti** *(Neyi?)* بِمَكْرِهِنَّ **Onların dedikodularını** غِيبَتِهِنَّ Kendi hakkında ki gıybetlerini أَرْسَلَتْ **(Davetçi) gönderdi** *(Kime?)* إِلَيْهِنَّ **Onlara** لَهَا وَأَعْتَدَتْ **Ve hazırladı** أَعَدَّتْ Düzenledi *(Kime?)* لَهُنَّ **Onlara** *(Ne?)* مُتَّكَأً **Dayalı döşeli bir sofra** طَعَامًا Bir yiyecek ki يُقْطَعُ بِالسِّكِّينِ Bıçakla kesiliyor *(Niye مُتَّكَأً kelimesi kullanılmıştır?)* لِلْاِتِّكَاءِ عِنْدَهُ O esnada yaslanıldığı için وَهُوَ الْأُتْرُجُّ O da Turunç'tur. وَآتَتْ **Ve verdi** أَعْطَتْ Sundu *(Kime?)* كُلَّ وَاحِدَةٍ مِنْهُنَّ **Onlardan her birine** *(Ne?)* سِكِّينًا **Bıçak** وَقَالَتِ **Ve dedi** *(Kime?)* لِيُوسُفَ Yusuf'a *(Ne dedi?)* اخْرُجْ **Çık** *(Nereye?)* عَلَيْهِنَّ **Karşılarına** فَلَمَّا **Ne zamanki** رَأَيْنَهُ **O'nu gördüler** أَكْبَرْنَهُ **O'nu büyüttüler** أَعْظَمْنَهُ Yücelttiler وَقَطَّعْنَ **Ve kestiler** *(Neyi?)* أَيْدِيَهُنَّ **Ellerini** *(Ne ile?)* بِالسَّكَاكِينِ Bıçaklarla وَلَمْ يَشْعُرْنَ Ama hissetmediler *(Ne?)* بِالْأَلَمِ Acı *(Niye?)* لِشُغْلِ قَلْبِهِنَّ Kalbleri meşgul olduğu için *(Kimle?)* بِيُوسُفَ Yusuf ile وَقُلْنَ **Ve dediler** *(Ne dediler?)* حَاشَ لِلَّهِ **Hâşâ Rabbimiz!** تَنْزِيهًا لَهُ Allah'ı tenzih etmek için مَا هَذَا **Bu değildir** أَيْ يُوسُفُ Yusuf *(Ne değildir?)* بَشَرًا **Beşer** إِنْ هَذَا **Bu değildir** مَا İn, Mâ manasındadır. إِلَّا مَلَكٌ **Ancak bir melektir** *(Öyle melek ki)* كَرِيمٌ **Şerefli** *(Niye?)* لِمَا لَا يَكُونُ عَادَةً حَوَاهُ O topladığı için *(Neyi?)* مِنَ الْحُسْنِ الَّذِي Öyle bir güzelliği ki Normalde bulunmaz *(Nerede?)* فِي النَّسَمَةِ الْبَشَرِيَّةِ Beşer soyunda وَفِي الْحَدِيثِ Bir hadiste (şöyle gelmiştir) أَنَّهُ أُعْطِيَ O'na verilmiştir *(Ne?)* شَطْرَ الْحُسْنِ Güzelliğin yarısı

32. قَالَتْ **Dedi** *(Kim?)* اِمْرَأَةُ الْعَزِيزِ Azizin hanımı *(Ne zaman?)* لَمَّا رَأَتْ Gördüğü zaman *(Neyi?)* مَا حَلَّ بِهِنَّ Onların başına gelenleri *(Ne dedi?)* فَذَلِكُنَّ **İşte bu** فَهَذَا İşte bu *(Kimdir?)* الَّذِي هُوَ **O kişidir ki** لُمْتُنَّنِي **Beni kınadınız** *(Kim hakkında?)* فِيهِ **O'nun hakkında** فِي حُبِّهِ O'na olan sevgim hakkında *(Bu söz nedir?)* بَيَانٌ لِعُذْرِهَا Özür beyan etmektir وَلَقَدْ **Andolsun ki** رَاوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ **O'nun nefsinden murad almak istedim** فَاسْتَعْصَمَ **(O ise) hemen sakındı** اِمْتَنَعَ Reddetti وَلَئِنْ **Yemin ederim ki** لَمْ يَفْعَلْ **Yapmazsa** *(Neyi?)* مَا آمُرُهُ **Emrettiğim şeyi** *(Kime?)* بِهِ O'na لَيُسْجَنَنَّ **Elbette zindana atılacaktır.** وَلَيَكُونًا **Ve kesinlikle olacaktır** *(Kimlerden?)* مِنَ الصَّاغِرِينَ **Sürünenlerden** اَلذَّلِيلِينَ Zelillerden فَقُلْنَ لَهُ Ve O'na dediler *(Ne dedi?)* أَطِعْ مَوْلَاتَكَ Efendine itaat et

33. قَالَ **Dedi ki;** رَبِّ **Ey Rabbim** السِّجْنُ **Hapis** *(Nedir?)* اَحَبُّ **Daha sevimlidir** *(Kime?)* اِلَيَّ **Bana** *(Neden?)* مِمَّا **O şeylerden ki** يَدْعُونَنِي **Beni çağırıyorlar** *(Neye?)* اِلَيْهِ **O şeye** وَاِلَّا تَصْرِفْ **Şayet bertaraf etmezsen** *(Kimden?)* عَنِّي **Benden** *(Neyi?)* كَيْدَهُنَّ **Onların tuzaklarını** اَصْبُ **Meylederim** أَمِلْ Yönelirim *(Kime?)* اِلَيْهِنَّ **Onlara** وَاَكُنْ **Ve olurum** أَصِرْ Olurum *(Kimlerden?)* مِنَ الْجَاهِلِينَ **Cahillerden** اَلْمُذْنِبِينَ Günahkârlardan وَالْقَصْدُ بِذٰلِكَ Bu sözden maksat *(Nedir?)* اَلدُّعَاءُ Duadır فَلِذَا Bundan dolayı قَالَ تَعَالٰى Mevla Teâlâ buyurmuştur ki;

34. فَاسْتَجَابَ **İcabet etti** *(Kim için?)* لَهُ **O'nun için** *(Kim?)* رَبُّهُ **Rabbi** *(Neye icabet etti?)* دُعَاءَهُ Duasına فَصَرَفَ **Ve bertaraf etti** *(Kimden?)* عَنْهُ **O'ndan** *(Neyi?)* كَيْدَهُنَّ **Onların tuzaklarını** اِنَّهُ هُوَ **Muhakkak O** *(Nedir?)* السَّمِيعُ **İşitendir** *(Neyi?)* لِلْقَوْلِ Sözü *(Daha?)* الْعَلِيمُ **Bilendir** *(Neyi?)* بِالْفِعْلِ Yapılanı

35. ثُمَّ **Sonra** بَدَا **Uygun göründü** ظَهَرَ Zahir oldu *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Neden sonra?)* اَلدَّالَّاتِ عَلٰى بَرَاءَةِ **Delilleri gördükten sonra** *(Öyle deliller ki)* مِنْ بَعْدِ مَا رَاَوُا الْاٰيَاتِ يُوسُفَ Yusuf'un beraatına delalet eden *(Ne uygun göründü?)* أَنْ يَسْجُنُوهُ O'nu hapsetmek دَلَّ عَلٰى هٰذَا Nitekim buna delalet eder *(Ne?)* لَيَسْجُنُنَّهُ **O'nu zindana atmaları** *(Ne zamana kadar?)* حَتّٰى إِلٰى حِينٍ **Bir süreye kadar** Hattâ, İlâ manasındadır *(Öyle bir süre ki)* يَنْقَطِعُ فِيهِ O süre zarfında kesilecek *(Ne?)* كَلَامُ النَّاسِ İnsanların dedikodusu فَسُجِنَ Ve (Yusuf) zindana atıldı

36. وَدَخَلَ **Girdi** *(Kimle?)* مَعَهُ **O'nunla birlikte** *(Nereye?)* السِّجْنَ **Zindana** *(Kim?)* فَتَيَانِ **İki genç** *(Öyle iki genç ki)* غُلَامَانِ لِلْمَلِكِ Melikin iki kölesi أَحَدُهُمَا سَاقِيهِ Onlardan biri Melikin Sâkisi'ydi وَالْآخَرُ صَاحِبُ طَعَامِهِ Diğeri ise Aşçısıydı فَرَأَيَاهُ O'nu gördüler *(Ne olduğu halde?)* يُعَبِّرُ الرُّؤْيَا Rüya tabir ediyor olduğu halde فَقَالَا لَنَخْتَبِرَنَّهُ O'nu sınayalım dediler قَالَ **Dedi** *(Kim?)* اَحَدُهُمَا **Onlardan biri** وَهُوَ السَّاقِي O Sâki olandı اِنِّي **Muhakkak ki ben** اَرٰينِي **Kendimi gördüm** *(Nasıl?)* اَعْصِرُ **Sıkıyordum** *(Ne sıkıyordum?)* خَمْرًا **Şarap** أَيْ عِنَبًا Yani üzüm وَقَالَ الْاٰخَرُ **Diğeri de dedi** اِنِّي اَرَانِي **Muhakkak ki ben** وَهُوَ صَاحِبُ الطَّعَامِ O da aşçı olandı **Kendimi gördüm** *(Nasıl?)* اَحْمِلُ **Taşıyordum** *(Nerede?)* فَوْقَ رَاْسِي **Başımın üstünde** *(Ne?)* خُبْزًا **Ekmek** *(Öyle ekmek ki)* تَاْكُلُ **Yiyordu** *(Ne?)* الطَّيْرُ **Kuşlar**

بِتَأْوِيلِهِ *(Neyi?)* Bize haber ver أَخْبِرْنَا **Bize bildir** نَبِّئْنَا **Ondan** مِنْهُ *(Neden yiyordu?)*
Onun tevilini بِتَعْبِيرِهِ Onun tabirini **Muhakkak ki biz** إِنَّا نَرِيكَ **Seni görüyoruz**
İyilik edenlerden مِنَ الْمُحْسِنِينَ *(Kimlerden?)*

37. قَالَ لَهُمَا O ikisine **dedi** *(Ne olduğu halde?)* مُخْبِرًا Haber verici olduğu halde *(Neyi?)* أَنَّهُ
Muhakkak ki O *(Nedir?)* عَالِمٌ Bilicidir *(Neyi?)* بِتَعْبِيرِ الرُّؤْيَا Rüya yorumlamayı *(Ne dedi?)*
لَا يَأْتِيكُمَا **Size gelmez** *(Ne?)* طَعَامٌ **Yemek** *(Öyle yemek ki)* تُرْزَقَانِهِ **Onu yediriliyorsunuz** *(Nerede?)* فِي مَنَامِكُمَا Uykunuzda إِلَّا نَبَّأْتُكُمَا **Ancak size anlatırım** *(Neyi?)* بِتَأْوِيلِهِ **Onun yorumunu** *(Nerede?)* فِي الْيَقَظَةِ Gerçekte *(Ne zaman?)* قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكُمَا **Size gelmeden önce** *(Ne?)* تَأْوِيلُهُ Onun tevili ذٰلِكُمَا **Bu** *(Nedir?)* مِمَّا **O şeylerdendir ki** عَلَّمَنِي **Bana öğretti** *(Kim?)* رَبِّي **Rabbim** فِيهِ Bu sözde vardır *(Ne?)* حَثٌّ Teşvik *(Neye?)* عَلَى إِيمَانِهِمَا Onların iman etmesine ثُمَّ Sonra قَوَّاهُ Onu takviye etti *(Ne ile?)* بِقَوْلِهِ Şu sözüyle إِنِّي **Muhakkak ki ben** تَرَكْتُ **Terk ettim** *(Neyi?)* مِلَّةَ دِينَ قَوْمٍ **Bir kavmin** dinini **milletini** *(Öyle kavim ki)* لَا يُؤْمِنُونَ
بِاللهِ **Allah'a iman etmiyorlar** وَهُمْ **Ve onlar** بِالْآخِرَةِ **Ahireti** هُمْ **Onlar** تَأْكِيدٌ
Bu kelime tekid içindir كَافِرُونَ İnkâr ediyorlar

﴿وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ اٰبَآئِيْ اِبْرٰهِيْمَ وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوْبَ مَا كَانَ﴾ يَنْبَغِي ﴿لَنَآ اَنْ نُّشْرِكَ بِاللّٰهِ مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿شَيْءٍ﴾ لِعِصْمَتِنَا ﴿ذٰلِكَ﴾ التَّوْحِيدُ ﴿مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ﴾ وَهُمُ الْكُفَّارُ ﴿لَا يَشْكُرُوْنَ ﴿٣٨﴾﴾ اَللّٰهَ فَيُشْرِكُونَ ثُمَّ صَرَّحَ بِدُعَائِهِمَا إِلَى الْإِيمَانِ فَقَالَ ﴿يٰصَاحِبَيِ﴾ سَاكِنَيِ ﴿السِّجْنِ ءَاَرْبَابٌ مُتَفَرِّقُوْنَ خَيْرٌ اَمِ اللّٰهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٣٩﴾﴾ خَيْرٌ؟ اِسْتِفْهَامُ تَقْرِيرٍ ﴿مَا تَعْبُدُوْنَ مِنْ دُوْنِهٖ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿اِلَّآ اَسْمَآءً سَمَّيْتُمُوْهَآ﴾ سَمَّيْتُمْ بِهَا أَصْنَامًا ﴿اَنْتُمْ وَاٰبَآؤُكُمْ مَّآ اَنْزَلَ اللّٰهُ بِهَا﴾ بِعِبَادَتِهَا ﴿مِنْ سُلْطٰنٍ﴾ حُجَّةٍ وَبُرْهَانٍ ﴿اِنِ﴾ مَا ﴿الْحُكْمُ﴾ اَلْقَضَاءُ ﴿اِلَّا لِلّٰهِ﴾ وَحْدَهُ ﴿اَمَرَ اَلَّا تَعْبُدُوْٓا اِلَّآ اِيَّاهُ ذٰلِكَ﴾ التَّوْحِيدُ ﴿الدِّيْنُ الْقَيِّمُ﴾ اَلْمُسْتَقِيمُ ﴿وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ﴾ وَهُمُ الْكُفَّارُ ﴿لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿٤٠﴾﴾ مَا يَصِيرُونَ إِلَيْهِ مِنَ الْعَذَابِ فَهُمْ يُشْرِكُونَ ﴿يٰصَاحِبَيِ السِّجْنِ اَمَّآ اَحَدُكُمَا﴾ أَيِ السَّاقِي فَيَخْرُجُ بَعْدَ ثَلَاثٍ ﴿فَيَسْقِيْ رَبَّهٗ﴾ سَيِّدَهُ ﴿خَمْرًا﴾ عَلَى عَادَتِهِ ﴿وَاَمَّا الْاٰخَرُ﴾ فَيَخْرُجُ بَعْدَ ثَلَاثٍ ﴿فَيُصْلَبُ فَتَاْكُلُ الطَّيْرُ مِنْ رَّاْسِهٖ﴾ هٰذَا تَأْوِيلُ رُؤْيَاكُمَا فَقَالَا مَا رَأَيْنَا شَيْئًا فَقَالَ ﴿قُضِيَ الْاَمْرُ الَّذِيْ فِيْهِ تَسْتَفْتِيٰنِ ﴿٤١﴾﴾ سَأَلْتُمَا عَنْهُ صَدَقْتُمَا أَمْ كَذَبْتُمَا ﴿وَقَالَ لِلَّذِيْ ظَنَّ﴾ أَيْقَنَ ﴿اَنَّهٗ نَاجٍ مِّنْهُمَا﴾ وَهُوَ السَّاقِي ﴿اذْكُرْنِيْ عِنْدَ رَبِّكَ﴾ سَيِّدِكَ فَقُلْ لَهُ إِنَّ فِي السِّجْنِ غُلَامًا مَحْبُوسًا ظُلْمًا فَخَرَجَ ﴿فَاَنْسٰىهُ﴾ أَيِ السَّاقِي ﴿الشَّيْطٰنُ ذِكْرَ﴾ يُوسُفَ عِنْدَ ﴿رَبِّهٖ فَلَبِثَ﴾ مَكَثَ يُوسُفُ ﴿فِي السِّجْنِ بِضْعَ سِنِيْنَ ﴿٤٢﴾﴾ قِيلَ سَبْعًا وَقِيلَ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ ﴿وَقَالَ الْمَلِكُ﴾ مَلِكُ مِصْرَ اَلرَّيَّانُ بْنُ الْوَلِيدِ ﴿اِنِّيْٓ اَرٰى﴾ أَيْ رَأَيْتُ ﴿سَبْعَ بَقَرٰتٍ سِمَانٍ يَّاْكُلُهُنَّ﴾ يَبْتَلِعُهُنَّ ﴿سَبْعٌ﴾ مِنَ الْبَقَرِ ﴿عِجَافٌ﴾ جَمْعُ عَجْفَاءَ ﴿وَسَبْعَ سُنْۢبُلٰتٍ خُضْرٍ وَّاُخَرَ﴾ أَيْ سَبْعَ سُنْبُلَاتٍ ﴿يٰبِسٰتٍ﴾ قَدِ الْتَوَتْ عَلَى الْخُضْرِ وَعَلَتْ عَلَيْهَا ﴿يٰٓاَيُّهَا الْمَلَاُ اَفْتُوْنِيْ فِيْ رُءْيَايَ﴾ بَيِّنُوا لِي تَعْبِيرَهَا ﴿اِنْ كُنْتُمْ لِلرُّءْيَا تَعْبُرُوْنَ ﴿٤٣﴾﴾ فَاعْبُرُوهَا لِي

TÜRKÇE ANLAMI

38. "Atalarım İbrahim, İshak ve Ya'kub'un dinine uydum. Allah'a herhangi bir şeyi[1] ortak koşmamız bize yaraşmaz. Bu, tevhit **Allah'ın bize ve insanlara olan lütfundandır. Fakat insanların çoğu** ki, onlar kafirlerdir Allah'a **şükretmezler.** Ve ona şirk koşarlar.

39. Sonra onları açıktan imana davet etti ve dedi ki: **"Ey zindan arkadaşlarım! Çeşitli ilahlar mı daha hayırlı, yoksa gücüne karşı durulamaz olan bir tek Allah mı** daha hayırlı**?"[2]**

---

[1] مِنْ شَيْءٍ terkibindeki مِنْ harf-i ceri zaittir.

[2] Bu, onay talebini içeren bir sorudur.

40. **"Allah'ın dışında** ondan başka **taptıklarınız, sizin ve atalarınızın** putlara **taktığı birtakım isimlerden başka bir şey değildir. Allah onlara** ibadet **hakkında herhangi bir delil** hüccet, burhan **indirmemiştir. Hüküm**[1] kaza **sadece** bir tek **Allah'a aittir. O size kendisinden başkasına ibadet etmemenizi emretmiştir. İşte bu** tevhit **dosdoğru dindir. Fakat insanların çoğu** ki, onlar kafirlerdir, varacakları azabı **bilmezler** de Allah'a şirk koşarlar.

41. **"Ey zindan arkadaşlarım! İkinizden biriniz** yani, sakî üç gün sonra çıkıp **sahibi** efendisine önceki gibi **şarap içirecek; diğeri ise** üç gün sonra çıkıp **asılacak ve kuşlar onun başından yiyecekler."** Bu rüyalarınızın tevilidir. Onlar "Biz bir şey görmedik" dediler. O da dedi ki: **"İster doğru söyleyin** ister yalan **hakkında yorum istediğiniz** kendisinden sorduğunuz **iş kesinleşmiş** olup bitmiştir."

42. **O ikisinden, kurtulacağını sandığı** bildiği **kimseye** sakîye **dedi ki: "Beni sahibinin** efendinin **yanında an"** ve de ki: "Zindanda haksız yere hapsedilen bir genç var." **Fakat şeytan ona,** sakîye Yusuf'u **efendisine** onun yanında **anmayı unutturdu. Dolayısıyla** Yusuf, **birkaç sene** yedi veya on iki sene **daha zindanda kaldı.**

43. Mısır **hükümdarı** Rayyan b. Velid **dedi ki: "Ben yedi semiz ineği yiyen** yutan **yedi cılız**[2] inek, **ayrıca, yedi yeşil başak ve** onlara sarılıp onları kaplamış **diğer** yedi başağı **da kuru görüyorum** yani, gördüm. **Ey ileri gelenler! Rüyam konusunda bana yorum yapın** tabirini açıklayın. **Eğer rüya yorumluyorsanız,** bu rüyayı yorumlayın.

KELİME ANLAMI

38. وَاتَّبَعْتُ **Ve ben tabi oldum** *(Neye?)* مِلَّةَ اٰبَائِي **Atalarımın dinine** *(Ondan bedel?)* مَا كَانَ **Ve Yakub'un** وَيَعْقُوبَ **Ve İshak'ın** وَاِسْحٰقَ **İbrahim'in** اِبْرٰهِيمَ **(Mümkün) değildir** يَنْبَغِي Yaraşmaz *(Kime?)* لَنَا **Bize** *(Ne?)* اَنْ نُشْرِكَ بِاللّٰهِ **Allah'a ortak koşmamız** *(Neyi?)* مِنْ شَيْءٍ **Bir şeyi** زَائِدَةٌ Min, zaittir *(Niye?)* لِعِصْمَتِنَا Masum olduğumuz için ذٰلِكَ التَّوْحِيدُ **Bu** Tevhid *(Nedendir?)* مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ **Allah'ın fazlındandır** *(Kime?)* عَلَيْنَا **Bize** وَعَلَى النَّاسِ **Ve insanlara** وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ **Fakat insanların çoğu** وَهُمُ الْكٰفِرُونَ Onlar da kâfirlerdir لَا يَشْكُرُونَ **Şükretmezler** *(Kime?)* اَللّٰهَ Allah'a فَيُشْرِكُونَ Dolayısıyla ortak koşarlar ثُمَّ صَرَّحَ Sonra açıkladı *(Neyi?)* بِدُعَائِهِمَا Onları davet ettiğini *(Neye?)* إِلَى الْاِيمَانِ İmana فَقَالَ Ve şöyle dedi;

[1] اِنِ الْحُكْمُ terkibindeki اِنْ kelimesi مَا anlamında olumsuzluk edatıdır.

[2] عِجَاف kelimesi عَجْفَاء kelimesinin çoğuludur.

39. يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ **Ey zindan arkadaşlarım** سَاكِنَيِ Zindan sakinleri أَأَرْبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ **Çeşitli ilahlar mı?** خَيْرٌ **Hayırlıdır** أَمِ **Yahut** اللهُ **Allah' mı?** *(Öyle Allah ki)* الْوَاحِدُ **Tek olan** الْقَهَّارُ **Kahhar olan** *(Allah mı?)* خَيْرٌ Hayırlıdır *(Bu istifham nedir?)* اِسْتِفْهَامُ تَقْرِيرٍ İstifham-ı takrirdir

40. مَا تَعْبُدُونَ **İbadet etmiyorsunuz** *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِهِ **O'nun dışında** أَيْ غَيْرِهِ O'ndan başka إِلَّا **Ancak (ibadet ediyorsunuz)** *(Kime?)* أَسْمَاءً **İsimlere** *(Öyle isimler ki)* سَمَّيْتُمُوهَا **Onları taktınız** سَمَّيْتُمْ بِهَا أَصْنَامًا O isimlerle putları isimlendirdiniz أَنْتُمْ **Siz** وَآبَاؤُكُمْ **Ve babalarınız** *(Yine öyle isimler ki)* مَا أَنْزَلَ اللهُ **Allah indirmedi** *(Ne hakkında?)* بِهَا **Onlar hakkında** بِعِبَادَتِهَا Onlara ibadet etmek hakkında *(Ne indirmedi?)* مِنْ سُلْطَانٍ **Hiçbir delil** حُجَّةٍ وَبُرْهَانٍ Hüccet ve burhan إِنِ مَا الْحُكْمُ **Hüküm değildir** İn, Mâ manasındadır اَلْقَضَاءُ Karar لِلَّهِ إِلَّا **Ancak Allah'ındır** *(Ne olduğu halde?)* وَحْدَهُ Tek olduğu halde أَمَرَ **Emretti** *(Ne?)* أَلَّا تَعْبُدُوا **İbadet etmemenizi** إِلَّا **Ancak (ibadet etmenizi)** *(Kime?)* إِيَّاهُ **O'na** ذٰلِكَ التَّوْحِيدُ **İşte bu** Tevhid *(Nedir?)* الدِّينُ الْقَيِّمُ **Dosdoğru dindir** اَلْمُسْتَقِيمُ Dosdoğru وَلٰكِنَّ لَا يَعْلَمُونَ **Fakat insanların çoğu** اَكْثَرَ النَّاسِ وَهُمُ الْكُفَّارُ Onlar da kâfirlerdir **Bilmezler** *(Neyi?)* مَا يَصِيرُونَ Gelecek şeyleri *(Kime?)* إِلَيْهِ Onlara *(O şeyler neden olduğu halde?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaptan فَهُمْ يُشْرِكُونَ Dolayısıyla O'na ortak koşarlar

41. يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ **Ey zindan arkadaşlarım** أَمَّا أَحَدُكُمَا **Birinize gelince** أَيِ السَّاقِي Yani, Melikin sâkisi فَيَخْرُجُ بَعْدَ ثَلَاثٍ Üç gün sonra çıkacak فَيَسْقِي **Ve içirecek** *(Kime?)* رَبَّهُ **Sahibine** سَيِّدَهُ Efendisine *(Ne?)* خَمْرًا **Şarap** عَلٰى عَادَتِهِ Adeti üzere وَأَمَّا الْآخَرُ **Diğerine gelince** فَيَخْرُجُ بَعْدَ ثَلَاثٍ O da üç gün sonra çıkacak فَيُصْلَبُ **Asılacak** فَتَأْكُلُ **Ve yiyecek** *(Ne?)* الطَّيْرُ **Kuşlar** *(Neden?)* مِنْ رَأْسِهِ **Onun başından** هٰذَا تَأْوِيلُ رُؤْيَاكُمَا Bu rüyanızın yorumudur فَقَالَا Dediler ki; مَا رَأَيْنَا شَيْئًا Biz bir şey görmedik فَقَالَ O da dedi *(Ne dedi?)* قُضِيَ **Kesinleşti** تَمَّ Tamamlandı *(Ne?)* الْأَمْرُ **İş** الَّذِي **Öyle iş ki** فِيهِ **O iş hakkında** تَسْتَفْتِيَانِ **Yorum istediniz** سَأَلْتُمَا Sordunuz *(Ne hakkında?)* عَنْهُ Onun hakkında صَدَقْتُمَا Doğru söylediniz أَمْ Veya كَذَبْتُمَا Yalan söylediniz (fark etmez)

42. وَقَالَ **Ve dedi** *(Kime?)* لِلَّذِي **O kişiye ki** ظَنَّ **Sandı** أَيْقَنَ Kesin inandı *(Ne sandı?)*

أَنَّهُ نَاجٍ **O'nun kurtulacağını** *(Kimlerden?)* مِنْهُمَا **Onlardan** وَهُوَ السَّاقِي O da Melikin sakisidir *(Ne dedi?)* اذْكُرْنِي **Beni an** *(Nerede?)* عِنْدَ رَبِّكَ **Sahibinin yanında** سَيِّدِكَ Efendinin فَقُلْ لَهُ Ve O'na de ki إِنَّ فِي السِّجْنِ Muhakkak ki hapiste vardır *(Kim?)* غُلَامًا Bir köle ki مَحْبُوسًا ظُلْمًا Haksızca hapsedilmiş فَخَرَجَ Ve (hapisten) çıktı فَأَنْسَاهُ **O'na unutturdu** أَيِ السَّاقِيَ Yani, Sâkî'ye *(Kim?)* الشَّيْطَانُ **Şeytan** *(Neyi?)* ذِكْرَ يُوسُفَ Yusuf'u **anmayı** *(Nerede?)* عِنْدَ رَبِّهِ **Efendisinin** yanında فَلَبِثَ **Ve kaldı** مَكَثَ يُوسُفُ Yusuf bekledi *(Nerede?)* فِي السِّجْنِ **Zindanda** *(Ne kadar?)* بِضْعَ سِنِينَ **Birkaç yıl** قِيلَ Denilmiştir ki; سَبْعًا Yedi sene (kaldı) وَقِيلَ Denilmiştir ki; اثْنَتَيْ عَشْرَةَ On iki sene (kaldı)

43. وَقَالَ **Dedi** *(Kim?)* الْمَلِكُ **Melik** مَلِكُ مِصْرَ Mısır Meliki اَلرَّيَّانُ بْنُ الْوَلِيدِ Rayyan bin Velid *(Ne dedi?)* إِنِّي **Muhakkak ki ben** اَرٰى **Görüyorum** أَيْ رَأَيْتُ Gördüm *(Ne?)* سَبْعَ بَقَرَاتٍ **Yedi inek** *(Öyle inek ki)* سِمَانٍ **Semiz** يَأْكُلُهُنَّ **Onları yiyordu** يَبْتَلِعُهُنَّ Yutuyordu *(Ne?)* سَبْعٌ عِجَافٌ **Yedi zayıf** *(Neden?)* مِنَ الْبَقَرِ İneklerden *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ عَجْفَاءَ Acfâe'nin cemisidir *(Daha ne gördüm?)* وَسَبْعَ سُنْبُلَاتٍ **Yedi başak** *(Öyle başak ki)* خُضْرٍ **Yeşil** *(Daha?)* وَأُخَرَ **Başka** أَيْ سَبْعَ سُنْبُلَاتٍ Yani, yedi başak *(Öyle başak ki)* يَابِسَاتٍ **Kuru** قَدِ الْتَوَتْ Dolanmış olduğu halde *(Ne üzerine?)* عَلَى الْخُضْرِ Yeşil (başaklar) üzerine وَعَلَتْ Ve sarmıştı *(Neyi?)* عَلَيْهَا Onları يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ **Ey ileri gelenler** أَفْتُونِي **Bana yorum yapınız** *(Ne hakkında?)* فِي رُءْيَايَ **Rüyam hakkında** بَيِّنُوا لِي Bana açıklayınız تَعْبِيرَهَا Onun tabirini إِنْ كُنْتُمْ **Şayet iseniz** لِلرُّءْيَا **Rüyayı** تَعْبُرُونَ **Yorumluyorsanız** فَاعْبُرُوهَا لِي Onu bana yorumlayın

﴿قَالُوا﴾ هٰذِهِ ﴿اَضْغَاثُ﴾ أَخْلَاطُ ﴿اَحْلَامٍ وَمَا نَحْنُ بِتَاْوِيلِ الْاَحْلَامِ بِعَالِمِينَ ﴿٤٤﴾﴾ ﴿وَقَالَ الَّذِي نَجَا مِنْهُمَا﴾ أَيْ مِنَ الْفَتَيَيْنِ وَهُوَ السَّاقِي ﴿وَادَّكَرَ﴾ فِيهِ إِبْدَالُ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ دَالًا وَإِدْغَامُهَا فِي الدَّالِ أَيْ تَذَكَّرَ ﴿بَعْدَ اُمَّةٍ﴾ حِينٍ حَالَ يُوسُفَ ﴿اَنَا اُنَبِّئُكُمْ بِتَاْوِيلِهِ فَاَرْسِلُونِ ﴿٤٥﴾﴾ فَأَرْسَلُوهُ فَأَتَى يُوسُفَ فَقَالَ: يَا ﴿يُوسُفُ اَيُّهَا الصِّدِّيقُ﴾ اَلْكَثِيرُ الصِّدْقِ ﴿اَفْتِنَا فِي سَبْعِ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَاْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَسَبْعِ سُنْبُلَاتٍ خُضْرٍ وَاُخَرَ يَابِسَاتٍ لَعَلِّيَ اَرْجِعُ اِلَى النَّاسِ﴾ أَيِ الْمَلِكِ وَأَصْحَابِهِ ﴿لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٤٦﴾﴾ تَعْبِيرَهَا ﴿قَالَ تَزْرَعُونَ﴾ أَيِ ازْرَعُوا ﴿سَبْعَ سِنِينَ دَاَبًا﴾ مُتَتَابِعَةً وَهِيَ تَأْوِيلُ السَّبْعِ السِّمَانِ ﴿فَمَا حَصَدْتُمْ فَذَرُوهُ﴾ أَيِ اتْرُكُوهُ ﴿فِي سُنْبُلِهِ﴾ لِئَلَّا يَفْسُدَ ﴿اِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تَاْكُلُونَ ﴿٤٧﴾﴾ فَادْرُسُوهُ ﴿ثُمَّ يَاْتِي مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ﴾ أَيِ السَّبْعِ الْمُخْصِبَاتِ ﴿سَبْعٌ شِدَادٌ﴾ مُجْدِبَاتٌ صِعَابٌ وَهِيَ تَأْوِيلُ السَّبْعِ الْعِجَافِ ﴿يَاْكُلْنَ مَا قَدَّمْتُمْ لَهُنَّ﴾ مِنَ الْحَبِّ الْمَزْرُوعِ فِي السِّنِينَ الْمُخْصِبَاتِ أَيْ تَأْكُلُونَهُ فِيهِنَّ ﴿اِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تُحْصِنُونَ ﴿٤٨﴾﴾ ﴿ثُمَّ يَاْتِي مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ﴾ أَيِ السَّبْعِ الْمُجْدِبَاتِ ﴿عَامٌ فِيهِ يُغَاثُ النَّاسُ﴾ بِالْمَطَرِ ﴿وَفِيهِ يَعْصِرُونَ ﴿٤٩﴾﴾ الْأَعْنَابَ وَغَيْرَهَا لِخِصْبِهِ ﴿وَقَالَ الْمَلِكُ﴾ لَمَّا جَاءَهُ الرَّسُولُ وَأَخْبَرَهُ بِتَأْوِيلِهَا ﴿ائْتُونِي بِهِ﴾ أَيِ الَّذِي عَبَّرَهَا ﴿فَلَمَّا جَاءَهُ﴾ أَيْ يُوسُفَ ﴿الرَّسُولُ﴾ وَطَلَبَهُ لِلْخُرُوجِ ﴿قَالَ﴾ قَاصِدًا إِظْهَارَ بَرَاءَتِهِ ﴿ارْجِعْ اِلٰى رَبِّكَ فَاسْئَلْهُ﴾ أَنْ يَسْأَلَ ﴿مَا بَالُ﴾ حَالُ ﴿النِّسْوَةِ الَّتِي قَطَّعْنَ اَيْدِيَهُنَّ اِنَّ رَبِّي﴾ سَيِّدِي ﴿بِكَيْدِهِنَّ عَلِيمٌ ﴿٥٠﴾﴾ فَرَجَعَ فَأَخْبَرَ الْمَلِكَ فَجَمَعَهُنَّ ﴿قَالَ مَا خَطْبُكُنَّ﴾ شَأْنُكُنَّ ﴿اِذْ رَاوَدْتُنَّ يُوسُفَ عَنْ نَفْسِهِ﴾ هَلْ وَجَدْتُنَّ مِنْهُ مَيْلًا إِلَيْكُنَّ ﴿قُلْنَ حَاشَ لِلّٰهِ مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ مِنْ سُوءٍ قَالَتِ امْرَاَةُ الْعَزِيزِ الْـٰٔنَ حَصْحَصَ﴾ وَضَحَ ﴿الْحَقُّ اَنَا رَاوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ وَاِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٥١﴾﴾ فِي قَوْلِهِ «هِيَ رَاوَدَتْنِي عَنْ نَفْسِي» فَأَخْبَرَ يُوسُفَ بِذٰلِكَ فَقَالَ: ﴿ذٰلِكَ﴾ أَيْ طَلَبُ الْبَرَاءَةِ ﴿لِيَعْلَمَ﴾ اَلْعَزِيزُ ﴿اَنِّي لَمْ اَخُنْهُ﴾ فِي أَهْلِهِ ﴿بِالْغَيْبِ﴾ حَالٌ ﴿وَاَنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِي كَيْدَ الْخَائِنِينَ ﴿٥٢﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

44. Dediler ki: "Bunlar **karmakarışık rüyalar. Biz böyle rüyaların yorumunu bilmeyiz."**

45. İki kişiden gençten **kurtulmuş olan** sakî**, uzun bir müddet** zaman

sonra Yusuf'un halini **hatırlayarak**[1] **dedi ki: "Ben size onun yorumunu haber veririm, beni hemen gönderin."**

46. Onu gönderdiler, o da Yusuf'a geldi ve dedi ki: "Ey **Yusuf, ey** çok **doğru sözlü kişi! Yedi semiz ineği yiyen yedi cılız inek ile yedi yeşil başak ve diğerleri de kuru olan (başaklar) hakkında bize yorum yap. Ümit ederim ki, insanlara** sultan ve adamlarına **dönerim de belki onlar da** tabirini **öğrenirler."**

47. Dedi ki: "Yedi sene sürekli peş peşe **ekin ekersiniz** yani ekin. Bu sekiz semiz ineğin tevilidir. **Sonra da yiyeceğiniz az bir miktar hariç** ki, onları döğünüz, **biçtiklerinizi** bozulmasın diye **başağında bırakın** terk edin.

48. Sonra bunun ardından, bu yedi verimli seneden sonra **şiddetli** kurak ve zor **yedi sene gelecektir ki, saklayacağınız az bir miktar tohumluk hariç, o yıllar kendileri için hazırladığınız** verimli senelerde biçtiğiniz hububatı **yiyecektir.** Yani o yıllarda bunları yersiniz.

49. Sonra bunun ardından kurak yedi seneden sonra **öyle bir sene gelir ki insanlar, onda** yağmur ile **yardım görür ve onda** bolluktan ötürü üzüm ve diğer meyveleri **sıkarlar.**

50. Elçi gelip rüyanın tevilini haber verince **hükümdar dedi ki: "Onu** rüyayı tabir edeni **bana getirin!" Elçi, ona** Yusuf'a **geldiği** ve çıkması için onu çağırdığı **zaman,** suçsuz olduğunu açıklama kastıyla **dedi ki: "Efendine dön de: 'Ellerini kesen o kadınların hali neydi?' diye sorsun. Şüphesiz benim sahibim** efendim **onların hilesini çok iyi bilir."** Elçi dönüp durumu hükümdara bildirdi. O da kadınları toplayıp

51. Dedi ki: "Yusuf'un nefsinden murat almak istediğiniz zaman durumunuz haliniz **neydi?** Onda size karşı bir meyil gördünüz mü? **Kadınlar: "Hâşâ! Allah için, biz onda hiçbir kötülük görmedik" dediler. Azizin karısı da dedi ki: "Şimdi gerçek ortaya çıktı** aşikar oldu**. Ben onun nefsinden murat almak istemiştim. Şüphesiz ki o** "O benim nefsimden murat almak istedi" sözünde **doğru söyleyenlerdendir."** Elçi bunu Yusuf'a bildirdi. Yusuf da şöyle dedi:

52. "Bu beraat istemem, **azizin yokluğunda**[2] **ona** ailesi konusunda **hainlik etmediğimi ve Allah'ın hainlerin hilesini başarıya ulaştırmayacağını** azizin **bilmesi içindir."**

---

[1] اِدَّكَرَ fiilini aslında bulunan te harfi dal harfine çevrildikten sonra (zel harfinden çevrilen) diğer dal harfine idgam edilmiş olup تَذَكَّرَ anlamındadır.

[2] بِالْغَيْبِ kelimesi haldir.

KELİME ANLAMI

44. قَالُوا **Dediler ki;** هٰذِهٖ Bu *(Nedir?)* اَضْغَاثُ أَخْلَاطُ اَحْلَامٍ **Karmakarışlık düşlerdir** وَمَا نَحْنُ **Biz değiliz** *(Neyi?)* بِتَأْوِيلِ الْاَحْلَامِ **Böyle karışık rüyaların yorumlarını** *(Ne değiliz?)* بِعَالِمِينَ **Bilenler**

45. وَقَالَ **Dedi** *(Kim?)* الَّذِي نَجَا **Kurtulan kişi** *(Kimden?)* مِنْهُمَا **O ikisinden** أَيْ مِنَ الْفَتَيَيْنِ Yani (zindandaki) iki gençten وَهُوَ السَّاقِي O da melikin sâkisidir وَادَّكَرَ Ve **hatırladı** فِيهِ Bu kelimede vardır *(Ne?)* إِبْدَالُ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ Aslında bulunan tâ harfini çevirmek vardır *(Neye?)* دَالًا Dal harfine *(Daha?)* وَإِدْغَامُهَا فِي الدَّالِ Ve onu dal harfine idğam etmek vardır. أَيْ تَذَكَّرَ Yani, anımsadı demektir *(Ne zaman?)* بَعْدَ أُمَّةٍ حِينٍ **Uzun süre** zaman **sonra** *(Kimi hatırladı?)* حَالَ يُوسُفَ Yusuf'un halini اَنَا اُنَبِّئُكُمْ **Ben size haber veririm** *(Neyi?)* بِتَأْوِيلِهٖ **Onun yorumunu** فَأَرْسِلُونِ **Beni gönderin** فَأَرْسَلُوهُ Ve Onu gönderdiler فَأَتَى يُوسُفَ Yusuf'un yanına geldi فَقَالَ Ve şöyle dedi

46. يَا يُوسُفُ Ey **Yusuf** أَيُّهَا الصِّدِّيقُ **Ey doğru sözlü** اَلْكَثِيرُ الصِّدْقِ Çok doğru sözlü اَفْتِنَا **Bize yorum yap** *(Ne hakkında?)* فِي سَبْعِ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ **Yedi semiz inek hakkında ki** يَأْكُلُهُنَّ **Onları yiyor** *(Ne?)* سَبْعٌ عِجَافٌ **Yedi zayıf (inek)** *(Daha ne hakkında?)* وَسَبْعِ سُنْبُلَاتٍ خُضْرٍ **Yedi yeşil başak** وَاُخَرَ يَابِسَاتٍ **Bir o kadar da kuru başak hakkında** لَعَلِّي **Ümit ederim ki ben** اَرْجِعُ **Dönerim** إِلَى النَّاسِ **İnsanlara** لَعَلَّهُمْ أَيِ الْمَلِكِ وَأَصْحَابِهٖ Yani, Melik ve adamlarına **Umulur ki onlar** يَعْلَمُونَ **Öğrenirler** *(Neyi?)* تَعْبِيرَهَا Onun tabirini

47. قَالَ **Dedi ki;** تَزْرَعُونَ **Ekersiniz** أَيِ ازْرَعُوا Yani; Ekin *(Ne kadar?)* سَبْعَ سِنِينَ **Yedi sene** *(Ne olduğu halde?)* دَأَبًا **Sürekli** مُتَتَابِعَةً Peş peşe وَهِيَ Bu *(Nedir?)* تَأْوِيلُ السَّبْعِ الْبَقَرَاتِ السِّمَانِ Yedi semiz inek ve başağın tevilidir فَمَا حَصَدْتُمْ **Biçtiğinizi** فَذَرُوهُ **Bırakın** أَيِ اتْرُكُوهُ Yani terk edin *(Nerede?)* فِي سُنْبُلِهٖ **Başağında** *(Niye?)* لِئَلَّا يَفْسُدَ Bozulmasın diye إِلَّا قَلِيلًا **Ancak birazı hariç** *(Neden?)* مِمَّا تَأْكُلُونَ **Yediklerinizden** فَادْرُسُوهُ Onu öğütebilirsiniz

48. ثُمَّ يَأْتِي **Sonra gelecek** *(Ne zaman?)* مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ **Bundan sonra** أَيِ السَّبْعِ الْمُخْصِبَاتِ Yani yedi bolluk yılından sonra *(Ne gelecek?)* سَبْعٌ شِدَادٌ **Yedi kıtlık yılı**

مُجْدِبَاتٌ صِعَابٌ Kurak, zor وَهِيَ تَأْوِيلُ السَّبْعِ الْعِجَافِ Bu da yedi zayıf inek ve başağın tevilidir *(Öyle yedi kıtlık senesi ki)* يَأْكُلْنَ **Yiyor** *(Neyi?)* مَا قَدَّمْتُمْ **Biriktirdiniz** *(Ne için?)* لَهُنَّ **O yıllar için** *(biriktirdiniz)* مِنَ الْحَبِّ الْمَزْرُوعِ Biçilen hububat *(Nerede?)* فِي السِّنِينَ الْمُخْصِبَاتِ Bolluk yıllarında أَيْ تَأْكُلُونَهُ فِيهِنَّ Yani, onları kıtlık yıllarında yersiniz إِلَّا قَلِيلًا **Ancak az bir miktar hariç** *(Neden?)* مِمَّا تُحْصِنُونَ **Sakladıklarınızdan** تَدَّخِرُونَ Ayırdıklarınızdan

49. أَيِ السَّبْعِ ثُمَّ يَأْتِي **Sonra gelecek** *(Ne zaman?)* مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ **Bundan sonra** الْمُجْدِبَاتِ Yani, yedi kıtlık yılından sonra *(Ne gelecek?)* عَامٌ **Bir yıl ki** فِيهِ **O yılda** يُغَاثُ **Yardım olunacak** *(Kim?)* النَّاسُ **İnsanlar** *(Ne ile?)* بِالْمَطَرِ Yağmur ile وَفِيهِ **Ve o yılda** يَعْصِرُونَ **Sıkacaklar** *(Ne?)* الْأَعْنَابَ وَغَيْرَهَا Üzüm ve başka meyveler *(Niye?)* لِخِصْبِهِ Bol olduğundan dolayı

50. وَقَالَ **Dedi** *(Kim?)* الْمَلِكُ **Melik** لَمَّا جَاءَهُ الرَّسُولُ Elçi geldiği وَأَخْبَرَهُ بِتَأْوِيلِهَا Ve rüyanın tabirini anlattığı zaman ائْتُونِي بِهِ **O'nu bana getirin** أَيِ الَّذِي Yani o kimseyi ki عَبَّرَهَا Onu yorumladı فَلَمَّا جَاءَهُ **O'na geldiği zaman** أَيْ يُوسُفَ Yusuf'a *(Kim?)* الرَّسُولُ **Elçi** وَطَلَبَهُ لِلْخُرُوجِ Ve çıkmasını istediği zaman قَالَ **Dedi ki;** *(Ne olduğu halde?)* قَاصِدًا إِظْهَارَ بَرَاءَتِهِ Suçsuz olduğunu açıklamayı kastederek أَنْ يَسْأَلَ Sormasını *(Neyi?)* ارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ **Efendine dön** فَاسْئَلْهُ **Ve O'ndan iste** *(Neyi?)* مَا بَالُ حَالُ النِّسْوَةِ **Kadınların durumları** hali **nedir?** الَّتِي **Öyle kadınlar ki** قَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ **Ellerini kestiler** إِنَّ رَبِّي **Şüphesiz benim sahibim** سَيِّدِي Efendim بِكَيْدِهِنَّ عَلِيمٌ **Onların hilelerini Bilendir** فَرَجَعَ (Elçi) geri döndü فَأَخْبَرَ الْمَلِكَ Ve Melike bildirdi فَجَمَعَهُنَّ Melik de kadınları topladı

51. قَالَ **Dedi ki;** مَا خَطْبُكُنَّ **Durumunuz neydi?** شَأْنُكُنَّ Haliniz *(Ne zaman?)* إِذْ رَاوَدْتُنَّ يُوسُفَ عَنْ نَفْسِهِ **Yusuf'un nefsinden murad almak istediğiniz zaman** هَلْ وَجَدْتُنَّ مِنْهُ O'nda buldunuz mu? *(Ne?)* مَيْلًا إِلَيْكُنَّ Size bir meyil قُلْنَ **Dediler ki;** حَاشَ لِلَّهِ **Hâşâ! Allah için** مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ **Biz bilmiyoruz O'nun aleyhinde** *(Ne?)* مِنْ سُوءٍ **Bir kötülük** قَالَتِ **Dedi** *(Kim?)* امْرَأَةُ الْعَزِيزِ **Vezirin karısı** *(Ne dedi?)* الْآنَ **Şimdi** حَصْحَصَ **Ortaya çıktı** وَضُحَ Açığa kavuştu *(Ne?)* الْحَقُّ **Gerçek** أَنَا رَاوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ **Ben O'nun nefsinden murad almak istedim**

وَإِنَّهُ **Muhakkak ki O** لَمِنَ الصَّادِقِينَ **Doğru söyleyenlerdendir** *(Hangi sözünde?)* 'Asıl o benim nefsimden murat almak istedi' sözünde فَأَخْبَرَ يُوسُفَ Ve Yusuf'a haber verdi *(Neyi?)* بِذٰلِكَ Bunu فَقَالَ Şöyle dedi

52. ذٰلِكَ **Bu** أَيْ طَلَبُ الْبَرَاءَةِ Beraatımı istemem *(Niçindir?)* لِيَعْلَمَ **Bilsin için** *(Kim?)* اَلْعَزِيزُ Vezir *(Neyi?)* أَنِّي **Muhakkak ki ben** لَمْ أَخُنْهُ **O'na ihanet etmedim** *(Ne hakkında?)* فِي أَهْلِهِ O'nun ailesi hakkında *(O ne olduğu halde?)* بِالْغَيْبِ **Gaybımda olduğu halde** *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ Haldir وَأَنَّ اللهَ **Ve muhakkak ki Allah** لَا يَهْدِي **Başarıya ulaştırmaz** *(Neyi?)* كَيْدَ الْخَائِنِينَ **Hainlerin hilelerini** ثُمَّ تَوَاضَعَ لِلهِ Sonra Allah için tevazu yaptı فَقَالَ Ve şöyle dedi

ثُمَّ تَوَاضَعَ لِلّٰهِ فَقَالَ: ﴿وَمَآ أُبَرِّئُ نَفْسِي﴾ مِنَ الزَّلَلِ ﴿إِنَّ النَّفْسَ﴾ الْجِنْسَ ﴿لَأَمَّارَةٌ﴾ كَثِيرَةُ الْأَمْرِ ﴿بِالسُّوءِ إِلَّا مَا﴾ بِمَعْنَى مَنْ ﴿رَحِمَ رَبِّي﴾ فَعَصَمَهُ ﴿إِنَّ رَبِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥٣﴾﴾ ﴿وَقَالَ الْمَلِكُ ائْتُونِي بِهِ أَسْتَخْلِصْهُ لِنَفْسِي﴾ أَجْعَلْهُ خَالِصًا لِي دُونَ شَرِيكِي فَجَاءَهُ الرَّسُولُ وَقَالَ: أَجِبِ الْمَلِكَ فَقَامَ وَوَدَّعَ أَهْلَ السِّجْنِ وَدَعَا لَهُمْ ثُمَّ اغْتَسَلَ وَلَبِسَ ثِيَابًا حَسَنَةً وَدَخَلَ عَلَيْهِ ﴿فَلَمَّا كَلَّمَهُ قَالَ﴾ لَهُ ﴿إِنَّكَ الْيَوْمَ لَدَيْنَا مَكِينٌ أَمِينٌ ﴿٥٤﴾﴾ ذُو مَكَانَةٍ وَأَمَانَةٍ عَلَى أَمْرِنَا فَمَاذَا تَرَى أَنْ نَفْعَلَ؟ قَالَ: اِجْمَعِ الطَّعَامَ وَازْرَعْ زَرْعًا كَثِيرًا فِي هٰذِهِ السِّنِينَ الْمُخْصِبَةِ وَادَّخِرِ الطَّعَامَ فِي سُنْبُلِهِ فَتَأْتِي إِلَيْكَ الْخَلْقُ لِيَمْتَارُوا مِنْكَ فَقَالَ: وَمَنْ لِي بِهٰذَا؟ ﴿قَالَ﴾ يُوسُفُ ﴿اجْعَلْنِي عَلَى خَزَآئِنِ الْأَرْضِ﴾ أَرْضِ مِصْرَ ﴿إِنِّي حَفِيظٌ عَلِيمٌ ﴿٥٥﴾﴾ ذُو حِفْظٍ وَعِلْمٍ بِأَمْرِهَا وَقِيلَ كَاتِبٌ حَاسِبٌ ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ كَإِنْعَامِنَا عَلَيْهِ بِالْخَلَاصِ مِنَ السِّجْنِ ﴿مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ﴾ أَرْضِ مِصْرَ ﴿يَتَبَوَّأُ﴾ يَنْزِلُ ﴿مِنْهَا حَيْثُ يَشَآءُ﴾ بَعْدَ الضِّيقِ وَالْحَبْسِ وَفِي الْقِصَّةِ أَنَّ الْمَلِكَ تَوَّجَهُ وَخَتَّمَهُ وَوَلَّاهُ مَكَانَ الْعَزِيزِ وَعَزَلَهُ وَمَاتَ بَعْدُ فَزَوَّجَهُ امْرَأَتَهُ فَوَجَدَهَا عَذْرَاءَ وَوَلَدَتْ لَهُ وَلَدَيْنِ وَأَقَامَ الْعَدْلَ بِمِصْرَ وَدَانَتْ لَهُ الرِّقَابُ ﴿نُصِيبُ بِرَحْمَتِنَا مَنْ نَشَآءُ وَلَا نُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٦﴾﴾ ﴿وَلَأَجْرُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ﴾ مِنْ أَجْرِ الدُّنْيَا ﴿لِلَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿٥٧﴾﴾ وَدَخَلَتْ سِنُو الْقَحْطِ وَأَصَابَ أَرْضَ كَنْعَانَ وَالشَّامِ ﴿وَجَآءَ إِخْوَةُ يُوسُفَ﴾ إِلَّا بِنْيَامِينَ لِيَمْتَارُوا لِمَا بَلَغَهُمْ أَنَّ عَزِيزَ مِصْرَ يُعْطِي الطَّعَامَ بِثَمَنِهِ ﴿فَدَخَلُوا عَلَيْهِ فَعَرَفَهُمْ﴾ أَنَّهُمْ إِخْوَتُهُ ﴿وَهُمْ لَهُ مُنْكِرُونَ ﴿٥٨﴾﴾ لَا يَعْرِفُونَهُ لِبُعْدِ عَهْدِهِمْ بِهِ وَظَنِّهِمْ هَلَاكَهُ فَكَلَّمُوهُ بِالْعِبْرَانِيَّةِ فَقَالَ كَالْمُنْكِرِ عَلَيْهِمْ: مَا أَقْدَمَكُمْ بِلَادِي ؟ فَقَالُوا: لِلْمِيرَةِ فَقَالَ: لَعَلَّكُمْ عُيُونٌ قَالُوا: مَعَاذَ اللهِ قَالَ: فَمِنْ أَيْنَ أَنْتُمْ قَالُوا: مِنْ بِلَادِ كَنْعَانَ وَأَبُونَا يَعْقُوبُ نَبِيُّ اللهِ قَالَ: وَلَهُ أَوْلَادٌ غَيْرُكُمْ قَالُوا: نَعَمْ كُنَّا اثْنَيْ عَشَرَ فَذَهَبَ أَصْغَرُنَا هَلَكَ فِي الْبَرِّيَّةِ وَكَانَ أَحَبَّنَا إِلَيْهِ وَبَقِيَ شَقِيقُهُ فَاحْتَبَسَهُ لِيَتَسَلَّى بِهِ عَنْهُ فَأَمَرَ بِإِنْزَالِهِمْ وَإِكْرَامِهِمْ ﴿وَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَازِهِمْ﴾ وَفَّى لَهُمْ كَيْلَهُمْ ﴿قَالَ ائْتُونِي بِأَخٍ لَكُمْ مِنْ أَبِيكُمْ﴾ أَيْ بِنْيَامِينَ لِأَعْلَمَ صِدْقَكُمْ فِيمَا قُلْتُمْ ﴿أَلَا تَرَوْنَ أَنِّي أُوفِي الْكَيْلَ﴾ أُتِمُّهُ مِنْ غَيْرِ بَخْسٍ ﴿وَأَنَا خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ ﴿٥٩﴾﴾ ﴿فَإِنْ لَمْ تَأْتُونِي بِهِ فَلَا كَيْلَ لَكُمْ عِنْدِي﴾ أَيْ مِيرَةَ ﴿وَلَا تَقْرَبُونِ ﴿٦٠﴾﴾ نَهْيٌ أَوْ عَطْفٌ عَلَى مَحَلِّ فَلَا كَيْلَ أَيْ تُحْرَمُوا وَلَا تَقْرَبُوا ﴿قَالُوا سَنُرَاوِدُ عَنْهُ أَبَاهُ﴾ سَنَجْتَهِدُ فِي طَلَبِهِ مِنْهُ ﴿وَإِنَّا لَفَاعِلُونَ ﴿٦١﴾﴾ ذٰلِكَ ﴿وَقَالَ لِفِتْيَانِهِ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ «لِفِتْيَانِهِ» غِلْمَانِهِ ﴿اجْعَلُوا بِضَاعَتَهُمْ﴾ الَّتِي أَتَوْا بِهَا ثَمَنَ الْمِيرَةِ وَكَانَتْ دَرَاهِمَ

﴿فِي رِحَالِهِمْ﴾ أَوْعِيَتِهِمْ ﴿لَعَلَّهُمْ يَعْرِفُونَهَآ إِذَا انْقَلَبُوٓا إِلَىٰٓ أَهْلِهِمْ﴾ وَفَرَّغُوا أَوْعِيَتَهُمْ ﴿لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٦٢﴾﴾ إِلَيْنَا لِأَنَّهُمْ لَا يَسْتَحْلُونَ إِمْسَاكَهَا ﴿فَلَمَّا رَجَعُوٓا إِلَىٰٓ أَبِيهِمْ قَالُوا يَٰٓأَبَانَا مُنِعَ مِنَّا الْكَيْلُ﴾ إِنْ لَمْ نُرْسِلْ أَخَانَا إِلَيْهِ ﴿فَأَرْسِلْ مَعَنَآ أَخَانَا نَكْتَلْ﴾ بِالنُّونِ وَالْيَاءِ ﴿وَإِنَّا لَهُۥ لَحَٰفِظُونَ ﴿٦٣﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

Sonrada Allah'a tevazuu edip dedi ki:

53. **"Nefsimi** hatalardan **temize çıkarmıyorum. Çünkü nefis**[1] **aşırı şekilde** çokça **kötülüğü emreder; Rabbimin merhamet ettiği** ve koruduğu **kişi**[2] **başka. Şüphesiz Rabbim çok bağışlayan, pek merhamet edendir."**

54. **Hükümdar dedi ki: "Onu bana getirin, onu kendime özel danışman edineyim."** Hiç ortağım olmadan onu kendime ait eyleyeyim. Elçi Yusuf'a geldi ve hükümdarın davetine icabet dedi. O da kalktı ve zindandaki arkadaşlarına veda edip onlara dua etti. Sonrada yıkandı, güzel elbiseler giydi ve hükümdarın karşısına çıktı. **Onunla konuşunca** ona: **"Bugün sen yanımızda yüksek makam sahibi ve** işlerimizde **güvenilir birisin."** Ne yapmamızı önerirsin? **dedi.** Yusuf (a.s.) da: "Tohumları topla, bu verimli yıllarda çokça ekim yap, hububatı başaklarında depola, sonra insanlar bir şeyler almak için sana gelecekler." Hükümdar dedi ki: "Peki! Bu işi benim için kim yapacak?"

55. Yusuf **dedi ki: "Beni** Mısır **ülkesinin hazinelerine tayin et! Çünkü ben çok iyi korurum ve** hazine işlerini **bilirim".** 'Yazar ve hesap ederim' anlamında olduğu da söylenmiştir.

56. **İşte böylece** zindandan kurtararak kendisine iyilik ettiğimiz gibi **Yusuf'u o memlekete** Mısır'a **yerleştirdik;** darlık ve hapisten sonra **istediği yerlerde oturuyor** konaklıyor**du. Rahmetimizi istediğimize veririz; ve iyilik edenlerin ecrini zayi etmeyiz.** Kıssayla ilgili olarak şöyle rivayet edilmiştir: Melik Yusuf (a.s.)'a taç giydirdi, yetki verdi ve Aziz'i görevinden alıp yerine Yusuf'u getirdi. Bir süre sonra Aziz ölünce Yusuf'u O'nun karısıyla evlendirdi. Yusuf Züleyha'yı bakire olarak buldu. O'ndan iki çocuğu oldu. Yusuf (a.s.) Mısır'da adaleti sağladı ve bütün herkes O'na boyun eğdi.

57. **İman edip de sakınanlar için ahiret ecri** dünya ecriden **daha hayırlıdır.**

58. Kıtlık senesi girip Kenan ile Şam diyarını da vurdu. **Ve Yusuf'un kardeşleri** Mısır azizinin fiyatına erzak verdiğini duyunca satın almak üzere

---

[1] النفس kelimesindeki lam-ı tarif cins içindir.

[2] مَا رَحِمَ رَبِّي terkibindeki ما kelimesi مَنْ (ism-i mevsul) manasındadır.

Binyamin hariç **gelip onun huzuruna girdiler, (Yusuf) onları tanıdı** onların kardeşleri olduğunu anladı, **oysa onlar onu tanımıyorlardı.** Aradan uzun zaman geçtiği ve öldüğünü zannettikleri için onu çıkaramamışlardı. Onunla İbranice konuştular. O da onları tanımıyormuş gibi, sizi ülkeme getiren nedir? dedi. Erzak için geldik, dediler. Yusuf, Siz casus olmayasınız? dedi. Böyle bir şeyden Allah'a sığınırız, dediler. Öyleyse siz neredensiniz? dedi. Kenan diyarındanız, dediler. Babamız da Allah'ın peygamberi Ya'kub'tur. Onun sizden başka çocukları var mıdır? dedi. Evet! Biz on iki kardeştik. En küçüğümüz kıra gitti kayboldu. Babamız en çok onu severdi. Geriye öz kardeşi kaldı. Babamız da teselli olmak için onu tuttu, dediler. Bunun üzerine Yusuf, misafir edilip ikram edilmelerini emretti.

59. **(Yusuf) onların yüklerini hazırlayınca** ölçeklerini tam olarak verince **dedi ki: "Sizin baba bir kardeşinizi** Binyamin'i **de bana getirin** ki, doğru söylediğinizi bileyim. **Görmüyor musunuz, ben ölçeği** hiç eksiltmeden **tam dolduruyorum ve ben misafirperverlerin en iyisiyim."**

60. **"Eğer onu bana getirmezseniz, benim yanımda size verilecek bir ölçek** erzak **yoktur, bana hiç yaklaşmayın!"**[1]

61. **Dediler ki: "Onu babasından güzellikle istemeye çalışacağız** ondan almaya uğraşacağız **ve biz kuşkusuz** bunu **yapacağız."**

62. **(Yusuf) emrindeki gençlere**[2] hizmetçilere **dedi ki:** "Erzakın karşılığı olan **sermayelerini** dirhemlerini **yüklerinin** eşyalarının **içine koyun. Olur ki ailelerine döndüklerinde** ve yüklerini boşalttıklarında **bunun farkına varırlar da belki** bizi **geri gelirler.** Zira onlar o dirhemleri ellerinde tutmayı helal görmezler.

63. **Babalarına döndüklerinde dediler ki: "Ey babamız!** Eğer kardeşimizi ona göndermezsen **ölçek bize yasaklandı. Kardeşimizi bizimle gönder ki ölçek**[3] **alalım. Biz onu mutlaka koruyacağız."**

KELİME ANLAMI

53. وَمَا أُبَرِّئُ **Ben temize çıkarmıyorum** *(Kimi?)* نَفْسِي **Nefsimi** *(Neden?)* مِنَ الزَّلَلِ Zellelerden إِنَّ النَّفْسَ الْجِنْسَ **Zira nefis** cinsi *(Nedir?)* لَأَمَّارَةٌ **Aşırı şekilde emreder** كَثِيرَةُ الْأَمْرِ Çok emreder *(Neyi?)* بِالسُّوءِ **Kötülüğü** إِلَّا **Ancak hariç** *(Kim?)* مَا **O kimse ki** *(Ne manasındadır?)* بِمَعْنَى مَنْ Men manasındadır رَحِمَ **Merhamet etti** *(Kim?)* رَبِّي **Rabbim** فَعَصَمَهُ Ve O'nu korudu إِنَّ رَبِّي **Şüphesiz Rabbim** *(Nedir?)*

[1] وَلَا تَقْرَبُونِ cümlesi nehiydir. Veya فَلَا كَيْلَ terkibinin mahalline atıftır. Mahrum olun, yaklaşmayın anlamındadır.

[2] فِتْيَة kelimesi diğer bir kıraatte فِتْيَان şeklinde okunur.

[3] نَكْتَلْ fiili nun ve ya ile okunur.

غَفُورٌ **Çok bağışlayandır** *(Daha?)* رَحِيمٌ **Pek merhamet edendir**

54. وَقَالَ **Dedi** *(Kim?)* الْمَلِكُ **Melik** *(Ne?)* ائْتُونِي **Bana getirin** *(Kimi?)* بِهِ **O'nu** اَسْتَخْلِصْهُ **O'nu tahsis edeyim** *(Kime?)* لِنَفْسِي **Kendime** أَجْعَلْهُ O'nu kılayım *(Ne?)* خَالِصًا لِي Kendime ait دُونَ شَرِيكٍ Ortak olmadan فَجَاءَهُ Ve O'na geldi *(Kim?)* الرَّسُولُ Elçi وَقَالَ Ve dedi أَجِبِ الْمَلِكَ Melike icabet et فَقَامَ O da kalktı وَوَدَّعَ Ve veda etti *(Kime?)* أَهْلَ السِّجْنِ Zindan arkadaşlarına وَدَعَا لَهُمْ Ve onlara dua etti ثُمَّ اغْتَسَلَ Sonra yıkandı وَلَبِسَ ثِيَابًا حَسَنَةً Ve güzel elbiseler giydi وَدَخَلَ عَلَيْهِ Melikin huzuruna girdi فَلَمَّا **Ne zaman ki** كَلَّمَهُ **Onunla konuştu** قَالَ **Dedi ki;** *(Kime?)* لَهُ O'na إِنَّكَ **Muhakkak ki sen** الْيَوْمَ **Bugün** لَدَيْنَا **Yanımızda** مَكِينٌ **Yüksek makam sahibisin** أَمِينٌ **Güvenilir birisin** ذُو مَكَانَةٍ Önemli bir makam sahibisin *(Daha?)* وَأَمَانَةٍ Güven sahibisin *(Ne üzerine?)* عَلَى أَمْرِنَا İşlerimiz üzerine فَمَاذَا تَرَى أَنْ نَفْعَلَ Ne yapmamızı düşünüyorsun? قَالَ Dedi ki; اِجْمَعِ الطَّعَامَ Tohumları topla وَازْرَعْ زَرْعًا كَثِيرًا Çokça ekin ek *(Nerede?)* فِي هٰذِهِ السِّنِينَ الْمُخْصِبَةِ Şu bolluk yıllarında وَادَّخِرِ الطَّعَامَ Ve ekinleri sakla *(Nerede?)* فِي سُنْبُلِهِ Başaklarında فَتَأْتِي إِلَيْكَ الْخَلْقُ Halk sana gelecek *(Niye?)* لِيَمْتَارُوا مِنْكَ Senden erzak almak için فَقَالَ Melik de dedi ki; وَمَنْ لِي بِهٰذَا Kim bunu benim için yapacak?

55. قَالَ يُوسُفُ Yusuf **dedi ki;** اجْعَلْنِي **Beni tayin et** *(Ne üzerine?)* عَلَى خَزَائِنِ الْأَرْضِ **Ülkenin hazinelerine** أَرْضِ مِصْرَ Mısır ülkesinin إِنِّي **Muhakkak ki ben** حَفِيظٌ **Çok iyi korurum** عَلِيمٌ **Çok iyi bilirim** ذُو حِفْظٍ İyi koruyucuyum *(Daha?)* وَعِلْمٍ بِأَمْرِهَا O işi iyi bilirim وَقِيلَ Şöyle denilmiştir: كَاتِبٌ حَاسِبٌ "Kâtip ve Muhasebeci(yim)"

56. وَكَذٰلِكَ **Böylece** كَإِنْعَامِنَا عَلَيْهِ O'nu nimetlendirdiğimiz gibi *(Ne ile?)* بِالْخَلَاصِ مِنَ السِّجْنِ Zindandan kurtarmakla مَكَّنَّا **Yerleştirdik** *(Kimi?)* لِيُوسُفَ **Yusuf'u** فِي الْأَرْضِ **O ülkede** *(Nerede?)* أَرْضِ مِصْرَ Mısır ülkesinde يَتَبَوَّأُ **İkamet ederdi** يَنْزِلُ Yerleşirdi *(Nerede?)* مِنْهَا **Orada** حَيْثُ يَشَاءُ **Dilediği yere** *(Ne zaman?)* بَعْدَ الضِّيقِ وَالْحَبْسِ Sıkıntı ve hapisten sonra وَفِي الْقِصَّةِ Bir kıssada (şöyle denilmiştir) أَنَّ الْمَلِكَ تَوَّجَهُ Melik O'na taç giydirdi *(Daha?)* وَخَتَّمَهُ O'na yüzük taktı *(Daha?)* وَوَلَّاهُ مَكَانَ الْعَزِيزِ O'nu Azizin yerine atadı وَعَزَلَهُ Azizi de azletti وَمَاتَ بَعْدُ Bir zaman

sonra Aziz öldü فَزَوَّجَهُ O'na (Yusuf) nikâhladı *(Kimi?)* امْرَأَتَهُ Azizin karısını (Züleyha) فَوَجَدَهَا (Yusuf) O'nu buldu *(Ne olarak?)* عَذْرَاءَ Bakire olarak لَهُ وَوَلَدَتْ Ve (Züleyha) O'nun için doğurdu *(Ne?)* وَلَدَيْنِ İki çocuk بِمِصْرَ وَأَقَامَ الْعَدْلَ Mısır'a adaleti getirdi وَدَانَتْ لَهُ الرِّقَابُ Ve O'na boyunlar eğildi نُصِيبُ **Sunarız** *(Neyi?)* بِرَحْمَتِنَا **Rahmetimizi** *(Kime?)* مَنْ نَشَاءُ **Dilediğimize** وَلَا نُضِيعُ **Ve zayi etmeyiz** *(Neyi?)* أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ **Güzel davrananların ecrini**

57. وَلَأَجْرُ الْآخِرَةِ **Muhakkak ahiret mükâfatı** *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Neden?)* مِنْ أَجْرِ الدُّنْيَا Dünya ecrinden *(Kim için?)* لِلَّذِينَ آمَنُوا **İman edenler** وَكَانُوا **Ve sakınanlar için** يَتَّقُونَ وَدَخَلَتْ Ve girdi *(Ne?)* سِنُو الْقَحْطِ Kıtlık seneleri وَأَصَابَ Ve (kıtlık) vurdu *(Nereyi?)* أَرْضَ كَنْعَانَ وَالشَّامِ Kenan ve Şam şehirlerini

58. وَجَاءَ **Geldi** *(Kim?)* إِخْوَةُ يُوسُفَ **Yusuf'un kardeşleri** إِلَّا بِنْيَامِينَ Bünyamin hariç *(Niye geldiler?)* لِيَمْتَارُوا Erzak almak için لِمَا بَلَغَهُمْ Çünkü onlara da ulaşmıştı *(Ne?)* أَنَّ عَزِيزَ مِصْرَ Mısır'ın Azizi يُعْطِي الطَّعَامَ Erzak veriyordu *(Ne karşılığında?)* بِثَمَنِهِ Parası karşılığında فَدَخَلُوا **Ve girdiler** *(Nereye?)* عَلَيْهِ **O'nun huzuruna** فَعَرَفَهُمْ **(Yusuf) hemen onları tanıdı** *(Yani)* أَنَّهُمْ إِخْوَتُهُ Onların kardeşleri olduklarını anladı وَهُمْ **Halbuki onlar** لَهُ **Yusuf'u** مُنْكِرُونَ **Tanıyamamışlardı** لَا يَعْرِفُونَهُ O'nu tanımıyorlardı *(Niye?)* لِبُعْدِ عَهْدِهِمْ بِهِ Aradan çok zaman geçtiği وَظَنَّهُمْ هَلَاكَهُ Ve O'nun helak olduğunu zannettikleri için فَكَلَّمُوهُ O'nunla konuştular *(Ne ile?)* بِالْعِبْرَانِيَّةِ İbrani diliyle فَقَالَ Yusuf dedi *(Ne gibi?)* كَالْمُنْكِرِ عَلَيْهِمْ Onları tanımıyormuş gibi مَا أَقْدَمَكُمْ؟ Sizleri hangi şey getirdi? *(Nereye?)* بِلَادِي Ülkeme فَقَالُوا لِلْمِيرَةِ Erzak için geldik dediler فَقَالَ (Yusuf) dedi *(Ne dedi?)* لَعَلَّكُمْ عُيُونٌ Belki de siz casussunuz قَالُوا مَعَاذَ اللهِ Allah'a sığınırız dediler قَالَ (Yusuf) dedi *(Ne dedi?)* فَمِنْ أَيْنَ أَنْتُمْ Nereden geldiniz? قَالُوا مِنْ بِلَادِ كَنْعَانَ Kenan şehrinden dediler *(Daha?)* وَأَبُونَا يَعْقُوبُ نَبِيُّ اللهِ Bizim babamız Allah'ın nebisi Yakub'tur قَالَ (Yusuf) dedi ki; وَلَهُ أَوْلَادٌ غَيْرُكُمْ Sizden başka oğlu var mı? قَالُوا نَعَمْ Evet dediler كُنَّا اثْنَيْ عَشَرَ Biz on iki kardeştik وَكَانَ أَحَبَّنَا إِلَيْهِ En küçüğümüz gitti فَذَهَبَ أَصْغَرُنَا هَلَكَ فِي الْبَرِيَّةِ Kırda helak oldu O, babamıza en sevimli olan idi وَبَقِيَ شَقِيقُهُ Geriye öz kardeşi kaldı فَاحْتَبَسَهُ (Babamız) O'nun gelmesini engelledi *(Niye?)* لِيَتَسَلَّى بِهِ O'nunla teselli bulmak için

(Neden?) عَنْهُ Helak olan kardeşinden فَأَمَرَ (Yusuf) emretti *(Neyi?)* بِإِنْزَالِهِمْ وَإِكْرَامِهِمْ Onları ağırlanmasını ve ikram edilmesini

59. وَلَمَّا جَهَّزَهُمْ **Onlara hazırladığı zaman** *(Neyi?)* بِجَهَازِهِمْ **Yüklerini** وَفَّى لَهُمْ Onlara tam olarak verdiği zaman *(Neyi?)* كَيْلَهُمْ Hisselerini قَالَ **Dedi ki;** ائْتُونِي **Bana getirin** *(Kimi?)* بِأَخٍ لَكُمْ **Kardeşinizi** *(Kimden olan?)* مِنْ أَبِيكُمْ **Babanızdan olan** أَيْ بِنْيَامِينَ Yani, Bünyamin'i *(Niye?)* لِأَعْلَمَ Bileyim diye *(Neyi?)* صِدْقَكُمْ Doğru olduğunuzu *(Nerede?)* فِيمَا قُلْتُمْ Söylediklerinizde أَلَا تَرَوْنَ **Görmüyor musunuz?** أُتِمُّهُ مِنْ غَيْرِ **Muhakkak ki ben** أَنِّي **Ölçeği tam dolduruyorum** أُوفِي الْكَيْلَ بَخْسٍ Onu eksiltmeden tamamlıyorum وَأَنَا **Ve ben** *(Neyim?)* خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ **Misafirperverlerin en iyisiyim**

60. فَإِنْ لَمْ تَأْتُونِي **Eğer bana getirmezseniz** *(Kimi)* بِهِ **O'nu** فَلَا كَيْلَ لَكُمْ **Size ölçek yoktur** عِنْدِي **Yanımda** أَيْ مِيرَةَ Yani erzak وَلَا تَقْرَبُونِ **Ve bana hiç yaklaşmayın** *(Bu cümle nedir?)* نَهْيٌ Nehiydir أَوْ عَطْفٌ عَلَى مَحَلِّ فَلَا كَيْلَ Veya فَلَا كَيْلَ cümlesinin mahalline atfedilmiştir أَيْ تُحْرَمُوا وَلَا تَقْرَبُوا Yani mahrum olun ve yaklaşmayın demektir

61. قَالُوا **Dediler ki;** سَنُرَاوِدُ **isteyeceğiz** *(Kimi?)* عَنْهُ **O'nu** *(Kimden?)* أَبَاهُ **Babasından** سَنَجْتَهِدُ Uğraşacağız *(Ne hususunda?)* فِي طَلَبِهِ مِنْهُ O'nu babasından isteme hususunda وَإِنَّا لَفَاعِلُونَ **Ve kuşkusuz biz yapacağız** *(Neyi?)* ذَلِكَ Bunu

62. وَقَالَ **Ve (Yusuf) dedi** *(Kime?)* لِفِتْيَتِهِ **Emrindeki gençlere** وَفِي قِرَاءَةٍ لِفِتْيَانِهِ Bir kıraatte لِفِتْيَانِهِ şeklinde okunmuştur غِلْمَانِهِ'Hizmetçilerine' demektir *(Ne dedi?)* اجْعَلُوا **Koyun** *(Neyi?)* بِضَاعَتَهُمْ **Onların sermayelerini** الَّتِي Öyle sermayeleri ki أَتَوْا بِهَا Onları getirdiler *(Ne olarak?)* ثَمَنَ الْمِيرَةِ Erzak parası olarak وَكَانَتْ دَرَاهِمَ Bunlar da bir miktar dirhem idi *(Nereye koyun?)* فِي رِحَالِهِمْ **Yüklerinin içine** أَوْعِيَتِهِمْ Yani kaplarının arasına لَعَلَّهُمْ **Belki onlar** يَعْرِفُونَهَا **Onu anlarlar** *(Ne zaman?)* إِذَا انْقَلَبُوا **Döndükleri vakit** *(Nereye?)* إِلَى أَهْلِهِمْ **Ailelerine** *(Daha?)* وَفَرَّغُوا أَوْعِيَتَهُمْ Kaplarını çıkardıklarında لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ إِلَيْنَا **Belki** bize **dönerler** لِأَنَّهُمْ لَا يَسْتَحِلُّونَ Çünkü onlar helal görmezler *(Neyi?)* إِمْسَاكَهَا Onu almayı

63. فَلَمَّا رَجَعُوا **Ne zaman ki döndüler** *(Kime?)* إِلَى أَبِيهِمْ **Babalarına** قَالُوا **Dediler**

ki; يَا اَبَانَا **Ey babamız** مُنِعَ **Yasaklandı** *(Kimden?)* مِنَّا **Bizden** *(Ne?)* الْكَيْلُ **Ölçek** إِنْ لَمْ تُرْسِلْ أَخَانَا Şayet kardeşimizi göndermezsen *(Kime?)* إِلَيْهِ O'na فَأَرْسِلْ **Gönder** *(Kimle?)* مَعَنَا **Bizimle** *(Kimi?)* اَخَانَا **Kardeşimizi** نَكْتَلْ **Ölçek alalım** بِالنُّونِ وَالْيَاءِ Nun ve Ya ile okunmuştur وَإِنَّا **Ve muhakkak ki biz** لَهُ **O'nu** لَحَافِظُونَ **Koruyucuyuz**

﴿قَالَ هَلْ﴾ مَا ﴿اٰمَنُكُمْ عَلَيْهِ اِلَّا كَمَآ اَمِنْتُكُمْ عَلٰٓى اَخِيهِ﴾ يُوسُفَ ﴿مِنْ قَبْلُ﴾ وَقَدْ فَعَلْتُمْ بِهِ مَا فَعَلْتُمْ ﴿فَاللّٰهُ خَيْرٌ حٰفِظًا﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ «حَافِظًا» تَمْيِيزٌ كَقَوْلِهِمْ لِلّٰهِ دَرُّهُ فَارِسًا ﴿وَهُوَ اَرْحَمُ الرّٰاحِمِينَ ﴿٦٤﴾﴾ فَأَرْجُو أَنْ يَمُنَّ بِحِفْظِهِ ﴿وَلَمَّا فَتَحُوا مَتَاعَهُمْ وَجَدُوا بِضَاعَتَهُمْ رُدَّتْ اِلَيْهِمْ قَالُوا يٰٓا اَبَانَا مَا نَبْغِي﴾ مَا اسْتِفْهَامِيَّةٌ أَيْ أَيَّ شَيْءٍ نَطْلُبُ مِنْ إِكْرَامِ الْمَلِكِ أَعْظَمَ مِنْ هٰذَا وَقُرِئَ بِالْفَوْقَانِيَّةِ خِطَابًا لِيَعْقُوبَ وَكَانُوا ذَكَرُوا لَهُ إِكْرَامَهُ لَهُمْ ﴿هٰذِهِ بِضَاعَتُنَا رُدَّتْ اِلَيْنَا وَنَمِيرُ اَهْلَنَا﴾ نَأْتِي بِالْمِيرَةِ لَهُمْ وَهِيَ الطَّعَامُ ﴿وَنَحْفَظُ اَخَانَا وَنَزْدَادُ كَيْلَ بَعِيرٍ﴾ لِأَخِينَا ﴿ذٰلِكَ كَيْلٌ يَسِيرٌ ﴿٦٥﴾﴾ سَهْلٌ عَلَى الْمَلِكِ لِسَخَائِهِ ﴿قَالَ لَنْ اُرْسِلَهُ مَعَكُمْ حَتّٰى تُؤْتُونِ مَوْثِقًا﴾ عَهْدًا ﴿مِنَ اللّٰهِ﴾ بِأَنْ تَحْلِفُوا ﴿لَتَاْتُنَّنِي بِهٖٓ اِلَّآ اَنْ يُحَاطَ بِكُمْ﴾ بِأَنْ تَمُوتُوا أَوْ تُغْلَبُوا فَلَا تُطِيقُوا الْإِتْيَانَ بِهِ فَأَجَابُوهُ إِلَى ذٰلِكَ ﴿فَلَمَّآ اٰتَوْهُ مَوْثِقَهُمْ﴾ بِذٰلِكَ ﴿قَالَ اللّٰهُ عَلٰى مَا نَقُولُ﴾ نَحْنُ وَأَنْتُمْ ﴿وَكِيلٌ ﴿٦٦﴾﴾ شَهِيدٌ وَأَرْسَلَهُ مَعَهُمْ ﴿وَقَالَ يٰبَنِيَّ لَا تَدْخُلُوا﴾ مِصْرَ ﴿مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ وَادْخُلُوا مِنْ اَبْوَابٍ مُتَفَرِّقَةٍ﴾ لِئَلَّا تُصِيبَكُمُ الْعَيْنُ ﴿وَمَآ اُغْنِي﴾ أَدْفَعُ ﴿عَنْكُمْ﴾ بِقَوْلِي ذٰلِكَ ﴿مِنَ اللّٰهِ مِنْ﴾ صِلَةٌ ﴿شَيْءٍ﴾ قَدَّرَهُ عَلَيْكُمْ وَإِنَّمَا ذٰلِكَ شَفَقَةٌ ﴿اِنِ﴾ مَا ﴿الْحُكْمُ اِلَّا لِلّٰهِ﴾ وَحْدَهُ ﴿عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ﴾ بِهِ وَثِقْتُ ﴿وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿٦٧﴾﴾ قَالَ تَعَالَى ﴿وَلَمَّا دَخَلُوا مِنْ حَيْثُ اَمَرَهُمْ اَبُوهُمْ﴾ أَيْ مُتَفَرِّقِينَ ﴿مَا كَانَ يُغْنِي عَنْهُمْ مِنَ اللّٰهِ﴾ أَيْ قَضَائِهِ ﴿مِنْ﴾ صِلَةٌ ﴿شَيْءٍ اِلَّا﴾ لٰكِنْ ﴿حَاجَةً فِي نَفْسِ يَعْقُوبَ قَضٰيهَا﴾ وَهِيَ إِرَادَةُ دَفْعِ الْعَيْنِ شَفَقَةً ﴿وَاِنَّهُ لَذُو عِلْمٍ لِمَا عَلَّمْنٰهُ﴾ لِتَعْلِيمِنَا إِيَّاهُ ﴿وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ﴾ وَهُمُ الْكُفَّارُ ﴿لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦٨﴾﴾ إِلْهَامَ اللّٰهِ لِأَصْفِيَائِهِ ﴿وَلَمَّا دَخَلُوا عَلٰى يُوسُفَ اٰوٰٓى﴾ ضَمَّ ﴿اِلَيْهِ اَخَاهُ قَالَ اِنِّي اَنَا اَخُوكَ فَلَا تَبْتَئِسْ﴾ تَحْزَنْ ﴿بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٦٩﴾﴾ مِنَ الْحَسَدِ لَنَا وَأَمَرَهُ أَنْ لَا يُخْبِرَهُمْ وَتَوَاطَأَ مَعَهُ عَلَى أَنَّهُ سَيَحْتَالُ عَلَى أَنْ يُبْقِيَهُ عِنْدَهُ

TÜRKÇE ANLAMI

64. (Ya'kub) dedi ki: "Daha önce kardeşi Yusuf **hakkında size ne kadar güvendiysem** ki, ona yaptığınızı yapmıştınız **bunun hakkında da size ancak o kadar güvenirim! Allah koruma yönünden en hayırlısıdır.**[1] **O, merhamet edenlerin en merhametlisidir.** Onun korunmasını nasip edeceğini umuyorum.

65. Yüklerini açtıklarında sermayelerinin kendilerine geri verildiğini

[1] حِفْظًا kelimesi diğer bir kıraatte حَافِظًا şeklinde okunur. Her iki durumda da temyizdir. لِلّٰهِ دَرُّهُ فَارِسًا misalinde olduğu gibi.

gördüler. Dediler ki: "Ey babamız! Daha ne istiyoruz. Hükümdarın bundan daha fazla neyi ikram etmesini isteyebiliriz ki? **İşte sermayemiz de bize geri verilmiş. Ailemize erzak alır** onlara yiyecek getirir, **kardeşimizi korur ve** onun için **bir deve yükü de fazla alırız. Çünkü bu** cömert olan Aziz'e kolay **az bir miktardır."**

66. **(Ya'kub):** "Ölmeniz veya mağlup olmanız sebebiyle **kuşatılmanız** ve böylece onu geri getirmeye imkan bulamamanız **hariç, onu bana mutlaka getireceğinize dair Allah adına** yemin etmek suretiyle **bana sağlam bir söz vermediğiniz takdirde onu sizinle beraber göndermem!" dedi.** Onlar da bunu kabul ettiler. **Ona** kardeşlerini getireceklerine dair **söz verdiklerinde "Allah,** sizin ve bizim **söylediklerimize vekildir"** şahittir **dedi** ve onu ağabeyleriyle birlikte gönderdi.

67. **Ve dedi ki: "Ey oğullarım!** Mısır'a **hepiniz bir kapıdan girmeyin, ayrı ayrı kapılardan girin** ki, size nazar değmesin. **Ama** bu sözümle **Allah'tan (gelecek)** size takdir ettiği **hiçbir şeyi**[1] **sizden savamam** defedemem. Bu sadece bir şefkattir. **Hüküm sadece** tek olan **Allah'a aittir. Yalnız O'na dayandım.** O'na güvendim. **Tevekkül edenler yalnız O'na dayansınlar.**

68. Allah Teâlâ buyurdu ki: **Babalarının kendilerine emrettiği yerden** ayrı ayrı **girdiklerinde, Allah'**ın kazasın**dan gelecek hiçbir şeyi**[2] **onlardan defedecek olmadı; ancak**[3] **Ya'kub'un içindeki bir dileği** şefkatinden dolayı onları nazardan koruma isteğini **yerine getirmiş oldu. Şüphesiz o, kendisine öğrettiğimiz için**[4] **ilim sahibiydi. Fakat insanların çoğu** ki, onlar kafirlerdir, Allah'ın seçkin kullarına ilhamını **bilmezler.**

69. **Yusuf'un yanına girdiklerinde, öz kardeşini yanına aldı ve dedi ki: "Ben senin kardeşinim, onların yaptıklarına** bizi çekememelerine **üzülme."** Bunu da onlara bildirmemesini emretti. Ve onu yanında tutmak için bir oyun yapacağına dair onunla anlaştı.

KELİME ANLAMI

64. قَالَ **Dedi ki;** هَلْ مَا اٰمَنُكُمْ **Size güvenir miyim?** Hel, Mâ manasındadır *(Kim hakkında?)* عَلَيْهِ **O'nun hakkında** اِلَّا **Ancak (size güvenirim)** *(Ne kadar?)* كَمَا اَمِنْتُكُمْ **Size güvendiğim kadar** *(Kim hakkında?)* عَلٰى اَخِيهِ يُوسُفَ **O'nun kardeşi** Yusuf **hakkında** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلُ **Daha önce** وَقَدْ فَعَلْتُمْ بِهٖ مَا فَعَلْتُمْ O'na da

[1] مِنْ شَيْءٍ terkibindeki مِنْ harf-i ceri zaittir.
[2] مِنْ شَيْءٍ terkibindeki مِنْ harf-i ceri zaittir.
[3] اِلَّا حَاجَةً terkibindekiاِلَّا kelimesi لٰكِنْ (istisna-i munkatı) manasındadır.
[4] لِمَا عَلَّمْنَاهُ terkibi لِتَعْلِيمِنَا اِيَّاهُ şeklinde (mastar tevilinde)dir.

yaptığınızı yapmıştınız فَاللهُ **Allah** *(Nedir?)* خَيْرٌ **En hayırlıdır** *(Ne bakımdan?)* حِفْظًا **Koruma bakımından** وَفِي قِرَاءَةٍ حَافِظًا Bir kıraatte, حَافِظًا şeklinde okunmuştur كَقَوْلِهِمْ لِلهِ دَرُّهُ فَارِسًا تَمْيِيزٌ (Her iki kıraatte de) bu kelime temyizdir *(Ne gibi?)* cümlesi(ndeki فَارِسًا kelimesinin temyiz olması) gibi وَهُوَ **Ve O Allah** *(Nedir?)* أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ **Acıyanların en merhametlisidir** فَأَرْجُو Ben umuyorum *(Neyi?)* أَنْ يَمُنَّ İhsan etmesini *(Neyi?)* بِحِفْظِهِ O'nu korumayı

65. وَلَمَّا **Ne zaman ki** فَتَحُوا **Açtılar** *(Neyi?)* مَتَاعَهُمْ **Eşyalarını** وَجَدُوا **Buldular** *(Neyi?)* بِضَاعَتَهُمْ **Sermayelerini** *(Ne olduğu halde?)* رُدَّتْ **İade edilmiş olduğu halde** *(Kime?)* إِلَيْهِمْ **Kendilerine** قَالُوا **Dediler ki;** يَا أَبَانَا **Ey babamız** مَا نَبْغِي **Daha ne istiyoruz** مَا اسْتِفْهَامِيَّةٌ Mâ, istifham içindir أَيِّ شَيْءٍ Yani hangi şeyi? نَطْلُبُ İsteyebiliriz *(Neden olan şeyi?)* مِنْ إِكْرَامِ الْمَلِكِ Melik'in ikramından *(Öyle şey ki)* أَعْظَمَ مِنْ هٰذَا Bundan daha büyük وَقُرِئَ Bir kıraatte okunmuştur *(Ne ile?)* بِالْفَوْقَانِيَّةِ Noktaların üstte bulunmasıyla *(Ne olarak?)* وَكَانُوا خِطَابًا لِيَعْقُوبَ Yakub'a hitaben ذَكَرُوا لَهُ O'na (Yakub) anlatmışlardı *(Neyi?)* إِكْرَامَهُ لَهُمْ O'nun (Yusuf) kendilerine ikramda bulunduğunu هٰذِهِ **Bu** *(Ondan bedel?)* بِضَاعَتُنَا **Bizim sermayemiz** *(Nedir?)* رُدَّتْ إِلَيْنَا **Bize geri verilmiş!** وَنَمِيرُ **Erzak alırız** *(Kime?)* أَهْلَنَا **Ailemize** نَأْتِي بِالْمِيرَةِ لَهُمْ Onlara erzak getiririz وَهِيَ الطَّعَامُ O da yiyecektir وَنَحْفَظُ **Ve koruruz** *(Kimi?)* أَخَانَا **Kardeşimizi** *(Daha?)* وَنَزْدَادُ **Fazla alırız** *(Ne kadar?)* كَيْلَ بَعِيرٍ **Bir deve yükü** *(Kim için?)* لِأَخِينَا Kardeşimiz için ذٰلِكَ **Zaten bu** *(Nedir?)* كَيْلٌ يَسِيرٌ **Az bir miktardır** سَهْلٌ Basittir *(Kime?)* عَلَى الْمَلِكِ Azize *(Niçin?)* لِسَخَائِهِ Eli açık olduğu için

66. قَالَ **(Yakub) dedi ki;** لَنْ أُرْسِلَهُ **O'nu asla göndermem** *(Kimle?)* مَعَكُمْ **Sizinle** حَتَّى تُؤْتُونِ **Ta ki bana verinceye kadar** *(Ne?)* مَوْثِقًا **Söz** عَهْدًا Yemin *(Kimden?)* مِنَ اللهِ **Allah'tan** *(Ne şekilde?)* بِأَنْ تَحْلِفُوا Yemin etmek suretiyle *(Ne diye?)* لَتَأْتُنَّنِي **Mutlaka bana getireceksiniz diye** *(Kimi?)* بِهِ **O'nu** إِلَّا **Ancak başka** *(Ne başka?)* أَنْ يُحَاطَ بِكُمْ **Kuşatılmanız** *(Ne sebebiyle?)* بِأَنْ تَمُوتُوا Ölmeniz أَوْ تُغْلَبُوا Veya Mağlup düşmeniz فَلَا تُطِيقُوا Ve güç yetirememeniz sebebiyle *(Neye?)* الْإِتْيَانَ بِهِ O'nu getirmeye فَأَجَابُوهُ O'na icabet ettiler *(Neye?)* إِلَى ذٰلِكَ Bu söze dair فَلَمَّا **Ne zaman ki** آتَوْهُ **O'na getirdiler** *(Neyi?)* مَوْثِقَهُمْ **Yeminlerini** *(Ne hususta?)*

بِذٰلِكَ Bu hususta قَالَ **(Yakub) dedi ki;** اللّٰهُ **Allah** عَلٰى مَا **O şeylere ki** نَقُولُ **Söylüyoruz** *(Yani)* نَحْنُ وَأَنْتُمْ Biz ve siz *(Nedir?)* وَكِيلٌ **Vekildir** شَهِيدٌ Şahittir وَأَرْسَلَهُ Ve O'nu (Bünyamin'i) gönderdi *(Kimle?)* مَعَهُمْ Onlarla birlikte

67. وَقَالَ **(Yakub) dedi ki;** يَا بَنِيَّ **Ey oğullarım** لَا تَدْخُلُوا **Girmeyin** *(Nereye?)* مِصْرَ Şehre *(Nereden?)* مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ **Bir kapıdan** وَادْخُلُوا **Girin** *(Nereden?)* مِنْ أَبْوَابٍ **Kapılardan** *(Öyle kapılar ki)* مُتَفَرِّقَةٍ **Farklı farklı** *(Niye?)* لِئَلَّا تُصِيبَكُمْ Size değmesin diye *(Ne?)* الْعَيْنُ Göz وَمَا أُغْنِي **Gerçi ben engelleyemem** أَدْفَعُ Def edemem *(Kimden?)* عَنْكُمْ **Sizden** *(Ne ile?)* بِقَوْلِي ذٰلِكَ Bu sözümle *(Kim tarafından?)* مِنَ اللّٰهِ **Allah tarafından** *(Neyi engelleyemem?)* مِنْ شَيْءٍ **Bir şeyi** صِلَةٌ Min, sıladır *(Öyle şeyi ki)* قَدَّرَهُ عَلَيْكُمْ (Allah) size takdir etti وَإِنَّمَا ذٰلِكَ Ancak bu (sözüm) *(Nedir?)* شَفْقَةٌ Bir şefkattir إِنِ مَا الْحُكْمُ **Hüküm değildir** İn, Mâ manasındadır إِلَّا لِلّٰهِ **Ancak Allah içindir** *(Ne olduğu halde?)* وَحْدَهُ Tek عَلَيْهِ **O'na** تَوَكَّلْتُ بِهِ O'na **Tevekkül ettim** وَثِقْتُ Güvendim وَعَلَيْهِ **Ve O'na** فَلْيَتَوَكَّلِ **Tevekkül etsin** *(Kimler?)* الْمُتَوَكِّلُونَ **Tevekkül edenler** قَالَ تَعَالَى Allah Teâlâ dedi ki;

68. وَلَمَّا **Ne zaman ki** دَخَلُوا **(Şehre) girdiler** *(Nereden?)* مِنْ حَيْثُ أَمَرَهُمْ **Onlara emrettiği yerden** *(Kim?)* أَبُوهُمْ **Babaları** أَيْ مُتَفَرِّقِينَ Yani ayrı ayrı مَا كَانَ يُغْنِي **(Fakat bu) engelleyemezdi** *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Kim tarafından?)* مِنَ اللّٰهِ **Allah tarafından** أَيْ قَضَائِهِ Yani Allah'ın kazasından *(Neyi engelleyemezdi?)* مِنْ شَيْءٍ **Hiçbir şeyi** زَائِدَةٌ Min, zaittir إِلَّا **Ancak** لٰكِنْ İllâ, Lakin manasındadır حَاجَةً **Bir dilekti** *(Nerede olan?)* فِي نَفْسِ يَعْقُوبَ **Yakub'un nefsinde olan** *(Öyle dilek ki)* قَضٰيهَا **Onu açığa vurdu** وَهِيَ Bu (dilek) *(Nedir?)* إِرَادَةُ دَفْعِ الْعَيْنِ Göz değmemesini istemektir *(Niçin?)* شَفْقَةً Şefkat (gösterdiği) için وَإِنَّهُ **Muhakkak ki O (Yakub)** لَذُو عِلْمٍ **İlim sahibiydi** *(Niçin?)* لِمَا عَلَّمْنَاهُ **O'na öğrettiğimizden dolayı** لِتَعْلِيمِنَا إِيَّاهُ O'na öğrettiğimizden dolayı وَلٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ **Fakat insanların çoğu** وَهُمُ الْكُفَّارُ Onlar da kâfirlerdir لَا يَعْلَمُونَ **Bilmezler** *(Neyi?)* إِلْهَامَ اللّٰهِ Allah'ın ilhamını *(Kime?)* لِأَصْفِيَائِهِ Seçkin kullarına

69. وَلَمَّا **Ne zaman ki** دَخَلُوا **Girdiler** عَلٰى يُوسُفَ **Yusuf'(un huzurun)a** آوٰى إِلَيْهِ **Kendi yanına aldı** ضَمَّ Bağrına bastı *(Kimi?)* أَخَاهُ **Kardeşini** قَالَ **Ve şöyle dedi**

إِنِّي **Muhakkak ki ben** أَنَا **Ben** أَخُوكَ **Senin kardeşinim** فَلَا تَبْتَئِسْ **Artık üzülme** تَحْزَنْ Hüzünlenme بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ **Onların yaptıklarına** *(Onlar da neden ibarettir?)* مِنَ الْحَسَدِ لَنَا Bize olan hasetten وَأَمَرَهُ Ve O'na emretti *(Neyi?)* أَنْ لَا يُخْبِرَهُمْ Kardeşlerine anlatmamasını وَتَوَاطَأَ مَعَهُ Ve O'nunla anlaştı *(Ne hususta?)* عَلَى أَنَّهُ سَيَحْتَالُ Hile yapacağı hususunda *(Ne üzerine?)* عَلَى أَنْ يُبْقِيَهُ O'nu bırakmak üzerine *(Nerede?)* عِنْدَهُ Kendi yanında

﴿فَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَازِهِمْ جَعَلَ السِّقَايَةَ﴾ هِيَ صَاعٌ مِنْ ذَهَبٍ مُرَصَّعٌ بِالْجَوْهَرِ ﴿فِي رَحْلِ أَخِيهِ﴾ بِنْيَامِينَ ﴿ثُمَّ أَذَّنَ مُؤَذِّنٌ﴾ نَادَى مُنَادٍ بَعْدَ انْفِصَالِهِمْ عَنْ مَجْلِسِ يُوسُفَ ﴿أَيَّتُهَا الْعِيرُ﴾ الْقَافِلَةُ ﴿إِنَّكُمْ لَسَارِقُونَ ﴿٧٠﴾﴾ ﴿قَالُوا وَ﴾ قَدْ ﴿أَقْبَلُوا عَلَيْهِمْ مَاذَا﴾ مَا الَّذِي ﴿تَفْقِدُونَ﴾ هُ ﴿٧١﴾ ﴿قَالُوا نَفْقِدُ صُوَاعَ﴾ صَاعَ ﴿الْمَلِكِ وَلِمَنْ جَاءَ بِهِ حِمْلُ بَعِيرٍ﴾ مِنَ الطَّعَامِ ﴿وَأَنَا بِهِ﴾ بِالْحِمْلِ ﴿زَعِيمٌ ﴿٧٢﴾﴾ كَفِيلٌ ﴿قَالُوا تَاللَّهِ﴾ قَسَمٌ فِيهِ مَعْنَى التَّعَجُّبِ ﴿لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا جِئْنَا لِنُفْسِدَ فِي الْأَرْضِ وَمَا كُنَّا سَارِقِينَ ﴿٧٣﴾﴾ مَا سَرَقْنَا قَطُّ ﴿قَالُوا﴾ أَيِ الْمُؤَذِّنُ وَأَصْحَابُهُ ﴿فَمَا جَزَاؤُهُ﴾ أَيِ السَّارِقِ ﴿إِنْ كُنْتُمْ كَاذِبِينَ ﴿٧٤﴾﴾ فِي قَوْلِكُمْ مَا كُنَّا سَارِقِينَ وَوُجِدَ فِيكُمْ ﴿قَالُوا جَزَاؤُهُ﴾ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ ﴿مَنْ وُجِدَ فِي رَحْلِهِ﴾ يُسْتَرَقُّ ثُمَّ أُكِّدَ بِقَوْلِهِ ﴿فَهُوَ﴾ أَيِ السَّارِقُ ﴿جَزَاؤُهُ﴾ أَيِ الْمَسْرُوقِ لَا غَيْرُ وَكَانَتْ سُنَّةَ آلِ يَعْقُوبَ ﴿كَذَلِكَ﴾ الْجَزَاءِ ﴿نَجْزِي الظَّالِمِينَ ﴿٧٥﴾﴾ بِالسَّرِقَةِ فَصَرَّحُوا لِيُوسُفَ بِتَفْتِيشِ أَوْعِيَتِهِمْ ﴿فَبَدَأَ بِأَوْعِيَتِهِمْ﴾ فَفَتَّشَهَا ﴿قَبْلَ وِعَاءِ أَخِيهِ﴾ لِئَلَّا يُتَّهَمَ ﴿ثُمَّ اسْتَخْرَجَهَا﴾ أَيِ السِّقَايَةَ ﴿مِنْ وِعَاءِ أَخِيهِ﴾ قَالَ تَعَالَى ﴿كَذَلِكَ﴾ الْكَيْدِ ﴿كِدْنَا لِيُوسُفَ﴾ عَلَّمْنَاهُ الِاحْتِيَالَ فِي أَخْذِ أَخِيهِ ﴿مَا كَانَ﴾ يُوسُفُ ﴿لِيَأْخُذَ أَخَاهُ﴾ رَقِيقًا عَنِ السَّرِقَةِ ﴿فِي دِينِ الْمَلِكِ﴾ حُكْمِ مَلِكِ مِصْرَ لِأَنَّ جَزَاءَهُ الضَّرْبُ وَتَغْرِيمُ مِثْلَيِ الْمَسْرُوقِ لَا الِاسْتِرْقَاقُ ﴿إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ﴾ أَخْذَهُ بِحُكْمِ أَبِيهِ أَيْ لَمْ يَتَمَكَّنْ مِنْ أَخْذِهِ إِلَّا بِمَشِيئَةِ اللَّهِ بِإِلْهَامِهِ سُؤَالَ إِخْوَتِهِ وَجَوَابَهُمْ بِسُنَّتِهِمْ ﴿نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مَنْ نَشَاءُ﴾ بِالْإِضَافَةِ وَالتَّنْوِينِ [دَرَجَاتٍ مَنْ نَشَاءُ] فِي الْعِلْمِ كَيُوسُفَ ﴿وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ﴾ مِنَ الْمَخْلُوقِينَ ﴿عَلِيمٌ ﴿٧٦﴾﴾ أَعْلَمُ مِنْهُ حَتَّى يَنْتَهِيَ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى ﴿قَالُوا إِنْ يَسْرِقْ فَقَدْ سَرَقَ أَخٌ لَهُ مِنْ قَبْلُ﴾ أَيْ يُوسُفُ فَقَدْ سَرَقَ لِأَبِي أُمِّهِ صَنَمًا مِنْ ذَهَبٍ فَكَسَرَهُ لِئَلَّا يَعْبُدَهُ ﴿فَأَسَرَّهَا يُوسُفُ فِي نَفْسِهِ وَلَمْ يُبْدِهَا﴾ يُظْهِرْهَا ﴿لَهُمْ﴾ وَالضَّمِيرُ لِلْكَلِمَةِ الَّتِي فِي قَوْلِهِ ﴿قَالَ﴾ فِي نَفْسِهِ ﴿أَنْتُمْ شَرٌّ مَكَانًا﴾ مِنْ يُوسُفَ وَأَخِيهِ لِسَرِقَتِكُمْ أَخَاكُمْ مِنْ أَبِيكُمْ وَظُلْمِكُمْ لَهُ ﴿وَاللَّهُ أَعْلَمُ﴾ عَالِمٌ ﴿بِمَا تَصِفُونَ ﴿٧٧﴾﴾ تَذْكُرُونَ مِنْ أَمْرِهِ ﴿قَالُوا يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ إِنَّ لَهُ أَبًا شَيْخًا كَبِيرًا﴾ يُحِبُّهُ أَكْثَرَ مِنَّا وَيَتَسَلَّى بِهِ عَنْ وَلَدِهِ الْهَالِكِ وَيَحْزُنُهُ فِرَاقُهُ ﴿فَخُذْ أَحَدَنَا﴾ اسْتَعْبِدْهُ ﴿مَكَانَهُ﴾ بَدَلًا مِنْهُ ﴿إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٧٨﴾﴾ فِي أَفْعَالِكَ

TÜRKÇE ANLAMI

70. **(Yusuf) onların yükünü hazırladığı zaman su kabını** mücevherlerle süslenmiş altından ölçeği **kardeşi** Binyamin**'in yükü içine koydu!** Onlar Yusuf'un meclisinden ayrıldıktan **sonra bir tellal** haberci: **Ey kafile! Siz hırsızsınız! diye seslendi.**

71. **Onlara dönerek: Ne arıyorsunuz? dediler.**

72. **"Hükümdarın su kabını arıyoruz; onu getirene bir deve yükü** erzak **var" dediler. (İçlerinden biri:) "Ben buna** bir deve yükü erzaka **kefilim" dedi.**

73. Şaşkınlık ifade eden bir yeminle **dediler. "Allah'a and olsun ki, bizim yeryüzünde fesat çıkarmak için gelmediğimizi siz de biliyorsunuz. Biz hırsız da değiliz."** Asla bir şey çalmadık.

74. Tellal ve arkadaşları **dediler ki: "Peki, siz** "Biz hırsız değiliz" sözünüzde **yalancıysanız** ve su kabı sizin yanınızda bulunursa, **bunun** hırsızın **cezası nedir?"**

75. **Dediler ki: "Onun cezası,**[1] **yükünde bulunduğu kişi**nin köle edilme**sidir.** Sonra da bu şu sözle tekit edildi. **İşte o onun** çalınan kabın **cezasıdır.** Başka bir şey değildir. Bu Ya'kub soyunun adeti idi. **Biz** çalmak suretiyle **zulmedenleri işte böyle** cezayla **cezalandırırız."** Ve yüklerini kontrol etmesi için Yusuf'a geri döndüler.

76. **(Yusuf,)** itham edilmesin diye **kardeşinin yükünden önce onların yükleriyle** kontrole **başladı. Sonra da onu,** su kabını **kardeşinin yükünden çıkarttı.** Allah Teâlâ şöyle buyurdu: **İşte biz Yusuf'a böyle bir hile yaptırdık,** kardeşini alması için ona hile öğrettik **yoksa** Mısır **hükümdarının kanununa** hükmüne **göre kardeşini** hırsızlıktan dolayı köle olarak **alamayacaktı.** Zira böyle bir suçun cezası ona göre, kırbaç ve çaldığının iki katı borçlanmaktı, köle olmak değildi. **Ancak Allah'ın** babasının kanunuyla onu almasını **dilemesi hariç.** Yani, onu almaya sadece Allah'ın kendisine kardeşlerine sormasını ilham etmesi ve onların da kendi adetleriyle cevap vermelerini dilemesiyle imkan bulabilmiştir. **Biz** Yusuf gibi **dilediğimiz kişinin** ilimdeki **derecelerini**[2] **yükseltiriz. Zira** mahlukattan **her ilim sahibinin üstünde** ta ki Allah Teâlâ'ya varıncaya kadar ondan **daha iyi bilen birisi vardır.**

77. **Dediler ki: "Eğer o çaldıysa, daha önce onun bir kardeşi** Yusuf **da çalmıştı."** Yusuf annesinin babasının altından bir putunu çalmış ve

---

[1] جَزَاؤُهُ kelimesi mübteda olup haberi مَنْ وُجِدَ terkibidir.

[2] دَرَجَاتٍ مَنْ terkibindeki دَرَجَاتٍ kelimesi izafetli ve tenvinli olarak okunur.

tapınmasın diye onu kırmıştı. **Yusuf bunu**[1] **içinde sakladı, onlara açmadı.** İçinden **dedi ki: "Siz** kardeşinizi babanızdan çalıp ona zulmettiğiniz için Yusuf ve kardeşinden **daha kötü durumdasınız! Allah, sizin anlattığınızı** onun hakkında söylediklerinizi **çok iyi bilir."**

78. **Dediler ki: "Ey aziz! Gerçekten onun çok yaşlı bir babası var.** Onu bizden daha çok seviyor, ölen oğlundan onunla teselli buluyor ve ondan ayrılmak onu üzüyor. **Onun yerine bizim birimizi al** köle edin. **Zira biz seni,** davranışlarında **iyilik edenlerden görüyoruz.**

KELİME ANLAMI

70. فَلَمَّا **Ne zaman ki** جَهَّزَهُمْ **Onlara hazırladı** *(Neyi?)* بِجَهَازِهِمْ **Yüklerini** جَعَلَ **Koydu** *(Neyi?)* السِّقَايَةَ **Su kabını** هِيَ Bu *(Nedir?)* صَاعٌ Su kabıdır *(Neden?)* مِنْ ذَهَبٍ Altından *(Öyle su kabı ki)* مُرَصَّعٌ Süslenmiş *(Ne ile?)* بِالْجَوْهَرِ Mücevherat ile *(Nereye koydu?)* فِي رَحْلِ أَخِيهِ **Kardeşinin yüküne** *(Kimdir O?)* بِنْيَامِينَ Bünyamin'dir ثُمَّ أَذَّنَ **Sonra bağırdı** *(Kim?)* مُؤَذِّنٌ **Bir tellal** نَادَى Seslendi *(Kim?)* مُنَادٍ Bir münadi *(Ne zaman?)* بَعْدَ انْفِصَالِهِمْ Onlar ayrıldıktan sonra *(Nereden?)* عَنْ مَجْلِسِ يُوسُفَ Yusuf'un meclisinden *(Ne diye bağırdı?)* أَيَّتُهَا الْعِيرُ **Ey kervan** الْقَافِلَةُ Kafile إِنَّكُمْ **Muhakkak ki siz** لَسَارِقُونَ **Hırsızsınız**

71. قَالُوا **Dediler ki;** *(Nasıl?)* وَقَدْ أَقْبَلُوا عَلَيْهِمْ **Onlara yönelmiş olarak** *(Ne dediler?)* مَاذَا **Hangi şeyi** مَا Nedir *(Ne?)* الَّذِي O şey ki تَفْقِدُونَ **Arıyorsunuz** *(Neyi?)* هُ Onu

72. قَالُوا **Dediler ki;** نَفْقِدُ **Arıyoruz** *(Neyi?)* صُوَاعَ صَاعَ الْمَلِكِ **Melikın su kabını** وَلِمَنْ جَاءَ **Getirene vardır** *(Neyi?)* بِهِ **Onu** *(Ne vardır?)* حِمْلُ بَعِيرٍ **Bir deve yükü** مِنَ الطَّعَامِ Yiyecek وَأَنَا **Ve ben de** بِهِ **Ona** بِالْحِمْلِ Yüke زَعِيمٌ **Vekilim** كَفِيلٌ Kefilim

73. قَالُوا **Dediler ki;** تَاللَّهِ **Allaha yemin olsun ki** *(Bu kelime nedir?)* قَسَمٌ Yemindir *(Öyle yemin ki)* فِيهِ مَعْنَى التَّعَجُّبِ İçinde şaşkınlık manası vardır لَقَدْ عَلِمْتُمْ **Muhakkak siz de biliyorsunuz** *(Neyi?)* مَا جِئْنَا **Bizim gelmediğimizi** *(Niçin?)* لِنُفْسِدَ **Fesat çıkarmak için** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Bu ülkede** وَمَا كُنَّا **Ve biz değiliz** *(Ne?)* سَارِقِينَ **Hırsız** مَا سَرَقْنَا قَطُّ Asla bir şey çalmadık

[1] وَأَسَرَّهَا cümlesindeki zamir ileride gelen "Siz daha kötü durumdasınız" sözüne yöneliktir.

74. قَالُوا **Dediler ki;** فَمَا جَزَاؤُهُ أَيِ الْمُؤَذِّنُ وَأَصْحَابُهُ Yani tellal ve yanındakiler **Cezası nedir?** أَيِ السَّارِقِ Yani hırsızın إِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz** *(Ne iseniz?)* كَاذِبِينَ **Yalancılar** *(Nerede?)* فِي قَوْلِكُمْ مَا كُنَّا سَارِقِينَ "Biz hırsız değiliz" sözünüzde وُوُجِدَ فِيكُمْ Ve (Su kabı) sizde bulunursa

75. قَالُوا **Dediler ki;** جَزَاؤُهُ **Onun cezası** *(Bu kelime nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır خَبَرُهُ Haberi *(Nedir?)* مَنْ **O kişidir ki** وُجِدَ **(Su kabı) bulundu** *(Nerede?)* فِي رَحْلِهِ **Onun yükünde** يُسْتَرَقُّ (O kişi) köleleştirilir ثُمَّ أُكِّدَ بِقَوْلِهِ Sonra şu sözü ile tekitledi فَهُوَ **O kişi** أَيِ السَّارِقُ Yani hırsız *(Nedir?)* جَزَاؤُهُ **Onun cezasıdır** أَيِ الْمَسْرُوقِ Yani çalınan eşyanın وَكَانَتْ سُنَّةَ آلِ يَعْقُوبَ لَا غَيْرُ Başka bir şey değil Bu, Yakup soyunun uyguladığı kanundu كَذَلِكَ **Bu şekilde** نَجْزِي الْجَزَاءِ Bu cezayla **Cezalandırırız** *(Kimi?)* الظَّالِمِينَ **Zalim olanları** *(Ne ile?)* بِالسَّرِقَةِ Hırsızlık yapmak ile فَصَرَّحُوا لِيُوسُفَ Yusuf'a izin verdiler *(Niçin?)* بِتَفْتِيشِ أَوْعِيَتِهِمْ Kaplarını araştırması için

76. فَبَدَأَ **(Yusuf aramaya) başladı** *(Neyi?)* بِأَوْعِيَتِهِمْ **Onlarını kaplarını** فَفَتَّشَهَا Ve onları teftiş etti *(Neden önce?)* قَبْلَ وِعَاءِ أَخِيهِ **Kardeşinin yükünden önce** *(Niye?)* لِئَلَّا يُتَّهَمَ Şüphelenilmesin diye ثُمَّ اسْتَخْرَجَهَا **Sonra onu çıkardı** أَيِ السِّقَايَةَ Yani su kabını *(Nereden?)* مِنْ وِعَاءِ أَخِيهِ **Kardeşinin yükünden** قَالَ تَعَالَى Allah Teâlâ (şöyle) buyurdu كَذَلِكَ الْكَيْدِ **İşte böyle** bir tedbir كِدْنَا **Planladık** *(Kim için?)* لِيُوسُفَ **Yusuf için** عَلَّمْنَاهُ O'na öğrettik *(Ne?)* الْاِحْتِيَالَ Kurnazlık *(Ne hususta?)* فِي أَخْذِ أَخِيهِ Kardeşini ele geçirmesi hususunda مَا كَانَ **(Yoksa) Olamazdı** *(Kim?)* يُوسُفُ Yusuf *(Ne?)* لِيَأْخُذَ أَخَاهُ **Kardeşini tutabilir (olamazdı)** *(Ne olarak?)* رَقِيقًا عَنِ السَّرِقَةِ Hırsızlık yaptı diye köle olarak *(Neye göre?)* فِي دِينِ الْمَلِكِ **Melikin kanununa göre** حُكْمِ مَلِكِ مِصْرَ Mısır Krallığı kanununa göre *(Niye?)* لِأَنَّ جَزَاءَهُ Çünkü onun cezası *(Neye göre?)* عِنْدَهُ Ona göre *(Nedir?)* الضَّرْبُ Dövmektir *(Daha?)* وَتَغْرِيمُ مِثْلَيِ الْمَسْرُوقِ Çalınanın iki misliyle borçlandırmaktır لَا الْاِسْتِرْقَاقُ Yoksa köleleştirmek değil إِلَّا **Ancak müstesnadır** *(Ne?)* أَنْ يَشَاءَ اللهُ **Allah'ın dilemesi** *(Neyi?)* أَخْذَهُ O'nu alıkoymasını *(Ne ile?)* بِحُكْمِ أَبِيهِ Babasının kanunu ile أَيْ لَمْ يَتَمَكَّنْ Yani güç yetiremedi *(Neye?)* مِنْ أَخْذِهِ Onu almaya إِلَّا Ancak güç yetirebildi *(Ne ile?)* بِمَشِيئَةِ اللهِ Allah'ın istemesiyle *(Neyi?)* بِإِلْهَامِهِ O'na (Yusuf) ilham

etmesini *(Ne ilham etmesini?)* سُؤَالَ إِخْوَتِهِ Kardeşlerine sormasını *(Daha neyi istemesiyle?)* وَجَوَابَهُمْ Onların da cevap vermelerini *(Neye göre?)* بِسُنَّتِهِمْ Kendi kanunlarına göre نَرْفَعُ **Yükseltiriz** دَرَجَاتِ مَنْ **O kimselerin derecelerini ki** نَشَاءُ **Diliyoruz** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالْإِضَافَةِ وَالتَّنْوِينِ İzafet ve tenvinle okunmuştur *(Nerede yükseltiriz?)* فِي الْعِلْمِ İlimde *(Kim gibi?)* كَيُوسُفَ Yusuf gibi وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ **Ve her ilim sahibinin üstünde vardır** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمَخْلُوقِينَ Yaratıklardan *(Ne vardır?)* عَلِيمٍ **Daha iyi bilen** أَعْلَمُ مِنْهُ Ondan daha bilgili حَتَّى يَنْتَهِيَ إِلَى اللهِ تَعَالَى Allah'a varıncaya kadar

77. قَالُوا **Dediler ki;** إِنْ يَسْرِقْ **Eğer çalmışsa** فَقَدْ سَرَقَ **Muhakkak ki çalmıştı** *(Kim?)* أَخٌ **Kardeşi** *(Kimin?)* لَهُ **O'nun** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** أَيْ يُوسُفُ Yani Yusuf فَقَدْ سَرِقَ Yusuf çalmıştı لِأَبِي أُمِّهِ Annesinin babasının صَنَمًا Bir putunu *(Neden olan?)* مِنْ ذَهَبٍ Altından فَكَسَرَهُ Ve onu kırmıştı *(Niçin?)* لِئَلَّا يَعْبُدَهُ Ona ibadet etmemesi için فَأَسَرَّهَا **Bunu gizledi** *(Kim?)* يُوسُفُ **Yusuf** *(Nerede?)* فِي نَفْسِهِ **İçinde** وَالضَّمِيرُ لَهُمْ **Onlara** يُظْهِرْهَا Belli etmedi *(Kime?)* وَلَمْ يُبْدِهَا **Ve onu açmadı** *(Neye aittir?)* لِلْكَلِمَةِ الَّتِي فِي قَوْلِهِ Buradaki zamir Onun şu sözündeki kelimeye aittir; قَالَ **(Yusuf) dedi ki;** فِي نَفْسِهِ İçinden أَنْتُمْ شَرٌّ **Siz Daha kötüsünüz** *(Ne itibarıyla?)* مَكَانًا **Durum itibarıyla** *(Kimden?)* مِنْ يُوسُفَ وَأَخِيهِ Yusuf ve kardeşinden *(Niçin?)* لِسَرِقَتِكُمْ أَخَاكُمْ Kardeşinizi çaldığınız için *(Kimden?)* مِنْ أَبِيكُمْ Babanızdan *(Daha?)* وَظُلْمِكُمْ Zulmettiğiniz için *(Kime?)* لَهُ O'na وَاللهُ **Allah** *(Nedir?)* أَعْلَمُ **En iyi bilendir** عَالِمٌ Bilicidir *(Neyi?)* بِمَا **O şeyi ki** تَصِفُونَ **Anlatıyorsunuz** تَذْكُرُونَ مِنْ أَمْرِهِ Onun hakkında konuştuğunu şeyleri

78. قَالُوا **Dediler ki;** يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ **Ey Aziz** إِنَّ لَهُ أَبًا **Muhakkak ki O'nun babası var** *(Öyle babası ki)* شَيْخًا كَبِيرًا **Yaşlı, kocamış** يُحِبُّهُ O'nu seviyor أَكْثَرَ مِنَّا Bizden daha çok وَيَتَسَلَّى بِهِ Ve O'nunla teselli buluyor *(Kimden?)* عَنْ وَلَدِهِ الْهَالِكِ Helak olan oğlundan *(Daha?)* وَيَحْزُنُهُ O'nu üzüyor *(Ne?)* فِرَاقُهُ O'ndan ayrı kalmak فَخُذْ **Alıkoy** *(Kimi?)* أَحَدَنَا **Birimizi** اِسْتَعْبِدْهُ O'nu köle yap مَكَانَهُ **O'nun yerine** بَدَلًا مِنْهُ O'nun karşılığında إِنَّا **Muhakkak ki biz** نَرَيكَ **Seni görüyoruz** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُحْسِنِينَ **İyilik edenlerden** *(Nerede?)* أَفْعَالِكَ فِي İşlerinde

﴿قَالَ مَعَاذَ اللهِ﴾ نَصْبٌ عَلَى الْمَصْدَرِ حُذِفَ فِعْلُهُ وَأُضِيفَ إِلَى الْمَفْعُولِ أَيْ نَعُوذُ بِاللهِ مِنْ ﴿اَنْ نَاْخُذَ اِلَّا مَنْ وَجَدْنَا مَتَاعَنَا عِنْدَهُ﴾ لَمْ يَقُلْ مَنْ سَرَقَ تَحَرُّزًا مِنَ الْكَذِبِ ﴿اِنَّآ اِذًا﴾ إِنْ أَخَذْنَا غَيْرَهُ ﴿لَظَالِمُونَ ﴿٧٩﴾﴾ ﴿فَلَمَّا اسْتَيْئَسُوا﴾ يَئِسُوا ﴿مِنْهُ خَلَصُوا﴾ اِعْتَزَلُوا ﴿نَجِيًّا﴾ مَصْدَرٌ يَصْلَحُ لِلْوَاحِدِ وَغَيْرِهِ أَيْ يُنَاجِي بَعْضُهُمْ بَعْضًا ﴿قَالَ كَبِيرُهُمْ﴾ سِنًّا رُوبِيلُ أَوْ رَأْيًا يَهُوذَا ﴿اَلَمْ تَعْلَمُوٓا اَنَّ اَبَاكُمْ قَدْ اَخَذَ عَلَيْكُمْ مَوْثِقًا﴾ عَهْدًا ﴿مِنَ اللهِ﴾ فِي أَخِيكُمْ ﴿وَمِنْ قَبْلُ مَا﴾ زَائِدَةٌ ﴿فَرَّطْتُمْ فِي يُوسُفَ﴾ وَقِيلَ مَا مَصْدَرِيَّةٌ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ مِنْ قَبْلُ ﴿فَلَنْ اَبْرَحَ﴾ أُفَارِقَ ﴿الْاَرْضَ﴾ أَرْضَ مِصْرَ ﴿حَتّٰى يَاْذَنَ لِي اَبِي﴾ بِالْعَوْدَةِ إِلَيْهِ ﴿اَوْ يَحْكُمَ اللهُ لِي﴾ بِخَلَاصِ أَخِي ﴿وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ ﴿٨٠﴾﴾ أَعْدَلُهُمْ ﴿اِرْجِعُوٓا اِلٰى اَبِيكُمْ فَقُولُوا يٰٓاَبَانَآ اِنَّ ابْنَكَ سَرَقَ وَمَا شَهِدْنَآ﴾ عَلَيْهِ ﴿اِلَّا بِمَا عَلِمْنَا﴾ تَيَقَّنَّا مِنْ مُشَاهَدَةِ الصَّاعِ فِي رَحْلِهِ ﴿وَمَا كُنَّا لِلْغَيْبِ﴾ لِمَا غَابَ عَنَّا حِينَ إِعْطَاءِ الْمَوْثِقِ ﴿حَافِظِينَ ﴿٨١﴾﴾ وَلَوْ عَلِمْنَا أَنَّهُ يَسْرِقُ لَمْ نَأْخُذْهُ ﴿وَاسْئَلِ الْقَرْيَةَ الَّتِي كُنَّا فِيهَا﴾ هِيَ مِصْرُ أَيْ اَرْسِلْ إِلَى أَهْلِهَا فَاسْئَلْهُمْ ﴿وَالْعِيرَ﴾ أَيْ أَصْحَابَ الْعِيرِ ﴿الَّتِي اَقْبَلْنَا فِيهَا﴾ وَهُمْ قَوْمُ كَنْعَانَ ﴿وَاِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٨٢﴾﴾ فِي قَوْلِنَا فَرَجَعُوا إِلَيْهِ وَقَالُوا لَهُ ذٰلِكَ ﴿قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ﴾ زَيَّنَتْ ﴿لَكُمْ اَنْفُسُكُمْ اَمْرًا﴾ فَفَعَلْتُمُوهُ اِتَّهَمَهُمْ لِمَا سَبَقَ مِنْهُمْ مِنْ أَمْرِ يُوسُفَ ﴿فَصَبْرٌ جَمِيلٌ﴾ صَبْرِي ﴿عَسَى اللهُ اَنْ يَاْتِيَنِي بِهِمْ﴾ بِيُوسُفَ وَأَخَوَيْهِ ﴿جَمِيعًا اِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ﴾ بِحَالِي ﴿الْحَكِيمُ ﴿٨٣﴾﴾ فِي صُنْعِهِ ﴿وَتَوَلّٰى عَنْهُمْ﴾ تَارِكًا خِطَابَهُمْ ﴿وَقَالَ يٰٓاَسَفٰى﴾ اَلْأَلِفُ بَدَلٌ مِنْ يَاءِ الْإِضَافَةِ أَيْ يَا حُزْنِي ﴿عَلٰى يُوسُفَ وَابْيَضَّتْ عَيْنَاهُ﴾ اِنْمَحَقَ سَوَادُهُمَا وَبُدِلَ بَيَاضًا مِنْ بُكَائِهِ ﴿مِنَ الْحُزْنِ﴾ عَلَيْهِ ﴿فَهُوَ كَظِيمٌ ﴿٨٤﴾﴾ مَغْمُومٌ مَكْرُوبٌ لَا يُظْهِرُ كَرْبَهُ ﴿قَالُوا تَاللهِ﴾ لَا ﴿تَفْتَؤُا﴾ تَزَالُ ﴿تَذْكُرُ يُوسُفَ حَتّٰى تَكُونَ حَرَضًا﴾ مُشْرِفًا عَلَى الْهَلَاكِ لِطُولِ مَرَضِكَ وَهُوَ مَصْدَرٌ يَسْتَوِي فِيهِ الْوَاحِدُ وَغَيْرُهُ ﴿اَوْ تَكُونَ مِنَ الْهَالِكِينَ﴾ ﴿٨٥﴾ الْمَوْتٰى ﴿قَالَ﴾ لَهُمْ ﴿اِنَّمَآ اَشْكُوا بَثِّي﴾ هُوَ عَظِيمُ الْحُزْنِ الَّذِي لَا يُصْبَرُ عَلَيْهِ حَتّٰى يُبَثُّ إِلَى النَّاسِ ﴿وَحُزْنِي اِلَى اللهِ﴾ لَا إِلٰى غَيْرِهِ فَهُوَ الَّذِي تَنْفَعُ الشَّكْوٰى إِلَيْهِ ﴿وَاَعْلَمُ مِنَ اللهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨٦﴾﴾ مِنْ أَنَّ رُؤْيَا يُوسُفَ صِدْقٌ وَهُوَ حَيٌّ

TÜRKÇE ANLAMI

79. **Dedi ki: "Maazallah![1] Eşyamızı yanında bulduğumuz[2] kimseden başkasını almaktan** Allah'a sığınırız, **yoksa biz** ondan başkasını alırsak **gerçekten zalimler oluruz!"**

80. **Ondan ümitlerini kesince, sessizce konuşarak**[3] birbirleriyle fısıldaşarak **ayrılıp gittiler** çekildiler. Yaşça büyükleri Rûbîl veya fikirce **büyükleri** Yahûdâ **dedi ki: "Babanızın sizden** kardeşiniz hakkında **Allah adına söz aldığını, daha önce de Yusuf hakkında işlediğiniz kusuru**[4] **bilmiyor musunuz? Babam** geri dönmem için **bana izin verinceye veya Allah** kardeşimin kurtuluşuyla **benim lehime hükmedinceye kadar bu yerden** Mısır'dan **asla ayrılmayacağım. O hükmedenlerin en hayırlısı** en adaletlisi**dir."**

81. **"Babanıza dönün ve deyin ki: "Ey babamız! Şüphesiz oğlun hırsızlık yaptı. Biz, bildiğimizden** su kabını onun yükünde görmemizden **başkasına şahitlik etmedik. Biz gaybın** sana söz verirken bizim bilmediğimiz şeyin **bekçileri değiliz.** Çalacağını bilseydik, onu yanımıza almazdık.

82. **(İstersen) içinde bulunduğumuz şehre** Mısır'a yani, oranın ehline birini gönder ve onlara sor **ve aralarında geldiğimiz** Kenan diyarından olan **kafileye de sor. Biz gerçekten** sözümüzde **doğruyuz."** Babalarına döndüler ve ona bunları söylediler.

83. **Dedi ki: "Bilakis nefisleriniz size bir işi güzel gösterdi** süsledi, siz de onu yaptınız. Daha önceki Yusuf'un olayından dolayı onları itham etti. **Artık, güzel bir sabır** benim sabrım**dır. Umulur ki, Allah onların hepsini** Yusuf'u ve iki kardeşini **bana getirir. Çünkü O** benim halimi **çok iyi bilendir,** yaptığı işte de **hikmet sahibidir."**

84. Konuşmayı terk ederek **onlardan yüz çevirdi, "Ah Yusuf'a karşı olan hüznüm!"[5] diye sızlandı ve** ona **olan hüznünden gözleri ağardı.** Siyahı silinip ağlamaktan beyaza dönüştü. **Artık o hüzün doluydu.** Gamlı ve kederli olup kederini dışa vurmuyordu.

85. **(Oğulları:) "Allah'a and olsun ki, sen hâla Yusuf'u anıyorsun. Sonunda ya müzmin hasta olacaksın** hastalığın uzadığı için ölüme

---

[1] مَعَاذَ اللهِ kelimesi mastar olmak üzere nasb olmuştur. Fiili hazf edilip mefule izafe edilmiştir.

[2] Yalandan sakınmak için çalan demedi.

[3] نَجِيًّا kelimesi mastar olup hem tekil şahısa hem de diğerlerine kullanılır.

[4] مَا فَرَّطْتُمْ terkibindeki مَا zaittir. مَا 'nın mastar harfi olup mübteda مِنْ قَبْلُ terkibinin ise onun haberi olduğu da söylenmiştir.

[5] أَسَفَى kelimesindeki elif mütekellim ya'sından bedeldir. Yani, يَا حُزْنِي demektir.

yaklaşacaksın **ya da helak olanlardan** ölenlerden **olacaksın!" dediler.**

86. Onlara **dedi ki: "Ben**; **gam** ki, o sabredilemeyip insanlara açılan hüzündür **ve kederimi** başkasına değil **sadece Allah'a açarım.** Zaten kendisine yapılan şikayet fayda veren odur. **Ve ben, Allah tarafından sizin bilemeyeceğiniz şeyleri** Yusuf'un rüyasının doğru ve vahiy olduğunu **biliyorum."**

KELİME ANLAMI

79. قَالَ **(Yusuf) dedi ki;** مَعَاذَ اللهِ **Allah korusun** *(Bu kelime nedir?)* نَصْبٌ عَلَى الْمَصْدَرِ Mastar (meful-u mutlak) olmak üzere mensubtur. *(Öyle mastar ki)* حُذِفَ فِعْلُهُ Fiili hazfedilmiştir. *(Daha?)* وَأُضِيفَ إِلَى الْمَفْعُولِ Mefulüne izafe edilmiştir أَيْ نَعُوذُ بِاللهِ Yani, Allah'a sığınırız *(Neden?)* مِنْ اَنْ نَأْخُذَ **Almak**tan *(Kimi?)* إِلَّا مَنْ وَجَدْنَا **Bulduğumuz kişiden başkasını** *(Neyi bulduğumuz?)* مَتَاعَنَا **Eşyamızı** *(Nerede?)* عِنْدَهُ **Onun yanında** لَمْ يَقُلْ مَنْ سَرَقَ "Çalan kişi" demedi *(Niçin?)* تَحَرُّزًا مِنَ الْكَذِبِ Yalan söylemekten sakınmak için إِنَّا **Muhakkak ki biz** إِذًا **O zaman** إِنْ أَخَذْنَا غَيْرَهُ Ondan başkasını alırsak لَظَالِمُونَ **Zalimlik etmiş oluruz**

80. فَلَمَّا **Ne zaman ki** اسْتَيْئَسُوا **Ümit kestiler** يَئِسُوا Umudu kestiler *(Kimden?)* مِنْهُ **O'ndan** خَلَصُوا **Bir kenara çekildiler** اِعْتَزَلُوا Ayrıldılar *(Ne oldukları halde?)* نَجِيًّا **Fışıldaştıkları halde** *(Bu kelime nedir?)* مَصْدَرٌ Mastardır *(Öyle mastar ki)* يَصْلَحُ لِلْوَاحِدِ وَغَيْرِهِ Tekil ve diğerlerine kullanılması uygundur أَيْ يُنَاجِي بَعْضُهُمْ بَعْضًا Yani, birbirleri ile fısıldaşdıkları halde قَالَ **Dedi** *(Kim?)* كَبِيرُهُمْ **Büyükleri** *(Ne cihetten?)* سِنًّا Yaş cihetinden *(Kimdir O?)* رُوبِيلُ Rûbîl'dir أَوْ رَأْيًا Veya fikir cihetinden *(Kimdir O?)* يَهُودَا Yahuda'dır أَلَمْ تَعْلَمُوا **Bilmiyor musunuz?** أَنَّ أَبَاكُمْ **Muhakkak ki babanız** قَدْ أَخَذَ عَلَيْكُمْ **Sizden aldı** *(Ne?)* مَوْثِقًا **Söz** عَهْدًا Yemin *(Kime?)* مِنَ اللهِ **Allah'a** *(Kim hakkında?)* فِي أَخِيكُمْ Kardeşiniz hakkında وَمِنْ قَبْلُ **Ve bundan önce** مَا زَائِدَةٌ فَرَّطْتُمْ **Kusurunuzu (bilmiyor musunuz?)** Mâ zaittir *(Kim hakkında?)* فِي يُوسُفَ **Yusuf hakkında** وَقِيلَ Denilmiştir ki; مَا مَصْدَرِيَّةٌ مُبْتَدَأٌ Mâ mastar içindir, mübtedadır خَبَرُهُ مِنْ قَبْلُ Haberi ise مِنْ قَبْلُ dür فَلَنْ أَبْرَحَ **Kesinlikle gitmem** أُفَارِقَ Ayrılmam *(Nereden?)* الْأَرْضَ **Bu yerden** أَرْضَ مِصْرَ Mısır ülkesinden حَتَّى يَأْذَنَ **İzin verinceye kadar** *(Kime?)* لِي **Bana** *(Kim?)* أَبِي **Babam** *(Neye?)* بِالْعَوْدَةِ إِلَيْهِ

O'na geri dönmeme أَوْ يَحْكُمَ **Veya hükmedinceye kadar** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Kime?)* لِي **Bana** *(Ne ile?)* بِخَلَاصِ أَخِي Kardeşimin kurtulmasıyla وَهُوَ **O** *(Nedir?)* خَيْرُ الْحَاكِمِينَ **Hükmedenlerin en hayırlısıdır** أَعْدَلُهُمْ En adilidir

81. اِرْجِعُوا **Dönün** *(Kime?)* إِلَى أَبِيكُمْ **Babanıza** فَقُولُوا **Ve deyin ki;** يَا أَبَانَا **Ey babamız** إِنَّ ابْنَكَ **Muhakkak ki oğlun** سَرَقَ **Hırsızlık yaptı** وَمَا شَهِدْنَا **Biz şahit olmadık** *(Neye?)* عَلَيْهِ O'na إِلَّا **Ancak (şahit olduk)** *(Neye?)* بِمَا عَلِمْنَا **Bildiğimize** تَيَقَّنَّا Kesin olarak bildiğimiz مِنْ مُشَاهَدَةِ الصَّاعِ فِي رَحْلِهِ Su kabını O'nun yükünde görmeye وَمَا كُنَّا **Ve biz olmadık** لِلْغَيْبِ **Gayba** لِمَا غَابَ عَنَّا Bizde gaip olana *(Ne zaman?)* حِينَ إِعْطَاءِ الْمَوْثِقِ Söz verdiğimiz zaman *(Ne olmadık?)* حَافِظِينَ **Bekçiler** وَلَوْ عَلِمْنَا Şayet bilseydik *(Neyi?)* أَنَّهُ يَسْرِقُ O'nun hırsızlık yapacağını لَمْ نَأْخُذْهُ O'nu almazdık

82. وَاسْئَلِ **(İstersen) sor** *(Kime?)* الْقَرْيَةَ الَّتِي **O karyeye ki** كُنَّا فِيهَا **Biz içindeydik** هِيَ مِصْرُ O da Mısır'dır أَيْ اَرْسِلْ إِلَى أَهْلِهَا Yani o karye ehline gönder فَاسْئَلْهُمْ Onlara sor *(Daha kime?)* وَالْعِيرَ الَّتِي **O kafileye ki** أَيْ أَصْحَابَ الْعِيرِ Yani, kafile arkadaşlarımıza أَقْبَلْنَا **Geldik** *(Nerede?)* فِيهَا **Onun içinde** وَهُمْ قَوْمُ كَنْعَانَ Onlarda Kenan şehrinden bir kavimdir وَإِنَّا **Muhakkak ki biz** لَصَادِقُونَ **Gerçekten doğru söylüyoruz** *(Nerede?)* فِي قَوْلِنَا Sözümüzde فَرَجَعُوا إِلَيْهِ Ve O'na (Yakub) döndüler وَقَالُوا لَهُ ذٰلِكَ Ve O'na bunu anlattılar

83. قَالَ **Dedi ki;** بَلْ **Bilakis** سَوَّلَتْ **Güzel gösterdi** زَيَّنَتْ Süsledi *(Kime?)* لَكُمْ **Size** *(Kim?)* أَنْفُسُكُمْ **Nefisleriniz** *(Neye?)* أَمْرًا **(Böyle) bir işe** فَفَعَلْتُمُوهُ Siz de onu yaptınız اِتَّهَمَهُمْ Onları suçladı *(Neden dolayı?)* لِمَا سَبَقَ مِنْهُمْ Onların başından geçen مِنْ أَمْرِ يُوسُفَ Yusuf'un olayından dolayı فَصَبْرٌ جَمِيلٌ **Bana gereken güzel sabır** *(Nedir?)* صَبْرِي Benim sabrımdır عَسَى اللهُ **Umulur ki Allah** أَنْ يَأْتِيَنِي **Bana getirir** بِهِمْ **Onları** بِيُوسُفَ وَأَخَوَيْهِ Yusuf ve iki kardeşini جَمِيعًا **Hepsini** إِنَّهُ هُوَ **Muhakkak ki O** الْعَلِيمُ **En iyi bilendir** *(Neyi?)* بِحَالِي Halimi الْحَكِيمُ **Hikmet sahibidir** *(Nerede?)* فِي صُنْعِهِ İşlerinde

84. وَتَوَلَّى **Ve yüz çevirdi** *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Ne olduğu halde?)* تَارِكًا خِطَابَهُمْ Onlarla konuşmayı terk ederek وَقَالَ **Ve dedi ki;** يَا أَسَفَى عَلَى يُوسُفَ **Ah Yusuf'a**

karşı olan hüznüm ah! اَلْأَلِفُ بَدَلٌ مِنْ يَاءِ الْإِضَافَةِ Elif, izafet Ya'sının yerine getirilmiştir أَيْ يَا حُزْنِي Yani, Ah hüznüm demektir وَابْيَضَّتْ **Ve ağardı** *(Ne?)* عَيْنَاهُ **İki gözü** اِنْمَحَقَ Silindi *(Ne?)* سَوَادُهُمَا Gözlerinin siyahlığı وَبُدِلَ Ve dönüverdi *(Neye?)* بَيَاضًا Beyaza *(Neden?)* مِنْ بُكَائِهِ Ağlamasından *(Neden gözleri ağırdı?)* مِنَ الْحُزْنِ **Üzüntüsünden** *(Kime?)* عَلَيْهِ O'na (Yusuf) فَهُوَ **O (Yakub)** كَظِيمٌ **Öfkesini gizlemeye çalışıyordu** مَغْمُومٌ مَكْرُوبٌ Kederli ve üzgündü لَا يُظْهِرُ Dışına vurmuyordu *(Neyi?)* كَرْبَهُ Üzüntüsünü

85. قَالُوا **Dediler ki;** تَاللّٰهِ تَفْتَأُ **Allah'a and olsun ki hala devam ediyorsun** لَا تَزَالُ Yani hiç bırakmıyorsun *(Neye?)* تَذْكُرُ **Hatırlamaya** *(Kimi?)* يُوسُفَ **Yusuf'u** حَتّٰى تَكُونَ **Sonunda olacaksın** *(Ne?)* حَرَضًا **Hasta** مُشْرِفًا عَلَى الْهَلَاكِ Helaka giden *(Niçin?)* لِطُولِ مَرَضِكَ Hastalığın uzadığı için وَهُوَ Bu kelime *(Nedir?)* مَصْدَرٌ Bir mastardır ki يَسْتَوِي فِيهِ Kendisinde eşittir *(Ne?)* الْوَاحِدُ وَغَيْرُهُ Tekil ve diğerleri اَوْ تَكُونَ **Veya olacaksın** *(Kimlerden?)* مِنَ الْهَالِكِينَ **Helak olanlardan** الْمَوْتٰى Ölülerden

86. قَالَ **(Yakub) dedi ki;** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne dedi?)* اِنَّمَا اَشْكُوا **Ben ancak şikâyet ederim** *(Neyi?)* بَثِّي **Kederimi** هُوَ O *(Nedir?)* عَظِيمُ الْحُزْنِ Büyük bir hüzündür الَّذِي Öyle bir hüzün ki لَا يُصْبَرُ عَلَيْهِ Ona sabredilmez حَتّٰى يُبَثُّ Ta ki o açılır *(Kime?)* إِلَى النَّاسِ İnsanlara *(Daha neyi?)* وَحُزْنِي **Üzüntümü** *(Kime şikayet ederim?)* اِلَى اللّٰهِ **Allah'a** لَا إِلٰى غَيْرِهِ O'ndan başkasına değil فَهُوَ O الَّذِي Öyle kimsedir ki تَنْفَعُ Fayda verir *(Ne?)* الشَّكْوٰى إِلَيْهِ Kendisine açılan şikâyetler وَاَعْلَمُ **Ve ben daha iyi bilirim** *(Kim tarafından?)* مِنَ اللّٰهِ **Allah tarafından** *(Neyi?)* مَا لَا تَعْلَمُونَ **Sizin bilmediklerinizi** *(Onlarda neden ibarettir?)* مِنْ أَنَّ رُؤْيَا يُوسُفَ Yusuf'un rüyası *(Nedir?)* صِدْقٌ Doğrudur وَهُوَ Ve O *(Nedir?)* حَيٌّ Hayattadır ثُمَّ قَالَ Sonra şöyle dedi

ثُمَّ قَالَ: ﴿يَا بَنِيَّ اذْهَبُوا فَتَحَسَّسُوا مِنْ يُوسُفَ وَأَخِيهِ﴾ أُطْلُبُوا خَبَرَهُمَا ﴿وَلَا تَايْئَسُوا﴾ تَقْنَطُوا ﴿مِنْ رَوْحِ اللهِ﴾ رَحْمَتِهِ ﴿إِنَّهُ لَا يَايْئَسُ مِنْ رَوْحِ اللهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ ﴿٨٧﴾﴾ فَانْطَلِقُوا نَحْوَ مِصْرَ لِيُوسُفَ ﴿فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَيْهِ قَالُوا يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ مَسَّنَا وَأَهْلَنَا الضُّرُّ﴾ اَلْجُوعُ ﴿وَجِئْنَا بِبِضَاعَةٍ مُزْجٰيةٍ﴾ مَدْفُوعَةٍ يَدْفَعُهَا كُلُّ مَنْ رَآهَا لِرَدَاءَتِهَا وَكَانَتْ دَرَاهِمَ زُيُوفًا أَوْ غَيْرَهَا ﴿فَأَوْفِ﴾ أَتِمَّ ﴿لَنَا الْكَيْلَ وَتَصَدَّقْ عَلَيْنَا﴾ بِالْمُسَامَحَةِ عَنْ رَدَاءَةِ بِضَاعَتِنَا ﴿إِنَّ اللهَ يَجْزِي الْمُتَصَدِّقِينَ ﴿٨٨﴾﴾ يُثِيبُهُمْ فَرَقَّ عَلَيْهِمْ وَأَدْرَكَتْهُ الرَّحْمَةُ وَرَفَعَ الْحِجَابَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُمْ ثُمَّ ﴿قَالَ﴾ لَهُمْ تَوْبِيخًا ﴿هَلْ عَلِمْتُمْ مَا فَعَلْتُمْ بِيُوسُفَ﴾ مِنَ الضَّرْبِ وَالْبَيْعِ وَغَيْرِ ذٰلِكَ ﴿وَأَخِيهِ﴾ مِنْ هَضْمِكُمْ لَهُ بَعْدَ فِرَاقِ أَخِيهِ ﴿إِذْ أَنْتُمْ جَاهِلُونَ ﴿٨٩﴾﴾ مَا يَؤُولُ إِلَيْهِ أَمْرُ يُوسُفَ ﴿قَالُوا﴾ بَعْدَ أَنْ عَرَفُوهُ لَمَّا ظَهَرَ مِنْ شَمَائِلِهِ مُتَثَبِّتِينَ ﴿أَئِنَّكَ﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا عَلَى الْوَجْهَيْنِ ﴿لَأَنْتَ يُوسُفُ قَالَ أَنَا يُوسُفُ وَهٰذَا أَخِي قَدْ مَنَّ﴾ أَنْعَمَ ﴿اللهُ عَلَيْنَا﴾ بِالِاجْتِمَاعِ ﴿إِنَّهُ مَنْ يَتَّقِ﴾ يَخَفِ اللهَ ﴿وَيَصْبِرْ﴾ عَلَى مَا يَنَالُهُ ﴿فَإِنَّ اللهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٩٠﴾﴾ فِيهِ وَضْعُ الظَّاهِرِ مَوْضِعَ الْمُضْمَرِ ﴿قَالُوا تَاللهِ لَقَدْ آثَرَكَ﴾ فَضَّلَكَ ﴿اللهُ عَلَيْنَا﴾ بِالْمُلْكِ وَغَيْرِهِ ﴿وَإِنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ أَيْ إِنَّا ﴿كُنَّا لَخَاطِئِينَ ﴿٩١﴾﴾ آثِمِينَ فِي أَمْرِكَ فَأَذْلَلْنَاكَ ﴿قَالَ لَا تَثْرِيبَ﴾ عَتْبَ ﴿عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ﴾ خَصَّهُ بِالذِّكْرِ لِأَنَّهُ مَظِنَّةُ التَّثْرِيبِ فَغَيْرُهُ أَوْلَى ﴿يَغْفِرُ اللهُ لَكُمْ وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿٩٢﴾﴾ وَسَأَلَهُمْ عَنْ أَبِيهِ فَقَالُوا ذَهَبَتْ عَيْنَاهُ فَقَالَ ﴿اذْهَبُوا بِقَمِيصِي هٰذَا﴾ وَهُوَ قَمِيصُ إِبْرَاهِيمَ الَّذِي لَبِسَهُ حِينَ أُلْقِيَ فِي النَّارِ كَانَ فِي عُنُقِهِ فِي الْجُبِّ وَهُوَ مِنَ الْجَنَّةِ أَمَرَهُ جِبْرِيلُ بِإِرْسَالِهِ وَقَالَ إِنَّ فِيهِ رِيحَهَا وَلَا يُلْقَى عَلَى مُبْتَلًى إِلَّا عُوفِيَ ﴿فَأَلْقُوهُ عَلَى وَجْهِ أَبِي يَأْتِ﴾ يَصِرْ ﴿بَصِيرًا وَأْتُونِي بِأَهْلِكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٩٣﴾﴾ ﴿وَلَمَّا فَصَلَتِ الْعِيرُ﴾ خَرَجَتْ مِنْ عَرِيشِ مِصْرَ ﴿قَالَ أَبُوهُمْ﴾ لِمَنْ حَضَرَ مِنْ بَنِيهِ وَأَوْلَادِهِمْ ﴿إِنِّي لَأَجِدُ رِيحَ يُوسُفَ﴾ أَوْصَلَتْهُ إِلَيْهِ الصَّبَا بِإِذْنِهِ تَعَالَى مِنْ مَسِيرَةِ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ أَوْ ثَمَانِيَةٍ أَوْ أَكْثَرَ ﴿لَوْلَا أَنْ تُفَنِّدُونِ ﴿٩٤﴾﴾ تُسَفِّهُونَ لَصَدَّقْتُمُونِي ﴿قَالُوا﴾ لَهُ ﴿تَاللهِ إِنَّكَ لَفِي ضَلَالِكَ﴾ خَطَئِكَ ﴿الْقَدِيمِ ﴿٩٥﴾﴾ مِنْ إِفْرَاطِكَ فِي مَحَبَّتِهِ وَرَجَاءِ لِقَائِهِ عَلَى بُعْدِ الْعَهْدِ

TÜRKÇE ANLAMI

87. Sonrada şöyle dedi: **"Ey oğullarım! Gidin de Yusuf ve kardeşini iyice araştırın,** onların haberlerini arayın. **Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin. Zira Allah'ın rahmetinden kafirler topluluğundan başkası ümit kesmez."** Böylece Yusuf için Mısır'a doğru hareket ettiler.

88. **Onun yanına girdiklerinde dediler ki: "Ey aziz! Bizi ve ailemizi kıtlık** açlık **dokundu ve biz değersiz** sahte olduğu için her görenin geri verdiği **bir sermaye ile** değersiz dirhemler ve bir takım başka mallarla **geldik. Bize tam ölçerek ver. Ve** sermayemizin değersiz oluşuna anlayış göstererek **bize bağışta bulun. Şüphesiz Allah sadaka verenleri mükâfatlandırır."** Onlara sevap verir. Bu durum karşısında Yusuf onlara karşı yumuşadı, onu bir merhamet aldı, kardeşleriyle arasındaki perdeyi kaldırıp sonrada

89. Onları azarlamak için **dedi ki: "Siz,** Yusuf'un halinin nereye varacak olduğunu **bilmez iken Yusuf'a** döverek, satarak vs. **ve kardeşine** de Yusuf'tan ayrıldıktan sonra ona zulmederek **yaptıklarınızı biliyor musunuz?"**

90. Şemailini görüp onu tanıdıktan sonra emin olmak için **"Yoksa sen,**[1] **gerçekten Yusuf musun?" dediler. O da: "(Evet!) Ben Yusuf'um, bu da kardeşim. Allah bize** birbirimize kavuşmayı **lütfetti** ihsan etti. **Çünkü kim** Allah'tan **sakınır** korkar **ve** başına gelene **sabrederse, şüphesiz Allah iyilik edenlerin**[2] **mükâfatını zayi etmez" dedi.**

91. **(Kardeşleri) dediler ki: Allah'a and olsun ki, hakikaten Allah seni** mülk ve diğer şeylerle **bize üstün** faziletli **kıldı. Ve muhakkak**[3] **biz hata edenler** senin işinde günahkâr **olduk.** Allah da bizi sana boyun eğdirdi.

92. **(Yusuf) dedi ki: "Bugün**[4] **sizi bir azarlama** ayıplama **yok, Allah sizi affetsin! O, merhametlilerin en merhametlisidir."**

93. Onlara babasını sordu, dediler ki: "Gözleri kör oldu." Bunun üzerine şöyle dedi: **"Şu benim gömleğimi** ki, o İbrahim (a.s.)'ın ateşe atıldığında giydiği gömlektir. Yusuf kuyuda iken gömlek boynunda asılı idi. Cebrail onu babasına göndermesini emretmişti. Ve dedi ki: "Bunda bir koku vardır ki, hangi dertliye değse şifa bulur" **götürün de onu babamın yüzüne sürün, görür hale gelir. Ve bütün ailenizi bana getirin."**

---

[1] أَإِنَّكَ terkibi her iki hemzenin ispatı, ikincisinin teshili ve her iki durumda aralarına bir elif konulmasıyla (dört kıraatle) okunmuştur.

[2] أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ terkibinde zamir yerine ismi zahir konulmuştur.

[3] إِنْ kelimesi muhaffefe olup aslı إِنَّا dır.

[4] Özellikle bugünü zikretti. Zira bugün azarlama ihtimali en yüksek olan gündür. Bugün azarlama olmazsa başka gün hiç olmaz.

94. Kafile Mısır'ın Arîş denen (son) şehrinden **ayrılınca** çıkınca, **babaları** yanında bulunan çocuklarına ve torunlarına **dedi ki: "Ben Yusuf'un kokusunu alıyorum.** O kokuyu Allah'ın izniyle üç günlük veya sekiz veya daha fazla yoldan sabah rüzgarı getirmişti. **Eğer beni bunak** sefih **görmeseydiniz!** Elbette beni tasdik ederdiniz.

95. Ona **"Vallahi sen hâla eski şaşkınlığında** hatanda**sın"** ona karşı olan aşırı muhabbetin ve bunca zamana rağmen hala ona kavuşma ümidindesin **dediler.**

KELİME ANLAMI

87. يَا بَنِيَّ **Ey oğullarım!** اذْهَبُوا **Gidin** فَتَحَسَّسُوا **Ve arayın** *(Kimi?)* مِنْ يُوسُفَ **Yusuf'u** *(Daha?)* وَأَخِيهِ **Kardeşini** أُطْلُبُوا خَبَرَهُمَا Onların haberini araştırın وَلَا تَايْئَسُوا **Ve ye'se düşmeyin** تَقْنَطُوا Ümit kesmeyin *(Neden?)* مِنْ رَوْحِ اللهِ **Allah'ın lütfundan** رَحْمَتِهِ Rahmetinden إِنَّهُ لَا يَايْئَسُ **Doğrusu ümit kesmez** *(Neden?)* مِنْ رَوْحِ اللهِ **Allah'ın rahmetinden** إِلَّا **Ancak ümit keser** *(Kim?)* الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ **Kâfirler topluluğu** فَانْطَلِقُوا Ve harekete geçtiler *(Ne tarafa doğru?)* نَحْوَ مِصْرَ Mısır'a doğru *(Kim için?)* لِيُوسُفَ Yusuf için

88. فَلَمَّا **Ne zaman ki** دَخَلُوا **Girdiler** *(Nereye?)* عَلَيْهِ **O'nun huzuruna** قَالُوا **Dediler ki;** يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ **Ey Aziz** مَسَّنَا **Bizi bastırdı** *(Daha?)* وَأَهْلَنَا **Ailemizi** *(Ne bastırdı?)* الضُّرُّ **Darlık** الْجُوعُ Kıtlık وَجِئْنَا **Ve biz geldik** *(Ne ile?)* بِبِضَاعَةٍ **Sermaye** *(Öyle sermaye ki)* مُزْجَاةٍ **Değersiz** مَدْفُوعَةٍ Kabul edilmeyen يَدْفَعُهَا Onu reddediyor *(Kim?)* كُلُّ مَنْ رَآهَا Onu gören herkes *(Niçin?)* لِرَدَاءَتِهَا Çok az değerde olduğu için وَكَانَتْ دَرَاهِمَ O şeyler de dirhemlerdi *(Öyle dirhemler ki)* زُيُوفًا Değeri az أَوْ غَيْرَهَا Veya (dirhemden) başka bir şeydi فَأَوْفِ **Tam ver** أَتِمَّ Tamamla *(Kime?)* لَنَا **Bize** *(Neyi?)* الْكَيْلَ **Ölçeği** وَتَصَدَّقْ **Ve sadaka ver** *(Kime?)* عَلَيْنَا **Bize** *(Ne ile?)* بِالْمُسَامَحَةِ Müsamaha göstererek *(Neye?)* عَنْ رَدَاءَةِ بِضَاعَتِنَا Sermayelerimizin değersizliğine إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** يَجْزِي **Mükâfatlandırır** *(Kimi?)* الْمُتَصَدِّقِينَ **Sadaka verenleri** يُثِيبُهُمْ Onlara mükâfatlarını verir فَرَقَّ عَلَيْهِمْ (Yusuf) onlara acıdı وَأَدْرَكَتْهُ الرَّحْمَةُ Ve O'na rahmet duygusu ulaştı وَرَفَعَ Ve kaldırdı *(Neyi?)* الْحِجَابَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُمْ Kendi ile onlar arasındaki perdeyi ثُمَّ Sonra

89. قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne olarak?)* تَوْبِيخًا Azar olarak *(Ne dedi?)* هَلْ عَلِمْتُمْ **Biliyor musunuz?** *(Neyi?)* مَا فَعَلْتُمْ بِيُوسُفَ **Yusuf'a yaptıklarınızı** *(Onlar da neden ibarettir?)* مِنَ الضَّرْبِ Dayak atmak *(Daha?)* وَالْبَيْعِ Satmak وَغَيْرِ ذٰلِكَ Ve bunun dışında başka şeyleri *(Daha kime?)* وَاَخِيهِ **Kardeşine (yaptığınızı)** مِنْ هَضْمِكُمْ لَهُ O'na zulmetmeyi *(Ne zaman?)* بَعْدَ فِرَاقِ أَخِيهِ Kardeşi ayrıldıktan sonra إِذْ أَنْتُمْ جَاهِلُونَ **Siz bilmiyorken** *(Neyi?)* مَا O şeyi ki يَؤُولُ إِلَيْهِ Ona varacak *(Ne?)* أَمْرُ يُوسُفَ Yusuf'un hali

90. قَالُوا **Dediler ki;** *(Ne zaman?)* بَعْدَ أَنْ عَرَفُوهُ O'nu tanıdıktan sonra لَمَّا ظَهَرَ مِنْ شَمَائِلِهِ Şemaili ortaya çıktığı için *(Ne oldukları halde?)* مُتَثَبِّتِينَ Emin olmak için أَئِنَّكَ لَأَنْتَ يُوسُفُ **Yoksa sen gerçekten Yusuf musun?** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin ispatı ile *(Daha?)* وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ İkinci hemzeyi teshil etmekle وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا عَلَى الْوَجْهَيْنِ Ve her iki şekilde aralarına elif koymak suretiyle (okunmuştur) قَالَ اَنَا يُوسُفُ **(Yusuf) ben Yusuf'um dedi** وَهٰذَا اَخِي **Bu da kardeşim** قَدْ مَنَّ **Muhakkak ki iyilikte bulundu** أَنْعَمَ İhsan etti *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Kime?)* عَلَيْنَا **Bize** *(Neyi?)* بِالْاِجْتِمَاعِ Buluşmayı إِنَّهُ **Muhakkak ki** مَنْ يَتَّقِ **Kim sakınırsa** يَخَفِ اللهَ Allah'tan korkarsa وَيَصْبِرْ **Ve sabrederse** *(Neye?)* عَلٰى مَا يَنَالُهُ Ona gelen(musibet)lere فَإِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** لَا يُضِيعُ **Zayi etmez** *(Neyi?)* اَجْرَ الْمُحْسِنِينَ **Muhsinlerin ecrini** فِيهِ Burada vardır *(Ne?)* وَضْعُ الظَّاهِرِ Zahir ismi koymak *(Nereye?)* مَوْضِعَ الْمُضْمَرِ Zamirin yerine

91. قَالُوا **Dediler ki;** تَاللهِ **Allah'a yemin olsun ki** لَقَدْ اٰثَرَكَ **Muhakkak seni üstün tuttu** فَضَّلَكَ Faziletli kıldı *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Kime?)* عَلَيْنَا **Bize** *(Ne ile?)* بِالْمُلْكِ وَغَيْرِهِ Mülk ve başka şeylerle وَإِنْ كُنَّا **Ve muhakkak ki biz olduk** *(Bu kelime nedir?)* مُخَفَّفَةٌ Tahfiflenmiştir أَيْ إِنَّا Yani, إِنَّا demektir *(Ne olduk?)* لَخَاطِئِينَ **Suç işleyenler** آثِمِينَ Günahkâr olduk *(Ne hakkında?)* فِي أَمْرِكَ Senin durumun hakkında فَأَذْلَلْنَاكَ Ve seni küçümsedik

92. قَالَ **(Yusuf) dedi ki;** لَا تَثْرِيبَ **Kınama yoktur** عَتْبَ Ayıplama *(Kime?)* عَلَيْكُمُ **Size** *(Ne zaman?)* الْيَوْمَ **Bugün** خَصَّهُ بِالذِّكْرِ Özellikle bu günü zikretti *(Niye?)* لِأَنَّهُ فَغَيْرُهُ أَوْلٰى Çünkü o (bugün) kınamanın tam zamanıdır مَظِنَّةُ التَّثْرِيبِ Dolayısıyla

onun dışında(ki günlerde kınamanın olmaması) daha evladır يَغْفِرُ اللّٰهُ لَكُمْ **Allah sizi mağfiret etsin** وَهُوَ **Zira O** *(Nedir?)* اَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ **Merhamet edenlerin en merhametlisidir** وَسَأَلَهُمْ عَنْ أَبِيهِ Onlara babasından sordu فَقَالُوا Dediler ki; ذَهَبَتْ عَيْنَاهُ Gözleri gitti فَقَالَ (Yusuf) dedi ki;

93. اِذْهَبُوا **Götürün** *(Neyi?)* بِقَمِيصِي هٰذَا **Şu gömleğimi** وَهُوَ O *(Nedir?)* قَمِيصُ إِبْرَاهِيمَ İbrahim ın gömleğidir الَّذِي Öyle gömlek ki لَبِسَهُ Onu giymişti *(Ne zaman?)* حِينَ أُلْقِيَ فِي النَّارِ Ateşe atıldığı zaman كَانَ فِي عُنُقِهِ Yusuf'un boynundaydı *(Nerede?)* فِي الْجُبِّ Kuyuda iken وَهُوَ O gömlek *(Neredendir?)* مِنَ الْجَنَّةِ Cennettendir أَمَرَهُ O'na emretti *(Kim?)* جِبْرِيلُ Cebrail *(Neyi?)* بِإِرْسَالِهِ Onu göndermesini وَقَالَ Ve şöyle dedi إِنَّ فِيهِ O gömlekte vardır *(Ne?)* رِيحَهَا Cennetin kokusu وَلَا يُلْقَى Sırtına koyulmaz *(Kimin?)* عَلَى مُبْتَلًى Herhangi bir hüzünlü insanın إِلَّا عُوفِيَ Koyulursa iyileştirilir فَأَلْقُوهُ **Onu koyun** *(Nereye?)* عَلَى وَجْهِ أَبِي **Babamın yüzüne** يَأْتِ **Gelir** يَصِرْ Olur بَصِيرًا **Görür duruma** وَأْتُونِي **Ve bana getirin** *(Kimi?)* بِأَهْلِكُمْ أَجْمَعِينَ **Bütün ailenizi**

94. وَلَمَّا **Ne zaman ki** فَصَلَتِ **Ayrıldı** *(Ne?)* الْعِيرُ **Kervan** خَرَجَتْ Çıktı *(Nereden?)* مِنْ عَرِيشِ مِصْرَ Mısır'ın (son şehri olan) Ariş'ten قَالَ **Dedi** *(Kim?)* أَبُوهُمْ **Babaları** *(Kime?)* لِمَنْ حَضَرَ مِنْ بَنِيهِ Yanında bunan evlatlarına *(Daha?)* وَأَوْلَادِهِمْ Onların çocuklarına *(Ne dedi?)* إِنِّي **Muhakkak ki ben** لَأَجِدُ **Alıyorum** *(Neyi?)* رِيحَ يُوسُفَ **Yusuf'un kokusunu** أَوْصَلَتْهُ O'nun kokusunu ulaştırdı *(Kime?)* إِلَيْهِ O'na (Yakub) *(Ne?)* الصَّبَا Saba rüzgarı *(Ne ile?)* بِإِذْنِهِ تَعَالَى Allah Teala'nın izni ile *(Nereden?)* مِنْ مَسِيرَةِ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ Üç günlük mesafeden أَوْ ثَمَانِيَةٍ Veya sekiz günlük أَوْ أَكْثَرَ Veya daha fazla لَوْلَا اَنْ تُفَنِّدُونِ **Eğer bana bunak demezseniz** تُسَفِّهُونَ Sefihlik isnat etmezseniz لَصَدَّقْتُمُونِي Bana inanırsınız

95. قَالُوا **Dediler ki;** *(Kime?)* لَهُ O'na تَاللّٰهِ **Allah'a yemin olsun ki** إِنَّكَ **Muhakkak ki sen** لَفِي ضَلَالِكَ **Şaşkınlığındasın** خَطَئِكَ Yanlışındasın *(Öyle şaşkınlık ki)* الْقَدِيمِ **Eski** *(O da neden ibarettir?)* مِنْ إِفْرَاطِكَ Aşırı gitmenden *(Ne hakkında?)* فِي مَحَبَّتِهِ O'na olan muhabbet hakkında وَرَجَاءِ لِقَائِهِ Ve O'na kavuşmayı ümit etme hakkında عَلَى بُعْدِ الْعَهْدِ Çok zaman geçmesine rağmen

﴿فَلَمَّآ اَنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿جَآءَ الْبَشِيْرُ﴾ يَهُوْدَا بِالْقَمِيْصِ وَكَانَ قَدْ حَمَلَ قَمِيْصَ الدَّمِ فَأَحَبَّ أَنْ يُفَرِّحَهُ كَمَا أَحْزَنَهُ ﴿اَلْقٰيهُ﴾ طَرَحَ الْقَمِيْصَ ﴿عَلٰى وَجْهِهٖ فَارْتَدَّ﴾ رَجَعَ ﴿بَصِيْرًا قَالَ اَلَمْ اَقُلْ لَكُمْ اِنِّيْٓ اَعْلَمُ مِنَ اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُوْنَ ﴿٩٦﴾﴾ ﴿قَالُوْا يٰٓاَبَانَا اسْتَغْفِرْ لَنَا ذُنُوْبَنَآ اِنَّا كُنَّا خَاطِئِيْنَ ﴿٩٧﴾﴾ ﴿قَالَ سَوْفَ اَسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبِّيْ اِنَّهٗ هُوَ الْغَفُوْرُ الرَّحِيْمُ ﴿٩٨﴾﴾ أَخَّرَ ذٰلِكَ إِلَى السَّحَرِ لِيَكُونَ أَقْرَبَ إِلَى الْإِجَابَةِ أَوْ إِلَى لَيْلَةِ الْجُمُعَةِ ثُمَّ تَوَجَّهُوا إِلَى مِصْرَ وَخَرَجَ يُوسُفُ وَالْأَكَابِرُ لِتَلَقِّيهِمْ ﴿فَلَمَّا دَخَلُوا عَلٰى يُوسُفَ﴾ فِي مَضْرِبِهِ ﴿اٰوٰى﴾ ضَمَّ ﴿اِلَيْهِ اَبَوَيْهِ﴾ أَبَاهُ وَأُمَّهُ أَوْ خَالَتَهُ ﴿وَقَالَ﴾ لَهُمْ ﴿ادْخُلُوْا مِصْرَ اِنْ شَآءَ اللّٰهُ اٰمِنِيْنَ ﴿٩٩﴾﴾ فَدَخَلُوا وَجَلَسَ يُوسُفُ عَلَى سَرِيرِهِ ﴿وَرَفَعَ اَبَوَيْهِ﴾ أَجْلَسَهُمَا مَعَهُ ﴿عَلَى الْعَرْشِ﴾ اَلسَّرِيرِ ﴿وَخَرُّوْا﴾ أَيْ أَبَوَاهُ وَإِخْوَتُهُ ﴿لَهٗ سُجَّدًا﴾ سُجُودَ انْحِنَاءٍ لَا وَضْعَ جَبْهَةٍ وَكَانَ تَحِيَّتُهُمْ فِي ذٰلِكَ الزَّمَانِ ﴿وَقَالَ يٰٓاَبَتِ هٰذَا تَاْوِيْلُ رُءْيَايَ مِنْ قَبْلُ قَدْ جَعَلَهَا رَبِّيْ حَقًّا وَقَدْ اَحْسَنَ بِيْٓ﴾ إِلَيَّ ﴿اِذْ اَخْرَجَنِيْ مِنَ السِّجْنِ﴾ لَمْ يَقُلْ مِنَ الْجُبِّ تَكَرُّمًا لِئَلَّا يَخْجَلَ إِخْوَتُهُ ﴿وَجَآءَ بِكُمْ مِنَ الْبَدْوِ﴾ الْبَادِيَةِ ﴿مِنْ بَعْدِ اَنْ نَّزَغَ﴾ أَفْسَدَ ﴿الشَّيْطٰنُ بَيْنِيْ وَبَيْنَ اِخْوَتِيْ اِنَّ رَبِّيْ لَطِيْفٌ لِّمَا يَشَآءُ اِنَّهٗ هُوَ الْعَلِيْمُ﴾ بِخَلْقِهِ ﴿الْحَكِيْمُ ﴿١٠٠﴾﴾ فِي صُنْعِهِ وَأَقَامَ عِنْدَهُ أَبُوهُ أَرْبَعًا وَعِشْرِينَ سَنَةً أَوْ سَبْعَ عَشْرَةَ سَنَةً وَكَانَتْ مُدَّةُ فِرَاقِهِ ثَمَانِيَ عَشْرَةَ أَوْ أَرْبَعِينَ أَوْ ثَمَانِينَ سَنَةً وَحَضَرَهُ الْمَوْتُ فَوَصَّى يُوسُفَ أَنْ يَحْمِلَهُ وَيَدْفِنَهُ عِنْدَ أَبِيهِ فَمَضَى بِنَفْسِهِ وَدَفَنَهُ ثَمَّةَ ثُمَّ عَادَ إِلَى مِصْرَ وَأَقَامَ بَعْدَهُ ثَلَاثًا وَعِشْرِينَ سَنَةً وَلَمَّا تَمَّ أَمْرُهُ وَعَلِمَ أَنَّهُ لَا يَدُومُ تَاقَتْ نَفْسُهُ إِلَى الْمُلْكِ الدَّائِمِ فَقَالَ ﴿رَبِّ قَدْ اٰتَيْتَنِيْ مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِيْ مِنْ تَاْوِيْلِ الْاَحَادِيْثِ﴾ تَعْبِيرِ الرُّؤْيَا ﴿فَاطِرَ﴾ خَالِقَ ﴿السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ اَنْتَ وَلِيّٖ﴾ مُتَوَلِّي مَصَالِحِي ﴿فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ تَوَفَّنِيْ مُسْلِمًا وَّاَلْحِقْنِيْ بِالصّٰلِحِيْنَ ﴿١٠١﴾﴾ مِنْ آبَائِي فَعَاشَ بَعْدَ ذٰلِكَ أُسْبُوعًا أَوْ أَكْثَرَ وَمَاتَ وَلَهُ مِائَةٌ وَعِشْرُونَ سَنَةً وَتَشَاحَّ الْمِصْرِيُّونَ فِي قَبْرِهِ فَجَعَلُوهُ فِي صَنْدُوقٍ مِنْ مَرْمَرٍ وَدَفَنُوهُ فِي أَعْلَى النِّيلِ لِتَعُمَّ الْبَرَكَةُ جَانِبَيْهِ فَسُبْحَانَ مَنْ لَا انْقِضَاءَ لِمُلْكِهِ ﴿ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورُ مِنْ أَمْرِ يُوسُفَ ﴿مِنْ اَنْۢبَآءِ﴾ أَخْبَارِ ﴿الْغَيْبِ﴾ مَا غَابَ عَنْكَ يَا مُحَمَّدُ ﴿نُوْحِيْهِ اِلَيْكَ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ﴾ لَدَى إِخْوَةِ يُوسُفَ ﴿اِذْ اَجْمَعُوْٓا اَمْرَهُمْ﴾ فِي كَيْدِهِ أَيْ عَزَمُوا عَلَيْهِ ﴿وَهُمْ يَمْكُرُوْنَ ﴿١٠٢﴾﴾ بِهِ أَيْ لَمْ تَحْضُرْهُمْ فَتَعْرِفَ قِصَّتَهُمْ فَتُخْبِرَ بِهَا وَإِنَّمَا حَصَلَ لَكَ عِلْمُهَا مِنْ جِهَةِ الْوَحْيِ ﴿وَمَآ اَكْثَرُ النَّاسِ﴾ أَيْ أَهْلِ مَكَّةَ ﴿وَلَوْ حَرَصْتَ﴾ عَلَى إِيمَانِهِمْ ﴿بِمُؤْمِنِيْنَ ﴿١٠٣﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

96. **Müjdeci** Yahûdâ gömlekle **gelince**[1], ki, kanlı gömleği de o getirmişti. Şimdi de babasını üzdüğü gibi sevindirmek istiyordu, **onu** gömleği **yüzüne koyar koymaz** atar atmaz **görür oldu** (eski haline) döndü **ve dedi ki: "Ben size: 'Şüphesiz ben sizin bilemeyeceğiniz şeyleri Allah tarafından bilirim' demedim mi?"**

97. **(Oğulları) dediler ki: "Ey babamız! (Allah'tan) bizim günahlarımızın affını dile! Çünkü biz hata edici olduk.**

98. **(Ya'kub:) Sizin için Rabbimden yakında af dileyeceğim. Çünkü O çok bağışlayan, pek esirgeyendir, dedi.** Kabul olması için af dilemeyi seher vaktine veya Cuma gününe erteledi.

99. Sonra Mısır'a yöneldiler, Yusuf ve ileri gelenler onları karşılamak için çıktılar. Çadırında **Yusuf'un yanına girdikleri zaman, ebeveynini** annesiyle veya teyzesiyle babasını **kucakladı, ve** onlara **"İnşallah güven içinde Mısır'a girin!" dedi.** Böylece Mısır'a girdiler ve Yusuf tahtına oturdu.

100. **Ana ve babasını tahtının üstüne çıkardı** kendisiyle birlikte oturttu **ve hepsi** ana-babası ve kardeşleri **onun için** alınlarını yere koymadan sadece eğilerek **secde ettiler.** Onların selamlaması o zamanlar böyle idi. **(Yusuf) dedi ki: "Ey babacığım! İşte bu, bundan önce (gördüğüm) rüyanın yorumudur. Rabbim onu gerçekleştirdi. Doğrusu Rabbim bana ihsanda bulundu. Çünkü beni zindandan çıkardı** kardeşleri utanmasın diye bir erdem olarak kuyudan çıkardı demedi **ve şeytan benimle kardeşlerimin arasını bozduktan sonra sizi çölden getirdi. Şüphesiz ki Rabbim dilediğine lütfedicidir. Kuşkusuz O** yarattıklarını **çok iyi bilendir,** yaptığında **hikmet sahibidir."** Babası Yusuf'un yanında yirmi dört veya yirmi yedi sene kaldı. Ondan ayrılığı da on sekiz, kırk veya seksen sene sürmüştü. Ölüm vakti gelince Yusuf'a kendisini götürüp babasının yanına gömmesini vasiyet etti. Yusuf bizzat kendisi gidip babasını oraya gömdü. Sonrada Mısır'a dönüp yirmi üç sene daha orada ikamet etti. Saltanatı tamama erip bunun devamlı olmayacağını anlayınca canı sonsuz saltanatı arzuladı ve dedi ki:

101. **"Ey Rabbim! Bana mülkten verdin ve bana olayların yorumundan da öğrettin. Ey gökleri ve yeri yaratan! Sen dünyada da ahirette de benim sahibimsin.** Yararımı gözetensin. **Beni Müslüman olarak öldür ve beni** atalarımdan **salihler arasına kat!"** bundan sonra bir veya bir buçuk hafta yaşadı ve yüz yirmi yaşında vefat etti. Mısırlılar kabrinin yeri konusunda birbiriyle çekiştiler. Sonunda onu mermerden bir tabuta koyup Nil'in en yüksek yerine defnettiler ki, bereketi Nil'in her iki

[1] فَلَمَّا أَنْ جَاءَ terkibindeki أَنْ zaittir.

tarafını kuşatsın. Saltanatı bitmeyen Allah'ı tenzih ederim.

102. **İşte bu** zikredilen Yusuf'un kıssası **gayb haberlerindendir.** Senin bilmediğin haberlerdendir Ya Muhammed! **Onu sana vahy ediyoruz. Onlar** Yusuf'a **tuzak kurarak** ona hile yapma **işlerine karar verdikleri** bu işe azmettikleri **zaman sen onların** Yusuf'un kardeşlerinin **yanında değildin,** onlarla beraber bulunmadın ki, kıssalarını bilesin de onu haber veresin. Bu kıssanın bilgisi sana vahiy yoluyla gelmiştir.

103. **Sen** onların iman etmesine **ne kadar istekli olsan da insanların çoğu** Mekke ehli **iman edecek değildir.**

KELİME ANLAMI

96. فَلَمَّا **Ne zaman ki** جَاءَ اَنْ زَائِدَةٌ **Geldi** En, zaittir *(Kim?)* الْبَشِيرُ **Müjdeci** يَهُودَا Yahuda *(Ne ile geldi?)* بِالْقَمِيصِ Gömlek ile وَكَانَ قَدْ حَمَلَ (Yahuda) taşımıştı *(Neyi?)* قَمِيصَ الدَّمِ Kanlı gömleği فَأَحَبَّ (Şimdi de) istedi *(Neyi?)* أَنْ يُفَرِّحَهُ O'nu sevindirmeyi *(Ne gibi?)* كَمَا أَحْزَنَهُ O'nu üzdüğü gibi اَلْقِيهُ **Onu koydu** طَرَحَ Geçirdi *(Neyi?)* الْقَمِيصَ Gömleği *(Nereye?)* عَلَى وَجْهِهِ **Babasının yüzüne** فَارْتَدَّ **Dönüverdi** رَجَعَ Döndü *(Neye?)* بَصِيرًا **Görür hale** قَالَ **Dedi ki;** اَلَمْ اَقُلْ **Ben demedim mi** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** *(Ne demedim mi?)* إِنِّي **Muhakkak ki ben** اَعْلَمُ **Bilirim** *(Kimden?)* مِنَ اللهِ **Allah tarafından** *(Neyi?)* مَا لَا تَعْلَمُونَ **Sizin bilmediklerinizi**

97. قَالُوا **Dediler ki;** يَا اَبَانَا **Ey babamız** اسْتَغْفِرْ **İstiğfar et** *(Kim için?)* لَنَا **Bizim için** *(Neye?)* ذُنُوبَنَا **Günahlarımıza** إِنَّا كُنَّا **Muhakkak ki biz olduk** *(Ne?)* خَاطِئِينَ **Günahkârlar**

98. قَالَ **(Yakub) dedi ki;** سَوْفَ اَسْتَغْفِرُ لَكُمْ **Bağışlanmanızı dileyeceğim** *(Kimden?)* رَبِّي **Rabbimden** إِنَّهُ هُوَ **Muhakkak ki O** الْغَفُورُ **Çok bağışlayandır** الرَّحِيمُ **Merhamet edendir** أَخَّرَ Erteledi *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu (duayı) *(Nereye?)* إِلَى السَّحَرِ Seher vaktine *(Niye?)* لِيَكُونَ أَقْرَبَ Daha yakın olsun diye *(Neye?)* إِلَى الْإِجَابَةِ İcabete أَوْ إِلَى لَيْلَةِ الْجُمُعَةِ Veya Cuma gecesine (erteledi) ثُمَّ تَوَجَّهُوا إِلَى مِصْرَ Sonra Mısır'a yöneldiler وَخَرَجَ يُوسُفُ Ve Yusuf çıktı *(Daha?)* وَالْأَكَابِرُ Devlet büyükleri *(Niçin?)* لِتَلَقِّيهِمْ Onları karşılamak için

99. فَلَمَّا **Ne zaman ki** دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ **Yusuf'un huzuruna girdiler** *(Nerede?)* فِي

مِضْرَبِهِ O'nun çadırında اٰوٰى اِلَيْهِ **Bağrına bastı** ضَمَّ Kucakladı *(Kimi?)* اَبَوَيْهِ **Ebeveynini** اَبَاهُ وَاُمَّهُ Babasını ve annesini اَوْ خَالَتَهُ Veya teyzesini وَقَالَ **Ve dedi** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne dedi?)* ادْخُلُوا **Girin** *(Nereye?)* مِصْرَ **Mısır'a** اِنْ شَاءَ اللّٰهُ **İnşallah** *(Ne olduğunuz halde?)* اٰمِنِيْنَ **Emin olduğunuz halde** فَدَخَلُوا Ve girdiler عَلٰى سَرِيْرِهِ Tahtına وَجَلَسَ يُوْسُفُ Yusuf oturdu *(Nereye?)*

100. وَرَفَعَ **Kaldırdı** *(Kimi?)* اَبَوَيْهِ **Ebeveynini** اَجْلَسَهُمَا مَعَهُ Onları kendisiyle birlikte oturttu *(Ne üzerine kaldırdı?)* عَلَى الْعَرْشِ **Tahtı üzerine** اَلسَّرِيْرِ Döşeği üzerine وَخَرُّوا **Ve eğildiler** اَيْ اَبَوَاهُ وَاِخْوَتُهُ Yani ebeveyni ve kardeşleri *(Kime?)* لَهُ **O'na** *(Ne oldukları halde?)* سُجَّدًا **Secde eder oldukları halde** سُجُوْدَ انْحِنَاءٍ Eğilerek yapılan secde لَا وَضْعَ جَبْهَةٍ Yüzü (yere) koyarak yapılan secde değil وَكَانَ Bu (şekil selamlama) idi *(Ne idi?)* تَحِيَّتُهُمْ Onların selamlaşma usulleriydi *(Ne zaman?)* فِيْ ذٰلِكَ الزَّمَانِ O zamanda وَقَالَ **Ve (Yusuf) dedi ki;** يَا اَبَتِ **Ey babacığım** هٰذَا **Bu** *(Nedir?)* تَاْوِيْلُ رُءْيَايَ **Rüyamın tevilidir** *(Ne zaman ki rüyamın?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce (gördüğüm rüyanın)** قَدْ جَعَلَهَا **Muhakkak ki onu kıldı** *(Kim?)* رَبِّيْ **Rabbim** *(Ne kıldı?)* حَقًّا **Gerçek** وَقَدْ اَحْسَنَ **Muhakkak ki ihsan etti** *(Kime?)* بِيْ **Bana** إِلَيَّ Bâ, İlâ manasındadır اِذْ اَخْرَجَنِيْ **Çünkü beni çıkardı** *(Nereden?)* مِنَ السِّجْنِ **Zindandan** لَمْ يَقُلْ مِنَ الْجُبِّ 'Kuyudan' demedi *(Niye?)* تَكَرُّمًا İncelik göstererek *(Niçin?)* لِئَلَّا يَخْجَلَ Mahcup olmaması için *(Kim?)* اِخْوَتُهُ Kardeşleri وَجَاءَ **Ve getirdi** *(Kimi?)* بِكُمْ **Sizi** *(Nereden?)* مِنَ الْبَدْوِ **Çölden** الْبَادِيَةِ Stepten *(Ne zaman?)* مِنْ بَعْدِ اَنْ نَزَغَ **Ayırdıktan sonra** اَفْسَدَ Bozduktan sonra *(Kim?)* الشَّيْطَانُ **Şeytan** *(Neyi?)* بَيْنِيْ وَبَيْنَ اِخْوَتِيْ **Benimle kardeşlerimin arasını** اِنَّ رَبِّيْ **Muhakkak ki Rabbim** *(Nedir?)* لَطِيْفٌ **Lütfedicidir** *(Neyi?)* لِمَا يَشَاءُ **Dilediğini** اِنَّهُ هُوَ **Muhakkak ki O** *(Nedir?)* الْعَلِيْمُ **Bilendir** *(Neyi?)* بِخَلْقِهِ Yarattığını *(Daha?)* الْحَكِيْمُ **Hikmet sahibidir** *(Nerede?)* فِيْ صُنْعِهِ İşinde وَاَقَامَ Kaldı *(Nerede?)* عِنْدَهُ (Yusuf) un yanında *(Kim?)* اَبُوْهُ Babası اَرْبَعًا وَعِشْرِيْنَ سَنَةً Yirmi dört sene اَوْ سَبْعَ عَشْرَةَ سَنَةً Veya on yedi sene وَكَانَتْ مُدَّةُ فِرَاقِهِ Ondan ayrılık müddeti idi *(Ne idi?)* ثَمَانِيْ عَشْرَةَ On sekiz وَحَضَرَهُ الْمَوْتُ Veya seksen sene idi اَوْ ثَمَانِيْنَ سَنَةً Veya kırk اَوْ اَرْبَعِيْنَ O'na ölüm geldi فَوَصّٰى يُوْسُفَ Ve Yusuf'a vasiyet etti *(Neyi?)* اَنْ يَحْمِلَهُ

O'nu taşımasını وَيَدْفِنَهُ Ve defnetmesini *(Nereye?)* عِنْدَ أَبِيهِ Babası(İshak)'nın yanına فَمَضَى بِنَفْسِهِ Ve (Yusuf babasının vasiyetini) bizzat kendisi yaptı وَدَفَنَهُ ثَمَّةَ Ve O'nu oraya defnetti ثُمَّ عَادَ إِلَى مِصْرَ Sonra Mısır'a döndü وَأَقَامَ (Mısır'da) kaldı بَعْدَهُ Bundan (babası vefat ettikten) sonra *(Ne kadar?)* ثَلَاثًا وَعِشْرِينَ سَنَةً Yirmi üç sene وَلَمَّا أَنَّهُ لَا يَدُومُ Ne zaman ki işi (hükümranlığı) sona erdi وَعَلِمَ Ve anladı ki o تَمَّ أَمْرُهُ Ebedi devam etmeyecek تَاقَتْ نَفْسُهُ Nefsi arzuladı *(Neyi?)* إِلَى الْمِلْكِ الدَّائِمِ Sonsuz hükümranlığı فَقَالَ Ve şöyle dedi

101. رَبِّ **Ey Rabbim!** قَدْ آتَيْتَنِي **Bana verdin** *(Neden?)* مِنَ الْمُلْكِ **Mülkünden** وَعَلَّمْتَنِي **Ve bana öğrettin** *(Neden?)* مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ **Olayları yorumlamaktan** تَعْبِيرِ الرُّؤْيَا Rüya tabir etmeyi فَاطِرَ السَّمٰوَاتِ **(Ey) gökleri vücuda getiren** خَالِقَ Yaratan *(Daha?)* وَالْأَرْضِ **Ve yeri** أَنْتَ **Sen** *(Nesin?)* وَلِيِّي **Benim velimsin** مُتَوَلِّي مَصَالِحِي İyiliğimi gözetensin *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ **Dünya ve ahirette** تَوَفَّنِي **Beni öldür** *(Ne olduğum halde?)* مُسْلِمًا **Müslüman** وَأَلْحِقْنِي **Ve beni kat** *(Kimlere?)* بِالصَّالِحِينَ **Salih kullar arasına** *(Kimlerden?)* مِنْ آبَائِي Atalarımdan فَعَاشَ بَعْدَ ذٰلِكَ Bundan sonra yaşadı *(Ne kadar?)* أُسْبُوعًا أَوْ أَكْثَرَ Bir hafta veya daha fazla وَمَاتَ Ve (Yusuf) vefat etti *(Ne olduğu halde?)* وَلَهُ مِائَةٌ وَعِشْرُونَ سَنَةً Yüz yirmi yaşında olduğu halde وَتَشَاحَّ الْمِصْرِيُّونَ فِي قَبْرِهِ Mısır'lılar O'nun kabri hususunda kapıştılar وَدَفَنُوهُ فِي فَجَعَلُوهُ فِي صُنْدُوقٍ مِنْ مَرْمَرٍ Ve O'nu mermerden bir tabuta koydular أَعْلَى النِّيلِ Ve O'nu Nil'in en yükseğine defnettiler *(Niye?)* لِتَعُمَّ الْبَرَكَةُ جَانِبَيْهِ Bereket Nil'in her iki tarafına yayılsın diye فَسُبْحَانَ مَنْ O Zat'ı noksan sıfatlardan tenzih ederim ki; لَا انْقِضَاءَ لِمُلْكِهِ Mülkünün sonu yoktur

102. ذٰلِكَ الْمَذْكُورُ Yusuf'un olayından **bu** anlatılanlar *(Nedendir?)* مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ **Gayb haberlerdendir** أَخْبَارِ مَا غَابَ عَنْكَ يَا مُحَمَّدُ Sana gizli olan haberlerdir ey Muhammed نُوحِيهِ **Biz onları vahyediyoruz** *(Kime?)* إِلَيْكَ **Sana** لَدَى إِخْوَةِ يُوسُفَ **Onların yanında** *(Nerede?)* لَدَيْهِمْ **Sen değildin** وَمَا كُنْتَ Yusuf'un kardeşlerinin yanında *(Ne zaman?)* إِذْ أَجْمَعُوا **Karar verdiklerinde** أَمْرَهُمْ **İşlerine** *(Ne hakkında?)* فِي كَيْدِهِ O'na tuzak kurma hakkında أَيْ عَزَمُوا Yani, o işe azmettiklerinde *(Ne oldukları halde?)* وَهُمْ يَمْكُرُونَ **Onlar hile**

yapıyor oldukları halde *(Kime?)* بِهِ O'na أَيْ لَمْ تَحْضُرْهُمْ Yani, onların yanında değildin ki فَتَعْرِفَ قِصَّتَهُمْ Onların kıssasını bilesin فَتُخْبِرَ بِهَا Ve onu anlatasın وَإِنَّمَا حَصَلَ لَكَ Ancak sana hâsıl oldu *(Ne?)* عِلْمُهَا Onun bilgisi *(Nereden?)* مِنْ جِهَةِ الْوَحْيِ Vahiy tarafından

103. وَمَا أَكْثَرُ النَّاسِ **İnsanların çoğu değildir** أَيْ أَهْلِ مَكَّةَ Yani, Mekke halkı وَلَوْ حَرَصْتَ **Sen ne kadar hırslı olsan da** *(Neye?)* عَلَى إِيمَانِهِمْ İman etmelerine *(Ne değildir?)* بِمُؤْمِنِينَ **İman edici**

﴿وَمَا تَسْئَلُهُمْ عَلَيْهِ﴾ أَيِ الْقُرْآنِ ﴿مِنْ اَجْرٍ﴾ تَأْخُذُهُ ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿هُوَ﴾ أَيِ الْقُرْآنُ ﴿اِلَّا ذِكْرٌ﴾ عِظَةٌ ﴿لِلْعَالَمِينَ ﴿١٠٤﴾﴾ ﴿وَكَاَيِّنْ﴾ وَكَمْ ﴿مِنْ اٰيَةٍ﴾ دَالَّةٍ عَلَى وَحْدَانِيَّةِ اللهِ ﴿فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ يَمُرُّونَ عَلَيْهَا﴾ يُشَاهِدُونَهَا ﴿وَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُونَ ﴿١٠٥﴾﴾ لَا يَتَفَكَّرُونَ بِهَا ﴿وَمَا يُؤْمِنُ اَكْثَرُهُمْ بِاللهِ﴾ حَيْثُ يُقِرُّونَ بِأَنَّهُ الْخَالِقُ الرَّزَّاقُ ﴿اِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ ﴿١٠٦﴾﴾ بِهِ بِعِبَادَةِ الْأَصْنَامِ وَلِذَا كَانُوا يَقُولُونَ فِي تَلْبِيَتِهِمْ: لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ إِلَّا شَرِيكًا هُوَ لَكَ تَمْلِكُهُ وَمَا مَلَكَ يَعْنُونَهَا ﴿اَفَاَمِنُوْا اَنْ تَاْتِيَهُمْ غَاشِيَةٌ﴾ نِقْمَةٌ تَغْشَاهُمْ ﴿مِنْ عَذَابِ اللهِ اَوْ تَاْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً﴾ فُجْأَةً ﴿وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٠٧﴾﴾ بِوَقْتِ إِتْيَانِهَا ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿هٰذِهِ سَبِيلِيْ﴾ وَفَسَّرَهَا بِقَوْلِهِ ﴿اَدْعُوْا اِلَى﴾ دِينِ ﴿اللهِ عَلٰى بَصِيرَةٍ﴾ حُجَّةٍ وَاضِحَةٍ ﴿اَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي﴾ آمَنَ بِي عَطْفٌ عَلَى أَنَا الْمُبْتَدَأِ الْمُخْبَرِ عَنْهُ بِمَا قَبْلَهُ ﴿وَسُبْحَانَ اللهِ﴾ تَنْزِيهًا لَهُ عَنِ الشُّرَكَاءِ ﴿وَمَآ اَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٠٨﴾﴾ مِنْ جُمْلَةِ سَبِيلِهِ أَيْضًا ﴿وَمَآ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ اِلَّا رِجَالًا يُوحٰى﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالنُّونِ وَكَسْرِ الْحَاءِ [نُوحِي] ﴿اِلَيْهِمْ﴾ لَا مَلَائِكَةً ﴿مِنْ اَهْلِ الْقُرٰى﴾ اَلْأَمْصَارِ لِأَنَّهُمْ أَعْلَمُ وَأَحْلَمُ بِخِلَافِ أَهْلِ الْبَوَادِي لِجَفَائِهِمْ وَجَهْلِهِمْ ﴿اَفَلَمْ يَسِيرُوا﴾ أَهْلُ مَكَّةَ ﴿فِي الْاَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ أَيْ آخِرُ أَمْرِهِمْ مِنْ إِهْلَاكِهِمْ بِتَكْذِيبِهِمْ رُسُلَهُمْ ﴿وَلَدَارُ الْاٰخِرَةِ﴾ أَيِ الْجَنَّةُ ﴿خَيْرٌ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا﴾ اَللهَ ﴿اَفَلَا يَعْقِلُونَ ﴿١٠٩﴾﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ [تَعْقِلُونَ] أَيْ يَا أَهْلَ مَكَّةَ هٰذَا فَتُؤْمِنُونَ ﴿حَتّٰى﴾ غَايَةٌ لِمَا دَلَّ عَلَيْهِ «وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رِجَالًا» أَيْ فَتَرَاخَى نَصْرُهُمْ حَتَّى ﴿اِذَا اسْتَيْئَسَ﴾ يَئِسَ ﴿الرُّسُلُ وَظَنُّوا﴾ أَيْقَنَ الرُّسُلُ ﴿اَنَّهُمْ قَدْ كُذِبُوا﴾ بِالتَّشْدِيدِ تَكْذِيبًا لَا إِيمَانَ بَعْدَهُ وَالتَّخْفِيفِ [كُذِبُوا] أَيْ ظَنَّ الْأُمَمُ أَنَّ الرُّسُلَ أُخْلِفُوا مَا وُعِدُوا بِهِ مِنَ النَّصْرِ ﴿جَآءَهُمْ نَصْرُنَا فَنُنَجِّيَ﴾ بِنُونَيْنِ مُشَدَّدًا وَمُخَفَّفًا وَبِنُونٍ مُشَدَّدًا مَاضٍ [فَنُجِّيَ] ﴿مَنْ نَشَآءُ وَلَا يُرَدُّ بَاْسُنَا﴾ عَذَابُنَا ﴿عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ ﴿١١٠﴾﴾ اَلْمُشْرِكِينَ ﴿لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ﴾ أَيِ الرُّسُلِ ﴿عِبْرَةٌ لِاُولِي الْاَلْبَابِ﴾ أَصْحَابِ الْعُقُولِ ﴿مَا كَانَ﴾ هٰذَا الْقُرْآنُ ﴿حَدِيثًا يُفْتَرٰى﴾ يُخْتَلَقُ ﴿وَلٰكِنْ﴾ كَانَ ﴿تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ﴾ قَبْلَهُ مِنَ الْكُتُبِ ﴿وَتَفْصِيلَ﴾ تَبْيِينَ ﴿كُلِّ شَيْءٍ﴾ يُحْتَاجُ إِلَيْهِ فِي الدِّينِ ﴿وَهُدًى﴾ مِنَ الضَّلَالَةِ ﴿وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿١١١﴾﴾ خُصُّوا بِالذِّكْرِ لِانْتِفَاعِهِمْ بِهِ دُونَ غَيْرِهِمْ

TÜRKÇE ANLAMI

104. **Halbuki sen buna** Ku'ran'a karşı **onlardan** alacağın **hiçbir ücret istemiyorsun. Kur'an, sadece alemler için bir öğüttür** vaazdır.

105. **Göklerde ve yerde** Allah'ın birliğine delalet eden **nice deliller vardır ki, onlardan yüz çevirerek** onlar hakkında hiç düşünmeden **onların yanından geçer** müşahede ederler

106. **Onların çoğu, ancak** putlara ibadeti ona **ortak koşarak Allah'a iman ederler.** Zira onun yaratıcı ve rızıklandırıcı olduğunu kabul ederler. Bu sebeple de telbiyelerinde: "Lebbeyk! Senin bir taneden başka ortağın yok; sen ona ve onun sahip olduğu her şeye maliksin" derler ve bu ortakla putları kastederler.

107. **Allah'ın azabından bir kuşatıcı** onları saran bir felâket **gelmesinden veya onlar** önceden geliş vaktinin **farkına varmadan** ansızın **kıyametin gelmesinden emin mi oldular?**

108. Onlara **de ki: "İşte bu, benim yolumdur.** Ve o yolu şöyle açıkladı; **Ben Allah'a** onun dinine **çağırıyorum, ben ve bana uyanlar**[1] iman edenler **basiret** açık bir hüccet **üzerindeyiz. Sübhanellah!** Allah'ı ortaklardan tenzih ederim! **Ve ben ortak koşanlardan değilim."** Bu da onun yolundandır.

109. **Biz senden önce de, şehirler halkından kendilerine vahy edilen**[2] **erkeklerden başkasını** melekleri **göndermedik.** Zira şehirli erkekler daha bilgili ve anlayışlıdır. Taşra ehli kaba ve cahil olduğu için böyle değildir. Mekke ehli **yeryüzünde gezip de kendilerinden öncekilerin** peygamberlerini yalanlamaları sebebiyle işlerinin **sonunun** yani helak edilmelerinin **nasıl olduğunu görmediler mi?** Allah'tan **sakınanlar için ahiret yurdu** cennet **elbette daha iyidir. Hâla akıllanmayacaklar mı?**[3]

110. **Nihayet**[4] **peygamberler ümitlerini yitirip de kendilerinin** sonrasında imanın bulunmadığı bir yalanlamayla **yalanlandıklarını**[5] **sandıkları** anladıkları **sırada onlara yardımımız gelir ve dilediğimiz kişiyi kurta-**

---

[1] وَمَنِ اتَّبَعَنِي terkibi mübteda olan أَنَا üzerine atıftır. Haberi ise öncesindeki عَلَى بَصِيرَةٍ terkibidir.

[2] يُوحَى fiili başka bir kıraatte evvelinde nun harfi ve ha harfinin kesresiyle (نُوحِي şeklinde) okunur.

[3] يَعْقِلُونَ fiili ya ve ta harfiyle (تَعْقِلُونَ) okunur. (ta harfiyle okunduğu zaman) Ey ehli Mekke! Hala akıllarınızı kullanıp iman etmeyecek misiniz? anlamındadır.

[4] حَتَّى kelimesi "Senden önce sadece erkekler gönderdik" ayetinin delalet ettiği mananın yani, yardımları gecikti, cümlesinin gayesidir.

[5] كُذِّبَ fiili şeddeli ve şeddesiz okunur. Şeddesiz okunduğunda mana: Ümmetler, peygamberlere yapılan yardım vaadinden dönüldüğünü, zannettiler şeklindedir.

rırız.[1] **Ve suçlular** müşrikler **topluluğundan şiddetimiz** azabımız **asla geri çevrilmez.**

111. **And olsun ki, onların** peygamberlerin **kıssalarında akıl sahipleri için ibret vardır.** Bu Kur'an **uydurulacak** asılsız **bir söz değildir. Fakat o, önündekilerin** kendinden önceki kitapların **tasdiki,** dinde kendisine ihtiyaç duyulan **her şeyin açıklaması; iman eden toplum için de** sapıklıktan **bir hidayet ve bir rahmettir.** Özellikle inananlar zikredilmiştir. Zira Kur'an'dan faydalananlar sadece onlardır.

KELİME ANLAMI

104. وَمَا تَسْئَلُهُمْ **Oysa sen onlardan istemiyorsun** عَلَيْهِ *(Neye karşı?)* **Ona karşı** أَيِ الْقُرْآنِ Kuran'a karşı *(Ne?)* مِنْ اَجْرٍ **Bir ücret** *(Öyle ücret ki)* تَأْخُذُهُ Sen onu alıyorsun اِنْ مَا هُوَ **O olmadı** İn, Mâ manasındadır أَيِ الْقُرْآنُ Yani, Kuran اِلَّا ذِكْرٌ **Ancak öğüttür** عِظَةٌ Vaazdır *(Kim için?)* لِلْعَالَمِينَ **Âlemler için**

105. وَكَاَيِّنْ **Nice vardır** وَكَمْ Bir çok *(Neden?)* مِنْ اٰيَةٍ **Ayetlerden** *(Öyle ayetler ki)* دَالَّةٍ عَلَى فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَحْدَانِيَّةِ اللهِ Allah'ın vahdaniyetine delalet eden *(Nerede?)* **Göklerde ve yerde** يَمُرُّونَ **Uğrarlar** *(Nereye?)* عَلَيْهَا **O ayetlere** *(Yani)* يُشَاهِدُونَهَا Onları görürler *(Ne oldukları halde?)* وَهُمْ **Onlar** عَنْهَا **Ayetlerden** *(Nedirler?)* مُعْرِضُونَ **Yüz çevirdikleri halde** لَا يَتَفَكَّرُونَ بِهَا Onlar hakkında tefekkür etmezler

106. وَمَا يُؤْمِنُ **İnanmaz** *(Kim?)* اَكْثَرُهُمْ **Onların çoğu** *(Kime?)* بِاللهِ **Allah'a** حَيْثُ Şöyle ki; يُقِرُّونَ İkrar ederler *(Ne şekilde?)* بِاَنَّهُ Muhakkak ki O *(Nedir?)* الْخَالِقُ الرَّزَّاقُ Yaratan ve rızık verendir اِلَّا **Ancak (inanırlar)** *(Ne oldukları halde?)* وَهُمْ مُشْرِكُونَ **Şirk koştukları halde** *(Kime?)* بِهٖ O'na *(Ne ile?)* بِعِبَادَةِ الْاَصْنَامِ Putlara ibadet etmek suretiyle وَلِذَا Bundan dolayı كَانُوا يَقُولُونَ فِي تَلْبِيَتِهِمْ Telbiyelerinde şöyle derler لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ Lebbeyk, senin ortağın yoktur اِلَّا شَرِيكًا Ancak bir ortağın vardır ki; هُوَ لَكَ O da senin içindir تَمْلِكُهُ Sen ona maliksin *(Daha?)* وَمَا مَلَكَ Onun malik olduğu şeye de يَعْنُونَهَا (Bu sözleri ile) putları kastediyorlar

107. اَفَاَمِنُوا **(Kendilerini) emin mi gördüler?** *(Neden?)* اَنْ تَاْتِيَهُمْ **Onlara gelmesinden** *(Ne?)* غَاشِيَةٌ **Kuşatıcı** نِقْمَةٌ Bir ceza ki تَغْشَاهُمْ Onları kuşatıyor *(Neden?)* مِنْ عَذَابِ اللهِ

[1] تنجي fiili iki nunla şeddeli ve şeddesiz (müzari) olarak ve bir nunla (نُجِّي) şeddeli fiili mazi olarak okunur.

Allah'ın azabından اَوْ تَأْتِيَهُمُ **Veya onlara gelmesinden** *(Ne?)* السَّاعَةُ **Kıyamet saati** *(Ne olduğu halde?)* بَغْتَةً **Ansızın** فُجْأَةً Aniden *(Ne oldukları halde?)* وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ **Onlar farkında olmadıklar halde** *(Neyin?)* بِوَقْتِ إِتْيَانِهَا Onun geleceğinin *(Ne zaman?)* قَبْلَهَا Gelmeden önce

108. قُلْ **De ki;** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara هٰذِهِ **Bu** *(Nedir?)* سَبِيلِي **Benim yolumdur** وَفَسَّرَهَا بِقَوْلِهِ Onu şu sözüyle açıkladı اَدْعُوا **Ben çağırıyorum** *(Kime?)* اِلَى دِينِ اللّٰهِ **Allah'**(ın dinin)**e** عَلٰى بَصِيرَةٍ **Basiret üzeredir** حُجَّةٍ وَاضِحَةٍ Açık bir delil üzere *(Kim?)* اَنَا **Ben** وَمَنِ اتَّبَعَنِي **Ve bana tabi olanlar** آمَنَ بِي Bana inananlar *(Bu cümle nedir?)* عَطْفٌ عَلٰى أَنَا الْمُبْتَدَأِ Mübteda olan أَنَا üzerine atfedilmiştir *(Öyle أَنَا ki)* الْمُخْبَرِ عَنْهُ Kendisinden haber verilen *(Ne ile?)* بِمَا قَبْلَهُ Makablindeki kelimeyle وَسُبْحَانَ اللّٰهِ **Allah'ı tesbih ederim** تَنْزِيهًا لَهُ O'nu tenzih ederim *(Neden?)* عَنِ الشُّرَكَاءِ Ortaklardan وَمَا اَنَا **Ve ben değilim** *(Neden?)* مِنَ الْمُشْرِكِينَ **Ortak koşanlardan** *(Bu nedir?)* مِنْ جُمْلَةِ سَبِيلِهِ أَيْضًا Onun yolundandır

109. وَمَا اَرْسَلْنَا **Biz göndermedik** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلِكَ **Senden önce** اِلَّا **Ancak (gönderdik)** *(Kimleri?)* رِجَالًا **Adamlar ki** يُوحٰى **Vahyolunuyordu** وَفِي قِرَاءَةٍ بِالنُّونِ وَكَسْرِ الْحَاءِ Bir kıraatte, Nun ile ve Ha'nın esresiyle okunmuştur *(Kime?)* اِلَيْهِمْ **Onlara** لَا مَلَائِكَةً Melekler göndermedik *(Öyle adamlar ki)* مِنْ اَهْلِ الْقُرٰى **Kasabalar halkından** اَلْأَمْصَارِ Şehirler *(Niye?)* لِأَنَّهُمْ Çünkü onlar *(Nedir?)* أَعْلَمُ وَأَحْلَمُ Daha bilgili ve yumuşak huyludurlar بِخِلَافِ أَهْلِ الْبَوَادِي Çöl halkı tam tersinedir *(Niye?)* لِجَفَائِهِمْ وَجَهْلِهِمْ Kaba ve cahil oldukları için اَفَلَمْ يَسِيرُوا **Hiç gezmediler mi ki** أَهْلُ مَكَّةَ Yani, Mekke halkı *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** فَيَنْظُرُوا **Görsünler** كَيْفَ كَانَ **Nasıl olmuş** *(Ne?)* عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan öncekilerin akıbeti** أَيْ آخِرُ أَمْرِهِمْ Yani, son durumları *(O da neden ibarettir?)* مِنْ إِهْلَاكِهِمْ Helak olmalarından ibarettir *(Ne sebeple?)* بِتَكْذِيبِهِمْ رُسُلَهُمْ Peygamberlerini yalanlamaları sebebiyle وَلَدَارُ الْآخِرَةِ **Elbette ahiret yurdu** أَيِ الْجَنَّةُ Yani, Cennet *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Kim için?)* لِلَّذِينَ اتَّقَوْا **Korkan kimseler için** *(Kimden?)* اَللّٰهَ Allah'tan اَفَلَا يَعْقِلُونَ **Hala akıllarını kullanmıyorlar mı?** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ Yâ ve Tâ ile okunmuştur أَيْ يَا أَهْلَ مَكَّةَ هٰذَا Yani, bunu (akledemiyor musunuz) ey Mekke halkı? فَتُؤْمِنُونَ İman edesiniz

110. حَتّٰى **Ta ki** *(Bu kelime nedir?)* غَايَةٌ لِمَا دَلَّ عَلَيْهِ وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رِجَالًا 'Senden önce sadece erkekler gönderdik' ayetinin delalet ettiği şeyin nihayetidir أَيْ فَتَرَاخَى نَصْرُهُمْ حَتّٰى Yani,'Onların yardımı gecikti, nihayet...' demektir اِذَا اسْتَيْئَسَ **Ümitlerini yitirdiler** يَئِسَ Ye'se düştüler *(Kim?)* الرُّسُلُ **Peygamberler** وَظَنُّوا **Ve zannettiler** أَيْقَنَ الرُّسُلُ Peygamberler yakinen inandılar *(Neyi?)* أَنَّهُمْ **Muhakkak onlar** قَدْ كُذِبُوا **Muhakkak yalanlandılar** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِالتَّشْدِيدِ Şeddeli olarak *(Ne olmakla yalanlandılar?)* تَكْذِيبًا Yalanlanmakla *(Öyle yalan ki)* لَا إِيمَانَ بَعْدَهُ Sonrasında iman olmayan وَالتَّخْفِيفِ Şeddesiz de okunmuştur أَيْ ظَنَّ الْأُمَمُ Yani, ümmetleri zannettiler *(Neyi?)* أَنَّ الرُّسُلَ Peygamberler أُخْلِفُوا (Allah tarafından yalnız) bırakıldılar *(Neden?)* مَا وُعِدُوا بِهِ Kendilerine verilen vaatlerden *(Onlar da neden ibarettir?)* مِنَ النَّصْرِ Yardımdan جَاءَهُمْ **(İşte o an) geldi** *(Ne?)* نَصْرُنَا **Yardımımız** فَنُنْجِي **Ve biz kurtarırız** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِنُونَيْنِ مُشَدَّدًا وَمُخَفَّفًا İki Nun ile şeddli ve şeddesiz okunmuştur *(Daha ne ile okunmuştur?)* وَبِنُونٍ مُشَدَّدًا Ve bir Nun ile şeddeli olarak okunmuştur مَاضٍ (Bu durumda) fiili mazidir *(Kimi kurtarırız?)* مَنْ نَشَاءُ **Dilediğimizi** وَلَا يُرَدُّ **Geri çevrilmez** *(Ne?)* بَأْسُنَا **Cezamız** عَذَابُنَا Azabımız *(Kimden?)* عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ **Mücrimler topluluğundan** اَلْمُشْرِكِينَ Müşriklerden

111. لَقَدْ **Andolsun ki** كَانَ **Vardır** *(Nerede?)* فِي قَصَصِهِمْ **Onların kıssalarında** أَيِ الرُّسُلِ Yani, peygamberlerin *(Ne vardır?)* عِبْرَةٌ **İbret** *(Kim için?)* لِأُولِي الْأَلْبَابِ **Aklı olanlar için** أَصْحَابِ الْعُقُولِ Akıl sahipleri için مَا كَانَ **Olmamıştır** هٰذَا الْقُرْآنُ Bu Kur'an *(Ne?)* حَدِيثًا **Söz** *(Öyle söz ki)* يُفْتَرٰى **Uydurulmuş** يُخْتَلَقُ Kurgulanmış وَلٰكِنْ كَانَ **Fakat O** (olmuştur) *(Ne?)* تَصْدِيقَ الَّذِي **O şeylerin tasdiki ki** بَيْنَ يَدَيْهِ **Kendisinden öncedir** قَبْلَهُ Ondan önce *(Onlar da neden ibarettir?)* مِنَ الْكُتُبِ Kitaplardan *(Daha ne olmuştur?)* وَتَفْصِيلَ تَبْيِينَ كُلِّ شَيْءٍ **Her şeyin** Açıklaması, **tafsili** *(Öyle her şey ki)* يُحْتَاجُ إِلَيْهِ فِي الدِّينِ Dinde kendisine ihtiyaç duyuluyor *(Daha ne olmuştur?)* وَهُدًى **Hidayet** *(Neden?)* مِنَ الضَّلَالَةِ Sapıklıktan *(Daha?)* وَرَحْمَةً **Rahmettir** *(Kim için?)* لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ **İman eden topluluk için** خُصُّوا بِالذِّكْرِ Müminler özel olarak zikredilmiştir *(Niçin?)* لِانْتِفَاعِهِمْ بِهِ Kuran'dan faydalandıkları için دُونَ غَيْرِهِمْ Başkaları değil

ENAM SURESİ
3

ARAF SURESİ
129

ENFAL SURESİ
265

TEVBE SURESİ
323

YUNUS SURESİ
433

HÛD SURESİ
505

YUSUF SURESİ
579